

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

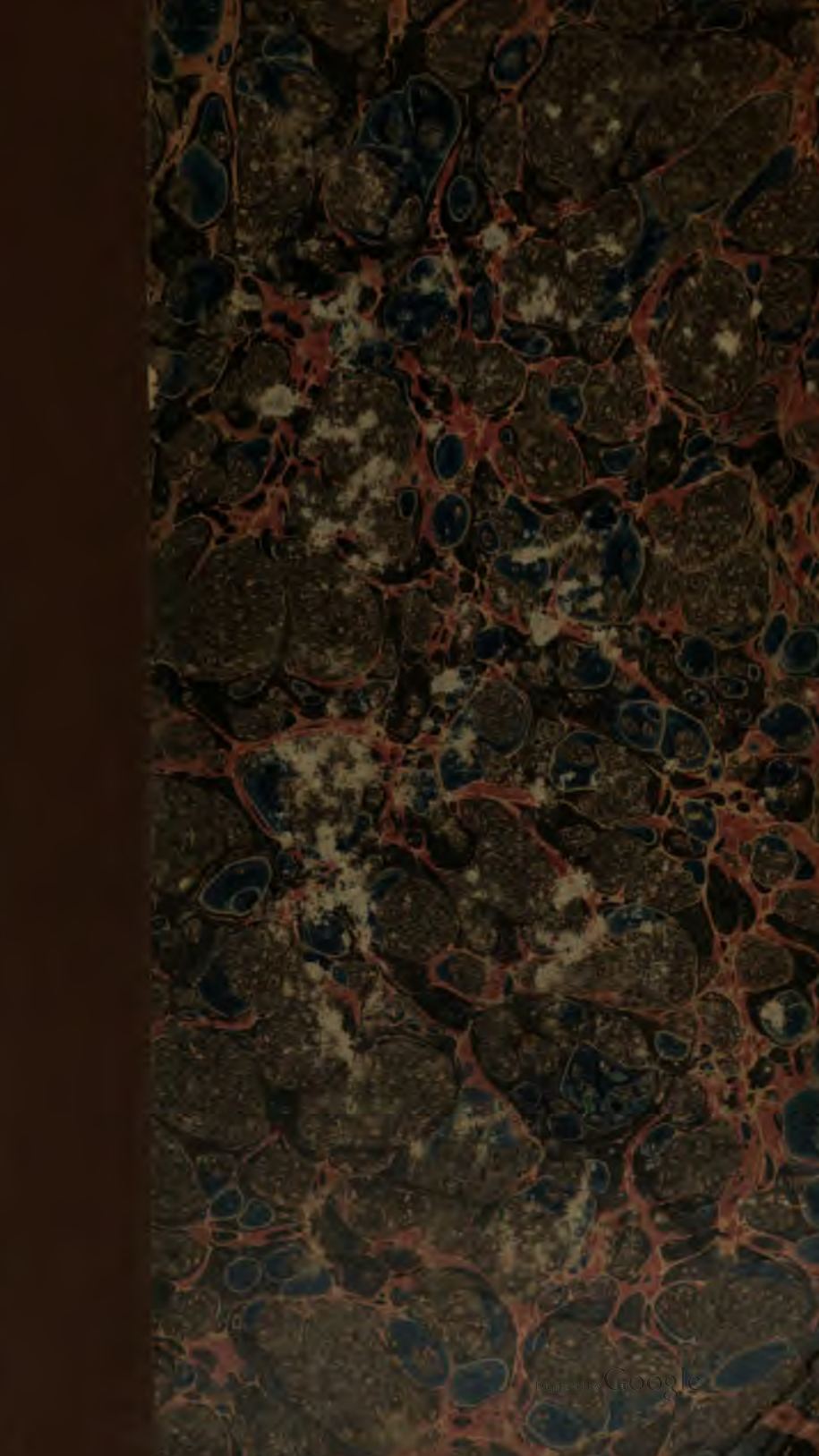
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

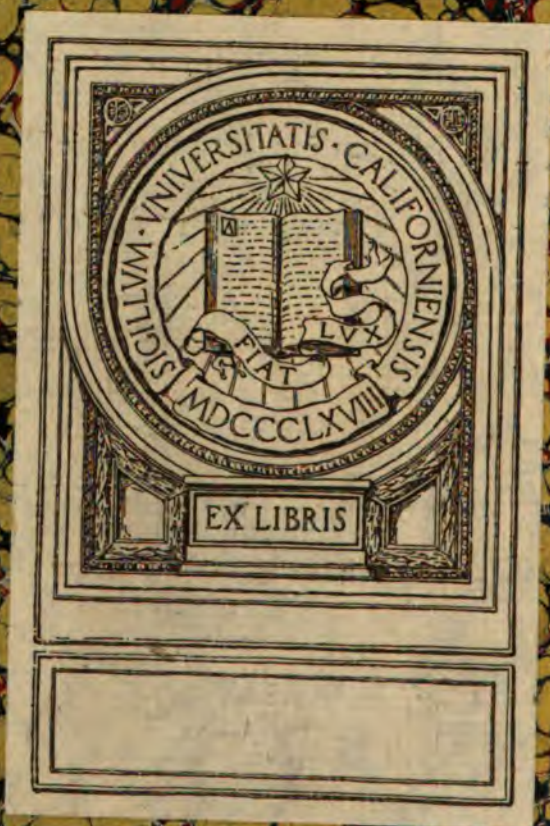
We also ask that you:

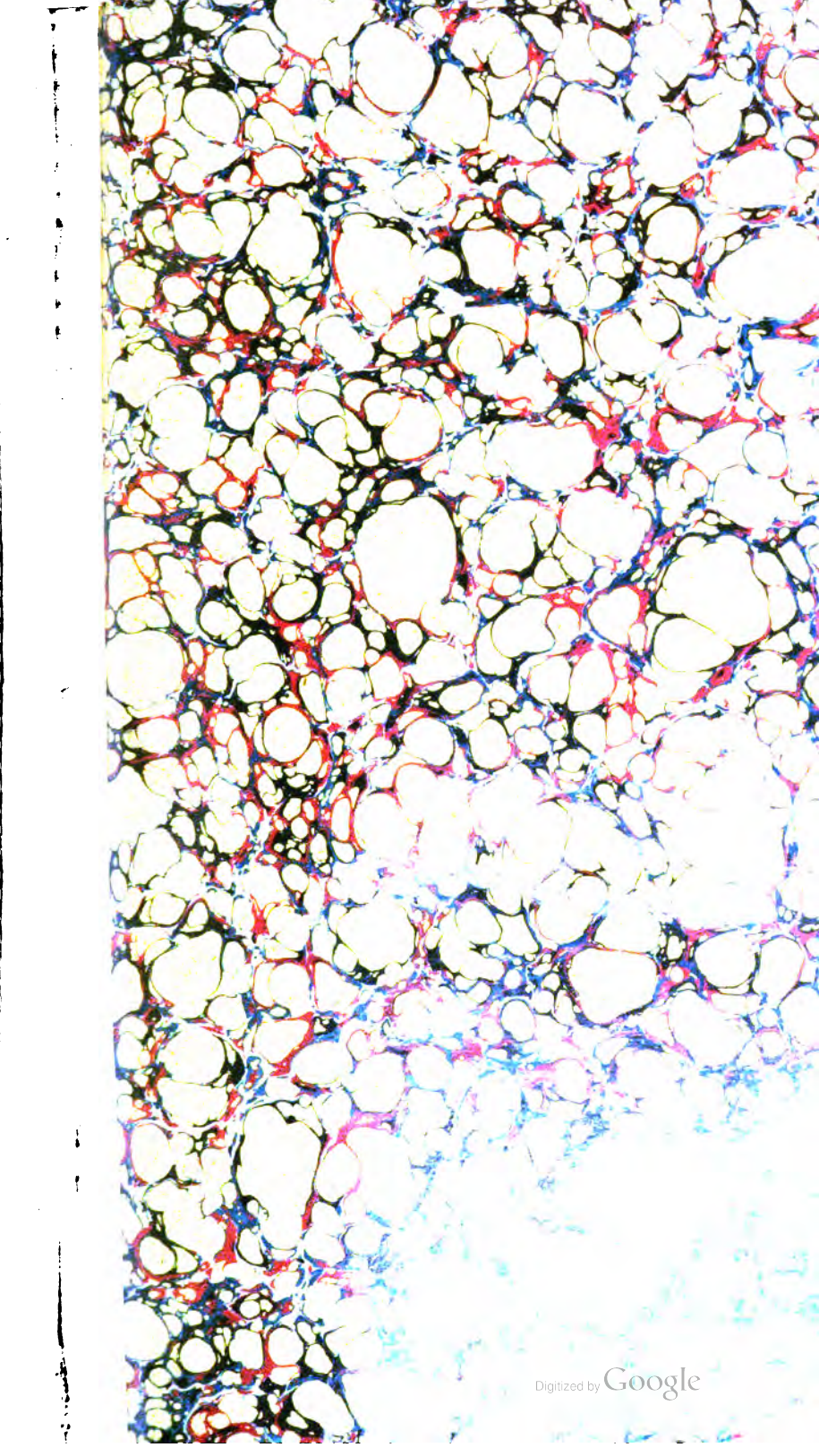
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

D. IVNII IVVENALIS
A QVINATIS
SATIRAE XVI

AD

OPTIMORVM EXEMPLARIVM FIDEM RECEN-
SITAE VARIETATE LECTIONVM PERPETVOQVE
COMMENTARIO ILLVSTRATAE ET INDICE
VBERRIMO INSTRUCTAE

A

GE. ALEX. RUPERTI

VOLVMEN PRIMVM

CONTINENS

PROLEGOMENA SATIRAS IVVENALIS VARIE-
TATEM LECTIONIS INDICEMQVE
RERVM ET VERBORVM.

EDITIO ALTERA ET EMENDATIO.

LIPSIÆ

SVMTIBVS HAHNEL

MDCCCXIX.

PA6446
A2
1819
v.1

D. IVNII IVVENALIS

AQVINATIS

SATIRAE XVI

AD

OPTIMORVM EXEMPLARIVM FIDEM RECENSITAE
VARIETATE LECTIONVM PERPETVOQVE COM-
MENTARIO ILLVSTRATAE ET INDICE
VBERRIMO INSTRUCTAE

A

GE. ALEX. RVPERTI.

VOLVMEN PRIMVM

CONTINENS

PROLEGOMENA SATIRAS IVVENALIS VARIETATEM
LECTIONIS INDICEMQVE RERVM ET VERBORVM.

EDITIO ALTERA ET EMENDATIO.

L I P S I A E

S V M T I B V S H A H N I I.

M D C C C X I X.

297943

70 1980
ALBION 100

PRAEFATIO.

Primam Iuvenalis editionem, meis curis sumptibusque Fritschii Lips. 1800. vulgatam, cuius exemplaria iam dudum divendita sunt, excipit nunc altera, gloriosius, quam vellem, a redemptore eius nuper promulgata, etsi longe alia et emendatior, in qua et resecui innumera * et adieci ** et correxi. Nam multa tum ab aliis tum aliquando a me ipso, recognitione per otium

* Quo refero potissimum praefationem, vitam Iuvenalis a *Salmasio* et *Dodwello* concinnatam multasque ac manifestas tam librariorum quam interpretum aberrationes et vagas.

** In primis similia Graecorum Romanorumque scri-

ptorum loca et quidquid boni inest tum singularibus libellis nuper editis, tum novissimae Iuvenalis editioni Paris. 1810. vulgatae a cl. *Achaintre*, qui non modo codices mss. xxxv comparavit et in his optimos antiquissimosque, sed ineditas etiam Valesiorum notas inseruit suasque adiecit.

iterata, animadversum iri, quae iure meritoque possent reprehendi et in quibus vel grammatici desideraretur subtilitas vel critici, numquam dubitavi. Veniae tamen, aliquam certe, spem mihi dabat eorum, quae mihi erant impedimento, et copia et gravitas. Quam arduum enim fuerit conamen meum, vel ex eo intelligitur, quod viri docti nullis propemodum poetis Romanorum minus operae addixerint, quam satiricis et praecipue eorum principibus, Horatio et Iuvenali, qui hac contemtionem et incuriam minime paene omnium digni sunt. Illius odæ multorum, satirae unius tantum alteriusque ingenium exercuerat. Hic vero ducentis abhinc annis nullum ferre nactus est interpretem; et quales antea? qui neque verba eius diligenter expiscati sunt, neque horum sententiam satis explanarunt, sed potius satiras illius argutiis vanaque doctrina veluti obruerunt et obscurasse magis videri possunt quam illustrasse. Desiderabatur adhuc editio, in qua tum textus, ut vulgo dicunt, ad fidem bonorum codicum legesque artis constanter recenseretur et vitia vulnerave non manifesta solum, sed latentia quoque sa-

narentur; tum satirae ipsae perpetuo explicarentur commentario, qui adolescentes cum fructu, voluptate sensuque veri ac pulchri eas legere et non modo singula, quae tam in argumento, quam in tractatione magnopere differunt, intelligere, sed etiam cuiuslibet eclogae summam ac virtutes cognoscere doceret, quae non tam singulis sententiis earumve enuntiatione atque inventionem continentur, quam illarum coagmentatione et partium cum summa consilioque primario congruentia. Ad eiusmodi editionem me adspirasse non dissimulavi, sed severorum me iudicum desideriiis votisque satis facturum esse nec speravi unquam, nec sperare potui. Contentus eram munisse viam et fundamenta quasi iecisse, quibus superstrueretur ab aliis melius aedificium et adicerentur haec, illa demerentur. Raro etiam humanitatis exemplo, cuius gratissima nunquam memoria ex meo effluet animo, tanta mihi suppeditata erat criticorum subsidiorum copia, ut decimam vix partem cuiquam contigisse crediderim, qui ante me accesserit ad poetam edendum. Omnium vero, quos unquam exhausti, laborum lon-

ge molestissimi fuere primum collatio octoginta circiter codicum, vel manu scriptorum vel typis excusorum, quos paene omnes ipse a principio ad finem comparavi, eorumque notatio, descriptio et in ordines atque classes distributio; deinde lectio commentariorum, qui temporis iacturam fructu inde percepto neutiquam compensabant et in Heniniana editione seorsum ad quemvis versum, altero alterum in aliis libri paginis excipiente, erant evolvendi; denique confectio Indicis rerum verborumque uberrimi. Tot et tantas difficultates ac molestias si reputaverint aequi harum rerum iudices, non mirabuntur profecto, nondum fuisse quemquam, qui tantum sibi laboris, quantum ego receperim, imponi pateretur et in eodem perferendo constanter perseveraret, multosque destitisse a consilio edendi Iuvenalis, iam diu mente agitato, aut oneri succubuisse. Idem non pauca forte vitia condonabunt ei, qui primis talia moliatur, non ignari, hominibus etiam longe doctioribus obrepere subinde somnum in opere tam vasto et arduo, neque animum vigere semper et satis acute videre, nedum eius, cui Herculei labores illi fuerint exantlandi et neque magna li-

brorum copia, neque satis otii suppetierit, sed, quum semper non minus fere studii theologiae, quam philologiae, et linguis orientalibus, quam Graeciae ac Latii literis, impenderit, propter negotia varia crebrasque interpellationes, subseciva tantum tempora et operas plerumque tumultuarias huic labori dicare licuerit. Forsan et non immemores erunt eorum, quae Heyne in Praef. Virg. vere dixit: „Non minores difficultates ipsum premunt interpretem. Namque et eius ingenium infinita rerum minutarum copia ac subtilitate (nec minus comparatione tot codicum et Indicis copiosi concinnatione) obtundi obscuraque opera et argutiis superiorum interpretum obscurari, et, dum in aliorum sensu acuendo desudat, proprium sensum obrui et hebetari necesse est. Dum undique et tam ad singula verba, quibus aliqua difficultas, ad aliorum quidem intelligentiam, adhaerescere forte possit, quam ad innumera, ab aliis prave accepta, male exposita aut in tenebras involuta, circumfertur et intenditur animus, dumque in verbis commode explicandis defixus est, multa interdum occurrunt minus cum re coniuncta, exciditque id, quod ad il-

lum locum ab initio quaerebatur; nec raro fit, ut sensim sensimque ad alias rerum notiones et imagines delabaris et tandem subiungas interpretationem, quam, si in alio deprehenderis, quomodo ei in mentem venerit, assequi vix possis. Quae omnia communem interpretum conditionem nimis duram et iniquam esse docent, quam ut in eo genere perfectae aliquid et absolutae operae expectari possit.“

Hanc vero interpretum conditionem multo duriores reddit et iniquiores indoles aevi nostri, quo non pauci eorum, qui *humanitatis* profitentur studia, quamquam imitem Gesneri sapientiam iustis praedicent laudibus, Klotzium tamen arrogantia et inhumanitate superant, et ne tironibus quidem ulla religio est, summos quoque viros, *ὧν οὐκ εἰσιν ἱκανοὶ λῦσαι τοὺς ἱμαντίας τῶν ὑποδημάτων* et quorum doctrina, ingenium ac merita non minus a me suspiciuntur quam ab omnibus, qui ea rite aestimare sciunt, asperrimis dictis lacessere altoque despiciere supercilio. Ita enim nostro saeculo, quod de humanitate ac luce literarum toties gloriatur, *venimus ad summum fortunae*: — *Caedimur et*

totidem plagis consumimus hostem! Aequam saltem et liberalem censuram quis expectet ab hominibus *Heineckio* similibus? qui adolescens, etsi sine ira et studio scripsisse sibi visus est, rustica tamen et Archilochia aut Hipponactea in me subinde effudit dicteria in libello singulari, in quo nonnulla quidem recte, non diffiteor, et magno cum strepitu iuvenilis iactantiae mihi improbravit, sed plerumque, ubi me insimulavit ineptiarum vel ridicula et absurda mihi excidisse censuit, (ita enim amabat loqui et in eo sibi placebat) illa expromsit ipse et ridendi materiam praebuit. Haec vera esse patebit ex Var. Lect. et Comm., in quibus omnia, tam ab eo, (quem iam ante hos octo annos fato functum esse nunc demum rescivi, postquam editionem hanc iam subieceram prelo) quam ab aliis vel recte vel perperam notata recensui et iis potissimum censoribus, qui, quum novas ipsi meditarentur *Iuvenalis* editiones, acerrime in me invecti sunt, nonnulla, sed humaniter, respondi, memor verborum poetae mei: *Semper ego auditor tantum? numquamne reponam?* Quodsi vero saepius ipsi illi labuntur atque a vero aberrant, qui unice id agunt per

otium ac studiose et cupide, ut aliena rimentur detegantque peccata et vitia; quam humanum est errare! in tanto potissimum opere et tot difficultatibus impedito! quam aequum, errantem comiter in viam reducere!

Scrib. Stadae Cal. Febr. A. R. S.

MDCCCXVIII.

Ge. Alex. Ruperti,

Dr. Theol. M. Brit. Regi a consiliis consist.
et antistes rei eccles. et schol. in ducat.
Brem. atque Verd.

D. IVNII IVVENALIS

V I T A

QVAE VVLGO TRIBVITVR SVETONIO.

Suetonium scripsisse libellum de poetis, et in hoc vitas eorum exposuisse, vix est quod dubitemus. v. Isidor. Orig. VIII, 7. R. L. Maresii Epistol. pag. 473. edit. Lips. et Voss. de imit. c. VII. §. 9. Utrum vero haec Iuvenalis vita sit Suetonii, quod plerique existimant, an Probi, cui una cum antiquis scholiis in Iuvenalem a Valla et aliis tribuitur, (de quo probro v. inf. in Ind. Editt. ad a. 1585.) an denique Grammatici alicuius serioris, non satis constat. Salmasius in commentatione, quae hanc vitam excipit, (ad Solin. pag. 320.) confidenter affirmat, eam Suetonio adsignandam esse, et stylum id plane evincere, nec repugnare aetatem. Sed quam infirmum sit eiusmodi argumentum, e dictionis convenientia ductum, praesertim in comparatione tam brevis scripti, facile intelligitur. Vix quoque credendum, Suetonium, qui Iuvenali aequalis fuit, (v. Plin. Ep. I, 24. I. 95. 96. Spartiani vit. Hadriani c. 11.) tam parva, et tam incerta, (nam ne compertum quidem habuit, num poeta li-

bertini locupletis filius fuerit, an alumnus) traditurum fuisse. Quisquis vero auctor fuit huius vitae, ea saltem ceteris omnibus et antiquior esse videtur et fide dignior. Etenim non in plerisque tantum iisque optimis legitur membranarum, sed in multis etiam vel plenius vel contractius confecta invenitur. Ex quo probabile fit, illam, si non a Suetonio, certe ab antiquo aliquo Grammatico profectam esse, et seriores deinde Grammaticos seu monachos, eam transcribentes, alia omisisse, alia vero de suis attexuisse: cuius generis plurimas interpolationes exhibet codex Vossianus; quas ab Henninio et, qui eum sequuti sunt, sodalibus Bipontinis receptas esse mireris, quam vel ieiunae sint vel ineptae. Praeterea multae quidem aliae Iuvenalis vitae reperiuntur in codicibus eius tam scriptis quam editis; sed omnes, mutatis tantum verbis, ex hac expressae sunt et tamquam ex fonte ductae, ut et reliquae, quae Gyraldus, Crinitus et alii concinnarunt: quare in iis colligendis exscribendisque bonam ho-

Iunius Iuvenalis, libertini ¹ locupletis, incertum filius, an alumnus, ² ad mediam fere aetatem declamavit, animi magis causa, quam quod scholae se ³

tam perdere nolui. Sufficiat duas apposuisse, a quibus reliquae non multum abhorrent. Altera exstat in cod. MS. Vossii, et *Ael. Donati* nomen prae se fert, sed, recto Henninii iudicio, Cornuti potius, aut Probi, aut Asperi, aut Euanthii, aut similis compilatoris Grammatici fetus est: *Iuvenalis iste Aquinatis* (immo Aquinas) *fuit, id est ex Aquinio* (Aquino) *oppido, temporibus Neronis Claudii Imperatoris. Prima aetate siluit, ad mediam ferme aetatem declamavit, unde et quasi diu tacuit. Fecit quosdam versus in Paridem pantomimum, qui tunc temporis apud Imperatorem plurimum poterat. Hac de causa venit in suspicionem, quasi istius Imperatoris tempora notasset. Sic obtentu militiae pulsus urbe. Tandem Romam quum veniret et Martialem suum non videret, ita tristitia et angore periit anno aetatis suae altero et octuagesimo. Altera deprehenditur in fronte cod. Kulenkamp. M. Iunius Iuvenalis ex municipio Aquinati ordinis, ut fertur, libertinorum: Romae literis operam dedit; declamavit non medioeri fama, ut ipse scribit: Et non consilium dedimus Syllae. Extraneis Domitiani temporibus*

missus in exilium expertus est, quantum unius histrionis ira valeret. Exsulavit in Aegypto sub specie honoris, nec inde a novis Principibus revocatus est. In exilio ampliavit satyras et pleraque mutavit: invehiturque in cineres Domitiani. Decessit longo senio confectus exsul Antonino Pio Imperante.

¹ Ita recte in 31. 44. 47. 48. 49. 55. 59. al. vulgo autem perperam *liberti* legitur. *Liberti* quidem iidem sunt qui *libertini*; sed illi tantum ex relatione ad patronum, hi ad ordinem suum, ita dicuntur: quod vel tironibus notum est.

² In 41. (cod. Voss.) post voc. *alumnus* haec addita: *ex Aquinio*, (immo Aquino) *Folscorum oppido, oriundus, temporibus Claudii Neronis. Mox ferme pro fere* legit auctor vitae modo adscriptae, quae sub Donati nomine circumfertur. *ad mediam aetatem*, i. e. circa annum XI: obiit enim admodum senex; Wolf. Conf. extrema Vitae verba.

³ *Tò se* adieci e cod. Vallac. Idem recepit Ccl. Wolf. et addendum censuit Ondend. licet per ellipsin et hellenismum explicari possit. Vulgo simpl. legitur *pararet*, unde *se pararet* emend.

aut foro praepararet. Deinde ⁴ paucorum versusum Satira non absurde composita in Paridem pantomimum ⁵ poetamque ⁶ eius semestribus militioliis tumentem, ⁷ hoc ⁸ genus scripturae industrie ⁹ excoluit. Et tamen bene ¹⁰ diu ne modico quidem auditorio quidquam committere est ausus.

Ernesti in edit. Sueton. et de praepararet Nic. Heins.

⁴ Post voc. *Deinde* in cod. Voss. inserta sunt haec verba: *ad Poetices (forte poeticen) se applicavit et, postquam diu tacuit, uberiori vitiorum iam gliscente congreptione, ab indignatione incipit*: Semper ego auditor tantum? *Dehinc paucorum cet.* Quae videntur esse laciniae, ab interpolatore aliquo adsutae.

⁵ in *Paridem Domitiani pantomimum* c. Voss. quod vulgatae lectioni praefendum putabat Hennin. coll. Suet. Domit. c. 10. qui locus vel nihil probat, vel ipsi saltem non favet.

⁶ *poetamque* simpl. exhibent 31. 48. 49. 55. 59. et al. In quibusdam libris rectius forsitan legitur *poetamque P. Statium*; in aliis *poetamque Claudii Neronis*; (forte *Calvi Neronis*, h. e. Domitiani, qui ita vocatur Iuven. Sat. IV, 38.) in MS. Voss. *Paridem Domitiani pantomimum. et culae histrionem semestribus tumentem vibrata poetamque P. Statium composita, hoc genus scripturae industrie excoluit*; in cod. Vallae, in *Paridon pantomimum poetamque semestribus*

militioliis emitante (forte emitantem vel innitentem) hoc genus scripturae industrie excoluit. Wolfius monet, verba illa *Claudii Neronis* glossema videri adscriptam ad eius i. e. Paridis, et huius poetam dici potuisse Statium ob notum commercium. Eodem iudice mox corrigi. *militiis*. Miram quoque vocem *militioliis* deesse MS. alteri Voss. dicit Oudend. et in Probo Vallae legi *semestribus mil. enutante*.

⁷ Conf. Sat. VII, 89, et ibi Comment.

⁸ hoc revocavi ex 31. 44. et al.

⁹ *industrie* 31. 48. 49. ut ap. Suet. Galb. 3. et in vita Plinii. Recepit Oudend. qui tamen *industriosissime* ex Catone etiam proferri monet.

¹⁰ *bene* (h. e. satis, valde) ex 31. et 44. nunc adieci praeconiis Oudend. et Wolf. Illud arripit Henninio, qui etiam monet, sapienter Iuvenalem ne modico quidem auditorio se committere primo esse ausum, utpote qui scripserit in eos, qui vel potuerint proscribere, vel aure tyranni in suam perniciem abuti. Mox tantoque successu reposuit Achaintre, sed tacite, non adiecta ratione.

Mox magna frequentia magnoque successu bis ac ter auditus est, ut ea quoque, ¹¹ quae prima ¹² fecerat, inferebat ¹³ novis scriptis: ¹⁴

Quod non dant procures, dabit histrio. tu Camerinos
Et Bareas; tu nobilium magna atria curas.
Praefectos Pelopea facit, Philomela tribunos. ¹⁵

Erat tum ¹⁶ in deliciis aulae histrio: multique fautorum eius ¹⁷ quotidie provehebantur. ¹⁸ Venit ergo Iuvenalis in suspicionem, quasi tempora ¹⁹ figurate ²⁰ notasset, ac statim per honorem militiae, ²¹ quamquam octogenarius, Urbe submotus missusque ad praefecturam cohortis, in extrema Aegypti parte tendentis. ²² Id supplicii genus pla-

¹¹ quoque abest 47. 48. 55. 59. al.

¹² primo legendum putabat Hennin. cui cur vulgata displicuerit scriptura, non assequor. Idem vulgato, sed elegantius significari, monet Oudend. coll. Gron. Obs. I, 7. et Drak. ad Sil. II, 235. et ad Liv. XXXIV, 14.

¹³ infert 31.

¹⁴ scripturis 47. 48. 55. 59.

¹⁵ Hi sunt versus 90. 91. 92. Sat. VII. In cod. Voss. exstat tantum versus 88. et hemistichium 90.

¹⁶ tunc 49. tamen 47. 48. 55. 59. al. Nota Ill. Wolfi est: „tum, scil. temporibus Hadriani, qui poetam, ut probabile est, Oasin magnam relegavit, quasi praefectum cohortis ibi tendentis. *Histrionis* nomen fortasse excidit; certe obscurum est: at neu-

ter Paris (neque Neronis, neque Domitiani histrio) intelligendus, ut praeclare docuit Oudend.“

¹⁷ Suspiciari possis: favore eius. Sed vulgata quoque lectio bene se habet.

¹⁸ promovebantur 31. quod ab ingenio indocti monachi profectum videtur.

¹⁹ Vocem praesentia e cod. Vallae adiecit Hennin.

²⁰ figura 31.

²¹ militiolas ex 31. recepit Hennin. quoniam eadem vox etiam supra, sed perperam fortasse, legitur.

²² In libris tantum non omnibus verba ista hoc ordine iunguntur: in extrema parte tendentis Aegypti, quem ingratum ordinem mutavi. Huic emendationi favent 31. et 45. (códices Vallae et Divaci) in quibus tamen alio

cuit, ut levi atque ioculari delicto par esset. Verum intra brevissimum tempus angore et taedio periit. ²³

sensu legitur: *in extremam Aegypti partem tendentis*, quod probavit Hennin. Nostram lect. exstare in antiquiss. cod. Alex., monet Ach. qui tamen, nescio quare, *τὸ* in omisit.

23 Extrema haec verba in cod. Voss. sic interpolata sunt: *Verum intra brevissimum tempus Θὸς αὐτὸς ἀδσβρίτῳ Divorum choro, revertiturque Iuvenalis Romam, qui tandem ad Nervae et Traiani principatum supervivens senio et taedio vitae confectus properantem spiritum cum fussi exspuit.* Mireris etiam ista inepti interpolatoris commenta ab Henninio recepta esse, qui tamen haec recte adnotavit: „Verba Θὸς αὐτὸς ἀδσβρίτῳ Divorum choro videntur de Domitiano dici, qui Dominus Deusque appellari voluit. Sed vero videtur repugnare Iuvenalis aetas, iam octogenarii, quam Urbe sub-

moveretur; quumque paulo post reditum perierit, quomodo a Domitiano extendere aetatem potuit ad Nervae et Traiani principatum? sane ita decem et plures supra centum annos explesse oportet. Ait et Crinitus, se necdum reperiisse apud auctores fide dignos, Iuvenalem sub Domitiano pulsum. Quod si forte Θὸς αὐτὸν intelligas *Antinonum*, aut pro αὐτὸς legas *Ἀντωνίον*, repugnabunt sequentia, quibus dicitur *Romam reversus ad Nervae et Traiani principatum supervivisse*, quos demum excepit Hadrianus. Videntur autem verba *ad Nervae et Traiani principatum supervivens* ex margine in τὸ *ἡλικίον* librariorum incuria intrusa, adeoque delenda. Neque sane ad Traiani aetatem, sed et Hadriani pervenit; sub quibus, rara illa temporum felicitate, videtur pleraque scripsisse.“

D. IVNII IUVENALIS VITA
PER ANNOS PROBABILIBVS CONIECTV-
RIS DIGESTA.

A. V. C. Varr. 795. Christi 42.
Iuvenalis 1.

Probabilius est, Iuvenalem non ante, quam eum post hunc annum in lucem editum esse. Satiram enim decimam tertiam annis LXI post consulatum *Fonteii*, adeoque, si ille C. Fonteius Capito est, qui a. V. c. 812. consul fuit, (non L. Fonteius Capito cos. a. V. c. 820.) a. V. c. 873., eodemque anno vel potius sequente satiram XV. scripsit aut recitavit; in Aegyptum autem, quum octogenarius esset, missus est, ibique intra brevissimum tempus angore et taedio periit, si fides habenda Suetonio: nam ita brevitatis causa incertum Vitae supra adscriptae auctorem appellare liceat. Conf. ad a. V. c. 833. et 874. ad Sat. XIII, 16. 17. et XV, 27.

Eodem anno *Quintilianum*, clarissimum rhetorem, (v. ad Sat. VI, 75. et 280.) Iuvenalem vero a. V. c. 791. Christi 38. natum esse, suspicabatur Dodwellus in *Annal. Quintil.* Regnabat tunc temporis (ab a. V. c. 794-807. Christi 41-54.) Tib. *Claudius Drusus*; ante quem (ab a. V. c. 790-794. Chr. 37-41.) imperium tenuerat C. Caesar *Caligula*, qui a. V. c. 791. Chr. 38. accepto a Caesonia uxore philtro in furorem coniectus erat, (cf. Sat. VI, 615 sq.) et a. V. c. 793. Lugduni instituerat certamen Graecae Latinaeque facundiae, (v. ad Sat. I, 44. et VII, 147 sqq.)

quo etiam tempore ab eo forsitan in exilium missus *Secundus Carrinas* rhetor, de quo v. ad Sat. VII, 204. Hic vero Caligula successerat *Tiberio*, de cuius secessu Capreensi, (a. V. c. 780 — 790.) tyrannide et amicorum principe Seiano huiusque potestate ac morte v. Sat. X, 56 — 113.

De parentibus poetae nostri nihil memoriae proditum reperitur, praeter id, quod tradit Suetonius: *Iuvenalis libertini locupletis, incertum filius, an alumnus.*

Praenomen Iuvenalis *Decimum* esse, non *Decium*, praeter alios docuit Lud. Carrio Emendatt. cap. 1. Ab antiquis eum librariis communiter *Ethicus* cognominari, (haud dubie propter plurima eorum praecepta, quae satiris suis intexuit) ut Martialem *coquum*, Propertium *nautam*, Ovidium *Geatam*, Statium *Aquilinum*, Prudentium *amoenum*, monet Barth. Advers. VI, 1. Eodem nomine passim laudatur a Petro Blaesensi in Epistolis, Io. Sarisberiensi, Vincentio Bellov. aliisque huius aevi scriptoribus, qui et reliquos poetas satiricos vocare solent *ethicos*, quoniam ἠθικά potissimum ab iis tractantur. Cf. Dan, Heins. de Sat. Horat. lib. I. pag. 48. et Nicol. Antonii Bibl. Vet. Hisp. libr. I. pag. 62.

Patriam poetae fuisse *Aquinum*, (Volscorum oppidum, quod πόλις μεγάλη Strab. lib. V. p. 164. nunc autem *Aquino* dicitur, et patria quoque fuit Thomae de Aquino, celebris Scholasticorum parentis) probabile iudicio colligitur e Sat. III, 319. Hinc in omnibus fere Iuvenalis codicibus, et scriptis et editis, recte cognominatur ille *Aquinas*, in nonnullis vero vitiose *Arpinas*. In vetustiss. cod. Pithoei ad initium Sat. I. haec verba leguntur: „Iuvenalem aliqui Gallum propter corporis magnitudinem, aliqui Aquinatem dicunt.“

A. V. C. 801. Christi 48.

Iuvenalis 7.

Messalina, impudicissima Claudii Imp. uxor, palam nuptias facit cum C. Silio, formosissimo iuvene, et cum eo interficitur consilio ac iussu *Narcissi*, ditissimi potentissimique libertorum Claudii. v. ad Sat. VI, 115—132. X, 329—345. et XIV, 329 sq. Praeter Narcissum *Pallas* et *Posides* liberti plurimum gratia valebant apud eundem Claudium Imp. Cf. ad Sat. I, 109. et XIV, 91.

A. V. C. 802. Christi 49.

Iuvenalis 8.

De praeceptoribus Iuvenalis nihil potest certa et explorata fide tradi. Henninius quidem, Criniti aliorumque auctoritatem sequutus, ad vitam Iuvenalia, quae Suetonio tribuitur, notat, eum Frontone Grammatico (quem etiam Sat. I, 12. innui quidam putant) magistro usum esse et ab eo summa diligentia institutum: hunc enim docuisse illis temporibus Romae magna cum nominis celebritate, teste Gellio. Eamdem ob causam fuere etiam, qui Iuvenalem in disciplinam traditum esse Quintiliano suspicarentur. Sed quam infirma sit haec ratio, facile intelligitur. Nam non modo Romae alii quoque tunc temporis iique celebres fuere Grammatici et Rhetores, quorum scholas frequentare potuit Iuvenalis, quum puer esset, sed multo quoque probabilius est, eum quorumvis potius aliorum institutione formatum fuisse, quam Frontonis illius et Quintiliani. Hic enim, quod supra diximus, vel eodem, quo poeta noster, anno, vel aliquot, ille autem multis annis post eum natus videtur. Marcus certe Cornelius Fronto, clarissimus Rhetor, cuius passim mentionem facit Gellius, (Noct. Att. II, 26. XIII, 28. XIX, 8. 10. 13.) praeceptor fuit duorum Imperatorum, M. Antonini Philosophi (qui ei statum in senatu, consula-

tum in duos menses aliosque honores contulit) et Veri. (v. Capitolin. in vita Anton. Philos. c. 2. et Veri c. 2. Auson. in grat. act., Macrobr. Sat. V, 1. et ipsius Frontonis Epist. ad Marcum ap. Charis.) Antoninus vero ille regnavit a. V. c. 914 — 933. a. Chr. 161 — 180. et natus est a. V. c. 874. Chr. 121. aliquot forte mensibus vel adeo annis post mortem Iuvenalis, qui ad summam vixit senectutem. Quis itaque sibi persuadeat, utriusque praeceptorem fuisse Frontonem illum?

Ceterum si pater poetae nostri *locuples libertinus* fuit, filium artibus liberalibus honestisque, quibus nobilium, saltem ingenuorum, liberi instituebantur, educandum curare poterat; idque omnino curasse videtur.

A. V. C. 804. Christi 51.

Iuvenalis 10.

Ostorius in Britannia bellum gerit adversus Brigantas: Cf. ad Sat. XIV, 196.

A. V. C. 807 — 821. Christi 54 — 68.

Iuvenalis 13 — 27.

Claudio Imp., qui Agrippinae uxoris fraude necatur boleto venenato, (v. ad Sat. V, 147. et VI, 620 sq.) in imperio succedit Nero, cuius et Domitiani temporibus maxima morum corruptela immaniaque vitia vigent et flagitia, quae in primis Sat. I. II. III. VI. et VIII. adumbrantur. Ex iisdem intelligitur, Neronem fuisse tyrannum, aurigam, cantorem, citharoedum, histrionem, popinarum frequentatorem, paedicatorem, incendiarium, Troicorum scriptorem. v. Index et Sat. VIII, 193 — 230. Famosi delatores huius aevi Matho, Heliodorus, Demetrius, Egnatius Celer, Regulus, Massa, Carus, Latinus. Cf. ad Sat. I, 32 — 36. Nero dicitur Domitius Sat. VIII, 228.

*A. V. C. 810. Christi 57;
Iuvenalis 16.*

Si recte Iuvenalis natalem definivimus, hoc anno togam ille virilem sumsit, quippe quae anno aetatis XVI ineunte sumi solebat illo aevo. v. Massoni vita Ovidii et Horatii, nec non Noris. Cenotaph. Pisan. p. 115 sq. Eodem anno Cossutianus *Capito*, Tigellini gener et Ciliciae praefectus, de pecuniis repetundis postulatus a Cilicibus, et damnatus est. Cf. ad Sat. VIII, 93.

*A. V. C. 812. Christi 59.
Iuvenalis 18.*

C. Fonteio Capitone et Vipsanio Coss. nascitur Calvinus, amicus Iuvenalis. Cf. ad Sat. XIII, 17.

*A. V. C. 815. Christi 62;
Iuvenalis 21.*

Hoc forte anno primam poeta pesuit barbam. Cf. ad Sat. I, 25 sq. XIII, 56 sq. et Dodwelli Annal. Quintil. p. 180.

*A. V. C. 816. Christi 63.
Iuvenalis 22.*

C. Sofonius *Tigellinus*, Burro mortuo, praetorianis cohortibus praeponitur a Nerone, apud quem plurimum gratia valet propter similitudinem morum. v. ad Sat. I, 155 sqq. Eodem anno et aetatis tricesimo, P. Mario Celso, L. Asinio Gallo consulibus, moritur A. *Persius* Flaccus poeta, (v. Sueton. in eius vita) et Nero uxorem ducit *Poppaeam* Sabinam, quae ita difflebat luxuria, ut, quocumque iret, sexcentas secum asellas duceret, (nam lacte asinino utebantur molles homines, ut teneresceret cutis et candesceret) et unguenta suavissimi odoris ab ea dicerentur *Poppaeanae*. Cf. ad Sat. II, 107. VI, 462. 468 sqq.

A. V. C. 817 — 834. Christi 64. — 81.

Iuvenalis 23 — 40.

Iuvenalem ad mediam fere aetatem declamasse; animi magis causa, quam quod scholae se aut foro praepararet, tradit Suetonius. Cf. ad Sat. I, 15 sq. Hinc etiam Martiali Epigr. VII, 91. *facundus* dicitur, et nulla fere est satira, quae non redoleat ingenium, declamandi exercitio, pro more illius aevi, plane formatum.

A. V. C. 818. Christi 65.

Iuvenalis 24.

Occiditur C. Calpurnius *Piso*, auctor coniurationis in Neronem, vir bonus, ditissimus, liberalis doctorumque hominum patronus, qui a. V. c. 801. cum L. Vitellio Consul fuerat suffectus. De hoc et aliis Pisonibus, qui illis temporibus vivere, v. ad Sat. V, 109. Cum eo pereunt etiam alii, qui et praedivites erant, et impliciti Pisonianae coniurationi, Plautius *Lateranus*, (Consul designatus et Messalinae adulter) L. Annaeus *Seneca* et M. Annaeus *Lucanus* poeta. Vid. ad Sat. V, 109. VII, 79 sq. (ubi *Lucanus Serrano* et *Saleio Basso*, pauperibus horum temporum poetis, opponitur) VIII, 147. et X, 15 sq. Eodem anno prima fuit eaque saevissima persecutio Christianorum, qui iussu Neronis tunica molesta aliorumque tormentorum inusitato genere conficiebantur; quo respexit poeta Sat. I, 155 sq. et VIII, 235.

A. V. C. 819. Christi 66.

Iuvenalis 25.

Hoc anno a Nerone damnatur *Thrasea Paetus*, uxor *Helvidii Prisci*, quae insignia erant virtutum liberiorisque animi exempla. Cf. inf. ad A. V. C. 823. et ad Sat. V, 36. 37.

*A. V. C. 820. Christi 67.
Iuvenalis 26.*

L. Fonteio Capitone et C. Iulio Rufo consulibus (v. ad Sat. XIII, 16. 17.) P. Egnatius Celer Stoicus falso testimonio adiuvat damnationem *Bareae* Sorani, discipuli amicique sui, qui exemplar erat virtutum et Proconsul Asiae fuerat. v. ad Sat. I, 33. III, 116 sq. et VII, 91.

*A. C. V. 821. Christi 68.
Iuvenalis 27.*

Neronis scelera et ineptias, quae Sat. VIII, 193 - 230. notantur, vindicant *Virginius*, *Vindex* et *Galba*. v. Sat. VIII, 221. 222. Eo caeso summa imperii defertur ad Servium Sulpicium *Galbam*, qui post octennium ex Hispania Romam redierat. Ab hoc *Quintilianum* ex Hispania Tarraconensi, cuius opp. Calagurris eius patria fuit, admodum adolescentem hoc anno Romam perductum esse, tradit Hieronymus in Chron. Quae si vera sunt et Quintilianus, de quo vix dubitare possis, Hispanus fuit, nec Romanus, quod Nic. Gedoyn, Gallicus eius interpres, contendebat; probabile est, illum iam Romae fuisse ante imperium Galbae, quippe qui ipse nos docet Inst. Orat. X, 1. et XII, 11. a se iuvene auditum esse Domitium Afrum, summum oratorem, quem iam a. V. c. 813. Christi 60. mortuum esse, ex Tac. Ann. XIV, 19. cognoscimus. Quoquo modo se res habeat, constat certe, Quintilianum exinde viginti annos Rhetoricam in schola publica Romae professum esse. v. Dodwelli Annal. Quintil. §. 12. 13. 15. et conf. ad Sat. VII, 188 — 198. Eius praeceptor *Palaemon*, (v. ad Sat. VI, 452.) et discipuli clarissimi fuere Plinius iunior et C. Caesilius orator.

A. V. C. 822. Christi 69.

Juvenalis 28.

Galba occiditur a M. Salvio *Othone*, homine mol-
lissimo, qui ita diffinebat luxuria, ut in ipsis ca-
stris uteretur speculis et faciem madido pane lineret.
Idem paulo post, copiis suis a *Vitellio* victis in
pugna *Bebriacensi*, gladio pectus sibi transfigit. vid.
Sat. II, 99—109. et VI, 559. Amicus eius erat
Seleucus astrologus. v. ad Sat. VI, 559.

A. V. C. 822—832. Christi 69—79.

Juvenalis 28—38.

Vitellio interfecto regnat *Flavius Vespasianus*,
Imperator bonus, sed tam avarus, ut urinae etiam
rectigal comminisceretur. Cf. ad Sat. XIV, 204.

A. V. C. 823. Christi 70.

Juvenalis 29.

Helvidius Priscus, gener *Thraseae Paeti*, damna-
tur a *Vespasiano*. Cf. sup. ad a. V. c. 819.

A. V. C. 828. Christi 75.

Juvenalis 34.

Ex Italia abire iubetur *Berenice*, pulcerrima *Agrip-
pae* maioris, regis *Iudaeorum*, filia, (ut quidam pu-
tant, *Herodis* filia et uxor *Ptolemaei*, regis *Aegypti*)
quae amorem *Titi Caesaris* iam inde ab a. V. c. 823.
in se accenderat et cum fratre, *Agrippa* minore, ul-
timo *Iudaeae* rege, incestum fecit. Cf. ad Sat. VI,
156 sq. Pro *Berenice* regina et apud eam se cau-
am dixisse tradit *Quintilian*. Inst. Or. IV, 1.

A. V. C. 830—838. Christi 77—85.

Juvenalis 36—44.

Britannia et *Orcades* insulae expugnantur ab
Agricola, qui tamen *Hiberniae* occupandae consi-

lium exsequi non potest; sed revocatus a Domitiano in otio vivit, ut tyranni insidias effugiat, et moritur a. V. c. 846. veneno necatus, quod vulgo saltem credebatur. Cf. ad Sat. II, 159 sq. IV, 127. XIV, 196. XV, 124. *Gallia caesidicos docuit facunda Britannos* Sat. XV, 111.

A. V. C. 833. Christi 80.

Iuvenalis 39.

Iuvenalis, qui ad mediam fere aetatem declamaverat, ab hoc tempore, paucorum versuum Satira non absurde composita in Paridem et Statium, hoc genus scripturae industriae excolit; sed diu ne modico quidem auditorio quidquam committere audet, propter tyrannidem Domitiani. Ita Suetonius in Vita; ad quam bene haec adnotavit Oudend. „Poeta studiis literariis et declamationibus animi causa operam dedit ad XL aetatis annum. Hinc lusit aliquando satiram in Paridem, Neronis pantomimum, mox occisum a Nerone. (v. ad Sat. VI, 87.) Tunc vero non prosecutus est poeticum studium; certe non palam divulgavit carmina; donec iam octogennarius sub Imp. Hadriano, qui a. V. c. 870. Romam venerat, prae indignatione tot malorum poetarum et criminosa priorum Imperatorum et aulicorum suorumque temporum et civium vitae denuo in bilem effundendam erupit suasque satiras recitavit, atque pro Neronis pantomimo inseruit Sat. VII, 87. Domitiani pantomimum iuniorem Paridem, item a Domitiano morte multatum: (v. ad Sat. VI, 87. VII, 87.) eaque occasione poetae Statii meminit VII, 82 seq. Quum vero praeter alia inferdisset Sat. VII, 90 seq. *Quod non dant procures, dabit histrio* cet. illis versibus offensus iste histrio, qui Hadriano Imp. in deliciis erat et omnia apud illum poterat, conflavit Iuvenali invidiam, ita ut in suspicionem venerit, quasi praesentia tempora figurate,

ut ait auctor, per veterem quasi illum Paridem notasset. Quapropter illum Hadrianus, facetissimò ingenio et poetis favens Princeps, sed incitatus ab *histrione*, tali supplicii genere affecit, quod levi et ioculari delicto par esse videbatur, eumque, qui ridebat, homines quosdam fieri praefectos et tribunos favore histrionis, ipsum fecit praefectum cohortis Aegyptiacae, ut videretur pro suis versibus esse honoratus; sive sub honoris specie illum ab Urbe removit. Neque haec accidisse vivo Domitiano, luce meridiana est clarius. Nam eius mortem ipse Iuvenalis descripsit Sat. IV, 34. VI, 279. VII, 186. et sub Traiano laudatur ille vivens a Mart. XII, 18. Non ergo *histrion* seu pantomimus Neronis vel Domitiani, sed Hadriani est intelligendus tum Sat. VII, 87. et 90. tum in Sidonii Apoll. carm. IX, 270. *irati fuit histrionis exsul*. Plura vide ap. Salmas. Plin. Exerc. in Solini c. 32. p. 319 seq. al. 449 seq. et Dodwell. in Annal. Quintil. §. 37—41. pag. 156 seq. “

A. V. C. 834—849. Christi 81—96.
Iuvenalis 40—55.

Imperium obtinet T. Flavius Sabinus *Domitianus*, qui *ultimus Flavius*, *Nero calvus* et *Pontifex summus* dicitur Sat. IV, 37. 38. 46. 137. Aevum eius simile Neroniano (v. ad a. V. c. 807.) et insigne copia delatorum in dies crescente, e quibus famosissimi erant *Regulus*, (v. ad Sat. I, 33 sq.) *Bebius Massa*, (Sat. I, 35.) *Metius Carus*, (Sat. I, 36.) *Palfurius Sura*, (Sat. IV, 53.) *Armillatus*, (ibid.) *Pompeius*, (Sat. IV, 110.) *Catullus Messallinus* (Sat. IV, 113 sq.) et *Fabricius Veiento*. (Sat. III, 185. IV, 113. 124. VI, 113.) Huius Fabricii, senatoris hominisque adulandi peritissimi, uxorem *Hippiam* cum Sergio gladiatore in Aegyptum migrasse, narratur Sat. VI, 82—113. Praefecti Urbi

sub Domitiano erant *Pegasus* et *Rutilius Gallicus*.
7. ad Sat. IV, 75 sq. et XIII, 157.

A. V. C. 836. Christi 83.

Iuvenalis 42.

Domitianus ridicula expeditione in Cattos facta a Senatu triumphum et cognomen *Germanici* accipit. Cf. ad Sat. VI, 205. Hoc etiam anno tyrannus ille, repudiata Domitia occisoque propter adulterium eius *Paride* histrione, (Sat. VII, 87.) palam tanquam cum uxore consuescit cum *Julia*, Titi fratris sui filia, Sabino nupta, quae coacta abortivis conceptum abigere moritur et a. V. c. 844. Chr. 91. consecratur. Eodem tempore Domitianus severas de adulteriis et pudicitia leges, *Iuliam* et *Scatiniam*, revocat. Cf. ad Sat. II, 29—44. Dio LXVII, 3. et Dodwell. Annal. Quintil. §. 24.

A. V. C. 837. Christi 84.

Iuvenalis 43.

Domitianus X. et App. Iunius Sabinus consules. Hunc Iunium nonnulli Sat. XV, 27. innui putant.

A. V. C. 838—845. Christi 85—92.

Iuvenalis 44—51.

Bellum geritur adversus *Dacos*, in quo App. Iunius Sabinus et Corn. *Fuscus* pereunt. Domitianus tandem annuo tributo promisso pacem ab hoste emit, et tamen de victoribus falsum agit triumphum cognomenque *Dacici* sumit. Cf. ad Sat. IV, 111. VI, 205. et Dodwelli Annal. Quintil. §. 22. et p. 190. ubi suspicabatur etiam, eodem tempore ridiculum Patrum consilium de inusitatae magnitudinis rhombo a Domitiano habitum esse, (si verum fuit, non fictum) ante quam in *Dacos* mitteretur *Fuscus* et quum tristes tam e *Britannia*, (cuius rex praeter alios fuit *Arviragus* Sat. IV, 127.)

quam de *Cattis* et *Sygambriis* nuntii venissent. Cf. ad Sat. IV, 37 sqq. 111. 126. 147. Ei consilio affuisse dicuntur *Pegasus* Ictus celeberrimus, qui sub Vespasiano Consul fuit suffectus cum Pusione et postea Praefectus Urbi, (v. ad Sat. IV, 75 sq.) *Vibius Crispus*, senex incundi et mitis ingenii, (Sat. IV, 81 sq.) *Acilius Glabrio* cum filio, (Sat. IV, 93—103.) *Rubrius*, (ibid. v. 104 sq.) *Montanus* abdomine tardus, (v. 107.) *Crispinus*, matutino sudans amomo, (qui servus olim fuerat Aegyptius, sed a Domitiano ad dignitatem provectus equestrem luxuria difflebat, de quo v. ad Sat. I, 26 sq. IV, 1 sq. 108. 109.) *Pompeius* delator, (Sat. IV, 110.) Corn. *Fuscus*, (ibid. v. 111. 112.) *Catullus Messallinus* et *Fabricius Veiento*. (v. ad Sat. IV, 113 sq. et sup. ad a. V. c. 834.)

A. V. C. 839. Christi 86.
Iuvenalis 45.

Agones Capitolini a Domitiano instituuntur in honorem Iovis Capitolini, et *Britannia* insula circumvehitur ab Agricola, octavo praefecturae eius in Britannia anno. Cf. ad Sat. VI, 387. VII, 86. et Dodwell. Ann. Quintil. §. 22.

A. V. C. 845. Christi 92.
Iuvenalis 51.

Quintilianus, Rhetor celeberrimus idemque ditissimus, institutioni filiorum sororis a Domitiano praeficitur et forte per patrem eorum, Flavius Clementem, ornamenta impetrat consularia. v. ad Sat. VII, 188—198.

A. V. C. 846. Christi 93.
Iuvenalis 52.

Baebius *Massa* accusatur a Plinio iuniore et Senecione ac damnatur. v. ad Sat. I, 35.

A. V. C. 847. *Christi* 94.
Iuvenalis 53.

Domitianus philosophos Urbe Italiaque submo-
vet. Cf. Dodwell. Ann. Quint. §. 14. et 26.

A. V. C. 848. *Christi* 95.
Iuvenalis 54.

Acilius Glabrio, qui cum Traiano consul fuerat, iussu Domitiani occiditur cum Herennio Senecione, L. Iunio Rustico, (v. ad Sat. XV, 27.) Sallustio Lucullo, Aelio Lamia, Metio Pompesiano et aliis. v. ad Sat. IV, 94 sq. 154. Eodem forte tempore Iudaeis, a Domitiano, ut quondam a Claudio, Roma pulsus locatur lucus Camenarum, a Numa his sacra-
tus, unde in Urbem mendicatum vaticinatumque veniunt. Cf. ad Sat. III, 13 sq. et VI, 542 sq.

A. V. C. 849. *Christi* 96.
Iuvenalis 55.

Domitianus, qui omni nobilitate extincta iam in plebem quoque saevire coeperat, trucidatur. v. ad Sat. IV, 153. 154. Eodem anno moritur P. Papi-
nius *Statius* poeta, qui a Domitiano et Paride divi-
tiis honoribusque auctus erat. Cf. ad Sat. VIII, 82 — 93.

A. V. C. 849—851. *Christi* 96—98.
Iuvenalis 55—57.

M. Cocceius Nerva Imperator est, ad quem forte spectat initium Sat. VII.

A. V. C. 851—870. *Christi* 98—117.
Iuvenalis 57—76.

Regnat M. Ulpius Nerva *Traianus*, ad quem nonnulli referunt principium Sat. VII. Conf. ad Sat. VI, 205. 236. 245. 407 seq. 502.

A. V. C. 853. Christi 100.

Juvenalis 59.

Marius Priscus, direptis Afris, quorum causam agit *Plinius iunior*, repetundarum damanatur (v. ad Sat. I, 47 sq. et VIII, 120.) hoc anno, quo tertium cum *Traiano* consul erat *M. Cornelius Fronto*, orator insignis et patronus virorum doctorum, qui poetis recitaturis aedes suas commodabat. v. ad Sat. I, 12. 13. Eodem anno *Traianus* consulem sibi suffecit *Plinium iuniorem*.

A. V. C. 854. Christi 101.

Juvenalis 60.

Hoc forte anno *Martialis*, quem poetae nostro familiarissimum fuisse ex eius epigr. 24. libri VII. intelligitur, obiit in patria, (*Bilbili*, *Celtiberiae* opp.) quam senex, relicta Roma a. Chr. 100., (v. *Massoni* vit. *Plin. iun.* p. 112 sq.) vel, si *Dodwello* (*Ann. Quint.* §. 38.) fides habenda, a. Chr. 103., repetiit et ubi paulo post mortuus est. Ibidem scripsit epigr. 18. libri XII. unde *Salmasius* et *Dodwellus* recte collegerunt, *Juvenalem* tunc temporis Romae fuisse, non in Aegypto. — Eodem anno, *Traiano* VI. Sex. *Articuleio Paeto Coss.*, Praetor fuit *P. Inventius Celsus*, Ictus celeberrimus, qui a. V. c. 882. secundum gessit consulatum, regnante *Hadriano*. v. ad Sat. VI, 245. et VIII, 194.

A. V. C. 867. Christi 114.

Juvenalis 73.

Terrae motus *Antiochiam* et vicina loca concutit, quo tempore *Traianus* expeditionem suscepit in *Armenios* et *Parthos*. Cf. ad Sat. VI, 407—411. et *Dodwell. Ann. Quint.* §. 40.

A. V. C. 876. Christi 117.

Iuvenalis 76.

P. Aelius Hadrianus, ab exercitu Antiochiae Imperator salutatus et Augustus, Romam venit; quo tempore Quintiliano data esse ornamenta consularia multosque poetas recitasse, in his quoque Iuvenalem, suspicabatur Dodwell. Ann. Quint. §. 36—41. Cf. ad Sat. I, 1 sq. et VII, 188—198. Hadrianus imperavit paene annos XXI. et Princeps fuit omnibus literis perpolitus doctorumque hominum amantissimus; unde ad eum videntur pertinere, quae Sat. VII. pr. leguntur, et ad haec tempora, quae refert Suetonius: *max magna frequentia magnoque successu bis ac ter auditus est Iuvenalis, ut ea quoque, quae prima fecerat, inferciret novis scriptis*, v. c. Sat. VII, 90—92.

A. V. C. 872. Christi 119.

Iuvenalis 78.

Iunio Rustico consule gesta sunt, quae Sat. XV, 27—92. memorantur de Ombitis et Tentyritis,

A. V. C. 873. Christi 120.

Iuvenalis 79.

Hoc anno Iuvenalis scripsit Satiram XIII. quod ex eius v. 16. et 17. intelligitur.

A. V. C. 874. Christi 121.

Iuvenalis 80.

Satira XV. hoc forte anno scripta; non superiore; nam si tam recens factum esset, quod in ea narratur, poeta, opinor, v. 27. simpliciter dixisset *super*, neque adiecisset *consule Iunio*.

Si recte annum V. c. 795. natalem Iuvenalis statuimus, ille hoc anno, quo tum octogenarius fuit, in suspicionem venit, quasi Sat. VII, 90 sq. tem-

pora praesentia figurate notasset, ac statim per honorem militiae Urbe submotus est et ad praefecturam cohortis in Aegyptum missus, ubi intra brevissimum tempus angore et taedio periit. Cf. sup. ad a. V. c. 795. et 833. De loco exilii ambigitur. Salmasius putabat, eum fuisse *Sieneh*; Io. Matthes vero in Chronogr. T. I. p. 341. cuius verba repetit Suidas, *Pentapolin* Libyae, h. e. Cyrenaicam, (de quo v. Plin. V, 5 pr.) vetus Schol. ad Sat. IV, 38. *Oasa s. Oases*, de quibus doctus et copiose egit Michaelis nota 54. ad Abulfedae descript. Aegypti p. 21 — 33. ubi docet, tres Oases et prope maiorem fuisse praesidium Rom., hunc autem esse exilii locum, e iure Romano et historia ecclesiastica (v. c. de Nestorio) notissimum, in quem, ut in insulas, deportati olim fuerint rei et relegati. Conf. Relandi hist. crit. T. VI. art. XI. et Wessel. ad Hieroclis *Εὐνέκθυμον* p. 725. 731.

DE

SATIRA ROMANORVM.

Accurata huius argumenti et copiosa pertractatio aliena est a consilio nostro, neque paucis absolvi potest verbis ac paginis. Qui eam desiderant, iis consulendi sunt virorum doctorum libri, in quibus omnia, quae huc spectant, quoad per magnam rerum obscuritatem veterumque testimoniorum paucitatem fieri potuit, tam diligenter discussa sunt et subtiliter, ut novis vix curis coniecturisque locus sit relictus. Equidem officio meo satis fecisse

Conferendi in primis sunt: RAMBACH. qui praeter suas et CASAVBONI de *Satyrica Graecorum Poesi et Romanorum Satyra* libri duo, Hal. 1774. ed. GRENII notas adiecit etiam pag. 331-400. SPANHEMII Diss. sur les Césars de Julien et en gé-
néral

mihi videor, si, quae alii tum recte, tum copiose praeceperunt, in epitomen redegero et capita adtigero harum rerum, quarum veras notiones mentibus informatas

ral sur les ouvrages satyriques des Anciens, quem is praefixerat versioni gall. Caesarum Iuliani Amst. 1728. 4. DACIER in Préface de l'origine et du progrès de la Satyre des Romains et de tous les changemens, qui lui sont arrivés, in edit. Horat. T. VI. Paris. 1709. et in Mémoires de l'Acad. des Inscr. et de belles lettres T. II. p. 199 sq. IOS. SCALIGERI Castigatt. ad Manilium v. 468. pag. 283. IUL. SCALIGER de arte poetica L. I. c. 12. DAN. HEINSIVS de Satyra Horatiana in ed. Horat. L. B. 1612. VVLPIVS de Satyrae latinae natura et ratione eiusque scriptoribus, qui supersunt, Horatio, Persio, Iuvenale Patavii 1744. 8. DRYDEN in Essay concerning the origin and progress of Satyr, cuius commentat. versio germ. reperitur in Sammlung vermischter Schriften zur Beförderung der schönen Wissenschaft. u. freyen Künste. V. Bd. 2. Stück. Berol. 1762. BRUMOY Discours sur le Cyclope d'Euripide et sur le spectacle satyrique in Théâtre des Grecs T. VI. p. 357. sq. et T. X. pag. 18 sq. MASCOVII Exercit. I. in Horatii Satiras. Lips. 1714. RIGALTII Diss. de Satyra Iuvenalis, in edit. Iuven. Hennin. Prolegom. Sect. III. DVSCH in Briefen zur Bildung des Geschmacks. P. VI. pag. 1 - 77. BRESCIANO della Satira

in Lettere scelte di varie materie. T. III. Venet 1753. ROBORTELLI lib. de Satyra, adiunctus Paraphrasi eius in Horat. A. P. Patav. 1518. COOKE Grunds. der dram. Kritik. HEYDE de satyrica poesi Graecorum et satira Romanorum, in eiusd. vers. Persii Lips. 1738. CLODIVS in Versuche aus der Literatur und Moral. 1. St. p. 123 sq. Lips. 1767. FLOEGELS Geschichte der komischen Literatur T. I - III. inpr. Tom. III. Liegnitz 1781. SVLZERS Theorie der schönen Künste und Wissenschaften T. I. v. Comödie et Aristophanes, et T. IV. v. Satire. BLANKENBURGS Ann. 2. Sulzer I. L. ESCHENBURGS Theorie und Literatur der schönen Wissensch. Berol. 1785. BVHLE Progr. de fabula satyrica Graecorum Goetting. 1787. 4. MEINERS Geschichte des Ursprungs, Fortg. und Verf. der Wissensch. in Griech. u. Rom T. II. lib. VI. c. 2. EICHSTAEDT de dramate Graecorum comico-satyrico, inpr. de Sosithi Lyttersa, Lips. 1791. 8. CONZ über die Satyre der Römer und über Juvenal, in s. Museum für die griech. und röm. Literatur III. St. p. 31 - 49. Zürich u. Leipz. 1795. MANSO über die römischen Satiriker, in Nachträgen zu Sulzers allg. Theorie d. sch. Künste. IV B. 2 St. S. 409 - 496. KOENIG de Sa-

habere multum interest iuventutis, cui potissimum opera mea consulere volui.

Ridendi et cavillandi mos communis est hominibus, quippe qui ipsa natura et hilaritate ad eum invitantur. Hinc idem quoque obtinuit in primis eorum conventibus, in lactissimis iisdemque vetustissimis festis, quae post messem et vindemiam, rusticis laboribus vertentis anni exactis, in honorem deorum ruralium, Cereris potissimum et Bacchi, agebantur. In iis pubes rustica, curis vacua et genio indulgens, non modo diis gratias agere et primitias offerre, sed rudem quoque et cum gesticulatione coniunctum edere solebat cantum. Is primum ad laudes deorum heroumque spectabat, deinde, inter et post epulas, ad dicteria deflectebat salsa versibusque primumque alternis et incomitis s. extemporalibus *αὐτοσχεδίασσι* vel *αὐτοσχεδίοις ᾄσμασι* s. *ποιήμασι*, *Inromptus*, *Improvisare*) expressa, quibus agricolae vino pleni et praetercuntes et se invicem lacescebant, animorum remissione et temulentia excusante iocandi et irridendi licentiam.² Sensim vero ars adhiberi coepit rusticique homines ad numerum (*ὀρθμόν, μέτρα καὶ ᾄσματα*) et canere et gesticulari seu saltare discebant. Inde *chorus*, qui principio e Satyris ut plurimum componebatur, ipsaque poesis (*θεατρικὴ μουσικὴ*) originem duxit.³ Du-

tira Romana eiusque auctoribus praecipuis, Oldenb. 1796. 8. WACHSMUTH im Athenaeum, herausgeg. von Günther und Wachsmuth T. I. P. II. p. 209 - 222. Hal. 1817. Multi quoque editores Horatii, Persii et Iuvenalis a Prolegom. de Rom. Satira, sed prae subulter et brevissime, depurarunt. Mihi quidem non omnes, quorum titulos memoravi, ad manus fuere libelli, at praecipuum, quo refero eos, quos scribere Casaubonus, Eichstaedt, IYRNAL. VOL. I.

Manso et Koenig, quorum diligentiae et acumini me plurimum debere gratus profiteor, quorumque nomina tantum passim laudasse sufficiet.

² Cf. loca class. Virg. Ge. II, 385 sqq. Horat. Epist. II, 1, 139 sqq. et Tibull. I, 7, 51 sq. II, 1, 51 sq. Scurrilitatis illius exempla nota ex Horat. Sat. I, 5, 51 sq. 7, 1 sq. 28 sq. Virg. Ecl. III.

³ Conf. Aristot. Post. c. 4. Tibull. l. l.

plex autem illud canticorum genus paulatim scenicam dramaticamque Graecorum artem, et alterum quidem *tragoedias*, (*τραγωδίας* s. *τρουγωδίας*) alterum *comoedias* (*κωμωδίας*) peperit. ⁴ Ex illis praeterea choris Satyrorum, quos priscis temporibus ruricolae, vino gaudioque exsultantes omnique dicacitatis et petulantiae genere risum eientes, agebant, natae sunt *Satyricae* Graecorum *fabulae*, quae, quum argumento tragoediis, compositione comoediis proximae essent, illarum severitatem harum hilaritate temperabant, et non ita multo post Thespidis inventoris tempora in scenicis tragicorum poetarum certaminibus s. *τετραλογίαις*, quae tribus festis Bacchicis vel Liberalibus (*Διονυσίαις τοῖς ἐν Αἰανταῖς, τοῖς κατ' ἄστυ* et *τοῖς κατ' ἄγρους*) celebrabantur, trinis tragoediis, ab eodem propositis poeta et argumento fere haud disparibus, eum in finem subiungi solebant, ut, quidquid tristitiae ex illis forte haustum esset, his relaxaretur. ⁵ Praeter has vero *fabulas tragico-satyricas*, e quibus una tantum, Cyclops Euripidis, integra superest, fuere etiam *comico-satyricae*, ⁶ non a tragicis, sed comicis scriptae poetis, (nam, quae his tribuantur dramata satyrica, non tragica fuisse, sed comica, vel ex eo intelligitur, quod quilibet poeta Graecorum non nisi unum poaeos genus tractare et excolere solebat) quae, illis iam deflorescentibus, diu adhuc vignerent, sed raro et inscriptionis tantum, non argumenti, ratione habita memorantur, et vel simpl. nominibus Satyrorum insignitae, ⁷ vel

4 v. Aristot. l. l. et Athen. II. p. 40. ed. Casaub. Blankenburg. T. I. p. 504 sq.

5 Conf. Casaub. lib. I. c. 2-6. inpr. p. 117-125. Buhle l. l. Eichstaedt p. 25 seq. Flögel T. I. p. 337 seq. Potteri Arch. Gr. T. I.

6 Id quidem non fugit Casaubonum et Spanhemium, sed leviter tantum (ille pag. 154. hic pag. 316.) rem tetigerunt, quam

prolixè primus et non minus ingeniose quam docte tractavit Eichstaedt l. l.

7 Sic Athenaeus laudat Anaxandridam *ἐν Σατύρῳ*, Cratium, Epphantidem et Phrynichum *ἐν Σατύροις*, (quae vox plur. num. saepe unam tantum fabulam significat, quo res magis turbatur) Timocles *Ἰσακτοὺς Σατύρους* et *Ἀμμοσατύρους*.

variis titulis designatae, ⁸ vel communi comoediarum genere comprehensae videntur: unde difficillimum dictu, quae vera comicae Graecorum Satyricae fuerit indoles et quibusnam in rebus a tragica discrepaverit. ⁹

8 Ill. Eichstaedt eo refert *Κωμικοτραγῳδία* Alcaei, *Ἰλαγοτραγῳδία* Rhintonis et *Tragico-comoediam* in Plauti Prol. Amphitr. v. 59 seq. ubi poetae menti Amphitruopem Rhintonis diversatum esse suspicatur.

9 Eichstaedt l. l. p. 46 - 85. coniecturis, non certis quidem, probabilibus, saltem ingeniosis, tactus, haec inter utrumque satyricae poeseos genus discrimina accessisse arbitratur. „1) Tragici poetae, uti tragoediarum, ita satyricorum quoque dramatum, materiem e cyclo mythico petiere, qui plurimum iis praestabat et commoditatis ad fingendi probabilitatem, et varietatis ad spectatorem delectationem. Quae argumenta licet comici poetae non prorsus adspernarentur; multi tamen e vita communi maluerunt quotidianaque consuetudine ea repetere: in quo utique diversum sunt a Tragicis consilium secuti. Nimirum a Comoediis scribendis quoniam ad fabulas accotaserant satyricas, ad haec ita quasi transfudisse videntur Comoediae indolem, ut quum maledicendi licentiam ex ea amisissent, alii in tragoediarum essent perversa et ad risum composita imitatione occupati, proeminarentur duae velut familiae, multis ornandae fabulae generibus sociae, in hoc quidem

certe aliquantum disiunctae, quod delectationem spectatorem approbationemque *diversa argumenti tractatione* quaerere. Etenim qui in domesticis argumentis habitaverunt, praeae Comoediae os dicacitatemque aemulati, dicturi in populares comiciendis risum excitare voluerunt. Contra qui ad mythicum se orbem contulerant, non tam id unice et inprimis animo videntur intendisse, quod perficere Tragici studebant, ut actionis quadam et orationis ridicula commixtione spectatorem hilararent animos et Satyrorum protervitate delectarent, quam hoc, ut tragoedias turpicula imitatione deformarent, serum et argumenta, invante mythorum varietate, ad ludum et iocum converterent et personas populo deridendas proponerent. Quamvis enim media, quam vocant, Comoedia hanc sibi provinciam, tamquam propriam vindicavisset; comica tamen Satyrice eam et crebrius invasit, et obtinuit diutius. — Comica Satyrice, quod e Romanarum Atellanis, eius imitatricibus, concluditur, aequae ac tragica, praeae quidem retinuit adornationis simplicitatem, ita ut fabulae nec implicatae essent, nec valde productae; sed in notandis civibus licentia ei dissimilis fuit. Haec enim pristinam maledicendi libidinem etiam non

In his Graecorum fabulis satyricis, praecipue comico-
rum poetarum, et comoediis, antiqua in primis et media,

exiit, tamen temperavit. Ista vero ratio omnis populares cavillandi in Attica scena transmissa est ad Comicos, — quibus proprium hoc puto fuisse, ut non solum aequalium mores et instituta carpendi malevolam libertatem adsumerent, sed omnis generis scurrilitatem et licentiam amplexarentur. Equidem Tragicos dixerim, severitati aptiores, virilem sapientiam ac sententiarum gravitatem Satyrorum juvenili hilaritate temperasse; Comicos, animo ad irridendum nato, ad solutissimas descendisse iocationes ac subabsurda quaevīs et ridicula versibus effutisse. Quippe illi delectationem spectatorum cum utilitate quadam copulabant; hi, plebis tantummodo favori velificati, adhibere animis voluptatem eosque dare iucunditati volebant. — 2) Tragicī poetae, antiquae retinentissimi simplicitatis, Satyrorum saltantes choros introducere, comici aut excluserunt plane, aut, superioribus certe temporibus, vicem eorum et munus irrisionis causa ad alios detulerunt. Quos enim superstitio in Bacchi quoddam quasi satellitium adsciverat, Sileni Satyrorumque chori, quum rudi agricolarum imitatione repraesentati primordia dedissent istis fabulis, inter caetera Dionysiorum solennia celebratis: Tragicī paene necessariam indicaverunt hanc Satyrorum inductio-

nem, et antiquitatis satis longa consuetudine probatam, et ad relaxandos animos, tragicarum forte rerum atrocitate paulo affectos vehementius, mire quam accommodatam. Limata subinde haec ratio arte poetarum, accipit aliquam suavitatis velut accessionem, quae perseverantiam eius retinendae afferret. Longe alia fuit in dispari consilio Comicorum ratio, qui iocularibus fundendis ita peragrabant per animos hominum, ita sensus mentesque permulcebant, ut opus non esset isto novae et aliunde arcessitae choragio delectationis. Multi quoque Comici res, e vita communi petitas, adeoque non eas consecrati sunt, in quarum communionem quamdam Satyri possent probabiliter adduci: ut taceam, neque de choris Satyrorum in fabulis comico-satyricis, neque de choris earum in universum quidquam relatum inveniri. — Quemadmodum vero poetae comico-satyrici, qui contumeliae et irrisionis causa fabulosa sumserant a Tragicis argumenta, heroibus priscae aevi mores tribuere inhonestos, et ridiculum habitum adfingere solebant, qui Satyrorum paene turpitudinem exaequaret: ita in fabulis, ad domesticae vitae imaginem adumbratis, si civi cuiuspiam illudere vellent atque incommodare, haec videtur non raro fraus versata esse, ut cum

harumque choris, (quorum cantus, cum musica et saltatione coniuncti, non sermones, cum actione potissimum copulati, mediae comoediae temporibus contiguere, postquam publica lege non chorus, sed maledica eius licentia sublata erat, et ingentes sumtus, in illius apparatus impendendos, ultra suppeditare recusaverant ii, quos ille saepius acerbiusque perstrinxerat; de quo v. cel. Eichstaedt de dram. Graec. comico-sat. p. 73.) maxime dominabatur intemperans illa cavillandi civiumque deridendorum libido. Eandem vero spirabant non modo *dramatica* Graecorum carmina, sed etiam *epica*, (v. c. *il-lad*, quod inscriptum est *Maqylas* et perperam Homero tribuitur, de quo v. Fabric. Bibl. Graec. Vol. I. p.

sari personam et mores gestu merent atque habitu referre. Quod quidem poetarum institutum mediae in primis ac novae Comoediae temporibus mirifice iuvabatur insigni illa personarum seu larvarum, quibus instructi histiones prodibant, et varietate et deformitate. Quo magis autem Satyri tum corporis vitiiis, tum lascivie omnique dedecore erant infames; eo amplior suppetebat poetis ad iocandum maledicendumque materies, eoque ducendum erat ignominiosius, Satyrorum habitu indutum exagitari in theatro. — 3) Aliud discrimen cernebatur in loco actionis deligendo scenaeque dramaticae instruenda. Nam quum tragici poetae, priscum morem tenui, Silenis ac Satyris primarias quasdam partes detulissent: consentaneum, uti erat, ita putabant, scenam ruri aperire eamque ornare arboribus, speluncis, montibus reliquisque agrestibus

rebus, in topiarii operis speciem deformatis, quoniam Bacchus eiusque socii silvestres colere regiones ac frequentare credebantur. Maior erat hac in re libertas Comiciis permissa. Hi enim ut, Satyris expulsis, vetere et tradito quasi ornatu denudarent Satyrice, nihil obstabat, quo minus actionem fabulae ex agris in urbem deducerent scenamque ad comoediae similitudinem compararent. — 4) Quum tragica Satyrice planum esset consecuta celebritatemque, non sustinebat in scenam prodire, nisi ad publicam communitatem cum tragoediis consociata. Comica solam sese et sine praeunte comite offerre populo nihil verecundabatur. Tametsi enim comicia poetis aequae ac tragicis artis quaedam erant certamina; ea tamen, ob diversum poetarum consilium, non eodem fuerunt instructu fabularum comitatuque ornata."

383. ed. Harles.) *lyrica* vel *iambica*, (ut Archilochi, quem, ut verbis Horat. Ep. ad Pis. v. 79. utar, *propria rabies armavit iambo*,¹⁰ et Hipponactis, inventoris versus iambici scazontis, amaritudine carminum quosdam ad laqueum compulisse credebatur, teste Plin. 36, 5. quod etiam de Archilocho praeter alios tradit Horat. Epod. VI, 13. et Epist. I, 19, 25.) et *didactica*, ut Simonidis poema de mulierum moribus et *Silli*, *Σίλλος* s. *Σίλλος*; carmina maledica, non a dicacibus *Σιλήνοις*, sed a *σάλλειν* vel *σάλλαινειν*, per ludibrium oculos agitare et dioteriis aliquem proscindere, sic dicta, (unde etiam *σάλλος* scomma et dicacitas vocatur) qualia Timon Phliasius Ptolemaei Philadelphi aetate et Xenophanes Lesbius heroicis, iambicis et elegiacis versibus scripsere: nam plurium Sillographorum vix nomina innotuere, et horum quoque pauci tantum versus restant, a Diogene Laertio Sextoque Empirico memorati et ab Henr. Stephano, (in *Poesi philos.*) Langheinrich (in Diss. II. de Timone Lips. 1720. 1721. Casaubono (de Sat. Rom. p. 222. 223.) et Brunckio (in Anal. V. P. T. II. p. 67 sq.) collecti, quibus philosophi cuiuscumque generis dicaciter illuduntur et a Timone graves saepe et magnificae Homeri locutiones, ut in *παρωδιαίς* fit, transferuntur ad res ludicras. Quae Xenophanes praeterea *γέγραφε ἐν ἔπεισι καὶ ἐλεγείας καὶ ἰάμβους* (forte *ἐλεγείας* et *ἰάμβους*) κατ' *Ἡσίοδου καὶ Ὀμήρου, ἐπισκόπων* (f. *ἐπισκώπων*) αὐτῶν τὰ περὶ θεῶν εἰρημένα, si Laertio IX, 18 extr. fides habenda, intercederunt.

A Graecorum carminibus maledicis iam progrediamur ad Romana et simul a Graecae poeseos primordiis et incrementis, quae paucis delibavimus, ad similem, neque a Graecorum imitatione, (quae tunc demum coepit, quum ingenium arte formaretur) sed a natura profectam ori-

¹⁰ Ex his verbis male quidam colligunt, Archilochum fuisse inventorem Iambi s. iambici versus, qui iam multo ante ad di-

cteria abhbitus iisque proprius fuit; unde *ἰαμβίζω* conviciari et *ἰάμβος* carmen maledicum.

genera lentumque progressum Romanae poetices. Ex locis classicis Virg. *Ge.* II, 385 seq. et Horat. *Epist.* II, 1, 139 — 167. intelligitur, priscis temporibus ab agricolis Latii Liberalia et festos dies post messem conditam eodem fere modo, quo a Graecis, eademque Indicra per pagos acta esse; eos in deorum ruralium honorem occinisse hymnos et non modo oscilla sive larvas e corticibus factas arboribus appendisse, ut his Bacchi imaginibus vento quaque versus agitatis maxima agrorum ubertas diffunderetur, sed iis quoque ora obduxisse suas; eodemque ita personatos et vino graves praetereuntibus ubique invicem ingessisse dicteria et probra, versibus ut plurimum inconditis, amoebaeis et extemporalibus (*αὐτοσχεδίοις ᾄμασι* s. *μαινύμασι*) temere ac sine arte adumbrata. Tales versus erant *Saturnii*, h. é. prisci ac rudes, et *Fescennini*, a Fescennia, Etruriae oppido, sic dicti, obscenis illi procacibusque iocis pleni, nec ullis vel honesti et decori, vel metri legibus adstricti, quamvis rhythmus non plane expertes, quos, ut verba Ennii mea faciam,

olim Fauni vatesque canebant,

*Quon neque Musarum scopulos quisquam superarat,
Nec dicti studiosus erat.*

Horum versuum frequens fuit et diuturnus Romae usus, tum in festis, tum in aliis solennibus, praecipue nuptiarum et triumphorum,

*Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit anabiliter, donec iam saevus apertam
In rabiem verti coepit iocus et per honestas
Ire domos impune minax. Doluere cruento
Dente lacessiti: fuit intactis quoque cura
Conditione super communi: quin etiam lex
Poenaeque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Describi. Vertere modum, formidine fustis
Ad bene dicendum delectandūque redacti.*

(Horat. *Epist.* II, 1, 146 seq.) Haec est lex illa XII Tabularum et quidem Tab. VII. *Si qui pipulo* (publice,

vel convivio) occentavit (al. actitavisset) *carmine condidit*, quo. infamiam faxit flagitiumve alteri, fuste ferito.¹¹

Eorundem versuum usus *Saturam* s. *Satiram* Romanorum, et primum quidem *dramaticam*, deinde vero *didacticam*, quoque procreavit. Illud docet insignis de origine rei scenicae locus Livii lib. VII. c. 2. quem apponere liceat et paucis adnotationibus illustrare. *Et hoc et insequenti anno, (a. V. c. CCCXC.) C. Sulpicio Petico et C. Licinio Stolone consulibus, pestilentia fuit. Eo nihil dignum memoria actum, nisi quod patris Deum exposcendae causa tertio tum post conditam urbem lectisternium fuit: (Primum a. V. c. CCCLVI. et eandem ob causam factum esse, tradit idem Liv. V, 13.) et quam vis morbi nec humanis consiliis nec ope divina levaretur, victis superstitione animis, ludi quoque scenici, nova res bellicosa populo, (nam Circi modo spectaculum fuerat) inter alia coelestis irae placamina instituti dicuntur. Ceterum parva quoque (ut ferme principia omnia) et ea ipsa peregrina res fuit. Sine carmine ullo, sine imitandorum carminum actu, ludiones ex Etruria acciti, ad tibicinis modos saltantes, haud indecoros motus more Tusco dabant.*¹² Imitari deinde eos *juvenis*, si-

11 De versibus *Saturniis* et *Fescenninis* cf. Casaub. p. 177. et Wieland ad Horat. Epist. II, 1. not. 22. et 23.

12 Etrusci ludiones vel *histriones*, h. e. Mimi, (quae propria illorum verborum vis est, et hinc translata ad omnes fabularum actores, qui simul erant Mimi) ad tibicinis tantum *modos* (numeros, *ῥυθμὸν καὶ ἀριθμὸν*) *saltabant*, h. e. gesticulabantur vel mimum agebant, (nam saltatio veterum magis fere manuum, quam pedum motu artificioso continebatur) *sine ullo carmine*, cantu et declamatione, *sine actu*, dra-

matica et mimica representatione *carminum*, eorum, quae canenda, declamanda et *imitanda*, scita imitatione aptisque gestibus exprimeunda erant: nam *carmen* h. l. est, quidquid canitur et declamatur, quo sensu etiam mox *suorum carminum*, dramatum, *actor* dicitur. Hoc est primum ac rude mimorum genus, sine verbis actum: postea enim iis propria fuit coniunctio sermonum cum gesticulatione, vel actio ad modos et tibiam facta; quam mox saltationi adiunxisse dicitur *juvenis* Romana. Qua in re potissimum *Mimi* differebant a

mul inconditis inter se iocularia fundentes versibus, (simul ad tibiam alternis canentes versus Saturnios et Fescenninos, actionemque adiungentes saltationi vel gesticulationi) *coepere*; nec absoni a voce motus erant (non a cantu abhorrebant gestus.) *Accepit itaque res caepiusque usurpando excitata. Verdoulis artificibus, quia hister Tusco verbo ludio vocabatur, nomen histrionibus inditum*; qui non, sicut ante, Fescennino versu similem incompositum temere¹³ ac rudem alternis iaciabant, sed impletis modis saturas,¹⁴ descripto iam ad tibicinem cantu, motuque congruenti peragebant. Livius post aliquot annos, qui ab saturis ausus est primus argumento fabulam serere,¹⁵ (idem scilicet, id

lutomimis, qui non sermone, sed sola gesticulatione utebantur; ac praeterea exquisitioni cum arte et psallebant et saltabant, nec nisi Augusti aeo celebritatem consequenti videntur. Cf. Ziegler de Mimis Romanorum, Gott. 1788:

13 Legendum crediderim: *Fescennino versui similem, i. e. compositum temere, nisi malis: vel compositum temere ac rudem.*

14 Haec est prisca Romanorum Satira s. *Satira*, eaque dramatica, (*Farce, Mischspiel*) e Saturniis et Fescenninis versibus enata, vel ad eorum similitudinem efflata, nam Livius mox dicit, his *versibus ridicula fuisse inserta*, quae iuventus Romana inter se more antiquo iactitaverit illisque substituta in scaenis, sed minus rudis vel temere composita et impleta modis, ad modulos certos legesque rhythmici descripta et quodam saltationis actionisque artificio constans, cantu iam ad tibiaram modos so-

numque moderato. Erat quidem fabula, sed rudis adhuc et incondita, neque unius ac certi alicuius, sed mixti argumenti; a cuius etiam varietate, aeque ac posterior et didactica Romanorum *Satira*, nomen traxit, quod infra monebimus. Eadem *Saturae* postea vocabantur *Erodia*. Cur et quando hoc factum sit, mox docebit nos Livius.

15 L. aut M. *Livius* Andronicus, Graecus, M. *Livii* Salinatoris libertus, a. V. c. DXIV. C. *Claudius* Appii *Claudii* *Caeci* filio et M. *Tuditano* *Coss.* anno ante natum *Ennium* et post confectum bellum *Punicum* I. (v. *Cic. Brut.* 18. et *Tusc. Qu.* I, 1. *Gell.* XVII, 21. et ad hh. 11. *Intpp.*) ab *Saturis*, post *Saturas*, quae diu in scenis vigerant, ausus est primus fabulas (ex Graeco in Latinum sermonem versas) serere, construere, argumento, h. e. scribere, docere et agere fabulas unius eiusdemque argu-

quod omnes ¹⁶ tum erant, suorum carminum actor) dicitur, quum saepius revocatus vocem obtudisset, ¹⁷ venia petita puerum ad canendum ante tibicinem quam stamisset, canticum egisse aliquanto magis vigente motu, quia nihil vocis usus impendebat. ¹⁸ Inde ad manum cantari histrionibus coeptum, diverbiaque tantum ipsorum voci relicta. ¹⁹ Postquam lege hac fabularum ab risu

motu, quae partibus inter se conexis et aptis constarent, non, ut Saturae, confunderent et miscerent res plane diversas ac varias. Distinctius haec expressit Valer. Max. II, 4, 4. ubi Livium excipit: *A Saturis primus omnium poeta Livius ad fabularum argumenta spectantium animos transtulit.*

¹⁶ omnes scil. fabularum auctores, vel poetae dramatici. Elipsis dura est, et verba quoque, parenthesi inclasa, videntur loco suo mota esse, atque post vocem revocatus vel obtudisset ponenda.

¹⁷ vocem obtudisset, saepius cantando vocem fecisset infirmiorum et rancem.

¹⁸ Livius Andronicus, quum rancus esset factus, puerum accevit, qui ad modos tibiae caneret s. declamaret, ipse vero canticum egit motu scil. manuam et totius corporis, h. e. soliloquium, quod a puero canebatur, histrionum more expressit gesticulatione, (quo sensu etiam canticum agere dixit Suet. Galb. 13. ubi v. Ernesti) et quidem multo acriori ac vehementiori, quum non simul canere vocemque intendere opus esset. Ita

quoque Valer. Max. II, 4, 4. haec verba interpretatus est: *Adhibito pueri et tibicinis concentu gesticulationem tacitus peregit.* — Canticum Romani vocabant *μονολογία* vel soliloquium, quod scil. ad modos tibiae canitur aut recitatur; *diverbia* autem dialogum s. colloquia duorum pluriumve actorum. Diomedes III. p. 488. collect. Putach. *Membra, inquit, comoediarum tria sunt, diverbium, canticum, chorus. Diverbia sunt eas comoediarum partes, in quibus diversorum personarum versantur. In canticis autem una tantum debet esse persona; aut, si duae fuerint, ita debent esse, ut ex occulto una audiat, nec colloquatur, sed secum, si opus fuerit, verba faciat. In chorus vero numerus personarum definitus non est.*

¹⁹ Interpretes tantum non omnia iunxisse verba *ad manum histrionibus*, eaque pro *ad manum histrionum* posita accepiasse videntur. Gronovius et Rambach. ad Casaub. p. 183 exponunt: *tacitae histrionis gesticulationi, quae saltando fiebat et loquaci manu, cantando respondere et pronunciare modulate, quae hi-*

ac soluto ioco res avocabatur et ludus in artem pausatim verterat; iuventus, histrionibus fabellarum actu relicto, ipsa inter se more antiquo ridicula intexta versibus iactitare coepit: ²⁰ quae inde exodia, postea appellata ²¹ odnseriaque fabellis potissimum Atellanis sunt. Quod genus ludorum ab Oecia acceptum tenuit iuventus,

strio agat. Turnebus in Animadv. III, 23 et Ferrarius: histriones coeperant *ad manum*, in promptu, in praesentia, (*zur Seite*) habere, qui cantaret, et quo pronunciante ipsi saltarent. Koenig: Histriones dicebantur, qui saltabant et gesticulabantur, quorum voci etiam *diverbia* (dialogus, das, was gesprochen wurde) relicta erant, *cantica* autem (soloiloquia) relata ad tragoedias, qui ad histrionum gestus accommodata caneant. Ernesti: *Cantare ad manum* dicitur de histrionibus, quum recitantes s. cantantes illud ipsum exprimunt, quod ab saltatoribus gesticulando significatur. Salmasius ad Vopisc. Carin. 19. emendabat *ad manum saltari*, *χοροποιεῖν*. — Equidem verba *ad manum cantare* eodem sensu capio, quo Livius modo dixerat *canticum agere motu*, ut sententia h. l. sit: Inde ab histrionibus cantica gesticulatione, sola vero *diverbia* voce s. canendo exprimi coepta.

²⁰ Bene haec παραρρήσεις Cambronus p. 182. „Fabularum compositione inventa, refrixit initio Satira; verum hoc tantisper, dum mos obtinuit, ut ipsi poetae suas in scena fabulas agerent: ubi vero agendi partes ad histriones

sunt translatae, retulit in scenam ipsa iuventus Romanis ritibus iocisque priorum Satirarum; non quidem, ut fabulas excluderent, sed ut fabulis ipsis, praesertim autem Atellanis, adiungerentur sive insererentur.“

²¹ Satirae quum fabulis adiungerentur, *Exodia* (*Intermezzi*, *Nachspiele*) dici coepere. Cf. Iuven. III, 175. VI, 71. Suet. Tiber. 45. et Domit. 10. Cassaub. p. 184 seq. „Ut Satyricae, inquit, tragicis dramatis adiectae sunt a Graecis ad temperandam tragoediae moestitiam; sic Satirae sive Exodia, simillimam ob causam post tragoedias produci solita, memoriae quidam prodiderunt. Scholiastes Iuven. III, 175. *Exodiarum apud veteres in fine ludorum intrabat, quod ridiculus foret, ut, quidquid lacrymarum atque tristitiae coegissent ex tragicis affectibus, huius spectaculi visus detergeret.* — *Exodium* ita dictum, vel quia singulorum diverbiorum fini subiiciebatur, vel quia extremae fabulae semel. Sic inter chorica mele Graecorum dramatum, quod ab introeuntibus in scenam cantabatur, *ἐξόδιον* dicebant; quod ab exeuntibus, *ἐξόδιον*.“ Cf. Eichstaedt p. 84.

nec ab histrionibus pollui passa est. Eo institutum manet, ut actores Atellanarum nec tribu moveantur, et stipendia, tamquam expertes artis ludicae, faciant. In his fabulis, ab *Atella*, Oseorum in Campania oppido, sic dictis, (unde actores earam Osce etiam loquebantur) sermo quidem rudis erat et impolitus, sed facetus potius et ridiculus, quam obscenus et lascivus, argumentum quoque castum et sententiae purae atque honestae: unde Valer. Max. II, 4, 4. dicit, hoc genus delectationis *Italica severitate* ²² *temperatum ideoque vacuum* nota fuisse. Videntur illae prorsus fere congruisse fabulis Graecorum comico-satyriceis, tum in argumenti delectu et tractatione, in petulantia, dicacitate et audacia dictionis, in actorum et saltationis indole et in ipsa actione, tum in eo, quod seorsum, neque adiunctae tragoediis, exhiberentur. (v. Eichstaedt de dram. Graec. com. sat. p. 53. 64. 65. 75 seq. et 84. ubi etiam de noto Diomedis loco lib. III. p. 487. ed. Putsch. ita disputat: „Diomedes Atellanae Romanae a Graecorum Satyris distantiam sic aperuit, utriusque ut Satyricae, a Graecis tractatae, speciem et formam quodam modo indicasse videatur. *Latina*, inquit, *Atellana* a *Graeca* *Satyrice* differt: quod in *Satyrice* *FERE* Satyrorum personae inducuntur, aut si quae sunt ridiculae, similes *Satyris*, *Autolycus*, *Busiris*; in *Atellana* *Oscas* personae, ut *Maccus*.²³ Quo in loco duo se nobis offerunt digna observatu; alterum, quod Satyrorum inductio ab Atellanis plane aliena iudicatur, alterum, quod eadem Graecorum satyriceis fabulis non sine exceptione quadam tribuitur. At vero si fabulas unico respiciamus, a tragicis poetis profectas, ignoraverunt sane hanc exceptionem Graeci. Diomedem itaque arbitror fabulas comico-satyriceas simul mente descriptioneque comprehendisse et, sicuti tragicis Satyros, ita his Autolycum

²² Hac *Italica severitate* designari Satiram, Atellanis coniunctam, non persuasit nobis Casaub. p. 181.

²³ Ita hunc locum emendaverunt Casaub. p. 95. 96. Voss. Inst. Poet. II, 35. §. 6. Blankenburg ad Sulzer. T.I. p. 518.

et Busirin adscripsisse.²⁴) Conf. tamen extrema huius Comment. verba.

Praeter illa, quae breviter memoravi, carmina Romanorum maledica, etiam *iambica*²⁴ ab iis Graecorum exemplo et imitatione scripta, sed sero denum, etsi iam a Catullo, Bibaculo et aliis ante Horatium, qui tamen illorum nomina gloriamque obscuravit, et hinc gloriatur in Epist. I, 19, 23—34. *Parios ego primus Iambos Ostendi Latio*, (in Epodis et Odis quibusdam contumeliosis) *numeros animosque sequutus Archilochi, non res et agentia verba Lycamben* cet. Conf. Horat. Od. III, 30, 13. 14. Propert. III, 1, 3. 4. et ad hh. II. Intpp. Quintilianus (Inst. Or. X, 1. §. 96.) *Iambus*, inquit, *non sane a Romanis celebratus est, ut proprium opus; a quibusdam interpositus: cuius acerbitas in Catullo, Bibaculo, Horatio: quamquam illi (Catullo) epodos intervenire* (h. e. ex interpretatione Gesneri, ἐπωδοὺς, versiculos breviores longioribus, dimetros trimetris, accincentes quasi s. succincentes, i. e. subiunctos, ut in XI prioribus Horatii Epodis) *non reperiatur.*

Ad *Satiram* Romanorum *δραματικὴν* et *διαλογικὴν*, quae antiquissima fuit et tum ante Livii Andronici tempora, tum *Exordiorum* nomine post illa diu viguit, (v. sup. not. 14.) accessit deinde *Satira διδασκικὴ* et *διηγηματικὴ*, et quidem duplicis generis, *Enniana* et *Luciliana*; nam *Varroniana*, de qua infra disputandi locus erit, commode ad priorem referri potest. Q. ENNIVS, poeta celeberrimus, Graecis literis iam aliquantum imbutus et Scipioni Africano maiori familiarissimus, qui natus est Rudii, opp. Calabriae prope Tarentum sinumque Tarentinum,²⁵ et vixit ab a. V. c. DXV ad DLXXXV, ²⁶ non modo carminis Romanorum heroici poetarumque epicorum parens fuit, sed etiam Horat. Sat. I, 10, 66. *rudis* (h. e. novi et adhuc

²⁴ Cf. sup. not. 10.

¹⁷ *Tarentinus* Hieron. Chron.

²⁵ Inde *Rudius* homo dicitur

Enseb. Olymp. 135.

Cic. Arch. 10. *Rudinus* Cic. Or.

²⁶ v. Cic. Brut. 18. et de

III, 42 extr. et Auson. Idyll. XII, Sen. 5.

impoliti) et Graecis intacti carminis (Satirae didacticae) auctor dicitur.²⁷ Quot Satiras scripserit, non constat: liber IV ad Porphyrione, et VI a Donato ad Terent. Phorm. II, 2, 25. laudatur; (nisi librorum incuria numeri sunt confusi) et singuli libri singulas comprehendisse videntur Satiras, unde illi plerumque, non haec memorantur. Earum non nisi perpaucae inveniuntur reliquiae, quas e Gell. II, 29. XVIII, 2. Servio ad Virg. Aen. XII, 121. Nonio. (in voce. *obstringillare*, *politiones* et *criminas*) aliisque Grammaticis collegere Columna, Merula, Hesselius et Casaub. de Sat. Rom. p. 193. 194. ubi nota exhibet duo maiora fragmenta, sed fontem, unde hausta sint, non indicat. Alterum astrologos somniorumque interpretes notat, et Invenalis forte menti in Sat. VI, 511 — 591. obversabatur: alterum venustam libidinosae mulieris descriptionem continet. Illud legitur ap. Cic. Div. I, 58. et ibi Ennio certe tribuitur: utrumque vero e Satiris potius, quam fabulis huius poetae depromptum esse crediderim. Ceterum de indole Satirarum Ennii ab antiquis scriptoribus haud scio an quidquam memoriae proditum sit, nisi quod Quintilianus Inst. Or. IX, 2, 36. tradit, Mortem ac Vitam contententes ab eo inductas esse, et aliis laudatur. Asotus s. Sotadicus, titulus Satirae Ennianae, in qua luxuriosi vel dissoluti hominis imaginem adumbrasse videtur.²⁸ Ex his tamen indiciis et ex ipsis fragmentis huius poetae probabili iudicio colligitur, Satiras eius fuisse *varios* carminum lusus, magna et metri et argumenti diversitate conspicuos et non plane quidem respuentes dialogi formam, sed animandis tantum orationis coloribus adhibentes, neque comicum derisum, sed risum potius satiricum sectantes²⁹ in rebus, e vita communi petitis

²⁷ Casaubonus p. 197 ingeniose suspicatur legendum esse: *Quam Rudius, Graecis intacti carminis auctor*. Cf. not. 25.

²⁸ v. Flögel T. II. p. 7. et Blankenburg T. IV. p. 145.

²⁹ Ita *risum* a *derisu* distinguit Eichstädt p. 62. duce Quintil. I. O. VI, 3. et inpr. Platnero in Nova Anthropol. T. I. p. 389-406.

et ad utilitatem communem moresque hominum spectantibus.

Ab hac *Satira Enniana* differebat *Luciliana*, cuius auctor C. LVCILIVS, Eques Romanus magnusque Pompei Magni avunculus, qui a patria, *Suessa Aurunca*; opp. Campaniae, Iuven. I, 20. *magnus Aurnuncus alumnus* dicitur, vixit ab a. V. c. DCVI ad DCLI et Satirarum libros XXX (vel totidem forsitan Satiras) scripsit, quarum fragmenta tantum, sed non pauca, supersunt.³⁰ Is enim primum heroico plerumque metro usus est, et raro tantum iambico vel trochaico. Deinde tum facetior et urbanior, tum limatior fuit, quam Ennius et poetarum seniorum turba.³¹ Denique Satira eius ab Enniana discrepat et in

³⁰ Collecta sunt ea primum a Stephanis, deinde a Fr. Douss Lugd. Bat. 1597. 4. quam editionem recedendam curarunt Vulpinus Patavii 1739. Maitharius in Corp. Lat. Poet., Havercamp. ad calcem Censorini Lugd. Bat. 1745. & et editores Bipont. Iuven. et Persii.

³¹ v. Horat. Sat. I, 4, 7. 8. et 10, 61. seq. Cic. Or. I, 16. II, 6. et ad Div. IX, 15. ubi antiqua eius et vernacula festivitas laudatur, quae videtur praecipua fuisse causa, quare Lucilius eiusque Satira Romanis tam diu in deliciis fuerit. v. Wieland ad Horat. Sat. I, 4. not. 1. et Manso p. 439-442. Nam idem Horatius II. II. Sat. I, 4. 8 seq. et 10, 1-31. 6-71. contendit, eum fuisse — *durum componere versus — pigrum ferre recte scribendi laborem — eum fluere lutulentum, saepe ferentem plura tollenda relinquendis, — qui detereret si multa, si foret hoc nostrum*

fato delatus in aevum, et qui non magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis miscuit. Hoc iudicium improbat Quintilianus Inst. Or. X, 1, 93. *Lucilius quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut eum non eiusdem modo operis auctoribus, sed omnibus poetis praeferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui (Sat. I, 4, 11.) Lucilium fluere lutulentum et, esse aliquid, quod tollere possis, putat. Nam et eruditio in eo mira, et libertas atque inde acerbitas et abunde salis. Multo est tersior ac purus magis Horatius et ad notandos hominum mores praecipuus. Enimvero Horatius eadem ei laudes tribuit, et quae vituperat, recte vituperasse videtur, immo excusare, partem vitiorum temporis imputans. Cf. Wieland et Manso II. II.*

materia et in forma, sive in argumento et in ratione consilioque, quod in eo tractando sequutus est: non enim saepe, ut Ennius, sed unice ac semper id egit, ut mores hominum, et quidem acerbissime, notaret, nec vitia tantum, sed personas quoque, iis contaminatas, nominatim et summa libertate, nulla dignitatis ratione habita, perstringeret;³² quumque veteris Graccorum comoediae studio ingenium eius formatum huiusque veluti succo nutritum esset, illius non modo sermonem quotidianum ac paene pedestrem, qui satiris inde proprius fuit, (v. Horat. Epist. I, 4, 1. et Sat. I, 4, 39 — 62. II, 6, 17.) sed venenatos etiam sales et dicacitatem accumulatus est. Et haec est illa *libertas verborum*, quae ei a Cic. ad Div. XII, 16. et aliis tribuitur; hic est *styli nasus*, (dicacitas) *ab eo primum conditus*, (v. Plin. Praef. Hist. Nat.) et singularis ille *character Lucilianus* (Varr. R. R. III, 2, 17.) et Satirae Lucilianae, qui tam ex fragmentis eius, quam ex veterum scriptorum testimoniis (inpr. Horat. Sat. I, 4, 1 — 8. I, 10, 1 — 30. 43 — 71. II, 1, 62 — 70. Pers. I, 114 seq. et Iuvenal. I, 162 seq. 165 seq.) cognoscitur. Diomedes lib. III. p. 482. ed. Putsch. *Satira*, inquit, *est carmen apud Romanos nunc quidem maledicum et ad carpenda hominum vitia archaeae comoediae caractere compositum: quale scripserunt Lucilius et Horatius et Persius. Sed olim carmen, quod ex variis poematibus constabat, Satira dicebatur, quale scripserunt Pacuvius et Ennius*. Quintilianus Inst. Or. X, 1, 93. *Satira tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius*. Evanthius, seu quisquis auctor fuit libelli de Trag. et Com. (in Thies. Gronov. T. VIII. et in editt. Terent. Westerhov. T. I. p. LV. Lindenbrog. p. 27. et Zeuniana) *Quum poetas abuti licentius stylo* (in versibus Fescenninis) *et passim laedere ex libidine coepissent plures bonos, ne quisquam in alterum carmen infama proponeret, lege* (in

³² Dousa (in nota p. 185 ed. Havercamp.) monet, in pantulis fragmentis exagitari XVI clari-

simos Romanos, et mortuos quosque poetas, Euripidem, Ennium, Caecilium, Pacuvium, Accium.

XII Tabulis) lata siluere. Et hinc deinde aliud genus fabulae, id est Satira, sumsit exordium: (Fescenninis versibus in scena successit Satira prisca et dramatica³³) quae a Satyris, quos illotos semper ac petulantes deos scimus esse, vocitata est: etsi aliunde nomen traxisse praeputant alii. Haec, quae Satira dicitur, (et Exodia) eiusmodi fuit, ut in ea quamvis duro et veluti agresti ioco, de vitiis civium tamen sine ullo proprii nominis titulo carmen esset. Quod item genus comoediae (Satira dramatica) multis obfuit poetis, quum in suspicionem potentibus civibus venissent, illorum facta descripsisse in peius ac deformasse genus stylo carminis; quod primo Lucilius novo concripuit modo, ut poasin inde faceret, (singulare carminum genus, quod non ageretur in scena, sed legeretur, in dramaticum esset, sed didacticum) id est, unius carminis plures libros.

Satira itaque a Lucilio inventa, et praecipue ab Horatio, Persio ac Iuvenale, sed ab unoquoque diversa ratione exculpta, est illud carminum genus, quod vivis coloribus imaginibusque mores hominum adumbrare, et tum virtutem praeceptis, quorum gravitas comitate plerumque ac festivitate condita est, commendare, tum errores potissimum ac vitia, luculentis exemplis salibusque modo urbanis modo nigris, vel risui vel invidiae exponere, adeoque multiplici poeseos, dramaticae potissimum, arte argumenta e vita quotidiana deprompta tractare, et sic lectores tam delectare, quam docere et emendare conatur. Utrum haec Satira sit iustum poema nec ne, in quaestionem vocarunt Horat. Sat. I, 4, 39 — 64. Wieland ad h. l. not. 7. Casaub. de Sat. Rom. II, 5. (ubi conf. Rambach) et alii, qui in poeseos naturam diligentius inquisivere, inpr. Attius de Platonis Phaedra p. 44 seq.

Iam si quaeritur; num et nomen et ipsum carminis genus, sive alterutrum, Romanis proprium fuerit, an a Graecis

³³ Ita obscurum Grammatici locum intelligo, quem alio sensu cepit Casaub. p. 23. alio Blaukenb. ad Sulzer. T. IV. p. 176. 138. alio Eichstaedt p. 56. 57. et alio denique Manso p. 410. 411.

eis, ut quidquid ad artes scientiasque spectat, petatum et satyricae eorum poesi cognatum; Grammatici certant et adhuc sub iudice his est. Illud propugnarunt in primis Ios. Scaliger, Casaubonus, Spanhemius, Rambachius, Rigaltius, Dacerius, Manso et Koenig; hoc Iul. Caes. Scaliger,³⁴ Dan. Heinsius, Vulpus, Flögelius, Blankenburg et Conz. Hinc etiam nomen varie scribitur; ab his *Satyra*, ab illis vero, quos sequutus sum, *Satura* vel *Satira*; nam utraque scriptura in plerisque Satiricorum codicibus MSS. reperitur, et nihil differt inter eas, ut inter *optimus* et *optimus*, *maximus* et *maximus* al. *Saturam* nonnulli dictam existimant a *saturitate* sive abundantia, (voce et significatione a Graecis desumpta, quod colligitur ex Hesychio, qui docet, *σατορας* a. *σατηρορας* esse *οξαρας βοτρυων*, vasa racemorum plena, *παρα λαιωσι*) alii a nomine *satur*, (v. c. Isidorus, qui facete monet: *aut a saturis nomen Saturae dictum, qui multa habent; vel ob ea, quae per vinolentiam* (libere et mordaciter) *dicunt, ut ebrii*, quam posteriorem rationem distinctius exponit Porphyryon) plerique autem a rebus *saturis*, h. e. multiplicibus et miscellis, (v. c. *gestus* vel *lance satura*, variis primitiis referta et oblata diis ruralibus, vel *lege satura*, multa capita variasve res comprehendente)³⁵ adeoque a

34 In Art. poet. lib. I. c. 12. Idcirco falluntur, inquit, qui putant, *Satyram* esse latinam totam: a Graecis enim et inchoata et perfecta primum, a Latinis deinde accepta, atque extra scenam exculpta. Quamobrem non a *satura* vel *lege* vel *lance* dicta est, ut frustra et temere satagunt grammatici: quin has a *Satyris* dictas puto. Cum lancibus enim prodibant et canistellis pomorum omnigenere plenis, quibus *Nymphas* allicerent. Fuere etiam Gramma-

tici, qui *Satiram* vel potius *Satyrām* a *Satyris* dictam putarent, v. c. Evanthius in loco supra adscripto, et Diomedes, qui mox a nobis laudabitur, sed dubitanter scripsit.

35 Casaub. p. 250-255. „Erat mos antiquorum, quando Cerei, Baccho aut aliis diis agri annua vota solverent pro lato frugum fructuumque proventu, ut primitias rerum collectarum in laucem congestas cuique deo pro ratione eius cultus offerrent. In ritibus Graecorum huiusmodi sa-

mixtura variarum rerum, vel argumenti, vel metrorum, vel sermonis poetici et pedestris. Quam etymologiam omnibus Satirae Romanae speciebus (antiquissimae, Eumianae, Lucilianae et Varronianae ³⁶) congruere dicunt, eamque firman- tum verbis Iuven. I, 85. 86.

cra miscella vocantur *πάχυρπος θυσία* et *πανσπερμία*, aut *παν-υία* vel *πανσπερμία*, quum legumini- bus fiebat sacrum; item *σιγε-αίωνη*. Latini vero lances, ita re- fertas variarum rerum copia *lan-ces saturas*, vel simpl. *saturas* ap- pellarunt. *Satur* enim prople- no et cui nihil deesset usurpa- bant: sic *color satur*, cui ad perfectionem nihil deest, quando *hunc* colorem *δυσσποριών* imbibit. A similitudine huius lances etiam eliarum rerum mixturas appella- runt *saturas*. Verrius Flaccus: *Satura cibi genus, ex variis re- bus conditum*. Hoc quoque ube- rius Diomedes. Quoddam, in- quit, *genus farciminis multis re- bus refertum Saturam dicit Var- ro vocitatum*. Est autem hoc positum in II libro *Plautina- rum quaestionum*. *Satura est, ubi uva passa et polenta et nu- clei pinei ex mulso conspersi: ad haec alii addunt et de malo punico grana*. Sic et voces *παν-σπερμία* et *πάχυρπος* quamlibet mixtionem e multis diversisque rebus ac *πανσπερμία* denotant: — equum in foro leges unica ro- gatione ferebantur multorum ca- piam, aut veteres leges interpo- labantur adiectione novorum ca- pium, *saturas* vocabant h. e. mi- scellas, quomodo a Ictis lex Iu- lia Papia Poppaea nominatur mi-

scella, quia et multa et diversa capita continebat. Hinc natum proverbium, *per saturam legem ferre*, quum raptim, neque viri- tim dictis sententiis aliquid sena- tores decernebant; et ut apud Festum loquitur Laelius, *quasi per saturam sententiis exquisi- tis*. (Cf. Crenii not. ad Casaub. p. 253. 254. VV. DD. ad Sallust. b. Iug. c. 29. et Ernesti clav. Cic. ad leg. Caeciliam Didiam.) — Lau- datur etiam Lactant. I, 21. Pescen- nius Festus in libris *Historiarum per saturam*; hoc est, ut Graeci si- milis libros inscribere soliti, *Πο- κλής ιστορίας*, vel *Ἀμυλθελος κί- ρας*, aut *Τῶν σποράδην λεγομένων*, aut denique, Sosipatro interprete, *Πανδέκτης ιστοριών*. Propius ad vocem *Satura* accesserunt, qui libros suos inscripserunt *Πέναντες* h. e. lances, (immo tabulas) vel *Πεναντίδια*. Quarum *ἐπιγραφαὶν* exempla in Praef. Plinii et ap. Sueton. in Aurelio Opilio Gram- matico. (Cf. Gell. I, 8.)

³⁶ De Satira Varroniana sermo erit in commentatione seq. De reliquis iam supra ogi. Qui ve- ro *Satiram* hinc ita definierunt, ut sit carmen, cuius argumentum ferragine vel mixtura diversorum vitiorum contineatur, nominis po- tius vim et etymologiam, quam carminis naturam respexerunt; quod recte iam exploiat D. Hein-

Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas, Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli; tum testimoniis veterum Grammaticorum; v. c. Diomedis lib. III. p. 483. collect. Putsch. *Satira dicta sive a Satyris, quod similiter in hoc carmine ridiculae res pudendaeque dicuntur, quae velut a Satyris proferuntur et fiunt; sive a Saturâ lance, quae referta variis multisque primitiis sacris Cereris inferebatur; vel a copia et saturitate rei Saturâ vocabatur: cuius generis lancium et Virgil. in Georg. II, 194. et 394. meminit. Alii dictam putant a lege saturâ, quae uno rogatu multa simul comprehendat, ut scilicet et Satira carmina multa simul et poemata comprehenduntur: cuius legis Lucilius meminit in primo: Per Saturam Aedilem factum, qui legibus solvat.* Isidor. Orig. V, 6. *Saturâ vero lex est, quae de pluribus rebus simul loquitur, dicta a copia rerum et quasi a satietate, unde et Satiram scribere est poemata varia condere, ut Horatii, Iuvenalis et Persii.* Conf. Festus in voc. Saturâ, et Acron vel Porphy. ad Horat. Sat. I, 1. pr.

Meo qualicumque iudicio omnis quidem res, toties et a tam multis in quaestionem vocata, non magni adeo momenti est, et quemadmodum Casaubonus aliique, qui *Saturam* vel *Satiram* ita definiunt, ut sit carmen, cuius argumentum farragine seu mixtura diversorum vitiorum rerumque contineatur, nominis potius vim et etymologiam, quam carminis naturam respexisse, ita Jul. Scaliger, Dan. Heinsius aliique similitudini vocabulorum *Satyrice*, *Satyri* et *Satyrâ* nimium tribuisse videri possunt, et quamvis nomen omnino Graecae sit originis, tamen *Saturâ* rectius

sus. Omnino autem notandum, Graecis et Romanis non, ut nobis, distinctas fuisse et accuratas diversorum poeseos generum carminumque divisiones, neque ex natura semper cuiusque petitas, sed saepe a metro, (unde *Iambi* v. c. dicti) vel aliunde desum-

tas. Veteres quoque scriptores libros suos plerumque sine titulo in vulgus videntur emisisse, vel de eo non admodum laborasse: et inscriptiones illorum Grammaticis fere debentur. Cf. not. 58.

scribitur, quam *Satyra* et *Satira*; nam veteres Romani Graecum *υ* ut breve Gallorum *u* pronuntiabant, Grammatici vero substituebant *y* et indocti, aut qui sibi forte docti videbantur, *i*, v. c. *inclytus* et *inclitus*, *lacrymae* et *lacrimae* pro *inclutus* et *lacrumae*, quae vera scriptura in multis codd. MSS. reperitur. Multo autem probabilius est, non modo hoc carminum genus, de quo quaeritur, sed etiam nomen eius, saltem huius usum, Romanis proprium fuisse, quam a Graecis profectum. Nam primum omnem fere dubitationem eximunt testimonia Horatii (Sat. I, 10. 66. ubi Ennius *rudis et Graecis intacti carminis auctor* dicitur) et Quintiliani, (Inst. Or. X, 1, 93. *Satira tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius*) quae profecto longe digniora sunt fide, quam inventae recentiorum Criticorum coniecturae.³⁷ Deinde illic carpendi alios pravosque hominum mores ridendi ratio neque a Graecis verbo aliquo, a Satyris petito, insignita est, (nam ipsum *σατυρικός* lasciviam potius petulan-

37 Wielandi nota 15 ad Horat. ll. est haec: „Vermuthlich ist hier der alte Dichter Ennius gemeint. Wie übrigens, nachdem Horaz, der mit der griechischen Literatur sehr bekannt war, die Satyre so ausdrücklich zu einer römischen Erfindung macht und hietra von einem beyder Sprachen so künftigen Kunstrichter, als Quintilian war, unterstützt wird, ein moderner Grammatiker sich einfallen lassen konnte, das Gegentheil zu behaupten, würde kaum begreiflich seyn, wenn es nicht Jul. Caes. Scaliger wäre. Jene konnten mit voller Kenntniß der Sache sprechen; denn sie hatten noch alle Producte der griechischen Literatur vor sich. Wir sprechen vom *Margites* des Homer, von den

sogenannten *Sillen* des Xenophanes und Timon, die wir nicht mehr haben, und also mit den Satyren der Römer nicht vergleichen können, und wollen gleichwohl mehr von der Sache wissen als Horaz und Quintilian! — Hr. Flögel hat diese Materie in a. Gesch. d. kom. Lit. II. B. S. 12 ff. mit so vieler Sachkenntniß, als davon zu haben ist, auseinander gesetzt, und gegen die Behauptung des H. und Q. mit vieler Bescheidenheit Zweifel vorgebracht, die, wie mich dünkt, bloß deswegen nicht aufzulösen sind, weil keine griechische Gedichte mehr vorhanden sind, die mit den Lucilischen, Horaz. oder Juven. Satyren verglichen werden könnten.“

tem, quam mordacitatem, significat, et Satyri quoque salaces quidem vel petulantes et saltatores, non autem dicaces (fingi solebant) neque singulare aliquod, a Graecis excultum, poeseos carminumque genus unquam constituit, ad quod illa, quam supra dedi, Enniana et potissimum Luciana Satirae descriptio ita transferri queat, ut non magna deprehendatur dissimilitudo. ³⁸ Aliquam quidem cum hac

38 Koenig p. 11. „Omnino, inquit, haec vitia, stultitiam et praves hominum mores ridendi et vituperandi ratio numquam singulare aliquod carminum genus, proprio aliquo nomine insignitum, apud Graecos constituit, sed modo epica, modo lyrica, modo dramatica, modo didactica forma prodit induta, ita tamen, ut dicacitas semper fere in certos quosdam homines, non in vitia ipsa, a personarum complexu disiuncta, exerceretur.“ p. 23. „Sed sit nomen vel maxime Graecae originis, quod de multis verbis latinis probabili ratione disputare possis, hoc tamen constat, Graecos eodem ad carminis aliquod genus, praesertim satiricum, numquam fuisse usos, adeoque usus saltem, ad quem Romani illud adhibuerunt, novus est dicendus.“ p. 24. „Genus hoc carpendi alios et ridendi verbisque mordacibus incessendi nusquam Graeci verbo aliquo, a Satyris petito, insigniverunt, sed aliis omnibus potius usi sunt, *σκαπτειν*, *δικαυρειν*, *καμψειν*, *λαμβειν*, *εμψυχειν*, ipsumque *σατυριζειν* de lascivia petulanter se exserente, non de mordacitate et subsannatione acceperunt; atque του παι-

ζειν vis et significatio, quod Satyrorum proprium esse dicitur, de petulanti eorum saltatione potius, quam de dicacitate in alios se exserente interpretandum est. Satyri quidem erant salaces, petulantes, saltatores; eos autem diceris alios incessasse, nusquam apud Graecos, eo saltem nondum tempore, quo drama satyricum vigeret, legere me memini, neque hoc in illo dramate, in scena agendo, obtinuisse existimo.“ p. 25. „Nomen *satiras* ad Ennianas et Pacuvianas satiras, in quibus primum adhibitum est, proprie pertinet, non ad singula carmina Horatii, Persii et Iuvenalis. Nam ab Ennio et Pacuvio libros integros *Satirarum* nomine insignitos fuisse, non singula librorum segmenta, quorum varietate erant compositi, satis constare videtur ex Varrone, illorum viros imitatore, cuius satiram eandem Gellius I, 22 sub *satirae*, et XIII, 11 sub *libri* nomine excitat. (Cf. quae supra de Ennio dixi.) Forasan etiam Lucilius libros, non eorum diversi argumenti sectiones, *Satiras* inscripsit. Verum progressu temporis tandem verbum hoc antiquam suam vim amisisset, et ad scribendi genus

Satira cognationem habuerunt fabulae Graecorum satyri-
cae, in primis comicorum poetarum, et maiorem forte Sil-
li, de quibus supra disputavi. Sed illarum et materies et
forma fuit diversa: ³⁹ hi vero didactica quidem erant car-
mina, at differebant argumento eiusque tractandi consi-

Lucilianum translatum esse, val-
de probabile est. Cf. Horat. Sat.
II, 1, 1. et Stat. Sylv. I, 3, 103.
Sed Horatium singulis carmini-
bus Satirarum nomen non impos-
misit, Cruquius in comm. suo ex
vetustiss. codd., in quibus haec
carmina *Eclogae* inscribuntur, ex-
tra omnem dubitationis aleam
mihi videtur posuisse. Ex ipsis
etiam carminibus constat, singula
pimum ad amicos esse missa et
paucis admodum recitata, Sat. I,
4, 73 sq. deinde vel ab ipso au-
ctore, vel ab alio Venuinae mu-
sae amante, (immo a Gramma-
ticis; cf. Heyne de carm. bucol.
T. I. edit. Virgil. sec. p. 18.)
eclogae nomine singulis fortasse
indito, in libros collecta et di-
gesta videntur. In ipsorum nu-
mero quaedam quoque sunt, qui-
bus *Satirae* titulus, sive anti-
quam verbi vim retinueris, sive
novam illam subieceris, parum
convenire videatur, nisi contem-
deris, Horatium vel ea carmina,
quae certo et finito alicui generi
subiungi non potuissent, eadem
inscriptione, cui minime respon-
derent, gaudere voluisse. Pari
modo *Sermonum* et *Epistolarum*
ncriptionem ab Horatio esse pro-
fectam, probari nullo modo pot-
est, quamquam ipse huic rei oc-
casione dederit Sat. I, 4, 39
sq. Epist. I, 4, 1. II, 1, 250 sq.
(*Libellos* vocat Satiras Epist. I,

13, 4.) Sed vetustam eam es-
se probat Sidon. Apollin. Epist.
ad Tonant. Etiam grammatici
epistolas Horatii et *sermone*
citant. De Persio, quomodo li-
brum suum inscripserit aut sin-
gula carmina, nihil certi liquet.
Pithoeus in vetusto aliquo cod.
in singulis paginis hunc titulum
invenisse testatur: *Thebaidorum*
Persii Satyra, et in extremo:
Explicuit Theb. P. satyra feli-
citer. Caeterum a Sosippo Cha-
ria, p. 66 in collect. Putsch. *Sa-*
tira I Persii citatur. In Iuvenale
autem libri a grammaticis sem-
per memorantur. — Quia autem
Horatius, Persius et Iuvenalis Lu-
cillii scribendi genus, sua tamen
quisque ratione, secuti sunt, inter
eos auctores, qui saturam seu
saturas scripserunt, iure sunt re-
lati, eorumque libris seu carmi-
nibus singulis is titulus, cuius ip-
si auctores forsitan non fuerunt, a
librariis est inscriptus. Cf. not. 35.

39 Cel. Eichstaedt p. 59-61.
„In *tragicis*, inquit, Graecorum
Satyris, ad quos revocata fere est
omnis quaestio, quemadmodum
permulta sunt, quae diversa re-
periantur a Romanae ingenio Sa-
tirae: ita si hanc conferre cum
ea Satyrica instituerimus, quam
comici Graecorum poetae variis
modis excoluerunt, (v. sup. not.
9.) facillime arctiorem quamdam
fuisse harum propinquitatem ad

lio, quod ad solos vel philosophos vel poetas eorumque errores, non ad vitae quotidianae mores horumque emendationem spectabat; neque dubito, quin rerum quoque tractationem magnopere discrepasse intelligeretur, si integri

necessitudinem, intelligemus. Nam ut omittam nunc Satyrorum choros, quos comica Graecorum Satyricae, aequae ac Romanorum Satira, aut parcius adscivit, aut penitus sustulit; (v. sup. not. 9.) utramque etiam hac in reprehendimus conspiravisse, quod argumenta peterent, e vita quotidiana, quod notarent et designarent turpitudinem domesticam, saepe numero etiam turpiter, quod aequales vi ridiculi vulnerarent. Quorum nihil cadit in tragicam Satyricen. Verum enim vero propter hanc similitudinem equidem non ausim partes illorum sequi, qui graecam Satyricam procreatricem quamdam latinarum Satirarum et quasi parentem iudicaverunt. Nam et gravissimi auctores, Horatius et Quintilianus, inventioni eas Romanorum vindicant, et a veri speciei neutiquam abhorret, eas e compositis temere ac rudibus iocis et dicteriis fuisse enatas, quae priscis temporibus iuventus Romana per otium et lasciviam alternis soleret in scena effundere. Praeterea non modo in argumento eiusque tractandi consilio, verum etiam in ipsa tractatione magna reperitur dissimilitudo. Primum enim si *argumentum* spectetur, quod situm est in variis ridiculi generibus, cum fabulis comicosatyricis Graecorum componi nul-

lo pacto potest, Horatiana Satira, potest quodam modo Luciliana, quae imaginem referebat antiquae Comico-um dicacitatis. Quippe quam Horatii venusta urbanitas coluit, Persii gravitas acuit et Iuvenalis austeritas tamquam veneno armavit, Satira, quod a morum integritate severitateque profecta, iudicio de rebus humanis liberali mentisque generosae honesta indignatione nitetur, (v. Dusch. Briefe zur Bild. d. Geschmacks P. VI. p. 1-77.) materiem omnem ridiculi repetit ab istis gravioribus vitiis, quae essent in vita hominum et moribus quaeque satyricis salibus perfricata coerceri possent et salutis publicae causa emendari. Graecorum contra Satyricae, dicacitatis laude contenta, non tam risum sectata est satyricum, quam comicum derisum, (cf. sup. not. 29.) et cavillandi magis libidine excitata, quam corrigendi studio impulsae, modo fortunae civium, modo corporis deformitatem et alia leviora vitia, quae Comico-um solent ludibriis agitari, contumeliarum aculeis laceravit, ita ut ne ingenuitatem quidem praestaret et ruborem suum verborum turpitudine et rerum obscoenitate vitanda. Quam quidem ridiculi speciem, in oratione Comico-um velut exuberantem, longe superavit Romanorum poeta-

superessent Silli, nec potius perpauca eorum fragmenta, quae exactam comparationem non admittunt. Non etiam repugnabimus, si quis contenderit, Ennium et praecipue Lucilium eiusque imitatores duxisse colores quosdam et sales hausisse ex Graecorum vetere comoedia, (v. Horat. Sat. I, 4, 1 seq. 10, 14 seq. et Pers. I, 123 seq.) Iambis, Sillis et fabulis satyricis. Verum propterea neque Graeci Satiras scripsisse, neque Romani has illis acceptas retulisse censendi sunt. Praeterea Romanam, non Graecam, Satirae originem fuisse, ex historia et ipsa quoque nominis forma probabile fit. Temporibus priscis, quibus nec Satyri et Satyrica dramata, nec ulla graecae poeseos genera, iam innotuerant Romanis, versibus Saturniis Fescenninisque in scena successit *Satura*, ut supra vidimus; et haec deinde appellatio propter similitudinem aliquam, quae argumenti potissimum varietate continebatur, tam ad illa carminum genera, quae ab Ennio, quam ad ea, quae a Luci-

ram, quos supra nominabam, liberalis festivitas, non illa quidem in celeritate atque dicto posita, sed in perpetuitate sermonis: quamquam propius ad illam accessisse superiorem Lucilianae Satirae videntur, quarum plerisque par fuit ridendi materies, simile consilium, eadem impudentia, gemina audacia. — Deinde ubi de *tractandi ratione* quaeritur, deducenda sine dubio erit disputatio ad certas quasdam satyricae poeseos formas, quibus externo etiam habitu, seu componendi lege et artificio, impressa similitudinis vestigia inveniantur. Iam vero illud perspicuum est, satyrica Graecorum *dramata* non comparari cum Lucilii aliorumque *didacticis* Satiris satis insigne atque commode posse. At tametsi Romani in scribendis Sa-

tiris interdum proxime reperiuntur abfuisse a dramático genere, quod spreto viarum angustiis, quibus docendi ratio includitur, liberiore cursu fertur rerumque tractationi varietatem dialogi impertit ac subitaenam quamdam vim: tamen omne hoc dramaticae compositionis artificium frequentatum demum est ab iis poetis, qui poliundis Satiris limam adhibuissent suam, et in medio est posita Comoediae Romanae species, arctiore dramaticae actionis vinculo istis Graecorum fabulis adstricta. Atellanae cui non succurrunt fabellae, quas finitimas esse Graecorum Satyris veteres iam universe pronuntiarunt, quorum iudiciis eam licebit moderationem adhibere, ut comicam maxime Satyricam ad comparationem vocemus? "

lio inventa dicuntur, ab auctoribus eorum grammaticisque translata est. Enimvero neque Graecis scriptoribus haec carmina et, quae vulgo iis tribuntur, nomina, *Satura*, *Satira* et *Satyra*, memorantur, neque Romanis aut *Satira* sua unquam *Satyrice*, aut satyrica Graecorum poesis s. fabula s. dramata *Satirae* vel *Satyræ* dicuntur. Romani quoque vix ullam *satyricarum fabularum*, vel nominis certe huius, mentionem faciunt; neque ab iis carmina eiusmodi scripta, (nisi forte a Lucano, cui satyricae fabulae XIV tribuntur, quae tamen cuiusmodi fuerint non constat) aut Satyri unquam Romae inducti videntur. Contrarium certe mihi non persuaserunt, qui provocant ad loca Horatii Ep. ad Pis. v. 220 — 250. Dionysii Halic. VII, 72. (p. 460. ed. Hudson. et T. III. p. 1491. ed. Reisk.) Athenaci VI, 7. (p. 261. ed. Lugd. 1612. VI, 78. T. II. p. 500. ed. Schweigh.) et Marii Victorini lib. IV. p. 2591. collect. Putsch. Horatius l. l. non de Romanorum, sed de Graecorum fabulis satyricis, et de norma, ad quam illae sint exigendae, iudicium fert criticam, docetque, quam rationem *Satyrorum scriptor*, (v. 235.) h. e. si ipso satyrica scriberet dramata, sequendam putaret. ⁴⁰ Dionysius, qui et populi Romani et omnium eius rituum originem a Graecis deducit, illos ab iisdem tradit hunc adscivisse morem, ut in vetustissimis triumphorum pompis non modo exercitus victor imperatorem triumphantem, sed etiam *Satyri* quoscumque spectatores iocis dictisque petulantibus lacerassent, quam *κέρτομον καὶ σατυρικὴν παιδίαν* appellat. Ille vero non a Graecis repetendus est, sed ab antiquissimis potius tem-

40 Koenig putat p. 24, Horatium loqui de Satyris graecis, latino sermone imitandis, Hardius in Comm. ad Epp. Horat. (T. I. pag. 173. vera. Eschenb.) Horatii aetate Oscan personas in Romana scena Satyris cessasse; sed Eichstaedt p. 78. Horatium, scenicae possee, quae inter Romanos vignerit, intelligentissimum et cen-

sorem et emendatorem, suasisse id aequalibus, ut relicta Oskarum personarum ignobilitate Graecos Satyros introducerent, paululum tamen illos politos et ad saeculi elegantiam formatos; incertum autem esse nobis, utrum ea res eventum habuerit, an intra comitii fines steterit.

poribus similibusque priscorum fectorum et pomparum solennibus, de quibus supra dixi, et exinde iam viginisse videtur non alius mos, quam notissimus ille, quem Dionysius seriori tantum aevo tribuit: *τῶν δὲ ποιήματα ᾄδουσιν αὐτοσχέδια*, h. e. versus inconditos et Fescenninis similes. ⁴¹ Praeterea Satyros illos non nisi Mimos fuisse, ex his eius verbis cognoscitur: *οὗτοι δὲ Σάτυροι κατέσκευπτον τε καὶ κατεμιμοῦντο τὰς σπουδαίας κινήσεις, ἐπὶ τὰ γελοῦντερα μεταφέροντας*. Neque illud mirabitur, qui meminert, non tantum graecas voces *σάτυροι*, *σατυρίζειν* et *σατυρικὸς* ad omnes personas et res ioculares atque hilaritatis parum honestae plenas transferri, ⁴² sed Mimos etiam et Pantomimos saepe tum induisse personas Satyrorum ridiculas, tum egisse. Hinc quoque ad mimos potius, quam ad fabulas sive satyricas sive Atellanas, retulerim loca Athenaei et Marii Victorini, quae supra laudavi. Hic affert versum iambicum dimetrum: *Agite, fugite, quatite, Satyri*; quo finem factum esse mimo, probabile fit ex Cic. pro Coelio c. 27. *Mimi iam exitus est, non fabulae: in quo quum clausula non invenitur, fugit aliquis e manibus, deinde scabella concrepant, aulaeum tollitur*. ⁴³ Ille memorat, Sullam insigni favore am-

⁴¹ Cf. Nadal in Hist. de l'Acad. des Inscr. T. III. p. 96. Casaub. p. 244. et Eichstaedt p. 54. 55.

⁴² Cf. Casaubon. pag. 94. 95. Heins. p. 18. Voss. Inst. Poet. II, 19.

⁴³ De *scabellis* s. *scabillis* eorumque crepitu v. Ernesti clav. Cic. et Ziegler de Mimis Rom. pag. 26. De versu autem illo, quem ex fabula aliqua satyrica petittum putabant Casaub. p. 243. Koenig p. 24. et alii, ita disputat Eichstaedt pag. 79. „Ille versus primum universe allatus est et eo modo, quo Grammatici abuti solent, id est, non in-

dicato fonte, unde ductus sit. Deinde tanto ei minus fidei habendum duco, quanto manifestius est, Marium, ut singula metrorum genera exemplis illustraret, et alibi suapte ingenio confinxisse versus, qui declaratis numeris responderent, et metra in primis, Graecorum tantummodo poetarum usu nobilitata, latinis numeris expressisse. Cuius rei luculentum exemplum invenio lib. II. p. 2546. “ Ceterum ex Cic. l. l. intelligitur, Mimis, si non unitatem actionis, nexum tamen et solutionem, gravissima fabulae momenta, defuisse; et

plexum esse Mimos et *patrio sermone* scripsisse *κωμωδίας σατυρικός*, h. e. mimos, imitatione expressos ex dramate Graecorum comico-satyrico: ⁴⁴ quae forte explicatio non displicebit ei, qui modo dicta et seriem narrationis expenderit: *Νικόλαος* (Nicolaus Damascenus, philosophus peripateticus, poeta, orator et historicus, ab Herode M. Iudaeorum rege orator missus ad Augustum Imp.) *ἐν τῇ ἑβδομῇ καὶ εἰκοστῇ τῶν Ἱστοριῶν Σύλλαν, φησί, τὸν Πωμαίων στρατηγὸν, οὕτω χαίρειν μέμοις καὶ γελωτοποιῶς φιλόγελων γενόμενον, ὡς καὶ πολλὰ γῆς μέτρα αὐτοῖς χαρίζεσθαι τῆς δημοσίας. Ἐμφανίζουσι δ' αὐτοῦ τὸ περὶ ταῦτα ἱλαρὸν αὐτῷ ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσθαι σατυρικά καὶ κωμωδία ἐν πατρὶφι* (id Schweigh. ex MSS. restituit pro *πατρὶφι*) *φανῇ.* — Quid vero? nonne fabulis Graecorum comico-satyricis Atellanas, ab Oscis inventas, simillimas fuisse supra professi sumus? Id quidem non dissimulamus: enimvero haec convenientis, si non tota, certe maximam partem, fortuita potius fuisse videtur, quam ab imitatione profecta. Ea quoque non nisi ex Grammaticorum (Diomedis III. p. 487. et Marii Victorini II. p. 2527. ed. Putsch.) testimoniis, quibus non nimium tribuerim, suspensa est; et nequitiam dubitamus, quin praeter personarum diversitatem (v. sup. not. 23.) alia quoque deprehenderentur discrimina, si vel unius fabulae et comico-satyricae et Atellanae exempla haberemus, quae comparare liceret. Quae facultas quum nobis praerepta sit tristi literarum fato, et illius dramatis

ex eodem forte loco petenda est lux, quam adhuc desiderare videntur verba Iuvenal. VIII, 187. et XIII, 111.

⁴⁴ Eandem explicationem, quam nobis suggestit narrationis series, in *Jen. Allg. Lit. Zeit. a.* 1796. N. 191. proposuit vir quidam doctus, cui acceptum referimus iudicium, quod de illo Marii Victorini versa modo tulimus. Atellanas fabulas, hilari-

tatis minus honestae plenas, designari existimant Eichstaedt p. 77. Schweigh. ad Athen. I. I. et Casaub. p. 243. al. 307. seq. qui tamen p. 91. dubitanter dixerat, fabulas illas vel Atellanas fuisse, vel tabernarias, aut certe mimos quosdam. Ipsa dramata satyrica significari vult Koenig p. 24. ne frigeant verba extrema *τῇ πατρὶφι φανῇ.*

vix nlla fragmenta, aut dubia tantum, (qualia sunt Sositheanum et alia, quae eo referuntur) huius vero admodum pauca reperiuntur; omnis haec disputatio, quamvis doctissima et ingeniosissima, qualem Cel. Eichstaedt instituit, (cuius praecipua fere momenta ex utriusque fabulae exacta convenientia pendent) incertis nititur coniecturis.

Ceterum notandum etiam est, Graecis scriptoribus et Romanis neque accuratas, ut nobis, fuisse diversorum poeseos generum divisiones, vel ex natura semper cuiusque petitas, sed saepe a metro, (unde *Iambi* v. c. dicti) vel aliunde desumptas, neque morem librorum cum titulis in vulgus emittendorum. Sic Horatii carmina, quae vulgo *Satirae* et *Epistolae* appellantur, ab ipso singula primum ad amicos sunt missa et admodum paucis recitata, deinde vero a Grammaticis tum in libros collecta atque digesta, tum *Satirarum* vel *Eclogarum* vel *Sermonum* et *Epistolarum* titulis insignita. Utrum et quomodo Horatius ipse et Persius Iuvenalisque libros suos singulave carmina sive inscripserint sive digesserint, ignoramus. Cf. sup. not. 38. Illud quoque *Satirae* nomen a Grammaticis demum singulis Horatii, Persii et Iuvenalis carminibus inditum est: nam olim et primum integros *Satirarum* libros, non horum diversi argumenti sectiones, significasse videtur. Iisdem quoque Grammaticis synonymae voces fuere *satira* et *liber*; Gellio certe *Satira* Varronis eadem I, 22. *satira* et XIII, 11. *liber* dicitur. Conf. Horat. Epist. I, 13, 4.

D E

SATIRICIS ROMANORUM

P O E T I S.

In superiore commentatione ostendimus, Saturam sive Satiram Romanorum tum dramaticam fuisse tum didacticam, et hanc sive Ennianam sive Lucilianam. Iam breviter

recensebimus poetas, qui vel Ennium vel Lucilium imitati, adeoque vel varia argumenta versibus persecuti, vel in vitia saeculi sui invecti sunt;¹ et simul ostendemus, quam varie ab his tractata sit Satira et quam diversas inde species induerit. Quod consilium vellem accuratius perfici posset: sed primum duplex hoc carminum genus, praecipue Lucilianum, quod gliscente morum corruptela sub malorum Principum dominatu et indignatione versum faciente (Iuven. I, 79.) praeceteris arrisisse non est quod miremur, multorum haud dubie ingenia exercuit, quorum 'omnis intercidit memoria; deinde plerorumque poetarum, quos memorabimus, nomina tantum nobis innotuere, non carmina quoque relicta sunt; denique novimus quidem, ab his vel illis Satiras esse scriptas, sed ignoramus saepe, utrum Ennianae fuerint illae, an Varronianae, an Lucilianae, an adeo dramaticae. Rem quoque turbarunt viri docti, qui vel in caecam molem congressere carmina omnia, quae satirici quid, h. e. sive miscelli sive dicacis, spirarent,² vel re-

1 Cf. inpr. Casaub. de Satyr. Graec. poesi et Rom. Satira Lib. II. c. 2. et 3. p. 108-211. 225-230. et Wernsdorf Poet. Lat. Min. T. III. p. XIII-XXVII. et XLV-LXX, quorum commentationes a nobis modo amplificatas, modo contractas, modo emendatas videbis.

2 Quo refero α) Satiras, in singulares adversarios scriptas, v. c. a *Lenaeo* Grammatico, Pompeii M. liberto, in Sallustium historicum; (v. Sueton. Gramm. c. 15.) ab *Ovidio* in adversarium nobis ignotum, quod carmen invectivum Callimachi exemplo *Ibia* inscripsit; ab *Eucheris*, muliere Aquitanica vel Gallica, quae forte Saec. V. vel VI. vixit, in servum quemdam, eius

nuptias ambientem. (vid. Wernsdorf l. l. p. LXV sq. et ipsam Sat. ibid. p. 97 sq.) Similia carmina famosa sive maledica a multis in multos scripta, v. c. a Sex. Vestilio in C. Caesarem, (v. Tac. Ann. VI, 9.) ab Antistio Sosiano in Neronem, (Tac. Ann. XIV, 48. et XVI, 14.) ab Aelio Saturnino, C. Cominio et Sextio Paconiano in Tiberium, (Dio Cass. lib. LVII. extr. Tac. Ann. IV, 31. et VI, 39.) a Lucano in Neronem et potentissimos eius amicos, (Sueton. in vita Lucani) a Nerone in Afranium Quinctianum (Tacit. Ann. XV, 49.) cet. quae non magis huc spectant, quam epigrammata Martialis aliorumque. β) Carmina detestanda Curtii Montani. (v. Tac. Ann. XVI, 28.) γ) Diras, v.

centiora antiquis auctoribus tribuere, ³ vel ea adeo commentum sunt, quae nemo scripsit. ⁴ Neque dissimilamus, nos ipsos etiam vereri, ne, finibus terminisque ultra, quam satis sit, prolatis et multis diversisque satiricorum carminum generibus coagmentatis, implicatio facta sit disputatio nostra. Quidquid vero ita peccavimus, iuvenum causa peccatum est eoque consilio, ut hi omnium poetarum latinorum, qui inter satiricos vulgo referuntur, veram indolem perspectam haberent, et, quoties horum nomina vel legerentur ab iis vel audirentur, recte de iis iudicarent.

CN. NAEVIUS, antiquissimus Romanorum poeta, qui bellum Punicum I., quo stipendia fecerat, versibus descripsit Saturniis, Satiram quoque composuit, teste Festo p. 411 edit. Dacerii. Haec vero haud dubie fuit dramatica: nam Naevius iam inde ab a. V. c. DXIX, adeoque quadriennio post natum Ennium, fabulas dedit, (v. Gell. XVII, 21 extr.) et mortuus est a. V. c. DXLIX. v. Hieron. in Chron. Euseb. ad Olymp. 114. ubi etiam tradit, eum ob maledicentiam Scipioni Africano et Metello invisum fuisse et primum in carcerem a triumviris capitalibus coniectum, deinde in exilium actum, nec inde rediisse Romam, sed Uticae obiisse. Talem quoque suspicor fuisse Satiram L. POMPONII, quae in sexto Prisciani libro laudatur. Fuit is Bononiensis et clarissimus Atellanarum scriptor, quem Velleius Pat. II, 9. Sullanis dicit temporibus vixisse, ac sensibus fuisse celebrem, verbis rudem

c. Val. Catonis, qui in iis primum agros licentia Sullani temporis amissos, deinde Lydiam amissam sibi ereptam esse queritur. (v. Wernsdorf. l. l. p. XLVI sq. qui et carmen ipsum typis recudendum curavit p. . sq.)

3 Sic Pithoeus, Henr. Stephanus et Casp. Barthius veteri cuidam poetae tribuendam putarunt Epistolam s. Satiram de Lite, cuius auctor potius fuit Mich.

Hospitalius, celeberrimus Franciae Cancellarius et vir summi ingenii, qui a. Chr. 1573 mortuus est. v. Fabric. Bibl. Lat. IV, 1. T. III. p. 244. et Wernsdorf l. l. p. LIV. LV.

4 Ita Stratonicum Satirarum scriptoribus adnumeravit Schottus in Indice Auctorum Plinii Maioris Antwerp. 1616. 8. Sed Stratonicus sculptor fuit, qui Satyrum finxit. v. Plin. XXXIII, 12.

et novitate inventi a se operis commendabilem. Atellanæ eius memorantur Gell. X, 24. XII, 10. XVI, 6. XVIII, 6. Ad idem forte Satirarum genus referendae sunt illae, quas T. QVINCTIVS ATTA Ciceronis aetate, praeter Togatas fabulas et Epigrammata, scripsisse perhibetur. v. Diomed. et Macrob.

*Ennianas Satiras scripsit M. PACUVIVS, poeta tragicus et pictor, Ennii nepos ex sorore, si Plinio XXXV, 4., vel ex filia, si Hieronymo fides habenda in Chron. Euseb. Olymp. CLVI, 3. ubi is hoc anno illum Brundisii natum esse et prope nonagenarium Tarenti obiisse refert. Utrum vero pressius Ennii vestigia persequutus, an proprio consilio usus sit, non constat: quin satiricum quoque poetam eum fuisse ignoraremus, nisi id docuisset nos Diomedes lib. III. p. 483. ed. Putsch. cuius verba iam supra laudavimus: *Olim carmen, quod ex variis poematibus constabat, Satira vocabatur, quale scripserunt Pacuvius et Ennius. Pacuviana quidem servarunt Cicero, (de Div. I, 57. et ad Heren. II, 23.) Gellius (I, 24. II, 26. IV, 17. IX, 14. XIII, 2. 8. 29. XIV, 1.) et alii: sed haec tragoediarum eius vel epigrammatum, non satirarum, fragmenta sunt et tituli. De ingenio illius ita iudicavit Quintilianus I. O. X, 1. *Hic gravitate sententiarum, pondere verborum, auctoritate personarum clarissimus fuit, citra tamen nitorem.***

Quinam poetae praeter Pacuvium Ennianas conscripserint Satiras, non habeo dicere. In eorum forte numerum tum quidam ex iis referendi sunt, quos infra in Lucilii imitatores reposui, tum SAEVIVS NICANOR Grammaticus, qui Varronis aevo, vel non ita multo post vixisse videtur, et de quo haec memoriae prodidit Sucton. de ill. Gramm. c. 5. *Fecit praeter commentarios, quorum tamen pars maxima intercepta dicitur, et Satiram quoque, in qua libertinum se ac duplici cognomine per hoc indicat: *Saevius Nicanor Marci libertus* negabit; *Saevius Postumianus idem, sed Marci* docebit.*

Ad Enniana Satirae similitudinem accessit *Varro-
siana*, quae tamen non varia tantum metra et argu-
menta, et seria cum iocis, sed pedestrem quoque sermo-
nem cum poetico et, ut Luciliana, Graeca cum Latinis
miscuit. Quintilianus, qui in Inst. Or. X, 1. s. 93. de
Satira Luciliana disputaverat, mox s. 95 haec adiungit:
Alterum illud est et prius Satirae genus, (scil. Ennia-
num, quod antiquius est) ⁵ *quod non sola carminum
varietate* (sed etiam orationis, prosae et numeris adstri-
ctae, latinae et graecae) *mixtum condidit* M. TERE-
NTIVS VARRO, *vir Romanorum eruditissimus. Plus-
rimos hic libros et doctissimos composuit, peritissimus
linguae latinae et omnis antiquitatis et rerum Graeca-
rum nostrarumque, plus tamen scientiae collaturus quam
loquentiae.* ⁶ Quod consilium sequutus sit Varro in Sa-
tis suis, quae et libri passim dicuntur et quarum non

5 Geaerius ad Quintil. l. l. parabat, prius genus hic dici praestantius, vel illud prius ex compendi vocis posterius ortum esse, nostram vero interpretationem diserte contradicere iis, quae s. 93 disputaverit Fabius; quod equidem non assequor; cum tamen non satis perspicue loquutum esse crediderim.

6 Vir et doctissimus fuit, et ingeniosissimus ac πολυγραφώτατος, (v. Dionys. Hal. II, 2. Se- nec. Cons. ad Helv. 8. Cic. ad Att. XIII, 18.) natus a. V. c. 638, mortuus a. V. c. 726 vel 727. (cf. Plin. XXIX, 4. s. 18.) magistro et eruditissimo L. Aelio Stilo- re, (Gell. I, 18. XX, 11. Cic. Acad. Qu. I, 2. et Brut. 56.) in Cicero- nis aliorumque virorum clari- ssimorum familiaritate versatus, (Cic. Acad. Qu. I, 1. et ad Div. X II, IVERN. VOL. I

10.) tribunatu et aliis muneribus functus, Pompeii partes ample- xus in bello civili, (Plin. VII, 30. Appian. b. Mithrid. 95.) Caesari reconciliatus et ab eo Bibliothe- cis comparandis et digerendis praefectus, (Plin. VII, 30.) ab Au- tonio autem a. V. c. 710. pro- scriptus. (Appian. b. civ. IV, 47.) Ipse ap. Gell. III, 10 extr. me- morat, se iam duodecimam an- norum hebdomadam (annum ae- tatis 84.) ingressum esse et ad eum diem LXX hebdomadas li- brorum (h. e. 490 libros) con- scripsisse, ex quibus aliquam multos, quum proscriptus esset, direptis bibliothecis suis non com- paruisse. (cf. Gell. XIV, 7. et XIX, 14.) Hodie ex iis non nisi libri III de re rustica, sex de lin- gua latina et pauca reliquorum fragmenta et tituli restant.

nisi pauca supersunt fragmenta et tituli, ⁷ ipse declaravit ap. Cic. Academ. Quaest. I, 2. his verbis: *Quae nemo adhuc docuerat, nec erat, unde studiosi scire possent, ea, quantum potui, (nihil enim magnopere meorum miror) feci, ut essent nota nostris: a Graecis enim peti non poterant, ac post L. Aelii nostri occasum ne a Latinis quidem. Et tamen in illis veteribus nostris, quae, Menippum imitati, non interpretati, quadam hilaritate conspersimus, multa admista ex intima philosophia, multa dicta dialectice: quae quo facilius minus docti intelligerent, iucunditate quadam ad legendum invitati, in laudationibus, in iis ipsis antiquitatum prooemiis philosophiae, scribere volumus, si modo consequuti sumus.* ⁸ Varro itaque in hoc opere numeroso et multiplici orationis rerumque, ex omnibus literarum et artium generibus decerptarum, varietate conspicuo philologiam cum philosophia temperavit, et imitatus est in scribendi genere *Menippum*, philosophum Gadarenum, Cynicum et *σπουδαγελοῖον*; unde etiam tum ipse, tum Satirae eius olim dicebantur *Menippeae* et *Cynicae*. ⁹ Hanc et denominationem et imitationem ad solum scribendi genus eiusque similitudinem spectasse, iam monuit Probus ad Virgilii Ecl. VI. his verbis: *Varro, Menippeus non a magistro, cuius aetas longe praecesserat, nominatus, sed a societate ingenii, quod is quoque omnigeno carmine expoliverat satiras suas*, h. e. libros suos, Romanis satiris similes: nam Probus, non ipse Menippus, ita eos appellasse censendus est. ¹⁰

⁷ Conf. Gell. I, 17. et 22. III, 16. et 18. VI, 5. VII, 16. XIII, 4. 11. 16. 21. 28. et 30. XV, 19. XIX, 8. Macrob. Sat. I, 7. II, 8 et 11. III, 8 et 12. Fabric. Bibl. Lat. lib. I. c. 7. ed. Ernest. T. I. p. 128 seq.

⁸ Ita hunc locum ingeniose emendavit Ernesti.

⁹ Conf. Gell. I, 17. II, 18. XIII, 29. et 30. Macrob. Sat. I, 11. Strab.

XVI. Athenaeus XIV, 7. Cassaub. de Sat. Rom. p. 202 seq. Diog. Laert. VI, 99. ibique Menag.

¹⁰ Quod quum non reputaret Casaubonus l. l. p. 205 sq. nodum in scirpo quaesivit. Id iam monuit Koenig de Sat. Rom. p. 52. et praeterca haec: „Quod Casaubonus de scribendi genere Menippeo dicit, non puto ad omnia eius scripta transferenda esse, iu-

Menippi et. Varronis exemplo etiam alii prosam vario carminis genere tamquam interiectis gemmulis ac stellulis distinxere; v. c. IVLIANVS, tum in libello de Caesaribus, in quo primos perstrinxit Imperatores, tum in Satira, cui titulus est *Μισοπώγων* s. barbae osor, et in qua acerbe notavit mores Antiochensium, quibus barba, quam alebat, ludibrio fuerat: L. ANNAEVS SENECA, in lepidissimo ludo de morte Claudii Caesaris, in quo confingit, hunc ingentis stuporis hominem non in deos, sed in cucurbitas relatum esse: nam esu venenati boleti, *κολοκύντης* s. *κολοκύνθης*, Claudius, huius cibi avidissimus, perisse credebatur, et inepti homines cucurbitis comparari solebant; (cucurbitae caput habere dicuntur Apul. Met. I. p. 109. ed. Elmenh.) unde Seneca libellum suum non *Satiram*, neque *ἀποθέωσιν*, sed *ἀποκολοκύντωσιν* facete inscripsit: T. PETRONIVS ARBITER, (Massiliensis, equestri genere natus, consularis, Neroni familiaris et elegantiae *arbiter*, sed artibus Tigellini aemuli ad mortem compulsus, quam sibi lente, incisis venis, intulit; de quo v. Tac. Ann. XVI. 18. 19.) in *Satirico* vel *Satiricon libris*,¹¹ in quibus

ter quae etiam ea poterant esse, quorum stilum Varro sequi potuerit. Hoc quoque cum eo non stataerim, Menippum a Luciano T. I. p. 455sq. ed. Reitz. epicorum et tragicorum flosculis utentem, ad eius scribendi genus ridendum inductum esse, sed ut illorum poetarum tumorem exagitantem, quod ipse Lucianus multis locis facit.¹²

¹¹ Casaubonus l. l. p. 259. „Petronii, inquit, libellus mera est Saturia Varroniana: ipse tamen *Saturicum* sive *Satiricum* maluit inscribere; quomodo *Commentarium* dicitur pro *commentario* libro, *Apologeticus* pro apo-

logetico libro. At qui *Satyricon* titulum Petronii reliquis imposuerunt, ii sine dubio graecam vocis Satirae originem spectabant: cuius rei numquam auctori venisse in mentem, pro certo habeo. De *Martiano Capella* minus ausim affirmare propter antiquitatem huius erroris. Et tamen ipse in causa explicanda, cur opus suum *Satiram* inscriperit, nobiscum facit. Sic enim ait: *Tandem senilem Martiane fabulam Miscillo linit quam lucernis flamine Satira.*“ P. Burmannus in Praef. edit. suae Petronii libros Graeca forma *Satyricon* s. *Satiricon* scilicet libros appellari ma-

mores suae aetatis, praecipue avaritiam, luxum, superbiam aliaque vitia, discordias bellaque civilia gignentia et rei publicae conversionem minantia stylo mordaci et plano describit, insertis passim carminibus, modo longioribus, inpr. de bello civili vel de mutatione rei publicae, modo brevioribus; unde intelligitur, eum non minus Varronem, quam Lucilium sibi imitandum proposuisse et novum aliquod mixtumque Satirae genus tractasse: (ad quod tamen Iuliani quoque et Senecae libelli modo laudati quodam modo referri possunt), **MARCIA-NVS MINEVS FELIX CAPELLA** Madaurensis vel Carthaginiensis, scriptor semibarbarus, qui Saec. V. temporibus Leonis Thracis vixit, in *Satira* sua, cuius duo priores libri Philosophiae ἀνοσιώμων sive fabulam de nuptiis Philologiae et Mercurii, reliqui vero septem singularum artium liberalium, Grammaticae, Dialecticae, Rhetoricae, Geometriae, Arithmeticae, Astronomiae et Musicae, laudes ac praecepta continent: Anicius Manlius Torquatus Severinus **BOETHIVS** consularis, (natus Romae a. Chr. 455. et securi percussus a. 524. quum reus maiestatis factus esset) in libris praeclaris et tam argumento quam stylo conspicuis de consolatione philosophiae, quos in carcere scripsit, in quem iussu Theodoricus Gothorum regis coniectus erat. — Aliae *Satirae Menippeae* etiam ab aliis tum ante tum post renatas literas scriptae sunt, v. c. a **P. CVNAEO**, Icto Batavo, *Sardi Venales seu Satira Menippea in sui saeculi homines inepte eruditos*; a **IVSTO LIPSIO** *Somnium s. Satira Menippea in criticos; et poetas inscitios*; a **DAN. HEINSIO** *Hercules tuam fidem, sive Munsterus Hy-*

lebat, ut Ovidii *Metamorphoseon*, Hygini *Poeticarum Astronomicarum*, Fulgentii *Mythologicarum*, Solini *Ponticarum* cet. Eorum vero argumentam plane convenit et temporibus Neronianis et ingenio moribusque illius Petronii;

neque sententiam suam nobis persuasere, qui auctorem illorum vel Claudii, vel Severi, vel Antoninorum aetate vixisse opinati sunt. Prius **P. Burmannus**, alterum **Statilius**, et posterius **Vale-**

poboltmaeus, id est Satira Menippea de vita, origine et moribus Casp. Scioppii.

Seq̃ iam progrediamur ad recensum eorum, qui LVCILIVM et Satirae ab eo inventae genus imitati sunt. Huic Satirae primum novam plane multoque meliorem induit formam ingenium HORATII, qui maculas et labes, tum incuria auctoris, tum saeculi genio ei adspersas, eluit, verborum contumeliis et petulantiae iocos et sales, orationique subitae et incuriosae, horridae et scabrae, obscoenae et procaci, tersam et limatam, puram et acquabiliter fluentem, facetam et urbanam substituit, et neque Graeca immiscuit Latinis, neque alio quam heroico versu usus est. Illum sibi exemplar proposuere posteriores poetae satirici, etiam secundi ab eo, PERSIVS et IVVENALIS: at quisque eorum singulari genere dicendi usus est, et diversa ratione, pro ingeniorum temporumque diversitate, argumenta tractavit. Quod intelligetur ex proxima commentatione, in qua de *Horatio, Persio ac Iuvenale* seorsum disseremus, et hos poetas satiricos, quorum opera manibus adhuc nostris tervuntur, inter se comparabimus. Nunc sufficiat breviter recensuisse ceteros *Lucilii* imitatores, quorum Satirae tantum non omnes interciderunt; quod gravius doleremus, nisi fortuna nobis triumviros illos servasset.

Ante *Horatium*, qui a. V. c. 689. adeoque XL fere annis post *Lucilii* mortem natus est, non defuisse, qui huius quidem exemplo, sed parum prospero conatus successu, ad Satiras scribendas animum appellerent, ille nos ipse docet Sat. I, 10, 46 seq. *Hoc* (satiricum poema) erat, experto frustra *Varrone Atacino Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem, Inventore minor.* Hic est P. TERENCEIUS VARRO, natus circiter a. V. c. 670. et a patria Atace, Galliae Narbonensis vico, (v. Hieron. in Chron. Enseb. ad Olymp. 174. a. 2.) vel ab Atace, Narbonensi fluvio, (v. Porphyry, ad Horat. l. l.) dictus ATACINVS; Is praeter Satiras scripsit Argo-

nautica bellumque Sequanicum, et iudicio Quintil. X, 12 s. 87. in iis, per quae nomen est adsequutus, interpret fuit operis alieni, non spernendus quidem, verum ad augendam facultatem dicendi parum locuples. Praeter hunc quosdam alios satiricum dicendi genus frustra ante se expertos esse tradit Horatius l. l. at quinam hi fuerint ignoramus. Casaubonus huc refert *Saevium* s. *Suevium Nicanorem* et *Lenaeum* (Pompeii M. libertum) Grammaticos; (v. Macrob. Sat. II, 14. et Suet. de Till. Gramm. c. 5. et 15.) quorum Satiras forte non Lucilianas fuisse supra diximus. Omisit autem L. ALBVTIVM, quem nos in horum locum substitvimus ex Varrone de Re Rust. III. 2. s. 17. *Nonne item L. Albutius homo (ut scitis) apprime doctus, cuius Luciliano caractere sunt libelli, dicebat in Albano fundum suum pastionibus semper vinci a villa? agrum enim minus dena millia reddere, villam plus vicena.* In optimis Varronis codicibus legitur *Abuccius*, ut et III, 6, 6. sed praenomen forte, non nomen emendandum et reponendum *T. Albutius* s. *Albutius*. Is fuit aequalis Lucilio, qui passim eius meminit in Satiris, (v. e. ap. Cic. Fin. I, 3. et Orat. 44.) Praetor Sardiniae a. V. c. 648. (Cic. Div. 19. Pis. 38. Off. II, 14. Prov. 7. Brut. 26.) perfectus Epicureus et paene Graecus, qui primum adolescens et postea exsul Athenis vixit. (Cic. Brut. 35. et Tusc. Qu. V, 37.)

Horatii aetate IVLIVS FLORVS, et, si Porphy. ad Horat. Epist. I, 3. fides habenda, *hic Florus fuit Satirarum scriptor, cuius sunt electae ex Ennio, Lucilio et Varrone: adeoque diversa Satirae genera tractavit vel miscuit.* Ei inscriptae sunt Horat. Epist. III. lib. I. et II. lib. II. ex quibus (et quidem ex Ep. III, 21. 24. et II, 59. 60.) Casaubonus pag. 230. et Wielandus (ad Horat. Ep. T. II. p. 129.) coniciunt, eum non nisi *Ἐρωτικά* scripasisse. Ingenium tamen eius varium fuisse et ad diversa scribendi genera aptum, ex eadem Epist. III, 22 seq. cognoscitur: ex quo loco etiam probabile fit, de eodem Floro loqui Quintil. X,

3, 12 seq. et Senec. Controv. XXV. Hic memorat, cum declamatorem, ille vero, eum principem in eloquentia Galliarum et inter paucos disertum fuisse.

Post Horatium praeter *Persium* et *Iuvenalem* horumque aetate multi alii exstitero Satirarum scriptores, *Turnus*, *Lenius*, *Silius*, *Sulpicia*, *Tucca*, *Manlius Vopiscus*, forte et *Iulius Rufus*, *Cornutus*, *Gavius Bassus* et, *Rabirius* s. *Rubrius* alique, quos fama obscura recondit. (Quintil. X, 1. s. 94. laudatis Lucilio, Horatio et Persio, haec subiungit: *Sunt clari hodieque, et qui olim nominabuntur.*) Tres priores, Auruncae natos, quae Lucilii quoque patria fuit, memorat vetus Scholiastes Iuvenalis ad Sat. I, 20. ubi haec notavit: *TVRNVM dicit Scaevae Memoriae tragici poetae fratrem, qui libertini generis ad honores ambitione proventus est, potens in aula Vespasianorum Titi et Domitiani: vel LENIVM dicit, qui et ipse Satiras scripsit: vel SILIVM, et ipsum sui temporis Satiricum. Qui omnes ex Aurunca fuerunt. Lepius et Silius, quod sciam, non aliis laudantur, nisi potius illi nomen suit. Lenaeo, de quo supra dixi, et huic cognomen Basso vel Sparso, qui rhetores fuero. (v. Senec. Controv. III. VI. et VII.) Turni autem Satiras amplissimis verbis ornant Martial. VII, 97. XI, 10. Rutil. in Itiner. I, 600. et Sidon. Apollin. Carm. IX. excusat. ad Felicem v. 267. Conf. Wernsdorf P. L. M. Vol. III. p. LIX sq. qui non vanis rationibus ductus suspicatur, eum auctorem fuisse Satirae prolixae, quae Neronis vitia sceleraque omnia Tiberius et longo ordine enarrasse videtur et cuius fragmentum, XXX versus complectens, ex P. Burman. Anthol. Lat. T. II. p. 645. ille cum notis exhibuit ibid. p. 77 seq. Ex eadem vel alia Turni satira petiti duo versus, qui admodum corrupte leguntur in vet. Scholiis Iuven. ad Sat. I, 71. *Ex qua Caesareas soboles horrida Locusta Occidit cura sui verna nota Neronis.* Quos varie emendarunt viri docti: Casaubonns de Sat. Rom. p. 231. *Ex quo C. s. homicida L. Occidit curasque ve-**

neni admota. Neroni est; Barthius Advers. XXIV, 11. Circes vi vernae nota Neroni, vel cura vivaria (h. e. praedia a Nerone donata) nacta Neronis; vir doctus in Miscell. Obs. T. V. p. 264. coll. Suet. Ner. 33. Es quo Caesaream sobolem Locusta cecidit Horrida, caede suis vernae iam nota Neroni; Wernsdorf l. l. p. 82. Ex quo C. s. horrenda Locusta Occidit, Circe inter verpas nota Neronis, vel curans saevi fera vota Neronis.

SVLPICIA s. **SVLPITIA**, Caleni uxor, praeter carmina amatoria Satiram de corrupto rei publicae statu temporibus Domitiani tunc scripsit, quum tyrannus ille edicto philosophos Urbe expulisset. Ea adhuc exstat et multis exemplaribus tum Ausonii, (inter cuius carmina primum reperta est et edita a. 1500 a Thaddaeo Ugoletto) tum Petronii, Catalectorum, Persii et Iuvenalis adnexa est: recepta quoque a Wernsdorfio in Post. Lat. Min. T. III. p. 83 seq. Ipsa poetria impense laudatur a Martiale X, 35. et 38. et Scaliger in Hypercritico monens in ea multum dexteritatis ad satiricam amarulentiam adspirantis esse, numeros vero, ut in eo genere poematis, non contemnendos. Contra Casaubonus de Sat. Rom. p. 236. Non erraverit iudicio meo, inquit, qui Satiram id poema nominaverit: eruditionem tamen et probitatem nobilissimae feminae ex carmine potius laudes, quam acrimoniam et ad satiricos morsus evolvit; lacertis enim caret oratio et ἀγνώστου πνεύματος spiritu. Cf. Wernsdorf l. l. p. LX sq. — **TVCCA** ineptus fuit Satirographus et deridetur a Martiale XII, 95. al. 94. et al. 96. e cuius epigr. versu 7. (*Audemus Satiras: Lucilius esse laboras*) Casaubonus et Wernsdorf colligebant, Martialem, si eum serio scripserit, ipsum quoque satiricorum poetarum choro inserendum esse. Qui totum vero perlegerit epigramma, non ita iudicabit. — **MANLI VOPISCI** ingenium et ad alia carmina, et ad Satiras acribendas aptissimum Statius summis laudibus celebrat in Sylv. I, 3, 101 seq. idemque in Epistola ad Stellam, Sylvie praefixa, Vopiscum appellat *virum eruditissimum*,

qui praecipue vindicet a situ literas iam paene fugientes.

Satiricis horum temporum poetis adnumerantur etiam *Julius Rufus, Cornutus, Gavius Bassus et Rabinus s. Rubrius*: sed Rufus nullas forte Satiras, et reliqui alias, quam Lucilianas, scripsere. IV LII RVFI mentionem facit Martialis in disticho, figurae Socratis subscripto, lib. X. epigr. 99. *Si Romana forent haec Socratis ora, fuissent, Iulius in Satyris qualia Rufus habet.* Casaubonus de Sat. Rom. p. 231. existimat, his verbis gravitatem Rufi in Satiris landari, Crenius autem ibid. in adnot. et Raderus ad Martial. l. l. suspicantur, hunc virum illustrem fuisse et doctum, ad quem Plinius Epist. V, 21. et VII, 25. scripserit. Sed Wernsdorf l. l. p. XVII. iam bene contra eos ita disputavit: „Ut hoc affirmari vix tuto licet, quum plures Rufos in epistolis memoret Plinius, ita et illud valde dubium, an Satiricam Rufi poesin Martialis laudare voluerit. Nam quum de imagine Socratis sermo sit, quem simo vultu et Silenis simili fuisse gemmae antiquae docent, potest haec esse sententia Martialis, ut dicat, vultum Socraticum Rufi quasi inter Satyros fuisse, aut eum irrisum a Satiricis poetis.“ — ANNAEVS CORNVTVS, philosophus Stoicus, tragicus poeta (v. Sueton. vit. Persii) et praeceptor Persii, (cuius Satira V ei inscripta est) multa scripsit philosophica et rhetorica, (v. Euseb. in Chron. ad a. 2083. Hieron. in Epist. ad Magnum oratorem, et Suidas, qui tamen multa de eo falsa et inepta tradit) forte et libellum de natura deorum, qui Phurnuti vulgo nomen praese fert, nec non commentaria in Virgilium et libros de figuris sententiarum: (v. Gell. II, 6. IX, 9. et Macroh. V, 19.) a Nerone autem propter liberius de eius carminibus iudicium exsilio mulctatus est, (v. Euseb. l. l. et Dio Cass. LXII. extr.) et postea interfectus cum Musonio. (cf. Suidas et Voss. de hist. lat. I, 26. ubi diversas narrationes illas ita conciliavit.) Eundem composuisse Satiras, colligitur ex verbis Fulgentii Planciadis in

exposit. serm. ant. *Titivillitium* dici voluerunt *fila putrida*, quae de telis cadunt. Plautus *Casina* II, 5, 39. Non ego istud verbum emsitem *titivillitio*, id est, re admodum vilissima. Nam et M. Cornutus in *Satyra* ait: *Titivilles Flacce do tibi*. Ita hunc locum exhibuit Muncker. in *Mythogr.* Lat. T. II. p. 175. Casaubonus vero de *Sat. Rom.* p. 234. et 235. ita citavit postrema verba: *Titivillitii sat cedo tibi*; et haec adnotavit: „Fortasse legendum: *Titivillitio istas cedo tibi*. (Sed v. Gro-nov. ad *Plaut.* l. l.) Videtur hic esse Annacus Cornutus: quam ob rem verba Persii *Sat.* V, 15. quae sub persona Cornuti pronunciantur: *patientes radere mores Docius et ingenuo culpam defigere ludo*, ita puto accipienda, ut dicat Cornutus, se Persium discipulum suum in scribendis *Satiris* exercuisse et hac occasione interdum, velut exempli causa, *Satiras* scripsisse.“ — *Satira* GAVII (non *Galbii* vel *Gabii*, quae ignota sunt gentium nomina) BASSI, forte eius, quem Traianus Ponticae praefecit orae, (v. *Plin. Ep.* X, 18. et 32.) laudatur eidem *Fulgentio* l. l. p. 179. *Veruina iaculi genus longum, quod aliqui verutum nominant. Gavins Bassus, Satira: Veruina confodiende, non te nauci facio.* Sed *Wernsdorf* iam bene monuit l. l. p. XIX. vocabulo *Satirae* commentarium fortasse miscellarum observationum indicari, quales Bassi fuerint libri de *Diis* et de origine verborum, de quibus v. *Macrob. Sat.* I, 9. II, 14. et *Gell.* II, 4. V, 7. XI, 17. — RABIRII *Satiram* (sed qualem?) memorat idem *Fulgentius* l. l. p. 183. (ubi in quibusdam codd. *Rubrius* legitur) *Abstemius observans. Rabirius in Satira: Abstemium merulenta fugit. Methenia nomen.* Vulgo putant, C. Rabirium designari, poetam epicum et secundum a *Virgilio*; de quo v. *Vellei.* II, 36. *Ovid. Ep. ex Ponto* IV, 16, 5. et *Quintil.* X, 1, 90.

Seriores *Satirographi* fuere L. APVLEIUS, quem vide in *Floridis* p. 346. et p. m. 363. edit. *Elmenh.* — TETRADIUS, *Ausonii Burdigalensis* amicus, a quo

Satirae eius et sales laudantur in Epist. XV. — CAECINA DECIUS ALBINVS, Praef. Urbi et Tusciae regnantibus Honorio et Theodosio II., aut potius pater eius LVCILLVS vel LVCVLLVS, quem Turno et Iuvenali aequat Rutilius in Itinerario. I, 599 seq. et de quo docte ac copiose egit Wernsdorf in Poet. Lat. Min. T. III. p. XXII seq. T. IV. p. 824. et T. V. p. 182. — RVSTICVS ELPIDIUS, Theodorici Italiae regis medicus, qui olim se dolore ob iniurias a quibusdam acceptas incensum Satiras scripsisse easque postea damnasae profitetur in carmine de Christi Iesu beneficiis p. 757. Poet. eccles. Ge. Fabricii. — CLAVDIVS MARIUS VICTOR Massiliensis rhetor et poeta, mortuus Theodosio ac Valentiniano regnantibus, auctor Epistolae ad Salmonem Abbatem vel potius *dialogi de perversis suae aetatis moribus*. (v. Wernsdorf P. L. M. III. p. LXVIII sq. et ipsum dialogum p. 103 seq.) — PROBUS, quem Lupus Ferrariensis in Epist. XX. et ex eo Barthius Advers. XLVIII, 16. floruisse dicunt circa a. Chr. 840. et in Satira quadam ostendisse, Christum etiam pro paganis sapientibus mortuum esse. Quae Satira vel non Luciliana fuerit, vel hoc argumentum non solum tractaverit necesse est. (Cf. inf. Ind. Editt. ad a. 1585.) — IOHANNES DE GARLANDIA s. *Garlandria*, Anglicus poeta, grammaticus, chymicus, mathematicus et theologus, qui Saec. XI. vixit et cuius Satirarum mentionem fecit Io. Baleus Scriptor. Britan. Cent. II. n. 48. — GODFRIDVS, Wintoniensis in Anglia coenobii Prior, mortuus a. Chr. 1141. cuius *Epigrammata Satirica et libros de diversis hominum moribus* memorat Baleus l. I. Cent. II. c. 59. p. 168. et Io. Pitsens in relatt. hist. de rebus angl. p. 192. 193. — WALO s. GVALO, alius Britannus, qui Saec. XII. exeunte vixit, et praeter varia carmina Satiram quoque in sacrilegos monachos scripsit, quae reperitur in Matth. Flacii poemat. doctorum piorumque virorum de corrupto ecclesiae statu. — BERNAR-

DVS, Monachus Cluniacensis initio Saec. XII. qui in tribus Satiris acriter invectus est in clerum et curiam Romanam. (v. Wernsdorf l. l. p. XXVII.) — BERNHARDVS GEYSTENSIS *Palponista*, qui ita inscripsit duos libros de vita privata et aulica, rhythmicis hexametris compositos. (v. Wernsdorf T. IV. p. 826.)

DE

DIVERSA SATIRARVM
LVCILII, HORATII, PERSII ET IVVE-
NALIS INDOLE, DEQVE FRVCTV EX
EARVM LECTIONE PERCIPIENDO.

Declaratis iam variis Satirae Romanae generibus poeticisque satiricis breiter recensitis, superest, ut horum principes, Lucilius, Horatius, Persius et Iuvenalis, inter se conferantur, quaeque cuius et virtutes et vitia sint propria, ostendatur.¹ Comparatio illa iam a multis est instituta: sed dici vix potest, quantopere inter eos discrepet.² Neque hoc adeo mirum videri debet. Nam, ut taceam, cum plerumque scriptorem aliis eiusdem ge-

¹ De fructu, ex Horatii, Persii et Iuvenalis lectione percipiendō, pauca tantum infra disputavi, quum de poetici studii utilitate in universum iam multi accurate atque copiose praeceperint et pleraque, ad illam rem proprie spectantia, sint talia, ut, nisi quis tardissimi sit ingenii, haec facile ex iis, quae de poetarum illorum virtutibus ac propria indole dixi, colligere possit.

² Horatio D. Heinsius de Sat. Horat. et Dacierius in Praefat.

editioni huius poetae praefixa, Persio Casaub. in Prolegom. in Pers., Iuvenali Scaliger in lib. III. et VI. Poet., Lipsius Epist. Quaest. II, 9. et Rigaltius in Diss. de Sat. Iuven. palmam deferunt. Conf. etiam Vulpinus de Sat. lat. c. XI. et XII. Cunaeus in Orat. XI. XII. et alii. Nemo autem vel copiosius vel accuratius de vera cuiusvis poetae atque propria indole disputavit, quam Manso in libro, qui inscriptus est *Nachträge zu Sulzere Theorie* T. IV. Fasc. II. p.

PERSII ET IVVENALIS LXXVII

neris a nobis anteferri, cuius ingenium moresque cum nostris maxime congruant quique adeo nobis potissimum in deliciis sit, viri docti non satis reputasse videntur, illam comparisonem fere totam pendere a diversitate temporum, ingeniorum, morum studiorumque cuiusvis poetæ. Omnis vero disputatio fluctuet necesse est; si non nisi in universum res aliqua in quaestionem vocatur, neque certa constituitur formula regulaque, ad quam iudicia exigantur.

In diversis Satiræ generibus auctoribusque diiudicandis ratio præcipue habenda est sæculi, quo poetâ quisque vixit, et morum studiorumque, quæ eo vixerunt. Nullum enim poeseos genus est, quod magis sit filia temporis, quam Satira, quæ inde depromit argumenta et omnem fere succum atque colorem ducit. Præterea dispiciendum est, quod cuius poetæ fuerit ingenium, quæ institutio et victus consuetudo.

LUCILIUS, ut de eo primum quaedam et seorsum dicamus, ab obsessa Carthagine ad initium quinti consilatus Marii, in quo Cimbri et Teutones victi sunt, adeoque ea vixit ætate, qua in dies quidem ardebat quasi certamen, in quod antiqui mores cum novis, probitas cum improbitate, descenderant, sed virtus plenior adhuc ore palamque laudabatur et innocentia a multis protegebatur; qua numerus infirmorum aegrotorumque quotidie gliscebatur, sed non deerant medici, quorum remedia si non arcerent contagionem pestemque, ex Asia, Græcia et Macedonia importatam, saltem vim eius infringere; qua adhuc bonis potius quam malis artibus, et virtutibus magis quam nobilitate et divitiis summus dignitatis gradus obtinebatur, et iuvenes virique natalium

416-496. (quæ tamen commentatio nondum absoluta est et ad Lucilium tantum Horatiumque spectat) et Kœnig de Sat. Rom. p. 34-104. quos libellos legisse

neminem poenitebit. Nos primas modo lineas duximus, et neutro iam consulto eadem fere animo nobis informaveramus iudicia.

diligenti mutatae rei publicae consideratione advocaret, ipse autem potentiae securus esset, callido Maecenatis consilio, servata externa civitatis forma relictisque omnium magistratum veterum nominibus, commodis, honoribus, omnem ad se traherat potestatem, et plebem tam congiariorum, quam spectaculorum, munus ludorumque assiduitate, varietate et magnificentia in turpem inertiam atque torpedinem resolvebat, homines autem sanioris mentis tum beneficiis honoribusque sibi devinciebat, tum ad studia excitabat artium literarumque, quarum amorem inani laudis cupiditate ductus simulabat. Magna rerum mutatio novam loquendi, cogitandi et agendi rationem inducebat, et in locum liberae vocis, olim vel scriptis expressae, vel toties in concionibus, curiis, foro et rostris audita, nunc succedebat oratio adulatorum, calumniatorum et servorum, qui se totos ad domini arbitrium nutumque fingeant. Hinc vera eloquentia Cicerone necato obmutescerebat, et poetae tantum non omnes erant imitatores servum pecus. Nihilo tamen secius saeculum Augusti multo melius feliciusque erat extremis liberae rei publicae temporibus. Princeps imperio quietem atque dignitatem civibusque securam hominum possessionem reddebat, et multa vitia severe coercerebat legibus saluberrimis. Ipse etiam, quamvis in adolescentia dedecorum quorundam et in triumphatu saevitiae infamiam subierat, postea magnis virtutibus pensabat vitia et clemens erat dominus ac patronus, amicus comis ac fidelis, bonus paterfamilias et Imperator, neque Patris patriae nomine indignus. Idem artes scientiasque fovebat et cives ad virtutem si non colendam, certe simulandam, praemiis poemisque incitabat. Decor itaque et honestas, iudicium et sensus veri, boni ac pulcri, nondum plane extincta erant, et auebantur literarum graecarum studio, quod adhuc vigeat.

Hac aetate (ab a. V. c. 689. ad a. 746.) vixit HORATIVS, homo hilaris ac suavis, comis et humanus, urbanus et facetus, levis et Veneri Bacchoque non mi-

mus, quam Musis carus, fidus et candidus, gratus et officiosus, ingeniosus et doctus, patre nec ingenuo nec claro, sed bono et honesto, assiduo morum filii custode et rectore virtutumque et praeceptore et exemplo, natus, (v. Sat. I, 4, 105 seq. 6, 65 seq.) praeclara praeditus indole, artibus imbutus liberalibus et honestis, familiaritate Graecorum et multo rerum usu subactus, elegantissimorum summorumque virorum consuetudine politus, gratia Caesaris principumque civitatis florens ac tutus, non adsectator eorum vel adsentator humilis et mancipium, nulla philosophiae disciplina adstrictus, sed modo ex Zenonis, modo ex Epicuri hortis flores decerpens, (v. Epist. I, 1, 13 seq.) privatam virtutem, quam nulla amplius publica esset, colens ac praecipiens, fractis Bruti Cassique opibus et summa rerum ad unum senatus populi que consensu delata cedens fortunae et vitam liberam, commodam, nullis vel curarum vel negotiorum publicorum molestiis vexatam, otium liberale securamque mediocritatem sectans, animo, paupertate et gloriae amore ad carmina facienda impulsus.

Post Augustum valde mutabatur rerum status, et libidines vitiaeque, pudore et legibus adhuc refrenata, aut clam magis quam palam exercita, vinculis ruptis effuse ferebantur cursu, et vel publica auctoritate exemplisque Caesarum maniebantur. Pessimi Imperatores erant *Tiberius*, homo ad saevitiam et omne genus vitiorum, quae vivis Augusto et Germanico Caesare metu dissimulaverat, natura propensus, qui comitiis populo ademptis, castris praetorianis extra Urbem exstructis et institutis iudiciis maiestatis delationibusque, quibus maxime innocentes ab eo ceterisque tyrannis opprimebantur, dominationem firmabat; *Caius Caligula*, monstrum hominis, cum ratione insaniens; *Claudius*, ingenio praeditus tardo et uxoribus libertisque addictus; *Nero*, sceleribus non minus infamis, quam ineptiis; *Galba* avarus; *Otho* mollis et delicatus; *Vitellius* saevus, ignavus et non profundae modo, sed intempestivae etiam ac sordidae gulae. Quo occiso res pu-

blica ex tanta quasi fluctuum tactatione. in tranquillum quidem redigebatur frugalitate *Vespasiani* et liberalitate *Titi*, amoris atque deliciarum generis humani; sed. mox avaritia et crudelitate *Domitiani* iterum profligabatur, neque ferre poterat munificentiam et mansuetudinem *Nervae*, quae contemptui habebantur. Nova ei lux affulgere coepit inde ab a. V. c. 850. regnantibus *Traiano* et *Hadriano*. Ille libertatem ac salutem, securitatem atque otium universis et singulis reddebat, et imperium tam bene et clementer administrabat, ut senatus decreto et consentiente omnium voce *Optimus* appellaretur: hic legibus civitatem condebat, provincias et literatos liberalitate sublevarat, iudicia, rem militarem disciplinamque diligentissime constituebat. In illo temporum rerumque statu, ante *Vespasianum* et *Nervam*, vix umbra vel frugalitatis, pudoris, magnitudinis animi aliarumque virtutum pristinorum, quibus nec honor nec pretium erat ullum, vel metus legum, libertatis atque religionis, relinquebatur, et vigeant omnia vitiorum genera, nec minus prorupta audacia deorumque contemptus, quam servile obsequium et anilis superstitio. Honores non virtutibus meritisque patebant, sed vel divitiis et nobilitati, vel sordibus artibusque inhonestis. A studiis severioribus plane abhorrebant hominum ingenia, quum luxuria atque libidines non corporis tantum, sed animi etiam vires vigoremque omnem exstinguerent. Qui philosophorum nomen et munus profitebantur, si *Senecam* et *Cornutum* *Stoicos*, aliosque admodum paucos exceperis, vel voluptatum illecebris capti *Aristippi* et *Epicuri*, vel disputandi tantum cupiditate ducti *Academiae* disciplinam sectabantur, vel sola vanae ostentationis causa *Stoicorum* praecepta et gravitatem, non vita et moribus, sed verbis, barba, supercilio, vestitu et victus asperitate exprimebant, vel denique nulli sectae addicti, apum instar, quae arriderent, undique delibabant. Eloquentia, libertate primum et deinde comitiis populi a *Tiberio* sublati mutatisque moribus ac studiis, a lumine forensi et causarum tam veritate quam gravitate ad iudicia centumvirorum, ad adula-

torios panegyricos in senatu habendos et ad scholarum umbram fictarumque causarum simulacra traducebatur, et sic omnis oratio a naturali pulcritudine ac veritate, a simplicitate, gravitate et sublimitate, ad rhetorum subtiles argutias et puerilem in dicendo ornatum, ad quaesitam quamdam elegantiam et verborum luxuriam, robore nervisque destitutam, ad inanem doctrinae ostentationem affectationemque artis deflectebat. Poetica oratio, vis et facultas a natura, ingenio rectoque iudicio, a quibus tota pendet, ad artem et praecepta, quae sine illis parum valent quaeque sensum verum ac pulcrum, acrem et acutum, alere quidem et regere, non vero in illis, quibus a natura denegatus est, gignere et excitare possunt, iam exeunte saeculo Augusteo devertebat, et exinde magis vana eruditione atque Asiatico tumore vel ieiunitate, ornatus verborum phrasiumque aucupio et variatione, servili imitatione aliorum et frigida sermonis ubertate, transitionum audacia et inversionum duritie, dialectico sententiarum acumine rerumque obscuritate et amplificatione, comparisonum, figurarum troporumque multitudine et insolentia, verborum vel antiquorum obsoletorumque sectatione, vel vulgarium perplexa structura, declamatoria vanitate et prolixis sine succo ac sanguine disputationibus, quam naturae simplicitate ac venustate, genuino urbanitatis veritatisque colore, nullo fuce illito, ingenii ubertate atque elegantia quadam admirabili, inventionis pulcritudine ac novitate, imaginum veritate et proprietate sententiarum ac verborum, argumenti exquisito delectu et scita tractatione, apta serie et collocatione rerum et orationis ad eas accommodatione continebatur. Haec corrupti sermonis indoles, haec oratorum poetarumque oratio, consentanea erat genio illius aevi, quo homines in dies magis a natura recedebant, eorumque ingenia non amplius diligenti Graecorum lectione et accurata humanae naturae rerumque cognitione alebantur, sed grammaticorum rhetorumque, stolidorum plerumque inanis doctrinae

ostentatorum, institutione praepostera et assidua declamandi recitandique consuetudine formabantur.²

His temporibus vivere PERSIVS, qui annos vix duodetriginta natus obiit nono imperii Neronis anno, et IVVENALIS, qui octogenarius ab Hadriano in Aegyptum missus et paulo post mortuus est. Ille, Volaterris in Etruria nobili genere natus opibusque magnis innutritus, postea Romae disciplina usus est Palaemonis primum grammatici et Verginii Rufi rhetoris, ab anno autem

3 Digna sunt quae iuvenum causa adscribantur verba Petronii Sat. pr. „Num alio genere furiarum declamatores inquietantur, qui clamant: Haec vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculum pro vobis impendi? — Haec ipsa tolerabilia essent, si ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc et rerum timore et sententiarum vanissimo strepitu hoc tantum proficiunt, ut, quum in forum venerint, putent se in alium terrarum orbem delatos. Et ideo ego adolescentulos existimo in scholis stultissimos fieri, quia nihil ex iis, quae in usu habemus, aut audiunt, aut vident: sed piratas cum catenis in litore stantes et tyrannos edicta scribes, quibus imperent filias, ut patrum suorum capita praecedant; sed responsa in pestilentia data, ut virgines tres aut plures immolentur; sed melitos verborum globulos et omnia dicta factaque quasi papavere et sesamo sparsa. Qui inter haec nutriantur, non magis sapere possunt, quam bene olere, qui in culina habitant. Pace vestra liceat dixisse, primi omnium eloquentiam perdidistis. Levibus

enim atque inanibus sonis ludibria quaedam excitando effecistis, ut corpus orationis enervaretur et caderet. Nondum iuvenes declamationibus conterebantur, quum Sophocles aut Euripides invenerunt verba, quibus deberent loqui. Nondum umbraticus doctor ingenia deleverat, quum Pindarus novemque Lyrici Homericis versibus canere timuerunt. Et ne poetas quidem ad testimonium citem, certe neque Platonem, neque Demosthenem ad hoc genus exercitationis accessisse video. Grandis et, ut ita dicam, pudica oratio non est maculosa nec turgida, sed naturali pulcritudine exurgit. Nuper ventosa isthaec et enormis loquacitas Athenas ex Asia commigravit animosque iuvenum ad magna surgentes veluti pestilenti quodam sidere afflavit, simulque corrupta eloquentiae regula stetit et obmutuit. Quis postea ad summam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam processit? Ac ne carmen quidem sani coloris enituit; sed omnia quasi eodem cibo pasta non potuerunt usque ad senectutem canescere cet.“

aetatis decimo sexto Annaei Cornuti philosophi Stofci, cuius lateri adhaesit perpetuo. Fuit verecundiae virginalis, (si Suetonio vel auctori vitae eius fides habenda) mentis generosae et ad severitatem pronioris, morum sanctissimorum, uni aequus virtuti et constans vitiorum hostis, sed felicior sorte Zenonis et Chrysippi, quam Lucilii et Horatii imitator. Satirae eius non, ut Horatianae, mox in vulgus edebantur, sed singulae amicis tantum, quibus eadem erat mens et de quorum fide ipsi constabat, Cornuto, Basso, Plotio Macrino et aliis, innotescebant et omnes eo demum mortuo divulgabantur, quam ob causam libere poterat scribere, quidquid indignatio dictaret. Iuvenalis nulli, ut Horatius, philosophorum sectae fuit addictus, ⁴ nec inferior ingenio ac superior forsitan exquisita rerum cognitione atque doctrina, sed affectator nonnumquam artis, quam diu diligenterque in rhetorum scholis exercuerat. Idem non funesta tantum rei publicae tempora vidit, sed felicia quoque, quibus ea ex diuturno quasi morbo a Vespasiano primum ac Tito, et deinde a Nerva, Traiano et Hadriano, remediis interdum vehementioribus recreata, omnibus fere partibus convaluit: unde satiras quoque, quas iuvenis scriperat et diu ne modico quidem auditorio committere ausus erat, tum in vulgus tuto edere, tum politius limare potuit.

Ex his, quae de temporibus, ingentis, studiis moribusque Horatii, Persii et Iuvenalis diximus, facile vel colligi vel explicari possunt virtutes et vitia eorum tam communia, quam cuivis propria, quae nunc eadem brevitate recensebimus.

Triumviris quidem illis consilium commune erat cum omnibus poetis satiricis: et docere et delectare moresque hominum tanquam in picta tabula adumbrare, sed varia ratione; pro temporum ingeniorumque diversitate, conabantur. Nam Augusti aetate, rebus adhuc laetis et imperio legibusque vigentibus, ridere licebat; Neronis

4 v. Horat. Epist. I, 1, 13 seq. et Iuvenal. XIII, 121 seq.

vero et Domitiani temporibus, quum omnia pessum irent; vitiaque in praecipiti iam starent et acribus aut violentis egerent remedijs, (v. Iuvenal. I, 45 seq. 63 seq. 73 seq. 147 seq. II, 25 seq. 121 seq. 162 seq. III, 150 seq.) risu parum proficiebatur; et probi sapientisque hominis mens angebatur dolore, qui diu alteque pressus ad indignationem et iram exardescebat. Praeterea Horatii ingenium elegantissimorum principumque virorum familiaritate subactum et ad hilaritatem propensius erat, quam ad gravitatem. Idem quoque censoriam forte acerbitatem ipse reformidabat; et vario rerum usu intimaque naturae humanae cognitione imbutus didicerat, tum erroribus et animi vel levitate vel infirmitate plura, quam eius pravitae, gigni vitia, tum facilia remedia saepe salubriora esse et efficaciora vehementibus, tum satius esse, tempori servire et mores hominum humaniter patienterque ferre, quam nimis acrem eorum animadversorem iudicemque severum esse, et sic potius se stultis, quam hos alijs deridendos propinare. (Cf. ei. Sat. I, 10, 7 — 15.) Quae quum ita essent, Horatius non tam vitia notat, quae publice adhuc coercerentur, quam stultitiam et errores humanos, qui poenis non tenentur. Neque id potissimum agit, ut hominibus huius aevi vel ruborem eliciat, vel vitae officiorumque praecepta subtiliter graviterve inculcet; quam ut eos scita, venusta ac iucunda ratione convincat, ipsos non tales esse, quales videri cupiant, neque iis, qui sapiant, imponere posse vel fraudem facere.⁵ Hinc etiam stultos fere et ineptos homines, velut aliud agens, ridet,

5 „Vitiae immania notare suum non erat, sed philosophiam illam, quam non doctorum formulis, sed multa rerum experientia sibi comparaverat, et quae in omnibus vitae partibus plus utilitatis habet, quam omnium philosophorum scrinia, cum alijs voluit communicare, praecepta-

que sua in hominum animos cum eorum voluptate inducere: voluit docere, instruere, errores, quibus animi opprimerentur, evellere, opiniones hominum pravas et temere acceptas tollere, aut emendare rationem, qua optime, secure, tranquille, honeste et cum voluptate vivere possit.

malos vero pugione magis pungit aut stringit, quam alte vulnerat. Quin, ut maiorem sibi iustioremq; alios carpendi libertatem vindicet, sibi ipse non parcat, nec melior, quam est, videri cupit.⁶ — Persius errores ad Stoicorum placita, vitiaque ad rigidae virtutis regulas exigit, et vel iuveniliter ac genere ardet, vel morose atram bilem effundit. — Iuvenalis sive graviter praecipit virtutem et severi monitoris partes agit, sive, ira et indignatione inflammatus, in ipsa plerumque vitia invectivar, vel scutica caedens, vel tollens cachinnum.⁷ Acrimoniam vero Archilochiam saepe temperat risu et gravitatem comitate condit. Virus quoque acerbitalis in primis potissimum satiris evomit; in iis, quae viri aetate provecioris maturiorisque ingenii fetus videri possunt, irae aestus fere deferbuit et frigori cessit declamationis. in his etiam rarius singuli, et dente minus maledico acutoque carpuntur, ut in Horatii epistolis.

ostendere, et haec omnia ita, ut nulla magistri severitate, nullo philosophi supercilio, nulla docti cuiusdam ostentatione offenderis, sed ut amico ludenti, aut potius veritati ipsi, habitu cultuque simplici et amoeno, multa cum urbanitate loquenti, operam dare tibi videreris. Ex hoc consilio et ratione, qua id persecutus sit, si cum indicaveris, palmam sane omnibus, qui in hoc genere cum aecuti sunt, praecipiet, non quidem Iuvenali, qui aliud et plane diversum consilium alia et diversa ratione persecutus est. Non magis verum illud videtur: Horatianam rationem, ridendo scilicet errores corrigendi, meliorem esse, quam qua Iuvenalis usus sit, ut in invidiam vitia adduceret indignationemque move-

ret, sed Horatium, quod sibi proposuerit, non tam bene adsecutum esse, quam Iuvenalem, qui feliciori successu in suo genere usus sit; illum nempe raro risum movere potuisse, hunc semper indignationem excitasse. Ita iudicat Koenig de Sat. Rom. p. 62.

6 v. Wieland ad Horat. Sat. II, 3. et 7.

7 „Quum inter eos homines viveret, quorum animi vitiorum diuturnitate callum iam duxerant ingeniaque obtusa erant luxuria: urbanitate et facetiis, quae Horatium nobilitaverant, iocisque subtilibus et acutis vix poterat uti. Accedit, quod is, quem indignatio, ex sceleribus, improbitate et turpitudine orta, instigat, nihil potest suspensio brachio no-

Persius praecepta ac tela tantum non omnia ex portu petiit et schola: Horatius et Iuvenalis ex philosophia vera et populari, quae ex multa rerum experientia atque interiore generis ingenique humani cognitione hausta est, et ad praesentem vel animi sensum, vel rerum conditionem, vel indolem argumenti se et iudicia sua componit. Ille caeco vitae ac disciplinae Stoicorum amore captus non videt, quid in hac vel illa displicere possit: his philosophorum, praecipue Stoicorum Cynicorumque, mores, habitus, paradoxa, argutiae, arrogantia, dissimulatio aliaque vitia largam ridendi irascendique materiam praebent.⁸ Illius argumentatio est subtilis et acuta, nec alte in animum descendens, horum simplex, ad uniuscuiusque captum usumque accommodata, ab ipsa veritate suggesta, menti penitus infixae haerens et eam suaviter afficiens. Horatii praeterea philosophia est illa vitae, quae docet, potentiam, divitias, externum splendorem et vulgaria hominum studia contemnere ac deridere, nil admirari, h. e. valde vel metuere vel cupere, tranquillitatem mentis, otium et mediocritatem securam hominis, non in aula, sed in recessu libere ac sibi viventis, summorum bonorum loco putare, rebus suis, etiam exiguis, contentum esse, praesentibus laete frui, non sollicitum de futuris, vel externis obnoxium esse, neque extra, sed intra se veram quaerere felicitatem, fortunam a Deo petere et a se ipso sumere sapientiam animique aequitatem.

Horatius, ut lectores et suavius afficeret et vehementius, multis satiris vel epistolarum vel dramatici carminis formam induit. Utramque rationem sequuti sunt Persius et Iuvenalis. Sed, ut taceam, ab his unam tantum alteramque sententiam et argumenti partem, numquam vero illud totum in drama et actionem converti,

tare, nihil facete illudere; in summam invidiam contra adducit, quae vituperanda sunt, et risus lenis et iucundus, quo ab animi peremotione liber usus fuit

set, nunc in cachinnum abit. "Koenig l. l. p. 87.

8 v. Iuven. Sat. II. Wieland ad Horat. Sat. I, 3. et Manso l. l. p. 469 sq.

Persii dialogus poeticae similior est figurae, quam, ut Horatianus, vividae rerum representationi, quae magna sententiarum varietate, gratia ac novitate, ingenioso personarum delectu et insigni earum cogitandi loquendique proprietate mirifice delectat.⁹ Iuvenalis saepius docentis aut declamantis partes sustinet, quam alios colloquentes inducit: huius tamen artis Horatianae defectum compensat vividis rerum imaginibus, sententiarum veritate et gravitate dictionisque proprietate. — Ab iisdem poetis, sed a Persio et Iuvenale saepius, quam ab Horatio, induei solent adversarii, ne ficto quidem nomine insigniti. Quae ars non est, quod nobis displiceat: nam pulchrior est imago et efficacior, quae personis animatur. Enimvero multa occurrunt loca, in quibus non satis manifestus est dialogus et in dubio positum, utrum verba, quae leguntur, sint adversarii aliquid opponentis, an poetae ironice loquentis. — Quod ad epistolas attinet, Horatianae maxime excellunt urbanitate, argumenti praestantia et eximia arte, qua easdem saepe res varia ratione tractat, lectores diversis excursibus observationibusque vel delectat vel docet, utile dulci miscens, sensus suos sive tectius expromit sive liberius, et eos, ad quos scribit, laudat vel carpit, et hortatur vel dehortatur. Idem Horatius satiras epistolasque notissimis plerumque et clarissimis inscripsit viris, Persius et Iuvenalis ignotis fere et obscuris. Illud plurimum facit ad fidem et auctoritatem augendam: hoc vero temporum diversitati tribuendum est, neque poetis vitio dandum. Multi praeterea homines, nominibus tantum noti, eorumque stultitia aut turpitudine a triumviris illis uno fere alteroque verbo, a Iuvenale vero passim copiosius notantur. Hac ratione nonnumquam vis satirica minuitur; illa tenebrae multis obducuntur locis, ad quorum sententiam penitus perspicendam plurimum refert, bene nosse homines ac res, de quibus agitur. Obscuritas tamen haec, ex ignorantia

9 v. Wieland ad Horat. Sat. II, 2. 3. 4. et 5.

multarum rerum, ad quas latenter alluditur, profecta, omnibus poetis satiricis est communis, neque vitio iis vertenda, quippe qui suis potissimum popularibus scribunt, quibus multa sunt notissima, quae nos ignoramus.¹⁰ — Ceterum in Satiris et Epistolis Horatii non levis conspicitur et formae, et argumenti, et orationis, et ipsius denique metri disparilitas, de qua *Morgenstern* V. C. in singulari libello a. 1803. edito docte disseruit, et Ill. *Eichstadius* in Epistola ad Astium, huius comment. de Platonis Phaedro (Ien. 1801.) adnexa p. 168 seq., praeclare ita disputat: „Quod ad *formam* attinet, epistola quum certae personae, aut verae, aut fictae, ab auctore scribatur; necesse est, omnem orationem componi conformarique non modo ad huius, qui scripsit, sed in primis ad illius, cui scripta est, animum, mores, tempora, externam conditionem; parumque rerum omnium tantam cerni in toto carmine vim, ut non magis argumenti, quam personarum ratione habeatur. Horum nihil quicquam in Satiris apparet: quae etiam si cuiusdam nomini inscribantur, tamen inscriptio non nisi pro dedicatione est,

10. „Iam e satiricis nostratibus, qui Romanos passim secuti sunt, quique, quum de rebus loquantur quotidiano usu tritis, faciliores intellectu nobis sint necesse est, coniectura possumus assequi, quam multa in Horatio non solum, verum etiam in reliquis occurrant, quae, etsi animum nostrum in nullam partem nunc quidem moveant, in popularium mentes magna vi egerint, siquidem in ipsis verbis, quae adhibentur, in eorum flexu et colloca-tione aliqua vis latere, possit, quae, quum rerum, ad quas tecte allusum sit, ignari fuerint, vel veterum grammaticorum sagaci-

tatem, nedum acumen recentiorum interpretum, qui saepe tamen plus viderunt quam veteres, penitus praeterierit. Quid? quod in nonnullis locis plus sensu, non illo quidem satis explicato, percipere nobis videmur, quam verbis declarare possumus. Quibus tamen rebus indagandis, si in antiquis monumentis nihil sit, quonitatis, non magnopere indulgendum censeo, ne in ineptiarum et somniorum campum, in omnes partes late patentem, phantasiae impetu deducaris, unde exitus haud est in facili.“ Koenig de Sat. Rom. p. 95.

quae argumenti tractationem nihil afficiat. Sed quae certam et constantem habet formam Epistola, eadem in *argumento* varia reperitur et inconstantissima. Quippe huius copia et varietas nullis terminatur limitibus, nisi qui ab ipsa natura poeseos constituti sunt. Quaecumque enim materiem praebent vulgaribus epistolis, ea, nisi poeticam expositionem prorsus respuant cultaque ornamentis nitescere nequeant, Epistolarum poeticarum scriptoribus patent. Hae reduci omnes commode possunt ad tres potissimum species; quarum una est Epistolaram didacticarum, altera elegiacarum, tertia iocularium. Ad illam didacticarum speciem pertinent morales seu ethicae, quales Horatius composuit. Earum omnino est instruere homines et docere, praecipere virtutem ad eamque amplectendam et colendam excitare. His moralibus Epistolis (nam reliquae nihil ad h. l.) quamquam propinquae sunt Satirae, propinquiores apud Horatium, qui et urbanissime vitia carpsit, et in virtutum commendatione cum illorum levi vituperio socianda mirabile temperamentum adhibuit: tamen Satirarum omnis vis non docendo et monendo, verum ridendo et increpando expromitur, si quidem in eo versantur, ut vitiorum vel graviorum turpitudinem, vel leviorum ridiculam stultitiam notent, redarguant, castigant. Unde duplex earum genus enascitur: unum hilarium ac festivarum, quas Venusini vatis elegantia lussit; alterum tristem et austerarum, quibus Iuvenalis Persiique ira se armavit. Denique quemadmodum *materies* horum carminum diversa est, ita et *orationis* color ratioque *metrorum*. In Epistolis enim gravitas elucet Philosophi, qualis decebat Horatium, et virum, et verae sapientiae studiosum: in Satiris levitas apparet Comici, qualis a poeta iuvene expectabatur, iuveniliter exultante poculisque et puellis adhuc idoneo. In illis *metrorum* adstrictior lex; in his numerorum solutissima negligentia. In Epistolis non Socraticae solum philosophiae sparsa sunt semina, sed illa quoque Socratis, certe discipulorum eius, lepida quaedam cum urbanitate de re-

bus ad mores et officia spectantibus disputandi ratio adumbrata agnoscitur. Ad Satiras contra referri debent, quae vel de Comoediae veteris dicacitate, ab Horatio expressa, vel de mimico morum imitandorum artificio, vel de felici Lucilianorum lusum emendatione passim, sed promiscue disputavit Astius in libro supra laudato. "Eiusdem libri auctor bene docet cap. 3., vestigia Platonicae imitationis praecipue reperiri in Horatii Epist. ad Pisones, (de arte poetica) et in hac omnia eo redire, ut falsa, quae tunc percrebruerint, de poesi iudicia, (ut de arte rhetorica in Platonis Phaedro) modo iocando, modo serio docendo refellantur, et perstringantur tum poetae, sine ingenio et doctrina poesin attingentes, tum vani eorum laudatores; cetera vero his inserta non nisi episodica esse.

Praeter dramaticae compositionis artificium etiam aliud, idque non minus ingeniosum gratumque, Horatio paene proprium est in rerum inventione ac dispositione, etsi magis negligentia, quam ars esse videatur. Plerumque enim idonea occasione, a tempore aliquo, vel loco, vel personis, vel cura et cogitatione, in qua versatur, suppositata, et dissimulata ridendi castigandique voluntate, obliquis orationibus et velut longe aliud agens, errores ac vitia carpit, res varias et sponte subministratas persequitur, missilia inopinato spargit, imprudentes adortur ex insidiis, subitos obliquosque dat ictus, amoena loca negligenter ac libero cursu pervagatur, saepe de via declinat, quam modo inierat, et vel certum finem consiliumque haud sequi videtur, vel ad metam, si qua ei est, longis ambagibus flexibusque diversis lente contendit, ita ut plurimae eius satirae imaginem exhibeant ambulationis, in qua quaelibet loca devia *ὡς ἐν παρόδῳ* oculis perlustrantur et omnis via est recta. Persius et Iuvenalis nonnumquam quidem Horatium etiam hac in re imitati sunt, sed plerumque more philosophorum rhetorumque unam tantum thesin explicant, et recto itinere dirigunt cursum, quo contendunt, raro a via aberrantes: né-

negligentia enim Horatiana, quae in iocoso dicendi genere mirifice nos delectat, a graviore ac sublimi oratione aliena est. Illius satirae sunt poeticae pertractationes propositionis philosophicae, huius vero thematis rhetorici; doctae quidem et interdum ingeniosae, quae tamen magis se commendant arte, qua singula pertractantur, quam poetica inventionem, qua prorsus carent illae, in quibus varia tantum unius hominum generis vitia recensentur, v. c. mulierum in sexta satira Iuvenalis.

In sententiarum nexu rerumque ordine et collocatione Horatius non modo negligentiam, eamque gratissimam, ostendit, sed summam quoque artem, quam tamen sedulo dissimulat. Tam naturali enim arctoque vinculo omnia constricta, tam mirifice alia ex aliis apta et nexa sunt, tanta facilitate oratio currit ac fluit, tam scite extrema cum primis et partes cum toto cohaerent, ut sine insigni totius ordinis perturbatione vix quidquam vel transponi possit vel omitti, utque dubius sis, utrum singula casu ac sponse sint oblata, vel nata repente et sine studio ac cura ceris mandata, an diligenter ante excussa et quaesita vel praemeditata. Persii contra oratio passim nos abrupto dicendi genere, audacibus et insolitis transitionibus inversionibusque duris offendit et saepe ad aliena delabitur. Iuvenalis singulas quidem partes magis declamatorio more ac ordine, accurate nonnumquam (v. c. in Sat. X.) prius designato, copulavit et alias aliis subfunxit, quam nexu artificioso inter se implicuit, sed eadem summa cum arte velut in tabula depinxit et exornavit.

Descriptiones, similitudines et exempla Horatii ad summam fere rei spectant et delibant potiora, primis tantum ac praecipuis, ut in ichnographia, lineis ductis. Eadem aptissima sunt, et non vulgares modo res ac notiones, sed subtiles quoque et philosophicas, egregie illustrant, oculis sensibusque subiiciunt et confirmant. Persius in iis saepe vel sectatur anxie minuta, vel aliena immiscet, et magis in partibus exornandis amplificandis-

que, quam summa rei declaranda, occupatus est. Iuvenalis errorum scelerumque imagines ardentissimis plerumque pinguiissimisque coloribus adumbrat, et in his eximiam artem gravitatemque, in descriptionibus insignem rerum cognitionem, varietatem ingeniique aciem, in exemplorum, delectu iudicium subtile, in eorum copia exquisitam doctrinam, sed in figuris, exornandis nimiam interdum curam ostendit: ita ad vivum resecat omnia, etiam turpissima, et nihil praetermittit, quod vel ad vividum odium, vel ad cachinnum commovendum valere queat.¹¹

Horatii genus dicendi vulgare quidem et tenue, (*Musa pedestris* et *sermone per humum repentes* vocantur Sat. II, 6, 17. et Epist. II, 1, 250.) sed tersum, naturale, elegans, purum, rebus ad vitae communis usum et consuetudinem pertinentibus aptissimum, fluens aequabiliter, prae se ferens felicissimam facilitatem, et inexplicabili quadam venustate, gratia et simplicitate conspicuum: Persii grande, tropis refertum, artificiosum, vehemens, minutum, aridum, concisum, durum nonnumquam et saepe obscurum: Iuvenalis doctum, acre, copiosum, pro rerum diversitate varium, et hinc modo facetum, modo grave, modo sublime, modo remissius, at numquam humile.¹²

¹¹ „Multae occurrunt descriptiones apud Iuvenalem ingeniosae et varii generis, I, 117 seq. III, 59 seq. 86 seq. V, 52 seq. 100 seq. 152 seq. VI, pr. IX, 12 seq. 40 seq. XIII, 103 seq. XIV, 288 seq. multa ad indignationem movendam comparata, I, 37 seq. 158 seq. II, 126 seq. III, 67 seq. 154 seq. 184 seq. V, 16 seq. 39 seq. quid gravius illis! I, 47 seq. 99 seq. III, 116 seq. quid contemtai accommodatius V, 170 seq. XIII, 150 seq.“ Koenig l. I. p. 92.

¹² Koenig l. I. p. 96. „In Persio, inquit, et Iuvenale, quo lon-

gius a vulgari consuetudine dicendi recedunt, eo magis verborum exquisita ratio et delectus in oculos incurrit. Et ille quidem irae et indignationi tantum tribuit, ut saepe, quum gravissima quaeque aucuparetur, ad tropos delatus sit, tam longe petitos, ut rationem eorum ipse animo magis placido vix probasset, adeoque huic rei indulgit, ut vel pudoris sui, quem alias summa cum cura praestare studuit, modo vehementiam sensui suo ardenti consentaneam assequeretur, rationem habuerit nullam. Non tam impotens sui Iuvenalis est,

Horatii versus fluunt illaborati et sine arte ac studio scripti videntur, Persii vero et Iuvenalis maiore cura expoliti, numerosiores et concinniores sunt.

Horatio propria est venusta urbanitas et faceta illusio, Persio gravitas Stoica, Iuvenali austeritas et sarcasmus Archilochius. Persius, qui et natura et institutione totus ad severitatem factus erat, non ridet, sed vel conviciatur, vel incitos frigidosque immiscet iocos, etsi se profitetur *cachinnonem petulanti splens*, (Sat. I, 12.)

quamvis impetu feratur non minori, et sermonis ingenio raro vim infert, quamvis ipsis nominibus, quae rebus imponit, aut in summam invidiam eas rapit, aut subsannationi acerrimae exponit. Ac, quod rerum cognitionem summam, doctrinam non vulgarem et studium in exponendis suis satiris insumtum declarat, in ipsa verborum ubertate, quae maxima est, nullum fere otiosum deprehendes, nullum non propria et singulari vi praeditum, qua in illorum coactione vel plenior et significantior rei notio exprimitur, vel fortior et efficacior designatur.

Idem p. 88. „Faciliori negotio artem Horatius, ut fecit, poterat dissimulare, quum rerum natura, in quibus versabatur, sermonem quotidianum non solum admitteret, verum etiam postularet. Alius insurgenti Iuvenali vitiorum immanitas id non permisit: cothurne erat ei, ut in tragoediis, incedendum, sermoque gravior ab epicis mutuandus, quo plerumque etiam apte, raro ambitione et putide usus est. Quin ipsa loquendi ratio sublimis et

verborum pompa; in rebus abiectis et insigniter turpibus adhibita, miram vim habet et efficacem ad animum lectoris vel ad odium invidiamque torquendum, vel ad eundem ipsa rerum vehementer inter se discrepantium copulatione risu concutiendum. Ad epicum sermonem pertinent locorum et temporum designationes, Sat. II, 25. 118. 299 seq. IV, 40. 60. V, 23 seq. VI, 83. X, 168. XIII, 40 seq. XIV, 210 seq. notiones rerum fortiter expressae, ut sceleris consocii III, 49. simulatoris II, 5. timiditatis XIV, 199. pubertatis XIV, 216. indignationis XIV, 325. sterilitatis V, 138. contentus I, 131. tironis V, 153. calumniantis III, 122. camerae sub tegulis III, 201 seq. somniantium III, 238. properantis V, 19 seq. pecuniae XIII, 61. nobilitatis XIII, 211. caecitatis XIII, 249. res in maius elatae I, 12. III, 368 seq. IX, 54 seq. Nonnumquam ex illa ipsa epica ratione ridiculum nascitur III, 6 seq. ubi ad pericula Urbis poetae recitantes adiunguntur.

et operam dedisse videtur, ut styli Luciliani nasum, vim et inconditam asperitatem Horatiana venustate et elegantia temperaret. Iuvenalis sales saepe non minus urbanae sunt et faceti, quam Horatiani, et nonnumquam per totam orationem fusi ac sparsi, (v. c. in Sat. IV. et dimidia Sat. XII.) plerumque vero vel amari et venenati, vel ad cachinnum, non risum, movendum apti, vel obsceni. Lepidi eius ioci spectant praecipue ad vanitatem vel religionis vulgariumque de natura Deorum sententiarum, vel fabularum poeticarum, quarum deridendarum nullam praetermittit occasionem. Cf. Sat. I, 82 seq. II, 31. 130 seq. IV, 34 seq. VI, 59. IX, 63 seq. X, 246. 314. XII, 23. XIII, 34 — 52. 76 seq. 112 seq. XIV, 261.

Horatii et Iuvenalis satirae redolent et spirant illam ingenii ubertatem et fecunditatem, quae vel ipsa novum quid parit, et intentata ab aliis tentat, vel inventa aliorum sua facit, ingeniosis non minus ingeniose utens, rudia autem et inchoata poliens, ornans, perficiens. Persius utraque prorsus fere destitutus erat: permulta Horatio accepta refert et, si Cornuti aliorumque Stoicorum scripta ad aetatem nostram pervenissent, plura haud dubie vestigia, ab eo pressa, deprehenderemus.

Quod ad sententias attinet, Horatius facete, prudenter, callide et amice suadet; Persius argute philosophatur, rerum pondera saepe minutissimis sententiis frangens; Iuvenalis vel graviter dissuadet, vel virus acerbitalis suae evomit, at nonnumquam inanem artis doctrinaeque ostentandae cupiditatem prodit et friget, nimis sectans orationis luxuriam (v. c. Sat. IX, 102 seq. X, 218 seq. XI, 137 seq. XIII, 23 seq. 34 seq. 40 seq. 62 seq. al.) et rhetorum argutias: quae tamen acuta dicta valde admirabatur Soaliger.

Sententiis salubribus, ad vitam bene, honeste, feliciter atque incunde agendam et ad amorem virtutis vitiorumque odium gignendum pertinentibus, refertae sunt tum poetarum illorum satirae, tum Horatii potissi-

num epistolae, maturioris ingenii fetus. Omnes istae tum veritate, tum praestantia et utilitate quam maxime se commendant. Horatius tamen eas naturali quadam simplicitate, Persius rigore, acumine et subtilitate, Iuvenalis gravitate orationis exprimere solet. Ceterum propter horum praecipue praeceptorum multitudinem et praestantiam satiricorum poetarum lectionem utilissimam esse, vix est quod moneam. Ea profecto a poetis comprehensa versibus multo magis et tenebunt delectabuntque lectorum animos, et diutius in memoria haerebunt, quam si ea ex ethico libro, vel tenuiter vel subtiliter scripto, perceperint, aut morum praeceptorum ea docentem et explicantem audiverint. Dici autem vix potest, quanto pere illis, memoriae infixis et tempestive in eam revocatis, mens vel curis confecta confirmetur, vel ira aliiisque affectibus turbata contineatur.

Ex his, quae supra de Horatii, Persii et Iuvenalis satiris earumque virtutibus disputavimus, facile intelligitur, plurimum utilitatis ex earum lectione percipi posse, eamque non modo ad ingenium multiplici doctrina variarumque rerum cognitione excolendum et mollius, suavius facetiusque reddendum, ad iudicium acuendum, ad sensum veri, pulcri, venusti et honesti alendum, ad mentem admiratione ac voluptate perfundendam, ad mores tam Romanorum illius aevi, quam universe hominum penitus cognoscendos, ad venustam urbanitatem, naturalem simplicitatem, gravitatem aliasque et orationis et vitae artes discendas, ad diversam sermonis indolem percipiendam, sed etiam ad mores animosque fingendos, ad veram utilemque philosophiam vitae huiusque bene, suaviter, tranquille, secure transigendae artem imbibendam et ad amorem virtutum odiumque vitiorum, argumentis exemplisque propositis, inspirandum et concipiendum. maximam omnino vim habere. *Satirae* horum poetarum et Horatii potissimum epistolae, pulcherrimis locis, sententiis, imaginibus et descriptionibus, praestantissimis philosophiae, morum ac vitae praeceptis, diversis

IUVENAL. VOL. I.

facietiarum et sermonis generibus, multarum rerum, scitū non minus gratarum quam utilium, copia variisque orationibus et poeseos artibus in inveniendis, disponendis, connectendis et ornandis rebus, in sententiarum ac verborum delectu, abundant; et dignae omnino sunt, quae ab unoquoque, qui non modo sapere plus quam plebs, sed honeste etiam et iucunde vivere cupit, diligenter ac studiose per totam vitam legantur. Quidquid autem vitii vel aetas vel auctorum institutio iis adpersit, facile id poterit vitari non tantum a viris, quibus subactum est iudicium et pectus sapientia munitum, sed etiam a iuuenibus, modo non obtuso sint ingenio aut idonei praeceptoris ope et consiliis destituti. Levia quoque illa vitia poetae satirici tot tantisque redemerunt virtutibus et tanto plura habent, quae utilia et praeclara, quam quae vituperanda vel ignoscenda saltem videri possint, ut plura et voluptatis et fructus ex illorum, quam ex aliorum scriptorum, tam veterum, quam recentiorum, lectione ad nos redundet. Quantopere itaque eos Romanis, illo aevo viventibus, et placuisse, et profuisse putabimus? Nam satirici poetae, qui mores describunt saeculi sui suorumque popularium et aequalium, horum quoque animos quam maxime percutiunt.

Quid vero? nonne nimium risus facietiarumque pretium est, si honestatis probitatisque impendio constant? Iam dudum enim audire mihi videor paulo rigidiores morum censores graviter obscoena illa, tam quamea, quae pudorem offendant et noceant morum castitati, damnantes et Persium, qui ab iis, si quartam exceperis satiram, abstinuerit, Horatio propterea et Iuvenali anteferentes. Verum enim vero salva res est, iamque multi causam famamque horum poetarum propugnarunt¹³ et in his nuper Cl. Koëni, (de Sat. Rom. p. 96 seq.) cuius verba nunc mea

¹³ De obscoenis multorum scriptorum locis passim disseruit Bayle in Dict. hist. crit. (vid. in ci. Ind. *Obscénitez*) copiose ve-

ro T. IV. p. 3037 — 3024. Edit. Rotterd. 1720. (T. III. p. 3159 sq. Ed. Rotterd. 1702) in *Eclaircissement sur les Obscénitez*.

facere, et aliorum observationibus infra in notis adiectis firmare liceat, ne horum scrinia compilasse videar. Haec autem sunt, quae ille disputavit:

„Ab instituto meo non videtur alienum, paucis ea attingere, quae multos graves viros nimiumque in iocis religiosos a Romanae satirae auctoribus legendis non tam solent detertere, quam ad eos iuventuti commendandos segniores reddere; ¹⁴ quae contra interdum sola latinorum poetarum studium delicatulis et mollibus, quos philoso-

¹⁴ Hos ita refutavit Fr. Gottl. Barth., in Praefat. ad Propert. p. VI seq. „Serio credimus, etiam adolescentibus lectione librorum paulo licentius scriptorum (a quibus eos frustra retinere conamini, o boni! nituntur enim in vetitum) interdicens non esse. Ac primo quidem fateor, mihi quodlibet antiquitatis fragmentum, quod e communi literarum naufragio servatum et ad nostra tempora transmissum fuit, gratissimam omnique veneratione dignissimum videri. Id si sit eiusmodi, ut in rebus turpibus, quantum quantum est, versetur neque praeterea quidquam efficiat aliud, quam pruritus libidinis ut exciet adeoque iuvenum animis certissimam per se pestem afferat, manum non verterim, si quis eiusmodi librum invenibus eripiendum et quasi vi extorquendum clamet ac pertendant. Sed idem si liber in quibusdam modo locis bonis iuvenum moribus officere posse videatur, praeterea vero multa praeclara, graviter, ornate, vengueteque dicta continent, quae vel severissimi Catones legant, nae

maxime et iniurii talis in libri foreinus auctorem, et iuvenum rationibus pessime per nos consultum fuisse quilibet opinionis praeconceptae vinculo non constructus indicaret. — Sed fac etiam iuvenes eiusmodi loca obscena legere, haec non erit nostra culpa. Neque enim aut ipsi illa scripsimus, aut commentariorum luce collustravimus. Poeta igitur ipse causam dicat suam et se partim religione sua, partim moribus saeculi, quo vivebat, defendat; nobis, qui eius interpretamur scripta, de eo quidem non adeo laborandum videtur. Neque tamen video, quid rerum cognitio turpium probo iuveni virtutisque verae amanti, detrimenti possit asferre, praesertim ab homine gentili, a veri Dei cultu alieno percipienda. Nam mala quidem nosse, nec tamen ea probare, usque adeo vitiosum aut reprehendendum non est, ut potius is demum nomen ac dignitatem hominis virtute praediti sustinere tuerique mihi posse videatur, qui cuncta mala atque illecebras eorum omnes cognoverit, et nihilo tamen secius recte

phorum gravitas dignitasque oratorum numquam pellexisset, ad animum suum impurum pascendum excitaverunt, obscoena ex nostro sensu et turpia. — Ut omittam, ad iudicium, de poeta aliquo eiusque virtutibus ferendum, neque mores eius, neque argumenti, quod tractaverit, rationem pertinere, non semper animo videtur obversatum, pleraque, a quibus cultior aetas abhorreat, rudiori aut omnino remotiori neque dictu neque factu turpia fuisse;¹⁵

Lacta honestatemque totis viribus animoque toto complectatur eiusque se pulcritudine delectet unice Virtutis verae custos rigidusque satellites. Eiusdem sententiae fuit Ianus Gebhardus, antiqrior Propertii editor. Praetextatis verbis, inquit, non imbuendas aures iuvenum esse dicunt et recte: sed an horum lepidissimorum poetarum genius tantum flagitii, tantum corruptelae in lectorum animos admittat, nescio, et sane, Dei virtute dicam, non sensi. Utinam non obscoenioribus saepius domi dictis teneriorum animi redurarentur et, quod neque pictum neque fictum in poematis, audiretur, unde puerorum os, oculi, aures foedissime inquinantur moresque pessum dantur. — Omnium historicorum atque oratorum monimenta a tactu atque oculis iuventutis proscribenda sunt, si credant, quando vitiorum turpitudines suis verbis exsequuntur, talia in animos teneriores destillare ibidemque contagium allinere. Ubicumque dulce est, inquit Arbiter, ibi et acidum invenies. Idcirco provida boni natura sensum fugiendi noxia omnibus animantibus indidit;

hominibus quoque discernendi rationem. Poetis nostris inspersa sunt quaedam, quae pravis mentibus adhaerescant, generosos praeterlabantur. Confirmatus ad honesta animus verbum lasciviusculum facile transmittit. — Illa nunc ita toleranda sunt, ut bona confinio malorum discernamus; ita habenda et tractanda, ut nosmet inuocentia tutemur. Praeclare quoque nostram in rem Miltonus in *Paradise lost* V, 117 sq. *Evil into the mind of God or Man May come and go so unapprov'd and leave No spot or blame behind.* Conf. Heynius in Praefat. ad Tibullum, impr. §. 2. et 3. edit. pr. ubi ostendit, quale partim pretium huiusmodi poetis, qui certe non sint lasciviores ac lubriciores Gressetis, Grecurtis, Chaulieu, Lafaris Francogallicis poetis, (ne quid de vernaculis nostris dicam) statnendum sit, partim vero etiam qui fructus ex iisdem legendis percipi possit. Cum his comparanda, quae Rigaltius disputavit in Diss. de Sat. Iuvenalis.

15 Iani de moribus Horatii, in edit. huius poetae T. I. p. CIII. edit. pr. „Si cogitemus,

quumque turpia proprie vocentur, quae honestati contraria fiant, obscœna vero, quae nauscam moveant, ad honestatis et decoris vim et significationem, quam singulae aetates constitutam haberent, et ad politum sensuum iudicium humanitatisque cultum, quo vel destituti essent homines, vel excellerent, omnem de hac re disputationem esse referendam. Obscœnitatis enim et dedecoris vis et potestas hominibus, in agris silvisque errantibus, nulla fere fuit, ea tantum, quae palatum, oculos, nares male haberent, removebantur e conspectu. Congregatis vero hominibus et in societates collectis matrimonioque constituto, verecundia tandem nata est et pudor, quo ab eorum, quae remotis arbitris fierent, mentione vel abstinerent, vel vocabulis ea, a similitudine aliqua petitis, et circumlocatione quadam indicarent. Qua in re autem antiquior aetas fastidii tam delicati non erat, id quod ex multis verbis et dictionibus apud Homerum notum est, quibus

inquit, quam dissoluta fuerit Horatianae aetatis licentia; quam prorsus honestus et a vitii crimine liber fuerit amor peregrinarum et libertinarum; quam parum, certe ante legem Inliam latam, ipse puerorum amor sceleris habuerit; denique, quam multae et notiones et loquendi formae eo tempore dignitatem et honestatem habuerint, quas postea polior usus, ut fit, respuit, et inter illiberales retulit: haec si cogitemus, iam multum ex illo Horatii vituperio perire sentiamus. Loca et carmina Horatii, quae nos hodie offendunt, eo tempore non ita offendeabant; licet, quod nos hodie in verbis castiores animus ac delicatiores, non sequatur, ut *ideo* et mores hodierni castiores sint. Accedit,

quod dare possumus, Horatium, hominem hilarem et suavem, praesertim in illa saeculi sui indole, ab amore non immunem fuisse, eius philosophiam morum hac parte laxiorem fuisse, eum arsisse subiude libertina aliqua aut peregrina puella; neque tamen ideo desinet esse is vir magnus, bonus et honestus. Nam numquam amavit matronas aut ingenuas, numquam, quod praeclare Lessingius docuit, pueros amavit, et sic leges Romanas illasque naturae numquam violavit; potius graviter subinde in adulteria propria dicta incestosque amores invehitur. Carmina etiam illius amatoria haud dubie saepe lusus poetici, ad hilaritatem facti, saepe et e Graeco poeta expressa sunt."

ad amorem, familiaritatem et consuetudinem utriusque sexus, nuptias et furtiva gaudia designanda usus est. Quae deinde verba a tragicis et lyricis, quasi auctoris praestantia obscoenitatem amisissent dignitatemque aliquam vetustate essent nacta, magnam partem sine sensus exquisitoris et politioris offensione adhibita in vulgari quoque sermonis consuetudine retinebantur. Sed relictis aliis ad ea veniamus, quae communia fuerunt Graecorum et Romanorum, unde multae res et dictiones, quas turpes et obscoenas nunc vocamus, in utrorumque factis et dictis, nisi honestae ac laudabiles essent, tamen sine reprehensione et fierent, et dicerentur. Primum ipsa mythorum et sacrorum ratio, antiquissimis temporibus orta et constituta, multis, ut nunc quidem, lascivis et obscoenis, quae religionis auctoritas quasi sanxerat, mentes et aures castissimas adsuefecit. Deinde Graecis et Romanis vel severioribus quum vestimenta nullam fere corporis partem semper celarent et in exercitationibus gymniciis omnia saepe deponerentur feminaeque ex gynaeceis in virorum consuetudinem et coetum raro venirent, ut pudori ipsarum fuisset consulendum; multa manscrunt honesta et sine honore praefanda dicenda, quae, vestimentorum immutata ratione et verecundia in sequiorem sexum, qui nunc non minimam vitae socialis partem constituit, ab ingenuae et liberaliter institutis non usurpantur. Porro, quod caput mihi videtur, quum mores civium disciplina publica, maiorum institutis et legibus maxime formarentur, iis autem legibus cives tantum tenerentur; multa, quae turpia fuissent in cives commissa, in peregrinos concessa erant, de quibus igitur libere et aperte loqui nemo verebatur, praesertim in elegantiorum et delicatulozum circulis. Honestatis quidem, decoris et pudoris vi magis exulta, ii, qui gravitati et dignitati studerent, a multis quidem dictis sibi temperarunt, quae multitudinis levitati et petulantiae semper probabantur, ut Periclis tempore Aristophanis ioci impuri Atheniensibus, quibus honestatis praecepta Socrates traderat quosque pulcri et decoris sensu Phidias imbuerat.

Omnino autem inter liberales iocos lasciva quoque, et ea habebantur, quorum mentio ingenue instituta nunc ruborem offunderet, quamquam a philosophorum disputationibus, historicorum gravitate et usu forensi aliena, poetis tamen in primis concessa; eaque ex illis sublata velle, aut vitio illis dare, absurdissimi fastidii arbitror. Quod si igitur Ovidio, Catullo, Martiali reliquisque poetis ea venia danda est ab omnibus, qui in legendis priscorum monumentis mente et cogitatione eorum temporum, quibus quisque scripserit, rationem praesentem sibi fingere scient, ut lascive interdum ludant parumque pudice loquantur, quanto maiorem excusationem satirici habent, qui in rerum turpitudine exagitanda id, quod sibi proposuerunt, risu magis et ioco, quam austeritate et severitate consequi queant. Omnia, quae in Horatio obvia sunt quaeque obscena et turpia nunc vocamus, ea cogitemus a vitae elegantia lautiorum Romanorum nequaquam tunc abhorruisse, neque ingenuis et liberalibus viris indigna fuisse existimata; nec ad sanctioris disciplinae praecepta, quae et literae sacrae et emendatior philosophia nobis inculcant, ea revocemus, quae liberior vivendi ratio Romanorum, pudoris legibus non tam adstricta, tulerat. (Quapropter et ii, qui liberius vivendi genus poetis Romanorum exprobraverunt, inique egisse videntur, nec sapientius ii, qui, causa eorum suscepta, ex scriptis iudicium de moribus alicuius faciendum non esse, perhibuerunt. Quae enim ad honestatis rationem, tunc usu receptam et consuetudine, relata bono viro et liberali indigna non erant, eorum exprobratio iniusta est et inepta defensio.) Iuvenalis rerum turpitudinem verborum obscoenitate adeo de industria persequi videtur, ut facile appareat, id egisse poetam, ut ab illis deterrimis libidinum generibus lectores absterret, sceleratos et abominandos homines in invidiam adduceret gravissimamque infamiae notam iis inmereret. Huic consilio quoque aptissimum fuit, si quid iudico, illud nauseae movendae studium, quod in nonnullis locis elucere videtur, quamquam in literis et artibus ele-

gantioribus huic studio aqua et igni interdictum a viris doctissimis video. Ceterum e scholis quidem explicatio istorum locorum, quae in editt. in usum Delphini e textu tam inepte resecata, quam stulte et imprudenter collecta et ad calcem adiuncta sunt, (v. inf. Ind. Editt. ad a. 1684.) nisi cum gravitate institui possit, omittenda est, quamquam existimo, ea teneris iuvenum animis non tam pestifera esse, quam quorundam poetarum nostrae aetatis deliciae et elegantiae, quibus res turpes et ab honestate remotissimae vel liberali et ingenua facie induantur, vel verborum et sententiarum venere et illecebris commendentur. Etenim ut maxime tecte et ambigue ea enunciando verecundiae et pudori consultum videtur, ita facillime animis castis iisque improvidis se insintant, libidines excitant, castitati altissima vulnera infligunt et corporis ingenique vires frangunt et debilitant."

INDEX CODICUM MSS. QUI AD RECENSENDUM IUVENALEM ADHIBITI ET VEL AB ALIIS VEL A NOBIS COLLATI SUNT.

(Memorabimus eos secundum ordinem numerorum, quibus in Var. Lect. designati sunt.)

CODICES THEOD. PULMANNI.

2. *Noviomagensis*
3. *Pulmanni*
4. *Hadr. Iunii*
5. *Miggradii.*

Hi a Pulmanno neque accuratius descripti sunt, neque diligenter collati. Vid. inf. ad edit. Pulmanni Antverp. 1565.

CODICES AB HENNINIO LAUDATI.

6. *Iac. Susii.*
7. *Amstelodamensis.*

Henninius, qui ipse neque membranis usus est, neque editiones antiquas, praeter priorem Stephani, contulit, ad calcem Prolegomen. notabiliores dedit lectiones horum codicum, de quorum indole ne unum quidem verbum addit. Illius lectiones editioni Pulmannianae (a. 1565) subiectas, huius ab Almeloventio excerptas esse dicit. Pulmannus vero quatuor tantum codices, nobis modo laudatos, memoravit, neque Susianum memorare potuit: nam Iac. Susius, doctus Iesuita et Coadiutor spiritualis, anno demum 1588 Brugis natus est et a. 1639 mortuus Lovanii.

CODICES P. PITHOEI.

8. *antiquissimus Budensis.*

9. *Latiniacensis.*

De illo vid. inf. ad edit. Paris. 1585. Alterius codicis lectiones subinde enotavit Pithoeus, sed nullam eius notitiam dedit. Aliorum quoque codicum nonnumquam mentionem fecit: qui tamen utrum scripti fuerint, an editi, dicere non habeo.

XVIII CODICES NUNC PRIMUM ET TANTUM NON OMNES A NOBIS COLLATI.

10. *Schwarzianus, nunc Altorfinus,*

qui olim fuerat Chr. Gottl. Schwarzio, celeberrimo quondam (ab a. 1709. ad 1751.) Prof. Altorfino, et nunc Altorfii in bibliotheca academica servatur. Lectionum eius specimina dedit Ulr. Seb. Beckius in *Obs. philol. in Satyras Iuvenalis duas priores*, (Altorfii 1732. 4.) ubi pag. 3. monet, codicem esse quartae formae membranaceum haud malae notae, qui cum Schurzfleischiano mirifice consentiat et cui scholia quaedam tum in calce, tum sparsim in margine Satirae I. allita sint. Eundem optime scriptum et conservatum esse, docet auctor Vol. II. Biblioth. Schwarz. Altorf. 1769. et ad Sacculum XIII refert cum Mannert in *Miscellaneis*, diplomatici potissimum argumenti, german. scriptis editisque Norimb. 1795. Satiram VII ex illo

venerabilis academiae Altorf. Senior Will in usum praefect. suarum typis exprimendam curavit a. 1760. Totum vero codicem una cum quinque editt. antt. (Ven. 1491. 1512. Brix. 1501. Lips. 1504. et Argent. 1527.) a principio ad finem exemplo editionis Bipontinae comparavit Cl. *Nothnagel* Norimbergensis A. L. M., isque omnem var. lectionum recensum mihi ultro obtulit; quae summa eius humanitas numquam ex animo meo effluet.

11. *Schurzleischianus* s. *Vinariensis*.

Vid. quae infra in fine Indicis Editt. Iuven. dicimus.

12. *Erlangensis*.

Lectiones huius codicis excerptas benignissime curavit *Harlesius*. De externa eius forma non certior factus sum. Quod si tamen omnis illius varietas diligenter notata est, videtur ex bono exemplo transcriptus esse.

13. *Ulmensis*.

Integram huius codicis, plane singularis, recensionem debeo humanitati *Veessenmeyeri* Prof. Ulm. qui iam specimina quaedam lectionum eius var. ediderat a. 1793 in *Commentat. historico-critica de Codice MS. Iuvenalis Satiras complectente*, et indolem illius his verbis descripserat: „Adversatur, quem diximus, Codex in bibliotheca, quae ab illustri Schermariorum gente nomen habet, et conditur in editiori summi templi fornice. Continet praeter Iuvenalis satiras etiam Horatii epistolas, excepta illa ad Pisonem scripta, et Prosperi Aquitanici Poematia. Scriptus in pergamena charta et forma, quam octavam maiorem nominant, complicatus constat LXV foliis, quorum XXIII Iuvenalem exhibent. Quo anno sit exaratus, non adest certum indicium, sed ante medium Saec. XV. scriptum fuisse, et literarum ductus ostendit, et indicat possessoris nomen. Literae sunt minusculae Longobardicae, frequentibus, sed constanti ratione pictis vocum compendiis. Distinctionis notae nullae comparent praeter punctum, comma et interrogationis signum. — De interna Codicis ratione in universum praeciendum videtur, eum esse non magis bonitate, quam singularitate, si ita dicere fas

sit, memorabilem. Habet enim quamplurimas lacunas, minime ubique ex homoeoteleutis' ortas, disiectiones versuum, diductiones, adiectiones. Quae omnia unde sint orta, admodum est difficile dictu. Fluxisse codicis textum ex admodum lacero exemplari, vix persuademur; unde enim tot mutationes? Aliam autem esse textus recessionem ab ipso profectam Iuvenali, quis credet perpendens et Sat. IV. brevitatem in nostro Msto octo tantum versibus constantis, et mutationum rationem, et veterum Scholiorum silentium? Alium igitur inmisisse falcem in Iuvenalis messem, vix est, quod dubitemus."

14 — 16. *Norimbergenses* tres, quos, una cum edit. Lips. 1502., auctore Mannerto comparavit Seybold, doctiss. Contr. Gymn. Norimb. *Codex primus*, membranaceus idemque antiquissimus emendatissimusque, in splendida bibliotheca Ebneriana asservatur et mutilus est: desiderantur enim in eo Sat. VI, 269 — 303. VIII, 1 — 63. X, 9 — 70. XI, 152 — 208. Margini eius adscriptae sunt glossae, sed literis minutissimis et nonnumquam valde pallidis vel maculatis vel adeo rasis, quae eas lectu difficillimas reddunt. Reliqua, quae ad hunc Codicem spectant, monere occupavit Mannert in *Miscellan.* p. 78. „Ab initio situ vermibusque corruptus et passim maculis foedatus est. Maiore literarum caractere, qui Saec. XII adhiberi solebat, perspicue quidem, nec tamen eleganter exaratus. Unciales literae iam more illius Saec. degenerant: pro *ae* plerumque *e*, raro simpl. *e*, et *c* pro *con* substituitur; *ii* cum apicibus, *i* constanter fere sine puncto legitur, distinctionum signa sunt vulgaria illius aevi!; et punctum; lineae usque quaque stylo ductae. In duobus foliis paenultimis longe alia eaque purior manus, qualis Saeculo XI propria est, deprehenditur; quam tamen conspicuam faciunt maiores inflexiones, crebra *ii*, simpl. *e* pro *ae*, quod interdum occurrit, unciales cet. In ultimo deinde folio prior redit manus: quod certissimo est argumento, una cum maiore scriptura, quae Saec. XII usitatissima erat, minorem quoque eamque rotundiorē

superiorum temporum viguisse.“ Multae eius lectiones sunt bonae vel memorabiles et singulares, plures tamen sive vulgares sive vitiosae.

Codices Norimbergenses *secundus* et *tertius* (15. 16.) sunt chartacei et scholiis instructi inter lineas, sed recentes, e Saec. XV. (v. Mannert l. l.) neque ex optimo ducti exemplo: habent tamen lectiones nonnumquam notabiles et vix alibi obvias. Ille in 4. et nitide in Italia, hic in Fol. et vitiosissime omnium scriptus est.

17 — 20. *Guelpherbytani* s. *Gudiani* quatuor, membranacei, quorum mihi usum perhumaniter concessit *Langer*, Ducali bibliothecae praefectus.

17. *Gudianus primus*, No. 156. notatus, quadrato volumine mai., e bono et vetusto libro in fine Saec. XII vel initio XIII descriptus. In eo servatur vulgaris divisio in quinque libros, quae tamen bis tantum, in principio Sat. VI et X, notata et pro argumentis brevibus, quae reliquis Satiris praefixa sunt, substituta est. Eadem manus et textum poetae scripsit et scholia, eaque breviora inter lineas, uberiora ad marginem, quae plerumque vulgaria sunt et parum utilia, vel scholasticorum acumen sapiunt. Qui tamen otio abundant, eos non plane poenitebit, haec scholia excussisse.

18. *Gudianus secundus*, (No. 119.) eiusdem formae, sed recentissimus quatuor illorum codicum, et mutilus. Desunt Sat. I — VI, 168. XII, 125 — 130. XIII, 1 — 10. 23 — 40. 53 — 108. 226 — 249. XIV, 1 — 54. 66 — 85. 268 — XVI, 60.

19. *Gudianus tertius*, (No. 304.) formae octavae, medio forte Saec. XIV scriptus.

20. *Gudianus quartus*, (No. 53.) formae, quae in folio vocatur, sed recentioris quoque aetatis, (scriptus a. 1384.) cum scholiis brevissimis, quae versibus interscripta sunt.

21. et 22. *Schönbornenses* s. *Gaybacenses* duo, membranacci, formae oblongae et quadratae, qui Gaybaci, in

tractu Franconiae Steigerwaldensi, et quidem in bibliotheca Illustriss. Comitum de Schönborn servantur. Horum lectiones variantes acceptas refero insigni benevolentiae Cl. *Degen*, viri humanissimi et doctissimi, qui specimen earum ipsorumque codicum descriptionem iam dederat in prolusione scholast. quae inscripta est: Einladungsschrift zum gewöhnlichen Herbstexamen — Onolzbach 1785. 4. unde excerptam, quae ad rem nostram spectant, quaeque pag. 4. 5. et 10. 11. traduntur.

21. *Schönbornensis s. Gaybacensis primus*, praeclarus, qui memorabiles ac singulares passim suggerit lectiones, et Saec. XII scriptus est. Foliis LIV constat, et marginem spatiumque inter lineas multae occupant glossae. Membrana magis flava est quam alba, sed bene levigata. Literarum forma maiusculâ et ovata magis quam rotunda.

22. *Schönbornensis s. Gaybacensis alter*, sine glossis, bene conservatus et satis perspicue medio forsitan vel exeunte Saec. XIII scriptus. Quatuor prioribus Satiris recentior manus brevia praemisit argumenta. Codex ipse non eandem, quam superior, recensionem sequitur, multasque lectiones exhibet tum egregias, tum sibi proprias. In utroque innumera deprehenduntur vocum compendia et non modo crebrae emendationes secundae manus, sed aliquot etiam varr. Lectt. notationes.

23. et 24. *Gothani duo*, membranacei, qui in bibliotheca Ducali exstant et summa Virorum *Cel. Geisleri* et *Doeringii* humanitate usibus nostris oblati sunt. Criticus tamen eorum usus vel nullus vel exiguus est, quum indocte et recentiori aevo, (alter exeunte forsitan Saec. XIV. alter principio Saec. XV.) neque ex optimo exemplari descripti sint. Ceterum alter Persium Iuvenali iunctum et glossas habet, tum inter lineas, tum margini adscriptas, sed parum utiles.

25. *Lipsiensis*, membranaceus et recentioris quoque aetatis, neque tamen nullius momenti, quem cum aliquot editt. antt.

(Lips. 1497. et 1507. Ven. 1498. Argent. 1518. Heidelberg. 1590.) e biblioth. academ. mihi benevole commo-
davit Ill. *Beck*, meo nomine rogatus ab amiciss. *Kühnöl*,
Eadem manus tum inter lineas, tum in utroque margine
multas adscripsit glossas, e quibus tacite quasdam ab
Ant. Mancinello transcriptas et pro suis venditatas ani-
madverti.

26. *Hamburgensis*, formae octavae,
quem in ipsa bibliotheca senatoria cum edit. Hennimiana
perhumaniter compararunt *Lichtenstein* et *Freudentheil*,
qui eum Saec. XI. scriptum suspicantur. Sed neque
studio librariorum, neque lectionum bonitate insignis est.

27. *Kulenkampianus*,
membranaceus et eiusdem formae eleganterque scriptus,
sed recentior, neque magni pretii, etsi lectiones inter-
dum exhibet in aliis membranis nondum repertas. Con-
sentit plerumque cum Lipsiensi, et ex eodem forsitan fonte
fluxit. Fuit olim in praeclara b. Kulenkampi bibliotheca;
ex qua qui eum emerit ignoro. Paulo vero ante quam
haec Goettingae vendebatur, illum benignissime ad me
una cum multis edit. antt. misit Heyne, unicus praecep-
tor meus sanctorque generosissimus.

CODEX ROB. STEPHANI.

28. *Codex vetustus Rob. Stephani*,
cuius variae lectiones ad calcem edit. Stephani Lutet.
1544. 8. deprehenduntur, quae bonae quidem plerum-
que sunt et ab optimis editoribus receptae. Sed Stephe-
nus paucas tantum enotavit, (v. c. in Sat. IX. X. et XII.
non nisi unam, in Sat. III. et XIII. binas, in Sat. II. et
VII. trinas) neque ipsum codicem accuratius descripsit.

29. CODEX BASILEENSIS,
e quo varietatem lectionis excerptam dedit Wetstenius in
edit. Amstel. 1684. 8. ubi tamen ulterior eius descriptio
frustra quaeritur.

ALII CODICES AB ALIIS MEMORATI.

Praeter hos, quos iam recensui, codices viri docti passim
in commentariis scriptisque suis laudarunt alios et varias

ex iis lectiones, sed paucas tantum, protulerunt, quas ego, quanto fieri potuit, studio congessi.

30. *Codex Domitii Calderini,*

qui eum in commentariis suis nonnumquam memorat et certissimae dicit fidei esse ac summæ vetustatis.

31 a. *Codex Vallæ*

antiquissimus, de quo vid. inf. ad eius edit. Venet. 1488.

31 b. *Alii eiusdem Vallæ codices,*

qui in comment. eius nonnumquam laudantur, sed tam parum distincte, ut nescias, utrum scripti fuerint an editi.

32. *Codex Mancinelli unus et alter,*

quorum is aliquoties mentionem facit in Comm.

33. *Codex vetustissimus Labini, et*

34. *alter eiusdem,*

de quibus vid. inf. ad edit. Hanov. 1603.

35. *Codex vetustus Canteri,*

36. *C. alter eiusdem,*

37. *C. vetustus Carrionis, et*

38. *C. alter eiusdem;*

e quibus quatuor Codd. Lipsius Heinsiusque passim lectionis varietatem enotarunt.

39. *Codex antiquissimus Casp. Barthii, et*

40. *alter eiusdem,*

quorum in Adversariis eius subinde mentio fit.

41 et 42. *Codices antiquissimi Plathneri;*

qui passim laudantur in eius Lectionibus Iuvenalibus, de quibus v. inf. Ind. Editt. extr. Suspikor tamen, hos esse Gothanos, de quibus v. sup. ad n. 23 et 24.

43. *Codex Divaei antiquus,*

unde aliquot lectiones protulit Lipsius in Operibus suis.

44. *Codex antiquissimus, et*

44 b. *alter Vossii,*

qui ab eo in Comment. ad Catullum et al. interdum excitantur.

83. *Codex Leidensis, et*

84. *C. Perizonii,*

e quibus aliquot lectiones attulere Nic. Heinsius et Io.

Schrader, ille in Comment. in Ovid., -hic in Emendationum Libro et in Obs. criticis, quas exemplo Iuvenalis Henniniano adleverat, unde exscriptas ad me misit doctiss. et humaniss. *Herbellius*, qui de Silio quoque meo bene meritus est.

85. *Fragmentum Erlangense*

vetustum, quod Sat. VI, 66 — 197. 264 — 661. continet et mecum ab Harlesio est communicatum, qui etiam benevole adiunxit edit. Marshall. Lond. 1723. cuius margini adscriptae sunt variae lectiones codicis MS. qui designatur litera E. quem tamen Ebnerianum vel Norimbergensem I. esse mox animadverti. Fragmentum plerumque consentit cum cod. Norimberg. tertio, sed non paucas quoque lectiones tum alias, tum sibi proprias exhibet et nonnumquam non spernendas.

Accedit nunc

ELENCHVS CODICVM MSS. XXXV.

qui olim exstiterunt in Bibliotheca Imperiali Parisiensi et collati sunt a cl. Nic. Lud. Achaintre, qui indolem eorum his verbis indicavit:

I. E CATALOGO IMPRESSO CODD. MSS.

1. *Codex Puteanus* (catalogi no. 7900. A.)

Codex membranaceus, formae quam vocamus *in folio*, exeunte nono saeculo, ut nobis visum est, exaratus, constans 155 foliis. Praeter Iuvenalis satiras, in quinque libros dispertitas, continet Terentii comoedias, Horatii lyrica carmina et epistolas, Lucanum et Martianum Capellam cum scholiis, et quidem copiosissimis, sed parum utilibus. Huius codicis scriptura non recta quidem, nec pulchra, sed levis et lectu facillima, etsi quibusdam in locis minutissima, pallida atque vetustate prope deleta. Inter ceteros memorandus idem est propter antiquitatem et propter varietatem lectionum, quarum notabiliores aliquot in praesentis editionis curriculo notavimus: non tamen mendis expers, sed a manu recentiori emendatus est. At quisquis ille fuerit intempestivus castigator, melius certe codicis auctoritati consulisset, si eum inte-

gram reliquisset. In quibusdam libri locis reperiuntur maiores literae et figurae calamo delineatae, sed rudes ac deformes et plane saeculo, quo ille scriptus fuit, convenientes. Eo autem codice plurimum uti fuimus, quippe qui ex eodem atque vetus schol. Pithoei exemplari ductus, pervetustus item, nobis in hac editione recensenda maximi esse momenti visus est.

2. *Masarinus* I. (no. 3110.)

Cod. membr. in fol. X saeculo exaratus, constans 84 foliis. Continet opus de Regimine Principum, primas quinque Persii satiras, Priscianum de Grammatica et alia opuscula poetica; denique XIV satiras Iuvenalis cum notis inter lineas scriptis. Eleganter quidem scriptus est ille codex; sed ubique mendis scatet, nec ullam fere memorandam lectionem praebet.

3. *Colbertinus* I. (no. 7906.)

Cod. membr. in fol. X saec. exaratus, et quidem a manu diversa. Optimae tamen est notae, etsi mutilus. In eo leguntur Iuvenalis satira IV a v. 10. satirae V. VI. VII. et octavae tantum 24 primi versus. In eodem volumine exstant integer Terentius, sed XIII saeculi, Aeneidos lib. IV. et V. saec. IX. Daretis Phrygii eiusd. saec. historia, Gregorii Turonensis Gesta Dei per Francos eiusd. saec. et carmen religiosum, cui titulus: *Disputatio mundi et religionis* XIV. saec.

4. *Thuaneus* I. (n. 8071.)

Cod. membr. in fol. X saec. exaratus, constans 61 foliis. Scriptura eius perspicua satis est, nec inelegans, et literarum forma duobus praecedentibus plane similis. Ceterum non adeo bonae notae codex iste est; quippe in eo multa reperiuntur menda: praeterea desiderantur tres satirae Iuvenalis priores, aliae ita ordinantur: 4. 5. 13. 14. 15. 16. 10. 11. 12. 8. 9. (cuius pars media deest a v. 38.) 7. 6. His adde Martialis libros tres tantum, aliquot Catulli epigrammata, Pervigilium Veneris et alia quaedam opuscula poetica minimi pretii. Primo folio,

quod dicimus *feuille de garde*; ultima linea, eadem manu, sed maiusculo charactere, haec scripta sunt:

Iuuenalif ex orthographia Bedae presbyteri.

5. *Cod. Fauchetii.* (n. 8070.)

Membranaceus in fol. XI saec. exaratus, constans 141 foliis, eleganti simul et docta manu scriptus, caractere quidem minutissimo, sed nitido et lectu facili, qui quidem e bono exemplari ductus videtur. Exhibet Iuvenalis satiras cum commentario non integro (quinque tantum priores satiras complectitur) cumque scholiis ad marginem et inter lineas scriptis; praeterea Persii satiras VI. sed X saec. exaratas. Hunc codicem saepe saepius volvimus, veluti doctorum attentione dignissimum. Ita inscribitur: *Claudii Fauchetii regii consilarii curiae monetarum praesidis.*

6. *Codex Pithoei.* (n. 8072.)

Membran. in fol. XI saec. exaratus, constans 113 foliis, nitide et accurate scriptus atque propter emendationem inter optimos recensendus; quem non attente minus quam praecedentem perscrutati sumus. In eo reperiuntur XIII priores satirae Iuvenalis absque scholiis, Horatii Lyricorum libri III, Persii satirae sex, in parvo codice separato 12 foliis constante; denique eiusdem Iuvenalis satirae I. II. III. V. VI. repetuntur cum fragmentis aliorum recentiori manu scriptae ac mendis refertae. Primo autem folio legitur hoc nomen, *P. Pithoeus*, manu ipsius possessoris scriptum. Idem codex exinde transiit in bibliothecam Iac. Aug. Thuani, postea Colberti, demum post mortem huius inter Regios fuit relatus.

7. *Colbertinus II.* (n. 8285.)

Cod. membran. in 4. min. constans 60 foliis, XII saec. exaratus caractere Gothico, neque eleganti, neque nitido, quin etiam ita pallido, ut vix legi queat: attamen non infimae notae videtur ille codex, sed e bono ductus exemplo.

8. *Codex Memmii.* (n. 8287.)

Membran. in 4. constans 48 foliis, XIII saec. exaratus, mendosus aequae ac ineleganter scriptus, cum scholiis ad marginem et inter lineas scriptis.

9. *Codex Silvestri de Florentia.* (n. 8292.)

Membran. in 4. constans 74 foliis, XIII exeunte saec. vel XIV ineunte exaratus, eleganter quidem, sed non adeo diligenter nec accurate: memorabiles tamen reperiuntur lectiones, quibus interdum uti sumus. Continet XVI Iuvenalis satiras cum scholiis ad marginem et inter lineas scriptis.

10. *Codex Senatorius.* (n. 8073.)

Membran. in folio parvo, constans 118 foliis, XIV saec. exaratus, maioribus literis auro pictis, e characterē Gothico elegantissime et membrana nitidissima scriptus. Cum puritatem, tum exactam convenientiam in eo scribendo affectavit librarius, adeo ut liber iste editiones primas impressas superet, sed et rectitudine scripturae pulcherrimas. Nec minor cura in contextu emendando fuit adhibita. Praeter commentarium partim initio libri, partim in fine adscriptum, textui poetae subiuncta est paraphrasis, quae tamen ut commentarius glossam redolet. Ille autem codex inter optimos et utilissimos nobis visus est recensendus. Haec ad calcem leguntur:

Iste liber, qui senatorius vocatur, fuit scriptus per me nicolaum olim de pusio, anno domini millo^o, ccc^o, uij^o, indictiae V. tempore domini clementis papae V, anno eius xx. mensis aprilis die XIX, et fuit compilatus quoad lecturam per nobilem et illustrem virum dominum gentilem de filiis ursi, tempore sui senatus sexti.

11. *Thuaneus II.* (n. 7984.)

Cod. membr. in fol. const. 212 foliis, exeunte XIV saec. exaratus, eleganter scriptus, cum initialibus literis auro et coloribus depictis, bene conservatus satique emendatus. Habet integros Horatium, Persium et Iuvenalem. Primo folio inscribitur *Iac. Aug. Thuanus* et *Colberti*, ad quem postea devenit.

12. *Thuaneus III.* (n. 8290.)

Cod. membran. in 4° constans 199 foliis, XV saec. exaratus, eleganti quidem, sed indocta manu, cum initialibus literis depictis. Habet Iuvenalem et Persium sine scholiis et inscribitur: *Iac. Aug. Thuani et Colberti*. Ceterum mendosissimus est ille codex.

13. *Mazarineus II.* (n. 8281.)

Cod. membr. in 4° min. constans 104 foliis, XV saec. exaratus, nitidus satis, bene scriptus et perfecte emendatus. Continet Statii Achilleid. et XVI satiras Iuvenalis absque scholiis. In prima fronte inscribitur *Federici Ceruti Veron.* Is fuit Cerutus Veronensis, qui Iuvenalem illustravit paraphrasi.

14. *Colbertinus III.* (n. 8293.)

Cod. membr. in 4° min. constans 88 foliis, XV saec. exaratus, satis perspicuus, quod ad scripturam spectat; sed mendosus admodum et infimae notae. Iuvenalem exhibet et Persium sine notis.

15. *Codex Salmasii.* (n. 8469.)

Membranaceus in 8. constans 87 foliis, XV saec. exaratus, nitide quidem et eleganter, sed parum docte, nec sine mendis. Humor praeterea et incuria hunc codicem paene dilaceravit et usum eius difficilem reddidit. Salmasius, cuius erat, sua manu ad marginem plurimos emendavit locos Sat. I—VI.

16. *Codex Iardineus.* (n. 8289.)

Chartaceus in 4. constans 70 foliis, Florentiae a. 1483. a Iardino satis nitide scriptus; ceterum primis coaevis videtur editionibus, ideoque non magni pretii.

17. *Mazarineus III.* (n. 8076.)

Codex chartaceus in fol. constans 109 foliis, XV saec. exaratus, parum eleganter scriptus et lectu admodum difficilis, tum propter pravam scripturam, tum propter vocum compendia innumera. Nihilominus egregie emendatus et ex optimo ductus exemplo videtur. Glossas habet copiosissimas, sed parum utiles, scriptas ad marginem et inter lineas.

18. *Codex absque possessoris nota I.* (n. 8470.)

Membranaceus in 8. constans 77 foliis, XV saec. exaratus, satis nitide scriptus et bonae notae, quippe qui videtur e bono ductus exemplo, sed adeo mutilus atque humore detritus, ut eius usus fere nullus sit. Primae IV Iuvenalis satirae desiderantur, quinta incipit ad versum 64. et liber explicit ad v. 13. decimae sextae satirae. XV et XVI nullo modo legi queunt. In reliquis inter se conglutinantur paginae, quas si detrahere tentes, tecum scripturam tollas: quapropter, ne peius malum eveniat, cum intactum paene reliquimus.

19. *Codex absque possessoris nota II.* (n. 8077.)

Membranaceus in fol. parvo, constans 84 foliis, XV saec. exaratus, satis bene scriptus, nec admodum mendosus.

20. *Codex absque possessoris nota III.* (n. 8291.)

Partim in membranis, partim in chartis (huius enim duo folia prima et totidem extrema cuiusque manipuli sunt membranacea, reliqua chartacea) in 4. saec. XV exaratus, constans 91 foliis, satis bene scriptus et emendatus. Exhibet Iuvenalem et Persium sine scholiis.

21. *Codex absque possessoris nota IV.* (n. 8288.)

Chartaceus in fol. XV saec. exaratus, constans 87 foliis, nitide scriptus, cum notis ad marginem et inter lineas scriptis. Idem videtur, quod spectat ad textum, e primis ductus editionibus. Adscribitur annus M. CCCC. LXXI. Ceterum parvi momenti est iste codex.

II. E BIBLIOTHECA VATICANA.

22. *Codex Alexandrinus, antea Suscorum reginae.* (n. 2029.)

Membranaceus in fol. constans 61 foliis, X saec. exaratus. (in catal. codd. Vatic. fert notam saec. IX.) Excellentissimus codex, nitidissime et accurate scriptus et ex optimo ductus exemplo. Eo frequenter in hoc opere recensendo uti sumus, ita ut nostra editio lectiones eius fere integras referat. Iuvenalem solum exhibet cum scholiis ad marginem et inter lineas scriptis.

III. CODICES ALII EX ITALIA ALLATI.

23. *Codex n. 111 — 451.*

Membranaceus in 4. constans 128 foliis, a. 1451. exaratus, caractere Gothico diligenter et accurate scriptus, sat bene conservatus, nec non emendatus. Exhibet Persium cum commentariis Cornuto attributis et Iuvenalem cum scholiis ad marginem et inter lineas scriptis.

24. *Codex n. 112 — 453.*

Membranaceus in fol. parvo, oblongo, constans 72 foliis, XV saec. exaratus, nitide et eleganter scriptus, diligenter conservatus et accurate emendatus. Iuvenalem habet et Persium sine scholiis. Scripturam antiquam Romanorum servat, scil. *quom* pro *cum*, *quoi* pro *cui*, *quouis* pro *cuius*, *optumus* pro *optimus* et alia id genus. In primo folio exstat vita Iuvenalis, quae fere eadem est ac vita in commentario Omniboni relata.

25. *Codex n. 113 — 454.*

Membranaceus in 4. constans 82 foliis, XV saec. exaratus caractere Gothico, satis nitide scriptus, sed mendosissimus. Exhibet Iuvenalem integrum et Horatii Artem poeticam cum scholiis, sed rarissimis.

26. *Codex n. 455.*

Membranaceus in fol. oblongo, constans 77 foliis, XV saec. exaratus, nitide et accurate scriptus, nec non emendatus. Iuvenalem habet et Persium absque scholiis et ulla possessoris nota et indicatione anni.

IV. E BIBLIOTHECA MONASTERII
SANCTI SALVATORIS BONONIAE.

27. *Codex n. 111 — 40°.*

Membranaceus in 4. constans 88 foliis, a. 1477. nitidissime scriptus et accurate habitus, sed mendosissimus.

28. *Codex n. 112 — 40°.*

Membranaceus in 4. constans 69 foliis, XV saec. exaratus, nitide et accurate scriptus, sed satis bonae notae. Praeter Iuvenalem continet Persium in uno codice caracteo constante 12 foliis, XIV saec. exaratum.

29. *Codex n. 113—40°.*

Membranaceus in 4 oblongo, constans 60 foliis, XV saec. exaratus eleganter caractere Gothico; ceterum parum lectu facilis propter innumera vocum compendia. E bono tamen ductus videtur exemplo. Habet Iuvenalem et Persium integros.

30. *Codex n. 114—40°.*

Chartaceus in 4 parvo, constans 236 foliis, XV saec. leviter nec non eleganter exaratus, cuius scriptura satis refert eam, quam nunc vocamus *anglaise*. Continet Omniboni commentarium in Iuvenalem. Hic est *Omnibonus Leonicensis* sive potius *P. Fr. Omolloy* aut *Molloy* (*Ognibuono, Leonicenus*, h. e. Leonicae, opp. Vicent., hod. Lunigo, natus, Grammaticus Saec. XVI. mortuus a. 1524.) Hiberus Medensis, ordinis min. strict. observ. in collegio S. Isidori de urbe S. Th. prof. primarius, lector iubilatus et provinciae Hiberniae in curia Rom. agens generalis. (Scripsit praeter alia commentarios in Iuvenalem, Sallustium, Lucanum, Valerium Maximum, Quintilianum et aliquot Ciceronis libros: quae scripta nondum edita sunt. Notae eius in Iuvenalem pleraeque pro tempore satis bonae sunt, simplices atque auditu faciles, et iis aliquando usi sumus.)

V. E BIBLIOTHECA SANCTI
GERMANI A PRATIS.

31. *Codex olim Coislinianus n. 1166.*

Membranaceus in 8. constans 56. foliis, XII saec. exaratus, caractere minutissimo et parum nitido scriptus, nec adeo accurate emendatus et parvi pretii. Iuvenalem habet cum scholiis ad marginem et inter lineas scriptis.

VI. E BELGIO.

32. *Codex n. 263.*

Membranaceus in fol. constans 76 foliis, X saec. exaratus, nitide et eleganter scriptus et accurate e bono exemplari ductus; nullas tamen varias lectiones memorabiles exhibet. Iuvenalis XIII satiras priores offert

cum parte magna XIV. usque ad v. 196. Scholia praeterea habet ad marginem et inter lineas.

VII. E BIBLIOTHECA SORBONAE.

33. *Codex l. n. 1589.*

Membranaceus in 4. constans 102 foliis, XV saec. exaratus, elegantissime in Italia scriptus, cum initialibus literis auro et coloribus variis optime depictis, satis bene emendatus. Quaedam habet scholia ad quatuor priores satiras. Is praeterea non contemnendae notae videtur.

34. *Codex n. 1590.*

Chartaceus in 4. constans 63 foliis, XIV saec. exaratus, satis perspicue et eleganter. Ceterum parvi pretii est iste codex.

35. *Codex n. 1767.*

Chartaceus in 4. saec. XIV exaratus, habet Iuvenalem et Persium cum commentario copiosissimo *Guarini* seu *Garini*, qui abbas fuit Victorinus apud Parisios et decessit a. 1194.

Hic est elenchus MSS. Paris. ab Achaintre collatorum.

Aliis codicibus mss. usi sunt Salmasius, Scaliger, Nic. Heinsius, Muretus, Schegkius, Mercer, Brodaeus, Flavius, Pontanus, Rittershusius, Claverius, Scioppius et alii: quamque hi in scriptis suis enotarunt ex illis varietatem lectionis, nos quoque passim laudavimus.

Aliorum codicum, qui nondum comparati sunt cum vulgata scriptura, ingens numerus in bibliothecis, non modo publicis, (inpr. Italicis, Gallicis et Anglicis) sed etiam privatis latet: v. c. in Biblioth. Gersdorffia unus, (v. Ephemerid. liter. Lips. 1710.) in Rhedigeriana duo, (v. Fülleborn. vers. german. Persii p. V.) Senkenbergiana unus, Thom. Ios. Farsetti unus, (v. le Bret Magazin zum Gebrauch der Staaten- und Kirchen- Geschichte, T. IV. n. 1. Francof. 1774.) Comburgensi prope Halam Suevorum duo (v. Intelligenzblatt der Jen. Allg. Lit. Zeit. 1796. N. 153.). Permulti alii memorantur in bibliothecarum catalogis commentariisque virorum doctorum, praecipue in

Montfauconii Biblioth. MSS. nec non sex Vratislav. et totidem Hafnienses in *Heinrichii* commentat. I. in Iuvenalis Sat. Kil. 1806. Praeterea variantes viginti codicum lectiones a doctiss. *Schwabio* Conr. Gymn. Vinar., a quo consilium edendi Iuvenalis abiectum est, accepit S. V. *Gurlitt*, Dr. Theol. Prof. et Director Gymn. Hamburg., qui in literis ad me datis earum propediem in proluss. scholast. divulgandarum spem fecit. Codices illi sunt: duo Zwiccavienses, (quorum alter olim fuit Theod. Pulmanni) Noviomagensis, Miggridii, Schurzfleischianus s. Vinariensis, duo Hamburgenses, Chemnicensis, quinque Leidenses, (Lugdunensis, Perizon., Philipp. et duo Vossiani, in Catal. Bibl. Leid. p. 325 b. 494 a. 374 a. 373 a. 378 a.) Rottendorffii s. Withofii, Lanhensis, (qui quondam fuit Christio Prof. Lips., tum Illustriss. de Zech et deinde Lanhnio, consiliario aulico Temstadiensi in pago Thuringico) duo Gothani et tres Argentoratenses. Octo priores a Gottl. Cortio et quinque Leidenses a Io. Schradero diligenter olim excussi sunt, quidam vero iam a nobis vel aliis collati, et Argentoratenses non nisi in duabus Satiris prioribus comparati.

Ex tot membranis nondum inspectis novam eamque ingentem variarum lectionum vel potius vitiorum errorumque molem congeri posse, non est quod dubitemus. Nec tamen crediderim, multum inde ad poetam nostrum fructus rebiturum esse. Nam codices Iuvenalis longe maximam partem sunt recentiores neque digni, quibus comparandis quidquam temporis et operae impendas: et ex XXXV MSS. Paris. ab Achainre collatis, inter quos tamen sunt illi optimae notae Putaenus, Colbertini, Alexandrinus, Fauchetianus, Pithocanus et Senatorius, duae tantum aut tres lectiones enotatae sunt, in aliis a me non repertae.

INDEX EDITIONVM IUVENALIS.

(Editiones, quibus unum asteriscum curavi praefigendum, a me ipso, et quibus duplicem praeposui, a viris doctis, vel sponte vel rogatu meo, non in dubiis locis, sed a principio ad finem cum Henniniana vel Bipontina collatae sunt. Alias deinde adiunxit Achaintre, quas triplici asterisco notavi. Multarum vero editionum non nisi titulos memoravi, desumptos vel ex catalogis bibliothecarum, vel ex Fabricii Bibl. Lat. et ex ind. edit. Henniniano, Bipontinorum et Ach. qui ne eos quidem accurate laudarunt et parum curarunt, quale pretium cuius editioni sit statuendum.)

SAEC. XV. 1470—1500.

★ *Editio Iuvenalis et Persii princeps* videtur esse ea, quae in Fol. sine nota loci, anni et typographi in lucem prodit quamque Romae circa annum 1470. typis excusam esse probabili iudicio suspicabantur Maitharius in Annal. typograph. Tom. I. p. 296. et Hamberger in zuverläss. Nachr. von alt. Schriftst. T. II. p. 270. Eadem, ni fallor, memoratur in Catal. Bibl. Hulsianae. Praeter nos eam, nec tamen satis accurate, contulit Maitharius in ed. Lond. 1716. 12. Cf. Var. Lect. n. 45. Exemplari, quo nos uti sumus, praefixus est titulus: *Iunii Iuvenalis Aquinatis liber primus*. Nulla vero aliorum deinde librorum et ne numeri quidem satirarum, qui tamen in Persio indicatur, mentio fit, sed satirae parvo tantum spatio disiunguntur. Haec et alia infantiam produnt artis typographicae: etsi charta satis pulcra et literae sunt luculentae. Ex interna autem indole huius editionis probabile fit, eam non a viro docto curatam, sed a typographo e libro MSto eoque bonae, quamvis non optimaе, notae cum omnibus librariorum peccatis ductam esse, adeoque Codicis scripti auctoritatem obtinere.

*** *D. Iunii Iuvenalis et Auli Persii Flacci Satirae*,
absque nota anni, impressoris et loci 4. (1470)

Editio vetus, eodem caractere signata, quo liber, cui titulus est *Decor Puellarum* per Nic. Ianssonium.

(Catalogue de la Valliere, T. II. p. 102.)

Eodem forte anno typis expressa est alia Editio Romana, quae vulgo habetur omnium princeps et inscripta est:

Iuvenalis Satyrae et Flacci Persii Volaterrani —
Romae apud Udalricum Gallum fol. (1470)

De ea vid. Hamberger l. l. et Maittaire Ann. typogr. T. I. p. 297. qui tamen externam tantum libri speciem ac ne satis quidem accurate describunt, nec de critico eius usu solliciti fuere. Quomodo itaque haec editio a superiore differat et quodnam ei statuendum sit pretium, dicere non habeo, quum nondum a quoquam cum illa vel vulgatis edit. comparata sit, quod factum vellem.

Veneta I. (In Var. Lect. n. 51.) *Iuvenalis Satyrae, per Simonem Biuilaqua* (al. Benilaquam) *Papiensem, Venetiis sine mentione anni* fol.

Hanc editionem inspexit Beckius, ex cuius *Observatt. philolog. in Satyras Iuvenalis duas priores* nos nonnumquam in Var. Lect. eam laudavimus. In omnibus, quibus eam consuluit, locis easdem exhibet lectiones, quae in edit. Locatelli Venet. 1492. reperiuntur, nisi quod Sat. II, 164. in hac *Zelates* legitur et in illa *Zalates*.

Brixienſis I. *Iuvenalis et Persii Satyrae: iubente Presbytero, Petro Villa, sine notis* — Brixiae fol. 1473.

Haec quoque editio nondum a quoquam, quod sciam, collata est. Describitur quidem in Specim. literar. Brixienſis P. I. p. 125 seq. sed non ita, ut criticum eius usum inde cognoscere liceat.

Mediolanensis I. (in Var. Lect. n. 52.) *Iuvenalis et Persii Satyrae* — Mediolani per Anton. Zarotum (Zarothum) *Parmensem* fol. 1474.

Neque huius, neque reliquarum editionum Mediolanensium (de quibus v. Saxii hist. typogr. Mediol.) exempla, etsi diligenter quaesita, invenire mihi contigit. Vellem itaque, ut, si cui ad manus sint, critica cum cura eas excuteret. Si tamen ex illis lectionibus indicare licet,

quas Beckius loco supra laudato ex Mediol. 1474. et 1511. excerpsit quasque nos in Var. Lect. n. 52. et 53. designavimus, non multum utilitatis ad ipsum Iuvenalem emendandum inde redundaturum esse opinamur. Nihil in iis est, quod aut tollere velis, aut non ex aliis libris iam notatum sit.

Eodem anno 1474 Romae in vulgus prodire:

Angeli Sabini Turrensis paradoxa in Iuvenalem Romae per Angelum Sachsael de Reichenhal et Barthol. Golsch de Hohenbart Clericos fol. 1474.
et paulo post:

Domitii Calderini (al. Dominici de Caldariis) Veronensis Commentaria in Iuvenalis Satyras, Romae fol. 1474.

Hi duumviri fuere primi, qui commentarios in Iuvenalem, si non scriberent, certe vulgarent. Commentarius Domitii longe quidem praestat eo, quem Sabinus composuit; (unde et hic fere nusquam, ille mox variis locis recusatus est maximoque erudite Italiae plausu exceptus) sed ineptis scatet erroribus, etymologiis et argutiis. Saepius in eo et acerbe refelluntur Tortellii, Sabini aliorumque explicationes, nec meliores substituuntur. Inde colligas, iam tum temporis multos exstitisse, qui Iuvenalem interpretari conarentur, quod et Domitius in dedicatione libri sui docet: nisi verba eius potissimum ad Glossas membranarum spectant, e quibus tum ille, tum Mancinellus et Britannicus multa tacite descripta in rem suam converterunt; quod ex usu et lectione earum cognovi. Corrupta lectio saepe argutias peperit, etsi Domitius iam usus est codicibus scriptis, quorum tamen neque numerum, neque indolem declaravit.

Domitii Calderini — Commentaria in Iuvenalem — Brixiae typis Henrici de Colonia f. 1475.

* Veneta II. (in Var. Lect. n. 46.) *Iuvenalis cum comment. Dom. Calderini* (non Ge. Merulae, quod Socii Bipontini tradant) Venetiis arte et ingenio Iac. de Rubens fol. 1475.

Haec est prima editio Iuvenalis cum Comm. Domitii Calderini, ex qua haud dubie propagatae sunt Venetae 1481. 1482. hinae 1483. 1485, 1487. et Vincent. 1480. quae et praeter textum eadem continent, sed in textu tamen passim ab illa, et quidem aliae aliis locis, discrepant, quod ex Var. Lect. intelligitur.

*** *D. Iun. Iuvenalis et Auli Persii Flacci Sat.*
(v. Catalogue de la Valliere.) fol. (1475)

Mediolanensis: II. *Iuvenalis et Persii Satyras* —
Mediolani per Ant. Zaretum Parmensem fol. 1476.

Est repetita editio a. 1474. quae in catalogo editionum Persii memoratur Fabricio Biblioth. lat. T. II. pag. 166. Lips. 1773. Cf. ad a. 1474.

*** *D. Iun. Iuvenalis Satiras*, editio Christophoro Valdafero attributa (Catalogue de la Valliere.) 4. (1476)

Ge. Merulae (propr. *Merlanti*, Alexandrini) *Commentarius* bis a. 1478. prodiit sine textu poetae, non cum eo, quod in Fabric. Bibl. lat. et hinc in edit. Bipont. traditur,

* Venetiis per Gabrielem Petri Duce inclyto *Andrea Vendramino* fol. 1478.

et paulo post vel ante

Tarvisii per *Barthol. de Confalonieri* fol. 1478.

De hac edit. v. Fabric. l. l. p. 359. Nachricht von den Büchern in der Stollischen Bibl. T. I. p. 96. §. V. et Catal. Bibl. Hasaeanae Brem. p. 503. Merula exemplo Domitii in alios quoque auctores classicos scripsit commentarios et in iis clarissimos illorum temporum viros asperioribus facetiis perstrinxit. Quam itaque bilem Domitius effuderat in Sabinum Brotheumque, eadem, sed mortuus demum, acerbissime exagitatus est a Merula. Huius tamen commentarius in Iuvenalem non magni est pretij, eiusque interpretatio saepe vel nimis arguta, vel inepta et contorta. Meliora passim in suum Comment. transtulit Britannicus, ne laudato quidem fonte, ex quo hausit. Multorum autem errorum Merulam arguit iam Politian. Epist. XI, 10.

Juvenalis cum comm. Ge. Merulae et notis aliorum,
Pinarolii fol. 1479.

Huius edit. mentionem fecit Fabricius, (Bibl. lat. T. II. p. 359.) et quidem tam brevem atque obscuram, ut ea decepti socii Bipontini tradiderint, *hanc editionem factam esse per Jac. de Rubeis*, qui tamen officinam habuit Venetiis, ubi Iuvenalem quoque a. 1475. ab eo excusum supra vidimus.

*** Mediolanensis III. *D. Iunii Iuvenalis et A. Persii Flacci Sat. per Ant. Zarottum*, Mediolani (Catalogue de la Valliere.) fol. 1479.

* Vicentina s. Vincentina. (in Var. Lect. n. 48.) *Juvenalis Satyrarum Libri impressi* Vincentiae per magistrum Henr. Liberarium fol. 1480.
cum commentariis Domitii Calderini cet. ut in edit. Veneta II. a. 1475. quam plerumque, nec tamen ubivis, sequitur, ut ex nostra Var. Lect. apparet. Videtur emendata passim manu viri docti vitiisque repurgata esse.

*** Veneta III. (in Var. Lect. n. 47.) *Juvenalis cum comm. Domitii Calderini*. In fine: Venetiis per Baptistam de Tortis fol. 1481.
in biblioth. reg. Paris.

Recusa mox. a. 1482. 1483. et 1485. Cf. ad edit. Venet. II. a. 1475.

* Veneta IV. (ut Ven. 1481.) fol. 1482.

** Veneta V. *Juvenalis Satyrae cum comm. Domitii Calderini* Venetiis per Magistrum Thomam de Alexandria f. 1483.

** Veneta VI. (ut Ven. 1481.) f. 1483.

Utraque editio collata est a Maittario in ed. Lond. 1716. 12. unde intellexi, eas numquam fere neque a se invicem, neque a Veneta III. discedere, adeoque ex ea repetitas esse. Hinc etiam in nostra Var. Lect. non seorsum hi testes excitantur.

Mediolanensis IV. *Juvenalis Satyrae* Mediolani per Leonhardum Pachel et Uldericum Scinçenseler (al. Udal-

richum Scinczenceller s. Seinzenceler; Sinseler; Sinczen-
zeller) socios f. 1483.

Veneta VII. *Iuvenalis Satyrae cum comm. Domitii
Calderini Venetiis per Baptistam de Tortis* f. 1485.

Nova repetitio Venetae III. si Fabricio fides habenda.
Mirari certe licet, quo emtorum studio eiusdem typogra-
phi sumtibus quatuor annorum spatio quater prelo ex-
cudi potuerit Iuvenalis, et quidem Venetiis, in qua urbe
praeterea aliorum typis ab a. 1483. ad 1501. toties ex-
pressus est.

* Veneta VIII. (n. 49.) *Iuvenalis cum comm. Ge.
Vallae Placentini Venetiis per magistrum Antonium de
Strata (al. Strada)* f. 1486.

Haec editio, quam et Maittaire contulit in ed. Lond.
1716., prima est commentarii Ge. Vallae, non Veneta X.
quod putabant socii Bipontini. Ge. Valla, Medicus et
Prof. Ling. Graec. et Lat. Venetus, praeter multa alia in
Iuvenalem commentarium edidit, in quo multa correxisse
videtur poetae loca, sed plurima etiam superioribus sub-
legit interpretibus, nec minus etymologiis verborum in-
dulsit, parum vero novi ac boni, vel adeo praeclari, ipse
attulit. Usus tamen est antiquo codice MS., qui et
Probi, ut putabat, Grammatici interpretamenta contine-
bat, quae postea Pithoeus (v. inf. ad edit. Paris. 1585.
8.) Scholiis Veterum emendandis supplendisque adhibuit.

Brixiensis II. *Persius cum Comm. Io. Britannici,
et Iuvenalis cum Comm. Ge. Merulae, typis Iacobi Bri-
tannici, Brixiae* f. 1486.

* Veneta IX. (n. 47.) *Iuvenalis cum Comm. Calde-
rini, Venetiis per Bartolomeum de Zanis de Portesio*
f. 1487.

Plerumque congruit cum Veneta 1482.

*** *D. Iun. Iuvenalis Sat.* Editio absque loci, im-
pressoris et anni nota; forsitan per Iac. Pagnanis (Catalo-
gue de la Valliere.) fol. (1490)

Mediolanensis V. (ut IV. a. 1483.) f. 1491.

** Veneta X. (n. 54.) *Iuvenalis cum comm. Domit. Calderini et Ge. Vallae Venetiis per Magistrum Theodorum de Ragazonibus* (al. Ragozzonibus) *de Asula* f. 1491.

In plurimis, nec tamen omnibus, cum superioribus concinit editt. Cf. ad Venet. VII. a. 1485.

Veneta XI. *Persius cum comm. Britannici et Fontii; Iuvenalis cum comm. Merulae et Calderini, Venetiis apud Petrum Ioannem de Quarengis* f. 1492.

In Fabric. Bibl. lat. T. II. p. 166. non Merulae, sed Vallae comm. memoratur. De usu editionis huius critico nemo adhuc sollicitus fuit.

** Veneta XII. (n. 55.) *Iuvenalis cum Domitii Calderini et Ge. Vallae commentariis* (sine mentione loci, sed haud dubie Venetiis) *per Bonetum Locatellum* f. 1492.

Haec editio in quibusdam locis Sat. I. et II. a Beckio, sed tota a principio ad finem a Maittario in ed. Lond. 1716. collata est. Congruit plerumque cum Veneta VIII. a. 1486.

* Veneta XIII. (n. 56.) *Iuvenalis cum commentariis Mancinelli, Domitii Calderini et Ge. Vallae.* — *Venetiis per Ioannem de cereto de tridino* (al. Tacuinum de Tridino) f. 1492.

De commentario Mancinelli, qui inde ab a. 1473. (aetatis XXI. in pluribus Italiae oppidis grammaticam liberalesque artes magna cum laude docuit, Henninius iam hoc idque verum tulit iudicium: „Nihil non magnificum pollicetur Mancinellus; verum ut, quod res est, dicam, intra fabularum prolixam enarrationem, si quando Iuvenalis eas attingit, et paraphrases fere subsistit, et rarius in interiora et recondita se penetrat. Verum temporis isti ea condonemus.“

Veneta XIV. *Iuvenalis cum comm. Sabini, Merulae et aliorum, Venetiis* f. 1493.

* Veneta XV. (mera repetitio Venetae XIII.) f. 1494.

*** D. *Iun. Iuvenalis Sat. cum comm. Dom. Calderini, per Nic. de Benedictis, Taurini* (In Bibl. Reg. Paris.) fol. 1494.

*** *D. Iun. Iuvenalis Sat. cum comm. Calderini, per Iohan. de Vingle, Lugduni 4. 1495. (In Bibl. Reg. Gall.)*

Iuvenalis, Parisiis f. 1496.

His paucis verbis memoratur editio illa a sociis Bipontinis, qui forte correxerunt ita notam Henninii, a quo perperam laudatur *ed. Paris. apud Stephanum 8. 1496.* Sic et in Fabric. Bibl. et *ed. Bipont.* designatur editio

Veneta XVI. *Iuvenalis*, Venetiis f. 1497.

* Lipsiensis I. (n. 58.) *Liber Satyrarum Iunii Iuvenalis poetae lepidissimi ac inter omnes Satyricos utilissimi.* Liptzk (Lipsiae) f. 1497.

Haec est prima *ed. Lipsiensis*, quae plerumque convenit cum Veneta III. et a qua raro discrepant nec nisi in rebus levissimis, quae eam sequutae sunt, Lipsienses a. 1502. 1504. et 1507.

* Norimbergensis. (n. 59.) *Iuvenalis*, cum comm. Antonii Mancinelli, Domitii Calderini et Ge. Vallae, Nürnberggae per Antonium Koberger f. 1497,

Editio satis obvia. Titulum excipiunt eadem, quae in Veneta XIII. ex qua etiam expressa videtur, sed emendatius.

* Veneta XVII. (n. 57.) *Iuvenalis*, cum quatuor commentariis Ant. Mancinelli, Dom. Calderini, Merulae et Ge. Vallae. — Venetiis, per Ioannem de Cereto alias Tacuinum de Tridino f. 1498.

Non mera repetitio Venetae XIII. sed nova recensio, in qua etiam tribus commentariis adiectus est quartus Merulae. Sic v. c. in Sat. VI. versus 233, qui ex illa exciderat, in hac restitutus est, et post v. 614. duo spurii sunt inserti, qui non in alia editione, quod sciam, reperiuntur, quam in Veneta VIII. Alia eaque multa variarum lectionum exempla suppeditavimus in notis criticis.

** Ascensiana I. (n. 60.) *Iuvenalis familiare commentum* (h. e. Iuvenalis cum comm. Badii Ascensii) cum Ant. Mancinelli explanatione, et cum vocum ac rerum indice. — Impressum est hoc opus pro fide et bono bi-

bliopola Stephano Gueynardo, (non Baynardo, ut Maittaire, vel Guaynardo, ut socii Bipont. scripsere) cive Lugdunensi, arte et industria Nicolai Wolf Alemanni, ipso Ascensio vitiq̃rum expunctore, Lugduni 4, 1498.

Haec editio, collata a Maittario in ed. Lond. 1716., est prima cum nomm. Ascensii, et plerumque concinit cum Veneta XIII. Iodocus Badius natus a. 1462 in vico, prope Bruxellas sito, qui nunc *Assen* vocatur, unde ipse *Ascensii* nomen adscivit, mortuus a. 1535, Professor primum Lugdunensis, deinde vero celeberrimus typographus Parisiacus socerque trium magni nominis typographorum, Mich. Vascosani, Rob. Stephani et Io. de Re-vigny, multos auctores classicos et prelo excudit, et commentariis, sed levibus et ieiunis, (*familiarem explanationem* vocat, seu *familiare commentum*) instruxit. Henninius dicit, eum in Commentariis suis infimum trivii pulverem et expirantem barbariem olere, verum quia subinde lectionis varietatem et, quamvis rarissime, forte fortuna mentem Iuvenalis quandoque deprehenderit, excerpenti taedium a se devoratum esse. — Ceterum merae paene repetitiones huius edit. sunt posteriores Ascensianae Lugd. 1501. 1507. 1511. 1512. 1515. Paris. 1505. 1512. et 1519. Ascensianas autem non eas tantum dico, quae Ascensii prelo Parisiis excusae sunt, sed etiam quae eius familiare commentum exhibent: nam nullum fere inter eas intercedit discrimen, siue externam spectes indolem sive internam. Cf. inf. ad Ascens. III. Paris. 1505.

Iuvenalis, cum Merulas et aliorum notis, Parisiis f. 1498.

Iuvenalis, adiectis Horatii Epistolis, Lipsiae 1498.

Veneta XVIII. *Iuvenalis cum comm. Io. Britannici, Venetiis* f. 1499.

Hoc loco et anno primum Commentarius ille in lucem exisse putatur. Sed vix assequor, qui factum sit, ut prius Venetiis ederetur, quam Brixiae, ubi auctor eius non modo liberales artes publice docuit et a. 1510 mortuus est, sed etiam una cum fratre typographicam

habuisse officinam videtur, (conf. titulus edit. Brix. III. a. 1501.) in qua aliquoties et Persium et Iuvenalem cum comm. eius, illum a. 1486. et 1500., hunc a. 1501., utroque a. 1503. excusos esse constat. Ceterum *Io. Britannicus* s. Angelus, ita dictus a maioribus, ex Britannia oriundis, vir aetatis suae doctissimus fuit, qui, praeter alia, commentarios in Horatium, Iuvenalem, Persium, Terentium, Statium et Ovidii Metamorphoses scripsit, ac princeps omnium Iuvenalis interpretum est censendus: nam non modo loca obscuriora notis doctis illustrare conatus est, sed etiam, quae praecipua eius virtus est, studiosissime investigavit mentem consiliumque poetae, et tum summam cuiusvis satirae, tum singularum partium sententiarumque copulationem, vim poeticam, venustatem, facetias ac sales, magna solertia rectoque elegantiae sensu declaravit. Hanc ob causam ipsi quoque Grangaco praefendus videtur, qui varia quidem et exquisita doctrina eo superior est, sed inferior bene accurateque interpretandi arte. Hinc etiam commentarius Britannici saepius sub prelum revocatus est, et ex eo Grangaeus aliique multa hauserunt, ne fontis quidem mentione facta. Ipse tamen iactanter magis, quam vere dixit, praeter fortasse tria aut quatuor ad summum loca, nihil prorsus relictum, quod a se non sit optime dilucidatum: doctrinam enim eius et interpretationem saepius videbis esse vel minus accuratam, vel nimis argutam et subtilem, copiosam et supervacnam, alienam et contortam.

Iuvenalis, Persius, Horatius, Lucilius, Lugduni Bat. 12. 1500.

SAEC. XVI. 1501 — 1601.

* Aldina I. Veneta XIX. (n. 61.) *Iuvenalis, Persius*, Venetiis apud Aldum sine mentione anni, 8.

Quo anno prodierit, non constat: eam vero primam esse Aldinam, vel ex eo probabile fit, quod Graeca verba, quae Sat. VI, 195. et IX, 37. in reliquis Aldinis leguntur, in ea, ut in Rom. princ., nondum expressa, sed plane omissa sunt. Tres autem esse duntaxat Aldinas,

primam s. a., alteram a. 1501. et tertiam a. 1535. vulgatam, liquido contendere possum, quoniam tot in manibus habui, quae omnes olim in biblioth. praeclara Kulenkampi exstabant et, antequam illa venderetur, ab Heynio, quae magna eius benevolentia est, mihi transmissae sunt. A Fabricio nulla memoratur Aldina; in edit. autem Bipont. una tantum, et quidem his verbis: „(1501) Aldina sine anni nota, 8. Iuvenalis et Persius ex officina Aldi. Eodem anno et prodit ex off. Aldi Horatius; quocum iuncti memorantur in Solgeri Catal. Bibl. (quae dein accessit ad Bibl. Norimbergensem.) T. III. p. 278. n. 1833. ubi adnotatum legitur: *Ob notas MSS. Lazari Spengleri Syndici Norimbergensis doctissimi († 1534) in pretio habenda.*“ Hasce notas rescivi non magni esse momenti et ad Horatium maxime pertinere. Aldina autem sine anni nota neutiquam confundenda est cum

* Aldina II. Veneta XX. (n. 62.) *Iuvenalis, Persius.* — Ad calcem Iuvenalis: *Venetiis apud Aldum,* et Persii: *Venetiis in aedibus Aldi,* 8. 1501.

Hoc anno etiam Horatius et Virgilius eodem prelo typisque minoribus, qui italicici, currentes et Aldini vulgo vocantur, excusi sunt. Quod vero Heyne in Indice editionum Virgilii p. XCI. (edit. alt.) de Aldina tertia dixit: *praeclara et inter praestantissimas facile editio, in qua pleraque e melioribus codd. constituta leguntur; et quam, qui factum sit, ut sequentes editores non sequerentur, sed plerumque ad priorem Aldinam redirent, non assequor,* idem transferri potest ad Aldinam II. Iuvenalis. Emendatissima est editio, ad meliores haud dubie libros, tam scriptos quam editos, recensita. Nihilo tamen secius non modo Aldina III., sed aliae quoque editiones, ex Aldinis ductae, multis in locis eam deservere et redire ad Aldinam I. Unde autem tanta mutatio, et a quo inducta sit, dicere non habeo. Eadem discrepantia in omnibus auctorum classicorum editionibus Aldinis deprehenditur, et nunquam fere, quod mireris, vel Aldus, vel qui post a. 1515, quo ille e vita

discessit, posteriores curarunt editiones, vel minimam huius rei mentionem fecerunt. Ceterum editt. Aldinae modo hanc, modo illam editionem antiquiorem sequuntur, passim vero lectiones exhibent, quae non nisi in codd. MSS., et nonnumquam, quae in ipsis Aldinis primum reperiuntur; quod ex Var. Lect. apparebit. Inde intelligitur, eas ad Codices scriptos fuisse castigatas.

* Ascensiana II. (ut in Ascens. I. a. 1498.) *arte et industria Iohannis de Vingle*. Lugduni 4. a. fol. min. 1501.

Exemplar Ascensianae I. Lugd. 1498. descriptum fere sine memorabili mutatione.

* Veneta XXL (n. 57.) Venetiis f. 1501.

Repetitio Venetae XVII. a. 1498. Nonnumquam ab ea discedit et alias editt. sequitur: quam tamen lectionis varietatem excerpere hand operae pretium duxi.

* Brixiensis III. (64.) *Iuvenalis cum comm. Britannici*. — *Impressum hoc opus Brixias ab Angelo et Iacobo Britannicis fratribus*, fol. 1501.

Cf. de hac edit. ad Venet. a. 1499.

* * Lipsiensis II. (n. 58.) *Iuvenalis Satyrae*, Lipsiae diligentia Baccalarii Martini Herbipolensis, Lipziensis civis emendatae et a novo pressae f. 1502.

Vid. ad Lipsiensem I. a. 1497.

Brixiensis IV. *Persius et Iuvenalis cum comm. Britannici*, Brixiae fol. 1503.

* * Lipsiensis III. (n. 58.) *Iuvenalis Satyrae*, Lipsiae fol. 1504.

Mera repetitio ed. Lipsiensis II. a. 1502. In Catal. Bibl. Uffenbach. T. II. App. Incunab. art. typogr. n. 227. p. 79. laudatur huius edit. exemplum, copiis (f. copiosis) annotationibus et marginalibus MSS. ab anonymo quondam vet. ornatum.

* Ascensiana III. (ut in Ascens. I. a. 1498.) — *Impressum est hoc opus rursus in aedibus Ascensianis apud Parrhisios impensis Ioannis Meganc, Ioannis waterloose et Iodoci Horensweghe flandorum*. 4. 1505.

Huius editionis (n. 65.), cuius neque Maittaire, neque Fabricius meminit, titulum tantum, et ne satis quidem

accurate, Henninius, qui eadem usus est in excerpendo Ascensii commento, notavit, et e Catal. Bibl. Uffenbach. l. l. n. 229. p. 80. describere socii Bipontini. In exemplari, quod ad manus habui, Iuvenali iuncta est *Publii Auli Persii familiaris explanatio per Iodocum Badium cum Io. Britannici interpretatione.* Lugd. 1510.

Haec tamen editio, quae Paris. 1512. et 1519. recusa est, magnopere spem meam fefellit: est enim mera fere repetitio Ascens. I et II. Lugdun. 1498. et 1501. Nonnumquam tamen discrepat et ab his, et a Paris. 1512.

* Lipsiensis IV. (ut Lips. I. a. 1497.) textus emendatus diligentia Iac. Thanners Lipsiensis civis et a novo impressus Lipsiae f. 1507.

Conf. ad Lips. I. a. 1497.

Iuvenalis cum Merulae et aliorum notis, Lipsiae fol. 1507.

* Ascensiana IV. *Iuvenalis* cet. (ut in Ascens. I. a. 1498). *Lugduni arte et industria Stephani Baland* fol. min. 1507.

Repetitio Ascensianae I. Lugd. 1498.

Veneta XXII. *Iuvenalis cum comm. Io. Britannici, Venetiis per Ioh. de Tridino* fol. 1509.

Memoratur in Engel. Bibl. selectiss. p. 118. recusa mox 1512. ab eodem typographo, qui Venetas a. 1492. 1494. 1498. et 1501. typis expressit.

Iuvenalis, Colon. 4. 1510.

Hanc edit. et aliam Colon. a. 1541. 8. servari in Bibl. Helmstad. per literas mihi significavit Cl. Kunhardt, qui tamen interiorum earum indolem non descripsit.

Mediolanensis VI. (n. 53.) *Iuvenalis cum comm. Britannici*, Mediolani per Leonardum Vegium fol. 1511.

Conf. ad Mediol. I. a. 1474.

* Ascensiana V. (ut in Ascens. I. a. 1498.) *arte et industria Iacobi sa.* Lugduni fol. min. 1511.

Nil fere recedit a reliquis Ascensianis.

Ascensiana VI. (ut in Ascens. I. a. 1498.) Lugduni 4. 1512.

* * Veneta XXIII. *Iuvenalis, cum comm. Britannici*,
per Io. Tacuinum de Tridino fol. 1512.

Recognita editio Veneta XVIII. a. 1499. et excul-
ta diligenti castigatione Britannici, qui etiam adiunxit *tabu-*
lam, (h. e. indicem verborum memorabilium) *adnotatio-*
nes quasdam in Asinum Apuleii et Sylvas Statii, bre-
vem disputationem de Satyra et vitam Iuvenalis.

* * Ascensiana VII. Parisiis 8. 1512.

Vid. sup. ad Ascens. III. Paris. 1505. Collata est
a Maithario in ed. Lond. 1716.

Iuntina. *Iuvenalis et Persius, Florentiae impensa*
Philippi di Giunta 8. 1513.

Eius meminere Bauer in Bibl. libr. rariorum T. II.
p. 216. et Goetze in *Merkwürdigkeiten der Dresdner*
Bibliothek p. 173. n. 213. Sed, quod doleo, nondum
quisquam fuit, qui criticum eius usum exquireret: neque
etiam praeter hanc aliam Iuntinam vidi memoratam.
Vix tamen dubito, quin Iunta more suo Aldinas expres-
serit editiones.

Iuvenalis et Persii Satyrae, Argentorati per Io.
Knoblauch 4. 1513.

Mediolanensis VII. *Iuvenalis cum comm. Io. Bri-*
tannici; opus erroribus emendatum maximaque diligentia
impressum per Io. Angelum Scinzenzeler, impensis nobi-
tium virorum Io. Iacobi et fratrum de Lignano mercatorum
Mediolanensium, Mediolani fol. 1514.

Recognita editio Veneta XXIII. Exemplum eius
possidet Cl. Borheck et aliud laudatur in *Fabric. Bibl.*
Lat. T. II. p. 359. 360. ed. Lips. 1773. Iuvenalem ex-
cipit *Persius cum pluribus additis annotamentis Angeli*
Politiani, Phil. Beroaldi et Bapt. Egnatii.

* Veneta XXIV. (n. 50.) *Iuvenalis cum comm. Io.*
Britannici. — Opus impressum Venetiis per *Ge. de Rus-*
conibus Mediolan. fol. 1515.

Repetitio editionis Venetae XXIII.

Ascensiana VIII. *Iuvenalis cum comm. Mancinelli et*
Badii Ascensii, Lugduni 4. 1515.

Iuvenalis cum A. Mancinelli explanatione, Coloniae 4. 1517.

Memoratur in eodem Catal. p. 42.

Iuvenalis, Lugduni 4. 1517.

Huius edit. mentionem faciunt socii Bipontini, qui non male suspicantur, eam esse repetitionem ed. Lugd. 1512. nisi forte pro eadem habenda est et annus vitiose adscriptus 1517. pro 1512. Illa coniectura si vera est, haec editio est Ascensiana nona.

Veneta XXV. *Iuvenalis et Persius* fol. 1518.

* (n. 66.) *Iunii Iuvenalis Aquinatis inter latinos satyrogaphos consummatissimi Satyrae emaculatius impressae* Argentinae per Io. Knobloch 4. 1518.

Praeclara editio et nova Iuvenalis recensio, quae textum quidem Aldinum pro fundamento posuit, sed multa in eo ex antiquis libris correxit. Recusa est a. 1527. sed quis ei praefuerit vir doctus, haud compertam habeo.

* Ascensiana IX. s. X. de quo v. ad Lugd. 1517. (n. 65.) *Iuvenalis familiare commentum cum Mancinelli explanatione*, Parisiis 4. 1519.

Repet. ed. Ascens. III. a. 1505.

** (n. 78.) *Persius et Iuvenalis*, Lugduni opera Guilielmi Huyon impressoris 8. 1521.

Editio haec a Beckio collata in multis locis Sat. I. et II. quibus non nisi semel discrepat ab Aldina II. ex qua itaque expressa videtur.

Iuvenalis, Basileae 8. 1522.

** (n. 66.) *Iuvenalis una cum A. Persio recogniti.* — Argentorati Ioh. Knobloch excudebat 8. 1527.

Repetitio ed. Argent. a. 1518.

* Colinaei I. (n. 67.) *Iunii Iuvenalis Aquinatis Satyrae decem et sex, cum annotatiunculis in margine adiectis, quae brevis commentarii vice esse possint.* Parisiis apud Simon. Colinaeum 8. 1528.

Recusa est a. 1535. et 1542. Editiones Colinaei, ut Curionis, Frobenii, Gryphii et Rob. Stephani, ex Aldinis

EDITIONVM IUVENALIS CXXXVII

fluxere, sed quaelibet etiam bona sibi propria passimque alias et nonnumquam meliores, habet lectiones. *Annotatiunculae* illae, nunc primum et deinde saepius editae, sunt Scholia Curionis, de quibus vid. ad edit. Basil. 1551.

* *Iunii Iuvenalis Aquinatis Satyrae, ad imitationem Aldini exemplaris (primi et tertii) emendatae et Curionis scholiis, satyrae cuilibet subnexis, illustratae. Opus excusum. Cracoviae per Mathiam Scharffenbergk expensis Marci Scharffenbergk bibliopolae ibidem,* 8. 1529.

Veneta XXVI. *Persius cum Iuvenali, Venetiis apud Bernardinum Stagninum* 12. 1530.

** (n. 79.) *Iuvenalis, Basileae per Valentinum Curionem* 8. 1531.

Multis in locis Sat. I. et II. inspecta a Beckio. Cf. ad edit. Colin. Paris. 1528.

Gryphii I. *Persius et Iuvenalis, Lugduni apud Seb. Gryphium* 8. 1534.

Vid. ad edit. Colin. Paris. 1528.

Veneta XXVII. *Persius cum Iuvenali, Venetiis apud Bernard. Stagninum* 8. 1535.

Repet. Venet. XXVI. a. 1530.

* Colinaei II. *Parisiis ap. Sim. Colinaeum* 8. 1535.

Repetitio ed. Colin. I. Paris. 1528.

* Aldina III. Veneta XXVIII. (n. 63.) *Iuvenalis, Persius. Aldus MDXXXV. (Venetiis)* 8. 1535.

Vid. ad Aldinam I. et II. a. 1501.

*** Gryphii II. *Iuvenalis et Persii Sat. ap. Seb. Gryphium Lugduni (In Bibl. Reg. Gall.)* 8. 1535.

Iuvenalis et Persius, Lugduni 1537.

teste Henninio. Est forsitan Gryph. III.

Veneta XXIX. *Iuvenalis, Venetiis* 1538.

Gryphii III. *Iuvenalis et Persii Satyrae iam recens recognitas, simul ac annotatiunculis illustratae; Lugduni apud, Seb. Gryphium* 8. 1538.

In edit. Bipont. ita describitur: „Haec editio pulchris literis Italicis expressa. Textus fere convenit cum Aldino exemplari, sed et ab eo discedit, maxime ortho-

graphica ratione et interpretatione. Bonas subinde lectiones habet, quas Henninius ut in iunioribus repertas probat. Exempla adfert Cl. Lengnich Beiträge zur Kenntniss seltener Bücher T. II. p. 141 — 148. ubi hanc edit. pluribus describit. Cf. ad ed. Paris. 1528.

Veneta XXX. *Iuvenalis Satyrae cum interpr. Io. Britannici et Iodoci Badii Ascensii explanationibus, Venetiis per Bernardinum de Bindonis* fol. 1539.

Iuvenalis et Persii Satyrae, Antverp. 8. 1540.

Iuvenalis, Colon. 8. 1541.

Vid. ad edit. Colon. a. 1510.

* * Colinaei III. (n. 67.) *Iuvenalis et Persius, Parisiis apud Simon. Colinaeum* 12. 1542.

Collata a Maittario in ed. Lond. 1716. Cf. ad Paris. 1528. et 1535.

Iuvenalis, Parisiis 1543.

* Rob. Stephani I. (n. 68.) *Iuvenalis et Persii Satyrae, ad vetustiss. scripta exemplaria emendatae; quorum varias lectiones ad calcem reiecimus. Lutetiae, ex officina Rob. Stephani typographi regii* 8. 1544.

Ad calcem leguntur *variae lectiones*, paucae quidem, sed bonae nonnumquam et receptae, ex *vetusto* (non accurate descripto) *codice Rob. Stephani*; et haec sunt *vetustiss. scripta exemplaria*, ad quae Satiras a se emendatas esse, in titulo profitetur. Cf. ad ed. Paris. 1528. Nota autem res est, editiones huius Stephani, aequae ac Aldi, inter emendatissimas esse referendas, et ab utroque iis, qui operarum errores deprehenderent, ingentia saepe praemia fuisse promissa. Hic Robertus Stephanus fuit gener Iod. Badii Ascensii, frater Caroli et pater Henrici atque Roberti II. Henricus praeter alios liberos filium reliquit Paulum (patrem Antonii) filiamque eruditam Catharinam, uxorem Is. Casauboni; Robertus vero II. duos filios, Franciscum et Robertum Stephanum III. qui Iuvenalem Paris. 1613. et 1616. typis expressit. Hi Stephani fuere omnes celeberrimi typographi iidemque

doctissimi. v. Almeloveci de vitis Stephanorum et Maittaire historia Stephanorum.

Persius cum Iuvenali, Francofurti 12. 1544.

* Gryphii IV. (n. 71.) *Iuvenalis Satyrarum tam recens cognitae atque emendatae*. Parisiis, ex officina Francisci Gryphii 16. 1545.

Plerumque convenit cum edit. Seb. Gryphii. Cf. ad Paris. 1528. et Lugdun. 1538.

* *Iuvenalis et Persii Satyrae*. — Basileae apud Nicolaum Brylingerum 12. 1546.

Congruit cum Aldinis et Stephanianis.

Gryphii V. *Iuvenalis Satyrae apud Seb. Gryphium*, Lugduni 12. 1546.

Veneta XXXI. *Iuvenalis cum comm. Io. Britannici*, Venetiis fol. 1548.

Memoratur in Henninii Ind. edit. Iuven., et Veneta huius anni cum explanat. Iod. Badii Ascensii in Catal. Bibl. Francofurti d. 8. Iul. 1799. venditae p. 17. Uterque autem commentarius forte iunctus, et haec editio ex Veneta XXX. expressa est.

* * Rob. Stephani II. (n. 69.) *Iuvenalis et Persius*, Lutetiae, ex off. Rob. Stephani 8. 1549.

In hac altera Stephani editione, quam Maittaire in ed. Lond. 1716. contulit, lectio poetae passim ad alios libros antiquiores mutata reperitur. Cf. ad ed. a. 1544.

Veneta XXXII. *Iuvenalis*, Venetiis 1549.

* * Frobeniana (n. 80.) *Persii Satyrae cum comm. Badii, Britannici, Plautii al. Iuvenalis cum comm. Britannici et scholiis Curionis*, Basileae ap. Hieron. Frobenium et Nicol. Episcopium fol. 1551.

Multis locis Sat. I. et II. collata a Beckio. Vid. ad Venetam I. et Paris. 1528. Nunc primum edita sunt haec scholia Coelii Secundi Curionis, Theologi atque Philologi olim clarissimi, in agro Taurinorum s. 1503. nati, qui primum in Italia, deinde Lausanae et Basileae Rectoris, Magistri liberalium artium et Prof. eloq. partes egit. Scholia illa pauca tantum et brevia sunt.

sed passim bona et utilia, quibus tum praeterita ab aliis explicantur, tum Britannici potissimum emendatur commentarius. In fronte autem huius edit. *nova* dicuntur, quoniam alia iam prius vulgaverat Curio eaque brevissima, quae margini editionum Colinaei, Gryphii aliorumque adiecta sunt. vid. ad ed. Paris. 1528.

* (n. 73.) *Iunii Iuvenalis et A. Persii Satyrae, annotatiunculis* (Curionis) *illustratae*, Lugduni apud Antonium Vincentium. 12. 1556.

Textus expressus est fere ex editt. Gryphii, ut in Lugd. 1562. et 1564. Socii Bipontini huius editionis loco memorant aliam, a se collatam, eiusdemque tituli, loci et anni, quae ex rec. Iunii sit, sed prodierit apud Io. Frellonum: unde haec alia videtur esse. Nostra tamen plane convenit cum ed. Frellon. Lugd. 1564.

Iuvenalis et Persii Satyrae, Lugduni 12. 1557.

** *Iuvenalis*, Parisiis ap. Vascosanum 4. 1557.

Collata a Maittario in ed. Lond. 1716. Raro dissentit a recensione Ascensiana.

Iuvenalis et Persius, cum annotatiunculis in margine, Antverp. 8. 1559.

* Gryphii V. (n. 72.) *Iuvenalis et Persii Satyrae, cum vetustissimis iisque mss. codd. denuo collatae et emendatae*. Lugduni apud haeredes Seb. Gryphii 12. 1560.

Nova recensio, quae tamen non multum novavit in textu, quem reliquae exhibent Gryphianae. Auctor eius forte est Ant. Gryphius filius, qui eodem anno Lugduni apud her. Seb. Gryphii edidit *Virgilii Opera*, et his a. 1567. Iuvenalem.

* *Iuvenalis et Persii Satyrae, iam recens recognitae, simul ac annotatiunculis* (Curionis) *illustratae*. Parisiis ap. Hieron. de Marnef, 12. 1561.

Raro discedit ab edit. Gryph. Paris. 1545.

Iuvenalis et Persius, Lugd. ap. Frellonum 12. 1562.

Repet. edit. Lugdun. 1556. quod Sodales Bipontini docent ex Engelii Biblioth. sel. p. 40. in voc. *Catullus*.

* (n. 73.) *Iuvenalis et Persii Satyrae, annotationum-
eulis* (Curionis) *illustratae*. Lugduni ap. Io. Frellonium
12. 1564.

Cf. ad Lugdun. 1556.

* Pulmanniana s. Plantiniana I. (n. 75.) *Iuvenalis
Satyrarum Libri V. Persii Flacci Satyrarum Liber I.
Theod. Pulmanni in eosdem annotationes*. Antverpiae
ex off. Christoph. Plantini 8. 1565.

Pulmannus, (Poelmann) quum a pannificio, quod
primum didicerat, ad philologiam transiisset, in multos
auctores classicos notas scripsit, in quibus tamen pauca
tantum ex ipsius ingenio profecta sunt et omnia fere ex
aliorum libris, praecipue ex Turnebi *Adversariis*, petita.
Huius quoque generis sunt *annotationes* eius in Iuvena-
lem, ad calcem huius ed. reiectae, in quibus etiam re-
periuntur passim literae *N. P. M. I.* quarum compendia
ne ipse quidem explicuit. Probabilis autem est coniec-
tura Henninii, iis designari codd. mss. *Noviomagensem*,
Pulmanni, *Migrodii*, *Iunii*, ex quorum fide Iuvenalem
a se restitutum esse iactanter magis, quam vere, in Praef.
profitetur. Eum negligentiae in conferendis MSS. iam
arguit Nic. Heinsius in Praef. ad Claudianum. Ceterum
haec editio mox repetita est a. 1566. 1585. 1587. 1590.
in margine autem leguntur Scholia Hadr. Iunii, Medici
atque Philologi Batavi, (n. 1511. † 1575.) in quibus et
variae lectiones, sed simpl., non designatis codd., qui eas
exhibent, recensentur, et loca quaedam obscura paucis,
at saepe perperam, explicantur.

Pulmanniana s. Plantiniana II. *Iuvenalis* cet. ut in
edit. I. a. 1565. Antverpiae *ex off. Plantini* 8. et 12.
1566.

*** *Iuvenalis et Persii Sat. per Antonium* (forsan
Gryphium) Lugduni 8. 1567.

(Biblioth. du Panthéon.)

*** *Iuvenalis et Persii Sat. vet. MSS. denovo
collatae et annotatae, locupletatae Ant. Gryphii*, Lugduni
(In Bibl. Reg. Gall.) 12. 1567.

*** *Iuvenalis Sat. per Jac. de Fivisa*, Venetiis s. a.
(Catal. de la Valliere.) 4. (1572.)

Gryphii VI. *Iuvenalis et Persius*. Lugduni 16. 1576.

Veneta XXXIII. *Iuvenalis c. comm. Domitii Calderini* fol. 1583.

Pulmanniana s. Plantiniana III. *Iuvenalis* cet. ut in
edit. I. a. 1565. Antverp. 24. et 16. 1585.

* Pithoei I. (n. 75.) *A. Persii Satyrarum Liber I. D. Iunii Iuvenalis Satyrarum Libri V. Sulpiciae Satyra I. cum veteribus Commentariis* (Scholiis) nunc primum editis. Ex bibliotheca P. Pithoei IC. cuius etiam Notae quaedam adiectae sunt. Lutetiae apud Mamertum Patissonum 8. 1585.

Editio praestantissima et inter emendatissimas referenda. Petrus Pithoeus, frater Francisci, (qui fratres gemini fuere celeberrimi illius aetatis Icti summisque honoribus Parisiis ornati) de contextu tam Iuvenalis quam Persii emendando praeclare meritus est, adhibitis in consilium codicibus scriptis et potissimum quidem antiquissimo Budensi, qui olim Matthiae Corvino regi Hung. fuerat, et ex quo etiam primus integra edidit *Scholia vetera*, quorum dimidiam tantum partem, sed non ita diligenter exscriptam, vulgaverat Valla. v. sup. ad edit. Venet. VIII. a. 1486. *Scholia* haec, quibus similia in multis MSS. Iuvenalis reperiuntur, et quae admodum corrupte descripta sunt, (unde multi in iis emendandis ingenium exercuere, de quibus v. edit. Hennin. et Ach.) a nonnullis tribuuntur Cornuto, ab aliis Petro Birthio, a plerisque Probo, sive Valerio Probo, Grammatico Berytio, sive aliis huius nominis grammaticis: (de his v. Heyne de edit. Virg. T. I. p. CXLVIII. ed. sec. et Burm. ad Anthol. T. I. p. 739. et in Praef. p. 35.) sed probabilior est coniectura eorum, qui putant, centonem hunc esse e variis et a variis, sine delectu, consutum, et multa sapere aevum serius et Imperatorum christiano-

rum, (v. c. scholia ad Sat. V, 17. VIII, 170. XI, 87. XIV, 78. 102.) nonnulla etiam sibi repugnare. Ceterum non diffiteor, Scholiasten Pithoeanum fuisse hominem doctum, qui et poetae passim mentem recte ceperit multumque lucis affuderit locis aliquot obscuris, et varias memoraverit fabulas, historias atque opiniones antiquas, quae alibi frustra quaeruntur. Sed idem quoque recte mihi contendere videor, primum longe plurimas eius explicationes nimis leves ac triviales, tenues et ieiunas, subtiles et argutas, alienas et ineptas, obscuras et contortas esse; deinde, quoties fere Iuvenalis ad ignotos nobis homines vel eventus sui temporis respiciat et inde materiam petat facetiarum, illum, Acronis, Porphyryonis aliorumque grammaticorum exemplo, non alia ac plura nos docere, quam quae ex ipsis poetae verbis cognoscere liceat, vel, quia haec non intellexerit, commentitias inde ac futes nonnumquam fabulas componere; praeterea eum saepe non notissimas tantum historias et res pluribus exponere verbis, sed verioribus quoque ac certioribus, quae Tacitus alique tradiderint, nugas et commenta, ex perversa horum interpretatione enata, sive admiscere, sive substituere.

Pulmanniana IV. *Iuvenalis et Persius*. Antverp. ex off. Chph. Plantini 1587.

Pulmanniana V. *Iuvenalis et Persii Satyrae*. Lugduni apud Plantinum 12. 1590.

* Pithoci II. (n. 76.) *A. Persii* cet. ut in Pith. I. Heidelbergae (ex officina Sanctandreana) 8. 1590.

Est repetitio ed. Paris. 1585. sed emendatior, in qua Commelinus et distinctionem et lectiones pluribus mutavit locis. Vid. Var. Lect. ad V, 91. 142. VI, 82. 114. 127. 320. 330. 369. 402. 524. 537. VII, 23. 46. 124. 236. VIII, 66. 90. 122. 123. 239. IX, 146. X, 34. XI, 20. XII, 116. XIV, 45. Socii Bipontini haec adnotarunt; „Exemplar huius ed. servatur hodie in Bibl. Acad. Heidelberg. idque ante Graevium possessorem fuerat viri quondam eruditissimi, oratoris, poetae et politici, Dan. Erey

mitae, († 1613.) qui et vetera Comm. a Pithoco edita multis locis emendavit. Fuit quoque exemplar in Bibl. perill. Lud. Bernh. de Zech, Lipsiae 1780. divendita, quod quondam fuerat I. Fr. Christii, qui sua manu marginibus adnotatiunculas Fr. *Lindenbrogii* descriptas adiunxit. Hoc exemplar, quod nunc in Biblioth. Acad. Lips. est, inspexi et comparavi. In notis autem *Lindenbrogii*, (*Lindenbruch*) non nisi varietas lectionis, sed simpliciter et sine indicio auctoritatis vel codicum, e quibus excerpta est, passim notatur, et vices vel tricies similia veterum scriptorum loca et *Turnebi Adversaria* excitantur.

Duae aliae huius anni editiones *Henninio* laudantur,
Iuvenalis c. n. Pithoei, Paris. ap. *Patisson*. 8. 1590. et
Iuvenalis c. n. Pithoei, Antverp. 8. 1590.

* * * *Iuvenalis Satirae et in eas Philypae Bertrandi Autumni. Ant. Ravissa*, Basileae. (In Bibl. Reg. Gall.) 4. 1596.

D. Iunii Iuvenalis Satyrarum Libri quinque, locupletissima, nec minus utili, paraphrasi illustrati a Federico Ceruto Veronensi, Veronae 4. 1597.

Haec editio nullum habet usum criticum, neque interpretatio poetae valde iuvatur paraphrasi, quae tamen *Augustae Vindel.* 1599. 1600. et 1603. repetita est. Tali quoque paraphrasi *Cerutus Virgilium et Horatium illustrare* est conatus. *Eam ultra verbalem constructionem raro adurgere*, iam monuit *Henninius*.

Iuvenalis, Rostoch. 8. 1599.

Ed. Raphelengiana (Lugd. Bat. ex off. Plantin. ap. *Rapheleng.*) 8. 1600.

SAEC. XVII. 1601 — 1701.

* * * *Iuvenalis Satyrae XVI. cum veteris scholiastae et Io. Britannici commentariis; quibus accesserunt P. Pithoei, Curionis et Pulmanni notae et variae lectiones: ad calcem adiecta est Sulpiciae Satyra. Lutetiae, apud Claud. Morellum* 4. 1602.

Editio recusa a. 1613. et utraque collata a Maiftario in ed. Lond. 1716. Morellus in textu poetae exprimendō sequutus est editiones Pithoei, in recudendo Britannici commentario Frobenianam a. 1551.

Iuvenalis, c. comm. Lubini, Rostocae 8. 1602.

Laudatur ab Henninio. Vid. mox ad a. 1603.

Iuvenalis, cum paraphr. Fed. Ceruti, Augustae Vindelic. 4. 1603.

Cf. sup. ad a. 1597. et 1599.

Gryphii VII. Persii et Iuvenalis Satyrae, Lugduni ap. Gryph. 12. 1603.

Iuvenalis, Paris. 4. 1603.

Iuvenalis et Persii Satyrae cum comm. Theod. Pulmanni et Eilh. Lubini, Lugduni 12. 1603.

* Lubini II. s. Wecheliana (n. 77.) *Iuvenalis Satyrarum Libri V. ex duobus mss. exemplaribus et vetustiss. ms. Commentario plus quam ducentis locis correcti. Praeterea A. Placci Persii Satyrarum liber unus. Cum analysi et doctissimis commentariis, partim nunc primum, partim de integro editis, Eilhardj Lubini. In fine accessit rerum et verborum index utilissimus. Hanoviae, typis Wechelianiis,* 4. 1603.

Lubinus Iuvenalem et ad fidem codicum MSS. recensere, et interpretari conatus est, sed impar fuit talibus ausis. Raro notavit varietatem lectionis, et modo hanc, modo illam recensionem superiorem, plerumque Stephani, Gryphii et Pulmanni, sequutus videtur. Commentarius autem speciosus verbis, re inanis est et verbosum prodit nugatorem, qui pleraque non semel, sed bis terve, mutatis verbis παραφράσει et vanam saepe alienamque ostentat doctrinam, quae multa tum obscura non illustrat, tum satis clara et perspicua alienis luminibus affusis obfuscatur: quare vix satis mirari possum, quid causae fuerit, quod recentiores interpretes, Prateus, Schrevelius, Marshall alique hunc commentarium ceteris longe praeferendum et ad verbum fere repetendum aut unice sequendum censuerint. Neque meum modo hoc iudicium est, sed Henninii quoque et aliorum.

IUVENAL. VOL. I.

k

Iuvenalis, in Vell. II. Corp. poet. Lat. editi a Sam. Crispino, Genevae (Aureliae Allobr.) 4. 1603.

Editio recusa a. 1611. et 1627.

*** *Iuvenalis et Persii Satiras, ex officina Plantiniana Raphel. Antverpiae* (In Bibl. Reg. Gall.) 16. 1605.

Iuvenalis et Persii Satyras cum Commentationibus et Paralipomenis B. Autumni. Paris. 1607. Item Stephani Claverii Commentarius in A. Persii Satyras. Paris. 1607. Item Claverii periphrases aenigmaticae in Iuvenalem: adiunctae Jos. Scaligeri, Lipsii et aliorum explicationes; Parisiis, apud Rob. Fouet 8. 1607.

Claverii Periphrases quorundam locorum Iuvenalis difficiliorum, ab Henninio insertae Notis Selectis, paucae sunt et exiguo vel nulli adeo usui ad interpretationem poetae. Cf. Barth. ad Stat. T. I. p. 432. De *Autumno* recte iam Henninius ita iudicavit: „*Bernardus Autumnus Nitiobrix*, in Senatu Burdigalensi patronus, summa cum pompa promittit *Commentationes, Observationes, Paralipomena* in has Satyras a se ex MSS. (si Diis placet) restitutas, omnesque ante eum Interpretes nominatim mox ab initio iactat castigatos. Verum, sine invidia verum mihi liceat dicere, si singuli sua repetitum venirent, nudus remaneret procul dubio ineptissimus rhapsodus, ut Barth. Advers. XXVII, 17. aliisque non sine ingenti merito suo dicitur.“

Iuvenalis, cum ind. Langii, Friburgi 4. 1607.

Iuvenalis et Persius, cum Jos. Langii indice omnium vocabulorum, Friburgi 4. 1608.

Jos. Langii, Caesaremontani, Rhetorices et Graecarum Lit. Profess. in Academia Friburgensi, opera posita tantum in conficiendo Indice vocabulorum, (et quidem singulorum tantum). non phrasium, absolutissimo, qui ab aliis deinde editoribus, etiam Henninio et Achaintre, receptus est, sed non adeo magnum habet usum. Similis Index iam in antiquis editt. reperitur; hic tamen plenior est.

Iuvenalis Satyras, castratae in usum Collegii S. I. Brunsbergensis, Coloniae 8. 1610.

EDITIONVM IUVENALIS CXLVII

Persius et Iuvenalis in Vol. I. et II. Corp. Poet.
 Lat. Crispiniani edit. II. Genevae 4. 1611.
 Vid. sup. ad a. 1603.

Iuvenalis et Persius, c. not. et ind. omnium verborum, Genevae 12. 1612.

Iuvenalis et Persius, cum notis Thomae Farnabii,
 Londini 12. 1612.

Editio haec, scholarum usibus inserviens, saepissime repetita est in 8. et 12., Paris. 1614. atque multo emendatior et auctior Lond. 1620. 1633. Francof. ad M. 1623. Amst. 1624. 1631. 1633. 1634. 1641. 1642. 1648. 1650. 1652. 1662. 1668. 1670. Paris. 1626. 1628. 1644. Lugd. 1650. 1672. Hagae Com. et. Roterod. 1683. Roterod. 1702. Pictav. 1705. Notae, margini adscriptae, breves sunt et maximam partem ex aliis interpretibus, non magna iudicii subtilitate, selectae; in textu vero et lectio et distinctio parum proba et accurata.

* *Iunii Iuvenalis* cet. ut in edit. I. a. 1602. — *Additus est index geminus rerum et verborum omnium absolutissimus*. Lutetiae, apud Claud. Morellum, 4. 1613.

Iuvenalis et Persius, Coloniae 12. 1613.

Stephani III. Rigaltii I. (n. 70.) *Iuvenalis Satirarum Libri V. Sulpiciae Satira*. Cura Nic. Rigaltii. Lutetiae, ex off. Rob. Stephani III. 12. 1613.

Conf. ad Rigaltii edit. II. a. 1616.

* Grangaei (n. 81.) *Iuvenalis Satyrae cum comm.* Is. Grangaei. Parisiis, apud Rob. Fouet 1614. 4. *Iuvenalis cum comm.* Bern. Autumni. Paris. 1614. *Iuvenalis c. comm.* Dom. Calderini, Paris. 4. 1614.

De *Autumno* vid. ad ed. Paris. 1607. de *Calderino* ad a. 1474. *Grangaei*, Gymnasiorum Vindocinensis, opera magis ad interpretationem, quam ad rem criticam spectat. Commentarius eius est omnium longe doctissimus, sed multa quoque, quae ad poetam nihil faciunt, ad singulas voces et sententias in eo adnotata sunt et operose congesta. Conf. ad edit. Venetam XVIII. a. 1499.

* Stephani IV. Rigaltii II. (n. 70.) *D. Iunii Iuvenalis Satirarum Libri V. Sulpiciae Satira. Nova Editio, cura Nicolai Rigaltii. Lutetiae, ex officina Rob. Stephani III.* 8. 1616.

Editio haec nova utrum a priore a. 1613. differat, nec ne, dicere non habeo. Classica autem est et superioribus praeferenda omnibus emendatae sanacque lectionis nomine; simplici quoque elegantia et nitore typographico commendanda. Ei praefixa est Rigaltii *Diss. de Satira Iuvenalis*, adnexae autem ad calcem *Notae et Notae aliquot repetitae lectionis*. In hisce notulis plerumque vera poetae mens declaratur vel tribus quatuorve verbis, vel collatis aliorum scriptorum locis, et variantes lectiones membranarum bis tantum, aliorumque librorum, nescio utrum scriptorum an editorum, toties vel ter laudantur: quod neque saepius, neque accuratius, libris designatis, factum esse et miror et doleo; quin Rigaltius haud dubie usus sit opibus Biblioth. Regiae Paris. in qua certe in ordinem digerenda adiuvit Casaubonum, cuique post huius mortem praefuit. — Sodales Bipontini duplicem edit. Rigaltianam huius anni, alteram Persii, Iuvenalis et Sulpiciae in 8. e Bibl. Cordesiana p. 499., alteram Iuven. et Sulpic. in 12. e Catal. de la Bibl. du Roi. Belles Lettres T. I. p. 318. memorant.

Persius et Iuvenalis, uterque omni obscoenitate expurgatus, in Alex. Ficheti Choro poetarum, Lugduni 4. 1617.

Lubini III. s. Wecheliana II. *Iuvenalis et Persius, cum comm. Lubini*, Hanoviae, 4. 1619.

Repetitio ed. a. 1603. qua usus est Henninius.

* * * *Iuvenalis et Persius cum comm. Lubini apud David. et Daniel. Aubry.* Hanoviae 8. 1619.
(In Bibl. Reg. Gall.)

Iuvenalis et Persius, Amstelod. 24. 1619.

* * *Iuvenalis Satyra II. (Paris.) ap. Io. Libert.* 4. 1621.

Eiusdem typographi impensis excusae Sat. VI. a. 1622., Sat. XIII. a. 1624., Sat. I. a. 1643., Sat. III. a. 1644., Sat. IV. V. VII. VIII. sine nota anni, et Sat. XII. ap. viduam Libert. a. 1652. Quae editiones collatae sunt a Maittario in ed. Lond. 1716. et modo hanc, modo illam recensionem, plerumque Gryphianam, sequuntur.

Persius et Iuvenalis in Corp. poet. Lat. Crispiniano, ed. III. Genevae 4. 1627.

Cf. ad a. 1603. et 1611.

* * *Iuvenalis et Persius*, Parisiis ex typogr. Regia fol. 1644.

Editio collata a Maittario et splendide excusa prelo Luparensi, ex quo etiam Virgilius, Horatius et Terentius non minore impensa et nitore exierunt.

Schreveliana I. *Iuvenalis et Persii Satyrae cum veteris Scholiastae et Variorum commentariis*, accurate Corn. Schrevelio. Lugduni Bat. 8. 1648.

De hac edit. vid. inf. ad quartam a. 1664.

Iuvenalis et Persius, ex doctorum virorum emendatione, Amsterodami ap. Lud. Elzevirium 12. 1651.

Editio videtur digna, quae inspiciatur.

Iuvenalis et Persius, Genevae 12. 1652.

Schreveliana II. vel III. *Iuvenalis et Persii Satyrae cum Vet. Scholiastae et Variorum Commentariis*, accurate Corn. Schrevelio. Lugduni Bat. 8. 1658.

Repetit. edit. a. 1648. Utrum vero secunda an tertia sit Schreveliana, dicere non habeo: editio certe a. 1664 est quarta; quod ex Praefat. eius intelligitur.

* Schreveliana IV. *Iuvenalis, (Sulpiciae) et Persii Satyrae cum Vet. Scholiastae et Variorum Commentariis*, accurate Corn. Schrevelio, (M. D. et Gymn. Lugd. Bat. Rectore) Lugd. Batav. et Roterod. 8. 1664.

Editio cum notis Variorum, quales a Batavis Saec. XVII. curari solebant; in quibus multorum notae (et quidem, quod mireris, integrae Lubini et Farnabii, selectae aliorum) larga manu, sine iudicio ac delectu, non ubi iis opus erat, sed ubi hic vel ille commentator eas

adscripterat, congestae, et saepissime vel eadem, quae plures observarunt, bis terve apposita, vel vulgaria, aliena ac falsa excerpta sunt; varietas autem lectionis vix quinque vel sex locis, nec fere nisi verbis *alii legunt*, notata, etsi editor usus est et multorum commentariis, editionibus observationibusque, et quatuor codd. MSS. Salmasii et Gudii. In textu tamen constituendo felicior ille fuit, (plerumque enim sequutus est recensitionem Rigaltii in ed. Stephan. III.) quam in delectu notarum. Scholia autem vetera saepe pro lubitu et perperam emendavit: et tamen Henninius incaute eum sequutus est. v. sup. ad edit. Pithoei I. a. 1585.

* * * *D. Iunii Iuvenalis et A. Persii Flacci Sat. apud Sim. Bernard, Parisiis* 12. 1669.
(Bibl. de l' Arsenal)

Iuvenalis et Persii (nec non Sulpiciae) Satyrae ex doctorum virorum emendatione. Amsterdami, typis Dan. Elsevirii 16. 1671.

Repetit. forte edit. a. 1651.

Iuvenalis et Persius cum notis Variorum et Mich. Marollesii, cum eiusd. vers. Gallica, Lutetiae 8. 1671.

* * * Schrevel. V. *Iuvenalis* cet. Lugd. Bat. 8. 1671.

Iuvenalis et Persius, Roterod. 12. 1680.

Iuvenalis et Persius latine cum versione gallica Valterii (de la Valterie), Paris. 8. 1681.

* * * *Iuvenalis Satirae ab omni obscenitate expurgatae, apud Masson, Parisiis* 12. 1683.
(Bibl. du Panthéon.

Schreveliana VI. *Iuvenalis* cet. ut in ed. IV. a. 1664.
Amstel. ex off. I. H. Wetstenii 8. 1684.

Haec editio prioribus auctorior est, adiectis varr. Lectt. cod. Basil. et Graevii notis, sed paucis tantum et criticis. Cf. ad a. 1664. Praeter hanc edit. a sociis Bipontinis alia memoratur h. a. nec nisi his verbis: *Schreveliana*, Amstel. 8. 1684.

* *Iuvenalis et Persii Satirae, notis illustravit Ludov. Prateus, Rhetoricae Professor emeritus, iussu Regis, in usum Delphini, Parisiis* 4 mai. 1684.

Prateus inter meliores *Iuvenalis* interpretes eosque, qui in *Delphini* usum commentati sunt, referendus est, et contextui poetae paraphrasticam interpretationem, huic vero copiosas subiecit annotationes maximamque partem ex aliorum commentariis excerptas, quibus et summam cuiusque satirae nexumque sententiarum, et obscuriora loca, verba ac res explicare conatus est. Multa tamen immiscuit tum vulgaria, tum falsa et aliena; quaeque res postulabat, saepe non monuit: permultos quoque versus, nimio castitatis studio et exemplo aliorum, (v. ad a. 1610. 1617. 1685. 1689. 1697-) rescuit; sed eosdem perperam et imprudenter in unum locum congestos ad calcem editionis suae reiecit: nam qui his lautitiis pascuntur, eas in tali lance satura appositas cupide devorabunt. Praeterea omnis fere opera eius in commentando versata est, non in textu emendando, et passim revocata lectio, quam *Pithoeus*, *Rigaltius* aliique iam recte respuerant. Recusa est haec editio *Rhotomagi* 1685. *Lond.* 1691. 1699. 1708.

Henniniana I. D. Iunii Iuvenalis Satyrae, scholiis veterum et fere omnium eruditorum, qui ex professo in eas scripserunt, commentariis tam antea vulgatis, quam novis — illustratae, quibus sua spicilegia adiecit Henr. Christ. Henninius. Ultraiecti, ap. Rud. a Zyll. 4. 1685.

Vid. inf. ad edit. II. a. 1695.

Iuvenalis Satyrae omni obscenitate expurgatae. Turonibus ap. Phil. Masson. 12. 1685.

Iuvenalis et Persii Satirae in usum Delphini cum interpr. et notis Ludov. Pratei, Rhotomagi 4. 1685.

Iuvenalis et Persius, Antverp. 12. 1685.

Persius et Iuvenalis cum paraphrasi gall. Tarteroni & I. Paris. 12. 1689.

In hac quoque edit. omissa sunt loca obscoeniora. Versio *Tarteroni* repetita *Amst.* 1695. *Paris.* 1706. 1729; 1737. 1752.

Persius et Iuvenalis cum vers. gall. Tarteroni, Amst.
12. 1695.

Ita Fabric. et ex eo alii. Sed Paris. 1695 haec versio repetita est, ut ibidem saepius, si fides habenda Catalogo Bibl. Frfti d. 8 Iul. 1799. divenditae.

* Henniniana II. *D. Iunii Iuvenalis Aquinatis Satyrae, cum Scholiis Veterum et Commentariis integris, selectis et conquisitis ferè omnium Eruditorum, ut Grangaei, Britannici — Henninii. Accedit A. Persii Flacci Satirarum Liber. Isaacus Casaubonus recensuit et Commentario Libro illustravit.* Lugduni Bat. apud Petrum van der Aa, 4. 1695.

Repetitio edit. Ultraiect. a. 1685. quae omnium praestantissima est, et curata ab Henr. Christ. Henninio, historiæ et eloquentiæ in Acad. Duisburg. Professore, qui a. 1706. et vita discessit. Ea continentur I. *Prolegomena*, et in his Vita Iuvenalis, quae Suetonio tribuitur, Rigaltii diss. de eius Satira et index (octo) codd. MSS. Iuvenalis; (qui a nobis in Var. Lect. numeris 2 — 7. 28. et 29. designantur) Editionum tam vulgatarum, quam promissarum; (qui admodum brevis et mancus est) Versionum, nec non Variantium Lectionum; (quae deprehenduntur tum in octo illis codd. mss., tum in editt. Grangaei ac Stephani I. et II.) II. *Iuvenalis Satyrae XVI.* cum *Scholiis Veterum* et *Grangaei* Commentariis; III. Commentaria Britannici, immixtis Scholiis Curionis et Merulae; IV. V. VI. Adnotationes Pulmanni, Pithoei et Rigaltii; VII. Calderini commentaria; VIII — X. Notae variorum variae et selectae; XI. Henninii Spicilegia; XII. Peplus notarum ad Scholia Veterum; XIII. Index vocabulorum, de quo v. ad ed. Langii a. 1608. — Haec est summa vasti huius operis et celebratissimae editionis. Cuius si externam speciem consideres, nitidissima est, si internam indolem, et hic cognosces, non omne quod niteat aurum esse. Vere eam dixeris indigestam vanae speciosaeque doctrinae farraginem rudemque rerum inutilium molem. Praeterea Henninius non novam nobis neque poetae, neque veteris Scholiastae, recensionem dedit, sed Schrevelianam, (de qua v. ad a. 1664.) et no-

tas Variorum codicumque MSS. lectiones non, ut Schrevelius, ad quaevis poetae loca, ad quae spectant, sed has seorsum in Prolegomenis et excerptis Pithoei, Rigaltii aliorumque notis memoravit, illas singulatim ita, ut unum commentarium alter excipiat, descripsit; qua perversa ratione dici non potest, quam molestum difficilemque reddiderit editionis suae usum. Haec et alia iam notarunt alii, inpr. Lengnich in *Beiträgen zur Kenntniss seltener Bücher* T. II. p. 134 — 141. et Clericus in *Bibliothèque ancienne et moderne* Amst. 1718. 12. T. IX. p. 113.

Iuvenalis et Persius, cum interpr. ac notis Ios. Iuvencii (Iouvençy) S. I. Rothomagi 12. 1697.

Iuvencius aliorum exemplo, obscoena praetermisit loca, (v. ad edit. Pratei a. 1684.) et cavere voluit, ne nimis vel breves vel prolixae essent notae. Editio auctior et emendatio prelo exiit Rothomagi 1709. Paris. 1700. 1715. et 1729.

Iuvenalis et Persius, ex doctorum virorum emendatione, Amstel. ap. Henr. Wetstenium 16. s. a.

Haec editio, ut verba Sodalium Bipontinorum mea faciam, imitatur quidem Elzevirianam, (a. 1651. et 1671.) sed et subinde ab eius lectione differt.

SAEC. XVIII. 1701 — 1800.

Iuvenalis et Persii Satyrae, cum notis et metaphrasi Hetrusca, e regione posita. Edidit Camillus Sylvester, Comes ac Nobilis Rhodiginus, Patavii 4. 1711.

vid. *Journal des Savans* 1713. Aout p. 231. Annum 1712 memorant alii, nisi haec repetita est editio. Notae et Diss. sunt doctissimae et potissimum antiquariae, in quibus multae etiam, et antea ineditae, Inscriptiones exhibentur. Vellem iis uti potuissem.

Persius et Iuvenalis in: Operibus et Fragmentis vet. poet. lat. a Maithario editis, Vol. II. p. 884 — 889. et p. 1142 — 1166. Londini fol. 1713.

* *D. Iunii Iuvenalis et Auli Persii Flacci Satyrae*, Londini, ex off. Tonson et Watts 12. 1716.

Hanc edit. curavit Mich. Maithaire, qui aliquot contulit editiones antiquas. Inde tamen non multum,

ne dicam nihil lucis affulsit contextui poetae, sed saepissime restitutae sunt pravae ac vitiosae lectiones, ab aliis iam emendatae. Dimidiam fere libelli partem capit Index verborum, similis nostro, sed dimidio minor.

* *Juvenalis et Persii Satyras, ex optimis codd. recensuit notisque illustravit Thomas Marshall A. M. Editio nova caeteris emendatior, cui accesserunt nova Argumenta, nec non Diss. de origine, progressu et regulis Satyrae.* Londini 8. 1723.

Quomodo in Juvenale edendo versatus sit Marshall, ipse in fine Dissert. illius declaravit his verbis: „Textum hic castigatissimum tibi exhibemus, utpote cum correctissimis Schrevelii, Lubini et aliorum editionibus collatum et ad fidem optimorum exemplarium diligentissime revocatum. Argumenta etiam nova singulis Satyris praefixi. Quod ad Notas adinet, licet maximam earum partem contexui, multum tamen Grangaeo, multum Britanico, plurimum etiam Lubino me debere profiteor.“ Adiectus est brevis Index vocabulorum et phrasium memorabilium.

*** *Juvenalis Satirae*, Parisiis 12. 1724. 1725.

Juvenalis et Persius, Amst. 12. 1735.

Juvenalis Satyrae cum vers. Ital. et notis Camilli Sylvestris, in Corp. omnium vett. poet. Lat. cum eorundem vers. Ital. T. XXVIII. Mediolani 4. 1739.

Juvenalis et Persius, ad fidem optimorum librorum accurate recensiti. Gottingae, 12. 1742.

Recusi a. 1769. *Juvenalis et Persius* cura Hambergeri. Editiones istae dignae sunt, quae commendentur, ob curam in vera lectione reddenda positam.

Juvenalis et Persius, Londini 12. 1744.

Juvenalis et Persius, ex recogn. Steph. Andr. Philippe, Paris. 12. 1746.

Repetita ed. a. 1747. et 1754.

Juvenalis et Persius cum Chrestomathia I. P. Milleri. Berolini 8. 1749.

Mülleri editiones nitidissimae, sed non satis emendatae et parum utiles, ut et Glasguenses.

Iuvenalis et Persius, Glasgae 8. 1750.

Iuvenalis Satyra VII ad fidem codicis Schwarziani recusa, Altorf. 8. 1760.

Eam edidit Cl. Will, Prof. Altorf. De cod. Schwarz. v. sup. Ind. Codd. MSS.

Iuvenalis et Persii Sat. edente Baskerville, Birmingham 4. 1761.

Iuvenalis et Persius, Cantabrigiae 8. 1763.

Omnium editt. nitidissima.

Iuvenalis et Persii Satirae, Parisiis 12. 1771.

Iuvenalis, Persii et Sulpiciae Sat. Paris. 12. 1776.

* *Iuvenalis Satirae*, cum vers. german. eaque paraphr. Berol. et Lips. 8. 1777.

Cf. inf. verss. German.

* *Iuvenalis Satyrae ex rec. Henninii, et Persii Satyrae ex rec. Casauboni*, Norimb. 12. 1780.

* *Iuvenalis Satyrae, ex rec. Henninii. Persii Satyrae ex rec. Casauboni fideliter expressae. Sulpiciae Satyra. Mannhemii, cura et sumptibus Societatis literatae* 8 min. 1781.

Editiones Henninii et Casanboni tam fideliter expressae sunt, ut ne manifesta quidem operarum vitia sint emendata.

Iuvenalis Sat. Paris. ap. Fournier 8. 1783.

* *Persii et Iuvenalis Satirae ad optimas editiones collatae, accedit Sulpiciae Satira. — C. Lucilii Fragmenta. Editio accurata. Biponti ex typographia Societatis* 8. 1785.

Editio cum a simplici elegantia, tum a diligentia ac studio commendanda, quo illi poetae recensiti sunt et indices editionum confecti. Poetis praeter vitam eorum, quae Suetonio tribuitur, et notitiam literariam, ex Fabricii Bibl. Lat. petitam, praemittuntur Argumenta Satt. et Index Editt. longe auctior Fabriciano et in quatuor aetates digestus. Ad calcem reperiuntur Indices in Persium.

et Iuvenalem, in quibus tum sententiae proverbiales moralesque, in iis obviae, laudantur, tum verba quaedam obscura ac potissimum nomina propria explicantur.

D. Iunii Iuvenalis Aquinatis Satirae XVI. ad optimorum exemplarium fidem recensitae, varietate lectionum perpetuoque commentario illustratae et indice uberrimo instructae a Ge. Alex. Ruperti. II Voll. Lipsiae, sumtibus Caspari Fritsch 8. 1801.

Classici Romanorum Scriptores. Vol. I. Iuvenalis et Persii Satirae. Pars I. D. Iunii Iuvenalis Aquinatis Satirae XVI. ad optimorum exemplarium fidem recensitae atque proöemiis, argumentis et indice rerum instructae a Ge. Alex. Ruperti. II Voll. Gottingae sumtibus Henr. Dieterich 8. 1803.

Decimi Iunii Iuvenalis Satirae ad codices Parisinos recensitae, lectionum varietate et commentario perpetuo illustratae a Nic. Lud. Achaintre. Accedunt Hadr. et C. Valesiorum notae adhuc ineditae. II Vol. Parisiis, sumtibus et typis Firmini Didot 8. 1810.

Tomus primus pag. 1 — 568. continet poetae Satiras cum notis textui subnexis et lectionis varietate notis subiecta, ad calcem vero tabulas sex de mensuris et ponderibus Romanorum; alter pag. 1 — 27. vitam Iuvenalis a Suetonio; incerto auctore, Salmasio, Dodwello et editore concinnatam, p. 27 — 33. testimonia veterum et recentiorum de Iuvenale, p. 33 — 51. elenchum codicum Iuvenalis, p. 51 — 75. elenchum editionum Iuvenalis, p. 75 — 112. de scholiastis Iuvenalis, vet. glossis (quarum magna pars e codd. variis excerpta est) et de iis omnibus, qui hunc poetam notis atque commentariis illustraverunt, p. 113 — 228. Hadriani Valesii, Consilarii et Historiographi regii, notas in D. Iun. Iuvenalis Satiras, (in dimidiam earum partem) labore et studio Caroli Valesii, Hadriani filii, in Senatu Parisiensi causarum patroni, qui suas etiam in Iuvenalem notas adiecit a. 1699. (quas notas adhuc ineditas Chardon de la Rochette editori excudendas concessit); p. 229 — 353. vetera scholia in Iuvenalis Satiras, a P. Pithoeo primum

Lutetiae 1585. edita; p. 353 — 367. P. Pithoei et editoris notas in haec scholia eorumque emendationes; — p. 1 — 132. Indicem vocabulorum omnium, quae in satiris Iuvenalis leguntur, de quo v. sup. ad edit. Ios. Langii, Friburgi 1608. Editor ex meo commentario plurima in suum transtulit, iisdem quoque verbis retentis, nonnulla rectius exposuit, et copiose disseruit de rebus notissimis, praecipue geographiis, de *sestertiis*, *macellis*, *fascibus*, *nomi nibus civium Rom.* et aliis, quae his sunt similia. Bibliotheca quoque Imperialis, nunc Regia, ei suggerat quidem XXXV codices mas. et in his antiquissimos optimosque, Puteanum, Alexandrinum, Pithoeanum, Colbertinos, Senatorium et Fauchetianum. v. sup. Ind. codd. MSS. Sed eos non fere consuluit nisi in locis obscurioribus, et plerumque non indicat ac docet, quae et quales, sed quae membranae hanc illamve lectionem exhibeant: quam ob causam brevissimae sunt notae criticae, commentario subiectae.

D. Iunii Iuvenalis Satirae ex recensione Rupertiana editae in usum scholarum academicarum. Hafniae typis Schubothae
8. 1816,

Hae sunt editiones, quae quidem mihi innotuerunt, omnes: nam etsi multo plures a me, quam ab Henningio, Maillartio, Fabricio ipsisque Sodalibus Bipontinis, memoratae sunt, non dubito tamen, quin aliae adhuc, mihi nec visae nec cognitae, in lucem prodierint et passim in bibliothecis, sive publicis sive privatis, lateant. Ex earum Indice apparebit, me in antiquioribus recensendis diligentiorum fuisse, quam in recentioribus: neque enim ea potissimum consilii mei ratio fuit, ut omnes ac singulas, sed ut eas potissimum percenserem editiones, e quibus aliquid vel ad contextum Iuvenalis historiamque eius conficiendam, vel ad interpretationem poetae adiuvandam, utilitatis redundaret. Restat nunc, ut editionibus singulatim enumeratis, universe quaedam tum de stemmatibus et familiis, tum de indole earum subiungam. Quae quidem tela paucis pertexi poterit verbis, quoniam supra iam ad quamvis editionem, quae ad illud consi-

lium meum spectat, monui, ad quod earum genus et ad quam classem ea sit referenda. Quum vero multae editiones et inter has quaedam memorabiliiores, v. c. Mediolanenses et Iuntina, mihi nondum in manibus fuerint, et quae a me sint collatae, quamvis ingens earum numerus sit, non sufficiant ad accuratam textus Iuvenalis historiam condendam, quumque ista rei literariae subtilitas nec otio, nec animo ingenioque meo satis respondeat: non accurate et absolute, sed crassa tantum et pingui, ut aiunt, Minerva omnia haec opera a me perfici poterit; quam itaque ut aequi bonique consulant viri docti, etiam atque etiam rogo. Meliora forte et perfectiora tempus dabit, si editiones a me non inspectas alii diligenter excusserint. Multum tamen inde fructus ad ipsum poetam rediturum esse, vix speraverim.

Romana princeps e codice parum emendato fluxit. Meliores membranae paulo post adhibitae in Venetis, a quibus, ut in Virgilio et Horatio, primum Iuvenalis lectio ita videtur constituta, ut per omnes propagaretur Saeculi XV editiones, quamvis harum fere nulla sit, quae plane conveniat cum superiore aliqua. Magnam potissimum familiam ducit Veneta prima, a. 1475. cum Domitii Calderini, qui etiam codicibus mas. usus est, commentariis vulgata, ex qua expressae sunt Venetae 1482. binae 1483. 1485. 1487. al. Vicent. 1480. Lipsienses 1497. 1502. 1504. 1507. cet. Ad emendandum deinde Iuvenalis textum ope librorum scriptorum accesserunt *Falla* in Veneta 1486. et *Mancinellus* in Veneta Tacuini de Tridino 1492. Illam plerumque sequuntur Venetae 1491. 1492. (Locatelli). 1498. 1501. hanc vero Veneta 1494. Norimberg. 1497. et Ascensianae novem Lugd. 1498. 1501. 1507. 1511. 1512. 1515. Paris. 1505. 1512. et 1519. nam Iodocus *Badius Ascensius* in textu Iuvenalis, ut et Virgilii Horatique, parum aut nihil paene operae collocavit. Eandem fere recensionem servavit *Britannicus* in Venet. 1499. 1509. 1512. 1515. Brix. 1501. 1503. al. etsi plura in iis novata sunt et correctae. Omnino enim Saeculo XV magis interpretandi studium viros doctos

exercuit, quam critica cura: Iuvenalis autem (ut Henninii verba in Praef. ad Domitii Calderini Comm. mea faciam) tantis eo tempore erat in deliciis, ut ille fere doctior haberetur, qui quam plurima acutissimi poetae memoria complecteretur illumque vel accuratius explicare posset, vel commentariis illustrasset; quod etiam intelligitur ex Domitii Calderini Epistola ad Iulianum Medicen a. 1474. scripta. Hinc etiam Saeculo XV plerique *Commentarii* in Iuvenalem scripti sunt et editi, de quorum indole iam supra in Editionum catalogo sententiam meam dixi; primum *Ang. Sabini* et *Domitii Calderini* Romae 1474. deinde *Ge. Merulae* Venet. et Tarvisii 1478. *Ge. Vallae* Venet. 1486. *Ant. Mancinelli* Venet. 1492. *Iod. Badii Ascensii* Lugd. 1498. et *Io. Britannici* Venet. 1499. Qui commentarii saepius repetiti sunt, tum seorsum, Domitii Calderini Ven. 1475. 1482. bis 1483. 1485. 1487. Paris. 1614. Merulae Brix. 1486. Mancinelli Colon. 1517. Britannici Brix. 1501. 1503. Venet. 1509. 1512. 1515. 1548. Mediol. 1514., tum iunctim, Domitii Calderini et Vallae Venet. 1491. Merulae et Domitii Calderini Venet. bis 1492. Mancinelli, Domitii Calderini et Vallae Venet. 1492. 1494. Norimb. 1497. Mancinelli, Domitii Calderini, Merulae et Vallae Venet. 1498. 1501. Sabini, Merulae, Calderini et Vallae Venet. 1493. Paris. 1498. Mancinelli et Badii Ascensii Lugd. 1498. 1501. 1507. 1511. 1512. 1515. Paris. 1505. 1512. 1519. Badii Ascensii et Britannici Venet. 1539. 1548.

Novae melioresque textus recensiones Saeculo XVI adornatae sunt ab *Aldo*, *Iunta*, *Colinaeo*, *Gryphio*, *Rob. Stephano*, *Theod. Pulmanno* et *P. Pithoeo*, qui etiam de Virgilio, Horatio aliisque scriptoribus Romanis bene meriti sunt omnes, praeter Pithoeum, cui tamen plurimum debent Iuvenalis, Persius et Sulpicia. In *Aldinis* fundamenti loco positae videntur Venetae antiquiores, in primis a. 1486. Aldina prima prodiit sine nota anni, altera, quae emendatissima est, a. 1501., et tertia, quae ad priorem plerumque rediit, a. 1535. Ex iis et quidem, quod mireris, magis ex prima, quam secunda, ductae sunt *Iuntina* Florent.

1513., quam tamen nondum a quoquam critica cum cura et subtilitate excussam esse doleo, *Argentipensis* 1518. 1527. egregia editio, Parisinae *Sim. Colinaei* Paris 1528. 1535. 1542. Venetae *Stagnini* 1530. 1535. Basileensis *Curionis* 1531. *Gryphianae* Lugd. 1534. 1538. 1546. 1560. Paris. 1545. Lugdunenses *Frellonii* ex rec. *Iunii* 1556. 1562. 1564. quae tamen omnes passim et ab Aldinis, et a se invicem discedunt.

Textum Aldinum expresserunt etiam *Rob. Stephanus* I. in Paris. 1544. 1549. et *Theod. Pulmannus* in Plantiniani Antverp. 1565. 1566. 1585. 1587. Lugd. 1590. sed multa correxerunt ex membranis.

Melior deinde Iuvenali lux affulsit opera *P. Pithoei* et *Nic. Rigaltii*. Ille eum magna cum cura criticaque solertia recensuit ad fidem codd. MSS. Lutet. 1585. quam editionem Commelinus repetiit Heidelb. 1590. Maxime tamen omnium de integritate contextus Iuvenalis promeritus est *Nic. Rigaltius*, cuius editionem *Rob. Stephanus* III. Lutet. 1613. et 1616. prelo suo excudendam curavit. Is poetae, olim magnopere deformato, si non plane veram ac genuinam, certe venustam reddidit faciem, quae satis placere possit.

Post Pithoeum et Rigaltium, adeoque annis abhinc fere ducentis, non fuit fere quisquam, qui multum operae, vel eam felici successu in Iuvenale recensendo poneret. Antiquiores plerumque lectiones adsciverunt *Bill. Lubinus*, a quo tres membranae in consilium adhibitae sunt, in edit. Rostoc. 1602. Hanov. 1603. 1619. et *Maittaire* in edit. Lond. 1716 cuius omne pretium ex variarum lectionum elencho et Indice verborum pendet. Recensio autem Rigaltiana tantum non integra restituta est in editionibus *Schrevelianis* Lugd. Bat. 1648 — 1684. *Henniniana* Ultrai. 1685. et Lugd. Bat. 1695. (nam Henninius non novam curavit recensionem, sed exemplum Schrevelianum operis librariis excudendum tradidit et paucis tantum locis correxit, quod ipse profitetur in Praefat.) *Goettingensi* 1769.

et *Bipontina* 1785. quae reliquis emendatiores sunt, nec multum a se invicem discrepant.

Hi fere sunt editores Iuvenalis, qui ingenium doctrinamque ad textum eius emendandum contulere: quorum tamen opera nondum ille integritati suae ita restitutus est, ut critica iam cura supersedere liceat. Praeter eos fuere etiam inde ab initio Saeculi XVI. qui notas et commentarios, sed parum idoneos, in poetam scriberent. Quos nunc breviter landasse sufficiat, quum iam in Editionum indice de iis eorumque laboribus qualemcumque tulerim sententiam.

Commentarios Radii Ascensii, Britannici et Mancinelli saepius repetitos esse Saeculo XVI. iam supra monui. Iis accessere:

I. ADNOTATIVNCVLAE *Coelii Sec. Curionis*, brevis commentarii vice margini adiectae a Colinaeo, Gryphio et aliis Paris. 1528. 1535. 1561. Crac. 1529. Lugd. 1538. 1556. 1564. Antverp. 1559.

II. SCHOLIA, et quidem 1) eiusdem *Curionis*, quibus tum praeterita ab aliis et potissimum Britannico explicantur, tum male intellecta corriguntur, edita cum Britannici comment. a Frobenio Basil. 1551. et a Morello Lutet. 1602. 1613. 2) Alia, tam critici quam grammatici argumenti, scripta ab *Hadr. Iunio* et a Pulmanno apposita margini editionis suae Antverp. 1565. 1566. 1585. 1587. Lugd. 1590. 3) *Scholia Vetera s. Veterum*, quorum dimidiam fere partem Valla Venet. 1486. evulgerat, et quae integra edidere primum Pithoeus Lutet. 1585. deinde Commelinus Heidelb. 1590. Morellus Lutet. 1602. 1613. Schrevelius Lugd. Bat. 1648 — 1684. et Henninius Ultraï 1685. Lugd. Bat. 1695.

III. ADNOTATIONES *Pulmanni* Antverp. 1565. seq. *Pithoei* Lutet. 1585. *Rigaltii* Lutet. 1613. 1616. *Farnabii* Lond. 1612. 1620. 1633. Paris. 1614. 1626. 1644. Amst. 1619. 1624. 1631. cet. Francof. 1623. Lugd. 1650. 1672. Roterod. 1680. 1683. 1702. Hagae Com. 1683. *Almeloventii* et *Henninii* in huius edit. Ultraï 1685.

Camilli Sylvestris, Bahrdtii, Abeli aliorumque in versionibus Iuvenalis.

IV. PERIPHRASES ænigmaticæ *Claverii* Paris. 1607.

V. PARAPHRASES parum utiles *Feder. Ceruti* Veronæ 1597. *Augustæ* Vindel. 1599. 1600. 1603. *Prætei* Paris. 1684. *Anonymi* auctoris vers. german. Berol. 1777.

VI. COMMENTARII *Lubini* Rostoc. 1602. Lugd. 1603. Hanov. 1603. 1619. *Autumni* Paris. 1607. 1614. *Grangæi* Paris. 1614. *Prætei* in usum Delphini Paris. 1684. Rothomagi 1685. Lond. 1691. 1699. 1708. *Iuvenicii* Rothomagi 1697. 1709. Paris. 1715. *Marshalli* Lond. 1723. *Oweni* et *Madani* in verss. Angl. Lond. 1785. et 1789.

VII. INDICES *Langii* Friburgi 1607. 1608. *Genevæ* 1612. *Maittarii* Lond. 1716. et *Sodaliæ Bipontinorum* 1785.

VIII. EDITIONES CASTRATÆ seu obscœnitatē omnī purgatæ, *Colon.* 1610. *Ficheti* in Choro poetarum Lugd. 1617. *Prætei* Paris. 1684. *Massoni* Turonibus 1685. *Tarteroni* Paris. 1689. 1695. 1706. 1729. 1737. 1752. *Iuvenicii* Rothomagi 1697. 1709. *Oweni* Lond. 1785. 1786.

IX. VERSIONES.

X. OBSERVATIONES in *Iuvenalem* separatim editæ, et

XI. INEDITA,

quæ omnia mox singulatim memorabimus, si prius univēse pauca dixerimus de his virorum doctorum studiis et de fructu, quem inde poetæ interpretatio tulerit.

Toto Sæculo XVI ne unus quidem commentarius novus exiit in vulgus, sed veteres primum sæpius et variis locis recusi sunt, hisque substituta deinde Scholia Curationis et Iunii, multarum editionum margini adiecta a. 1528 — 1590. et puerilibus dicata studiis, quæ tamen iis valde adinvari posse nemo facile sibi persuadebit. Neque plus valent vel ad ingenia iuvenum alenda vel ad poetam illustrandum et Periphrasæ *Claverii* Paris. 1607.

et Paraphrases Ceruti Veronae 1597. Pratei Paris. 1684. aliorumque, quae omnino, si breves sunt, ad interpretationem nihil faciunt, praecipue in poetis satiricis, qui prosa fere oratione utuntur, si copiosae ac prolixae, non sine summo taedio legi possunt. Adnotationes Pulmanni, Pithoei, Rigaltii, Almelovenii, Henninii aliorumque sive ad rem potissimum spectant criticam, sive uni tantum alterique loco lucem afferunt.

Saeculo XVII novi quidem vulgati sunt *Commentarii* Labini, Antumni, Farnabii, Grangaei, Pratei, Iuvencii: sed longe maxima eorum pars vel ex antiquioribus, in primis Britannici, depromta est, vel magis doctam prodiit subtilitatem, quam iudicii sensusque elegantiam. Intellexere utique viri docti, ad Iuvenalis interpretationem non sufficere unius alteriusve loci explicationem, sed perpetuos requiri commentarios, qui nihil relinquerent obscuritatis. Iidem vero perperam sibi persuasisse videntur, se compendiaria via eo, quo tenderent, pervenire posse, si non suum adhiberent iudicium, sed alienum fere sequerentur; neque ipsi diligenter circumspicerent, quae explicare et monere opus essent, sed selectas ex aliis interpretibus notas singulis vocibus, sententiis locisque adaspergerent. Qua ratione etsi parum proficitur, nisi tum ab aliis iam omnia satis illustrata sunt nihilque praeteritum est, quod luce aliqua indigeat, tum aptissima tantum et ceteris probabiliora solerter ex iis excerpuntur; non mirum tamen est, eam multis arrisisse, quum tantopere blandiatur et desidia et inani famae cupidini, quae alienis gloriari bonis alienisque pennis se exornare amat. Cupidissime illam prae ceteris arripuerunt Batavi, qui eandem, per se iam satis commodam ac facilem, multo quoque expeditiorem reddiderunt, in vecto more Auctorum classicorum vel cum omnibus fere Variorum Notis, vel cum integris virorum doctorum commentariis edendorum. Illam rationem sequutus est Schrevelius inde ab a. 1648. utramque vero Henninius a. 1685. compilatores nimis seduli, in quorum editionibus, quae

superiores interpretes ad singulas voces sententiasque illustrandas observaverant, etiam maxime aliena, arguta, vulgaria et absurda, neque semel, sed saepius a pluribus verbisque tantum aliis notata, sine ullo animi iudicio ac delectu cumulata atque congesta sunt, quibus lector oneratur magis, quam adiuvatur.

Saeculo denique XVIII non novos poeta nactus est interpretes, praeter Marshallum, (Lond. 1723.) qui tantum non omnia debet Lubino, et quosdam eruditos Anglos, Italos et Germanos, qui versionibus suis adnotationes subiecerunt, in quibus multa quidem insunt bona, sed quae non omnibus lectorum desideriis satis faciunt.

Iam si omnia, quae a nobis et singulatim et universae dicta sunt, collegeris, facile intelligitur, quam parum adhuc editorum Iuvenalis studia tum in emendationem contextus, tum in summam interpretationis profecerint, et quam vere dixerit Fabricius: (in Bibl. Lat. T. II. p. 362. edit. Ernest. Lips. 1773.) „Quum Henninii editio sit nimis onerata notis, nec ad usum satis apta, quum adeo multis locis sit quaerendum, si scire interpretum sententias velis, omninoque nondum satisfactum sit in hoc scriptore: optandum videtur, ut aliquis vir doctus, tum literis latinis egregie instructus, tum in Satiricis scriptoribus cognoscendis tritus, suscipiat novam editionem, etiam mole minorem Henniniana, et ad eam bene curandam ante omnia libros scriptos et editt. excutiat paulatim, ut materiam ei instituto aptam habeat, per quam deinde et purgare Satiras, et illustrare deinde possit.“

VERSIONES.

Omnes Iuvenalis versiones recensere, non est consilii mei. Neque etiam otium mihi fuit et facultas earum cum poeta comparandarum, etsi id, ob notas quoque eruditas, (inpr. Oweni et Madani Anglorum, quibus aegre carui) non sine fructu fieri posse crediderim. Recentiores tantum popularium meorum subinde inspexi, et memoravi praecipuas. Qui plures noscere cupit, consulat *La France littéraire, ou Dictionnaire des auteurs franc.*

de 1771—1796. per Mr. Brech. Vol. II. (Hamb. 1797.) *A View of the english editions, translations and commentaries of ancient writers, by Mr. Brüggemann, (Sættin. 1796.) I. Fr. Degen's Versuch einer vollständigen Literatur der deutschen Uebersetzungen der Römer, Altenb. 1794. et al.*

I. ANGLICAE.

Persius and Iuvenal translated, with explanatory Notes; by Bart. Holyday, Oxf. 8. 1616. et 1673.

Iuvenal, (six satires) translated by Rob. Stapleton, Oxf. fol. 1644.

Haec versio (inscripta: *Mores hominum, the manners of men described in sixteen satires by Iuvenal*) cum animadversionibus iconibusque aere descriptis recusa est Londini fol. 1660.

The Satires of Iuvenalis and of Persius, translated by Mr. Ioh. Dryden. Lond. 8. 1697.

Repet. Lond. 1711. et 1755. cum figuris aeri incis.

The Satires of Iuvenal, translated into english Verse, with a correct Copy of the Original latin on the opposite page, cleared of all the most exceptionable Passages and illustrated with marginal Notes from the best Commentators. Also Dr. Brewster's Persius, with the Original on the opposite page and notes from Castaubon. By Ed. Owen M. A. Rector of Warrington, London 8. 1785. 1786.

Vid. Hal. Allg. Lit. Zeit. 1786. P. II. p. 581.

A new and literal translation of Iuvenal and Persius, with copious explanatory Notes. By Mr. Madan. 2 Vols. London, 8. 1789.

Vid. Hal. Allg. Lit. Zeit. 1791. P. IV. p. 357.

Stepneum quaedam Iuvenalis Anglico carmine haud inscite reddidisse, monet Fabricius in Bibl. Lat.

II. BELGICAE.

De Schimpdigten van Iovenalis en Persius vertaald d. Abr. Valentyn. Lugd. Bat. 12. 1682.

Haec versio denuo typis expressa est a. 1703. Cf. Koenig. Praef. ad poem. Canitz. p. 45.

Belgico etiam carmine expressas primum singulas Iuvenalis Satiras, (VIII. a. 1679. XI. a. 1695. et XIII. a. 1704.) deinde omnes Havlëm. 1709. 8. edidere Sodales literariae societatis Amstel. cui symbolum *Nil volentibus arduum*, nec non Laur. Bake et Petr. Nuits. vid. Boeksaal van Europe 1695. Iul. et Aug. p. 48. Tweemaandelyse Uyttreksels 1704. Mai. Iun. p. 539.

III. DANICAE.

Iuvenalis Satiram XIV. metaphrasi Danica expressam edidit *Falsterus* cum interpretatione sive paraphrasi latina notisque, et eodem deinde anno totum Iuvenalem, additis etiam notis, Hafniae 4. 1731.

Vid. Act. Erud. 1733. p. 176. et Biblioth. Germanique T. XXII. p. 184.

Juvenal og Persius om Mennekenes Onsker. Ty Satirer oversatte af det Latinske og oplyste med Anmaerkn. af F. Plum. Udg. ved Selskabet til de skionne Videnskapers forfremmelse. Hafniae, 8. 1790.

Vid. Nyeste Kjobenhavnske Efterredninger om lærde Sager. 1790. Vol. II. p. 568.

IV. GALLICAE.

Les Satires de Juvénal traduites de latin en françois par Michel d'Amboise, seigneur de Chenillon, à Paris, I. Longis 8. 1544.

et à Poitiers 12. 1544.

Les Satyres de Perse et de Juvénal, traduites en françois, avec des annotations, par Andr. du Chesne Tourangeau, à Paris 8. 1607.

Les Satires de Juvénal en vers françois, avec un discours de la satire par Denys Challine avocat, Paris, 12. 1653.

Satires de Juvénal et de Perse en latin et en françois, par M. D. M. D. A. V. Paris, 8. 1653.

Les Satires de Juvénal en vers burlesques, par Colletet 12. 1657.

Les Satyres de Juvénal et de Perse, avec des remarques en latin et en françois, par Mich. de Marolles, (Abbé de Villecloin en Touraine) à Paris 8. 1658.

EDITIONVM IUVENALIS CLXVII

Haec versio recusa a. 1671. et 1675. Auctor eius multos scriptores, et Graecos et Romanos, Gallice, sed parum accurate reddidit et eleganter.

Les Satires d' Horace et de Juvénal et quelques epigrammes de Martial en vers françois, traduites par le président Nicole, Paris 8. 1669.

Les Satyres de Juvénal et de Perse, traduites par Mr. de la Valterie, 2 Vol. à Paris 8. 1681.

Les Satyres de Juvénal, traduites par Jérôme Tarteron, à Paris 12. 1689.

Latinus textus e regione positus est et omni obscuritate purgatus. Repet. ed. a. 1695. 1706. 1729. 1737. 1752.

Traduction nouvelle des Satyres de Juvénal en vers françois. Avec des Remarques sur les passages les plus difficiles. Par Mr. de Silvecane, Président en la Cour des Monnoyes cet. à Paris 12. 1690. 1691.

Le nouveau Juvénal en vers par Ch. Utrecht 12. 1716.

Les Satyres de Juvénal, traduites par Mr. Dusaulx, à Paris, chez Lambert 8. 1769.

Versio haec recusa a. 1770. deinde cum diss. de poetis sat. Rom. 1782. cum adnotatt. auctoris magnisque sumtibus Didoti iun. 1796. in 4. II Vol. emendatior 8. 1803.

Les Satyres de Perse, traduites en vers françois, par Mr. Taillade d' Herbilliers. Les Satyres I. II. XV. de Juvénal traduites en vers françois, à Paris 8. 1776.

*Les Satires de Juvénal, traduction nouvelle par M. M*** Paris* 8. 1779.

V. GERMANICAE.

Antiquior Germanica versio Iohnsonii memoratur ab Henninio.

Versuch einer Uebersetzung der XIII. Satyre des Juvenals, von Nüscheler. Zürich 8. 1768.

Die Satiren des Juvenalis, in e. erklär. Uebersetzung. Berlin bey G. I. Decker 8. 1777.

En Lubinum redivivum! Paraphrasis nimis verbosa est et saepe aliena, qua corrumpuntur potius invenum ingenia, quam formantur et acuuntur.

Iuvenal, übers. und mit Anmerk. für Ungelernte versehen von D. Carl Fr. Bahrdt, Berlin, 8. 1781.

Nova et emendatio editio in lucem exiit a. 1787. Versio iambicis expressa est versibus et tum elegans, tum plerumque accurata.

Iuvenals und Sulpizias Satiren in Verse übers. und mit Anmerk. begleitet von Fr. Gottfr. Abel, Lemgo, 8. 1785.

Versio maiore cura, quam ingenio poetico elaborata et variis versuum generibus expressa.

Iuvenals Vilde Satyre, übersetzt im: Museum für die griech. und röm. Literatur, herausg. von Carl Phil. Cons III. St. Zürich und Leipzig 8. 1795.

Versio elegantior quam Bahrdtiana, nec minus fida.

Iuvenal an Ponticus vom wahren Adel, übersetzt und erläutert von Denis, Wien und Leipzig 1796.

Praeclara versio Satirae VIII. quae etiam inserta est diario, quod inscribitur: *Deutschland I. B. III. St. Berlin bei Unger* 1796. Quis non dolet, unicum tantum Satiram Germanice redditam esse a tali interprete?

VI. HISPANICAE.

Decima Iuvenalis Satira, versa ab Hieron. de Villagaz, Burgis fol. 1515.

v. Velasquez Geschichte der Spanischen Dichtkunst, übersetzt von Dieze, Goetting. 1769. p. 472.

Iuvenalis Hisp. versus a Diego Lopez, cum commentario. Madriti 4. 1642.

VII. ITALICAE.

Iuvenale tradotto in versi Italiani per Ge. Summaripa Tarvisii fol. 1480. et 8. 1510.

Sextam Iuvenalis Satiram Italicis versibus reddidit Lud. Dulcis Venet. 8. 1538.

Ita et primas duas vertit *Ascanius Varotarius, ICTus Patavinus, aliasque Franc. Rota, Cremonensis.*

Iuvenalis Satirae versibus Italicis redditae a Frid. Nornio Aretino 1692.

EDITIONVM IUVENALIS CLXIX

Exstant etiam Nornii Satirae Latinae XVI. feliciter ad Iuvenalis imitationem confectae, in quarum edit. Leidensi *Nomius*, non *Nornius* appellatur.

Giuvendale e Persio vulgarizzati dal Con. Camillo Sylvestri, Padua 4. 1711. et Mediol. 1739.

Vid. sup. ad Edit. a. 1711. et 1739.

OBSERVATIONES IN IUVENALEM

Animadversiones criticae in Iuvenalem et eius Scholiasten reperiuntur in Obs. Miscell. Dorvill. Vol. V. IX. et X. Non magni sunt momenti, ut nec variae lectiones duorum codd. Mss. quae in iis laudantur.

Conr. Sam. Schurzfleischii Spicilegium Animadversionum in D. Iunii Iuvenalis Satyras XVI. cura Henr. Leon. Schurzfleischii (fratris.) *Vinariae* 1717. min. 8. Liber doctissimus et utilissimus, in quo variae lectiones codicis MS. Schurzfleischiani, (qui bonas subinde lectiones, a nobis n. 11. designatas, et Scholia Pithoeanis emendatiora exhibet) egregiaeque inveniuntur observationes auctoris et aliorum, tam critici quam philologici argumenti, in Iuvenalem eiusque Scholiasten.

Observationes philologicae in Satyras Iuvenalis duas priores, quas — Praeside M. Ulrico Sebastiano Beckio Norimbergensi publice disquirendas proponit Ioh. Iac. Haas. Altorfi Noricorum 1732. 4.

Commentatio historico-critica de Codice MS. Iuvenalis Satiras complectens. Ulmae 1793. 4. Vid. sup. in Indice Codd. MSS.

Sterkii Observationes in aliquot (quatuor) Iuvenalis loca, doctae et criticae, reperiuntur in Actis liter. Societ. Rheno-Traiect. Lugd. Bat. 1793. 8. T. I. p. 173 seq.

Frid. Iacobsii Emendationes in Iuvenalis Satiras, in Vol. I. Miscell. philol. ab Aug. Matthias edit. Altenb. 1803. p. 80 — 92.

Hadriani et Caroli Valesiorum notae in Iuvenalis Satiras, editae a. 1810. a Nic. Lud. Achaintre. Vide, quae notavi ad edit. Iuvenalis Paris. 1810. Nescio, an ab his Hadr. Valesii notis differant, nec ne, eius *adnotationes ad*

Iuvenalem ipsius manu adscriptae ad marginem editionis, quae exstat in Biblioth. Cizensi.

Apimadversiones in Iuvenalis Satiras, sive censura editionum Rupertianarum, auctore I. R. Aug. Heinecke, Scholae Lat. Orphan. Halensis Collega, Rectore designato Perleberg. Halis Sax. 1804. 8. Libellus probrosus, in quo saepius errores tam mei, quam aliorum interpretum summorumque virorum, et quidem alii recte, perperam alii, omnes vero tam acerbe et rustice, tam arroganter et inhumane notantur, ut in iuvene hoc iam nunc Orbilius Klotziusque revixisse videantur.

Commentatio prima et secunda in Iuvenalis Satiras. Scripsit Car. Frid. Heinrich, D. et Prof. P. O. Kilias 1806. et 1810. Commentationes istae doctrinam quidem et sagacitatem, sed inhumanitatem quoque et arrogantiam, Heineckiana, quae ab ipso earum auctore culpatur, longe maiorem spirant.

Observationes in loca aliquot difficiliora Iuvenalis, quibus praemissis ad examen in Gymn. Magdal. habendum invitat Ioh. Casp. Frid. Manso, Dr. Philos. Rector et Prof. Vratislav. 1812. et 1814. Quaedam ex his loca, non omnia, rectius, quam ab aliis, exposita videbuntur; oratio quoque viri docti paulo modestior est et humanior, quam obfrectatorum modo nominatorum, quorum malignitas et calumniae ab eo notantur.

Ahas virorum doctorum observationes, per varia dispersas opera, passim laudavi. Plures autem haud dubie inveniuntur in libris, quos consulere mihi non licuit, vel in quorum lectione non occurrerunt oculis meis.

INEDITA ET PROMISSA.

Multa ex iis iam indicavit Henninius in Proleg. Sect. IV. his verbis:

„Praeter ea (Scholia), quae latent in Bibliotheca Mediolanensi aliisque, non possunt non latere hinc inde *Lectioes Publicae* super *Iuvenalem*, quales Romae *Muretus*, Leidae *Cunaeus*, *Boxhornius* aliique variis in locis habuere. *Scholae Privatas*, quas vulgo *Collegia* et *Dictata* appellant,

quis enumerabit? Scio tales exstare *Aug. Buchneri* et aliorum. Qui cirratis hunc Poetam in trivio praelegunt, solent et illi aliquid ad eum allinere, et talia vidi *Ant. Aemilii* quaedam. Taceo superioris aetatis Glossatores Monachiscos, quales *Philippinus*, *Magister Martinus* et alii, qui, ut credo, in privatis quorundam Bibliothecis, praecipue Italicis, latent. Nunc tantum enumerabo illos, qui Publicanda in Aquinatem sunt moliti. I. CASPAR BARTHIVS, quod ipse variis in locis suorum operum testatur, quodque intelligitur ex *Daumii* Epist. XVI. ad Reines. p. m. 52. II. ISAACVS CASAVBONVS, quod patet non solum ex iteratis Barthii indiciis, (v. ad *Claudian.* et *Advers.* L, 9.) sed et ex ipsius Casauboni Epistolis 112. 260. et 266. p. 244. et 304. Edit. Graev. Latent hodie eius Notae in Biblioth. Regis Angliae, quae Londini est. III. EBERHARDVS ELMENHORSTIVS, ut ex laudatis Casauboni Epistolis apparet. IV. OCTAVIVS FERRARIVS, ut fatetur *Elect.* II, 14. V. THOMAS GALE Anglus, qui, ut audio, meditatur notas in hunc Poetam. VI. PEARSONIVS, Icti celeberrimi et doctissimi Episcopi frater, cuius Animadversiones in hunc poetam, ut aiunt, latent apud *Standlaeum* Londini. VII. HADRIANVS VALESIVS, cuius notas apud *Aegid. Menagium* exstare audio.

Praeter eos, quos *Hemminus* laudavit, *Iuvenalis* editionem pararunt: VIII. IO. BURDELOTIVS, cuius et *Hadr. Valesii* notas ad *Iuvenalem* et *Persium* in lucem proditurae Parisiis scripsit *Iac. Bernardus* in *Novellis* Reip. literariae a. 1700. T. I. p. 357. IX. IAC. THOMASIVS, a quo certe *Iuvenalem* cum cod. MS. et vetere editione collatum esse, tradunt auctores *Ephemeridum* literariorum, quae Germanice editae sunt Lips. 1710. p. 603. X. D. CHRISTIANVS REITZER, qui in animum induxerat, *Iuvenalem* recensere ad fidem codd. MSS. et *Hafniae* cum notis edere. XI. IO. GOTTL. SAM. SCHWABE, doctus *Phaedri* editor et *Scholae* olim *Buttstadiensis* Rector, nunc *Gymnasii Vinariensis* Conrector,

CLXXX INDEX EDITIONVM IUVENALIS

qui tam XXXVI abhinc annis novam Iuvenalis editionem publicae promiserat, sed omne iam dudum abiecit consilium. De eius apparatu critico vid. sup. in Indice Codd. MSS. XII. CRAMER, ICtus eruditissimus et Prof. Kilon. qui diu iam in Iuvenale edendo laboravit. — Novam nunc Iuvenalis editionem meditantur *Gurlitt*, Prof. et Dir. Iohan. Hamburg., Dr. Theol., *Heinrich*, Prof. Kil., *Heinscke*, Rector Scholae Perleberg., et, quod nunc rescivi, *Manso*, Prof. Vratislav.

Alia Inedita, quae ad Iuvenalem illustrandum pertinent, sunt: 1) *Observationes quasdam Frid. Brummeri Lipsiensis et variae lectiones e codd. Gudianis* adscriptae margini editionis Schrevelianae, quod exemplar olim habebat Fabricius. 2) *Iani Doussae Praescidanea in Iuvenalem*, quae ubi lateant, non habeo dicere. 3) *Frid. Lindenbrogii adnotatiunculae*, de quibus v. sup. ad edit. Heidelberg. 1590. 4) *Henr. Schaevii paraphrasis latina*, quam vulgandam receperat Frid. Redtelius, Conr. Scholae Stettinensis; de quo v. Nova literaria maris Balthici a. 1702. pag. 73. 5) *Frid. Rappolti Praelectiones in Iuvenalem et Persium*, quas laudavit Io. Sam. Adamus in Praef. ad germ. metaph. Persii Dresd. 1674. 8. 6) *Guntheri Henrici Plathneri Lectionum Iuvenalium Libri V. a. 1637. scripti*, qui servantur in Biblioth. Gothana et a Viris Cel. Geislero et Doeringio, quae summa eorum benevolentia est, una cum duobus codd. MSS. Gothanis ad me missi sunt, sed magnopere fefellerunt spem meam. Est enim ventriosum quartae formae volumen, in quo multa sunt docta et quaedam utiliter monita, sed pleraque vel falsa, vel nimis arguta et aliena, more istius aevi et ad modum Pitisci congesta, quae magis ad antiquitates Romanas Christianasque exponendas pertinent, quam ad interpretationem poetae, qui vanae tantum eruditionis ostentandae expromendaeque occasionem praebuit. Meliora et aptiora, tam critici quam philologici argumenti, non sine summo taedio excerpserim: unde *Plathnerum* passim a me laudatum reperies. Quaedam ex iis iam antea benevole mecum communicaverat S. V. Augusti, nunc Prof. Vratislav.

TESTIMONIA ANTIQVA
DE IVVENALE

M. VALERIUS MARTIALIS EPIGR. VII, 23.

Cum Iuvenale meo quae me committere tentas,
Quid non audebis, perfida lingua, loqui?
Te fingente nefas Pyladen odisset Orestes;
Thesea Pirithoi destituisset amor.
Tu Siculos fratres et maius nomen Atridas
Et Ladae poteras dissociare genus.
Hoc tibi pro meritis et talibus imprecor ausa,
Vt facias illud, quod, puto, lingua, facis.

IDEM EPIGR. VII, 90.

De nostro, facunde, tibi, Iuvenalis, agello
Saturnalicias mittimus, ecce, nuces.
Cetera lascivis donavit poma puellis
Mentula custodis luxuriosa Dei.

IDEM EPIGR. XII, 18.

Dum tu forsitan inquietus erras
Clamosa, Iuvenalis, in Subura,
Aut collem dominae teris Dianae;
Dum per limina te potentiorum
Sadatrix toga ventilat, vagumque
Maior Caelius et minor fatigant:
Me multos repetita post Decembres
Accepit mea rusticumque fecit
Auro Bilbilis et superba ferro.

CLXXIV TESTIMONIA DE IUVENALE

CLAVDIVS RVTILIVS ITINERAR.

Lib. I. v. 603 — 606.

Huius vulnificis Satira ludente Camenis

Nec Turnus potior, nec Iuvenalis erit.

Restituit veterem censoria lima pudorem;

Dumque malos carpit, praecipit esse bonos.

C. SOLLIVS APOLLINARIS SIDONIVS

Carm. IX. v. 266. seq. ad Magnum Felicem Cos.

Non qui tempore Caesaris secundi

Aeterno incoluit Tomos reatu:

Nec qui consimili deinde casu,

Ad vulgi tenuem strepentis auram,

Irati fuit histrionis exsul.

AMMIANVS MARCELLINVS

Historiar. XXVIII, 4.

Quidam detestantes, ut venena, doctrinas Iuvenalem et Marium Maximum curatior studio legunt, nulla volumina, praeter haec, in profundo otio contrectantes.

PORPHYRIO

seu, quisquis est, vetus Grammaticus,
in Comment. ad Horat. Sat.

Satyra Horatii inter Lucilii Satyram et Iuvenalis est media: nam et asperitatem habet, qualem Lucilius, et suavitatem, qualem Iuvenalis.

SVIDAS IN LEXICO.

ΙΟΥΒΕΝΑΛΙΟΣ ποιητὴς Ῥωμαῖος. οὗτος ἦν ἐπὶ Δομετιανοῦ βασιλέως Ῥωμαίων. Ὁ δὲ Δομετιανὸς ἐμίλει τὸν ὀρχηστὴν πρασίνου μέρους τὸν λεγόμενον Πάριν, περὶ οὗ καὶ ἐλοιδορεῖτο ὑπὸ τῆς συγκλήτου καὶ Ἰουβενάλιου τοῦ ποιητοῦ ὅστις βασιλεὺς ἐξώρισε τὸν Ἰουβενάλιον ἐν Πενταπόλει ἐπὶ τὴν Λιβύην. τὸν δὲ ὀρχηστὴν πλουτίσας ἐπαμψεν εἰς Ἀντιόχειαν ὅς κτίσας οἶκον καὶ λουτρόν ἐξω τῆς πόλεως, ἐκεῖ τελευτᾷ.

DIVISIO ET ARGVMENTA SATIRARVM IUVENALIS.

Iuvenalis Satirae sedecim in multis codicibus, tam scriptis quam editis, v. c. in 4. 19. 26. 45. 46. 49. 55. 59. 70. 74. 75., distribuuntur in quinque libros, quorum primus quinque priores, secundus sextam, tertius VII. VIII. et IX., quartus X. XI. et XII., quintus tres ultimas complectitur. Hi libri laudantur iam a Prisciano et a vet. Schol. ad Sat. III, 240. Hinc divisionem hanc retinui, etsi parum apta est, (nam plerique libri non nisi tres satiras, et secundus adeo unam tantum continet) et magis ad eclogarum longitudinem, quam argumentum accommodata.

De ordine, quo vulgo Satirae Iuvenalis collocantur in libris, haec disputavit Heinrich in sec. commentat. p. 8. „Iuvenalem Satiras, quas legimus, diversis temporibus scripsisse, partem sub Domitiano compositam, alias sub Traiano, quasdam sub Hadriano factas, sed omnes Hadriani aetate recitatas et publicatas, id vero iam pridem demonstravit Salmasius, (v. Plin. Exercitatt. p. 321. C.) in quo quid corrigendum habeat fastidiosior Criticus, Henr. Dowellus Annal. Quintil. §. 40. ed. Oxon. p. 162., videre non facile est, quum ipse nihil aliud dicat. Satira secunda cum tota referat tempora, sive, ut novo modo loquimur, *genium saeculi* Domitiani, tum aut scripta est adhuc imperium tenente Domitiano, et interea scriniis aetenta; aut statim post caedem tyranni: ut certum videatur, Satirarum, quas quidem edidit Iuvenalis, eam tempore primam omnium esse habendam. Certe etiam quarta post scripta est, quanquam secundo ab illa loco ponenda, si Satirarum tempora numerantur. — Aliud hoc est, quam si vulgarem ordinem velis mutatum. Iam diu vehementer est laboratum, ut thecae

XLXXVI ARGUMENTA SATIRARVM

calamariae, quales essent apud veteres, et librorum ornamenta, cornua, umbilici, reliqua id genus, accuratissime cognoscerentur: verumtamen quae fuerit alia ex parte rei librariae ratio, velut in libris colligendis et digerendis; primum atque iterum iustae editioni parandis, inscribendis et per nomina auctorum ac titulos distinguendis; deinde in exemplis multiplicandis, per recensiones (quae Latine *correctio* dicitur) renovandis et retractandis: talia permulta nusquam adhuc vidimus satis quaesita, nedum perfecte exposita et, quod varias ob causas valde optamus, plenissime comprehensa. Loci sunt non pauci in arte critica, qui novam inde lucem expectare possint. Sic in variis scriptis colligendis mira quaedam et, paene dixerim, generosa cernitur apud veteres negligentia; neque sic iam industrios videmus auctores, ut ipsi sua *Opera omnia* consarcinantes facillime populi commodo, aut etiam suo, prospicerent: ita pleraque dissoluta et dissipata, permulta ne ab ipso quidem auctore ad editionem destinata, nonnunquam admodum sero et ab imperitis colligebantur. Quodsi ipse scriptor institueret collectionem, faciebant hoc maxime, ut de Epistolis Plinius narrat I, 1. *Collegi, non servato temporis ordine, (neque enim historiam componebam) sed ut quaeque in manus venerat.* Sic poetae quoque fecerunt, ut Horatius et Tibullus; neque aliter Iuvenalis; modo sit ipsius hoc syntagma, quod nunc manibus tenemus. Eum produxisse ad audiendum plura Satirarum volumina, scilicet per diversas vices acroasis, coniectari probabiliter potest, primum ex antiquo more ac modo recitandi, deinde ex illa, quae vulgo in Codicibus reperitur, quinque librorum distincta notatione, quam haud ita minime spernendam putamus, ut non nisi ultimae aetatis Grammaticorum habenda videatur. Quid? quod eiusdem rei fere historica significatio latet in Vita, Suetonio tribui solita.

SATIRARVM TITVLI ET ARGVMENTA
in codicibus et scriptis et editis varia ratione, et vel prosa vel versa oratione expressa leguntur.

IVVENALIS

CLXXV

SATIRAE

Prima docet Satirae causam formamque libelli. — Materiam et causam (al. causas) satirarum hac adspice (al. inspice) prima. — Praefatio, cur Satiras scribat. — Cur satiras scribat, qui fere ad mediam aetatem declinavit.

SATIRAE II.

Arguitur Satira probitas simulata secunda. — Carpitur hac Satira probitas simulata secunda. — Hypocritas damnat, in quos Lauronia clamat. — Dat causam poenae quod Martem poscit amoenae. — Hypocritas. — In s. contra hypocritas. — De Philosophis obscœnia. — De fictis moribus institutis.

SATIRAE III.

Effugit Umbricius diversa pericula vitans. — Odisti quod Roma bonos, pravos colis, hinc te Effugit Umbricius diversa pericula vitans. — Ad Umbricium. — Quare Umbricius Urbem deserat. — De digressu Umbricii. — Urbis incommoda. — De incommodis Urbis.

SATIRAE IV.

Vitam Crispinus laudat ventremque Neronis. — Crispini hic lacerat vitam ventremque Neronis, Ut reges avidos carpat regumque sodales. — In Crispinum. — In ingluviem. — In Domitianum vindictae post exilium. — Catalogus amicorum Domitiani, s. Neronis. — Convivae Domitiani. — De convivio Domitiani. — De rhombo pisce. — De Crispino et rhombo pisce. — De piscis magnitudine.

SATIRAE V.

Quot mala sustineat parasitica vita notato, s. notabis. — In parasitos, de coenis contumeliosos. — Ad Trebium. — De parasitis ad parasitum.

CLXXVIII ARGUMENTA SATIRARVM

SATIRAE VI.

Sexta haec infidas mulieres monstrat abunde. — Hac Satira mulieres incēstas monstrat, iubetque (al. ut omnem) Uxorem Ursidius devitet pectore toto. — L. Fursedio Postumo. — Ad Postumum. — Mulierum flagitia et scelera. — In libidinem mulierum. — De vitiis mulierum.

SATIRAE VII.

Mendicant artes, sic Roma coegit avara. — Artium neglectarum querela. — De sterilitate studiorum. — De poetarum calamitatibus. — Contra divites, qui poetas mendicare patiebantur.

SATIRAE VIII.

Nobilitas propria est virtus, non acta parentum. — Adversus iactatores. — Ad Rubellium Blandum. — Contra illos, qui se de generositate suorum iactant. — De claritate natalium. — De claritate nobilium tractatio ad Ponticum.

SATIRAE IX.

Turpia qui tolerant, nona carpuntur iniqui. — Concubitus diri et Sodomitica probra notantur. — Cinædi. — Querela Naevoli de re impudica. — In pathicos. — Ad Naevolum. — Ad Naevolos. — Loquitur ad parasitum quemdam, qui servit regibus.

SATIRAE X.

Arguit haec saturas hominum curas et inania vota. (Sic contra metrum in codd. nonnullis legitur, unde Schurzleischius emendabat, *Arguit haec fatuas curas cet.* Lipsius autem in Epist. Quaest. IV, 15. *Arguit haec hominum curas cet.* extrusa voce *saturas*, et haec lectio reperitur in codd. 19. et 27.) — Arguit haec Satira et curas et inania vota. (Ex hac lectione illa videtur orta glossatorum opera et stupore libroriorum.) — De votis contrariis. — De inutilitate votorum. — In indiscreta hominum vota.

SATIRAE XI.

Lanta reprobantius convivium, parca probamus. —
Lanta reprenduntur (al. reprehenduntur) convivium, parca
probantur. — *Luxus*. — De comparatione victus. —
In luxuriosos in cibo. — Ad Persicum amicum suum. —
De superfluo apparatu ciborum.

SATIRAE XII.

Arguit haec avidos nimium nimiamque rapaces. —
Heredipetae. — Contra heredipetas. — De reditu Ca-
tulli. — De reditu Catulli ad Corvinum. — In avidos
et rapaces.

SATIRAE XIII.

Mens cruciat pravorum, (ita pro vulg. *Mors cruciat pravo-*
rum legitur in 19. 27. al. et sic iam correxerat Lips.
Epist. Quaest. IV, 15.) sapiens fert damna modeste. —
Scelere tandem punita. — De fraudibus ad Gabinium,
cuius amicus abnegaverat depositum. — In fraudulentos.
— Ad Calvinum, contra illos, qui de amissione
temporalium nimis dolent.

SATIRAE XIV.

His docet exemplis natos mala vita parentum. —
Imbuit exemplis natos mala vita parentum. — Ad Fuscium.
— ΠΕΡΙ ΑΝΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΣ ΦΟΤΕΚΙ-
NON. (ΦΟΙΣΚΙΝΟΝ in Lat. Ex. Pith.) — De in-
stitutionibus. — Parentum exempla. — Contra illos,
qui filios pravis instituunt documentis.

SATIRAE XV.

Obtinet Aegyptus perversos impia ritus. — Immanes
ritus Aegyptius incola suadet, al. Aegypti incola servat. —
Religiones peregrinae. — De superstitione. — De su-
perstitionibus Aegyptiorum. — De rebus Aegy-
pti. — Ad Volusium Bithynicum. — De falsa Deorum
cultura et nefario victu Aegyptiorum.

SATIRAE XVI.

Militiae mores et commoda magna videte, a. dihum-
tantur. — Militiae privilegia. — De felicitate mili-
tum. — De castrensibus. — Ad Gallum de militia. —
De militibus.

Argumenta Satirarum

ab Anton. Mancinello concinnata.

Prima docet Satirae causas formamque libelli.
Qui simulant Curios, Satira patuere Secunda.
Ex Urbe Umbritii digressum Tertia narrat.
Quarta quidem Crispinum odit calvumque Neronem.
Ganeo quae tolerat parasitus, Quinta notavit.
Sextu haec infidas mulieres pandit abunde.
Septima demonstrat Romam nil ferro poetis.
Nobilis Octava propria virtute vocatur.
Turpia qui tolerant, Nona carpuntur avari.
Curae hominum Decima rerumque libido notantur.
Arguit Undecima vates convivium lauta.
Bissena arguitur Satira captator avarus.
Tertia post decimam solatur damna dolentes.
In Decima quarta dant prava exempla parentes.
Numina diversa Aegypti Penultima monstrat.
Ultima militiae felicitis praemia narrat.

Satirae Iuvenalis memorias cauea

tribus versibus conclusae a Rudolpho Gittins:

1. Vates. 2. Hypocrites. 3. Roma urbs. 4. Rhombus.
 5. Parasitus.
 6. Nupta. 7. Ars sordet. 8. Nobilitas vera. 9. Impia.
 10. Vota.
 11. Coena. 12. Redux. 13. Deposta. 14. Parens. 15.
 - Aegyptia. 16. Miles.
-

INDEX

CODICVM MSS. ET EDITIONVM
QVAE NVMERIS, NOTANTVR IN
VAR. LECT. ET EXCVRS.

Vetus Scholiastes Pith., designatur numero	-	1.
Codex MS. Noviomagensis	- - - -	2.
— — Pulmanni	- - - -	3.
— — Hadr. Iunii	- - - -	4.
— — Miggridii	- - - -	5.
— — Susii	- - - -	6.
— — Amstelodamensis	- - - -	7.
— — vetustiss. Pithoei s. Budensis	- - - -	8.
— — Latiniae. Pithoei	- - - -	9.
— — Schwarzii s. Altorfianus	- - - -	10.
— — Schurzleischii s. Vinariensis	- - - -	11.
— — Erlangensis	- - - -	12.
— — Ulmensis	- - - -	13.
— — Norimbergensis I.	- - - -	14.
— — Norimbergensis II.	- - - -	15.
— — Norimbergensis III.	- - - -	16.
— — Guelpherbytanus s. Gudianus I.	- - - -	17.
— — Guelpherbyt. s. Gudianus II.	- - - -	18.
— — Guelpherbyt. s. Gudianus III.	- - - -	19.
— — Guelpherbyt. s. Gudianus IV.	- - - -	20.
— — Gaybacensis s. Schönbornensis I.	- - - -	21.
— — Gaybacensis s. Schönborn. II.	- - - -	22.
— — Gothanus I.	- - - -	23.
— — Gothanus II.	- - - -	24.

INDEX

Codex MS. Lipsiensis	25.
— — Hamburgensis	26.
— — Kulenkampianus	27.
— — Rob. Stephani	28.
— — Basileensis	29.
— — Dōmitii Calderini	30.
— — Vallae antiquiss.	31 a.
Codices alii eiusdem	31 b.
Codex MS. Mancinelli unus et alter	32.
— — vetustiss. Lubini	33.
— — alter Lubini	34.
— — vetustus Canteri	35.
— — alter Canteri	36.
— — antiquus Carrionis	37.
— — alter et plures Carrionis	38.
— — antiquiss. Barthii	39.
— — alter Barthii	40.
— — antiquiss. Plathneri	41.
— — alter Plathneri	42.
— — Divaei	43.
— — vetustus Vossii	44.
— — alter Vossii	44 b.
Editio Romana princeps	45.
— Veneta a. 1475. (Calderini)	46.
— Veneta (Calderini) 1481. utraque 1483. 1485. 1487.	47.
— Vincentina s. Vicent. 1480.	48.
— Veneta 1486. (Vallae ed.)	49.
— Veneta 1512 et 1515.	50.
— Veneta sine mentione anni	51.
— Mediolanensis 1474.	52.
— Mediolanensis 1511.	53.

CODICVM COLLATORVM

Editio Veneta 1491.	54.
— Veneta 1492. per Locatell.	55.
— Veneta 1492. et 1494.	56.
— Veneta 1498. et 1501. (Ascensiana cum comm. Mancinelli, Calderini, Merulae et Vallae)	57.
— Lipsiensis 1497. 1502. 1504. 1507.	58.
— Norimbergensis 1497.	59.
— Lugdunensis (Ascensiana) 1498. 1501. 1507. 1511.	60.
— Aldina s. a.	61.
— Aldina 1501.	62.
— Aldina 1535.	63.
— Brixiensis 1501. (Britannici)	64.
— Parisiensis 1505. 1512. 1519.	65.
— Argentoratensis 1518. 1527.	66.
— Parisiensis 1528. 1535. 1542.	67.
— Paris. 1544. s. Stephani I.	68.
— Paris. 1549. s. Stephani II.	69.
— Paris. 1613. 1616. s. Rigaltii et Stephani III.	70.
— Paris. 1545. s. Gryphii	71.
— Lugdunensis 1560.	72.
— Lugdunensis 1556. 1562. 1564.	73.
— Antverp. 1565 s. Pulmanni	74.
— Lutet. 1585. s. Pithoei	75.
— Heidelberg 1590. s. Pithoei	76.
— Hanoviensis 1603. s. Lubini	77.
— Lugdunensis 1521 8.	78.
— Basil. 1531. s. Curionis	79.
— Basil. 1551. s. Frobenii	80.
— Paris. 1614. s. Grangaei	81.
— Ultraiect. 1685. s. Henninii	82.
Codex MS. Leidensis	83.

CLXXXV INDEX CODICVM COLLATORVM

Codex MS. Perizonii - - - - - 84.

Fragmentum Erlangense - - - - - 85.

Editor Iuvenalis novissimus est

Ach. (Achaintre) v. sup. p. CLVI.

**Auctores antiquiores recentioresque observationum
commentationumque, quas saepissime laudavi, sunt**

Schurzfl. (Schurzfleischius)

Beck. (Beckius)

Iacobs.

H. et C. Vales. (Hadr. et Car. Valesius)

Hein. (Heinecke)

Heinr. (Heinrich)

Manso.

De his v. sup. p. CLXIX. et CLXX.

D. IVNII IVVENALIS

AQVINATIS.

S A T I R A E.

VOL. I.

A

D. IVNII IUVENALIS

AQVINATIS

SATIRARVM

LIBER PRIMVS.

SATIRA I.

ARGVMENTVM.

*In prima huius Satirae parte v. 1—18. lepidas poeta tradit causas, quibus adductus animum ad carmina scribenda et post longam demum moram evulganda ap-
pulerit: se enim, recitationibus crebris et importunis mul-
torum poetarum, qui eiusdem fere argumenti carmina
composuerint iisdemque adumbraverint coloribus; tam-
diu ac toties et tantopere offensum atque vexatum, sibi
temperare non potuisse, quo minus ipse etiam aliquid
scriberet recitaretque, quo saltem iis, quibus non sine
ingenti taedio aures praebuerit, reponeret, rependeret,
par pari referret, h. e. idem legendi audiendique fasti-
dium crearet, ne patientiam suam hi impune insultasse
videri possent; (v. 1—14.) utque aliquam certe scri-
bendi facultatem sibi compararet, scholas dicit Gramma-
ticorum Rhetorumque a se fuisse frequentatas; nihil au-
tem referre, utrum aliorum versificatorum, quorum tan-
tus sit numerus, ut ubique iis occurrat, an sua manu
pereat charta. (v. 15—18.) In altera Satirae parte v. 19—
150. rationes affert, quare, capto carminum scribendo-*

rum consilio, ad satiras potius, quam ad alia poematum genera, animum converterit: tot enim et tanta Romae nunc vigere vitia ac scelera, ut in hoc campo facile suppeditet omnis dicendi apparatus, et difficile sit, satiram non scribere, utque, si natura neget, faciat indignatio versum, qualemcumque possit; (v. 30. 79.) multo quoque magis expedire, haec hominum vitia notari, quam exponi mythos et argumenta; iam tractata a tot poetis et omnibus nota. (v. 52 seq.) Praeterea summam proponit omnium, quae in satiris suis persequi apud animum constituerit quaeque hoc poeseos genus complectatur. (v. 81—86.) In fine demum carminis animo secum reputans ac dolens, priscam loquendi scribendique libertatem poetis praecisam esse et homines, qui multum auctoritate et Imperatorum gratia valeant, nedum ipsos Caesares, non sine salutis vitaeque periculo vivos carpi posse, se in sola mortuorum, utpote qui non amplius mordeant, facta et mores invecturum esse proficitur. (v. 150—171.)

Satira haec, praefationis quasi loco ceteris praemissa, salis facetiarumque plena est et dispositio eius praeclara. Juvenalis nos docet, quare et scribere, et satiras potissimum scribere apud animum suum statuerit: utriusque autem consilii tam lepidas affert rationes, ut vel Catoni risum movere potuissent. Nihil quoque facetius simul et modestius est iudicio illo, quod de facultate sua poetica ipse fert v. 17. 18. 79. 80., nihil aptius venustiusque pictura perditorum seculi sui morum et conversione ad hoc primarium satiricae poescos argumentum, cui proinde diutius immoratur v. 22—146., quibus plurima illorum temporum vitia non sine urbanis salibus recenset; a spadonibus scilicet uxores duci, (v. 22.) mulieres descendere in arenam, (22. 23.) a quibusdam libertinorum quemvis patriciorum divitiis ac mollitie superari, (24—29.) cauidios delationibus opes sibi parare et luxurie disfluere, (32. 33.) delatores opibus exuere nobilissimum quemque et a se invicem timeri, (33—36.) adulteros fieri heredes moe-

chartam, (37—44.) papillos fortunæ a tutoribus spoliari, (45—47.) repetundarum reos damnatosque maximam retinere partem pecuniæ, a provincialibus per vim ac fraudem exactas, et in exilio lautius, quam antea, genio suo indulgere, (47—50.) maritus ipsos lenonum partes agere, ut bonorum moechi heredes ex asse fiant, (55—57.) homines infimæ sortis, qui patrimonium equis alendis dilapidaverint, prætorianis cohortibus præfici, (58—62.) falsos testamentorum signatores hereditates invadere et non minus magnificos quam molles esse, (63—68.) maritos ab uxoribus veneno necari, (69—72.) sceleratissimos homines dignitate et copiis excellere, (73—76.) nurus a soceris vitari et pueros vel viris nubere vel adulterari, (77. 78.) numquam maiorem viguisse avaritiam nec insaniorem aleæ lusum, (87—93.) plures uni homini esse villas et divites privatim salientem in modum epulari, pauperibus vero clientibus ante fores aedium sportulas apponi, (94—99.) summos quoque magistratus tam sordidos esse, ut eos non pudeat, una cum uxoribus vel earum nomine sportulas petere et contemti ab opulentis tractari, (99—131.) veteres amicos pauperesque clientes non amplius ad rectam vocari coenam, sed ditiores solos domi lautissimis epulis abligurire fortunas suas et nonnumquam cruditate mori. (132—146.) Hunc itaque Satiræ si secundam potissimum, tertiam sextamque adiunxeris, consummatissimam habebis picturam corruptorum illius ævi morum. Forma orationis sæpe oratoria magis quam poetica videri potest; sed per maximam carminis partem regnat magnum πάθος et generosa indignatio, qua pravos huius ætatis mores insectatur poeta. Ceterum Satiram hanc esse primam omnium, quas Iuvenalis, si non scripserit, certe evulgaverit, cum ex primis, tum ex postremis eius verbis probabile fit. Perperam tamen ex v. 15 seq. colligi, eam ad illa tempora referendam esse, quibus poeta rhetorum scholas frequentare vix desierit, ex v. 24 seq. intelligitur.

Semper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?

Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem consumserit ingens
Telephus, aut summi plena iam margine libri. 5
Scriptus et in tergo nec dum finitus Orestes?

Nota magis nulli domus est sua, quam mihi locus
Mártis et Aeoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant venti, quas torqueat umbras
Aeacæ, unde alius furtivæ devehat aurum 10
Pelliculae, quantas iaculetur Monychus ornos,

VARIETAS LECTIIONVM.

SAT. I.

2. *totiens* 22. 26. 45. 46. 47. 49. al. *totiens* 14. 15. 16. 21. 23. 24. 60. al. h. l. et passim, ut *quotiens*, *formonsus*, *vicensimus*, *aquonsus* et similia in antt. codd. Sed falsam hanc esse scripturam et inde profectam, quod veteres Romani, si Quintiliano fides habenda, apicem sive lineolam superscripserint vocalibus longis, iam dudum ac recte suspicati sunt Lipsius, Cellar. et alii. — *Codri* legerunt Servius ad Virg. Aen. I. et Priscianus, eademque lectio h. l. et inf. III, 203. 208. omnium fere codd., etiam Parisinorum, auctoritate firmatur; nec obstat, quod nomen est Graecum et Codrus, inf. III, 203 seq. memoratus, qui pro eodem vulgo habetur homine, Graecus videtur poeta fuisse, quod ex III, 206. probabili iudicio colligitur. Antiquiorem quoque poetam Rom. ita dictum fuisse, cuius mentionem fecerit Valgius in Elegiis suis, docet Servius ad Virg. Ecl. VII, 22 seq. De alio Codro v. Martial. II. 57. V. 26. *Cordi* 1. 8. et alii, teste ac prob. Barthio Advers. I, 21. quod hoc potius nomen sit Romanum. Idem tamen monet, poetis talia esse *κατὰ πρόσωπα*, vel nomina suo tantum aevo nota, quae frustra et inepte requiras.
5. *Telephus* 14. 15. 16. 20. 24. 27. 45. al. Sed Graecis constanter *Τηλεφος* dicitur, etsi nomen hoc ei inditum ἀπὸ τῆς θηλῆς ἐπὶ οὐρούσης *Ἰλάφου* inepte fabulantur. — iam pleno 13.
6. *a tergo* 29. et duo codd. Paris. — *nondum* 13. 19. 29. et X codd. Paris.
8. *inclusum* pro *vicinum* N. Heins. ad Sabini Epist. III, 91. et Valer. Flacc. V, 642. sed memoriae, opinor, lapsu.
9. *Volcani* in plerisque codd. legitur, ut *voltus*, *volgus*, *volnus*, *volsus*, quae scriptura pro antiquiore haberi solet, sed iudice Heynio in Praefat. novae edit. Virgil. p. xxii. pronuntiationi, mediae inter fuscam et liquidioram

Frontonis platani convulsaque marmora clamant
Semper et assiduo ruptae lectore columnae
Exspectes eadem a summo mimoque poeta!
Et nos ergo manum ferulae subduximus; et nos 15
Consilium dedimus Sullae; privatus ut altum
Dormiret. Stulta est clementia; quum tot ubique
Vatibus occurras, periturae parcere chartae;
Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Aurunca flexit alutani, 20
Si vacat et placidi rationem admittitis, edant.
Quum tener uxorem ducat spado, Maevia Tuscum
Figat aprum et nuda teneat venabula marmas;
Patricios omnes opibus quum provocet unus,
Quo tondente gravis iuveni mihi barba sonabat; 25
Quum pars Niliacae plebis, quum vernia Canopi
Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet aestivum digitis sudantibus aurum,

sequente litera liquida *l*, debetur, quam nonnulli ex usu vulgari male in scripturam traduxerunt.

16. *Syllas dedimus* 24. *Syllas* 17. 20. 21. 22. 24. 60. 64. MS. Alex. et XV alii codd. Paris. Sed *Sulla* passim in Inscriptt. legitur estque cognomen Romanum, Graecis incognitum, qui illud, ut Plut. in vita Sullae monet, per v scripserunt; Achaintre. — *alte* 16.

18. *occurram* 13. *occurris* 23. a m. pr.

19. *libeat potius* 12. 61. 62. 63. 67. 68. 71. 72. 73. recte forsitan et concinnius. *discurrere* 50.

20. *Arundae* 21. 23. 24. 26. 27. 28. 45. 50. 59. 64. Conf. Heyne ad Virg. Aen. VII, 206. 727. 795. XI, 318. XII, 94.

22. *Menia* 19. *Nevia* vel *Naevia* 13. 23. 27. 45 — 48. 50. 56. 59. 60. 61. 64. 73. 74. Hoc meretricis

nomen est ap. Martial. II, 9. et 26. III, 13. *Maevia* et *Mevia* optimi codd. nostri et Paris.

24. et 25. a sec. m. ad marg. scripti in 22. et quibusdam MSS. Paris. Plane absunt a 7. et tribus codd. Paris.

26. ante v. 24. in 24. tribusque codd. Paris. et 26—29. ante v. 24. in 17. leguntur. *fax Niliacae plebis* coll. III, 61. emend. Flav. Coniectan. c. 30.

28. *lacernas Ventilet aestivo digitis sudantibus auro* emend. Graevius, ut poeta dicat, Crispinum infirmis tenerisque digitis, qui vel minimo aestivo annuli pondere sudaverint, assidue ventillasse et sublevasse togam, quo annulos et sardonychatam manum ostenderet. Sed quomodo explicanda tum verba *humero revocante*?

Nec sufferre queat maioris pondera gemmae:
 Difficile est, Satiram non scribere. Nam quis iniquae
 Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se,
 Causidici nova quum veniat lectica Mathonis
 Plena ipso? post hunc magni delator amici
 Et cito rapturus de nobilitate comesa,
 Quod superest, quem Massa timet, quem munere palpat
 Carus et a trepido Thymele submissa Latino? [35
 Quum te submoveant, qui testamenta merentur
 Noctibus, in coelum quos evehit optima summi
 Nunc via processus, vetulae vesica beatae?
 Unciolam Procleius habet, sed Gillo deuncem, 40
 Partes quisque suas ad mensuram inguinis heres.
 Accipiat sane mercedem sanguinis et sic
 Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
 Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
 Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira, 45
 Quum populum gregibus comitum premit hic spoliator

53. et post pro post 25. 46 —
 50. 54—65. 67. 68. 69. 71—71.

36. ut pro et legendum, recte,
 opinor, censet Heinr. v. Comm.

40. *Procleius* 19. 21. 22. *Gillo*
 19. Vulgo ita distinguitur: *sed*
Gillo deuncem: Partes quisque
— heres Accipiat, sane merce-
dem sanguinis, et sic cet. Nunc
 mutavi interpunctionem suadente
 Heineckio, ut sensus sit: *Procu-*
leius parvam hereditatis partem
habet, accipit, *sed Gillo* multo
 maiorem, et eodem modo *quis-*
que heres partem suam ad men-
suram inguinis scil. habet. Tum
 verba v. 42 seq. eo, quo plerique
 illa acceperunt, sensu capienda
 sunt, ut sit concessio ironica et
 mens poetae haec: ego sane non

invideo illis hereditatem, sanguine
 et pallore partam.

42. ac sic 2. inquit pro et sic
 39. a m. pr. non improb. Barth.
 Adv. XIII, 13. ut introducatur ve-
 lut de tabulis loquens vetula testa-
 trix. Sed oratio sic non bene fluit.

46. *premat* 10. 15. 17. 19. 20,
 24—27. 45—50. 54—58. 60. 62,
 64—68. 71—74. quod praefergem,
 nisi mox v. 49. sequerentur *bibit*
 et *fruitur*. Nota Hein. est: „Ob
 id ipsum recipiendum, nam talis
 mutatio modorum non rara est, et
 saepius inveniretur, nisi talia cor-
 rupta essent ab imperitis librariis.
 Cf. Corte ab Cic. Ep. 12, 2, 7. et
 Muncker ad Hygin. fab. 148.“ Sed
 librariis incuriosis pleraque huius-
 modi exempla forsitan tribuenda
 sunt.

Pupilli prostantis? et hic damnatus inani
 Iudicio (quid enim salvis infamia nummis?)
 Exsul ab octava Marius bibit et fruitur Dis
 Iratis; at tu victrix provincia ploras? 50
 Haec ego non credam Venusina digna lucerna?
 Haec ego non agitem? Sed quid magis Heracleas
 Aut Diomedean aut mugitum Labyrinthi
 Et mare percussum puero fabrumque volantem?
 Quum leno accipiat moechi bona, si capiendi 55

47. *Pupilli plorantis* emend. Plathner coll. XV, 131 seq. Sed idem verbum mox v. 50. adhibetur et miserationem tantum, at vulg. *prostantis* summam simul indignationem movet. Legendum tamen videtur *Pupillae prostantis*. Cf. III, 65. VI, 123. IX, 24. — *ac hic* 16. *at hic* 10. 11. 15. 17. 19. 20. 24 — 27. 45 — 50. 54 — 58. 6p. 62. 64 — 68. 71 — 74. omnesque codd. Paris. Id probavit Schurzff. et recepit Ach. ita disputans: „Miror, qua facilitate hanc lectionem mutaverint editores recentiores, huius particulae *at* vim satiricam non intelligentes, quae sic se habet: *Quanta siccum iecur ardeat ira, quum populum premit hic spoliator pupilli prostantis; sed ille spoliator tantum privatus: at, hic Marius* provinciarum spoliator, damnatus inani iudicio etc. *Quanta siccum iecur ardeat ira!* Haec tamen vis satirica non perit retenta vulg. lectione, et mox v. 50. repeteretur *at*, cui Ach. substituit *et*, quod in nullo cod. legitur.

48. *numis* alii; sed *nummis* rectius videtur, quoniam prima

syllaba vocum *νόμισμα*, *nomisma* et *numisma* corripitur. *Νόμισμα* monetae speciei fuit in Graecia Magna.

50. *ac tu* 49.

52. *Heracleas* 1. 31. 32. et duo codd. Paris. *Herculeas* 19. 24. et quatuor codd. *Herculeias* 14. 15. 17. 20 — 23. 26. 27. 45 — 48. 58. et XXIX MSS. Paris.

54. *Aut mare* 20. 26. — *perculsum* 15.

55. *bona moechi* 15. — *sic capiendi* 77. 81. sed *capiendi* 29. Mutavi distinctionem, ut et versus 55 — 62., et v. 64 — 68. pendeat a v. 63. Oratio, etiam abrupta illa in v. 64., egregie affectui convenit indignationis, quem totus hic locus omnisque paene satira spirat; est tamen magis oratoria, quam poetica, in primis ob frequentissimam repetitionem conl. *quum*. Vulgaris interpunctio est haec: *fabrumque volantem: Quum leno accipiat — Flaminiam: puer Automedon — amicae. Nonne libet — Quadrivio, quum iam cet. Eam probat Hein. qui tamen iungit dum pervolas*

Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
 Doctus et ad calicem vigilanti stertere naso;
 Quum fas esse putet curam sperare cohortis,
 Qui bona donavit praesepibus et caret omni
 Maiorum censu, dum pervolat axe citato 60
 Flaminiam; (puer Automedon nam lora tenebat,
 Ipse lacernatae quum se iactaret amicae)
 Nonne libet medio ceras implere capaces
 Quadrivio? quum iam sexta cervice feratur.
 Hinc atque inde patens ac nuda paene cathedra 65
 Et multum referens de Maecenata supino
 Signator, falso qui se lautum atque beatum
 Exiguas tabulis et gemma fecerat uda?
 Occurrit matrona potens, quae, molle Calenum
 Porrectura, viro miscet sitiente rubetam 70
 Instituitque rudes melior Locusta propinquas
 Per famam et populum nigras efferre maritos.

axe citato. Flaminiam puer Automedon, nam cet.

58. *spectare* 7. 22. 23 a m. pr. 24.

59. *damnavit* 22.

60. *cum pervolat* 11. — *axe rotato* 29.

62. *dum ee* 11. 24. 45.

65. *et nuda* 15.

66. *Mecenate, Mecaenato; Meccoenate, Moecenate* al. Sed *Mainius* dicitur.

67. *Signator falso, qui cet. distinxere* Prat. Grang. Hennin. et alii, praecuntibus Turnebo (Adv. XXVIII, 24.) et Gronovio (Obs. II, 24.), ut *signator falso* scilicet testamento dictus sit, qui supposititium obsignaverit testamentum, *signator* in falsis tabulis. Meo qualicumque iudicio haec locutio

durissima est, et ita saltem leg. *Signator falsus*, ut Sallust. b. Cat. 16.

68. *ac gemma* 22. — *fecerit* 21. 25. 26. 49. 57.

69. 70. *quae molle Calenum, Porrectura virum, miscet sitiente rubeta* corrig. Plathner, ut *sitiens rubeta* sit torrefactum eius intestinum, quo sensu terra arida Virgilio *sitiens* dicatur, et *porrectura* pro interfectura, quoniam mortui olim in vestibulo aedium pedibus in publicum porrectis (ad ianuam versis) collocati sint et *porrecti* inde vocati. Cf. Catull. 67, 6. Casaub. ad Pers. 3, 103 seq. et Kirchman. de fun. Rom. I, 12. Sed vulgata lectio bene se habet, et explicationem distinctione adiuvit.

Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
 Si vis esse aliquis: probitas laudatur et alget.
 Criminibus debent hortos, praetoria, mensas, 75
 Argentum vetus et stantem extra pocula caprum.
 Quem patitur dormire nurus corruptor avarae,
 Quem sponsae turpes et praetextatus adulter?
 Si natura negat, facit indignatio versum,
 Qualemcumque potest, quales ego vel Cluvienus. 80
 Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus aequor,
 Navigio montem ascendit sortesque poposcit,
 Paulatimque anima caluerunt mollia saxa
 Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas,
 Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas, 85
 Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli,
 Et quando uberior vitiorum copia? quando
 Maior avaritiae patuit sinus? alea quando

73. Fuere, qui post *brevibus* comma ponerent.

74. *aliquid* (h. e. magnum vel minimū quid) 10.—17. 19.—23. 28. 45.—60. 64. 65. et duo MSS. viri docti in Misc. Obs. crit. Vol. V. T. II. p. 265. qui etiam laudat glossas mss. *si vis esse alicuius pretii*. Cf. inf. 3, 230. Catull. 1, 4. Cic. ad Att. 4, 2. ad Div. 6, 50. et de divin. c. 15. Sic et *ἀνὰ τι*, et contra *ἀνὰ μηδὲν* vel *οὐδὲν*, ut ap. Plat. Apol. Socr. c. 33. *καὶ ἂν δὴν ὁμῶς τι ἀνὰ, μηδὲν ὅτις*, et alios. v. Schleusneri Lex. N. Test. Vol. II. p. 1024. (1096, 1097. ed. sec.) Hindenburg. Obs. ad Xenoph. Mem. Socr. 1, 4, 14. Heins. et Burm. ad Ovid. Ep. Her. 12, 31. Sententia est eadem, sed doctior lectio nostra.

78. *turpes sponsae* 21. 22. *sponsi turpes* 11. et cod. ms. Marii Nigri, qui hanc lectionem probavit

ad Ovid. Am. 1, 14, 33. Eandem praetulit Schurzli. ut designentur *οἱ τεταρτέμυροι* et *κίναεδι*. 79. *versus*, *Qualescumque potest* 19. et quidam codd. Paris. prob. Ach.

80. *Cluviennus* 17. *Cluvius* 23 a m. sec. *Clivienus* 45. — et pro vel 17.

82. *sortemque* 26.

83. *animas caluerunt mollia saxa* 12. 16. 23. 25. 46. 47. 48. 57. 58. 59. et tres codd. mss. Nic. Heinsii, qui hanc lectionem defendit et exemplis firmavit ad Ovid. Met. 6, 312. sed et con. *Paulatim inque animas caluerunt m. saxa. — caruerunt* 13.

85. *agent* 15. 19. 49.

86. *est* non exstat in 19. et pro *est* 77. *nostri farrago libelli est* 61. 62. 63. 67. 71. 72. 73.

88. 89. *alea quando* Haec animos coni. Hein. Vid. Comm.

Hos animos? Neque enim loculis comitantibus itur
 Ad casum tabulae, posita sed luditur arca. 90
 Proelia quanta illic dispensatore videbis
 Armigero! Simplexne furor, sestertia centum
 Perdere et horrenti tunicam non reddere servo?
 Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
 Secreto coenavit avus? Nunc sportula primo 95
 Limine parva sedet, turbæ rapienda togatae.
 Ille tamen faciem prius inspicit et trepidat, ne
 Suppositus venias ac falso nomine pascas.
 Agnitus accipies. Iubet a praecone vocari
 Ipsos Troiugenas: nam vexant limen et ipsi 100
 Nobisoum. Da Praetori, da deinde Tribuno!
 Sed libertinus prior est. Prior, inquit, ego adsum.
 Cur timeam dubitemve locum defendere; quamvis
 Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestras
 Arguerint, licet ipse negem? Sed quinque tabernae 105
 Quadringenta parant. Quid confert purpura maior
 Optandum, si Laurenti custodit in agro.
 Conductas Corvinus oves? Ego possideo plus

89. 90. *Neque enim l. c. itur:*
Ad casum tabulae posita sed
luditur arca interpungendum vi-
 debatur H. Valesio.

90. *causam* 16. 47. 58. — *plena*
pro posita 2. in interstitio. —
quoque pro sed 16.

93. *algenti pro horrenti* 22 a
 m. sec. — *tradere* 26.

98. *Suspectus* 15. — *et falso*
 17. 19—21. 25—27. 45. 47. 50. 54.
 56—60. 64. 65.

99. *Cognitus* 24. — *accipias*
 16. — *libet* 26.

100. *vexant nomen* 7. — *illi* 7.
 19. 21.

102. *ego sum* 62. 66. 67. 71—74.

103. *Cur dubitem timeamve* 19.

104. *Euphraten* 16. 61. quod
 recepi pro *Euphratem*. Cf. Heins.
 ad Virg. Ge. 1, 361.

105. *neget* 16. 45.

106. *Quinquaginta* 26. *Qua-*
draginta 16. 19. 45. solenni er-
 rore. Cf. ad 2, 117. 5, 132. 14,
 326. — *parent* 11. — *maius* 7.
 11. 15. 21 a m. sec. 25. 26. 27. 29.
 46. 47. 48. 50. 54—69. 71—74. et
 XXVII codd. Partim quod perpe-
 ram probant Bahrde et alii, qui
maius pro *magis* dictum accipiunt
 et post *Optandum* interr. notam,
 post *oves* comma ponunt. *pur-*
purae amator 4. 81. in marg. et
 cod. ms. Marii Nigri, quem v. ad
 Ovid. Am. 1, 14, 53.

107. *in arvo* 15. 21 a m. sec.

Pallante et Licinis. Expectent, ergo tribuni;
 Vincant divitiae: sacro nec cedat honori, 110
 Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis;
 Quandoquidem inter nos sanctissima Divitiarum
 Maiestas: etsi funesta Pecunia templo
 Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
 Ut colitur Pax atque Fides, Victoria, Virtus, 115
 Quaeque salutato crepitat Concordia nido.

Sed quum summus honor finito computet anno,
 Sportula quid referat, quantum rationibus adlat;
 Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est
 Et panis fumusque domi? Densissima centum 120
 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 Languida vel praegnans et circumducitur uxor.
 Hic petit absenti, nota iam callidus arte,
 Ostendens vacuam et clausam pro coniuge sellam.
 Galla mea est, inquit. Citius dimitte. Moraris? 125
 Profer Galla caput. Noli vexare, quiescit.

Ipse dies pulcro distinguitur ordine rerum:
 Sportula, deinde forum iurisque peritus Apollo
 Atque triumphales, inter quas ausus habere
 Nescio quis titulos Aegyptius atque Arabarches, 130
 Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
 Vestibulis abeunt veteres lassique clientes

110. post v. 118. legitur in 76.
 non 22. ne 17. 19. 45. nec sacro
 24.

114. *habitat*. 19. — *extruxi-*
mus quidam, ex interpret.

116. *ciconia* pro *Concordia* 2.
 11 ad marg. 26. 19. 21 a m. sec.
 22. 26. tres codd. vetustiss. Iac.
 Susii et quidam Paria. Sed haec
 lectio glossam redolet, et metrum
 ei adversatur: vulgata etiam longe
 praestantior est.

117. *honor* 27. 60. 64. 65. —
computat 22.

119. *faciant* 14. 16. 17. *comi-*
tes facient 21.

123. Suspiciari possis *notae iam*
callidus artis.

124. *Ostentans* 11. recte, opi-
 nor, iudice etiam Schurzfl.

130. *quos* 17. — *aut pro atque*
 7. 14. 15. 19. 20. 24. 36. — *Ara-*
barces 21. 27. 54. 60. 65. *Arabra-*
ches 18. *Alabarches* 70. 74. v. Ex-
 curs. I.

131. *mingere* 11. 14. 15. 17. 19.
 21. 22 a m. sec. 26. 45.

Votaque deponunt, quamquam longissima coenae
 Spēs homini. Caules miseris atque ignis emendus.
 Optima silvarum interea pelagique vorabit 135
 Rex horum vacuisque toris tantum ipse iacebit.
 Nam de tot pulcris et latis orbibus et tam
 Antiquis una comedunt patrimonio mensa.
 Nullus iam parasitus erit! Sed quis ferat istas
 Luxuriae sordes? Quanta est gula, quae sibi totos 140
 Ponit apros, animal propter convivia natum!
 Poena tamen praesens, quum tu deponis amictus
 Turgidus et ciudum pavonem in balnea portas.
 Hinc subitae mortes atque intestata senectus.
 It nova nec tristis per cunctas fabula coenas: 145

133. *quamvis* 24. *Votaque deponunt, quamquam longissima, coenae, Spes homini* distinguitur in edd. Grang. et Hennin. ut iungantur *vota coenae* et *quamquam longissima spes homini*, quae scil. hominem laetam reddat et semper meliora expectantem ad meritum usque comitetur; unde proverb. *aegrotō dum anima est, spes est*, et Hadriano interrogante, *quid est longissimum?* Epicteti responsio: *Spes*. Ita quoque Rigalt. h. l. interpretatur, qui tamen interpungit: *Votaque deponunt, quamquam l. coenae Spes h.* Tum vero verba sic potius transponenda: *Votaque deponunt coenae, longissima quamquam Spes homini*; nisi cum Hein. dixeris, ea expediri posse per *synchysin*.

134. *hominis* 28. *hominum* 11. 26. 45. 59. 60. 64. 65. *horum* duo codd. Paris. — *Caules* 10. 11. 14. 17. 19. 20. 22. 24. 27. 48. 54. 59. 63. 65. 67. 68. 71. 73. et XXXII codd. Paris. quam formam,

quia tum insolentior, tam auribus h. l. gratior est et auctoritate tot codd. firmatur, in locum vulgaris *Canis* substitui, consilio viri docti in Miscell. Obsa. crit. Vol. V. T. II. p. 267.

136. *Rex hominum* 56. 57. *Rex dominus* 15.

137. 138. desunt 15. 46. 48. 49. sed in comment. Calder, et Valae explicantur.

138. *comedit* 45. Sed vulgaris lectio doctior est, et talem personarum numerique permutationem poëta amat. Cf. inf. ad v. 157. in Exc. II.

139. *ferat* pro *feret* recepi ex 10. 15. 17. 19. 20. 22. 27. 28. 45. 50. 54. 55. 59. 60. 64. 65. et cod. viri docti in Misc. Obsa. crit. Vol. V. T. II. p. 267. — *ipsas* 22.

140. *totum Ponit aprum* 23. et codex viri docti modo laudati.

142. *depones* 25. — *amictum* 17. 25. 27. 45. 47. 48. 50. 54. 60. 64. 65.

145. *Et* pro *It* quidam. Praestiterit *Es* vel *Est* vel *Fis* vel *Fit*

Ducitur iratis plaudendum fanus amicis:

Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
Posteritas: eadem cupient facientque minores,
Omne in praecepti vitium stetit. Utere velis;
Totos pande sinus. Dicas hic forsitan, unde 150
Ingenium par materiae? unde illa priorum
Scribendi, quodcumque animo flagrante liberet,
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscant Mucius, an non?
Pone Tigellinum: taeda lucebis in illa, 155
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fuxant,
Et latum media sulcum diducis arena.

— *fabula*, quo sensu *fabula* s. *aerum esse* et *fieri* dicitur is, de quo multi loquuntur, ut ap. Plant. Pseud. I, 5. 4. Horat. Epod. 11, 7. et Epist. 1, 13, 9. Tibull. 1, 4, 83. 2, 3, 31. 32. Prop. 1, 5, 25. 26. 2, 21, 7. 24. 1. Terent. Hec. 4, 3, 14. al. Cf. inf. ad 10. 167. in Comm.

148. *facient cupientque* 19. 22. 25.

150. *Dicas hoc* 26.

151. *materiae est* 25. 27. 45. 46. 48. 49. 57. 59. 60. 65. et *unde est illa* cet. codex olim Thuan., nunc Colbert. prob. Ach. ne metrum laboret. Sed vocales literae *que* in fine vocis saepe non eliduntur et tunc producuntur propter caesuram et hiatum. v. ad 6. 109. 9, 118. et 15, 7. in Var. Lect. Hiatus autem Iuvenali sunt solennes. Cf. 2, 26. 3, 70. 5, 158. 6, 247. 468. 8, 107. 9, 118. 10, 11. 54. 281. 12, 36. 119. 13, 65. 14, 49. 15, 126. al. Heins. ad Claud. Goss. Stil. 2, 167. et Heyne ad Virg. Aen. 3, 211. Vereor tamen,

ne pleraque exempla librariorum incuriae debeantur.

153. *nunc pro non* 81. in marg. prob. Flavio Coniect. Cent. I. — *audent* emend. Graevius.

154. *Mutius* 17. 23-27. 45-47. 49. 50. 57. 60-76. Sed Gr. *Movius* dicitur.

155. *Tigellinum* pro *Tigillinum* reposui, quoniam haec scriptura firmatur optimis codd. veterum scriptorum, et Romanorum et Graecorum. Cf. Lips. ad Tac. Ann. 14, 61. et Ramires ad Martial. 3, 20. 16. — *lucebit* 8 a m. pr. et quatuor codd. Paris. quod recepit Hennin. probaruntque Lubinus, Graevius et Gron., qui ad Sen. de ira III, 3. testatur, se invenisse illud in antiquiss. membranarum in Britannia.

156. et pro *qui* 11. — *fumant* emend. Ascens. et Voss. ad Catull. p. 42. *pectore fumant* 14. *gurgite fumant* 22 a m. pr.

157. *At* 25. — *lautum* 19. — *diducit* 21. et vetus codex Lipsii, laudatus ab eo ad Senec. de ira

Qui dedit ergo tribus patris aconita, vehatur
 Pensilibus plumis atque illinc despiciat nos?
 Quum veniet contra, digito compesce labellum. 160
 Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
 Securus licet Aeneam Ratulumque ferocem.
 Committas: nulli gravis est percussus Achilles.
 Aut multum quaesitus Hylas urnaque sequutus.
 Ense velut stricto quoties Lucilius ardens 165
 Infremuit, rabet auditor, cui frigida mens est
 Criminibus; tacita sudant praecordia culpa.
 Inde irae et lacrumae. Tecum prius ergo voluta

3, 3., aliusque Heinsii, quem vide
 ad Ovid. Met. 4, 375. *deducet* 16.
 22. 48. 82. *deducit* 1. 8 a m. pr. 10.
 11. 12. 14. 17. 19. 20. 23-33. 45-
 47. 40. 50. 54 - 59. 71 - 77. et
 XXXV codd. Paris. prob. Ach. *de-*
ducis 8 a m. sec. 28. 70. et MS.
 viri docti in Misc. Obs. crit. Vol.
 V. T. II. p. 268. Pro eo nunc
 substitui *diducis*. De aliis con-
 iecturis v. Excurs.

158. *vehetur* 10. 11. 14. 15. 22.
 27. 45 - 50. 54. 55. 64. 68. multi
 codd. Paris. et vetustus viri docti
 in Misc. Obs. crit. Vol. V. T. II.
 p. 267. Parum interest, modo mox
 reposueris *despiciet*, non, ut Hen-
 ninus aliique editores, *vehatur* et
despiciet.

159. *despiciat* 10. 13. 17. 20. 21.
 23. 24. 25. 45. 49. 50. 56. 57. 59. 60.
 64 - 67. 71. 74. et alter codex viri
 docti modo laudati: quos secutus
 sum. *despiciet* al.

160. *veniat* 17. 23. 25. 46. 49.
 54. 58. 64. *venerit* 24.

161. *verum dixerit* 7. 10. 11.
 14 - 17. 19 - 22. 24. 26. 45 - 48.
 50 - 55. 74. 80. et quidam codd.

Paris. quod probavit et male ex-
 pōnit Brit. *verum qui dixerit* 23.
verum qui dixerat 16. *si verbum*
dixerit emend. Plathner. Praesti-
 tisset: *quum verbum dixeris*. Sed
 vulgatum bene habet. v. Comm.
 — Mox hic *et* vel hic *et*, h. e.
 hic tace, nisi perire velis, (nam *et*
 assentii nota est) corr. Lambinus,
 Lubinus, Graevius et Heins. *Quum*
veniet contra, st! digito com-
pesce labellum cet. con. Burm.
 Sec. ad Anthol. T. I. l. 3. ep. 188.

162. *Aenean* Graecorum more
 scribendum videtur pro *Aeneam*,
 ut III, 5. *Prochyten* pro *Prochy-*
fam. v. Heins. ad Ovid. Ep. Her.
 VII, 26. et Drak. ad Sil. II, 413.
 Talia tamen non addicentibus
 codd. (quos nunc inf. VIII, 115.
 229. et al. secutus sum) recipere
 religio mihi fuit, etsi non ignoro,
 poetam nostrum sectari doctiores
 et me inconstantiae accusari ab
 Heiu.

164. *Et* 19.

168. *ira* 11. 21 a m. pr. et duo
 codd. mss. viri docti in Misc. Obs.
 crit. Vol. V. T. II. p. 267.

Haec animo ante tubas. Galeatum sero duelli
 Poenitet. Experiar, quid concedatur in illos, 170
 Quorum Flaminia tegitur cinis atque Latina.

S A T I R A II.

ARGUMENTVM.

*Magna nunc Romae est pessimorum multitudo ho-
 minum, qui, vultu et sermone speciem sapientias ac
 virtutis prae se ferentes, vitia, quibus ipsi indulgent
 quam maxime, verbis poenisque castigant, tristes in pu-
 blico, domi obsceni. v. 1 — 28. Neque id mirum: nam*

169. Nec 58. *Haec anima ante
 tubas* vel *tubam* alii, teste Ascen-
 sio. *Haec animae ante tubas*
 66. *Haec anime ante tubam* 51.
 55. *Haec anime ante tuba* 54.
Ex animo ante tubas cod. Alex.
 non improb. Ach. *Haec, anime, a.
 tubas* 49. 61. 62. 63. 65. 67. 68. 71.
 74. 78. 79. Priscian. lib. XVIII. et
 antiquiss. codd. teste Mancinello
 et prob. Rigalt. ut poeta se ipse
 adhortetur, ut ap. Quintil. 9, 2.
dura, anime, hodie dura, et ap.
 Pind. Olymp. 2, 160. *Ἐννεύει
 σπονδὴν τόδῳ, Ἄγε, θυμῷ.* *Tecum
 prius ergo voluta Haec animo
 ante tubas* 81. 82. et al. *ani-
 mante tubas* 80. *voluta Haec:
 animante tuba galeatum sero
 duelli poenitet* 2. 10. 15. 16. 17.
 19 — 28. 45 — 48. 50. 52. 53. 56 —
 60. 64. 65. 75. 76. XXXIV codd.
 Paris. et VI Hafnienses, quod re-
 vocavit Ach. tamquam vividius et
 elegantius. Sed vulgatam lect.
 defendit Heinr. his verbis: „*Ani-
 mante tuba* etiam satis animose

dictum censi potest, haec tamen
 animositas in loquendo non satis
 placet, quae propior est insolentia.
 Deinde vero sic *animante
 tuba*, quaedam dispar compositio
 orationis existit, qua poetae in-
 gratius illius integra concinnitas
 turbatur, dum, abrupta subito
 oratione post voc. *haec*, priora ista
 paene ieiunia fiunt propter nimiam
 dictionis brevitatem, et reliquis
 contra aliquaepiam abundantia
 obtruditur, minus apta. Nam
galeatus per se explet satis sen-
 tentiam: alterum vero *ante tu-
 bas*, scil. inflatas, est aptissimum.“
 Conf. Comm. *Exanimante tuba*
 11. prob. Schurzfl. cuius nota est
 haec: „Ait auctor, quum tuba iam
 militem sonitu suo tantum non
 exanimat, sero nimis in bellum
 abiisse poenitet; et ita sane videtur
 Schol. vetus legisse, quum expli-
 cat metaphoram: *tarde poenitet
 indixisse bellum, quum iam pugna
 commissa.*“ Immo Schol. legit
animante tuba aut *ante tubas.*

perniciōsum huius simulationis exemplum Princeps et Censor severus, tragico nuper pollutus adulterio, edidit, quod certatim imitantur senatores ac nobiles, qui muliebria tam facientes quam patientes et sericis perlucidisque vestibus induti, molliem tamen acrius increpant. 29—78. Horum contagio cuiusque mox ordinis et sexus homines trahet, (78—81.) ipsi vero paulatim, ut vulgo fit, ab illa turpitudine ad maiorem delabentur, et in consortium fœdorum muliebriumque recipiunt virorum, qui, sexum, habitum, ornatum, vultum, vocis exilitatem incessumque feminarum mentientes, sacra Bonae Deae celebrant, et, Othonis Imperatoris exemplo, in ipsis castris vel speculis utuntur, vel faciem linunt pane madido. 82—114. Non desunt etiam, heu nefas! viri, iique summo loco nati, ac sacerdotes, qui data dote viris nubunt nihilque magis dolent, quam quod nequeunt parere. 115—142. Quod tamen omnium turpissimum est ac portento simile, viros, genere et nobilitate huius civitatis facile principes, non pudet gladiatorum, et vel retiariorum, qui nuda facie pugnant, partes agere. 143—148. Quae monstra hominum, si vera essent, quae de Manibus et inferis poetae fabulantur, adspicere olim in Orco horrerent Curii, Fabricii alique spectatae virtutis viri. 149—158. Quid enim prodest, imperium nostrum orbis terrarum terminis definiri, si barbaros populos, quos vicinus armis, etiam vitis superamus, et peregrini, qui ad nos commearunt, mox perditos induunt mores nostros atque in patriam suam referunt? 159—170.

De huius Satirae summa ac descriptione, de partium convenientia et artificio dispositionis, callide artem celantis, egregie disputavit Heinrich in sec. specim. Commentat. in Iuv. Satiras p. 6 seq. ubi haec leguntur: „De philosophis obscoenis agi v. 1—65. et hos esse tristes obscoenos, clamant uno ore, quicumque huc quidquam attulerunt. Sed hic philosophos vides, non umbraticos magistros suaeque artis professores et doctores, quales Romae tum erant Artemidorus, Epictetus, multi alii; imo

homines inductos in forum et iudicia publica, leges ac iura citantes, atque adeo scenam omnem plane instructam iudicalem in modum. Vel hoc licet mirari: attamen alterum, multo magis, quod subito his dimissis, *qui Curios simulant et Bacchanalia vivunt*, statim a v. 65. deflectit ad contrarium genus, sicque mutat ingenium, ut pro philosophis, turpitudinem vultu dissimulantibus, nunc prodellant alii, qui infamiam quamlibet palam habent et parum absunt, quin etiam flagitia sua cupiant *in acta referri*. Addit postremo illud monstro simillimum, quod viros, nobilissimis gentibus ortos, non pudet, quo placeant Domino, vulgo inspectante, arenae operam dare ac volutari in servilibus ludis gladiatorum. Debent haec quidem disiuncta videri: in quibus conciliandis tamen apparet felix audacia poetae et non vulgare ingenium. — Aperienda est via ad intelligendum elementis rerum explicandis, quae huic Satirae scribendae opportunitatem atque materiam dederunt. Et primum, id quod vulgo negligentissime faciunt, accurate animo informemus faciem temporum, in qua quidem repraesentanda totum Satirae argumentum versatur, quoque omnis refertur et indignatio et cogitatio scriptoris. Ecloga haec cum tota referat tempora sive, ut novo modo loquimur, *genium saeculi* Domitiani, tum aut scripta est adhuc imperium tenente Domitiano, et interea scriniis retenta; aut statim post caedem tyranni: ut certum videatur, Satirarum, quas quidem edidit Iuvenalis, tempore primam omnium esse habendam hanc nostram. Praecipue sunt memorabiles versus 29 — 33., in quibus quodammodo spirat, si dicere licet, argumenti anima et viget recens asperitas ex nupera atrocitate facinorum. Domitiani hic notari infamiam, sine controversia demonstrat additum *nuper*, rem plane significans, quae erat proxime commissa, quamvis fortasse plurium intervallo annorum; quae est sermonis consuetudo in talibus ponendis adverbiiis. Accedit huc confirmatio ex loco Plinii Epp. IV, 11, 6., res peracque coniungentis, quum Domitianus Corneliam, Vestalem Maximam, specie incesti defodi imperasset: *Nec*

minore scelere, quam quod ulcisci videbatur, absentem inauditamque damnavit incesti, quum ipse fratris filiam incesto non polluisset solum, verum etiam occidisset: nam vidua abortu periit. Quibus in verbis extremis, de veritate lectionis *vidua*, non debebat praetermitti utilis annotatio Reimari ad Cass. Dion. p. 1102. l. 82. Posita Iuvenali plurativa ex vero sic intelligunt, Iuliam non unum, sed plures fecisse abortus; (nam minime inaudita Latinis *abortivi* significatio, qua ponitur pro *abortu*) nec refellitur id saltem collatis mentionibus ceterorum scriptorum, et satis credibile fit diuturnitate foedae Imperatoris cum Iulia habitae consuetudinis: qua de memorat Cassius Dio LXVII, 3., et ipsos annos computat, nimio, ut multis in aliis rebus, acumine, Dodwellus Ann. Quintil. p. 127. Fecit tamen poeta fortasse benignius, turpe facinus numero augens, quemadmodum loqui solemus indignabundi. Nobis Dioni sufficit credere, a quo scelus refertur ad annum V. C. 836. post C. N. 83., quum annum iam tertium *Flavius ultimus semianimum orbem laceraret*. Sed non obscure ipse arguit Iuvenalis, hoc eodem tempore factum fuisse, ut Principis edicto *leges amarae* in usum revocarentur: itidemque rem colligit Dodwellus l. c. De his legibus revocatis nihil praeter incertos rumores conferunt ad Iuvenalem: quod minus miranur in tanta, tam hodie pervulgata, neglectione Iuris Romani scientiae. Non solum reductam legem Iuliam, verum quibusdam etiam accessionibus auctam Domitiano, unus satis docuit Io. Guil. Hoffmannus ad L. Iuliam c. IX. §. 5., non tamen in eo satisfaciens, quod paene nullam ob causam eidem anno tribuit revocationem, quo Domitianus IX. Consul fuit, hoc est ei ipsi anno, quem meliorem ob causam diximus antea. Iam vero intuenti teterrimum vultum istorum temporum, ad animum incorruptum nihil accidere poterat intolerabilius nihilque acrius indignationem movere, quam quod tyrannus, qui bellua esset, non homo, et ad genus omne flagitii turpitudinisque natus esse videretur, dum quotidie ipse dirissima summae infamiae exempla praerberet, simul tamen severus virtutis vindex ac morum per

orbem corrector restitutorque videri vellet. Adhuc ab Augusto inde Imperatores, licet reliquis in se translatis muneribus, tamen plerique *Censuram*, omnium honorum longe maximum, (χορηγὴν τιμῆς ἀπάσης καὶ πολιτείας ἐπιτελείωσιν, ut dicit Plut. Cat. mai. c. 16.) noluerant saltem nomine, quod esset invidiosum, usurpare, et quamvis re habentes potestatem Censuriam, non tamen verbo dici iactarique Censores. Vide Fabric. ad Dion. p. 714, l. 85. et multo magis Spanhem. de pr. et usu num. Vol. II. p. 472 seq. ed. Lond. Nunc vero denique Domitianus surrexit *Censor Perpetuus* et *Censoriae Potestatis* impudentissimus ostentator; idque maxime ab a. V. C. 838. p. C. N. 85. V. Dion. p. 714, l. 84 seq. et iterum p. 1104. l. 19. (τιμητῆς δὲ διὰ βίου προῦτος δὴ καὶ ἰδιωτῶν καὶ αὐτοκρατόρων ἐχειροτονήθη) propter annum autem, notata ex numis ibid. l. 18., sed praecipue de re tota Spanhem. p. 478. Hic igitur novus atque eximius promptae adulationi locus inventus erat, et, quem totus orbis exhorrescebat, eum multi concentu suavissimo consalutabant *Censorem maximum*, *Censorem sanctissimum*; inque his Quintilianus IV. Prooem. 3., quem tamen belle excusat mitis sapientia Gesneri: „Concedendum est, inquit, homini beneficiis et metu devincto.“ Quemadmodum autem illis versibus haec maxime petitur contemptissima in tali Principe Censoriae simulatio severitatis, per quam latae contra libidines leges ac nuper ambitiosius revocatae magnam iudiciorum et condemnationum frequentiam praebere coeperant, ita, nisi nos nostra plane fallit opinio, ex ea re ipsa potissimum est tracta huius vis omnis ac materia Satirae. Exstabat scilicet clarum exemplum Principis, qui, Censoris titulo in perpetuum sumto, modo fortiter correctionem morum flagitiorumque coercionem susceperat: (conf. Suet. Dom. c. 8.) quod quidem exemplum tum facile multi, quo plus ipsi essent perditis moribus, eo acrius vehementiusque imitabantur; et mox certatim personati Catones, Principis coelestem auctoritatem (*coelestia iudicia* praedicat Quintil. l. c.) Dominique, *sanctissimi Censoris* videlicet, divinum exemplum testantes, ipsi etiam vultu et

loquela Censoriam gravitatem mentientes, forum et iudicia occupabant, ut ex lege Iulia maxime mulierum crimina et adulteria publicis accusationibus persequerentur. Sane iam dudum foedissima adulteriorum licentia et consuetudo Urbem invaserat: magna erat in feminis morum pravitas; sed etiam in viris maior et effrenatior: quanto igitur invidiosius se efferebat proterva istiusmodi simulatio accusatorum? Illuc redeunt plura Satirae loca, quae sententiam habent aut obscuram aut ambiguum, nisi ad talem rerum speciem accepta; quorumque vis omnis sita est in simulatione vultus Censorii, ad Imperatoris exemplum isto tempore Romae vulgata. Sic statim initio Satirae v. 2. *quoties aliquid de moribus audent*; h. e. de morum correctione: deinde v. 40. *Tertius e coelo cecidit Cato*: v. 63. *verax censura columbas*: v. 121. *censore opus est, an aruspice nobis?* In quibus locis verba ipsa rem clare indicant, quam hic intelligi volumus. Itaque totum carmen est tinctum acerbissimo sensu poetae stomachantis odiosam affectationem sanctitatis et gravitatis, qua illa aetate et ipse Princeps furebat, et furebant multi alii, coelesti exemplo vitii specieque simillimi. — Nunc vero horum ipsorum severae legis proclamatorum rationem necesse est intueri paulo acrius, ut plane appareat, illos homines esse illustri loco natos atque primorum in civitate ordinum, Senatores et quoslibet nobiles: quales perditis quibusque temporibus primi fere exsistere solent auctores corruptelae ac turpitudinis, ab ipsis deinde ad vulgus manantis; quod Iuvenalis ipse dicit, nimirum edoctus experientia, v. 78. *Dedit hanc contagio labem Et dabit in plures*. Nobiles tantummodo agnoscunt in parte carminis extrema, ubi errare nimirum nemo potest, inde a v. 143. Ceteroquin, re ignorata, non potuit recta esse interpretatio. Ita *Sextum* v. 21. *Stoicum putant*: ubi, quod unice verum est, monstrat docta brevitates veteris scholii: *Sexte, Senator*. Mox v. 67. et 78. nescientes, quid faciant *Cretico*, postremo iudices intelligi iubent; quanquam hoc vel propterea falsissimum est, quod idem Creticus eodem in versu *perorare*

dicitur et paulo post v. 71. *agere*, atque eidem etiam v. 75. 76. *iudex cum teste* opponitur. Et hoc quoque in loco verum continet vetus scholium: „*Cretice: hoc nomine vel quolibet nobilem significat, vel Iulium Creticum, qui sub Caess. illustris causus egit.*“ Illud prius tenendum esse, docet ipse Iuvenalis iterum posito nomine VIII, 38. *ne tu sis Creticus aut Camarinus*: et ibi rursus scholium bene: *Ne sis tantum nominibus nobilis*. Iam demum de philosophis erit perspicuum, quale genus poetae sit obversatum. Ut Stoicus non est is qui *Sextus* nominatur v. 21., ita haec tota pars Satirae v. 1—65. nec Stoicos spectat, nec Cynicos, neque omnino tales sapientiae professores, ad quos Vrbe Italiaque eiciendos tunc novum Domitiani edictum pertinebat. Neque ad rem quadrant verba Quintil. I. Prooem. 15. de ostentantibus ex professo philosophiam. Alius est autem, qui egregiam lucem afferat, locus eiusdem scriptoris XII, 3, 12. ubi notantur homines *pigris arrogantioribus, qui, subito fronte confecta* (haec vera lectio) *immissaque barba, paulum aliquid sederunt in scholis philosophorum, ut deinde in publico tristes, domi dissoluti, captarent auctoritatem contemptu ceterorum*. Ad quem locum apparere ait Gesnerus, hic etiam peti invisos Domitiano philosophos. Immo respici eosdem apparebit, qui Iuvenali v. 9. dicuntur *tristes in publico, domi obsceni*; v. 4. *indocti*, simulatores quidem, sed tamen rudes praeceptorum, quippe qui vix primis labris attigerunt aliquot scholas, multum arrogantiae ex iis, sapientiae parum, haercentes; v. 52. *strepitu fora moventes*, in iudiis, non in scholis versantes; non denique *Stoici*, sed, verbo significanter rem exprimente, *Stoiciidae*, tanquam filii aut potius simiae philosophorum. Atqui inter hos ipsos et philosophos tantum discriminis erat, ut illis nullum aliud genus in civitate magis fuisse videatur obsequiosum et dilectum Imperatori; dum hi quidem, qui publice scholas habebant, ceterum longe a foro iudiisque abhorrentes atque inde etiam legitima civilium munerum vacatione disiuncti, (v. auctores nominatim commemoratos ad Plin. Epp. X, 66, 1.)

contumaciae causa iam a principatu Augusti (ad quem praeclara ea de re Maecenatis sunt verba apud Dionem p. 689. l. 48. seq.) suspecti Caesaribus erant et post Vespasianum iterum Domitiani odio Italia expellebantur. Illa igitur, prompta serviendi adulandique facilitate satis tuta ab exilio, natio plerumque nobiles erant et Senatores; quo praeter reliqua etiam ducit v. 129. ille *clarus genere atque opibus vir*: verum hi omnes rursus divisi in duas partes diversas: pars ἐκ πύγωνος σοφοί, quorum *hispida membra quidem et durae per brachia setae promittebant atrocem animum*, (v. 11. 12.) in quos adeo Tullianum valebat illud *Stoici paene Cynici* Cic. Off. 1, 35.; contra alii, venusti ac delicati vestituque et universo corporis habitu ad omnem munditiem expoliti, *Stoici paene Epicurei*, quique cultu et amictu Antonio, quam Zenoni aut Chrysippo, similiores se ostendebant. Ad hos paulo abruptior transit oratio a v. 65., quos tamen non esse a *Stoicidis* seiungendos, nisi mox *Creticus* doceret v. 77. *acer et indomitus libertatisque magister*, videlicet Stoicae, id intelligi ex omni sententiarum contextu oporteret. Ceterum in superioribus etiam nonnulla moris Stoicorum habent significationem, quae vulgo minus animadvertuntur. Stoicae disciplinae assectatores male audiebant ab infami libidine, ut molles et catamiti: (κατωμάδιοι, quae est origo vocis Latinae, Lexicographis ignota) παιδοπῆται appellati ab Hermia in Iambis ap. Athen. XIII. p. 563. E. ubi statim ipse Athenaeus, Antigono Carystio auctore, addit: καὶ τοῦτο μόνον ἐξηλωκότες τὸν ἀρχηγὸν τῆς σοφίας Ζήνωνά τὸν Φολοῖνα, ὃς οὐδέποτε γυναικὶ ἐχρήσατο, παιδικῶς δ' αἰετ. Conf. Diog. Laert. VII, 13. ex verissima emend. Schweigh. Anim. in Athen. T. VII. p. 36. Et sic *verba Herculis* dicta sunt v. 20. grandia quidem ac magnifica, qualibus Hercules uteretur, ut exponunt; sed cum respectu ad Stoicos paene Cynicos, qui Herculem se imitari dicebant, ad eiusque personam cum reliquum habitum, tum vero etiam vocis sonum et granditatem verborum conformabant. v. Menag. ad Diog. Laert. VI, 2. Rem eandem Hermias expressit apud Athen. l. c. vocabulo apto et

elegante *εργασθεῖν*, quique ibidem *Στωϊκός* vel *Στωικός* per contentum, tanquam *Stoici pusilli* sive *Stoiculi*, dicuntur, eos iam Grangaeus hand indocte cum Iuvenalis *Stoicidis* comparavit: non tamen adeo certam putamus scripturam, quae nunc Athenaei in libris vulgata est, ut de illius integritate nihil amplius quaerendum videatur.“

Haec omnino probabiliora sunt, quam sententia et Crenii, qui in animadvers. philol. et hist. P. XIII. p. 17. versus 1 — 65. retulit ad collegium a Domitiano Minervae institutum, et omnium poetae interpretum, qui eos spectare putant ad philosophos tunc temporis viventes atque propter morum pravitatem Vrbe et Italia expulsos edicto Domitiani; (qui tamen maius in philosophorum pertinaciam et libertatem loquendi, quam improbitatem et vitia, odium habuisse et hoc illi praetendisse censendus est; de quo v. Sulpiciae Sat.) nam in verbis potius convenire, quam ad rem quadrare videntur similia, quae de philosophis dixero Quintilianus, (potissimum in Prooem. lib. I. Inst. Or. §. 15. *Veterum quidem sapientiae professorum multos et honesta praecepisse, et, ut praeceperunt, etiam vixisse facile concesserim; nostris vero temporibus sub hoc nomine maxima in plerisque vitia latuerunt: non enim virtute ac studiis, ut haberentur philosophi, laborabant, sed vultum et tristitiam et dissentientem a ceteris habitum pessimis moribus praetendebant*) Lucianus in Cynico, Timone §. 54 — 58., Nigrino, Hermotimo aliisque dialogis his similibus, (Lucianus enim praecipue philosophis tum viventibus infestus erat eorumque vitia miro passim sale perfreuit) Gellius I, 2. IX, 2. XIII, 8. (*vitia facundissime accusant, intercutibus ipsi vitiis madentes*) XIII, 23., Martialis IX, 47. al. 48. in Pannicum, et alii, quos Iacobs ad Anthol. Gr. T. I. P. I. p. 134. Gatacker. ad M. Antonin. p. 277. et Wetsten. ad Ep. Pauli ad Rom. II, 24. laudarunt, inpr. vero Dio Chrysost. in oratione Alexandriae habita *περὶ σῆμαρος*, quam huic Sat. ex asse respondere dixit Henninius.

Ultra Sauromatas fugere hinc libet et glaciale
 Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
 Qui Curios simulant et Bacchanalia vivunt.
 Indocti primum; quamquam plena omnia gypso
 Chrysippi invenias. Nam perfectissimus horum est,
 Si quis Aristotelem similem vel Pittacon emit
 Et iubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
 Fronti nulla fides. Quis enim non vicus abundat
 Tristibus obscoenis? Castigas turpia, quum sis
 Inter Socraticos notissima fossa cinaedos.

10

SAT. II.

1. *deceat* pro *libet* 16.

3. *simulant* scribendum videtur pro *simulant*, usu quidem invito ac refragg. Dionede I. p. 362. Gron. Diatr. Stat. c. 6. et Ernesti ad Cic. Invent. 1, 28. Tac. Germ. 9. et Agric. 10. sed etymologia ac vi verbi id postulante et faventibus libris, nonnumquam omnibus, v. c. in Tac. Germ. c. 9. Adsentiantur Heyne ad Virg. Aen. 12. 224. Barth. ad Claud. Ruf. 2, 81. ad Stat. Theb. 4, 261. Scheller in Lex. et alii. — Post *vivunt* maiorem posui distinctionem pro minori.

5. *invenias* restitui pro *inveniss* ex 10. 11. 14-17. 19-25. 45-69. 71-74. 77-80. — *est* desideratur in 25. 46. 47. 48. 50. 54-60. 62. 64-67. 71-76.

6. *Si quis Aristotelem, similem vel Pittacon* (vel Pittacum, Aristoteli similem vultu) *emit* distinguere, aut potius *Aristotelem, Simiam vel Pittacon*. legere malebat H. Vales. Sed illa interpretatio vix cuiquam arridebit, et haec lectio repudianda est, quo-

niam philosophus ille, Socratis discipulus, Xenoph. Mem. Socr. III, 11, 17. et aliis *Σιμίας* dicitur, non *Simias*.

7. *pluteum*. v. Excurs.

8. *Fronti* pro *Frontis* reposui ex 46. 48. 49. 50. 56. 59. 60. 64. 65. 69. 73. et quatuor codd. Paris. Certe doctius est.

10. *Sotadicus-cinaedos* emend. Leopard. Emendatt. 13, 10. ut ita dicti sint cinaedi a Sotade Maronita, obscoeno scriptore et Ionicarum cantilenarum poeta, *ὃς ἦρξε πρῶτος κιναιδολογεῖν*, de quo v. Strabo XIV. p. 648. b. Athen. 14, 15. Martial. 1, 86. 2, 9, 48. Gell. 7, 9. Plin. Ep. 5, 3. Columna ad Ennii Fragma. p. 291. Suidas v. *Σωτάδης*, Fabric. et Harles. Bibl. Gr. T. 2. p. 495 seq. Herman. de metris p. 334. De alio Sotade, comico poeta, v. Athen. VII, 41. Sed vulgatam lect. praeter alios tuetur Rutgers, var. lect. 6, 13. quum *Socraticum dogma* exagitarit etiam Martial. 9, 47. al. 48. et *Socraticos paedicones* ex astris accessiverit Firmic. 7, 14. Socrates etiam olim *παιδαγωγός* insi-

Hispidamembra quidem et durae per brachia setae
 Promittant atrocem animum; sed podices levi
 Caeduntur tumidae, medico ridente, mariscae.
 Rarus sermo illis et magna lubido tacendi
 Atque supercilio beviore coma. Verius ergo 15
 Et magis ingenue Peribomius. Hunc ego fatis
 Imputo, qui vultu morbum incessuque fatetur.
 Horum simplicitas miserabilis; his furor ipse
 Dat veniam: sed peiores, qui talia verbis
 Herculis invadunt et de virtute loquuti 20
 Clunem agitant. Ego te ceventem, Sexte, verebor?
 Infamis Varillus ait. Quo deterior te?
 Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.

mulatus sit, quod notum ex Laert., Plat. in Apol., Luciano, Seneca Ep. 104. et de vita beata c. 27. Aristoph. Nub. Cf. Athen. V, 19. 20. (61. 63.) p. 219. 220. et XIII, 8. (71.) p. 599.

12. *levi* ubi vis scripsi pro *laevi*, quoniam respondet Graeco *λεῖος*, si prima syllaba producitur.

14. *libido* 17. 19–22. 25. 57. 58. 60. 64–67. 75. 76. Nil interest.

16. *Peribomius* 26. *Peribomius* 4. 5. 6. 11. 19. 23. 24. 25. 27. 45–48. 50. 54–69. 71–74. *Peribomius* 1. 2. 3. 10. 12–17. 20. 21. 22. 49. 70. 75. 76. 77. Nomen forte effectum ex Gr. *περιβώμιος*, qui circa aram est, (Archigallus) non ex *βωμολόχος*, scurra, quod Calder. suspicabatur. Verus scholion est: „nomen Archigalli cinaedi, quem *magulum* (forte *gallum* s. *gallulam* vel potius *matulam*) *conspurcatum* dicimus, qui publice impudicitiam perpetuus (f. professus) est.“

17. Forte *quem* pro *qui* legen-

dum: *ego fatis imputo hunc morbum, quem vultu incessuque fatetur*. Pessime ita hunc locum tentari contendit Heinecke, quum tota orationis series sit haec: „Pessimi sunt illi homines, qui, quamquam sceleratissimam vitam agunt, tamen virtutis speciem praebere volunt; magis mihi placeat is, qui sua vitia non callide occultare studet, et certe hoc nomine non culpandus est, quod et peccat et homines simul fallere studet: talem hominem fere puto non in culpa esse, sed potius factum, quod enim vel invitum ad peccandum impellit.“ Quaerit itaque, quid in his sit, quod iure possit vituperari? Nihil sane in ipsa sententia, sed non nihil in oratione poetae, qui eam ita expressit et *hominem fatis imputari* hoc sensu dixit.

18. *is furor* 22. *et furor* 25.

21. *ceventem te* 21. 22.

22. *Virillus* 13. *Varilus* 73. *Verillus* et *Barillus* al.

Quis tulērit Gracchos de seditione querentes?
 Quis coelum terris non misceat et mare coelo, 25
 Si fur displiceat Veneri, homicida Miloni?
 Clodius accuset moechos, Catilina Cethegum?
 In tabulam Sullae si dicant discipuli tres?
 Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
 Concubitu, qui tunc leges revocabat amaras 50
 Omnibus atque ipsis Veneri Martique timendas,
 Quum tot abortivis fecundam Iulia vulvam
 Solveret et patruo similes effunderet offas.
 Nonne igitur iure ac merito vitia ultima fictos
 Contemnunt Scauros et castigata remordent? 35
 Non tulit ex illis torvum Lauronia quemdam

24. ante v. 25. legitur in 19.
 atque duobus codd. Paris. et plane
 excidit ex 17. 20. et quibusdam
 MSS. Paris. quoniam sequens ver-
 sus idem principium habet: quod
 millies factum docent Burman. ad
 Lucan. 9, 907. Dervill. ad Charit.
 6, 4. p. 552. Drak. ad Liv. 9, 11,
 11. et Schrader Obs. p. 7. Conf.
 inf. ad 3, 69. 6, 191. 483. 8, 159.
 160. 19, 294. 295. 16, 9. — Gra-
 cos 22. Gracchos 64. ut passim in
 numis, unde hanc scripturam pro-
 babat N. Heims. ad Sil. 4, 495.
 Sed vide, quos ibi Drak. lauda-
 vit, Cic. Orat. c. 48. Quintil. in-
 stit. or. 1, 5. et Charis. inst. gram.
 I. p. m. 78. Adspiratio usu re-
 cepta. — loquentes pro queren-
 tes 15.

26. Post *Perri* inseritur *si* in
 45. et tribus codd. Paris. aut in
 13. 65. atque in 68. 70. Sed v. ad
 1, 151.

27. *Claudius* 11. 13 a m. sec. 15.
 21 a m. sec. 22. 45. non improb.
 Schurzfl. quia talia narret Sueton.

Sed famosum notari *P. Clodium*,
 vix est quod dubitemus. *Clodii* au-
 tem ex eadem gente *Claudia* fuere.
 Prisci enim Romani au plerum-
 que pronuntiarunt *o*; unde no-
 mina illa nihil differunt et saepe
 permutantur. Cf. ad v. 36.

29. *tragico nuper* pro *nuper*
tragico recepi ex 10. 16. 17. 19 -
 22. 26. 74.

30. *revocaret* 16. *revocarat* 10.
 11. 14. 15. 17. 19. 20. 22 - 25. 27.
 46 - 50. 54 - 69. 71 - 74. et XXIV
 codd. Paris. unde recepit Ach.

51. *ipsi* 13 a m. sec. 63. *Marti*
Venerique 16.

34. *victos* MS. Sriverii, qui
 inde coni. *victos* *Condemnant*
Scauros.

36. *Laronia* 4. 5. 14 - 17. 20.
 21. 22. 23 a m. pr. 27. 46 - 55. 58.
 61 - 82. ut ap. Martiel. 2, 32. et
 Gruter. Inscr. p. 646, 2. *Latonia*
 et *Latronia* quidam libri, nescio
 qui, si fides habenda Ascensio et
 Turnebo Advers. 15, 17. qui po-
 sterius probabat, quod etiam apud

Clamantem toties: Ubi nunc lex Italia? dormis?
Ad quem subridens: Felicia tempora, quae te
Moribus obponunt! Habeat iam Roma pudorem!
Tertius e coelo cecidit Cato. Sed tamen unde 40
Haec emis, hirsuto spirant opobalsama collo

Martial. l. l. in libris mss. reperitur. *Lauronia* 2. 3. 5. 10. 11. 13. 19. 23 a m. sec., 24. 25. 26. 45. 56. 57. 59. 60. 65. duo codd. mss. viri docti in Misc. obsa. crit. Vol. V. T. II. p. 269. et quidam libri in Martial. l. c. ubi v. Rader. Beckius in obsa. philol. in Iuven. Sat. duas p. 15. „*Lauronia*, inquit, in *Laronia* facillime permutari potuit tribus quidem modis, quibus *au* in *o*, *u*, *ao* immutari potest. Sicut *caudex* in *codex*, *caulis* in *colis*, *saxum* in *sorex*, ita *Lauronia* in *Laronia* mutatum, ex quo *Laronia* procul dubio factum est. (Cf. sup. ad v. 27. et inf. ad 3, 112. et 6, 345.) Pro *claudio* veteres dixere *cludo*, quod adhuc legitur in codd., et ex compositis *occludo*, *concludo* patet; hinc *Luronia* quoque, pro quo propter similitudinem *toũs* et *u* in literis minusculis lectam *Laronia*. *Laomedon* nunc est pro *Laumedon*, *Laodicea* pro *Laudicea*; ita forte *Laoronia* pro *Lauronia*, quod imperitus librarius eiecit litera *o* in *Laronia* contraxit. *Lauron* vero est urbs Hisp. Tarrac., ubi Pompeius a Caesare victus est caesus. *Lauronia* itaque civem huius urbis vel inde oriundam significat: nam poetis solenne est, fictis personis a loco

nativitatis nomen imponere, ut *Sybaris* ap. Horat. Od. 1, 8.“

37. *lex nunc* 15.

38. *Atque ita subridens* 14. 17. 19. 20. 21. 26. 70. 75. 76. 8a. et XX codd. Paris. *Ad quem subridens* 10. 16. 23. 24. 25. 45. 67. 69. 71. 74. 77. 80. et quidam MSS. Paris. ut ap. Virg. Aen. 10, 742. quam lectionem revocavi, quia et doctor est, et optimorum librorum auctoritate firmatur: nisi forte ex Virg. l. l. margini adscripta et textui deinde illata videri possit. *Ad quem ita subridens* 11. 16. 68. prob. Schurzff. et omnino suspicari licet, ex hac lectione reliquas esse ortas. Sed nostram Beckius l. l. non male ita defendit: „Quum scriptura esset antiquitus *ad quem subridens*, superflua vox *ita* vel intelligenda tantum, vel nasutulo cuidam necessaria visa, postea ipsis poetae verbis inserta fuit: deinde elidente eo, qui dictabat, syllabam *quem*, scribens audivit *atquita* et sic *atque ita* scripsit.“ *Ad quae subridens* 27. quod etiam legitur in quibusdam codd. Virg. l. l. ibique probatum est a N. Heinsio. *Adque* 22.

39. *exponunt* 73. — *pudores* 47. 35.

Quae tibi? Ne pudeat dominum monstrare tabernae;
 Quod si vexantur leges ac iura, citari
 Ante omnes debet Scatinia. Respice primum
 Et scrutare viros: faciunt hi plura; sed illos 45
 Defendit numerus iunctaeque umbone phalanges.
 Magna inter molles concordia. Non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
 Taedia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam:
 Hispo subit iuvenes et morbo pallet utroque. 50
 Numquid nos agimus causas? civilia iura
 Novimus? apt ullo strepitu fora vestra movemus?
 Luctantur paucae; comedunt coliphia paucae.
 Vos lanam trahitis calathisque peracta refertis
 Vellera: vos tenui praegnantem stamine fustum 55
 Penelope melius, levius torquetis Arachne,

42. nec pudeat 23. non pudeat 26.

43. et iura 23. 46. 48. 49.

44. Scatinia recepi e 10. 11.
 13. 15. 17. 19. 20. 21 a m. sec.
 22. 23. 25. 26. 27. 45. 49. 50. 52.
 53. 56. 57. 59-62. 61-69. 71.
 72. 73. 79. 80. probb. Christio in
 hist. legis Scatin., Hoffmanno in
 Comm. ad leg. Iul. de adult. 1,
 26., Beckio l. l. et al. Scanti-
 nia 1. 46. 47. 48. 51. 54. 55. 58.
 63. 70. 74-78. 82. probb. Britan.,
 Lubino, Grang. et Schurzfl. Cf.
 Ferrar. ad Cic. Phil. 3, 6. et
 intpp. Suet. Dom. 8. et Quintil.
 Instit. 4, 2. 8, 4.

45. faciunt ii plura 11. prob.
 Schurzfl.

49. Tedia 27. 60. 64. et plerique
 codd. Paris. unde recepit Ach.
 Tedeia 16. Tuedia 17. Teclia 21.

Media 75. 76. — Cluviam 23 a
 m. pr. Cliviam 23 a m. sec.

50. Hippo 1. 56. 70. 74. 81.
 82. Sed Hispo restitui ex 10. 11.
 15. 16. 17. 19. 20. 21 a m. sec.
 32. 23. 24. 26. 27. 45-55. 58.
 61-69. 71. 72. 73. 77-80. Hoc
 nomen memoratur Tac. Ann. 1,
 74. Gruter. Inscript. 597, 1. forte
 et Cic. ad Div. 14, 1. Cf. Comm.
 Ispo 14. 25. 57. 59. Hyapo 21 a m.
 pr. Ipso 60. 65. 75. 76. — sub-
 dit 47.

52. fora nostra 23.

53. Post hunc versum alius le-
 gitur in cod. Mazarin. bibl. reg.
 Paris. Spicum illustre tenens
 splendenti pectore virgo.

54. trahitis lanam 21. 22. 68.

56. 57. transpositi in 21. me-
 lius, melius 46. 48. 49. 61. 62.
 63. 65-69. 71-74. melius me-
 liusque 19.

Horrida quale facit residens in codice pellex:
 Notum est, cur solo tabulas impleverit Hister.
 Liberto, dederit vivus cur multa puellae.
 Dives erit, magno quae dormit tertia lecto. 60
 Tu nube atque tace: donant arcana cylindros.
 De nobis post haec tristis sententia fertur;
 Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
 Stoicidae. Quid enim falsi Lauronia? Sed quid 65
 Non facient alii, quum tu multicia sumas,
 Cretice, et hanc vestem populo mirante perores
 In Proculas et Pollitas? Est moecha Labulla:
 Damnetur, si vis, etiam Carfinia. Talem

57. *corrice* 2. 3. 5. 6. 7. *cor-*
thice 16.

58. *soli* 19. 20. 22. 23 a m.
 sec. 26. 45. 50. 59. 64. 68. 74. —
Hyster 21 a m. pr. 23. 24. 45.
Ister 22.

60. *Dives eris, magne quae*
dormis tertia lecto 1. Non male!

62. Post *fertur* colon ponunt
 Bahrdt, Farnab. et alii, ut sen-
 sus sit: postremo, vel si porro ita
 fiet, de nobis valebit, quod vulgo
 proverbii loco dicitur, *dat ve-*
niam corvis cet. Bahrdt vertit:
'Uns trift zuletzt der harte Spruch:
Die Tauben fängt man ein, die
Raben lässt man laufen.

64. *trepidae* — *Stoicidae* forte
 1. — *loquentem* quidam pro *ca-*
nentem. Sed v. Comm.

65. *Lauronia* al. v. ad v. 36.

66. *faciant* 14. 17 a m. pr. 45.
faciant 47. 58. — *multicia* 21. 60.
 64. ut 21. 27. inf. v. 76. et 19. 59.
 inf. 11, 186.

67. *Critice* 10 a m. pr. et inf.
 v. 78. in 10. 23 a m. sec. et 67.

Ita legendum putabant. Calder. et
 alii: sed ab h. l. alienum est et
 metri legibus adversatur. — *per-*
oras 16. 22.

68. *Pollutas* pro *Pollitas* 7. 26.
Pollucis 19. *Pollucas* 14. 45. *Pol-*
lucēs 15. *Polluicas* 11. 17. 19.
 22. 23. *Polluicas* 10. et XI codd.
 Paris. unde recepit Ach. *Pelvi-*
cas 24. *Pelluicas* 27. *Pullitas*
 16. *Polluicas* 21. *Pollineas* 25.
 49-57. 59-74. 78. 79. 80. *Pel-*
lineas 46, 47. 48. 58. *Pollenius*
 con. Beck. (v. ad 1, 161.) quia
 nomen *Pollenius* obvium aliquo-
 ties in antt. marm. v. c. ap. Gru-
 ter. Inscr. p. 816, 3. — *Fabulla*
 1. 70. 75. 76. 77. 81. 82. quae le-
 ctio firmari videtur Martial. 1, 65.
 12, 95. *Labulla* 10. 11. 14-17.
 19-27. 45-69. 71-74. 78. 79. 80.
 et XXXV codd. Paris. unde re-
 stitui praecunte Ach.

69. *Carphinia* 10. 21. 22. 45.
 46. 49. 54-57. 60. 62. 66-69.
 71-74. *Corphinia* 47. 50. 58. 64.

Non sumet damnata togam. Sed Iulius ardet; 70
 Aestuo. Nudus agas! Minus est insania turpis.
 En habitum, quo te leges ac iura ferentem
 Vulneribus crudis populus modo victor et illud
 Montanum positis audiret vulgus aratris.
 Quid non proclames, in corpore iudicis ista 75
 Si videas? Quaero, an deceant multicia testem?
 Acer et indomitus libertatisque magister,
 Cretioe, perluces. Dedit hanc contagio labem
 Et dabit in plures; sicut grex totus in agris
 Unius scabie cadit et porrigine porci, 80
 Uvaeque conspecta livorem ducit ab uva.

Corbinia 25. *Calphinia* 27. *Calphurnia* 24.

71. *infamia* 24. 26. 81. et quidam codd. *Paria*. prob. Grang.

72. *me* suspicari possis. pro *te*.

76. *deceat* 16. 26. 75. 76. — *multicia* alii. v. ad v. 66.

78. *Critice* quidam. v. ad v. 67.

— *pelluces* 17 a m. sec. 19. 22-25.

27. 46. 47. 49. 50. 54-58. 60-69.

71-74. 77. *polluces* 45. — *talem*

19. 25. 67.

80. *porrigine* 10. 11. 48. 49.

51. 55. 80. *prurigine* 13-16. 17

a m. pr. 19. 27. 44-47. 54. 56-58.

et XVI circiter codd. Paris. prob.

Turnebo. Eadem lectionis varie-

tas deprehenditur in simili loco

Columel. R. R. 7, 5. ubi *porrigi-*

nem praeferebant Ursinus coll.

Celso de med. 2, 7, 6, 2. Grae-

vius, (in Sylloge Burm. T. 4.

p. 295. et ad Iustin. 36, 2.) Keu-

chen. et Burm. in poet. lat. min.

ad Seren. Sammon. de medic. 3,

35. Beckius (v. ad 1, 161.) haec

notavit: „Isidorus in cutis vitis

Etym. 4, 8. *Prurigo*, inquit, voca-

ta a perurendo et ardendo. Hoc sensu rectissime usurpatur de suis, quoniam ob prurientem cutem luto volutantur et quibusvis lapidibus ac truncis sese affricare gaudent. Celsus contra 6, 2. *porriginem* describit, ut sit, *ubi inter pilos quaedam quasi squamulae surgunt eaeque a cute resolvuntur; et interdum madent, multo saepius siccae sunt*. At enim vero si paulo post edocearis, *ferè id in capillo fieri, rarius in barba, aliquando etiam in supercilio*; qua ratione suis capillos, barbam, supercilia, affingas? Vetus glossa *porrigo* vertit *πυρρῆσις*, *πύρρα τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ*. *Porrigo* autem et *prurigo* differunt tamquam genus et species, quorum haec totum corpus, illud caput tantum afficit.

81. *confecta* 14. *contacta* 48 a m. sec. et Sarisber. quod etiam malebat Marshall, ut commodior esset sensus et apertior. At v. Comm. *compacta* non nemo emend. teste Henninio.

Foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu.
 Nemo repente venit turpissimus. Accipiant te
 Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt
 Frontibus et toto posuere monilia collo 85
 Atque Bonam tenerae placant abdomine porcae
 Et magno cratere Deam. Sed more sinistro
 Exagitata procul non intrat femina limen.
 Solis ara Deae maribus patet. Ite profanae!
 Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu. 90
 Talia secreta coluerunt Orgia taeda
 Cecropiam soliti Baptae lassare Cotytto.
 Ille supercilium madida fuligine tactum
 Obliqua producit acu pingitque trementes
 Adtollens oculos: vitreo bibit ille Priapo 95

82. *aliud pro aliquid* coni. Lubin.

83. *venit* vett. codd. Rigalt. et Pontani, quem vide ad Macrob. Sat. 3, 10. Hoc omnino doctius, quam ut librariis debeat, et occurrit etiam 7, 29. unde nunc recepi. *fit pro venit* 19. 45. *fiat alii*, et *fuit* reliqui: quae omnia ex glossa videntur orta.

86. *bonam Cererem* 16. — *temere* 60. 65.

89. *profani* 71. 73.

92. *iussi pro soliti* 46. 48. *Baptae soliti* 20. — *Cotitto* 67. *Cotyto* 74. et cod. Mazarin. bibl. reg. Paris. *Cotyton* 1. 49. 56. 57. 59. *Cotyton* 50. 70. *Cociton* 14. 15. *Coccyton* 16. *Cocithon* 26. *Cochiton* 22. *Cocyton* 10. 11. 17. 19. 20. 21. 23. 24. 25. 27. 45-48. 51. 52. 54. 55. 58. 75. 76. et vel idem vel *Cocchiton* et *Cochiton* XXXIV codd. Paris. habent probb. Calder. et Ach. ut

VOL. I.

designetur Proserpina vel Ceres, a *Cocyto* fluvio vel a *κύνω, fleo, lugeo*, sic dicta, in cuius sacris Eleusiniis *ἐγδεδυχοι*, (forte h. l. *baptae*) *taedas* ferentes, saltaverint et Deam lascivis gestibus clamoribusque *laesaverint*. Sed prima syll. vocc. *Cocytus*, *Κωννέε, κύνω*, producit.

93. *tactum* 2. 3. 5. 17. 19. 20. 21 a m. pr. 26. 47. 58. 61. 62. 67. 70-79. 81. 82. *tinctum* 10. 11. 14. 15. 16. 21 a m. sec. 22-25. 27. 45. 46. 48-57. 59. 60. 64. 65. 66. 68. 69. 80. Sed illud exquisitius est, hoc glossam redollet. *tectum* 63. *factum* legebat Gonsal. ad Petron. p. 27. et 366.

94. *tingitque* suspicari possia coll. Plin. 11, 37. a. 56. *Mulieribus tanta est decoris affectatio, ut tingantur quoque oculi*. Sed praestat vulgata lectio, quia modo praecessit *tactum*, h. e. tinctum.

C

Reticulumque comis auratum ingentibus implet,
 Caerulea indutus scutulata aut galbana rasa
 Et per Iunonem domini iurante ministro.
 Ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
 Actoris Aurunci spoliū, quo se ille videbat 100
 Armatum, quum iam tolli vexilla iuberet.
 Res memoranda novis annalibus atque recenti
 Historia speculum civilis sarcina belli.
 Nimirum summi ducis est, occidere Galbam
 Et curare cutem; summi constantia civis, 105
 Bebriaci campo spoliū affectare Palati
 Et pressum in faciem digitis extendere panem:
 Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
 Moesta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
 Hic nullus verbis pudor aut reverentia mensae. 110
 Hic turpis Cybeles et fracta voce loquendi

97. *galbina* 1. 48. 70. 75. 76.
 82. ut in optimis libris Martialis,
 Petron. c. 56. 64. et Vopisci, probb.
 Ferrar. R. V. 3, 22. Scalig. et
 aliis. *galbana* 10. 11. 14 - 17.
 19 - 25. 27. 45. 46. 47. 49 - 69.
 71 - 74. 77 - 81. Recte, si color
 hic a galbano, resina ferulae Sy-
 riacae, dictus est.

95. Vulgo iunguntur verba
Et curare cutem summi constan-
tia civis. Mutandam esse distin-

106. *Bebriaci campo* 14 - 17.
 19 - 24. 26. 45. 52. 64. 70. 74 - 77.
 82. *Bebriaci in campo* 10. 25.
 27. 46 - 51. 53 - 63. 65 - 69. 71 - 73.
 78 - 81. — *spolia* 21. — *aspe-*
ctare 22.

107. *Expressum* 19. — *in fa-*
ciem 14. 15. 25. 45. 46. 47. 49.
 50. 56. 57. 58. 60 - 69. 71 - 74. *in*

facie alii, etiam Hennin. quod
 probat Hein. ut non iungantur
verba digitis in faciem pressum,
 sed *in facie extendere panem*
pressum.

108. *in Assyria* ph. S. *urbe*
 (Nino, capite imperii Assyriorum
 et sede regum, a Nino rege, Se-
 miramidis marito, condita) con-
 H. Vales. qui tamen praeferebat
 vulgatum *in Assyrio orbe*, h. e.
 in Assyria seu in imperio Assyrio.

111. *Hic turpis Cybele est et*
fracta cet. 11. probb. Henninio
 et Beckio obs. phil. in Iuven.
 Sat. duas priores p. 53. Illius
 nota est: „Si quid video, oranino
 ita legendum, plano sensu: ni-
 mirum dolet, Romae tantas in-
 valuisse in moribus corruptelas,
 ut etiam avidè receperint *turpis-*
simam Deorum Matrem eiusque
 caerimonias, quae usque ad eo

Libertas et crine senex phanaticus albo
 Sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
 Gutturis exemplum conducendusque magister.
 Quid tamen exspectant, Phrygio quos tempus erat iam
 More supervacuum cultris abrumpere carnem? [115
 Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem

omnem profligaverant verecundiam, ut vel in his e Veterum memoria repetendis ipsum quodammodo prostituatur ingenium.“ Huius vero: „Ipsa orationis series videtur hanc lectionem postulare, quia plurima nomina in casu recto sese excipiunt, *libertas*, *senex*, *antistes sacrorum* cet. Sic et *Cybele*, potissimum quum et ipsa *turpis* esset et sacra illius detestanda. Origo autem depravationis duplex esse potuit. Una debetur lectori vel dictanti, pro ratione metri, *hic turpis Cybelest*, quod dum librarius idiota vel oscitans, ut audivit, in album coniecit, in causa fuit, ut *tò est* loquor cum Henninio, resolveretur in *s* et adiceretur *τῇ Cybele*. Altera ex antiquitate critica desumitur et antiquo illo per compendia scribendi more, quando, quoties ultima litera vocis cuiusdam cum prima sequentis eadem erat, ambae in unam ceteris aliquantulum maiorem conflatae sunt: de quo v. Gasp. Scioppii art. crit. p. 61. ed. Amst. 1662.“ Meo qualicumque iudicio illa lectio ab h. l. prorsus aliena est: nam vox *Hic* non referenda ad Romam, sed, ut v. 110, ad consortium et conventus turpissimorum hominum, qui describuntur v. 84. seq.

Vulgata autem lectio non est quod displiceat, modo epith. *turpis* cum *libertas*, non, ut vulgo fit, cum *Cybeles* iungatur.

112. Forte leg. *crine s. p. alto*, ut significetur capitis rotatio, in fanaticis his sacris solennis; de qua v. inf. ad VI, 316.

113. et pro ac 11. 24. 45.

115. *exspectent* 26. 60. — *quæ* 15. quod praestiterit. — *erit* 26.

116. *cultris abscidere carnem* 14. 17. *abscindere* 15. 16. 19–22. 24. 45. 46. 48. 49. 61–69. 71. 72. 73. ut in simili loco Claudiani in Eutrop. 1, 279. 280. *Cymbala ferre licet pectusque illidere spinu*, *Inguinis et reliquum Phrygiis abscindere cultris*; propter quae verba Plathner h. l. malebat *Phrygiis-cultris*, h. e. testaceis et lapideis. Conf. Comm. ad 6, 514. (ubi verbum *secare*, ut passim, de eadem rē adhibetur) et Heyne ad Tibull. 1, 4, 70. Sed *abscindere* glossam redolet, et *abrumpere*, quod in plurimis libris legitur, aptius videri potest, si lapideis, non ferreis, cultris se castraverunt Galli.

117. *Quadraginta* 11. 14–17 a m. pr. 19. 23–25. 45–49. 55. 57. 58. 59. Conf. ad 3, 106.

C 2

Cornicini, sive hic recto cantaverat aere.
 Signatae tabulae: dictum Feliciter! Ingens
 Coena sedet: gremio iacuit nova nupta mariti. 120
 O procures, censore opus est, an haruspice nobis?
 Scilicet horreret maioraque monstra putares,
 Si mulier vitulum vel si bos ederet agnum?
 Segmenta et longos habitus et flamea sumit,
 Arcano qui sacra ferens nutantia loro 125
 Sudavit clypeis ancilibus. O pater Urbis,
 Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
 Haec tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
 Traditur ecce viro clarus genere atque opibus vir:
 Nec galeam quassas, nec terram cuspidem pulsas, 150
 Nec quereris patri? Vade ergo et cede severi
 Iugeribus campi, quem negligis! Officium cras
 Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.

118. *cantaverat* 2. 3. 5. 10. 15.
 16. 17. 19 - 21. 26. 46. 48. 56. 61-
 63. 65 - 77. 81. 82. *cantaverit* 11.
 14. 22 - 25. 27. 45. 47. 49. 50. 54.
 55. 57 - 60. 64. 66. et duo codd.
 mss. viri docti in Misc. Obs. crit.
 Vol. V. T. II. p. 271.

119. *dictum est* 47. 48. 54. 55.
feliciter est 58.

120. *ingens Coena, sedet:*
gremio cet. distinguendum puta-
 bat Pithoena. *ingens Coena: sed*
et gremio emend. Lips. Epist.
 Quaest. 4, 23. At vulgata et di-
 stinctio. et lectio exquisitor. —
marito 26.

121. *haruspice* 21. *aruspice* 23.
 24. 61. 62. 63. Sed *haruspex* in
 lapidd. legitur, dictusque non ab
ara, sed *haruga* sive *haruga*,
 hostia in *hara*, stabulo, includi
 solita, et *inspicienda*, si fides

habenda Festo et Donato ad Te-
 rent. Phorm. 4, 4, 28.

124. *flammea* 14 - 17. 19. 21.
 22. 24. 58. 61 - 64. 67 - 73. *fla-*
mea XXXIII codd. et edd. antt.
 unde recepi cum Ach. Cf. Comm.

126. *et pater Urbis* MS. Can-
 tabrig. unde Wakefield ad Lucret.
 3, 1104. non male emend. En!
pater Urbis cet.

130. *nec tempora cuspidem pul-*
sas in quodam cod. ms. legit.
 Lipsius, nec improbavit in Epist.
 Qu. 2, 9. ubi monet, in more mi-
 litari fuisse, hastis scuta galeam-
 que concutiendi in ira. Hinc le-
 viori mutatione Plathner coni.
nec parmam cuspidem pulsas. Non
 male! Sed nec vulgata lectio sper-
 nenda.

133. *in valle Quirina est* 11.
 Suspiciari etiam possis *in colle*

Quae causa officii? Quid quaeris? Nubit amicus,
Nec multos adhibet. Liceat modo vivere; fient, 155
Fient ista palam, cupient et in acta referri.

Interea tormentum ingens nubentibus haeret,
Quod nequeunt parere et partu retinere maritos.

Sed melius, quod nil animis in corpora iuris
Natura indulget. Steriles morientur, et illis 140

Turgida non prodest condita pyxide Lyde,
Nec prodest agili palmas praebere Luperco.

Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam

Et Capitolinis generosior et Marcellis 145

Et Catulis Paulique minoribus et Fabiis et

Quirini, ut ap. Horat. Epist. 2, 2, 68., aut in colle *Quirino* b. e. *Quirinali*, ut ap. Ovid. Met. 14, 836. Sed vulgaris lectio ex ingenio poetae, non librariorum, profecta videtur.

134. causa est officii 22. c. officii est 21.

137. obstat pro haeret 14.

139. *Dii mellus* 15. — *incorporare* 2. 3. 5. 10. 14-16. 25. 45-50. 55-61. 68. 66-69. 74. prob. Schurzfl. ut Graeco more dictum sit. in corpora 4. 6-9. 17. 19-24. 26. 27. 54. 62. 64. 65. 70-73. 75-77. 81. 82. et tres codd. mss. Nic. Heinsii, qui ad Ovid. Am. 1, 1, 5. hanc lect. recte defendit post Turneb. Advers. 15, 17.

140. morientur 10. 14. 15. 17. 19-21. 24. 26. 45. et omnes fere codd. Paris. unde nunc recepi cum Ach. pro vulg. moriuntur.

141. abest a 75. condita pyxide Lyde 2. 4. 63. 67. 69. 70. 71. 73-77. 81. 82. prob. Turneb. l. 1. condita in pyxide Lyde 10. 14. 21 a m. sec. 22-24. 49. 60. 65. et cod. viri docti in Misc. obsa. crit. Vol. V. T. II. p. 271. in pyxide condita Lyde 15. 16. 47. 50. 54-59. 61. 62. 64-66. 68. 72. nec pyxide c. L. 46. 48. nec condita pyxide Lyde 45. in condita p. L. 27. — Plathner laudat, coniect. C. Bachmanni, pro Lyde substituentis lito, quod medicamenti nomen sit.

145. Catuli 75. 76. Paulique minoribus 22. 70. 75-77. 81. 82. ut iam emend. Lips. Epist. Qui. 4, 25. In reliquis libris Paulisque minoribus, prob. Beck. (v. ad 1, 161.) ut minores h. e. nepotes vel posterii (v. Comm. ad 1, 148.) b. l. etiam dicantur Capitolini, Marcelli, Catuli et Fabii, quorum gentes in posteris suis semper Romae floruerint.

Omnibus ad podium spectantibus. His licet ipsum.
Admoveas, cuius tunc munere retia misit.

Esse aliquid Manes et subterranea regna
Et contum et Stygio ranas in gurgite nigras 150
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum aere lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid sentit et ambo
Scipiadae, quid Fabricius manesque Camilli,
Quid Cremerae legio et Cannis consumpta iuventus, 155
Tot bellorum animae, quoties hinc talis ad illos
Umbra venit? Cuperent lustrari, si qua darentur
Sulphura cum taedis et si foret humida laurus.
Illuc heu! miseri traducimur. Arma quidem ultra

148. *Admoneas* 46. 48. 50. 54.
60. 64. 73. prob. Calder. et Iunio,
qui male haec interpretantur. —
nunc 26. — *retia servat* 14. *re-*
tia pulsat ex MS. emend. Scheg-
kius ad Vellei. 1, 13.

149. *Esse aliquos* omnes libri
praeter 11. v. Exc.

150. *pontum et cantum* alii. v.
Exc.

151. *vana pro una* 16.

152. *Haec* 24. *Nec credunt*
pueri, qui nondum aere lucran-
tur 16. *Nec senes credunt, nec*
qui nondum aere lavantur MS.
Scrivarii, teste ac prob. Crenio
in Animadv. philol. P. XIII. p. 19.

153. *quod* 47. 50. 57. 60. 65.

154. *quod* 16. 17. 56. 57. 59.
60. 65. *et quid* 45. — *Fabritius*
21. 23. 24. 27. 57. 60. 64. 65.
Sed in marmorr. *Fabricius*, et
Graecis *Φαβρίκιος* dicitur. A *fa-*
bricando nomen huic genti in-
ditum putatur.

155. *Quod* 17. 19. 45. 60. 65.

158. *Sulphura* 26. 60. 65. et
optimi codd. Paris. unde hanc
scripturam vulgari *sulfura* sub-
stitui cum Ach. *sulpura* tres codd.
Paris. et sic *sulpur* scribitur in
Vatic. cod. Virg. ut *triumpus* et
alia eiusmodi vocabula, quibus,
convicio aurium flagitante, ad-
spirationem datam esse docet Cic.
Orat. c. 48. — *umida* 21. ut
umens, *umectare*, *umerus* et al.
in antt. codd. Cf. Quinctil. Inst.
Or. 1, 5. Broekhus. ad Tibull. 1,
4, 44. Drak. ad Sil. 2, 125.

159. *Illic* (in inferis) 21. 22. 23
a m. pr. et MS. Scrivarii, prob.
H. Vales. Tum maxima distinctio
ponenda post *tradicimur* et ver-
bum hoc eo sensu capiendum, de
quo dixi ad VIII, 17. Sed v.
Comm. — *Arma quid ultra* —
Britannos? 2. 3. 5. 10. 11. 26.
45-47. 49. 50. 54. 56-58. 60-69.
71-74. et omnes fere codd. Paris.
Id recepit Ach. mutata tamen di-
stinctione et lectione; *Illuc heu!*

Litora Iuvernæ promovimus et modo captas 160
 Orcadas ac minima contentos nocte Britannos:
 Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,
 Non faciunt illi, quos vicimus. Et tamen unus
 Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
 Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno. 165
 Adspice, quid faciant commercia! venerat obses.
 Hic fiunt homines. Nam si mora longior Urbem
 Indulsit pueris, non umquam deerit amator:

miseri traducimur. Arma quid ultra — Britannos; Si, quæ nunc p. f. v. in urbe, Non faciunt illi quos vicimus? Sed il- luc verbis seqq. arotius iungendum est, et *Si v. 162.* in nullo legitur libro sive scripto sive edito.

160. *Littora* scribunt alii. De origine ac propria vi vocis v. Ernesti ad Suet. Tib. c. 40. — *Iuvernæ* revocavi e 2. 3. 5. 10. 14. 15. 17. 20. 21. 23-25. 27. 45-51. 54-69. 71-74. 78-81. Ita scriptum ap. Mel. 3. 6. et Ptolem. in cod. Palat. *Iovsepta*; nam in vulgatis libris legitur *Iovsepta*, ut ap. Agathem. 2, 8. *Iubernæ* 1. 16. 26. 70. 75. 76. 77. 82. probb. Schurzfl. et Beck. qui hoc nomen, addito duplici digammate, (*FIPEPNH*) effictum putant ex Gr. *Ἰβηρ*, quo Hiberniæ nomine utuntur Aristot. de mundo, Strabo lib. II. et IV. Claudian. cons. Hon. 4, 33. et laud. Stilic. 2, 252. *Invernæ* 53. *Vibernæ* 52. *Hyverne* 22. in marg. *Hiberniæ* 19. *Laverne* 22.

161. *Archadas* 45. *Orchadas* 10. 17. 19-24. 49. 60. 65.

Sed in optimis exemplar. scriptorum Rom. *Orcades* et Graec. *Ὀρκάδες* dicuntur. — et pro *ae* 10. 20.

163. *ipsi* 45. — *vincimus* 21 a m. pr. Post *vicimus* maiorem posui distinctionem. *Attamen* 16.

164. *Zalaces* 17. 21. 24. 52. 70. 75. 76. 81. *Zelates* 23 a m. sec. 26. 49. 55. 60. *Zelaces* 14. 19. 23 a m. pr. *Celates* 10. *Zalaches* 22. *Galaces* 45. *Talaces* 10. *Ielaces* 20. *Galathes* 15. *Galates* 16. *Zelotes* {54. probb. Sabino, qui hos Armeniæ populos esse monet. Sed *Zalates* h. l. est potius nomen propr. obsidis.

166. *venerat hospes* 26.

167. *Sic* 4. et ita emend. C. Vales. cuius nota est: *sic fiunt homines*, id est, quamquam non latine, *sic viri fiunt*, et hoc satirice, quum contrarium velit intelligi, *sic pueri effeminantur*, ut X, 301. 305.

168. *nonnumquam* 10. 49. 63. *numquam* 17. 24. Sed verbum *deerit* in duas syllabas contrahendum, ut ap. Virg. Aen. 7, 262. Ge. 2, 200. 233. al.

Mittentur bracae, cultelli, frena, flagellum.
Sic praetextatos referunt Artaxata mores.

170

S A T I R A III.

- ARGUMENTVM.

Umbricius haruspex, quem Cumas migraturum Iuvenalis ad Egeriae usque lucum comitatur, (v. 1 — 20.) veteri amico ibi discessus sui causas exponit, nimirum Romae 1) probos homines contemptu laborare, neque ad honestas artes exercendas praemiis invitari, sed iis potius ad incitas redigi, malos contra et viles gratia atque auctoritate apud omnes, etiam Principes, valere et pravis sordidisque artibus ad summos obrepere honores maximasque opes nancisci; (21 — 40.) 2) spectatissimos esse et felicissimos artis dissimulandi adulandique gnaros, Astrologos, filios, quibus more parentum sit in optatis, et adulterii, furti aliorumque scelerum conscios; (41 — 57.) 3) gratiosissimos omnium minimeque ferendos esse peregrinos, qui e Syria aliisque Orientis regionibus Romam confluxerint ac prorsus corruperint mores huius urbis, maxime Graecos, homines molles, libidinosos, adulationis omniumque artium peritissimos, qui in divitum se insinuent familiaritatem et quorum ne philosophi quidem dubitent, falsis testimoniis alios ipsosque amicos ac discipulos circumvenire; (58 — 125.) 4) miserrimam esse conditionem pauperis clientis, cui a ditioribus magistratibusque summis praeripiatur sportula, qua vitam sustentaverit; (126 — 130.) 5) servos ac libertinos ditiores esse ingenuis et honoratioribus; (131 — 136.) 6) ne homini

169. bracae 23. 24. 45. 46.
48. 49. 56. 59. 61 — 63. 68. 69.
71. Gr. ἡ βράχια et τὸ βράχος
sp. Diodor. 2, 30. Strab. et al.
braccae alii, eaque scriptura
usitatio. brachae 47. brachae

27. 60. 65. — clutellae coni. Schra-
der.

170. Si 4. Hic 61. Hinc sa-
picari possis, h. e. Roma, et re-
ferent. Sed vulgata quoque lectio
bene se habet.

quidem probissimo religiosissimoque fidem haberi, nisi idem sit locuples; (137—146.) 7) inopes atque tenues male vestitos omnibus ludibrio esse, loco ac sede honoratiori, quam olim occupaverint, a vilissimo quoque, modo dives ille sit, pelli, si filiam adicius nuptiis ambiant, repudiari, non scribi heredes, a negotiis publicis removeri, neque facile ex egestate atque humili conditione emergere propter insana omnium rerum pretia; (147—170.) 8) ambitiosam esse paupertatem, neque pro re ac facultatibus pretiosiores sumi vestes, quam in plerisque contra Italiae oppidis, etsi Romanis ibi legibus moribusque vivatur, nemo ne togam quidem, nedum praetextam, induat, et festis quoque diebus ac publice omnes, summi pariter et infirmi, nobiles et ignobiles, eodem habitu conspiciantur; (171—183.) 9) ab egenis clientibus non patronis tantum, sed servis quoque, ne aditu ad dominos eorum prohibeantur, quovis die festo aliquid muneri esse dandum; (183—189.) 10) neque interdum vitam periculo vacuam esse, neque noctu somnum capi propter assiduam aedificiorum prolapsum frequentiaque incendia, et aedibus ardentibus pauperem, qui in summo habitet coenaculo, non curari bonisque, etsi paucis, tamen omnibus, amissis a nemine iuvari, ditioribus contra praesto esse qui subveniant; (190—222.) 11) tenebrosas aedes tanti in unum conduci annum, quanti in aliis Italiae oppidis ematur domus cum agro hortoque; (223—231.) 12) plurimos pauperes mori morbo ex vigiliis contracto, quum in ea aedium parte habitent, quae vicis proxima sit et ubi continuo currum, opificum iumentorumque strepitu somnus eorum interrumpatur; (232—238.) 13) divites lectica per urbem ferri et tutos in ea etiam legere ac dormire, inopes vero sutes vel a turba populi in vicis premi, concuti et concutari, vel adeo casu arborum saxorumve, plaustis impositorum, obtritos perire; (239—267.) 14) noctu somnum esse periculum vel a testis fractis et ex alto coenaculo deiectis, (268—277.) vel a iuventute lasciva ac temulentia, quae nocturno tempore per urbem vagari atque

invalidum quemque obviorum corripere, caedere vel ultro quoque, tamquam iniuria sibi facta sit, accusare soleat; (278—301.) 15) tantam esse multitudinem grassatorum latronumque, quae ex multis Italiae locis Romam, tamquam ferae et aves ad vivaria, confluserint, ut vix suppetant catenae ac vincula ad eos, qui capti sint, constringendos. (302—314.) Hisce discessus causis memoratis Umbricius poetam valere iubet. 315—322.

Venustissima Satira, qua Iuvenalis, imaginem Romae civiumque eius vivis coloribus picturus, inducit Umbricium, amicum suum, propter pravitatem morum, Romae vigentium, et varia, civibus ibi imminencia, pericula Cumas migrantem et de iis copiose disserentem. Eam ante oculos habuere *Math. Regnier* in Sat. III. *Nic. Boileau* in Sat. I. et VI. et *Smollet* in libello, quem inscripsit: *a satirical description of London and Bath, in the Expedition of Humphry Clinker by the Author of Roderic Random. Lond. 1771.*

Quamvis digressu veteris confusus amici,
 Laudo tamen, vacuis quod sedem figere Cumis
 Destinet atque unum civem donare Sibyllae.
 Ianua Baiarum est et gratum litus amoeni
 Secessus. Ego vel Prochyta praepono Suburae. 5

SAT. III.

2. *sedem ponere Cumis* 24.

3. *Destinat* 26. quod arridere potest.

5. *Prochyten* forte scribendum. *Prochitam* 17. 19. 20. 26. ut plerumque i pro y in MSS. *Prochyte* dicta ἀπὸ τοῦ προχύρῳ, (v. Serv. ad Virg. Aen. 9, 715.) vel, si Straboni V. p. 247. al. 379. et Plin. 3, 6. fides habenda, quia profusa ab Aenaria erat, h. e. terrae motu avulsa et in altum

velut projecta. — *Suburae* 17.

19—22 a m. sec. 24. 56. 57. 60.

65. 68. 69. 70. 74. 75. 76. *Subur-*

rae alii, etiam Hennin. qui ta-

men *Subura* edidit inf. 10, 156.

et 11, 51. 141. De orthographia

et origine vocis, quae et *Sucura*

scribitur, unde dicta tribus *Subu-*

rana (ita legitur in Inscr. v. c.

Cruter. p. 104. n. 6. et p. 293.

n. 3.) vel *Sucusana* et *Succusana*,

v. Quintilian. 1, 7, 28. Adleri

Beschr. d. Stadt Rom p. 118. et

Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
 Deterius credas horrere incendia, lapsus
 Tectorum assiduos ac mille pericula saevae
 Urbis et Augusto recitantes mense poetas?
 Sed dum tota domus reda componitur una, 10
 Substitit ad veteres arcus madidamque Capenam.
 Hic, ubi nocturnae Numa constituebat amicae,
 Nunc sacri fontis nemus et delubra locantur
 Iudaeis, quorum cophinus foenumque supellex,
 (Omnis enim populo mercedem pendere iussa est 15

Schweigh. ad Appian. b. civ. 1, 58. Varro L. L. 4, 8. *Sacrae*, inquit, *viae pars haec sola vulgo nota, quae est a foro eunti proximo clivo. Eidem regioni adtributa SUBURA*, quod sub muro terreo Carinarum. In ea est Argeorum sacellum sextum. *SUBURA* Iunius scribit ab eo, quod fuerit sub antiqua urbe: cui testimonium potest esse, quod subest ei loco, qui terreus murus vocatur. Sed ego a pago potius Sucusano dictum puto Sucusam. Nunc scribitur litera B, non C, pagus Sucusanus, quod succurrit Carinais. Festus v. *Subura*: Verrius a pago Succusano (vicino ei Urbis regioni) dictam ait, itaque appellatam et regionem Urbis et tribum a stativo praesidio, quod solitum sit succurrere Esquilis, instantibus eam partem Urbis Gabinis, indicioque esse, quod adhuc ea tribus per C literam, non B scribatur.

6. et tam solum 25. 46. 48. 49. 57. 59 - 61. 63 - 67.

10. cum pro dum 25 - 27. 46 - 48. 50. 54 - 59. 61 - 69. 71 - 74. — *reda* recte scriptum in quibusdam libris et scriptis et editis, ut in optimis aliorum scriptorum exemplaribus, unde illud pro vulg. *rheda* substitui. v. Comm.

12. *Hic, ubi nocturna Numa constertebat amica* (h. e. cum ea dormiebat) con. Dorleans. Ego potius vulgatam nunc mutavi distinctionem: *Substitit ad veteres arcus m. Capenam; Hic, ubi n. N. c. amicae. Nunc sacri — supellex. Omnis enim — Camenis: In vallem cet.* Nam lucus hic, qui v. 12 seq. describitur, a *Capena* porta aliquantum aberat, et iungenda verba *Hic, ubi nocturnae — in vallem Egeriae descendimus. Hic dextrius dictum et apte; (hic, ubi) nisi narratio forte nimis abrupta videri potest et legendum Hinc progressi Umbricius et ego in vallem Egeriae descendimus, ubi nocturnas cet.*

15. *solvere iussa est* 21. 22. 24. ex interpr.

Arbor et eiectis mendicat silva Camenis)
 In vallem Egeriae descendimus et speluncas
 Dissimiles veris. Quanto praestantius esset
 Numen aquae, viridi si margine clauderet undas
 Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum? 20
 Hic tunc Umbricius, Quando artibus, inquit, honestis
 Nullus in Urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est, here quam fuit, atque eadem cras
 Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
 Ire, fatigatas ubi Daedalus exuit alas, 25
 Dum nova canities, dum prima et recta senectus,
 Dum superest Lachesi, quod torqueat, et pedibus me

16. *Camoenis* scribunt alii, nescio quare, quum origo vocis prorsus nos lateat et nostra scriptura maiori nitatur auctoritate vet. librorum, quibus tamen parum in his fidendum est, quia diphthongos non exprimunt.

17. *atque speluncas* 22. ut suscurratur forte metro, quod ita potius laborat.

18. *Quanto praestantius esset Numen aquae recte, puto, emend.* N. Heins. ad Ovid. Met. 13, 757. et iam ante eum Grang. ad h. l. ubi monet, antiquitatem sub Numina deos credidisse praesentiores, h. e. magis propitios, quum nihil natura passa fuisset ab arte. Valgatam lect. eodem sensu cepit Britan. cuius nota est haec: „*quanto praestantius esset* i. e. excellentius et proinde praesentius, si in natura sua mansisset et non marmore incrustatum esset; ut ostendat, Deos rebus humanis non capi, sed bona sinceraque hominum voluntate gaudere; unde ait Seneca ad Lu-

ci. *Cogita, Deos, quum propitii essent, fictiles fuisse.*“ Ceterum deos propitios ac faventes poetis dici praesentes, nota res est. Quamdiu enim speciem divinae naturae ad humanam accommodavit antiquitas, omnem fere vim eius ac potestatem a praesentia deorum pendere credidit. Cf. Cerda et Heyne ad Virg. Ecl. 1, 42. Georg. 1, 10. et Aen. 9, 404. — *Quanto praestantius* (purius suavisque) *isset Flumen aquae* emend. Wakef. ad Lucret. 1, 231.

19. *clauderet ἀραιῶς* 17. 19. 20. 22. 26. 27. 48. 54-56. 61. 63. 64. 70. 74. 75. 82. Cf. ad Sil. 6, 451. 15, 655. et sup. ad 2, 38. inf. ad v. 151. 7, 26. intpp. Cic. N. D. 2, 39. Heins. ad Valer. Fl. 1, 31.

21. *tum* 22. — *Umbricius* 13. 21. 23. 27. 45-47. 49. 56. 61-64. 68. 69. Sed Ὀυμβρικός dicitur Plut. in Galba.

24. *Deterit* 21 a. m. pr. — *ergo pro illuc* 26.

26. *recta et prima* 22.

Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
 Cedamus patria: vivant Artorius istic
 Et Catulus: maneant, qui nigrum in candida vertunt, 30
 Quis facile est aedem conducere, flumina, portus,
 Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,
 Et praebere caput domina venale sub hasta,
 Quondam hi cornicines et municipalis arenae
 Perpetui comites notaeque per oppida buccae 55
 Munera nunc edunt et verso pollice vulgi

29. patriae 15. — vivat 13. 27.
 47. 48. 54. 58. et quatuor codd.
 Paris. — *Arturius* forte rectius
 10. 14-16. 19. 21. 26. 27. 45-48.
 50. 54. 59-64. 68. 69. 71. 72. 73.
Arturius 22. *Arctorius* 49. *Ar-*
cturius 17. 20. 23. 24. 65. *Arch-*
turius 13. — *est hic* 14.

30. *Catuli* 21 a m. sec. — *ni-*
gra MS. Scriverii. — *vertant* 14.

31. *Quis pro Quaeis* scripsi. v.
 Drak. ad Sil. 1, 14. Broekhuus.
 ad Prop. 2, 10, 47. et interpp.
 Virg. Aen. 1, 95. — *aedes* 26. et
 ita legendum, si Grammaticis fi-
 des habenda, qui docent, *aedem*
 constanter dici templum aedifici-
 umve sacratum aut inauguratum,
aedes vero domum privatam. Iis
 adstipulantur Gesner. in Thes. et
 Bentl. ad Horat. Epist. 2, 2, 90.
 (qui magno eruditionis apparatu
 hoc discrimen tinentur, quod et-
 iam observavit poeta noster 7, 37.
 et 40.) nec non Ruhnken. ad
 Vellei. I, 11. et Hein. qui monet,
aedem h. l. etiam de templo ac-
 cipi posse et in num. sing. pro-
 prie cellam dici et, quia deorum
 templa primum una tantum cella
 constiterint, huc translata esse

significationem. Illius tamen dis-
 criminis non semper rationem
 fuisse habitam, ne a scriptoribus
 quidem seculi Augustei, contem-
 dunt Iani et Mitscherl. ad Horat.
 Od. 1, 30, 4.

33. *dominis* suspicari possis.
 Sed doctior est vulgata lectio.

34. *ii* pro *hi* 22. *hic* 61. idque
 conii. Britan. ut sensus sit: cor-
 nicines fuere et Romae et in mu-
 nicipiis. Male!

35. *vulgus* 1. 2 in interstitio,
 4. 17. 22. 48. 51. 55. 70. 75. 76.
 82. et VII codd. Paris. iique
 optimi, Alex., Mazarin. a p. m.,
 Thuan. I. II., Fauch., Colbert.
 et alii. Vetus scholion est: „ab
 his populus occiditur, quos ante
 populus iubeat occidi.“ Immo
vulgus scil. gladiatorum, h. e.,
 omnes gladiatores sine discrimi-
 ne. Sed haec quoque ratio dura
 est; nec munerarius, sed popu-
 lus, pollice verso occidit vel oc-
 cidi iubet gladiatores. *vulgi* 2,
 3. 5. 10. 11. 14. 15. 16. 19-21.
 23-27. 45-47. 49. 50. 56-69.
 71-74. 81. et XXX codd. Paris.
 Cf. Comm.

Viscera magnarum domuum dominique futuri.
 Ingenium velox, audacia perdita, sermo
 Promptus et Isaeco torrentior. Ede, quid illum
 Esse putes? quem vis hominem, secum adtulit ad nos: 75
 Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
 Angur, schoenobates, medicus, magus: omnia novit.
 Graeculus esuriens in coelum, iusseris, ibit.
 Ad summam, non Maurus erat neque Sarmata nec Thrax,
 Qui sumsit pennas, mediis sed natus Athenis. 80
 Horum ego non fugiam conchylia? Me prior illo
 Signabit? fultusque toro meliore recumbet
 Advectus Romam, quo pruna et cottana vento?
 Usque adeo nihil est, quod nostra infantia coelum

quas Romulus, Tatio Sabinorum regi diffusus, ibi habuit. v. Ovid. Fast. 3, 246. ibique interp. *Aesquilias* 27. 46 - 50. 58. 61 - 64. 66-68. 71. 73. Sic et variant Graeci. *Ἡνωλλος λόφος* et *Ἡνωλλον πύλην* ap. Strab. V. p. 234. *Ἡνωλ.* et *Ἡνωλ.* ap. Dionys. Halic. *Ἀνωλ.* ap. Plut. in Sulla p. 457. D. Hinc *Esquyliae* saltem dicendae.

75. *quemvis*, vulgo una voce scribitur. — *tulit* 19.

76. *geometra* 24. 25. et quidam MSS. Paris. *geometer* 11. 13. 15. 16. 19. 20. 27. 31 b. 32. 45. 47. 54. 58. et XVI codd. Paris. Duae syll. priores voc. *geometres* (*γεωμέτρης*) per synaeresin s. *συρ-κταιν* in unam contrahendae. Cf. ad Sil. 2, 153. 3, 16. 495. al.

78. *esuriens coelum si iusseris* 47. 55. e. *in coelum si iusseris* 45. 54.

79. *nec Sarmata* 27. 46. 48. 49. 61-63. 68. 71-74. 77.

80. *pennas sumsit* 21. *pinnae*

8 a m. pr. — *Achivis* 8 a m. sec.

81. *concilia* conl. non nemo teste Plathnero. *convivia* malebat Schrader, et mox *Coenabit* pro *Signabit*. Sed quis sibi persuadeat, haec ita a librariis corrupta esse?

82. *Signavit* 14. 22 a m. pr. *Signa dabit* (h. e. imperabit modum bibendi, rex s. magister bibendi erit) conl. Plathner, quoniam h. l. de convivio agatur. Sed sermo quoque est de aliis rebus. — *recumbit* 14. 16. 26.

83. *cottana* 3. 23 a m. pr. 24. et quinque codd. Paris. sique optimi, ut et legitur ap. Plin. 13, 5. s. 10. Athen. 3, 88. 9. 34. et Hesych. quos sequutus sum. Cf. Comm. *cottona* 26. 70. et quidam codd. Paris. *cotana* 11. *coctana* 2. 5. 10. 19-22. 23 a m. sec. 25. 27. 46-48. 50. 54. 56-59. 64. 65. 81. et plerique codd. Paris. *coctona* 14. 15. 17 a m. sec. 49. 55. 61-63. 65-74. 77. 82.

Hausit Aventinum baca nutrita Sabina? 85
 Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
 Sermonem indocti, faciem deformis amici,
 Et longum invalidi collum cervicibus aequat
 Herculis, Antaeum procul a tellure tenentis?
 Miratur vocem angustam, qua deterius nec 90
 Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
 Haec eadem licet et nobis laudare: sed illis
 Creditur. An melior, quum Thaida sustinet, aut quum
 Uxorem comoedus agit vel Dorida nullo
 Cultam palliolo? Mulier nempe ipsa videtur, 95
 Non persona loqui: vacua et plana omnia dicae
 Infra ventriculum et tenui distantia rima.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illio

85. *Aventinum* pro vulg. *Aventini* recepi ex 10. 21. 22. 23 a m. pr. e MS. Cantabr. quem laudavit Wakef. ad Lucret. 2, 1038. et ex quibusdam codd. Paris. — *baca* pro *bacca* recepi ex 17. 21. 22. 63. 68. prob. N. Heins. ad Sil. 3, 596. 8, 131. 15, 535. quibus locis Drakenb. monet, utroque modo scribi posse, non deesse tamen, qui ita distinguant, ut *bacca* sit fructus arboris, *baca* vero gemma s. unio. Utrumque in antiquiss. codd. mss. plerumque *baca* dicitur, ut *belua*, *anulus* et al. nam literae non geminari solebant a vet. Romania. Cf. ad 4, 121. Origo tamen vocis ignota est.

90. 91. v. Excurs. ad h. 1.

92. *illi* emend. Schrader. quod non necesse est: nam *gens* v. 86. est nomen collect., et cur numeri permutatio nos offendat? *sed illis* *Creditur*, an *melior cum Thaida sustinet* est. in omnibus

Tom. I

fere libris interpungitur. At v. Comm.

93. *hic melior* con. Schrader. — *at quum* 47. 58. *an quum* 25. 45. 46. 49. 50. 54. — 57. 60. 64. 65. Non male.

94. *ugat* 47. 58. Plathner et; quem is laudat, Aug. Buchnerus non intelligebat, cur Doris *nullo* palliolo culta dicatur, quum tamen Graecula notetur Graecisque propria fuerint pallia. Hinc ille pro *nullo* con. *molli*, h. e. Coo; hic vero *pullo*, quod pulla vestis propria servis, et Doris sit ancillae nomen, quale servis a patria detur. Sed v. Comm.

95. *namque* pro *nempe* 46. 49. — *ipse* pro *ipsa* 16. 60. 65.

96. *vacua omnia plana* con. *dicae* 45. 46.

97. et abest ab 46. 49.

98. *Nec tantum* 16. et ita con. Schrader. — *ille* 61. Videtur potius legendum, *illinc*. v. Comm.

D

Ant Stratocles aut cum molli Demetrius Haemo.
 Natio comoeda est. Rides? meliore cachinno 100
 Concutitur: flet, si lacrimas conspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumae si tempore poscas,
 Accipit endromiden: si dixeris, aestuo, sudat.
 Non sumus ergo pares: melior, qui semper et omni
 Nocte dieque potest alienum sumere vultum, 105
 A fac. iactate manus, laudare paratus,
 Si bene ructavit, si rectum minxit amicus,
 Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 Praeterea sanctum nihil est et ab inguine tutum;
 Non matrona laris, non filia virgo; neque ipse 110
 Sponsus levis adhuc, non filius ante pudicus.
 Horum si nihil est, aviam resupinat amici.

99. *Hemo* 20. *Hoemo* 19. 45.
 61 - 63. 66. 67. 70. 74. *Oemo* 49.
 56. 57. 72. *Emo* 58. 60. 65. Cf.
 ad 6, 198.

100. *melioris cachinno* in MS.
 Cantabr. verissime atque longe
 elegantissime legi, et vulgatum
maiore cachinno ex glossemate
 procul dubio ortam esse, monuit
 Wakef. ad Lucret. 1, 918. et 5,
 705.

101. *aspexit* 45. 63 - 65. 68.
 69. 74.

103. *endromeden* 22. Suspica-
 bar olim *endromidem* pro vulg.
endromidem, et nunc recepi cum
 Ach. qui hanc scripturam invenit
 in sex codd. Paris. et quidem
 optimis, Alexandr., Pat., Maza-
 rin. et aliis.

105. *aliena sumere vultum A*
facie emend. Markland.

107. *recte* 21. 26. *bene minxit*
 45. *lectum minxit* corrig. Ianus
 Parrhas. Epist. 36. et C. Vales.

Horat. Sat. 1, 3, 90. Verum ibi
 de ebrio agitur.

108. in verso 45. — *aurea* 16.

110. *nec ipse* 22. 45.

111. *adhuc laevis* 14. *adhuc*
levis 17. *levis* 17. 27. 56. *laevis*
 al. Sed v. ad 2, 12.

112. *ast pro est* 49. — *au-*
lam 1. et edd. recentt. 10.
 11. 13 - 17. 19 - 27. 45 - 50.
 51 - 60. 62 - 69. 71 - 74. 77.
 XXXV codd. Paris. et antiquiss.
 MS. Memmii teste ac prob. C.
 Valesio; quod magnopere torsit
 interpretes. Britannicus expone-
 bat: *aulam*, omnia, quae in
 domo sunt, *resupinat*, evolvit
 et evertit, scrutans secreta domus
 ac domini; C. Valesius: domum
 evertit, omnia susque deque ver-
 tit, pervertit, perturbat, ut ap.
 Accium in Antigona: *Quid agis?*
perturbas rem omnem ac resu-
pinas, soror. Curio *aulam* pro
olla dictam putabat, quemad-

Scire volunt secreta domus atque inde timeri.

Et quoniam coepit Graecorum mentio, transi
Gymnasia atque audi facinus maioris abollae. 115
Stoicus occidit Baream, delator amicum
Discipulumque senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protegenes aliquis vel Diphilus aut Erimarchus, 120
Qui gentis vitio numquam partitur amicum,
Solus habet. Nam quum facilem stillavit in aurem
Exiguum de naturae patriaeque veneno,
Limine submoveor: perierunt tempora longi
Servitii. Nusquam minor est iactura olentis. 125
Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
Pauperis hic meritum, si curet nocte togatus
Currere, quum Praetor hictorem impellat et ire
Praecipitem iubeat dudum vigilantibus orbis,

modum *Aulularia* Plauti nomen
acceperit ab Euclionis *aula*, h. e.
olla argenti plena et defossa, ut
sensus sit: ollam pecuniæ ple-
nam ac defossam evacuat et ver-
tit. Nota Ach. est: „vel *aviam*
servandum, vel, si *aulam* repo-
sueris, quiddam obscoeniis ad-
huc inesse sub his verbis fatearis
necesse est: nam et de salacitate
Graeculi quaestio est, et verbum
resupinat satis indicat quid sit
intelligendum.“

113. Hic versus Rigaltio col-
locandus videbatur post v. 115.
Sed aptissimus, ni fallor, est lo-
co, quem obtinet, et menti poe-
tae. *Ecce volunt* malebat Schra-
der.

114. Sed 21. — quando coe-
pit 45. 48. 49. 56. 57. 59. 60. 65.

118. *penna* 10. 11. 17. 19-29.
45-50. 54-69. 71-74. 77. Nil
interest. Cf. ad 4, 149. et inpr.
14, 76.

120. *Erimarchus* 25. et anti-
quiss. codd. Paris. unde illud re-
cepi praecante Ach. *Erimarchus*
21. *Erimachus* 17. *Erymanthus*
24. 74. *Erimanthus* 10. 15. 26.
27. 46-48. 56. 59-63. 66-69.
71-73. 77. *Erimantus* 19. 201
22. 25. 50. 54. 57-58. 64. 65.
Hermareus, *Hermarchus*, *He-
rimarchus*, *Herimantus*, *Heli-
machus*. et *Olimanthus* alii.

122. *nam tam* 26. — *stillabit*
14.

125. *numquam* 14. 77.

127. *curret*, *currit*, *currat* al.

129. *dudum iubeat* 19. 20.

Ne prior Albinam et Modiam collega salutet? 130
 Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
 Filius: alter enim, quantum in legione Tribuni
 Accipiunt, donat Calvinae vel Catienae,
 Ut semel atque iterum super illam palpitet: at tu,
 Quum tibi vestiti facies scorti placet, haeres 135
 Et dubitas alta Chionem deducere sella.
 Da testem Romae tam sanctum, quam fuit hospes
 Numinis Idaei: procedat vel Numa, vel qui
 Servavit trepidam flagranti ex aede Minervam:
 Protenus ad censum, de moribus ultima fiet 140
 Quaestio: Quot pascit servos? quot possidet agri
 Iugera? quam multa magnaue paropside coenat?
 Quantum quisque sua nummorum servat in arca,
 Tantum habet et fidei. Iures licet et Samothracum
 Et nostrorum aras; contemnere fulmina pauper 145

130. *Nec quidam libri. — Al-*
pinam 20. — *aut Modiam* 17. 19.
 26. 46. 48. 49. 57. 61 — 63. 66 — 69.
 71 — 74.

131. *claudet* 49. 58. *claudat*
 45. *cludit* al. Cf. sup. ad v. 19.

134. *ille* 15. — *ac tu* 19.

135. *bene pro tibi* 22.

136. *Chionem* recepi pro *Chio-*
nem ex 56. 60. 61. 65. 70. 74.
Chyonem 24. *Clionem* 21. *Cio-*
nem 22. — *cella* pro *sella* coni.
 Farqub. et Pignor. de serv. p. 137.
 281. coll. inf. 6, 122. idque ex-
 pressit Bährdt. Sed *cellae* me-
 retricum non *altae* esse, neque
 hae *deduci* inde solebant. *arcta*
sella vel *cella*, quippe quae ma-
 gis deceat scorta sordida ac fa-
 melica, emend. Chimentellus de
 honore bisellii c. 24. p. 122. At
 v. Comm.

139. *trepidam* 45. et ita corrig.

Iac. Nic. Loensis Miscell. Epiphyll.
 9, 2. languidum substituens ver-
 bum acuto ac satirico.

140. *Protenus* scripsi pro *Pro-*
tinus. v. ad 12, 102. et Heyne ad
 Virg. Ecl. 1, 13. Ge. 4, 1. et Aen.
 3, 416. 5, 485. 9, 337.

141. *Quot servos pascit* 11. 13.

142. *magna multaue* 24. —
parapside vel *parabside* 2. 3. 5.
 10. 11. 12. 14 — 17 a m. pr. 21.
 23. 25. 33. 34. 47. 54. 55. 58. et
 XXXI codd. Paris. prob. Labino,
 Turnebo et Schradero. *Para-*
psis quadrangulum et *quadri-*
laterum vas, id est, *paribus*
absidis, Isidor. in Orig. Cf.
 Hesych. et du Fresne Glossar. lat.
 barb. T. II. p. 151.

144. *iuret* 15. 24. Ita legendum
 esse indubie, putabat H. Vales.

145. *flumina* 13. 21 a m. pr.
 22 a m. pr.

Creditur atque Deos, Dis ignoscentibus ipsis.
 Quid, quod materiam praebet causasque iocorum.
 Omnibus hic idem, si foeda et scissa lacerna,
 Si toga sordidula est et rupta calceus alter
 Pelle patet; vel si consuto vulnere crassum 150
 Atque recens linum ostendit non una cicatrix?
 Nil habet infelix paupertas durius in se,
 Quam quod ridiculos homines facit. Exeat, inquit,
 Si pudor est, et de pulvino surgat equestri,
 Quis res legi non sufficit, et sedeant hic 155
 Lenorum pueri quocumque in fornice nati.
 Hic plaudat nitidi praeconis filius inter
 Pinnirapi cultos iuvenes iuvenesque lanistae.
 Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
 Quis gener hic plauit censu minor atque puellae 160
 Sarcinulis impar? quis pauper scribitur heres?
 Quando in consilio est Aedilibus? Agmine facto
 Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
 Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
 Res angusta domi; sed Romae durior illis 165
 Conatus: magno hospitium miserabile, magno
 Servorum ventres et frugi coenula magno.
 Fictilibus coenare pudet, quod turpe negavit
 Translatus subito ad Marsos mensamque Sabellam
 Contentusque illic veneto duroque culullo. 170

147. materiam 21. — causam-
 que 21. 22.

149. si rupta 26. — calceus
 alter vel alte coni. Schrader.

150. patet: si consuto de vul-
 nere 21.

151. Aut 46. 48.

157. plaudet 15. — dista 19.
 20.

158. iuvenemque 12. 17. 20. 23.
 45.

159. Sic placitum 24.

160. plaudit 22. — cenam 19.

162. conceitio 22.

163. tenues olim 12.

165. ipsis 19. 20.

168. Quilibet pro negabit et
 a m. pr. negabit emendi. Grang.,
 Ferrar. Elect. 2, 9. et Schrader,
 ut haec verba generaliter intelli-
 gantur. Sed eam ob causam
 non sollicitanda lectio vulgata. V.
 Comm. negabit coni. H. Vales.
 Non male h.

170. Contentus 15. Conte-
 etusque — cucullo malebat Scherz.

Pars magna Italiae est, si verum admittimus, in qua
 Nemo togam sumit, nisi mortuus. Ipsa dierum
 Festorum herboso colitur si quando theatro
 Majestas tandemque redit ad pulpita notum
 Exodium, quum personae pallentis hiatum 175
 In gremio matris formidat rusticus infans;
 Aequales habitus illic similesque videbis
 Orchestra et populum: clari velamen honoris,
 Sufficiunt tunicae summis Aedilibus albae.
 Hic ultra vires habitus nitor: hic aliquid plus, 180
 Quam satis est, interdum aliena sumitur arca.
 Commune id vitium est. Hic vivimus ambitiosa
 Paupertate omnes. Quid te moror? Omnia Romae
 Cum pretio. Quid das, ut Cossum aliquando salutes?
 Ut te respiciat clauso Veiento labello? 185
 Ille metit barbaram, crinem hic deponit amati.
 Plena domus libis venalibus. Accipe et istud

der. Multum praestat emenda-
 tio H. Valesii *Contentusque illic
 Veneto duroque culullo*. Hanc
 recepi; sed *veneto* reposui pro
Veneto. v. Comm.

171. *est* non existat in 15. et 23.

172. *sumit* 13. *subiit* 22 a m.
 fr.

173. *aliquando* 15.

177. *similemque* 11. 15. 25-25.
 45-50. 54-69. 71-76. 77. et IX
 codd. Paris.

181. *aliena interdum* 10.

185. *recipiat* 26. *conspiciat*
 19. — *cluso* 17. Cf. ad 2, 36. et
 5, 19.

186. *amanti* 21. Male. Sed
 forte reponendum *amatus*, ut
 sensus sit: si vel ille servus a puer
amatus, domino dilectus, *bar-*
baram, vel *hio crinem* ponit;
plena domus libis, multa a cli-

entibus munera mittuntur servis,
 ut scil. eorum et per illos domi-
 norum gratiam sibi concilient.
 Vulgata lectio expedita difficilior,
 maiorque h. l. vis inest, si plures
 servi eiusdem domus variis
 occasionibus captandi sunt donis.

187. *libris* 9. (sed addita glossa
panibus) 14. 17 a m. pr. 73. 81.
 et X codd. Paris. *libis venalibus*
 (h. e. quae a servis venduntur,
 peculium inde sibi comparaturis)
 9-17. 19-27. 45-50. 54-74. 77.
libis genialibus (ut 4, 66. et 10,
 334.) 75. 76. 82. Non male! Sed
 illud servis aptius videtur, et
 communis fere omnium librorum
 lectio est, quam librariis deberi
 vix crediderim. — *illud* 10-17.
 19-25. 27. 45-47. 49. 50. 54-
 58. 60. 61. 65. 65-67. 74. 81.

Fermentum tibi habe: praestare tributa clientes
 Cogimur et cultis augere peculia servis.
 Quis timet aut timuit gelida Praeneste ruinam, 190
 Aut positis nemorosa inter iuga Volsinjis aut
 Simplicibus Gabiis aut proni Tiburis arce?
 Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
 Magna parte sui. Nam sic labentibus obstat
 Villicus et, veteris rimae quum texit hiatum, 195
 Securos pendente iubet dormire ruina.
 Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
 Nocte metus. Iam poscit aquam, iam frivola transfert
 Ucalegon; tabulata tibi iam tertia fumant:
 Tu nescis. Nam si gradibus trepidatur ab imis, 200
 Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
 A pluvia, molles ubi reddunt ova columbae.
 Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex,
 Ornamentum abaci, nec non et parvulus infra

188. praestant 19. 12-14. 17.
 19. 21-25. 27. 45-48. 50. 54.
 56. 57-67. 72. 73. et codd. Paris.
 tantum non omnes; unde hoc re-
 cepit Ach. praestantque 23 a m.
 sec. et praestant 15.

192. parvi Tiburis 16.

193. incolimus 22.

194. si 61. 63. 66. 67. 74.

195. cum texit ex 14. 17 ad
 marg. 20. 22. 27. 45. 49. nunc
 recepi pro vulg. contextit, quia
 sic et oratio et sententia fit con-
 cinnior. Ita legendum et ipse
 iam dudum suspicatus sum, et
 existimarunt H. Valer. alique,
 etiam Hein. qui tamen aliis locis
 tali orationis forma non offendi-
 tur. Ex codd. Paris. nihil nota-
 tum esse ab Ach. mireris.

196. Securus 27. 47. 48. 57. 59.

60. 65. — dormire iubet pendente
 ruina 11. 14. 24.

197. multa incendia, multi
 Nocte metus non male emend.
 Schrader, ut de Roma sermo sit,
 ad quam verba et praeced. et
 seqq. spectant. Refragatur Hein.
 qui haec adnotavit: „Vulgata
 multis nominibus praeferenda.
 Dicit Umbricius, domicilium
 quaerendum esse, ubi nulla in-
 cendia metuenda, nulla pericula
 noctis. Iam adiciendum erat:
 hic Romae talia semper metuen-
 da; sed ea omittit poeta, qui bre-
 vitatem amat, et statim pergit:
 Iam poscit aquam etc., quasi
 cum maxime incendium videret.“

198. aquas 24.

202. pluvius 24.

203. Corda 49. v. ad 1, 2.

Cantharus et recubans sub eodem marmore Chiron; 205
 Iamque vetus Graecos servabat cista libellos
 Et divina opici rodebant carmina mures.
 Nil habuit Codrus: quis enim negat? et tamen illud
 Perdidit infelix totum nihil: ultimus autem
 Aerumnae cumulus, quod nudum et frustra rogantem 210
 Nemo cibo, nemo hospitio tectoque iuvabit.
 Si magna Asturii cecidit domus: horrida mater,

205. *et recubans sub eo de marmore Chiron* emend. C. Vales. ut *sub eo* scil. cantharo dictum sit pro in eo aut in pede eius marmoreo, in quo Chiron iaceat sopitus vino, ut in altero ap. Plin. XXXIII, 12. satyrum in phiala gravatum somno collocavisse verius quam caelasse dictus ait Stratonicus. *echinus* pro *Chiron* conl. Manso, cuius nota est: „Pauperi Italo abacum marmoreum lubenter concedimus, non item marmoream statuam; inter vasa etiam, quae, coenae et cocinantibus inservientia, supra mensam collocantur et infra, sive medios inter ureceolos et cantharos marmorea Chironis effigies locum suum tueri vix potest; et semi-homo Centaureus muneri officioque imposito parum convenit. Noster ante oculos habuit Horat. Sat. I, 6, 116 seq. *Babius* autem fuit vas aliquod, sive figlinum, sive aeneum, ignobilius et a similitudine cum animali marino eiusdem nominis dictum. Cf. Crug. eiusque Schol. ad Hor. l. l. et Alberti ad Hesych. x. ἐχίνοi.“ Sed verbum *recubare* vasi non satis convenire, vocesque *echinus* et *Chiron* nimis differre videntur.

207. *Opici* 21. *Apici* auctor vet. Glossar. bilinguis, ab H. Stephanano editi: *Apicus*, ἀπικισμός, ὁ δὲ ἰουβερῶντος. *Epici* (i. e. Homeri) conl. Is. Voss. Cf. Burm. et Anthol. T. I. p. 357.

208. *Cordus* 8 a m. sec. et 49. v. ad 1, 2. — *neget* 11. Non male.

209. *nil* 61–63. 68. 71–74.

210. *ac* pro *et* 10. 12. 23. 45. — *frustra* 10. 12. 17 a m. pr. 19. 20. 21 a m. pr. 22 a m. pr. 24. 44–47. 49. 64. 65. 68. 69. 74. et XXXIII codd. Paris. unde restituit Ach. Vetus scholion est: „*frustra*, sine causa; aut *frusta*, i. e. panem.“ Posterius uacue verum, illud ab h. l. alienum est; certe languet; nam eum *frustra* rogare, quem nemo iuvat, per se intelligitur. Cf. Martial. 11, 28, 3. et 3, 40. ubi v. Rader.

211. *iuvabat* 16. 19. 25. 27. 56. 57. 59. 66.

212. *Asturici* 2. 4. 75–82. *Arturici* 21 a m. pr. 22 a m. sec. *Asturii* 15. 16. 25. 45. 55. 65. quod nunc recepi suadente Manso. *Asturi* 14. 17. 19. 20. *Astari* 74. *Arturii* 3. et ita conl. Farnab. coll. v. 29. *Arcturii* 5. 50. *Arturi* 26. 46. 48. 56. 58–60. 64.

Pullati proceres, differt vadimonia Praetor.
 Tunc gemimus casus Urbis, tunc odimus ignem.
 Ardet adhuc, et iam occurrit, qui marmora donet, 215
 Conferat impensas. Hic nuda et candida signa,
 Hic aliquid praeclarum Euphranoris et Polycleti,
 Haec Asianorum vetera ornamenta Deorum,
 Hic libros dabit et forulos mediamque Minervam;

65. 70. *Arcturi* 25. 27. 28. 47. *Arthuri* 24. *Archturi* 13. *Ac-vuri* 10. *Astyrii* 49. 54. 57. 61-65. 67-69. 71. 73. *Aseyrii* 72. *Osturici* 22 a m. pr. *Ostorii* suspicabatur Pulman. et noti sunt e Tacito P. Ostorius Scapula, M. filius eius, et Ostorius Sabinus. Sed talia in ambiguo relin-quenda.

214. *geminus* 15. 16. 45-48. al. — *urbis casus* 46. 47. 50. — *ignes* 24.

215. *etiam* 14. — *iamque pro et iam* 22 a m. sec. — *currit* 45. *occurret* 16. *occurrit* 10. 12. 21-27. 46-50. 54. 55. 57-60. 63-fig. et omnes codd. Paris. unde nunc revocavi cum Ach. *Occurrere*, ut φθύνω et ἀναρτῶν s. ἀναρτῶν τῶν vel εἰς, ἐπὶ et πρὸς τῇ, significat venire, advenire et occur-rere vel in tempore, vel subito et inexpectato. v. ad Liv. XXI, 61. pr. Ern. ad Suet. Cal. 39. Graev. et Oudend. ad Suet. Cal. 26. *occurrit* rel. codd. et edd. quod passim substituerunt librarii, vim verbi *occurrere* ignorantes. — *do-nat* 12. 45. *domet* 47. 50.

218. *Haec Asianorum* 1. 8. 11. quorum magna est auctoritas.

Ita significantur simulacra deorum, aliaque templorum ornamenta, et quidem *vetera*, variis temporibus ex Asia Romam deportata. His suspicari possis pro *Haec*: sed utriusque sexus studium et opera designari videtur. *PetAsianorum* 17. *Phaedelonorum* 23 a m. pr. *FecAsianorum* 8 a m. sec. 14-16. 19. 22. 45. *FaecAsianorum* vetust. Voss. Leid. vet. Oxon. et Schol. ined. teste Burm. ad Anthol. lat. T. I. p. 608. *PhaecAsianorum* 10. 20. 23 a m. sec. 24. 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74. 77. *Phae-cAsianorum* 81. prob. Hein. idque revocavit Ach. qui in omnibus codd. Paris. *phaecAsianorum* vel *fecAsianorum* exstare dicit. Hos putant esse deos Graecorum *phae-casiis* indutos; unde forsitan *Phae-casiatorum* rectius scriberetur. *Φαυκάσιον* rustici Atticique calcea-menti genus, a quo et *Phaecasi* dicti sacerdotes Atheniensium et Alexandrinorum. Cf. Hesych. h. v. Polluc. 7, 22. Appian. h. civ. 5, 11. et 76. Plat. vit. Anton. p. 930. Petron. 67. et 82. (*in exer-citu vestro phaecasiati milites ambulant*) Sen. ep. 113. et de benef. 7, 21. Heins. ad Ovid. A. A. 3, 271. Turneb. Advers. 10, 7. et 27. Balduin. de calc. c. 19.

Hic modium argenti. Meliora ac plura reponit 220
 Persicus orborum lautissimus et merito iam
 Suspectus, tamquam ipse suas incenderit aedes.
 Si potes avelli Circensibus, optima Sorae,
 Aut Fabrateriae domus, aut Frusinone paratur,
 Quanti nunc tenebras unum conducis in annum. 225
 Hortulus hic puteusque brevis nec reste movendus
 In tenues plantas facili diffunditur haustu.
 Vive bidentis amans et culti villicus horti;
 Unde epulum possis centum dare Pythagoreis.
 Est aliquid, quocumque loco, quocumque recessu 230
 Unius sese dominum fecisse iacertae.
 Plurimus hic aeger moritur vigilando: sed illum
 Languorem peperit cibus imperfectus et haerens
 Ardenti stomacho. Nam quae meritoria somnum
 Admittant? Magnis opibus dormitur in Urbe: 235
 Inde caput morbi. Redarum transitus arcto

220. modulum (h. e. modum)
 argenti conji. Plathner coll. v. 310.
 Hor. Sat. 2, 6, 1, et ep. 1, 7, 98. —
 ac pro et recepi ex 10. 17. 20-25.
 27. 45-50. 54-69. 71-73. —
 reponet 10. reperat malebat
 Schrader.

221. ut pro et conji. Lindenbrog.

222. incenderet 14-16. 19. 48.

224. paratur 12. 17. 21 a m.
 pr. 22.

227. teneras plantas 24. —
 diffunditur pro defunditur resti-
 tuti ex 14. 15. 16. 21. 22. 27. 56.
 61. 63. 65. 74. Ita quoque legen-
 dum conji. Schrader.

229. epulas 26. cibum possis
 20. — Pythagoraeis vulgo scri-
 bunt. Sed Gr. Ἰσθαγόρους di-
 citur.

231. v. Excurs.

232. ipsis pro illum 29. ipsum
 10. 12-17. 19-24. 26. 45.

233. Languorem 22. 45-50. 60.
 63. 64. — adhaerens 16.

234. namque et meritoria 15,
 nam quem (i. e. qualem) merito-
 ria somnum Admittunt malebat
 H. Vales.

236. Redarum. v. ad v. 10. —
 arcto 13 a m. sec. 21. 22. ut in
 optimis quibusque exemplaribus
 scriptorum Rom. v. Harles. ad
 Cellar. orthogr. p. 180. Stoeber.
 ad Manil. p. 525. Drak. ad Sil.
 6, 194. et 7, 280. ubi laudat Pier.
 ad Virg. Aen. 1, 293. 2, 146.
 Broekhus. ad Tibull. 1, 5, 53.
 Gron. ad Sen. Oed. 277 et al.
 Rectius tamen arcto scribi credi-
 derim ab arcere h. e. continere,
 coercere, contrahere, concludere,

Vicorum in flexu et stantis convicia mandrae
 Eripiunt somnum Druso vitulisque marinis.
 Si vocat officium, turba eedente vehetur
 Dives et ingenti curret super ora Libarno, 240
 Atque obiter leget aut scribet vel dormiet intus,
 Namque facit somnum clausa lectica fenestra:
 Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
 Unda prior: magno populus premit agninae lumbos,
 Qui sequitur. Ferit hic cubito, ferit asserere duro 245
 Alter; at hic tignum capiti iacuit, ille metretam.
 Pinguia crura luto; planta mox undique magna
 Calcor, et in digito clavus mihi militis haeret.

Nonne vides, quanto celebretur sportula famo?
 Centum convivae: sequitur sua quemque culina. 250
 Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res.
 Impositas capiti, quas recto vertice portat
 Servulus infelix et cursu ventilat ignem.
 Scindantur tunicae sartae: modo longa coruscat
 Sarraco veniente abies atque altera pinum. 255

237. Vicorum inflexu quidam libri, prob. H. Vales. qui monet, inflexum vicorum esse Gall. le détour d'une rue.

238. Eriperent 24. Eripiant 60. 65. Neutrum spernendum. Eripiunt 10. 14. 15. 23. 25. 27. 45-50. 54-59. 62. 64-69. 71-74. Ita et X codd. Paris., sed totidem et quidem optimi habent eripiant, quidam eripiunt, alii eriperent. — somnos urso 45 a m. sec. 50. 64. v. Excurs. ad h. l.

241. Aut abit aut leget 16. scribet aut leget 21. vel scribet 27. 45-50. 54-59. 61. 62. 64. 66. — aut dormiet 17. 22. 24.

243. veniat 17. venit et 22.

244. populus magno 16. 20. populi 17.

245. premit hic cubito 22.

246. et hic 23. 24. 45. — tignum capiti 15. 17. 21. 22. 28.

29. 45. capiti lignum 20.

248. mihi clavus 45.

249. iaculetur sportula 15.

251. turres pro tot res 26.

257. quot pro quas recipiam dum forte ex 50. 64. 73. 74. 77.

254. sartae tunicae 20.

255. Sarraco 26. 45. Sartago

24. Saraco 19. Sarraco 2. 17.

21. 74. ut et ap. Sidon. ep. 4. 18.

et inf. 5. 25. in plenisque membranis et add., etiam Hannon. in qua tamen h. l. Sarraco extat.

Plaustra vehunt, nutant altae populoque minantur.
 Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
 Axis et eversum fudit super agmina montem,
 Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
 Invenit? Obstritum vulgi perit omne cadaver 260
 More animae. Domus interea secura patellas
 Iam lavat et bucca foculum excitat, et sonat unctis
 Strigilibus et pleno componit lintea gutto.
 Haec inter pueros varie properantur: at illo
 Iam sedet in ripa tetrumque novicius horret 265

quae scriptura firmatur auctoritate Serv. ad Virg. Aen. 1, 167. libro-
 rumque fere omnium (etiam Pa-
 ris.) h. l. et ap. Vitruv. 10, 1. extr.
 Quintil. 8, 3, 21. Capitol. in An-
 tonin. Philos. c. 13. et Non. 3.
 n. 35. Glossae: *sarracum*, ἄμαξα.
 Origo tamen vocis incerta. *Sor-
 racum* ubique scribendum puta-
 bant Grang. ad h. l. et Meurs.
 exercit. crit. P. II. c. 5. p. 117.
 218. quibus favere videntur Fe-
 stus et Hesychius. Ille monet,
soracum dici, quo ornamenta
 partentur scenicoꝝ cet., hic
 vero, Σάρρακι, ἄγγυον, ἐκ δ
 οὐνα ἐμβάλλεται ἢ ἐνλοκονθήλια.
 Sed *sarracum* vehiculi potius ge-
 nus, et altera syll. voc. σάρρακον
 brevis est, ut τοῦ *soracum* ap.
 Plant. Pers. 3, 1, 64. — *Viente*
pro veniente legendum videbatur
 Autumno et aliis. — *at quae al-*
tera 83. — *pinus*, 24.

256. *nucant* pro *nutant* 16. —
alte 46. 49. 50. 60. 65. 81. Do-
 ctus *altae*, scil. *apias* et *pinus*.

258. *fudit* 16. 29. 22.

261. *Morte* 29. et MS. Can-
 tabrig. quod longe exquisitius

videbatur Wakef. ad Lucret. 5,
 1102. Sed vellem adnaxisset
 causam et interpretationem.

263. *Strigilibus* 2. 3. 5. 10. 14-
 17. 19. 21. 54. 55. 74. 77. (et
 multi codd. Paris. Putant esse
 proceleusmaticum, et quatuor
 syllabas breves respondere duabus
 longis seu spondeo: nam prima
 syll. voc. *strigilis* corripitur, v.
 c. a Pers. 5, 126. Horat. Sat. 2, 7,
 110. Plant. Stich. 1, 3, 77. et al.
Strigilibus et pleno 21. 22. 49. (in
 qua tamen ed. *Strigibus* vitiose
 scriptum) 70. quod recepi, ut
 metro consulatur. *Strigilibus*,
pleno componit 11. 25. 26. 27.
 45-48. 50. 56-69. 71-73. 82.
Strigilibus, pleno et ed. Bipont.
 Cf. Turneb. Advera. 10, 27.

265. *novitius* 27. 60. 65. et sic
 voces tantum non omnes, in *itis*
 exeuntes, v. c. *tribunitius*, *aedi-*
litius, *adventitius*, *gentilitius*
 cet., scribi iubent Scaliger et alii,
 qui eas a *novitate*, *aedilitate*,
gentilitate, *adventitare* dedu-
 cunt. Sed nummi et lapides, ma-
 xime capitolini, in illis semper

Porthmea, nec sperat coenosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet, quem porrigat, ore trientem.

Respice nunc alia ac diversa pericula noctis:
Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa et curta fenestris 270
Vasa cadant; quanto percussum pondere signent
Et laedant silicem. Possis ignavus haberi
Et subiti casus improvidus, ad coenam si
Intestatus eas. Adeo tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te praetereunte, fenestrae, 275
Ergo optes votumque feras miserabile tecum,
Ut sint contentae patulas defundere pelves.

Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
Dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidae, cubat in faciem, mox deinde supinus. 280
Ergo non aliter poterit dormire? Quibusdam
Somnum rixa facit: sed quamvis improbus annis

icius exhibent, quod probarunt
Priscianus et Manutius; et ad ple-
raque huius modi vocabula, v. o.
latericius, ficticius, patricius,
emissicius cet. non transferenda
est illa ratio.

268. *Aspice* 15. — *mortis pro*
noctis 22 a m. pr.

269. *spatium est tectis* 11.
tectis spatium 23.

271. *cadant* 14. 16. 17. 23. 25.
48-48. 56-60. 65. et XII codd.
Paris. unde nunc recepi et ma-
iorem distinct. posui post *ferit*,
suadente Manso, ut non duplex
sed triplex innuatur *periculum*,
quod noctu domo exeuntibus
Romae instet. Vulgo legitur *ca-*
dant, et in aliquot MSS. Paris.
cadent. — *periculum* 17 a m.

pr. — *pondere findant* coni.
Schrader.

272. *posses* 23. *possisque* 25.
27. 46 - {o. 54 - 60. 64. 65. —
ignarus 21. 26.

277. *diffundere* 2. 3. 10. 17.
14. 16. 19. 20. 24. 45. *effundere*
5. 11. 15. 23. 25. 27. 46-48. 56
56 - 69. 71 - 73. 83. 84. prob.
Schradero. *defundere* XII codd.
Paris. iique optimi; (in aliis *dis-*
fundere et effundere) quod prae-
stat. Cf. Turneb. Advers. 10, 27.

278. *quia nullum* malebat Lu-
binus.

279. *noctem et patitur* 20.

281. Interrog. notam primus
posuit Grang. At versus forte
spurinus est. v. Comm.

282. *improbus annis* 15.

Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina laena
 Vitari iubet et comitum longissimus ordo,
 Multam praeterea flammaram et aenea lampas. 285
 Me, quem luna solet deducere vel breve lumen
 Candelae, cuius dispenso et tempero filum,
 Contemnit. Miseræ cognosce proemia rixae,
 Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
 Stat contra starique iubet; parere necesse est. 290
 Nam quid agas, quum te furiosus cogat et idem
 Fortior? Unde venis? exclamat: cuius aceto,
 Cuius conche tumes? quis tecum sectile porrum
 Sutor et elixi vervecis labra comedit?
 Nil mihi respondes? Aut dic, aut accipe calcem! 295
 Ede, ubi consistas, in qua te quaero proeucha?
 Dicere si tentes aliquid tacitusve recedas,
 Tantumdem est; feriunt pariter: vadimonia deinde
 Irati faciunt. Libertas pauperis haec est:
 Pulsatus rogat et pugnīs concisus adorat, 300
 Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.

283. *vino fervens* 24. — *laena*
 21 a m. sec. 22. 45. *lan. al.* Sed
 Gr. *χλαῖνα* dicitur.

285. *ae* pro *et* 17. *atque* 15.
 25. 27. 46-48. 50. 54-69. 71-73.
 ut metro consulatur. Sed vox
aenea est quadrisyllaba. Male
enea 2. 5. et *ahenea* 49. Cf. ad
 8, 85. 13, 115. 15, 81: Gell. 2, 3.
 Drak. ad Sil. 5, 606. 7, 642. in-
 terp. Horat. Od. 1, 33, 11. et Virg.
 Ge. 1, 296. et Aen. 2, 470. *aerea*
 23.

286. *et* pro *vel* 14. 15. 46-49.
 54. 55. *aut* 17.

288. *cognoscit* 15. *cognoscere*
 45. *cognosco* 16. *cognoscas* 21.
 46-48. 18. *cognoscite* 23. *vim*
noscite 23 a m. sec. — *praemia*

(eventum et effectum) 11 a m.
 sec. 14. 16. 17. 19. 20. 21 in
 marg. 23 a m. pr. 24. 26. 47. 48.
 64. 66. 71-73. et multi codd.
 Paris. prob. Bahrdt. *proelia* 11.
 non improb. Schurzfl. ut Graeca
 sit positio. Sed neuter percepit
 mentem poetae. *proemia* 60. 65.

291. *cogit* 11.

293. *concha* 14. 15. 19. 23. 26.
 45. 46. 61-63. 66. 67. *conca* 16.
 17. 20. 22. *comca* 21. *cocche* 24.

297. *seu* pro *si* coni. Schrader.

298. *pariter feriunt* 25. 27. 46-
 49. 54-60. 64-67.

299. *Iratos*, saltem *faciant*
malebat Schrader.

300. *conecissus* 16. *contusio*
 26. 48.

Nec tamen hæc tantum metuas: nam, qui spoliat te,
Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubique
Fixa catenatae siluit compago tabernae.

Interdum et ferro subitus grassator agit rem, 505

Armato quoties tutae custode tenentur

Et Pontina palus et Gallinaria pinus.

Sic inde huc omnes, tamquam ad vivaria, currunt.

Qua fornace graves, qua non incude catenae?

Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne 310

Vomer deficiat, ne marrae et sarcula desint.

Felices proavorum atavos, felicia dicas

Saecula, quæ quondam sub regibus atque tribunis

Viderunt uno contentam carcere Romam.

His alias poteram et plures subnectere causas: 315

Sed iumenta vocant et sol inclinatur: eundem est.

Nam mihi commota iam dudum multo virga

Adnuit. Ergo vale nostri memor et, quoties te

Roma tuo refici properantem reddet Aquino,

502. hoc 10. 21. 25. 46. 48. 49.
56. 59-63. 65. 67. 73. 74. — me-
tuas tantum 14. metues 26. —
spoliat 16. 23. 26. 46. 47. 49. 54.
55. 57. 58.

507. Promptina 20. Pontina
10. 11. 14-16. 19. 21-25. 17. 45-
50. 54-69. 71-74. 77. et plurimi
codd. Paris. Promptina 17. 70. 75.
76. 81. 82. cod. Put. et tres alii
Paris. unde recepit Ach.

508. homines pro omnes 11.

310. 311. Maximus in vinclis
ferri modus est: timeas nunc,
Vomer deficiat; ne marrae et
sarcula desint e MS. Canta-
Brig. reponendum putabat Wa-
kef. ad Lucret. 3, 255. non du-
bitans, quin pulchra hæc con-

structionis varietas scribis impe-
suerit.

311. ac 15. ut 16.

312. pravorum atavos (homi-
num nunc male viventium maio-
res) aliquot libri, nescio qui, teste
ac prob. Bahrdt. Recte, opinor. —
dicis 14.

316. declinat 21. includit 22.

317. Iam 19. 20. — iam du-
dum commota 22. commotam —
virgam 11.

328. Innuit 20-22. 25. 45. 46.
48-50. 55-57. 59-69. 71-74.
77. 81. et quidam codd. Paris.
sed plurimi habent annuit. —
vade 17 a m. pr. — mei pro no-
stri 22.

319. reddit 14. 16. 25.

Me quoque ad Helvinam Cererem vestramque Dianam
Convellere a Cumis. Satirarum ego, ni pudet illas, [320
Adiutor gelidos veniam caligatus in agros.

S A T I R A IV.

ARGUMENTVM.

Iuvenalis iterum invehitur in Crispinum Aegyptium, qui e servo factus Eques Romanus libidinibus omnibusque vitiis se inquinabat et tanta diffusibat luxuria, ut nullum sex millibus HS. emisset. v. 1—27. Inde occasionem sumit, Calvi Neronis h. e. Domitiani insectandi, et consilium patrum super rhombo, portentosae magnitudinis pisce, coquendo habitum lepide multisque salibus admixtis describit. 28—149. Piscis enim ille prope vilam Albanam in mari Hadriatico captus erat et metu delatorum a piscatore dono datus tyranno, qui, quaecumque pretiosa, etiam in mari, invenirentur, tamquam res fisci, sibi vindicabat. 34—71. Sed deerat patina satis magna, at integrum caperet piscem. Hinc ad Imperatorem vocantur Patres foris stantes, qui, ne iusto longiore mora Caesaris iram provocent, propere trepideque accurrunt, et de re gravissima sententiam dicere iubentur, utrum scilicet piscis ille integer coquendus sit et apponendus, an in partes concisus. 72—112. Eorum disertissimi sunt Catullus Messallinus, cascus, et Fabricius Veiento, prudens adulator. 113—118. Ille omnium maxime magnitudinem rhombi, quem ne videt quidem, miratur et prae-

320. *Elvinam* 17. 19. 20. 21. 23—27. 45—48. 50. 55—58. 60—69. 71—73. *Elivam* 22. *Eleusinam* 7. [Recte forsitan, modo praepos. ad ante *Cererem* inseratur. — *vestramque* 19.

321. *Convellere* 10. 11. 14—17. 19—25. 27. 45—50. 64—69. 71—

74. 77. forte rectius et maiorem vi: me invitum quasi avellere a loco illo gratissimo.

322. *Auditor* 2. 21. 75—77. *Audax* *Hesperios* coni. Turneb. *Advers.* 27, 31. et *satirarum ni pudet, illuc Auditor veniam* Plathner.

dicat. 119—122. Hic, numine quasi afflatus, ex eo, quod bellua sit peregrina et spinæ vel pinnae telorum instar in tergo horreant, felix omen belli cum rege aliquo gerendi clarique triumpho capit. 123—129. Quaestione deinde illa ab Imperatore proposita diuque disceptata, vincit tandem sententia Montani, hominis ventrosi gulæque delicatæ, qui integrum piscem coquendum patinamque magnitudine ei æqualem a figulis propere effingendam, hos vero in posterum comitatu Caesaris adiungendos censuerat. 130—143. Tum dimittitur Senatus, quem Imperator appropere iusserat, tamquam de re gravissima ad eum relaturus. 144—149. Quas nugæ poeta dicit Principe quidem indignas esse et ridiculas, at magis tamen Domitiano condonandas fuisse, quam immanem crudelitatem, qua factum sit, ut, quum ignava nobilitate extincta in infimam sævierit plebem, iustam morte penderet poenam. 150—154.

Maxima huius Satiræ pars (v. 28—149.) continet narrationem tot facetiis salibusque, a principio ad finem sparsis, conditam et tanta contextam arte, ut Iuvenalis in hoc satiricæ poeseos genere ingenium Horatii, qui in eo princeps est, assequutus fere videatur. Quid facetius invocatione Musarum, tamquam in re gravi, et honorifica, qua salutantur, *puellarum* appellatione? (v. 34 seq.) Quid festivius descriptione illa Patrum amicorumque Imperatoris, in primis *Pegasi*, villici Urbis, non Praefecti, rapta abolla properantis, (75 seq.) *Crispi*, senis ingenii mitis et dissimulatione tuti in aula tyranni, (81 seq.) *Rubrii*, qui reus est offensæ veteris atque tacendæ et improbissimus, (104 seq.) *ventris Montani*, abdomine tardi, cuius lepida vincit sententia, (v. 107 et 131 seq.) *Crispini*, matutino sudantis amomo, quantum vix redolent duo funera, (108. 109.) *Fusci*, marmoreâ meditantis proelia villa, 112.) *Catulli* caeci, qui numquam visæ flagrat amore puellæ et in laevam conversus maxime admiratur rhombum, dextra illi iacentem, (113—122.) *Veientonis*, qui divino quasi spiritu inflatus vaticinatur? (123 seq.)

Quanta adumbrantur arte et quam acerbo sale perstringuntur insana luxuria et *Crispini*, (1—27. 108. 109.) et *Domitiani*, omnes universi terrarum orbis delicias sibi vindicantis, (28 seq. 45 seq. 136 seq.) delatorum improbitas, (47 seq. et 110.) Imperatoris saevitia et nugae, (73—103. et 150 seq.) servile ingenium et adulatio scita hominum tam infimo quam summo loco natorum? (65—71. 75—94. 119—129.) — Satiram hanc post Domitiani mortem scriptam esse, ex v. 153. et 154. intelligitur; sed quo anno, non liquet.

Ecce iterum Crispinus, et est mihi saepe vocandus
 Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
 A vitiis, aeger solaque libidine fortis:
 Delicias viduae tantum aspernatur adulter.
 Quid refert igitur, quantis iumenta fatiget 5
 Porticibus? quanta nemorum vectetur in umbra?
 Iugera quot vicina foro, quas emerit aedes?
 Nemo malus felix; minime corruptor et idem.
 Incestus, cum quo nuper vittata iacebat
 Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos. 10
 Sed nunc de factis levioribus: et tamen alter

SAT. IV.

1. *adest* (quasi in scena) pro *et est* 2. 3. 5—7. 10. 11. 15. 16. 19—22. 25—28. 56—60. 65. et permulti codd. Paris. *adest et est* 45. Nostra lectio est doctior.

2. *In partes* 14. — *nulla monstrum* 10. concinnius.

3. *aegrae solaque libidine fortes Deliciae, viduas* ceter. 8.

4. *vetulae* forte leg. *providuae*, ut sententia h. l. sit: omnes secutatur mulieres, exceptis tantum vetulis. — *aspernatur* 1. 3. 56. 70.

75. 76. 82. nec non quidam codd. Paris. et in his Put. Vera forte lectio et mutata, quod non aliis eo verbo usus est. Sed deponens esse potest, ab activo *aspernere* deductum, et quot sunt *ἀπὸ λέγόμενα*?

8. *Hymenis corruptor* malebat Schegk. *mimae corruptor* suo periculo legi inebat Scoppa Veris. 4, 10. Neutrum multis arridebit.

11. *tunc* 63. 67. 68. 71—74. — *at tamen* 22.

Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
 Nam quod turpe bonis, Titio Seioque, decebat
 Crispinum. Quid agas, quum dira et foedior omni
 Crimine persona est? Mullum sex millibus emit, 15
 Aequantem sane paribus sestertia libris,
 Ut perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
 Consilium laudo artificis, si munere tanto
 Praecipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
 Est ratio ulterior, magnae si misit amicae, 20
 Quae vehitur clauso latis specularibus antro.
 Nil tale exspectes: emit sibi Multa videmus,
 Quae miser et frugi non fecit Apicius. Hoc tu
 Succinctus patria quondam, Crispine, papyro?
 Hoc pretio squamae? Potuit fortasse minoris 25
 Piscator, quam piscis, emi. Provincia tanti
 Vendit agros; sed maiores Appulia vendit.
 Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
 Endoperatorem, quum tot sestertia, partem

12. vindice 26.

13. *Serioque* 9. 10. 14-17. 19-21. 45. 47. 54. 56. 57. 59-63. 65. 67-69. 71-73. et XXXIII codd. Paris. quod non temere reiiciendum videbatur Pithoeo. Sed gens *Seia* notissima est, non *Seria*. *Seroque* 22. *Selioque* 55.

14. *ferior* 45.

15. *Mulum* 45. 56. 59. 62. 68. 71-73. v. ad 5, 92.

16. *insane* (insano pretio) coni. Graevius, frigere putans rō sane, quod tamen longe venustius est, et h. l. iungendum verbo *aequare*, non *emere* aut *vendere*.

18. *in pro si* 14. 15. 17. 20. 22. et XXV codd. Paris. *si in* 21. *qui in* 45. *si munere tanto* rel. et X MSS. Paris.

21. *luso latis s. auro* emend. Schrader.

23. *Apitius* 21. 23. 60. 65. — o tu 22.

24-27. v. Excurs. ad h. l.

28. *nunc* 17. 22. 45. ut coni. Schrader. Non male! — *inglutiasse* 10. — *putemus* pro *putamus* recepi ex 25. 46. 48. 56. 59-61. 63. 65-67. 74.

29. *Endoperatorem* 11. 74. quod restitui h. l. et 10, 138. pro vulg. *Induperatorem*: nam veteres Romani *endo*, (Gr. *ἔνδο*) non *inda* aut *inde*, (quae librarii in medio aevo substituere) pro *in* dicebant. v. Festus voc. *endostruere*, *endoitio*, *endoplorato* et *endo procinctu*, Gifan. Ind. Lucret. voc. *endo*, Cic. legg. 2, 8. pr. Gall. 5, E 2

Exiguam et modicae sumtam de marginē coenae; **30**
 Purpureus magni ructarit scurra Palati,
 Iam princeps Equitum, magna qui voce solebat
 Vendere municipales fricta de merce siluros?

19. 20, 1. Enn. ap. Non. 4. n. 385.
 ap. Cic. Div. 1, 48. et ap. Macrob.
 Sat. 6, 1. Salmas. de mod. usur,
 p. 819.

31. ructaret 10-12. 14. 21-25.
 27. 48. 51. 56-61. 63. 65-67. 74.
 77. et XXX fere codd. Paris. Pro
magni Palati (h. e. aulae Caesar-
 reae vel Imperatoris) etiam *ma-*
gni palati (i. e. gutturi seu vo-
 racitatis immensae) non male
 legi posse, iam innotuit Henniu.

32. qui magna 14. et *magna*
qui 15. *voce siluros Vendere —*
solebat 22.

33. facta de merce 9. 70. Re-
 liqui, quos consului, codices, et
 scripti et editi, exhibent inepte
fracta de merce, quod vetus
 Schol., Lubinus et Autumnus in-
 terpretantur fracto vase; Farnab.
 e fracto vase, vel ex aliena merce
 subreptos; Britan. quos minuta-
 tim vendebat inore vilissimi ceta-
 rii; Grang. quos pretio vili aut
 nihilo sibi comparaverat a piscium
 mercatoribus, qui per viam, ali-
 quos casu aut alia ratione frege-
 rant; Gronov. siluros chartaceo
 cucullo involutos, qui ruptus erat.
 In aliis MSS., nescio quibus,
pacta, *faria*, *farta* et *fracta*
 legi monent viri docti: et Salmas.
 in Exerc. Plin. pro *faria* bene
 coni. *Pharia*, h. e. Aegyptia.
 Haec lectio aptissima (v. ad XIII,
 85. et sup. ad v. 24. et Stat. Silv.

II, 1, 73. ubi *Pharias* quoque
merces memorari monet Hein.)
 et ex ea ortae videri possunt ab-
 errationes *farta*, *facta*, *fracta*,
pacta; neque languet, quia hic
 sensus iam inest voci *municipes*;
 nam talia saepe adiiciunt poetae,
 ut obscura illustrentur: librarii
 vero *f* pro *ph*, inpr. in nominibus
 propriis, substituere solent. Hen-
 ninus *pacta mercede* edidit ex
 emend. Graevii, ut de transpositum
 sit a librariis et Crispinus
 mercedulam sibi olim pepigerit
 pro opera aliis praestita in ven-
 dendis siluris. Marshall reposuit
pacta de merce, idque eodem
 accepit sensu, qui tamen durius
 ita expressus est. *pacta cum merce*
 malebat Schrader. *fracta mercede*
 edidit Ach. et exposuit: mutilata
 adeoque minima, vilissimo pre-
 tio. Idem dicit, hanc lectionem
 revocatam esse e codd. Paris. fere
 omnibus. Sed quovis pignore
 contendere ausim, in omnibus
 illis, ut in nostris, saltem in
 longe plurimis *de merce* legi, non
mercede. Vir doctus in Ephem.
 Hal. (Allgem. Lit. Zeit. a. 1814.
 pl. 223. p. 235.) malebat *facta*
mercede vel *parta de merce*. Sed
 Manso, una tantum litera vulga-
 tae scripturae mutata, ingeniose
 legit *fricta de merce*, quae con-
 iectura ceteris praestare videtur
 et a nobis nunc recepta est. v.
 Comm.

Incipe, Calliope, licet et considerare: non est
Cantandum, res vera agitur. Narrate, puellae 35
Pierides: prosit mihi, vos dixisse puellas!

Quum iam semianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus et calvo serviret Roma Neroni;
Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon, 40
Implevitque sinus: neque enim minor haeserat illis,
Quos operit glacies Maeotica ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti
Desidia tardos et longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbae linique magister 45
Pontifici summo. Quis enim proponere talem
Aut emere auderet, quum plena et litora multo

34. *libet* 20. 23. 24. — *hic pro*
et 10. 11. 14 — 17. 19 — 25. 27. 45 —
50. 54 — 69. 74 — 73. 77. — *consi-*
stere 11. 19. 24. 45. Non male,
si iunxeris has lectiones: *libet hic*
consistere, h. e. aliquamdiu sub-
sistere, immorari placet in re tam
memorabili et honorifica Impera-
tori, quae non leviter obiterque
tractanda est. Sed exquisitior vi-
detur nostra lectio. v. Comm.

35. *Parete, puellae* 22. in marg.
Nimis imperiose!

37. *semianimum* 11. 15. 19. 21.
22. 24. Nil interest. Vox autem
per *συμψυγν* efferenda, ut *semitus*,
semiambustus, *abiete* et
alia. Cf. ad Sil. 3, 16. 495. Bentl.
ad Hor. Sat. 2, 8, 1. et interp.
Virg. Aen. 3, 578. 5, 697. 10, 396.

39. *Hadriaci* pro *Adriaci*, ut
Hiberia, *Hannibal*, *Hamilcar*,
Hasdrubal al., propter auctori-
tatem antiquorum codd. et nu-
merorum scribi iubent Drak. ad

Sil. 1, 39. 54. 8, 439. Broekhus.
ad Prop. 1, 6, 1. Cellar. geogr.
1, 2, 9. et orthogr. lat. T. I. p. 109.
145. ed. Harles., Corte ad Sall.
b. Iug. 5. interpr. Corn. Nep.
Ham. 1. et Horat. Od. 1, 3, 15.
16, 4. Sed in totidem fere libris
adspiratio desideratur, et ubique
in Graecorum scriptis. — *rombi*,
rumbi et *rhumbi* al.; ut et v. 68.
119. et 11, 121.

40. *Achon* 14. 27. 46 — 50. 60.
61. 65. 68. 71.

41. *sinum* 24. — *nec* 17. —
maior 14. — *hic erat pro haese-*
rat conl. Schrader, vulgare ver-
bum substituens poetico et ex-
quisitori.

43. *ostia Nili* 26. *hostia* al.

45. *Destinet* 14. 58.

47. *audebit* 10. — *haec litora*
21. 25. *sa litora* 59. 60. 65. 69.
Vulgo post *auderet* signum inter-
rog. ponitur et post *forent* colon
aut semicolon.

Delatore forent? Dispersi protenus algæ
 Inquisitores agerent cum remige nudo,
 Non dubitaturi fugitivum dicere piscem 50
 Depastumque diu vivaria Caesaris, inde
 Elapsum veterem ad dominum debere reverti.
 Si quid Palfurio, si credimus Armillato,
 Quidquid conspicuum pulcrumque est aequore toto,
 Res fisci est, ubicumque natat. Donabitur ergo, 55
 Ne pereat. Iam letifero cedente pruinis
 Auctumno, iam quartanam sperantibus aegris,
 Stridebat deformis hyems praedamque recentem
 Servabat: tamen hic properat, velut urgeat Auster.
 Utque lacus suberant, ubi, quamquam diruta, servat 60
 Ignem Troianum et Vestam colit Alba minorem,
 Obstitit intranti miratrix turba parumper.

48. *dispersi* (immo *dispersae*)
protenus alni (h. e. navium nau-
 fragarum et dispersarum) *Inqui-*
sitores, quales erant Palfurius et
 Armillatus, emend. Graevius.
 Praestitisset *alti* (maris) *inqui-*
sitores, vel *alto* (in mari, per
 mare etiam dispersi) vel *aulae*
Inquisitores, i. e. delatores Cae-
 sariæ. Sed vulgata lectio aptis-
 sima.

53. *Palphurio* 56. 60. 65. 74.
Parfurio 17. 19-22. *Parphutio*
 11. — vel creditur 11.

54. *ex aequore* 10. 14. 27. 45.
 57. 74. *in aequore* 13. *aequore*
toto est 12. *ex aequore toto est*
 19. 20. 21. 23-25. 46-50. 55. 58.
 61. 63-69.

55. *natet* 26.

56. In omnibus, quas vidi, editt.
 post *pereat* comma et post *aegris*
 punctum reperitur, quo prorsus
 turbatur vera h. l. sententia.

57. *Auctumno* scripsi pro *Au-*
tumno, quoniam haec vox for-
 mata est ab *augere* vel *auctum*, ut
auctor et *auctoritas*, ap. Dion.
αὐτῶπις. Accedunt lapides et
 inscripti.

58. *hyems* rectius scribitur quam
hiems, a Gr. *ὕω*, pluo; unde
 proprie est pluvia ac tristis tem-
 pestas.

59. *hinc* 49. 50. — *urget* re-
 ponendum videtur pro *urget*,
 quoniam illud in optimis libris
 nummisque reperitur, ut *tinguo*,
unguo al. v. Pier. ad Virg. Aen.
 5, 202. et Drak. ad Sil. 6, 265.

60. *lucus* 65. — *suberant* 1. 28.
 al. *suberat* 15. *subeunt* 17 a m.
 pr. *subeant* 14. 17 a m. sec. *su-*
perant (h. e. transeunt scil. pi-
 scator et inquisitores) 2. 3. 5. 11.
 68. 71. Sed v. Comm.

61. *ac* 27. 47. 48. 50. 64.

Ut cessit, facili patuerunt cardine valvae.
 Exclusi spectant admissa opsonia Patres.
 Itur ad Atridem. Tum Picens, Accipe, dixit, 65
 Privatis maiora focus: genialis agatur
 Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
 Et tua servatum consume in saecula rhombum.
 Ipse capi voluit. quid apertius? et tamen illi
 Surgebant cristae. Nihil est, quod credere de se 70
 Non possit, quum laudatur Dis aequa potestas.
 Sed deerat pisci patinae mensura. Vocantur

63. *Excessit* 14. 29. *Et cessit* 10. 11. 15-17. 19-25. 45-50. 54-70. 74. et plerique codd. Paris. non improb. Ach. *At aut Sed cessit* emend. Schurzfl. Ego solam distinctionem mutavi. Piscatori intranti parumper obstixit turba miratrix; sed ut cessit ei haec turba, stupore remisso, facilis illi patuit aditus. — *faciles* 26. Parum interest. *fragili* 45. — Post *valvae* excidisse oopulam et, suspicatur Jacobs. Eius vero ellipsin et asyndeta tum aliis scriptoribus, tum Iuvenali frequentissima esse, monet Hein. coll. III, 216. V, 143. VI, 206. 430. 551. 601. 648. VII, 89. VIII, 27. 36. 49. 66. IX, 98. X, 101. XII, 46. XIII, 133. XIV, 102. 103. XV, 135. Gron. et Drak. ad Liv. X, 35. XXVII, 16. Oudend. ad Lucan. I, 155. Duker. et Oudend. ad Suet. Aug. 5.

64. *expectant* 17. 20-23. 26. 27. 29. 45-50. 54-56. 59-61. 63-65. 74. et XXIV codd. Paris. prob. Prateo et Ach. Ille h. l. ita interpretatur: Patentibus valvis introducti, qui munera porta-

bant, exclusis etiam senatoribus, qui Domitianum comitati fuerant quique interim foris stant et expectant, quid inde fiat. Hic exponit: *Patres exclusi* i. e. praeforibus stantes et in vestibulo, expectant dum opsonia. — *obsonia* scribant et ediderunt multi. Sed est Gr. *δυσέριον*.

65. *Tunc* 21. 22. 27. 45-47. 49. 50. 60. 61. 63. 65.

67. *Ista* 27. — *lassare* 22. — *saginem* 1. 9 a m. pr. Vetus scholion est: „Alii *sagittis*, ut sit sensus acutis curis, ut exercitatione sagittarum. Digestioni, inquit, et harenis, (forte leg. *sagittarum*, *digestionem invita. Alii SAGENIS*) quibus vectari illum debere dicit ob cibum futurum. Legitur et *saginis* i. e. escis futuris stomachi indigestum (leg. *stomachum digestionem*) praeparare.“

68. *tempora* pro *saecula* 14. ex interpr.

69. *Ille* 19. — *rapi* 16. — *at tamen* 23.

72. *spatium* pro *mensura* 84 a m. pr.

Ergo in consilium procures, quos oderat Ille;
 In quorum facie miserae magnaeque sedebat
 Pallor amicitiae. Primus, clamante Liburno, 75
Currite! iam sedit!, rapta properabat abolla
 Pegasus, adtonitae positus modo villicus Urbi.
 Anne aliud tunc Praefecti? quorum optimus atque
 Interpret legum sanctissimus omnia quamquam
 Temporibus diris tractanda putabat inermi 80
 Iustitia. Venit et Crispi iucunda senectus,
 Cuius erant mores, qualis facundia, mite
 Ingenium. Maria ac terras populosque regenti
 Quis comes utilior, si clade et peste sub illa
 Saevitia damnare et honestum afferre liceret 85
 Consilium? Sed quid violentius aure tyranni,
 Cum quo de pluviis aut aestibus aut nimbose
 Vere loquuturi fatum pendebat amici?
 Ille igitur numquam direxit brachia contra
 Torrentem, nec civis erat, qui libera posset 90
 Verba animi proferre et vitam impendere vero.

73. *concilium* 14. 21 a m. sec.
 46. 48. 56. 59. 60. 63. 65. 77. et
 quidam codd. Paris. Male, si ve-
 rum est, *consilium* et *concilium*
 ita differre, ut hoc de coetu ho-
 minum, qui audiendi, illud de
 conventu (*βουλῇ*) eorum, qui
 deliberandi causa conveniant, di-
 catur; quod monent Ernesti in
 clav. Cic., Gron. ad Liv. 44, 2. Iani
 ad Horat. Od. 3, 25, 6. Heyne ad
 Virg. Ge. 1, 25. et Aen. 6, 433.
 9, 227. 10, 2. 11, 234. 304. 469.
 Crediderim tamen, voc. *concilium*
 (a *conceo* de omni conventu ad-
 hiberi posse, neque ei inesse vim
 audiendi. Cf. inf. v. 145. et N.
 Heins. ad Claudian. in Eutrop. 2,
 325. — *oderat ipse* 21. Scrib.
Ipsa aut *Ille*. Cf. Comm. ad 1, 6.

75. *clamante tribuno* 24.
 76. *sedet* 12. 14 - 17 a m. sec.
 19. 22 - 24. 45. 49. *cedit* 60. —
et rapta 22 - 23.
 77. *urbis* 60. 65.
 78. *tum* 11. 17. 19. 26. Prae-
 stiterit *nunc*. Sed v. Comm. —
hic ante *quorum* adiicitur in 20.
 21. *atque hic* 19. 29. 59. 60. 65.
 68.
 84. *ac peste maligna* 22.
 85. *Saevitiem* 16. — *ferre* 12.
 14 - 17. 19. 20. 22 - 27. 45 - 49.
 54 - 60. 64. 65.
 86. *et si quid* 19.
 85. *de nimbis aut aestibus aut*
pluvioso edidit Marshall, nescio
 qua auctoritate nixus.
 91. *Verba animi* Iuvenalem
 dixisse vix crediderim, etsi non

Sic multas hyemes atque octogesima vidit
 Solstitia, his armis illa quoque tutus in aula.
 Proximus eiusdem properabat Acilius aevi
 Cum iuvène, indigno, quem mors tam saeva maneret 95
 Et Domini gladiis tam festinata: sed olim
 Prodigio par est in nobilitate senectus;
 Unde fit, ut malim fraterculus esse gigantis.

ignoro, in antiquissima rudium-
 que populorum lingua *cogitatio-*
nes animi vocari *verba*, et *loqui*
vel loqui in corde (אמר vel אמר
 בלבי et λέγειν ἐν τῇ καρδίᾳ vel ἐν τῇ
 στήθεϊ αἰνῶν in libris sacris V. et
 N. T.) esse id. qd. sentire, co-
 gitare. Legendum forte *animo*
proferre. Non satisfacit certe nota
 Hein. „*Verba animi* aliquis *pro-*
fert, qui dicit, quid sentiat, sine
 ulla simulatione. Et nos dici-
 mus: *die Sprache des Herzens*
reden.“ Desidero exempla di-
 ctionis.

93. Perperam minor distinctio
 post *armis* in omnibus editt. po-
 sita: nam iungenda verba *tutus*
his armis, et in voce illa magna
 vis inest, quae augetur, si ei voc.
quoque iunxeris. Possis etiam,
 puncto post *Solstitia* posito,
 verba *hiq; quoque armis* (iisdem
 artibus) *tutus* cct. ad Acilium re-
 ferre. Sed vulgaris interpunctio
 praeferenda videtur. *his annis* (in
 tam provecta et obnoxia aetate)
 emend. H. Vales. ne unum idem-
 que bis *sic* et *his armis*, et *arma*
 insolenter pro *arte* dicantur.

95. *indigne* 16. *indignus* ali-
 quando suspicabar. At v. Comm.

96. *gladiis domini* 21. — *iam*
destinata 11. 12. 14-17. 19-27.

45-49. 54-63. 65-67. 71-74.
 et omnes (XXXV) codd. Paris.
 adversante metro. Hinc Lipsius
 Epist. Qu aest. 4. 25. vel *tam fe-*
stinata, vel *iam designata* re-
 poni iubebat. Alii editores hoc,
 alii illud recipere, ne laudato
 quidem emendationis auctore. *iam*
designata 69. *iam festinata* 33
 a. m. sec. 50. 64. 68. *tam festi-*
nata 28. 70. 75-77. 81. 82. Le-
 ctionem omnium codd. et editt.
 antt. revocavit Ach. /

97. *Par est prodigio* 22. — *in*
 pro vulg. cum 7. 10. 11. 14-17.
 19-25. 45-50. 54-63. 65-70.
 74. et omnes codd. Paris. unde
 nunc illud restitui cum Ach.

98. *Ut non sit* 22. — *mallem*
 16. — *gigantis* 3. 4. 5. 10. 12-
 14. 17. 19-24. 45. 47. 49. 54. 57.
 58. 70. 75. 76. 82. et XXXII
 codd. Paris. *gigantum* 11. 15. 16.
 25. 45. 48. 50. 55. 56. 59-69. 71-
 74. 77. 81. et tres codd. Paris.
 Sed cur h. l. *fraterculus*, non
frater? Sensus forte est, sed
 male expressus: malim pumilio
 esse, quam gigas, h. e. homo ob-
 scurus et ignobilis, quam nobi-
 lis. Crediderim potius, poetam
 scripsisse: *ut nolim fraterculus*
esse gigantis, h. e. amicus Cae-
 saris, qui odit nobiles eorumque

Profuit ergo nihil misero, quod cominus ursos
 Figebat Numidas, Albana nudus arena 100
 Venator. Quis enim iam non intelligat artes
 Patricias? quis priscum illud miretur acumen,
 Brute, tuum? Facile est barbato imponere regi.
 Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 Rubrius, offensae veteris reus atque tacendae 105
 Et tamen improbior satiram scribente cinaedo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus,
 Et matutino sudans Crispinus amomo,
 Quantum vix redolent duo funera; saevior illo
 Pompeius tenui iugulos aperire susurro, 110
 Et, qui vulturibus servabat viscera Dacis,
 Fuscus, marmorea meditatus proelia villa,
 Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
 Qui numquam visae flagrabat amore puellae,
 Grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum!
 Caecus adulator dirusque a ponte satelles, [115

opibus inhiat. Cf. omnino ad V, 135. et 137. Ita et diminutivum est aptissimum, quoniam de *gigante*, Caesare, agitur, et sententia satirico ingenio consentanea eique convenienter expressa.

101. *Quis enim non intelligeret* 14.

102. *miretur* pro *miratur* revocavi ex 25. 46. 48. 49. 54-56. 59. 60. 62. 64-74. quoniam exquisitius est et praecessit *intelligat*.

105. *Claudius* forte s. *Clodius* substituendus in locum *Rubrii*, et haec verba ex iis explicanda, quae Sueton. Domit. c. 1. de Clodio Pollione et poemate Neronis *cinaedi* memoriae prodidit. Sed v. Comm.

109. *non* pro *vix* 22 a m. sec.

116. *a ponte* (ut XIV, 134. *aliquis de ponte*) malebat N. Heins. ad Ovid. Ibin v. 420. Sed durissima est verborum *a vel a ponte* explicatio, (v. Comm.) et de infimo Catulli genere nihil constat. Aptior prodit sententia, si emendaveris: *dignusque in ponte satelles* cet., *dignus*, qui ob caecitatem *in ponte*, (v. ad XIV, 134.) tamquam *satelles* s. custos pontis, *dignus*, qui ad Aricinum clivum *mendicaret*. Enimvero praefereunda forte coniectura H. Valesii *dirusque ac sponte satelles*, h. e. mali Principis malus adulator, consiliarius et minister, non aliqua necessitate coactus, sed sola pravae naturae malignitate impulsus: ut ap. Plin. Ep. III, 7. *Laesserat Silius famam suam*

Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes
 Blandaue devexae iactaret basia redac.
 Nemo magis rhombum stupuit: nam plurima dixit
 In laevam conversus; at illi dextra iacebat 120
 Belua. Sic pugnas Cilicis laudabat et ictus
 Et pegma et pueros inde ad velaria raptos.
 Non cedit Veiento, sed, ut fanaticus, oestro
 Percussus, Bellona, tuo divinat et, Ingens
 Omen habes, inquit, magni clarique triumphi: 125
 Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 Excidet Arviragus: peregrina est belua: cernis
 Erectas in terga sudes? Hoc defuit unum
 Fabricio, patriam ut rhombi memoraret et annos.
 Quidnam igitur censes? conciditur? Absit ab illo 150
 Dedecus hoc, Montanus ait. Testa alta paretur,
 Quae tenui muro spatiosum colligat orbem.
 Debetur magnus patinae subitusque Prometheus.
 Argillam atque rotam citius properate; sed ex hoc

*sub Nerone: credebatur sponte
 accusasse. Conf. inf. VIII, 193.
 XIV, 107. Sen. Ep. 95. (voluntate
 peccare et sponte delinquere)
 Virg. Aen. VII, 201.*

117. *Aricinas — ad arces* (ad
 collem s. clivum Aricinum, de
 quo v. Comm. ad 3, 192.) quin
 corrigendum sit vix dubito. *Azem*
 certe poetis dici collem editum,
 non mihi persuasere Plathner, et
 Scalig. ad Prop. 4, 1, 125. ubi
 Passerat. ex vet. libro recte re-
 stituit *arcis*.

118. *redae* scripsi pro *rhodae*.
 v. ad 3, 10.

120. *laevam* 16. 24. 25. 27. 28.
 45 — 50. 54 — 60. 64. 65. et quidam
 codd. Paris. unde recepi pro *lae-
 vum*.

121. *Belua* pro *bellua* 21 — 25.

27. 45. 47. 56. 59. 60. 65. quam
 scripturam servavi, quia in anti-
 quiss. membranarum obvia est, etai
 improb. Collar. orthogr. lat. T. 1.
 p. 188. ed. Harles. Cf. ad 3, 85. —
pugnam 45. — *iactabat* 21.

122. *Ut* 22. — *paegma* (παγμα)
 62. 68. 71. 72.

125. *clari magnique* 16. 20.

127. *Excidit* XXV codd. Paris.
 et 12. 17. 20 — 22. 26. 29. 33. cu-
 ius Schol. exponit ita: mortuus
 est et de regno expulsus; tam-
 quam vaticinentur de re praesenti
 vel quasi iam facta. — *Armira-
 gus* 19. *Argiragus* 21 a m. sec.

131. *testa illa* 20. 21 a m. pr.

133. *patinae magnus* 11.

134. *cives* pro *citius* 22. *subi-
 tusque Prometheus Argillam at-
 que rotam citius properare*

Tempore iam, Caesar, figuli tua castra sequantur. 135
 Vicit digna viro sententia. Noverat ille
 Luxuriam imperii veterem noctesque Neronis
 Iam medias aliamque famem, quum pulmo Falerno
 Arderet. Nulli maior fuit usus edendi
 Tempestate mea. Circeis nata forent, an 140
 Lucrinum ad saxum Rutupinove edita fundo
 Ostrea, callebat primo deprendere morsu;
 Et semel adspecti litus dicebat echini.
 Surgitur et misso procures exire iubentur
 Consilio, quos Albanam dux magnus in arcem 145
 Traxerat adtonitos et festinare coactos,
 Tamquam de Cattis aliquid torvisque Sygambriis

ingeniosa est coniectura III. Com. C. A. Fr. de Ranzau, laudata in Cel. Wolfii literar. Anal. Vol. I. Fasc. II. p. 511.

135. iam figuli, Caesar 26. — sequuntur 16.

140. Circeiis 60. 65.

141. Rutupinoque 20. 25. 27. 46-48. 55-60. 61. 65. Ruptupinoque 17 a m. pr. 19. Rutupinoque 15.

142. deprehendere 17. 22. 24. 27. 61.

143. simul 17 a m. sec. — dicebat litus 14.

145. Consilio pro Concilio recepi ex 17. 20. 21 a m. pr. 23. 24. 27. 45. 47. 50. 57. 64. Cf. ad v. 73.

147. Getis pro Cattis 10. 12. 14-17. 19-22. 25. 27. 46-48. 55-63. 65. 67-69. et omnes (XXXV) codd. Paris. contra historiam et metri leges. Geticis 11. 24. 26. 71-74. 77. Gethis

45. Gathis 47. Gotis 23. Dacis 68. Gatis Lubini vetus commentator, qui etiam monet, Gatas esse Scotos. — tortisque malebant Valla, Grang., Schegk. in Praemissis et Ramires ad Martial. de spect. 4, 9. Crinibus in nodum tortis venere Sygambri. Cf. inf. 13. 165. et Smetii ant. neom. p. 70. ubi XII Sygamborum capita expressa vultu truci crinibusque in nodum tortis. Sed poeta Sygambros non simpl. tortos hoc sensu dixisset; vulgata quoque lectio multo aptior est h. l. et anxietati Imperatoris. — Sygambriis 11. 17. 24. 60. 65. Sigambriis 14 a m. pr. Sicambriis 21. Sicambriis reliqui. Sygambriis edidi, quoniam haec scriptura auctoritate nititur tum antiquiss. codd. Ovidii, Claudiani aliorumque, tum Graecorum auctorum: nam Dioni et Ptolemaeo constanter dicuntur Σύγαμβροι, Straboni IV. p. 194. et al. Σύγαμβροι, ut Sugambri Tac. Ann. 2, 26. 4, 47.

Dicturus, tamquam et diversis partibus orbis
Anxia praecipiti venisset epistola pinna.

Atque utinam his potius nugis tota ille dedisset 150
Tempora saevitiae, claras quibus abstulit Urbi
Illustresque animas impune et vindice nullo!
Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
Coeperat. Hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

S A T I R A V.

A R G V M E N T V M.

Conditio parasitorum tam misera est et libero homine indigna, ut honestius sit mendicare, quam inopem illorum vitam colere. v. 1—11. Divites enim patroni, qui pauperes nonnumquam clientes ad coenam vocant, amplissimum ita illis praemium officiorum persolvere putant; (12—23.) neque eadem iis, quae sibi, sed viliora vina, (24—37.) pocula, (38—50.) aquam, (51. 52.) panem, (67—79.) pisces et oleum, (80—113.) aves et opsonia, (114—124.) fungos (146—148.) et poma (149—155.) apponi atque a vilioribus servis ministrari iubent. (52—66.) Praeterea pauperibus non licet inter coenandum libere loqui, neque pocula iis a superbo hospite propinantur. 125—131. Is enim non meritorum ac virtutum, sed opum rationem habet, et eosdem clientes summa com-

12, 39. Cf. Heins. ad Ovid. Am. 1, 14, 49. Oudend. ad Suet. Aug. 21. Duker. ad Flor. 4, 12. Iani ad Hor. Od. 4, 2, 36.

148. de pro et 15. et abest ab 10. 11. 14. 16. 21—27. 45—50. 54—69. 71—74. 77.

149. penna 11. 14—17. 19. 20. 23—26. 45—50. 51—69. 71—74. et plerique codd. Paris. Cf. ad 3, 118.

150. nugis potius 15. 20. 21.

77. — ille pro illa restitui ex 7. 17. 20. 21 a m. sec. 22. 29. et nonnullis codd. Paris. Importuna vox illa, quam nemini displicuisse mireris.

151. clarae q. a. U. Illustres animas 60. 65. Illustres quoque in 25. 27. 46—48. 55—59. 64. Vindice nullo malebat C. Vales. ut simul alludatur ad Vindicem, qui Neronis crudelitatem defectione repressit.

plecteretur comitate summoque honore, si forte fortuna repente locupletarentur nullamque liberorum stirpem haberent. 132—145. *Divites vero non tam male atque ignominiose accipiunt pauperes, ut parcant sumtui, sed ut eos ludificentur.* 156—160. *Quicumque igitur, si vel libertinus fuerit, nedum ingenuus, inani honoris specie ac spe bene coenandi ductus talem contumeliam bis patitur, dignus est, qui longe maiori afficiatur.* 161—173.

Satira pulcherrima, qua non modo divitum superba atque iniqua ingenuorum clientium tractandorum ratio notatur, sed etiam v. 1—11. et 161—173. horum stultitia humilisque animus, qui tantam ignominiam patienter ferat. Comparantur ei Plin. Epist. II, 6. Athen. VI, 5—18. (26—80. p. 234—262. ubi prolixè agit de parasitis et adulatoribus) Petron. Sat. c. 31. (ubi conf. intpp.) et in primis Lucianus *περὶ τῶν ἐνὶ μισθῷ συνόρων*, cuius egregii libelli titulum Wieland vertit: *von dem traurigen Loos der Gelehrten, die sich in vornehme und reiche Häuser vermietthen.* — Nota Achaintrii est: „Ideo clientelam instituerat Romulus, ut patricios et plebcios mutua officiorum ratione devinciret utque hos contemptu superiorum, illos inferiorum invidia eximeret. Patronus clienti opem aliaque necessaria, patrono cliens suffragium et auxilium vel ipsi vel amicis debebat. Hinc veneratio et obsequentia, illinc protectio et tutela iuebantur. Verum corrumpente re publica sensim evanuit huius institutionis benignitas. Clientes servi propemodum habiti sunt superbi et fastidiosi domini, nec iam amici, sed satellites facti.“

**Si te propositi nondum pudet atque eadem est mens,
Ut bona summa putes, aliena vivere quadra;**

SAT. V.

1. Sic pro si v. 1. et 3. legendum censebat Lubinus, ut interrogatio esset coniuncta cum ex-

clamatione et indignatione, hoc modo: Siccine te nondum — pudet? itane vero in turpi tuo proposito perseveras? Sed ita versus

Si potes illa pati, quae nec Sarmentus iniquas
 Caesaris ad mensas, neo vilis Galba tulisset:
 Quamvis iurato metuam tibi credere testi. 5
 Ventre nihil novi frugalius. Hoc tamen ipsum
 Defecisse puta, quod inani sufficit alvo:
 Nulla crepido vacat? nusquam pons et togetis pars
 Dimidia brevior? Tantine iniuria coenae?
 Tam ieiuna fames, quam pol sit honestius, illic 10
 Et tremere et sordes farris mordere canini?
 Primo fige loco, quod tu discumbere iussus
 Mercedem solidam veterum capis officiorum.
 Fructus amicitiae magnae cibus. Imputat hunc rex
 Et, quamvis rarum, tamen imputat. Ergo duos post 15
 Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
 Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto;
 Una simus, ait. Votorum summa! Quid ultra
 Quaeris? Habet Trebius, propter quod rumpere somnum

5 non bene cohaeret cum verbis
 praeced. Nec tamen censendus
 est in scirpo quaesisse nodum:
 quem recte interpretes, quod
 sciam, nondum solverunt. v.
 Comm. — est omittunt 13. 15.
 22. 25. 45. 59. et multi codd.
 Paris.

4. aut pro nec 16. — *Gabba*
 1. 9. 11. Vetus scholion est:
 Apicius Gabba sub Tiberio scurra
 nobilis fuit. Cf. Plut. Erot.
 p. 759. 760. vel ed. Reisk. T. IX.
 p. 45. ubi in nonnullis codd.
Κάββα dicitur, in aliis *Κάββα*,
 ut h. l. *Gabba*. v. tamen Comm.

5. *reddere* 29. — *Testi* quidam
 male scribunt, ut sit vocat. et
 intelligatur Testius Caballus scurra,
 ex Martiali notus; in cuius
 optimis exemplar. non *Testius*
 dicitur, sed *Tectius*.

10. v. Excurs. ad h. 1.

12. *fige* 25. 27. 48. 57. 59.
 60. 65. 68.

13. *solitam* 7. 21. 22. 28. 45.
 68.

15. *raro* 11. 14. 15. 26. Vetus
 Schol. ubi et hoc, quod vile est,
 imputat: unde Schurzfl. suspica-
 batur, eum pro *rarum* legisse
macrum vel simile quid.

16. *licuit* 27. 47. 50. — *accire*
 25. 56. 57. 59. 60. 65.

17. *culcitra* 11. 15. 16. 19. 20.
 21 a m. sec. 22-25. 27. 45-50.
 54-67. et XXV codd. Paris. *cul-*
cita 2. 10. 14. 17. 21 a m. pr. 26.
 68-77. et X MSS. Paris. recte,
 si fides habenda Festo, Nonio,
 Varrovi, Manutio in orthogr. et
 Torrent. ad Suet. Tib. 54.

Debeat et ligulas dimittere, sollicitus, ne 20
 Tota salutatrix iam turba peregerit orbem
 Sideribus dubiis aut illo tempore, quo se
 Frigida circumagunt pigri sarraca Bootae.
 Qualis coena tamen? Vinum, quod sucida nolit
 Lana pati: de conviva Corybanta videbis. 25
 Iurgia proludunt; sed mox et pocula torques
 Saucius et rubra deterges vulnera mappa,
 Inter vos quoties libertorumque cohortem
 Pugna Saguntina fervet commissa lagena.
 Ipse capillato diffusum consule potat 30
 Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
 Cardiacò nuraquam cyathum missurus amico.
 Cras bibet Albanis aliquid de montibus aut de
 Setinis, cuius patriam titulumque senectus
 Delevit multa veteris fuligine testae; 35
 Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant
 Brutorum et Cassi natalibus. Ipse capaces
 Heliadum crustas et inaequales beryllo

22. 23. desunt 13. et post v. 19.
 ponendi videbantur Schurzli.

23. *sarraca* 1. 10. 14. 17. 19-
 21. 23-26. 45-47. 49. 50. 54. 56.
 57. 58. 64-67. 69. 70. 74-77. 82.
sarraca 11. 15. 16. 22. 27. 48. 56.
 59-63. 68. 71-73. 81. v. sup. ad
 3, 255.

24. *sucida* pro *succida* reposui
 ex 17. 19. Ita etiam *sucinum*,
sucus, *sucosus*, *suculentus* in
 antt. codd. et glossis Philox. recte
 scribitur a *sugendo*. Cf. Heins.
 ad Sil. 7, 169. Pier. et Heyne ad
 Virg. Ecl. 3, 6. inf. ad 11, 76. —
nollet 57. *nollet* 11. 15. 16. 19.
 24. 25. 27. 28. 45-50. 54-56.
 58-60. 64. 65. et XV codd. Paris.

25. *te e conviva Corybanta vi-*
debis emend. H. Vales.

26. *procedunt* 2. *praeludunt*
 27. — *ut pocula portas con-*
 Schrader, et v. 27. *at pro et.*

27. *detergis* 16. *detergens* 14.
 30. *defusum* 23.

32. *Cardiacò* 19. *Cardiacò*
cyathum non porrecturus amico
 in quodam exemplari, nescio quo,
 invenit Lubinus.

36. *biberent* 14. *solebant* (scil.
 bibere) 25. 27. 46-48. 56-60.
 65. quod doctius videri potest et
 a poeta profectum; nisi glossa
 forte fuit *bibere solebant*, et pars
 eius in textum irrepsit.

37. *in natalibus* 15.

38. *Eliadum* 22. 24. 45. *Api-*
rum 14. *Beliadum* vet. Schol.
 qui contulit Virg. Aen. 1, 729.
 Male. — *inaequales beryllos* 10.

Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum;
 Vel, si quando datur, custos affixus ibidem, 40
 Qui numeret gemmas unguisque observet acutos.
 Da veniam: praeclara illic laudatur iaspis.
 Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
 A digitis, quas in vaginae fronte solebat
 Ponere zelotypo iuvenis praelatus Iarbae. 45
 Tu Beneventani sutoris nomen habentem
 Siccabis calicem nasorum quatuor ac iam
 Quassatum et rupto poscentem sulphura vitro.
 Si stomachus domini servet vinoque ciboque;
 Frigidior Geticis petitur decocta pruinis. 50

12. 15. 17. 19-22. 27. 45-50. 55. 56.
 69-61. 63. 65. 74. 77. omnesque
 codd. Paris. e quibus hanc lectio-
 nem revocavit Ach. qui verba sic
 iungit et exponit: *Virro tenet*
phialas, Heliadum crustas et
inaequales beryllos, h. e. ex He-
 liadum crustis et inaequalibus be-
 ryllis effectas. *inaequales beryllia*
 conl. H. Vales, coll. Virg. Aen. V,
 267. *cymbia aspera signis*.

39. *Viro* 46. 48. ut et 27. 47.
 49. inf. v. 43. *Virrho* 17. *Pyrro*
 20. *Vero* 21. *Guirro* 22.

40. *Vel si quando*, (scil. com-
 mittitur) *datur custos a. i.* inter-
 pungebat H. Vales. *ibidem est* 22.

41. *numerat — observat* 16.
 22. 45. — *ungues* 14-17. 19-21.
 23. — *aenos* 20. *aduncos* 49. 55-
 57. 59. 60. 65. *amicos* 4. 12. 14.
 17 a m. pr. 23 a m. pr. et cod.
 Lugdun. teste ac prob. N. Heins.
 ad Ovid. A. A. 1, 585. et Trist. 1,
 9, 65. ubi similiter Ovidio *amica*
dici monet *pectora, limam, cau-*
sam et ventum A. A. 3, 737. ep.

JUVENAL. VOL. I.

ex Ponto 2, 4, 17. Trist. 1, 8, 65.
 et Met. 13, 440.

42. *illic* (h. e. in poculo) re-
 vocavi ex 1. 7. 10. 11. 14-17. 19.
 21. 22. 25-27. 45-50. 54. 55. 57-
 59. 63. 64. 77. et XXX codd.
 Paris. *illi claudatur* 61. 62. et duo
 MSS. Paris. vitiose. *ibi* 20. *illi*
laudatur 23. 24. 56. 60. 65-76.
 81. 82. et III codd. Paris.

45. *Iarbae* recepi ex 17. 2. 24.
 45. 81. *Yarbae* 19. 20. *Hyar-*
bae 27. 46-48. 50. 56. 59-65.
 68. 71. 73. *Hiarbae* 1. 14-16.
 22. 23. 25. 26. 49. 54. 55. 57. 58.
 65-67. 69. 70. 72. 74-77. 82. Cf.
 ad Sil. 1, 417. et intpp. Virg. Aen.
 4, 36. 196.

47. *vasorum* 10. 16. 26. 54. 71.
 72. 73. — *et iam* 15. 77. *at iam*
 23. *aut iam* 21.

48. *et abest* a 19.

49-52. *Manso recte*, opinor,
 monet, turbatum esse versuum
 sententiarumque ordinem et ita
 restituendum: *Non eadem vobis*
pene modo vina querebar. Si

F

Non eadem vobis poni modo vina querebar:
 Vos aliam potatis aquam. Tibi pocula cursor
 Gaetulus dabit aut nigri manus ossea Mauri
 Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 Clivosae veheris dum per monimenta Latinae. 55
 Flos Asiae ante ipsum, pretio maiore paratus,
 Quam fuit et Tulli census pugnacis et Anci
 Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
 Frivola. Quod quum ita sit, tu Gaetulum Ganymedem
 Respice, quum sities. Nescit tot millibus emtus 60
 Pauperibus miscere puer: sed forma, sed aetas
 Digna supercilio. Quando ad te pervenit ille?
 Quando vocatus adest calidae gelidaeque minister?
 Quippe indignatur veteri parere clienti,
 Quodque aliquid poscas et quod se stante recumbas. 65
 Maxima quaeque domus servis est plena superbis.

Ecce alius quanto porrexit murmure panem
 Vix fractum, solidae iam mucida frusta farinae;
 Quae genuinum agitent, non admittentia morsum.
 Sed tener et niveus mollique siligine factus 70
 Servatur domino. Dextram cohibere memento.
 Salva sit artocopi reverentia. Finge tamen te

stomachus domini fervet vinoque ciboque, Frigidior — pruinis; Vos aliam potatis aquam.

51. nobis 26. 47. 54. 58.

52. pocula furvus Gaetulus dabit coni. Schrader, coll. Horat. Sat. 2, 8, 14. procedit fuscus Hydaspes Caecuba vina ferens.

54. nolles 19. 22. 27. non vis 14.

55. monimenta (a monitum dicta) scripsi pro monumenta. Cf. Schelleri praecepta styli T. I. p. 35. et Cellar. orthogr. Nugatur Serv. ad Virg. Aen. 12, 945. putans, monumenta esse memoriae,

monimenta vero a mentis admonitione dicta.

57. census Tulli 24.

61. servire pro miscere 15.

63. rogatus adest 10. — caldae 50. 61. 63. Cf. Quintil. 1, 6.

70. Si tener — domino, dextram cet. 11.

72. artoptae 1. 70. 75. 76. 82. artocoptas cod. Thuan. 1. artocopi 10-12. 14-17. 20-27. 45-50. 54-69. 71-74. et XXXIV codd. Paris. e quibus hanc lectionem revocavi cum Ach. ut designetur vel pistor, vel potius servus, qui panem sequerit. artocopi 15. 19.

Improbulum, superest illic, qui ponere cogat.
 Vis tu consuetis audax conviva canistris
 Impleri panisque tui novisse colorem? 75
 Scilicet hoc fuerat, propter quod, saepe relictā
 Coniuge, per montem adversum gelidasque cucurri
 Esquilias, fremeret saeva quum grandine vernus
 Iupiter et multo stillaret paenula nimbo!
 Adspice, quam longo distendat pectore lancem, 80
 Quae fertur domino, squilla et quibus undique septa
 Asparagis, qua despiciat convivā caudā,
 Quum venit excelsi manibus sublata ministri.
 Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo

74. *Vis tu* 10. 11. 21. 26. 28. 31 b. 50. 62. 70-73. 75. 76. 82. et X MSS. Paris. melioris notae. *Vix tu* 12-17. 19-23. 25. 27. 45-49. 54-61. 63-68. 74. et XXV codd. Paris. *Vin' tu* 77. *Vix te* 69. Ferrarius Elect. 2, 10. putabat, sive *Vis* sive *Vin'* legatur, concinnam sententiam aut verum sensum elici nentiquam posse, neque mentem poetae intelligi, nisi *vix* legamus et *audas* pro *audax* duarum vocalium collisione, ut ipse poeta ad parasitantem loquatur. Sed haec vocalium *ea* collisio s. *συρτήσις* insolita est sensusque h. l. planissimus. Hinc etiam non necessaria est, etsi melior, emendatio Plathneri: *Vis tu non suetis a. c. c. Impleri? panisne tui vis nosse colorem?* Perperam Man- ein. post *vix* supplebat *dignus es.*

76. *fuerit* 28.

78. *Aesquilias, Aesquillias, Esquilias, Aesquillias* alij. v. ad B, 71. — *quum saeva* 11. 20.

79. *Iuppiter* vulgo *perperam*

scribitur: nam vox *Iupiter* contracta ex *Iovis pater*, et prima eius syll. ubivis producitur.

83. *Dum* 10. 11. 13. 17. 19. 23. 24. 45. 49. 54. 57. — *excelsis* 20. 27. 46-49. 54-57. 59. 60. 65. — *porrecta* pro *sublata* 14. 83.

84. *constructus* 73. prob. Plath- nero, quia veteres ovis non tantum inchoaverint coenam, sed etiam reliqua *construxerint* et coronaverint fercula, de quo v. Lips. antiq. lect. lib. 3. Casaub. ad Athen. 2, 16. Martial. 10, 48, 11. 11, 53, 8. Plant. Men. 1, 1, 26. — *gammarus* 10. 11. 16. 17. 20. 24. 27. 45-49. 54. 55. 57. 58. 61. 62. 63. 65. 67. 68. 71-73. *gammarus* 13. 19. 21. 22. 23 a m. pr. Alterutrum etiam legitur in omnibus fere codd. Paris. Vocem esse Latinam neque ab aliis Graecorum scriptoribus, quam ab Epicharmo et Sophrone, Siculis poetis, adoptatam, ut alias, et in plerisque libris *καμμορον* legi, monet Schweigh. ad Athen. VII, 75. et 110.

F 2

Ponitur, exigua feralis coena patella. 85
 Ipse Venafrano piscem perfundit: at hic, qui
 Pallidus affertur misero tibi caulis, olebit
 Laternam. Illud enim vestris datur alveolis, quod
 Canna Micipsarum prora subvexit acuta;
 Propter quod Romae cum Bocchare nemo lavatur, 90
 * Quod tutos etiam facit a serpentibus atris.
 Mullus erit domino, quem misit Corsica vel quem
 Tauromenitanae rupes, quando omne peractum est
 Et iam defecit nostrum mare, dum gula saevit,
 Retibus adsiduus penitus scrutante macello 95
 Proxima, nec patimur Tyrrhenum crescere piscem.
 Instruit ergo focum provincia: sumitur illinc
 Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
 Virroni muraena datur, quae maxima venit
 Gurgite de Siculo: nam, dum se continet Auster, 100

86. *perfudit* 19. *perfundit* *piscem* 29.

87. *offertur* 27. 46-48. 50. 54.

58. 61-63. 65-69. 71-74. 77.

88. *nostris* 26. — *auleolis* 45.

Cf. ad 7, 73.

90. 91. v. Excurs. ad h. l.

92. *Mulus* 62. 68. 71-73. *Murus* 11. — *domino* 10. 19-21. 23-25. 27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et XXV. codd. Paris. in his optimi: unde illud pro vulg. *domini* nunc restitui cum Ach.

93. *Tauromenitanae* 10. 14. 16. 17. 19. 21-23. 25. 27. 45. 46. 48. 49. 54-69. 71-74. 81. ut passim, et *Taurominium* ap. Cicer. et alios. *Tauromenitanae* 1. 11. 12. 15. 26. 50. 70. 75-77. 82. ut *Tauromenium* in antt. codd. Plin. 8. Gr. *Ταυρομένιον*, Strab. *Ταυρομενία* et in numis TAUROMEN. et TAUROMENITAN.

Cf. Heins. ad Ovid. Fast. 4, 475.

94. *Ac* 17. — *mare nostrum* 16.

96. *petitur* 11. *patitur* (scil. gula) 15-17. 19-25. 27. 45-50. 54-60. 62-69. 71-74. 77. *Nihil* interest.

97. *illic* 22. 59.

98. *Lenas* 22. *Lenas* quidam, solenni librariorum errore, qui lineolam saepe literae *n* perperam imponant. — *Aureola* 16.

99. *muraena* 22. *murena* quidam, ut in Fastis Capitol. ap. Gruter. p. 295. et in antt. codd., in quibus tamen vel raro vel numquam exprimuntur diphthongi. Licinii quoque cognomen *Murena* ap. Cicer. et *Μουρίνας* in Appiani b. Mithrid. c. 32. 43. 64. seq. Sed piscis dicitur *μύρανα* et *μύραρον* Suidae, Athenaeo, Hesychio, Aristoph. et aliis.

Dum sedet et siccata madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.

Vos anguilla manet longae cognata colubrae,

Aut glacie adpersus maculis Tiberinus et ipse

Vernula riparum pinguis torrente cloaca

105

Et solitus mediae cryptam penetrare Suburae.

Ipsi pauca velim, facilem si praebeat aurem.

Nemo petit, modicis quae mittebantur amicis

A Seneca, quae Piso bonus, quae Cotta solebat

Largiri; namque et titulis, et fascibus olim

110

Maior habebatur donandi gloria: solum

Poscimus, ut coenes civiliter. Hoc face et esto,

Esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.

Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par

Altilis et flavi dignus ferro Meleagri

115

Fumat aper: post hunc tradentur tubera, si ver

101. Cum 14. — *iacet* pro *sedet* 21. — *madidas siccata* 27. 46-49. 54. 55. 57. 58. 64. contra leges metricas. Hiatus tamen Iuvenali solennes. v. ad 1, 151.

104. *varie* pro *glacie* coni. Schrader; *glareae* (adversante metro) et *glanii* (qui piscis potius *glanis*, *idis*, et *glanus* dicitur Plin. 2, 43, 67. 52, 10. et 12. s. 45. et 53.) et *gladii* H. Vales. qui *gladium* monet a Theodoro reddi xiphiam, piscem marinum, Aelianus memoratum; non vero, an maculis adpersus sit. De *gladio* cf. Plin. IX, 2. et 15. XXXII, 11. s. 53. Durius tamen *glacie* dictum pro *in glacie* vel *glaciei* vel frigore, per hyemem, et lectio emendanda videtur.

105. *torpente* invita Minerva emend. Rutgers. var. lect. 2, 17.

106. *foveam* pro *cryptam* 22.

ex interpret. — *Suburrae* alii. v. ad 3, 5.

107. *facilis* suspicari possis tamquam doctus, coll. X, 8. (ubi v. not.) Horat. Sat. 1, 1, 22. et Prop. 2, 21, 15. Librarii epitheta substantivis accommodare solent. Sed vulgata lectio non spernenda. Cf. III, 122. Ceterum versus 107-113. aptiore loco legerentur post v. 131.

111. *gratia* pro *gloria* 29. — *solum hoc* 15. 19.

113. *Vi* (forte *Ut*) *nunc sunt multi* 45.

115. Epitheton *flavi* otiosum videbatur Heinsio ad Ovid. medicam. fac. v. 85. ubi emend. *navi* s. *gnavi* et *validi*, ex quo *flavi* ortum putabat, quum tò di gemiuare librarius neglexisset. Sed v. Comm. — *ferro dignus* 21. 17. 19. 21.

116. *raduntur* 2. 3. 14. 15. 17

Tunc erit et facient optata tonitrua coenas
 Maiores. Tibi habe frumentum, Alledius inquit,
 O Libye; disiunge boves, dum tubera mittas.

Struclorem interea, ne qua indignatio desit, 120
 Saltantem spectes et chironomonta volanti
 Cultello, donec peragat dictata magistri
 Omnia; nec minimo sane discrimine refert,
 Quo gestu lepores et quo gallina secetur.
 Duceris planta, velut ictus ab Hercule Cacus, 125
 Et ponere foras, si quid tentaveris umquam
 Hiscere, tamquam habeas tria nomina. Quando propinat

a m. sec. 22-25. 27. 45-47. 49.
 50. 54-69. 71-74. 77. 81. et
 plerique codd. Paris. ut inf. 14.
 7. (ubi v. Comm.) quod arrisit
 Pulm. Britan. Grang. et Heins. ad
 Ovid. medic. fac. v. 85. *radentur*
 17 a m. pr. 19-21. 26. et VII
 codd. Paris. prob. Almelov. et
 Graey. Mihi utrumque alienum
 videtur ab h. l. ubi non de cibis
 apparandis coquendisque, sed iam
 paratis et in mensa apponendis,
 sermo est. *Post huic radentur*
edidit Ach. hoc sensu: deinde
ipsi, soli Virroni, apponentur;
quam verbi radere notionem non
inusitatam esse monet, non vero
*probavit, coll. XIV, 7. *rodentur**
*26. *traduntur* 10. 13. 48.*

117. Non pro Tunc legendum
 esse probabile fit ex loco Plinii,
 in Comm. laudato: nam de *ma-*
ioribus agitur tuberibus, quae
 verno potius tempore tenerima
 sunt. — *faciunt* 17 a m. sec.

118. *Alledius* 21. 23-25. 27.
 57. 58. 60. 62-68. 71-73. *Al-*
cedius 22. *Alvedius* 14. *Ali-*
dus 17. *Alichius* 4. *Atilius*

30. prob. Calder. Similis varie-
 tas in Cic. ad Att. 12, 4. 24. 27.
 Forte leg. *Atedius*, cuius luxum
 notat Tac. Ann. 1, 10.

121. *spectas* 13. 17. 19. 20. 22.
 23. 25. 27. 45-50. 54-69. 71-
 74. *videas* 14. 21. 24. — *chiro-*
nomunta 11. 31 b. 46. 49. 54.
 (cf. Gifan. Ind. Lucret. v. *Ache-*
runta.) *chironomanta* 14. 15. 22.
 23 a m. sec. 27. 47.

122. *peragat mandata* 6.

123. *ne* 19. 23. — *differt* 20.

126. *foras* pro valg. *foris* nunc
 recepi ex 17. 20. 21 a m. sec.

127. *quamquam* 22. et duo codd.
 Paris. idque non male coniecerant
 Rigalt. et Graev. ut sensus sit:
 quamquam sis nobilis, (immo
 ingenuus s. civis) si tamen pau-
 per es, in divitis mensa non au-
 debis hiscere, nisi velis eiici. Iis
 adstipulatur Schurzfl. qui monet,
 errorem ex ant. scriptura *cancam*
 ortum esse, et vetus scholion in
 suo cod. ita legi: *Sed melius sic:*
quamquam nobilis sis et habeas
tria nomina, ut Cneus Corne-
lius Scipio et si quid simile.

Virro tibi sumitque tuis contacta labellis
 Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
 Perditus, ut dicat regi, Bibe? Plurima sunt, quae 130
 Non audent homines pertusa dicere laena.

Quadringenta tibi si quis Deus aut similis Dis
 Et melior fatis donaret; homuncio, quantus
 Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus!
 Da Trebio! Pone ad Trebium! Vis frater ab ipsis 155
 Ilibus? O nummi, vobis hunc praestat honorem,
 Vos estis fratres. Dominus tamen et domini rex
 Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula
 Luserit Aeneas nec filia dulcior illo.
 Iucundum et carum sterilis facit uxor amicum. 140
 Sed tua nunc Mycale pariat licet et pueros tres
 In gremium patris fundat simul: ipse loquaci
 Gaudebit nido; viridem thoraca iubebit

128. *sumitve* coni. Iacoba.

132. *Quadringenta* 19. 20. 24.

27. 46-50. 54. 55. 58. 64. Male.
 v. ad 1, 106.

133. *deferret* pro *donaret* 16.
 Male distinguitur in omnibus fere
 edd. etiam Hennin. *donaret ho-*
muncio: quantus cet. Nam di-
 minut. *homuncio* contentim di-
 citur, ut *homullus*, *homunculus*
 et *homullulus*, neque adeo ver-
 bis *similis Dis et melior fatis*
 iungi potest.

135. *istis* 16. 48. 65. 68. 69. 77.
illis 27. 46. 47. 50. 58. 62. 64. 66.
 67. 74. *sis frater ab illis Ilibus*
 perperam corrig. Plathner putans,
 verbum *vis* ab h. l. alienum esse,
 et non tantum propinationes ho-
 noris causa institutas, sed et fra-
 ternitatis poculum antiquis non
 incognitum fuisse, unde Xiphil.
 in Tiberio: *ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ*

παρὰ τε τῷ Τιβερίῳ ἐστιασθῆναι καὶ
φιλοτιμίας ἐκτε.

136. *vos hunc praestatis ho-*
norem 2.

141. *Mycale* in plerisque libris
 exstat, estque nomen magae ap.
 Ovid. Met. 12, 263. et promont.
 oppidique Ioniae ibid. 2, 223. et
 al. *Mychale* 27. *Micale* 7. 17.
 19. 21. 24. 45. *Michale* 20. 23.
 46-48. 50. 58. 64. *Macale* 22.
Mygale 1. 75. 76. 77. prob. Lu-
 bino, ut nomen fictum sit a con-
 cubitu vel commixtione, a *μυ-*
γνῆμι, quod verbum nihili est.
 Immo *Migale* a *μυγνῆμι* s. *μυγνῶν*,
 coeo. Ita legendum censuit et-
 iam d'Orville ad Chariton. 1, 7.
 pr.

142. *ille loquaci* 19.

143. *viridemque* 16. 17 a m. pr.
 19-a m. sec. contra metri leges.—
 et *thoraca* 77. et *viridem* coni.

Afferri minimasque nuces assenaque rogatum,
Ad mensam quoties parasitus venerit infans. 149

Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino; sed qualem Claudius edit
Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.

Virro sibi et reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore; 150
Qualia perpetuus Phaeacum auctumnus habebat,
Credere quae possis subrepta sororibus Afris.
Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit,

Manso. Sed poeta copulam omittere solet. v. ad IV, 63. Post nido et v. 145. post infans signum interr. ponunt nonnulli, ut sensus sit: Si uxor tua unum vel adeo tres pueros pepererit, (quo spes hereditatis Virroni imminuitur) putasne, hoc ipsi gratum fore et munera ab eo infantibus datum iri? immo nihil iis donabit et, quoties illos viderit, indignabitur. At v. Comm.

144. Pro vulgato *Aufferri* et *Ad mensam* restitui *Afferri* ex 10. 11. 14-17. 19-27. 45-50. 54-60. 62. 64-69. 71-73. 77. et *Ad mensam* ex 10. 11. 14-17. 19. 20. 23. 24. 27. 45-50. 54. 55. 59. 60. 62. 65-69. Ita legendum esse iam coniecerat Graev. — *axemque rogatum* 19 a m. pr. 27. 46. 47. 48. 62.

147. *qualem* 11. 14. 15. 27. 50. 62. 65-74. 77. et omnes fere eodd. Paris. unde illud nunc recepi cum Ach. etsi vulg. *quales* eodem sensu a me ad *boletum* sit relatum. Haec vero contra mentem poetae dici putabat Schurzfl. et verba in hunc ordi-

nem redigenda esse: *Boletus domino, fungi ponentur amicis Vilibus ancipites, seu quales Claudius edit.* Heineckio non modo verba *post quem nil amplius edit* absurdissima, sed etiam tres versus 146. 147. 148. spurii et inepti videntur, quum iam per se ipsum pateat, auctorem coenae non iussurum sibi dari edulia venenata, et absurdum sit, eum sibi poni iussisse cibos delicatiores, sed haud venenatos, ceteris vero convivis viliores. Non viliores tantum, sed etiam *ancipites*. Cf. Comm.

148. *postquam* 22. — *nihil* 17. 19. 45. 49.

149. *illa videbit* 22. 23 a m. pr. 45.

150. *piscaris* 11. unde Schurzfl. con. *quorum solum piscaris odorem*. Sed ipse fatetur, hanc lectionem videri duriores.

151. *habebit* 12. Praestiterit alebat, ut ap. Hom. Odyss. η 119. ὅτι Ζεφύρηι μελίσσας τὰ μέγιστα, ἄλλα δὲ νέσσει.

153. *frueri* 61. 63. 66. 67. 71-73.

Qui tegitur parma et galea metuensque flagelli
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella. 155

Forsitan impensae Virronem parcere credas.
Hoc agit, ut doleas: nam quae comoedia, mimus
Quis melior plorante gula? Ergo omnia fiunt;
Si nescis, ut per lacrimas effundere bilem
Cogaris pressoque diu stridere molari. 160

Tu tibi liber homo et regis conviva videris.
Captum te nidore suae putat ille culinae:
Nec male coniectat. Quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Etruscum puero, si contigit aurum
Vel nodus tantum et signum de paupere loro? 165

Spes bene coenandi vos decipit. Ecce dabit iam
Semesum leporem atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam veniet minor altis. Inde parato
Intactoque omnes et stricto pane tacetis.

Ille sapit, qui te sic ntitur. Omnia ferre 170
Si potes, et debes. Pulsandum vertice raso
Praebebis quandoque caput nec dura timebis
Flagra pati, his epulis et tali dignus amico.

154. *flagellum* 22. at v. Comm.

Gruteri Inscr. p. 350. lin. 5.

155. *Discat* 26. — *hirsuto* —

et al.

Capella 1. (cuius certe glossa est:
a sene magistro campidoctore)
70. et edit. Maïttarii, prob. Scal-
lig., Schnrzzl., Lindenbr. et Lips.
Mil. Rom. 5. 14. Huic tamen
Capella lanistae nomen esse vi-
debatur, quod flagellum militi
non satis conveniret: illis nomen
centurionis vel campidoctoris.
Noti sunt plures *Capellae*, v. c.
Marcianus C. ex Fabric. Bibl. lat.
3. 17. Statilius C. ex Suet.
Vesp. 3. poeta ex Ovid. e P. 4.
16. orator ex Lamprid. Comm.
1. alique ex Martial. 11. 32.

158. *plorante gula melior* 14.

16. 20. *gula est? ergo* 13. quod
arridere potest. Sed v. ad 1. 151.

167. *aut aliquid* 14. 19. 20.

168. *vos* 13. 16. 23 a m. sec. vt
al. v. Markland. ad Stat. p. 235.
seq. et Oudend. in misc. obs.
n. T. X. p. 465.

169. *iacetis* con. Lubinus.

171. *Qui potes* 16. *Sic potes*
47. — *ut debes* emend. Graevius
putans, copulam ab h. l. alienam
esse. Enimvero *et pro etiam* po-
situm, et sic sententia aptissima
est atque gravissima.

D. IVNII IUVENALIS

A Q V I N A T I S

S A T I R A R V M

L I B E R S E C V N D V S.

S A T I R A VI.

A R G V M E N T V M.

Iuvenalis primum profitetur, se non satis mirari posse dementiam Ursidii Postumi, qui uxorem, eamque castam, circumspeciat, quum et pudicitiae vestigia inde a fine aetatis argenteae frustra quaerantur in toto terrarum orbe, (v. 1.—29.) et vitam liberam voluptariamque agere, immo mori, multum praestet, quam servile matrimonii iugum ferre, et Postumus ipse notissimus sit moechorum. (30—47.) Deinde amicum ab uxore ducenda dehortatur, eumque in finem vivis coloribus depingit atque ordine recenset omnia mulierum tunc temporis viventium vitia, et quidem 1. impudicitiam et libidinem effrenatam, cuius explendae causa nobilissimae etiam matronae, immo Augustae, vel cum histrionibus, citharoedis ac gladiatoribus concumbant patriamque relinquunt, vel in lupanaribus prostent, quod Hippiae ac Messalinae exemplis probatur; (47—132.) — 2. insanam ludorum spectandorum cupiditatem, qua captae histrioniam ipsae faciant; (67—70.) — 3. licentiam, quodcumque libeat, vel faciendi vel a marito exigendi, magna dote aut pulcritudine quasi emtam; (136—160.) — 4. superbiam, maxime earum,

quae nobilitate generis, castitate, forma, fecunditate aliisque naturae ac fortunae dotibus excellant, v. c. Corneliae matris Gracchorum, Niobes et al. (161—183.) — 5. affectationem Graecae linguae; (184—199.) — 6. pertinaciam durumque in maritos imperium; (202—223.) — 7. divortia crebra, quibus maritos mutant; (224—230.) — 8. suspectam fidem aliosque pravos mores, vivente soero, quae iis imbuat filiam; (231—241.) — 9. cupiditatem litium, in quibus ipsae accusatorum patronorumque partes agant; (242—245) — 10. impudentiam, quae nonnumquam tanta sit, ut ne in gymnasia quidem et arenam descendere vel ad palum exerceri erubescant; (246—267.) — 11. studium rixandi cum maritis et die et noctu; (268—270.) — 12. fictam tristitiam lacrimasque, quoties iubeant, manantes, quibus maritis exprobrent adulteria, ut sua celent; (271—278.) — 13. insignem audaciam, qua deprehensae in stupris se defendant; (279—285.) — 14. mollitiem et luxuriam, fontem reliquorum vitiorum; (286—300.) — 15. temulentiam, qua augeatur libido et mulieres saepe ad omnem turpitudinem, vel ad aram Pudicitiae et in sacris, inpr. Bonae Deae, rapiantur; (300—345.) — 16. dolum, quo utantur in custodes sibi appositos, quos ipsae primos ad stupra sollicitent; (346—351.) — 17. ambitionem, quae nullam paupertatis rationem habeat; (352—365.) — 18. amorem, quo eunuchos amplectantur, ut indulgeant libidini, nec tamen concipiant; (366—378.) — 19. studium cantus ac musicae artis, cui multae sint deditae; (379—397.) — 20. curiositatem credulitatemque; (398—412.) — 21. iracundiam atque crudelitatem; (413—418.) — 22. nocturnam lavationem cum multo strepitu et vomitionem ante coenam, vino largius sumto concitatam; (418—433.) — 23. affectationem sapientiae et eruditionis; (434—456.) — 24. nimium ornatum fastumque intolerabilem divitum feminarum; (457—460.) — 25. studium moechis, non maritis, placendi munditiae ac nitore, quem pane siliqineo, in lac asininum intincto, fucis unguen-

tisq; sibi concilient; (461—473.) — 26. saevitiam in servos servasque, in quas evomant iram, vel in maritos conceptam, vel eo incensam, quod ars ornatricis dare nequeat, quae denegaverit natura; (474—495.) — 27. nimiam decoris quaerendi nullamque rei familiaris et impensarum curam; (495—511.) — 28. stultam cuiuscumque generis superstitionem; (511—591.) — 29. improbitatem nobilium divitumque feminarum, quae vel partum medicamentis abigant, (592—597.) vel adulterrinos pariant filios, (597—601.) vel denique nothos sive subditivos pro suis ac legitimis alant; (602—609.) — 30. usum incantationum ac philtorum, quibus nonnumquam maritos ad insaniam agant; (133—135. et 610—626.) — 31. quaestus cupiditatem, qua incensae privignos, immo (ut Pontia) suos filios maritosque, veneno vel ferro quoque necare conentur. (627—661.)

Quemadmodum poeta in reliquis Satiris pravos potissimum mores virorum perstringit, ita in hac acerrime insectatur mulierum vitia, occasione carminis sumpta ab eo, quod *Ursidius Postumus* (v. 21. 28.) amicus consilium ducendae uxoris ceperat. A quo ut eum avocet, omnia feminei sexus vitia tamquam in picta adumbrat tabula et ad vivum quasi resecat, nihil fere praetermittens, quod ad dissuadendum valere possit; ita ut haec Satira omnibus eloquentiae floribus distincta sit et in consummatissimis Iuvenalis carminibus referenda. Si quid in illa vituperandum est, eo non retulerim vivos colores, turpium rerum picturae inductos, qui tum argumento, quod pertractatur, et satiricae poeseos indoli, tum consilio potissimum poetae, quod modo memoravi, aptissimi sunt, sed potius eorum mixturam, qua ordo sententiarum passim perturbatur. Nam alia bis recensentur, v. c. philtrea, incantationes et veneficia, (v. 133 seq. et 610 seq.) superbia, (v. 161 seq. et 457 seq.) vinolentia, (v. 300 seq. et 425 seq.) durum in maritos imperium; (v. 139 seq. et 212 seq.) alia aptiore, opinor, loco, v. c. quae de luxuria, omnium vitiorum fonte, praecclare disputantur, (v.

286 seq.) vel initio vel in fine carminis inculcari poterant; alia denique, quia sibi cognata sunt, magis placerent elucere, si non seiuncta essent, sed connexa, v. c. quae v. 67 seq. et 379 seq., v. 184 seq. et 434 seq., v. 413 seq. et 475 seq., leguntur. In ipsa quoque carminis dispositione non magna inventi laus ingenio poetae debetur, nec singulae eius partes, etsi egregie adumbratae, arte quadam inter se implicatae sunt, sed (aeque ac in Sat. X.) eo se excipiunt ordine, quo in declamatione aliqua rhetor alias aliis subiungeret. Non alium tamen antiquum scriptorem legere memini, qui idem argumentum tali modo et tam copiose tractaverit; etsi non ignoro, multa mulierum vitia passim notata esse ab aliis, inpr. ab Euripide et Aristophane. Ille tot scelestas cuiuscunque generis mulieres induxit in scenam et hunc sexum toties ac tantopere perstrinxit, ut inde *Μισογύνης* olim vocaretur: nam *ἐν γὰρ ταῖς τραγωδίαις μισογύνης, ἐν γὰρ τῇ κλῆσιν φιλογύνης* fuit, teste Sophocle ap. Hieron. laudatum Athenaei lib. XIII. p. 557. errantque Suidas, Moschopolus, Gellius XV, 20. et alii, qui illam appellationem a naturali, quod in omne genus muliebre gesserit, odio repetunt. (v. Barnes. vit. Euripidis §. 19. et Baylii Diction.) Hic vero in solis *Θεσμοφοριαζούσαις*, in quibus Euripidem a mulieribus damnatum fingit, quod in eas saepius acerrime invectus sit, plura paene istius sexus flagitia memorat, quam Euripides in omnibus, quae quidem restant, tragoediis suis. Qui vero alia feminei sexus vituperia legere cupit, consulat, quos tum Henninius laudavit, Chrysost. homil. de Herodiad., Barth. ad Celestin. ex Hisp. versum p. m. 334 seq., les Mémoires de Brantôme et cotadica Italorum Hispanorumque scripta; tum Achaintre, Simonidem in lyricis octo ex rec. Henr. Stephani, Italos Ariosto, Aretino, Boccacio, et Gallos Jean de Meung, Gringoire, Moliere, la Fontaine et in primis Boileau in Sat. X. Similia etiam carmina his temporibus a Nostratibus scripta sunt. — Ceterum haec Satira insigni documento est, quanta illis temporibus Romae fuerit morum

corruptela. Eam tamen Traiani temporibus confectam esse, iudicio parum probabili ac certo colligitur ex v. 407—412. ubi v. Comm.

Gredo pudicitiam Saturno rege moratam
 In terris visamque diu, quum frigida parvas
 Præberet spelunca domos ignemque laremque
 Et pecus et dominos communi clauderet umbra;
 Silvestrem montana torum quum sterneret uxor 5
 Frondibus et culmo vicinarumque ferarum
 Pellibus, haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cuius
 Turbavit nitidos exstinctus passer ocellos,
 Sed potanda ferens infantibus ubera magnis
 Et saepe horridior glandem ructante marito. 10
 Quippe aliter tunc orbe novo coeloque recenti
 Vivebant homines, qui rupto robore nati
 Compositive luto nullos habuere parentes.
 Multa pudicitiae veteris vestigia forsan
 Aut aliqua exstiterint et sub Iove; sed Iove nondum 15
 Barbato, nondum Graccis iurare paratis
 Per caput alterius, quum furem nemo timeret
 Caulibus aut pomis et aperto viveret horto.

SAT. VI.

4. abest a 14. — *communis* 22. et Lactantii schol. ad Statii Theb. I, 583. idque elegantius videbatur Wakef. ad Lucret. V, 954. non nobis.

8. *Turbabat* 28. *Turbavit* conl. Schurzff. et Schrader; quod et nobis in mentem venit. Sed vulgata quoque lectio haud spernenda.

13. *Compositique* 10. 17. 19-23. 25. 27. 45-60. 54-69. 71-74. 77.

15. *exstiterant* 25. 27. 45-50. 54-69. 71-74. 77.

16. *necdum* 26.

18. *aut pomis* 25. 27. 46-50. 55-69. 71-74. 77. *ac pomis* 10. 12. 17. 21-24. 26. 45. — *et aperto* legitur in omnibus mss. et editt. ante illam Henninii, qui ex emendat. Barth. Advers. 27, 7. reposuit: *Caulibus et pomis; sed aperto viveret horto*. Neutrum h. l. convenire videri possit: nam subjectum est *nemo*, quod cum *aperto viveret horto* neutiquam

Paulatim deinde ad superos Astraea recessit
 Hac comite atque duae pariter fugere sorores. 20
 Antiquum et vetus est, alienum, Postume, lectum
 Concutere atque sacri genium contemnere fulcri.
 Omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas:
 Viderunt primos argentea saecula moechos.

Conventam tamen et pactum et sponsalia nostra 25
 Tempestate paras, iamque a tonsore magistro
 Pecterus et digito pignus fortasse dedisti.
 Certes sanus eras! Uxorem, Postume, ducis?
 Dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
 Ferre potes dominam salvis tot restibus ullam? 30
 Quum pateant altae caligantesque fenestrae?
 Quum tibi vicinum se praebeat Aemilius pons?
 Aut si de multis nullus placet exitus, illud
 Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit?

iungi potest. Hinc olim conieci-
 bam *et operto*, quo omnis
 difficultas tollitur. Sed v. Comm.

19. 20. *Astraea recessit*, *Hac*
comite atque duae p. f. s. inter-
 pungendum videbatur H. Valesio.

21. *Postume* 14. 21. 22. 23.
Posthume in reliquis libris. Sed
 v. Cellar. orthogr. lat. p. 318. ed.
 Harles. o *Postume* 14.

23. 24. Hi versus transponendi
 videbantur Schraderi in emendat.
 p. 139. 140. et nobis. Sed
 nunc ordinem, quo leguntur in
 omnibus libris, praeter 13., cu-
 ius nulla est auctoritas, restitui-
 mus, suadente Ach. Cf. Comm.
 Nota vero Hein. est haec: „Ve-
 rissima Schraderi coniectura, si
 uterque versus Iuvenalis est. Sed
 versus 24. *Viderunt p. a. s. moe-
 chos* apurior; nil est enim nisi
 mera repetitio eorum, quae iam

supra dicta erant.“ Equidem ma-
 lim versus 21. et 22. ponere post
 v. 23. 24. et in fronte orationis
 ad Postumum conversae.

28. o *Postume* 14. ut v. 21. —
duces 12. 15-17. 19-22. 45. et
 X codd. Paris.

29. *exagitare* 12. 17 a m. pr.
 19 a m. sec. 23. 26. et quidam
 codd. Paris. Sed saepissime In-
 dicativum hoc modo usurpari, et
 hoc a Donato ad Terent. Eun. III,
 3, 23. (*Aut dicat, quid vult, aut*
molesta ne sist) passimque a vi-
 ris doctis demonstratum esse, mo-
 net Hein. *agitare* 24. *quibus ex-*
agitare colubris Ferre potes cet.
 coni. H. Vales.

34. *putes* 45. — *Pugio propu-*
sio coni. Valla, ut sit nomen pro-
 prium. Vetas scholion est: *Pu-*
sio a facto nomen. Hinc aliud
 quiddam latere non male suppi-

Pusio, qui noctu non litigat, exigit a te 35
 Nulla iacens illic munuscula, nec queritur, quod
 Et lateri parcas nec, quantum iussit, anheles.
 Sed placet Ursidio lex Iulia: tollere dulcera
 Cogitat heredem cariturus turture magno
 Mullorumque iubis et captatore macello. 40
 Quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
 Ursidio? si moechorum notissimus olim
 Stulta maritali iam porrigit ora capistro,
 Quem toties textit perituri cista Latini?
 Quid? quod et antiquis, uxor de moribus illi 45
 Quaeritur. O, medici, mediam pertundite venam!
 Delicias hominis! Tarpeium limen adora
 Pronus et auratam Iunoni caede iuvencam,
 Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
 Paucae adeo Cereris vittas contingere dignae, 50
 Quarum non timeat pater oscula. Necte coronam
 Postibus et densos per limina tende corymbos.
 Unus Iberinae vir sufficit? Ocius illud
 Extorquebis, ut haec oculo contenta sit uno.

cabatur Rutgers. var. lectt. 2, 17.
 et quidem *pygio*, verbum effi-
 ctum a *πυγή*, nates, clunes, unde
πυγίος salax s. cinaedus.

38. *Urcidio* 48. *Ursiodo* 16.
L. Fursedio Postumo inscripta
 est haec Sat. in 8. et tribus codd.
 Paris. Sed metri leges *Fursedii*
 nomen non admittant. Cf. Comm.
 ad v. 21.

42. *moechorum turpissimus*
 edidit Maittaire, quod nescio
 unde habuerit.

44. *periturum* 16. et 83. prob.
 Schrader. *periuri* bene coni. H.
 Vales. et Heinrich. v. Comm. ad
 1, 36.

48. *bidentem* pro *iuvencam*
 quidam, forte quia noverant, bi-
 dentem Iunoni sacrum esse. Sed
auratis cornibus hostias maiores
dumtaxat immolatas esse, prae-
 ter alios docet Plinius XXXIII, 3.

52. *necte* pro *tende* 15. 16. 17.
 25. 26. 45—48. 55—61. 63. 64.
 65. et quidam codd. Paris. Sed
 ita idem verbum repeteretur.

53. Post *sufficit* Grangaeus et
 alii vel punctam vel signum ex-
 clam. non interrogat. ponunt, ut
 sint verba Postumi *unus Iberinae*
vir sufficit, h. e. mea uxor casta
 est vel erit, et erras, qui nullam
 putas inveniri pudicam. Sed v.
 Gertm.

Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno 55
 Viventis. Vivat Gabiis, ut vixit in agro;
 Vivaꝝ Fidenis! Et agello cedo paterno.

Quis tamen affirmat, nil actum in montibus aut in
 Speluncis? Adeo senuerunt Iupiter et Mars?

Porticibusne tibi monstratur femina voto 60

Digna tuo? Cuneis an habent spectacula totis,
 Quod securus ames quodque inde excerpere possis?
 Chironomon Ledam molli saltante Bathyllo,
 Tuccia vesicae non imperat; Appula gannit,
 Sicut in amplexu. Subitum et Miserabile, Longum 65
 Attendit Thymele; Thymele tunc rustica discit.

Ast aliae, quoties aulaea recondita cessant

Et vacuo clausoque sonant fora sola theatro

Atque a plebeiis longe Megalesia, tristes

Personam thyrsumque tenent et subligar AccI. 70

Urbicus exodio risum movet Atellanæ

Gestibus Autonoes: hunc diligit Aelia pauper.

Solvitur his magno comoedi fibula. Sunt, quæ

Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragoedo

Gaudet. An exspectas, ut Quintilianus ametur? 75

55. cuiusquam 75. Legendum videtur cuiusque in rure p. v.

56. Suspica-bar olim legendum esse: *Vivet Gabiis*, (h. e. vivetne in oppidis, quamquam parvis ac desertis, nedum Romæ) *ut vixit in agro? Vivet ita Fidenis? Et agello cet.* Mutata tamen distinctione (nam vulgaris est: hæc: *Magna tamen — Viventis: Vivat Gabiis, ut vixit in agro: Vivat Fidenis; et agello cedo paterno.* Quis cet.) expeditiorem feci sententiam h. l. de qua interpretis parum fuere solliciti.

57. *cede* 20. 61. 77. *Vivat Gabiis, ut vixit in agro; Vivat Fidenis, ut agello cedo paterno*

JUVENAL. VOL. I.

legendum censet Manso, ut sibi constent oratio orationisque membra, et neminem id vidiase miratur. Mihi potius verba sic languere videntur.

64—66. Cf. Excurs. ad h. l.

68. *sonant aulaea theatro* 26.

70. *thyrsumque petunt* 19. — *Arci* 27. 47. *Anxi* 21. *Axi* 16. *Accum* 22. *Acne* 75. 76. *Aene* 1. *Actii* 23. Nam varie scribebatur *Accius, Actius, Attius, Atius*: de quo v. Burm. ad Virg. Aen. V, 568. et ad Sueton. Aug. c. 4.

74. *vetant* 15. 16. 17. a m. sec. 19. 22. 45.

75. *exspectes* 14. 26.

G

Accipis uxorem, de qua citharoedus Echion
Aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusque choraules.

Longa per angustos figamus pulpita viços:

Ornentur postes et grandi ianua lauro,

Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo

80

Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.

Nupta Senatori comitata est Hippiia Ludium

Ad Pharon et Nilum famosaque moenia Lagi,

Prodigia et mores Urbis damnaute Canope.

Immemor illa domus et coniugis atque sororis

85

Nil patriae indulsit, plorantesque improba natos,

Utque magis stupeas, ludos Paridemque reliquit.

Sed quamquam in magnis opibus plumaque paterna

Et segmentatis dormisset parvula cunis,

Contempsit pelagus: famam contemserat olim,

90

Cuius apud molles minima est iactura cathedras.

Tyrrenos igitur fluctus lateque sonantem

Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis

Mutandum toties esset mare. Iusta pericli

77. *fiet* 21. — *Ambrosiusque*
emend. H. Vales.

78. *figantur* 77. et ita emend.
C. Vales.

81. et *mirmillonem* 11. aut *mirmillonem* 10. 14—17. 19—23. 25. 27. 45—49. 54—60. 64. 65. aut *myrmidonem* 24.

82. *Ippia*, *Xppia*, *Eppia*, *Appia*, *Hyppia*, *Hispia*, *Hippida*, *Oppia* alii h. l. v. 104. 114. et X, 220. — *ludum* 10. 11. 14—17. 19—24. 27. 45. 46. 47. 49. 50. 54. 55. 62. 64. 72. et multi codd. Paris. prob. Salmas. quem in Comm. laudavi, ut *ludus* dicatur pro *ludio*, quemadmodum *regna* pro *regibus* et similia passim obvia. Sed *ludum* reposuisse videntur librarii matro-

timentes. *Ludium* vero *δυσούλατος* vox est, efferenda per *συγγεν.* Cf. XI, 20. et sup. ad IV, 37. *Ludia* tamen v. 104. *επὶ αὐλάτος* est.

83. *formosique* 16. *formosaque* 22. 85.

84. *clamante* 46. 47. 48. 58, facili solennique permutatione litterarum *cl* et *d*.

87. *ludum* 14. *Paridem ludosque* 25. 27. 46. 47. 48. 54—60. 64. 65.

90. *contemserit* 16.

93. Bentleius ad Horat. Epod. X, 19. haec notavit: „*Ionium* mare Graecis et vincta oratione et soluta ὁ Ἴόνιος dicitur, subaudito πόρος. At Latini neutrum magis amant, quippe quibus

Si ratio est et honesta; timent pavidoque gelantur 95
 Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis:
 Fortem animum praestant rebus, quas turpiter audent.
 Si iubeat coniux, durum est conscendere navim;
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aer.
 Quae mœchum sequitur, stomacho valet. Illa maritum
 Convomit: haec inter nautas et prandet, et errat [100
 Per puppem et duros gaudet tractare rudentes.
 Qua tamen exarsit forma, qua capta iuventa est
 Hippiâ? quid vidit, propter quod Ludia dici
 Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur 105
 Cooperat et secto requiem sperare lacerto.
 Praeterea multa in facie deformia, sicut
 Adritus galea mediisque in naribus ingens

mare subintelligitur. Masculino genere effertur h. l. sed aut reſingi fortasse debet *lateque sonorum*, aut ex verbo praecedente substantivum sibi adsciscere potest *fluctum*, aut certe ob raritatem non temere Horatio affingendum est. Sed mare etiam Romanis *pontus* dicitur, et cum Horatius tum Iuvenalis doctè ac Graecè loqui amant. Ita etiam *Aegaeus* ap. Claud. in Eutrop. II, 331. quod monet Hein.

95. *pavidaeque* 26. Fuere qui legere mallent *pavidaeque gelantur Pectora*, improb. Schurzfl. qui laudavit Iam. Bernart. ad Stat. p. 129.

96. *Corpore* 85. — *possint* 22. — *consistere* 14.

101. *Beomit* 26.

102. *puppin* 11. 66.

103. *iuventa est* 10. 11. 12. 14.

15. 21-25. 45-50. 51-60. 62.

64-69. 71-74. In reliquis libris non legitur *est*, quod ta-

men facile excidere potuit propter compend. scrib. quodque nos inseruimus, ne quatuor certe *duosortilevra* iungantur.

105. *fesso* pro *secto* 14.

107. *faciem* 25. 27. 46-50. 55-63. 65-69. 71-73. 77. — *sinis* pro *sicut* 85.

108. H. Valerii nota est: „Lege *Adritus galeae*, h. e. a galea fronti invectus seu crebro ferreae galeae usu nimioque pondere fronti impressus; saltem tria hic vitia in facie Sergii notantur, nec iungenda *adritus galea gibbus*, quasi galea vetus Romana usque ad medias nares pertingere ibique gibbum creare aut incumbendo premere potuerit.“ Lectio illa videtur recipienda esse. *Adritus* dicitur etiam vitium, damnum, vulnus, ex *adritu* ortum; et frons *adtrita* galea vitiumve faciei h. l. aptius est, quam *adritus galea* homo. — *mediis* 13. 15. 16. 35.

Gibbus et acre malum semper stillantis ocelli.
 Sed gladiator erat: facit hoc illos Hyacinthos; 110
 Hoc pueris patriaeque, hoc praetulit illa sorori
 Atque viro. Ferrum est, quod amant. Hic Sergius idem
 Accepta rude coepisset Veiento videri.
 Quid privata domus, quid fecerit Hippias, curas?
 Respice rivales Divorum; Claudius audi 115
 Quae tulerit. Dormire virum quum senserat uxor;
 Ausa Palatino tegetem praeferre cubili,
 Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
 Linquebat comite ancilla non amplius una,
 Sed nigrum flavo crinem abscondente galero. 120
 Intravit calidum veteri centone lupanar
 Et cellam vacuam atque suam. Tunc nuda papillis
 Constitit auratis, titulum mentita Lyciscae,
 Ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem.
 Excepit blanda intrantes atque aera poposcit, 125
 Et resupina iacens multorum absorbit ictus.

109. *graviter* pro *semper* 14.
saepe stillantis 11 ad marg. 17
 a m. pr. 21. 22. 23. 26. 45. prob.
 Schurzfl. qui monet, ita etiam
 legisse Nic. Ferretum opusc. gram.
 p. 3. et mutationem ex eo ortam
 videri, quod librarii versum ruere
 putaverint, si *saepe* legeretur,
 quum debuerint meminisse, Grae-
 cæm positionem hic locum habere.
 Cf. ad VIII, 107. XVI, 22. Dra-
 kenb. et nos ad Sil. Ital. VII, 618.
 IX, 575. et XVII, 547. ubi multis
 exemplis probavimus, syllabam
 finalem, per se brevem, sequen-
 tibus duabus vel tribus consonis,
 modo corripitur, modo produci.
foede pro *semper* coni. Jacobs.

116-120. v. Excurs.

120. *Et* pro *Sed* 10. 17. 19-

22. 24. 25. 27. 46-50. 54-69.
 71-74. 77. 85. et XXXII codd.
 Paris. unde illud restituit Ach.
nigro flavum 11.

122. *Tum* 11. rectius, puto.
capillis P. auratis (flavo galero
 tectis, aut qui ramentis auri ad
 ornatum inspersi erant) emend. C.
 Vales.

123. *Prostitit* 1. 24. MS.
 Schegk. (qui id probat in Prae-
 miss. Epist. V.) quinque codd.
 Paris. et 70. unde recipiendum vi-
 deri possit. Est utique vocab.
 propr. Sed idcirco e marg. *for-*
son irrepsit. — *Liciscae* 24. *Ly-*
cissae 47. 48. 61. 85. *Licissae*
 14-17. 19. 23. 25. 45. *Lucisce*
 12. *Lycisae* 61.

124-126. v. Excurs.

Mox, lenone suas iam dimittente puellas,
 Tristis ablit et, quod potuit, tamen ultima cellam
 Clausit, adhuc ardens rigidae tentigine vulvae,
 Et lassata viris nec dum satiata recessit, 130
 Obscurisque genis turpis fumoque lucernae
 Foeda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
 Hippomanes carmenque loquar coctumque venenum
 Privignoque datum? Faciunt graviora coactae
 Imperio sexus minimumque libidine peccant. 135
 Optima sed quare Cesennia teste marito?
 Bis quingenta dedit; tanti vocat ille pudicam,
 Nec Veneris pharetris macer est aut lampade fervet:
 Inde faces ardent; veniunt a dote sagittae.
 Libertas emitur: coram licet innuat atque 140
 Rescribat, vidua est, locuples quae hupsit avaro.

128. *quoad et potuit* 24. *sed*
 pro et 10. 11. 15. 19. 22. 23. 25.
 27. 46-50. 54-69. 71-74. 76.
 77. 85. et quidam codd. Paris.
 — *tandem* 16. *tantum* 11. 46. 47.
 48. 50. 55. 57. 58.

130. *nondum* 14. 15. 19. 22.
 46-50. 54-69. 71-74. 85. *sed*
 non pro *necdum* 45.

131. *Obscenisque* suspicari pos-
 sis.

133. *Hippomanes carnemque*
loquar 11. 16. unde Schurzfl.
 coni. *Hippomanis carnemne*.
 Idem tamen recte monet, anti-
 quam lectionem retinendam al-
 teramque e glossa ortam videri.
 Fortasse haec etiam stupori vel
 incuriae librariorum debetur.

135. *nimumque* 16. 22.

135. *Cesennia* 14. 15. 26. 27.
 61-63. 65. (Paris. 1512.) 66. 67.
 70-74. 82. *Caesennia* 81. et al.
 Alterutra lectio videtur probanda.

Gens certe *Cesennia* nota est e
 Tac. Ann. XV, 6. (ubi v. Lips.)
 Cic. Phil. XII, 9. Ioseph. B. Ind.
 p. 818. et *Caesennia* e Cic. Ca-
 cin. 4. et 8 sq. Montfauc. Anti-
 quit. expl. T. V. p. 110 sqq. et
 Gruteri Inscr. vid. Ryck. et Er-
 nesti ad Tac. Ann. XIV, 29. *Cen-
 sennia* 3. 11. 20. 21. 75. 76. *Cen-
 sonia* 2 in interstit. 10. 16. 17
 a m. pr. 19. 25. 45-48. 56-60.
 65. 85. *Caesonia* 17 a m. sec.
 28. 49. 50. 54. 55. 64. 68. 69.
 Gens *Caesonia* memoratur a Cic.
 in Pis. 6. in Verr. I, 10. II, 18.
 ad Att. I, 1. XII, 1. a Tac. Ann.
 XIV, 29. (ubi v. intpp.) XV, 71.
 et al. Sed hoc nomen forsitan e
 v. 616. huius Sat. huc translatum
 est. v. ibi not. *Cessennia* 17 a m.
 sec. *Cessania* 22. *Cesenia* 24.
 138. *pharetris Veneris* 10. 11.
 12. 14-17. 19. 21-27. 45-49.
 54-60. 64-70. 75. 76. 85. — *est*

Cur desiderio Bibulae Sertorius ardet?

Si verum excutias, facies, non uxor amatur.
 Tres rugae subeant et se cutis arida laxet,
 Fiant obscuri dentes oculique minores; 145
 Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi:
 Iam gravis es nobis et saepe emungeris, exi
 Ociosus et propera: sicco venit altera naso.
 Interea calet et regnat poscitque maritum
 Pastores et ovem Canusinam ulmosque Falernas. 150
 Quantulum in hoc? pueros omnes, ergastula tota
 Quodque domi non est et habet vicinus, ematur.
 Mense quidem brumae, quo iam mercator Iason
 Clausus et armatis obstat casa candida nautis,
 Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus 155
 Murrhina, deinde adamas notissimus et Beronices
 In digito factus pretiosior: hunc dedit olim
 Barbarus incestae, dedit hunc Agrippa sorori,

perperam omissum in 61. 62. 66.

67. — *haud pro aut* 19. 23.

139. *venient* 21.

143. *Si verum inspicias* 14.

144. *si pro se* 26. 27. 46-48.

146. 147. *absunt a* 14. *dicit* 17.

23.

147. *ut saepe emungeris!* non male emend. Heins. ad Claudian.

Cons. I. Stilic. II, 327.

148. *abest a* 22.

151. *omnes pueros* 19.

152. *sed habet* 14. 22. *quod habet* 15. — *amatur* 22.

153. *Mense quidem Numae* 4. et sic legit Sidon. In 4 reperitur vetus hoc scholion: „Ita Februarius dictus, quem Februo i. e. Plutoni consecravit Numa.“ Idem vero rex Ianuarius quoque

instituit Ianoque consecravit. Sed quis umquam hunc vel illum mensem Numae propterea dixit? — *cum* vel *quum* pro *quo* 10. 11. 14-17. 19 in marg. 29. 21. 22. 25. 27. 45-50. 54-63. 65-69. 71-74. 77.

156. *Myrrina* 27. 46. 47. 59. 64. *Mirrina* 23. 24. 45. 60. 65. 85. *Myrina* 48. *Myrrhia* 50. *Murrhina* 74. quod recepi pro *Myrrhina*. Cf. ad 7, 133. — *Beronices* 49. 61. 62. 63. 65-69. 71. 72. 73. 77. quae vulgarior est scriptura. Sed *Beronices* in omnibus fere libris legitur. Sic etiam quibusdam scriptoribus Graecorum *Βερωνίη*, et aliis, ut in numis, *Βερενίη* dicitur. *Beronicis* 12. 15. 17. 19. 20. 21. 27. 45-47. 85.

Observant tibi festa mero pede sabbata reges
 Et vetus indulget senibus clementia porcis. 160
 Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
 Sit formosa, decens, dives, fecunda, vetustos
 Porticibus disponat avos, intactior omni
 Crinibus effusis bellum dirimente Sabina:
 (Rara avis in terris nigroque simillima cycno) 165
 Quis feret uxorem, cui constant omnia? Malo,
 Malo Venusinam, quam te, Cornelia mater
 Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
 Grande supercilium et numeras in dote triumphos.
 Tolle tuum, precor, Hannibalem victumque Syphacem
 In castris, et cum tota Carthagine migra. [170
 Parce, precor, Paeon, et tu, Dea, pone sagittas;
 Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem!

159. *sabbata* sic dicta ab hebr. *שבת* quievit ab opere, unde propr. scrib. *sabbatha* et *σάββατα* pro vulg. *σάββατα*.

161. *Ullane* 23. Non male, ut haec quoque poetae, non Postumi, verba sint.

162. *faecunda* 22. 85.

163. *sit tactior omni cœni*. Markl. v. Comm.

165. *cycno*, non *cygno*, 20. quia scripturam revocavi, quia Graecis *κύκνος* dicitur.

166. *ferat* 16. 26. non male.

168. *Gracchorum* 85. v. ad II, 24.

169. *eum dote* 13. 46. 47. 48. 50. 64.

170. *Hannibalem* 22. v. sup. ad IV, 39.

171. *Carthagine* 22. 85. et *Karthagine* 21. sine adspirat. ut in quibusdam inscript. Cicero in Orat. c. 48. *Quin ego ipse*, inquit, *quum scirem, ita maiores*

loquutos esse, ut nusquam, nisi in vocali, adspiratione uterentur, loquebar sic, ut pulcros, Ceteros, triumphos, Kartaginem dicerem: aliquando, idque sero, consensio aurium quum extorta mihi veritas esset, usum loquendi populo concessi, scientiam mihi reservavi. Non convenit etiam inter viros doctos scriptura *Carthage* et *Karthage*. In numis, inscript. et marmor. orthographia variat, neque tanta est auctoritas eorum, ut certa scribendi regula inde repeti queat. *K* non vera litera, sed *quorundam nominum nota* dicitur Quintil. Inst. Or. I, 4, 9. ubi v. Spalding. Cf. Drakenb. et nos ad Sil. I, 3.

172. *tu Dea pone sagittas* ex emend. Graevii recte, opinor, edidit Hennis. quem sequenti sumus. In libris tum scriptis tum editis legitur *tu depone sagittas*

Amphion clamat: sed Paean contrahit arcum.
 Extulit ergo greges natorum ipsumque parentem, 175
 Dum sibi nobilior Latonae gente videtur
 Atque eadem scrofa Niobe fecundior alba.
 Quae tanti gravitas, quae forma, ut se tibi semper
 Imputet? Huius enim rari summique voluptas

et pronom. *tu* vulgo ad eandem deam Dianam refertur, 'quae ratio admodum dura est. Audi tamen Heineckium: „Egregius profecto locus, ubi subita sententiarum conversio, dum Amphionem loquentem inducit poeta, lectorum mirum in modum afficit, ut eum in optimis Iuvenalis esse statuum. Mallet igitur interpretes eum intactum reliquissent. Hi vero, elegantem loquendi rationem non intelligentes, lectionem optime se habentem sollicitaverunt. *Tu* non referendum ad Dianam, sed ad *Apollinem*, qui praecedit. In his et similibus pronomen *tu* abundat. Cf. XI, 52. Sen. Herc. fur. XII, 48. Lucan. II, 639. et inpr. Benth. ad Hor. Od. I, 9, 17. *Apollinem* autem dum poeta alloquitur, intelligit etiam Dianam, quae una cum illo opus perfecit. Et in his nemo haerebit, qui in memoriam venit illius tantopere decantati Virgiliani Aen. IX, 525. et Siliani III, 222. Mutatio numeri autem in *parce*, *depone* et *configite* multis exemplis probari posset, nisi id iam paene ad fastidium docuissent Critici. Cf. Burm. ad Virg. Aen. II, 52.“ Quae quum legissem, in memoriam potius mihi rediit decautum illud: *si tacuisses* cet. et *partu-*

riunt montes cet. Ut alia taceam, bene novi et ad Sil. l. l. monui, a poetis aliisque scriptoribus, quum verba ad collegium pluresve coniunctos faciant, saepius unum dignitate priorem compellari, reliquos autem adiecto plar. numero simul innui et comprehendendi. Sed talis enallage vel syllepsis numeri aliena est ab h. l., ubi sermo est de fratre et sorore.

175. *Sic tulit* 22. — *gregem* 11. 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74. 77. 85. — *ipsamque parentem* 11. 14. 15. 27. 57. 61. 62. 63. 66. 67. et XV codd. Paris. (in VI *ipm* vel *ip3*), quod recepit Ach. probaruntque Schurzfl. et viri docti in edit. Iuven. cum notis Variorum Amst. 1684. ne Amphion se ipse extulisse dicatur. Enimvero verbum *extulit* non referendum ad Amphionem, sed ad *Nioben*, (*extulit Niobe greges* cet.) quae liberos ipsumque eorum parentem, qui omnes innoxii luerunt noxam Niobes, extulit, antequam in saxum verteretur. Negatur Ach. cui nos negari videmur, et qui h. l. ita interpretatur: *extulit e terra et telis confodit Paean greges* cet.

176. *Cum* 20.

177. *Niobe scrofa* 14.

Nulla boni, quoties animo corrupta superbo 180
 Plus aloes, quam mellis habet. Quis deditus autem
 Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
 Horreat inque die septenis oderit horis?

Quaedam parva quidem, sed non toleranda maritis:
 Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla 185
 Formosam, nisi quae de Tusca Graecula facta est?
 De Sulmonensi mera Cecropis? Omnia Graece,
 * Quum sit turpe magis nostris nescire Latine.
 Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
 Hoc cuncta effundunt animi secreta. Quid ultra? 190
 Concumbunt Graece. Dones tamen ista puellis:
 Tune etiam, quam sextus et octogesimus annus
 Pulsat, adhuc Graece? Non est hic sermo pudicus
 In vetula. Quoties lascivum intervenit illud
 ΖΩΗ ΚΑΙ ΨΥΧΗ? Modo sub lodice relictis 195
 Uteris in turba. Quod enim non excitet inguen

183. *dies* 13. 15. 17. 20. 21. 22.
 25. 27. 45-50. 54-69. 71-74.
 77. et plurimi codd. Paris. e quibus id recepit Ach. *die* 12. 16.
 18. 19. 24. 85. *diem* reliqui, etiam 82. *inque die* rectius dicitur pro uno quoque die, quotidie, quam *in diem*; unde nunc recepi. Ita quoque legendum monuit C. Valesius. — *oderis* 22.

184. abest a 13. et 22. *parca* 25. 46. 48. 49. 54. 57. 59. 60. 65. idque conj. Lubin. ut sensus sit: quaedam mulier parca quidem est, non sumptuosa, superba et magnifica; sed tamen non toleranda est, quod Graeco utatur sermone, ut blandior videatur. *Quaedam parva loquar* emend. Pontan. ad Macrob. Sat. III, 10. *perperam* coll. Tibull. II, 6, 11. *Vulgata lectio bene se habet.*

185. *putet* 11.

188. v. Excurs. ad h. l.

191. *Concumbunt Graece*: non est hic sermo pudicus 22. omisis verbis mediis. Error inde ortus, quod et v. 191. et 193. voc. *Graece* legitur. Cf. ad II, 24.

192. *Tunc* 47. 50.

194. seq. Olim coniiciebam: *In vetula. toties* cet. Nunc mutavi vulgatam distinctionem: *In vetula, quoties* — ΨΥΧΗ. modo cet. etsi ne sic quidem oratio satis placet et bene fluit.

195. Graeca verba in primis codd. recte scribuntur, in recentt. corrupta sunt aut plane absunt.

196. *excitat* 11. 15. 16. 18. 19. 23. 27. 45. 49. 54. 61. 62. 63. 66-74. 77.

Vox blanda et nequam? digitos habet. Ut tamen omnes
Subsident pennae, dicas haec mollius Haemo
Quamquam et Carpophoro; facies tua computat annos.

Si tibi legitimis pactam iunctamque tabellis 200
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa; nec est, quare coenam et mustacea perdas,
Labente officio, crudis donanda; nec illud,
Quod prima pro nocte datur, quum lance beata
Dacicus et scripto radiat Germanicus auro. 205
Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
Est animus; submitte caput cervice parata
Ferre iugum: nullam invenies, quae parcat amanti.
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amanti
Et spoliis. Igitur longe minus utilis illi 210
Uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.

197. *sit tamen* 19. Locus perplexus, qui valde torsit interpretes. Lucebit, opinor, modo et pro ut substitueris: et tamen omnes Subsident vel Subsident pennae, dicas — Carpophoro: (nam) facies tua computat annos. vid. Comm. et tamen omnes Subsident pennae seu penes (super te omnes penes iacebunt) emend. H. Vales. Attamen coni. Hein. quod non minus aptum est.

198. *pinnae* 1. Vetus scholion est: „Subsident longa aetate pinnae, metaphora, quia vetulae flaccescunt.“ Lubinus: „Metaphora, inquit, ab avibus. Ingenii nervi vel pinnae quasi ex superiori loco deorsum vocentur. Possumus etiam pinnas h. l. intelligere in cacumine turrium rotundos apices. Quamvis illa, quae suprema sunt, sermone tuo quasi deorsum voces.“ — dicas hoc

24. — Haemo 77. Hoemo 14. 17. 18. 27. 45. 47. 57. 64. Hemo 15. 16. 19. 20. 21. 23. 24. 58. Hoemo 46. 48. Oemo 56. 59. Emo 60. 65. Aemo alii, etiam Hennin. qui tamen Haemo edidit sup. III, 99. ubi v. not.

199. *computet* 12. 16. 22.

205. Dacius 15. 16. 20. 24. 25. 56. 57. 58. 66. Dacius 18. 19. 21. 22. 27. 45. 47. — *sculpto radiat G. auro* 57. *scutulo r. G.* auro e vet. cod. suo legit Pontan. ad Macrobr. Sat. III. 10. ubi monet, *scutulum* propr. esse variegatum instar telae arancarum. Cf. sup. Comm. ad II, 97.

206. *ac deditus* 18. Recte forsan. Possis etiam interpungere: *Si tibi (simplicitas uxoria) deditus uni Est animus*, vel cum Iacobs. legere *Si est animus*. Sed v. ad IV, 68.

Nil umquam invitâ donabis coniuge: vendes
 Hac obstante nihil: nihil, haec si nolet, emetur.
 Haec dabit affectus: ille excludetur. amicus
 Iam senior; cuius barbâ tua ianua vidit. 215
 Testandi quum sit lenonibus atque lanistis
 Libertas et iuris idem contingat arenae;
 Non unus tibi rivalis dictabitur heres.
 Pone crucem servo. Meruit quo crimine servus,
 Supplicium? quis testis adest? quis detulit? Audi, 220
 Nulla umquam de morte hominis cunctatio longa est.
 O demens, ita servus homo est? nil fecerit, esto:
 Hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.

Imperat ergo viro; sed mox haec regna relinquit
 Permutatque domos et flamma conterit: inde 225
 Advolat et spreto repetit vestigia lecti.
 Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
 Vela domus et adhuc virides in limine ramos.
 Sic crescit numerus; sic fiunt octo mariti
 Quinque per auctumnos: titulo res digna sepulcri. 230

213. *nollet* 27. *nolit* 13-17.
 21. 22. 24. 25. 45. 49. 50. 54-62.
 65-69. 71-74. 77. et plerique
 codd. Paris. *nolet* in reliquis. Nil
 interest. *volat* 18 a.m. sec. 23. 46.
 48.

214. *Haec* recepi ex 17-25.
 27. 45-50. 54-63. 65-74. 77. et
excludetur ex 10. 13. 15. 16. 21.
 22 a.m. sec. 25. 27. 46. 47. 48.
 50. 55-74. 77. Eadem leguntur
 in codd. Paris. tantum non omni-
 bus. *Hac et excludatur* in aliis
 libris, etiam ed. Hennin. — *ef-*
fectus 12. 19. 22. 47. 48.

217. *contingit* 16. 27. 46. 47.
 48. 58.

218. *dictabitur* 11 ex rasura, 15.
 18. 23. 29. 45. 49.

220. *qui* — *qui* 17. 20.
 221. *Nulli* emend. Heins. ad
 Ovid. Met. VII, 453. — *est* ab-
 est a 12 et 16.

223. *Sic volo* 19. 27. 28.
 225-227. absunt ab 18. *domus*
 14. 16. 48. — *flammea* 22. 45-50.
 62. 64. 65. 68. 69. 71. 72. 73.
flammea al. Cf. Comm. ad II, 124.

226. *Evolat* 20. *Avolat* (a
 novo marito discedit) 29. 50. 65.
 69. et cod. viri docti, quem v.
 in Miscell. Obs. Crit. in Aucto-
 res vet. Amst. 1734. Vol. V. T. I.
 p. 122. — *lecti repetit vestigia*
spreto 21. *refugit vestigia* com.
 Schrader.

228. *vel pro et* 11. 14. 16. 19.
 230. Post hunc versum in 16.

Desperanda tibi salva concordia socra.

Illa docet spoliis nudi gaudere mariti;

Illa docet, missis a corruptore tabellis;

Nil rude nec simplex rescribere: decipit illa

Custodēs aut aere domat: tunc corpore sano 235

Advocat Archigenen onerosaque pallia iactat.

Abditus interea latet et secretus adulter,

Impatiensque morae pavet et praeputia ducit.

insertus est alius: *Si fierent comites citius, quam nuberet uxor.* „Non male et satirice admodum, si legeretur *Nec fierent* cet. ut esset sensus: Istiusmodi uxor sibi citius maritos faceret, quam nos amicos.“ Ach.

231. *salva est* 16. *est salva* 27.

232. Versus ab alia manu scriptus in 10. et abest ab 22.

233. Versus excidit e 46. 48. 49. 56. 59. 60. 65. Causam v. sup. in Comm. ad II, 24. — *libellis* 16.

234. *nil simplex* 19. 22 a m. pr. 23. 24. 25. 27. 45-50. 54-66. 68. 71-74. 77.

236. *Archigenen* recepi e 60. 65. et 68. *Archigenem* alii. Sed quamvis non ignoro, hiatus frequentes esse Iuvenali, (v. ad I, 251.) vereor tamen, ne illi sine necessitate ei ab imperitis librariis passim obtrusi sint; et illa vocis forma doctior est.

237. *in terra* 16. 21 a m. pr. — *et secretus* revocavi, tamquam lectionem omnium fere librorum, ex 1. 10. 11. 12. 14-26. 45. 46. 48. 49. 50. 54-63. 65-77. Langnet tamen, quoniam synonyma *abditus* et *secretus* iunguntur. et

securus 27. 47. 64. non improb. Schürzfl. modo mox vs. seq. *silet*, non *pavet*, legatur. *accersitus* e con. reposuit Marshall, rectiusque *arcessitus* Hennin. ut, mens poetae sit: Interea dum medicus arcessi fingitur, moechus sub persona medici veniens clanculum intrat atque ita custodes decipit. Sed illas lectiones ex *accersitus* degenerasse, non mihi persuasit Hennin.

238. *pavet* restitui ex 1. (cuius glossa certe est *metuit*) 10. 12. 14. 15. 17-23. 25. 26. 27. 45-50. 54-69. 71-74. plerisque codd. Paris. et tribus MSS. Nic. Heinssii, qui ad Sil. Ital. XVI, 432. hanc lectionem probat monetque, *pavorem* esse aliquid medium inter spem metumque, et hinc *laetum pavorem* atque *horrorem* dici Stat. Theb. I, 493. Sil. III, 215. XVI, 432. eumque describi a Stat. Theb. VI, 392 seq. 802 seq. *silet* 16. 24. 70. 75. 76. 82. — *discit* pro *ducit* 12. 14. 17. Vetus Schol. docet, totum hunc versum in quibusdam codicibus non legi: et lubens eum deleverim propter obscenitatem, quae tamen ipsa illius rei causa fuisse videtur.

Scilicet exspectas, ut tradat mater honestos
Atque alios mores, quam quos habet? utile porro 240
Filiolam turpi vetulae producere turpem.

Nulla fere causa est, in qua non femina litem
Moverit. Accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsae per se formantque libellos,
Principium atque locos Celso dictare paratae. 245

Endromidas Tyrias et femineum ceroma
Quis nescit? vel quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat adsiduis sudibus scutoque lacessit,
Atque omnes implet numeros, dignissima prorsus
Florali matrona tuba; nisi si quid in illo 250
Pectore plus agitat veraeque paratur arenae.
Quem praestare potest mulier galeata pudorem,
Quae fugit a sexu? vires amat. Haec tamen ipsa
Vir nollet fieri. nam quantula nostra voluptas?
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat, 255
Balteus et manicae et cristae crurisque sinistri

239. *exspectes* 20. 26.

240. *Aut* 13. 14. 21. 22. 25, 27.
46 - 50. 54 - 69. 71 - 74.

243. *Manulia, Mamilia et Mamilla* legitur in bonis libris Gell.
IV, 14. ubi vid. Gronov.

247. *aut pro vel* 12. 14. 15. 16.
23. 25. 27. 45 - 50. 54 - 59. 71 - 74.
77. prob. Schurzfl. quum verba
quarti ordinis in tertiis personis,
etiam extra perfecti contractionem,
saepius producantur. Hiatus
etiam amat Iuvenalis. v. ad I,
151. Nec tamen illi temere ei
videntur obtrudendi.

248. *rudibus pro sudibus* coni.
Lips. Mil. Rom. V, 14. ut nos Sil.
VIII, 552. Cf. Comm. et Serv. ad
Virg. Aen. X, 494. qui *rudibus* h.
J. legit.

249. *numeros implet* 19. 45.

251. *agitatur pro agitet* restitui
ex 10 - 12. 14 - 27. 45 - 50. 54 - 76:
nam *paratur* mox sequitur. *pa-*
retur 16. 21.

252. Possis etiam ita distingue-
re: *Quem p. p. m. g. pudorem?*
Quae fugit a sexu, vires amat.

253. *viros* 16. 24. — *et pro-*
haec 26.

254. *nollet* 23. 46. 47. 50. 64. —
tantula 22. — *vestra voluptas*
12. non improb. Schurzfl. ut sit
ἀνδρὸν ὁμοῦ mulieris galeatae.
Sed idem recte praetulit vulga-
tam lectionem.

255. *fiet* 16. 19. 45. *Quale de-*
cus, rerum cet. interpungere ma-
lebant H. Vales. et alii.

256. *manicas, cristas* 11. 24.
tunicas pro *manicas* vetus Schol.
cuius glossa est haec: *balteus et*

Dimidium tegimen; vel, si diversa movebit
 Proelia, tu felix, ocreas vendente puella.
 Hae sunt, quae tenui sudant in cyclade, quarum
 Delicias et panniculus bombycinus urit. 260
 Adspice, quo fremitu monstratos perferat ictus
 Et quanto galeae curvetur pondere, quanta
 Poplitibus sedeat, quam denso fascia libro,
 Et ride, scaphium positis quum sumitur armis.
 Dicite vos neptes Lepidi caecive Metelli, 265
 Gurgitis aut Fabii, quae ludia sumserit umquam
 Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
 Semper habet lites alternaque iurgia lectus,
 In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo.

tunicade Retiarii scilicet, si personam aut officium eius suscep-
 rit. Conf. Comm.

257. *tegimen* 21. 22. 45. ut in
 optimis membranis ubique, unde
 recepi pro vulg. *tegmen*. Conf.
 Nic. Heins. ad Sil. I, 402. qui ta-
 men ad Virg. Aen. III, 594. et
 VII, 666. utramque scripturam
 damnat et ubivis *tegumen* repo-
 nendum censet. — *movebis* 27.
 46. 47. 58.

258. *tum* 23. 27. 46-50. 54-60.
 64. 65.

259. *Haec* 61. 62. 63. 67. 71.
 72. 73. prob. Pulmanno, ut sit
 enallage, ut inf. v. 597. et ap.
 Terent. in Eun. III, 5, 31. in Andr.
 IV, 1, 32. in Heantont. IV, 4, 4.
 et in Phorm. V, 8, (al. 10.) 23.
 quibus tamen locis meliores libri
Hae vel *Haecine* exhibent.

261. *praeferat* 47. 58. 66.

262. *quanta* — *curvetur* errores
 operum in edit. Hennin. quos
 tamen fideliter expresserunt edi-
 tores Manhem.

263. Pro *fascia* forte leg. *fu-
 scina*, v. Comm.

264. *scaphium positis* pro *po-
 sitis scaphium* 27. 46-50. 54. 55.
 58. 61-63. 71-74. quos sequutus
 sum.

265. *coecique* 16. 19. 24. 85.
caecive 27. 61. 63. *Creteive Me-
 telli* (ut mox *Gurgitis Fabii*) 3.
 4. non improb. Nicol. Heins. ad
 Ovid. Met. VII, 223. ut innuatur
 Q. Metellus Creticus Cos. a. 671.
 qui Cretam expugnavit; de quo
 v. Dio Cass. XXXVI. pag. 8. et
 Sallust. B. C. 29. Possis etiam su-
 spicari *Calvive Metelli*, h. e. L.
 Metelli Calvi Cos. a. DCXI. Sed
 vulgata quoque lectio bene se
 habet.

267. *gemit* 11. 12. 14. 15. 16. 18.
 19. 21-24. 26. 46-50. 54. 55. 59.
 60. 64. 65. 85. et codd. Paris. fere
 omnes. — *Asili* 17. 19. 21-24.
 27. 45-48. 50. 64. 85. *Asyli* 49.
 60-63. 65. 68. 71. 72. 73. 77-
Asilli 200. *Assili* 180.

Tunc gravis illa viro, tunc orba tigride peior. 170
 Quum simulat gemitus occulti conscia facti,
 Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat,
 Uberibus semper lacrumis semperque paratia
 In statione sua atque expectantibus illam,
 Quo iubeat manare modo: tu credis amorem, 275
 Tu tibi tunc curruca places fletumque labellis
 Exsorbes, quae scripta et quot lecture tabellas,
 Si tibi zelotypae retegantur scrinia moechae!
 Sed iacet in servi complexibus aut equitis. Dic,
 Dic aliquem, sodes, hic, Quintiliane, colorem: 280

270. *Tunc* revocavi ex 10. 13. 17-25. 37. 45-50. 54-69. 71-74. 85. *Tum* 11. 77. *Cum* 14. 15. 16. 26. 70. 75. 76. 82. et per multi codd. Paris. — *tum orba* 11.

271. *Tunc simulat* 21 a m. sec. 27. 46-49. 58. Non male, si minorem distinctionem posueris in fine versus praeced.

274. *atque spectantibus* 12. *semper spectantibus* 2. *ac semper spectantibus* 17. *ipsis spectantibus* 29. 45. *ipsisque spectantibus* 26. *atque ipsis spectantibus* 10. 15. 16. 19. 21. 23. 85. *atque illis spectantibus* 18. *atque suis spectantibus* 22. *ipsis expectantibus* 3. 74. *atque viris spectantibus* c. Mediol. non improb. Ach. *nec non spectantibus* c. Put. quod recepit Ach. qui *spectantibus* pro *expectantibus* dictum putat. *atque ipsis expectantibus* 27. 47. 54. 64. et IX. codd. Paris. *atque iis expectantibus* 24. *velut expectantibus* 15. Sed *atque expectantibus* 5.

14. 20. 25. X codd. Paris. iique antiq. et edit. tantum non omnes. Haec lectio mutata videtur ab iis, qui metro innotuebant, nec memores erant multorum in Iuvenali hiatuum. v. sup. ad I, 151. Scabra tamen est oratio. *expectantibus, illas Quo i. m. m. con.* H. Vales. ut haec dicta sint pro quo modo *se* manare velit. Suspiciari potius possis, legendum esse *expectantibus, illa Quo iubeat* cet. Conf. tamen Comm.

276. *tum* 2. 22. *nunc* 16. *Tunc tibi tu* 3. — *labelli* 26. *De curruca* v. Excurs. ad h. l.

277. *et quot pro et quas* revocavi ex 7. 10. 11. 13. 15. 17-20. 22-25. 29. 45. 47-50. 54-60. 64. 65. 75. 76. 85. v. Comm. *quot lecture tabellis* 47. *quas visere tabellas* 77.

279. *atque equitis* 45.

280. *dic pro hic* 12. 15-25. 27. 45-50. 56-69. 71-74. 85. Sed idem verbum iam bis positum esse et non deano repetitur.

Haeremus. dic ipsa. Olim convenerat, inquit,
 Ut faceres tu, quod velles, nec non ego possem
 Indulgere mihi: clames licet et mare coelo
 Confundas, homo sum. Nihil est audacius illis
 Deprensus: iram atque animos a crimine sumunt. 285
 Unde haec monstra tamen vel quo de fonte, requiris?
 Praestabat castas humilis fortuna Latinas
 Quondam, nec vitiis contingi parva sinebant
 Tecta labor somnique breves et vellere Tusco
 Vexatae duraeque manus ac proximus Urbi 290
 Hannibal et stantes Collina turre mariti.
 Nunc patimur longae pacis mala. Saevior armis
 Luxuria incubuit victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas Romana perit. Hinc fluxit ad istos 295
 Et Sybaris colles, hinc et Rhodos et Miletos
 Atque coronatum et petulans madidumque Tarentum.
 Prima peregrinos obscoena Pecunia mores
 Intulit, et turpi fregerunt saecula luxu
 Divitiae molles. Quid enim Venus ebria curat? 300

282. *quod tu velles* 16. 85.
 285. *Deprehensis* 15. 18. 27.
 47. 4. 56. 63. — *animum de cri-*
mine sumunt 85. — *ducunt* 19.
 286. *aut quo* 17. *de quo fonte*
 15. 19. 25. 27. 46-50. 55. 57-60.
 64.
 288. *sinebat* 11. 15-23. 25. 27.
 45-50. 55. 57-63. 65-69. 71:
 72. 73.
 290. *et proximus* 77. 85.
 291. *in turre* 11. 25. 50. 56. 57.
 59-63. 65-69. 71. 74. 85.
 292. *longe* 46. 47.
 293. *ulciscimur* 29.
 295. *fluxit ad Istros* 19. 20. 25.
 49. 56. 57. 59-62. 65. 66. *Hi-*
stros 10. 12. 15-18. 26. 45-48.

50. 54. 55. 58. 64. 67-69. 71-74.
 85. *Hystros* 13. 21. 24. 27. *Hi-*
stros 22. *Istros* 23. *Indos* 9.
 75. 76. non improb. Pithoeo, si
 mox, suadente Iac. August. Thuano,
 reponatur *Rhodon et Miletos*, ut
 sensus sit, paupertatem Roma ex-
 cedentem fluxisse ad illas civita-
 tes, quae ante deliciis et volu-
 ptatibus insignes fuerint. Sed
 istos idem Pithoeus et iam ante
 eum Hieron. Nogarola ap. Par-
 rhas. in Quaes. per Epist. 28. et
 Balbus ad Valer. Fl. III, 555. re-
 cte, opinor, coniecerunt, idque
 receptum in 70. et 82.
 297. *et abest* ab 25. 27. 46-50.
 54-61. 64. 65. 85.

Inguinis et capitis quae sint discrimina; nescit,
 Grandia quae mediis iam noctibus ostrea mordet,
 Quum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 Quum bibitur concha, quum iam vertigine tectum
 Ambulat et geminis exurgit mensa lucernis. 305
 I nunc et dubita, qua sorbeat aera sanna
 Maura, Pudicitiae veterem quum praeterit aram,
 Tullia quid dicat notae collactea Maurae.
 Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic
 Effigiemque Deae longis siphonibus implent, 310
 Inque vices equitant ac luna teste moventur.
 Inde domos abeunt: tu calcas luce reversa
 Coniugis urinam magnos visurus amicos.
 Nota Bonae secreta Deae, quum tibia lumbos
 Incitat et cornu pariter vinoque feruntur 315
 Adtonitae crinemque rotant ululantque Priapi
 Maenades. O quantus tunc illis mentibus ardor
 Concubitus! quae vox saltante libidine! quantus

301. *sunt* 16. 21. 22. 85.

302. *Grandiaque a mediis* 16.—
sorbet pro mordet 11. 16.

303. *percussa* 16. 85. — *spu-*
ment 75. 76.

305. *exurgit gemma* 85.

307. 308. Hi versus transpositi
 in omnibus libris, praeter 22. et
 duos codd. Paris. e quibus nunc
 ordinem eorum haud dubie verum
 restitui suadente Ach. Versus 308.
 plane abest ab 8. (in quo recen-
 tior manus eum adscripsit) a tri-
 bus codd. Paris. et ab aliis colla-
 tis a Pulmanno.

308. *nocte* 19. 23. — *collactea*
 2-5. 8. 10. 11. 14-16. 18. 20-
 25. 27. 28. 45-50. 52-60. 64.
 65. 68-70. 74. 85. et omnes codd.
 Paris. unde recepi, prob. etiam

LUVENAL. VOL. I.

Hennin. v. Comm. *Collactea* 26.
 61. 62. 65. 71. 72. 73. 75. 76. 77.
 82.

312. *domus adeunt* 85.

316. *ululantque Priapi Mae-*
nades 1. 70. 75. 76. 81. 82. *ulu-*
lante Priapo 10. 11. 12. 14-27.
 45-50. 51-50. 71-74. 83. omnes-
 que codd. Paris. quod Britann.
 exponit: sacerdote Priapi edente
 sonos et ululatus musicis instru-
 mentis, ne scil. quiritantis vox,
 per vim stuprum patientis, ex-
 audiatur. *ululantque Priapo* 44.
 83. 84. ut coni. Bahrdt, a quo
 tamen haec lectio eodem sensu
 capta, quo recepta a nobis. v.
 Comm. Ita vero malim *ululant-*
que Priapum, ut *quem ululat*
Gallus ap. Martial. V, 42, 3. et

H

Ille meri veteris per crura madentia torrens!
 Lenonum ancillas posita Laufella corona 320
 Provocat et tollit pendentis praemia coxae.
 Ipsa Medullinae fluctum crissantis adorat:
 Palmam inter dominas virtus natalibus aequat.
 Nil ibi per ludum simulabitur: omnia fient
 Ad verum, quibus incendi iam frigidus aevo. 325
 Laomedontiades et Nestoris hernia possit.
 Tunc prurigo morae impatiens, tunc femina simplex,

ululare tristia ap. Lucan. 1, 567.
 unde *ululata* Hecate et Lucina
 dicitur Virg. Aen. IV, 699. et Stat.
 Theb. III, 158.

30. *Saufeia* 1. 61. 70. 75. 76.
 77. 82. Romae fuit *Saufeia* gens
 notique *Saufei* e Plin. VII, 53.
 et Cicer. Rabir. Perd. 7. et Epist.
 ad Att. I, 3. II, 8. IV, 6. XIV, 18.
 XV, 4. XVI, 3. *Laufeia* 5c. 64.
Laufera 17. a m. pr. 10. 22. *Lau-*
fella 14-17 a m. sec. 18. 21. 27.
 46. 47. 48. 58. 85. *Laufella* 10.
 11. 15. 23. 24. 25. 45. 49. 51-57.
 61. 60. 62. 63. 65-69. 71-74. 77.
 et omnes codd. Paris. unde id re-
 cepti cum Ach. Eadem lectionis
 varietas est inf. IX, 117. et ap.
 Martial. III, 77.

321. *et tollit* revocavi ex 10.
 11. 14-25. 27. 45-50. 54-69.
 71-74. *attollit* 70. 75. 76. 77.
 82.

322. *Ipsa* 27. 46-49. 57. —
Medullinae 23. — *fluctum* 1. 75.
 82. *frictum* 18. 19 a m. sec. 20.
 21 a m. sec. 23. 24. 25. 27. 46-
 50. 54-74. 76. 77. 85. omnesque
 codd. Paris. Britann. „*adorat fri-*
ctum, quia genibus ad frictum
 incurvatur.“ Farnabius: „*γνῶς*
ἐκκλινόμενῃ τριβῇ λίσσει τα:“ Inde

tribades dictae *frictrices*, v. Comm.
 ap v. 311. *fructum* 17. 21 a m.
 pr. 22. 45. *factum* 19 a m. pr.
rictum (eo sensu, quo apud
 Martialem aliosque vox illa addi-
 beatur) omnino legendum puta-
 bat C. Valesius. — *crissantis* 1.
 17. 21. 22. 23. 46. 47. 48. 64. ut
 ap. Martial. X, 68, 10.

323. *virus* (h. e. succus genita-
 lis, ut ap. Virg. Ge. III, 281.
lentum destillat ab inguine ve-
rus) pro *virtus* coni. Schrader et
 Bahrdt, qui ita h. l. exponit: la-
 scivi suci abundantia ei maius vi-
 detur bonum, quam nobilitas.
 Nobis tamen neque coniecturam,
 neque interpretationem hanc per-
 sussit.

324. *tibi* pro *ibi* 10. 16. 20. 23.
 21. 54. 63. 68. 71. 72. 73. — *si-*
milabitur forte scribendum pro
simulabitur. v. sup. ad II, 3. —
fiunt 19.

326. *vel Nestoris* 77. — *hir-*
nea 9. quod vasis potorii genus
 est. Cf. Intpp. Virg. Catal. IV,
 8. ubi eadem deprehenditur le-
 ctionis varietas.

327. *Tum prurigo* 15. 46. 47.
 49. 50. — *tum femina* 27. 60-63.
 65. 68. 71. 72. 73.

Et toto pariter repetitus clamor ab antro:
 Iam fas est; admitte viros! Iam dormit adulter,
 Illa iubet sumto iuvenem properare cucullo. 330
 Si nihil est, servis incurritur. Abstuleris spem
 Servorum, veniet conductus aquarius. Hic si
 Quaeritur et desunt homines; mora nulla per ipsam,
 Quo minus imposito clunem submittat asello.
 Atque utinam ritus veteres et publica saltem 335
 His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
 Noverunt Mauri atque Indi, quae psalteria penem
 Maiorem, quam sunt duo Caesaris Anticatones,
 Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 Intulerit, ubi velari pictura iubetur, 340
 Quaecumque alterius sexus imitata figuram est.
 Et quis tunc hominum contemtor numinis? aut quis
 Simpuvium ridere Numae nigrumque catinum

328. *It* 48. 55. 57. — *pariter*
 toto 10. 11. 18. 20. 22. 23. 25. 27.
 59-63. 65. 66-69. 71. 72. 73.
 77. — *clamor repetitus* 10. 19.
 23. 26. 83. *repetitur* 45. 56. 57.
 60. 65. 67. 68. 71. 74. *reperitur*
 73. *reparatur* 69. 72.

329. *dormitat* pro *iam dormit*
 10. 11. 14-27. 45-50. 54-69.
 71-74. 85. et XXX codd. Paris.
 prob. Schurzfl. *si iam dormit* q
 a m. pr. *si dormit* q a m. sec.
 Non male! Sed vulgata forte le-
 ctio exquisitior est, et illud *si*
 ortum videri potest e glossa ac
 supplendum: (unde comina pro
 puncto posui post *adulter*) nisi
 potius haec verba sunt aedituae re-
 spondentis, vel etiam earundem
 feminarum, cum interrog. legen-
 da: *Dormitat adulter?* Ita Ach.
st! dormit adulter? emend. Voss.

ad Catull. p. m. 139. ut *et!* sit
 silentii nota. Cf. ad I, 161.

330. *iuvenem sumto* 16. 85.
 332. *veniet* recepi ex 7. 10. 14-
 16. 21-25. 27. 45-50. 54-75.
 77. 85. et codd. Paris. tantum
 non omnibus. *venit et* 76. 82.
veniat 11. et duo codd. Paris. re-
 ctissime, iudice Schurzfl.

333. *et si absunt* 19. — *illam*
 16. 85.

334. *supponat* 15. ex interpret.

337. *Noverint* 14.

338. *sint* 15. 27. 45. 46. 47. 49.
 50. 56. 60-65. (8-74. 77.

339. *Illuc* 27. 45-49. 58. 60.

340. in 7. post v. 337. legitur,
 et una cura v. seq. abest a 16. —
versari 19.

341. *est* non exstat in 25.

342. *Sed quis* 21. *Ecquis* 25.

57. 60. — *nunc* 45. — *et quis* 77.

343. *Simpuvium*, v. Excurs. ad

Et Vaticano fragiles de monte patellas

Ausus erat? Sed nunc ad quas non Clodius aras? 345

Audio, quid veteres olim moneatis amici:

Pone seram; cohibe. Sed quis custodiet ipsos

Custodes? Cauta est et ab illis incipit uxor.

Iamque eadem summis pariter minimisque libido,

Nec melior, silicem pedibus quae conterit atrum, 350

Quam quae longorum vehitur cervice Syrorum.

Ut spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,

Conducit comites, sellam, cervical, amicas,

Nutricem et flavam, cui det mandata, puellam.

Haec tamen argenti superest quodcumque paterni 355

Levibus athletis ac vasa novissima donat.

Multis res angusta domi: sed nulla pudorem

h. 1. — *Numen* 7. — *nigrumve*

2. 3. 10. 11. 14-17. 20-24. 45.

85. Parum interest. *priscumque*

legebat Hadr. Iunius Animadv.

II, 1.

344. *Aut* 16. 85.

345. *Claudius* 10. 14-17. 19-

24. 27. 45-48. 85. Vetus Schol.

haec notavit: „*Clodius* pro *Cla-*

udius: licet nam per communio-

nem, ut *Clodius* et *Claudius*, ut

cotes et *cautes*, ut *origa* et *au-*

riga.“ Hinc Rutgers. Var. Lect.

II, 17. colligit, eum *Claudius*, et

Valla, eum *Iodius* vel *Iudius* le-

gisse. Sed monet tantum, vete-

res etiam *Clodium* dixisse pro

Claudio, quod vel tironibus no-

tum. Cf. sup. ad II, 36.

347. *custodiat* 45. 60. 85. Forte

rectius.

349. *Namque* 17 a m. pr. —

libido est 77.

350. *pedibus silicem* 25. 27. 46-

50. 54-69. 71-74.

351. *Quamquam* 46. 47.

352. *Oculnia* 10. 14. 15. 17-

21. 24. 25. 49. 54-59. 65. 85.

Oculnea 11. 16. *Oculina* 23. 27.

45-48. 50. 60. 64. *Oculina* 22.

Nota est gens *Ogulnia* e Livio et

aliiis.

354. adest ab 25. *faveam* pro

flavam coni. Scalig. ad Prop.,

Vulcan. et Wouwer. ad Petron.

Favea s. *fabea* et *abra* in Gloss.

vett. dicitur puella, quae domi-

nae in deliciis erat. Sed non ad-

sequor, cur vulgata lectio displi-

ceat, et poetae obtrudenda sit vox

insolita ac forte recentioris origi-

nis. — dat 85.

356. *Levibus* scripsi pro *Lae-*

vibus. v. ad III, 111. — et *vasa*

10. 14. 17-24. 45. 77. 85.

357. *domi est* pro *domi* 13. 14.

18. 19 a m. sec. 22. 25. 46. 48.

49. 56. 57. 59-63. 65. 66-69. 71-

74. 77.

Paupertatis habet, nec se metitur ad illum,
 Quem dedit haec posuitque modum. Tamen utile quid sit
 Prospiciunt aliquando viri, frigusque famemque 360
 Formica tandem quidam expavere magistra.
 Prodigia non sentit pereuntem femina censum
 Ac, velut exhausta recidivus pullulet arca
 Numus et e pleno semper tollatur acervo,
 Non umquam reputat, quanti sibi gaudia constant. 365
 Sunt, quas eunuchi imbelles ac mollia semper
 Oscula delectent et desperatio barbae,
 Et quod abortivo non est opus. Illa voluptas
 Summa tamen, quod iam calida matura iuventa
 Inguina traduntur medicis, iam pectine nigro. 370
 Ergo spectatos ac iussos crescere primum

563. *Et* 85. *Ac* 11. 13. 21-25. 43. 47. 49. 50. 56-60. 64-68. 72. et XXV codd. Paris. Hoc enim Ach. recepi et v. 365. *reputat* ex 60. et 65. pro vulg. *At reputant*. — *recidivus* pro vulg. *redivivus* restitui ex 15. 27. 46. 47. 48. 50. 64. et quibusdam codd. Paris. tamquam difficiliorem exquisitionemque lectionem, quae ab indoctis librariis passim corrupta est. v. Comm. Festus *redivivum* exponit: ex vetusto renovatum, v. c. aedificium s. lapis. Cf. Ernesti clav. Cic. Sed ista notio ab h. l. aliena; neque etiam *παλιμβιος* est *numus*, sed *παλιμβλαστῆς* seu *παλιμβλαστος*, h. e. *πάλιν βλαστάνων*, iterum quasi *pullulans*.

364. *semper tollatur* pro *tollatur semper* recepi ex 10. 11. 14-25. 27. 45. 47. 49. 50. 54-69. 71-73. 85. *semper tollantur* 46. 48.

365. *Nonnumquam* 1. 50. 61.

62. 63. *Non repetunt umquam* 26. *Non reputant umquam* 10. *reputat* 60. 65. *repetent* 13. *repetunt* 1. 7. 12. 14. 16. 17. 20-23. 26. 29. 85. — *sua* pro *sibi* 13. 17. 19-22. 25. 45. 57. 59. 60. 65. 85. *iam* pro *sibi* 27. 46. 47. 48. 50. 58. 61. — Vetus est scholion: *Hic versus in quibusdam non est*. Eum quoque transfigendum obelo et v. 363. *Dat* pro *At* scribendum, vel potius *versum* 362. ponendum esse post v. 364, suspicabatur Schurzfl.

365. *et mollia* 77. 85.

367. *delectant* 10. 11. 12. 16. 85.

369. *quando* pro *quod iam* conii. Schrader. *calida quod iam* 10. — *et matura* 50. 56. 59-63. 65. 68. 69. 71-74. 77.

370. *pectine magno* 85.

371. *erspectatos* 11. 14-25. 27. 45-47. 49. 50. 54-58. 61-69. 71. 72. 73. 76. 77. 85. et plerique

Testiculos, postquam coeperunt esse bilibres,
 Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus.
 Conspicuus longe cunctisque notabilis intrat
 Balnea, nec dubie custodem vitis et horti 375
 Provocat, a domina factus spado. Dormiat ille
 Cum domina: sed tu iam durum, Postume, iamque
 Tondendum eunucho Bromium committere noli.

Si gaudet cantu; nullius fibula durat
 Vocem vendentis praetoribus: organa semper 380
 In manibus: densi radiant testudine tota
 Sardonyches: crispo numerantur pectine chordae,
 Quo tener Hedymeles operas dedit: hunc tenet, hoc se
 Solatur gratoque indulget basia plectro.
 Quaedam de numero Lamiarum ac nominis alti 385

codd. Paris. prob. Ach. et solenni
 varietate. v. Intpp. Virg. Aen. VI,
 687. — *et iussos* 60. 65. 77.

375. *tantum damno* 10. 11. 14-
 24. 45. 85. — *Heliodorus* 27. 28.
 24. 45. 85.

377. *durum iam* 21. — *Postu-*
me, non *Posthume*, 1-22. 85.
 quos sequutus sum. Cf. sup. ad
 v. 21.

38. *Tondendum* revocavi ex
 14-24. 56. 60. 6. 61. 65. 68. 69.
 70. 72. 77. et omnibus codd. Pa-
 ris. *Tundendum* in plerisque
 editt. etiam Hennin.

39. *dura est* 25. 57. 59. 60. 65.
 quo sensum non mutari putabat
 Ascens. *nullius fabula durat*
 emend. Plathner. ut sensus sit:
 nullius nimirum, in theatro cantantis
 vel personam suam saltantis et
 canendo exprimentis, fabulam
 longam videri illis, quae cantu
 gaudeant, mulierculis.

382. *crispae* 56. et ita corrig.
 Plathner. ut indicetur tremor
 chordarum, dum gradatim pec-
 ctine pulsantur et veluti nume-
 rentur.

385. *Hidymeles* 18. 61. 62. *Hy-*
dimiles 17. 85. *Hidimeles* 20.
 45. 46. 48. *Hydimeles* 10. 24.
 57. 66. *Hydymeles* 25. 60. *Idi-*
meles 19. 23. 26. *Hidimenes* 21.
 22. — *operam* 24. 25. 27. 46-50.
 55. 57-69. 71. 72. 73. 77.

385. *et nominis* 77. 85. *no-*
minis Appi 1. Non male, qui-
 gens Claudia, in qua Appii fue-
 re, antiquissima nobilissimaque
 fuit et apte cum *Lamiis* coniun-
 gitur. *nominis Aelii*, vel, ut in
 vetustis numis ac marmoribus
 frequenter scribitur, *Aelii* pro
Aelii, ingeniose coni. Heins. ad
 Ovid. Fast. IV, 305. quia *Lamiae*
 cognomento *Aelia* gens dicta. Cf.
 intpp. Horat. Od. III, 17, 1. Favet ei

Cum farre et vino Ianum Vestamque rogabat,
 An Capitolinam deberet Pollio quercum
 Sperare et fidibus promittere. Quid faceret plus
 Aegrotante viro? medicis quid tristibus erga
 Filiolum? Stetit ante aram, nec turpe putavit 390
 Pro cithara velare caput; dictataque verba
 Pertulit, ut mos est, et aperta palluit agna.
 Dic mihi nunc, quaeso, dic, antiquissime Divum,
 Respondes his, Iane pater? Magna otia coeli:
 Non est, ut video, non est, quod agatur apud vos. 395
 Haec de comoedis te consulit; illa tragoedum
 Commendare volet: varicosus fiet haruspex.

Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
 Audax, et coetus possit quam ferre virorum
 Cumque paludatis ducibus praesente marito 400
 Ipsa loqui recta facie strictisque mamillis.
 Haec eadem novit, quid toto fiat in orbe;

etiam MS. Scriver. in quo legitur
Alli. Vulgata tamen lectio h. l.
 non sollicitanda videtur. v. Comm.

386. *Cum farre* pro *Et farre*
 restitui ex 10. 11. 14-27. 45-50.
 54. 55. 57-69. 71. 72. 73. 77. 85.
ac vino 11.

388. *faciat* 19.

392. *Protulit* 10. 16. 18. 19.
 27. 46-50. 54-69. 71-74. 77.
 85. et XI codd. Paris. quod probat,
 praeter H. Valesium et alios,
 Dorleans, quia agatur de profes-
 rendis voti verbis solennibus. At
 v. Comm.

395. *quid* 11. 16. 22. 24. 25.
 45-50. 54-69. 71-74. 85.

396. *comedo* 24.

397. *fiet* 14. — *aruspex* 21. 22.
 64. Cf. ad II, 121.

398. *potius cantet* 22.

399. *posset quae* 17. 23. 45.

quae posset 14. 22. *quae possit*
 18. 26. *possit perferre* 19 a m.
 pr. *quam ferre* pro *quae ferre*
 recepi ex 10. 24. 25. 27. 46-50.
 54-69. 71-74. 77. et plerisque
 codd. Paris.

401. *Illa* 16. 85. — *siccisque*
mamillis 1-4. 14. 17. 20. 21. 22.
 29. et XV codd. Paris. h. e. sine
 lacte materno. Utraque lectio ex-
 plicari videtur vet. scholio: *ad-*
huc nudis (quae vox in cod.
 Schurzfl. additur) *exstantibus*,
vel sine sudore. C. Valesii nota
 est haec: Pro *strictisque* omnino
 legendum *rectisque*; i. e. stanti-
 bus; ut nudatas intelligi oportet-
 at, quae elegans allusio est, vel
exertisque scil. e sinu, quod
 unum idemque est cum *rectis*.

402. *fiet* 15. 16. 18. *toto quid*
fiet 24. *tota* — *urbe* 27. 47. 83.

Quid Seres, quid Thraces agant: secreta novercae
 Et pueri: quis amet, quis diripiatur adulter.
 Dicit, quis viduam praegnantem fecerit et quo 405
 Mense, quibus verbis concumbat quaeque, modis quot.
 Instantem regi Armenio Parthoque cometen
 Prima videt; famam rumoresque illa recentes
 Excipit ad portas: quosdam facit. Isse Niphatem
 In populos magnoque illic cuncta arva teneri 410
 Diluvio, nutare urbes, subsidere terras,
 Quocumque in trivio, cuicumque est obvia, narrat.
 Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
 Vicinos humiles rapere et concidere loris
 Exorata solet. Nam si latratibus alti 415
 Rumpuntur somni; fustes huc ocus, inquit,
 Afferte, atque illis dominum iubet ante feriri,
 Deinde canem. Gravis occursu, teterrima vultu

403. *Senones* pro *Seres* legisse vet. Schol., cuius nota est, *Gallicarum gentes aut Scythae*, vel sic iterum utramque exposuisse lectionem, suspicabatur Schurzfleisch. — *Thraces* quid 16. 85.

404. *diripiatur* 1. 15. 16. 26. 61. 63. 70. 75. 82. *decipiatur* scil. ab ea, quam amat, 10. 12. 13. 14. 17-25. 27. 45-50. 54-60. 62. 64-69. 71-74. 76. 77. 85. et XVI codd. Paris. prob. Ach. Non male! Sed illa lectio videtur praeferenda, nec tam facile pro hac, quam haec pro illa, ab indoctis librariis substitui poterat.

406. *concumbant* 24. *concumbunt* 25. 48. 56. 57. 53. 60. 65.

407. *Armeniae* 77. — *cometem* 60. 65. *cometam* 19. 21. 77.

409. *a portis* 21. Vulgaris interpunctio est: *quosdam facit*

isse Niphatem In populos. Quam bene emendarunt Dusaulx et Ach.

410. *vimul* pro *illic* 21.

411. *valles* pro *terras* 21.

413. *hoc vitium* 77. *vitium est* magis 21. — *quam quod* 10. 11. 13. 14. 17. 19-25. 27. 29. 45. 47. 50. 54-58. 60-69. 71-74. 77. et plurimi codd. Paris. quae lectio Schurzfl. et Ach. visa est vera, et a nobis nunc recepta. *quam quae* (h. e. quam vitium eius mulieris quae) quidam codd. et edd. recentt. *quam quo* emend. Schrader.

414. *Vicinos homines* 16.

415. *Exhortata* 29. 49. *Exornata* conii. Scriver.

416. *Rumpantur* 16.

417. *ferire* 14. 16.

418. *teterrima visu* 11. prob. Schurzfl. ut duo supina, *occursu* et *visu*, coniungantur. — In

Balnea nocte subit; conchas et castra moveri
 Nocte iubet; magno gaudet sudare tumultu, 420
 Quum lassata gravi ceciderunt brachia massa
 Callidus et cristae digitos impressit aliptes
 Ac summum dominae femur exclamare coegit.
 Convivae miseri interea somnoque fameque
 Urgentur. Tandem illa venit rubicundula, totum 425
 Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
 Admotum pedibus, de quo sextarius alter
 Ducitur ante cibum, rabidam facturum orexim.
 Dum redit et loto terram ferit intestino,

omnibus fere editt., etiam Hen-
 nin., post *canem* colon positum.

419. *spondas* pro *conchas* coni.
 Schrader.

421. *Dum* emend. Schrader.

422. *Calidus* 47. aut *cristae*
 85. *christae* coni. Plathner et
 alii, ut unguentum sit; quod ta-
 men Graece non *χρῆσις*, quae vox
 nihili est, sed *χρῆσμα* dicitur:
 nisi forte poeta hoc verbum ef-
 finisse censendus est. — *impel-*
lit aliptes 22.

424. *interea miseri* 16.

428. *rapidam* 45. 60. 65. —
vomitum pro *orexim* 22. ex in-
 terpret.

429. *Cum* 20. 22. — *reddit* 17
 a m. sec. 19. — *et loto terram*
 1. 9. 11. 12. 17. 70. 75. 76. 77.
 82. *et luto terram* 15. et XXVII
 codd. Paris. teste ac prob. Ach.
et terram luto 10. 18. 21. 23-25.
 27. 45-50. 54-69. 71. 75. 85.
Luto antiquè dictum pro *lavato*,
lauto, *loto*, ut *cludere* pro *clau-*
dere. Cave intelligas oletum vel
 sordes et excrementa; nam de
 vomitu agitur, et leges metricae

repugnant, nisi forte reponendum
atque luto terram, vel *terram-*
que luto. Illud exstat in 21 a m.
 sec. et 22. hoc in 14. 17. aliisque
 libris, quos vidit Pithoeus, qui
 comparavit verba Salv. IV. ad
 Eccl. Cath. *Natant tricliniorum*
redundantium pavimenta, vino
Falerno nobili lutum faciunt,
mensae coram ac toreumata
mero iugiter madent. — *ad ter-*
ram luteo 26. *et terram luteo* 16.
 74. prob. Pulmanno, qui perpe-
 ram dicit hanc synizesin esse, ut
 inf. X, 133. *et terram lato* 72.
epoto pro *et loto* coni. Schrader.
 Plathnerus vero ita legendum
 h. l. distinguendumque putabat:
Tandem illa venit rubicun-
dula totum Oenophorum sitiens:
plena quod funditur urna Ad-
motum pedibus, h. e. vinum cru-
 dum s. crucium, insuave, quod
 servi bibunt, admotumque pedi-
 bus domini, ad quos servi coeni-
 tant, (v. Isidor. III, 20. et Seneca
 de constant. sap. c. 15. pr.) *de eo*
sextarius alter Ducitur, ante
cibum rabidam fasturus orexim,

Marmoribus rivi properant, aut lata Falernum 430
Pelvis olet: nam sic, tamquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit et vomit. Ergo maritus
Nauseat atque oculis bilem substringit optertis.

Illa tamen gravior, quae, quum discumbere coepit,
Laudat Virgilium, periturae ignoscit Elissae, 435
Committit vates et comparat; inde Maronem.

Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet; nec causidicus, nec praeco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis, 440

(nam vinum crucium sumebant Romani, si appetitus excitandi causa vomere vellent, quod etiam Seneca taxat Cons. ad Helvid. c. 9.) *Dum redit et terram luto ferit intestino*, h. e. flavo, propter bilem, quo sensu *lutum* dicitur Virg. Ecl. IV, 44. et Tibull. I, 8, 52. (ubi vid. Broekhus. et Heyne.)

430. aut *lata* restitui ex 7. 10. 11. 14. 15. 17-21. 23-27. 45-50. 54-69. 71-74. 85. et omnibus fere codd. Paris. aut *lauta* 16. ut *lata* 22. *aurata* 12. 70. 75-77. 82. Sed ita deest copula verborum, et aptior est h. l. *lata*, h. e. ampla *pelvis*, vomitione repleta. Heineccio tamen lectio *aurata* aptior videtur et vel ob ipsam copulae ellipsin restituenda. v. ad IV, 63. *abluta* coni. Schurzfl. quum literae *V* et *B* frequenter a librariis permutentur: quod vereor ut multis arri-deat, quia modo vox *loto* praecessit. — *Falerno Pelvis olet* 10. 18. 19. 27. 45-50. 54-57. 60-67. 85. Verbum *olere* et quarto

et sexto casui iungitur. v. Heins. ad Ovid. Ep. Her. XV, 76.

433. *apertis* 15. 23. 24.

435. *Virgilium* 60-62. 65. 71. 72. 73. 85. De qua nominis scriptura v. Heyne in vita Virgillii per annos digesta p. CLXXXIII edit. sec. — *Elissae* recepi ex 10. 17. 18. 20. 21. 22. 25. 27. 46. 47. 48. 54. 56-60. 64. 65. et optimis codd. Paris. *Elissae* 11. 12. 14. 15. 16. 19. 23. 26. 43. 50. 55. 61. 62. 63. 65-77. 82. *Elyssae* 85. *Elyssae* 24. 45. Sed Graeca *Ελισσα* dicitur, eamque scripturam optimi scriptorum Rom. codices confirmant et origo nominis. v. Heins. ad Virg. Aen. IV, 335. ad Ovid. Ep. Her. VII, 1. et ad Claudian. laud. Seren. v. 147.

437. *Alia ex parte* 11. 16. prob. Schurzfl.

438. *rhetores omnes* 10.

439. *iacet* 21. 22. — *loquatur* 14. 15. 17. 18. 19 a m. sec. 20. 21. 46-49. 64. et XII codd. Paris. Rectius forsàn; Ach.

Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulsari. Iam nemo tubas, nemo aera fatiget:
Una laboranti poterit succurrere lunae.

Imponit finem sapiens et rebus honestis.
Nam quae docta nimis cupit et facunda videri, 445
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Caedere Silvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quae iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes: 450
Sed quaedam ex libris et non intelligat. Odi
Hanc ego, quae repelit volvitque Palaemonis artem,
Servata semper lege et ratione loquendi,
Ignotosque mihi tenet antiquaria versus,
Nec curanda viris opicae castigat amicae 455
Verba. Soloecismum liceat fecisse marito.

Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Quum virides gemmas collo circumdedit et quum
Auribus extentis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est, quam femina dives. 460

441. Pro altero *tot* legitur *aut*
in 16. *ac* in 10. 14. 15. 17. 21-
24. 45. *et* in 25. 27. 46-50. 54-
63. 65-69. 71. 72. 73. 77.

442. Hic versus abest a 57. et
post v. 443. legitur in 47. et 85.
atque aera pro nemo aera 11. 12.
14-27. 45-50. 58-69. 71. 72. 73.
77. 85. et plurimi codd. Paris. —
fatigat 14. 18 a m. pr.

443. *Luna l. p. s. rannae* 47.
(*ramae* in Ven. 1487.) — *potuit*
85.

445. *Nam quia* 17. *Nam si*
docta 25. 27. 46-49. 54-60. 64.
65. 77.

446. *substringere* malebat Sca-
liger. Sed vulgata lectio bene se
habet.

449. *haud pro aut* 15. — *cur-*
vum 2. 3. 10. 11. 12. 14-22. 24.
26. 28. 45. 49. 75. 76. 81. 82. *Sed*
curtum 23. 25. 27. 46. 47. 48. 50.
54-74. 77. et dimidia pars codd.
Paris. prob. Graevio et Heins. ad
Ovid. Fast. II, 408. ubi hanc vo-
cem in multis veterum scripto-
rum locis restituit. vid. Comm.

451. *intelligit* 25. 27. 46-50.
58. 61. 66.

453. *ac pro et* 15. *at* 85.

459. *extensis* 7. 10. 11. 14-24.
27. 29. 45-50. 54. 55. 56. 59-65.
68. 69. 71-74. 85. et omnes codd.
Paris. ut inf. XII, 5. — *magno*
7. 29. — *committit* 7. 14. 17. 21.
22. 29.

460. *nil* 68.

Interea foeda aspectu ridendaque multo
 Pane tumet facies, aut pinguiâ Poppaeana
 Spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti.
 Ad moechum veniet lota cute. Quando videri
 Vult formosa domi? moechis foliata parantur. 465
 His emitur, quidquid graciles huc mittitis Indi.
 Tandem aperit vultum et tectoria prima reponit:
 Incipit agnosci, atque illo lacte fovetur,
 Propter quod secum comites educit asellas;
 Exsul Hyperboreum si dimittatur ad axem. 470
 Sed quae mutatis inducitur atque fovetur
 Tot medicaminibus coctaeque siliginis offas
 Accipit et madidae, facies dicetur, an ulcus?

Est pretium curae, penitus cognoscere, toto

464. *Ad moechumque venit lota*
cute 16. *veniunt lota cute* 13.
 27. 46-49. 54. 57. 58. 64. 85. et
 plurimi codd. Paris. *veniet luto*
 62. 68. 69. 71. 72. 73. *veniet lota*
cute 25. 50. 56. 59. 60. 61. 63. 65.
 66. 67. 74. 77. et quidam codd.
 Paris. quos nunc secutus sum cum
 Ach. *lota veniunt cute* nonnulli
 MSS. et editi. etiam Henn. Do-
 ctior quidem est et solennis per-
 sonarum permutatio, sed h. l.
 parum placet, ubi tot verba in
 sing. num. iunguntur. — Hunc
 vero versum et duos seqq. semper
 putavi alieno loco a librariis po-
 sitos esse, et post v. 470. legen-
 dos. Nunc video, ordinem ver-
 borum displicuisse etiam Gon-
 sal. ad Petron. p. m. 81. 82. (ed.
 Burm. T. II. p. 121.) et Dusauly,
 qui tamen vs. 464. 465. 466. post
 v. 473. ponendos censebant. At
 illa ratione singula melius, opi-
 nor, cohaerent, et mens poetae
 planius percipitur.

466. *Emitur his* 46-50. 54. 55.
 57. 58. 61-64. 66. 67. 68. 71. 73.
 85.

468. *illo tunc lacte* 10. 16. 19.
 23. 24. 27. 47. 54. 57. 58. 64. 85.
 Cf. ad I, 151.

473. *madidae facies* mutata di-
 stinctione recepi ex 11. 17. 18. 19.
 21. 22. 23. 25. 27. 28. 45-50. 56-
 69. 71-74. 77. ut *siligo* dicatur
madida lacte asinino. *Accipit,*
et facies madidae (mulieris, pane
 madido oblatae et unguentis de-
 libutae) *dicetur* cet. 12-16. 20.
 24. 26. 54. 55. 71. 75. 76. 82. Sic
 importunum certe est *et*, si vel
 pro *etiam* dictum acceperis. —
dicatur 22. 28. 77.

474. *Est operae pretium* 10.
 11. 14-25. 27. 45-50. 54. 55. 57-
 60. 62. 64-69. 71. 72. 73. 77. 85.
 et multi codd. Paris. prob. Schurz-
 fleisch. et Ach. Ille tamen ma-
 lebat *Est operae, curas penitus*
cognoscere, et vetus Scholion ita
 legendum putabat: *Est operae,*

Quid faciant agentque die. Si nocte maritus 475
 Aversus iacuit; periit libraria, ponunt
 Cosmetae tunicas, tarde venisse Liburnus
 Dicitur et poenas alieni pendere somni
 Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
 Hic scutica: sunt, quae tortoribus annua praestent. 480
 Verberat atque obiter faciem linit; audit amicas
 Aut latum pictae vestis considerat aurum,
 Et caedit; longi relegit transversa diurni,
 Et caedit, donec lassus caedentibus EXI
 Intonet horrendum, iam cognitione peracta. 485
 Praefectura domus Sicala non mitior aula.

operae pretium est. Sic est operae (scil. pretium) dixere Liv. IV, 8. XXI, 9. Pers. VI, 9. et Plant. Cas. V, 2, 5. Sed ita non cohaerent reliqua verba poetae: neque assequor, cur vox curae minus quam operae (quae vulgaris formula est) placeat, et vetus scholion (*Est pretium curae, operae pretium est, mutandum sit. Vox operae, non pretium, ex glossa irrepsit, et deinde pretium a librariis post operae positum est, ut metro caverent. Exemplum autem huius locutionis laudavit Hein. ex Plin. Ep. VIII, 6. Postea mihi visum est pretium curae, ipsum senatus consultum quae-rere; ubi eadem est lectionis varietas.*

475. *agentque* 77.

476. *Adversus* 11. 21. 26. 85. contra mentem poetae. *pueri tibia* *ponunt*, *Cosmetae tunicas*, sc. ut vapulent, coni. H. Vales.

478. *ac pro* et 15.

479. *flagellis* pro *flagello* re-

vocavi ex 10. 11. 12. 14-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et omnibus codd. Paris.

480. *praestant* 11.

483. Versus hic post v. 484. leguntur in 11. 12. et, quia idem principium habet uterque, excidit e 17. v. ad II, 24. *Arsidus* pro *Et caedit* coni. Schrader. *Et caedens* 16. 18. 20. 22-27. 46. 48. 49. 54-69. 71-74. 77. et plerique codd. Paris. *cedens* 47. 85. *caedet* 10. — *repetit* ed. Marshall, nescio qua auctoritate. — *transsumpta* 12. *transacta diurni* 25. 27. 46-49. 54-63. 65-69. 71-74. 77. 85. et multi codd. Paris. probb. Ach. et al. Ita dici putant rationes diei transactae. *diei* 77.

485. *Intonat* 16. 25-27. 46-50. 54-67. 71-74. 77-85. — *parata* pro *peracta* 71. et alter cod. Schegkii.

486. *Praefectura domus* 1. 12. 14. 15. 16. 28. 31. b. 44. (v. Voss. Gramm. II. 19.) 49. 54. 55. 69.

Nam si constituit solitoque decentius optat
 Ornari et properat iamque exspectatur in hortia
 Aut apud Isiacae potius sacraria lenae;
 Disponit crinem laceratis ipsa capillis 490
 Nuda humero Psecas infelix nudisque mamillis.
 Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
 Continuo flexi crimen facinusque capilli.
 Quid Psecas admisit? quatenam est hic culpa puellae,
 Si tibi displicuit nasus tuus? Altera laevum 495
 Extendit pectitque comas et volvit in orbem.
 Est in consilio matrona admotaque lanis
 Emerita quae cessat acu: sententia prima
 Huius erit; post hanc aetate atque arte minores
 Cenaebunt, tamquam famae discrimen agatur 500
 Aut animae: tanta est quaerendi cura decoris.

72. 72. 74-77. et cod. Schegkii, quem vide in Prooem. 5. *Profectura domo* 10. 11. 17-20. 23. 25. 27. 32. 45-48. 50. 56-68. 71. 73. 85. et multi codd. Paris. contra metri leges, unde *Processura domo* emend. Schurzfl. et Ferretus. v. Voss. l. l. *domo* 11. 17-27. 32. 45-48. 50. 56-68. 71. 73. et alter cod. Schegk.

488. et abest ab 23. 24.

490. *Disponit* 1. 12. 58. 59. 70. 75. 76. 77. 82. *Componit* 10. 11. 14-27. 45-50. 54-57. 60-69. 71-74. 85. Nil interest.

491. *Nuda humero* 1. 10. 11. 12. 14. 20. 21. 22. 24. 54. 55. 70. 75. 76. 82. *Nuda humeros* 15-19. 23. 25. 26. 27. 45-50. 56-69. 71-74. 77. 85. et XIX codd. Paris. unde recepit Ach. Coniicere possis *nudo humero* ob aeq. *nudis mamillis* aut *nuda humerum*. — *Psecas* 18 a m. pr. 19. 21 a m. pr. 24. 26. 32. 45. 56. 86.

491. non pro quatenam 16. 85. — hic est 23. est non exstat in 21. 24. haec culpa 45.

496. *plectitque comas* (h. e. complicat et concinnat in annulos) malebat Ruben. Elect. II, 27. et *flectitque comas* Almelov. ut *comam in gradus frangere* ap. Quintil. *cogere nodo comam* ap. Senec. et *flexilis coma* ap. Val. Fl.

497. *concilio* 85. v. ad 473. — *materna* pro *matrona* 14. 17. 70. 75. 76. ut sit nutritrix a matre data. *amotaque* vetus cod. Cadurc. teste Pith. et 85. *materna amotaque lanis* omnino legendum putabat H. Vales. hoc sensu: quae matris lanipendia et ornatrix fuit; sed nunc est *emerita*, veterana, et cessat.

498. cesset 14.

501. *Atque* 16. 85. — *tanti* 10. 15. 22-25. 27. 45-50. 54-69. 71-74. et XIII codd. Paris. — *quaerendi est* 22. *Tanti anqui-*

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
 Aedificat caput. Andromachen a fronte videbis:
 Post minor est: credas aliam. Cedo, si breve parvi
 Sortita est lateris spatium breviorque videtur 505
 Virgine Pygmaea, nullis adiuta cothurnis,
 Et levis erecta consurgit ad oscula planta?

Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
 Damnorum: vivit tamquam vicina marito.
 Hoc solo propior, quod amicos coniugis odit 510
 Et servos, gravis est rationibus. Ecce furentis
 Bellonae matrisque Deum chorus intrat et ingens
 Semivir, obscoeno facies reverenda minori,
 Mollia qui rupta secuit genitalia testa

rendi est cura decoris MS. liber Schegkii (v. eius Praemissa. Epist. V.) prob. Grangaeo, qui et inf. XIV. 22. recte, opinor, legi existimabat, *quas terra-que marique Anquirenda putes*, quemadmodum Stewechius. ad Veget. infra XIV, 238. *divitias anquirere*, quod probabat Plathner tamquam efficacius. Hae lectiones omnino aridire possunt: nam *anquirere* est circum circa, ubivis quaerere; idemque verbum etiam significat investigare, inquirere, cognoscere in iudicio, quae notio h. l. aptissima. Malim tamen *Tanta anquirendi* vel *inquirendi cura* vel *est cura decoris*. At vulgatam non sollicitandam censet Hein. quum *quaerere* saepius sit *cum cura, magno labore, studio quaerere*, de quo v. Burm. ad Petron. c. 19.

504. *aliam credas* 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74. 77. — cito pro *cedo* coni. Schrader.

505. *subnixa cothurnis* 77. ad-

iuncta cothurnis vetus liber Sciopp. qui in Veris. IV, 10. id. multo elegantius esse indicat confertque verba Cicer. *quis meum generum alligavit gladio?*

507. *in oscula* 77.

508. *interea cura* 15. 16. 27. 46-50. 54. 55. 57. 58. 64.

509. *vicina marito* 10. 12. 14. 15. 18. 19. 23-27. 46-50. 54-61. 63-69. 74. 77. et XIV codd. Paris. ex quibus hanc lectionem nunc substitui cum Ach. pro vulg. *vicina mariti*.

511. Nimis abrupta est oratio et unus forte alterque versus excidit culpa librariorum. Verba enim *gravis est rationibus* ne copula quidem reliquis iunguntur, et in extrema huius versus parte repente, sine ulla transitus nota, progreditur Iuvenalis ad aliud argumentum, quodque copiosissime omnium, usque ad vers. 592., pertractatur.

514. *rupta* restituam pro *rupta*. ex 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74.

Iam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt 515
 Plebeia et Phrygia vestitur bucca tiara.
 Grande sonat metuque iubet Septembris et Austri.
 Adventum, nisi se centum lustraverit ovis
 Et xerampelinas veteres donaverit ipsi,
 Ut, quidquid subiti et magni discriminis instat, 520
 In tunicas eat et totum semel expiet annum.
 Hibernum fracta glacie descendet in amnem,
 Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
 Vorticibus timidum caput abluet: inde Superbi

77. probante Plathnero, qui tamen quoad sensum ad *genitalia* hanc vocem referendam putabat, non ad *testam* Samiam, quae acuta fuerit. Sed illa notio iam verbo *secuit* exprimitur, et *rupta* a. fracta *testa* etiam acuta esse potest. *fracta* malebat Ramir. ad Martial. III, 81. quod tamen synon. est. *rubra* (sc. Samia) coni. H. Vales.

517. aut *Austri* 16.

519. *xerampelinas* 1. 10-14. 17. 25-28. al. *xerampellinas* 15. *serapellinas* 23. 45. 60. 65. *xerapelinas* 18. 56. 59. *serapellinas* 16. 19. 21. *serapelinas* 20. 21. *serampelinas* 22. *xylampelinas*, h. e. vestes xylinas s. lineas ampelini coloris, adversante metro coni. Britann. coll. Plin. XIX, 1. — *veteres* 1. 10. 11. 12. 14. 15. 19-22. 23. 26. 31 a. 48. 49. 54-57. 59-63. 65-73. 75-77. 82. 85. et plerique codd. Paris. *vestes* 16. 17. 18. 23. 24. 27. 28. 45. 46. 47. 50. 58. 61. 74. Non male: nam Archigallum novarum magis, quam veterum vestium fuisse cupidam, quis dubitet? At

70 *veteres* ad modestiam petentis referri potest. — *illi* 22. 24. *donaverit igni* (ut VII, 25. *donare Veneris marito*) indubie legendum putabat H. Valerius. Pulmannus quoque monet, ita legiase Canterum Nov. Lectt. III, C. ubi hanc notam frustra quaerit. Eo tamen respicere videtur nota Voas, ad Catull. pag. 168. „Male vulgo haec corrigunt, ac si moris fuisset istis Cybeles sacerdotibus, vestes matronarum igni cremare lustrationis gratia.“

524. *Verticibus* 17. 45. 85. recte forsitan pro *vorticibus*, quae antiqua est scriptura, ut *vorsus*, *vortere* cet. Falsum certe est, *verticem* dici cuiusvis rei summam, *νογυφῆν*, *vorticem* vero aquam fluvii omnemque aliam rem in orbem actam, *δῖτρον* s. *δῖτρον*. Quintil. Inst. Or. VIII, 2, 7. *Vertex*, inquit, *est contorta in se aqua vel quidquid aliud similiter vertitur: inde propter flexum capillorum pars est summa capitis; et ex hoc, quod est in montibus eminentissimum*. Idem tamen memorat I, 7, 25.

Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis 525.
 Erepet genibus. Si candida iusserit Io,
 Ibit ad Aegypti finem calidaque petitas
 A Meroe portabit aquas, ut spargat in aedem
 Isidis, antiquo quae proxima surgit ovili.
 Credit enim ipsius dominae se voce moneri. 530
 En animam et mentem, cum qua DI nocte loquantur l.
 Ergo hic praecipuum summumque meretur honorem,
 Qui grege linigero circumdatus et grege calvo
 Plangentis populi currit derisor Anubis.
 Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor 535
 Concubitu sacris observandisque diebus;
 Magnaque debetur violato poena cadurco.
 Et movisse caput visa est argentea serpens:
 Illius lacrumae meditataque murmura praestant,
 Ut veniam culpae non abnuat, ansere magno 540
 Scilicet et tenui popano corruptus, Osiris.

Scipionem Afric. primum fuisse;
 qui pro *vertice* dixerit *verti-*
cem. Cf. intpp. Virg. Aen. I, 117.
 VII, 51. 567. Heins. ad Valer. Fl.
 VIII, 532. et Cellar. Orthograph.
 lat. T. II. p. 85. ed. Harles. —
tumidum 20. 46-49. 57. 58. 77. —
abluit 16. 22. 85. *abluit* 54. 58.

517. *finis* 26. — *calidasque*
 7. 10. 12. 14-22. 24. 25. 27. 29.
 45-50. 54-67. 69. 71-74. 85.

528. *in aede* 61, 62. 66. 67. 68.
 71-74.

530. *moveri* 16. 24. 45. 46. 43.
 49. 57.

531. *loquuntur* 12. 18. 22. 24.
 25. 46-50. 54-60. 62. 65-69.
 71-74. 81.

533. *linigero* 1. 9. 11. 12. 14-
 24. 27. 41. 85. paucissimi codd.
 Paris. et duo Pithoei, qui id
 LUYENAE. Vol. I.

male probabat. Vetus scholion
 est: „*linigero*; sic enim sym-
 mystae, quando Osirim quae-
 runt“

537. *caduceo* 11. 12. 14-20.
 23. 24. 25. 27. 45-48. 56. 58. 60-
 63. 66-69. 71. 72. 75. 85. cod.
 Pontani, (quem v. ad Macrob.
 Sat. I, 20.) multi codd. Paris. et
 libri Pulmanni, probb. Autumn.
 Mancin. et aliis, ut Anubis de-
 signetur, qui, ut Mercurius, laeva
 manu caduceum gerat, de quo v.
 Apul. Met. XI. p. 573. vel p. 262.
 ed. Elm. Male et contra me-
 trum!

539. *lacrimis* 10. 12. 14-26.
 85. *lachrymis* 11. 45. 46. 47. 49-
 50. 54-58. 64-68. 71. 73. 74. 76. —
praestent 60. 65.

540. *culpae veniam* 22.

Quum dedit ille locum; cophino foenoque relictō
 Arcanam Iudaea tremens mendicat in aurem,
 Interpres legum Solymarum et magna sacerdos
 Arboris ac summi fida internuntia coeli. 545
 Implet et illa manum, sed parcius: aere minuto
 Quali acumque volēs Iudaei somnia vendunt.
 Spondet amatorem tenerum vel divitis orbi
 Testamentum ingens, calidae pulmone columbae
 Tractato, Armenius vel Commagenus haruspex; 550
 Pectora pullorum rimatur et exta catelli,
 Interdum et pueri: faciet, quod deferat ipse.
 Chaldaeis sed maior erit fiducia: quidquid
 Dixerit Astrologus, credent a fonte relatum
 Hammonis; quoniam Delphis oracula cessant 555
 Et genus humanum damnat caligo futuri.
 Praecipuus tamen est horum, qui saepius exsul,
 Cuius amicitia conducendaque tabella

545. et summi 18. 22. 77.

547. Hennin. et alii post *ven-*
dunt, et v. 550. post *tractato*
 colon ponunt, ut verba *Spondet*
amatorem — *Tractato* ad prae-
 cedd. et Iudaeos referantur. Sed
 Iudaei h. l. sunt somniorum, in-
 terpretes, et verba *calidae pul-*
mone columbae tractato ad ha-
 ruspicem potius spectant, adeo-
 que cum seqq. iungenda videntur.

550. *Comagenus* 18. 21. 22. 25.
 27. 45. 46. 47. 49. 50. 57. 58. 60.
 61. 63-67. ut in plerisque libris
 Plinii et Taciti. Sed Graecis
Κομμαγηνή dici solet. Cf. Cellar.
 Geogr. ant. P. II. p. 400.

551. *rimatur et pro rimabitur*
 restitui ex 10. 11. 14-27. 45-50.
 54-69. 71-74. 85. et omnibus
 sodd. Paris. Ita certe oratio sit

concinrior, copula non omissa.
 Conf. tamen ad IV, 63. — *catel-*
lae 45. Cf. ad v. 654. *exta ca-*
telli Interdum, et *pueri* inter-
 pungendum putabat C. Vales. pro-
 pter locum Pausaniae, de quo
 v. Comm.

554. *Astronomus* 77. — *cre-*
det 46. 47. 49. 50. 55. 64. *cre-*
dunt 85. — *de fonte* 77. *a fronte*
 1. 11. 12. 14. 15. 16. 21. 22. 45.
 62. 67. 68. 69. 71. 73. 74. 85. quod
 mireris etiam placuisse Schraff.
 qui exponit: a cornibus, h. e. ex
 ipso ore. Alii haec verba eo spe-
 ctare putant, quod Iupiter Ham-
 mon nutu et signis responsa de-
 derit, non verbis, ut Apollo Del-
 phicus. Plathnerus credebatur, a
 poeta exotico huic Iovi cornua
 exprobrari arietina.

558. 559. Hi versus alia manu

Magnus civis oblit et formidatus Othoni.
 Inde fides arti, sonuit si dextera ferro 560
 Laevaue, si longo castrorum in carcere mansit.
 Nemo mathematicus genium indemnatus habebit:
 Sed qui paene perit, cui vix in Cyclada mitti
 Contigit et parva tandē caruisse Seripho.
 Consulit ictericae lento de funere matris, 565
 Antē tamen de te, Tanaquil tua: quando sororem
 Efferat et patruos; an sit victurus adulter
 Post ipsam? quid enim maius dare numina possunt?
 Haec tamen ignorat, quid sidus triste minetur
 Saturni, quo laeta Venus se proferat astro, 570
 Qui mensis damnis, quae dentur tempora lucro.
 Illius occursus etiam vitare memento,
 In cuius manibus, ceu pingua succina, tritas
 Cernis ephemeridas; quae nullum consulit, et iam
 Consulitur: quae, castra viro patriamve petente, 575
 Non ibit pariter numeris revocata Thrasylli.
 Ad primum lapidem vectari quum placet, hora
 Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
 Angulus, inspecta genesi collyria poscit.

additi sunt in 8. et in duobus
 eodd. Paris. non exstant.

559. *formidandus* 6. 15.

560. *arti pro artis* revocavi ex
 10. 17. 20. 21. 22. 25. 26. 27. 46-
 50. 54. 55. 57-69. 71. 72. 73. 77.
 Cf. Ovid. A. A. III, 791. Post
ferrum interpungunt alii, etiam
 Henslin.

561. *in* abest ab 22. 45. et si
 ab 85.

562. *indamnatus* 12. 16. 17. 19.
 21. 22. 85.

564. *latuissos pro caruisse* con-
 Schrader.

568. *dare maius* 25. 48-49.
 54-55. 58. 59. 60. 64. 65.

569. *Haec eadem novit emend.*
 Schrader, audacter et iuvita Mi-
 nerva. — *minatur* 23. 25. 27. 45-
 49. 54-60. 65. 85.

571. *Quis* 16. 21. 22. 45. —
menses 4. 59. 60. 65. — *damna*
 10. 15. 25. 27. 46. 47. 48. 50. 51-
 63. 65-68. 71-74. 77.

573. *seu* 21. 65. — *sucida* 17-
 18. *sucina* rectius scribitur. v.
 ad V, 24.

575. *patriam* ex emend. H.
 Vales. recepi pro vulg. *patriam-
 que*. Sic librarii corruerunt
 loca innumera. — *potenti* 11. 16.

579. *collyria* 17-20. *collyria*
 16. *coliria* 27. 48. *collyria* 48.

Aegra licet iaceat, capiendo nulla videtur 580
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.

Si mediocris erit; spatium lustrabit utrimque
Metarum et sortes ducet frontemque manumque
Praebabit vati crebrum poppysma roganti.

Divitibus responsa dabunt Phryx augur et Indas 585
Conductus, dabit astrorum mundique peritus
Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est et in aggere fatum.
Quae nullis longum ostendit cervicibus aurum,

47. et ita scribendum putabat Grangaeus, quoniam vocis origo deducenda sit ἀπὸ τῆς καλύψεως τὸν ὄψιν, i. e. a prohibenda fluxione, non ἀπὸ τῆς κολλήσεως. Neutra etymologia videtur probanda, et κολλήσεως dictus forte globulus balsaminus a κολλήσας, specie panis, forsitan ovata.

580. *capiendi* — *cibi* 49. 55.

581. *Petosiris* restitui ex 10. 18. 19. 54. 61. 85. nam Περὶσίρις dicitur Suidae, Plinio, Firmico et aliis: unde tamen suspiceris, syllabam penult. brevem esse. *Petosyris* editt. tantum non omnes, etiam Hennin.

582–584. Hos versus Bahrdr et alii iungunt cum antecedd. in quibus tamen de muliere agitur, *quas nullum consulit et consulitur*. Equidem malim versus 585. 586. et 587. ante v. 582. legeré, ne postea v. 588. seq. redeat ad plebeias s. pauperes mulieres et eadem fere repetat. — *utrumque* 10. 11. 14–25. 27. 45–50. 54–69. 71–74. 77. 85. et omnes codd. Paris. e quibus illud recte forsitan recepit Ach.

583. Hic versus post v. 590. legitur in 85. et *ducit* pro *ducet*.

584. Olim coniiciebam *crebrum ad poppysma roganti*. Sed legendum potius cum Manso *crebrum p. sonanti*.

585. *dabit* 19. 21. 22. 25. 27. 46–50. 54–69. 71–74. 77. *responsa feret* 10. 12. 17. 18. 45. — *ac* 10. 12. 45. *Phryx augur et inde* (e Phrygia) *Conductus* cet. 1. 10. 11. 12. 14. 16. 17. 20. 21. 22. 24. 25. 27. 47. 49. 54. 55. 58. 61. 62. 63. 65–69. 71–77. et dimidia pars codd. Paris. sed recentior non improbante Schurzff. quod mireris. *aut inde* 85.

587. *Atque aliis* 6p. 65. 85. — *fulmina* 19.

589. *annum* pro *aurum* male coni. Voss. ad Catull. p. 301. ubi haec adnotavit: „*Longum annum* vocat, quem longum et taediosum faciat frigus. Hanc emendat. confirmant sequentia, ubi muliercula ista quærit, num rectius factura sit, si campone relicto nubat negotiatori sagaria, qui nempe frigus arceat. Sic Martialis. X, 5. *Decembrem* vocat *longum*,

Consulit ante phalas delphinorumque columnas, 590
An saga vendenti nubat caupone relicto.

Hae tamen et partus subeunt discrimen et omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores;
Sed iacet aurato vix ulla puerpera lecto.

Tantum artes huius, tantum medicamina possunt, 595
Quae steriles facit atque homines in ventre necandos
Conducit. Gaude, infelix, atque ipse bibendum
Porrige, quidquid erit: nam si distendere vellet
Et vexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater; mox decolor heres 600
Impleret tabulas, numquam tibi mane videndus.

Transeo suppositos et gaudia votaue saepe
Ad spurcos decepta lacus atque inde petitos
Pontifices, Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturus. Stat Fortuna improba noctu, 605
Arridens nudis infantibus. Hos fovet omnes
Involvitque sinu: domibus tunc porrigit altis

quem triste frigus extendat." Nos
potius cum Ach. *nullis* pro vulg.
nudis substituimus ex emend. Sal-
masii et Iuvenicii. v. Comm.

592. *Haec* 63. 74. v. sup. ad
v. 259.

596. *sterilem* 14. 15. 16. 20. 25.
49. 56. 57. 60. 65. — *et quae* pro
atque 22. et ita emend. Lubin. ut
duae, venefica ac nutrix, venefi-
cam *conducens*, notentur. Sed
non cepit vim verbi *conducit*. v.
Comm.

602. *semper* pro *saepe* 29. so-
lenni varietate, de qua v. Schra-
der. Emendati. p. 14.

603. *delata* pro *decepta* 10. 15.
45.

604. *Pontifices alios* 47. Prae-
stitit *altos* h. e. maximos. Re-

stitui tamen vulgarem. distinct.
post *Pontifices*: poetam enim
Pontifices Salios dixisse pro Sa-
lios summos sacerdotes, quis sibi
persuadeat? Omissio copulae et
dura quidem est, sed in Iuvenale
saepe concoquenda. v. ad IV, 63.

606. *blandis* pro *nudis* 77. —
Vox *omnes* vel *omnis* aliena ab
h. l. videtur: nam non *omnibus*
expositis infantibus contingit tam
felicibus esse, ut in nobiles re-
cipiantur familias, sed plerique
fame pereunt. Praestiterit *alis*.
Ex notis Ach. nunc cognovi, eam-
dem vocem displicuisse Mark-
lando et Dusaullx, eosque maluisse
ulnis, brachiis.

607. *nunc* 60. — *porriget* 47. 61.

Secretumque sibi mimum parat. Hos amat, his se
Ingerit utque suos ridens producit alumnos.

Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit 610
Philtro, quibus valeat mentem vexare mariti
Et solea pulsare nates. Quod desipis, inde est;
Inde animi caligo et magna oblivio rerum,
Quas modo gessisti. Tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis, 615
Cui totam tremuli frontem Caesonia pulli
Infudit. Quae non faciet, quod Principis uxor?
Ardebant cuncta et fracta compage ruebant,
Non aliter, quam si fecisset Iuno maritum
Insanum. Minus ergo nocens erit Agrippinae 620
Boletus: siquidem unius praecordia pressit
Ille senis tremulumque caput descendere iussit
In coelum et longam manantia labra salivam.

608. *hic se* 46. 48. 56. 59.

609. *atque suos* 11. 12. 15. 16.
18-20. 23. 24. 25. 27. 45-50. 57-
63. 65-69. 71-73. et XXXIII
codd. Paris. quos secutus est Ach.
— *semper pro ridens* 7. 11. 12.
14-24. 26. 45. 49. Haud probo;
etsi nec verbum *ridens* satis placet,
quia modo praecessit *arri-*
dens et *secretum sibi mimum*
parat. Displicuit etiam Schurz-
fleischio, qui suspicabatur, in ant.
exemplari fuisse: *utque suos*
producit alumnos, et librariorum
pro lubitu hanc lacunam explevisse.

611. *mentem valeat* 16. 22.
valeant 25. 49. 54. 56. 57. 59. 60.
61. 63. 65. 66. 67.

614. Post hunc versum tres
spurii: *Semper aquam portas ri-*
mosa ad dolia; semper Istud
onus subeas, ipsis manantibus
urnis, Quo rabidus nostro Pha-

larim de rege dedisti, inseruntur
in 1. (in quo legitur *Quod rabi-*
dum) 31 a. 41. 49. (in quo *ro-*
stro pro nostro) et 57. (in quo
rostrum Phalaris exstat) nec non
in cod. Alexandr. et duobus aliis
Paris. A Iuvenalis ingenio non
valde abhorrent iudice Ach.

617. *Infundit* 47. 48. 58. 85.

620. *fuit pro erit* 19.

622. *descendere, suavit* 46. 47.
48. 58. 61. 85.

623. *longam manantia labra*
salivam pro longa manantia la-
bra saliva restitui ex 10. 11. 14.
15. 23-27. 45-50. 54-67. 69.
71-74. 77. 85. et XXV codd.
Paris. quoniam illa lectio et do-
ctior est, et maiori auctoritate
firmatur, in hac autem tot *δυσ-*
ορέλευτα aures offendunt. Conf.
inf. ad XV, 136. et inpr. Heins.
ad Ovid. Met. VI, 312. ubi *ma-*

Haec poscit ferrum atque ignes, haec potio torquet:
Haec lacerat mixtos Equitum cum sanguine Patres. 625
Tanti partus equas! quanti una venefica constat?

Oderunt natos de pellice; nemo repugnet,
Nemo vetet: iam iam privignum occidere fas est.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas et nulli credite mensae. 630

Livida materno fervent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa,
Quae peperit: timidus praegustet pocula pappas.
Fingimus haec, altum Satira sumentе cothurnum
Scilicet, et finem egressi legemque priorum 635
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis coeloque Latino.

tis exemplis docet, verba *manare, flere, pluerе, stillare, rorare* et similia nunc quarto casui, nunc sexto iungi.

624. 625. transpositi in 17.

625. *mistos* 63. 71. 72. 73.

626. *quantum* 12. 45. *quantum venefica* 85. Vulgo male distinguitur: *Tanti partus equas, quanti una venefica constat?* vel *constat*. Sed quocumque modo interpungantur haec verba, parum placent, et semper putavi, poetam scripsisse: *Tanti partus equas! tanti una venefica constat!* In qua repetitione voc. *tanti* magna vis inest, ut sup. v. 595. (qui locus similis est) et inf. VII, 31. Nunc video ita legi in 50. et 64. atque ita iam h. l. emendasse Brit. Ascens. Rigalt. Prat. et Schurzfl.

627. *nemo repugnat* 16. 85. *nemo recusat*, *Nemo vetat* 77. Sed ipsa vel dubitatio vel optatio longe vanatior est.

629. *quis* 46. 48. 59. 60. 65.

632. 633. a secunda manu additi sunt in 8. et vel omissi in VI codd. Paris. vel a recentiori manu adscripti. Eisdem a pluribus codd. abesse, monent vet. Schol. et Valla. Nec tamen ab h. l. et poetae ingenio abhorrent. — *Sordeat* 11. unde *Sorbeat* conii. Schurzfl. sed male: nam verbum *mordeat* ad cibos venenatos, et *praegustet* ad pocula veneno ferventia spectat.

633. *timidus* 11. 46. 48. 49. 77. — *pappas* restitui ex 23. 49. 64. Est Gr. *πάππας*. *pappas* in reliquis libris.

635. *Scilicet egressi et finem* 10. 17. 18. 21. 22. 45. 46. 48. *Scilicet egressi finem* 11. 14. 15. 16. 19. 20. 24-27. 47. 49. 50. 54-60. 64. 65. 85. multo aptius et recte, indice Schurzfl. qui et v. 637. post *Latino* interrog. notam vulgo poni probabat. Ego minorem distinct. post *cothurnum* delevi.

Nos utinam vani! sed clamat Pontia, Feci,
 Confiteor puerisque meis aconita paravi,
 Quae deprensa patent: facinus tamen ipsa peregi. 640
 Tune duos una saevissima vipera coena?
 Tune duos? Septem, si septem forte fuissent.
 Credamus tragicis, quidquid de Colchide torva
 Dicitur et Procne: nil contra conor. et illae
 Grandia monstra suis audebant temporibus; sed 645
 Non propter numos. Minor admiratio summis
 Debetur monstris, quoties facit ira nocentem
 Hunc sexum et rabie iecur incendente feruntur
 Praecipites; ut saxa iugis abrupta, quibus mons
 Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit. 650
 Illam ego non tulerim, quae computat et scelus ingens
 Sana facit. Speetant subeuntem fata mariti
 Alcestim et, similis si permutatio detur,
 Morte viri cupiant animam servare catellae.
 Occurrent multae tibi Belides atque Eriphylae 655

610. *deprehensa* 15. 27. 63.
 64. — *tantum pro tamen* coni.
 Quietus.

641. 642. transpositi in 22.

642. *septem si* 27.

643. *Credatur* 16. — *magicis*
 pro *tragicis* inepte 4. 14. 16. 21.
 264 — *de Colchide torva* 10-24.
 27. 45-50. 54. 55. 56. 59-65.
 68-71. 73. 74. 85. et plurimi codd.
 Paris. e quibus hanc lectionem
 nunc revocavi cum Ach. *torvae*
 72. *terra* 77. et paucissimi codd.
 Paris. *saeva* 1. 25. 26. 58. 66. 67.
 75-77. 81. 82. et quidam codd.
 Paris. quod glossam redolet.

644. *Progne* 13. 17-25. 57. 58.
 60. 64-67. 85. sed Gr. *Πρόγνη*
 dicitur. v. Heins. ad Ovid. Met.
 VI, 428.

647. Post *monstris* multi male
 punctum posuere, etiam Hennin.

648. et *rabie* restitui ex 14-25.
 45. 56. 57. 59-61. 63. 65. 66. 67.
 74. Copulam et eiecerunt Hen-
 nin. et alii. Tum certe post *se-*
xum, non post *monstris* maior
 distinctio ponenda videtur.

654. *cupiant* 12. 14. 17. 18.
 20-23. 25. 27. 45-48. 56-74.
 85. et plurimi codd. Paris. e qui-
 bus illud restitui nunc cum Ach.
cupiunt 15. 16. 49. *cuperent* 77.
cupient reliqui et quidam codd.
 Paris. — *catelli* 21. 22. 26. 27.
 47. 48. 58. 85. Cf. ad v. 551.

655. 656. Vulgaris verborum
 distinctio in omnibus libris est:
Occurrent multae t. B. a. Eri-
phylae: Mane Clytaemnestram
nullus non vicus habebit: Hoc

Mane: Clytaemnestram nullus non vicus habebit.
 Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
 Insulsam et fatuam dextra laevaue tenebat.
 At nunc res agitur tenui pulmone rubetas;
 Sed tamen et ferro, si praegustabit Atrides 660
 Pontica ter victi cantus medicamina Regis.

tantum ceteris. Qua servata vocab. *Mane*, nisi me omnia fallant, plane ineptum est; quod interpretes vel non sensisse, vel dissimulasse mireris. Hinc coniecram olim *Paene*, quod tamen languet. Postea vidi, non lectionem sollicitandam esse, sed interpunctionem, ut egregia exoritur sententia. v. Comm. — *Occurrunt* 18. 27. 47. 48. 58. — *tibi multae* 46-49. 54. 58. 64. 85.

656. *Clitemnestram, Clitemnaestram, Clytemnestram* et *Clytemnaestram* scripsere ceteri edi-

tores praeter Ach. Sed dicitur *Κλυταιμνήστρα*.

657. *differt* 16.

658. *Invisam* 7. 13. 19-22. 24. 29. — *et vacuum* 16. — *laeva dextraue* 25. 27. 46-50. 54-65. 68. 71. 72. 73. 85.

660. *praegustavit* 70. *praegustaret* 10. 13-27. 45-50. 54-67. 74. 77. 85. et sic Ach. cuius nota est: „Hanc lect. ex codd. Paris. revocavi. Pauci *praegustavit*: quidam, sed pauciores, *praegustabit*. Dusaulex solus legit *praegustarit*; non male, sed sine auctoritate.“

D. IVNII IVVENALIS

AQUINATIS

SATIRARVM

LIBER TERTIVS.

SATIRA VII.

ARGVMENTVM.

*Artes et studia foventur tantum a Caesare, a reliquis vero proceribus ita contemnuntur, ut iam doctissimi celeberrimique viri ad vilia quaeque ministeria paupertate adigantur. v. 1—29. Nobiles enim divitesque Romani poetas admirantur tantum ac laudant, vel carmen sibi oblatum carmine rependunt et ruinosas quidem re-
 citantibus aedes, non vero subsellia quoque aliasque impensas suppeditant. 30—47. Nihilo secius multi ad ver-
 sus faciendos gloriae cupiditate impelluntur, quum tamen mens, nisi expers sit curarum, non facile numine quasi afflari sensusque excelsiores concipere, neque praestantis-
 simi poetae, si desint Maecenates, vitam sustentare possint. 48—97. Non fructuosior nunc est labor historico-
 rum, etsi plus temporis, olei ac chartae poscat. 98—105. Neque maiora ex ingenti vocis laterumque contentione
 praemia ac commoda redundant in causidicos, patronos
 causarum et iureconsultos, qui praeterea, ut plebem, ho-
 minum ingenia ex cultu et magnificentia aestimantem,
 alliciant, se divites esse simulant ac nobiles, et ita aere
 alieno obruuntur. 106—149. Omnium tamen ingratis-
 simus est labor et merces vilissima rhetorum atque gram-*

maticorum. Illi enim continuis puerorum eadem recinentium declamationibus excarnificantur et, si pueri iuvenesque obtusi ingenii nihil in literis proficiunt, soli in culpa esse dicuntur, nec, ut olim praeceptores, a discipulis coli atque amari, sed derideri vel adeo caedi solent, a parentibus vero, qui magnam vulgo in aedificia et epulas impensam et nullam fere in educationem institutionemque liberorum faciunt, exiguam laboris molestissimi mercedem capiunt: unde perrarum est locupletis rhetoris, qualis Quintilianus fuit, exemplum. 150—214. Hi vero, grammatici, a quibus non multiplex tantum et perfecta eruditio, sed summa quoque discipulorum cura exitur, non tantum nihilo plus praemii ferunt, sed etiam parte mercedulae fraudantur eamque vix sine lite obtinent. 215—243.

Excellentissima Satira, cuius lectio maxime commendanda est iis, qui rem literariam scholasticamque fovere et possunt et debebant. Quae enim Iuvenalis de misera studiorum studiosorumque conditione disputavit, ad nostra quoque tempora transferri possunt fere singula; et quam multi haec iam surdis cecinerunt auribus? *Sint Maecenates, non deerunt, Flacce, Marones!* Conditio tamen illa non melior, sed multo peior facta est dominante Napoleone, qui nos *magnae nationi* inseruerat; et nihilo socius felicitatem illorum temporum et Galliae, ter quaterque beatae, *nutriculae causidicorum* bonarumque artium, miris laudibus praedicat Achaintre, novissimus Iuvenalis editor. Nos quidem Galliae non invidemus sua bona neque doctis eius viris Fortunam, quae, teste illo panegyrista, eos sequitur. Idem vero ad finem Sat. haec adnotavit: „Si inter vivos adhuc esset Iuvenalis, grammatici quanto miseres ipsi viderentur, quibus quatuor vel quinque per menses franci gallici per annum pro mercede dantur! Attamen, ut vera dicam, et tardius surgunt, quam tempore ipsius, et maturius cubant, et celerius officio funguntur suo.“

Et spes et ratio studiorum in Caesare tantum:
 Solus enim tristes hac tempestate Camenas
 Respexit, quum iam celebres notique poetae
 Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
 Tentarent, nec foedum alii, nec turpe putarent 5
 Praecones fieri, quum, desertis Aganippes
 Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.
 Nam si Pieria quadrans tibi nullus in umbra
 Ostendatur, ames nomen victumque Machaerae
 Et vendas potius, commissa quod auctio vendit 10
 Stantibus, oenophorum, tripodas, armaria, cistas,
 Alcyonem Paccl, Thebas et Terea Fausti.
 Hoc satius, quam si dicas sub iudice, Vidi,
 Quod non vidisti. Faciant equites Asiani,
 Quamquam et Cappadoces faciant equitesque Bithyni, 15
 Altera quos nudo traducit Gallia talo.
 Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, nectit quicumque canoris
 Eloquium vocale modis laurumque momordit.
 Hoc agite, o iuvenes: circumspicit et stimulat vos 20

SAT. VII.

1. *Est spes* 60. 65. — *tantum*
est 10. 11. 16.

3. *noti celebresque* 11. 14-22.
 24. 49. 55. 77.

8. *arca pro umbra* 10. 12. 14-
 17. 18-27. 45-50. 54-69. 71-74.
 et XXXIII codd. Paris. prob.
 Grang. ut sensus sit: si compo-
 nis, ut ait ille, *carmina nullos*
referentia namos. Sed nostra
 lectio exquisitior est et venustior,
 illa scioli scholastici acumen sa-
 pit.

9. *victum nomenque* 16. 21. —
Machaetae 48. *Macerae* 21. 22.

11. *tripodas* pro *tripodes* re-
 vocavi ex 20. 23. 24.

12. v. Excurs. ad h. l.

13. *Haseo* 11. 45.

15. *et abest* ab 46. 47. 48.
 Prima syll. voc. *Bithyni* anceps
 est, ut multae aliae, h. l. bre-
 vis, at longa inf. X, 162. *Bri-*
tani 19.

16. *Gallica* con. quidam, quod
 perperam probavit Rigalt. coll.
 Gloss. antt. *Galliculae*, *τογαῦδα*.

18. *post hanc* 16. 21. 22. 24.

20. *Huc agite* quidam, non
 improb. Lubino, ut sensus sit:
 huc vos ad Imperatorem unum,
 vestrum patronum, conferte, et
 laborem impendite studiis. — o
 abest ab 27. 47. 48. 58. — nos

Materiamque sibi Ducis indulgentia quaerit.
 Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
 Praesidia, atque ideo croceae membrana tabellae
 Impletur; lignorum aliquid posce ocius et, quae
 Componis, dona Veneris, Thelesine, marito, 25
 Aut claude et positos tinea pertunde libellos.
 Frange miser calamos vigilataque proelia dele,
 Qui facis in parva sublimia carmina cella,
 Ut dignus venias hederis et imagine macra.
 Spes nulla ulterior: didicit iam dives avarus. 30
 Tantum admirari, tantum laudare disertos,
 Ut pueri Iunonis avem. Sed defluit aetas
 Et pelagi patiens et cassidis atque ligonis.
 Taedia tunc subeunt animos, tunc seque suamque
 Terpsichofen odit facunda et nuda senectus. 35
 Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
 Quem colis, et Musarum et Apollinis aede relictæ.

14. 17. 18. 19 a m. sec. 21. 22.
 23. 27. 45. 46. 47. 58.

27. *expectanda* pro *spectanda*
 restitui ex 10. 11. 14-19 a m. sec.
 20-25. 45. 50. 55. 56. 57. 60-63.
 65-69. 71-77. 81.

23. *crocea* not. *tabella* 75.
crocea membrana tabella 75. cf.
 Casaub. ad Pers. III, 10.

24. *ocyus* vulgo scribitur. Sed
 est Gr. ὀκλῶν, ὀκλῶς, ὀκλῶν.

25. *Conscribis* 7. 10. 12. 14.
 16-19 a m. sec. 20 a m. pr. 22.
 23. 24. 45. et multi codd. Paris.
 sed interpretamentum seu glos-
 sam redolet.

26. *clado* al. Cf. ad III, 19.

28. *sella* malebat Vales. in Va-
 lesianis p. 181. ubi monet, ho-
 nestiores olim Romae in lectulis,
 tenuiores in sellis sedentes scri-
 psisse. Sed Romanos olim omnes

scripsisse et legisse iacentes in le-
 ctulo lucubratorio (Studierbett);
 nec nisi docentes sedisse in he-
 micyclo, iam monuere Visconti
 ad Pio-Clementin. T. III. p. 18.
 et Böttiger in Sabina p. 29. 30.
 ed. pr.

30. *didicit nam* 13. 22. 23. 25.
 27. 46-50. 55-Co. 64. 65. 69.
nam didicit 16. *didicit nunc* 21.

32. *si defluit aetas* conl. Schra-
 der.

34. *nunc subeunt* 13. 20. 22.
nunc — nunc 17.

35. *ac nuda* 24.

56. *nunc pro tunc* revocavi ex
 14-20. 25. 27. 45-50. 56-63.
 65-74. 77. *Adspice nunc artes*
 malebat Schrader.

37. Alii maiorem distinct. po-
 nunt post *colis* verbaque et *Mo-*

Ipse facit versus atque uni cedit Homero
 Propter mille annos, aut, si dulcedine famae
 Succensus recites, maculosas commodat aedes. 40
 Haec longe ferrata domus servire iubetur,
 In qua sollicitas imitatur ianua portas.
 Scit dare libertos extrema in parte sedentes
 Ordinis et magnas comitum disponere voces.
 Nemo dabit regum, quanti subsellia constant 45

eatum et A. a. r. cum seqq. iungunt.

38. *facis et cedis* malebat H. Vales.

39. *et si* quidam codd. et edd. recentt. *sed si* 16. *at si* 15. 21 a m. sec. 21. 25. 45. 49. 50. 54-57. 59-63. 65-69. 71-74. tres codd. Hafn. et XX Paris. quos secutus est Ach. *aut si* 10. 17-20. 22. 23. 27. 46. 47. 48. 58. 64. tres codd. Hafn. et quidam Paris. e quibus hanc lect. nunc restitui pro vulg. *et si*.

40. *Incensus* 24. *Contentus* 23. — *recitet* perperam, ni fallor, emend. Eindenbrog. et Schrader. — *Maculonus* 10. 11. 17-24 a m. sec. 25. 27. 45-50. 51. 55. 57-69. 71. 73. et quinque codd. Hafn. *Maculonis* 12. 14. 15. 16. 24 a m. pr. 26. 56. 70. 74-77. 82. Vetus scholion est: *alii sordidas aedes; alii pictas*. Ad quam glossam Schurzfl. bene haec notavit: „*Maculatas* forte legit, si recte emendatus est. Pithoeus edidit, *Alii sordibus dixit, alii pictas*. Possis etiam *illitas sordibus*. Emblema vermiculatum alii, puto, ceperunt *maculas*, et exposuerunt *pietas*. Cf. Casaub.

ad Theophr. p. 173.“ Sed *maculosas* ingeniose emendavit Heinrich, cuius annotatio est: „*Aliena ab re vulgata, et Maculonis*, quia patronus hic noster *commodat*, ad recitandum, honoris causa, concedit, aedes suas ipsius, non conducit alienas; et *Maculonus*, nam quum praecesserit *Ipse*, quo *iste, quem colis*, satis signatus videri debet, ipsum fautoris nomen tam sero positum, aliquid inepti habet: nolo dicere plane esse inauditum hunc hominem. Auget multo magis dubitationem memorabile scholion, quod aperte demonstrat, olim hic, ante omnes, puta, qui hodie exstant, libros longe diversam lectionem fuisse. Priora eius verba integritati sic restituenda: *alii sordidas textis* sc. araneorum, nisi hoc voc. incuria oblitteratum est. Itaque lectum antiquitus fuit *maculosas*.“ Hoc recepi, tamquam longe praestantius vulgato, quamvis non undique tutum videri possit ab omni dubitatione. v. Comm.

41. abest ab 11. *Ac* 10. 14. 15. 17-25. 27. 45-50. 54-69. 71-74.

45. *constant* 11-22. 24.

Et quas conducto pendunt anabathra tigillo,
 Quaeque reportandis posita est orchestra cathedris.
 Nos tamen hoc agimus tenuique in pulvere sulcos
 Ducimus et litas sterili versamus aratro.
 Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi 50
 Consuetudo mali: tenet insanabile multos
 Scribendi cacoethes et aegro in corde senescit.
 Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
 Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
 Communi feriat carmen triviale moneta, 55
 Hunc, qualem nequeo monstrare et sentio tantum,
 Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 Impatiens, cupidus silvarum aptusque bibendis,
 Fontibus Aonidum. Neque enim cantare sub antro
 Pierio thyrsumve potest contingere sana 60

46. *anabatra* 17. 19. 21. 22.
 49. *anabetra* 75. *anabaethra*
 76. *anabethra* legit Vales. in
 Valesianis p. 208. Sed Gr. ἀνά-
 βαθρα dicuntur, et recte Schol.
 vetus, cuius glossa ad hoc ver-
 bum, non ad *subsellia* spectat:
 „A Graeco tractum, i. e. subse-
 lia, super quae altius sedetur,
 gradus superiores scansiles.“

49. *sterilique in pulvere sulcos*
Ducimus et litas tenui versamus
aratro 11. quae lectio valde ar-
 ridebat Schurzii. qui allatum pu-
 tabat ad Virgilianum *in tenui*
labor Georg. IV, 6. — *tenui pro*
sterili 27. 46 + 50. 54. 55. 57. 58.
 61 + 67. 71 + 74. *sterili litus* 15.

51. *insatiabile* 13. 24.

52. *cacoethos* legendum puta-
 bat Ascens. — *et in aegro* 19.
atque aegro 19. *aegroque* 11.
 12. 13. 18. 21. 23. 24. 45. *aegra*
 reponendum esse non dubitabat

Graev. ut sensus esset; difficultas
 et vix unquam scribendi carmina
 cupiditas expellitur. Sed vulgata
 lectio haud dubie praestat.

56. *nescio* 27. 46 + 49. 54 + 58.
 54. non improb. Maillartio, ut
 syll. *ne* corripiatur ante literam
 s huiusmodi, vel antipodia ad-
 mittatur.

60. *thyrsumque* 1. 18. 25 a m.
 sec. 45. — *sana* plerique libri,
 quos sequutus sum, 10. 11. 15.
 17. 19 + 27. 45 + 50. 54 + 69. 71 +
 74. plerique optimique codd. Pa-
 ris. forte et vetus Schol. qui ita
 h. l. interpretatur: „Insanire
 pauper non potest aut moveri ad
 scribendum; quia familiaribus
 rebus consulere cogitur; dicunt
 nam, nisi insanum, poetam esse
 non posse.“ *saeva* 7. 14. 16. 18.
 24 ad marg. 29. prava, sed facili
 aberratione. *moesta* 12. 13. 70.
 74. 76. 77. 82. et quidam codd.

Paupertas atque aeris inops, quo nocte dieque
 Corpus eget: satur est, quum dicit Horatius, Eue!
 Quis locus ingenio, nisi quum se carmine solo
 Vexant et dominis Cirrhae Nysaeque feruntur
 Pectora nostra, duas non admittentia curas? 65
 Magnae mentis opus nec de Iodice paranda
 Adtonitae, currus et equos faciesque Deorum
 Adspicere, et qualis Rutulum confundat Erinny.
 Nam si Virgilio puer et tolerabile deesset
 Hespitium, caderent omnes a crinibus hydri: 70
 Surda nihil gerneret grave buccina. Poscimus, ut sit
 Non minor antiquo Rubrenus Lappa oothurno,
 Cuius et alveolos et laenam pignerat Atreus.
 Non habet infelix Numitor, quod mittat amico:

Paris. quae indocti hominis emendatio esse videtur.

62. De voc. *Eue* v. Excurs. ad h. l.

64. *Nisae Cyrraeque* 24. *Cyrrhae* in plerisque codd. et edd. etiam Henrin. et *Nisaeque* in quibusdam legitur. Sed *Klappa* et *Nissa* dicuntur.

65. *Pectora nostra* (ut nos sup. v. 48.) 7. 10. 14. 15. 16. 19. 23. 24 a m. sec. 25. 26. 45. 49. 50. 54-69. 71-74. 77. et plerique codd. Paris. e quibus nunc hanc lect. substitui cum Ach. etsi bene etiam habet vulg. *vestra*, ut Iuvenalis poetas alloquatur. — *voces* pro *curas* 27. 46. 47. 48.

68. *confundit* 15. *confudit* 11. 16. — *Brinnis*, *Brinis*, *Erynny* al. Sed *Ἐριννὺς* dicitur.

69. *desit* 10. 11. 14-18 a m. sec. 19. 20. 22. 23. 25. 27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et plerique

codd. Paris. Emendatio scholarum, metro timentium.

70. *hydrae* 77.

71. *bucina* 17. 20. 31. 22. quae scriptura rectior est, sed in optimis codd. non reperitur.

72. *Rubens* 16. *Rubienus* 24. *Rabienus* *Lappa* con. Dorleans, ut designetur poeta quidam, qui propter amarulentum ingenium *Rabienus*, et *Lappa* ob mordacitatem dictus sit. — *Lapa* 46. 47.

73. *albeolos* 2. *albiolos* 5. 5. 14-25. 27. 45-49. 54-66. 72. 77. et X codd. Paris. Illud *Val-la*, hoc *Mancinellus* et *Lubinus* probarunt. Ille interpretatur tabulas lusorias, hi vero tabulas scriptorias, easque *albas* s. *albeas*, h. e. gypsatas. Cf. Turneb. Miscell. XXIV, 4. Neutra lectio probanda, et utraque orta ex vulgari permutatione literarum *V* et *B*, de qua v. ad Sil. VIII, 473. et 545. — *pignorat* 27. 48.

Quintillae quod donet, habet; nec defuit illi, 75
 Unde emeret multa pascendum carne leonem
 Iam domitum: constat leviori belua sumtu
 Nimirum, et capiunt plus intestina poetae.
 Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
 Marmoreis: at Serrano tenuique Saleio 80
 Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
 Curritur ad vocem iucundam et carmen amicae
 Thebaidos, laetam fecit quum Statius urbem
 Promisitque diem. tanta dulcedine captos
 Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi 85
 Auditur; sed, quum fregit subaellia versu,
 Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
 Ille et militiae multis largitur honorem,
 Semestri vatum digitos circumligat auro.
 Quod non dant proceres, dabit histrio. tu Camerinos
 Et Bareas, tu nobilium magna atria curas? [90

77. *belua* 17. 19. 60. 64. Vulgo
bellua. v. ad IV, 121.

78. *cupiunt* 14.

79. *iaceat fama* 26. *taceat*
 11. 12. 23 a m. pr. 24.

80. v. Excurs. ad h. l.

81. *tantalibet* 11. — *est non*
exstat in 12. 16. 20. *nisi gloria*
tantum 20.

83. *fecit quum* recepi ex 14. 15.
 17. 18. 19. 46. 47. 48. 50. 58. 61-
 68. 71-77. *cum fecit* 10. 12. 20.
 21. 23-27. 45. 19. 54-57. 60. 70.
cum facit 16. *facit cum* 22.

85. *Allicit* laudavit Heins. ad
 Ovid. ex Ponto III, 35. sed haud
 dubie memoriae vitio.

87. *ni* 21. 22. *Paridine ven-*
dat 11. vitiose pro *Paridi ni* v. —
Agavem 64.

IUVENAL. VOL. I.

88. *honores* 15. — *largitus*
 emend. Schrader, offensus omi-
 sione copulae et, quam potius
 excidiase post *Semestri* vel, quod
 Iacobs putat, post *honorem*, su-
 spicari possis. Vid. tamen ad IV,
 63.

89. *militiae multis largitur*
honorem Semestrem, vatum ceterum
 emend. Ruben. Sed exquisitior
 vulgata lectio. Ut dignitas Tri-
 bunorum semestris fuit, ita et
 insigne. Conf. Comm. et Salmas.
 Exerc. Plin. p. 450. cuius verba
 sup. in Proleg. apposui.

91. *Bareas* 10. 11. 14-25. 27.
 45-50. 54-69. 74. 77. et Sueton.
 in vita Iuven. quos sequutus sum,
 quia cum *Camerinos* iungitur.
Baream 7. 75. 76. 82. — *cura*
 malebat Schrader.

K

Praefectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
 Haud tamen invidetas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Maecenas? quis nunc erit aut Procleius,
 Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
 Tunc par ingenio pretium: tunc utile multis, [95
 Pallere et vinum toto nescire Decembri.

Vester porro labor fecundior, historiarum
 Scriptores: petit hic plus temporis atque olei plus;
 Namque oblita modi millesima pagina surgit 100
 Omnibus et multa crescit damnosa papyro.
 Sic ingens rerum numerus iubet atque operum lex.
 Quae tamen inde seges? terrae quis fructus apertae?
 Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
 Sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbra. 105
 Dic igitur, quid causidicis civilia praestent

92. *Philomena* 18. 19. 21-24.
 27. 45-49. 55.

94. *Maecenas et Mecoenas* al.
 v. ad I, 66.

95. *Cotta* 17-20. 22. 23. 24.
 45. 46. 48. 59. 61. 62.

96. *nunc utile multis Pallere*
 cet. 67. 68. 71. 73. 77. et ed. Ra-
 phel. a. 1600. quod valgo explic-
 catur: nunc studiorum utilitas
 omnis huc redit, ut *palleas*, cu-
 ris conficiaris et vino abstineas
 vel in ipso Decembri, in quo
 Saturnalium tempore omnes, et-
 iam continentissimi, genio indul-
 gere solent: vel, nunc discen-
 dum, sive utilissimum est, esu-
 rire et abstinere vino. H. Vale-
 sius exponit: *nunc utile multis*,
 poetis scilicet, etiam optimis,
 aquam bibere hyeme ineunte ac
 frigore saeviente. Bahrdr vertit:
Jetzt ist am besten dran, Wer
hungern — kann. Non male,

sed minus convenienter usui lo-
 quendi, quam satirico ingenio.

97. *toto vinum* 10. 12. 13. 16.
 18. 24. 45.

99. *petitur plus* 56. 59. 60.
 65. — *aut olei* 16.

101. *Talibus* 20. — *multum* 21.
multa crescit pro *crescit multa*
 recepi ex 11. 23. 24. quia gratius
 est auribus.

102. *operis* 77.

105. *ignavum est, quod* 22. —
tecto pro *lecto* 10. 12. 14-20.
 23-26. 27. 45-50. 54-69. 71-
 74. 77. et cod. Put. a m. sec.
 Non male; sed nostra lectio et
 concinnior est, (nam notio *tecti*
 vel aedium iam continetur voce
umbra) et admodum probabilis fit
 ex locis simil. Horatii et Ovidii.
 v. Comm., Lips. ad Senec. Ep. 67.
 et Casaub. ad Suet. Aug. c. 78.

106. *praestant* 10. 12-17 a m.
 pr. 18. 19. 21. 22. 24. 27. 45. 47. 48.
 54. 55. et pars maxima codd. Paris.

Officia et magno comites in fasce libelli?

Ipsi magna sonant, sed tunc, quum creditor audit,
Praecipue, vel si tetigit latus acrior illo,

Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen. 110

Tunc immensa cavi spirant mendacia folles

Conspuiturque sinus. Veram deprendere messem

Si libet; hinc centum patrimonia causidicorum,

Parte alia solum russati pone Lacernae.

Consedere Duces: surgis tu pallidus Ajax 115

Dicturus dubia pro libertate bubulco

Iudice. Rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso

Figantur virides, scalarum gloria, palmae.

108. tum 11.

109. Plathner emend. *si tetigit latus*, admonnit, ut *tangere cubitu* ap. Cicer., *acrior ille* scil. pragmaticus, causidicorum quasi posticus et suggestor.

112. *verum* 60. 65. Non male! *Ipsi magna sonant* — *verum deprendere messem* cet. sed uul-
lus inde ad eos fructus redundat. At *veram* maiorem habet vim. — *deprehendere* 12. 15.

114. *solum* (i. e. cathedram Lacernae grammatici aut rhetoris recitaturi) emend. H. Valensius. *russati* vel *Russati* in omnibus legitur libris, et scriptis et editis, nisi quod *rus sati* vel *Sati* divisim exhibent 11. 14. 15. 16. 21-24. 30. (in cuius marg. notatur, *Sati* esse nom. propr. eurigae) 33. et quidam codic. Paris. prob. Grangaeo et Calder. Ille coll. III, 231. *rus lacertae* dici putabat rus, in quo reponatur lacerta, adeoque brevissimum: hic ita interpretatur h. l., non

conferas omnes villas, sed unum tantum rus, atque id breve (nam lacerta est brevis mensura terrae sup. III, 231.) Attici Sati Equitis Rom. qui eloquentiam in foro numquam exercuit. Sed quis sibi persuadeat, poetam *rus lacertae Sati*, et hoc sensu dixisse? Nec probabilior aliorum sententia, qui rus s. villam divitis Romani, cui *Sato Lacertae* nomen fuerit, significari credunt. Perperam quoque *rus Sisapone lacertae* coni. Beroald. in lib. Adnott. ut sensus sit, *rus lacertae* h. e. exiguum, non in Italia, sed in provincia, et quidem longinqua, (nam *Sisapo* opp. Hispaniae Baeticae) tantumdem valere, quantum patrimonium centum causidicorum. — *Lacernae* 1. 12. 14. 15. 16. 70. 75. 76. *Lacertae* 10. 11. 17-25. 27. 30. 33. 45-50. 54-59. 71-74. 77. et omnes fere codic. Paris. quae lectio nata forte ex III, 231. ad marg. scripto.

116. *dubia de l. 16.*

K 2

Quod vocis pretium? siccus petasunculus et vas Pelamydum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi, 120 Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenae.

Si quater egisti, si contigit aureus unus, Inde cadunt partes ex foedere pragmaticorum. Aemilio dabitur, quantum licet, et melius nos .

119. *vatis pretium* 16. *pre-*
mium 21 a m. pr. — *ficus* pro
siccus MS. ant. Canteri, prob.
Scrivierio, qui *ficus* etiam causi-
dicis olim dono fuisse datas mo-
net coll. Martiali IV, 46, 10.

120. v. Excurs. ad h. l.

121. *Tiburi* 17 a m. sec.

122. Nonnulli verba, *si qua-*
ter egisti, ad praeced. referunt,
et post *egisti duos*, *et*. Non ma-
le! Vox *quater* etiam ad quatuor
munuscula, modo memorata, spe-
ctare potest.

123. *Tibi pro Inde* conl. Schra-
der. — *in foedera* 16. 64. *in*
foedere 10. 11. 12. 14. 15. 17. 19-
24. 27. 45-50. 54. 55. 56. 59-63.
65. 68. 69. 71-74. 77. Bahr-
dt colon ponit post *partes*, et pun-
ctum post *pragmaticorum* posi-
tum tollit, ut h. l. sententia sit:
Si contigit aureus unus, ille non
integer datur causidico, sed divi-
ditur: nam Aemilio pro condu-
cta pragmaticorum opera, quan-
tum *petit* sive postulat, dandum
est.

124. *petit pro licet* 11. 17 a m.
sec. 24. 45. *petet* 7. 10. 14-17
a m. pr. 18-23. 25. 26. 27. 46-
50. 54-69. 71-74. 76. et pleri-
que codd. Paris. e quibus illud
restituit Ach. Vetus Schol. „Qui
hoc, inquit, pacto quintas acci-

peret, in pretium consiliatorum
(& consultorum) clientum.“ Hinc
Schurzfl. suspicabatur, eum non
male legisse, *Aemilio dabitur*
quintum, ut petet, hoc sensu:
Tu quater egisti et vix unum ex-
torsisti aureum, quum pauper sis:
venit Aemilius, nobilis causidi-
cus; ille quintum agit, nec satis
bene, non certe tam bene, quam
tu egeras, et accipit, quantum-
cumque poscet, quia scilicet tria
nomina habet. Idem tamen
Schurzfl. lectionem *quantum pe-*
tit vel *petet* probabat, et illud
quantum licet Saurici credebat
menti disconvenire. Ego potius
vix dubito, quin hoc, tamquam
difficilius nec minus aptum,
omnino a poeta, illud vero a
manu emendatoris profectum sit.
v. Comm. Pro et malim fere ut,
h. e. quamvis, vel ut ut, quomo-
documque, de quo vid. Gronov.
Obs. III, 6. *Aemilio dabitur*,
quantum licet, (vid. Comm.) at,
quamvis, nos, pauperes causidici
ac patroni, melius egimus, per-
oravimus causas: *huius enim*
stat cet. An potius, puncto post
licet posito, legendum *at*, et
mox enim dictum pro *enim-*
vero, Gr. *ὅτι, γὰρ τοι*? (v. Heyne ad
Virg. Aen. V, 580. VI, 52. VIII,
61. X, 874.) Hoc probavit Ach.

Egimus: huius enim stat currus aeneus, alti 125
 Quadriiuges in vestibulis, atque ipse feroci
 Bellatore sedens curvatum hastile minatur
 Eminus et statua meditatur proelia lusca.
 Sic Pedito conturbat, Matho deficit: exitus hic est
 Tongilli, magno cum rhinocerote lavari 130
 Qui solet et vexat lutulenta balnea turba,
 Perque forum iuvenes longo premit assere Medos
 Emturus pueros, argentum, murrhina, villas.
 Spondet enim Tyrrio staltaria purpura filo.
 Et tamen est illis hoc utile: purpura vendit 135
 Causidicum, vendunt amethystina: convenit illis
 Et strepitu, et facie maioris vivere census.

125. Manso haec adnotavit:
 „Si forte excidit ante *Egimus*,
 ut sensus sit: Aemilio dabitur
 merces, quantam per leges licet,
 utpote patrono nobiliori et maio-
 rum insignibus clariori, *etsi* nos
 melius causam diximus.“ — *ae-*
neus 25. 49. 57. 60-63. 65-68.
 71. 72. 73. v. sup. ad III, 285.
albi suspicari possis: currui enim
 triumphali quatuor iungebantur
 albi equi. Sed epitheton *alti* ex-
 quisitius est. v. Comm.

129. *Matho* deicit con. Lu-
 bin. et Manso. Sed v. Comm.

132. *Moesos* non male emend.
 Lips. Epist. Quacst. IV, 25. quo-
 niam Medi et Parthi a Romanis
 non subacti, et lexicarii ple-
 rumque fuerint robustissimi servi
 ex Moesia vel Syria. Huic con-
 iecturae favet alius Iuvenalis lo-
 cus infra IX, 142 seq. ubi v. not.
 Pro *Moesis* facile substitui pote-
 rant *Medi*, quoniam hi librariis
 notiores erant, et diphthongi raro

leguntur in antiquis codd. Sed
 vulgata etiam lectio defendi pot-
 est. Nam *Media* tam lato poetis
 sensu dicitur, ut Assyriam quo-
 que aliasque Asiae regiones com-
 plectatur. Praeterea *Medi* vel
Maedi etiam Thraciae populus.
 v. Plin. IV, 1. et 11. Strab. VII.
 p. 318. Ptol. III, 11. Liv. XXVI,
 25. XXVIII, 5. XL, 21. Aristot.
 H. A. IX, 45. Schweigh. ad Athen.
 II, 6. (25.) p. 45. Ad *Medos* vero
 utrum *iuvenes*, an *pueros* refe-
 ras, nil interest.

133. *Emturos* 49. 55. 61. 62.
 63. 67. 71. 73. *Emturus* puero
crystallina, *murrhina*, *villas*
 leg. Rigalt. Cf. VI, 155. 156. —
murrina, *myrrhina*, *myrrina*,
mirrhina, *mirrina* et *mirina* al.
 v. sup. ad VI, 156.

135. *Attamen* 45. — *illis* est
 14. *est ipsis* 12. 16. 45. *hoc*
ipsis est 25. 27. 46-50. 54-63.
 65-69. 71-74. 77.

Sed finem impensae non servat prodiga Roma:
 Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit numos, nisi fulserit annulus ingens. 140
 Respicit haec primum, qui litigat, an tibi servi
 Octo, decem comites, an post te sella, togati
 Ante pedes. Ideo conducta Paulus agebat
 Sardonyche atque ideo pluris, quam Cossus agebat,
 Quam Basilus. Rara in tenui facundia panno. 145
 Quando licet Basilo flentem producere matrem?
 Quis bene dicentem Basilum ferat? Accipiat te
 Gallia vel potius nutricula caudicorum

138. *finem non servat impensae* 12. Versum parenthesi includendam putabat Schrader.

139. *Ut redeant veteres* (h. e. quamvis in vitam redeant veteres illi iique summi oratores Romanorum, Crassus, Hortensius, Antonius, Cicero et alii) pro *Fidimus eloquio* 10. 11. 13-21 a m. pr. 22-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et dimidia pars codd. Paris. Quae lectio, si non vera, certe profecta est ab ingenio non indocti hominis, explentis lacunam codicis sui. Nostra tamen lectio etiam bene se habet, (cf. ad v. 150.) et firmatur auctoritate Prisciani. Heiurich et h. l. et VIII, 7. (quem versum non obelo confodiendum putat, sed diversa examinandum trutina) nec non VIII, 147. 151. et 167. (quibus locis diversae in libris scripturae reperiuntur, *Iateranus* et *Damasippus*) ipsius poetae, scripta sua in autographo retractantis eorumque novam quandam *διασκευήν* instituentis post primam

recitationem, operam haud obscure sibi videtur animadvertere.

141. *hoc* 10. 11. 22. 25. 27. 45-50. 56-61. 68. 71-74. 77.

142. *an post te sella* 2. 3. 4. 11. 18. 21. 25-27. 57. 58. 70. 75. 76. *post te an sit sella* 5. 27. 46. 47. 48. 50. 51. 56. 59-69. 71-74. *post te sit sella* 49. 51. *sit post te sella* 10. *an posita sella* 12. 14. 15. 17. 19. *posita an sit sella* 22. 45. et cod. vet. Rittershus. prob. Sciopp. Verisim. IV, 10. *posita est an sella* 13. 20. 21.

143. *Antepedes* fuere qui malent. v. Comm.

144. *Cossus* 10. 11. 14. 15. 17-25. 27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et omnes fere codd. Paris. quos sequutus sum. *Gallus* 70. 75. 76. 82. — *habebat* pro *agebat* 21.

146. *flentem Basilo* 10. 25. 27. 45-50. 51-69. 71. 72. 73. 77. — *deducere* 10-25. 27. 45-50. 51-58. 60. 64. 65.

147. *feret* 16. 21.

Africa, si placuit mercedem ponere linguae.

Declamare doces? O ferrea pectora Vecti, 150

Quum perimit saevos classis numerosa tyrannos!

Nam quaecumque sedens modo legerat, haec eadem stans

Proferet atque eadem cantabit versibus Isdem.

Occidit miseros crambe repetita magistros.

Quis color et quod sit causae genus atque ubi summa 155

Quaestio, quae veniant diversae forte sagittae,

119. *imponere* 10. 11. 17-25. 27. 45-50. 54-69. 71-74. Sed *ponere praemia* docte dicitur, ut Gr. *τιθέναι ἀθλά*, pro proponere, statnere, constituere.

150. *Vecti* 14-25. 27. 45-50. 55-58. 60. 61. 63. 64. 65. 67-69. 71-74. ut in optimis libris Plin. XXIX, 1. Hinc *Vecti* scripsimus, ut secundus sit casus, non quintus. *Vectii* 62. 66. *Victi* 59. *Vetti* vel *Vetti* in reliquis, etiam Hennin. et Ach. — In omnibus, quotquot vidi, libris ita distinguitur: *Declamare doces, o ferrea pectora Vecti, Quum* cet. vel *D. doces, o f. p. Vetti*; *Quum* cet. Sed poeta, mi fallor, eodem orationis colore usus est, quo sup. v. 159. *Fidimus eloquio? Ciceroni nemo* cet. Ita et exquisitior vividiorque est dictio, et melius cohaerent, quae sequuntur. Rei gravitatem et per-motionem animi declarant interrogatio et responsio addita eaque exclamatione expressa. *Declamare doces? Rhetor es? vel rhetorem te esse profiteris aut gloriaris? O ferrea sint neccasso est pectora Vectii, quum* cet.

153. *Proferet* revocavi ex 23 a m. sec. 24. 25. 27. 47. 50. 54-58.

60-68. 71-74. 77. et omnibus codd. Paris. *Proferat* 16. *Perferet* alii, etiam Hennin. quod ad h. l. alienum, certe minus aptum videtur, neque explicatam ab iis, quibus probatur. — *vocibus* 16.

154. *Cambre* vel *cambre* 1. 2. 3. 5. 10. 14-20. 23. 24. 27. 45-49. 55. 69. 70. omnes MSS. Paris. et codex Pincier. cuius v. Parerg. IV, 5. Hanc lect. defenderunt Calder. et Scoppa Collect. II, 2. p. 66. ut h. l. designetur inscriptio declamationis de *Cambro*, Scytharum rege, cuius meminit Diodorus, vel de *Cambria* s. *Cambro-Britannia*, (hod. Wales) vel de oppido in Troade aut vico ad radices Gauri montis. Haec etiam Pithoeo arrisias mireris. Exagitate a Politian. Miscell. c. 53.

155. *Qui* 73. — *aut quid* 45. — *aut ubi* 26. 45.

156. *diversae parte* 49. *adversa parte* 16. *diversa parte* 10. 11. 15. 18-22. 25. 27. 29. 45-48. 50. 54-74. 77. *diversa a parte* 7. 14. 17. *diversa a parte* 24. Recte, opinor, et sic quodque emend. Lindenbr. Sed *diversae sagittae* exquisitius forsitan

Nosse velint omnes, mercedem solvere nemo.
 Mercedem appellas? quid enim scio? Culpa docentis
 Scilicet arguitur, quod laeva in parte mamillae
 Nil salit Arcadico iuveni, cuius mihi sexta 160
 Quaque die miserum dirus caput Hannibal implet;
 Quidquid id est, de quo deliberat, an petat Urbem
 A Cannis, an post nimbos et fulmina cautus
 Circumagat madidas a tempestate cohortes.
 Quantum vis stipulare, et protenus accipe, quoddo, 165
 Ut toties illum pater audiat. Haec alii sex
 Vel plures uno conclamant ore Sophistae,
 Et veras agitant lites, raptore relicto;
 Fusa venena silent, malus ingratusque maritus,
 Et quae iam veteres sanant mortaria caecos. 170
 Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
 Consilia, et vitae diversum iter ingreditur,
 Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,
 Summula ne pereat, qua vilis tessera venit

dictae pro: quae a diversa vel adversa parte veniunt.

157. *Scire* 50. 61. 62. 63. 65-68. 71-74. 77. — *volunt* 10-28. 45-50. 54-69. 71-74. 77. Utrumque probavit Lindenbrog. *ut velint* exquisitius est. — *red-dere nemo* 23.

159. *papillae* suspicari possis coll. loco Plinii, in Comm. laudato, et quia Fulgentius Mythol. II, 9. legit *si laeva parte papillae*, nisi hic memoriter locum laudavit, quod Hein. suspicatur. Sed nil interest.

160. *sapit* con. quidam male. Cf. Barth. ad Stat. Sylv. I, 2, 210.

161. *Quoque* 20. — *durus* (h. ē. cuius nullo labore aut corpus fatigari, aut animus vinci poterat, ut utar verbis Livii XXI, 4.) su-

spicari possis coll. Horat. Od. II, 12, 2. ubi v. interpp. Sed *epitheto dirus* maior h. l. vis inest, ut ap. Horat. Od. III, 6, 36. et IV, 4, 42. ad quae loca v. Mitscherl. — Post *implet* et *cohortes* v. 164. vulgo puncta ponuntur. Ego post *implet* distinctionem reposui minorem. Neque tamen magnopere repugnarem, si maior ei substitueretur, sublato puncto post *cohortes*, ut *apodosis* esset: *quantum vis stipulare* cet.

166. *Ast alii sex Et plures* 10. 11. 14-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et omnes codd. Paris. unde haec recepit Ach.

167. *cum clamant* 27. 46. 47. 50. 58. *declamant* 45.

Frumenti: quippe haec merces lautissima. Tenta, 175.
 Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
 Lautorum pueros, artem sciendens Theodori.
 Balnea sexcentis et pluris porticus, in qua
 Gestetur dominus, quoties pluit. Anne serenum
 Exspectet spargatque luto iumenta recenti? 180.
 Hic potius: namque hic mundae nitet ungula mulae.
 Parte alia longis Numidarum fulta columnis
 Surgat et argentem rapiat coenatio solem.
 Quantionumque domus, veniet, qui fercula docte
 Componat; veniet, qui pulmentaria condat. 185
 Hos inter sumptus sestertia Quintiliano,
 Ut multam, duo sufficient. Res nulla minoris
 Constabit patri, quam filius. Unde igitur tot
 Quintilianus habet saltus? Exemplum novorum
 Fatorum transi: felix et pulcher et acer; 190.
 Felix et sapiens et nobilis et generosus
 Appositam nigrae lunam subtextit alutae:
 Felix, orator quoque maximus et iaculator;
 Et, si perfrixit, cantat bene. Distat enim, quae
 Sidera te excipiant modo primos incipientem 195

175. *Latissima* 11. *laetissima*
 emend. Schurzii. ut *αἰσχροκῶς* di-
 ctum sit pro: haec merces tanta
 est, ut et de ea accepta laetan-
 dum sit. Immo, uberrima, lar-
 gissima, ut *laeta flumina, sege-*
tes cet. apud Virg. et al. Non
 male, quoniam mox *lautorum*
 sequitur.

179. *Vectetur* 24.

180. *Exspectent spargantque*
 15. *spargatque* praestiterit.

185. *Componet* 15. *Componit*
 14. 18. 20. 21 a m. sec. 22. 25.
 46. 48. 49. 53. 56. 57. 59-61. 65-
 69. 71 - 74. 77. et multi codd.
 Paris. sed recentt. — *veniat* 58. —

condet 18. *docet* 45. *condat*
 h. e. faciat, (a *condere*, non
condire) 15. 19. 24. 27. 47. 58.
 64. et optimi codd. Paris. unde
 illud nunc pro vulg. *condit* sub-
 stitui cum Ach. Dura certe h. l.
 est modorum variatio.

191. *est nobilis* 11.

193. *ioculator* 7. 47. 48. 84.

194. *Et si una voce scribendum*
crediderim, ut sensus sit: quam-
 vis sit raucus, tamen bene de-
 clamat. — *discat* 16. *dictat* 84.
 non improb. Schrader.

195. *accipiant* 27. 47. 48. 54.
 58. 64. 66.

Edere vagitus et adhuc a matre rubentem.
 Si Fortuna volet, fies de rhetore consul:
 Si volet haec eadem, fies de consule rhetor.
 Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud, quam
 Sidus et occulti miranda potentia fati? 200
 Servis regna dabunt, captivis Fata triumphos.
 Felix ille tamen corvo quoque rarior albo.
 Poenituit multos vanae sterilisque cathedrae,
 Sicut Thrasy Machi probat exitus atque Secundi
 Carrinatis: et hunc inopem vidistis, Athenae, 205
 Nil praeter gelidas ausae conferre cicutas.
 Di, maiorum umbris tenuem et sine pondere terram
 Spirantesque crocos et in urna perpetuum ver,
 Qui praeceptorem sancti voluere parentis
 Esse loco. Metuens virgae iam grandis Achilles 210
 Cantabat patriis in montibus: et cui non tunc
 Eliceret risum citharoedi cauda magistri?
 Sed Rufum atque alios caedit sua quaeque iuventus,
 Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
 Quis gremio Enceladi doctique Palaemonis affert, 215
 Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc,

196. ex matre 11.

197. fies de consule rhetor, et
 v. 198. fies de rhetore consul
 10. 16. 21. 25. 46. 48. 49. 55. 56.
 57. 59.

199. an 19. 20. 22. 45. — ali-
 quid 47. 48. 58.

201. triumphos recepi ex 11.
 12. 14-22. 24. 25. 27. 45-50.
 55-69. 71-74. 77. triumphum
 70. 75. 76. 82.

202. colvo 11. Mendum h. l.
 latere suspicabatur Schurzfl.

205. Carinatis 45-47. 50. 56.
 60. 65. 74.

206. ausae donare 22. — cui
 ferre coni. Schrader.

210. magnus Achilles 22.

212. Quidam pro signo inter-
 rog. perperam ponunt punctum,
 ut cui ad Achillem referatur.

213. Rufum 25. 27. 47. 49. 57.
 58. 61-68. 71. 73. 77. Rutum
 23. — quemque 11. 14-17. 20.
 21. 22. 72.

215. Enceladi restitui ex 11.
 17. 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74.
 Enceladi 10. 14. 15. 16. 18. 20-
 24. 45. Hencheladi 19. Celadi
 70. 75. 76. 82. Quod tamen ex
 his nominibus Grammatico et
 quidem celebri fuerit, non con-
 stat.

Quodcumque est, (minus est autem, quam rhetoris aera),
 Discipuli custos praemordet Acoenonoëtus
 Et, qui dispensat, franget sibi. Cede, Palaemon,
 Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quam 220
 Institor hibernae tegetis niveique cadurci,
 Dummodo non pereat, mediae quod noctis ab hora
 Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sederet,
 Qui docet obliquo lanam deducere ferro;
 Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas, 225
 Quot stabant pueri, quum totus decolor esset
 Flaccus et haereret nigro fuligo Maroni.
 Rara tamen merces, quae cognitione tribuni
 Non egeat. Sed vos saevas imponite leges,
 Ut praeceptori verborum regula constet, 230
 Ut legat historias, auctores noverit omnes,
 Tamquam unguis digitosque suos; ut forte rogatus,
 Dum petit aut thermas aut Phoebi balnea, dicat
 Nutricem Anchisae, nomen patriamque novercae
 Anchemoli; dicat, quot Acestes vixerit annos, 235
 Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.
 Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
 Ut si quis cera vultum facit: exigite, ut sit

217. minor 24. — certe pro
 autem 22. multo pro autem 26.

218. v. Excurs. ad h. l.

219. franget 11. 14. 17-20. 23.
 25. 26. 27. 46. 47. 48. 57. 58. 59.
 et XV codd. Paris. Restitui illud
 nunc cum Ach. pro vulg. frangit.

222-224. absunt a 19. ne per-
 eat 10. 20. 21. 22. 60. 65. —
 umbra pro hora 7. quae vera
 forte lectio est, certe elegantior.

223. sedebat 10. 11. 12. 14-18.
 20-25. 27. 45-50. 54-69. 71-
 74. 77.

225. ne pereat 19.

229. leges imponite saevas 16.
 19. saevas 49.

233. Cum 20. — plebi balnea
 60. 65.

234. patriam nomenque 45.

235. Anchemoli recepi ex 25.
 27. 46. 47. 48. 50. 56-60. 64. 65.
 77. Serv. et plerisque libris Virg.
 Aen. X, 389. v. Comm. Arche-
 moli 45 a m. sec. Anthenoris
 16. Archemori in reliquis libris.

236. Siculis 75. Siculi 76.
 prob. C. Vales.

238. in cera 15. cerae Casaub.
 ad Pers. V, 40.

Et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
 Ne faciant vicibus. Non est leve, tot puerorum 240
 Observare manus oculosque in fine tremantes.
 Haec, inquit, cures, et, quum se verterit annus,
 Accipe, victori populus quod postulat, aurum.

S A T I R A VIII.

ARGUMENTVM.

Quid refert, nobilem esse et originem a summis ducere viris, si male vivitur noctisque tempus extrahitur alea et epulis? v. 1—12. Qua iure maiorum gloria in-

240. 241. Valla et alii movent, hos versus non legi in codd. suis et spurios esse. Exstant tamen in 8. omnibusque libris ab Ach. et me collatis. Laudantur etiam a Servio ad Virg. Ecl. III, 8. et propter obscenitatem haud dubie a monachis quibusdam deleti sunt.

241. *patrantes* pro *tremantes* conii. Durantius Casellius Var. Lect. I, 9. et alii coll. Pers. I, 18. ubi v. vet. Schol. et Casaub. Sed vulgata lectio non est sollicitanda.

242. *curas*, et 10. 12. 14—22. 24. 26. 27. 45—49. 51. 55. 58. 64. 65. 66. 70. *curas*, sed 23. *cura*, sed 87. *cures*, et 11. 25. 50. 56. 57. 59—63. 65. 67. 68. 69. 71—77. Hos sequutus sum! semper tamen, fateor, mihi displicuit *inquit*, propter praec. plur. *vos imponite* cet. v. 229. et *exigite* v. 237. Nunc video, Schurzfleisch. bene haec adnotasse: „*At vos, Haec cura: sed quum* cet. in Cod. meo. Recte; vel saltem

Inquitis, haec cura. Sed prior lectio elegantior est et plane satirica, utpote qua obiectioni praecceptorum, *Non est leve* cet., nihil aliud respondere finguntur parentes, quam *Hoc cura*, de mercede videlicet non sollicitus: *sed quum* annuus praeterlapsus est et magistri salaria repetunt, indignabundos ait eosdem dicere, *Accipe aurum* cet.“ Recte, opinor; et facila ex illa lectione, *At vos, Haec cura: sed quum* cet. reliquae nasci poterant. *Inquitis* enim vel *inquit* glossa fuit, verbis *At vos* adscripta, quae deinde in textum irrepsit, extrusis illis verbis. Illa vero, *victori populus quod postulat*, videntur poetae ipsius verba esse et parenthesi includenda. H. Valesius legendum putabat *Haec, inquam, cures*, ut poeta alloquatur grammatices professorem, vel potius *Haec, inquis, curas*, i. e. haec omnia curas, inquis aut respondes mihi, grammaticae.

solentius se iactat, qui avaritia et mollitis labem ei ad-
 spergit? 13—18. Sola nobilitas est virtus; et qui ani-
 mi bonis morumque probitate excellit, vir patriae utilis,
 is profecto, quodcumque illi sit nomen ac genus, dignus
 est, qui in nobilium referatur numerum et de quo, tam-
 quam raro cive, rei publicae gratulemur. 19—30. Qui
 vero praeter titulos nihil habet, quo gloriari possit, non
 re vera generosus est, quamvis speciosum ferat nomen,
 quod turpibus quoque rebus eoque indignis per ludum
 nonnumquam et iocum damus. 30—38. Nemo potius
 stolidior eo, qui, quum nihil ipse praeclari fecerit, cur
 vere nobilis sit censendus, natalium splendore inflatur
 hominesque obscuro loco ortos campano supercilio despi-
 cit. 39—46. Horum enim multi sunt utilissimi rei pu-
 blicae cives, qui vel de iure respondent ipsasque indocti
 nobilis causas agunt, vel operam in re militari praestant:
 at ille, qua est ignavia et stupiditate, a trunco seu sta-
 tua non differt, nisi quod vivit et spirat. 46—55. In
 brutis quoque animalibus non genus spectatur, sed virtus,
 et generosus appellatur equus, qui alios cursu superat;
 qui vero degener est et ignavus, vili pretio redariis ven-
 ditur aut molitoribus. 56—67. Quodsi igitur admira-
 tione et laude nostra dignus videri cupis, operam da, ut
 ipse egregiis eam facinoribus merearis, neque omnia de-
 beas maioribus, vel totus ex eorum gloria pendear, si-
 milis tecto, quod subductis columnis corruit, vel viti,
 quae, nisi ulmo alligatur, humi iacet et marcescit. 68—
 78. Esto bonus miles, tutor, iudex; et, si vel tyrannus
 tormentorum metu falsum tibi testimonium extorquere co-
 nabitur, cave ne vitam praeferas virtuti bonaeque consci-
 entiae, quibus amissis ne dignus quidem es, qui vivas.
 79—86. Provinciam si aliquando obtinueris, cogita,
 quaeso, quae praemia te maneant, si bene, quae poe-
 nae, si male eam administraveris, neque avaros imitare
 praesides, qui provincialibus olim omnes, quo abunda-
 bant, aurum, argentum, ebúr et marmor per vim eripu-
 ere et nunc ne viliores quidem res atque ad vitam susten-

tandam necessarias iis relinquunt. 87—112. Impune quidem diripies imbelles et luxu effeminatas gentes; sed cave saltem, ne magnam bellicosus iniuriam facias, quibus auro argentoque spoliatis arma certe supersunt. 112—126. Si, neque tu ipse, neque uxor et comites tui quidquam rapiunt vel pecunia corrumpuntur, facile patiar, te originem tuam, a quocumque velis, repetere: si vero libidinose socios et crudeliter tractas, eo notiora omnibus et manifestiora sunt flagitia tua, quo illustriore loco natus es. 127—141. Quare vero nobilitatem tuam praedicas, si sceleribus eam polluis? 142—145. Lateranus, quum consul esset, noctu et summo magistratu deposito medio die aurigabat frequentabatque popinas, ubi ab unguentariis, cauponibus et scortis blande excipiebatur, versabaturque cum sicariis, nautis, latronibus, carnificibus et fabris: quae flagitia pueris et adolescentibus condonanda sunt, non viris, nedum summo loco natis; qui tamen id sibi licere putant, vel adeo laudi ducunt, quod in vilissimae conditionis hominibus damnant poenaeque dignum censent. 145—182. Turpiora etiam his committunt nobiles et, consumptis per luxum opibus, alii operam scenae addicunt mimorumque agunt partes, alii ad ipsas gladiatorum artes descendunt, et nunc quidem sponte, non, ut olim, coacti a Nerone, citharoedo. 183—199. Quin eo impudentius progrediuntur, ut in arena ab omnibus cognosci cupiant et hinc Retiarii esse velint, qui soli ex gladiatoribus nudo vultu pugnant. 200—210. Vera nobilitas a virtute, non a titulis et generosa stirpe pendet, nec quisquam dubitabit, Senecam, virum ignobilem, sed bonum, praeferre Neroni Imperatori, qui matrem, uxores, sororem, fratrem aliasque propinquos occidit, in theatris cantavit et Troica scripsit. 211—230. Catilina et Cethegus nobilissimi fuere viri, sed patriae perdendae consilium inierunt, quam interitu vindicavit Cicero consul, novus homo, qui pacis artibus plus gloriae, quam Octavius victoria Actiaca et Philippica, adeptus est primusque decreto Senatus Patris

patriae cognomen accepit. 231—244. *Marius, alius Arpinas, qui mercenarius olim arator alieni agri et miles gregarius fuit, vicit Cimbros praesensque a re publica periculum propulsavit, adiuvante quidem Catulo, viro nobilissimo, qui tamen non triumphasset, nisi ignobilis collega, duobus sibi oblatis triumphis, uno contentus fuisset.* 245—253. *Decii, plebeii et humili familia geniti homines, pro patria se devoverunt, et haec piacula, propter personarum dignitatem, averruncandae Deorum irae suffecere.* 254—258. *Servius, captiva natus, regnum adeptus est et bonorum regum ultimus fuit.* 259. 260. *Filii contra Bruti, primi consulis, cum aliis adolescentibus nobilibus de patria eiectis regibus prodenda coniuraverunt, et servus rem ad Patres detulit.* 261—268. *Praestat itaque humili loco natum esse et virtutibus excellere, quam maiorum gloriam vitiis flagitiisque contaminare.* 269—271. *Quicumque vero vel antiquissima stirpe orti sunt, ab ignobilibus certe aut sceleratis adeo hominibus genus ducunt.* 272—275.

Satira nobilissima et perfectissimis poetae nostri carminibus adnumeranda. Ea praeclare docuit, veram nobilitatem non veteri prosapia et multis imaginibus, sed virtutibus magnisque in rem publicam meritis contineri; idque exemplis exquisitissimis illustravit. Simile argumentum tractavit Horatius Sat. I, 6. sed ratione longe diversa. Quid intersit inter Horatium et Iuvenalem, iam bene ostendit Koenig de Sat. Rom. p. 71. his verbis: „Apud illum omnia sermonis naturalis filo procedunt, unumquodque sponte nasci ex antecedentibus, aut sine studio oblatum videtur, nihilque fere nisi turbato omnium ordine potest omitti: hic primum minus circumspecte vitium a fronte aggreditur, deinde in vitiis et opprobriis nobilitatis undique colligendis desudat eaque, ut hiatum quidem non animadvertas ullum, aliqua ratione inter se consociat et copulat; apparent tamen, ut in opere composito et nondum dolato, partes earumque commissurae, nullaque adeo cum toto cohaeret, ut non aut alium locum obtinere, aut

omnino abesse possit. Hoc materiae parandae et coacer-
vandae nimio, quod declamandi consuetudini tribui potest,
studio omisso, in partibus exprimendis mira est Iuvena-
lis sollertia, ut in hac re vel cum Horatio certamen ei
non fuisset perhorrescendum. — Scripta est haec Satira
post mortem Neronis, in quem v. 193. et 211 — 230. acer-
bissimè invehitur poeta, quod eo vivo non ausus esset facere.
Conf. sup. I, 169. 170. Praestantissima eius versio est
germanica Denisii, (*Juvenal an Ponticus vom wahren
Adel, übersetzt und erläutert von Denis. Wien u. Leip-
zig 1796.*) quam cum illa conferri cupio. Boileau Des-
preaux hanc satiram fere ad verbum expressit Sat. V., sed
longe Iuvenali est inferior; Ach.

Stemmata quid faciunt, quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri pictosque ostendere vultus
Maiorum et stantes in curribus Aemilianos
Et Curios iam dimidios humerosque minorem
Corvinum et Galbam auriculis nasoque carentem? 5
Quis fructus generis tabula iactare capaci
*Corvinum, posthac multa contingere virga

SAT. VIII.

1. *Schemata* perperam emend.
Alciat. de verb. signif. lib. IV. et
Parerg. II, 30. probb. Voss. Inst.
Or. V, 1. et Grang.

2. *pictos* 11. 13. 17 — 22. 24. 45.

4. *dividuos*, h. e. fissos, ma-
lebat Nicol. Heins. ad Sil. III,
42. — *humerosque minorem Cor-
vinum* 8. 9. 14. 70. 75. 76. 82. et
IX codd. Paris. *nasuque mino-
rem Corvinum* 26. *nasumque
minorem Corvinum* 7. 29. *na-
sumque minorem Corvini* 10. 11.
12. 15 — 25. 27. 45 — 50. 54 — 69.

71 — 74. 77. et XXVI. MSS. Paris.
Male! nam *naso carentem* mox
sequitur. *humeroque minorem
Corvinum* reposuit Prat. offensus
forte plurali *humeros*. Sed is
pro sing. positus, ambiguitatis
quoque vitandae causa, et doctior
est, ut et quartus casus. v. Comm.

5. *Gallum* 29.

6. *Qui* 50.

7. Hic versus legitur in 1. 8. 9.
14. 37. 43. 70. 75 — 77. et XXVIII
MSS. Paris. sed abest ab 10 — 13.
15 — 27. 31 b. 45 — 50. 54 — 69. 71 —
74. et VII codd. Paris. Primus

Fumosos Equitum cum Dictatore magistros;
 Si coram Lepidis male vivitur? Effigies quo
 Tot bellatorum, si luditur alea pernox 10
 Ante Numantinos? si dormire incipis ortu
 Luciferi, quo signa duces et castra movebant?
 Cur Allobrogicis et magna gaudeat ara
 Natus in Herculeo Fabius lare, si cupidus, si
 Vanus et Euganea quantumvis mollior agna; 15
 Si tenerum adtritum Catinensi pumice lumbum
 Squalentes traducit avos emtorque veneni
 Frangenda miseram funestat imagine gentem?
 Tota licet veteres exornent undique ceræ
 Atria, nobilitas sola est atque unica virtus. 20
 Paulus vel Cossus vel Drusus moribus esto;

eum revocavit Lipsius, qui in Epist. Quaest. IV, 15. monet, illum non de trivio esse et ad rem aptissimum. Conf. ad VII, 139. Mea qualicumque sententia nullum fere verbum non in eo suspectum est: unde asterisco a me notatus et ejectus ab Ach. Corvinum modo memoraverat poeta; vocab. autem *posthac* alienum est ab h. l., ne dicam ineptum; praeterea pro *contingere*, quod non nisi in 1. exstat et glossam redolet, in reliquis libris legitur *deducere*, ex quo commodam haud facile elicies sententiam; denique hoc versu deleto nihil est, quod desideretur vel nos offendant.

8. *Famosus* 24. *Famosus* 10-13. 15-23. 25. 27. 28. 47-49. 54-60. 65. et plerique codd. *Paria*. Mancinellus exponit illustres, Ascensius gloriosos et optima fama, pessime Calderinus

JUVENAL. VOL. I.

infames. Sed vulgata lectio longe melior.

11. *Ante matutinos* — *ortus* 21 a m. pr. 26. et multi codd. *Paris.* adversante metro. *Ante Numantinos* — *ortus* 12. 15-25. 27. 45-49. 55-57. 61. 62. 63. 65. 66. 67. 71. 73. et plerique codd. *Paris.* probb. Valla et Mancin. *ortu* 18. 19. sed puncto post *pernox* posito, non post *Numantinos*.

14. *cupidus sit* 16. 27. 47.

17. *traducit* 1. 14. 15. 47. 50. 61-76. et cod. Put. *prodacit* 2. 5. 7. 10. 11. 16-19. 23-26. 29. 45. 46. 48. 49. 55-60. 65. 77. et codd. *Paris.* fere omnes. *perducit* 12. *prodacat* 15. 20. 21. 22.

18. *ostendit* pro *funestat* 21.

20. *est sola* 27. 46. 47. 48. 54. 60. 65. probb. Maillartio, ut nihil duabus vocibus *sola* et *unica* intersit praeter copulam.

21. *Paulus et Cossus et Dra-*

L

Hos ante effigies maiorum pone tuorum:
 Praecedant ipsas illi te Consule virgas.
 Prima mihi debes animi bona. Sanctus haberi
 Iustitiaeque tenax factis dictisque mereris? 25
 Agnosco procerem. Salve, Gaetulice, seu tu
 Silanus, quocumque alio de sanguine! rarus
 Civis et egregius patriae contingis ovanti.
 Exclamare libet, populus quod clamat, Osiri
 Invento. Quis enim generosum dixerit hunc, qui 30
 Indignus genere et praeclaro nomine tantum
 Insignis? Nanum cuiusdam Atlanta vocamus,
 Aethiopem cycnum, pravam extortamque puellam
 Europen: canibus pigris scabieque vetusta
 Levibus et siccae lambentibus ora lucernae 35
 Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est,
 Quod fremit in terris violentius. Ergo cavebis

sus 11. aut *Cossus*, aut *Dru-*
sus 17. utrumque contra metrum.
vel Drusus, vel Cossus 16. —
moribus es tu (h. e. si tu es mo-
 ribus Paulus cet.) legendum pu-
 tabat H. Vales.

23. *Procedant* 27. 46. 47. 48.
 quod ab h. l. alienum est, etsi
 de solenni Consulum pompa ad-
 hibetur, qua primo initi magi-
 stratus die ex aedibus suis in Ca-
 pitolium deducebantur; unde et
 dictae processiones Catholicorum
 Romanensium. Cf. sup. ad I, 39.
 in Comm.

24. *Prima tibi debes animi*
bona coni. H. Vales. ut poeta
 sine interruptione loquatur, non
 vero v. 21-28. Virtus loquens
 inducatur, et v. 29 seq. poeta suo
 nomine.

26. *Gaetulice* vulgo male scri-
 bitur. Nam *Γαυτῦλος* dicuntur,

a quibus devictis cognomen ac-
 cepit Lentulus.

27. *querumve* non male coni.
 Schrader. Sed v. ad IV, 63.

31. *est pro et* 60. 65.

33. *cygnum* 17. 18. 19. 60. v.
 ad VI, 165. — *pravam* 16. 17. 20.
 23. 35.

34. *Europam* 10. 15. 16. *Eu-*
ropem 18. 19. 20.

35. *Levibus*, non *Lacvibus*,
 60. 64. Recte. v. ad II, 12.

36. *tigris, pardus, leo* 25. 56.
 57. 59. 60. 64. 65. Suspiciari pos-
 sia, et post *leo* inserendum esse
 ex 22. et 45. vel *seu* pro *si* leg.
 cum Schradero. Cf. tamen ad
 IV, 63.

37. *fremet* 11. 17. 20. 21. 25.
 27. 46-48. 50. 54-69. 71-74.
 77. et multi codd. Paris. — *in*
terra 17.

Et metues, ne tu sis Creticus aut Camerinus.

His ego quem monui? tecum est mihi sermo, Rubelli
Blande. Tumes alto Drusorum stemmate, tamquam 40
Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses,
Ut te conciperet, quae sanguine fulget Iuli,
Non quae ventoso conducta sub aggere textit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis; 45
Ast ego Cecropides. Vivas et originis huius
Gaudia longa feras; tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies: solet hic defendere causas
Nobilis indocti. Veniet de plebe togata,
Qui iuris nodos et legum aenigmata solvat. 50
Hic petit Euphraten juvenis domitique Batavi

38. *metuas* 16. 27. 47. 48. 58. —
ne sis tu 11. *ne tu sic* (eadem
irrisione, similiter per risum) vel
ne sic tu scil. sis aut dicaris, non
male emend. Iunius. Illud etiam
coni. Schrader et recipit Prat. —
ac Camerinus malebat Schrader.

39. *Hic* 71. — *est* non exstat
in 48.

40. *Blande* restitui ex 1. 10.
11. 12. 15-24. 26. 27. 28. 45-49.
54. 55. 70. 75-77. et plurimis
MSS. Paris. *Blance* 58. *Plançe*
25. 50. 56. 57. 59-69. 71-74.
Plaute reposuere Grang. et Hen-
nin. ex emend. Lips. ad Tacit.
Ann. XIII, 19. ubi conf. Ryckius,
qui eam in dubium vocavit. In
locis tamen Taciti, quos in Comm.
laudavi, libri tantum non omnes
patri dant *Blandi*, et filio *Plauti*
cognomen. — *tumens* 57. 59. —
Drusorum sanguine 10. 11. 17.
19. 20. 23. 25. 27. 46-50. 51-
67. 71. 72. 73. et XXV codd. Paris.

43. *sub aëre* 11. 16. 19. 24.
27. 45-50. 55. 58. 61-64. 66.
67. 69. 71-74. quod Britann. et
Farnab. interpretantur: sub dio,
Flavius autem Coniect. c. 13. in
atrio, ubi mulieres olim textri-
nam exercebant.

47. *gente* pro *plebe* 29.

48. *invenias* 16.

49. *venit et de* 12. 23. 45. —
gente pro *plebe* 4. 7. 16. 17. 19-
22. 26. Utrumque forsitan rectius,
iudice etiam Schradero. Vulgo
distinguitur: *indocti, veniet* cet.
prob. Hein. v. ad IV, 63. — *tō-*
gatus emend. Sriver.

51. *Britanni* pro *Batavi* in
quibusdam libris, nescio quibus,
teste ac prob. Bahrdr. Id omnino
arridere potest propter rationem,
in Comm. memoratam, et pro-
pter victorias, ab Agricola, sum-
mo illius aevi duce, ex Britannis
relatas. Sed vulgata quoque le-
ctio non plane spernenda est.

Custodes aquilas, armis industrius; at tu
 Nil nisi Cecropides truncoque simillimus Hermæ.
 Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod
 Illi marmoreum caput est, tua vivit imago. 55
 Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
 Quis generosa putet, nisi fortia? nempe volucrem
 Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
 Fervet et exultat rauco victoria Circo.
 Nobilis hic, quocumque venit de gramine, cuius 60
 Clara fuga ante alios et primus in aequore pulvis:
 Sed venale pecus Corythæ posteritas et
 Hirpini, si rara iugo Victoria sedit.
 Nil ibi maiorum respectus, gratia nulla
 Umbrarum: dominos pretiis mutare iubentur. 65
 Exiguus tritoque trahunt epiredia collo

omnium, quod sciam, librorum
 auctoritate firmatur.

57. *putat* 10. 15-17. 27.

58. *cui facili* 12. *facili qui* 46.

47-48. *facilis cui* ed. Prat. ut
 sensus sit: qui velocitate sua mul-
 tas facile victorias parat. Sed
 vulgata lectio exquisitor, nec *pal-*
ma h. l. victoria est.

62. *Corithæ* 17. 18. 19. 25. 27.

48. 56. 57. 59-70. 74. 77. *Cho-*
ritas 20. *Corinthe* 11. 58. *Co-*
rythæ plerique exhibent libri,
 et vulgo putant, id equæ gene-
 rosissimæ nomen esse, inditum ei
 vel a *Corytho* monte, (hod.
Monte Corvo) ubi enutrita sit,
 vel a *Corytho*, Etruriæ oppido,
 quod et *Cortona* vocatur. v.
 Heyne Exc. ad Virg. Aen. III,
 170. Sed ita potius leg. *Cory-*
thi vel, quia duæ priores syll.
 h. l. producantur, *Cortonæ*;
 de cuius tamen generosis equis

haud quidquam legere memini.

Corysæ 1. vel ex emend. Schurzæ.

Coryfari. Vet. Schol. est: „*Co-*
ryseorum (vel *Coryphaeorum*)
 equorum in Achaia prima nobili-
 tas fuit.“

63. *Arpini* 20. *Harpinnæ*
 con. Farnab. quod est nomen
 equi carulis Oenomai ap. Ly-
 cophr.

64. *Nil tibi* 45. 60. 65. — *glo-*
ria nulla est 13. 16.

66. *trito et ducunt* 24. et
trito d. 15. *tritoque* 10. 12. 14.
 15. 19. 25. 26. 46. 47. 48. 50. 54-
 59. 71-74. 77. *trahunt* 15. 25.
 46. 48. 50. 56. 59-69. 71-74.
 77. Utrumque recepi, ut oratio
 lenius fluat. *trito ducunt* 16. 17.
 18. 20-23. 45. 49. 70. 75. 76. 82,
 prob. Hein. Cf. ad IV, 63. *du-*
cuntur 47. 58. *vehunt* 26. — *epi-*
redia rectius, quam *epirrhedia* et
epirrhedia, scriptum in 17-20.

Segnipedes dignique molam versare Nepotis.
 Ergo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
 Quod possim titulis incidere praeter honores,
 Quos illis damus et dedimus, quibus omnia debes. 70
 Haec satis ad iuvenem, quem nobis fama superbum
 Tradit et inflatum plenumque Nerone propinquo.
 Rarus enim ferme sensus communis in illa
 Fortuna. Sed te censi laude tuorum,
 Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse futurae 75
 Laudis agas. Miserum est aliorum incumbere famae,
 Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
 Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.
 Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 Integer. Ambiguae si quando citabere testis 80
 Incertaeque rei; Phalaris licet imperet, ut sis
 Falsus, et admoto dictet periuria tauro,
 Summum crede nefas animam praeferre pudori
 Et propter vitam vivendi perdere causas.
 Dignus morte perit, coenet licet ostrea centum 85.
 Gaurana et Cosmi toto mergatur aeno.
 Expectata diu tandem provincia quum te
 Rectorem accipiet, pone irae frena modumque,
 Pone et avaritiae; miserere inopum sociorum.

25-25. 27. 46-48. 57. 58. 61-
 63. 66. 67. 71. 72. 74. 76. nam
 Romani, ut verbis Quintil. inst.
 or. I, 5, 68. utar, *fecere hanc*
vocem ex utraque aliena, πρὸ
Graeca et re da (v. ad III, 10.)
Gallica.

68. *primum* coni. Salmas. ad
 Solin. p. 61.

69. *possis* 24. — *inseribere*
 77-

70. *ac* 10. 12. 14-17. 19-24.
 43. *aut* 18. — *dabimus* pro *de-*

dimus legendum putabant Mark-
 land. et DuRaulx.

71. *vobis* 48. *stemnia* *profumo*
 coni. Iacobe.

73. *sensus* *ferme* 15. 23.

75. *sic tu* *ut* 19. *si tu nihil*
 13. 20. 22. *nil* 45.

81. *causam* 26.

85. *tantum* *vel secum* pro *cen-*
tum coni. Schrader.

86. *toto Cosmi* 24. — *aheno*.
 25. 27. 46. 47. 49. 57. 58. 60-69
 71-74. v. ad III, 285.

Ossa vides regum vacuis exsucta medullis. . . 90
 Respice, quid moneant leges, quid curia mandet,
 Praemia quanta bonos maneant, quam fulmine iusto
 Et Capito et Numitor ruerint, damnante senatu,
 Piratae Cilicum. Sed quid damnatio confert,
 Quum Pansa eripiat, quidquid tibi Natta reliquit? 95
 Praeconem, Chaerippe, tuis circumspice pannis,
 Iamque tace. Furor est, post omnia perdere naulum.
 Non idem gemitus olim neque vulnus erat par
 Damnorum, sociis florentibus et modo victis.
 Plena domus tunc omnis et ingens stabat acervus 100
 Numorum, Spartana chlamys, conchyliis Coa,
 Et cum Parrhasii tabulis signisque Myronia

90. *videns* aut *vide* (considera eos esse) legendum putabat H. Vales. — *rerum* 5. — *exsucta* 1. 12. 17. 70. 75-77. 82. et pauci quidem, sed optimi codd. Paris. *exusta* 3. 5. 18. 24. 27. 46. 47. 48. 58. *exuta* 2. 10. 13. 15. 16. 20. 21. 22. 29. 45. *exhausta* 14. 19. 23. *exhausta* 25. 26. 49. 50. 54-57. 59-69. 71-74. Sed nostra lectio exquisitior est, haec glossa videtur.

98. *Numitor* 1. 12. 21-24. 47. 58. 70. 75. 76. 77. 82. *Tutor* 11. 14-20. 25. 26. 45. 46. 48-50. 54-57. 59-69. 71-74. et X codd. Paris. quos secutus est Ach. Quenam lectio praefenda sit, non constat; et neutra forsitan probanda est. Romanarum certe rerum scriptores, quod sciam, neque Numitoris, neque Tutoris mentionem faciunt, qui Ciliciae praefuerit: Iulius certe Tutor, Trevir, de quo nonnulli h. l. cogitarunt, ripae Rheni, non Cili-

ciae, a Vitellio Imp. praefectus. v. Tac. Hist. IV, 55. *Sutor* 10. *Tuto* 65. *tutor* conii. Plathner, ut designetur tutor provincialis, qui in municipiis fuerit, quod Romae tribunus pl.

95. *eripiet* 19 a pr. m. — *Natta* 19. 23. 24. 49. 50. 58. 64. *Nata* 18. 21. 45. 46. 61. — *relinquit* 16. 61.

96. Hic versus ante v. 95. legitur in 7. 10. 12. 14. 17-27. 45-49. 54-60. 65. et omnibus fere codd. Paris. *Praetorem Chaerippe* cet. male emend. Plathner hoc sensu: Praetorem, licet illum adspicias in pannis tibi creptis praesidentem, accusare superse.

97. *pendere* 47. 48. 58.

98. *nec* 14-20. 23. 25. 27. 45-59. 54-69. 71-74.

101. *et Spartana* 23. — *Choa* 17. 19-22. 24. 27. 45-48. 50. 58. 64.

Phidiacum vivebat ebur, nec non Polycleti
 Multus ubique labor: raræ sine Mentore mensæ.
 Inde Dolabella est atque hinc Antonius, inde 105
 Sacrilegus Verres. referebant navibus altis
 Occulta spolia et plures de pace triumphos:
 Nunc sociis iuga pauca boum, grex parvus equarum
 Et pater armenti capto eripietur agello;
 Ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum, 110
 Si quis in aedícula Deus unicus. Haec etenim sunt
 Pro summis: nam sunt haec maxima. Despicias tu
 Forsitan imbelles Rhodios unctamque Corinthon:
 Despicias merito. Quid resinata inventus

105. Vera forte lectio *Dolabellæ atque cet.* quumque librarii ignorarent, tres Dolabellas fuisse praesides diretoresque provinciarum, ab aliis repositum *Dolabella e.* (est) *atque*, ab aliis *Dolabella atque*: nam est non exstat in 9. 10. 14-20. 23. 24. 26. 27. prob. Plathnero. De quo hiatu v. sup. ad I, 151. *Inde Dolabellas atque hinc* emend. Scalliger. Interpunctio post *Verres* vel retineri potest, (v. Comm.) vel tolli: *hinc Antonius, inde* (propterea, vel ex his et illis terris) 8. *Verres referebant cet.* Manso coni. *Inde Dolabellæ statuæ; hinc Antonius, inde Sacrilegus Verres referebant cet.* Sed *ὑποοικίστρεν* in verbis *inde Dolabellæ statuæ* aurea offendunt, neque permutatio illa lectionum tam facilis est, quam illi videtur.

107. *Occulta et spolia* 50. 64. 74. Sed syll. finalis, per se brevis, sequentibus duabus tribusve consonis, modo corripitur, modo

producitur. v. sup. ad VI, 109. Hiatus quoque Iuvenali frequentes, v. ad I, 151.

108. *iuga parva* 16. 19. 26. — *boum et grex* 27. 46. 47. 48. 50. 59-69. 71. 72. 73. — *equorum* 18.

109. *eripietur* 10. 11. 14. 16-20. 23. 25. 26. 27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. omnesque codd. Paris. quod restituit Ach. Sed *eripietur* est exquisitius. *eripiuntur* 22. 21.

110. *signum est* 16.

111. 112. Versus forte spurii. v. Comm.

112. *despicies* 59.

113. *imbellis* 22. — *Corinthon* pro vulg. *Corinthum* recepi ex 14-17. 20. 21. 45. 49. 60. 65. quæ dectior scriptura ipsi poetæ, non librariis tribuenda videtur. *Corinthon* 19. 22. *Corynthon* 24.

114. *Despicies* 19. — *quid resinata* 2. 10. 11. 12. 14-21. 25. 26. 27. 47. 48. 54. 58. 70. 74-77. 81. 82. Recte! *quid enim resinata* 22. 45. 46. 50. 61-69. 73.

Cruraque totius facient tibi levia gentis? 115
 Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis
 Illyricumque latus: parce et messoribus illis,
 Qui saturant urbem Circo scenaeque vacantem.
 Quanta autem inde feres tam dirae praemia culpaе,
 Quum tenues nuper Marius discinxerit Afros? 120
 Curandum in primis, ne magna iniuria fiat
 Fortibus et miseris. Tollas licet omne, quod usquam est
 Auri atque argenti; scutum gladiumque relinques
 Et iacula et galeam: spoliatis arina supersunt.
 Quod modo proposui, non est sententia: verum 125
 Credite me vobis folium recitare Sibyllae.
 Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
 Vendit Acersecomes, si nullum in coniuge crimen,
 Nec per conventus et cuncta per oppida curvis
 Unguibus ire parat numos raptura Celaeno: 130
 Tunc licet a Pico numeres genus, altaque si te
 Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
 Inter maiores ipsumque Promethea ponas:

72. 73. *nam quid resinata* 24.
 25. 49. 55. 56. 57. 59. 60. 65. Non
 defuere, qui alterutrum proba-
 rent, decepti prava lectione Mar-
 tial. III, 67, 2. Sed syll. priores
 voc. *resina* producuntur ubivis.
 Hinc Raderus ad Martial. l. c.
 emend. *nec resinata*.

117. *Illyricumque latus* legit N.
 Heins. ad Ovid. Her. XII, 27. —
et abest, a 16. — istis 21. ipsis
 20.

118. *Qui saturant turbam*, h.
 e. plebem Romanam, corrig.
 Dorleans. — *circis* 14. 17. 20. 21.

123. *relinques* pro *relinquens*
 restitui ex 11. 14. 21. 24. 27. 45-
 50. 54. 55. 56. 59-63. 65. 68. 71-
 74. 76.

124. *iacula* 12. 14-20. 25. 45-
 50. 57-63. 65-69. 71. 72. 73.

125. *verum est. Credite est.*
 75. 76. 82. Ego *verum Credite*
 revocavi ex 10-27. 45-50. 54-
 74. 77.

126. *recitasse* 22. 24. 28.

129. *nec cuncta* 25. 27. 45. 46.
 48-50. 54. 55. 57-69. 71. 72. 73.
ne cuncta 47.

130. *parat* 13-24. 27. 45-50.
 59-65. 68. 71. 72. 73. 77.

131. *Tum* 11. 14. 17. 18. 21.
 22. 45. *Tu* 20.

132. *delectent* 13. — *Tita-*
nida turbam vel pubem coni-
 Schrader coll. Virg. Aen. VI, 580.

133. *pones* 25. 46-49. 51-60.
 65. *pingas* 10. 13. 14. 17. 20. 21
 a m. pr. 22.

De quocumque voles proavum tibi sumito libro.
 Quod si praecipitem rapit ambitio atque libido, 135
 Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
 Delectant hebetes lasso lictore secures;
 Incipit ipsorum contra te stare parentum
 Nobilitas claramque facem praeferre pudendis.
 Omne animi vitium tanto conspectius in se 140
 Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
 Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
 In templis, quae fecit avus, statuamque parentis
 Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
 Tempora Santonico velas adoperta cucullo? 145
 Praeter maiorum cineres atque ossa yolucris
 Carpentio rapitur pinguis Damasippus et ipse,
 Ipse rotam adstringit multo sufflamine Consul:
 Nocte quidem; sed luna videt, sed sidera testes
 Intendunt oculos. Finitum tempus honoris 150
 Quum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
 Sumet et occursum numquam trepidabit amici
 Iam senis, ac virga prior adnuet atque maniplos
 Solvet et infundet iumentis hordea lassis.
 Interea, dum lanatas torvumque iuvenum 155
 More Numae caedit Iovis ante altaria, iurat
 Solam Eponam et facies olida ad praesepia pictas.

135. *ambitus* 7. 10-27. 29. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et plerique codd. Paris. quod recepit Ach. ob gratiorem auribus sonum, et quia aptior h. l. sit *ambitus*, Gall. *intrigus*, *cabale*.

141. *quanto, qui peccat, maior habetur* 10.

147. De *Damasippo* vid. Exe-
 curs. ad h. l.

148. *stringet* 11. *stringit* 15.
 16. 21. 22-25. 27. 45-50. 54-69. 71-74.

152. *nusquam* 10. 14. 15. 21. 22. 23. 26. 46-50. 54. 55. 56. 59. 60. 62. 65-69. 71-74.

153. *hac virga* 19. et *virge* 22. — *annuit* 16. *innuet* 18. 46. 48. 49. 56. 60-63. 65. 68. 71-74. 77. *innuit* 25. 57. 66. 67. *iurat* 59.

155. *furvumque et probumque* quidam. — *iumentum* 16.

157. *Eponam* 1. 70. 75. 76. 81. 82. Cf. Turneb. *Advers.* XXIV, 4. et *Comm.* *Hippo* 2. 50. 64.

Sed quum pervigiles placet instaurare popinas;
 Obvius adsiduo Syrophoenix udus amomo
 Currit, Idumaeae Syrophoenix incola portae, 160
 Hospitis affectu Dominum Regemque salutat,
 Et cum venali Cyane succincta lagena.

Defensor culpae dicet mihi, fecimus et nos
 Haec iuvenes. Esto. Desisti nempe, nec ultra
 Fovisti errorem. Breve sit, quod turpiter audes. 165
 Quaedam cum prima resecantur crimina barba.
 Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
 Thermarum calices inscriptaque lintea vadit,
 Maturus bello, Armeniae Syriaeque tuendis
 Amnibus et Rheno atque Istro. Praestare Neronem 170
 Securum valet haec aetas. Mitte Ostia, Caesar,

71. *Hipponem* 61. *Hypponam*
 23 a m. sec. *Hipponam* 12. 49.
 62. 63. 65-69. 71. 72. 73. Non
 male; sed metri leges adversan-
 tur. Hinc vox *Solam* eiecta vi-
 detur ex 16. 61. 62. 63. 65-69.
 71. 72. 73. ex aliis vero altera li-
 tera *p*. Inde *Hiponam* 18. 25. 55.
 56. 57. 59. 60. 65. *Hypponam* 10.
 15. 16. 27. 45-48. 54. 58. *Ypo-*
nam 14. 17. 19-24. Quae le-
 ctiones etiam in MSS. Paris, re-
 periuntur. *Hippo* vel *Hippona*
 memoratur in rariss. numo ap.
 Seguin. select. numism. p. 12. et
 diversa forte numina fuere *Epona*
 atque *Hippona*, e quibus illa
 minis praefuit; (dicta ab *ἐπι* et
ἵππος) haec vero equis, τοῖς ἵπποις.

159. 160. in 22. et 23. ita coa-
 luere: *Obvius adsiduo Syro-*
phoenix incola portae. Error
 inde natus, quod voc. *Syrophoe-*
nix. bis legitur. v. sup. ad II. 24.

—, *unctus* pro *udus* 16. 44. v.
 Heins. ad Ovid. A. A. I, 76. et
 Fast. V, 340. — *Assyrio* pro *ad-*
siduo coni. Dorleans, quod etiam
 C. Valesio nobisque in mentem
 venit. Optimum amomum fuit
 Armenium, quod poetis *Assy-*
rium dicitur. Consi auctores in
 Comm. laudatos et quae diximus
 ad Sil. Ital. XI, 402. Sed verba
Assyrio et *Syrophoenix* male
 iunguntur, nec est, quod displi-
 ceat *adsiduo*, h. e. *adsidue*.

160. abest ab 18. *curret* 12. 15.

17. 18 in marg. 19. 24.

163. *dicat* 12, 14, 26. 45.

166. *resecantur* 10. 11. 13. 14.
 15. 20. 26, et XIV codd. Paris.

168. *balnea* pro *lintea* 26.

170. Post *Istro* nulla distinctio
 reperitur in edd. quibusdam, et-
 iam Hannin. et Bipont.

171. *Hostia* 17-24. 27. 45-
 50. 59. 61-64. 68. 71. 72. 75. 77.

Mitte; sed in magna legatum quaere popina.
 Invenies aliquo cum percussore iacentem,
 Permixture nautis et furibus ac fugitivis,
 Inter carnifices et fabros sandapilarum 175
 Et resupinati cessantia tympana Galli.
 Aequa ibi libertas, communia pocula, lectus
 Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
 Quid facias, talem sortitus, Pontice, servum?
 Nempe in Lucanos aut Tusca ergastula mittas. 180
 At vos, Troiugenae, vobis ignoscitis, et, quae
 Turpia cerdoni, Volesos Brutumque decebunt.
 Quid, si nunquam adeo foedis adeoque pudendis
 Utimur exemplis, ut non peiora supersint?
 Consumtis opibus vocem, Lanasippe, locasti 185
 Sipario, clamosum ageres ut Phasma Catulli.
 Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,

172. *togatum* 56. 59.

174. *Permixture* 17-24. 27. 48.

59-61. 64. *Permixture* in reliqua. Sed illa scriptura rectior. v. Cellar. orthogr. latin. p. 290. ed. Harles. — *aut furibus, aut fugitivis* 10. 11. 14. 15. 17. 19-22. 25. 45-50. 54-60. 62. 64-69. 71-74. *ac furibus et f.* 18. *et furibus et f.* 23.

175. *fabros sandapilarum* male emend. Vulcan. h. e. nondum magistros artis, quoniam in Gloss. Isidori *fabri* dicantur *fabulosi*. Vetus scholion h. l. est: „Si *cardaliorum*, sutores ac per hoc abiectae sortis homines: si *sardanafallos*, infamis hominis nomen est: si *sandapilarum*, lectorum, in quibus gladiatores mortui de amphitheatro eliciantur.“

177. *ubi* 45. 46. 48. 50. 56. 57.

59-63. 65-69. 71-74. 77. *tibi* 18. 19.

179. *facies* 14-17. 23.

180. *mittes* 16.

182. *Volesos* 18. 24. 27. 45-49. 57. 58. 77. *Volesos* 75. 76. *Volescos* 13. Sed v. Heina. ad Ovid. ex P. III, 2, 105. Spanhem. de Usu et Pr. Num. p. 60. et nos ad Sil. II, 8. — *Brutosque* 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74. 77.

187. *Velox* maiore littera initiali scripsit Farnab. et alij. Sed *Lentulo* cuidam hoc cognomen fuisse, legere haud memini, et sic locus languet. Poeta non facile nomen alicuius cum cognomine memorabit, sed potius epitheton, eius naturae moribusque aptum, cuius tamen vis ac potestas in Satiris saepe dubia est et incerta, quoniam non satis co-

Iudice me dignus vera cruce. Nec tamen ipsi
 Ignoscas populo; populi frons durior huius,
 Qui sedet et spectat triscurria patriciorum, 190
 Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
 Mamercorum alapas. Quanti sua funera vendant,
 Quid refert? Vendunt nullo cogente Nerone,
 *Nec dubitant celsi praetoris vendere ludis.
 Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone: 195
 Quid satius? Mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
 Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
 Res haud mira tamen, citharoedo Principe, mimus

gnitam habemus personam, quae
 eo insignitur. — et iam 46. 47. 49.

188. ne tamen 25. 59.

189. durior illo 25.

190. De voc. *triscurria* v. Excurs. ad h. l.

191. *Planipedesque* 60. 65.

192. *vulnera vendant* 26.

194. *celsi* recepi e 60. 65. v.

Comm. *Celsi* in libris tantum
 non omnibus legitur. De *Celso*
 Praetore v. Comm. ad VI, 245.
 Totum tamen versum suspicor
 eliciendum tamquam insititium.
 Primum enim admodum lan-
 guet, quoniam eadem sententia
 in v. praec. inest; deinde ver-
 bum *vendere* in v. 192-194. ter
 reperitur; denique Claudius Imp.
 iam Praetores vetuerat edere gla-
 diatoria munera, eaque Quaestori-
 bus iniunxerat pro stratura via-
 rum, unde h. l. saltem *Quae-*
storis pro Praetoris refingendum
 videri possit: neque huius insti-
 tuti mutationem factam legimus,
 nisi tempore Commeni, quod
 colligas ex Lampridio Alex. 43,
 ubi *praesente* (f. *praecedente*)

Praetore Commodiano saepis-
simo gladiatorem pugnasse me-
morat. Cf. Suet. Claud. c. 24.
 Dio LVIII. et Lips. Saturn. Serm.
 I, 9. *Nec dubitant celsi prae-*
tores cernere ludis emend. Ia-
 cobs, qui monet, ita tolli verbum
vendere, ter repetitum, et pe-
 riodum gravi sententia termina-
 ri; turpissimum enim esse, etiam
 praetores in illis ludis *cernere* h.
 e. decernere, de quo v. Hessel.
 ad Enn. p. 100.

195. *Fige* 24. 57. 59. — *hinc*
atque inde 16. 24, *hinc atque*
hinc 10. 19. 21 a m. sec. *atque*
hic 22. — *poni pro pone* legen-
 dum esse dudum putavi, et nunc
 video idem sentire Cl. Sterk in
 Actis liter. Societ. Rheno-Traiect.
 T. L. p. 174. Lugd. Bat. 1793. 8.

197. *Corinthi* 18. *Chorinthi* 11.
 Alias lectiones notavit Pontanus
 Analect. II, 11. *Corinthi* nunc
 dedi pro *Corinthi* suadente Heinr.
 v. Comm. ad I, 36.

198. *natus pro mimus* 10. 11.
 12. 14-27. 46-50. 54-69. 71-
 74. prob. Lubino, ut sensus sit,

Nobilis. Haec ultra, quid erit nisi ludus? Et illud
 Dedecus Urbis habes: nec mirmillonis in armis, 200
 Nec clypeo Gracchum pugnātem aut falce supina;
 (Damnat enim tales habitus; sed damnat et odit)
 Nec galea frontem abscondit: movet ecce tridentem,
 Postquam librata pendentia retia dextra
 Nequidquam effudit, nudum ad spectacula vultum 205
 Erigit et tota fugit agnoscendus arena.
 Credamus tunicae, de faucibus aurea quum se
 Porrigat et longo iactetur spira galero.
 Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
 Vulnere cum Graccho iussus pugnare secutor. 210
 Libera si dentur populo suffragia, quis tam
 Perditus, ut dubitet Senecam praeferre Neroni;

non mirum esse, si nobiles principibus citharoedis nati, (qui veri parentes non sunt, sed curricularum more eorum nomen sustinent) parentum suorum mores imitentur. Male!

199. *hic ultra* 59. 60. 65. 77. — *ludio* pro *ludus* scribendum, vel *ludum* pro *ludio* positum, (ut sup. VI, 82.) perperam existimabat Ascensius. — *et illud* restitui ex 10. 16. 20. 21 a m. sec. 27. 47. 64. 74. *et illuc* 17 a m. pr. In reliquis libris *et illic*, h. e. etiam in arena: quod durius est et minus aptum. v. Comm.

200. *myrmillonis* et *mirmyllonis* alii scribunt. Mirmillo a *μύρμιλος* vel *μορμύλλος*, piscis genere, quod insigne in galea gerebat, dictus putatur Salmas. ad Solin. p. 213. et Gronov. in Epist. ad Ant. Clement. annexis libro de Sestert. p. 693.

201. *pugnare aut* 16. *aut pu-*

gnantem 10. 11. 14. 15. 17. 19. 22. 26. 45. — *et falce* 77.

202. *et damnat et odit* 10. 11. 12. 14. 27. 45. 50. 56. 63. 65. 69. 71. 74. et XIII codd. Paris. quos secutus est Ach. Totus vero versus interpolationem redolet.

203. *galea frontem* 10. 11. 12. 17. 19. 20. 22. 25. 26. 27. 45. 50. 54. 55. 57. 63. 65. 69. 71. 72. 73. 77. et plerique codd. Paris. e quibus id revocavi cum Ach. *frontem abscondit galea* 21. Vulgo legitur *galea faciem*.

204. *vibrata* 11. 12. 14. 27. 45. 50. 55. 63. 65. 69. 71. 74. et plerique codd. Paris. quod restituit Ach.

205. *Nequidquam* scribendum putabant praeter Festum Broekhus. et alii ad Prop. II, 4, 5.

207. *Cedamus* 50. 64. prob. Brit. cuius interpretatio vix cuiquam arridebit.

208. *longe* 11. 14. 22.

Cuius supplicio non debuit una parari
 Simia nec serpens unus nec culeus unus?
 Par Agamemnonidae crimen; sed causa facit rem 215
 Dissimilem. Quippe ille Deis auctoribus ultor
 Patris erat caesi media inter pocula; sed nec
 Electrae iugulo se polluit aut Spartani
 Sanguine coniugii, nullis aconita propinquis
 Miscuit, in scena numquam cantavit Orestes, 220
 Troica non scripsit. Quid enim Verginius armis
 Debuit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?
 Quid Nero tam saeva crudaque tyrannide fecit?
 Haec opera atque hae sunt generosi Principis artes,
 Gaudentis foedo peregrina ad pulpita saltu. 225
 Prostitui Graiaequae apium meruisse cōronae.
 Maiorum effigies habeant insignia vocis:
 Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestae
 Syrma vel Antigones seu personam Menalippes,
 Et de marmoreo citharam suspende colosso. 230

214. *non serpens* 77. — *non culeus* et *culleus* alii.

220. *certavit horrestes* 45.

221. *Verginius* scripsi pro *Virginius*, quoniam ita non modo in 14. 16. 17. 21. 22. 50. 62. et quibusdam codd. Paris. sed etiam in Inscriptt. optimisque exemplaribus auctorum, quos in Comm. laudavi, legitur.

225. *tam in saeva* 11.

224. *haec sunt* 7. 18. 19. 50. 61. 62. 63. 71. 72. 73.

225. *saltu* pro *cantu* recepi ex 20. 11. 12. 14. 15. 17. 19. 20. 21 a m. pr. 22-27. 45-50. 54-69. 74-74. 77. et omnibus fere codd. Paris. *cantu* 1. et edd. recentt. *Cantus* vero Neroniani modo iam mentio facta v. 220.

229. *Sirma* aut 12. — *Antigones* 10. 11. 12. 14. 15. 17-27. 45. 46. 47. 49. 50. 54-58. 60-69. 71-74. unde hanc scripturam nunc pro vulg. *Antigones* revocavi. *Antigonis* 16. *Antigoni* 77. *Antiope* Gronov. ad Gell. V, 11 extr. nescio utrum auctoritate librorum, an lapsu memoriae. — *tu* pro *sen* 12. 14-18. 20. 21. 22. 24. 45. 49. — *Menalippi* 1. 11. 26. Vetus scholion est: *Menalippus* est, qui Tydeum occidit. Is *Melanippus* dicitur aliis, v. c. Apollod. III, 6. 8. ubi v. Heyne. Cf. Reines. Var. Lect. III, 2. p. 374. et Intpp. Gell. V, 11. ubi similiter *Menalippo* pro *Menalippa* in quibusdam libris legitur. *Melanippes* emend. h. l.

Quid, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi
 Inveniet quisquam sublimius? Arma tamen vos
 Nocturna et flammās domibus templisque parastis,
 Ut Bracatorum pueri Senonumque minores,
 Ausi, quod liceat tunica punire molesta. 235
 Sed vigilat Consul vexillaque vestra coercent.
 Hic novus Arpinas, ignobilis et modo Romae
 Municipalis Eques, galeatum ponit ubique
 Praesidium adtonitis et in omni gente laborat.
 Tantum igitur muros intra toga contulit illi 240
 Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
 Thessaliae campis Octavius abstulit udo
 Caedibus adsiduis gladio. Sed Roma parentem,
 Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
 Arpinas alius Volscorum in monte solebat 245
 Poscere mercedes alieno lassus aratro,
 Nodosam post haec frangebat vertice vitem,
 Si lentus pigra muniaret castra dolabra.
 Hic tamen et Cimbros et summa pericula rerum
 Excipit, et solus trepidantem protegit Urbem. 250
 Atque ideo, postquam ad Cimbros stragemque volabant,
 Qui numquam attigerant maiora cadavera, corvi,
 Nobilis ornatur lauro collega secunda.
 Plebeiae Deciorum animae, plebeia fuerunt
 Nomina: pro totis legionibus hi tamen et pro 255

Munk. ad Hygin. fab. 186. quem
 vide. Cf. et Thys. ad Gell. l. 1.,
 Ernesti ad Cic. Tusc. Qu. III, 9.
 et auctores in Comm. laudati.

231. *Quis* — *quidquam* 45. 50.
 61 — 69. 71 — 74. 77. *Qui* 49.

232. *Inveniat* 14.

233. *flammas templis domi-*
busque 11. — *paratis* 22.

235. *deceat pro liceat* 26.

236. *nostra* 21.

239. *in omni monte* 1. 75. prob.

Rigalt. Vetus scholion est: „*mon-*
te, quia in montibus condita est
 Roma. Legitur et *in omni pon-*
te, propter Molvium, (Milvium)
 ubi Catilinae coniurati et Allo-
 broges deprehensi sunt.“

240. *inter* 26.

241. *ac pro et* 12. 14 — 24. 45. —
nec L. 24.

242. *attulit* 15. 21. 22. 26.

245. *in* abest a 20.

247. *posthac* 15 et 24.

Omnibus auxiliis atque omni pube Latina
 Sufficiunt Dis infernis Terraeque parenti:
 Pluris enim Decii, quam quae servantur ab illis.
 Ancilla natus, trabeam et diadema Quirini
 Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum. 260
 Prodit laxabant portarum claustra tyrannis
 Exsulibus iuvenes ipsius Consulis et quos
 Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
 Quod miraretur cum Coclite Mucius, et quae
 Imperii fines Tiberinum virgo natavit. 265
 Occulta ad Patres produxit crimina servus
 Matronis lugendus: at illos verbera iustis
 Afficiunt poenis et legum prima securis.
 Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
 Aeacidæ similis Vulcaniaque arma capessas, 270
 Quam te Thersitæ similem producat Achilles.
 Et tamen, ut longe repetas longèque revolvās
 Nomen, ab infami gentem deducis asylo.
 Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
 Aut pastor fuit aut illud, quod dicere nolo. 275

256. *plebe pro pube* 11. 17. 20.
 21. 22. 24. 25. 27. 29. 46-48. 50.
 54. 58. 61-69. 71-74.

258. *erant pro enim* 16. — *qui*
 10. 16. 17 a m. sec. 18-24. 26.
 45. 46. 47. 49. 50. 51. 55. 60. 62.
 65. 68. 69. 71-73. 77. — *istis* 22.

263. *decebat* 77.

264. *Mutius* 17. 18. 19. 21. 23.
 24. 45-50. 58. 60. 64-67. Sed
 Graeci eum appellant *Μούριος*
Ξυφίλιν.

265. *finem* 25. 27. 46. 47. 49.
 50. 54-60. 64. 65.

266. *producit* 61. *conduxit* 11.
 19. *eduxit* a. 3. 6: 7. 14-18. 20.
 22. 23. 24. 29. et XI codd.

Paris. deduxit 21. *cum duxit* 45.
Schurzleisch. suspicabatur, in
 prisco aliquo cod. primam syll.
 fuisse detritam, quam deinde li-
 brarii pro lubitu commenti sint.

268. Haec verba forsitan a li-
 brariis transposita et in hunc or-
 dinem redigenda: *at illos ver-
 bera iustis Afficiunt legum poe-
 nis et prima securis*, h. e. pri-
 mum in libera republ. adversus
 reos adhibita.

274. *Maiorum quisquis primus*
 10. 19. 20. 21. *Quisquis maio-
 rum primus* 16.

275. *aut aliud* 25. 46. 48. 49.
 57. 59. 60. 65.

SATIRA IX.

ARGUMENTVM.

Naevolum paediconem tristi vultu. obvium poeta percontatur, quae sit moestitiae ipsius, rugarum ac maciei causa, et utrum vitae genus mutaverit. v. 1—26. Ille respondet, hoc vitae institutum aliis quidem fuisse perutile, se vero, praeter tenuia quaedam munera, nihil inde fructus percepisse, quod et necessitati durissimas fatis tribuendum sit, et avaritiae Virronis aliorumque divitum cinaedorum, qui levissima quaeque dona ac beneficia, in draucos collata, iis exprobrent, et gratis operam sibi ab illis cupiant praestari, quamvis deformes sint et hisce clientibus suis omnem coniugii felicitatem et iura parentum legatorumque capiendorum debeant. 27—90. Poeta miseratur sortem Naevoli, isque rogat, ut occulta ipsi credita reficeat, quoniam pathici odio prosequantur eum, a quo timeant libidines suas evulgari, et vel necem illi machinentur. 90—101. Iuvenalis contra monet, ab eo, qui plures servos habeat, nihil, ne noctu quidem, clam posse perpetrari, et recte vivendum esse, cum alias ob causas, tum praecipue, ut contemnere liceat linguam mancipiorum, quae quidem pessima eorum pars sit. 102—122. Hoc consilium salutare quidem esse fatetur Naevolus, sed nunc rationibus suis parum conducere post consumptum iam aetatis robur et spes deceptas. 123—129. Poeta eum meliora sperare iubet, quum stante Roma numquam defuturi sint homines molles ac cinaedi. 130—134. At Naevolus spem, inde concipiendam, felicibus tantum propositam esse dicit, non sibi, quem Fatum velit tenui victu contentum esse, et in cuius vota Fortuna sit surda. 135—150.

Satira haec lepidissimis plena salibus, sed et obscenissimis, totaque dramatica est; quae quidem carminis forma argumento quam maxime congruit pluribusque facetiis immiscendis occasionem praebet. Naevolus vero drancus

non solum poetae turpissimum vitae suae genus aperte exponit, sed etiam Virronem pathicum (v. 40—90.) ingrattissimi insinuat animi, quippe qui pro summis beneficiis laboribusque nulla fere rependat praemia. Ita utrumque hominum genus, et paedicones et cinaedi, acerrime excitantur.

Scire velim, quare toties mihi, Naevole, tristis
 Occurras fronte obducta, ceu Marsya victus.
 Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
 Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
 Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo. 5
 Non erat hac facie miserabilior Crepereius
 Pollio, qui triplicem usuram praestare paratus
 Circuit et fatuos non invenit. Unde repente
 Tot rugae? certe modico contentus agebas
 Vernam equitem, conviva ioco mordente facetus 10
 Et salibus vehemens intra pomperia natis.
 Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida siccae
 Silva comae, nullus tota nitor in cute, qualem
 Bruttia praestabat calidi tibi fascia visci:

SAT. IX.

2. *Ocourris* 11. — seu 60.

3. *vultu est* 19. — *deprehen-*
sus 15. 19. 45. 47.

4. *Navola* 20. *Rabula* 1.

9. *unde repente Tot rugas ele-*
gantius et haud dubie recte, iu-
 dice Heins. ad Ovid. Her. Ep. XII,
 84. ubi hunc loquendi modum
 pluribus exemplis firmavit.

11. *inter* 24.

14. *Brustia praestabat calidi*
circum fascia visci 8. *Bruccia*
p. c. tibi fascia visci 9 a m. sec.
Brucoida cet. 9 a m. pr. *Brut-*
tia praestabat calida tibi fa-

scea visci post v. 11. et *Praesta-*
bat calidi circumlita fascia vi-
sci post v. 14. legitur in cod:
 Putean. Hinc *Bruttia praesta-*
bat calidi tibi fascia visci 70.
 76. 82. ex probabili emend. Sal-
 masii. *Praestabat calidi tibi*
Bruscia f. v. 75. Pithoeus *Br-*
scia sive *fascia* sive *ascia* ex
brusco, (de quo v. Plin. XVI,
 16.) scribendum arbitrabatur, sed
 nihil pro comperto affirmare au-
 debat. *Praestabat calidi cir-*
cumlita fascia visci 10—12. 14—
 27. 45. 55. 57. 59. 60. 65. 77. et
 omnes codd. Paris. praeter Put.

Sed fruticante pilo neglecta et squalida crura: 15
 Quid macies aegri veteris, quem tempore longo
 Torret quarta dies olimque domestica febris?
 Deprendas animi tormenta latentis in aegro
 Corpore, deprendas et gaudia: sumit utrumque
 Inde habitum facies. Igitur flexisse videris 20
 Propositum et vitae contrarius ire priori.
 Nuper enim, ut repeto, fanum Isidis et Ganymeden,
 Pacis et advectae secreta palatia Matris
 Et Cererem (nam quo non prostat femina templo?)
 Notior Ausidio moechus celebrare solebas, 25
 Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.
 Utile et hoc multis vitae genus: at mihi nullum

e quibus has lectiones revocavit
 Ach. Praestabit calidi circum-
 lita fascia visci 46-50. 54. 58.
 61-69. 71-73.

17. Torquet 15. 23. et MS. Can-
 tabrig. v. Wakef. ad Lucret. III,
 930.

18. deprehendas 14. 15. 17. 19.
 24. 45. 5b. Ita et v. 19.

22. Ganymedis sc. fanum 13.
 et ita, corrig. Valla et Flavius
 Coniect. c. 72. At Ganymedi
 templum fuisse Romae, haud le-
 gere memini. Ganymeden pro
 Ganymedem recepi ex 17. Ple-
 rique interpretes et Heins. ad
 Ovid. Met. IV, 45. iungunt Ga-
 nymedem Pacis, putantque ita
 dici Pacis templum, quod in eo
 Ganymedes sive eius simulacrum
 fuerit, quod colligunt ex prava
 lectione Martial. VII, 73, 4. Sive
 cupis pace, seu Ganymede coli.
 In melioribus ibi libris legitur:
 Sive cupis Paphien, seu Gany-
 mede calos.

23. avectae 21. adductae 19
 a m. pr. — sacrata malebat Lu-
 binus. secreta salacia (obscena
 vel ad libidinem stimulantia) le-
 gendum censebat H. Vales. Ro-
 cte, opinor.

25. Ausidio 73. Ursidio coni.
 H. Vales. coll. VI, 42. — cele-
 brare (h. e. frequentare, fre-
 quenter invisere) revocavi ex 11.
 17-27. 29. 45-50. 56-63. 65-
 69. 71-74. 77. 81. omnibusque MSS.
 Paris. prob. Heins. ad Ovid. Met.
 IV, 46. ubi monet, ita in scriptis
 compluribus legi, quos inspexe-
 rit. scelerare 8. 54. 61. 70. 75.
 76. 82. Sed illud tam satirico
 poetae, quam amico congruen-
 tius est.

26. Quod taceo atque etiam
 23. Quod taceo atque ipsos 10.
 11. 12. 14-24. 27. 45-50. 54-
 69. 71-74. 77. 81. et plerique
 optimique codd. Paris. quod re-
 vocarunt Lubinus et Ach. tam-
 quam magis satiricum, quia son-

Inde operae pretium. Pingues aliquando lacernas,
 Munimenta togae, duri crassique coloris,
 Et male percussas textoris pectine Galli 30
 Accipimus, tenue argentum venaeque secundae.
 Fata regunt homines: fatum est et partibus illis,
 Quas sinus abscondit. Nam si tibi sidera cessant,
 Nil faciet longi mensura incognita nervi,
 Quamvis te nudum spumanti Virro labello 35
 Viderit, et blandae assidue densaeque tabellae
 Sollicitent: *Αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναδος.*
 Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?
 Haec tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
 Computat ac cevet. Ponatur calculus, adsint 40
 Cum tabula pueri: numerata sesteritia quinque
 Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.
 An facile et primum est agere intra viscera penem
 Legitimum atque illic hesternae occurrere coenae?
 Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum, 45

tineat *παύλειψις* seu reticentiam
 maioris argumenti, et poeta sic
 dicat vel maxime, quod profiteatur
 se tacere velle.

28. *quandoque* 16.

29. *duri crassique Solois* ingeniose
 coni. H. Valesius. *Solox*
 est crassa scil. lana, (v. Fest.) et
 substantive dicitur ap. Tertull. de
 pall. 4.

32. *in pro et* 11. 13. 15. 16. 23.
 24. 49. 50. 55. 61. 62. 63. 68. 69.
 71-74. 77.

33. *cessent* 10. 12-15. 17. 20.
 22. 45.

35. *Viro* 27. 46. 47. 64. *Virro*
 17.

36. *abest a* 24. *blande assidue*
 14. 15. *blande assidueque* ma-
 lebat Asoens. qui etiam male ta-
 bellas putabat esse mensas sive

convivia. — *pictaeque tabellae*
 20.

37. v. Excurs. ad h. l.

40. v. Excurs. ad h. l.

43. *promptum* 4. — *in tua pro*
intra 16. Versus 43. et 44. non
 Iuvenalis esse, sed impuri cuius-
 dam nebulonis, suspicabantur
 Valla et alii. Sed quamvis ob-
 scenitas nimis ad vivum quasi re-
 secetur, aptissima tamen talis pi-
 ctura h. l. et ingenio Naevoli est;
 nimisque severus Scaliger, qui
 Poetic. III, 9. ob talem impuri-
 tatem pudicis lectione Iuvenalis
 omnino abstinendum censebat.

44. *atque illinc externae oc-*
currere coenae, i. e. et eo se
 quaestu tueri, nec aliena quadra
 opus habere, coni. H. Valesius.

Quam dominum. Sed tu sane tenerum et puerum to
 Et pulcrum et dignum cyatho coeloque putabas.
 Vos humili adseculae, vos indulgebitis umquam.
 Cultori, iam nec morbo donare parati?
 En, cui tu viridem umbellam, cui succina mittas 50
 Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
 Incipit et strata positus longaque cathedra
 Munera femineis tractat secreta Calendis.
 Dic, passer, cui tot montes, tot praedia servas
 Appula, tot milvos intra tua pascua lassos? 55
 Te Trifolinus ager fecundis vitibus implet
 Suspectumque ingum Cumis et Gaurus inanis.
 Nam quis plura linit victuro dolia musto?
 Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
 Iugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans, 60
 Cum matre et casulis et collusore catello,
 Cymbala pulsantis legatum fiet amici?

46. *Non dominum* 17. 20. 45.—
tener 11. 14. 16—19. 23. 24. 27.
 45. 47. 50. 58. 61—69. 71—74. et
 plerique codd. *Paxia*, unde illud
 restituit Ach. et *tenerum puerum*
 46. 48. et *tenerum et puerum*
 49. 55. *puerum et tenerum* 77.
 47. *Et dignum et pulcrum* 21.
Te pulcrum 11. Non male!

48. *asseclas* vel *adseculae* 15.
 16. 17 a m. pr. 18. 19. 21. 24. 25.
 45—50. 55. 57—60. 64—67. Nil
 interest. — *non indulgebitis* 16.
nil indulgebitis 20.

49. *nec iam* 21. 22. 27.

53. *tractat* egregius cod. Put.
 quod bene coni. Brit., Grang. et
 C. Vales. quodque nunc pro vulg.
tractas recepi cum Ach. v. Comm.
 Heinecke scribendum censet *tra-*
das, hoc sensu: postulat, ut ca-
 lendis femineis venias furtaque

eum in cathedra sedens tradas
 munera secreta. Sed neque emen-
 datio haec, neque interpretatio
 multis arridebit. Praestitisset sal-
 tem: et cui *strata posito* — *tra-*
das cet. Mireris tamen, non plu-
 res intpp. haecisse in vulg. le-
 ctione, quae, si quid video, plane
 inepta est.

51. *cui praedia* 10. 11. 12. 14.
 21. 22. et quidam codd. *Paxia*,
 quos secutus est Ach. et *prae-*
dia 15.

55. *Appula* pro *Apula* recepi
 ex 18. 19. 23. 24. 46. 47. 49. 50.
 60. 62. 64. 65. 68. 69. 71. 72. 73.
 ut metro consulatur. v. Excurs.
 ad Sat. IV, 24—27. extr. — *in-*
ter 25. 48. 56. 57. 59. 60. 65.

56. *Tripholinus* 27. 48. 59. 60.
 65.

60—62. v. Excurs. ad h. l.

Improbus es, quum poscis, ais: sed pensio clamat;
 Posce; sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
 Lata acies, per quam sollers evasit Ulixes. 63
 Alter emendus erit; namque hic non sufficit: ambo
 Pascendi. Quid agam bruma? spirante quid, oro;
 Quid dicam scapulis puerorum Aquilone Decembri.
 Et pedibus? durate atque expectate cicadas?
 Verum, ut dissimules, ut mittas cetera, quanto 70
 Metris pretio, quod, ni tibi deditus essem
 Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
 Scis certe, quibus ista modis, quam saepe rogaris
 Et quae pollicitus. Fugientem saepe puellam
 Amplexu rapuis tabulas quoque ruperat, et iam 75
 Signabat. Tota vix hoc ego nocte redemi,
 Te plorante foris. Testis mihi lectulus et tu,
 Ad quem pervenit lecti sonus et dominae vox.

63. *ais* semper legendum putavi, et nunc recepi ex 14. 15. 17. 18. 21. et VIII codd. Paris. (Alex., Mazatini., Pithoei, Fanchetii, Senatorio et tribus aliis). In reliquis *ait* scil. Virro s. cinaedus. Sed haec ellipsis dura est, et inde a v. 54. Naevolus inducitur colloquens cum Virrone vel cinaedo. — *pusio* pro *pensio* legiase videtur Heins. ad Ovid. Met. III, 454. Non male! Cf. sup. VI, 34. 35.

65. *postquam* emendat Grang. ut sensus sit: Tam alte me appellat, quam alte vociferabatur *Polyphemi lata acies*, h. e. Polyphemus, postquam ei inebriato Ulysses evasit: de cuius Cyclopi clamore v. Virg. Aen. III, 672 seq. — *Ulixes* recepi ex 17. 18. 19. 21-24. vid. Heins. et Heyne ad Virg. Ecl. VIII, 70. *Ulyxes*

20. 27. 46. 47. 49. 58. Vulgo *Ulysses*.

68. *puerorum Aquilone D.* 1. c. Put. et edd. recentt. *servorum mense Decembri* 10. 11. 12. 14-17 a m. sec. 18-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et ed. Ach. forte e glossa. Vulgo ita interpungitur: *Quid agam bruma spirante? quid, oro, Quid dicam s. p. Aquilone flante s. spirante in Decembri Et pedibus?* Quae durae sunt ellipses. Nos distinctionem nunc mutavimus, quo omnis difficultas sublata videtur.

69. *aspectate* 47. 48. 64.

70. *dissimiles* pro *dissimules* 16. 18-24. v. ad II, 3. — *ut omittas* 15. *et mittas* 23.

76. *haec* 25. 27. 45-50. 55-63. 65-69. 71-74. *ergo* 46. 47. 48. pro *ego*.

Instabile ac dirimi coeptum et iam paene solutum
Coniugium in multis domibus servavit adulter! 80
Quo te circumagas, quae prima aut ultima ponas;
Num ergo meritum est, ingratis ac perfide, nullum,
Quod tibi filiulus, quod filia nascitur ex me?

Tollis enim et libris actorum spargere gaudes
Argumenta viri. Foribus suspende coronas, 85
Iam pater es: dedimus, quod famae opponere possis:
Iura parentis habes, propter me scriberis heres,
Legatum omne capis nec non et dulce caducum.
Commoda praeterea iungentur multa caducis,
Si numeram, si tres implevero. Iusta doloris, 90
Naevole, causa tui. Contra tamen ille quid affert?
Negligit atque alium bipedem sibi quaerit asellum.

Haec soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice levis. 95
Qui modo secretum commiserat, ardet et odit,
Tamquam prodiderim, quidquid scio. Sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valvis

79. et dirimi 22. — iam fere
solutum 21.

80. servabit 10. 13. 17 a m.
sec. 19.

82. et pro ac 23. aut 21.

83. aut filia 17-20. 45. quod
filia ex 11. et duobus MSS. Paris.
nunc pro vulg. vel filia substitui
tamquam venustius aptiusque ad
augendum beneficium. Fayent
etiam huic lectioni verba seqq.
spargere argumenta viri, de
quibus v. Comm.

84. libris auctorum 7. 11. 20-
24. 29. titulis actorum adspers-
gere, vel tabulis actorum spar-
gere legebat Serv. ad Virg. Ge.
II, 502.

86. possee 11. 16.

88. Legati omne 44. probi
Heins. ad Ovid. Her. Epist. VIII,
104. quem vide. Sed verendum
est, ne poetae sic elegantia obtru-
datur, quae sortio nulla est, et
quam aut respuit, aut non recor-
datus est. Conf. inf. ad X, 155.—
rapis 18.

89. iunguntur 10. 11. 12. 14-
27. 45-50. 54-69. 71-74. et
omnes fere codd. Paris. unde re-
cepit Ach. cuius nota est: prae-
sens tempus aliquando pro futuro
usurpatur ac saepe saepius vivi-
dius est. — caduco 60. 64. 65.

95. levis, non laevis, 17. 19-
23. 24. 60. 65. Recte.

Non dubitat. Nec contemnas aut despicias, quod
 His opibus nunquam cara est annona veneni. 100
 Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
 O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
 Esse putas? Servi ut taceant; iumenta loquantur
 Et canis et postes et marmora. Claude fenestras,
 Vela tegant rimas, iunge ostia, tollito lumen 105
 E medio; clamant omnes. Prope nemo recumbat:
 Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
 Proximus ante diem caupo sciet; audiet et, quae
 Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
 Carptores. Quod enim dubitant componere crimen 110

99. *non contemnas* 14. *no*
contemnas — *nunquam careas*
annona veneni 11. 15. non im-
 prob. Schurzfl. ut sit quasi spo-
 strophe ad cellam venenariam. —
nec despicias 23. 60. 65. 77.

100. *nunquam careas* 11. 14.
 17. 20-24. 45. et XV codd. Paris.
careas nunquam 18.

101. *tegas* 15.

103. *loquuntur* 13. 22. 24. et
 X MSS. Paris. quod nunc pro
 vulg. *loquentur* revocavi cum Ach.
 quia sequitur *clamant*.

105. *tolle* 15. *tollito* pro vulg.
tollite nunc recepi cum Ach. ex
 10. 13. 16. 17 a m. sec. 18. 19.
 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74.
 77. et quibusdam codd. Paris.
 nam verba *claud* et *iunge* prae-
 cedunt.

106. *clamant et clament* omnes
 codd. nostri et Paris., nec non
 45-50. 54. 55. 57-69. 71. 72. 73.
 77. *taceant* substituit Pithoeus,
 quem secuti sunt editores recentt.
 putantes, illud contra mentem
 poetae dici. Sed recte eam es-

piasse videtur Ach. quo praecunte
 veram et ant. lect. omnium libro-
 rum nunc restitui et mutavi di-
 stinctionem. *Tollite lumen E*
medio, claves omnes, prope
nemo recumbat emend. Schurzfl.
 quia non apte dicatur *omnes*, si
 soli aut bini sint intra conclavia.
 Ipse olim suspicabar *iaceant* sc.
 in lecto s. somno et media nocte
 (*ad cantum galli* v. 107. quo po-
 tissimum tempore aliquid clam
 fieri potest et solet) *omnes* servi
 ac reliqui, qui in aedibus sunt,
 et remoti a cubiculo domini,
prope hoc cubiculum *nemo re-*
cumbat cet. Sed non est, quod
 emendemus, quae satis conve-
 niunt, et reponamus *taceant*,
 quod male repeteretur.

107. *galli cantum* 11. 14. —
ipse 20. — *secundum* 17. 72.

108. *sciat* 45.

109. *libarius*, h. e. dulciarius,
 con. nemo, teste Plathnero.

110. *Raptores* 4. *Partores* 6.
 21. *Captores* 14. Nec defuere,
 quibus haec arriderent. Eos ta-

In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
 Baltea? Nec deerit, qui te per compita quasrat
 Nolentem, et miseram vinosus inebriet aurem.
 Illos ergo roges, quidquid paulo ante petebas
 A nobis. Taceant illi: sed prodere malunt 115
 Arcanum, quam subrepti potare Falerni,
 Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
 Vivendum recte est, cum propter plurima, tum his
 Praecipue causis, ut linguas mancipiorum
 Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi. 120
 Deterior tamen hic, qui liber non erit illis,
 Quorum animas et farre suo custodit et aere.

*Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
 Utile consilium modo, sed commune, dedisti:

men non bonos veterum convi-
 viorum arbitros fuisse, dicit Lips.
 Saturn. Serm. II, 2. — *quid* 17
 a m. pr. 19. 46. 48. 59. 60. 64.
 65. *qui* 47. Sed gravius est *quod*
crimen. Nullum est crimen, quod
 non component cet. — *carmen*
 49. 60. 65.

111. *dominum* 24.

114. *roga* 16.

117. *Saufeia* 61. 70. 75. 76. 77.
 82. *Laufeia* 27. 50. 54. 58. 64.
Laufela 14-17. 20. 21. 22. 24.
Laufella 10. 11. 18. 19. 23. 25.
 45. 46. 48. 49. 56. 57. 59-63. 65-
 69. 71-74. et omnes codd. Paris.
 unde illud revocavi cum Ach. v.
 sup. ad VI, 320.

118. *est recte* 18. 25. 46-49.
 54. 57-60. 64. 65. *recte pro re-*
cte est 10. 13-17. 19-24. 45.
 50. 56. 61-63. 66-69. 71-74. —
tum propter 10. 13. 15. 16. 19.
 20. 27. 45. — *pluria* 11. — *tum*
his revocavi ex 11. 19. 20. 24.
 3a a. 50. 56. 59. 61. 62. 63. 68-

74. *tum de his* 60. 65. et codd.
 Ascens. ac Pontani. *tum istis* 64.
tunc his reliqui; etiam Hennin.
 Omnia haec substituta, ut ful-
 ciretur verans, qui tamen non
 ruit: nam litera *m* et vocales in
 fine vocis saepe non eliduntur, et
 tum propter caesuram atque hia-
 tum, qui Invenali frequentissi-
 mus est, producantur. Cf. ad I,
 151. et XV, 7. Oudend. ad Lu-
 can. V, 526. Broekhus. ad Tibull.
 I, 5, 33. et ad Prop. II, 12. (al.
 15.) 1. 23, 101. Drakenb. et nos
 ad Sil. I, 109. X, 23. 29. XIV,
 515. Haec loca eorumque inter-
 pretes consulantur ab Ach. cuius
 nota est: quum litera *m* non eli-
 ditur, brevitas fieri debet ante vo-
 calem, quod intelligere est in
circumcat, *circumagat* cet.

120. *pars maxima* 25. 45-48.
 55-60. 65.

123. *possis* 17. 18. 24. 45-49.
possit 19. Cf. Excurs. ad h. l.

124. *consilium nunc, sed com-*

Nunc mihi quid suades post damnum temporis et spes
 Deceptas? Festinat enim decurrere velox [125
 Flosculus angustae miseraeque brevissima vitae
 Portio: dum bibimus, dum sarta, unguenta, puellas
 Poscimus; obrepit non intellecta senectus.
 Ne trepida: numquam pathicus tibi deerit amicus, 130
 Stantibus et salvis his collibus; undique ad illos
 Convenient et carpentis et navibus omnes,
 Qui digito scalpunt uno caput. Altera maior
 Spes superest: tu tantum erucis imprime dentem.
 Haec exempla para felicibus: at mea Clotho 135
 Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
 O parvi nostrique Lares, quos thure minuto
 Aut farre et tenui soleo exorare coram,
 Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
 A tegete et baculo? viginti millia fenus 140
 Pigneribus positis, argenti vascula puri,

muns 16. 19. *consilium*, sed
nunc c. 18. *consilium mihi*, sed
 c. 25. 27. 45-50. 54. 55. 57-60.
 64. 65.

130. *pathicus* numquam 20.
pathicus scribendum putabat H.
 Vales. ut sit quasi *patens*, *patu-*
lus, cinaedus *ἐβόηκτος*; *λα-*
νόηκτος; nuda in Priapeia
nec tibi tener puer Patet
ullus et qui (cunus) tanto pa-
tet et indecens hiatu et al. Sed
pathicus videtur potius esse *πα-*
θικός, (etsi haec vox non in usu
 fuit) qui muliebria patitur, *πά-*
θηα, *πάθη*, *παθόμενα*.

132. *Convenient* 10. 11. 12.
 14-25. 27. 45-50. 54-60. 71-
 74. 77. et multi codd. Paris.

135. *Cloto* quidam edidere.
 Sed est *Κλωθώ*.

136. *gaudet* 15.

137. *tute scriptum* in 17. 19.
 20. 22. 60. 65. ut in plerisque li-
 bris vet. Thus vero a *θύειν*, non
 a *tundendo* dictum videtur.

138. *exornare* 11. 15. 16. 23.
 24. 25. 27. 45-50. 55-60. 71-74.
 et XIII codd. Paris. Quod non
 plane respuendum: nam saepius
 verbum pluribus iungitur nomi-
 nibus, quamvis uni tantum et
 postremo prorsus conveniat.

139. *figam* 11. 14. 20. 29.
 Utraque lectio notatur vet. scho-
 lio: „Constituam, componam,
 habeam: aut certe, quia in ceris
 vota *figuntur* apud templa.“ In
 cod. Schurzfl. hoc scholion forte
 rectius legitur: „Quando ego com-
 miniscar quid, constituam: aut
 quia certa in picturis vota *figun-*
tur.“

142. *Pigneribus* pro *Pignori-*

Sed quæ Fabricius censori notet, et duo fortes
 De grege Moesorum, qui me cervice locata
 Securum iubeant clamoso insistere Circo.
 Sit mihi præterea curvus caelator et alter, 145
 Qui multas facies pingat cito. Sufficiunt haec,
 Quando ego pauper ero. Votum miserabile, nec spes
 His saltem: nam, quum pro me Fortuna rogatur,
 Affigit ceras illa de nave petitas,
 Quae Siculos cantus effugit remige surdo. 150

bus 14. 23. et Priscian. lib. VI. quos sequutus sum. Sic plerumque *pignerare*, (ut sup. VII, 73.) et ubivis *oppignerare* scriptum reperies in libris antt. Conf. ad XI, 40.

142. Et 15. — *Fabritius* 24. 60. 65. v. ad H, 154. — *notat* 15.

143. *Moesorum* 11. 15. 19. 20. 25. 24. *Moesolorum* 27. 47. *My-sorum* Calder. neacio qua auctoritate. *Medorum* 11 in marg. 16. 18. 45. 46. 49. 55. 58. v. sup. ad VII, 132. et Pontani *Analecta* II, 11. — Mox legendum crediderim: *qui me (in) cervice locantes* h. e. ponentes.

145. *Sit tibi* 21. — *caelator curvus* 22. *torvus caelator* 16. *servus celator* vel *caelator* 11. forte et 1. nam vetus schol. est: opifices, servi argentarii, laboriosi, anaglypharii.

146. *multa* 8. unde *maltha facies pingit* conl. Pith. et rectius *maltha f. fingit* Salmas. Exerc. Plin. p. 1096. Conf. de *maltha* Harduin. ad Plin. II, 104. s. 108.

pingat 10. 11. 12. 14-27. 45-50. 54. 55. 57-69. 71. 72. 73. 76. 77. et omnes codd. Paris. e quibus illud nunc revocavi cum Ach. *pingit* 8. 75. *fingit* 56. 70. 82. quod aptius videri potest, ut *plastes* designetur, qui ex uno modulo vel archetypo multas facies a typis cito (quod pictori minus congruit) exprimere et potest et solet. Cf. Salmas. l. l. Hinc olim reposueram *fingat*, quod usui linguae convenientius est. Sed v. Comm. — *sufficiunt* 25. 27. 46-50. 54. 55. 57-63. 65-69. 71. 72. *sufficiant* 73. 77. Parum interest. Nonnulli interpungunt: *Sufficiunt haec. Quando ego pauper ero?* h. e. (ut exponit H. Valesius) quando ad hanc paupertatem seu ad haec parva et pauca perveniam, ne semper, ut nunc, inops et egens sim?

149. *Affigit* 10. 11. 12. 14-27. 45-50. 54-63. 65-69. 71-74. 77. et plurimi codd. Paris. e quibus nunc illud restitui cum Ach. *Affixit* 1. 64. 70. 75. 76. 81. 82. — *illas* 45.

D. IVNII IVVENALIS

AQUINATIS

SATIRARVM

LIBER QVARTVS.

SATIRA X.

ARGVMENTVM.

Homines ubiuis fere terrarum vera ignorant bona et opinata omnibus plerumque votis expetunt, in primis divitias, honores, eloquentiam, militarem gloriam, cunctatem, pulcritudinem et robur corporis, quae tamen vel supervacua, vel etiam perniciosa sunt optantibus. v. 1—11. Divitias qui possident, iis verendum est, ne iussu tyrannorum, ut Cassius Longinus et Seneca, vel manu latronum, vel veneno nocentur. 12—27. Non mirum itaque, stultitiam hominum semper Heraclito fletum movisse et risum contra Democrito, qui multo magis risisset, si nostris vixisset temporibus, quibus longe maior est luxur ac fastus. 28—55. Maxima potentia summique honores, ad quos nonnulli adspirant, magnam iis invidiam, perniciem ruinamque parant, nec nisi a mobili plebis animo et Fortunae favore pendent, quo mutato is, qui paulo ante adorabatur a vulgo, ab eodem male tractatur et ad scalas Gemonias indeque in Tiberim unco trahitur; quod suo damno experti sunt Ssianus, (56—107.) et iam ante eum Crassi, Pompeius, Caesar et alii; nam pauci fuere reges vel principes civitatis et tyranni, qui non violentam passi sint mortem. 108—113. Eloquentia summis non-

numquam oratoribus, ut Ciceroni ac Demostheni, mortis causa fuit. 114—132. Gloria bellica cum vana brevisque est, tum maximis saepe imperatoribus exitiosa, ut olim Hannibali, Alexandro et Xerxi. 133—187. Longa vita multis ebnoxia est incommodis ac malis; quippe senes plerumque deformes, rugosi, infirmi, tremuli, calvi, mucidi, edentuli, uxori, liberis, sibi ipsisque captatoribus graves, expertes gustus, ad rem Veneream inhabiles, surdi, caeci, manci, obliviosi. 188—239. Quodsi vero corpore etiam ac mente valent in senectute homines, sentiunt tamen ac lugent alia eaque maiora mala, vel publica vel privata ac propria, qualia passi sunt Nestor, Peleus, Priamus, Hecuba, Mithridates, Croesus, Marius, Pompeius, quibus feliciores fuere Lentulus, Cethegus et Catilina. 240—288. Pulcritudo denique raro pudicitiam tuetur, multisque insidiis, iniuriis ac periculis subiecta est; quod docent exempla Lucretiae, Virginiae, Hippolyti, Bellerophontis et C. Sili. 289—345. Quae quum ita sint, Diis potius iudicium de eo, quod vere nobis conducit, permittendum, aut, si optandum aliquid, orandum est, ut mens sit sana in corpore sano, ut ea sit fortis, carentis terrore mortis, laborum patiens et experta acrum affectuum cupiditatumque: ita enim tranquillam atque beatam agemus vitam, quae a sola virtute ac sapientia, non a Fortuna, pendet. 346—366.

Satira haec praeclara est et in perfectissimis Iuvenalis carminibus adnumeranda, quae tamen tractationis magis philosophicae vel declamationis, quam satirae speciem prae se ferre videtur. Poeta noster docet, homines tantum non omnes parum intelligere, quae vera et quae opinata sint bona, eamque ob causam omnibus valgo votis expetere, quae sibi nocitura sint. Hinc rhetorum more, quem etiam in Sat. XIII. sequutus est, primum in exordio quasi breviter memorat, deinde copiose persequitur ea bona, quorum cupiditate desiderioque maxime ardemus, et quam noxia optantibus ea plerumque sint ac fuerint, aptissimis ostendit exemplis, ex historia desumptis; quae qui-

dem optima probandi ratio est. Exempla enim ad rem, quae explicatur, perapicuatam nobis reddendam longe plus valent argumentis efficiuntque, ut lector rei veritatem, quam antea perspexerat universe, nunc quasi ante oculos videat. In hac quidem dispositione partium et coniunctione, qualis etiam est in Sat. VI. et XIII., nulla cernitur ars poetica; (nam singulae eo ordine eaque transitione, quâ in declamatione aliqua, sibi succedunt) at tanto maior in earum exornatione, quae admirabilis est et excellentissima. — Idem argumentum, praeter Lucianum (Icarom. p. 205. et Navig. s. Vota p. 491. T. II. ed. Graev.) et Aristotelem aliosque Graecos, quorum libri *περὶ σύμψεως* a Laertia et Proclo laudantur, copiose tractavit Plato in Alcib. II., qui dialogus, passim in Comment. laudatus, Socratis continet doctrinam de precibus, quam in epitomen quasi rede gere Xenoph. Memorab. Socr. I, 3, 1. et Valer. Max. VII, 2. ext. 1. quorum verba inf. ad v. 347 seq. adscripsi. Platonis dialogum Iuvenalis ante oculos habuisse videtur, etsi totam ex eo Satiram expressam esse nobis non persuasit Heinsius de Sat. Horat. p. 107. In secunda etiam Persii Satira reperiuntur quaedam velut lineamenta seu primae lineae, quibus colores induxit Iuvenalis et pigmenta adpersit. Quo autem tempore scripta sit Satira nostra, non satis constat, et vana sunt argumenta, quae ex v. 81. et 236. petuntur; ad quae loca v. Comm. et Var. Lect.

Omnibus in terris, quae sunt a Gadibus usque
Auroram et Gangem, pauci dignoscere possunt
Vera bona atque illis multum diversa, remota
Erroris nebula. Quid enim ratione timemus

SAT. X.

bet Serv. ad Virg. Ge. II. co-

2. *Gangem* pro *Gangem* recepi *gnoscere* 21. *discernere* 7. 11.
e 17. — *dinoscere* 17. 24. 49. 55. 14. 20. 22. 29. 45. ex interpre-
62. 65-69. 71-73. Ita scribi iu- tam.

Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te 5
 Conatus non poeniteat votique peracti?
 Evertere domos totas optantibus ipsis
 Di faciles. Nocitura toga, nocitura petuntur
 Militia. Torrens dicendi copia multis
 Et sua mortifera est facundia. Viribus ille 10
 Confusus periit admirandisque lacertis.
 Sed plures nimia congesta pecunia cura
 Strangulat: et cuncta exsuperans patrimonium census;
 Quanto delphinis balaena Britannica maior.
 Temporibus diris igitur iussuque Neronis 15
 Longinum et magnos Senecae praedivitis hortos
 Clausit et egregias Lateranorum obsidet aedes
 Tota cohors. rarus venit in coenacula miles.
 Pauca licet portes argenti vascula puri,
 Nocte iter ingressus gladium contumque timebis, 20
 Et motae ad lunam trepidabis arundinis umbram:
 Cantabit vacuus coram latrone viator.

5. *concutis* 24 a m. pr. *con-*
cupis 10-12. 14-19. 21-23. 31.
 33. 45. et XVI codd. Paris. Sed
 modo praecessit *cupimus*, et no-
 stra lectio exquisitior est. In ver-
 bis tamen *quid tam dextro pede*
concupis mendum latere videtur.
 Vulgo ea sic interpretantur: *quid*
concupis voti, (nam *concupere* est
 vocab. propr. de votis, quae vel
 mente, vel formula quadam con-
 cipiuntur) quid optas tam felici
 auspicio atque conatu? Neque
 ignoro, tali sensu dici: *dextro et*
sinistro pede ire, proficisci, ve-
nire. Sed quis umquam dixit:
dextro pede concipere votum?

7. *operantibus* (scilicet sacris, h.
 e. sacrificantibus) *ipsis* vetus cod.
 Bittershna. Male! — *illis* 22.

8. *et nocitura petuntur* 22. 45.

9. *et torrens* 10-12. 15-27.
 45-50. 54. 55. 57-63. 65-69.
 71-73.

11. Ultima syll. verbi *periit*
 producitur, ut v. 118. et in Ovid.
 Eleg. de morte Drusi v. 235., ob
 contractionem vel hiatum. Cf. ad
 I, 151. — *admirandusque* 16. 18.

14. *Quantum* 16. 21. 22.

15. *duris* 19 a m. pr.

16. *Longinum* — *clausit* dura
 dictio. Legendum, opinor, *Lon-*
gini et — *Senecae hortos clau-*
sit. Conf. tamen Comm.

19. *puti* coni. Voss.

21. *umbras* 11. 17. 18. 20. 22.
 45.

22. *Cantabis* 10. 11. recte for-
 san. *Cantabat* 13. 16.

Prima fere vota et cunctis notissima templis
 Divitiae; crescant ut opes, ut maxima toto
 Nostra sit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur 25
 Fictilibus. Tunc illa time, quum pocula sumes
 Gemmata et lato Setinum ardebit in auro.
 Iamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
 Ridebat, quoties de limine moverat unum
 Protuleratque pedem; flebat contrarius auctor? 30
 Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni:
 Mirandum est, unde ille oculis suffecerit humor.
 Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
 Democritus, quamquam non essent urbibus illis
 Praetexta et trabeae, fascēs, lectica, tribunal. 35
 Quid, si vidisset Praetorem curribus altis
 Exstantem et medio sublimem in pulvere Circi

24. ut crescant opes 10. 15. crescant et opes 22. Divitiae, crescant opes 17-19 a pr. m. Divitiae ut crescant, ut opes 61-69. 71-73. 77. Divitiae ut crescant et opes 16. forte rectius et receptum ab Ach. nisi doctior est lectio nostra: Prima fere vota, h. e. votorum argumenta sunt divitiae cet. Minus mihi aridet sententia Iacobsii, qui putat, legendum esse Divitiae, et crescant ut opes, binaque indicati vota, pauperum, divitias sibi exoptantium, et divitum, qui praecentur, ut divitiae crescant.

28. Nonne 16. — laudes 16. 17. 19. 20. 23. 45.

29. a limine 10-12. 15-27. 45-50. 54. 55. 57-63. 65-69. 71-73.

30. contrarius alter 10. 12. 17-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et XXXII M68. Paris. prob. Ach.

auctor 1. cod. Put. et duo alii Paris.

31. cui vis 15. 16. rigidi cui-vis al.

34. esset in 19 a m. pr. essent pro esset revocavi ex 11. 15-17. 19-22. 61-63. 76.

35. Praetextae, trabeae 11. 15. prob. Schurzfl. qui putabat, librarios male geminasse literam primam vocis trabeae.

36. si praetorem vidisset 22. — victorem pro Praetorem coni. Schrader. — in curribus 16. 25. 27. 45-50. 55-69. 71-74. 77. et quidam codd. Paris. Sed omissio praepositionis Iuvenali solennis; aut librariis saepe tribuenda.

37. medii 10. 11. 15-17. 20. 21. 24. 56. 59. 60. 65. — sublimem pulvere 10. 11. 15. 17-21. 45. sublimem e pulvere 16. sublima pulvere 12. — Equidem to-

In tunica Iovis et pictae Saxrana ferentem
 Ex humeris aulaea togae magnasque coronae
 Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla? 40
 Quippe tenet sudans hanc publicus, et, sibi Consul
 Ne placeat, curru servus portatur eodem.
 Da nunc et volucrem, sceptro quae surgit eburno,
 Illinc cornicines, hinc praecedentia longi
 Agminis officia et niveos ad frena Quirites, 45
 Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
 Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes
 Occursus hominum, cuius prudentia monstrat,
 Summos posse viros et magna exempla daturos
 Vervicum in patria crassoque sub aere nasci. 50
 Ridebat curas, nec non et gaudia vulgi,
 Interdum et lacrimas, quum Fortunae ipse minaci
 Mandaret laqueum mediumque ostenderet unguem.
 Ergo supervacua aut perniciose petuntur,
 Propter quae fas est, genua incerare Deorum. 55
 Quosdam praecipitat subiecta potentia magnae
 Invidiae; mergit longa atque insignis honorum

tam fere versum ab ingenio interpolatoris, pompam Circensem cum triumphali confundentia, profectam crediderim: quo deleta omnia ad pompam habitumque triumphalem referri possunt. Praetorem certe hoc habitu ludis praesedis, vix alibi, nisi h. l. et inf. XI, 192. (qui locus forte ad similitudinem tantum utriusque pompae spectat) memoratur; etsi non ignoro, multis triumphalia ornamenta s. insignia esse concessa.

40. quantum 18. 16. 18-20.
 25. 24. 40. — una 20.
 47. Tuno pro Tum recepi ex
 2. 15. 16-19. 24. 25. 45-47. 49.

IUVENAL. VOL. I.

50. 55. 57. 58. 60. 64-67. — ~~et~~
 omnes 18. 19. 20. 46-49. 54-60. 65.

54. *supervacua aut perniciose*
 omnes codd. etiam Paris. et edd.
 antt. nisi quod *et pro aut* exstat
 in 11. et 21. unde lectionem hanc
 restitui cum Aeth. *supervacua haec*
aut p. edd. recentt. ut metro con-
 suleretur. Sed v. ad I, 151. *super-*
vacua aut et perniciose non
 male emend. Schursfl.

56. *templa* pro *genua* 16. —
mos legendum crediderim pro
fas, quod alienum ab h. l. vi-
 detur.

57. *mersit* 16. *mergat* 11. unde
mersat conii. Schursfl. — *longa*,
 aut 12. 17. 19. 46.

N

Pagina; descendant statuæ restemque sequuntur,
 Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
 Caedit, et immeritis franguntur crura caballis. 60
 Iam stridunt ignes, iam fellibus atque caminis
 Ardet adoratum populo caput et crepat ingens
 Seianus: deinde ex facie toto orbe secunda
 Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellae.
 Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum 65
 Cretatumque bovem: Seianus ducitur unco
 Spectandus: gaudent omnes. Quae labra? quis illi
 Vultus erat? numquam, si quid mihi credis, amavi
 Hunc hominem. Sed quo cecidit sub crimine? quianam
 Delator? quibus indiciis? quo teste probavit? 70
 Nil horum: verbosa et grandis epistola venit
 A Capreis. Bene habet; nil plus interrogo. Sed quid
 Turba Remi? Sequitur Fortunam, ut semper, et odit

59. *intacta securis* alies olim legisse, intelligitur ex vet. Schol.: „Si *intacta*, nova: si *impacta*, percussa.“

61. *stridunt* pro *strident* re-tepi ex 10. 12. 16. 17. 19-21 a m. pr. 22-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et XXVIII codd. Paris. Cf. Heina. et Heyne ad Virg. Ge. IV, 262. 556. et Aen. II, 418. IV, 68. VIII, 420. XII, 691.

67. *herba* pro *labra* 16.

70. *iudicibus* 10. *indiciis* re-stitui ex 11. 17. 23-27. 45-50. 54-63. 65-69. 71-74. 77. et multis codd. Paris. *Indicia* h. l. sunt argumenta, quae indicant et ostendunt, crimen non fictum esse, sed verum. Ita nihil deest eorum, quae in iudicio capitali requiruntur. *iudicibus* 14-16. 19-22. 64. 70. 75. 76. 82. etcodd. Paris. optimi et antiquiss. Sed

hi vix differunt a *delatoribus*: nisi forte conscii sunt sceleris et socii, qui secretam rem et con-iurationem prodiderunt. — *pro-barat* 22.

71. *Nihil* 73. — *horum est* 15.

72. Henninius comma post *bene* posuit, ut haec vox simpl. posita sit, quemadmodum ap. Apul. in Apol. (*Bene, quod integras epistolas matris Pontianus asser-vavit: bene, quod vos festinatio iudicii avertit*) et *habet* ab-solute pro *perit*. Est quidem hoc *habet* nota formula, impr. gladiatorum, de vulnere inflicto. v. Cerda ad Virg. Aen. XII, 296. et Macrobr. Sat. II, 21. Sed *ha-bere* non simpl. pro *perire* po-nitur, neque h. l. satis convenit. v. Comm.

73. *Turba Remi* 17. 31. a. cod. Put. et Pish. 70. 75. 76. 81. 82.

Damnatos. Idem populus, si Nursia Tusco
 Favisset, si oppressa foret secunda senectus 75
 Principis, hac ipsa Seianum diceret hora
 Augustum. Iam pridem, ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effudit curas. Nam qui dabat olim
 Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
 Continet atque duas tantum res anxius optat, 80
 Panem et Circenses. Perituros audio multos.

Turba tremens (amici Seiani, vel populus pavens et ignavus) 10-12. 14-17 ad marg. 18-21. 25 a m. pr. 24-27. 45-50. 54-69. 71-74. XXXIII codd. Paris. forte et vet. Schol. cuius glossa ad v. 81 est: Iterum sibi loquitur populus pavens. *Remi* est vividus ac magis satiricum; Ach. *Turba fremens* (in gratiam Tiberii, ne Seiano favisse videatur) 22. 24 a m. sec. 32. *Turba Remens* 83. prob. Heins. ad Ovid. Fast. III, 131. qui Romanos putabat dici *Remenses* a Remo, ut *Rharnes* vel *Ramnenses* (Horat. A. P. 342. Liv. I, 13.) a Romulo, *Titos* vel *Titenses* (Liv. I. I. et Pers. I, 20.) a Tito Tatius.

74. *Nursia* revocata a nobis ex a. 4. 9. 10. 14-22. 24-27. 45-48. 50. 58. 64. et plerisque MSS. Paris. Ita quoque in aliquot codd. Liv. VII, 3. et Tertull. Apol. c. 23. et 24. legitur. *Nursia* edd. Farn. Prat. et meliores libri, (nescio qui) teste ac prob. Lips. ad Tac. Ann. IV, 1. *Noctia* 60. 67. *Noctia* 56. 59-65. 65. 68. 79. 71-74. et optimae edd. Livii I. I. quibus favet vetus inscriptio ap. Steph. Forcatulum in Gallorum

philos. p. 514. Sed *Nortia* Sutrinarum potius Dea ap. Tertull. I. I., non Volsiniensium, popularium Seiani. *Nyrtia* 1. 77. Vetus scholion est: „Fortunam vult intelligi poeta, quae apud *Nyrtiam* colitur, unde fuit Seianus.“ *Nurtia* 23. 70. 76. 76. 81. 82. *Murtia* 31 b. 55. *Murtia* 49. 54. 57. *Mursia* 5. 11. *Nexia* ap. Tertull. I. I. in quibusdam libris.

76. ac pro hac 14. 16. 17. 19. 24. 25. 47. 49. 50. 54. 57. 58. — ipsum 22.

78. *effugit curas* 6. 7. 10-12. 17-27. 49. 45-50. 54-63. 65-69. 71-74.

81. *Pan* 11. 14-25. 45. 46. 49. 55. Valla rō nāv irrisorie, vel *Pan* pro *Pana* dictum putabat. *Pana* 2. 3. 5. 18 a m. sec. 50. 61-64. 66-68. 71-74. et multi codd. Paris. probb. Britann. et Palm. ut intelligantur Lupercales ludi in honorem Panos acti. *Panem* 4. 31 b. cod. Pat. et Thuan. 1. *Panum* 27. *Pannum* 30. 32. 47. 48. 54. 56-60. 65. 69. et quidam codd. Paris. probb. Mancin. Ascens. et Calder. Ita designaretur insana ludorum Circensium spectandorum cupiditas, qua Ba-

Nil dubium; magna est fornacula: pallidulus mi:
 Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
 Quam timeo, victus ne poenas exigit Aiax,
 Ut male defensus! Curramus praecipites et, 85
 Dum iacet in ripa, calcemus Caesaris hostem.
 Sed videant servi, ne quis neget et pavidum in ius
 Cervice obstricta dominum trahat. Hi sermones
 Tunc de Seiano, secreta haec murmura vulgi.
 Visne salutari, sicut Seianus? habere 90
 Tantumdem, atque illi summas donare curules?
 Illum exercitibus praeponere? tutor haberi
 Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege Chaldaeo? Vis certe pila, cohortes,

mani ardebant. Conf. quae de panno dicemus inf. ad XI, 196. in Comm. Sed male sic synonyma, pannus et Circenses, iungerentur h. l. ubi sermo est de populo, duas res prae reliquis optante. Nostra lectio aptior et venustior est ceteris, et haec ex compendio scripturae ortae.

83. *Bruttidius* 20. *Butridius* 45. *Buttidius* 17 a m. pr. — ad *Martis fugit ocyus aram*, in ea praesidium inventurus, coni. Dorleans.

85. ut pro et 24.

88. *astrecta* 10. 14-24. 27. 46-50. 54-56. 59-65. 68. 69. 71-74.

90. *haberi Tantumdem* (h. e. tanti aestimari, in tante honore esse) non male 21 a m. sec. alii-que codd. teste ac prob. Heins. ad Ovid. Trist. I, 9, 44. Notiones tamen honoris vel potentiae et divitiarum bene h. l. iunguntur, et illa, non haec, reliquis continetur verbis.

91. *ulli* 14. 17. 22. — *summas*

1. 70. 75. 76. et quidam codd. Paris. *sellas donare curules* 10-12. 14-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et omnes fere codd. Paris. haud dubie e glossa. Hanc tamen lect. revocavit Ach.

93. *augusta* 1. 10. 21-27. 54. 56. 62. 64. 69-76. 82. et quidam codd. Paris. h. e. quae sedes quasi regni fuit, a Roma illuc translata; vel imperatoria ac sancta (v. Ovid. Fast. I, 609 seq.) et venerabili, quoniam Principis fuit secessus. Sed haec notio iam exprimitur verbis *Principis sedentis*, et venustius mordaciusque est epitheton *angusta*, quod restitui ex 11. 14-20. 45-50. 55. 57-61. 63. 65-68. 77. et optimis MSS. Paris. probb. Scalig. ad Manil. p. m. 42. Voss. Etymolog. p. 30. Lindenbr. et Ach. Finge tibi Imperatorem Romanum et Augustum, in parva ac petrosa insula *sedentem*. Cf. Comm.

94. *vis ducere pila* emend. Scioppius Verisim. IV, 10. *vis*

Egrégios equites et castra domestica? Quidni 95
 Haec cupias? et, qui nolunt occidere quemquam,
 Posse volunt. Sed quae praeclara et prospera tanti,
 Ut rebus laetis par sit mensura malorum?
 Huius, qui trahitur, praetextam sumere mavis,
 An Fidenarum Gabiorumque esse potestas 100
 Et de mensura ius dicere, vasa minora
 Frangere pannosus vacuis Aedilis Ulubris?
 Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
 Seianum: nam qui nimios optabat honores
 Et nimias postebat opes, numerosa parabat 105
 Excelsae turris tabulata, unde altior esset
 Casus et impulsae praeceps immane ruinae.
 Quid Crassos, quid Pompeios evertit? et illum,
 Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
 Summus nempe locus nulla non arte petitus 110
 Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris sine caede et vulnere pauci
 Descendunt reges et sicca morte tyranni.

certae pila cohortis (b. e. primipilatum) 60. 65. prob. Mancin. Neutra lectio vulgatae praefereunda videtur. Haec vero verba cum affirmantis, tum interrogantis esse possunt.

97. *tantum* 10. 11. 14-17. 19. 20. 22-24. 27. 45. 59. 60. 64. 65. 69. et plerique codd. Paris. non improb. Schurzfl. ut dicat poeta: quatenam usque adeo bona sunt, ut non mala habeant admixta? Eodem sensu interpp. tantum non omnes vulgatam quoque lect. ceperunt. Ita vero mox ut non dicendum erat, non ut. Hanc difficultatem sensisse videtur Lubinus, qui emendabat *Ut* (h. e. quum) *rebus laetis par est*

mensura laborum. Praestiterit: *Quum rebus laetis par sit m. m. vel quae praeclara et prospera tanta* (sunt), *Ut rebus laetis par sit m. m.*, ut iis tantum mali, nec potius plus iunctum sit?

101. *mensuris* 11. — *uis pro* 10. 15. 18. 19. 27. 45-49. 54-60. 65. facili errore.

102. *vacuisque* 11. 17. 18. 20. non improb. Schurzfl. modo pannosis reponatur.

112. *ac vulnere* 16. 24. *sine caede et sanguine* (*ἀναιμῶς* ap. Homer. et Oppian.) 77. Serv. ad Virg. et Ioh. Salisbur. in Polieratico II, 15. probb. Schurzfl. et Heius. ad Claudian. in Cos. I. Silic. II, 19. qui *vulnus* pro *glo-*

Eloquium ac famam Demosthenis aut Ciceronia
 Incipit optare et totis Quinquatribus optat, 115
 Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam,
 Quem sequitur custos angustae vernula capsae.
 Eloquio sed uterque perit orator: utrumque
 Largus et exundans leto dedit ingenii fona.
 Ingenio manus est et cervix caesa; nec unquam 120
 Sanguine caesidici maduerunt rostra pusilli.
 O fortunatam natam me consule Romam!
 Antoni gladios potuit contemnere, si sic
 Omnia dixisset. Ridenda poemata malo,
 Quam te conspicuae, divina Philippica, famae, 125
 Volveris a prima quae proxima. Saevus et illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenae
 Torrentem et pleni moderantem frena theatri.
 Dis ille adversis gemitus fatoque sinistro,
 Quem pater ardentis massae fuligine lippus 130
 A carbone et forcipibus gladiosque parante

semate habebant. Sed *sanguis* potius interpretamentum *vulneris* aut certe *caedis* esse videtur, (nam *caedes* et *φόρος* saepe pro sanguine et *αἷματι* ponuntur) et Servius permulta veterum scriptorum loca memoriter laudavit.

114. *ac famam* pro aut *famam*, quod minus aptum auribusque h. l. ingratum est, restitui ex 10. 14-27. 45-50. 64-63. 65-69. 71-73. et plerisque MSS. Paris. — *ac Ciceronis* 19.

116. *parcam* — *Minervam* (qua puer parca adhuc imbutus est) ingeniose coni. Heins. ad Ovid. Fast. III, 8/9. coll. Virg. Aen. VIII, 409. ibique Servio, qui simili sensu *Minervam tenuem, rudem, pinguem crassamque di-*

xere. Sed poeta etiam bene dixit iunxitque *adhuc uno asse partam* Minervam, primam artium cognitionem institutione unius anni partam.

118. *perit*, v. sup. ad v. 11.

123. *potuit gladios* 49.

124. *O iam dixisset* 11. Hinc *Troiam* pro *Omnia* coni. Schurzfleisch. ut innuat poeta, ideo Antonium Ciceroni fuisse insensum, quod eius eloquio Roma sit tuta reddita ac fortunata. Sed idem recte monet, verbis suis non inconsultius fidem esse habendam, quum Ciceronis *poemata ridenda* mox dicantur.

131. *forcipibus* (quasi *foricibus*, Herausnehmer, Zangen, Pelicane) recte omnes, quos vidi,

Incude et luteo Vulcano ad rhetora misit.

Bellorum exuviae, truncis affixa tropaeis
 Lorica et fracta de casside buccula pendens
 Et curtum temone iugum victaeque triremis 135
 Aplustre et summo tristis captivus in arcu
 Humanis maiora bonis creduntur: ad haec se
 Romanus Grainsque ac barbarus endoperator
 Erexit; causas discriminis atque laboris
 Inde habuit. Tanto maior famae sitis est, quam 140
 Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipsam,

libri, non *forficibus*, quod passim substituitur. v. Heins. ad Ovid. Met. VI, 556. ad Virg. Aen. VIII, 455. XII, 404. Oudend. ad Suet. Aug. 75. et Böttiger in Sabina p. 267. 268. ed. pr.

132. in luteo 68. luto 64. 73. ex emend. Britan. et al. ut sit id. qd. luteo, prima syll. longa, et sic metro consulatur. At vid. Comm. tuto Vulcano coni. Laeobis coll. Claudian. in Eutrop. II, 4. 6. seq. quia tutam artem, quaeque nihil minaretur periculi, exercuerit Demosthenis pater, et contra filius, tuto Vulcano relicto, ad rhetorem missus arte illa, unde sibi petierit gloriam, misere perierit.

133. trophaeis 17-19. 21-27. 45-50. 54-57. ut et nostri poetae vulgo *Trophäen* dicunt. Sed τροφαίων vel τροφαίων dicitur momentum τῆς τῶν ἐχθρῶν τροπῆς, conversionis, h. e. fugae hostium, quod victoriae significandae causa in ipso pugnae loco arigebatur, a τροπή et τροπήν.

13. buccula 11. 21. 22.

136. Aplustre 10. Amplus-

trac 64. Aplustre 16. 24. 25. 27. 45-48. 58. 60. 65. ut in quibusdam codd. Sil. X, 324. et al. Festus: *Aplustria*, inquit, *navium ornamenta*, quae, quia erant amplius, quam erant necessaria usui, etiam *amplustria* dicebantur. — *Aplustra* forte 1. Vetus scholion est: „*Aplustra*, tabulatum ad decorandam superficiem navis adpositum: alii dicunt *rostra* navis, ornamentum *puppis*, ἀπλάρα.“ — *summa* — in arce 6.

137. ad haec (scil. bona) revocavi ex 22. 24 a m. sec. 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74. et tribus MSS. Paris. ad hos 11. 12. 16. 21 a m. sec. 23. 24 a m. pr. 45. et huc 77. ad hoc 1. 10. 14. 17-21 a m. pr. 70. 74. 75. 82. et XXXII codd. Paris. quos secutus est Ach. Vetus scholion est: „*Ad hoc*, id est non propter virtutem posse volunt, sed propter famam et gloriam: cuius causa etiam imperium adsumtum est.“

138. et pro ac 10. 14-18. 20-22. 24. 45. seu pro ac 12. 23. — *endoperator* scripsi pro *induprator*. v. sup. ad IV, 29.

Praemia si tollas? Patriam tamen obruit olim
 Gloria paucorum et laudis titulique cupido
 Haesuri saxis cinerum custodibus; ad quae
 Discutienda valent sterilis mala robora fons: 145
 Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
 Expende Hannibalem: quot libras in duce summo
 Invenies? hic est, quem non capit Africa Mauro
 Percussa Oceano Niloque admota tepenti,
 Rursus ad Aethiopum populos altosque elephantos:
 Additur imperiis Hispania: Pyrenaeum [150
 Transsilit. Opposuit natura Alpemque nivemque:
 Diducit scopulos et montem rumpit aceto.
 Iam tonet Italiam: tamen ultra pergere tendit.
 Actum, inquit, nihil est, nisi Poeno milite portas 155
 Frangimus et media vexillum pono Subura.
 O qualis facies et quali digna tabella,
 Quum Gaetula ducem portaret belua luscum!
 Exitus ergo quis est? o gloria! vincitur idem

145. *fici* 10. 21. 64. Nil interest.

149. *Perfusa* (irrigata, ut ap. Plin. IV, 12. V, 29. al.) 24. 25. 27. 46-49. 51-59. 71-74. 77. et cod. Put. Nostra lectio praeferenda videtur, magis tamen in epico poeta, quam in satirico. *Percussa Oceano* est eius fluctibus pulsata s. verberata.

1. o. v. Excurs. ad h. l. — *elephantes* 27.

151. *Hesperia* 21.

152. *apposuit* 16.

153. *Diducit* 1. 14. 15. 17-24. 70. 75. 76. et duo MSS. viri docti in Miscell. Obs. Crit. Vol. V. T. II. p. 298. In liadem legitur *rupit*, ut in 28-21. 25. 27. 45-

50. 54-69. 71-74. *Diduxit* 10. 16. 24-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. *Deducit* quidam, solenni permutatione. v. inf. ad XIII, 152. et Misc. Obs. I. 1.

155. *Acti, inquit, nihil est* 12. 20. 24. alique codd. mss. teste ac prob. Heins. ad Ovid. Ep. Her. VIII, 104. *Sed actum h. l. coniungendum cum est.* Cf. ad IX, 88. — *nil* 14. 16. 17. 20. — *ni* 16. 17. 20. 23. 24. 61-63. 68. 71-73.

156. *Suburra* 18. 24. 27. 45-50. 58. 61-64. 66-69. 71-73. v. sup. ad III, 5.

158. *belua pro bellua* 17. 23. 24. 45-48. 59. 60. 64. 65. v. ad IV, 12.

159. *auscultata pro o gloria* 16.

Nempe et in exsilium praeceps fugit atque ibi magnus
Mirandusque cliens sedet ad praetoria regis, [160
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.

Finem animae, quae res humanas miscuit olim,
Non gladii, non saxa dabunt nec tela, sed ille
Cannarum vindex ac tanti sanguinis ultor, 165

Annulus. I, demens, et saevas curre per Alpes,
Ut pueris placeas et declamatio fias!

Unus Pellaeo iuveni non sufficit orbis:

Aestuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyarae clausus scopulis parvaque Seripho. 170
Quum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur,

160. et abest ab 16. 47. 64. —
praeceps abit 4. 7. 14. 15. 17. 18.
20. 22. 25. 27. 46-49. 55-60. 65.
et recentt. codd. Paris. — *ita pro*
ibi 22.

161. *sedit* 16.

162. *Bythino* 49. 56. 60. 65.
Bithynio 50. 64. *Bithnio* 10.
18-21 a m. pr. 46-48. 58. *Bi-*
tineo 45. *Bithynico* 21 a m. sec.
Bythinico 25. v. sup. ad VII,
15. — *iugulare* 21 a m. sec. 27.
45. 47. 58. 65. Verbum autem
vigilare non modo satirici poetae
ingenio, (v. Comm.) sed histo-
riae etiam (nam Prusias non iu-
gulavit Hannibalem) multo con-
venientius est.

164. *non tela* 10. 14-18. 20-
27. 45-47. 49. 50. 54-58. 60-69.
71-74.

165. *ac tanti pro et tanti re-*
vocavimus ex 25. 27. 45-47. 49.
50. 51. 55. 57. 58. 60-63. 65-69.
71-73. ne copula *et* toties occur-
rens fastidium creet auribus.

166. *a demens* (saltem *ah d.*)

14. 16. *O demens, i, saevas*
cet. 11. prob. Schurzli, *I, de-*
mens! i, saevas coni. Burm. ad
Anthol. T. I. p. 510. quod im-
pense placet Hein. quodque edidit
Ach. cuius nota est: „ita habent
omnes fere codd. nostri, quidam
O demens et saevas, et duo *ah*
demens.” Mirum et vix credibi-
le, MSS. Paris. hoc tantum loco
a meis discrepare. — *saevas* 49.

167. *placeas pueris* 24.

169. *in limine* 24.

170. *Chiraras* 16. *Giari* et
Gyari 10. 53. 80. quod recepit
Ach. Recte, opinor. *Gyara*
certe non nisi h. l. dicitur insula,
et *Gyari* sup. I, 73. alibi semper
Γύαρος, *Gyarus*. Sic Tac. Ann.
III, 68. 69. Plin. IV, 12 s. 23.
VIII, 29 s. 43. 57 s. 82. Strab.
X. p. 485. Mel. II, 7. Cic. ad
Att. V. 12. Steph. et Suid. Sed
nomina oppidorum variant et ita
quoque mutanda esset lectio I,
73. — *parvave* emend. H. Valen.
Recte, opinor.

Quantula sint hominum corpuscula. Creditur olim
Velificatus Athos et quidquid Graecia mendax
Audet in historia: constratum classibus isdem 175
Suppositumque rotis solidum mare: credimus altos
Defecisse amnes epotaque flumina Medo

Prandente; et madidis cantat quae Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relictæ,
In Corum atque Eurum solitus saevire flagellis 180
Barbarus, Aeolio numquam hoc in carcere passos,
Ipsam compedibus qui vinxerat Ennosigaeum?
Mitius id sane, quod non et stigmatæ dignum
Credidit. Huic quisquam vellet servire Deorum?
Sed qualis rediit? nempe una nave, cruentis 185
Fluctibus ac tarda per densa cadavera prora.

Has toties optata exegit gloria poenas.

Da spatium vitae, multos da, Iupiter, annos!
Hoc recto vultu solum, hoc et pallidus optas.
Sed quam continuis et quantis longa senectus 190
Plena malis? Deformem et tetrum ante omnia vultum
Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem

173. sunt 10. 27. 23. 24. 46-
48. 58. — hominis 14. 17. 19

175. cum stratum 27. 46-50.
55. 57. 58. 61-63. 65-69. 71-
73.

177. Pro amnes malim lacus,
ne eadem res bis exprimitur, et
quoniam Herodotus memorat, non
fluvios modo quatuor ab exer-
citu Xerxis siccatos exhaustosque
esse, sed lacum quoque XXX sta-
diorum.

178. quae cantat 45.

179. rediit qualis 18.

181. haec 21. 27. 46-49. 54.
55. 57-60. 64. 65.

183. est pro et 15. 16. Prae-
stiterit; Mitius id sane, quam

quod vel stigmatæ, aut potius,
quod Hein. coniicit, Mitius id
sane, quandoque et stigmatæ
dignum Credidit. His certe con-
iecturis favet historia; quas quum
librariis ignota esset, haec verba
corruptissae videntur. Cf. Comm.

184. Crederet 12. 14. 17. 19-
21. 3. 24. — hinc 57. 59. — vo-
luit 18.

181. namque pro nempe 16.

186. et 11. 16. 22. at 17.

188. da multos 16.

189. Hoc altus ocelumque tu-
ens, hoc pallidus optas 4. 29.
haud dubie ex interpretam. —
haec et p. o. 12. tu pro et 20. —
optat 27. 47.

Pendentesque genas et tales adspice rugas,
 Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 In vetula scalpit iam mater simia bucca. 199
 Plurima sunt iuvenum discrimina: pulcrior ille
 Hoc, atque ille alio; multum hic robustior illo.
 Una senum facies, cum voce trementia membra
 Et iam leve caput madidique infantia nasi.
 Frangendus misero gingiva panis inermi: 200
 Usque adeo gravis uxori natisque bique,
 Ut captatori moveat fastidia Cosso.
 Non eadem vini atque cibi, torpente palato,
 Gaudia: nam coitus iam longa oblivio; vel si
 Coneris, iacet exiguus cum ramice nervus 205
 Et, quamvis tota palpetur nocte, iacebit.
 Anne aliquid sperare potest haec inguinis aegri
 Canities? quid, quod merito suspecta libido est,
 Quae Venerem adfectat sine viribus. Adspice partis
 Nunc damnum alterius: nam quae cantante voluptas,
 Sit licet eximius citharoedus sitve Seleucus, [210

193. et aniles aspice rugas conl. Heins. prob. Burm. ad Anthol. lat. T. I. p. 516. Non opus, iudice Hein.

194. Qualis 60. — Tabraca 1. 10-12. 14. 17-21. 25. 26. 27. 45. 47. 49. 50. 54. 55. 58. 61. 62. 63. 65-77. 81. 82. Trabaca 16. Thabraca 56. 59. 60. 65. Trabraca 64. Tabacra 23. Trabacha 15. Tabrata 46. 48. 57. Tabracha Farnab. et al. Cf. Plin. V, 3. ubi eadem fere lectionis varietas est, et in quibusdam libris etiam Trabacha et Tavabracha legitur. Tabathra dicitur Steph. et Oâßpova Ptolem. IV, 3. Cf. Bocharti Geogr. sacr. p. 519.

197. atque iste alio; multo

hic v. i. emend. H. Vales. multo 25. 56. 59. 60. 65.

198. labra pro membra 15. 18. 61. 62. 63. 68. 71-74. verba al. Membra ac verba saepe permu- tati docent Scalig. ad Prop. I, 13, 17. et Schrader Emendatt. p. 126.

199. leve 17-20. Recte. laeve ceteri. v. ad II, 12.

200. miseris 12. 14. 15. 16. 45. 47. 54. 64.

201. Atque 60. 65. 77.

205. Conetur (sc. senex coitum a. coire) 13. quod et mihi in men- tem venit.

211. citharoedus sitve Seleu- cus restitui ex 10. 11. 12. 14-27. 45-50. 54-59. 71-74. et omni- bus fere codd. Paris. citharoeda

Et quibus aureta mos est fulgere lacerna?
 Quid refert, magni sedeat qua parte theatri,
 Qui vix cornicines exaudiat atque tubarum
 Conventus? clamore opus est, ut sentiat auris, 215
 Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
 Praeterea minimus gelido iam corpore sanguis
 Febre calet sola; circumscilicet agmine facto
 Morborum omne genus: quorum si nomina quaeras,
 Promptius expediam, quot amaverit Hippia moechos, 220
 Quot Themison aegros auctumno occiderit uno,
 Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
 Pupillos, quot longa viros exsorbeat uno
 Maera die, quot discipulos inclinet Hamillus;
 Percurram citius, quot villas possideat nunc, 225
 Quo tondente gravis iuveni mihi barba sonabat.
 Ille humero, hic lumbis, hic coxa debili, ambos
 Perdidit ille oculos et luscis invidet: huius
 Pallida labra cibum accipiunt digitis alienis.

sive Seleuco 70. 75. 76. 82. Haec lectio haud dubie substituta ab his, qui structura verborum offendeantur. Sed *cantante, sit licet eximius citharoadus* docte dicitur pro: *cantante citharoado, licet sit eximius*. Ita fere mox v. 253. *quaerit ab omni, Quisquis adest socius.* — sive 45.

212. *At 45. mos est decurrere palla 64.*

214. *exaudiat* 10. 11. 12. 14. 17-20. 22. 25. 27. 45-50. 54. 55. 57-69. 71. 72. 73. et longe plurimi codd. Paris. unde illud pro vulg. *exaudiet*, quod tamen et ipsum bene habet, restitui cum Ach.

217. *in corpore* alii. Sed delevi nunc illud in, quod abest a

13. 16. 18. 19. 25. 27. 45-50. 55-61. 63-67. 74. 77.

220. *Hippia*, v. ad VI, 82.

221. abest a 22. et 222. 223. ab

25. — *Hyrrus* 17. 19. 23. 45.

Irus 27. 47. 48. 54. 55. 56. 58-60.

64. 65. 77. *Hyrus* 57. *Yrrus* 22.

Hirrus 12. *Yrcus* 24. *Hircus*

46. Cf. Comm.

223. *absorbeat* 1. ut sup. VI,

126. unde forsitan haec lectio desumpta.

224. *Hamillus* 1. 11. 14. 15. 16.

50. 54. 70. 75. 76. 77. 82. *Ami-*

lus 47. *Amillus* 10. 17-27. 45.

46. 48. 49. 55-69. 71-74. 81. ut

vulgo legitur ap. Martial. VII, 61.

227. *ossa* 25. 27. 46. 48. 49.

56-59. *ossa* 47.

229. *capiant* 16. 25. 27. 46. 47.

Ipse ad conspectam coenae diducere rictum 230
 Suetus, hiat tantum, cen pullus hirundinis, ad quem
 Ore volat pleno mater ieiuna. Sed omni
 Membrorum damno maior dementia, quae nec
 Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo praeterita coenavit nocte; nec illos, 235
 Quos genuit, quos eduxit. Nam codice saevo
 Heredes vetat esse suos; bona tota feruntur
 Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
 Quod steterat multis in carcere fornleis annis.
 Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt 240
 Funera natorum, rogos adspiciendus amatae.
 Coniugis et fratris, plenaeque sororibus urnas.
 Haec data poena diu viventibus, ut, renovata
 Semper olade domus, multis in luctibus inque
 Perpetuo moerore et nigra veste senescant. 245

49. 50. 54-58. 61-69. 71-74.
 77. *digitis accipiunt alienis* 11.
 metro adversante. *digitis capiunt*
alienis recte, opinor, emend.
 Schurzfl.

230. *Ille* 22. — *deducere* 10-
 14. 16. 17. 19-24. 45. — *rictus*
 18. 24.

231. *seu* 60.

234. *cultum* 45. 47. — *agno-*
scat 16.

236. *eduxit* 25. 46-49. 55. 57-
 60. 64. 65. — *codice saevo* 41.
 Recte, opinor. *Scaevum* est id.
 qd. *laevum* vel sinistrum, adeo-
 que vel triste et infelix, vel in-
 eptum, pravum, perversum, ut
 h. l. Plathnerus: „Scripta, inquit,
 haec satira sub Hadriano. (v. sup.
 ad v. 80. 81. in Contm.) iam vero
 inde a Domitiani saeculo testa-

bris feminis. (v. sup. ad I, 55 seq.
 in Comm.) *Codex* igitur (testa-
 mentum) deliri senis h. l. *scae-*
vus i. e. contra normam legis et
 perversus dicitur, quemadmodum
scaevum dogma in L. hi qui
 scaevi C. Theodos. tit. de his qui
 sup. Rell. cont. dicitur, quod
 contra regulam et canones eccle-
 siae introductum est. Porro et
 illud notes ex verbis *nec illos*
Quos genuit, quos eduxit, apud
 patros plerumque educatos Ro-
 manos: acriores enim morum hi
 censores.“ Cf. Ernesti clav. Cic.
 v. *patruus*. Non male quidem
saevo h. l. legitur, sed minus
 apte: quod quum non intellige-
 rent librarii, vocem sibi notio-
 rem substituerunt exquisitori.

244. *Saepe* 21.

245. *pulla veste* 77.

Rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
 Exemplum vitae fuit a cornice secundae.
 Felix nimirum, qui tot per saecula mortem
 Distulit atque suos iam dextra computat annos
 Quique novum toties mastam bibit. Oro, parumper 250
 Adtendas, quantum de legibus ipse queratur
 Fatorum et nimio de stamine, quum videt acris
 Antilochi barbam ardentem, quum quaerit ab omni,
 Quisquis adest socius, cur haec in tempora daret,
 Quod facinus dignum tam longo admiserit aevo? 255
 Haec eadem Peleus, raptum quum luget Achillem,
 Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
 Incolumi Troia Priamus venisset ad umbras
 Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
 Portante ac reliquis fratrum cervicibus inter 260
 Iliadum lacrimas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet scissaque Polyxena palla,
 Si foret extinctus diverso tempore, quo non
 Coeperat audaces Paris aedificare carinas.
 Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit 265
 Eversa, et flammis Asiam ferroque cadentem.
 Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara
 Et ruit ante aram summi Iovis, ut vetulus bos,
 Qui domini cultris tenue et miserabile collum
 Praebet, ab ingrato iam fastiditus aratro. 270
 Exitus ille utcumque hominis: sed torva canino

248. quod tot 17. 24. per tot
 10. 16. 23. 25. 45-50. 54. 55.
 57-60. 64. 65.

249. dextra iam 19. in dex-
 tram 6. prob. Iun.

252. quum videt revocavi ex 14.
 15. 17-22. 25. 27. 57. 58. 61. 62.
 63. 66. 67. 68. 71. 72. 73. 75. 76.
 quum vidit al. Sed mox sequi-
 tur quum quaerit.

253. nam quaerit 10. 13-20.
 23-27. 45-50. 54-69. 71-74.
 77. et plerique codd. Paris.

254. ab omni Quisquis adest
 socio 7. 10. 13-27. 45-50. 54.
 56. 57-63. 66-69. 71. 72. 73. et
 maxima pars MSS. Paris.

263. quo iam 7. 10. 14-27. 29.
 45-50. 54-69. 71-74. et pleri-
 quae codd. Paris. quos secutus est
 Ach.

Latravat ricta, quae post hunc vixerat, uxor.
 Festino ad nostros, et regem transeo Ponti
 Et Croesum, quem vox iusti facunda Solonis
 Respicere ad longae inessit spatia ultima vitae. 275
 Exsilium et carcer Minturnarumque paludes
 Et mendicatus victa Carthagine panis
 Hinc causas habuere. Quid illo cive tulisset
 Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
 Si circumducto captivorum agmine et omni 280
 Bellorum pompa animam exhalasset optimam,
 Quum de Teutonico vellet descendere curru?
 Provida Pompeio dederat Campania feres
 Optandas: sed multae urbes et publica vota
 Vicerunt. Igitur Fortuna ipsius et Urbis 285
 Servatum victo caput abstulit. Hoc cruciatu
 Lentulus, hac poena caruit ceciditque Cethegus
 Integer, et iacuit Catilina cadavere toto.

Formam optat modico pueris, maiore puellis
 Murmure, quum Veneris fanum videt anxiam mater, 290
 Usque ad delicias votorum. Cur tamen, inquit,
 Corripas? Pulcra gaudet Latona Diana.
 Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
 Ipsa habuit: cuperet Rutilae Virginia gibbum

274. *iusti quem vox* 14. 15. 17.
 18. 20. 21. *iustificanda* 8. unde
vox mox iustificanda coni. Pith.
 qui tamen recte praetulit vulga-
 tam lect.

277. *Karthagine* 11. 18. v. ad
 VI, 171.

280. *circumducto* 21. 22.

281. De hiatu v. ad I, 151.

284. Epitheton *multae* languere
 h. l. neque festivitati poetae con-
 sentaneum esse, putabant Ruhn-
 ken. et Herel: quapropter ille ad

Vellei. Pat. p. 230, coni. *moestae*,
 hic vero in literis ad me datis
pullae, quae vox insolentior qui-
 dem, sed et iocosior videri potest
 vulgari *pullatae*, qua Iuvenalis
 sup. III, 215. utitur. Ingeniosae
 quidem emendationes: sed non
 video, cur vulgata lectio languet,
 at, quae potius ad magnitudi-
 nem Pompeii declarandam mul-
 tum valet. Cf. Comm.

290. *ubi proquam* 18. 46. 48. —
fanum Veneris 24.

292. *puella pro Diana* 18.

Accipere atque suam Rutilae dare. Filius autem 295
 Corporis egregii miseros trepidosque parentes
 Semper habet. Rara est adeo concordia formae
 Atque pudicitiae. Sanctos licet horrida mores
 Tradiderit domus ac veteres imitata Sabinos,
 Praeterea castum ingenium vultumque modesto 300
 Sanguine ferventem tribuat natura benigna
 Larga manu; (quid enim puero conferre potest plus
 Custode et cura natura potentior omni?)
 Non licet esse viris: nam prodiga corruptoris
 Improbilas ipsos audet tentare parentes. 305
 Tanta in muneribus fiducia! Nullus ephebum
 Deformem saeva castravit in arce tyrannus;
 Nec praetextatum rapuit Nero loripedem vel
 Strumosum atque utero pariter gibboque tumentem.

299. *Sabinas* 10-20. 23-27. 45-48. 50. 54-69. 71-74. et plerique codd. Paris. probb. Schurzfl., Schrader. Observ. pag. 80. et Heins. ad Ovid. Am. II. 4, 51. et in Advers. p. 367. qui hanc lectionem firmannt tum aliorum codd. auctoritate, tum locis similib. Martial. I, 62. (al. 63.) 1. Prop. II, 23, 103. (al. 32. 47.) Horat. Epod. II, 40. 4. Ovid. l. 1. et medic. fac. v. 11. aliisque, quibus summa Sabinatum mulierum castitas praedicatur. Sed aptior forte nostra lectio, quoniam de filio et de sanctis moribus *horridae domus* h. l. agitur, nec tantum Sabinas propterea bene audierunt, sed et Sabini: [nam vel thronibus ex Liv. I, 18. nota est *disciplina tetrica ac tristis veterum Sabinorum*, quo genere nullum quondam *incorruptius*

fuit. v. sup. ad VI, 164. in Comm. Parum tamen interest.

300. *modestum* 10-19 a m. sec. 20. 21. 22. 27. 45. 46. 47. 49. 54. 55. 56. 60-69. 71-74. et omnes fere codd. Paris.

301. *viris pro viros* restitui ex 13. 17. 19 a m. sec. 22. 48. et XII MSS. Paris. quoniam dictio haec doctior est et multo frequentior optima latinitatis scriptoribus. v. Heins. ad Ovid. Ep. Her. XIV, 61. ubi eam similesque, *licet esse, contigit esse*, vel *satis est esse fidei*, priori cet. multis exemplis illustravit.

307. *scaeva* 18. — *castrabit* 16.

308. *Non* 21. — *vel Strumosum* recepi ex 10-19 a m. pr. 20-27. 46-50. 54-69. 71-74. et quibusdam MSS. Paris. nec *Strumosum* al.

309. *utero* pro *utero* coni. C.

I nunc et iuvenis specie laetare tui! quem 310
 Maiora exspectant discrimina? fiet adulter.
 Publicus et poenas metuet, quascumque mariti
 Exigere irati; nec erit felicior astro
 Martis, ut in laqueos numquam incidat. Exigit autem
 Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori 315
 Concessit. Necat hic ferro, secat ille cruentis
 Verberibus, quosdam moechos et mugilis intrat.
 Sed tuus Endymion dilectae fiet adulter
 Matronae: mox quum dederit Servilia numos,
 Fiet et illius, quam non amat: exuet omnem 320
 Corporis ornatum. Quid enim ulla negaverit udis
 Inguinibus, sive est haec Oppia sive Catulla?

Vales: quia iterum et ἱρπλοῦ in glossariis sit ἱρπλοῦ s. ἱρπλοῦ, abdomen, imus venter, pars inter umbilicum ac virilia; et uterus de puero non dicatur et de viro.

310. et specie iuvenis 77. Ilac ergo iuvenis specie 22. Nunc ergo iuvenis specie 10. 15. 16. 23. 21. 25. 45-50. 54-60. 71-74. Nunc ergo specie iuvenis 11. 13. 14. 17. 18. 20. 21. 45. et omnes codd. Paris. teste et prob. Ach. Nunc ergo speciem iuvenis 7. 29. I nunc et i. s. 1. 75-82. Nota Schurzfl. est haec: „Scriptum in primo libro NVNC ET SPECIE nota Saec. II et seqq. abbreviatura, quam non adtendens librarius exscripsit Nunc et specie: alii ergo addiderunt, ut versus compleretur.“

311. exspectant 12.

312. 313. v. Excurs. ad h. l.

314. nusquam 47. 54. 64. — exigit 15. 25. 57. 59.

315. iste 25. 27. 46-50. 54. 55.

IUVENAL. VOL. I.

57-60. 64. 65.

316. necat ille cruentis Verberibus 11. 20. ut ap. Horat. Sat. I, 2, 11. ille flagellis ad mortem caesus. Sed tui epitheton cruentis languet.

317. Vulneribus 19.

320. Fiat 16. — quem 27. 46-50. 58. 61. 62. 63. 65-68. — exuit 21. exuat 12. 14. 16. cruet 25. 46. 48. 49. 55. 56. 67. 59-63. 65-69. 71-74.

321. Illa 21.

322. haec est 11. 45. — Oppia 1. 47. 54. 57. 70. 75. 76. 81. et omnes fere codd. Paris. teste Ach. Optia 12. 14. 17. 22. 23. Ophia 21. Oppicia 20. Scipia 16. Yppia 19. Hyppia 15. 45. Hippida 18. Ippia 24. 46. 48. 58. Hippia 10. 11. 25. 49. 50. 57. 56. 59-69. 71-74. 77. non improb. Schurzfl. ut sensus sit: sive est impudicissima, qualis Hippia fuit, (v. sup. VI, 82-115.) sive castissima, qualis fuit Catulla,

O

Deterior totos habet illic femina mores.
 Sed casto quid forma nocet? quid profuit immo
 Hippolyto grave propositum? quid Bellerophonti? 325
 Erubuit nempe haec, ceu fastidita, repulsa.
 Nec Stheneboea minus, quam Cressa, excanduit et se
 Concussere ambae. Mulier saevissima tunc est,
 Quum stimulos odio pudor admovet. Elige, quidnam

utque poeta *μισόγυνος* contendat, nullam omnino feminam esse bonam, nihilque interesse inter lasciviolem et inter eam, quae maximam castitatis laudem sit promerita. Sed casta mulier ab h. l. aliena.

323. *comes* olim pro *totos* legendum putabam hoc sensu: *deterior*, mala, impudica, *femina illic*, in re Venerea, *habet comes mores*, come ingenium: summa comitate ac liberalitate allicere solet viros ac delenire. Sed praeferenda nunc mihi videtur emendatio H. Valesii: *Deterior totos habet illic* (in udis et iuvenilibus inguinibus vel mentulis) *femina amores*. Conf. tamen Comm.

324. *profuit uni* 16. *profuit ergo* 49. 55. *profuit olim* 61. 62. 63. 66-69. 71-74. 77. *uni et olim* legitur etiam in quibusdam MSS. Paris.

325. *Bellerophonti* 17. 19. 21. 22. 23. 45. 49. 60. 65.

326. *certe pro nempe* 18. 21. 24. — *seu* 22. — *repulsa* restitui ex 10-16. 21-27. 45-50. 54-69. 71-74. *repulso* 17-20. 70. 75. 76. 82. quod quomodo explicari commode possit, vix asse-

quor. Sed neque vox *haec* h. l. convenit. Refertur vulgo ad Phaedram, Hippolyti novercam, quae mox *Cressa* dicitur. Durissima vero est haec ratio, quum nulla eius antea mentio sit facta; et nihil me movet contradictio Hein. „Ad *haec* facile (!) ex sequentibus assumi potest *Cressa*. Talis constructio non inusitata est et saepius multo duriores inveniuntur. v. Gron. Obs. IV, 4. ad Stat. Theb. I, 112. et ad Liv. XXX, 7.“ Olim suspicabar, poetam scripsisse: *Erubuit nam Phaedra, ut fastidita, repulsa*. Librarii omnino permulta sic loca et nomina in primis propria corrumpere: Iuvenalis etiam *Phaedra*, opinor, pro *Cressa* dixisset, nisi illud nomen iam memorasset. Vellem tamen lenior daretur medicina.

327. *Stheneboea* revocavi ex 46. 47. 48. 50. 62. 64. quoniam Graecis constanter *Σθενέβωα* dicitur. v. Muncker. ad Hygin. fab. LVII. et Heyne ad Apollod. II, 2, 1. p. 277. *Sthenoboea* 1. 10-15. 24-27. 49. 54-57. 59. 60. 61. 63. 65. 67-77. 81. 82. *Stenebea* 20. *Stheneboea* 58. 66. *Steneboea* 21. 22. 23.

Suadendum esse putes, cui nubere Caesaris uxor 330
 Destinatur? Optimus hic et formosissimus idem
 Gentis patriciae rapitur miser exstinguendus
 Messalinae oculis: dudum sedet illa parato
 Flameolo, Tyriusque palam genialis in hortis
 Sternitur et ritu decies centena dabuntur 335
 Antiquo; veniet cum signatoribus auspex.
 Haec tu secreta et paucis commissa putabas?
 Non, nisi legitime, vult nubere. Quid placeat, dic:
 Ni parere velis, pereundum erit ante lucernas:
 Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res 340
 Nota Urbi et populo contingat Principis aures.
 Dedecus ille domus sciet ultimus: interea tu
 Obsequere imperio; sit tanti vita dierum
 Paucorum. Quidquid melius leviusque putaris,
 Praebenda est gladio pulcra haec et candida cervix. 345
 Nil ergo optabunt homines? Si consilium vis,
 Permittes ipsis expendere numinibus, quid
 Conveniat nobis rebusque sit utile nostris.
 Nam pro iucundis aptissima quaeque dabunt DI.
 Carior est illis homo, quam sibi. Nos animorum 350
 Impulsu et caeca magnaue cupidine ducti

330. *putas* 12. 16. 22. 67. 68.

72.

331. *Destinat* 27. 47. 48. *Fe-*
stinat 16. 66.

334. *Flammeolo* 18. 20. 23. 24.
 62. 68. 71. 72. 73. v. sup. Comm.
 ad II, 124.

335. *Cernitur* 21 a m. pr.

337. *putabis* 47. 51. 58.

339. *est pro erit* 11. 14-17. 19.
 20. 23-27. 45-50. 55. 57-63. 65-
 69. 71. 72. 73. et plerique codd.
 Paris.

341. *aurem* 14. 16. 20. 21. 22.
 24.

343. *si tanti* 11. 14-20. 23.

24. 25. 45. 49. 56-63. 65. 68. *si*
tanti est 27. 46. 47. 48. 50. 54.
 55. 66. 67. 71-74. 77. Non male!

344. *levius meliusque* 10. 14.
 15. 16. 18. 25. 27. 46-50. 54-53.
 66-69. 71-74. *levius meliusque*
 23. *melius leviusque* 19.

347. *permittas* 13. 16.

348. *quid pro sit* 21.

351. *Impulsi* 63. — *cupidine*
capti 14. 17. aliique codd. teste
 Heins. ad Ovid. Met. XIV, 229.
 qui nostram lect. ibid. lib. VIII,
 123. multis illustravit exemplis.—

Coniugium petimus partumque uxoris: at illis
 Notum, qui pueri qualisque futura sit uxor.
 Ut tamen et poscas aliquid voveasque sacellis
 Exta et candiduli divina tomacula porci; 355
 Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.
 Fortem posce animum, mortis terrore carentem,
 Qui spatium vitae extremum inter munera ponat
 Naturae, qui ferre queat quoscumque labores,
 Nesciat irasci, cupiat nihil et potiores 360
 Herculis aerumnas credat saevosque labores
 Et Venerè, et coenis, et pluma Sardanapali.
 Monstro, quod ipse tibi possis dare: semita certe

coena vanave cupidine legisse vet. Schol. (cuius glossa est: *coeco sive vano desiderio*) non mihi persuasit Schurzfl., cui epitheton *magnaue* semper displicuit.

354. *At tamen ut* 13. 14. 17. 19-22. 24. 27. 47. et XXV codd. Paris. *At tamen et* 10. *Actamen ut* 11. *Et tamen ut* 16. *Ut tamen exposcas* 18. 45.

355. *thomacula* 22. 48. 64. *thomatula* 17. 20. 23. 46. *tomatula* 24. *stomachula* 15. 16. *thymatula* (a *θύμῃ* dicta) emend. Valla.

357. *et mortis recte fors* 24. 61. 62. 63. 65-69. 71-74.

358. Quidam post *ponat*, non post *Naturae* distinguunt, praesente vet. Schol.

360. 361. absunt ab 11. et 22. prob. Schurzfl. si etiam v. 362. eiiciatur, ne poeta *ταυτολόγως* dicat, *qui ferre queat quoscumque labores*, et deinde, *qui potiores Herculis aerumnas credat*

saevosque labores cet. Leguntur in scholiis antt. librisque tantum non omnibus, et ab interpolatoris ingenio illos esse profectos, vix crediderim. Pro *labores* tamen v. 359. substituere malim *dolores*, quae lectio in quibusdam reperitur editt. at recentt. Farnabii, Lubini al. Nota Hein. est: „Talia *δυσκολία* improbare etiam videtur Pers. Sat. I, 92. et Benti. ad Hor. Od. I, 34, 5. Sed multa similia habet Schraderus ad Musaeum p. 110. Tautologia vero eiusmodi est, ut facile ferri possit. Praeterea hemistichion ex v. 360. iam laudatur Macrobio Somn. Scip. I, 8. *Passiones ignorare, non vincere, ut nesciat irasci, cupiat nihil.* — nil 24.

361. *saevosque* 20.

362. *plumis* 13. 14. 16. 17. 20. 21. 22. 24-27. 46-50. 54. 55. 57-69. 71. 72. 73. et *plumis, et coenis* 77. — *Sardanapalli* 17-24. 45. 49. 64.

Tranquillae per virtutem patet unica vitae.
 Nullum numen habes, si sit prudentia: nos te, 365
 Nos facimus, Fortuna, Deam cocloque locamus.

SATIRA XI.

ARGUMENTVM.

Iuvenalis ad frugalem coenam Persicum, amicum suum, invitaturus primum perstringit stultitiam eorum, qui lautiores parent epulas, quam facultatum suarum modus ferat, donec absumpto omni patrimonio redigantur ad mendicitatem, quae vel vitam ac potissimum senectutem ipsa morte graviores efficiat, vel eos cogat patria cedere, ne a creditoribus saepe elusis comprehendantur. v. 1—55. Quibus praemissis fercula a se parata, una cum supellectile ac ministris, recenset. Cibos dicit esse inemptos et in villa Tiburtina natos, hoedulum, gallinam, ova, asparagos, uvas, pira et mala, quae olim luxuriosa fuerit coena Senatorum clarissimorumque Romanae gentis nominum, Curii, Fabiorum, Catonis, Scaurorum, Fabriciorum aliorumque; (56—92.) supellectilem non magnificam, testudineam, argenteam, auream, citream vel eburneam, sed simplicem, aeream, ligneam, fictilem, osseam, mensas nuceas et domi natas; (94—135.) servos,

365. nomen 16. quidam codd. Paris. et alii apud Lactant. Inst. III, 29. (ubi poetae nostri v. 365. et 366. laudantur) non improb. Plathnero, qui comparavit verba Ciceronis: *Ignoratio rerum et causarum Fortunae nomen induxit.* — *Nullum numen abest* (h. e. omnes dii favent et adsunt iis, qui non temere, sed consilio et prudentia res gerunt) 13. 15. 16. 18—27. 24—27. 45—49. 54—

59. 61. 62. 63. 65—69. 71. 72. 73. 77. et quatuor MSS. Paris. Sed nostra lectio h. l. aptior est. — *nos te* 1. 8. 11. 12. 70. 75. 76. *sed te* 10. 14—27. 45—50. 54—69. 71—74. 77. *tecum* 13. *eiecto* v. 366. In repetitione pronom. *nos* maior vis inest. Ceterum eadem lectionis varietas reperitur inf. v. 316., ubi haec verba repetuntur, et apud Lactant. l. l.

non perite opsonia scindentes, nec peregrinos et care emtos, vel bene comtos, ornatos et doctos, sed rudes et Italos, pastoris et bubulci filios, indutos crasso eodemque vestitu, nec nisi nunc propter convivium pexos, at ingenui vultus ac pudoris, castos et libidinis ignaros, qui viles calices et vina patria porrecturi sint. 136—161. *Praeterea non lascivas saltationes et cantilenas Gaditanarum puellarum, sed honestiora Persico promittit acroamata, recitationes carminum Homeri et altisoni Maronis.* 162—180. *Denique ab amico petit, ut omnibus dimissis curis hilari animo et, dum omnis Roma ad ludos Megalesiacos spectandos in Circum effusa sit, iam sexta hora veniat: quod sine pudore fieri posse monet, quum nonnumquam fas sit genio indulgere, et rariori usu voluptates commendentur.* 181—208.

Satira pulcerrima, qua frugalitas praedicatur et damnatur luxus, maxime eorum, qui, immemores aurei praecepti *γνῶθι σεαυτὸν*, facultatum suarum modum transeunt. Sabinus suspicabatur, Iuvenalem in Epicuri sectam invehiri; Calderinus contra, ab eo otium et frugalitatem laudari ex sententia huius philosophi, qui veram vitam in mentis tranquillitate virtutisque posuerit exercitio eique frugalitatem quam maxime convenire existimaverit.

Atticus eximie si coenat, lautus habetur;
Si Rutilus, demens. Quid enim maiore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? Omnis
Convictus, thermae, stationes, omne theatrum

SAT. XI.

2. *Rutilus* 11. 23. 27. 58. 64.
66. 67. non improb. Schurzfl.
3. *Accipitur* 21. — *Apicius*
18. 21. 22. 23. 48. 58.
4. *Convinctus* 11. ut alibi *thensaurus*, *formonsus*, et inf. v. 28.

figendum. *Convinctus* 15. 16. et alii codd. quos laudant Pontan. Analect. ~~fige~~ et Barth. Advers. XIII. 16. *Convinctus*, *turmae*, *stationes*, *omne tribunal* in MS. aliquo se legisse dicit Lips. Epist. Quaest. II, 9.

De Rutilo. Nam dum valida ac iuvenilia membra 5
 Sufficiunt galeae dumque ardent sanguine, fertur,
 Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno,
 Scripturus leges et regia verba lanistae.
 Multos porro vides, quos saepe elusus ad ipsam
 Creditor introitum solet expectare macelli 10
 Et quibus in solo vivendi causa palato est.
 Egregius coenat meliusque miserrimus horum
 Et cito casurus iam perluciente ruina.
 Interea gustus elementa per omnia quaerunt,
 Numquam animo pretiis obstantibus. Interius si 15
 Attendas, magis illa iuvant, quae pluris emuntur.
 Ergo haud difficile est, perituram arcessere summam
 Lancibus oppositis vel matris imagine fracta,

5. 6. Ita hunc locum recte, opinor, emendarunt Rutgers. var. lect. II, 17. Barth. Adversa. XLII, 16. Rigaltius et Farnab. Vulgo legitur: *nam dum valida* (Rutili) *ac iuvenilia membra Sufficiunt galeae dumque ardens sanguine fertur, Non cogente* cet., vel *dumque ardens* (scil. Rutilus est) *sanguine, fertur, Non* cet. Sed illa et lectio et distinctio inepta mihi videtur, haec vero scabra; et fruatur iudicio suo Hein. qui contendit, in hac nihil esse, quod iure culpaſi possit et vel optimum inde effici sensum. *valida* cet. vel mox v. 8. *Scripturus is* coni. Lindenbr. — et 18. — *iuvenalia* 17 a m. pr. 64. Vox rarior, qua etiam utitur Virg. Aen. II, 518. V, 475. VIII, 163. ad quae loca v. Interpp.

6. *dum fertur sanguine et ardens* 15.

7. *Nec cogente* 16. — non

prohibente 16. 23. — Pro tribuno suspicari possis *tyranno*, quo sensu poeta sup. VIII, 193.1 dixit *nullo cogente Nerone*. Sed *tribunus* h. l. est forsitan ipse Imperator; (ut et II, 165.) nam tribunicia potestas, Augusto ceterisque Imperatoribus delata, summi imperii vim significationemque habebat, unde et anni eius, tamquam anni imperii, in numis aliisque monumentis publicis numerantur. v. Lips. et Ernesti ad Tac. Ann. I, 2. III, 56. Schwarzii Diss. de Augustorum tribun. potest. et Dodwelli Prael. Cambd. XIX, 7. Alios quidem tribunos, sed sine vi, creati patiebantur Caesares.

17. *accersere* 22. 24. 60. 64. De qua scriptura v. Schelleri praec. stili bene latin. T. I. p. 38.

18. *Lancibus optatis* 7. — *ut pro vel* 12. — *Martis* 24. —

Et quadringentis numis condire gulosum

Fictile: sic veniunt ad miscellanea ludl. 20

Refert ergo, quis haec eadem paret: in Rutilo nam

Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen

Sumit et a censu famam trahit. Illum ego iure

Despiciam, qui scit, quanto sublimior Atlas

Omnibus in Libya sit montibus; hic tamen idem 25

Ignoret, quantum ferrata distet ab arca

Sacculus. E coelo descendit *Γνώσι σεαυτὸν*;

Figendum et memori tractandum pectore, sive

Coniugium quaeras, vel sacri in parte Senatus

Esse velis: nec enim lorica[m] poscit Achilles 30

Thersites, in qua se transducebat Ulixes.

Ancipitem seu tu magno discrimine causam

imagine picta forte 1. Vetus scholion est: *si in auro picta est, aut in argento.* — *imagine cara* malebat Schrader.

20. *si veniunt* coni. Schrader.

22. *Venditio* 48. 58. Cf. ad VII, 199.

23. *nomen pro famam* 15. 24. — recte pro iure 15.

24. *quantum* 11. 25. 27. 45. 47. 49. 50. 54–58. prob. Schurzfl. quum mox idem voc. sequatur.

26. *Ignorat* 15. 16. Si excidisse ante *Ignoret* seu *Ignorat*, suspicatur Manso. — *distat* 14. 15. 17. 24.

27. Graeca absunt ab 25. 27. 45. *σεαυτὸν* 11.

28. *Figendum est* 46. *Figendum* 13. 19. 20. 25. 55. 57. 59. Cf. sup. ad v. 4. et abest ab 47. 51. 58.

29. *sacra* 25. 46. 48. 49. 55. 57. 59. 60.

30. *non enim* 25. 56. 57. 59.

neque enim 27. Verba *nec enim lorica[m]* — *Ancipitem* parenthesi inclusit Ach. Eadem deleri iubet Hein. Neutra ratione quidquam proficitur, et legendum videtur *poscat*. v. Comm.

31. *traducebat* 13. 17–27. 45–50. 55–65. 65–69. 71–74. ut al. *traicere, trachere, transmittere, tradere*, de quo Donat. ad Terent. Phorm. pr. „*Transdere veteres sonantius, (et accuratius) quod nos lenius dicimus tradere.*“ Cf. Drakenb. et nos ad Sil. IV, 487. — *Ulixes* recepi ex 17–20. 23. 24. 58. *Ulyxes* 14. 77. 46–48. *Ulysses* 25. Vulgo *Ulysses*. Cf. sup. ad IX, 65.

32. *ceu* 46. 47. 49. 58. 66. 67. — Vulgo post *Ancipitem* colon vel punctum ponunt, ut sensus sit: *in qua*, in cuius petitione, *Ulixes se traducebat*, se praebebat *ancipitem*, incertum, metuentem, ne non obtineret; (ita Ach.) vel

Protegere affectas; te consule, dic tibi, qui sis,
 Orator vehemens, an Curtius et Matho buccae.
 Noscenda est mensura sui spectandaque rebus 35
 In summis minimisque, etiam quum piscis emetur,
 Ne nullum cupias, quum sit tibi gobio tantum
 In loculis. Quis enim te, deficiente crumena
 Et crescente gula, manet exitus, aere paterno
 Ac rebus mersis in ventrem, feneris atque 40

in qua, qua indutus, fecit dubium intuentibus, num Achilles esset isque revixisset; vel denique se praebuit modeste ambigentem, an arma Achillis etiam peteret iisque dignus ac par esset. Sed quis eo sensu dixit *se traducere?* aut *in qua* pro: in cuius petitione?

33. *tunc consula* 21. — *qui sis* revocavi ex 11. 14. 15. 17. 19. 20. 27. 50. 58. 64. Vulgo legitur *quis sis*. v. ad XV, 119. *quid sis* vetustus codex Heinsii, qui id probavit illustravitque exemplis in comm. ad Ovid. Ep. Her. XII, 31. Sed *esse aliquid* alio sensu dicitur, qui ab h. l. alienus est. v. sup. ad I, 71.

34. *Publius pro Curtius* 16. — *an Matho* 11. 14-27. 45-50. 55-63. 65-60. 71-74. *Meta* 19. — Vulgo post *Matho* punctum ponunt iunguntque *Buccae* *Noscenda est mensura tuae*, ut sit sensus: explores et noris faecundiae modum vimque eloquentiae; vel ut proverbii loco dictum sit: scias, quousque possis et liceat buccam inflare vel deducere fauces. Bahrdt vertit: *Man muß, wie weit das Maul*

sich sperren läßt, verstehn. Sed nostra distinctio haud dubie anteferenda. v. Comm.

35. *mensura tui* 13. *buccae* *Noscenda est mensura tuae* 10. 11. 20. 24. 25. 45. 56. 60. 62. 63. 64-69. 71-74. *Buccae* *Noscenda est mensura suae* 14-19. 21. 23. 27. 46. 48. 49. 57. *tuae* et *suae* etiam plerique codd. Paris., sed *sua* Pnt. et *sui* XIV alii et quidem optimi, Alex., Mazarin. I. Thuan. I. Colbert. II. Fauchet., Senat. et Pith. *Noscenda est mensura rei* forte vet. Schol. cuius glossa est: „Consideranda in omnibus rebus est mensura uniuscuiusque rei, et si ad hanc sufficit, sic eam debes adsumere.“

37. *Non* 16. *Nec* 10. 14. 15. 17-20. 22. 23. 27. 45-49. 54-65. 68. 69. 71. 73. 74. — *multum* 73. — *cupias nullum* 10. 11. 13. 15. 47. 54. 58. *cupias nullum* 61. *capias* 24.

40. *versis* 45. 65. — *foeneris* 18. Ego *feneris* scripsi pro vulg. *foenoris*, ab ant. verb. *feo*, h. e. gigno, creo, procreo, facio, unde *fenus*, *fetus*, *secundus*, *femina*. Conf. Cellar. orthogr. lat. T. I. p. 234. ed. Harles. In media

Argenti gravis et pecorum agrorumque capacem?
 Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
 Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
 Non praematuri cineres, nec funus acerbum
 Luxuriae; sed morte magis metuenda senectus. 45
 Hi plerumque gradus: conducta pecunia Romae
 Et coram dominis consumitur: inde ubi paulum,
 Nescio quid, superest et pallet feneris auctor,
 Qui vertere solum, Baias et ad ostrea currunt.
 Cedere namque foro iam non est deterius, quam 50
 Esquillas a ferventi migrare Subura.
 Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
 Moestitia est, caruisse anno Circensibus uno.
 Sanguinis in facie non haeret gutta: morantur
 Pauci ridiculum effugientem ex Urbe pudorem. 55
 Experiere hodie, numquid pulcerrima dictu,
 Persice, non praestem vita vel moribus et re;

verò voce *e* pro *o* substituendum
 esse, intelligitur ex verbis deriv.
fenebris, *feneratio*, *fenerator*,
fenerare, *feneratrix*, *fenerato-*
rius Similiter *pigneribus* pro
pignoribus posui sup. IX, 141.
 ubi v. Var. Lect.

44. non funus 19. 21. 45.
 49. Cum vertere 28. — ad ostia
 vel Ostia currunt (scil. inde na-
 vigaturi; vel quia oppidum olim
 amoenissimum fuit) 14. 15. 16.
 60. 65. 67. 74. 77. ad Hostia c.
 19. 23. 24. 25. 27. 45-50. 55. 56.
 58. 59. 61-64. 66. 68. 71. 72. 73.
 et multi codd. Paris. Cf. Comr.
 ad VIII, 171.

50. est non legitur in 25. 27.
 46-49. 54-60. 66. 68. 69. 71.
 72. 73. tibi pro est 62. 63. 67.
 74. ibi (h. e. Romae) con. La-
 bin.

51. Esquillas 19. 23. 24. 60.
 65. 72. Aesquillas 17. 27. 48.
 61-64. 68. 71. 73. Cf. sup. ad
 III, 71. — Subura 18. 19. 27.
 46-49. 58. 61-69. 71. 72. 73. v.
 sup. ad III, 5.

52. patria 17. 20.

53. Circensibus: una — gutta
 47. 48. 64.

55. fugientem 14. 16. 18. 22.
 24. et fugientem 10. 15. 19. 21.
 25. 27. 48. 50. 54-67. 74.

56. pulc. visu 46. 47. 48.

57. Persice 25. 46. 47. 48. 57.

58. Ita sexcenties librarii corru-
 perunt nomina propria. — in vita
 11. — nec moribus 10. 11. 14-
 18. 20. 22. 23. 24. 27. 45-50. 54.
 55. 61-64. 68. 71-74. — aut re
 22. ut re 16. Experiere hodie,
 numquid pulcerrima dicta, Per-
 sice, non praestem, invitate,

Sed laudem siliquas occultus ganeo; pultes
 Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas.
 Nam quum sis conviva mihi promissus, habebis 60
 Evandrum, venies Tirynthius aut minor illo
 Hospes et ipse tamen contingens sanguine coelum;
 Alter aquis, alter flammis ad sidera missus.
 Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
 De Tiburtino veniet pinguis agros 65
 Haedulus et toto grege mollior, inscius herbae
 Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,
 Qui plus lactis habet, quam sanguinis; et montani
 Asparagi, posito quos legit villica fuso.
 Grandia praeterea tortoque calentia foeno 70
 Ova adsunt ipsis cum matribus et servatae
 Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvae:
 Signinum Syriumque pyrum, de corbibus Isdem

et moribus et re coni. Schurzfl. putans, versum duriorum librariis displicuisse, ideoque ab iis varie esse mutatum. Sed talem versum placuisse poetae, quis sibi persuadeat?

59. *pueris in aure* 24. — *in aure* 2-5. 10-27. 45. 50. 56. 57. 59. 60. 64. 65. 70. 74-77. *in aurem* 1. 81. Vetus schoëon ita legendum videtur: „*Coram aliis*, i. e. ante alios, ut frugi videar, *pultes* aut legumina iubeo parantur tibi; *in aurem puero* alia dico tibi parari. *Siliquas*, i. e. parcitatem: nam proprie *siliqua* est, qua legumina continentur.“ *in ore* 46-49. 54. 55. 58. 61. 62. 63. 66-69. 71. 72. 73. *in arce* ed. Farnab. et al.

62. *contingit* 10. 11. 14. 16.
 21. *contingens* 45.

64. *Pro ornata* Schrader coni. *portata*, Iacobs *corrassa*, h. e. studiose conquisita, Manso coll. Virg. Aen. I, 195. et VIII, 180. *onerata*, i. e. dapes, non operose conquisitae et in macellis *accumulatae*, sed inemptae et domi natae.

66. *Haedulus*, non *hoedulus*, 27. ut in optimis codd. Virgilii, Ovidii, Prop. et al. Cf. Varr. L. L. IV, 19. — *ex* aut potius *a toto grege mollior* melius videbatur H. Valesio. *et toto grege mollior* coni. Heins. ad Ovid. Fast. IV, 58. quia per frequentem lavationem lana reddatur mollis. Sed mollities ac teneritas carnis, non lanae, h. l. designatur.

67. *humilis virgas ausus* 15.
 68. *at pro et* 16.
 69. *legit* 14.
 71. *servata* 73.

Aemula Picenis et odoris mala recentis,
 Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam 75
 Auctumnum et crudi posuere pericula suci.
 Haec olim nostri iam luxuriosa Senatus
 Coena fuit. Curius, parvo quae legerat horto,
 Ipse focus brevibus ponebat oluscula, quae nunc
 Squalidus in magna fastidit compede fossor, 80
 Qui meminit, calidae sapiat quid vulva popinae.
 Sicci terga suis, rara pendentia crate,
 Moris erat quondam festis servare diebus
 Et natalitium cognatis ponere lardum,
 Accedente nova, si quam dabat hostia, carne. 85
 Cognatorum aliquis, titulo ter Consulis atque
 Castrorum imperiis et Dictatoris honore
 Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
 Erectum domito referens a monte ligonem.
 Quum tremarent autem Fabios durumque Catonem 90
 Et Scauros et Fabricios, postremo severos
 Censoris mores etiam collega timeret;
 Nemo inter curas et seria duxit habendum,
 Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,

75. Non 14. 17. 24. — *pulvere* pro frigore 20.

76. *suci* pro *succi* substitui ex 17. 18. 23. 24. 45. v. sup. ad V, 21. *sicci* 22.

84. *Ac* 60. *At* 25. 56. 57. 59. *Tunc maiorum aliquis* audacter emend. Schrader.

85. *novam* 24. — *daret* 11. 14. 16. 17. 29. 24. — *carnem* 19 a m. pr. 20. 21. 22. 45. 49.

89. *Ereptum* 21 a m. pr. 56. 60. 90. *alii* pro *autem* 15. *ante* pro *autem* 25. 46. 47. 48. 58.

91. *rigidique* pro *postremo* 7. 10. 14. 27. 45-50. 54-69. 71. 72. 73. et omnes codd. Paris. *Ri-*

gidus passim dicitur severus, et ipse Censor Ovid: Art. II, 664. Sed h. l. langueret, quia cum synon: *severos* iungeretur, cuius voc. interpretam. redolet.

94. *Oceani* omnes codd. Paris. tribus exceptis recentt. qui *Oceano* habent; quod mireris: nam *in oceano fluctu* 9. 16. 23. 25. 27. 41. 43. 46-49. 55-60. 65. ut inf. v. 113. *litore ab oceano* in 7. 14. 16. 17. 19. 20. 22. 25. 41. 43. 45. 49. 55-57. 59. 60. 83. probb. Grangaeo, Plathnero, Lips. Epist. Quaest. IV, 25. et Heins. ad Claudian. de nupt. Hon. et Mar. v. 88. Non ignoro quidem,

Clarum Troingenis factura ac nobile fulcrum: 95
 Sed nudo latere et parvis frons aerea lectis
 Vile coronati caput ostendebat aselli,
 Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
 Tales ergo cibi, qualis domus atque supellex.

substantiva saepe pro adiectivis poni, sed non nisi ea, quae proprie sunt adiectiva, si perpauca exceperis exempla, quae vitiosam sapiunt lectionem. v. Heins. l. l. et ad Ovid. Her. H, 74. III, 100. IV, 12. IX, 86. XIV, 19. inpr. XV, 83. ad Ovid. Met. III, 729. ad Claud. b. Gild. v. 407. ei. laud. Stilic. I, 121. ad Petron. c. 35. Drakenb. et nos ad Sil. I, 173. II, 45. III, 387. *Oceanus* autem nusquam adiective dicitur. Dubia certe sunt exempla, quae laudantur, Tac. Hist. IV, 12. Caes. B. G. III, 7. et Ampel. 1. quibus locis *mare oceanus* et in quarto casu *mare oceanum* dici videtur, ut *Rhenus amnis* cet. Cf. Ernesti ad Tac. l. l. Alia exempla, ex Avieno, Pithoei Catal., et Venant. Fortunat. Ep. III, 23. et Carm. VII, 2. ab Heinsio excitata ad Claudian. l. l. tum ex recentt. petita sunt scriptoribus, tum librariorum forsitan socordiae, aut stupori debentur.

95. et nobile 10. 14. 16-24. 45.

97. *Vite* con. Hennin. ob verba Hygini, in Comm. laudata. Sic poeta *vite coronati* facete dixit pro *vite alligati*. Sed epitheton *vile* etiam apūssimum est h. l. vid. Comm. Malim tamen repone-
re coronatis ostendebat scil.

convivis, ut sup. V, 36. ubi v. Comm. *coronatae* — *asellae* emend. Scoppa Collect. I, 27. coll. Pallad. II, 35, 16. (*Omnia es- mina horti vel agri feruntur ab omnibus malis ac monstris tuta servari, si agrestis cucumeris tritis radicibus ante macerentur: item equae calvaria, sed non virginis, intra hortum po- nenda est, vel etiam asinae: creduntur enim sua praesentia fecundare quae spectant*) et Colum. X, 344. *Hinc caput Arcad- dias nudum cute fertur asellae* (nam ita legendum putabat pro *Arcadici* — *aselli*) *Tyrrhenus fixisse Tages in limite ruris*. Haec vero superstitio, ab Etruscis profecta, ab h. l. aliena est: nam amuletum illud in agris ponebatur, non in lectis conviviisque, et poeta noster id agit, ut doceat, quo diverso ornatu lecti prisci et suis temporibus fuerint instructi. Nugantur itaque interpretes tantum non omnes, qui suspicantur, priscos homines in ipsis coenasse agris, et, qui in lectis ibi discubuerint, spectasse sibi invicem ostendisse caput asellae vel aselli, in agrorum limitibus suspensum.

98. abest a 14.

99. Praestiterit: *Quales ergo cibi, talis* cet.

Tunc rudis et Graias mirari nescius artes, 100
 Urbibus eversis, praedarum in parte reperta
 Magnorum artificum frangebatur pocula miles,
 Ut phaleris gauderet equus, caelataque cassis
 Romuleae simulacra ferae mansuescere iussae
 Imperii fato, geminos sub rupe Quirinos, 105
 Ac nudam effigiem clypeo venientis et hasta
 Pendentisque Dei perituro ostenderet hosti.

100. Tum 17. 20. 21. 22. 24.

101. in abest a 16.

105. et geminos 22. 61-69. 71-74. — sub rume (h. e. mamma lupae) ingeniosae coni. Barth. ableg. crit. II, 2. *Rumis* a. *ruma* et *rumen* antiquo voc. dicebatur mamma et hinc ficus *Ruminalis*, ad quam infantes expositos fuisse vulgo tradunt, (v. Varr. R. R. II, 1, 20. 11, 1. Festus v. *Ruminalis*, Plin. XV, 18. s. 20. et ibi Harduin.) et Luvialis ante oculos habuit Virg. Aen. VIII, 631. sqq. — sub rupe *Quirini* (ut in *collis Quirini*, h. e. Quirinali, ap. Horat. Epist. II, 2, 68.) suspicari possis. *Quirinos* certe *geminos* paulo durius et improprie dixit poeta, si verum est, *Quirinum* esse nomen propr. Romuli idque post ἀνοθέτως demum ei datum. Sed *collis Quirinalis* longe abest a Tiberi, ad cuius alveum expositi Romulus Remusque, et vera notio atque origo nominis *Quirini*, quod etiam Romulo puero, Iano, Augusto et Antonio ab Ovid. Fast. III, 41. Macrobi. I, 9. Virg. Ge. III, 27. et Prop. IV, 6, 21. tribuitur, ipsis Romanis parum cognita videtur fuisse ac perspecta.

106. Hac 22. Et 16. 21. —

venientis 1. 11. 16. 70. 75. 76. 77. 81. 82. et tres codd. Paris. (in his Put.) scil. vel ad Iliam, ut cum ea concumberet, vel ad suos liberos, quos lupa alebat. Illam interpretandi rationem proposuit vet. Schol., hanc Grang. Utraque dura est atque contorta, at durior ellipsis praep. cum: *venientis* cum *clypeo* et *hasta*. H. Valesius legendum putabat *effigiem in clypeo venientis*. Nonnulli iungunt: *effigiem Dei in clypeo et hasta ostenderet*. Sed quomodo *cassis caelata* (cum hoc subiectum est, non *miles*) *effigiem Dei in clypeo et hasta ostendere* potest? Pro *venientis* legitur *fulgentis* in 10. 12. 14. 15. 17-27. 45-50. 54-69. 71-74. et XXXII MSS. Paris. unde illud restituit Ach. Sed haud dubie haec est emendatio, quae e margine in contextum irrepsit. Displicet etiam hoc verbum, quoniam mox sequitur. Poeta forsanscripsit *minitantis*.

107. *Prudentisque* 72. *Pendentesque* (de lupa) *deos*, Romulum Remumque, *ostenderet hosti* (scil. admoto scuto) emend. Lips. in Anal. ad Mil. Rom. Lib. III.

Argenti quod erat, solis falgebat in armis.
 Ponebant igitur Tusco farrata catino.
 Omnia tunc, quibus invidetas, si lividulus sis. 110
 Templorum quoque maestas praesentior et vox
 Nocte fere media mediamque audita per Urbem,
 Litore ab Oceani Gallis venientibus et Dis
 Officium vatis peragentibus, his monuit nos.
 Hanc rebus Latius curam praestare solebat. 115
 Fictilis et nullo violatus Iupiter auro.
 Illa domi natas nostraque ex arbore mensas
 Tempora viderunt; hos lignum stabat in usus,
 Annosam si forte nucem deiecerat Eurys.
 At nunc divitibus coenandi nulla voluptas, 120
 Nil rhombus, nil dama sapit: putere videntur
 Unguenta atque rosae, latos nisi sustinet orbes

dial. 2. Fuere etiam, qui legendum putarent *Perdentisque Dei*, ut *perdens deus* h. l. *perituro hosti* opponeretur.

108. post v. 109. posuit Ach. quia eo loco legitur in 7. 14. 17. 26. et vetustiss. codd. Paris. at plane abest ab 11. 13. et III MSS. Paris. et languet post illa v. 100. seq.

109. abest ab 21. *farrata* 10. 12. 17-20. 23. 27. 46. 47. 49. 54. 61. *serrata* 60. *sarrata* 48. — Post *catino*, non post *tunc*, distinctionem posui, praecedente vet. Schol.

110. *tum* 22. *nunc* 16.

115. *Litore et oceani* 46. 48. *Litore ab occiduo* rectius forsitan 6. iudicio etiam Palm. et Schurz-Weisch. *Litore ab oceano* 65. et alii. v. sup. ad v. 94.

114. Vox *his* parum commoda est. *hos* reposuit Marshall, ad-

iecta hac nota: „*hos*, i. e. Gallos adventantes et in Italiam irruentes: *mones* enim duplicem regit accusativum.“ Praestiterit *hic*, Romae, ut sensus sit: vox decorum Romae praesentium, non oraculi peregrini, monuit nos.

116. *velatus* coniectura in marg. cod. Almélou.

118. *hos* 10-24. 27. 45-50. 54-69. 71-73. in *usus* 10. 11. 12. 16-24. 27. 48. 54-69. 71-74. Utrumque etiam exstat in omnibus fere MSS. Paris. et restitutum est a nobis pro: *hoc lignum stabat ad usus*, quod in aliis libris legitur. vid. Comm. *hoc lignum et. in usus* c. Put. *hos* — ad *usus* c. Alex.

119. *decerperat* 11.

120. Et 21 a m. pr. 46. 47. 48. 58. Sed 21 a m. sec. — *tunc* 64.

122. Pro *lotos* poeta forte scri-

Grande ebur et magno sublimis pardus hiatu,
 Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes
 Et Mauri celeres et Mauro obscurior Indus, 125
 Et quos deposuit Nabataeo belua saltu,
 Iam nimios capitique graves. Hinc surgit orexis,
 Hinc stomacho bilis: nam pes argenteus illis,
 Annulus in digito quod ferreus. Ergo superbum
 Convivam caveo, qui me sibi comparat et res 130
 Despiciat exiguas. Adeo nulla uncia nobis
 Est eboris nec tessellae nec calculus ex hac
 Materia: quin ipsa manubria cultellorum
 Ossea. Non tamen his ulla umquam opsonia fiunt
 Rancidula, aut ideo peior gallina secatur. 135
 Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
 Pergula, discipulus Tryphesti doctoris, apud quem
 Sumine cum magno lepus atque aper et pygargus
 Et Scythicae volucres et phoenicopterus ingens
 Et Gaetulus oryx, hebeti lautissima ferro 140
 Caeditur et tota sonat ulmea coena Subura.
 Nec frustum capreae subducere, nec latus Afrae

psit vitreos," et illud epitheton
 margini adscriptum ex alio eius
 loco sup. I, 137. in textum in-
 reposit. Cf. loca Lucani et Mar-
 tialis, in Comm. adscripta.

124. nutrit 29. — quos mit-
 tunt Castra Syenes suspicari pos-
 sis. v. Comm.

125. Nabataeo pro Nabathaeo
 substitui ex 22. Nabathaeos di-
 cuntur Strab. XVI. p. 779. Pli-
 nio et aliis. — belua, non bellua,
 17. 21. 22. 45. 49. v. ad IV, 121.

128. bilis revocavi ex 10-22.
 25. 27. 45-50. 54-69. 71-74.
 77. et XXXIV MSS. Paris. vires
 23. 24. 70. 75. 76. 87. et cod. Put.
 Sed illa lectio difficilior est et

doctior, haec emendationem sa-
 pit. virus coni. Lindenbr.

132. neque tessellae 16.

134. cum tamen his nulla 13.

— nec tamen 16. nulla obsonia
 unquam. 16. unquam ulla 10.

19. 23. 45. ulla abest ab 27. 46.

47. 58. — fient 19. fiant 13.

— Geteram opsonia (ὀψῳρία) scripsi,
 non obsonia.

135. et ideo 13. haud ideo

15. 25. 27. 48. 54. 55. 57-68. 71-

75. — peius 24. — secatur 14. 16.

141. Suburra 11. 18. 27. 47. 49.

61-69. 71. 72. 75. Subura in
 reliquis. v. ad III, 5.

142. frustum 16. 11. 12. 19.

21-25. 27. 45. 49. 54. 57. 58. 61.

Novit avis noster tirunculus ac radis omni
 Tempore et exiguae furtis imbutus ofellae.
 Plebeios calices et paucis assibus emtos 145
 Porriget incultus puer atque a frigore tutus:
 Non Phryx aut Lycius, non a mangone petitus
 Quisquam erit et magno. Quum posces, posce Latine.

62. 63. 65-69. 71. 72. 73. 75. 76.
 77. 82. et plurimi codd. Paris.

143. et rudis 11. 20. 77.

144. furtis 11. 17. 20. 22. 59.
 70. 75. 76. 77. 82. et optimi codd.
 Paris. frustra 21. 24. 45. frustis 10. 11. 14. 15. 16. 18. 19. 23.
 25. 27. 46-50. 54-58. 60-69.
 71-74. et VII MSS. Paris. quod
 plerique intpp. probant, ut sen-
 sus h. l. sit: *tirunculus noster*
non novit frustum capreae sub-
ducere, scite demere aut abscin-
 dere, *imbutus frustis ofellas*,
 solitus offulas tantum carnis in
 frusta concidere. Sed haec sen-
 tentia languet; nam plura iam,
 quam opus fuerat, de arte scin-
 dendi dixerat poeta v. 136-141.
 Praeterea voc. *frustum* modo
 praecessit, neque necesse est *ofel-*
las, et quidem *exiguas*, in *fru-*
sta concidi. Praestiterit certe
 verba, *exiguae frustis imbutus*
ofellae, ita interpretari: solitus
 in domo et mensa mea non aves
 videre aut feras, scite scindendas,
 sed ofellas tantum carnis, quae,
 ut verba Martialis X, 48, 15. mea fa-
 ciam, non egeant ferro structoris.
 Manso *fartis* scribendum esse di-
 cit et ex ipsis verbis patere, quid
 sit *fartum ofellas exiguae*, scil.
 genus sarcitiminis e reliquis car-
 nis variae et minutim concisae,

JUVENAL. VOL. I.

quo *imbutus* h. e. a teneris ad-
 sufactus, delictioribus dapibus
incultus puer (v. 146.) tam facile
 careret, ut frustum capreae et la-
 tus Afrae avis *subducere* ne in-
 mentem quidem ipsi veniret.
 Enimvero, ut alia taceam, non
 facile cuiquam, nisi rusticum vi-
 tae genus naturamque humanam
 ignoranti, persuadebitur, bubulci
 pastorisque filios talibus fartis a
 teneris fuisse adsuectos et hinc
 Romae quidem, ubi demenso vix
 fames servorum explebatur, in
 mentem venisse, delictiores ci-
 bos, a se ministratos, gustare.
 Ex occasione furta nasci, vel pro-
 verbia docent, et quae ruri puero
 defuerat, quoties eam Romae ob-
 latam fuisse dicemus? Cf. Comm.
 ex quo patebit, non sollicitandam
 esse vulgatam lectionem, in qua
 gravissimum vir doctus mendum
 sibi reperisse visus est.

146. *porrigit* 16. 21 a m. pr.
 60. 65.

147. *non Lycius* 21. 22. — *aut*
a mangone p. 18.

148. *Quisquam erit et magno*
 restitui ex 10. 17. 12. 14-20. 25.
 25. 27. 46-50. 54-69. 71. 72. 73.
 et X codd. Paris. (Alex. Put.
 Mazarin. I. Thuan. I. Fauchet. et
 al.) *Quisquam erit in magno*
 70. 75. 76. 77. 82. *non a man-*

P

Idem habitus cunctis, tonsi rectique capilli
 Atque hodie tantum propter convivia pexi. 150
 Pastoris duri hic est filius, ille bubulci.
 Suspirat longo non visam tempore matrem
 Et casulam et notos tristes desiderat haedos
 Ingenui vultus puer ingenuique pudoris,
 Quales esse decet, quos ardens purpura vestit; 155
 Nec pugillares defert in balnea raucus
 Testiculos, nec vellendas iam praebeuit alas,
 Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto.

gone petitus Quisquis erit magno 2. 21. 22. 24. et XXV MSS. Paris. et ita coni. Britan. ut sensus sit: quicumque puer erit, non erit acceptus et emtus a mangone divite et magnum servorum numerum habente. Malim repone: *Quisquam erit et magnus* scil. statura, non pretio: nam proceri servi maioris quam parvi aestimabantur. v. ad III, 210. in Comm. — *poscis* 10. 12. 14 — 17. 19 — 27. 45 — 50. 54. 55. 57 — 69. 71. 72. 73.

149. *erectique* 12. 61. 62. 63. 67 — 69. 71 — 74. *tectique* 47. 48. 64. *rectique* in ceteris et 1.

151. *hic est* pro *est hic* recepi ex 10. 11. 14. 16. 17. 20. 22. Versus 152 — 161. vulgo ad *bubulci filium* referuntur: unde editores tantum non omnes colon posuere post *bubulci* et *haedos* v. 153. Henninius autem distinctionem post *bubulci* plane sustulit, et post *haedos* punctum substituit pro colo. Sed *bubulci filius* boves potius, non *haedos notos tristes desiderabit*; et oratio fictior molliorque, si iunxeris:

Suspirat longo — *ingenui vultus* puer cet. (alius ac tertius, qui *vina dabit* v. 159.) Ita quoque tres certe describentur pueri poetae, cui plures fuisse ex voc. *canctis* v. 149. intelligitur.

153. *tristes notos* 21.

156. *pugillares* — *testiculos* vet. Schol. qui interpretatur: quales habent hi, qui patres non habent, scilicet tumentes in licentia pueritiae. Ita indubie legendum putabat C. Valesius, quia *pugil* primam syllabam corripit, et exponere pueriles, iuveniles. Sed hoc sensu vocem legere haud memini, et prima syll. voc. *pugil* anceps fuisse videtur. Produxit eam et Catull. XLII, 5. — *raucos* 16. *draucus* non male 58. 77. probb. Calder., Lubin. et Farnab. Sic ap. Martial. I, 97. 11 sqq. *Una lavamur; adspicit nihil sursum; Sed spectat oculis devorantibus draucos, Nec otiosis mentulas videt labris.*

157. *vellendas* 45. *fellendas* coni. nonnulli.

158. *Cassa* 22. — *apposito* 10. *Crassa nec apposito pavidus te-*

Hic tibi vina dabit, diffusa in montibus illis;
 A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit: 160
 Namque una atque eadem est vini patria atque ministri.
 Forsitan exspectes, ut Gaditana canoro
 Incipiat prurire choro plausuque probatae
 Ad terram tremulo descendant clune puellae,
 Irritamentum Veneris languentis et acres 165
 Divitis urticae. Maior tamen ista voluptas
 Alterius sexus: magis ille extenditur, et mox
 Auribus atque oculis concepta urina movetur.
 Non capit has nugas humilis domus. Audiat illa
 Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans 170
 Fornice mancipium quibus abstinet; ille fruatur
 Vocibus obscenis omnique libidinis arte,
 Qui Lacedaemonium pytismate lubricat orbem:
 Namque ibi Fortunae veniam damus. Alea turpis;
 Turpe et adulterium mediocribus. Haec eadem illi 175
 Omnia quum faciant, hilares nitidique vocantur.
 Nostra dabunt, alios hodie convivia ludos:
 Conditor Iliados cantabitur atque Maronis
 Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
 Quid refert, tales versus qua voce legantur? 180
 Sed nunc dilatis averte negotia curis

net inguina gutto emend. Heins.
 ad Ovid. Ep. Her. VII, 100.

161. una est atque eadem 25.
 27. 46-50. 54. 55. 56. 58. 61. 62.
 66. est non exstat in 15. 57. 59.
 60. 63. 64. 67. 68. 69. 71-74. 77.
 — magistri 22.

162. exspectas 17. et al. Sed
 forsitan cum subiunctivo iungi
 solet a Iuvenale (cf. I, 150. V,
 156. VIII, 113. XIV, 34.) et aliis.
 v. Heins. ad Ovid. Ep. Her.
 IV, 53.

166. et maior 22. — ipsa 18.
 27. 46-50. 54. 58. 64.

167. incenditur quidam, ne-
 scio qui, legunt, teste Prat.

168. urina paratur 27. 46. 47.
 48. 54.

173. v. Excurs. ad h. l.

175. tamen pro eadem 16.

176. faciunt 16. 17. id certe
 melius esse; monet C. Vales.

179. laudem pro palmam 25.
 46. 47. 48. 54. 56-60. 64. ex in-
 terpretam.

180. versus tales 45.

P 2

Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
 Per totam cessare diem: non feneris ulla
 Mentio, nec, prima si luce egressa, reverti
 Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor, 185
 Humida suspectis referens multicia rugis
 Vexatasque comas et vultum auremque calentem.
 Protenus ante meum, quidquid dolet, exue limen:
 Pone domum et servos et quidquid frangitur illis
 Aut perit: ingratos ante omnia pone sodales. 190
 Interea Megalesiacae spectacula mappae
 Idaeum solenne colunt, similisque triumpho
 Praeda caballorum Praetor sedet ac, mihi pace
 Immensae nimiaeque licet si dicere plebis,
 Totam hodie Romam circus capit et fragor aurem 195
 Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
 Nam si deficeret, moestam attonitamque videres
 Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
 Consulibus. Spectent iuvenes, quos clamor et audax
 Sponsio, quos cultae decet adsedis puellae; 200
 Spectent hoc nuptae iuxta recubante marito,

183. *totum* 11. 15. 16. 17. 19-24. 45.

186. *multitia* 19. 59.

188. *excute limen* coni. Schrader.

189. *domum, servos* 56. 59. 60.

191. *palmæ* pro *mappae* 27. 46. 47. 48. 58. 61. 62. 63. 65-69. 71. 72. 73. prob. Curione.

193. v. Excurs. ad h. l.

194. *nimiaeve* 23.

195. *aurem* 59. 60. 66.

198. *in abest* ab 56. 57. 59. 60.

201. 202. Hi versus leguntur h. l. in 1. 2. 14. 17. 18. 19. 46. 49. 56. 70. 74. 75. 76. 81. 82. et XX

codd. Paris. sed post v. 159. in quibusdam libris, post v. 161. in 45. in III MSS. Paris. et cod. Iun. Haecmyndano, (sed ibi hoc modo: *Quod pudeat, narras aliquid praesentibus ipsis: Spectant hoc* cet.) post v. 172. in 16., et post v. 164. in 8. 35. 36. (v. Canteri Nov. Lect. III, 6.) et in edd. recentt. Farnab. et al. prob. Grang. Post v. 173. eos inserendos putabat Bahrdr. Prorsus autem absunt ab 10. 11. 12. 15. 16. 20-27. 47. 48. 54-69. 71. 72. 73. 77. et XII codd. Paris. recte fors. an, iudice etiam Schurzfl. Ab interpolatore procusi videntur, et a librariis deinde ex margine va-

Quod pudeat narrasse aliquem praesentibus ipsis.
 Nostra bibat vernum contracta cuticula solem
 Effugiatque togam. Iam nunc in balnea, salva
 Fronte, licet vadas, quamquam solida hora supersit 205
 Ad sextam. Facere hoc non possis quinque diebus
 Continuis, quia sunt talis quoque taedia vitae
 Magna. Voluptates commendat rarior usus.

S A T I R A XII.

A R G V M E N T V M .

*Iuvenalis scribit Corvino, se ob reditum Catulli, amici sui, ex periculosa navigatione vota Diis persoliturum esse. v. 1—16. Tum describit saevissimam tempestatem, qua coorta arserint vela et amicus, ut praesentissimum effugeret periculum, pretiosam supellectilem in mare ab-
 iicere malumque amputare coactus sit, donec tandem, tranquilla coeli serenitate ac sole cum spe vitae redeunte, lacera navis portum Ostiensem tenuerit. 17—82. Itaque postea prae gaudio vix sui compos servos seque ipsum ad festam huius diei laetitiam et sacra Diis, tum maioribus tum domesticis, fucienda excitat. 83—92. Ne vero quis suspicetur, haec ad hereditatem Catulli captandam spectare, monet, ei tres esse liberos et Novii aut Pacuvii aliorumque heredipetarum, his similibus, mores ingeniumque ita ferre, ut patribus ne aegram quidem gallinam aut coturnicem impendant, at pro salute orbis divitumque, Gallitae et Paccii, si vel primum levemque febris sentiant aestum, non modo hecatomben Diis voveant, sed etiam elephantos, si haec animalia in Italiae coelo gignerentur, et servos vel adeo liberos suos, si liceret*

riis locis inserti. Si tamen ab
 ipsius poetae ingenio profecti
 sunt, huic loco magis conveniunt,
 quam aliis. v. Comm. — Spe-

ctant 17. 18. 19. Spectant hic
 coni. Withof.
 202. narrare 17.
 206. haec 45.

per leges, immolarent, quum iucundam, etsi incertam, alant spem, fore, ut, si aegri ex morbo convalecant, ipsi, testamentis mutatis, heredes ex asse scribantur.

93—127. *Hinc indignatione accensus Iuvenalis eiusmodi captatoribus vitam Nestoris et auri montes precatur, sed ea lege, ut nec ament quemquam nec amantur ab ullo.*
128 — 130.

In prima eaque maxima Satirae parte (v. 1—92.) Iuvenalis hanc exornat ideam: *Natali die mihi dulcior haec lux, qua vota Diis solvenda sunt*

*Ob reditum trepidantis adhuc horrendaque passi
Nuper et incolumem sese mirantis amici.*

Inde arripit occasionem heredipetas lepide perstringendi v. 93 — 130.

*Nec suspecta tibi sint haec, Corvine: Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, parvos
Tres habet heredes.*

Satira plena est festivitatis et facetiarum: quo potissimum refero v. 11. 23. 33 seq. 39. 44. 45. 57 seq. 95—104. 111—127. Prior eius pars mollissimos dulcissimosque amicitiae intimae sensus affectusque spirat, (inpr. v. 1. 10 seq. et 83 seq.) et graves passim (v. 48 seq. 57 seq. et al.) immiscet sententias. Festi quoque diei descriptio v. 83 seq. animatur vita et actione, tamquam in scena peragantur omnia. Ipse denique transitus ad alteram carminis partem v. 93 seq. lepidissimus simul et inopinatissimus est. — Poetices studiosos, ut intelligant, quam variae idem argumentum tractari possit, non poenitebit, primam huius Satirae partem comparasse cum Horat. Od. I, 36. II, 7. III, 14. et Catull. carm. IX. alteram autem cum Luciani Dial. Mort. V—X. et inpr. cum Horat. Sat. 5. lib. II. in qua heredipetarum artes a Tiresia Ulyssi exponuntur et Horatius longe superat Iuvenalem urbanitate et facetiis in delectu tum dispositionis ac formae (quae in nostra quoque Satira admodum quidem venusta est et ingeniosa, sed minus tamen, quam dramatica et *διαλογική*, qua Flaccus est usus) tum personarum earumque gravissimarum, qui-

bus praeter omnem expectationem lepida et iocularis tribuitur disputatio de re, quae ingenio earum aptissima quidem, sed a tempore, quo vixerunt, aliena est. — Ceterum et *Corvini* et *Catulli*, amicorum Iuvenalis, non alibi, quod sciam, mentio fit. De aliis *Catullis* v. sup. ad IV, 113. et VIII, 186. Martial. XII, 74. M. Antonin. lib. I. sect. 13. et Capitolini vita Marci c. 3.

Natali, Corvine, die mihi dulcior haec lux,
Qua festus promissa Deis animalia cespes
Exspectat. Niveam Reginae ducimus agnam:
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem, 5
Tarpeio servata Iovi, frontemque coruscat:
Quippe ferox vitalus, templis maturus et arae
Spargendusque mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi similisque affectibus esset, 10
Pinguior Hispulla fraheretur taurus et ipsa

SAT. XII.

1. *carior haec lux* 17. 19. 20. 24. et XX MSS. Paris. *clarior* (h. e. praestantior, vel memoralibilior) 11. 21. 22. et quidam codd. Paris. prob. Schurzfl. Alterutra profecto lectio genuina videtur, et vulgata emendationem sapit. Ea tamen exstat in 1. in cod. Put. et aliis.

2. *festus* restitui ex 10. 11. 12. 15-22. 25. 26. 27. 45-50. 55-63. 65-69. 71-74. et plerisque codd. Paris. *festas* 14. 23. 24. 54. 64. 70. 75. 76. 77. 81. nescio quo sensu.

3. *ducimus* revocavi ex 1. 7. 9. 11. 12. 15. 19. 20. 22. 24. 45. 49.

55. et XXXI MSS. Paris. probb. Pith., Schurzfl. et Heins. ad Ovid. Met. XV; 114. *dicemus* 23. *caedimus* in reliquis libris. Sed *ducimus* est doctius, *caedimus* vulgare, quod haud dubie ex marg. in textum irrepsit. v. Comm.

4. *Maurae* 16.

6. *quae fronte coruscat* 20.

7. *maturus templis* 19. — *aris* 15. 21. 22.

11. *Hispulla* 27. *Hisbulla* 17 a m. sec. 18. *Gispulla* 66. *his pulla* 11. 15. 16. 17. *Hispello* legendum docuisse Thaddaeum Donnolam de patria Propertii et Bern. Montfaucon., monet Schurzfl. — *ipse* 15. 46. 48. 49. 55.

Mole piger nec finitima nutritus in herba,
 Laeta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
 Iret et a grandi cervix ferienda ministro
 Ob reditum trepidantis adhuc horrendaque passi 15
 Nuper et incolumem sese mirantis amici.
 Nam praeter pelagi casus et fulguris ictum
 Evasi densae coelum abscondere tenebrae
 Nube una subitusque antennas impulit ignis,
 Quum se quisque illo percussum crederet et mox 20
 Attonitus nullum conferri posse putaret
 Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
 Talia, tam graviter, si quando poetica surgit
 Tempestas. Genus ecce aliud discriminis: audi
 Et miserere iterum, quamquam sint cetera sortis 25

14. *magna pro grandi* Serv. ad Virg. Aen. VIII. lapsu memoriae. — *magistro* 21. — Oratio autem h. l. scabra est atque impedita, et vix dubito, quin totus hic versus obelo sit transigendus et v. 13. pro *sanguis* reponendum *sacri*, quae verba per compendium scripta non admodum differunt. Sic *flumen sacrum* et *sacras undas Clitumni* dixere Virg. et Claud. in Comm. laudati. Ita quoque aptissimum est verbum *ostendens*, soil. niveo pellis colore, quo non satis commode referri potest, si de *sanguine* agitur.

17. *ictus* 9. 21. et *fulminis ictus* *Evassit* 9. prob. Pith. Recte, opinor, si et pro *etiam* dictum acceperis et maiorem distinct. poneris post *Evassit*. Tum *ignis* v. 19. ad fulmen referri potest. Vulgata tamen lectione servata augentur pericula.

18. *coelum densae* 24.

20. *pertusum* 29.

23. *graviter, quando* 11. Schurz-fleisch. nota est haec: „Puto legendum *quam quando*. In primigenio exemplari fuerit *QUANDO*. Maiores literae notabant, syllabam bis legendam; sed exscriptores, ut saepe in bonis auctoribus factum, rei non attendebant; ut tamen versui consularent, si *quando* posuerunt. Non aliter Schol. legisse, clara eius verba docent: *id est, tales tempestates contingunt navigantibus, quales fingere solent poetae*.“ Nihil horum mihi certe persuasit vir doctus. — *Pentica surgit Tempestas* (h. e. saeva, qualis in Ponto Euxino esse solet) 45. et cod. MS. Ignat. Hannicliis, teste ac prob. Lubino. Sed quanto vennaior vulgata lectio! vid. Comm.

25. *sunt* 11.

Eiusdem: pars dira quidem, sed cognita multis
 Et quam votiva testantur fana tabella
 Plurima. Pictores quis nescit ab Iside pasci?
 Accidit et nostro similis fortuna Catullo.
 Quum plenus fluctu medius foret alveus et iam, 30
 Alternum puppis latus evertentibus undis.
 Arboris incertae, nullam prudentia cani
 Rectoris conferret opem; decidere iactu

27. *templa pro fana* 7. e glossa.

31. *emergentibus* 16. — Semper miratus sum, neminem interpretum haesisse in h. l., in quo dno genitivi, *puppis* et *arboris*, vel sine copula, cum voc. *latus* iunguntur, neque commoda exoritur sententia, sive navem h. h. et *puppim* et *arborem*, ut quidam putant, sive, ut alii, malum dici *arborem* censeas. Tandem legi hanc Schurzfl. notam: „Locus mihi non videtur sanus. *Puppis* exponunt de nave, *arboris* etiam: quis inde sensus? Meo iudicio in voce *incertae* latet mendum, et legerim: *Quum plenus fluctu medius foret alveus et iam Alternum puppis latus, evertentibus undis Arboris incurvum, nullam prudentia cani Rectoris quam ferret* (v. mox ad v. 33.) *opem: decidere cet.* Sic consentiunt Scholia: *Latus dabat navis et arbore coacta. Arboris incurvum* dixit malum iam curvatam, quam scil. undae evertunt, quum iam alveus aquis plenus est et latus puppis non minus. Cf. Pontani Analecta II, 11. de *alterno puppis latere*, et de toto h. l. Heins. de Sat. Horat.

p. 107. Rigalt. ad Phaedr. f. 50. et Schotti Enodatt. I, 25. Sed bonae latinitatis scriptor malum curvatam non dicit *arboris incurvum*, et oratio praeterea scabra est, nisi ante voc. *nullam* copula et vel ac inseratur. Non magis probanda explicatio Ach. qui, commate post *undis* posito, verba seqq. ita exponit: *prudentia cani rectoris conferret nullam opem*, scil. periculo *arboris*, navis. Probabilior videtur coniectura III. Iacobii, qui legit *undis Aequoris incerti* monetque, tales undas esse fluctus a diversis et inter ac proeliantibus ventis commotos, (v. Claud. in Ruf. I, 90. et Sen. Med. 939.) et hinc etiam ventum, qui crebro mutetur, *incertum* dici, v. c. Prop. II, 7, 71. eodemque sensu *dubios fluctus, pontum, aequor, aestum* Liv. XXXVII, 16. Lucan. V, 569. 602. Claud. in Ruf. I, 72.

32. *incerti* 45. *incerto* 17-23. 25. 46. 47. 48. 55. 58. 59. 60. 65. et X codd. Paris. quod Ascensius exponit: mali arboris incertitudine, incerto hiatu.

33. *cum feret* 24. *cum ferret* 11. 17-20. 22. 45. et plurimi codd. Par.

Coepit cum ventis, imitatus castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
 Testiculi: adeo medicatum intelligit inguen.
 Fundite, quae mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus;
 Praecipitare volens etiam pulcerrima, vestem
 Purpuream, teneris quoque Maecenatibus aptam,
 Atque alias, quarum generosi graminis ipsum 40
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons
 Viribus occultis et Baeticus adiuvat aer.
 Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
 Parthenio facias, urnae cratera capacem
 Et dignum sitiente Pholo vel coniuge Fусci. 45
 Adde et bascaudas et mille escaria, multum
 Caelati, biberat quo calidus emtor Olynthi.

34. *Castora* legit Koenig de Bat. Rom. p. 81. putans designari hominem impudicum et morbo infami graviter laborantem. Sed vid. Comm.

35. *damna* 46. 47. 48. *damnum* 17.

36. *Testiculi* restitui ex 7. 9. 11. 12. 15. 17-21. 24-27. 45-49. 55. 57. 59. 60. 65. 81. omnibus MSS. Paris. Serv. ad Virg. Ge. I, 58. aliisque exemplis veterrimis, inspectis ab Nic. Heins. quem v. ad Claudian. Cons. Stil. II, 167. ubi permulta hiatus exempla ex Iuvenale aliisque poetis conguessit. Cf. sup. ad I, 151. *Testiculo* 23. Vulgata lectio *Testiculorum* emendationem sapit eorum, qui talem hiatum Iuvenali familiarem esse non reputabant. Hinc etiam alii, teste Ascensio, legunt, *cupient evadere damna Testiculis*, et Man- sinellus, *damno Testiculi*, at-

que ideo cet. in 59. 60. — *meditatum*.

39. *Moecenatibus* 45. 46. 49. 50. *Moecenatibus* 47. v. sup. ad I, 66.

40. Malim ipsa *Infecit natura*.

41. et abest a 15. 25. 71. 73.

44. *Partenio* 21. 22. Forte legendum *Partheniae*. Samos ins. et urbs primum appellata *Παρθένου*: (v. Strabo X. p. 457. Plin. V, 37. ibique Harduin.) nota autem sunt *vasa Samia*. Cf. ad XVI, 6. in Comm.

46. *bascaudas* 18. 19. 30. 49. 55. 57. 58. *bascaudas* 15. *bascaudas* 25. *bascaudas* 11. 21. *bascaudrias* 16. *Mascauda* 8. prob. Salmas. — *escaria* 4. 11. 12. 15-24. Nil interest. Sed *escaria* vulgaris scriptura. — et *multum* 22.

47. *biberet* 20. — *calidus* 45. *pallidus* 1. 76. al. *calidus* ingo-

Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audeat
Argento praeferre caput rebusque salutem?

*Non propter vitam faciunt patrimonia quidam, 50

*Sed vitio caeci propter patrimonia vivunt.

Iactatur rerum utilium pars maxima: sed nec
Damna levant. Tunc, adversis urgenlibus, illuc
Recidit, ut mahum ferro submitteret, ac se

niosius forte quam verius; H. Vales. Praestat autem et auctoritas et sensus causa.

48. *Ecquis nunc alius* emend. Iacobs, quia in his verbis et praec. nulla plane sit oppositio.

- 50. *faciant* 21. — *quaedam*

35. Pro *quidam* forte substituendum esse *quique* vel *quisque*, ne haec repugnent iis, quae poeta proxime v. 48. et 49. dixerit, aut totum potius versum una cum seq. propter scabram orationem monacho deberi, qui has lacinias margini adsuerit, dudum suspicatus sum. Postea vidi, idem Bentleio in mentem venisse, qui ad Horat. A. P. v. 337. haec notavit: „Vides hic in mediam narrationem sententias has intrudi, putide prorsus et perquam inscite. Quorsum enim hic *Quidam*? quum iam dixerat, ne unum quidem ulle mundi parte vitam patrimonio praeferre? Quale autem illud, *facere patrimonia*? quae scabies locutionis? Quam alienum et pannosum illud *Vitio caeci*? quod eo tantum adsuitur, ut versiculi cento sarciantur. Ergo obelo configendos hos versus 50. et 51. censeo; etiamsi vetus ibi Schol. pro genuinis agnoverit. Selebant

olim sententiosas huiusmodi in margine allini, quae postea in contextum irrepserunt. Sic disticha Epimythia, quae singulis Avieni fabulis subiunguntur, omnia supposititia sunt, et in Galeano, quo usus sum, codice nulla comparent.“ Refragatur Ach. cuius nota est: „Nihil in his versis inconveniens est nec alienum, nihil quod glossam reddat, quin immo sententiam omni parte veram illi versus mihi offerre videntur.“ Adde quod in omnibus codd. legantur, et id certe aliter evenisset, si, ut Bentleius temere affert in medium, ex glossa a monacho assuta huiusmodi sententiae essent.“

51. *coeci vitio* 16. 20.

55. Praestiterit *sed nec Damna iuvant*, ne iactura quidem bonorum prodest, quidquam proficit. Dura certe est ellipsis, (v. Comm.) sine qua vulgaris lectio expediri haud potest. Mira tamen haec et vix digna, quae refutantur, Heineckio videntur et videbuntur omnibus, qui silices concoquere didicerunt. — *ingentibus* 45. *vergentibus* 57.

54. *Recidit* 1. 14. 70. 75-77. et XII MSS. Paris. *Accidit* 21 a m. pr. et duo codd. Paris. *De-*

Confisus ligno, digitis a morte remotus
 Quatuor aut septem, si sit latissima taeda!
 Mox cum reticulis et pane et ventre lagenae 60
 Adspice sumendas in tempestate secures.
 Sed postquam iacuit planum mare, tempora postquam
 Prospera vectoris fatumque valentius Euro
 Et pelago, postquam Parcae meliora benigna
 Pensa manu ducunt hilares et staminis albi 65
 Lanificae, modica nec multum fortior aura
 Ventus adest: inopi miserabilis arte eucurrit
 Vestibus extentis et, quod superaverat unum,
 Velo prora suo. Iam deficientibus Austria,
 Spes vitae cum sole redit: tum gratus Iulo, 70
 Atque novercali sedes praelata Lavino,
 Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
 Scrofa dedit, laetis Phrygibus mirabile sumen

πρὸς δόλιον ξύλον ap. Antipbil. Epigr. XXIV. in Brunck. Anal. T. II. p. 175. ubi quaedam notavimus T. II. P. II. p. 55. Valgatam qui tueri velit, is *dolato* pro *tenui* accipiat. *Gracile lignum* dixit Stat. Sylv. III, 2, 78. Cf. Mitscherl. ad Hor. Od. I, 3, 10. "Minus forte arridebit haec interpretatio, quam emendatio illa.

58. *et digitis* 12.

59. *aut septem* 8. 9-24. 27. 45-50. 54-61. 63. 64. 65. 70. 77. 81. 82. *ac septem* 25. 62. 66-69. 71-76. — *lautissima* 8. 9. 22.

61. *Accipe* 21. 64. probb. Britan., Lubino et Farnab. At v. Comm.

62. *mare planum* 22. *latum mare* 15.

63. *vectores* 16. 21. 22. et

multi codd. Paris. *victoris* 23. 24. *victori* 45. *vectori* (Catullo) quidam codd. Paris. et ita forte leg. cum H. Vales.

64. *meliore* 15. — *benigne* 16. 19. 24.

66. *non multa* 74. *non multum* 45. *non multo* 25. 27. 46-50. 54-69. 71. 72. 73. At sic turbatur oratio: nam haec quoque verba ad *πρότασις* pertinent, et *ἀπόδοσις* est v. 67. *inopi miserabilis* cet.

68. *extensis* 10. 11. 12. 15-27. 45-50. 54-69. 71-74. ut *extensum* sup. v. 5.

69. *Velut prona* 22.

70. *tunc gratus* 18. 22.

73. *miserabile* 1. 9. 81. Male! Vetus Scholion est: „ant *mirabile*, quia triginta fetus habuit, aut *miserabile*, quod miseratum.

Iam sequar et sacro, quod praestat, rite peracto,
Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili simulacra nitentia cera.

Hic nostrum placabo Iovem Laribusque paternis
Thura dabo atque omnes violae iactabo colores. 90
Cuncta nitent: longos erexit ianua ramos
Et matutinis operatur festa lucernis.

Nec suspecta tibi sint haec, Corvine. Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, parvos
Tres habet heredes. Libet exspectare, quis aegram 95
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili. Verum haec nimia est impensa: coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. Sentire calorem
Si coepit locuples Gallita et Paccius orbi,

86. *quod restat* 9 a m. sec.
prob. H. Vales.

89. *Hac* 23.

91. *Cuncta mixent* 10. *Uncta*,
nitens longos — *operitur* f. l.
coni. H. Vales.

92. *operatur* restitui ex 10. 11.
12. 15-27. 45-50. 54. 55. 57-
69. 71. 72. 73. 75. 76. 81. et om-
nibus MSS. Paris. Id vulgo ita
interpretantur: *festa* ianua *ope-*
ratúr sacris, h. e. rem sacram fa-
cit, vel ianua mea *operatur* *fe-*
sta, celebrat festivitatem, *ma-*
tutinis lucernis, matutino die s.
tempore. Bahrdt vertit: *die*
Thüre feiert schon bei früher
Lampen Licht. Ego malim: *fe-*
sta ianua *operatur*, operam dat,
lucernis matutinis, h. e. servi
occupati sunt in lucernis ad ianu-
am suspendendis et matutino iam
tempore accendendis. *Operari*
est id. qd. operam dare, v. c. sa-
cris, textis, Musis cet. v. Heyne

ad Tibull. II, 1, 65. 3, 36. et ad
Virg. Ge. I, 339. Bentl. et Iani
ad Horat. Od. III, 14, 16. *ope-*
rantur 1. et 8. prob. Pithoeo, qui
vellem adieciasset rationem et h. l.
sententiam. Schol. vet. exponit,
sacrificant. Equidem eodem sensu
accipio: *operantur festa* (plur.
pro sing.) *lucernis*, h. e. festo
hoc die iam mane parantur lu-
cernae. Praestiterit tamen *ope-*
ritur, h. e. tegitur, vestitur, (ve-
nuste de copia lucernarum, ut
mox v. 100. *Legitime fixis ve-*
stitur tota tabellis Porticus)
quod ex'emendat. Lips. Elect. I,
3. repositum in 70. 77. 82. probb.
Prat., Lubino, Grang. et Schurzfl.
Ita et legitur in MS. Scriver.

95. *Neu* coni. Schrader.

98. *cadat* 22. — *dolorem* 22.
colorem 73. 77.

99. *Gallitta* 17. *Gallica* 46.
48. 49. — *Pactius* 25. 57. 58. 60.

Legitime fixis vestitur tota tabellis 100
 Porticus: existunt, qui promittant hecatomben,
 Quatenus hic non sunt nec venales elephanti,
 Nec Latio, aut usquam nostro sub sidere talis
 Belua concipitur; sed furva gente petita
 Arboribus Rutulis et Turni pascitur agro, 105
 Caesaris armentum, nulli servire paratum

64. *Patius* 21. *Poeticus* 22.
Pictius 17. — *orbug* 16.

100. *fraxis* 22. — *libellis* 2. 3.
 4. 7. 10. 11. 15. 17. 19. 22. 23.
 45. omnesque codd. Paris. quod
 magis satiricum videbatur Schurz-
 fleisch. ut poeta dicat, non ta-
 bellas amplius, sed totos libros
 in porticibus templorum fixos de-
 lubraque quasi iis vestita esse.
 Hinc et vet. Schol. in cod.
 Schurzfl. *Ironia: tabulis longis*.
 Eandem lect. revocavit Ach. ad-
 iecta hac nota: *libellis* scil. sup-
 plicibus, preces et vota continen-
 tibus, templorum parietibus et
 statuis deorum affixis, appensis.

101. *promittunt* 10. 11. 17-20.
 25. 27. 45-50. 54-60. 64. 66. et
 plerique codd. Paris. Sed nostra
 lectio auribus gratior est, et vera
 latinitas postulat, ut formulam
loquendi sunt, vel *existunt* et
inveniuntur, qui coniunctivus
 excipiat. Cf. Ernesti ad Cic. Off.
 I, 2. n. 17. et c. 20. extr. c. 24.
 pr. Fin. I, 20. al.

102. *Quatinus* multae edd. et-
 iam Hennin. Sed argutantur
 vett. Grammatici, qui conten-
 dunt, *quatenus* esse adverbium,
 quod *quo fine*, et *quatinus* con-

iunctionem, quae *quoniam* signi-
 ficet. Nullum esse discrimen,
 nisi in scriptura, ut in *protenus*
 et *protinus*, scripturamque per e
 antiquiorem esse, docent Iani ad
 Horat. Od. III, 24, 30. Cellar.
 orthogr. lat. T. II. p. 48. ed. Har-
 les. et Casaub. ad Suet. Claud. 26.
 Ceterum legendum crediderim:
Quatenus hic non sunt res venales
elephanti, Nec Latio. Haud
usquam — concipitur; sed furva
a gente petita (nisi malis *peti-*
tum — armentum) *Arboribus cet.*
 — *hi pro hic* 15. — *elephantes*
 27. 46. 47. 48. 50. 54. 58. 61. 63.
 65-68. 71. 73. *elephantis* 45.
 49. 55.

103. *haut usquam* 11. *haud*
usquam 47. 48. 49. 54. 59. 60. 64.
 65. prob. Schurzfl. *aut numquam*
 15. 16. — *nostro sub sidere pro*
sub nostro sidere revocavi ex 10.
 61. 62. 63. 65-69. 71. 72. 73.

104. *Belua*, non *Bellua*, 17. 18.
 20. 45-50. 59. 60. 64. v. ad IV,
 122. — *fulva* 11. — Punctum
 post *petita* ponendum monet Ach,
 Sed in nostra quoque distinct.
 voc. *petita* referendum ad praec.
belua, et haec per apposit., ut
 vulgo dicunt, vocatur *Caesaris*
armentum.

Privato: siquidem Tyrio parere solebant
Hannibali et nostris ducibus regique Molosso
Horum maiores ac dorso ferre cohortes,
Partem aliquam belli et cuntem in proelia turrim. 110
Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Histrum
Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras
Et cadat ante lares Gallitae, victima sola
Tantis digna Deis et captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, vovebit 115
De grege servorum magna aut pulcerrima quaeque

107. *Tyrio siquidem* 22. —
servire pro *parere* 11. 16. 21 a
m. sec. 61. 62. 63. 66-69. 71-74.
prob. Schurzfl. qui tamen mihi
non persuasit, veteris elegantiae
esse, idem verbum his ponere. —
solebat 16. 21. 22. 23.

109. *et dorso* 10. 16. 18. 19.
20. 22-27. 45-50. 54-69. 71-
74. *et dorso ferre cohortis Par-*
tem aliquam bellis (h. e. in proe-

110. *belliqua* 9 a m. sec. et 23.
haud dubie hiatus vitandi causa.
At v. ad I, 151. — *turram* pro
turrim 10. 11. 15. 18. 19 a m. sec.
20 a m. sec. 22. 23. 25. 45-50. 54-
69. 71-74. 77. *turbam* 2. 4. 7. 16.
27. 19 a m. pr. 20 a m. pr. 21. 24.
27. Utrunque etiam exhibent
omnes codd. Paris. praeter Put.

111. *Phonium* 16. — *Histrum*
restitui ex 10. 11. 12. 17. 18. 21.
45-50. 51. 55. 57. 58. 61. 66. 67.
71-74. quoniam et sup. II, 58.
in omnibus fere libris legitur *His-*
ter, quod eiusdem viri nomen
esse videtur. *Istrum* 19. 20. 23.

IUVENAL. VOL. I.

24. 25. 56. 59. 60. 65. 68. *Istrum*
14. 15. 16. 22. 27. 61. 62. 63. 65.
(Paris. 1512.) 69. 70. 75. 76. 77.
81. 82.

113. *Gallitae* 17. 18. *Galli-*
tes 22. *Gallillae* 66. *Gallicae*
45. 48. *Gallinae* 61. 62. 63. 67.
— *victima sacra* 10. 15-27. 45-
50. 54-69. 71-74. et XXX MSS.
Paris. Non male: nam *sacra*
poetis etiam dicuntur, quas vel
magna vel admirabilia vel prae-
clara sunt: ut et *isq* ac *dic* ap.
Hom. II. α, 141. 366. β, 535. δ,
416. λ, 194. ρ, 461. et al. Cf. ad
Sil. VII, 9. Hinc etiam *sacra*
revocavit Ach. Sed maior vis
inest *et sola*, modo post *Galli-*
tae comma ponatur, non post
sola; et sensus h. l. sit: quae
victima sola tantis deis digna
est. Hinc vulgarem distinctio-
nem mutavi. *sola* exstat in 1.
8. 11-14. 70. 75-82. et V
MSS. Paris. in quibus est Put. et
Thuan. I.

116. *et pro aut* 10. 11. 12. 15-
20. 22. 25. 27. 45-50. 54-63.
65-69. 71-74.

Q

Corpora; vel pueris et frontibus ancillarum
 Imponet vittas et, si qua est nubilis, illi
 Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi
 Non sperat tragicæ furtiva piacula cervæ. 120
 Laudo meum civem, nec comparo testamento
 Mille rates: nam si Libitinam evaserit aeger,
 Delebit tabulas, inclusus carcere nassæ,
 Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
 Forsan Pacuvio breviter dabit. Ille superbus 125
 Incedet victis rivalibus. Ergo vides, quam
 Grande operæ pretium faciat iugulata Mycenis.
 Vivat Pacuvius, quaeso, vel Nestora totum:
 Possideat, quantum rapuit Nero: montibus aurum
 Exaequet; nec amet quemquam, nec ametur ab ullo! 130

117. *vel frontibus* 15. Vox
pueris languet et importuna est,
 quia modo *servorum* mentio fa-
 cta eademque sententia bis ex-
 pressa est. Legendum puto: *nec*
pueris et frontibus ancillarum
Imponet vittas; sed si qua est
cet. h. e. non modo servis; sed
etiam filiae.

118. *imponat* 16.

121. *testamentis* 77.

123. *Nassæ* 2. et *Nattæ* 4.
 11. in quibus omnibus scholion
 vetus legitur: *Nassa* s. *Natta*
physicus, qui infirmos domun-
culis suis inclusos curabat. Sed
 vulgata lectio multo venustior est,
 et illud medicî nomen Scholia-
 starum ingenio effictum. *Nattæ*
 etiam exstat in IV MSS. Paris.

126. *Incedit* 15. 21. 22. —
vide 27. 47. 48. 58. 66.

D. IVNII IVVENALIS

A Q V I N A T I S

S A T I R A R V M

L I B E R Q V I N T V S.

S A T I R A XIII.

A R G V M E N T V M.

Calvinum, cum gemitu et luctu querentem de perfidia amici, qui depositum (decem sestertia) abnegaverat, consolaturus poeta, ipso statim principio, v. 1—12, breviter recenset inculcatque solatia, quae deinde (v. 13—249.) uberius planiusque persequitur, docens, α) non tenuem Calvino censum, adeoque damnum, quod passus sit, mediocre esse et aequo ferendum animo; (v. 7. 8. 13—16.) β) tale flagitium non rarum esse inde ab Saturni aevō, neque viro iam sexagenario longoque rerum usu imbuto miraculo debere esse, his praesertim temporibus, quibus multo graviora quotidie committantur, et egregius sanctusve homo monstro portentoque similis sit; (v. 16—74. et 120—173.) hanc vero improbitatem summamque, qua nunc peieretur, audaciam minime miram videri propter perversas de Diis opiniones ineptamque theologiam, quae contemptum gignat divini numinis efficiatque, ut alii omnino negent Deos esse, qui res humanas curent, alii poenas iis solvere malint, quam periuriorum flagitiorumque fructu carere, alii denique spem impunitatis inde concipiant, quod lenta Deorum ira ipsique exorabiles sint et

Q 2

quod ille crucem pretium sceleris tulerit, hic diadema; (v. 75—119.) γ) damna et iniurias supplicii improborum vel ira ac vindicta non sarciri, et ultionem minuti atque infirmi animi, ideoque maxime seminarum, non virorum, minimeque philosophorum, voluptatem esse; (v. 174—192.) δ) improbos mala conscientia, quae poena sit omnium gravissima, cruciari et nocte dieque suum gestare in pectore testem; hinc iis cibum inter dentes crescere, vina displicere vetera, somnos breves ac turbidos esse, minina tonitrua fulguraque pavorem incutere et quemcumque morbum ab infesto Numine intusmissum videri; (v. 192—235.) ε) malos homines, libidini indulgentes, sensim adsciscere consuetudinem peccandi et sic plerumque serius aut citius poenas dare. (v. 236—249.)

Satira egregia et plena salis sententiarumque gravissimarum. Consolationis etiam momenta proponit exquisitissima et ad vulnus Calvini sanandum efficacissima. Eadem aptissima quoque est ingenio satirico. Neque enim poeta eidem indulget dolori, nec molli affectu insinuat se in tristem amici animum, sed acriter obiurgat eum, quod, quum vir idemque dives ac iam senex sit et perditis vivat temporibus, non viriliter levem ferat iacturam, sed muliebriter ingemiscat vel vindictae ardeat cupiditate, quae res amissae non reparentur, neque reputet videatque, aliis multo acerbiora, quam sibi, accidisse. Inde occasionem petit, corruptos seculi sui mores, a priscis valde diversos, ineptamque theologiam, tamquam praecipuam improbitatis causam, notandi. — Neque tamen dissimulo, quae severo iudici in hac Satira displicere possint et naevi sint corpori egregio inspersi. Primum enim gravissimarum vis sententiarum passim (v. 23 seq. 40 seq. 62 seq. 162 seq.) ostentatione artis et intempestiva doctrina ac frigida declamatione infringitur. Deinde ingrata est earundem fere rerum sententiarumque repetitio v. 19 seq. et 120 seq., v. 23 seq. et 126 seq. Praeterea ordo rerum dicendarum nonnumquam perturbatur, e. g. v. 199 seq. ubi historia Glauci parum commode imagini malae conscientiae (v. 192—235.)

inseritur; v. 75 — 119. ubi descriptioni corruptelae morum scelerumque Romae vigentium (v. 16 — 173., eorum origo et causae inculcantur, quae ei potius subiungendae erant; v. 120 — 173. quibus poeta non nova, quae promittit, solatia affert, sed telam potius, v. 23 — 74. textam et v. 75 — 119. abruptam, retexit. Denique dispositio carminis et oeconomia parum probanda videtur: nam initio (v. 1 — 12.) totum eius argumentum omniaque solatia in epitomen quasi redacta exhibentur et deinde copiosa exornantur oratione; quae ratio rhetorem magis decet, quam poetam satiricum. Eamdem tamen Iuvenalis etiam sequutus est in Sat. X. — De tempore, quo haec Satira videatur scripta esse, v. Comm. ad v. 16. 17. et 157.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi
 Displicet auctori. Prima est haec ultio, quod se
 Iudice nemo nocens absolvitur, improba quamvis
 Gratia fallaci Praetoris vicerit urna.
 Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
 De scelere et fidei violatae crimine? Sed nec

SAT. XIII.

1. *malum* cod. MS. Hammondii et inde ed. Lond. 1612. teste ac prob. Henninio, quo iudice haec lectio longe elegantior est et magis refert acumen Iuvenalis. Praestiterit ita certe *quodcumque mali*. Sed mea qualicumque sententia vulgaris lectio aptissima est et unice vera; illa autem ab h. l. aliena. *Malum committit exemplo*, qui illud non prius, sed post alios facit. *Exemplo autem malo* aliquid committit is, qui turpe perpetrat facinus, quod alios male docet et ad idem facinus incitat.

2. *auctori* 13. 16. — *haec est* 15. 17.

4. *fallaci* 1. 8. 21. 79. 75. 76. 81. 82. *fallacis Praetoris* 10. 11. 12. 15. 16. 17. 19. 20. 23-27. 45-50. 54-69. 71-74. 77. et omnes codd. Paris. probb. Lub. et Ach. *Praetoris fallacis* 15. — *urnam* 10. 12. 13. 15. 16. 17. 19-24. 27. 45-50. 54-57. 59-69. 71-74. 77. *fallacem* — *urnam* malebant quidam.

5. *Quid censere putas* 15. — *putas homines* 11. prob. Schurzff. — *retenti* (h. e. depositi abnegati ac non reddit) conj. Rutgers. Var. Lect. II. 17.

Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
 Lacturae te mergat onus; nec rara videmus,
 Quae pateris. Casus multis hic cognitus ac iam
 Tritus et e medio Fortunae ductus acervo. 10
 Ponamus nimios gemitus: flagrantior aequo
 Non debet dolor esse viri, nec vulnere maior.
 Tu quamvis levium minimam exiguanque malorum
 Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
 Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus 15
 Depositum. Stupet haec, qui iam post terga reliquit
 Sexaginta annos, Fonteio Consule natus?
 An nihil in melius tot rerum proficis usu?
 Magna quidem, sacris quae dat praecepta libellis
 Victrix Fortunae Sapientia. Ducimus autem 20
 Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitae,
 Nec iactare iugum, vita didicere magistra.
 Quae tam festa dies, ut cesset prodere furem,
 Perfidiam, fraudes atque omni ex crimine lucrum
 Quaesitum et partos gladio vel pyxide numos? 25
 Rari quippe boni; numerus vix est totidem, quot

8. *videbis* 11. prob. Schurzfl.
 9. *hic multis* 16. 25. 27. 45-
 47. 49. 51. 55. 57. 58. 60. 64. 65.
 11. *nimios questus* 7.
 13. *laborum pro malorum* 17.
 20. 21. 29. quod doctius videri
 potest vel exquisitius. *laboris* 13.
 15. *quod non tibi* 16.
 16. *hic* 11. 16. 64. *hoc* 10.
 18. *An* 1. 10. 12. 13. 14. 23.
 24. 54. 64. 70. 75. 76. 77. 82. et
 IX codd. Paris. *Ac* 11. 19. *Ad*
 22. *At* 15-18. 20. 21. 25. 27.
 45-50. 55-63. 65-69. 71-74.
 Eadem varietas est in codd. Paris.
 — *proficis* restitui ex 10-13. 16-
 27. 45-47. 49. 54. 55. 57-69.
 71. 72. 75. 77. et plerisque MSS.
 Paris. *proficit* 14. 15. 48. 50. 56.
 70. 74. 75. 76. 81. 82. *Stupet*
haec — *hatus*, *Ac nihil* — *pro-*
ficis usu! malebat C. Valca. —
usus 18 a m. pr.
 19. *equidem* 17. 18. 20. 22.
 20. *Dicimus* 13. 16. 17 a m.
 pr. 18. 19. 20 a m. *sed*. 24-27.
 45-50. 54-63. 65. 66-69. 71-
 74. et dimidia pars codd. Paris.
 Parum interest.
 23. *fures* 45.
 24. *ex* habet a 16.
 26. *numerus vix est totidem*
 (scil. hominum bonorum), *quot*
 (sunt) *Thebarum portae* 1. 15.
 14. 18. 48. 70. 75. 76. et V MSS.
 Paris. ut *exercitui*, *cuius nume-*

Thebarum portae vel divitis ostia Nili.
 Nona aetas agitur peioraque saecula ferri
 Temporibus, quorum sceleri non invenit ipsa
 Nomen et a nullo posuit Natura metallo. 30
 Nos hominum Divumque fidem clamore ciemus,
 Quanto Faesidium laudat vocalis agentem
 Sportula. Dic senior bulla dignissime, nescis,
 Quas habeat Veneres aliena pecunia? nescis,
 Quam tua simplicitas risum vulgo moveat, quum 35
 Exigis a quoquam, ne peieret et putet ullis
 Esse aliquod numen templis araeque rubenti?
 Quondam hoc indigenae vivebant more, prius quam
 Sumeret agrestem posito diademate falcem
 Saturnus fugiens; tunc, quum virguncula Iuno 40

res duodecim millium fuit ap. Corn. Nep. Iphicr. 2. numero vix sunt totidem 10. 15-17. 19. 21-27. 45. 46. 47. 49. 50. 55-69. 71-74. 77. et XXIX codd. Paris. e quibus hanc lect. restituit Ach. quae emendationem redolet. *numero sunt vix* 20. *numero vix totidem* 11. *Numerus. vix sunt totidem* malebat Schurzfl. tamquam convenientius stylo poetae. 27. *hostia* 19. 20. 25. 45. 46. 47. 49. 57. 58. 64-67.

28. *Nova* 16. 22. *igitur* 22. Fuere qui concicerent: *Nunc aetas agitur. Praestiterit; Nonne* vel, quod Hein. ingeniose conciecit, *Non aetas agitur* — *metallo?* Nam non saepe dici pro *nonne*, monet ille coll. I. 51. 62. Terent. Andr. IV, 4, 13. V, 2, 11. Heusing. ad Cic. de off. III, 19. Cort. ad Sall. b. Jug. 31. et Heinsio ad Virg. Aen. IX, 143. Alia loca a Schallero in Lex. lat.

laudata sunt et a me ad Liv. IV, 4, 2. Sic tamen languet dictio illa *aetas agitur et saecula*, maiorque affirmationi vis inest, ut v. 26. et 27., quam interrogationi.

32. Quando legit, certe in vera german. expressit Bahrdt. Sed vulgata lectio longe aptior, et in ea maior vis est. — *Faesidium* 1. 10. 11. 12. 14. 15. 18. 22. 51. 55. 70. 75. 76. 82. *Fessidium* 20. 24. 25. 37. 47. 48. 50. 56-67. 71-74. 77. *Fesidium* 19. *Phaesidium* 21. 23. 45. 46. *Phaesidium* 49. *Phoesidium* 17. *Sesidium* 16. — *laudet* 25. 56. 57. 59. 60.

34. abest a 16. et post v. 35. legitur in 19.

35. *illis* 22.

40. *Saturnus fugiens, et erat virguncula Iuno* 11. plane eleganter et recte, iudice Schurzfl. qui monet, lacunas olim in pri-

Et privatus adhuc Idæis Iupiter antris.
 Nulla super nubes convivium Coelicolarum,
 Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
 Ad cyathos et iam siccato nectare tergens
 Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna. 43
 Prandebat sibi quisque Deus, nec turba Deorum
 Talis, ut est hodie, contentaque sidera paucis
 Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
 Pondere. Nondum aliquis sortitus triste profundum
 Imperium aut Sicula torvus cum coniuge Pluton. 50
 Nec rota, nec Furiae, nec saxum, aut vulturis atris
 Poenæ; sed infernis hilares sine regibus umbræ,
 Improbis illa fuit admirabilis ævo,

migenio exemplari poetæ fuisse, quas librarii, pro captu quisque suo, expleverint. Pro maioribus distinctionibus, v. 41. 45. 49. et 50. positæ, substituendæ forsan minores et verba *Prandebat — Pondere* v. 46-49. parenthesi includenda, ut sic omnia a voce. *tunc, quum* v. 40. pendeant. Hic certe est ordo sententiarum, (cf. v. 53.) neque tot. et tam longæ propositiones, quas poesis respuit, a luxuriante ingenio abhorrent.

41. *Et primævus — Iupiter* con. Britan. coll. verbis Claudiani: *Talis ab Idæis primævus Iupiter antris Possessæ stetit arce poli.* Annotatio Hein. est hæc: „Vocem *privatus* corruptam esse statuunt Burmannus primus et secundus ad Prop. III, 1, 27. quorum ille coniecit *Et vagiret adhuc*, hic autem *nutritus vel lactatus*, fortasse quia Iovem puerulum adhuc in Idæis antris *vix privatum* dici potuisse puta-

bant. Sed hanc vocem non alius premendam esse puto; nil dicere voluit poeta, nisi Iovem nondum regnasse.“

44. *et iam pro etiam* revocavi ex 23. 25. 45-50. 55-60. 62. 65-69. 71-77. Vetus scholion est: *etiam exsiccatæ faeculento, aut liquefacto.* Inde Schnrff. hæc notavit: „Schol. forte *siccato* legit. Glossæ: *sacco*, *exprimo*; *decolo*. In utribus habebant olim vina. Decolatis igitur exinde faecibus brachia, tamquam oleo aliquo, unxiæ, Vulcanum ait poeta.“ Præstiteris nec iam vel potius aut iam ad cyathos erat, *libato nectare terdens* cæt. v. Comm.

49. *necdum* 21.

50. *Pluto* 16. 17. 18. 22. 23. 24. 64. *Pluton, Illétron*, dicitur Virg. Aen. VII, 327. Claud. R. P. I, 276. al.

52. *legibus* 24.

Credebant Hoc grande nefas et morte piandum,
 Si iuvenis vetulo non adsurrexerat et si 55
 Barbato cuicumque puer, licet ipse videret.
 Plura domi fraga et maiores glandis acervos.
 Tam venerabile erat, praecedere quatuor annis,
 Primaque par adeo sacrae lanugo senectae!
 Nunc, si depositum non initiatur amicus, 60
 Si reddat veterem cum tota aerugine follem,
 Prodigiosa fides et Tuscis digna libellis,
 Quaeque coronata lustrari debeat agna.
 Egregium sanctumque virum si cerno, bimbri
 Hoc monstrum puero aut miranti sub aratro 65

54. quod pro hoc 13. 17. 19.
 20. 21. 23. 24. 27. 45. 49. 54. 55.
 et XXXIII codd. Paris. Id rece-
 pit Ach. quoque pro hoc 22.

55. adsurrexerit 21. 22. 24.

56. quicumque 21 a m. pr. —
 ille 22.

57. fraga 1. 14. 18. 21 a m.
 pr. 23. 24. 48. 59. 70. 75. 76. 77.
 et quidam codd. Paris. in his
 Alex. arva 44 b. 83. 84. farra
 20-13. 16. 16. 17. 19. 20. 21 a
 m. sec. 22. 26. 26. 27. 45. 46. 47.
 49. 50. 54-58. 60-69. 71-74. et
 plerique codd. Paris. prob. Au-
 tumno, quia fragorum acervus
 custodiri non possit (!) nec im-
 prob. Farnab. quod Invenalis re-
 spexisse videtur Ovid. Met. V, 131.
 Sed aurea aetate homines solis
 arborum fructibus atque herbis
 victitasse, iam alii monuere. —
 maioris 15. 17.

59. pars quidam, probb. Ascen-
 sio et Lubiio, ut sensus sit: tam
 venerabilis erat lanugo, quae
 prima est pars vel initium sene-
 ctæ.

61. veteres — folles 21.

62. tabellis 10. 16. 20. 23-27.
 45-48. 50. 56-59. 64-67. et XII
 MSS. Paris.

63. coronanda 19.

65. Ut 17. 21. 49. 55. et cod.
 quidam Pith. — aut restitui ex
 11. 15. 23. et 10. 12. 16. 17. 19-
 22. 21-27. 45-50. 54-69. 71-
 74. vel 14. 18. 70. 75. 76. 77.
 82. Haud dubie id substitutum
 ab his, qui biatum, Invenali fa-
 miliarem, non concoquebant. v.
 sup. ad I, 151. — miranti revo-
 cavi ex 10-13. 16. 17. 19-27. 45-
 50. 54-69. 71-74. cod. quodam
 Pith. et omnibus fere MSS. Paris.
 Nam praeclare sic sursum ad-
 umbratur monstrum, cuius novi-
 tatem ipsum aratrum mirari fin-
 gitur, et more poetarum sensus
 tribuitur rei inanimatae. aut mi-
 ranti sub aratro 11. 23. et mi-
 ranti sub aratro 16. 17. 19-22.
 24. 45. 46. et miranti iam sub
 aratro 10. 12. 25. 27. 47-50. 54-
 60. 71-74. Sed iam insertum
 ob metum laborantis matri, qui

Piscibus inventis et fetae comparo mulae,
Sollicitus, tamquam lapides effuderit imber
Examenve apium longa consederit uva
Culmine delubri, tamquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris et lactis vortice torrens. 70

Intercepta decem quereris sestertia fraude
Satrilega? Quid si bis centum perdidit alter
Hoc ardua modo? maiorem tertius illa
Summam, quam patulae vix ceperat angulus arcae?
Tam facile et primum est, superos contemnere testes, 75
Si mortalis idem nemo sciat! Adspice, quanta

vanus est. aut mirantis iam 15. pueroque miranti 13. puer. admiranti cod. quidam Pith. mirandis. 1. 14. 18. 70. 75. 76. 77. 81. 8. et nonnulli codd. Paris. probante Schurz. qui monet, *piscetes mirandos* dici, ut inf. v. 70. *gurgites mīros*, quod inter *Θαυμάσια ἀνίσταται* referantur. Sed nostra lectio longe venustior est, haec emendationem sapit et quidem ineptam: non enim *piscēs sunt mirandi*, sed *mirandū est*, quod *sub aratro inventi sint. vel liranti sub aratro* ingeniose emend. Gatak. ad Antoniu. p. 253. et Dusauly coll. Varr. R. R. I, 29. *tertio quum arant iacto semine, boves lirare dicuntur.*

66. *fetae* scripsi pro *foetae*. v. ad XI, 40.

68. *Examenve* pro *Examenque* legendum semper putavi, et nunc recepi ex 11.

69. *delubrum* 11. quod pro *delubrorum* positum suspicabatur Schurz.

70. *Gurgitibus niveis vel nigris* coni. Schrader, et *rubris* cel. Jacobs, qui haec adnotavit: „Vulgatam forte defendas ex Virg. Ge. I, 477. Iuvenalis tamen antitheses captandi consuetudo efficit, ut existimem, pro *miris* significantius olim vocabulum fuisse positum. Inter prodigia, quae Caesaria mortem portendebant, putatos fluviisque eruorem manantes laudant Virg. Ge. I, 485. Cic. de Div. II, 27. et Dio LXII, 1. p. 1002.“ His vero non opus esse coniecturis, quum *gurgites miri* sint inusitati, qui hominibus admirationem timoremque iniiciant, monet Heia. — aut *lactis* praestiterit. Ita quoque legendum censet Jacobs. — *vortice* 12. 21. 22. v. ad VI, 524.

73. *ille* 12. 15. 16. 17. 19–24. 27 a m. sec. 45. et omnes codd. Paris. e quibus illud restituit Ach. illo 25. 27 a m. pr. 47. 48. 56–60. 64. 65.

74. *Partem* 77. — *ceperit* 23. 75. *est* non exstat in 24. 76. *sciet* 16.

Voce nēget? quae sit ficti constantia vultus?
 Per Solis radios Tarpeiaque fulmina iurat
 Et Martis frameam et Cirrhaei spicula vatis,
 Per calames venatricis pharetramque Puellae, 80
 Perque tuum, pater Aegaei Neptune, tridentem;
 Addit et Herculeos arcus hastamque Minervae,
 Quidquid habent telorum armamentaria coeli.
 Si vero et pater est: Comedam, inquit, flebile nati
 Sinciput elixi Pharioque madentis aceto. 85
 Sunt, in Fortunae qui casibus omnia ponant
 Et nullo credant mundum rectore moveri,
 Natura volvente vices et lucis et anni;

81. *Aegaei* al. etiam Hennin. Sed *Aegeus*, *Αἰγέως*, Thesei pater, a quibusdam Pandionis II., ab aliis Scyrii, ab aliis Phemii, (v. Heyne ad Apollod. p. 871. sqq.) a nomine vero, quod sciam, Neptuni filius editur. Eum quidem in mare Aegaeum se praecipitasse eique dedisse nomen, fabulantur Diodor. IV, 62. 63. Pausan. I, 22, 5. et Hygin. f. 43. non vero, eum propterea filium Neptuni creditum esse, quod nonnulli suspicantur. Illud quoque mare non *Αἰγέον*, sed *Αἰγυῖον* dicitur. Fac tamen, Neptunum etiam *Aegaei patrem* esse editum, haec appellatio Dei, cui a poetis multi tribuuntur filii, admodum h. l. ieiuna est, ne quid gravius dicam. Multo exquisitior vulgata lectio *Aegaei*, a nobis restituta, quae etiam in plerisque certe codd. mss. reperiretur, nisi hi diphthongos reppererent. v. Comm.

82. *Addidit* 16. 23.

84. *Si verum pater* 24. — et

abest ab 15. 24. 25. 27. 46. 47. 49. 54-58. 60. 64. 65.

86. *Sunt, qui in Fortunae iam casibus* 10. 12. 17. 19-22. 24-27. 45-47. 49. 50. 54-69. 71-74. 77. et XXX MSS. Paris. prob.

Ach. cuius nota est: „Hanc lectionem nostram fecimus, etsi aliter euphonia postulat, propterea quod non inutile prorsus nobis visum est rē iam, h. e. ea etiam aetate. Nam «Lucretio Epicureorum doctrina, qua omnis providentia deorum tollitur, tantopere invaluerat, ut pars altera Romanorum ei sectae fuerit addicta, alterae sectae Stoicorum, pauci Academicorum, quos notat v. go seq.» *Sunt qui Fortunae iam casibus* 16. 23. et quidam codd. Paris. *Sunt, qui Fortunae sub casibus* 13. *Sunt qui Fortunae iam lapsibus* 30. — *ponunt* 10-13. 15. 16. 45. 50. 60-63. 65. 68. 69. 71-74. 77. Sic et mox v. 87. *credunt* 10. 11. 12. 15. 16. 22. 25. 27. 45. 46.

Atque idem intrepidi quaecumque altaria tangunt.
 Est alius, metuens ne crimen poena sequatur: 90
 Hic putat esse Deos et peierat, atque ita secum:
 Decernat, quodcumque volet, de corpore nostro
 Isis et irato feriat mea lumina sistro,
 Dummodo vel caecus teneam, quos abnego, numos.
 Et phthisis et vomicae putres et dimidium crus 95
 Sunt tanti? Pauper locupletem optare podagram
 Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
 Archigona. Quid enim velocis gloria plantae
 Praestat et esuriens Pisaeae ramus olivae?
 Ut sit magna, tamen certe lenta ira Deorum est. 100
 Si curant igitur cunctos punire nocentes,
 Quando ad me venient? sed et exorabile Numen
 Fortasse experiar: solet his ignoscere, multi
 Committunt eadem diverso crimina fato:
 Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema. 105
 Sic animum dirae trepidum formidine culpae
 Confirmant. Tunc te sacra ad delubra vocantem
 Praecedit, trahere immo ultro ac vexare paratus.

47, 49. 50. 54-58. 60-64. 65, 68.
 69. 74-77. At v. sup. ad
 XII, 101.

89. *Atque ergo* 11.

91. *at peierat* 16.

96. *semper pro pauper* 16.

97. *Ne restitui ex* 2. 21. 25. 56-
 60. 62. 64. 66. 68. 69. 71-76. et
 nonnullis MSS. Paris. *Nec* 1. 3.
 5. 10. 11. 12. 14-20. 22. 23. 24.
 27. 45-50. 51. 55. 61. 63. 65. 67.
 70. 77. 82. *Non* 11. *Malim*
Num dubitet Ladas? — *dubi-*
tat 3. 5. 10. 22. 23. 27 a m. pr.
dubitat, vel *dubitet*: *laudas*, si
 cet. 2. 3. 5. 10. 11. 12. 15. 17.
 19-22. 24-27. 45-49. 55-60.
 65. 66. 67. *laudes* 16. 23. *Sex-*

centies nomina propria sic cor-
 rupta.

" 99. *Praestet* 16.

101. *curent* 101

102. *veniet* 45. 46. 47. 57. 58.

— *sed exorabile* 19. *sed explo-*
rabile 15. *si et exorabile* 11.
 unde Schurz. con. *Siet!* (sit
 ita, fiat, ἐξήλθε νέπος) *Exo-*
rabile numen oct.

103. *is* 45. 46. 47. 49.

105. *pretium* vel *precium sce-*
leris 10. 17. 19-22. 24-27. 45-
 50. 54-60. 71-74.

106. *intrepidum* 23.

107. *confirmat* 15. 27. 54. 58.
 64. — *avocantem* 24.

108. *et uerque* 10.

Nam quum magna malae superest audacia causae,
Creditor a multis fiducia. Mimū agit ille, 110
Urbani qualem fugitivus scurra Catulli:

Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
Vel potius, quantum Gradivus Homericus: Audis,
Iupiter, haec, nec labra moves, quum mittere vocem
Debueras vel marmoreus vel aeneus? aut eur 115

In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus et sectum vituli iecur albaque porci
Omenta? Ut video, nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras statuamque Vagelli.

Accipe, quae contra valeat solatia ferre, 120
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit

114. *committere* 11. 13. 18. 21.
22. 60. *emittere* 28. 68.

115. *Debueris* 17. 20. 21. 22.
Deberes 11. — *aenus* 46. 48.
aheneus 13. 25. 49. 50. 57. 59-
63. 66. 67. 68. 71. 72. 75. 77. v.
sup. ad III, 285.

118. *est* non exstat in 18.

119. *Vagelli* 1. 14. 70. 75. 76.
82. et IV MSS. Paris. Vetus
scholion est: *qui, ut vos, stultis-*
tissimus accepit statuam. De-
signatur forte idem *Vagellius*
Mutinensis et declamator, cui
mulinam cor tribuitur inf. XVI,
23. *Bacilli* 10. 11. 16. 17. 19.
20. 21. 29. 45. *Datila* 23. *Ba-*
thulli 15. *Batilli* 18. 22. 24-27.
46-49. 54. 55. 57. 58. 61-64.
65. (Paris. 1512.) 66-69. 71. 72.
73. 77. *Batylli* 50. 60. 65. *Ba-*
thylli 55. 59. 60. 74. 81. probb.
Britann. Grang. Prat. et aliis, ut
non sit *Bathyllus* ille pantomi-
mus, de quo v. sup. ad VI, 63.
sed adolescens Samius, cuius in-

signa pulcritudine Anacreon non
magis, quam Polycrates, tyrannus
Samius, captus dicitur, et
de quo Apul. Florid. II. sub fi-
nem: *In Samo, quae modica est*
insula in mari Icario, templum
Iunonis antiquitus famigeratum
conspici, cuius ante aram sta-
tua erat Bathylli, a Polycrate
tyranno dicata, qua nihil um-
quam affectatius fuit. Cf. Win-
ckelm. A. z. G. d. K. p. 56. Al-
terutrum Bathyllum eiusque *sta-*
tuam, privatam certe, nec in pu-
blico loco positam, non sine risu
notari, monet Ach. Sed utius-
que Bathylli mentio parum apta
h. l. cui maxima potius vis inest,
si *Vagellii* vel alius cuiuscum-
que hominis stulti ac fatui no-
men memoratur. Cf. sup. I, 129-
132.

120. *qui* 16. — *valeant* 46. 47.
49. 64.

121. *Et* ab h. l. alienum vide-
tur. Forte leg. *Hic* vel *Is*.

A Cynicis tunica distantia, non Epicurum
 Suspicit exigui laetum plantaribus horti.
 Curentur dubii medicis maioribus aegri;
 Tu venam vel discipulo committe Philippi. 125
 Si nullum in terris tam detestabile factum
 Ostendis, taceo; nec pugnīs caedere pectus
 Te veto, nec plana faciem contundere palma,
 Quandoquidem accepto claudenda est ianua damno
 Et maiore domus gemitu, maiore tumultu 130
 Planguntur numi, quam funera. Nemo dolorem
 Fingit in hoc casu, vestem deducere summam
 Contentus, vexare oculos humore coacto.
 Ploratur lacrimis amissa pecunia veris.

123. *Suscipit* 17. 20. 21. 22. 24.
 45. 60. 65.

124. *medicis melioribus* 4. e
 glossa.

129. *cludenda* 48.

131. *Planguntur* malebat Iacobs, acerbe increpatus ab Hein.
 — et nemo 15. — *dolores* 13. 16.
 17. 20. 25. 27. 45–49. 54–60. 64.
 74.

132. *in occasu* 10. 15–23. 47.
 49. 54. 55. 57. 58. 67. 66–69.
 71–74. et omnes fere codd. Paris.
 non improb. Ach. si ita, interpungantur
 haec verba et explicentur: *maiori tumultu plan-*
guntur nummi, quam funera; nemo dolorem fingit:
in occasu autem amici vestem deducere cet.,
h. e. amissa pecunia maiori dolore lugetur
quam funus parentis, tunc scil. quum pecunia
amittitur, nemo, contentus vulgo in occasu amici
fictas lacrymas effundere, nemo, inquam, fingit

dolorem. — deducere restitui ex
 10. 13. 18–20 a m. sec. 22–24.
 45. 74. plerisque codd. Paris. et
 aliis, quos laudant Heins. ad Ovid.
 Amor. I, 7, 48. et vir doctus in
 Misc. Obs. crit. Vol. V. T. II.
 p. 298. *deducere* in reliquis li-
 bris, quod etiam non ineptum
 forte, si exposueris: *distrahere*
tantum, pectoris nudandi plan-
gendique causa. Sed illud dolo-
ri, etiam ficto, convenientius vi-
detur. Sic ap. Ovid. Met. VI,
405. Dicitur unus Flesse Pe-
lops, humeroque suas ad pec-
tora postquam Deduxit vestes:
 et ap. Senec. Troad. v. 86 seq.
 de choro Iliadum, Hectoris Priami-
 que mortem lugente: *veste*
remissa Substringe sinus, utro-
que tenus Pateant artus; et
v. 102. seq. cadat ex humeris
Vestis apertis; utrumque tegat
Suffulta latus: iam nuda vo-
cant Pectora dextras cet. Cf.
 sup. ad X, 155.

Sed si cuncta vides simili fora plena querela, 136
 Si, decies lectis diversa parte tabellis,
 Vana supervacui dicunt chirographa ligni,
 Arguit ipsorum quos litera gemmaque princeps
 Sardonychus, oculis quae custoditur eburnis:
 Ten', o delicias! extra communia censes 140
 Ponendum? Qui tu gallinae filius albae,

136. *diversa in parte* 10. 11. 12. 16-27. 45-50. 54-69. 71-74.

137. *ducunt* 16. — Pro *ligni* h. l. et inf. XVI, 41. ubi idem legitur versus, vel *lini* vel *signi* reponendum putabat Heina. ad Ovid. ex Ponto II, 9, 69. ut vel linea intelligerentur vincula, tabellis testamentisque obaignandis adhiberi solita, vel *chirographum* et *signum* coniungerentur, ut ap. Cic. ad Att. II, 20. Sed vulgata quoque lectio non inepta videtur. v. Comm.

139. *Sardonychus* 68. 74. 77. 81. *Sardonichus* 19. 55. 72. *Sardonycus* 10. 50. 54. 64. 67. *Sardonicus* 12. 15-20. 23-27. 45-48. 56-63. 65. 66. 69. 71. 73. Eadem forte lectionis varietas in MSS. Paris. nam *Sardonychus* in XXX codd. exstare, quod Ach. notavit, vix crediderim. Hoc tamen eo praeceunte revocavi, etsi illa vocis forma non nisi Iuvenalis usus est. *Sardonychum* quidam codd. et edd. recentt. Sed genit. plur. voc. *sardonyx*, *σαρδόνυξ*, *υξος*, ab h. l. alienus est et dicendum potius fuisset *gemmarum princeps sardonyx*. *sardonicum* 21. *sardonyches* ed. Prat. et al.

140. *Ten' o delicias* 14. 21-24. 48. 70. 82. Recte, opinor, et venuste, modo eo, quo curavi, modo exclamandi interrogandi-que signa ponantur. v. Comm. *Te nunc delicias* 10. 11. 12. 15-20. 25. 27. 45. 46. 47. 49. 50. 51-69. 71-77. et omnes codd. Paris. prob. Ach. *Cur te delicias* 13. *Te nunc deliciarum inter communia male con.* Schurz. Manso autem haec adnotavit: „Legendum videtur: *Ten' et delicias extra* cet. Sunt *deliciae* numi, (decem sestertia) quos in deliciis habitos, sed amissos Calvinus luget, sensusque verborum: Num te et tua a communi mortalium sorte exemptum iri sperare potes? De Adiectivo, remotiori Pronomini accommodato, v. interp. ad Sallust. Jug. 49, 5, et Sanctii Min. IV, 8.“ Eidem verba Sat. VI, 47. non accurate et vere a me explicata videntur. Sed vellem meliora nos docuisset. Mihi quidem neque haec meis praeferenda videntur.

141. *qua tu* 15. *quod tu* 13. *quia tu* 10. 11. 12. 17. 19. 25. 27. 45. 46. 47. 49. 50. 51. 55. 57. 58. 60-69. 71. 72. 73. 75. 76. 77. Forte legendum: *qui tu gallinae filius Afras*. Gallinae Africanas. Numidicae, si Varro et Pli-

Nos viles pulli nati infelicibus ovis?

Rem pateris modicam et mediocri bile ferendam,

Si flectas oculos maiora ad crimina. Confer

Conductum latronem, incendia sulphure coepta 145

Atque dolo, primos quum ianua colligit ignes;

Confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi

Pocula adorandae robiginis et populorum

Dona vel antiquo positas a rege coronas.

Haec ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui 150

Radat inaurati femur Herculis et faciem ipsam

Neptuni; qui bracteolam de Castore ducat.

An dubitet, solitus totum conflare Tonantem?

Confer et artifices mercatoremque veneni

nio fides habenda, *novissimae sunt peregrinarum avium in mensas Romanorum receptae propter ingratum virus*, et tamen in delicatis veterum cibis maxime praedicantur. Sola itaque raritas iis videtur auxisse pretium, quod et Petron. c. 93. innuit his verbis: *Afrae volucres placent palato, Quod non sunt faciles scil. paratu.* Cf. Bochart. Hieroz. P. II. lib. I. c. 19. et Wernsdorf Poet. lat. min. T. III. p. 70. Hinc *gallinae filius Afrae* proverbii loco quis dici potest eo sensu, quo *phoenix* quis dicitur, aut sup. VI. 165. *Rara avis in terris nigroque simillima cycno.* Cf. Erasmi proverb. II, 1, 21.

142. *Nos viles, populus* 11. *Nos viles populi* 16. *Nos vilis populus* 21. 22. *Nos vilis populus* 7. 12. 15. 17. 20. 23. Eadem varietas est in MSS. Paris. Posterius arridebat Schurzfl. ut eo sensu haec dicta sint; quo Horatiana: *Nos numerus sumus, fru-*

ges consumere nati. Sed venustior est lectio vet. Schol. et edit. recentt. qua *viles pulli* opponuntur *gallinae albae.*

144. *Si confers oculos* 11. quod arrisisse Schurzfl. mireris. Cui enim placebit idem verbum, varieg. sensu bis in eodem versu positum?

147. *his* 46. 48. 49. — *veteres* 27. 54. 58. *veteris aevi* 72. — *tollunt qui* 17.

148. *rubiginis* 17 — 22. 60. 64. et optimi eodd. Paris. Sed *robiginis* in antiquiss. MSS. aliis locis legitur. v. Heins. ad Ovid. Fast. IV, 907. et Virg. Ge. I, 151.

150. *tibi* 16. 47. 48. 54. 58. — *minor est an sacrilegus, qui — ducat?* conl. H. Vales.

155. *dubitat* 18. 19. — *solus* 23. 24. *solitus dubitet* 25. — *An dubitet stolidus t. c. T.?* emend. H. Vales. quia *solitus* sit sine sensu.

151. *artificem* 15. 16. 17. — *mercatoresque* 19.

Et deducendum corio bovis in mare, cum quo 155
 Clauditur adversis innoxia simia fatīs.
 Haec quota pars scelerum, quae custos Gallicus Urbis
 Usque a lucifero, donec lux occidat, audit?
 Humani generis mores tibi nosse volenti
 Sufficit una domus. Paucos consume dies, et 160
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
 Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
 In Meroe crasso maiorem infante mamillam?
 Caerula quis stupuit Germani lumina, flavam
 Caesariem et madido torquentem cornua cirro? 165
 Nempe quod haec illis natura est omnibus una.
 Ad subitas Thracum volucres nubemque sonoram
 Pygmaeus parvis currit bellator in armis:
 Mox impar hosti raptusque per aera curvis
 Unguibus a saeva fertur grue. Si videas hoc 170
 Gentibus in nostris, risu quatiare: sed illic
 Quamquam eadem assidue spectentur proelia, ridet
 Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
 Nullane periuri capitis fraudisque nefandae
 Poena erit? Abreptum crede hunc graviore catena 175

158. *Fix* 13. — *ab* 21.
 161. *illuc* 11. 15. 21. *illic* 22.
istinc 77.
 162. *miretur* 13.
 165. *et* abest ab 15. 24. —
madidum 22. — *cyro* 17. 20.
madidos torquentem in cornua
cirros emend. Salmas. in *Epist.*
de Coma. Non male! Durior
 certe dictio: *torquentem cornua*
e madido cirro.
 166. *hic* 22. *illis* 50.
 167. *volucres Thracum* 15.
 169. *torvis* 16.
 170. *haec* 23.
 171. *quatiare* 1. 14. 17. 64. 70.
 75. 76. 82. *quaterere* Marshall.
 IUVENAL. VOL. I.

quatiere 10-13. 15. 16. 18. 19.
 21. 23-27. 45-50. 54-63. 68-
 69. 71-74. 77. minus *venuste.*
quatiaris et illic 20. 22.
 172. Vox *quamquam* ab h. l.
 plane aliena videtur, et vix du-
 bito, quin totus hic versus ab in-
 genio interpolatoris profectus sit.
Quando eadem assidue spectan-
tur proelia con. Iacobs monet-
 que, *quando esse pro quando-*
quidem. et sic narrationem termi-
 nari, ut v. 166. — *Assidue quam-*
quam 16. 17. — *spectantur* 10.
 15. 16. 18. 19. 22-24. 45.
 175. *affectum* 16. 29. *arreptum*
 21. 22. — *maiore* 7.

R

Protenus et nostro (quid plus velit ira?) necari
 Arbitrio: manet illa tamen iactura, nec umquam
 Depositum tibi sospes erit. Sed corpore trunco
 Invidiosa dabit minimus solatia sanguis:
 At vindicta bonum vita iucundius ipsa. 180
 Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
 Interdum aut levibus videas flagrantia causis.
 Quantulacumque adeo est occasio, sufficit irae.
 Chrysippus non dicet idem nec mite Thaletis
 Ingenium dulcique senex vicinus Hymetto, 185
 Qui partem acceptae saeva inter vincla cicutas
 Accusatori nollet dare. Plurima felix
 Paulatim vitia atque errores exuit omnes,
 Prima docet rectum Sapientia: quippe minuti
 Semper et infirmi est animi exiguique voluptas 190
 Ultio. Continuo sic collige, quod vindicta
 Nemo magis gaudet, quam femina. Cur tamen hos tu
 Evasisse putes, quos diri conscia facti
 Mens habet attonitos et surdo verbere caedit
 Occultum quatiente animo tortore flagellum? 195
 Poena autem vehemens ac multo saevior illis,
 Quas et Caedicius gravis invenit et Rhadamanthus,
 Nocte dieque sumum gestare in pectore testem.

177. *moveret tamen illa* 16.180. *bonum est* 15. 16.182. *nullis, Interdum levibus*
11.184. *dicit* 16. 23. 24. 60. 65.186. *saevae* 26. 27. 46. 48. 50.
57-60. 64. *saeve* 47.188. *ast errores exuit omnes*
Prima docens r. S. legisse vel.
Schol. suspicabatur Schurz. At
sensum forte loci huius, ut to-
ties, non percepit. v. Comm.189. *docens* 10-13. 15-22. 25.
27. 45-50. 54-58. 60-63. 65-69. 71-74. et omnes paene codic.
Paris. prob. Ach.193. *putas* 16. 17. 20-22.194. *caeco verbere pulsas* 77.195. *quatiens* 13. 20. 21. 22.21. *quatiens animum terrore* 4.197. *Caedicius recepi* ex 1. 17.21. *Cecidius* 20. 27. 45. *Sed**tius* 18. 23. 60. *Caeditius* in re-liquis libris. — *aut Rhadaman-**thus* 23. 61. 62. 63. 66-69. 71-74. 77. *Radamanthus* 18. 20.45. *Rhadamantus* 10. *Rade-**mantus* 17. 19. Sed Gr. *Ῥαδά-**μαντὺς* dicitur.

Spartano cuidam respondit Pythia vates:
 Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret 200
 Deposita retinere et fraudem iure tueri
 Iurando. Quaerebat enim, quae nūminis esset
 Mens et an hoc illi facinus suaderet Apollo?
 Reddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem
 Vocem adyti dignam templo veramque probavit 205
 Exstinctus tota pariter cum prole domoque
 Et, quamvis longa deductis gente, propinquis.
 Has patitur poenas peccandi sola voluntas.
 Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
 Facti crimen habet. Cedo, si conata peregit? 210
 Perpetua anxietas nec mensae tempore cessat,
 Faucibus ut morbo siccis interque molares
 Difficili crescente cibo: sed vina misellus

200. fore quondam 16. — sorte 45.

201. detinere 24.

205. Phoebō pro templo coni. Iacobs adiuncta hac causa: „Quamvisque ratione verba vulg. lect. iungas, sensus existit aut ineptus aut languidus: nam aut vox adyti (ex adyto edita), quae templo digna apparet; aut vox digna templo adyti. Nentrum tolerabile.“ Hac vero coniectura non opus esse monet Hein. quum sensus sit: poenas dans probavit vocem adyti, i. e. oraculum ita fuisse, ut expectari par est, ut a templo mitti debet.

205. pariter tota 10. 16. 18. 19. — domoque 20.

208. saeva voluptas 17. 20. 21. 22. 24. 27. 40. — 49. et dimidia pars MSS. Paris.

210. credo 47. 48. et duo codd.

Paris. dic pro cedo 22. ex interpret.

212. et morbo 15. 17. 20. 23. 27. et morbo 11. ex morbo 21. 22.

213. Setina misellus Exspuit, Albani veteris pretiosa senectus Displicet in Klotz. Actis literariis ingeniose coni. Cl. Herel, qui bene monet, haec vini genera etiam sup. V, 53. 54. contingi, et sed h. l. ineptum esse, vine autem simpl. dicta non satis respondere consilio poetae, qui id agat, ut fastidium exprimat deliciarum cuiuscumque generis, quod anxius habeat homo scelerisque sibi conscius. De hac coniectura Rubnkenius olim gratulatus est docto eius auctori, qui per literas id mihi significavit. Eadem firmatur alio, qui mihi succurrit, poetae nostri loco sup. X, 27. (Iato Setinum ardebit in auro)

R 2

Exspuit; Albani veteris pretiosa senectus
 Displicet. Ostendas melius, densissima ruga 215
 Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
 Nocte brevem si forte indulsit cura soporem
 Et toto versata toro iam membra quiescunt;
 Continuo templum, et violati numinis aras
 Et, quod praecipuis mentem sudoribus urguet, 220
 Te videt in somnis: tua sacra et maior imago
 Humana turbat pavidum cogitque fateri.
 Hi sunt, qui trepidant et, ad omnia fulgura pallent,
 Quum tonat, exanimes primo quoque murmure coeli;
 Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed 225
 Iratus cadat in terras et iudicet ignis.
 Illa nihil nocuit, cura graviore timetur
 Proxima tempestas, velut hoc dilata serena.
 Praeterea, lateris vigili cum febre dolorem
 Si coepere pati, missum ad sua corpora morbum 230
 Infesto credunt a numine: saxa Deorum
 Haec et tela putant. Pecudem spondere sacello
 Balantem et Laribus cristam promittere galli

ubi *Setinum* sc. vinum dicitur, ut
 h. l. *Setina*. Forte etiam epithet-
 on *veteris*, cui parum apte h. l.
senectus iungitur, e glossa ir-
 repetit. Similia tamen passim in
 poetis obvia.

218. *versata* 24. — *foro* 77. —
quiescant 18. 23. 27. 46. 47. 48.
 50. 58. 64.

219. *et templum* 24. — *aram*
 24.

223. *fulmina* 3. 4. 16. 22. 27.
 46. 47. 48. 61. solenni varietate.

224. *quoque primo* 25. 46 — 50.
 57 — 60. 61. 65.

225. *fortuitus* 18. 19. 20. 27.
 43 — 50. 54. 55. 56. 59 — 65. 68.

71 — 74. et quidam codd. Paris.
 Nostra lectio doctior est.

226. *ut pro et* 16. 19. Non
 male, et prob. H. Vales. — *vin-*
dicet 7. 10. 13. 16. 19. 20. 22 —
 27. 29. 45 — 50. 54 — 69. 71 — 74.
 dignidia fere pars codd. Paris.
 nec tamen melior, et Serv. ad Virg.
 Aen. VI, 179. Sed exquisitas vi-
 detur *iudicet*, iudicis quasi per-
 sonam agat, sententiam quasi de
 reis ferat, eos condemnnet ac pun-
 niat. Varietatem lect. ex comp.
 script. *iudicet* ortam esse su-
 spicatur Ach.

227. *noceat* 24.

228. *haec* 24.

233. *permittit* 46. 47. 48. 58.

Non audent: quid enim sperare nocentibus aegris
 Concessum? vel quae non dignior hostia vita? 235
 Mobilis et varia est ferme natura malorum.
 Quum scelus admittunt, superest constantia. Quid fas
 Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
 Criminibus. Tamen ad mores natura recurrit
 Damnatos, fixa et mutari nescia. Nam quis 240
 Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 Eiectum semel adtrita de fronte ruborem?
 Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
 Flagitio? Dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris uncum 245
 Aut maris Aegaei rupem scopulosque frequentes
 Exsulis magnis. Poena gaudebis amara
 Nominis invisi tandemque fatebere laetus,
 Nec surdum, nec Tiresiam quemquam esse Deorum.

S A T I R A XIV.

ARGUMENTVM.

Plurima sunt turpia, quae parentes tam exemplis, quam institutione ac praeceptis liberos docent. v. 1 — 3. Si illi oblectantur alea vel delicate et molliter vivunt vel servos inhumane tractant, etiam hi mature discunt ludere, epulari ac saevire. 4 — 25. Filia adulterae itidem, quibus mater, amoribus indulget. 25 — 30. Nec mirum: natura enim ita comparatum est, ut in exemplis, praecipue parentum, maxima sit vis, et animas hominum magis ad vitia, quam ad virtutem inclinet. 31 —

237. Dum 23. Tum 60. — superest audacia 77. — quid fas pro quod fas restitui ex 10. 21. 24. 25. 47. 48. 55 — 60. 62. 66 — 69. 71 — 74. et plerisque MSS. Paris. 238. tamen 25. 46. 49. 56. 57. 60. 65.

241. imposuit 19.
 242. attritum 13. — pudorem 21. 22. 24. 28. 2
 246. Et 16. — Aegaei 19. et al. v. ad v. 81.

43. Quas quum ita sint, cave ne quidquam inhonestè et obscœni vel dicas vel facias coram liberis. 44—49. Qui si non oris tantum et corporis, sed animi quoque habitu moribusque tibi fuerint similes et exemplo tuo peccaverint, tuorum tibi conscius vitiorum eos castigare et punire non audebis. 50—58. Amicis ad coenam invitatis omni opera eniteris, ut supellex laeta sit atque magnifica; illud vero non curas, ut filii domum a culpa quasi flagitiisque vacuam et probos mores, tamquam speculum, intueantur. 59—69. Bene de patria meretur, qui liberos ei gignit, modo curet, ut eidem utiles sint. 70—72. Plurimum vero interest, quibus illi moribus artibusque instituantur et quales sint parentes, quoniam ab his exempla sumunt et, quas a teneris unguiculis discuntur, mentibus infixæ hærent, quod vel animalium exempla probant: nam ciconiæ, vulturis et aquilæ pulli eandem, quam parentes, victus consuetudinem per totam vitam servant. 73—85. Similiter aedificatorem filius imitatur, (86—95.) et parvuli Iudæorum nihil de superstitione, institutis moribusque paternis mutant. 96—106. Ita in reliquis quoque rebus sponte sua liberi vestigia parentum persequuntur: sola pecuniæ cupiditate inviti insciique inflammantur, quoniam pater, ut virtutis eos specie fallat, quæ avaritia est, parsimoniam appellat tenerasque illorum mentes paulatim huius vitii elementis imbuunt. 107—124. Quas si rite animis imbiberunt, extremas eos sordes docet, defraudans servos demensis suis, famemque sibi explens mucidis panis frustis et opsoniis aestu corruptis, quas vel mendici respuerent. 125—134. Nullum vero vitium stultius est turpiusque avaritia: potestne enim quidquam esse absurdius, quam misere duriterque vivere, ut dives moriaris? 135—137. Præterea avarus, quo plura possidet, eo plura cupit et, quamvis agros agris adiciat, vicinum, si non iure et pretio, certe iniuria et fraudibus pellit, parum sollicitus, utrum bene, an male audiat. 138—155. Nec tamen divitiis suis vel corpus vel animum aegritudine levare potest,

156—160. *Veteres Romani, ætate bellicæ laboribus confecti, post tam egregie navatam rei publicæ operam, his iugeribus, præmii loco acceptis, contenti erant et pulte vivebant.* 161—171. *Nunc horti ampliores sunt, quam olim agri, et insatiabilis habendi cupiditas plurima veneficia, caedes et scelera cuiuscumque generis gignit.* 172—178. *Prisci Marsi, Hernici ac Vestini frugalitatem agrique culturam filiis suis commendabant, tenuique victu vitam sustentare solebant.* 178—188. *Nostris contra temporibus et patres et nutrices parvulos omnibus iis artibus, etiam vilissimis, instruunt, e quibus lucrum possint facere, et diligenter iis inculcant illam poetæ sententiam: unde habeas, quaerit nemo, sed oportet habere.* 189—209. *Cur vero tantopere urges filium tuum, stultissime parens, ut mature parvus sit et pecuniae avidus? Quam primum enim adoleverit, non est, quod dubites, quin te ipsum avaritia superet, et falsis testimoniis, periuriis uxorisque caede divitias quaerat.* 210—224. *Horum scelerum ipse auctor es censendus: quicumque enim malis artibus rem familiarem alicui augere permittit et stultum dicit esse, qui amicorum propinquorumque inopiae subveniat, is quoque spoliare, decipere et quovis modo opes sibi acquirere docet ac suadet.* 225—243. *Filium itaque tuum adulta ætate inexplibilis, qua eum incendisti, pecuniae cupiditas in omne ecclus rapiet, nec tibi ipsi parcat, si vita nimis longa votis eius obstiterit.* 244—255. *Minus profecto iucundum nobis spectaculum præbent ludi scenici ludicraque artes, quam labores et pericula, quas lucri causa avarus suscipit.* 256—264. *Periculosa quidem est ars petauristarum et funambulorum, sed ad vitam sustentandam spectat: avarus contra maiori vitæ discrimine omnia percurrit maria, ut divitiis affluat.* 265—283. *Alii aliis modis insaniunt, sed nemo magis eo, qui lucri spe captus ne casua quidem tempestate deterretur, quo minus se atque omnia uni tabulae committat,* 284—295. *Quo fit persaepe, ut stultus ille homo, qui modo omni, quod us-*

quam est, auro inhiabat, mox stipem colligat eique vix suppetant panni, quibus corpus velare possit. 295—302. Quam misera denique est avari conditio, qui divitias, quas tantis sibi paravit curis periculisque, maiore metu et sollicitudine custodit? Quanto felicior pauper, qui pauca quidem possidet, sed nihil cupit, et prudentiae confidit, non fortunae? 303 — 316. Quae quum ita sint, auctor tibi sum, ut plura non concupiscas, quam quae ad victum vitaeque usum pertineant: ita enim tibi persuadeas velim, nulla divitiarum magnitudine expleri posse, qui rebus ad vivendum necessariis non sit contentus. 316 — 331.

Satira haec rerum affectuumque gravitate praee ceteris excellit et praeclaris sententiis tamquam gemmis distincta est clarissimis. In prima eius parte (v. 1—134.) redarguuntur acerbe parentes, exemplis et praeceptis liberos suos ad vitia vel in suos eosque pravae mores formantes, in altera (v. 135—331.) potissimum notatur avaritia. Cum hac conferenda Horatii Sat. I. libri I. et lib. II, 3, 108 seq. ut ita diversissimum dicendi genus perspicue cognoscatur; (Horatius enim, ut solet, ridendo vitium hoc corripit, Iuvenalis autem altius insurgens declamatorio more et magistri severitate illud in invidiam adducit atque indignationem excitat) cum illa, praeter loca, in Comment. laudata, Senec. de ira II, 22. et epist. 97. Plut. de institut. liber. et Quintil. Inst. Orat. I, 1, 6. cuius verba omnino digna sunt, quae h. l. adscribantur: *Utinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus! Infantiam statim deliciis solvimus: mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, nervos omnes mentis et corporis frangit. Quid non adultus concupiscet et qui in purpuris repet? Iam coccum intelligit, iam conchylium poscit. Gaudemus, si quid licentius diserit: verba, nec Alexandrinis quidem permittenda deliciis, risu et osculo excipimus. Nec mirum: nos docuimus, ex nobis audierunt; nostras amicas, nostros concubinos vident: omne convivium obscenis canticis strepit: pudenda dicta*

spectantur: fit ex his consuetudo, deinde natura. Discunt haec miseri, antequam sciunt vitia esse. Inde soluti ac fluentes non accipiunt e scholis mala ista, sed in scholas afferunt cct. — Notae Achaiptrii sunt hae: „Poeta ostendit sup. II, 166. et VI, 617. quam pessima (!) fuerint commercia et quantum nocerent rei publicae Imperatorum, regum ac populi primorum corrupti mores. Nunc demonstrat, quanti sint ponderis exempla domestica, quae re ipsa morum publicorum sunt certissima fundamenta. Dusaulx poetae nostro obiicit, quod abrupta nimis transitione ad aliud argumentum, scil. ad avaritiam transierit: male, nostro iudicio; nam et id suo (!) themati conveniebat. Ex omnibus enim vitiis, ad eversionem imperiorum aptissimis, nullum optimus ille vir iudicabat peius et vitandum magis quam avaritiam, scil. cupiditatem habendi per fas et nefas. Quam qui in animos puerorum insinuat, is merito patriae hostis debet haberi. Ea enim plebem turbulentam efficit, cives inquietos et novarum rerum avidos, mercatores rapaces, indices corruptos, milites infidos, duces periuros et ei, qui plus pollicetur, vitam suam addicentes, Imperatores ambitiosos, spoliatores, depredatores, tribunos denique ad populi tutelam institutos venales, perturbatores, patriae defectores et rem publicam tyranno vendentes. Cf. Virg. Aen. VI, 621. 622. Recte igitur a v. 106. Iuvenalis acriter invehitur in avaritiam, quippe quod vitium, quum sint alia quodammodo condonanda, nullam habet excusationem, et virtutibus supra memoratis proximum est, etsi tamen ab iis distinctum. Non enim permisceas avaritiam cum frugalitate et ista prudenti rerum familiarium aut publicarum administratione, quae est privatarum domuum et imperiorum felicitatis firmissimum fundamentum.“

Plurima sunt, Fuscine; et fama digna sinistra
 Et nitidis maculam haesuram figentia rebus,
 Quae monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
 Si damnosa senem iuvat alea, ludit et heres
 Bullatus parvoque eadem movet arma fritillo. 5
 Nec melius de se cuiquam sperare propinquo
 Concedet iuvenis, qui radere tubera terrae,
 Boletum condire et eodem iure natantes
 Mergere ficedulas didicit, nebulone parente
 Et cana monstrante gula. Quum septimus annus 10
 Transierit puero, nondum omni dente renato,
 Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
 Hinc totidem, cupiet lauto coenare paratu

SAT. XIV.

2. *maculam haesuram* 11. 8. et edd. recentt. *maculam et rugam*
 22. (Gr. σπῆλον καὶ ρυτίδα) *maculam ac rugam* 10. 11. 12. 13. 16. 17. 19. 20. 21. 25. 26. 27. 45-50. 54-69. 71-74. et omnes Dodd. Paris. Hoc probavit Rigalt. et restituit Ach. — Ante hunc versum alius legitur in multis codicibus, et quidem *Et quid maiorum vitio sequiturque minores* in 12. *Et quod m. vitio* (al. *vitium*) s. m. in 2. 4. 8. a m. sec. 11. 23. 24. 27. 35. 36. 45. 74. et in omnibus fere MSS. Paris. *Et quod m. vitia* s. m. in 17. 19. 20. Pithoeus non repugnat, quo minus eum retineamus, dammodo post v. 3. reponatur. Sed argumentum potius Satirae hoc versu et forte altero, qui exciderit, comprehensum fuisse, non male suspicabantur Lipsius Epist. Quaest. IV, 15. Grangaeus, Calder. et alii, qui recte monent, in mem-

bris pletisque, memoriae iuvandae causa, versum, quo argumentum contineatur, vel Satiris praefixum, vel, ut in cod. Divaei, ad marginem libri scriptum legi, indeque spurium illum et ineptum, quo tota loci huius sententia turbetur, facile potuisse in textum irreperere.

4. *iuvet* 22.

6. *melius cuiquam de se* 11. 16. 17. 45. *de se cuiquam melius* 20. *de se melius cuiquam* 25. 27. 46-50. 54-69. 71-74.

7. *Concedit* 10. 13. 15. 16. 17. 19-24. 27. 48. 54. 59-65. et XXXIII MSS. Paris. prob. Ach. — *rodere* quosdam legere monet Lubinus, qui id exponit, avide vorare.

11. *puero pro puerum* restitui ex 10. 15. 16. 17. 19-27. 45-50. 54. 55. 57-69. 71. 72. 73. et XXX MSS. Paris. Possis etiam distinguere: *Transierit, puero, — admoveas.*

Semper et a magna non degenerare calina.
 Mitem animum et mores modicis erroribus aequos 15
 Praecipit atque animas servorum et corpora nostra
 Materia constare putat paribusque elementis,
 An saevire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
 Plagarum strepitu et nullam Sirena flagellis
 Comparat, Antiphates trepidi laris ac Polyphemus, 20
 Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
 Uritur ardenti duo propter lintea ferro?
 Quid suadet iuveni laetus stridore catenae,
 Quem mure afficiunt inscripta ergastula, carcer
 Rusticus? Exspectas, ut non sit adultera Larga 25
 Filia, quae numquam maternos dicere moechos
 Tam cito nec tanto poterit contexere cursu,
 Ut non ter decies respiret? Conscia matri
 Virgo fuit: ceras nunc hac dictante pusillas
 Implet et ad moechos dat eisdem ferre cinaedis. 30
 Sic natura iubet: velocius et citius nos
 Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis

16. Praecipit qui 29. Praecipitateret 12. — animos 10. 12.
 15. 17. 19. 25. 27. 45-50. 54. 55.
 57-63. 65-69. 71. 72. 73. et
 multi codd. Paris.

17. Materia constare pari paribusque elementis con. Wakef.
 ad Lucret. III, 37. Sed iungere
 malim nostra materia. v. Comm.
 — paribusve 17.

18. Insaevire quidam. — Rutilus 11. 17. 19. 21-24.

19. Plagarum crepitu emend.
 Broukhus, ad Tibull. IV, 1, 59.
 quum crepare sit verbum proprium
 in verberibus. Sed paucis
 id loca haud confici posse monet
 Hein. et in loco Cic. Verr. V, 62.
 strepitus legi in duobus codd.
 teste Gron. ad Gell. X, 3.

20. et pro ac 22.

21. Tunc 10. 11. 17. 19-24.
 45. — aliquis quoties 7. et mox
 v. 22. propter duo 7. 11. Utrumque
 probavit d' Orville ad Chariton. I, 5. p. 234. ed. Lips.

25. exspectes 15. 25. 46-50.
 54-Co. 64. 65. — Larga 21 a
 m. sec. 22. large invita Minerva
 con. Fidentinus et Sabinus.

26. discere 24.

27. non 22. — potuit 24. poterit tanto 21.

30. moechos pro moechum re-
 vocavi ex 10. 11. 12. 15. 16. 17.
 19. 20. 25. 27. 45-50. 54-60.
 64. multis MSS. Paris. et Pri-
 schani lib. VII. et XIII. — ead-
 dem 16.

31. natura docet 24.

Quum subeunt animos auctoribus. Unus et alter
 Forsitan haec spernant iuvenes, quibus arte benigna
 Et meliore luto finxit praecordia Titan: 35
 Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
 Et monstrata diu veteris trahit orbita culpa.
 Abstineas igitur damnandis: huius enim vel
 Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 Ex nobis geniti; quoniam dociles imitandis 40
 Turpibus ac pravis omnes sumus; et Catilinam
 Quocumque in populo videas, quocumque sub axe:
 Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.
 Nil dictu foedum visuque haec limina tangat,
 Intra quae puer est. Procul hinc, procul inde puellae 45
 Lenonum et cantus pernoctantis parasiti.
 Maxima debetur puero reverentia. Si quid
 Turpe paras, ne tu pueri contemseris annos:
 Sed peccaturo obstet tibi filius infans.

33. *subeant* 10. 13. 15. 16. 17.
 19-22. 24-27. 45-50. 54-69.
 71-74. et omnes fere codd. Pa-
 ris. — *actoribus* 15. *doctoribus* 7.

34. *spernunt* 45. *spernent* 15.

38. *Abstineat* 12. *Abstineas*
igitur damnis; (sceleribus, quae
 tibi liberisque tuis exitio sunt)
huiusce etenim (rei) vel Una po-
tens ceti. 10. 11. 12. 15. 17. 19.
 20. 21 a m. sec. 22-27. 45-50.
 54-69. 71-74. 77. et omnes codd.
 Paris. unde haec restituit Ach.

39. *est* non exstat in 11. 19. 22.
 — *nec* 22. 23. 24. 65.

41. *et pravis* 16.

43. *umquam* 21.

44. *Nec* 12. 45.

45. *Intra quae pater est* 1. 11.
 29. 75. prob. Schurzfl. — *ac pro*
hinc 11. 12. 22. et *hac* 10. 17. 19.
 20. 21. 24. 45. *profani pro puel-*

lae 11. *procul hinc, procul ite*
puellas recte, opinor, in literis
 ad me datis emend. Cl. Herel,
 qui suspicatur, vocem importun-
 nam *inde* ab indocto librario re-
 positam esse, ut *et hinc* respon-
 deret. Id quoque legi in duobus
 MSS. Paris. monet Ach. Verbis
 tamen *hinc* et *inde* forsan innu-
 untur diversae aedium partes.

46. *ut cantus* 16.

47. *pueris* 22.

48. *ne recepi* ex 13. 27. 47.
 Idem coni. V. Cl. Herel. *nec* in ple-
 risque libris *non* in quibusdam.

49. *obstat* 1. 11. 15. 18. 21. 70.

82. *obstat* 19. *obsistet* 23. *ob-*
sistet 10. 12. 13. 15. 17. 20. 21.
 22. 25. 27. 45-50. 54-59. 71-76.
 et permulti codd. Paris. Rectius;
 nisi potius repositum est ab illis, qui
 metro timebant. v. sup. ad I, 151.

Nam si quid dignum Censoris fecerit ira 50
 Quandoque, et similem tibi se non corpore tantum
 Nec vultu dederit, morum quoque filius et qui
 Omnia deterius tua per vestigia peccet,
 Corripies nimirum et castigabis acerbo
 Clamore ac post haec tabulas mutare parabis. 55
 Unde tibi frontem libertatemque parentis,
 Quum facias peiora senex vacuumque cerebro
 Iam pridem caput hoc ventosa cucurbita quaerat?
 Hospite venturo, cessabit nemo tuorum.
 Verre pavementum, nitidas ostende columnas, 60
 Arida cum tota descendat aranea tela,
 Hic leve argentum, vasa aspera tergeat alter;
 Vox domini furit instantis virgamque tenentis.
 Ergo miser trepidas, ne stercore foeda canino
 Atria displiceant oculis venientis amici, 65
 Ne perfusa luto sit porticus; et tamen uno
 Semodio scobis haec emundat servulus unus.

51. *Quandoquidem et similem*

10. 12. 16. 17. 19 - 21. 45 - 50.

54. 55. 57 - 64. et omnes codd.

Paris. *Quandoquidem similem*

11. 15. 50. 56. 65 - 69. 71. 72. 73.

77. Illud probavit Schrader et

Ach., hoc Schurzfl. In iisdem

libris v. 52. legitur et quum *Omnia*

cet. et verba *Quandoquidem* →

filius, vel adeo tres versus, 51.

52. et 53., parentesi includuntur.

52. *morum tibi filius* 12. 17.

morum quod filius quidam. — et

quum Omnia cet. 10. 15. 16. 17.

19 - 21. 23 - 27. 45 - 50. 54 - 69.

71 - 74. 77.

54. *ninium* 45.

55. *posthac* 24. 77. *ant post*

haec 12. 16 - 20. 24. 25. 27. 45 -

48. 56. 58. 60. 64. 65. *ut post*

haec 57. 59.

57. *facies* 12. 23.

60. et *nitidas* 12. 23.

62. *lavet argentum* 10 - 13. 15.

16. 18 - 22. 24 - 27. 45 - 50. 54 -

69. 71 - 74. 77. et omnes codd. Pa-

ris. quos secutus est Ach. *laeve*

argentum in reliquis. Ego *leve*

scripsi. v. ad II, 12.

63. *furit* 1. 14. 18. 48. 70. 75.

76. 82. *fremit* 7. 10. 11. 15. 10.

21. 23 - 27. 29. 45. 46. 47. 49. 50.

54 - 69. 71 - 74. 77. omnes fere

codd. Paris. et ed. Ach. *fremat*

12. 10. 17. 19. *premat* 22.

64. *ut pro no* 19 a. m. pr.

66. *Nec* 25. 45. 50. 56. 57. 60.

67. *scrobis* 11. 12. 16. 17. 19.

20. 21. et KK MSS. Paris. *scro-*

pis 23. — *emondat* vet. MS. Rie-

tershus. *mundat* 12. *emundet*

Illud non agitas, ut sanctam filius omni
 Adspiciat sine labe domum vitioque carentem?
 Gratum est, quod patriae civem populoque dedisti, 70
 Si facis, ut patriae sit idoneus, utilis agris,
 Utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
 Plurimum enim intererit, quibus artibus et quibus hunc tu
 Moribus instituas. Serpente ciconia pulles
 Nutrit et inventa per devia rura lacerta: 75
 Illi eadem sumtis quaerunt animalia pinnis.

82 a m. sec. emendat 11. 23. 24.
 quod pro vulg. emendat recepi.
 Idem probarunt Sciopp. Veris. IV,
 10. et Schurzst. qui monet, ita
 etiam legisse Eutichium Gramm.
 lib. II. p. 2174. ed. Putsch.

69. *tabe* 23.

70. abest ab. 23. *patriaeque*
dedisti 22. *Patribus civem po-*
puloque emend. et copiose defen-
 dere conabatur Bentl. ad Horat.
 Od. III, 6. 20. putans, ineptam
 non modo h. l. esse tautologiam,
 sed infectam, quoque inconcin-
 namque repetitionem voc. *pa-*
triae. In hac vero repetitione
 magna potius vis inest, et *pa-*
triam populumque diserte etiam
 iunxit Ovid. Met. XV, 5 2. (cui
 loco eandem adhibere medicin-
 nam, magnae temeritatis est) ne-
 que ea prorsus synonyma esse
 verba, sed *patriam*, quatenus sit
 ipsa res publica cum partibus suis,
 maiestate, dignitate, securitate
 et salute publica, distinguì et
 posse et debere a *populo* s. ci-
 vibus, iam monuit Iani ad Horat.
 l. l. Nota Ach. est: „Sub ty-
 ranno *populus*, existat non *patria*:
 in re publica autem aut etiam
 sub Principe iusto, moderato et

legibus obsequenti *populus est*,
cives sunt et *patria*: nec ea de-
 bent permisceri, nec eorum ob-
 livisci debuisset Bentleius Anglus
 et civis.“

72. *rebus pacis* 23. 25. 27. 46-
 49. 54 - Co. 64. 65.

71. *nidos* pro *pullos* 82 a m.
 pr. prob. Schradero in Observat.
 p. 70. ubi recte, putò, monet,
 vulgatam lect. ex glossem. ir-
 repisse, (ut et ap. Claud. III
 Cons. Honor. Praef. v. 5.) et pul-
 los aviumque fetus a poetis aliis-
 que scriptoribus, originem voca-
 buli respicientibus, erudite *nidos*
 nocari. v. ad V, 143. in Comm.
 Iuvenalis docte loqui amat, et
 quis sibi persuadebit, *nidos* li-
 brariorum ingenio deberi? Su-
 spicari tamen possis, hoc ex V,
 143. petitum esse et a docta manu
 h. l. adscriptum.

75. *Nutrire* 22.

76. *quaerunt alimonia* 11. ad
 marg. Glossae: *Alimonia*, τρο-
 φῆον, τροφή; et eadem voce
 usus est Varr. R. R. I, 8, 7. II, 1,
 14. 5, 16. III, 16. Sed alibi, quod
 sciam, ea non occurrit, et *eadem*
animalia h. l. sunt serpentes et
 lacertae. — *pennis* 10. 13. 15. 16.

Vultur, fumento et canibus crucibusque relictis;
Ad fetus properat partemque cadaveris affert.
Hic est ergo cibus magni quoque vultoris et se
Pascentis, propria quum iam facit arbore nidos. 86
Sed leporem aut capream famulae levis et generosae
In saltu venantur aves: hinc praeda cubili
Ponitur: inde autem, quum se matura levarit
Progenies, stimulante fame, festinat ad illam,
Quam primum praedam rupto gustaverat ovo. 88
Aedificator erat Cetronius et modo curvo
Litore Caietae, summa nunc Tiburis arce,
Nunc Praenestinis in montibus alta parabat
Culmina villarum Graecis longeque petitis
Marmoribus, vincens Fortunae atque Herculis aedem, 90
Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides.
Dum sic ergo habitat Cetronius, imminuit rem,
Fregit opes; nec parva tamen mensura relictiae

17. 10-27. 45-50. 54-59. 71-74.
Praestat pinnis, si verum est, de
quo tamen dubitare licet, ita dici
plumas, h. e. molliores exiguae-
que pennas.

77. Fuerunt, qui mallet *grui-
busque relictis*: sed hi senten-
tiam h. l. parum perspexisse vi-
dentur.

79. *Hinc* 21. — iam pro quo-
que 15.

80. *fecit* 11 a m. sec. unde
quum fecit in arbore con-
Schurz.

82. *tunc praeda* 10. 12. 15. 16.
17. 19-27. 45-50. 54. 56-64.
71-74. et dimidia pars MSS.
Paris.

83. *levarit* 10. 12. 13. 17. 19-
27. 48. 51-63. 65. 66-69. 71-74.
et XVII codd. Paris. prob. Ach.

quia sequitur *festinat et gusta-
verat*.

85. *rupto praedam* 61. 62. 63.
66. 67. 68. 71-74. — *gustave-
rit* 11. (alia lectio, ab eadem
manu notata) 22. 25. 27. 49. 50.
56-65. 68. 71-74. *gestaverit*
46. 47. 66. 67.

87. *Cetronius* 1. 11. 12. 14. 19.
22. 46. 49. 70. 75. 76. *Cetro-
nius* 10. 15. 16. 18. 20. 21. 23-
27. 46-48. 50. 54-59. 71-74.
77. *Cetronius* 17. *Cetronius*
8. et mox v. 92. *Cetronius*, sed
utroque loco *Cetronius* a m. sec.
Cetronius, *Cetronius*, *Cetronius*
et. Forte leg. *Cetronius*. v. ad
Liv. 22, 8 pr. ubi eadem fere est
lectionis varietas.

90. ac 27. 46-50. 54-56. 59.
60. 64. 65.

92. *Cetronius*. v. ad v. 86.

Partis erat: totam hanc turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas.

95

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem,
Nil praeter nubes et coeli numen adorant,
Nec distare putant humana carne squillam,
Qua pater abstinuit; mox et praepudia ponunt:
Romanas autem soliti contemnere leges, 100
Iudaicum ediscunt et servant ac metunt ius,
Tradidit arcano quodcumque volumine Moses.
Non monstrare vias; eadem nisi sacra colenti;
Quaesitum ad fontem solos deducere verpos.
Sed pater in causa, cui septima quaeque fuit lux 105
Ignava et partem vitae non attingit ullam.

Sponte tamen iuvenes imitantur cetera: solam
Inviti quoque avaritiam exercere iubentur.
Fallit enim vitium specie virtutis et umbra,

97. *coeli lumen* alii, nescio qui, probb. Cantero Nov. Lectt. IV, 2 ac 5. et Scalig. ad Cirin, sed refrag. Lips. ad Tac. Hist. V, 5.

99. *Cum pater* 13. *Quod pater* 18.

101. *discunt* 15. *et discunt* 19. *edificant* 22. — *ac servant* 22. 23. — *et metuunt* 11. 16. 22. 23. 25. 27. 46. 47. 48. 55. — 60. 64. 65.

102. *Mosis* 46. 47. *Moyse* 17 a m. pr. 18. 19 a m. pr. 20. 24. — *Tradit et arcano* 11. non improb. Schurzfl. ut sensus sit: *ediscunt* ritus Iudaeorum, et *ob- servant*, quodcumque tradit *Moses*, quale est, non monstrare vias, nisi Iudaeis, et non circumci- pisse quidem aquae usque dignari velle, aut sitientibus fon- tem ostendere. Haec vulgaris in- terpretandi ratio dura, sed lectio

illa omnino probanda videtur, modo post *Moses* non colon, ut vulgo fit, sed punctum ponatur, ut infinitivi *monstrare* et *deducere* non pendeant a verbis *Moses tradidit*, sed narrativi sint sive historici. Ita voc. *quodcum- que* aptius est, quam si ad *ius iudaicum* referatur: nec opus, versus 103. et 104. post v. 100. collocare, quod Scaligero placuisse docet Pithoeus, ut infinitivi illi ad voc. *soliti* v. 100. pertineant: a quo eos vel in vulgari verborum ordine pendere non mihi persuasit Ach. Suspiciari possis, in fine v. 103. post voc. *colenti* incuria librorum excidisse copulam *et*. Sed permulta loca huic similia sunt. v. ad IV, 63.

103. *Nec* 22.

105. *in causa* est 22.

Quum sit triste habitu vultuque et veste severum, 110
 Nec dubie tamquam frugi laudatur avarus,
 Tamquam parvus homo et rerum tutela suarum,
 Certa magis, quam si fortunas servet easdem
 Hesperidum serpens aut Ponticus. Adde quod hunc, de
 Quo loquor, egregium populus putat acquirendi 115
 Artificem: quippe his crescunt patrimonia fabris.
 Sed crescunt quocumque modo, maioraque fiunt
 Incude adsidua semperque ardente camino.
 Et pater ergo animi felices credit avaros,
 Qui miratur opes, qui nulla exempla beati 120
 Pauperis esse putat: invenens hortatur, ut illum
 Ire viam pergant et eidem incumbere sectae.
 Sunt quaedam vitiorum elementa: his protenus illos
 Imbuit et cogit minimas ediscere sordes.
 Mox acquirendi docet insatiabile votum. 125
 Servorum ventres modio castigat iniquo,
 Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sustinet tam
 quam

110. voce pro veste 2.
 112. rerum cautela 4. 17. 21.
 22.
 113. fortunas si 25. 27. 46. 47.
 57-60. 64. — servat 16. 22. 45.
 115. putat atque verendum Ar-
 tificem 10. 11. 18-21. 23-27.
 45-50. 54-69. 71-74. plerique
 codd. Paris. et sic ed. Ach. at-
 que verendi 12. 16. 17. 21. et
 multi codd. Paris. quod Pulman-
 nus exponit: verecundae actionis.
 116. crescant 16.
 117. quocumque malo 4.
 119. Et solos animi felices 13.
 animi felici (scil. esse) 10. 15-
 21. 23. 25. 48. 54. 55. 57-63. 65.
 66-69. 71-75. et XXXIII MSS.
 Paris. non male! Sed doctior est
 et Graeca dictio felix animi, ut
 IUVENAL. VOL. I.

- πανόχρος τῆς τύχης, ἀβρυχὲς τῆς
 δουλίας eet. et contra infelix ani-
 mi ap. Virg. Aen. IV, 529.
 120. mirantur et mox putate
 et hortantur 10. 12. 15-27. 45
 —50. 54-69. 71-73. 77. et
 omnes codd. Paris. unde haec re-
 vocavit Ach. hi nulla 12. 15-18.
 20. 21. 23. 24. 45. 46. 49. 55. 56.
 59. 60. 65. et plerique codd. Pa-
 ris.
 122. peragant 9. 11. 15. 16.
 23.
 124. nimias 4. 5. 20. 21. 22.
 125. insanabile 22.
 127. nec 15. 16. enim abest a
 12. Vetus Schol. haec notavit:
 „id est, omnia sustinet. Duo ne-
 gativa confirmativum faciunt.“
 Hinc eum legimus, neque animi

Mucida caerulei panis consumere frusta,
 Hesternum solitus medio servare minutal
 Septembri: nec non differre in tempora coenae 130
 Alterius conchem aestivam cum parte lacerti
 Signatam vel dimidio putrique siluro,
 Filaque sectivi numerata includere porri.
 Invitatus ad haec aliquis de ponte negabit.
 Sed quo divitias haec per tormenta coactas, 135
 Quum furor haud dubius, quum sit manifesta phrenesis,
 Ut locuples moriaris, egentis vivere fato?
 Interea pleno quum turget saccus ore,
 Crescit amor numi, quantum ipsa pecunia crevit;
 Et minus hanc optat, qui non habet. Ergo paratur 140

non sustinet unquam Omnia
 caerulei cet. suspicabatur Schurzfl.
 putans, mucidi fuisse glossam in
 caerulei, et deinde textum obse-
 disse.

131. conchem aestivi 2. 3. 5. 10.
 12. 16—27. 45—50. 54—69.
 71—74. 77. et permulti codd.
 Paris. Concha aestivi cum par-
 te lacerti apta h. l. si vile con-
 charum genus intellexeris, quia
 sum lacerto coniungitur. Sed
 conchem et lacertum iunxit etiam
 Martial. VII, 77. conchem aesti-
 vi cet. 16. 25. 50. 56. 61—66.
 77. prob. Magio in Miscell. II,
 3. et 10. ubi partem h. l. dici
 credebat candam lacerti, et hanc
 solum in pretio fuisse colligebat
 ex Martial. l. l.

134. negabit restitui ex 10. 11.
 22. 16—27. 45—50. 54—69.
 71—74. 77. prob. Lindenbr.
 et Reiss. ad Ovid. in Ibin v.
 420. negavit 14. 15. 70. 75. 76.
 82. quod εὐφρῆς accipi potest.
 negarit non male coni. Schurzfl.

135. quid pro quo al. — per
 haec 16. 45.

136. phrenesis manifesta 11.
 Priores syll. voc. phrenesis, φρε-
 νησις, corripuerunt Prudent. Ha-
 martig. 125. et Seren. Samm. 90.
 Sed horum auctoritati nihil tri-
 buendum esse in rebus metricis,
 passim monitum est a viris do-
 ctis et a me ipso ad Silium. Cu-
 ius quia h. l. inimemior fui, ac-
 ceptum me increpuit Heinecke. Lice-
 bit eum relegare ad illa, quae
 ad V, 10. notavi, et cum eo exclamare:
 en prosodiae latinae peti-
 tissimum!

137. egenti vivere fato 10—15.
 16. 18—21 a m. pr. 22—27. 45
 —50. 54—69. 71—74. XXXII
 MSS. Paris. et ed. Ach. rectius
 forsitan, certe doctius. egentis 1. 8.
 17. 21 a m. sec. tres codd. Paris.
 et edd. recentt.

139. pecunia crescit 10—15.
 15—27. 48. 54—69. 71—74. 77.
 forte rectius.

Altera villa tibi, quum rus non sufficit unum,
 Et proferre libet fines; maiorque videtur
 Et melior vicina seges: merçaris et hanc et
 Arbusta et densa montem qui canet oliva.
 Quorum si pretio dominus non vincitur ullo, 145
 Nocte boves macri, lasseque famelica collo
 Iumenta ad virides huius mittentur aristas;
 Nec prius inde domum, quam tota novalia sacvos
 In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
 Dicere vix possis, quam multi talia plorent 150
 Et quot venales iniuria fecerit agros.
 Sed qui sermones? quam foedae buccina famae?
 Quid necet hoc? inquit. Tunicam mihi malo lupini,
 Quam si me toto laudet vicinia pago
 Exigni ruris paucissima farra secantem. 155
 Scilicet et morbis et debilitate carebis
 Et luctum et curam effugies, et tempora vitae
 Longa tibi post haec, fato meliore dabuntur,
 Si tantum culti solus possederis agri,
 Quantum sub Tatio populus Romanus arabat. 160

145. dominus precio. a. pretio
 11. 13. 16—24. 46. pretiis ullis
 77.

147. Armenia 25. 27. 46—60.
 64—69. 71—74. 77.— mittam-
 sar. 16. mittuntur 10—13. 15.
 27—27. 45—50. 54—69. 71—
 74. 77. plerique codd. Paris. et
 ed. Ach.

148. sacvos 18. 23.

149. habeant 17. 20. 22—24.
 27. 43. 46. 49. 56. 60. 65. ha-
 bebant 47.— credant 20. 24.

151. Et sic venales 16.

152. quae foedae 17—21. 23.
 24. 27. 45—47. 49. 50. 54—58.
 61—69. 71—74. et quidam

codd. Paris. tam foedae 22.—
 buccina 17. 18.

153. Quid necet hoc et mor
 lupini cum Ach. restituimus ex
 10—13. 15—21. 23—27. 45
 —50. 54—69. 71—74. 77. et
 omnibus codd. Paris. Quid ne-
 cet haec et lupinae 1. 14. 22.
 48. 70. 75. 76. 81. 82. quae po-
 sterior vox, quod sciam, non ali-
 bi occurrit, nisi adiective posita.
 tunicam (molestam) Lupini ali-
 cuius damnati designari putabat
 H. Vales.

155. farra metentem 22. Non
 male!

159. solus culti 25. 46—49.
 54—60. 64.

Mox, etiam fractis aetate ac Punica passis
 Proelia vel Pyrrhum inmanem gladiosque Molossos
 Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
 Vulneribus. Merces ea sanguinis atque laboris
 Nullis visa umquam meritis minor, aut ingratae 165
 Curta fides patriae. Saturabat glebula talis
 Patrem ipsum turbamque casae, qua feta iacebat.
 Uxor et infantes ludebant quatuor, unus
 Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum
 A scrobo vel sulco redeuntibus altera coena 170
 Amplior et grandes fumabant pultibus ollae.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Inde fere scelorum causae, nec plura venena
 Miscuit aut ferro grassatur saepius ullum
 Humanae mentis vitium, quam saeva cupido. 175
 Indomiti census: nam dives qui fieri vult,
 Et cito vult fieri. Sed quae reverentia legum,
 Quis metus aut pudor est umquam properantis avari?

161. *passis aetate* 11. sed *fractis* in marg. — et *Punica* 25. 27. 46. 47. 49. 54 — 58. 60. 64. — Ante hunc versum excidisse unum alterumve suspicari possis: in sententiarum saltem ordine est, quod severiori iudici displicere possit.

162. *gelidosque Molossos* malebat Scaliger, quod multo convenientius videbatur Plathuero.

164. *merces ea* 10. 11. 12. 15 — 27. 45 — 50. 54 — 69. 71 — 74. 77. et omnes codd. Paris. unde hoc recepi cum Ach. pro *merces haec*.

165. *haud ingratae* 10. 11. 12. 15 — 18. 20 — 24. 27. 45. 46. 47. 56. 65. et XX MSS. Paris.

167. *in qua* 15.

171. *postibus ollae* 21.

172. *vestro* 57. — *agro pro horto* 16.

174. *ac ferro* 21. —

175. *sceva* 23.

176. *Indomiti census* revocavi ex 10. 12. 13. 17 — 27. 25. 27. 45

— 50. 54 — 69. 71 — 74. 77. et XXV MSS. Paris. h. e. immensi, quo sensu *indomita prela* dixit Plin. XVII, 10. s. 14. *Immodici census* 11. 14. 15. 16. 23. 24. 70. 75. 76. 82. et X codd. Paris. quae lectio haud dubie ex interpret. orta. Illam certe librariorum ingenio deberi, quis sibi persuadeat?

178. *et pudor* 18. *Quis modus aut pudor est* in literis ad hinc scriptis ingeniose emend. Cl.

Vivite contenti casulis et collibus istis,
 O pueri, Marsus dicebat et Hernicus olim 180
 Vastinusque senex; panem quaeramus aratro,
 Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris,
 Quorum ope et auxilio, gratæ post munus aristæ,
 Contingunt homini veteris fastidia quercus.
 Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto 185
 Per glaciem perone tegi; qui submovet Euros
 Pellicibus inversis. Peregrina ignotaque nobis
 Ad scelus atque nefas, quaecumque est, purpura ducit.
 Hæc illi veteres praecepta minoribus: at nunc
 Post finem auctumni media de nocte supinum 190
 Clamosus iuvenem pater excitat: Accipe ceras,
 Scribe, puer, vigila, causas age, perlege rubras
 Maiorum leges aut vitem posce libello.
 Sed caput intactum buxo. naresque pilosas
 Adnotet et grandes miretur Laelius alas. 195
 Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,

Herel, coll. Horat. Od. I, 24, 1. *Quis desiderio sit pudor aut modus*, qui locus Iuvenalis forte menti obversabatur. Vox metus languet, quoniam cum reverentia legum iungitur.

179. *his casulis* 15.

182. *Qui restituimus ex* 11. 12. 13. 16—20. 23—27. 45—50. 55. 57—69. 71. 72. 73. 75. 76. et MSS. Paris. tantum non omnibus. *Quis* 10. 14. 15. 21. 22. 54. 56. 70. 74. 77. 82. quod minus aptum videtur, nisi forte ita iunxeris verba: aratro panem quaeramus mensis nostris, quis satis est, quibus sufficit panis. — *laudant hæc* 11. 21 a m. sec. 12. 23.

184. *Contingunt homines* 10. 11. 12. 17—24. 27. 45—49. 54.

55. 56. 60—63. 65—69. 71—74. 77. et XXX MSS. Paris. non improb. Schurzfl. qui comparavit Gr. ἀντι νόμος. *Contemnant homines* 13. *Effugiunt homines* 50. 64.

186. Post hunc versum in 16. insertus est iste: *Frondoso pariter requiem capessere lecto.*

188. *quodcumque* 13. 49. 55. 61. 62. 63. 65—69. 71. 74.

189. *et nunc* 16.

192. *vigila ac causas age* 17. 19. *vigil ac* 16. 21 a m. sec. 22. 28.

194. *Sit caput* 11. 20. prob. Schurzfl. putans, voce *sed* turbari sensum.

195. *Advocet* 16.

196. *Dirue maiorum* 20.

Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
 Afferat; aut, longos castorum farre labores
 Si piget et trepidum solvant tibi cornua ventrem.
 Cum lituis audita, pares, quod vendere possis 200
 Pluris dimidio, nec te fastidia marci
 Ullius subeant ablegandae Tiberina ultra:
 Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
 Unguenta et corium. Lucri bonus est odor ex re
 Qualibet. Illa tuo sententia semper in ore 205
 Versetur, Dis atque ipso Iove digna, poetae:
 Unde habeas, quaerit nemo; sed oportet habere.
 Hoc monstrant vetulae pueris repentibus assae:
 Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellae.

198. at 11. 15. 16. et 45.

199. *trepido* 10. 11. 12. 16—27.
 45—50. 51. 55. 57—69. 71. 72.
 73. et omnes codd. Paris. quod
 restituit Ach. putans, hoc doctius
 esse, quod mihi secus videtur.

203. *Nec* 63. *Nec* 13. 17. 18.
 23. 25. 27. 45—50. 54—62. 64
 +69. 71—74. Eadem varietas
 est ap. Virg. *Ge.* IV, 47. et al.
 debeturque libraria, qui ignora-
 bant, *neu* vel *neve* passim pro
nec poni.

206. *poeta* 8. 15. 21. prob.
 Pith. Sed iunge: *sententia poe-*
tae.

208. *Haec* 20. — *pueris vetulae*
 10. 17—24. 45. — *repentibus as-*
ae 1. 10. 14. 70. 75. 76. 77. 82.
repentibus assem 21. 24. quod
 coni. Schurz. coll. V, 144. *po-*
spontibus assem 21. 12. 15—20.
 22. 23. 25. 27. 45—50. 54—69.
 71—74. et plerique codd. Paris.
 probb. Grang.; Rigelt. et Ach.
 coll. eodem loco sup. V, 144. qui

sane huic lectioni favet, vel po-
 tius alteri *repentibus assem*,
 quae ad nostram propius accedit
 et peperit tertiam: *poscentibus*
 enim est glossa, verbo *repeten-*
tibus adscripta. Sed utrumque
 forte petitiū ex V, 144. No-
 tissimam lectionem primus advoca-
 vit Carrio Emendat. II, 9. ubi
 ex Nonio mones, *assem* dici nu-
 tricam, quae semper *assit* a. ad-
sit iis, quos nutrit. Sed vetus
 Schol. est: „*Assa* dicitur nu-
 trix sicca (sole colorata, rugosa)
 et vetusta, quae lac non prae-
 stat infantibus, sed solam dili-
 gentiam et munditiam adhibet.“
 Glossa vet. „*Assae*, adsestricea,
ἀσπαστική, τὰς τρυφὰς ἐπι-
ποιέουσα, aliquando etiam *τρο-*
φοί.“ *vetulae pueris poscentibus*
assae legebat Is. Pontan. ad Ma-
 crob. VII.

209. *Haec* 19. — *alpha et vi-*
ta 11 a m. sec. et 64. Cf. Valc-
 siana p. 206.

Talibus instantem monitis quemcunque parentem 210
 Si possem affari: Dic, o vanissime, quis te
 Festinare iubet? meliorem praesto magistro
 Discipulum. securus abi: vinceris, ut Ajax
 Praeteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
 Parcendum teneris: nondum implevere medullas 215
 Maturae mala nequitiae. Quum pectere barbam
 Coeperit et longi mucronem admittere cultri,
 Falsa erit testis, vendet periuria summa
 Exigua et Cereris tangens aramque pedemque.
 Elatam iam crede nurum, si limina vestra 220
 Mortifera cum dote subit. Quibus illa prematur.
 Per somnum digitis! nam quae terraque marique
 Acquirenda putas, brevior via conferet illi.
 Nullus enim magni sceleris labor. Haec ego numquam

211. *possum* 10. 13. 15 — 25.
 54 — 60. 62. 64 — 69. 71 — 74.
possunt 27. 48. 61. 63. — *dico*
 27. 61. 62. 63.

212. *Festinare facit* 16.

213. *abis*, 66.

214. *et Pelea* 15. *aut Pelea*
 23. — *vincit* 18.

215. *Parcendum teneris* 10. 17.
 ut ap. Virg. Ge. II, 363. Id sub-
 stitui pro vulg. *Parcendum est*
teneris. Librarii sexcenties incul-
 carunt *est*, ubi bona latinitas
 illud omittere solet. *Parcendum*
est pueris 22.

216. *Naturae mala nequitia*
est 1. *Maturae* 14. 15. 16. 23.
 24. 48. 59. 65. 70. 77. 82. *Na-*
turae 10 — 13. 17 — 22. 25. 26.
 27. 45 — 49. 54 — 58. 60. 75. 76.
 non improb. Schurzli. ut *medulla*
naturae maxima dicatur $\kappa\alpha\chi\omicron\zeta\eta$ -
lia. Idem ex antiquiss. MSS.
 Paris. restituit Ach. et exponit ita:

nondum implevere medullas, pe-
 nitus in teneros, simplices et ad-
 huc naturae deditos penetrave-
 runt eorum animos, nondum venis
 medullisque infixa haerent *mala*
nequitiae, scelerum omnium prin-
 cipia, semina. *Nativae* 50. 61 —
 64. 66 — 69. 71 — 74. non im-
 prob. H. Vales. — Mox ante *quum*
 insertum est *Ast* in 14. 70. 80.
 quod extrusi, quoniam abest ab
 10 — 13. 15 — 27. 45 — 50. 54 —
 69. 71 — 77. et interpolationem
 redolet. — *pectore* 16. 22.

219. *Copula et abest* ab 10 —
 18. 15 — 27. 45 — 50. 54 — 69.
 71 — 74. 77. — *togensque aram-*
que 21.

223. *Anquirenda recte*, puto,
 emend. Grang. v. ad VI, 501. —
putes 18. 19. 23. 27. 46 — 50. 54.
 55. 56. 59 — 64. 65. 68. 69. 71 —
 74. 77.

Mandavi, dices olim, nec talia suasi. 225
 Mentis causa malae tamen est et origo penes te.
 Nam quisquis magni census praecepit amorem,
 Et laevo monitu pueros producit avaros,
 *Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
 Dat libertatem et totas effundit habenas 230
 Currículo: quem si revoces, subsistere nescit
 Et te contempto rapitur metisque relictis.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Quum dicis iuveni, stultum, qui donet amico, 235
 Qui paupertatem levet attollatque propinqui;
 Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
 Crimine divitias acquirere, quarum amor in te,

228. *lepi* 45. *laeto* 16. — *pro-*
vidit 15. 16. 29.

229. *fraudem* 24. — *condupli-*
cari 13. 17. 18. 20. 22. 23. 24. 27.
 45. 47. 51. 58. 64. *conduplicandi*
 15. Forte rectius, etsi non igno-
 ro, vocem *libertatem* etiam infi-
 nitivo iunctam legi, v. c. ap. Prop.
 I, 1, 28. et Val. Fl. I, 601. — To-
 tus autem versus abest ab 2. 10. 11.
 12. 16. 21. neque eum in suo
 exemplari habuisse videtur vetus
 Schol. qui illum silentio praeter-
 misit, et verba *dat libertatem* ex-
 posuit; auctoritatem et nequitiam
 permittit. Est haud dubie laci-
 nia, adserta ab interpolatore, qui
 verba *Dat libertatem* non con-
 coquebat, nisi talia adderentur.
 Minus quidem languebit, si et
 v. 228. et 230. pro *etiam* positum
 acceperis. At quis ferat hanc co-
 pulam toties ac vario sensu repe-
 titam eandemque sententiam ter
 expressam? Hinc etiam non pla-

cet opinio eorum, qui v. 230.
 et ante *totas* delendum putant,
 ut verbis *Nam quisquis* — *dat li-*
bertatem ἀποδοῖς, (quae sic ni-
 mis longa est et τρυκολογῆ) reli-
 quis vero, *totas effundit habe-*
nas ceter., ἀποδοῖς contineatur.
 Toto potius versu eiecto nihil est,
 quod in h. l. displiceat. vid.
 Comm.

230. *effudit* 21. 22. 25. 27. 46
 — 43. 54 — 63. 66. 67. 69 — 73.

232. *Sed* coni. Plathner.

233. *eredet* 24.

235. *Cur* 22. — *dices* 16. —
stultus, qui donat a., Qui p. le-
vat attollitque p. 13. Non male,
 ut ipsa sint patris verba.

236. *levat* 13. 16. 23. — *attol-*
litque 13. 16. *attolletque* 15. *tol-*
lat levetque 24. — *propinquum* 21.

238. *anquirere* etiam h. l. su-
 spicari possis v. sup. ad VI, 501.
 — *in te est* 18. 19 a m. sec. 23.
 25. 27. 46. 47. 48. 50. 54 — 69. 71 — 74.

Quantus erat patriae Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si Graecia vera, Menœceus: 240
In quorum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur et horrida bella capessunt
Continuo, tamquam et tubicen surrexerit una.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late et rapientem cuncta videbis. 245
Nec tibi perdetur misero, trepidumque magistrum
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.

Nota mathematicis genesis tua: sed grave tardas
Exspectare colus. Morieris stamine nondum
Abrupto. Iam nunc obstas et vota moraris: 250
Iam torquet iuvenem longa et cervina senectus.
Ocius Archigenen quaere atque eme, quod Mithridates
Composuit, si vis aliam decerpere ficum
Atque alias tractare rosas. Medicamen habendum est,
Sorbere ante cibum quod debeat et pater et rex. 255
Monstro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla aequare queas Praetoris pulpita lauti,
Si spectes, quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, aerata multus in arca.
Fiscus et ad vigilem ponendi Castora numi, 260

241. *quarum* (scil. Thebarum)
29. 25. 46. 48. 49. 50. 54—57. 59
—69. 71—74. et multi codd. Pa-
ris. sed *quarum* 1. 10—18. 20—
24. 27. optimi codd. Paris. (Put.
Fauch. Alex. Senat. Thuan. et alii)
quod doctius est. v. Comm.

243. *et tamquam* 20. — *tibi-*
cen 22. 49.

245. *et late* 10. 11. 15. 17—19.
23. 25. 45—49. 51. 55. 57—60.
64. 65.

247. *caveam* 15—20. 22. 24.

248. *nec grave* 24.

249. *colos* 13. 18—21 a m. sec.

22. 23. 24. 46—50. 54—57. 59. 60.
62. 64. 65. 68. 69. 71—74.

252. *Archigenen* 17. 19. Ego
Archigenen pro *Archigenem*
scripsi.

253. *Opposuit* 22.

254. *togas* pro *rosas* 16. — *est*
non exstat in 17. 18.

255. *aut pater aut rex* 10. 11.
15—20. 24—27. 45—50. 54—69.
71—74. plerique codd. Paris. et
ed. Ach.

258. *spectas* 18. 23. 25. 27. 46
—50. 54—69. 71—74. — *con-*
stant 21. 25. 27. 46—50. 54—69.
71—74.

Ex quo Mars Ultor galeam quoque perdidit et res
Non potuit servare suas. Ergo omnia Florae
Et Cereris licet et Cybeles aulaea relinquas:
Tanto maiores humana negotia ludi.

An magis oblectant animum iactata petauro 265
Corpora, quippe solet rectum descendere funem,
Quam tu, Corycia semper qui puppe moraris
Atque habitas, Coro semper tollendus et Austro,
Perditus ac vilis sacci mercator olentis;
Qui gaudes pingue antiquae de litore Cretae 270
Passum et municipes Iovis advexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamque famemque
Illa reſte cœvet: tu propter mille talenta
Et centum villas temerarius. Adspice portus 275
Et plenum magnis trabibus mare; plus hominum est iam
In pelago: veniet classis, quocumque vocarit
Spes lucri, nec Carpathium Gaetulaque tantum
Aequora transsiliet, sed, longe Calpe relictâ,

265. *Non et iactare* 12.

266. *solent* 27. 47. 54. 61. 63.
64. 74.

267. *Quantum* 16. — *in antea*
Corycia non male inſeritur in 10.
17. 19. 23. 24. vel ante *puppe* in
45. — *Coricia* 10. 17. 19. 23. 24.
46. *Coritia* 47. 48. 50. 64. *Cori-*
thia 21. 45. *Corinthia* 22. — *rupe*
21 a m. sec.

269. *ac vilis* 1. 2. 14. 18. 56. 70.
74. — 77. 82. *Perditus, a Siculis*
sacci mercator (qui a Siculis sac-
cum mercaris) 3. 5. 10. 11. 12. 15.
16. 17. 19. — 27. 45. — 50. 54. 55.
57. — 69. 71. 72. 73. et permulti
codd. Paris. quod perperam pro-
bat Plathnerus, quia *saccus olens*
est crocum, quod plurimum in

Sicilia, unde et *Sicanium* dicatur
Stat. Sylv. V, 3, 41. Ei tamen
adstipulatur Ach. qui illam lect.
restituit.

270. *pingui* 16. 27. 45. 59. 60.
— *antiquo* 22.

273. *Victum ex illa merces* 22.

276. *plus h. iam* 21. 22.

277. *vocat te* 10. 27. 47. 54.
58.

279. Secundam syll. voc. *Calpe*
in sexto casu corripī, iam miratus
est Frisician. lib. VI. Eandem
brevem esse ap. Avien. Arat. v.
1023. observat Curio prava le-
ctione deceptus, qui cum aliis
putabat, id propterea fieri, quod
Calpe etiam tertiae declinationis

Audiet Herculeo stridentem gurgite solem, 280
 Grande operae pretium est, ut tense folle reverti
 Inde domum possis tumidaque superbus aluta
 Oceani monstra et iuvenae vidiase marinos,
 Non unus mentes agitat furor. Ille sororis
 In manibus vultu Eumenidum terretur et igni; 285
 Hic bove percusso mugire Agamemnona credit
 Aut Ithacum. Parcat tunicis licet atque lacernis,
 Curatoris eget, qui navem mercibus implet
 Ad summum latus et tabula distinguitur unda;
 Quum sit causa mali tanti et discriminis huius 290
 Concisum argentum in titulos faciesque minutae.
 Occurrunt nubes et fulgura. Solvite funem,
 Frumenti dominus clamat piperisque coempti;
 Nil color hic coeli, nil fascia nigra minatur;
 Aestivum tonat. Infelix hac forsitan ipsa 295
 Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
 Obrutus et zonam laeva morsuque tenebit.
 Sed cuius votis modo non suffecerat aurum,
 Quod Tagus et rutila volvit Pactolus arena;
 Frigida sufficient velantes inguina panni 300

sit et *Calpes*, *Calpis* non minus
 recte dicatur, quam *Calpe*, *Cal-*
pes.

286. *torretur* 11 in marg. non
 improb. *Schwarzfleisch*.

286. *credet* 17.

287. *lacertis* 7. 12. 15. 17 a m.
 sec. 20. 21. 22. 46. 61. 62. 63. 65
 —69. 71—73. et XII MSS. Pa-
 ris. in his Put. et Fauch.

288. *navem qui* 21.

289. *tabula dist.* *unda* 15. 16.
 19. 21. 23—27. 46.—49. 55—
 60. 68. XXV MSS. Paris. et ed.
 Ach. una 17. 20. 22. 28. 74. et
 tres codd. Paris. *unda* 1. 8. 19—
 14. 22. et VII MSS. Paris.

291. *Conscissum* 16. 21. 22.

293. *piperisve* 19. 45. non male?
 — *coemptor* 11. *coemptor* 15. 16.
 19. 21 a m. pr. 23—27. 46—50.
 54—69. 71. 72. 73.

295. *at forsitan* 15. 17. 20.
 21. 22. multi codd. Paris. et ed.
 Ach. *ac forsitan* 16. 19. 23—27.
 48. 56—64. 66—69. 71—77. *an*
forsitan al. Cf. *Comma*.

296. *cadit* 21. — *trabibus fra-*
ctis 10.

298. *suffecerit* 20. 21. 27. 46. 47.
 48. 54. *sufficeret* 23.

299. *volunt* 22.

300. *sufficient* 16.

Exiguusque cibus, mersa rate naufragus assem
 Dum rogat et picta se tempestate tuetur.
 Tantis parta malis cura maiore metuque
 Servantur. Misera est magni custodia census.

Dispositis praedives hamis vigilare cohortem 305
 Servorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
 Electro signisque suis Phrygiaque columna
 Atque ebore et lata testudine. Dolia nudi
 Non ardent Cynici: si frgeris, altera fiet
 Cras domus; aut eadem plumbò commissa manebit. 310
 Sensit Alexander, testà quum vidit in illa
 Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
 Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis aequanda pericula rebus.
 Nullum numen habes, si sit prudentia: nos te, 315
 Nos facimus, Fortuna, Deam. Mensura tamen quae
 Sufficiat census, si quis me consulat, edam:
 In quantum sitis atque fames et frigora poscant,
 Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis,
 Quantum Socratici ceperunt ante penates. 320

301. *Exanguisque* 12.

305. *perdives* 24. *dives* reponi
 iubebat Curio, et *armis* pro *ha-*
mis Britanni. ut metro consulere-
 tur. Neutrum iis venisset in men-
 tem, nisi perperam de *hamis* pi-
 scium cogitassent.

310. *aut eadem* 10. 11. 12. 14.
 15. 18. 19. 23. 24. 43. 45. 50. 64. 70.
 82. et plerique codd. Paris. *atque*
eadem 16: 17. 20. 21. 22. 25. 27. 46
 — 49. 54 — 63. 65 — 69. 71 — 77.
 et quidam codd. Paris. At quo-
 modo *altera fiet domus*, et si-
 mul manebit *eadem*? Id iam
 monuit Lips. Epistol. Quaest. IV,
 25.

312. *quantum* 23. 47. 48. 49.
 55. 58. 64.

315. *totum qui* 27. 47. 48. 49.
 56 — 60. 64. 65.

315. *Nullum numen abest* 13.
 15. 16. 19. 20. 23 — 27. 45 — 50. 54 —
 63. 65 — 69. 71. 72. 73. — *sed te*
Nos facimus 10. 13. 15. 16. 17. 20
 — 27. 45 — 50. 54 — 69. 71 — 74.
sed nos Te facimus 12. 19. v. sup.
 ad X, 366. ubi iisdem legantur
 versus.

316. *Deam, coeloque locamus*
 45. ex X, 366.

317. *consulit* 16. 21.

318. *En quantum suspicari pos-*
sis: At v. Comm. — *ac frigora*
 21.

Numquam aliud Natura, aliud Sapia dicit.
 Acribus exemplis videor te claudere, misce.
 Ergo aliquid nostris de moribus: effice summam.
 Bis septem ordinibus quam lex dignatur Othonis.
 Haec quoque si rugam trahit extenditque labellum; 325
 Sume duos Equites, fac tertia quadringenta.
 Si nondum implevi gremium, si panditur ultra:
 Nec Croesi fortuna umquam, nec Persica regna
 Sufficiunt animo, nec divitiae Narcissi,
 Indulsit Caesar cui Claudius omnia; cuius 330
 Parat imperiis, uxorem occidere iussus.

S A T I R A XV.

A R G V M E N T V M.

In hac Satira, ad Volusium Bithynicum scripta, Iuvenalis gravissime invehitur in religiosam Aegyptiorum dementiam, qui non modo monstra Deorum, animalia et olera, sed etiam alii alia huiusmodi numina colant, et ob hanc religionis diversitatem tanto se invicem odio prosequantur, ut caeco nonnumquam furore instincti eos, qui aliis utantur sacris, devorare non dubitent. (v. 1 — 13.) Quae ne quis fabulosa esse censeat et similia iis, quae Ulysses Alcinoos super coenam de Laestrygonum Cyclopumque immanitate et ἀνθρώπων φύσιν narraverit, (13 — 26.) exemplum memorat efferatissimae huius crudelitatis, quod sua aetas viderit, et refert, finitima oppida, Tentyra et

321. dicit 11. 22. 23. 25 — 27.
 46 — 50. 54 — 60. 65.

322. ludere 45. includere 15.
 cludere alii. v. ad III, 19.

323. de nostris 19. 25. 27. 46
 — 50. 54. 55. 57 — 60. 64. 65. —
 In omnibus, quas vidi, editi. per-
 peram non post summam, sed
 post ordinibus distinguitur.

324. dignetur 46.

325. labellis 22.

326. quadraginta 16. 20 a m.
 pr. 22. v. ad I, 106.

327. non 27. 64.

328. Regi pro Croesi 4. forte
 e glossa, ad v. 324. adscripta,
 Croesi, regis Lydorum, divitiae
 cui non sunt auditae? — vel Per-
 sica 16.

329. Sufficiunt 27.

Coptum, antiqua civitate, nullum aliam ob causam, quam quod diversa cōluerint nomina, ita arsisse, ut nuper *Coptus* cum *Tentyritis*, diem festum agentibus et larga mari portione oneratis, quo facilior victoria esset, largio contendendi occasionem inde ceperint, utque risu primum conviciis ac clamore, deinde percussione capitum vulneribusque, pugnis et lapidibus inflictis, transacta, mox armis sumtis in praelium exarserit, in quo fugatis *Coptitis*, unus eorum, qui nimia formidine cursum praecipitans procubuerit, captus a *Tentyritis* et non modò in plurima sectus frustra et particulas, ut multis sufficeret, sed crudus etiam ac totus corrosis ossibus tanta aviditate devoratus sit, ut qui ex hostibus novissimi venerint, absumto iam toto corpore, ductis per terram digitis aliquid de sanguine eius gustaverint. (27—92.) Tanta inhumanitate nullum unquam populum saeviusse dicit: non *Calaguritanos* in *Vascōnum* finibus, qui, longa demum obsidione ad diram redacti famem et ignari adhuc *Stoicorum* philosophias, vitam inhonesto modo, humanorum scilicet corporum dapibus, protraxerint; (93—114.) non *Tiuros*, qui homines tantum immolaverint *Dianae*, non etiam comederint; (115—119.) non *Cimbros* nec *Britannos* aut *Sauromatus* et *Agathyrso*. (119—128.) Tam poeta acerbe increpat inimicitiam et odium, quod ferarum non nisi in dispar genus, homines autem in se ipsos gerant, quodque prorsus contrarium sit naturae, quas humano generi mollissima dederit corda, et ceteris animalibus

Tantum animas, nobis animam quoque, mutuis ut nos Affectus petere auxilium et praestare iuberet. (129—174.)

Ex hoc argumento intelligitur, poetae consilium non eo potissimum spectasse, ut religionem vel superstitionem Aegyptiorum derideret, (de qua vid. ad v. 2.) sed ut insigni ostenderet exemplo, diversitate religionis huius populi inexpiabile nonnumquam odium et inauditam inhumanitatem gigni. In ipsa Satira (in primis in postrema eius parte v. 129—174.) magna est orationis vis ac gravitas, rei convenientissima; quae tamen passim, ubi locus

est, admixtis facetiis temperatur. — Achilleus haec bene adnotavit: „Inferius tamen hoc opus ceteris eiusdem auctoris videtur; quod non mirum est: nam et senex admodum erat, et rem Romanis inauditam narrabat. Non ea bella infanda noverat, quae furor religiosus sequentibus aevis produxit. Quid si Mahumeti fanaticum ardorem vidisset eundemque manu dextra gladium gestantem, Coranum altera? Quid si Christianorum sancta bella sub crucis vexillo suscepta, *les Croisades*? Quid si Albigenibus rogos accensos? Lutheri et Calvinii sectatorum et Catholicorum furores sacros? Non iuste minus exclamasset *Adspicimus populos, quorum non sufficit iras Occidisse aliquem*. Sed cur ea commemorem? Iam non sub crucis vexillo bella et strages sunt inchoandae. Humanitatis ipsius et philosophiae nomine (quod non minus saevum, at ridiculum magis et multo minus excusandum) arma capessuntur, regna et imperia corruunt, urbes diruntur, agri vastantur hominesque trucidantur. Sic omni tempore inde Principum ambitio prava, aulicorum aviditas et *Ἀνταγωγὴν* insania, hinc populorum socordia et imbecillitas miseris mortalibus excidii causae fuerunt terramque hanc miseram stragis sedem desolationisque fecere.“

De tempore, quo hanc Satiram scripserit Iuvenalis, v. Comm. ad v. 27. Minus constat, qua occasione et quo loco composita sit. Vetus Schol. „Ad Volusium, inquit, de Aegyptiorum sacris scribit, odio Crispini, qui Aegyptius erat, egens, et modo magister peditum atque equitum factus est.“ Vid. ad I, 26 seq. et IV, 1 seq. Calderinus: „Invehitur in mutua hominum odia et feritatem, notans scil. Paridem, (v. ad VII, 87 seq.) cuius odio fuerat eiectus, sumta occasione ex re gesta, quam in Aegypto videbat.“ Lipsius: (Epist. Quaest. IV, 20.) „Iuvenalem exulasse sub Domitiano, non abnuerim, et, quod in Divaei libro est, in Aegyptum etiam missum, ultro crediderim. Indicare hoc ipse voluit Sat. XV, 45. Att: *quantum ipse notavi*. Vidit igitur Aegyptum, vel quum ibi exsiletet,

ut MS. Divæi, vel, ut Suidas, quum in vicina esset Pentapoli s. Cyrenaica. v. Plin. V, 5. Haec lustratio Aegypti causam illi prae-buit scribendae satirae de immani superstitione Aegyptiorum. Nisi hoc fuisset, cur non pariter aliquid de Hispanis aut Germanis? "Hinc tamen non pro certo affirmare ausim, hanc Satiram non Romae, sed in Aegypto et tempore exilii, scriptam fuisse. Illud probabilius videtur, et versum 45. ad annos quoque iuventutis, quibus poeta Aegyptum lustrare potuit, referre licet. Conf. vita Iuvenalis per annos a me digesta ad a. U. 833. et 874.

Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodiloni adorat
Pars haec: illa pavet saturam serpentibus ibin.
Effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magicae resonant ubi Memnone chordae 5
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic caeruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porcum et caepe nefas violare et frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus haec nascuntur in hortis 10
Numina! Lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa. Nefas illic fetum iugulare capellae:
Carnibus humanis vesci licet. Attonito quum
Tale super coenam facinus narraret Ulixes
Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam 15

SAT. XV.

3. *ibin* 45. 49. 60. 64.

5. *Memnone* 21—23. 65. Ita ubivis scribendum putabat Har-duin. ad Plin. VI, 30. s. 35. X, 26. s. 37. XXXVI, 7. s. 11.

7. v. Excurs. ad h. l.

9. *ac frangere* 10. 12. 16—20.

22—25. 45—50. 54—69. 71—74. 77.

12. *foetum violare* 45.

14. *narravit* 22. — *Ulixes* recepti ex 17. 19. 20. 58. *Ulyxes* 23. 46. 47. Vulgo *Ulysses*. Cf. ad IX, 65. et XI, 51.

15. *atque pro aut* 16.

Moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo
 Hunc abicit, saeva dignum veraque Charybdi,
 Fingentem immanes Laestrygonas atque Cyclopas?
 Nam citius Scyllam vel concurrentia saxa
 Cyaneas plenos et tempestatibus utres 20
 Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes
 Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
 Tam vacui capitis populum Phacaca putavit?
 Sic aliquis merito nondum ebrius et minimum qui
 De Corcyraea temetum duxerat urna: 25

16. *Moveat* 62. 68. 71. 73.

17. *Scylla* pro *saeva* coniicit Schrader.

18. *Laestrygonas* 13. 16. 24. — *Cyclopes* 13. 16. 24. et *Cyclopas* 10. 11. 17—20. 25. 27. 45—50. 54—69. 71—74. 77. et XX MSS. Paris. quod aridebat Schurzfl. et Ach. ut exprimeretur res ipsa, grandis scil. Cycloponum vastitas et moles quadrata, versu spondaico durum sonante.

19. *procurrentia saxa* coni. quidam male. v. Heins. ad Ovid. Met. VII, 62.

20. *Cyaneas* semper suspicatus sum, et nunc recepi ex 28. ut sit appositio et interpretatio verborum *concurrentia saxa*. *Cyaneas* perperam legitur in 13. et recentt. editt., Prat., Bipont. al. Vulgo *Cyaneis*: at saxa non concurrunt *Cyaneis*, sed *Cyaneae* scil. rupes s. cautes sunt ipsa *saxa concurrentia*; neque probanda est sententia Ach. qui *Cyaneis* putat esse nom. plur. accus. tert. declin. pro *Cyaneas*, ut *patreis*, *sorteis* cet. pro *patres*, *sortes*. Nam *Cyaneis* est

IVVENAL. VOL. I.

nom. adiect. (v. Comm.) et vox quatuor, non trium syllabarum, quarum et secunda et tertia brevis est. *Sicaneis* emend. Schrader audacter invitaque Minerva; et *saxa Cyanea* Dausqueins ad Sil. XIV, 515. pag. 628. contra metri leges et *καροφύρας*. — *plenos vel* 21.

22. *grunisse* 46. 47. 50. 60. 64. *grinnire* 13.

24. *Hic* 20.

25. *temeti* (scil. *minimum* v. 24.) recte, opinor, emend. Schrader, idemque et nobis in mentem venit. Hoc non refellitur saltem exemplis laudatis ab Hein. qui perperam iungit *multum lacrimas* ap. Virg. Aen. III, 318. *quantum fides* ap. Liv. I, 16. extr. (ubi Duckér ita legendum censebat) et similia. — *diduxerit* 16. *deduxerit* 12. 13. *deduxerat* 2—4. 7. 11. 15. 17. 19—22. 24—27. 45—49. 55. 57—60. 65. 66. et omnes fere codd. Paris. contra usum loquendi et metrum; nam priores syll. voces *temetum* producantur.

T

Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
 Nos miranda quidem, sed nuper Consule Iunio
 Gesta super calidae referemus moenia Copti;
 Nos vulgi scelus et cunctis graviora cothurnis. (30
 Nam scelus a Pyrrha, quamquam omnia syrmata volvas,
 Nullus apud tragicos populus facit. Accipe, nostro
 Dira quod exemplum feritas produxerit aevo.

Inter finitimos vetus atque antiqua simulas,
 Immortale odium et numquam sanabile vulnus
 Ardet adhuc Coptos et Tentyra. Summus utrimque 35
 Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
 Odit uterque locus, quum solos credat habendos
 Esse Deos, quos ipse colit. Sed tempore festo
 Alterius populi rapienda occasio cunctis
 Visa inimicorum primoribus ac ducibus, ne 40
 Laetum hilaremque diem, ne magnae gaudia coenae
 Sentirent, positis ad templa et compita mensis
 Pervigilique toro, quem nocte ac luce iacentem

26. haec 12. 17. 19. 21. 22.
 45.

27. v. Excurs. ad h. 1.

28. Facta 20. — Combi 24.
 Compti 22. Coctae 19. Cepti 23.

Cf. ad v. 35.

29. scelera 2. forte rectius.

31. populos 16.

32. produxit in aevo 13. 22.

33. Inter finitimas scil. urbes
 emend. Salmas. Exerc. Plin. p.

447. Sed iunge inter finitimos
 Coptos et Tentyra.

34. et deest 19. — satiabile

13. Ego potius versum hunc
 pannum esse crediderim, a versi-
 ficatore aliquo assutum. Cau-
 sam non expiscari potest Hein.
 Quia ταντολογικῶς dicta sunt ve-
 tus, antiqua, immortale, numquam

sanabile, ut et simulas, odium,
 vulnus.

35. v. Excurs. ad h. 1.

36. vulgi 16. 17. 19. 20. 22.
 23. 28. 45.

37. Colit 23. — credit 22. 25.

39. multis pro cunctis 15.

40. Visaque maiorum 7. — ma-
 ioribus ac ducibus 11.

41. nec magnae 11. magnae me
 45. magnae nec 23. — gaudia

vitas 22.

42. Sentiret 16. 45. 67.

43. luce ac nocte (cum ingra-
 ta elisione) 10. 11. 12. 17. 19.
 20. 21. 27. 45—49. 54. 55. 57—
 60. 64. — Pro iacentem, h. e.
 stratum, Plathner coni. calentem
 scil. ab iis, qui assidue ei incubant.
 Ego malim: quo nocte ac luce

Septimius interdum sol invenit. Horrida sane
 Aegyptus: sed luxuria, quantum ipse notavi, 45
 Barbara famoso non cedit turba Canopo.
 Adde, quod et facilis victoria de madidis et
 Blaesis atque mero titubantibus. Inde virorum
 Saltatus nigro tibicine, qualiacumque
 Unguenta et flores multaeque in fronte coronae: 50
 Hinc ieiunum odium. sed iurgia prima sonare
 Incipiunt animis ardentibus: haec tuba rixae.
 Dein clamore pari concurritur, et vice teli
 Saevit nuda manus: paucae sine vulnere malae:
 Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus 55
 Integer. Adspiceres iam cuncta per agmina vultus
 Dimidios, alias facies et hiantia ruptis
 Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
 Ludere se credunt ipsi tamen et pueriles
 Exercere acies, quod nulla cadavera calcent. 60

iacentes Septimus interdum sol invenit. Ex quo facile fieri poterat quem propter compendium scrib.

44. *interdum* 1. 14. 18. 25. 48.
 57. 58. 59. 65. 66. 67. 69. 70. 75. 76.
 82. *interea* 10. 11. 12. 15. 16. 17.
 19—24. 27. 45. 46. 47. 49. 50.
 54. 55. 56. 60—64. 65. 68. 71
 —74. 77. et XXXII MSS. Paris.
 ex quibus illud revocavit Ach.

44. 45. *horrida sane Est Coptos recte*, opinor; coni. Schraeder.

46. *ripa* (scil. orientalis Nili, in qua sita Coptus) pro *turba* 3.
 5. 7. 10. 11. 12. 15. 16. 17. 19—27.
 29. 45—49. 54. 55. 58—63. 65.
 66. et dimidia pars MSS. Paris.
 forte et vetus Schol. cuius glossa est: *Latini ripa*, quam

Schurzfl. eam putabat dici, quae tum sub potestate Latinorum fuerit.

51. *genuinum odium* 11. 24.
 quod et male coni. Merula. *geminum* 19. 20 a. m. sec.

52. *hoc tuba* 22.

53. *Deinde clamore* 24. *De hinc clamore* 10. 11. 22. 23. 25.
 27. 54—63. 65. 66—69. 71—74.

55. *cuidam* 12. — *ac nulli* 1.
 — *coeco certamine* (in quod caeci vel caeco impetu ruebant) quidam libri, teste Pithoeo, nescio qui. Recte, opinor; saltem longe venustius.

56. *aspicies* 23. — *tota procumcta* 25. 27. 46—49. 55—60. 64.

58. *plenos sociorum* 11.

59. *tamen ipsi* 46. 47. 49.

60. *quia pro quod* 22.

T 2

D. IVN. IVVENALIS

Et sane quo tot rixantis millia turbæ,
 Si vivunt omnes? Ergo acrior impetus, et iam
 Saxa inclinatis per humum quaesita lacertis
 Incipiant torquere, domestica seditioni
 Tela; nec hunc lapidem, quales et Turnus et Ajax, 65
 Vel quo Tydides percussit pondere coxam
 Aeneae; sed quem valeant emittere dextrae
 Illis dissimiles et nostro tempore natae.
 Nam genus hoc vivo iam decrescebat Homero.
 Terra malos homines nunc educat atque pusillos. 70
 Ergo Deus, quicumque adspexit, ridet et odit.
 A deverticulo repetatur fabula. Postquam.
 Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum.
 Audet et infestis pugnam instaurare sagittis;

61. *sane quod* 15. 45. 46. 47.
 49. 50. 54. 55. 58. 66—69. 74. *sa-*
na quo 28. *sanae quot* 48. 64.
Saneque quo 15. *Sanaque iam*
quod tot 25. 41. 55. 57. *Sanaque*
iam quot 59. 60. 65.

62. *Sic* 21. 27. 54. 58. 64. 74.
Sic vivant 64.

63. *inclinantes* 21. *inclinan-*
tis 65.

64. *seditione* 10. 12. 15. 16. 21
 —24. 45. 46. 47. 49. 50. 54. 55. 59.
 60. 65. omnes fere codd. Paris.
 et ed. Ach.

65. *sed hunc* 12. — *qualis Tur-*
nus 12. *qualis se Turnus* 21.
qualis et Turnus 64. *quali se*
Turnus et Ajax 11. 15. 17. 23.
 25. 45—47. 49. 54—60. 62. 65
 —69. 71—74. et XXX MSS. Pa-
 ris. Male: nam hi saxis se ipsi
 non percussisse dicuntur. *quali*
Turnus 19. *quali vel Turnus* 10.
 20. quod arrisit Ach. *quali et*
Turnus 16.

66. *Et quo* 27. 46—50. 55. 56.
 59—65. 68. 69. 71—74.

71. *Ecce Deus* 21. Non male!
Deos 50.

72. *deverticulo* scripsi pro vulg.
diverticulo, latinitate ita postu-
 lante. *Deverticulum* enim et *de-*
versorium dicuntur a *devertere*,
 h. e. ab uno loco ad alium se
 convertere; a quo differt *diver-*
tere, quod abhibetur de duobus,
 qui diversam instituunt viam,
 unde *diversus* et alia: quae ver-
 ba male vulgo a librariis con-
 funduntur. v. Heins. ad Ovid. Am.
 II, 6, 9. (ubi veterrimi codd. no-
 bis favent) Burm. ad Petron. 10.
 et ad Virg. Ge. III, 23. Bentl.
 ad Terent. Eunn. IV, 2, 17. et Er-
 nesti clav. Cic. v. *devertere*.

73. *aucta* 16. *auctis* 27. 46.
 47. 48. 56—60. 64. 74. *actis* 25.
 — *pars altera amittere ferrum*
 12.

74. *pugnas inferre* 2.

Terga fugae celeri praestantibus omnibus, instant, 75
 Qui vicina colunt umbrosae Tentyra palmae.
 Labitur hinc quidam, nimia formidine cursum
 Praecipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum
 Frustra et particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis ossibus edit 80
 Victrix turba: nec ardenti decoxit aeno
 Aut verubus; longum usque adeo tardumque putavit
 Exspectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hic gaudere libet, quod non violaverit ignem,
 Quem summa coeli raptum de parte Prometheus 85
 Donavit terris. Elemento gratulor et te
 Exsultare reor. Sed qui mordere cadaver
 Sustinuit, nil umquam hac carne libentius edit.
 Nam scelere in tanto ne quaeras et dubites, an
 Prima voluptatem gula senserit. Ultimus autem, 90
 Qui stetit absumto iam toto corpore, ductis
 Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.

75. *fuga* 1. 8. 11. 15. 17. 19—22.
 plerique codd. Paris. et ed. Ach.
 — *sceleri* 9. 21. 22. — *instans*
 9. *praestant instantibus omnes*
 vetus MS. Merceri, qui emend.
Terga fuga celeri praestant in-
stantibus Ombis. Schrader coni.
praebentibus omnibus, et Lubi-
 nus *praestantibus hostibus*. Mox
 v. 76. *Pampae* (qui vicus erat
 vicinus Tentyris) legendum pro
palmae putabat Salmas. Exerc.
 Plin. p. 452. B. Quis vero, ut
 situm urbis designet, eam vico
 alicui dicet vicinam esse?

77. *hic* 10. 15. 16. 17. 19. 20.
 24. 45—47. 49. 50. 54—60. 62.
 64—69. 71—74. 77.

79. *Frustra* 16. 22. 23. 24. 46.
 47. — *ac* 27. 46—50. 54. 55.
 59—65. 68. 69. 71. 72. 73.

81. *aheno* 25. 46 — 50. 57—
 60. 62. 64—69. 71. 72. 73. v. ad
 III, 285.

84. *Hinc* 10. 21 a m. sec. 23
 — 25. 27. 45—50. 58. 61—69.
 71—74.

87. *sed quae* (sc. *turba* v. 81.)
 emend. Schrader.

88. *nihil* 17. 20. 23—27. 45.
 46. 47. 49. 50. 56. 58. 60—69.
 71—74.

89. *non pro ne* 16.

90. *voluptates* 22. — *ultimum*
 24. — *ultimus auctor Qui venit*
 coni. Schrader.

91. *Qui sitit* malebat Lubi-
 nus. At *sitis sanguinis*, quae
 huic homini fuit, satis exprimi-
 tur v. 92.

Vascones, haec fama est, alimentis talibus olim
 Produxere animas: sed res diversa, sed illic
 Fortunae invidia est bellorumque ultima, casus 95
 Extremi, longae dira obsidionis egestas.
 Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 Exemplum esse cibi: sicut modo dicta mihi gens
 Post omnes herbas, post cuncta animalia, quidquid
 Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis 100
 Pallorem ac maciem et tenues miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, esse parati
 Et sua. Quisnam hominum veniam dare, quisve Deorum
 Viribus abnuerit dira atque immania passis,

93. ut fama 1—5. 10—13.
 15—17. 19—27. 45. 47. 49. 54
 —60. 65. 68. 69. 74. et omnes
 fere codd. Paris. quosque vidit
 Britann. qui tamen ut delen-
 dum putabat, ut versus staret;
 offensus haud dubie eo, quod
 alioquin syllaba secunda voc. *Va-*
scones h. l. brevis esset. Eadem
 corripitur a Prudent. *negatq.* I,
 93. et a Paulino Nolano ad Aus-
 son. Carm. X. v. 203. 212. 218.
 Ptolemaeus tamen et Strabo III.
 p. 111. scribunt *Ὀβασκωνες* et
Ὀβασκωνες *Ἰστρος*. Suspi-
 cari itaque possis, recte legi vel
Vascones, fama est, alimentis in
 48. 61—64. 66. 67. 71. 72. 73. vel
Vascones, ut fama, alimentis
 in 17. nisi malis: *Vascones fa-*
ma est alimentis talibus olim
Produxisse animas. — Mox *ele-*
mentis talibus 8. quod Pithoeo
 placuisse mireris. *humanis car-*
nibus 13. — *usi pro olim* 7. 9
 —13. 15. 16. 17. 19—23. 25. 27.
 45—50. 54. 55. 57—69. 71. 72.
 75. XXX MSS. Paris. et ed. Ach.

94. illinc 23. 27. 46. 47. 49. 58.
 95. bellorumque culmina 29.
 96. dura 21. duras 15.
 97. qui nunc 21 a m. pr. 22.
 99. cunctas herbas 16.
 101. Pallore ac macie exte-
 nues quidam cod. Pith. — et ma-
 ciem 10. 19. 25. 46—49. 55—60. 64.
 104. Viribus 8. 10—27. 45—
 50. 54—77. 81. 82. quod in-
 terpretantur: virilibus animis, vel
 viris fortibus. Quae ratio dura
 est, etsi ferrem eam in poeta ly-
 rico; et diversa mihi videtur di-
 ctio illa *cognatis maculis* inf. v.
 160. quae iudice Hein. simillima
 est. *Urbibus* cod. Alex. tres alii
 Paris. et recentt. edd. Prat. et
 al., h. e. Calaguri, Numantiae,
 Sagunto, ut vulgo patant; aut
urbibus poet. pro *urbi*, Calaguri,
 et hoc pro civibus, ut passim, et
 apud Graecos πόλις, ἄγρος, ἑλ-
 λὰς, de quo v. Facius ad Eurip.
 Orest. v. 46. Sed haec quoque
 ratio longe petita est, lectio ta-
 men illa ab Ach. recepta. Poeta
 forte scripsit *Civibus*, vel *Parti-*

Et quibus illorum poterant ignoscere manes, 105
 Quorum corporibus vescebantur? Melius nos
 Zenonis praecepta monent: nec enim omnia, quaedam
 Pro vita facienda putat. Sed Cantaber unde
 Stoicus, antiqui praesertim aetate Metelli?
 Nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas. 110
 Gallia caudicibus docuit facunda Britannos:
 De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
 Nobilis ille tamen populus, quem diximus; et par
 Virtute atque fide, sed maior clade Saguntus
 Tale quid excusat. Maeotide saevior ara 115
 Aegyptus. Quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix homines (ut iam, quae carmina tradunt,
 Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
 Aut gravius cultro timet hostia. Qui modo casus
 Impulit hos? quae tanta fames infestaque vallo 120
 Arma coegerunt, tam detestabile monstrum
 Audere? Anne aliam, terra Memphitide sicca,

bus, vel Talibus. Ventribus coni.
 H. Vales. coll. III, 167. IV, 107.
 XIV, 126. ut pars pro toto (pro
 viris) posita sit et error natus
 ex comp. script. *tribus. — ab-*
nueret 21.

105. *ipsorum* 61. 62. 63. 65—69.
 71—74.

106. *vescantur, sed melius* 23
 —26. 45—48. 54. 56. 58—60. 64.
 65. *vescuntur, sed melius* 19.

108. *facienda putant acil.*
praecepta 10—12. 15. 16. 45.

110. *nostras Graiasque* 22,
notasque coni. H. Vales.

113. *diximus* 68.

114. *Saguntos* 19. *Sagunto*
 22. — Versus 113. 114. 115.
 alii ita distinguunt: *Nobilis ille*
tamen populus, quem diximus,

(*et par Virtute — Saguntus*) *Ta-*
le quid excusat; alii sic: *No-*
bilis — diximus, et par Virtute
atque fide: sed maior clade Sa-
guntus Tale quid excusat; alii
 denique ita: *Nobilis ille — di-*
ximus, et par Virtute atque fide,
sed maior clade Saguntus, Ta-
le quid excusat, ut verba sic
 iungantur: *Nobilis ille populus,*
Vascones, et Saguntus, ei par vir-
tute atque fide cet.

115. *Fata quid accuset?* coni.
 Schrader.

119. *Qui pro Quis restitui*
 ex 11. 17. 20. quia mollius est
 et doctius. v. Drakenb. ad Sil.
 II, 645. VII, 538. IX, 651. X,
 117. XIII, 450. XV, 668. Heins.
 et Heyne ad Virg. Ecl. I, 19. II,

Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?

Qua nec terribiles Cimbri nec Britones umquam,

Sauromataeve truces aut immanes Agathyrsi, 125

19. Gron. Obs. ad script. eccles. c. 21. Benth. ad Horat. Serm. I, 4, 41. 5, 79.

124. *Britones* 1. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 18. 20. 23—27. omnesque edd. vet. *Brittones* 17. et edd. recentt. Prat. et al. *Britones* 19. *Bistoris* 21. *Bistones* 22. Io. Schraderus in Observatt. libro p. 4—6. docte de h. l. ita disputavit: „*Britones* in numerum ferarum et immanium gentium referuntur. Id dolens Marklandus inustam genti maculam delere tentavit ad Stat. Sylv. IV, 2, 38. reponens: *Cimbri, nec Teutones umquam, Sauromataeve truces*. Vir doctus in Actis Lips. An. 1729. p. 383. testatur, ei accedere quatuor MSS. in quibus *Sauromataeve* legatur; in aliis duobus esse *Bistones*, (ut in nostro cod. 22.) vel ex cōmp. scribendi *Bitones* vel *Btones*. Lectio *Bistones* reperitur etiam in cod. Perizon. eiusque vel in primis ratio videtur habenda, quod ipse Iuvenalis haud leviter eam confirmat, *Sarmatas* et *Thracas* similiter iungens sup. III, 79. ut ante Martialis XII, 8. 9. Thracum vero feritatem et crudelitatem omnes omnium temporum scriptores fere notaverunt. Sed et plurimos et locupletissimos diritatis atque immanitatis Britannorum testes ex vetustis monumentis excitavit Barth. ad Clau-

dian. land. Stil. II, 216. et praecipue Cons. Mall. v. 51. et Rutil. I, 500. Claud. b. Get. 568. Avien. D.O. T. 418 et 749. Horat. Od. III, 4, 33. Aut igitur vulgata Iuvenalis scriptura servanda est, aut locus, quem *Britones* obtinent, *Bistonibus* assignandus. *Britones* autem et *Britanni* ita dicti a vocab. *Brit*, quod proprie versicolore, depictum et coloratum denotat: nam moris fuit, ut Britannorum nurus cutem caeruleo colore inficerent, de quo v. Plin. XXII, 1. s. 2. Mel. III, 6, 155. Camdenus in Britannia p. 24 sq. 27 sq. Cannegieter de Brittenb. p. 6. Conf. etiam interpp. Prop. II, 17, 25. al. 18, 23. Herodian. III, 14. Caes. b. Gall. V, 15. Martialis. XI, 53. XIV, 19. Solin. XXII. extr. Nota Ach. est: „Futilis est Marklandi emendatio: nam his temporibus Cimbri, Tentones, Britones, Sauromatae, Sycambri ceterique omnes Europae septentrionalis populi truces et ferierant; nec inde sequitur, Britannos hodiernos, Francos, Germanos, qui ab iis ortum ceperunt, eiusdem feritatis esse participes.“

125. *Sauromataeve* pro vulg. *Sauromataeque* revocavi ex 11. 17. 20. 21. 22. 24. 45. 49. et quatuor MSS. de quibus vid. quae modo dixi ad v. 124. *Sauromatesve* 19. — nec pro aut 15.

Hac saevit rabie imbelli et inutile vulgus,
 Parvula fictilibus solitum dare vela phaselis
 Et brevibus pictae remis incumbere testae.
 Nec poenam sceleri invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt 130
 Et similes ira atque fames. Mollissima corda
 Humano generi dare se Natura fatetur,
 Quae lacrimas dedit: haec nostri pars optima sensus.
 Plorare ergo iubet casum lugentis amici
 Squaloremque rei, pupillum ad iura vocantem 135
 Circumscriptorem, cuius manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturae imperio gemimus, quum funus adultae
 Virginis occurrit, vel terra clauditur infans
 Et minor igne rogi. Quis enim bonus et face dignus 140
 Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos,
 Ulla aliena sibi credat mala? Separat hoc nos

126. *immane* pro *imbelli* 25.
 46. 48. 49. 54. 55. 57. 59. 60.
 Sed voc. *immane* modo praeces-
 sit. — De metro h. l. vid. sup.
 ad VI, 274.

127. *sutilibus* pro *fictilibus*
 coni. Schrader coll. Virg. Aen.
 VI, 414. ubi v. Cerda et Heyne.
 — *solidum* 74. — *phasellis* 25.
 27. 46 — 80. 55. 57. 58. 61. 62.
 64. 66. 73. At v. Comm.

133. *pars ultima* 81. *pars in-*
tima 61. ex emendat. Britann.
 ut sensus sit: lacrymae sunt,
 quae interiorum sensus nostri
 partem pietatemque patefaciunt.

134. *casum lugentis amici* re-
 cte, opinor, coni. Curio coll.
 Virg. Aen. II, 93. *casum* legitur
 in 16. et III codd. Paris. *lu-*
gentis in 10. 21. 22. 24—27. 45
 —50. 54—69. 71. (in quo tamen

vitiosae *lucentis*) 72. 73. 74. et
 XV MSS. Paris. Utrumque nunc
 recepi pro vulgata lect. *causam*
dicentis, quae vix cuiquam pla-
 cebit, nisi Hein. qui eam tuetur
 coll. VIII, 27. XII, 46. Virg. Aen.
 VIII, 619—621. et XI, 171. Pro
casum forte quidam librariorum
 reposerunt *causam* et deinde
 alii aptum ei vocabulum *dicen-*
tis commenti sunt.

136. *fletus* 27. 47. 50. 54. 64.
fletum 44. Alterutra lectio vide-
 tur probanda. v. sup. ad VI,
 623.

140. *Ut minor* conciliet Schra-
 der. — *aut face* 61. 62. 63. 65—
 69. 71—74.

141. *qualis* 16.

142. *separet hoc nos* 23. *se-*
parat haec (natura, vel pietas,
 humanitas et misericordia) *nos*

A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinorumque capaces
 Atque exercendis capiendisq[ue] artibus apti 145
 Sensus a coelesti demissum traximus arce,
 Cuius egent prona et terram spectantia. Mundi
 Principio indulisit communis conditor illis
 Tantum animas, nobis animum quoque, mutuus ut nos
 Affectus petere auxilium et praestare iuberet, 150
 Dispersos trahere in populum, migrare vetusto
 De nemore et proavis habitatas linquere silvas;
 Aedificare domos, Laribus coniungere nostris
 Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
 Ut collata daret fiducia; protegere armis 155
 Lapsum aut ingenti nutantem vulnere civem,
 Communi dare signa tuba, defendier Idem
 Turribus atque una portarum clave teneri.
 Sed iam serpentum maior concordia. Parcit
 Cognatis maculis similis fera. Quando leoni 160
 Fortior eripuit vitam leo? quo nemore umquam
 Expiravit aper maioris dentibus apri?
 Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
 Perpetuam: saevis inter se convenit ursis.
 Ast homini ferrum letale incude nefanda 165
 Produxisse parum est; quum rastra et sarcula tantum
 Adsueti coquere et marris ac vomere lassi

* 10. 24. 25. 27. 46—50. 54—69. 71
—73. probb. Mancin. et Ascens.

143. *A grege brutorum* 16. —
eolum 22.

146. *duximus arce* 45.

151. *et migrare* 25. 27. 46 —
50. 54—69. 71—74.

152. *ac* 19. — *linquere terras*
21.

154. *limine* recepi ex 16. 17. 19.
20. 23—27. 45. 46. 47. 49. 50. 55—

69. 71—74. et XX MSS. Paris. li-
mite in reliquis libris.

158. *aut una* 45. — *tueri* 16.

163. *rapida* 13. 19—21 a m.
pr. 22. 23. 28. 68. et quidam codd.
Paris. solenni errore. Cnf. sup. VI,
428. Burm. ad Prop. p. 553. Bronk-
hus. ad Tibull. IV, 1, 72. et nos
ad Sil. V, 451.

166. *ac pro et* 13. 17. 20. 22.
23. 45.

Nescierint primi gladios extundere fabri.
 Adspicimus populos, quorum non sufficit irae
 Occidisse aliquem; sed pectora, brachia, vultum 170
 Crediderint genus esse cibi. Quid diceret ergo,
 Vel quo non fugeret, si nunc haec monstra videret
 Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
 Tamquam homine, et ventri indulsit non omne legumen?

SATIRA XVI.

ARGUMENTVM.

Conditionem militum multis partibus meliorem, quam paganorum, esse ostenditur, (v. 1—6.) α) quod illi ab his non facile ullam accipiant iniuriam eamque impune iis inferre possint, quum proprios habeant iudices, et lege Camilli extra vallum litigare vetentur, commilitones autem non modo reum per fas ac nefas tueantur, sed damnum quoque vindicent; (7—34.) β) quod confestim iis, et quoties lubeat, ius dicatur, et neque initium, neque finis litium in longinquum differatur tempus; (35—50.) γ) quod peculium iis sit castrense, et hinc ius testandi viro adhuc patre; (51—56.) δ) quod phaleras, torques aliaque virtutis praemia consequantur, quum ipsius ducis referat, et honorari milites et locupletari. (56—60.)

168. Nescierant Serv. ad Virg. Ge. II, 540. Nescierunt 23. Male, etsi non obstat metrum; de quo v. ad Sil. V, 264. Nescirent 10. 11. 15. 16. 20. 24. Nec scirent 21. 22. Nescirint rectius videbatur Schurzfl. — Mox extundere restitui ex 2. 4. 10. 17. 20. 21. excudere 15. 19. 25. 27. 46—50. 54—64. 66—69. 71—74. 81. et Serv. ad Virg. l. l. excludere 65. extendere (scil. cudendo s. malleo, h. e. cudere) 14. 16. 18. 22. 23. 24.

70. 75. 76. 77. 82. Cnf. Heyne ad Virg. Aen. VIII, 665. in Var. Lect. ubi iam monuit, extundere exquisitus esse id. qd. excudere, tum et omnino proferre, invenire, ut Virg. Ge. I, 133. IV, 315. 328. Antiqua haud dubie scriptura fuit extindere, et inde orta haec varietas: extundere, extendere, excudere, excludere, quae etiam in MSS. Paris. reperitur.

172. quoniam fugeret 19.

In priore huius Satirae parte (v. 1 — 34.) poeta satis ingeniosam ei formam induisse et, dum aperte commoda militiae recenset, tecta ironia ac laudis specie vituperationi imposita nimiam militum licentiam insolentiamque, quam illis temporibus vix Imperatores coercere audebant, perstringere videtur. Eam non integram superesse quidam opinati sunt, quia tam brevis forte est et argumenti tractatio non omnibus numeris absoluta: nam plura militiae commoda atque privilegia, cum legibus, tum Imperatorum edictis constituta et concessa, a Polyb. VI, 39. Lips. Mil. Rom. V, 19. et de magnit. Rom. I, 6. aliisque memorantur. Sed quis poeticam rei expositionem ita ad calculos vocabit? — Quo loco et qua occasione haec Satira sit scripta, parum constat. Nonnulli putant, eam a Iuvenale, quam primum iussu Domitiani venerit in Aegyptum, compositam esse in Paridis pantomimi invidiam, quo auctore ab Urbe remotus sit et falsa honoris specie cohorti praefectus, et militiae laudari commoda, ne Paris conditionem poetae, quod maxime optaverit, miseram esse crederet et infelicem. Sed Iuvenalis non a Domitiano et Paride, sed ab Hadriano in exsilium est missus: (vid. vita eius) unde in huius saltem Imperatoris et histrionis, qui ei in deliciis fuit, invidiam haec scripsisse censendus est. Si tamen poeta noster huius carminis auctor fuit, suspicari malim, occasionem ad illud conficiendum ei oblatam fuisse, a Gallo, amico, in militiam eunte. Utrum vero haec Satira Iuvenali sit tribuenda, iam olim fuere, qui addubitarunt. Scholiastes, a Barth. Advers. XIV, 16. laudatus, haec adnotavit: Quidam dicunt, non esse Iuvenalis, sed ab eius amico appositam. Vetus Schol. Pithoei: Ista a plerisque exploditur et dicitur non esse Iuvenalis. His adstipulantur Grotius ad Luc. III, 14. Rutgers. Var. Lect. IV, 4. p. 338. Angel. Decembr. polit. liter. p. 59 seq. Barth. l. c., Plathnerus, Bahrtdt et alii; sed refragantur Dempster. ad Coripp. p. 137. Scaliger, Schurzflcischius aliique multi. Neque haec lis facile dirimenda est, quum in utramque partem quaedam eaque satis gravia disputari

posaint. In antiquissimis libris hanc Satiram non exstare testatur Valla: penultima est in codd. nostris 12. et 15. nec non in aliis Calderini, quod probat Schol. Barth. Primis quoque versibus ingrata, ne dicam insulsa, inest tautologia, qua eadem notio quater exprimitur: *felicis militiae, prospera castra, secundo sidere, fati benigni*. Hoc tamen Satirae principium si exceperis, non plane dedeceret Iuvenalem, eam scripsisse: nam et a stylo eius rhetoricae rerum tractatione haud abhorret, et politissimis placet facetiis. Nonnulla etiam eius loca tamquam Iuvenalis laudentur tum a Servio in Virg. Aen. I. et II. tum a Prisciano lib. VIII. c. 9. et 14. Quae quum ita sint, Satira haec vel ab ipso Iuvenale, forsan admodum senex, aut non satis limata, vel ab antiquiore saltem scriptore, qui haud invita Minerva animum ad satiricam poesin applicuerit, composita videtur. Schurzleischius monet, stilum variare secundum aetatem et Iuvenalem forsan valde senem scripsisse hanc Satiram, quum in Aegyptum a Domitiano (immo Hadriano) relegatus esset. Plathnerus contra suspicabatur, eam a quodam erudito literatore ad stabilicendum figmentum huius relegationis fuisse conditam. Adnotatio Heineckii est haec: „Non facile adduci potero, ut credam, hanc Satiram Iuvenalis esse; quippe in tractione summae inest quod displiceat et a Nostri consuetudine alienum videatur. Iuvenalis si talem materiam tractare voluisset, haud dubie de commodis militum copiosius disputasset. Sed hic auctor quam ieiune versatus est in suo argumento tractando! Promittit loqui de commodis communibus militum, sed loquitur tantum de uno. Primis vero Satirae versibus nemo offendetur, qui meminerit, *castra* saepius dici pro ipsa expeditione. Cf. Oudend. ad Lucan. I, 374. Si expeditio prospera est, opto, ut ego quoque secundo omine eius particeps sim. Expeditio enim bene cedere potest, et tamen singuli homines possunt esse infelices.“ Hoc itaque est sapere; et offendere potest voc. *castra*, non felicitatis notio toties inculcata.

Quis numerare queat felicitis praemia, Galle,
 Militiae? Nam si subeuntur prospera castra,
 Me pavidum excipiat tironem porta secundo
 Sidere. Plus etenim fati valet hora benigni,
 Quam si nos Veneris commendet epistola Marti 5
 Et Samia genitrix quae delectatur arena.

Commoda tractemus primum communia, quorum
 Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
 Audeat; immo, etsi pulsetur, dissimilet, nec
 Audeat excussos Praetori ostendere dentes 10
 Et nigram in facie tumidis livoribus offam
 Atque oculum medico nil promittente relictum.
 Bardaicus index datur haec punire volenti
 Calceus et grandes magna ad subsellia surae,
 Legibus antiquis castrorum et more Camilli 15
 Servato, miles ne vallum litiget extra

S A T. XVI.

2. nam et si 50. — iubeantur
 22. 66. lubeant 15. subeantur
 10. 13. 16. 17. 19. 20. 21. 23. 24. 25.
 45—50. 54—60. 62. 64. 65. 67. 68.
 69. 71—74. 77. XXVIII MSS.
 Paris. et ed. Ach. Quod si sub-
 eantur non male legit Priscian.
 lib. VIII. Displicet certe nam,
 quoniam mox etenim sequitur.

3. excipiet 15. 25. 27. 46—49.
 54—63. 66—69. 71—74. quidam
 redd. Paris. et ed. Ach. accipiat
 16.

5. commendat 19. 23.

6. genitrix Samia 16. geni-
 trix pro genetrix substitui ex 16.
 21. 22. 60. 64. postulante sic
 etymologia agnitum. vid. Schel-
 leri praec. stili bene lat. p. 26.
 30. 31.

9. et abest a 16. totusque ver-

sus a 7. et 23. de quo v. sup. ad
 II, 24.

11. et tumidam in facie nigris
 livoribus offam 11. — faciem 15.
 21. 22. 72. 73.

12. oculos — relictos 10—13.
 15. 16. 17. 19—27. 45—50. 54
 —69. 71—74. 77. XXXII MSS.
 Paris. et ed. Ach.

13. Bardaicus 1. 2. 4. 11—24.
 45. 70. 75. 76. 81. 82. et dimidia
 pars MSS. Paris. ut ap. Capitol.
 in Pertin. c. 8. Bardiacus 5. 5.
 10. 25. 27. 46—50. 54. 55. 58.
 61—69. 71—74. 77. probb. Cal-
 der. et Casaub. ad Capitol. 1. 1.
 Bardiacus 56. 57. 59. 60. 65.
 Ita et libri variant ap. Martial.
 IV, 4. 5. ubi in optimo MS. Pa-
 lat. Bardaicus legitur. v. Comm.
 — hoc 45.

16. nec pro ne 15. 46—49. 54.
 55. 58. 61—64. 66. 67. 71. 73.

Et procal a signis. Iustissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite; nec mihi deerit
Ultio; si iustae deferatur causa querelae.
Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli 20
Consensu magno efficiunt, curabilis ut sit
Vindicta et gravior, quam iniuria. Dignum erit ergo
Declamatoris mulino corde Vagelli,
Quum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot

21. *officiunt* 10—13. 15. 17. 19—23. 24—27. 45—50. 54—69. 71—74. 77. plerique codd. Paris. et ed. Ach. *officiunt* 16. — *curabilis* 1. 14. 18. 25. 45. 46. 47. 49. 50. 56—59. 65. 66. 67. 70. 75. 76. Vetus scholion est: ut satis cares, quemadmodum effugias illos. *plorabilis* quidem. *Consensu magno efficiunt*. *Curabitis*, ut sit 10. 11. 15—17. 19—24. 27. 48. 54. 55. 60—64. 65. 68. 69. 71—74. 77. plurimi codd. Paris. et ed. Ach. Tum verba *Curabitis*, ut sit cet. sunt vel militum increpantium togatum, qui militem accusare audet, vel potius poetae, obiurgantis togatos s. cives, accusatione militis novum sibi incommodum, idque priori gravius, importantes. Parum interest, quocumque modo legas, et vulgata forte lectio non repudianda propter insolentiorum usum vocis *curabilis*, nisi forte hic ipse varietatem lectionis peperit. H. Valesius legendum putabat: *curabit is*, ut sit *Vindicta gravior quam iniuria*? hoc sensu: an dubit operam is, sc. laesus, (dictum per contemptum) ut vindicta facinus excedat? an iste nescio quis vindictam exiget aut exigere

conabitur accepta iniuria maiorem, graviores?

22. *Vindicta gravior* 10. 11. 15. 16. 17. 19—22. 25. 27. 45. 46. 47. 49. 50. 54—62. 64—69. 71—74. 77. plerique codd. Paris. et ed. Ach. prob. Scharzfl. et Hein. ut sit Graeta positio. Syllaba utique finalis, natura brevis ob caesuram, aut sequentibus duabus vel tribus consonis, modo producit, modo corripit. v. sup. ad I, 151. et VI, 109.

23. *mulino* 14. 18. 61. 63. 70. 75. 76. 81. 82. *Mutinensis* 10. 11. 12. 16. 17 a m. sec. 20. 21. 25—27. 45—50. 54—60. 62. 64—69. 71—74. 77. XXIV MSS. Paris. et ed. Ach. Utrumque in codd. suis iam legit vetus Schol. qui haec notavit: „mulino corde, i. e. ignavus. In alio *Mutinensis*. Rhetor aliquis de Mutina.“ Nostra tamen lectio praeferenda ob sarcasum, qui ita perit, quemque a librorum ingenio profectum vix crediderim. *Mutinensis* 15. 17 a m. pr. 19. 22. — *Vagelli* 22. 24.

24. *tot caligas, tot Millie clavorum* 14. 18. 61. 63. 70. 82. IV MSS. Paris. et MS. liber Demp-

Millia clavorum. Quis tam procul absit ab Urbe? 25
Praeterea quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Ut veniat? Lacrumae siccentur protenus, et se
Excusaturos non sollicitemus amicos.

Da testem, index quum dixerit: audeat ille,
Nescio quis, pugnos qui vidit, dicere, Vidi? 30
Et credam dignum barba dignumque capillis
Maiorum. Citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quam vera loquentem
Contra fortunam armati contraque pudorem.

Praemia nunc alia atque alia emolumenta notemus 35
Sacramentorum. Convallem ruris aviti
Improbis aut campum mihi si vicinus ademit
Et sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo;
Debitor aut sumtos pergit non reddere numos, 40

steri, qui ad Coripp. p. 192. intellexit ictus calcium, quod probavit Schurzfl. coll. Valtrin. de mil. Rom. p. 176. et Castalion. Obs. p. 84. tot *caligatos* milites, *Millia clavorum* 10. 11. 12. 15. 16. 17. 19—27. 45—50. 54—60. 62. 64—69. 71—77. 81. et XXXI codd. Paris. Sed illud venustius. *caligato* 42. 66. Plathneri nota est haec: „Liber noster mediae notae *caligato*. Inde fallor, an legendum *caligatae* scil. militiae. *Caligati* sunt milites manipularii ap. Theodos. Imp. L. XXII. C. de Nupt.“

29. *iudex quem dixerit* 7. 10—13. 15. 16. 17. 19—27. 29. 45—50. 54—69. 71—74. 77. omnes codd. Paris. et ed. Ach. qui h. l. ita exponit: *Da testem*, esto, sit tibi dandus testis tuorum verborum, quem *iudex dixerit*, scil.

acceperit, vel potius, quem addixerit ad testimonium.

30. *pugnos vidit qui* 10. 15. 16. 17. 19—27. 45—50. 54—69. 71—74. 77.

34. *contraque furorem coni.* Schrader.

38. *Aut* 10. 13. 15. 16. 17. 19—27. 45—50. 54—69. 71—74. 77.

39. *vetulo restitui ex* 7. 10—13. 15. 16. 17. 19. 20. 21. 23—27. 45—47. 50. 54—69. 71—74. 77. et XXIX MSS. Paris. *vetula* 22. *patulo* (h. e. ingenti) 14. 18. 48. 49. 70. 75. 76. 82. Sed nostra lectio haud dubie exquisitor. Libum dicitur *vetulum* ob vetustatem vel huius ritus et sacrificii, vel possessionis agri lapidisque terminalis. Utrumque vero ad scelus augendum valet. *Vetus in trivis lapis* dicitur Tibull. I.

Vana supervacui dicens chirographa ligni:
 Exspectandus erit, qui lites inchoet, annus
 Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
 Taedia, mille morae; toties subsellia tantum
 Sternuntur; iam facundo ponente lacernas 45
 Caedicio et Fusco iam micturiente, parati
 Digredimur lentaque fori pugnamus arena.
 Ast illis, quos arma tegunt et balteus ambit,
 Quod placitum est ipsis, praestatur tempus agendi,
 Nec res atteritur longo sufflamine litis. 50
 Solis praeterea testandi militibus ius
 Vivo patre datur: nam, quae sunt parta labore
 Militiae, placuit non esse in corpore census,

1, 12. al. 18. — *plus* 22. 46—49.
 57. 58. 66. 67. 71. 72. 73.

41. Cnf. sup. ad XIII, 13. ubi
 idem versus legitur, et unde eum
 huc translatum esse marginique
 adscriptum suspicari possis. Sed
 hinc quoque loco aptissimus est,
 et hinc ab ipso forte poeta repe-
 titus.

42. *inchoet* pro *inchoat* revo-
 cavi ex 10—13. 15. 17. 19. 20. 21.
 23—27. 46—50. 54—63. 65—69.
 71—74. 77. et Serv. ad Virg.
 Aen. II, 102.

43. *nunc* 16. *tum* 13. 21. 22.

45. *Sternuntur* 17. et XXXI
 MSS. Paris. teste ac prob. Ach. —
iam recepi ex 7. 10. 11. 12. 15.
 16. 17. 19—22. 24—27. 45—50.
 54—61. 71—77. *nam* 23. *tum*
 14. 18. 70. 82. *cum facundo po-*
scente lucernas vel lacernas
coni. Schrader. — *lacernas* 7. 11.
 17. 19. 20. 25. 39. 40. 5. 16. 18.
 49. 54—57. 59. 70. Barthius Ad-
 vers. XIV, 16. hanc lectionem

vulgatae praefert, modo repona-
 tur *poscente lucernas*, ut senten-
 tia h. l. sit: Quum tantum tem-
 poris frustra exspectaveris, quan-
 tum loquacissimos caudicicos, diem
 dicendo eximere suetos, in Urbe
 lassare possit, ut alter ad indican-
 dum serium diei tempus *lucernam*
poscat, alter urinae iniuria vix
 morari sustineat; abibis tamen non
 solum non expedito negotio, sed
 nec proposita actione.

46. *Caeditio* 68. 71. 72. 73.
Ceditio 17. 48. 56. 19. 60. 62. 64.
Caditio 19. *Caecidio* 21. *Ca-*
cilio 1. 3. prob. Barth. l. l. Cf.
 sup. ad XIII, 97.

47. *Digredimur* 20.

49. *illis* 10—13. 15. 16. 17. 19
 —27. 45. 46. 47. 49. 50. 54—59. 71
 —74. 77. At male sic eadem vox
 repetitur. — *tempus praestatur*
 11. — Perperam post *placitum*
 est distinctio posita in omnibus
 quas inspexi, editionibus.

Omne tenet cuius regimen pater. Ergo Coranum,
 Signorum comitem castrorumque aera merentem, 55
 Quamvis iam tremulus, captat pater. Hunc labor aequus
 Provehit et pulcro reddit sua dona labori.
 Ipsius certe ducis hoc referre videtur,
 Ut, qui fortis erit, sit felicissimus idem,
 Ut laeti phaleris omnes et torquibus omnes. 60

56. *captet* 17. — *Vox labor* me semper offendit, quae mox sequitur et modo praecessit. Quam inepta etiam est sententia haec: *labor reddit sua dona labori*? Hanc miror nemini interpretum displicuisse praeter Britannicum, qui auctor est, ut reponatur: *Hunc labor aequus Provehit; et pulcro reddi sua dona labori, Ipsius certe ducis hoc referre videtur*, (ea ratione *Ut, qui fortis erit* cet. Melius, opinor, nitori earminis consuletur hac emendatione: *hunc favor aequus* (favor iustus meritusque ducis) *Provehit* ad honores ac dignitatem, *et pulcro reddit sua dona labori* scil. militiae.

57. *reddet* 22.

58. *ergo pro certe* 12. — *haec*

referre videntur 25. 27. 46—49. 55—60. 65.

59. *Et* 20. *Ut, qui sit fortis, sit felicissimus idem* 22. et IV MSS. Paris. forte rectius. *erit, sic et* 45. *sic* 73. — *olim pro idem* 24.

60. *Et* 20. et quidam codd. Paris. Henninius emend. *Ut laeti phaleris, armillis, torquibus omnes*, quoniam haec dona militaria etiam ap. Gell. II, 11. et in Inscriptt. coniungantur, et tum insipida, tum Iuvenali insolita sit *tautologia* vocis *omnes*. Sed repetitio huius voc. magnam potius vim habet, (nam quo plures milites dona et quo plura accipiunt, eo gloriosius id tam toti exercitui est, quam, qui ei praest, duci) et satis est, a poeta duo tantum virtutis militaris praemia memorari.

E X C V R S V S

AD

QVAEDAM IUVENALIS LOCA.

E X C V R S V S

ad Sat. I, 130.

Vehementer olim viri docti disceptarunt inter se de *Arabarche* vel *Alabarche* illo, et adhuc sub iudice lis est: ad quam dirimendam vix quidquam facient codices, qui haud variant, si paucos exceperis, quorum lectiones supra ad h. l. percensuimus. Quae vulgatam tuentur lectionem, *Arabarchen* dici putant vel mollem Arabiae praefectum; vel eum, qui praefuerit Arabibus, h. e. servis, ex Arabia Romam advectis; vel praefectum *Arabarchiae*, h. e. vectigali, pro animalibus solvendo, quorum ingens copia ex Arabia in Aegyptum abduci solita fuerit; (v. cod. Iustin. IV, 61, 9.) vel denique magistratum, ab Aegypti Nomo Arabiae dictum, et Alexandrinum, quod colligunt ex Cic. ad Att. II, 17. ubi in aliis libris *Arabarches* legitur, in aliis *Alabarches*. Cnf. ibi intpp. et Wesseling. de Archont. Iudaeorum c. 8. Alii *Alabarches* legendum existimant, et varie interpretantur, Cuiacius, (Obs. VIII, 37.) Ernesti, (in clavi Cic. et quidem in Ind. hist. p. 92.) Brodaeus, (Miscell. IV, 2.) et Turnebus (Advers. XXVII, 25.) magistrum scripturae vel vectigalis e pascuis, ab ἀλάβη, *atramento*; (v. Hesych.) Fuller Miscell. IV, 16. ἐπισκοπὸν vel praefectum Principis, ab hebr. vel syr. *halax* et *arcin*; (forte ἡλῆ et ἰρῆ, Gracc. ἄρχων) Ruffinus praefectum salis, a Gr. ἅλς dictum, unde *Halabarches* quibusdam scri-

bendum videtur. *Aegyptiacus Alabarches*, h. e. scripturae vel vectigalibus per Aegyptum praefectus, emend. Plathner, provocans ad auctoritatem Gratiani Imp. in L. IX. C. de Vectig. et Com. *Usurpationem totius licentiae submovemus circa vectigal Alabarchiae per Aegyptum atque Augustaneam.*

Quemadmodum autem de ipso verbo eiusque vi inter viros doctos discrepat, ita et de eo, ad quem poeta h. l. respexerit: quamquam inter eos fere convenit, *atque*, non *aut*, h. l. legendum et *Aegyptium atque Arabarchen* vel *Alabarchen* non diversos, sed unum eundemque hominem esse. Baptista Pius (Adnotatt. poster. c. 93.) quemvis designari putabat mollem atque effeminatum; Parrhasius (epist. XXIII.) et Ptol. Flavius (Coniectan. c. 49.) Iosephum, ducem a Iudaeis creatum et, si D. Hieronymo fides habenda, propter virtutem ac vaticinium de imperio Vespasiani statua triumphali donatum; Gyraldus (in Dialog. XXXIX.) et Alciatus (in Praetermiss. II.) Tiberium Alexandrum, *Ἀλεξάνδρῳ* Alexandriae, fratrem Philonis Iudaei, vel eius filium eiusdem nominis, Procuratorem Iudaeae et illustrem equitem Romanum; (de quibus v. Ioseph. XX, 3. Lips. ad Tac. Ann. XV, 28. et Hist. I, 11. II, 74. 79.) Britannicus autem et alii Crispinum Aegyptium, quem Lubinus mordaciter Arabum principem appellari existimabat, quasi omnium vernerum ex Arabia summum, h. e. pessimum, quem vero a Nerone (calvo IV, 38. h. e. Domitiano) *Arabiae principem esse factum* dicit Schol. MS. in cod. Fauchetii, v. Achaintre ed. Iuven. Paris. 1810. T. II. p. 80. et Miscell. Obs. crit. Vol. V. T. II. p. 267. Quod si verum est, nec potius coniectura, ex h. l. ducta; (quae tamen ingeniosa videtur et admodum probabilis) non est, quod dubitemus, quin pessimus ille homo significetur, qui mali Principis gratia e servili conditione ad summum fastigium evehctus est, et in quem Iuvenalis etiam Sat. I, 26 seq. et IV, 1 — 28. 108. 109. acerrime invehitur.

Equidem olim suspicabar legendum esse *Aegyptius*, *atque* vel *aut Alabandus*, ut servi immanantur, ex Aegypto

et Caria (cuius urbs *Alabanda* inf. III, 70. et passim memoratur) Romam deducti ibique ad amplissimos evecti honores Sed in re tam obscura ignorantiam profiteri malo quam variis incertisque coniecturis indulgere.

EXCVRSVS

ad Sat. I, 157.

Versus perobscurus, cuius et lectio et interpretatio tam dubia est atque tam parum commode expedita ab editoribus, ut Pithoeus profiteretur, nullum in his Satiris locum esse, quem ex Grammaticorum glossis minus grammatice intellexerit. Varietatem lectionis supra ad h. l. enotavimus: nunc paucis recensēbimus potiores virorum doctorum coniecturas. Nonnulli legendum putant *qui ducit*; Withof. et Schrad. *pix ducit*; Flavius et Ach., versu hoc post 159. posito, *deducat*; Lipsius ad Sen. de ira III, 3. ex vet. cod. *Et latus mediam sulcus diducit arenam*, quod probarunt Scaliger Emend. Temp. lib. V. et Ferrarius Elect. II, 7. qui omnes *sulcum* intellexere de fossa in media arena, qua vivi nonnumquam defossi sint et cremati. Ita et Io. Fr. Gronovius, qui tamen ad Sen. l. l. ex MSS. Britan. reponendum censebat *lucebit et diducet*, verbaque poetae hoc sensu capiebat: Fac Lucilium vixisse aevo Neronis et pro Mucio posuisse Tigellinum, nihil certius fore spondeo, quam ut luceat in illa taeda molestae tunicae et defossus in *media arena sulcum latum diducat*, mediam arenam sulco aperiat ac dividat. Lectiones illae minus forsā probabuntur, quam interpretatio verborum *sulcum diducit*; et hanc adscivi, quia cum viris magni nominis errare malo, quam cum Hein. et Heinr. mirari, eos haerere et errare potuisse in loco satis perspicuo et vix una vel altera fallaci scripturae macula impedito, et etiam nunc aliquem neacire, qualis per tot lustra prodest notatio Gesneri ad verba Plin. Pan. XXXIII, 3. *nemo spectator miseras voluptates unco et ignibus expiavit*, scil. haec: „Unco, quo iniecto traheren-

tur per arenam: *ignibus*, quibus in tunica illa molesta urerentur homines. Utrumque supplicium coniungere videtur Iuvenalis I, 155 seq. ubi *lucebis et deducis* legentium puto.“ Pro certo iis sumenda videntur, quae dubitantius protulerit vir summus et modestus, verbaque poetae sic exponenda: Si Tigellinum famosis carminibus notaveris, tunica indueris molesta, stipesque per medium agitur guttur, et unco traheris per mediam arenam. Fortasse tamen non deerunt, qui dubitent primum, exempla reperiri hominis, utroque supplicio affecti, et satisfacere hanc Heinr. adnotationem: „forsan rectius legitur *Aut latum* cet., nisi ex ipsa apud Plinium iunctura vulgatum *et* tueri aliquis velit;“ deinde, poetam de homine, qui unco per vias urbis trahatur, bene dixisse *deducis sulcum arena*, et *media arena*; denique, magnam inesse vim in loco Plinii, eiusque memorem tum fuisse Iuvenalem. Erunt quoque haud dubie, quibus non minus grata sit mitis sapientia Gesneri, quam ingrata et odiosa inhumanitas et arrogantia paene inaudita duumvirorum illorum, qui Klotzium aemulari malunt, quam virum illum, quem iustis nonnumquam ornant laudibus, sed saepius quoque, quam velint pro summa eius reverentia, alucinatum esse profitentur in eis, quae passim ex Satirico tractaverit. Maxima etiam auctoritas est Ioh. Fr. Gronovii, viri (ut Heinr. verbis utar) incomparabilis, cui omnes principatum in his literis concedunt. Nihilominus tamen secius improbabunt passim coniecturas eius et emendationes, quas h. l. ne sanae quidem sententiae esse dicunt. Tam humanum itaque est, (quod ipse Heinr. profitetur) errare, tam aequum, errantem in viam comiter reducere! tam grata est sapientia, cum humanitate simul et urbanitate coniuncta!

EXCURSUS

ad Sat. II, 7.

Memorabilis est lectio *puteum* in 59. et 60. Ita iam olim coniecere H. Valesius et Graevius. Ille h. l. ita inter-

pretabatur: „Si quis Aristotelis et Pittaci statuam in bibliotheca collocat, Cleanthis autem signum aliquod archetypon ad puteum ponit, quod hic, antequam philosophus stoicus esset, aqua ex puteis haurienda sese tutabatur; et videtur mos fuisse tum Cleanthis imagines prope puteos collocandi.“ Hic vero, qui idem persuaserat Nic. Heinsio: *iubet Cleanthas servare puteum*, habet imagines Cleanthis, ex puteo aquam haurientis vel hauriendis aquis apud puteum stantis. Nam Cleanthes, ab inopia vexatus, ut interdiu studiis literarum vacare posset, operam suam locavit Atheniensi cuidam, cuius hortum nocte aqua, ex puteis hausta, irrigaret, unde et *Φοεάριος* dictus est. v. Suidas, Diogen. Laert. et Sen. Epist. 44. Id omnino arridere potest: sententiam tamen illam paulo durioribus obscurioribusque verbis expressam esse facile intelligitur; (nisi forte *puteum Cleanthis* legendum) neque vulgata lectio inepta videtur. *Pluteus* s. *pluteum* proprie dicitur asser parieti affixus, vel armarium, repositorium, scrinium, parieti inclusum, in quo imagines seu libri reponerentur; et hinc ipsa quoque bibliotheca aut museum. Sic forte ap. Pers. I, 106. et ap. Sidor. cuius verba Britann. laudavit: *Hic libri affatim in promptu: videre te crederes aut grammaticales pluteos aut Athenæi cuneos aut armaria exstructa bibliopolarum et bibliothecarum*. Lipsius in Synt. de biblioth. c. 10. huc etiam refert: vetus distichon, imagini Virgilianae subscriptum, *Lucis damna nihil tanto nocueré poetæ, Quem præsensat honos carminis et plutei*, (h. e. videtur vivere, qui in libris et imagine vivit) et *sigilla plutealia* ap. Cic. ad Att. I, 10. ubi tamen optimi libri *sigillata putealia* exhibent.

E X C V R S V S

ad Sat. II, 149 - 157.

Esse aliquid pro vulg. aliquos olim suspicabar tamquam exquisitius, et nunc recepi e cod. Schurzfl. Probavere hanc lect. Schurzfl., Schraderus et Burm. ad simil.

loc. Prop. IV, 7, 1. qui haud dubie Iuvenalis animo obversabatur: *Sunt aliquid Manes; letum non omnia finit, Luridaque evictos effugit umbra rogos.* Utrique forte praeiit Homerus II. Ψ, 103. 104. Ὡ πόποι, ἣ ῥά τις ἐστὶ καὶ εἰν αἶδαο δόμοισι Ψυχὴ καὶ εἰδωλον, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν. Ibi in antiquiss. cod. MS. Lips. pro τις legitur τι, quod non spernendum iudicabat Ernesti, ut sensus esset: Non ergo falsum est, apud inferos esse ψυχὰς cet. Eodem sensu Graeci scriptores passim dixere εἶναι τι, et Ovid. Met. VI, 543. si numina Divum sunt aliquid. Cf. Mitscherl ad Hor. Od. I, 4, 16. et Jacobs ad Anthol. Gr. Vol. I. P. II p. 305.

Vs 150. pontum 1. 70. 75. 76. 81. 82. sed contum 2 — 12. 14. 15. 17. 19. 27. 44 — 69. 71 — 74. 77 — 80. quod restitui, quoniam tanta auctoritate firmatur aptiusque videtur h. l. ubi Iuvenalis subtiliter illas fabulas et commenta poetarum explodit. Respexit, opinor, verba Virg. Aen. VI, 502 seq. (ubi etiam, ut h. l. versu seq., de magna umbrarum, transmitti cupientium, turba agitur) *Ipse Charon portitor ratem conto subigit velisque ministrat Et ferruginea subvectat corpora cymba.* — Nic. Heinsius pro *Et pontum* vel *contum* malebat *Et Porthmeum* vel *Porthmeaque et*; (v. Burm. ad Virg. l. l.) at Sterke in Actis literariis societatis Rheno-Traiectinae Lugd. Bat. 1793. 8. T. I. p. 174. *Et cantum et Stygio ranas* cet. h. e. ranas cantantes. Ita legitur in cod. 16. idque placere potest propter exquisitam loquendi formam, et locum Aristoph. de Ranis Act. I. Sc. 4. ubi Charon, ad remum agendum excitans Bacchum, suavissimos dicit ab eo auditum iri ranarum cantus, si remo incumberet. Sed nostra omnium fere librorum lectio non videtur sollicitanda, eaque numerus rerum fabulosarum augetur.

EXCVRSVS

ad Sat. III, 90. 91.

Miratur vocem angustam, qua deterius nec Ille sonat,
(a) *quo mordetur gallina marito.* Sententia horum verbo-

rum non obscura quidem, sed parum commode expressa videtur; etsi interpretes tantum non omnes difficultatem eorum vel non senserunt, vel callide dissimularunt. Libri tamen non variant, nisi quod *deterior* legitur in 15. et 24. *maritus* in 16. *Illa* et *quemordetur* in vet. cod. Claverii; unde hic legendum putabat: *qua deterius nec Illa sonat, quas vel quum mordetur gallina (a) marito*. Quae lectio rationi et veritati convenire videtur et Ill. Iacobsio et novissimo Juvenalis editori Achaintre. Enimvero sonum exilum, stridulum raucumque non gallina edit, quum mordetur, sed gallus gallinaceus, postquam iniit eam et momordit. Bredenkamp in Syntagmate Opusc. scholast. (*Magazin für öffentliche Schulen und Schullehrer*, Vol. I. P. II. p. 439. 440.) corrigit: *Illa* scil. vox, *qua mordetur gallina a marito*, vel *qua deterior nec Ille sonus, quo cet.* Idem *mordetur* dictum accipit pro *obiurgatur*, quia sonus galli, si gallinas increpare videatur, ingratisissimus sit et singularis. Sed verbum *mordere*, si de gallis adhibetur, proprio videtur sensu capiendum.

Equidem suspicor, vel *quo* positum esse pro *a quo*, ut XII, 44. *lances a Parthenio factas*, vel pro eo substituendum *cui*, et *quo* vel *cui marito* doctius dictum pro *ille maritus, a quo mordetur gallina*; quemadmodum ap. Horat. Sat. I, 10, 16. *Illi, scripta quibus Comoedia prisca viris est*, et ap. Sil. I, 280. *Haud alium vidit tellus, cui ponere finem Non posset mors una viro*. Hanc coniecturam interpretationemque ceteris praeferendam, sed sanum esse locum censet Hein., quum plura inveniantur exempla ablativi omissa praepositione, v. c. ap. Horat. Od. I, 6, 1. (*scriberis Vario — alite*) Auson. Epig. I, 16. (*celebraris vate superbo*) Tac. Ann. III, 3. (*Tiberio et Augusto cohibitam*) Mel. III, 6. (*Erythia, quam Geryone habitatam accepimus*) et in aliis aliorum locis, laudatis a Cort. ad Sall. b. Jug. 15. et 21. ab Oudend. et Ruhnck. ad Suet. Caes. c. 19. Idem vero inf. ad XII, 44. monet, in verbis *lances Parthenio factas* Dativum esse *Parthenio* et constructionem vel tironibus notissimam, *Parthenium*

autem nomen caelatoris nobis ignoti. Quidquid vero ex his placuerit, sententia est eadem, quam interpretes fere omnes in h. l. inesse putarunt: *Miratur vocem angustam, exilem vel raucam, quae non minus ingrata est, quam vox galli, gallinam mordentis, h. e. postquam momordit gallinam; tum enim ultra vires urgere solet vocem acriusque intendere.* Bene h. l. comparatur locus Quintil. Inst. XI, 3. *Vox ultra vires urgenda non est: nam et suffocata saepe et maiore nisu minus clara est, et interim elisa in illum sonum erumpit, cui Graeci αλωγμὸν nomen a gal-lorum (et graculorum) immaturo cantu dederunt.*

Plathner haec adnotavit: „Abstrusius quid poetam notasse, fidentissime tibi praesto. Notum est, Cybeles sacerdotes *Gallos* vocari. Erat autem hoc hominum genus lascivum, et tantum non in ipsis templis muliebria patiebatur. Sed plerique etiam testiculos ponebant bilibres, (v. inf. VI, 371 seq.) et lascivae mulieres eorum concubitu maxime delectabantur, quod non gignebant. (v. inf. VI, 366 seq.) Alterutrum Noster tetigit, tetigit tamen. Nam priori modo satirice *gallinam* vocat Gallum; posteriori vero, quod magis videtur, *gallina* erit adultera, quae cum Cybelico solebat. Nam et Gallis istis vox exilis; (v. sup. II, 111.) porro et *mordendi* verbum sic aptissimum: notae quippe amantium blandientes morsiunculae ex Prop. IV, 3, 25. 5, 39. et Ovid. Am. I, 8, 98.“ Cf. intpp. Horat. Od. I, 13, 12. Vereor tamen, ne poetae sic obtrudantur, quae ipsi non in mentem venere; etsi ingeniosa certe haec videbuntur iis, quibus lubet, in talibus ingenio indulgere.

E X C U R S U S

ad Sat. III, 231.

Vox *lacertae* admodum torsit interpretes. Britannicus eam accepit de vermiculo, h. e. re vel levissima; Firm. Didot in edit. Ach. de humili et parva casa, quale est lacertae latibulum, Gall. *un trou de lézard*; Schol. vetus,

Farnabius, Grangaeus et alii de agello aut hortulo quam minimo, ubi yix unica lacerta latitare possit ac discurrere, ut soleat. Horum sententiae favet Martial. XI, 19, 10. 11. *rus, In quo nec cucumis iacere rectus, Nec serpens habitare tota possit.* Nonnulli *lacertae* pro *lacerti* dictum vel hoc reponendum censent, ut tantum designetur agri, quantum est spatium brachii inter scapulae et cubiti ossa; quemadmodum nos dicere solemus *ein Fufs Landes*; vel *eine Hand voll Erde*. Bahrdt ita *παρὰ πόσιν*: dominum tanti, quantum lacertus vel brachium sanum firmumque colere valeat. Heinsius ad Ovid. Fast. II, 578. omnino *lacerti* legendum putabat, coll. inf. XIV, 293. Arnob. lib. III. (ubi Neptunus *maenarum et piscium dominus* vocatur) et Martial. XII, 59, 8. quem versum sic emendabat: *maenae dominus pediculosae*, h. e. pisciculi marini, non magni pretii, (ut *lacertus*, de quo v. Comm. inf. ad XIV, 131.) et sale condiri soliti in vasis s. orcis, (ut *lacerti*, apnae, scombri, siluri, pelamides, gerres, cordillae) quo vescerantur ut plurimum mendicabula hominum pediculosa. Heinsii emendationem probavit Schraderus. Alii vero suspicantur, pro *lacertae* vel *latebrae* vel *lacernae* substituendum esse. Posterius hoc sensu capiebat H. Valesius: *lacernatum* semper esse posse libere, non semper togatum ac toga, longa veste, impeditum, ut Romae.

Nihil horum mihi satisfacit, et crediderim potius, Iuvenalem scripsisse *tabernae*, h. e. casae, (quo sensu *tabernae* *pauperum* et *obscuras* dixit Horat. Od. I, 4, 20. et Art. poet. v. 229.) et *quocumque* non pro *quovis*, sed pro *qualicumque* posuisse. Quidquid vero legas, sententia h. l. est: praestat alio quocumque loco agellum et hortulum, vel res tenues ac nullius fere pretii, quam Romae multas aedes ingentesque opes possidere.

E X C U R S V S

ad Sat. III, 238.

Druso est lectio omnium fere librorum. Quae si vera est, Iuvenalis respexisse videtur ad somnolentiam Ti. Claudii Drusi Caesaris, de qua v. Suet. Claud. c. 5. et 8. Recte tamen monuerunt iam viri docti, non bene *Drusum* iungi cum *vitulis marinis*, h. e. phocis, et ingeniose coniec- cerunt *somnum urso* vel rectius *somnos urso*, quod etiam legitur in 45 a m. sec. 50. et 64. Notum est, ursos esse somnolentos et per hiemem potissimum in lustris suis deli- tescere, indulgentes somno et nihil comedentes. v. Aristot. hist. anim. VIII, 22. et Auctor libri de mirab. auscult. p. 1155. Praegnantēs etiam ursae, ut verbis Plinii VIII, 36. s. 54. utar, *primis diebus bis septenis iam gravi somno premuntur, ut ne vulneribus quidem excitari queant: tunc mirum in modum veterno pinguescunt cet.* (Conf. Aristot. l. l. et Solin. c. 26.) Idem Plinius lib. IX, 13. s. 15. do- cet, *nullum animal graviore somno premi* phocis, (cf. Op- pian. Hal. I, 408. et intpp. Virg. Ge. IV, 432.) iisque *vitulorum* nomen inditum esse, quod *ipsis in sono* (non *somno*) *mugitus sit*: (ἀφίησι δὲ ὁμοίαν φωνὴν βοῶν, Ari- stot. H. A. VI, 11.) unde et Gallis *veaux de mer* di- cuntur.

Quae quum ita sint, mens poetae ita h. l. capienda vi- detur: strepitus curruum aurigarumque tantus eat, ut vel animalia somniculosa expergetacere queat. Nam non per- cepit Graevius, qui haec adnotavit: „Qui vitulis marinis Romae possit somnus excuti, dicant, qui eos dormientes vi- derunt aut Romae, aut usquam terrarum. Locum men- dosum esse nemo non videt. Legendam autem videtur *Druso vetulisque maritis*. nam senes sunt somnolenti: quam- vis alia possit ratio dari, cur vetuli mariti, qui iuenculas duxerunt, somno alto sopiti faciant.“ H. Valesii nota est: „lego *Eripiunt* (omnem omnino tota nocte) *somnum Druso*, homini delicati somni, *vetulisque maritis*, anibus aut certe senibus, quorum somnus deterior et interruptus.“ Jacobs

emend. *vituliove*, quia hoc Drusum, somnolentum hominem, vitulis marinis exaequet, non, ut *vitulisque*, in uno loco quasi coniungat; quod ineptum ei videtur.

E X C V R S V S

ad Sat. IV, 24 — 27.

Markland. in Epist. Crit. p. 152. hunc locum sic distinguit et emendat: *Multa videmus, Quae miser et frangi non fecit Apicius: haec tu Succinctus Pharia quondam, Crispine, papyro? Hoc pretium squamas?* Adiecit has rationes: „Vox *Pharia* valentior videtur ad excitandam invidiam et odium adversus Crispinum, utpote Aegyptium, quam illa altera *patria*; et, quod summum est, si *patria* retineas, non exinde colligere potes, cuius regionis fuerit Crispinus: *patria* enim *papyrus* non necessario *Aegyptiam papyrum* denotat, quoniam in aliis etiam regionibus nascebatur papyrus.“ Sed contra eum iam ita disputavit Schrader in Observatt. p. 19. „Papyrus Aegyptia adeo nobilis erat, ut Nilus amnis papyrifer appellaretur et Niliaca papyrus ab omnibus celebraretur. v. Muncker. ad Fulgent. I. p. 19. *Succinctus* igitur *patria papyro* notat et designat Aegyptium. Sed contra *succinctus Pharia papyro* non necessario significat Aegyptium, quoniam sic succingi poterat alienigena. Deinde constabat inter omnes, Crispinum esse Aegyptium: sufficebat ergo *patria*. Denique receptae lectioni firmissimum praesidium est in v. 32. ubi poeta similiter siluros Crispini *municipes* vocat. Cf. Salmas, ad Solin. p. 939.“

Vs. 25. *Hoc pretio squamae* (sc. emuntur, h. e. tanto pretio piscis scil. a te *emitur* vel *emtus* est, quod verbum mox sequitur *omittiturque* in affectu) 1. 61—63. 68—73. 75. 76. 82. *Hoc pretium squamae* (h. e. tantum pretium est s. ponis mullo s. mulli, piscis squamosi, a te *emti*) 7. 10. 11. 14—17. 19—27. 29. 45—50. 54—60. 64—67. 74. 83. 84. et omnes codd. Paris. prob. Schradero. Sed piscem potius *squamas*, quam *squamam* dici crediderim. Neque

tamen placet duplex illa ellipsis: *hoc tu facis? hoc pretio squamae emuntur? Suspicio poetam scripsisse: hoc pretio squamas scil. emisti?*

Vs. 27. Ferrarius in Elect. I, 18. *maioris* legit contra metri leges, et hunc locum ita interpretatur: „*Apulia* hic non est regionis nomen, sed mulieris praedivitis orbae, quae donatos a captatoribus pisces carius vendebat: duos enim hic de more perstringit Iuvenalis, *Crispinum*, qui millibus sex (i. e. CL coronatis) nullum emerat, et *Apuliam*, quae hamata hereditarum munera, inter quae iure nulli tunc fuere pretiosissimi, maioris vendebat. Cf. inf. VI, 39. 40. et inpr. V, 97. 98. ubi de *Aurelia* sermo est, quod nomen et h. l. fidentius ponerem, si codex manu exaratus ad manus esset, ut sit: *sed maioris Aurelia vendit.*“ Sic etiam multi interpretes *Apuliam* putarunt mulieris nomen esse ap. Horat. Od. III, 4, 10. ubi v. Benth. — Rectius mentem Iuvenalis percepisse videtur Henninius, qui haec notavit: „Iusta indignatione exagitat agri pretio piscem emtum, quum sex millibus extra Italiam in provinciis ager emi potuerit, immo quum et in ipsa Italia, in fertili illa *Apulia*, (cf. ad IX, 55.) *maiores agri* quam in provinciis venirent eo p. pretio: oblique vero taxat Romanos, qui usque adeo ab antiqua frugalitate desciverint, ut susque deque habita agri colendi ratione prae nimio gulae luxu *piscem* potius emerent, cuius singulas libras, si modo adulatoria vanitate de magnis maiora non fuerint dicta, venientibus etiam in ponderis rationem *squamis* et interaneorum reiectaneis, singulis millibus pensarent, quam ut eo pretio agrum sibi compararent. Cf. Colum. Praef. ad lib. de R. R. Obiter etiam vellicat superbum illud delicatorum nepotum patrii soli fastidium, qui non dubitabant plaris emere agros in provinciis, quam ut *maiores* fertilioresque eodem pretio in ipsa Italia, in fertili illa *Apulia*, sibi compararent. Legendum ergo sensu plano et obvio: *Provincia tanti Vendit agros; et maiores Apulia vendit.* Tangit etiam obiter Appulorum gulam, cui ut obsequerentur, agros suos

viliori pretio vendebant. *Tò sed* a librariis est ex finali litera *τὸν* agros praecedentis, et monachorum scriptura *set*, ut sexcenties in vett. MSS. et saepius ad Martial. monuit Scriverius; aut si quis *τὸ sed* tolerare velit, nostram sententiam admittat saltem. “*Praedia Appula* laudantur etiam inf. IX, 55. ubi cf. Comm. — Prateas tamen et alii non male suspicantur, minoris quam alibi venisse agros Apuliae, quod magna eius pars, quam poeta respexerit, montibus aspera fuerit ac sterilis, (v. Horat. Sat. I, 5, 77 seq. et Senec. Ep. 87. et 91. ubi haec leguntur: *Agri suburbani tantum possidet, quantum invidiose in desertis Apuliae possideret*) vel quod Apulia infestetur Atabulo vento, qui plantas frigore adurat, de quo v. Horat. l. l. Senec. Nat. Quaest. V, 17. Plin. XVII, 24. Gell. II, 22. Alex. ab Alex. III, 22. H. Valesii nota est: „Si Juvenalis ita scripsisset, necessario addidisset haud dubie mensuram agri venalis, v. g. bina aut trina iugera, ut sensus constaret. Scripsit igitur: *Vendit apros, sed* multo maiores nullo isto et provinciae suae nomine commendatiores *Apulia vendit*.“

Ceterum scripturam *Appulia* pro *Apulia* revocavi e 60—63. 65. ne metrum laboraret: nam primam syll. voc. *Apulia* brevem esse, intelligitur ex Horat. Od. III, 24, 4. et al. Neque tamen eandem ob causam auctore Schurzfl. emendandum: *et maiores terra Appula vendit*: nam secunda quidem syll. *τὸν Apūlus* s. *Appulus* corripitur a poetis, sed *τὸν Apulia* et *Apulicus* semper produciuntur, v. c. ab Horatio in Od. III, 24, 4. in Epod. III, 16. et in Sat. I, 5, 77.

E X C V R S V S

ad Sat. V, 9—11.

In v. 10, qui a librariis videtur corruptus, nulla neque librorum lectio nobis satis facit, neque coniectura virorum doctorum.

Iam pro Tam 58. — quum possis vitiose (nam posterior syll. verbi *possis* longa est) 10. 11. 14—17. 19—22. 24. 25. 27. 45—50. 54—61. 63—68. 70—74. et XXVII codd. Paris. *quum poscis* 65. (Paris. 1505.) 69. *quum possit* 23. 44. 62. 75. 76. et VIII MSS. Paris. in his Alex., Colbert. 1. et Thuan. 1. *quin possis* 13. *posses et* 26. Haec est omnis varietas lectionis, etiam ea, quam Henninius p. 911. enotavit.

Prateo iudice satius est, poeticam ferre licentiam, quam sensum pervertere. Despauterius malebat *poscit*; quo tamen nihil proficitur. Ascensius emend. *Tam ieiuna fames*, tu tam famelicus, *quum possit* scil. fames, h. e. quum possis, *honestius illic et tremere* cct. vel *Tam ieiuna fames, quum poscis*, quando cupis *tremere honestius illic*, in iniuriosa divitum coena, *et mordere sordes* s. immundas reliquias *farris canini*, panis adeo duri, quem ne canes quidem comesse possent. Priorem emendationem, cui et libri favent, non improbat Prateus et reliquis praefert Plathner, ut poeta eleganter tribuat fami, quod orator famelico tribuisset. — Lubinus et Graevius reponi iubent *quin poscis*, sed diverso modo haec verba et interpretantur et interpungunt. Ille sic: *quin tu longe honestius poscis*, postulas et praeoptas mendicando potius tremere et sordidum comedere panem, quam turpiter adulando idem facere in divitum mensis. Hic vere ita: *Tam ieiuna fames?* famesne tanta est, ut illas patiaris contumelias? *quin poscis?* cur non mendicas? *honestius est, illic*, in crepidine aut ponte, *et tremere*, frigus pati, *et sordes farris mordere canini*, et sordido pane vesci, quam in mensa divitum tam indigna pati. Hanc lectionem distinctionemque receperunt Henninius et post eum alii. Sed *poscere* simpl. poni pro *mendicare* vix crediderim. — Grangaeus, Britannicus et alii h. l. tacent et difficultatem eius vel non sensisse videntur, vel sapienter dissimulasse.

Equidem non tantum mihi sumserim, ut rem acutegisse mihi persuadeam. Quum vero in lectionibus co-

dicum nemo facile acquiescere et levissima unius literae mutatione carminis nitori atque dignitati consuli queat; veniam spero mihi datum iri, quod in illarum locum aliam (*quum pol sit*) substituerim, quae facile corrumpi potuit ab indoctis librariis, quam tamen, simul ac meliora edoctus fuero, lubens damnabo. Ea certe admissa non video, quid in h. l. displicere possit, si ita cum exposueris: *Tantine* pretii est tibi vel a te aestimatur *iniuria coenae*, h. e. coena iniuriosa, convivium, in quo tot talesque iniuriae tibi ferendae sunt? tanti coenam divitum nobiliumque facis, ut propter eam illas tolere iniurias? *tam ieiuna fames*, (ut ap. Ovid. Met. VIII, 790.) tantane et tam dira est fames tua; ut tantas ob eam et tot iniurias patienter feras? *quum pol*, profecto, (ut *edepol*, *ecastor*, *hercle*, *meecastor*, *mehercle*) *sit honestius*, *illic*, in crepidine vel ponte, *et tremere*, frigore horrere, (quia pauper male vestitus est, ut taceam, quod Grang. monet, plerumque ficti tremere, qui stipem mendicent, unde et forte *tremens Iudaea* dicitur inf. VI, 543.) *et sordes farris mordere canini*, panem sordidum edere, qualis canibus datur? Cf. Martial. X, 5, 5.

Hanc lectionem nunc repudiarem, nisi eam viri summi in literis ad me datis assensione sua comprobassent et aliae, a *Manso* et *Heineccio* substitutae, (nam plures mihi non innotuerunt) aliquot mihi scrupulos iniecis-
sent. Huius de sententia non inepta est emendatio mea, sed lenior medicina, si verbis transpositis pro *quum possis* legatur *possis quum*. Enimvero sic et hiatus insolens est concoquendus, et metrum laborat: nam *quum* produ-
citur propter caesuram et hiatum; (v. ad IX, 118.) neque assequor, cur ipsa traiectione verborum lenior sit medicina, quam permutatio literarum *s* et *l*, in primis si ex hac exoriatur sententia, quae et gravior satiricoque poeta dignior sit, et doctior librariisque ignotior. Iudice *Manso* totus omnino locus ex scriptura codicum ita restituendus:

Tantine iniuria coenae?

Tam ieiuna fames quum possit honestius illic

IVVENAL. VOL. I.

X

Et tremere et sordes farris mordere canini.

nisi quis malit

Tam ieiuna fames? quae possit honestius cet.

sensus vero apertus est et quidem hic: An tu iniuriosam divitum coenam tanti facis, quum famem tuam ibi adeo non expleas, ut honestius fuisset, in crepidine aliqua aut ponte frigore uri et esurire? Mihi autem et utraque lectio, et interpretatio non unam dubitationem iniecerunt. Ut taceam, in satiricorum poetarum oratione, quae pedestri similis esse solet, figura paulo audaciori *famem dici tremere et mordere panem*, in altera lectione emendatur vulgata, quod mihi tamen vituperationi fuit, altera neque dicendi genere, (*tantine iniuria coenae, tam ieiuna fames quum possit—canini?* nam ita proprie interpungenda aut duplex interrogatio ponenda est) neque sensu facili et apto commendari, utraque autem, saltem illa explicatio a mente Iuvenalis abhorrrere videtur. Is enim non famem hoc modo et in illis conviviiis haud expleri, sed *inhoneste* tantum, appositis vilioribus epulis vinisque, pelli contendit, et pauperes ridet clientes, qui duas praetexere solent causas, quare a patronis ad coenam vocari ament, honorem sibi ab illis praestitum et gratuitam famis expletionem. Itaque docet, hanc coenam, etsi honorifica videri possit, tamen *iniuriasam* esse nec tanti, quanti ab iis ducatur, aestimandam, et *famem* eorum non tam diram, ut non alia ratione et facile levare queat, quum ventres nihil est frugalius et natura paucis contenta; *honestius* autem, mendicorum pauperumve more *tremere*, quam tali coenae adhiberi, et *sordes farris mordere canini*, quam famem in illis conviviiis propulsare vilioribus cibis vinisque. Hinc deinde colligit, clientes illos inani honoris specie et spe potius bene coenandi, quam famis explendae, duci.

E X C V R S V S

ad Sat. V, 90. 91.

90. *Quod propter* 23. — *Bochare* 19. 20. 23 a m. pr. *Boccare* 11. 17. 24. 25. 46—50. 55. 57. 59. 61—69. 71—73. 77. *Bocare* 21. *Bolcare* 22. *Bochore* 27. *Bocchore* 11. 58. Hoc arridere potest, ut significetur Aegyptius oleumque Aegyptium pessimi odoris. Cf. Comm. ad v. 88. *Bocchoris* rex et legislator Aegyptiorum, notissimus ex Eusebio, Syncello et aliis. v. Diodor. p. 29. 41. 59. Plutarch. Opp. T. I. p. 901. ed. Frft. et Mémoires de l'Acad. des Inscr. et B. L. T. XIX. p. 20 seq. Maurorum etiam regem *Bocchorem* vel *Bocchum*, non *Boccharem*, dictum putabant Salmas. et alii. — *lavabat* 17.

Versus 91. ante v. 90. legitur in 11. Non male; iudice etiam Rigaltio. Eum vero totum esse delendum, tamquam pannum a scholastico quodam adsutum, semper suspicatus sum: admodum certe languet, et magis grammatici, quam poetae, acumen sapit. Quis enim ferat h. I. *quod* toties repetitum et triplicem olei notationem? Nunc video, versum abesse ab 8. et 75. prob. Schurzfl. qui ingeniose suspicatur, eum esse scholium, subiungendum verbis vet. Schol. *Significat oleum Tripolitanum* et ad v. 90. adponendum, ut itaque interpres causam dicat, cur nemo cum *Bocchare* h. e. *Afro* velit lavari, quod scilicet ille, tamquam adhuc sit in Africa, ubi a serpentibus cavendum sibi sit, oleo Tripolitano malique odoris inungatur. Scholion autem versu expressum esse, non est quod mireris. Id enim tum casu, tum arte scholastici fieri, et sententia vix aliter soluta oratione efferri potuit. Optimis quoque scriptoribus prosaicis, Cicroni, Livio, Sallustio et aliis multos excidisse hexametros, quis est qui ignoret? Exempla dabunt Scheller in praeceptis stili bene lat. p. 735. Pott ad Epist. Iacobi I, 17. et Nolten in Lex. v. *versus*. Fraus etiam tum facilis est interpolatoribus, tum difficilis ad detegendum in poetis satiricis, qui

sermoni propiora scribunt; de quo v. Horat. Sat. I, 4, 40—62. Cf. inf. Excurs. ad IX, 123.

Afros exhibent 13. 21. 22. 82. *Afris* 77. *atris* 10. 11. 12. 14—17. 19. 20. 23—27. 45—50. 54—74. 76. 81. et omnes codd. Paris. Quae lectiones probae sunt omnes; et miror, C. Valesio ineptum insolensque visum esse *atris*, quod nunc cum Ach. e MSS. recepi. Est solenne epitheton serpentium, quorum aliquot genera sunt atro colore. Cf. intpp. Horat. Od. III, 4, 17. Bentl. ad Horat. Sat. II, 8, 95. (ubi eadem est varietas lectionis) Heyne ad Virg. Ge. I, 129. et al.

E X C V R S V S.

ad Sat. VI, 64—66.

Tucia 22. *Tutia* 27. 47. 54. 63. *Tuscia* 11. 19. 23. 25. 46. 48. 56—60. quam lect. multi probant, quia cum *Appula* iungitur. Huic tamen voci responderet potius *Tusca*, et illa matronarum nomina non petita a regionibus populisque Italiae, sed a Iuvenale conficta videntur; nisi potius hic matronam s. puellam peregrinam *Appulam* eo sensu dixit, quo Horat. Epod. II, 39 seq. *pudica mulier* — *Sabina qualis aut perusta solibus Pernicis uxor Appuli*. Cf. inf. ad X, 299. *Tuccia*, quod iam alii monuere, videtur h. l. Vestalis illa esse, quae hausta cribro aqua pudicitiam suam probavit; qualia et Plin. VII, 35. Suet. Tib. 1. alique de Claudia narrant. v. Valer. Max. VIII, 1, 5. (ubi conf. Intpp.) et Plin. XXVIII, 2. et 8. (ubi cf. Harduin.) quibus locis similiter libri variant et *Tutia*, *Tuscia*, *Tuccia* exhibent. Cf. Ernesti clav. Cicer. in Ind. histor. voc. *Tutia*. — *Apula* 19. 21. 22. contra leges metri.

65. 66. Retinui etiam nunc vulgatam lectionem, nisi quod maximam distinct. posui post *amplexu* et verba *Subitum*, *Miserabile* et *Longum* maioribus literis initial. exprimenda curavi. Possis etiam scribere: *Subitum et Miserabile longum* (diu) *Attendit*; vel interpungere: *Appula*

gannit, Sicut in amplexu, subitum et miserabile, subito et miserabiliter. Sed nostra et scriptura et distinctio praestare videtur et ellipsis copulae ante *Longum* Iuvenali frequentissima est. v. ad IV, 63. in Var. Lect. *subat et miserabile longum Attendit* rustica mulier et minus experta delicias, emend. Barth. Advers. XXIV, 5. ubi monet, verbis *subare, catulire, adhiinnire* et similibus belluinam effrenemque hominum libidinem exprimi. Cf. Plin. X, 63. Lucret. IV, 1193. Horat. Epod. XII, 11. al. Aptissimum est h. l. *subat*, quoniam cum *gannit* iungitur: (ut, in Anthol. Lat. v. Comm.) sed reliqua tum verba sic interpungenda: *Appula gannit, Sicut in amplexu, subat et miserabile*: (h. e. miserabiliter) *longum Attendit Thymele; Thymele tunc rustica discit*. Ita omnino legendum putat Manso, qui monet, se non videre, quid me moverit, ut, reiecta praeclara emendatione, *subitum* meum et *miserabile longum* tuerer, quam quemque suus sensus doceat, quam durum sit vixque ferendum illud, cum uno eodemque verbo *attendit* coniunctum. Enimvero moverunt me leges modestae criticae, quas saepius mihi inculcavit, et quod ille contendit quidem, non vero probavit, lectionem a me servatam, quae tamen non mea est, sed vulgaris omnium librorum, plane ineptam esse, neque tres voces uni verbo commode iungi posse. Veritatem quoque huius emendationis in dubium vocavit vir doctus in Ephem. Hal. (*Allg. Lit. Zeit.* a. 1814. pl. 223.) ubi monet, verba *longum attendit* nimis tenuia esse et languida post illa *vesicae non imperat, gannit* et *subat*, maioremque forsitan obscenitatem in iis latere, ad verbum vero *discit* omnino supplendum esse, quod a pantomimo expressum sit et a se visum.

Attendit Thymelen 31 b. 48. 49. *Tymele* 19 a m. pr. *Tymele* 21. 22. — *dum rustica* 16. *tum rustica* 47. 54. 57: 58. 64.

E X C V R S V S

ad Sat. VI, 116—120.

In optimis editionibus post voc. *uxor* comma, post *una* v. 119. colon vel semicolon, et v. 120. post *Sed* et *galero* commata reperiuntur: quo scabra et hiulca efficitur oratio. Nonnulli v. 117. post *cubili* punctum ponunt. aut saltem *sumere* v. 118. pro *sumebat* dictum putant: quo non tolluntur difficultates, sed augentur. Ego distinctionem mutavi: at ne sic quidem omnia bene procedunt ac fluunt; nam deest copula *et* ante *Sumere*, (cuius tamen ellipsis Iuvenali solennis est; v. ad IV, 63.) et verbum *linquebat*, duobus versibus interiectis, non satis commode ad *virum* dormientem v. 116. videtur referri posse. Male etiam tempora verbarum subito mutari, *linquebat*, *intravit*, *prostitit*, *ostendit*, monet Ach. Sed tales orationis duritiae passim in poetis concoquendae neque sunt tantae, ut propterea necesse sit, vel versus 117. et 118. parenthesi includere, quod Lubinus, vel versum 119. post v. 116. ponere, quod Schurzfleisch. suadebat. Pro *Linquebat* v. 119. Hein. coni. *Inde ibat* vel *Atque ibat*. Manso hunc locum saepius tentatum ita emendandum putat et constituendum: *Dormire virum quum senserat uxor, Ausa Palatino tegetem praeferre cubili, Linquebat, comite ancilla non amplius una. Sumens nocturnos meretrix Augusta cucullos, Sed nigrum flavo crinem abscondente galero, Intravit calidum cet.* Ita vero hunc locum non emendasse videtur, sed depravasse; quod etiam aliorum est iudicium, v. c. viri docti in *Hall. Allg. Lit. Zeit.* a. 1814. pl. 223. qui tamen, si non parenthesin illam, certe vulgatam distinctionem et minorem post *uxor* revocandam, versum vero 118. *Sumere nocturnos, meretrix Augusta, cucullos* interpungendum putat et verbum *abscondente* cum *ancilla* iungit, quia sic illud *Sed* aptius sit. Enimvero hoc etiam vulgari interpretationi satis convenit et dura mihi videtur ellipsis *abscondente* scil. *ei*, et quidem iam eunti.

E X C V R S V S

ad Sat. VI, 124—126.

Versum 124. post v. 126. ponendum censebat Schurzfleisch. Ego potius eum post v. 125. legendum crediderim, quod etiam Rigaltio, et Ach. placuisse video. Sed vulgaris quoque verborum ordo bene se habet. *tibi pro tuum* legitur in 11. quod melius et satirice omnino dictum videbatur Schurzfleischio. Barthius (Advers. XXX, 2.) putans, verbum *ostendit* nimis leve et ab h. l. alienum esse, emend. *offenditque*, quod sensu obsceno dicitur Varroni in Marci pore ap. Nonium. Sed cur lux lucernae non sufficit ad ostendendum ventrem?, et cur hoc alienum a tantis libidinibus? *Sub clara nuda lucerna eet.* de eadem re dixit Horat. Sat. II, 7, 48 seq. et Sen. de Ben. VII, 9. extr. *Matronae nostrae ne adulteris quidem plus sui in cubiculo, quam in publico ostendunt.*

Versus 126. post v. 129. legitur in 74. et post v. 128. in vetustis codicibus, e quibus eum primi restituerit Io. Cuspinianus in vita Sigismundi Caes. p. 400. et Pulmannus: nam plane abest ab 10. 11. 14—17. 19—23. 25—27. 45—73. 75—77. et XXX codd. Paris. Henninius monet, se retraxisse eum in suum locum, unde monstrante viam sensu exciderit ob praetextatam licentiam, mox vero a curiosulis receptus eo migraverit, quo non quadraret. Eiectus est ab iis, qui rei obscenitate offendebantur: eodem tamen, quem nunc occupavit, loco, iam exstat in 24. et 84. ad marg. In utroque vero cod. legitur *Continueque iacens*, et praeterea in illo, *cunctorum pro multorum.*

E X C V R S V S

ad Sat. VI, 188.

Barthius in Advers. XXIV, 5. hunc versum putabat spurium esse et alienum ab h. l. ubi optima sic interpoletur sententia. „Scilicet, inquit, quidam semi-Gallus aut

Italus aut adeo Germanus doluit illo aevo scisse Graece delicatas illas loqui, suo vero turpius esse nescire Latine loqui, quae barbarae alioqui non nimis essent.“ Neque ego dissimulo, mihi semper displicuisse hunc versum, qui magis acumen orationemque rhetoris vel etiam interpolatoris, qui loci Cicer. in Comm. laudati memor erat, quam satirici poetae redolet, atque a codd. 13. et 22. abest. Inopportuna etiam est vox *magis*, et manca h. l. sententia, quae quomodo commode expleri possit, vix adsequor. Num sensus est, turpius esse Romanis Latine, quam Graece, nescire? an turpius esse iis nescire Latine, quam Graece loqui? an, quod Ach. monet, (cui versus videtur ad rem aptissimus) quum Romanos multo magis dedecet, Latine nescire loqui, quam deceat Graece scire et Graeca Latinis intempestive miscere. Omnia haec non modo languent, sed etiam male expressa sunt.

Olim arbitrabar, fraudem librarii in hoc versu latere; idemque suspicati sunt Henr. Stephanus (in dialogo de bene instituendis Graec. ling. studiis p. 92.) et Lubinus. Ille emendabat, *Quo sit turpe magis*; hic melius, *Quum sit turpe minus*, quod recepit Marshall. ut mens poetae sit: Quandoquidem minus turpe et inhonestum esse reputatur, linguam vernaculam ignorare, quam sermonem Graecum non intelligere. Ego olim tentabam: *Omnia Graece* scil. proferunt s. loquuntur, *Quum sit turpe magis nostris ea scire Latine*, vel *Quae sit turpe magis (turpius) nostris (nostratibus) nunc scire* (quod compendiose scribitur *nc scire*) *Latine*, quam Graece eloqui, quoniam tam foeda sunt et inhonesta. Sed nihil horum nunc mihi arridet, et vix dubito, quin versus hic pauius sit, a scholastico quodam adsutus, quo rescisso expedita sunt omnia.

E X C V R S V S

ad Sat. VI, 276.

Locus obscurus et a librariis forte corruptus. *ceruca* 16. 48. *coruca* 23. *caruca* 13. Rectius forsitan *curuca* 17—22, 24. 59. 60. vel *curruca* 2. 3. 5. 10—12. 14. 15. 25. 45—47. 50. 54. 56—58. 64. 68. 70. 74. 77. 81. 82. Neutra vero vox alibi reperitur, et barbarae videbantur Alciato Parerg. Iur. VII, 5. qui vel *urtica*, vel cum aliis *eruca* reponendum censebat. *eruca* 61—63. 65—67. 69. 71—73. Ita dicitur insectum parvissimum, brassicas depascens, Gr. *καμμη*, Germ. *Raupe*; non *uruca* vel *huruca*, quae tamen scripturae in quibusdam libris Invenalis, ut et Columellae aliorumque, reperiuntur. *uruca* 1. 75. 76. *huruca* 49. 55. Vellem tamen Alciatus verborum simul illorum, quae substituit, sententiam adiecisset, quam haud facile expedias; nisi forte hominem nihili stolidumque *erucam* vocari censeas, quemadmodum Plautus Truc. V, 5, 50. *campas* pro *nugis* dixerit. — *cucurra* s. *cocurra* emend. Scriber. et sic a Carisio h. l. citari monet. Vetus scholion h. l. est: „*Uruca* mimolegi stupidi nomen finxit, quia ferme quasi frequenter fallitur, quum agit personam mariti: (aut ex emendat. Schurnfl., qui a femina sua sic frequenter fallitur, quum adsciscit personam mariti) vel, ut alii dicunt, genus est animalis foedi, spinosi, ut ericius. *Uruca* autem est proprie illud, quod in faba nascitur, ut gurgulio.“ Conf. Stewech. ad Apuleii Apolog. p. 495. Salmas. Exerc. Plin. p. 893. et ad Tertull. Pall. p. 187.

parvis/imum
o Simpliciora
o Sapientate
etc!!

E X C V R S V S

ad Sat. VI, 343.

Simpvium restitui ex 1. 10. 17—20. 24. 68. 69. 71—73. quae scriptura etiam reperitur in Plin. XXXV, 12. s. 46. Cic. ap. Non. 4. n. 434. et Varr. ibid. 15. n. 12. Vetus scholion h. l. est: „*Simpvium*, vsa sacrifi-

ciis aptum, in quo Pontifices lavare (leg. *quo P. libare*) solebant: *simpuvium* autem, quia omnes sacerdotes *simul bibebant*; unde *simpuviatrix* illa dicitur, quae porrigit peculum ipsum." *Sympuvium* 11. 12. 14 — 16. 22. 25. 26. 45. 47. 48. 50. 54. 56—67. 74. 77. 81. 82. *Sympinium* 49. 55. quod a *symnives*, comibendo, dictum putant. *Simpluvium* 21. 23. *Symptium* 46. *Sympullum* 70. At forte scribendum *Simpulum*; vel, si veteres Romani, ut vulgo putant, secundam syll. huius voc. non produxere, sed corripuere, *Simpullum*, quod etiam editum in 75. et 76 Festus: *Simpulum*, inquit, *vas parvum*, (forte *simplum* i. simplex) *non dissimile cyatho*, (vel ligneum, vel fictile) *quo vinum in sacrificiis libabatur*, unde et mulieres rebus divinis deditae *simpulatrices* dicuntur. Varro L. L. IV, 26. *Quo vinum dabant, ut minutatim fundarent, a guttis guttum appellarunt; et quo sumebant (vinum) minutatim, a sumendo simpulum nominavere. In huiusce locum in convivii e Graecia successit epichysis et cyathus, in sacrificiis remansit guttum et simpulum. In Fulgent. de prisco serm. et in Isidori Glossis simpulo convivae dicitur, et simpulator amicus sponsi assiduus cum eo in convivio. In Inscriptt. simpulararius, qui simpula facit. Figuram simpuli exhibet Causens Mus. Rom. T. II. p. 3. tab. 2. Conf. Harduin. ad Plin. XXXV, 12. s. 46 et Ernesti clav. Cicer.*

EXCURSUS

ad Sat. VII, 12.

Magna est h. l. varietas librorum, et nostrorum et Parisiensium, in nominibus propriis. *Alcyonem* 15. 23. 25. 26. 50. 56—60. 67. 70. 77. 82. *Alcyone* Aeoli, alia Marpesiae, alia Atlantis filia. v. Heyne ad Apollodor. I, 7, 4. et 9. III, 10, 1. *Halcyonem* 61. 63. 65. 66. 74. *Halcyonem* 62. 68. 69. 71—73. — *Alcinoem* 14. 16. *Alcinoen* 27. 45. 47. 48. 55. *Alcinoe* Stheneli, et alia Polybi filia. De illa v. Apollod. II, 4, 5. de hac Parthenii

Erotica c. 27. *Alcinohen* 49. *Alcynoem* 24. *Alcyonem* 10. 54. 64. *Alchinoem* 22. *Alchinoen* 17. 20. *Althinoen* 21. — *Alcione* 46. *Alcionem* 18. 19. *Alcionen* 60. *Altionem* 12. — *Alcithoen* 1. 75. 76. unde suspicor, h. l. *Alcithoen* legendum esse. Schraderus vel *Autonoen* e VI, 72. vel *Alcathoen* ex Ovid. Met. IV, 1. substituendam putabat. Sed *Alcithoe*, Ἀλκιθόη, non *Alcathoe*, Ἀλκαθόη, dicebatur mulier Thebana, quae spretis Bacchi Orgiis in vespertilionem mutata est. v. Heins. ad Ovid. l. l. — *Alcinoum* 4. Hoc nomen fuit Hippocoontis filio, de quo v. Apollod. III, 10, 5. et regi Phaeacum, notissimo ex Hom. Odys. Z, 197 seq. H, 57 seq.

Bachi 21. 22. *Pacci* 1. quod forte non respuendum, et a nobis nunc receptum est. *Paccius* et *Faustus* videntur esse nomina poetarum, et *Alcyone*, *Thebae* ac *Tereus* tituli tragoediarum, quas illi scripsere. *Paccius* poeta sic non nisi h. l., quod sciam, memoraretur, ut et *Faustus*, nisi hic idem est, qui perstringitur a Martiale XI, 65. *Paccii* tamen vel *Pactii* et *Pacciae* passim laudantur in antt. lapidibus et inf. XII, 99. Cic. ad Div. IV, 16. Tac. Hist. IV, 41. et Ann. XIII, 16. 36. XV, 12. Martial. XIV, 78. al. *Bacchi* quoque, si haec lectio vera est, non Dei nomen esse crediderim, sed poetae nobis ignoti, qui forte non *Bacchus*, sed *Bacchius* dicebatur, quod nomen passim occurrit. v. Benth. ad Horat. Sat. I, 7, 20. At vix dubito, quin librariis debeat hoc nomen, quod illis notius erat, et ad Deum, *Alcithoes* punitorem, ab iisdem relatum sit: ut adeo poeta scripserit *Alcithoen Pacci*. Utrumque recepit Ach. Neque tamen magnopere repugnaverim, si quis *Alcyonem* s. *Alcyonen* vel *Alcinoen* propter auctoritatem librorum retinere malit. Possis etiam suspicari, pro *Baccho* s. *Bacchio* et *Paccio* substituendum esse *Accium* s. *Attium*, insignem poetam tragicum, qui Pacuvii bellique Numantini temporibus vixit; vel potius, suadente C. Valesio, legendum esse *Bassi*, ut designetur Saleius Bassus, de quo v. inf. ad v. 80.

Pro *Terea* male *Therea* 24. et *Terrea* 19. 23. De

Tereo v. Comm. sup. ad VI, 644. et inf. ad v. 73. Fuit argumentum ac titulus multarum tragoediarum, quas Sophocles, Euripides, Livius Andronicus, L. Attius aliiq̃ue scripserunt. Sic et *Thebais* (h. l. *Thebae*) inscripta olim non modo carmina heroica, sed etiam tragoediae, v. c. eiusdem Attii et Senecae.

E X C V R S V S

ad Sat. VII, 62.

Euoē restitui ex 4. Est nota vox Baccharum *εὐοῖ* (ex *εὐοῖ*) et exclamatio, quum praesentis numinis sensu perturbarentur ac furerent, ut *εὐᾶν* et *σαβοῖ*, (v. Virg. Aen. VII, 389. et Ovid. Met. IV, 522.) unde Bacchantes *Βῆιοι γυναικες* dicuntur Eurip. Phoen. 660. et ipse Bacchus passim *Εὐϊός*, *Euius*. v. Barnes. ad Eurip. Bacch. 141. et Bourdin. ad Aristoph. Thesmoph. 999. Eadem voce etiam Horatius in summo enthusiasmo usus est Od. II, 19, 5. 7. — *ohe* 10. 15. 24. 25. 50. 54. 56—60. 62—69. 71—74. 77. quod probabant Britann., Farnab., Schurzfl., Bahrdt et alii, coll. Horat. Sat. I, 5, 12. II, 5, 96. Martialis. IV, 91, 1. Plant. Aulul. I, 1, 16. al. quibus locis festidium satietasque hac voce designatur. Sed *ohe* multi dixere, *euoē* vero praeter Horatium nemo, nisi de ipsis Bacchis: adeoque hac voce magis, quam illa, carminum Horatii indoles et character adumbratur, ut mox v. 68. seq. Virgilianae Aeneidos, habito respectu loci de Alecto Aen. VII. Errant autem, qui *euoē* et *ohe* vocabula esse synonyma, vel *ohe* etiam in Horat. l. l. scribendum existimant. — *euhoē* 9. et 23 a m. pr. ut ap. Sidon. Epist. VIII, 9. *Forsitan Satiricum illud de Satirico non recordaris: Satur est, quum dicit Horatius Euhoe.* — *hohe* 11. 13. *hoe* 16. 17. 22. 27. 45. *ehohae* 21. *Heuhoe* 14. 18 — 20. 23 a m. sec. 49. 55. *Heuhoē* 12. 46—48. 61. 70. 75. 76. 82. — Conf. Horat. Od. II, 19, 5. 7. et Virg. Aen. VII, 389. quibus locis eadem librariorum aberrationes reperiuntur.

EXCVRSVS

ad Sat. VII, 80.

Iaceat Lucanus in hortis Marmoreus 12. 14. et V codd. Paris. ut emend. Gronov. Obs. III, 13. extr. probb. Burm. ad Anthol. II. p. 66. et Schurzfl. qui audacter totum h. l. ita corrigebat: *iaceat Lucanus in hortis Marmoreus, Sit Serrano tenuisque Saleio Gloria tanta licet, quid cet.* ut sententia h. l. esset: statuas poetis positas non solvere aes alienum, quo teneantur. Sed, ut alia taceam, ita certe *stet* dicendum erat, non *iaceat*. Sic *aeneus ut stes* ap. Horat. Sat. II, 3, 183.

et pro at 11. 14—25. 27. 30. 45—50. 54—63. 65—69. 71—73. sed malebat Gronov. l. l. — *Sarrano* 11. 18—21. 23. 24. 28. 30. 59. 61—63. *Sarano* 27. 46—48. 54. 58. 64. *Sarnano* 22. Gentis Atiliae cognomen in numis et marm. *Saranus* vel *Saranus* scribitur, et a devictis *Sarranis*, Tyriis, (nam *Sarra*, שרר, priscum Tyri nomen, de quo v. Cell. XIV, 6.) h. e. Poenis, vel potius a *Sarrano*, antiquo Umbriae oppido, (unde *Sarranates* dicti Plin. III, 14.) deducitur a Drakenb. ad Sil. VI, 62. et Perizon. Animadv. hist. c. 1. p. 24. et 33. ubi doctissime de familia agitur Atilia multique errores vulgares refutantur. Vulgatam contra scripturam *Serranus* tuentur Heins. ad Virg. Aen. VI, 845. et alii, qui propter historiam, ex Cic. Rosc. Amer. c. 18. Plin. XVIII, 3. et Valer. Max. IV, 4, 5. notissimam, Atilio hoc cognomen a *serendo* datum putant. Ita tamen *Serenus* vel *Seranus* certe dicendus erat. — *Saleo* pro *Saleio* 71. *Salivo* 48. *Salino* vel *salino* perperam 10—12. 14—17. 19—24. 45. 46. 61—63. et forte vetus Schol. cuius glossa ex emendat. Pith. et Schurzfl. sic legenda videtur: „Nomina sunt poetarum pauperum; aut a *Serrano* vase fictili, in quo Atilius *Serranus* solebat mendicare (forte *manducare*). *Saleio* (f. *Salino*) *tenui*: ait mendicorum catillum fictilem, in quo ea, quae salsa sunt, apponuntur.“ Ascensius probabat utram-

que lectionem *Sarrano* et *tenui salino*, quod *marmoreis hortis* opponi arbitrabatur. Sed v. Comm.

E X C V R S V S

ad Sat. VII, 120.

Mira est in hoc versu varietas lectionum. *Pelamydum* 1—3. 5. al. *Pelamidum* in quibusdam libris, ut *πηλαμίδες* ap. Aristot. VI, 16. *Pellamidum* 17 a m. pr. 19. *Pilamidum* 21. Sed *πηλαμύς* et *πηλαμύδιον* rectius scribi monet Hesychi. *Pelamydes* dictae forsā *παρὰ τὸ ἐν τῷ πηλῷ μυεῖν*, quod in luto se occultant, saltem *ἀπὸ τοῦ πηλοῦ*, a luto, in quo eas nasci dicit Festus. *Pelamydum Afrorum* et *veteres epimenia bulbi* 4. prob. Ian. vid. Comm.

aut abest a 19. aut *veteres* 5. 12. 15. 25—27. 46—77. et *veteres* 2—4. 10. 11. 14. 16—18. 20—24. 45.

Mox *Afrorum* pro *Maurorum* libri tantum non omnes, quos sequutus sum, 2. 3. 5. 10. 11. 16—25. 27. 28. 45—50. 54—69. 71—74. 77. Deinde *epimenia* 1—5. 10. 11. 12. 14—18. 20—23. 26. 27. 45—50. 56. 58. 63. 70. 74—77. *epymenia* 24. *epimedia* 19. *epimenida* 25. 54. 55. 57. 61. 62. 64—68. 71—73. quod probant Calder., Britann. et Farnab. ut appositio sit, quoniam Plinius XIX, 5. dicat, ex genere bulborum esse *scillam*, et duo genera *medicae*, masculum albis foliis, femineum nigris et tertium genus cibus gratum, quod *epimenidium* vocetur. Hinc nonnulli *epimenidia* emendant, ut sit proceleusmaticus, et Ge. Merula *epimendia*, quae lectio reperitur in 59. 60. 69. Fuere etiam, qui suspicarentur *ormenia*, caules. Has coniecturas sugillavit Cassaub. ad Athen. II, 22. et defendit nostram lectionem, ex qua tamen commodam sententiam vix elicias. v. Comm. Quid, si scribatur *epimaenia*, et poeta hoc vocab. effinxerit ex Gr. *ἐπιμαίνεσθαι*, insanire, furere, inpr. amore, unde *ἐπιμαίνια*, scil. *φάρμακα*, dici possint amoris remedia sive stimuli? *Bulbis* enim stimulari Venerem, notum ex Athen. II, 64. X, 58. ed. Schweigh. Plin. XIX, 5. s. 30.

XX, 9, 40. Martial. III, 75, 3. XIII, 34. Ovid. Rem. Am. v. 797. 798. et Colum. X, 105. 106. ubi Pompon. haec notavit: „Genera bulborum Graecis nominibus notantur, differuntque odore, suavitate, sapore, colore, magnitudine, omniaque ferventis naturae sunt, ideo libidinem accendant. Pythagoras de bulbis librum composuit Megarensibus. M. Varro et Apicius scribunt: *aqua decoquant bulbos, qui Veneris usum quaerunt*; hoc modo in nuptiis apponuntur.“ Conf. ibid. Wernsdorf in Poet. Min. T. VI. p. 56. 57. — *bulli* 11. 21. 43. probb. Schurzfl. et Lips. Epist. Quaest. IV, 25. ubi laudantur Glossae ad oram cod. Diviaci scriptae: *Bulli, pisces exigui vilissimi*, et e Glossar. vet. edito ab Henr. Stephano: *Bulli, χρυσόξανθαροι*. Idem tamen Lipsius monet, vulgatam lectionem non spernendam videri, quum et Martialis IV, 46, 11. *bulbos* ponat inter munera, causicidis mitti solita, et Plinius XIX *bulbos* in *Africa* natos maxime laudari dicat.

E X C V R S V S

ad Sat. VII, 218.

Acœnonoëtus nomen fictitium paedagogi, quod restitui e vet. Schol. qui exponit: „Eunuchus paedagogus, aut communi carens sensu, (*ἀνοινονόητος*) proprium papatis.“ Cf. Gell. XII, 12. et inf. ad VII, 73. ut de *pappate* sup. ad VI, 633. *Acœnonoëtus* 70. 75. 76. 81. 82. quod putant esse Graec. *ἀνοινώνητος*, alienus a familiari consuetudine, (ut ap. Cic. ad Att. VI, 1. et 3.) et hinc arrogans, vel rigidus, severus. Grangaei nota est haec: „*ἀνοινώνητος* Graecis est exacte verum rectumque persequens; vel qui nihil habet cum alio commune; aut cuius alter particeps non est: hic enim paedagogus partitur alterius mercedem, at nemo cum illo.“ Sed Schurzfl. iam recte monuit, ita *Acœnonoëtus* scribendum esse, quod tamen h. l. leges metri non permittunt. — *Acuncteus* 20. *Achinetus* ipse 15. 16. *Achenetus* ipse 24. *Acaenetus* ipse 10. 27. 46—49. 54. 56. 57. 64. *Acenetus* ipse 18. 19. 23. 25. 45.

58. 60. *Acoenetus ipse* 59. *Acoenetus ipse* 11. 14. 17. 21. 22. *Acoenitus ipse* 50. 55. 61—63. 65—69. 71—74. 77. quod credunt esse nomen vel proprium, vel fictum ab a priv. et κοινός vel κοινότης, ut designetur homo, qui sui tantum, non communis commodi rationem habeat. *Ilud ipse*, quod in plerisque libris legitur, ab ingenio hominis, lacunam versus explentis, profectum videtur.

E X C V R S V S

ad Sat. VIII, 147.

Damasippus ex 10—12. 14—27. 45—50. 54—69. 71—74. 77. omnibusque MSS. Paris. praeter Putean. restitui h. l. et v. 151. et 167. ubi vetus Schol. monet, ita legi in aliis codd. Haec lectio firmatur omnium fere librorum auctoritate et h. l. aptissima est. Ficto nomine designatur vir nobilis et δαμάσιππος, domitor equorum, qui vulgo Graecis ἰνπόδαμος dicitur. v. Comm. ad I, 59. *Damasippus* etiam cognomen fuit Liciniae gentis et notissimi Praetoris, qui Carbonem interfecit; (v. Vellei. II, 26. et Cic. ad Div. IX, 21.) nec non eius, qui statuas amabat, de quo v. Horat. Sat. II, 3. Cic. ad Att. XII, 29. 33. et ad Div. VII, 23.

Lateranus 70. 75. 76. 81. 82. cod. Pnt. et 1. inf. v. 167. Ita quoque significatur quilibet nobilis vel summus magistratus: nisi re vera talis olim Lateranus vixit. Ex hac familia clarissimus fuit Plautius Lateranus, Messalinae adulter et Consul designatus a. U. C. DCCCXIX, quo in Neronem coniuravit et occisus est. v. Tac. Ann. XI, 30. 36. XIII, 11. XV, 49. 60. *Lateranorum egregiae aedes*, quarum mentio fit inf. X, 17. sitae in Coelio monte, quo loco deinde exstructa D. Iohannis aedes sacra et basilica, quae a Constantino M. dono data est Sylvestro, summo Pontifici, et vulgo nunc *Lateranum* dicitur. Conf. notata in Var. Lect. ad VII, 139.

E X C V R S V S

ad Sat. VIII, 190.

Vox *triscurria* in omnibus fere libris legitur, sed expeditu difficillima est. Fortasse ita dicuntur admodum vel extreme scurrilia scil. facinora, (ut *triparcus*, *trifur*, *trifurcifer*, *triportentum*, *trismegistus*, *triveneficus*, *tripeditus*) non, quod Prat. et Ach. putant, triplices in circodiscursus. — Scaliger de Emend. Temp. lib. V. et ad Catull. corrigit *transcurria*, ut poeta innuat, patricios transiisse ad *scurras*, orchestram vel potius ludos, h. e. ex senatoribus factos esse *scurras*. — Libri non variant, nisi quod *triscuria* exhibent 11. 18. 21 a m. sec. 23. 46—48. 58. 64. de qua lect. Scaliger l. l. ita disputat: „Novi, qui malit scribere *triscuria*; nam *triscurium* ingens cura, ut est reipublicae, quae sane cura digna fuerat patriciis. Priscianus: Composita a verbo *Curo*, *Securus*, *Obscurus*, *Tricurium*. Festus ex Livio: *Solicuria* in omni re curiosa.“ — *tricharia patriciorum* con. Petitus ad Leges Att. p. 245. seq. (p. 329. ed. Wessel.) quoniam spectaverint cruciarium Laureolum in *tricha* destitutum. — *strictoria* omnino legendum putabat Is. Voss. ad Catull. p. 55. 56. ubi haec notavit: Sic vocabantur tunicae strictae, quibus non histriones tantum et comoedi, sed et ipsi quoque patricii et senatores, deposita toga et neglecta honoris et dignitatis suae ratione, in conviviis, in ludis et spectaculis, passim et palam spectabantur.

E X C V R S V S

ad Sat. IX, 37.

Ita leguntur Graeca in 1. 70. 75. 76. 81. 82. In reliquis vero codicibus ab indoctis librariis vel prorsus omisa sunt, v. c. in 25. 27. 45. 58. 61. vel admodum corrupta, et in multis quoque non graecis expressa literis, sed latinis. Nec mirum: *Graeca sunt; non leguntur.* ἤθ' αὖτε γὰρ γλυκεῖος ἀνδρὰ κίραϊδον 10. 18. 23. 48. 50. 56. 57. 59. 60. 62—69. 71—74. et XI codd. Paris. quae verba vulgo referuntur ad *blandas tabellas*, et ita explicantur: *Homi-*

IVVENAL. VOC. I.

Y

nem enim cinaedum blandi dulcisque moris scil. εἶναι πρέπει, vel simpl. πρέπει, esse decet & convenit. Sed dura est haec ellipsis, neque intelligitur, cur poeta haec Graece dixerit. Nam quod putant, summam Virronis molliem indicari, quum Graecus sermo plus suavitatis blanditiarumque habeat et effeminati sit, eo uti, id quidem parum probabile videtur. — ἦθους γὰρ γλυκεῖα ἄνδρα κίναιδον 47. ἦθους γλυκὺς ἄνδρα κίναιδον 46. ἦθους γλυκεῖος μὴν ἄνδρα κίναιδον 20. ἦθους καίπερ γλυκὺν ἄνδρα κίναιδον 49. 54. 55. αἶθος γλυκὺν ἄνδρα κίναιδος 14. 17. αἶθος γλυκὺ κίναιδος ἄνδρος 19. εἶτος γλυκὺ καὶ ἀνδρα κίναιδος 24. ἦθους γλυκὺν ἄνδρα κίναιδον 11. Alias aliorum nugas praetermittimus. — Schurzfleischii nota est haec: „Qui ex Homero rem repetunt, acute ii quidem, sed Iuvenalis non fuit acutus, qui tam simplicem sensum graecis verbis dixerit. Vox ἄνδρα in codice nostro literam secundam puncto subnotatam habet. Id notat, literam eiiciendam esse. Quid si nos punctum illud unicam elegantissimam doceat scripturam, et monstret, in Iuvenale emendandum esse: αὐτὸν γὰρ ἐφέλκεται ἄστρο κίναιδον, vel propius ad veterem scripturam αὐτὸν δ' ἔλκει γλυκὺν ἄστρο κίναιδον. Sed prior lectio, quum parodia sit pressior, plane placet, et spondere ausim, ita Iuvenalem scripsisse, ut Naevolo persuadeat, fortaniam in turpibus etiam rebps a genesi dependere, et simul idem credentes Romanos derideat. In Schol. pro ipse ad se trahit possis legere ipsum astrum trahit vel se trahit, ut legerit, οὐ γὰρ αὐτὸν ἐφέλκεται ἄστρο κίναιδον.“ Mihi spetior facetiorque videtur nostra lectio, neque adsequor, cur Iuvenalis illa Graecis expresserit verbis, vel, si Homericam in rem suam convertere voluit, de quo vix dubitare possis, tam multa immutaverit, nec potius acutam Homeri sententiam variatione unius vocis lepide transtulisse censendus sit. v. Comm.

EXCVRSVS

ad Sat. IX, 40.

Sententia huius loci est: *Computat accurate cinaedus avarus, quaecumque mihi dono dedit, ac cœvet, et tamen*

libidini indulget, cui imperare non potest; vel, calculum et rationes mecum subducit, dum explet libidinem. *Cevero* proprie significat clunes movere more canum, (v. Comm. ad Sat. II, 21.) et aptius h. l. verbum est, quam *canet* vel *cavet*, quae plerique interpretes pro eo substituerunt. *ac cavet* 1. 60. 65. 69. 70. 75. 76. 82. et *cavet* 31. 49. 54. 55. 61—63. 66—68. 71. 72. 77. 81. et cod. Put. *atque cavet* adversus metrum 25. 56. 57. *atque cenet* 59. vitiose. — et *cavet* 24. 73. Rectius *atque cavet* 10—12. 14—23. 27. 45—48. 50. 58. 64. 74. et XXXIV codd. Paris. „Id sensum satiricum minus offert, sed honestiorem: *cavet* scilicet ne in computatione decipiatur et ne plus aequo in suum draucum conferat,” Brit. et Ach. *Cavet*, ne plus accipiat servulus, PRAT. Eandem lectionem defendit Schurzfléisch. his verbis: „Poeta Naevolum, quod nihil a divitiis donorum acciperet, consolatus est a v. 32. reiciendo culpam in astra, homines etiam cinaedos regentia. Finito sarcasmo v. 38. seqq. infert Naevolus, illa patienter quidem se ferre, sed hoc intolerabile esse, quod quidam pathici sint avari, qui etiam, quae dederint, obiciendo exprobrent et omnia accurate computent pactamque mercedem inde decurgent. Quis inde non videret, *to cavet* h. l. *ἀρονον* esse, ubi non nisi de rationibus agitur? Sed ille mos est quorundam Criticorum, ut non nisi vocabula casca aut etiam praetextata in bonos auctores inculcent, ad nescio quos codices provocantes.” Enimvero *cavet* in plerisque legitur libris, nec video, cur alienum sit ab h. l. ubi poeta ostendit, ridiculum esse hominem, qui, dum libidinem expleri cupiat, tam avarus sit, et libidinem eius maiorem esse avaritia.

E X C V R S V S

ad Sat. IX, 60—62.

Melius ne 59. 60. a quibus etiam *hic* abest, ut ab 25. 57. *melior* 27. 47. *melior nec hic* 48. 58. *melius nae* — *legatus flet amici* 24. idque malebat Britann. hoc sensu: *nae*, profecto, *hic*, Romae, *melius*, cum maiori emolumento, *legatus*, internuncius et veluti leno *flet amici put*

santis cymbala, sacerdotis Cybelei: maius lucrum ita faciet puerulus rusticus, qui pauperrimus est et aliud nihil habet, quam matrem et casulam et catellum. Grangaeus: Certe melioris conditionis est comes idemque drancus Galli cymbala pulsantis, quem per provincias errans stipem mendicandi gratia ducit una cum matre cet., quam ego, qui tecum soleo. Non magis probanda Achaintrii explicatio: An hic rusticus infans, verna, legatus, ex testamento datus, relictus, melius fiet sc. portio hereditaria vel proprietas (alterutrum subauditur) amici tui cymbala pulsantis, quam mei, qui cet.? Omitto alias aliorum nugas.

Vs. 61. *cacullis* 8. 9. 75. 76. h. e. servis rusticis, vernis; propr. servis militaribus. v. Plaut. Trin. III, 2. 95. et Pseud. Argum., Varr. L. L. IX, 3. et Fest. Vulgatam lectionem ex Sat. XI, 153. XIV, 167. 179. ortam putabat Pithoeus. — *cum lusore* 10. 12. 15. 16. 18 — 25. 45. 46. 48 — 50. 54 — 69. 71 — 73. *cum iussore* 11.

Vs. 62. *legatum* ex 1. 48. 75. cod. Put. et altero Pithoei post Farnab. Lubin. Prat. et Maïttar. substitui pro vulg. *legatus*, quae lectio inepta videtur, certe ineptas peperit interpretationes. Nescio, utrum legerit Ferrarius, qui Elect. II, 16. h. l. ita exposuit: *meliusne* ergo, i. e. lautius legatum Villici filius capiet a pathico, quam drancus ipse, qui non agrum colit, sed dominum? At sic poeta dixisset *legatarius fiet*, vel *legatum capiet*: neque ita satis congruunt reliqua verba *cum matre et casulis cet.*

E X C U R S V S

ad Sat. IX, 123.

Hic versus, qui silentio praetermittitur ab interpretibus, quoties eum legi, semper me offendit; (nam et languet meraque repetitio est v. 119. et *idcirco* plane ineptum videtur h. l.) semperque putavi, hanc esse glossam in margine adscriptam ad v. 119. *his praecipue causis, ut linguas mancipiorum contempnas*. Quorum verborum haud dubie interpretamentum fuit: *Idcirco ut possis linguam contempnere servi*; quod quam in textum irreperet, perperam

librariis in eum, quem nunc occupat, locum est translatum, et *possim* repositum pro *possis*, quod tamen et ipsum in 17. 18. 24. 46 — 49. et quibusdam MSS. Paris. legitur. Eo minus autem illi dubitarunt, quin haec verba ab ipso poeta essent profecta, quum glossa ista versus esset hexameter; quod vero vel casu fieri potuit coeco, vel parva verborum transpositione. Conf. Excurs. ad Sat. V, 90. 91.

Has coniecturas vidi postea firmari auctoritate non tam cod. 13. e quo hic versus una cum seq. eiectus est, (ut trecenti alii; unde haud quidquam fere momenti habet in re critica) quam duorum MSS. Paris., a quibus abest, et codicis vetustiss. 8. in quo versus 118 — 124. hoc ordine ac modo leguntur:

*Vivendum recte, cum propter plurima, tunc est
Idcirco, ut possis linguam contemnere servi,
Praecipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas. nec lingua mali pars pessima servi.
Deterior tamen hic, qui liber noverit illos,
Quarum animas et farre suo custodit et aere.
Utile consilium cet.*

Hinc Pithoeum quoque iam olim versum hunc tollendum de medio, ut supposititium, aut potius duplicem quasi censuisse animadverto. Sic in eodem MS. mox post v. 134. legitur hic: *Gratus eris. tu tantum fucis imprime dentem.*

E X C V R S V S

ad Sat. X, 150.

Distinctionem maiorem posui post *elephantos*, non post *tepentis*, ut hic quoque versus ad superiora et ambitum finesque Africae referatur. Henninius et alii hunc versum connectunt cum seqq. ut sensus sit: Aethiopiae et *elephantis*, h. e. Mauretaniae s. Africae *rursus*, adhuc, *additur*, adiungitur Hispania. Sed non bene sic Africa designatur et vox *imperiis* additur. *Versus* pro *Rursus* coni. H. Vales. hoc sensu: ad Aethiopiam versus aut adversus

Aethiopiam et terram elephantorum. Ego olim suspicabar legendum esse *Prorsus*, plane. Sed v. Comm. — *aliosque elephantos* exhibent 10. 14 — 27. 45 — 50. 54 — 74. ut epitheton ad diversitatem vel terrarum Libyae, in quibus elephantanti sint, vel elephantorum in Mauretania et Aethiopia, seu Aethiopia occidentali et orientali, vel ipsorum Aethiopum spectet. De hac v. Comm. eamque significari putabant Grangaeus, Rigalt. et alii, ut *alii* propr. non *elephantanti* sint, sed Aethiopes. Cf. Stat. Theb. X, 85. Multo probabilior videtur emendatio Plathneri, qui *albosque* coniiciebat coll. verbis Ptolemaei: *Iuxta Libyam magna Aethiopum regio, in qua elephantanti, albi omnes, et rhinocerotes et tigres sunt.* Elephantanti vulgares sunt fere cinerci, (*grau.*) rariores rubri s. rufi, et rarissimi candidi; unde in regnis Pegu et Siam de solo titulo *Regis candidi elephantanti* cruenta olim bella orta esse memorat M. le Blanc in Itinerar. Hac emendatione recepta totus hic versus ad Aethiopiam denotandam pertinet. Sed in Aethiopia *omnes* elephantos fuisse candidos, quis sibi persuaderi patiat? et *albi* ap. Ptolem. sunt forsani cani s. cinerei. Aptiores quoque h. l. sunt *alti elephantanti*. v. Comm. III. Jacobs haec adnotavit: „Legendum *Furvos Aethiopum ad populos* (v. ad XII, 104.) *albosque elephantos Additur imperiis Hispania.* Elephantum genus Aethiopiae finibus proprium requiri, iam intellexit Plathnerus, et Ptolemaeus in Aethiopia elephantos *albos omnes* tradidit, an ex rei veritate, nec ne, nihil ad rem.“

EXCVRSVS

ad Sat. X, 312. 313.

Magna est h. l. lectionis varietas, quae librariorum stupori debetur. *quascumque mariti Exigere* (h. e. exigunt vel exigere solent, scil. ab adulteris) *irati* restitui ex 5. 12. 18. 24. 25. 27. 46 — 49. 54 — 69. 71 — 74. et XII MSS. Paris. probb. Palm. et Gronov. Obs. II, 14. ubi magna exemplorum copia ostendit, multa passim per infinitivum modum pronunciata esse, sive in oratione obliqua, sive per ellipsin

verbi finiti, quae librarii et improvidi correctores vexarint. *quascumque mariti Exigere ira* 15. adversante metro: unde *quascumque mariti Exigere ira potest* 2. 36. et MS. Canteri, (v. eius Lectt. nov. III, 6.) prob. C. Vales. *quascumque mariti Exigere irati debent, nec erit felicior astro* 4. 16. 23. et duo alii codices, quos memoravit Gronov. l. l. in qua lectione, ex duabus conflata, verbum *debent* abundat. Hinc metri fulciendi causa *quascumque mariti Exigere irati debent. felicior astro* cet. 11. sed contra mentem poetae. *quascumque mariti Exigere irati debuit* 45. *quascumque mariti Exiguo irati, nec erit f. a.* 50. et duo MSS. Paris. *quascumque mariti Irati faciunt* 35. *quascumque mariti Irati debent* 3. 13. 17. 19 — 22. 38. 43. 75. 76. et XIV codd. Paris. prob. Lips. Epist. Quaest. IV, 25. Enimvero non mariti *debent* poenas, sed adulter; nisi supplendum censeas *exigere* vel *capere, petere, repetere, sumere* scil. ab adultero, quae tamen ellipsis dura est. *quascumque mariti Irati debet* 10. *quascumque maritis Iratis debent* 77. *quascumque mariti Irati debent rivalibus. exigit autem Interdum* cet. 13. *quascumque maritis Irati debent* 14. 28. et ita coni. Lips. l. l. Commodam tamen sententiam vix inde elicias. *quascumque maritus Exigit iratus* edd. recentt. Farn. Prat. et al. quae hand dubie est emendatio nostrae lectionis. et *poenas debet quascumque mariti Exigere irati* corrig. Schurzfl. ut mens poetae sit haec: *debet filius tuus exigere, sustinere, luere, omnes poenas irati mariti*, h. e. quas hic ab adultero repetere solet. Sed quis umquam *exigere poenas* hoc sensu dixit? *quascumque maritis Iratis debet* 70. 82. Non male: nam *poenas* vel *supplicium debere* dicitur is, cui vel metuendae, vel potius luendae ac solvendae sunt, ut fere *ludibrium debere ventis* ap. Horat. Od. I, 14, 16. ubi iam monuit Iani, has loquendi formas ductas esse e Graeco ὀφλεῖν vel ὀφλισκάνειν γέλωτα ap. Aristoph. Nub. 1031. et Eurip. Med. 1049. Praestiterit tamen *quascumque mariti Exigere ira*, h. e. saepe exegerunt vel, ἀποστρέφω, *exigere* solent. Cf. Iani art. poet. p. 291. Enimvero vix dubito, quin recepta

a me lectio sit a Iuvenalis manu profecta et deinde a librariis vel scholasticis, qui illum infinitivi modi usum, de quo supra dixi, ignorabant, immutata, substituto verbo *debent* vel *debet*, quod docta manus, tamquam ellipsin supplendam, margini adscripserat. — Manso haec adnotavit: „Veram structurae vim assecutus est Gron. Obs. II, 14. Miror tamen, nemini interpretum in mentem venisse, latere posse sub *irati mariti* gignendi casum huncque pendere a vocola *est*, sive librariorum incuria in fine v. 312. e contextu amissa, sive a poeta ipso consulto omissa et supplenda.“ Miretur sane: si vero pessimam omnium rationem a me propositam dicit, non probat; licebit et mihi, de illa ratione eandem sententiam ferre.

EXCURSVS

ad Sat. XI, 173.

Versus expeditu difficillimus et hinc forte eiectus e 13. quae profecto facillima nodi solvendi ratio est. Maximam nobis molestiam creat vox obscura *pytisma*, de qua v. Comm. *pytismate* exhibent 1. et plerique codd. tam scripti quam editi, tam nostri quam Parisienses. *pitiismate* 10. 17. 19. 27. 46—48. 58. 64. 67. *petismate* 22. *pitysmate* 11. 18. 28. prob. Valla, ut *orbis Lacedaemonius* sit trochus e pinu, *ἐν πίνυος*, quem assidua rotatione oleo uncta mulier *lubricaverit* s. levigaverit: de quo Graecorum, inpr. Spartanorum, ludo v. Comm. *pedeumate* exhibet vetus membr. Mureti, quem vide in Var. Lect. X, 6. *pitteumate* alia Taubmanni, ab eo landata ad Plaut. Pers. V, 2, 67. *pede nudo* liber Iac. Schegkii, qui in Praemiss. et Obs. Epist. c. 5. hanc lectionem defendit, ut mos Graecorum innuatur, quos in conviviiis nudos saltasse, (*pede libero pulsasse terram* Horat. Od. I, 37, 1.) doceant Athenaeus et Cic. Pis. 10.

Quae lectiones quum non arrenderent aliis, dici vix potest, quantopere in iis emendandis operam luserint. Potiores eorum coniecturas paucis recensuisse sufficiet. — *paedaemate* suspicabatur Caecil. Minutian. de orthogr., et *pedemate* (ut legitur in 63. 68. 69 ad marg. 71. 73. 74.)

Bapt. Egnat. Racem. c. 17. Brodaeus Misc. V, 26. et Britann. ut vel designetur *βίβασις Λακωνική*, genus saltationis, *lubrico pedemate*, *πηδήματι*, saltu vel celeri pedum mobilitate, in orbem, gyros et ambages, circa tibicinem in medio sedentem atque canentem, exercitae, (v. Pollux, et Lucian. de Saltat. c. 10. Opp. T. IV. p. 347. seq. ed. Schmid.) vel, quae Brodaeus sententia est, orbis sit ligneum tympanum, in quod desiluerint, quodque modo saltantes circumduxerint pedibus, modo per longum spatium super stantes uno impetu lubricando agitaverint. — *pitylismate* vel *pytilismate* coni. Politianus in Misc. II, 37. 38. et Iul. Scalig. Poet. I, 22. ut sit exercitatio in *Laconico* (v. Comm.) facta, qua quis summis pedibus ingrediens manus protenderit ocissimeque moverit, alteram retrorsum, alteram prorsum, de quo v. Galen. II. — *petteumate* recepit Farnab. ex emendat. Mureti in Var. Lect. X, 6. ubi haec vox deducitur a Gr. *πεττεύειν*, talis s. calculus, *πετροῖς*, ludere, ut h. l. significetur dives aleae studio deditus, qui mensam ex marmore Laconico assidue ludendo lubricet, h. e. poliat. Cf. vs. seq. — *pyreismate* vel *pyreismate* corrig. Alciatus Parerg. Iur. VI, 3. ut sit exercitatio quaedam Laconum, vel nudorum oleoque unctorum, in sudatorio, Laconico, *πυρεῖματι* s. *πυρεῖματι*. — *proptysmate* Mercurialis art. gymn. I, 10. putans intelligi petulantiam ditiorum, qui multo sputo (*προπτύοντες*, insputantes) irrigaverint Laconicum eiusque pavementum lubricaverint, ut facile quis cadere potuerit. — *pitteremate* Eberh. Mollerus, qui hanc lectionem Lubino probavit excitatis aliquot veterum scriptorum locis, inpr. Luciani. — *pygismate* Lips. Epist. Quaest. IV, 25. ubi monet, *πύγισμα* poetae Siculo dici paedicationem, et verbum *lubricare* obacoeni quid praeferre, orbem vero *Lacedaem.* partem vocari aversam et diviti pueros *Lacedaem.* tribui, quoniam ea gens Iuvenalis tempore maxime mollis et pueri inde oriundi in nobilium deliciis fuerint. Cf. Philostr. vit. Apollon. IV. et Martial. IV, 55, 6. 7. — *poppyismate* Flavius Coniectan. c. 51. ubi docet, verba *poppyisma* s. sibilum

(v. sup. ad VI, 584. in Comm.) et *lubricare* de re obscœna adhiberi, et *orbem Lacedaem.* esse nates aut praeposteram Venerem, quoniam Spartanos primum ad athleticam nudasse corpora et inde libidinem in pueros exarsisse, tradant Thuçyd. et Cicero. — Lipsius l. l. dicit, Tac. Susium suasisse, ut pro *orbem* substitueretur *orbum*, h. e. senem orbem, divitem ac foedum, qui nescio quid obscœni fecerit vel potius passus sit. — *urbem* legitur in 23; inepte.

E X C V R S V S

ad Sat. XI, 193.

Praeda caballorum Praetor legitur in 1. 11. 14. 16. 48. 50. 56. 70. 74 — 77. et nonnullis MSS. Paris. et tam copiose quam erudite defenditur a Gronov. Obs. IV, 24. ubi monet, acerbo sale perstringi munerarium, qui, dum *similis triumpho*, triumphanti, triumphantis ritu habituque praesideat Circensibus, magnum se virum putet, quum re vera sit *caballorum praeda*, h. e. prodiga illa impensa in equis aurigisque alendis, exercendis, producendis, comedatur miser, patrimonium exhauriat sub vana specie honoris et intereat. Cf. sup. I, 59. 60. Lips. ad Tac. Ann. I, 15. et Heins. ad Claudian. Fescenn. v. 11. Ingeniosa prosecto interpretatio, quae tamen paulo longius petita videri possit. — *Praedo caballorum* Praetor exhibent 10. 12. 15. 17 — 27. 45 — 47. 49. 54. 55. 57 — 69. 71 — 73. et plerique codd. Paris. prob. Gröt. ad Capellam p. 174. Nonnulli, v. c. Schol. in cod. Iunii, Praetorem ita dici putant propter equos ab hostibus raptos; alii vero per iocum aut paronomasiam, quod vel optimos equos invitis dominis vili auferat pretio, vel iniquus certaminis iudex s. brabeuta sit, et palma praemioque s. brabeo fraudans meritos et victores equos efficiat, ut exiguo vendantur pretio et vel a se emi possint. — *Perda* emend. Salmas. (ad Solin. p. 465. et ad Trebell. Poll. de XXX tyrannis c. 17. in Hist. Aug. p. 305. 312.) h. e. perditor, *φθορεὺς*, ut scriba, advena, transfuga, hereditata, homicida, parriocida et inpr. *officiperda* ap. Caton. distich. IV. n. 43. et Isidor. in

Gloss. — Praestiterit *Praeco*, praedicator, laudator, *caballorum*, equorum vel aurigarum victorum, ut *prasco virtutis* ap. Cic. pro Arch. c. 10.

E X C V R S V S

ad Sat. XV, 7.

Illic caeruleos, nec piscem fluminis 23. *Illi caeruleos*, *hi piscem fluminis*, *illi* 4. et 9. *caeruleum* emend. Nic. Heins. ad Virg. Aen. III, 329. ad Prop. II, 12, 1. et 23, 101. (al. 32, 45.) et ad Claud. laud. Stilic. II, 167. quibus locis docet, literam *m* produci propter hiatum et caesuram, neglecta ecthlipai. Cf. sup. ad I, 151. II, 26. IX, 118. et XII, 36. Refragatur his Schrader Emendatt. p. 136 seq. ubi monet, Grammaticos, praestantiores quidem, nihil eiusmodi tradere, adeoque loca, quibus viri docti se tueantur, aut suspecta esse, aut perspicue mendosa. Meo qualicumque iudicio talia si et excusanda, tamen non sine necessitate obtrudenda sunt poetae, et, quamvis illa emendatio Heinsii arridere possit, ut Iuvenalis iunxerit duo verba sing. num., *caeruleum* sc. piscem et *piscem fluminis*, leviori mutatione nitori carminis (si nitor est, nec potius nostra lectio, quae doctior est, magis placet multis) consuli poterit, si reposueris: *Illic caeruleos*, *hic pisces fluminis*. Ita sibi respondent *pisces caerulei*, h. e. maris caerulei s. marini, ac *pisces fluminis*: et nunt video, ita legi in cod. 15. — *Illic aeluros* non male corrig. Brodaeus Miscell. VII, 2. probb. Lindenbr., Nonio, (de esu piscium c. 2.) Schurzfl. et Plathnero, quoniam non satis constet, marinos pisces ab Aegyptiis cultos fuisse, et ex ipsorum potius religione Iovē nihil dignum in mari gigni posse docuerit Plato et ex eo Pierius hieroglyph. lib. XXXI pr. *Felis* contra, quae Graecis dicitur αἰλουρος, (et hinc quoque *aelurus* Gell. XX, 8. et Hygin. Astron. II, 28. ubi v. Muncker.) Bubasti Aegyptiorum s. Lunae sacra fuit eiusque viva quaedam imago. v. Herodot. II, 66. 67. Athen. l. l. in Comm. ad v. 1. Plut. de Is. et Osir. p. 376. Diodor. I. et II. Iablonaki Panth. Aeg. III, 3. §. 3.

seq. p. 60. et 66—71. Vulgatam vero lectionem tuentur Grang. et Scalig. ad Tibull. I, 7, 14. et aptius sibi h. l. opponuntur *pisces caerulei s. maris et fluminis*. Vellem tamen aliorum scriptorum locis probari posset, cultum piscium marinorum Aegyptiis in usu fuisse.

E X C U R S V S

ad Sat. XV, 27.

Nomen consulis varie h. l. exhibent codices tam scripti quam editi. *Iunio* 8. 9. 11. 14. 17—20. 23. 70. 75. 76. 77. 82. et XVII MSS. Paris. Recte, opinor. v. Comm. Nomen corruptum videtur ab imperitis librariis, qui putabant, metri leges prohibere, quo minus servaretur. Sed *Iunio* *δισούλλατος* vox est, et eiusmodi *συρίτης* passim obvia. Sic ap. Silium (ut ex hoc solo exempla petam) *Pelio* dicitur III, 495. *tenuia* et *tenuis* IV, 147. VI, 19. *semiusta* III, 16. *semiambustus* II, 681. *semianimis* IX, 123. *semiermis* XII, 467. *genua* I, 529. *proinde* II, 353. *alveo* III, 430. IV, 602. *sinuosa* et *sinuata* II, 172. VI, 226. VII, 503. X, 181. XV, 173. 621.

Iuno legitur in 25. 49. 55—57. 59. et III MSS. Paris. *Ionio* in 15. *vinio* in 16. *iurno* in 22. *Iunco* in 10. 21. 27. 46—48. 54. 58. 60. et X MSS. Paris. *Vinco* in 24. 45. 50. 61—69. 71—74. 81. et V codd. Paris. Lipsius in Epistol. Quaest. IV, 20. monuit, neque *Vincum*, neque *Iuncum* Consulem inveniri in Fastis, et posteriorem horum partem intricatam esse propter Consules crebro suffectos. *Iuncus* quidem aut *Iunctus* Commodus regnante cum Severo Consul fuit. v. Lamprid. in Commodus c. 4. et Ulpianus l. XXVIII. Digest. de fideicommissis libertatibus. Sed nec definiri potest, quae vera horum consulum nomina fuerint, nec probabile est, Iuvenalem ad Commodi aetatem vixisse. — Britannicus suspicabatur, *nuper* h. l., ut passim, de longo tempore dici, et *Vincum* forte Consulem fuisse sub imperio Neronis autoremque coniurationis *Vincianae*, de qua v. Suet. Ner. c. 36. Enimvero ibi in plerisque iisque optimis libris legitur *Vinicianae*, et

Finiciorum gens clarissima fuit. v. intpp. Tac. Ann. VI, 15. 45. XIV, 40. Suet. Aug. c. 64. 71. — Grangaenus coni. *Vero*, ut designetur Verus, qui cum Fulvio Consul fuerit imperante Domitiano. Notior est L. Ceionius Commodus Verus, ab Hadriano, et inpr. eius filius, ab Antonio Pio adoptatus. Hic a. V. DCCCCVII. Consul et deinde cum M. Aurelio Imperator fuit.

E X C V R S V S

ad Sat. XV, 35.

Ombos pro *Coptos* 1. 14. 18. 61. 70. 75. 76. 77. 81. 82. *Combos* 10. 17. 20—22. 24. 25. 45—50. 54—60. 62—69. 71—74. *Cumbos* 19. 23. 27. *Cambos* 16. *Combros* 11. 25. Eadem varietas est in MSS. Paris. Sed in cod. Puteano, qui omnium antiquissimus est, exstat *Copos*, quod ad veram lectionem ducit, quam cum Ach. substitui pro vulgata *Ombos*, quae semper me offendit: nam describitur bellum, *antiqua simultas et immortale odium inter finitima oppida*, (v. 33.) inter quae etiam illa propter religionem, commercium rixasque varii generis multo facilius, quam inter ea, quae longiori intervallo dirimuntur, et oriri saepe et saevire possunt. *Finitima* autem oppida non sunt *Ombi* et *Tentyra*, sed *Coptus* et *Tentyra*: (quod iam monuit Salmas. in Exerc. Plin. p. 448.) nam *Ombi*, Ὀμβος, in Nomo Ombite et ad orientalem Nili ripam, ubi nunc castellum *Cûm Ombo*; (v. *Travels to discover the source of the Nile*, by James Bruce, Vol. I. cap. VI. p. 143.) *Tentyra* in Nomo Tentyrite et ad occidentalem Nili ripam sita erant et longe ab Ombis remota. *Coptus* vero a Tentyris non nisi XII miliaria abest, caput non eiusdem quidem, sed contermini Nomi. Quod iam intelligitur ex Plinio, qui l. V. 9. Thebaidis Nomos hoc ordine enumerat: *Ombiten*, *Phatniten*, *Apollopoliten*, *Hermionthiten*, *Thinizen*, *Phaturiten*, *Coptiten*, *Tentyriten*, *Diospoliten*, *Antaeopoliten*, *Aphroditopoliten*, *Lycopoliten*. A Plinio non multum discrepat Strabo, nisi quod ille a summo incipit et hic adscendit ab inferioribus. Praeterea non *Ombitas* tantum, sed etiam

Coptitae religiose colebant crocodilos, quos *Tentyritae* aversabantur et persequiebantur. v. sup. ad v. 2. in Comm. Hinc *Coptos* h. l. legendum esse pro *Ombos* recte suspicati sunt *de Pauw*, (*Recherches philosophiques sur les Egyptiens et les Chinois* T. II. p. 160.) et viri docti, a *Dusaulx* consulti, *Barthélemy* et *Larcher*. Qua lectione recepta dispelluntur tenebrae, tum versibus 28. 33. et 35., tum toti satirae librariorum incuria offusae. Eadem firmatur iis, quae de origine erroris adnotavit *Achaintre*: „Probabilior videbitur mutatio vocis *Coptos* in *Combos*, (quod in plerisque MSS. et editt. legitur) quam *Ombos* in *Combos*: facilius est enim unam alteramve literam (in media voce) mutare, quam literam initialem voci cuilibet addere aut detrahere. Vitioso autem vocis sono per saecula IX. et X. litera *m* multa in nomina, verba et adiectivos irrepsit. Inde ex *Coptos* factum *Copos*, ut fert *Put. codex*, ex eo *Compos*, ex hoc *Combos*, *Cumbos*, *Cambos*, *Combros*: sed quia paulo sapientiores aliqui noverant, oppida horum nominum nullā esse in Aegypto, demta litera *c*, dixerunt *Ombos*.“ Huc accedit, quod librarii eodem modo vocem *Copti* corruerunt v. 28. et substituerunt *Combi* et *Compti*; ut contra *Κόμβοι* pro *Ὀμβοι* ap. *Ptol. IV*, 5. (alii *Ὀμβροι*, et ap. *Steph. Byz.* *Ὀλβοι*, in *Notit. Imp. Rom.* s. 20. *Ambo*.) Ne tamen dissimulem, quod nobis obverti possit, idem oppidum v. 28. vocatur *Coptus*, et forma nom. plur. non alibi occurrit. Enimvero haec difficultas non tanti est, quanti nonnullis videri possit, et innumera huius rei exempla passim sunt obvia. Sufficiat unum memorasse, ex ipso h. l. petitum: nam et *Tentyra* in plur. num. nemo forsā dixit praeter *luvenalem*.

I N D E X

R E R V M E T V E R B O R V M

I N

I V V E N A L E M.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

INDEX RERVM ET VERBORVM IN IUVENALEM.

(Multae res ac voces, non nisi in Var. Lectt. vel in Comment. quaerendae ibique illustratae, indicantur literis *V. L.* et *n.*)

A facie iactare manus 3, 106.
a fronte videbis Andromachen 6, 503. a matre adhuc rubentem 7, 196. a carbone et forcipibus ad rhetora misit 10, 131. a Pyrrha nullus apud tragicos populus facit scelus 15, 70.

Ab octava bibit 1, 49. ab ipsis ilibus vis frater? 6, 135.

Abaci ornamentum 3, 204.

Abderitae stupidi 10, 50. Democritus 10, 28.

Abditus latet 6, 237.

Abdomine tardus venter 4, 107. porcae placent Bonam Deam 2, 86.

Abeunt in ventres novalia 14, 149. domos 6, 312. vestibulis 1, 132. triates 6, 128. securi 14, 213.

Abicit hunc in mare 15, 17.

Abies longa coruscat 3, 255.

Ablegandae Tiberim ultra mercis 14, 202.

Abluet caput vorticibus 6, 523.

Abnego nummos 13, 94.

Abnuat veniam culpae 6, 540. dare veniam 15, 104.

Abollae maioris facinus 3, 115. raptae 1, 76.

Abortivo non est opus 6, 308.

IUVENAL. VOL. I.

abortivis secundam vulvam solvere 2, 32.

Abreptus catena 13, 175.

Abrumpere carnem Phrygia more 2, 116. *V. L.* abrupta iugis saxa 6, 649. stamina 14, 250.

Abscindere carnem Phrygia more 2, 116.

Abcondit partes sinus 9, 33. abscondere teuebrae coelum nube 12, 18. frontem galea 8, 203. crinem galero 6, 120.

Absolvitur nemo nocens se iudice 13, 3.

Absorbuit multorum ictus resupina iacens 6, 1. 6.

Abstinet concubitu 6, 535. animalibus mensa et Pythagoras 15, 11. 173. his verbis mancipium nudum 11, 171. abstinuit carne suilla pater 14, 99. *abstineas dammandis* 14, 8.

Absum — abest nullum nummen, si sit prudentia 10, 563. nullum crimen 6, 2. 4. absit ab illo dedecus hoc 4, 130. quis tam procul ab Urbe 16, 25. absenti petit 1, 123.

Absumso toto corpore 15, 91.

Abundat vicus obscenitatis 2, 8.
Accedente nova, si quam dabit hostia, carne 11, 67.
Accersere, v. *arcessere*.
Accidit Catullo fortuna 12, 29.
Accipimus aliquando pingues lacernas 1, 51. accipiunt libra cibum digitis alienis 10, 229. quantum in legione Tribuni 5, 132. 133. accipiet te rectorem provincia 8, 88. uxorem 6, 75. mercedem 1, 42. calcem 3, 295. endromidem 3, 103. rudem 6, 113. te Gallia 7, 147. accipere gibbum cuperet 10, 295. accipe, et istud fermentum tibi habere 3, 187. accipe privatis maiora focis 4, 65. nunc artes, quibus eet. 7, 56. protenus, quod do 7, 165. aurum 7, 243. coronas 12, 88. quae valeat eet. 13, 120. eeras 14, 191. quod exemplum feritas produxerit 15, 31. acceptae cicutae 13, 186. accepto damno 13, 129. acceptissima divitiibus gens 3, 58.
Accii subligar 6, 70.
Accubuerint quomodo veteres 2, 120. n.
Accurrit iam, qui marmora donet 3, 215. *V. L.*
Accusator 1, 161. 13, 187.
Accuset Clodius moechos 2, 27. Manilia, si rea non est 6, 243. accusare qui potest Verrem tempore quo vult, carus erit Verri 3, 34.
Acer et indomitus 2, 77. Antiochus 10, 257. acre malum 6, 109. Falernum 13, 216. acres iuricae 11, 165. acribus exemplis claudere 14, 322. acrior illo 7, 189. impetus, 15, 62.
Acerbum funus non est luxu-

riae 11, 41. acerbo clamore 11, 51. strepitu 11, 18. acerbi omnis impatiens 7, 57.
Acersecum 8, 128.
Acervus ilgens nummorum stabat 8, 100. glandis maior 13, 57. ex acervo pleno semper tollitur 6, 54. e medio Fortunae ductus casus 13, 11.
Aestes quot vixerit annos, quot Siculus Phrygius vini donaverit urnas 7, 255.
Aceto montem rupit Hannibal 10, 115. Phario madentis 13, 85. cuius tumes 3, 292.
Achaeae faecis portio 5, 61.
Achilles percussus nulli gravis est 1, 105. ut vicit Peleus 14, 214. iam grandis metuens virgae cantabat patriis in montibus 7, 210. Achilles lugentis amicum noctem patitur 5, 279. Achilli Aeacidae malo similis sis Vulcaniaque arma capessas, quam te Thersitae similem producat Achilles 8, 270. 271. Achilles lorica non poscit Thersites, in qua se traducebat Ulixes 11, 52. Achillem raptum luget Peleus 10, 257.
Acies lata Polyphemi 9, 65. pueriles exercere 15, 60.
Acilius Glabrio 4, 94 seq.
Acoenitus 7, 218. *V. L.*
Acoenonactus, rectius *Acoenonoeus* 7, 218.
Aconita dedit patruis 1, 158. paravi pueris 6, 659. miscuit propinquis 8, 219. *nulla bibuntur fictilibus* 10, 15.
Acquirere divitias crimine omni 14, 258. terra marique 11, 225. acquirendi votum insatiabile docet 14, 125. artificem egyptium 14, 115.

Acroamata veterum 11, 177. n.

Acta, v. *Agere*.

Actiaca carina 2, 107.

Actor Auruncus 2, 100.

Acumen priscum 4, 107.

Acus obliqua 2, 91. emerita
acu cessat matrona 6, 198.

Acuta prora 5, 89. unguis 5, 41.

Adamus notissimus et Beronice
in digito factus pretiosior
6, 156.

Addo, quod 14, 114. 15, 47.
additur imperiis Hispania 10, 151.

Adeo tot fata 3, 274. senue-
rnat Iupiter et Mars? 6, 19. in-
dulgent sibi latius ipsi 14, 234.

Adhibet nec multos 2, 135.
neglectum clientem 5, 16.

Adhuc levis 3, 111. rubentem
a matre 7, 196. si quid est, quod
fremat 8, 56. adhuc uno asse
partem colit Minervam 10, 110.

Adimit mihi campum 16, 57.

Adipata livida 6, 631.

Adiuncta cothurnis mulier 6,
506. *V. L.*

Adiutor caligatus 3, 322.

Adiuvat aer 12, 42. adiuta
nullis cothurnis 6, 506.

Admirabile spatium rhombi 4,
39. admirabilis improbitas illo
aevo 13, 53.

Admiratio minor debetur mon-
stris 6, 646.

Admirari tantum 7, 31. ad-
mirandis lacertis 10, 11.

Admittimus si verum 1, 171.
admittunt quae meritoria som-
num? 3, 235. admisit quid Pse-
cas? 6, 494. quod facinus 10,
255. scelus 10, 340. 13, 237.
mucronem longi cultri 14, 217.
admitte viros 6, 329. admissa
spectant opsonia 4, 64. admitten-

tia non duas curas pectora 7, 65.
non morsum frustra 5, 69.

Admouet pudor stimulos odio
10, 329. taurum 8, 82. barbato
magistros 14, 12. admoueat his
ipsum licet 2, 118. admotum pe-
dibus 6, 427. admota lanis mu-
lier 6, 197. admota Nilo Africa
10, 149.

Adnosco, vid. *Agnosco*.

Adnotet caput 14, 195.

Adnuit mihi multo virga com-
mota 3, 317. 8, 155.

Adolesco — adultae virginis
funus 15, 138.

Adoperta cucullo tempora 8,
145.

Adorat crocodilon 15, 2. nil
praeter nubes 14, 97. fluctum
Medullinae 6, 322. pauper pu-
gus concisus, ut liceat paucis cum
dentibus inde reverti 3, 300. ado-
ra Tarpeium limen 6, 47. ado-
ratum populo caput 10, 62. ado-
randa robigo 13, 148.

Adpellas, v. *Appellas*.

Adponere, v. *Apponere*.

Adquirere, v. *Acquirere*.

Adriacus rhombus 4, 39.

Adridens, v. *Arridens*.

Adscendit montem navigio
1, 92.

Adsecula humilis 9, 48.

Adsidere puellae 11, 200.

Adsidua incude 14, 118. ta-
bella 9, 56. lector 1, 13. lap-
sus 3, 7. adsiduo amomo 8, 159.
adsiduis sudibus cavare palum 6,
248. caedibus 8, 243. retibus pe-
nitens scrutante macello 5, 95.

Adsidue spectari 13, 172. te
solicitant tabellae 9, 56.

Adspersatur delicias 4, 4.
V. L.

Adpersus glacie maculis Tiberinus 5, 104.

Adspiceres iam vultus dimidios 15, 56. *adspicimus* populos 15, 169. *adspice* sumendas in tempestate secures 12, 61. *quant* voce negent 13, 76. *portus* et mare 14, 275. *quid* faciant 2, 166. 6, 261. *quam* longo pectore distendat lancem 5, 80. *tales* rugas 10, 193. *nunc* damnum 10, 209. *adspicere* currus et equos Deorum 7, 68. *adspicere* semel echini litus dicebat 4, 143. *adspicere* focida facies 6, 461. *adspiciendus* rognus 10, 211.

Adstringit ipse rotam multo sufflamine consul 8, 148. *adstringit* cervice trahere 10, 88.

Adsueta coquere 15, 167.

Adsum ego prior 1, 102. *adest* quoque venter Montani 4, 107. *vocatus* minister 5, 63. *quis* testis? 6, 220. *ventus* 12, 67. *quisquis* socius 10, 254. *adsunt* ova cum ipsis matribus 11, 71. *pueri* cum tabula 9, 40.

Adsurgit iuvenis vetulo 13, 55.

Adtendit longum 6, 66. *adendas* parumper, quantum queratur 10, 251. *adendas* si interius 11, 16.

Adteritur res sufflamine litis 16, 50. *galea* gibbus 6, 108. *lumbus* pumice 8, 16. *adtrita* de fronte ruborem elicere 13, 242.

Adtigit non ullam partem vitae 14, 106. *adtigerant* corvi numquam maiora cadavera 8, 252.

Adtolit marmore villas 14, 95. *oculos* 2, 95. *pendentis* praemia coxae 6, 321. *pampertatem* propinqui 14, 236.

Adtonitus pro electro 14, 305. *quum* putaret 12, 21. *adtonita*

urbs 4, 77. 11, 197. *mens* de lo-dice paranda 7, 67. *adtonito* Alcinoo narrat 15, 15. *adtonitae* cornu pariter vinoque feruntur 6, 316. *adtonitos* quos habet mens diri facti conscia 13, 191. *proceres* 4, 146. *adtonitis* ponit praesidium 8, 239.

Advehere lagenas 14, 271. *advehi* Romam vento 3, 83. *advectae* palatia Matris 9, 13.

Adventum Septembris et Austru metuere 6, 518.

Adversum per montem 5, 77. *adversis* urgentibus 12, 3. *Dis* genitus 10, 129. *satis* 3, 156.

Adulator caecus 4, 16.

Adulandi prudentissima gens Graeca 3, 87. *ats* 3, 41. 41. 86 seq. 109 seq.

Adulter abditus 6, 338. *nocturnus* 3, 44. *publicius* 10, 311. *matronae dilectae* 10, 318. *praetextatus* 1, 78. *tragico* nuper pollutus concubitu 2, 29. *quae* mandat, ferre ad nuptam 1, 45. *tantum* adspernatur delicias viduae 4, 4. *iam* dormit 6, 329. *quis* amet, 6, 404. *in* multis domibus servavit coniugium iam paene solutum 9, 80. *poenas* metuet, quas mariti irati exigunt 10, 312.

Adultera Larga filia 14, 25.

Adulterium turpe 11, 175. *eius* poenae legibus sancitae 1, 55. *n.* et quas mariti exigunt 10, 312 sq. *adulteria* in hortis ac templis commissa 6, 488 sq.

Aduncos ungues 5, 41. *V. L.*

Advocat Archigenem 6, 256.

Advolat inde 5, 227.

Adyti vox 13, 205

Aeacidiae similis 8, 270.

Aeacus torquet umbras 1, 9.

Aedes maculosa 7, 40. egregiae Lateranorum 10, 17. flagrans Vestae 3, 159. Fortunae et Herculis 11, 90. Iudis 6, 5 8. conducere 3, 31. ipse quasi incenderit suas 3, 222. quas emerit 4, 7. aede Musarum et Apollinis relicta ipse facit verum 7, 37. *Aedes* in sing. et in plur. num. 3, 31. *V. L.*

Aedivula 8, 111.

Aedificator Centronius 14, 87.

Aedificare carinas 0, 264. domos 17, 155. caput altum compagibus 6, 503.

Aedilicius, *v. Patricius*.

Aedilis pannosus vacuis Vlubris 10, 102. Aedilibus quando in consilio est pauper? 3, 162. summis illic sufficiunt tunicae albae 3, 179.

Aegaei maris rupes 13, 245.

Aegaei pater Neptunus 13, 81.

Aeger plurimus hic vigilando moritur 3, 232. solaque libidine fortis 4, 3. si evaserit Libitinam 17, 122. aegri inguinis canities 10, 207. aegram gallinam 12, 95. aegro corde 7, 52. in corpore latentis animi 9, 18. aegri dubii maioribus curentur medicis 13, 174. veteres 9, 16. nocentes 13, 234. sperantes quartanam 4, 57. aegros quot occiderit Themison 10, 221.

Aegrotat vir 6, 789.

Aegyptius nescio quis 1, 150. Aegyptiorum numina animalia, arbores ac plantae, sed alia aliis locis culta, unde saepe odium, rixa et bellum 15, 1 seq. mollicitas, inpr. Alexandrinorum et Caesariensium 15, 14 seq. 126 seq. pha-

seli faciles et cymbae papyraceae in Nilo 15, 127. 128.

Aegyptus demens, horrida, saevior ara Maeotide 15, 2. 45. 116. qualia portenta colat 15, 1 seq. lanatis animalibus abstinet 15, 11. Aegypti finis 6, 527. numina non ubivis culta 15, 2 seq.

Aelia pauper 6, 72.

Aelii nominis quaedam 6, 585.

Aeluros colunt Aegyptii 15, 7. *V. L.*

Aemiliani in curribus 8, 3.

Aemilius, caudidicus dives 7, 124. pons 6, 32.

Aemo mollius 6, 198. *V. L.*

Aemula Picenis mala 11, 74.

Aeneas parvalus Indit tibi aula 5, 139. Aeneae coxam quo pondere percussit Tydides 15, 67. Aeneas et Tyynthius, Evandri hospites; ille minor hoc, et ipse tamen contingens sanguine coelum: alter aquia, alter flammis ad sidera missus 11, 61 seq. iuvenis praelatus Iarbae, zelotypo, in vaginae fronte solebat ponere gemmas 5, 45. Aenean Rutulumque committere 1, 162.

Aenea lampas 3, 285. aeneus currus 7, 125. Iupiter 13, 115.

Aenigmata legum 8, 50.

Aeno toto Cosmij mergi 8, 86. ardenti decoxit 15, 81.

Aeoliis rupibus 1, 8. carcere 10, 181. utribus 15, 20.

Aequales habitus rusticorum 8, 177.

Aequat adulator collum invulsi cervicibus Herculis 3, 88. mulius paribus scateritia libris 4, 16. virtus palinam natalibus 6, 323. aequare voluptati possis nulla

theatra 14, 257. aequanda pericuta rebus 14, 314.

Aequor tollunt nimbi 1, 81. in aequore eius pulvis primus 7, 61. aequore toto quidquid conspicuum est, res fisci est 4, 54. *aequora* Gaetula 17, 279. inclusa molibus 12, 75.

Aequa Dis potestas 4, 72. labor 16, 5. ibi libertas 8, 17. *aequo* *flagrantior non debet esse dolor viri* 3, 11.

Aer Baeticus 12, 42. summus vertitur 6, 99. per aera raptus 15, 169. aera sorbet sanna 6, 306. aere sub crasso nasci 10, 50. sub aere textit 8, 45. *V. L.*

Aerata arca 11, 259.

Aerea frons lectis 11, 96.

Aerugine cum tota 13, 61.

Aerunnae Herculis 9, 65. cumulus 3, 210.

Aes minutum 6, 546. paterum 11, 59. aeris inops 7, 61. aere suo custodire animam servi 9, 122. aere recto cantare 7, 118. qui aere nondum lavantur pueri 2, 102. aere paterno 11, 59. domare custodes 6, 257. aera rhetoris 7, 217. castrorum mereri 16, 55. poposcit meretrix Augusta 6, 125. fatigare 6, 417.

Aesculapio gallus immolabatur 13, 233. *n.*

Aesquilae 3, 71. *V. L.*

Aestivum aurum 1, 28. tonat 14, 297. aestivam conchiem 14, 131.

Aestuo 2, 71. si dixeris, audiat 3, 105. aestuat cui occultis fervens animus 3, 10. iufelix angusto limite mundi 10, 169.

Aetas defluit 7, 32. nona agitur 13, 28. aurea 6, 1 sq. argentea 6, 14 sq. ferrea 6, 23 sq. haec

valet securum praestare Neronem 8, 171. digna supercilio 5, 61. Metelli 16, 109. aetate fracti 14, 151. minores 6, 499. Aetates quatuor vel octo adeo a poetis finguntur 13, 28. *n.*

Aethiopis pater 6, 600. Aethiopem albus derideat 2, 23. cynnum vocamus 8, 53. Aethiopum populos 10, 150.

Aevi eiusdem 4, 94. aevo frigidus 6, 325. tam longo 10, 255. illo admirabilis improbitas 13, 55. nostro 16, 32.

Affari parentem 14, 211.

Affectat Venerem sine viribus 10, 209. spoliū 2, 105. protegere causam 11, 33.

Affectus mutuus 15, 150. hospitii 8, 161. haec dabit 6, 219. affectibus similis si res esset 12, 10.

Affert partem 14, 78. quemvis hominem ad nos 3, 75. grande supercilium cum magnis virtutibus 6, 168. magicos cantus 6, 610. quid ille contra 9, 91. praesidia ultima 12, 56. annus tibi sexagesimus aquilam locupletem 14, 198. honestum consilium 4, 85. affertur tibi pallidus caulis 5, 87. afferri iubebit thoraca 5, 144.

Afficit ille animos 7, 85. afficiunt verbera illos poenis 8, 268. quem mire inscripta ergastula 11, 21.

Affigit ceras 9, 149. affixus custos 5, 40. affixa tropaeis lorica 10, 153.

Affirmat quis, nil actum 6, 58.

Afrae aves 11, 142. sorores 5, 152. gallinae 13, 141. Afrorum

pimenta 7, 120. Afros quod tu-
los facit oleum a serpentibus 5,
91. tenues discinxit Marius 8, 120.

Africa nutricula cauidicorum
7, 149. percussa Mauro oceano
Niloque admota 10, 148. horreum
Romanorum 8, 118. *n.*

Agamemnona mugire credit
Ajax 14, 286.

Agamemnonidae crimen 8, 215.

Aganippes vallibus 7, 6.

Agathyrsi immanes 15, 125.

Agave intacta Paridi 7, 87.

Agellus paternus 6, 57. captus
8, 103.

Ager. Trifolius 9, 56. Lau-
rens 1, 107. Tiburtinus 11, 67.
Turmi 12, 105. regis Superbi 6,
525. cultus 14, 150. agrum fode-
re 9, 45. in agro ut vixit 6, 56.
agri venales 14, 151. gelidi 3, 322.
hic modus nunc non sufficit hor-
to nostro 14, 172. iugera quot
possidet 3, 141. agros tanti ven-
dit provincia, sed maiores Apulia
4, 26. agrorum sterilitas et in-
commoda quomodo arceri cre-
debantur 11, 97.

Aggeris moles 16, 26. aggere
sub ventoso textit 8, 43. in eo ro-
dere malum 5, 153. in aggere
et circo positum est fatum ple-
becium 6, 588.

Agilis Lupercus 2, 142.

Agitat illud 14, 68. risu pul-
monem 10, 33. quid plus in pe-
ctore illo 6, 251. mentes furor
14, 284. veras lites 7, 168. clu-
men 2, 21. agitant genuinum fru-
sta 5, 69. quid 6, 475. non agi-
tem ego haec? 1, 52.

Aglaus Arcas felicissimus de-
claratus ab oraculo 14, 120. *n.*

Agmine magno, longo, 3, 244.

10, 45. facto migrare 3, 162. fa-
cto morborum omne genus cir-
cumsiluit 10, 218. circumducto
captivorum 10, 280. agmina cun-
cta 3, 258. 15, 56.

Agna aperta pallere 6, 392.
coronata Instrari 13, 67. Euga-
nea mollior 8, 15. niyea, caesa
Iunoni 12, 3.

Agnosco procerem 8, 26. non
agnoscit vultum amici 10, 234.
agnosci incipit 6, 468. agnitus
accipies 1, 99. agnoscendus tota
fugit arena 8, 206.

Agnus hos ederet 2, 123.

Agit uxorem comoedus 3, 94.
intra viscera penem 9, 43. phas-
ma Catulli 8, 186. pacem tigris
cum tigride 15, 163. minimum 15,
110. grassator rem ferro 3, 305.
hoc, ut doleas 5, 157. 7, 48. ver-
nam 9, 9. pluris Paulus 7, 122.
145 sq. Laureolum 8, 187. nihil
futuræ laudis 8, 76. scil. causas
2, 71. 7, 122. 143. 13, 52. 16, 49.
res pacis 14, 72. agunt cum re-
mige 4, 49. quid agent venti 1,
9. Seres 6, 403. quid agas, quum
3, 291. 4, 14. non est, quid agam
bruma spirante 9, 67. agitur nunc
res pulmone rubetae 6, 659. res
vera 4, 35. nona aetas 13, 28.
genialis dies 4, 66. discrimen fa-
mac 6, 500. sacrum 6, 336. quod
nunc exemplum 15, 97. quid
apud vos 6, 395. agite hoc, o iu-
venes 7, 20. actum nil in mon-
tibus 6, 58. falcibus 14, 149. ni-
hil est, nisi 10, 155. acta legere
7, 104. in acta referri 2, 136.
actorum libri 9, 84.

Agrestem falcem sumpsit Satur-
nus 13, 59.

Agriculturae praestantia et laus 14, 71. 19. sq.

Agrippa dedit gemmam sorori 6, 15.

Agrippina boletum dedit Claudio , 9. 20. 5, 147. 6, 617 sq.

Aheneus, v. Aeneas.

Ahepo Cosmi mergi 8, 86.

Ajax pallidus surgit , 115. victus poenas exigit 10, 84. bove percusso Agamemnona mugire credit 4, 28. praeteriit Telamonem 14, 213. quales lapides (torsit) et Turuus 5, 65.

Alas exiit Daedalus fatigatus 3, 25. grandes miratur Laelius 14, 195. vellendas praebere 11; 157. alis madidis cantat Sostratus 10, 178.

Alabanda, Asiae minoris opp. 3, 70. *V. L.*

Alabarches quis 1, 130.

Alopas Mamercorum 8, 192.

Alba diruta 4, 6. *Albae Longae et Albano monti nomen dedit candida scrofa* cet. 12, 71 sq.

Albana arx Domitiani 4, 61. 145. 13, 211. montes 5, 35. arena 4, 100. vina 5, 53. 13, 211.

Albeolos , 88. 7, 73. *V. L.*

Albina 3, 130.

Albiolos , 88. 7, 73. *V. L.*

Albus corvus , 202. derideat Aethiopem 2, 23. crinis 2, 112. alba scrofa 6, 177. omenta 13, 117. tunica 3, 179. stamen 12, 65. albae gallinae filius 13, 141. albi pedes servorum 1, 111. elephantum 10, 150.

Alcathoen Pacci 7, 12. *V. L.*

Alcestem subeuntem fata mariti 6, 652.

Alcinoo narrat Ulixes super coenam tale facinus 15, 16.

Alcithoon (s. Alcithoen) Paeo 7, 12. *V. L.*

Aloyonem Baechi 7, 12. *V. L.*

Alca quando hos animos , 88. pernox luditur 8, 10. damnosus 14, 4. turpis 11, 174.

Aledius luxuriosus 5, 118. *V. L.*

Alexander sentit, quam felix Diogenes 14, 311. Alexandro, Pellaeo inveni, unus non sufficit orbis — Quum tamen a singulis munitam intraverit urbem, sarcophago contentus erit 10, 168 sq.

Algae inquisitores 4, 48.

Alget probitas , 74. sol 7, 183.

Alienam vultum sumere 3, 105. lectum concutere 6, 21. aliena sumitur arca 3, 181. vivere quadra 5, 2. pecunia quantas Veneres habeat 13, 34. membra lacerabant 15, 12. *sibi nulla mala credat vir bonus* 15, 142. alieno lassus aratro 8, 246.

Alimentis talibus produxer animas 15, 93.

Alimonia eadem quaerunt pulli 14, 75.

Aliptes callidus 3, 76. 6, 422. digitos impressit cristae, ac summum dominae femur exclamare coegit 6, 422.

Aliquando salutare 3, 184. prospiciunt viri 6, 360.

Aliquis s. aliquid si vis esse 1, 74. aliquid est, sese fecisse dominum unius lacertae 3, 30. aliquid s. aliquos esse Manes 2, 149. aliquid praeclarum Euphronis 3, 217. Albanis de montibus bibet 5, 33. de clunibus apri dabit 5, 167. lignorum 7, 24. fecit, propter quod nobilis esset 8, 41. da, quod titulis incidere pos-

sim 8, 68. aliquid magnum eos deceret 8, 268. aliquid quando ego figam 9, 139. de sanguine gustat 15, 92.

Aliter non dormire poterit 3, 281. tunc vivebant homines 6, 11. non quam si est. 6, 619.

Aliud anne tunc praefecti? 4, 78. aliam famem 4, 158. aquam potatis 5, 52. alias facies 15, 57.

Aliunde expectare 7, 22.

Alledius luxuriosus 5, 118.

Allobrogici Fabii 8, 15.

Allobroga Cicronem dixit 7, 214.

Alnus gurgitis coenosi 3, 266.

Aloes plus quam mellis habet voluptas 6, 181.

Alpes per saevas curre 10, 166. Alpem nivemque opposuit natura (Hannibali) 10, 152. in Alpibus quis miratur tumidum guttur? 73, 162.

Alpha ante et beta 14, 209.

Altaria Iovis 8, 156. tot pono pro reditu 12, 91. tangunt intrepidum 15, 89. altaribus hanc dabit 12, 119.

Alte nutant planstra 3, 256.

Alter si fecisset idem, caderet cet. 4, 11. Lentulus quis nunc erit? 7, 95. puer emendus 9, 66. de sapientibus 10, 28. contrarius fiebat 10, 30. unus et alter forsitan haec spernant 14, 33. altera planstra 3, 255. Gallia 7, 16. maior spes 9, 133. coena amplior 14, 170. fiet cras domus 14, 309. alterius sexus maior voluptas 11, 167. partis damnum 10, 210.

Alternum latus puppis 12, 31. alterna iurgia 6, 268.

Altis minor ad nos venit 5, 168. par anseribus, gallina 5, 114.

Altum dormire 1, 16. oesturnum Satira sumit 6, 634. caput medicare compagibus 6, 503. steinma Drusorum 8, 10. alto perone 11, 185. altae nutant abies et pinus 3, 256. altae caligantesque fenestrae 6, 31. alta Sicyone 3, 69. alta dolia 6, 431. culmina villarum 4, 88. deducere cella 3, 136. testa paretur 4, 131. nomina 6, 385. 8, 131. alti somni rumpuntur 6, 415. quadriiuges 7, 125. amnes 10, 176. altis domibus 6, 607. navibus 8, 106. curribus exstantem Praetorem 10, 36. elephantis 10, 150. altior non uno pede tota cohors 13, 173. cincinnus hic 6, 492. unde casus esset 10, 106.

Alveolos pignerat 7, 75. alveolis datur oleum 5, 88.

Alveus plenus fluctu 12, 30.

Alumnus leo tollit magistrum 14, 247. magnus Auruncae 1, 20. alumni lascivi ruris 11, 98. alumnos ut suos producit eos Fortune 6, 609.

Alutae nigrae lunam subtexere appositam 7, 192. aluta tumida superbus 14, 282.

Alvo inani sufficit 5, 7.

Amara poena 13, 247. lex 2, 50.

Amator tener 6, 548. non unquam deerit 2, 168.

Amazonum laeva papilla nudata 1, 23.

Ambiguae rei testis 8, 80.

Ambit eos bakteus 16, 48.

Ambitio (ambitus *V. L.*) precipitem rapit 8, 155.

Ambitiosa paupertas 3, 182. male 7, 50.

Ambitus, *v. Ambitio*.

Ambo Scipiadae 2, 153.

Ambrosius chpraulus 6, 77.

Ambulat teotum vertiginē 6, 305.

Amens filius turbavit totam rem 14, 94.

Amethystina 7, 136.

Amicitiae miseræ pallor 4, 75. magnæ 4, 74. 3, 14.

Amictus deponere 1, 142. amictu hoc foedius audebis 2, 82.

Amicus nubit 2, 131. cardiacus 5, 52. pathicus 9, 130. vetus 5, 2. magnus 1, 33. 3, 57. 6, 313. modicus 5, 108. vilis 5, 146. *amica* Thebais 7, 82. magna 4, 25. *Opica* 6, 405. *amicæ* lacernatæ 1, 62. nocturnæ constituēbat Numma 1, 21. amici lugentis casum 15, 13. cum tyranno locuturi de pluviis fatum pendebat 4, 88. vulum non agnoscit 10, 23. indocti sermonem et faciem deformis laudare 3, 86. amicum numquam partitur, solus habet 5, 121. lugentis Pelidæ 3, 279. *carum et iucundum facit uxor sterilis* 5, 140. non reddentem sacrum depositum 3, 15. 60. amico tali dignus 5, 1-3. amicos quos fecit sportula 10, 46. ungues 5, 41. *V. L.* amicis pauper 5, 115.

Amillus, v. *Hamillus*.

Amissa pecunia ploratur lacrimis veris 13, 134.

Ammonis fons 6, 554.

Annis tamquam in mare fluxerit gurgitibus miris 17, 69. amnem in hibernum descendet 6, 522. amnes altos defecisse 10, 176. *Armeniae* 8, 170.

Amat vires mulier 6, 253. securus 6, 62. ferrum 6, 112. ames nomen victumque Machaeræ 7, 9. nec amet quemquam, nec ametur

ab ullo 12, 130. amavi numquam hunc hominem 10, 63. amaverit quot moechos Hippia 10, 220. amatur facies, non uxor 6, 143. ametur ut Quintilianus 6, 75. amans bidentis 3, 228. amanti gaudet tormentis 6, 209. amanti non parcat 6, 208. amati metit barbam 5, 186. amatae coniugis rogo 10, 241. amantes comparantur pullis, equis, iuvenis, sub iugum missis 6, 208. *n.*

Amoenus recessus 3, 4.

Amomo adsiduo udus 8, 159. matutino sudans 4, 103. *Assyrio s. Armenio* 8, 159. *V. L.*

Amor divitiarum in te est, quantus erat patriæ Deciorum in pectore 14, 238. *nunmi crescit, quantum ipsa pecunia crevit* 11, 159. magni census præcipitur a patre 4, 227. amore flagrabat puellæ numquam visæ 4, 114.

Amphion clamat, Parce precor, Paean 6, 174.

Amplectitur virtutem 10, 141.

Amplexu rapere puellam 9, 75. sicut in amplexu, gaunit Appula 6, 65.

Amplius nil edit 5, 148.

Ampla et *amplior* res, coena 6, 629. 12, 10. 14, 171.

Amydon 5, 69.

Anabathra pendent conducto sigillo 7, 46.

Anceps fungus 5, 146. ancipitem causam 11, 32. ancipiti plancta vestigia figere 14, 272.

Anchemoli noverca 7, 235.

Anchisæ nutrix 7, 234.

Ancilibus clipeis 2, 126.

Ancilla natus Servius 8, 259. ancillarum frontibus imponet vittas 12, 117.

Ancon Dorica 4, 40.

Anci census 5, 57.

Ἀνδρά ἐπὶ λήξειν κραιδοῖς 9, 37.

Andromache procera 6, 503.

Andros ins. 5, 70.

Anguilla cognata colubrae 5, 105.

Anguis dentibus legiones nascuntur 14, 21. anguem pressit calcibus 1, 45.

Angulus arcae patulae vix capit summam 13, 74. ocelli prurit frictus 6, 578.

Angustiae — in eas compellere s. cogere 14, 322. n.

Angustus vicus 6, 78. angusta vox 5, 90. res domi 5, 165. 6, 557. vita 9, 127. in rupe Caprearum 10, 93. angustae capsae cussios 10, 117. angustum se explicat 12, 55. angusto limite mundi aestuat infelix 10, 169.

Anhelas, quantum iussit 6, 37.

Anima opima exhalatur 10, 281. caluerunt saxa 1, 85. animam committe ventis 12, 57. praeferre pudori 8, 83. catellae servare morte viri 6, 654. quae miscuit olim res humanas 10, 163. animae Deciorum plebsciae 8, 254. clarae illustresque 4, 152. tot bellorum 2, 156. animae aut famae tamquam discrimen agatur 6, 501. animas custodite 6, 63. servorum et corpora nostra materia non constare putat 14, 16. servorum custodire farre suo et aere 9, 122. producere alimentis 15, 93. *animas tantum illis* (bestiis) *indulsit communis conditor, nobis animum quoque, mutuus ut nos affectus petere auxilium et praestare iuberet* 15, 148 sq.

Animal natum propter convivia 1, 141. animalia deis promissa 12, 2. muta, generosa, fortia 8, 56. animalibus laetatis abstinet Aegyptus 11, 11. cunctis Pythagoras 15, 175.

Animante tuba 1, 16. *V. L.*

Animus fervens aestuat 3, 50. deditus uni 6, 205. anxietate carens 7, 5. mitis 11, 15. animi felices avaros 14, 119. tormenta 9, 18. vitium 8, 10. *minuti, infirmi exiguae voluptas ultio* 13, 190. atrocis 2, 12. caligo 6, 613. secreta 6, 190. bona mihi prima debes 8, 24. sensus vigent 10, 240. verba libera proferre 4, 91. animum fortem praestant rebus, quas turpiter audent 6, 97. *posce fortem, mortis terrore carentem* cet. 10, 507 sq. dirae trepidum formidine culpae confirmant sic 13, 106. nobis quoque, animam tantum illis (bestiis) indulsit communis conditor 15, 149. animo flagrante scribere 1, 151. superbo corrupta voluptas 6, 180. numquam obstantibus pretiis 11, 15. *tortore quatiente occultum flagellum* 13, 195. voluta haec tecum 1, 169. animos subeunt exempla 14, 33. hos quando alea 1, 89. sumere a crimine 6, 285. subeunt taedia 7, 31. animorum impulsu petere coniugium 10, 550. animis nil iuris in corpora indulget natura 2, 159. faventes 12, 83. ardentibus 15, 52.

Annalibus novis res memoranda 2, 110.

Anne aliud tunc praefecti? 4, 78. expectet serenum? 7, 179. aliud quam 7, 199. aliquid sperare potest? 10, 207.

Annibal, v. Hannibal.

Annona cara veneni 9, 100.

Annosam nucem deiecit Eurus 11, 110.

Annotet, v. Adnotet.

Annulus signatorius 1, 68. *n.* 14, 152. *n.* ferreus in digito 11, 120. ingens fulsit 7, 170. annulus Cannarum vindex et tanti sanguinis ultor 10, 106. annulus talibus a dominis post cuncta novissimus exit 11, 43. annuli leviores virorum mollium 1, 78. *n.* in auribus etiam virorum in oriente 1, 104. *n.* pronubi 1, 27. *n.*

Annuit, v. Adnuit.

Annus se vertit 7, 242. septimus quum transierit puerum 14, 10. sexagesimus ut tibi locupletem aquilam afferat 14, 97. annus totius populi expectandus erit, qui lites inchoet 16, 42. octogesimus eam pulsat 6, 192. anni vices 13, 88. annum in unum quanti conducis tenebras 3, 225. annos rhombi ut memoraret 4, 129. multos da, Iupiter 10, 188. suos iam dextra computat 10, 249. sexaginta post terga reliquit 13, 17. annos pueri non contemseris 14, 48. computat facies 6, 199. annis quatuor praecedere 15, 58. improbus 3, 282.

Annua praestare tortoribus 6, 480. puls coluit saxum sacrum cum libo 15, 39.

Acquirere divitias 6, 501. *V. L.* 14, 225. 238. *V. L.*

Anseris iecur et anseribus par altitia, gallina 6, 114. anserem magno et tenui pepano corruptus Osiris 6, 510.

Ansulae 7, 192. *n.*

Antaeum procul a tellure tenet Hercules 5, 89.

Ante ipsum Asiae flos 5, 56. pedes togati 7, 143. ante Numantinos luditur 8, 11. *ante effigies maiorum pone mores* 8, 22. ante alios clara huius equi fuga 8, 61. diem 9, 107. omnia 10, 191. lucernas 10, 309.

Antennas impulsi ignis 12, 19.

Anticatores duo Caesaris 6, 338.

Anticyra eget 15, 97.

Antigonae syrma 8, 279.

Antiochus, Nestoris filius, a Memnone occisus 10, 23.

Antiochus histrio 3, 98.

Antiphates trepidi Laris 14, 20.

Antiquaria et antiquarii tenent versus mihi ignotos 6, 454.

Antiquus Metellus 15, 10. antiquum et vetus est, alienum lectum concutere 6, 21. antiqua Creta 14, 270. simulas 15, 35. antiquo cothurno 7, 72. ritu decies centena dabuntur 14, 33. rege 17, 140. antiquis de moribus uxor 6, 45.

Antistes sacrorum 2, 113.

Antonius reus factus 8, 105.

Antonii gladios potuisset contemnere Cicero, si cet. 10, 13.

Antrum Vulcani 1, 8. Pieriam 7, 59. Idaeum 13, 41. antro clauso vehitur 4, 21.

Anubis currit derisor plangens populi 6, 504. caduceum laeva manu gerit, ut Mercurius 6, 537.

Anxietas improbi nec mensae tempore cessat 15, 211. anxietate carens animus facit vatam egregium 7, 57.

Anxius optat 10, 80, 290. *anxia* epistola 4, 119.

Aonidum fontes 7, 59.

Aper quando exspiravit dentibus maioris apri 15, 162. dignus ferro flavi Meleagri ante ipsum famat 5, 15. apri clunes 5, 167. aprum Tuscum figere 1, 21. apros totos sibi ponere 1, 141.

Aperire iugulos tenui susuro 4, 110. vultum 6, 467. caput fustato 9, 98. aperto horto vivere 6, 18. aperta agna palluit 6, 392. terra 7, 103. apertius quid 4, 63.

Apex (mons) sublimis 12, 72.

Apicius pauper 11, 3. miser et frugi 4, 23.

Apici mures 3, 207. *V. L.*

Apium examen longa consederit uva culmine delabri 13, 68.

Apium Graiae meruisse coronae 8, 226.

Aplustre triremis 10, 136.

Apollo iuris peritus 1, 128. an hoc illi suaderet facinus 13, 203. Marsyam vicit 9, 2. Apollinis et Musarum aede relicta 7, 37. Cirrhaei vatis spicula 13, 79. statua in foro Augusti 1, 128.

Appellas mercedem 7, 158. appellat puer unicus 9, 64.

Apponere candelam valvis 9, 98. alutae lunam 7, 192.

Appula gannit 6, 64.

Appula praedia 9, 55.

Appulia tanti vendit agros 4, 27.

Aptus fontibus bibendis 7, 58. apta teneris quoque Maecenatibus vestis 12, 39. apti nos exercendis capiendisque artibus 15, 115. aptior hora capiendo cibo 6, 581. *aptissima quaeque dabunt Dii* 10, 39.

Apulia, v. *Appulia*.

Aquae numen 3, 19. calidae gelidaeque minister 5, 63. decoctae 5, 50. aquam aliam portare 5, 52. iam poscit Vcalegon 3, 198. aquas calida a Meroe petitas 6, 528. aquis ad sidera missis 11, 63.

Aquarius conductus 6, 332.

Aquilam locupletem sexagesimus annus affert 14, 197. Aquilae, famulae Iovis, leporum aut capream venantur 14, 81. custodes domiti Batavi 8, 52.

Aquilone Decembri quid dicam scapulis puerorum 9, 68.

Aquinum patria Iuvenalis 5, 519.

Ara Deae solis maribus patet 2, 89. caespititia 12, 2. magna Herculis gaudet Fabius 8, 13. rubens 13, 37. Lugdunensis 1, 44. Martis 10, 83. vetus Pudicitiae 6, 308. arae maturus 12, 11. aram Cereris tangens pedemque periuria vendet 11, 29. ante aram stetit 6, 390. Iovis ruit 10, 268. ara Maeotide saevior Aegyptus 15, 111. aras violati numinis 1, 219. nummorum ereximus nullas 1, 114. aras et Samothracum, et nostrorum licet iures 3, 144. ad aras ducatur ebur 12, 112.

Arabarches 1, 131.

Arachne levius torquetis fustum 2, 86.

Aranea arida descendit cum tela 14, 61.

Aratro sterili litus versare 7, 49. quaeramus panem 10, 181. alieno lassus Marius 8, 246. ab ingrato iam fastiditus bos 10, 270. posito audit montanum vulgus iara ferentem 2, 74. sub aratro inventis piscibus 15, 65.

Arbiter integer 8, 79.

Arbitrio nostrò necari 13, 177.

Arbor omnis populo mercedem pendere iussa est 3, 15. 16. arboris incertae et puppis latus eventibus nudiis 1, 32. sacerdos magna Iudaeorum 6, 545. Rutulae 12, 105. arbore ex nostra mentas 11, 117. iam propria facit nidos 14, 80.

Arbusta mercari 14, 144.

Arca nostra maxima sit toto foro 10, 25. aliena sumitur 3, 181. posita luditur 1, 90. exhausta 6, 363. a ferrata distat sacculus 11, 25. in aerata multus fiscus 14, 259. in Pieria nullus tibi quadrans ostenditur 7, 8. *quantum quisque numorum servat, tantum habet et fidei* 3, 143. arcae patulae angulus vix capit summam 13, 74.

Arcadico iuveni nil salit in parte laeva mamillae 7, 160.

Arcanam in aurem mendicat 6, 543. arcana volumine quodcumque tradidit Moses 14, 102. arcana lora Saliorum 2, 125. face dignus, qualem Cereris vult esse sacerdos 15, 142. donant cylindros 2, 61. prodere 9, 16. perdere 13, 73.

Arcades stupidi 7, 160.

Arcessere summam perituram lancibus oppositis 11, 17. arcessitus adulter latet 6, 237.

Archemori noverca 7, 35. *V. L.*

Archetypus Cleanthas 2, 7.

Archigallus obscocus cet. 6, 512 sqq.

Archigenen advocat 6, 256. quaere 14, 252. Archigene cget 15, 98.

Archimagiri 6, 109.

Arctus (non *artus*) inflexus vicorum 3, 256.

Arcus veteres 3, 11. Herculei

15, 82. contrahit Pacan 6, 176. in arcu triumphali tristis captivus 10, 136.

Ardet adhuc odium et vultus Coptos et Teutyra 5, 55. adhuc magna domus, et iam accurrat cet. 3, 215. Iulius 2, 70. iecur ira 1, 45. pulmo Falerno 4, 13. et odit 9, 96. Setinum in lato auro 13, 27. caput foliibus atque caninis 10, 62. ardent taeda 1, 16. faeces (amoris) 6, 159. membra sanguine 11, 6. vela 12, 22. spumantibus visceribus 13, 14. ardebant cuncta (furente Caligula) 6, 6. 8. ardebit ultimus pauper 3, 21. ardens purpura 11, 155. rigidae teutigine vulvae 6, 129. desiderio Bibulae 6, 142. infrenuit 1, 166. ardentis massae fuliginis pippus 9, 130. ardenti Tribuno sese indulgere 2, 165. stomacho haerens cibus 3, 234. ardentem barbam Antiochi 10, 255. ardente semper camino crescant patrimonia 14, 118. aeno decoxit 15, 8. ferro uritur 14, 22. ardentibus animis 15, 52.

Ardor concubitus 6, 317.

Arena Tagi 3, 55. lenta fori pugnare 16, 47. Albana nudus venator 4, 100. rutila Pactoli 11, 299. Samia 16, 6. arenam mediam fuga lustravit 2, 141. arenae municipalis comites 3, 34. arenae idem iuris (testandi) contingit 6, 217. verae paratur 6, 251. arena tota fugit agnoscendus 8, 206.

Arcopagus, curia Martis Athenis, occulta tegit 9, 101.

Aretalogus mendax 15, 16.

Argentea serpens Isidis 1, 538. saccula 6, 24. pes 11, 128.

Argentum vetus 1, 76. grave 11, 41. leve 14, 62. tenue venacque secundae 9, 31. mittere (in mare) 12, 43. concisum in titulos faciesque minutas 14, 291. purum 9, 141. argenti modium hic dabit 3, 220. paterni quodcumque superest 6, 355. puri vasculag, 141. 10, 19. quod erat, solis fulgebat in armis 11, 108. *argento praeferre caput quis nunc audet?* 12, 49.

Argillam properare 4, 134.

Argumenta viri spargere libris actorum 9, 85.

Arguit quos ipsorum litera geminaque 13, 138. arguerint hoc fenestrae in aure 1, 10. arguitur culpa docentis 7, 159.

Aricina in valle lucus 3, 125q. Aricinos ad axes mendicare 4, 117.

Arida aranea 14, 61. cutis 6, 144.

Aristae gratae post munus 14, 185. virides 14, 147.

Aristoteles similis 2, 6.

Arma promovere 2, 159. supersuunt spoliatis 8, 124. Vulcania capessas 8, 270. tulit posita tiara 10, 267. movet eadem fritillo 14, 5. infesta vallo 15, 121. quos tegunt 16, 48. nocturna parare 8, 32. ponere 6, 264. armis his illa quoque tutus in aula 4, 95. armis industrius 8, 52. in armis mirmillonis pugnans 8, 200. in armis solis fulgebat, quod argenti erat 11, 108. in parvis currit bellator Pygmaeus 13, 168. armis protegere lapsam 15, 155.

Armamentaria coeli 13, 83.

Armata auctio vendit 7, 11.

Armata contra pudorem 16, 34.

armato custode 3, 306. armatis nautis 6, 154.

Armeniae flumina 8, 169.

Armenius Zalates 2, 164. Armenio regi instantem cometen 6, 407. haruspice 6, 55.

Armenti pater 8, 109. famelici 14, 147. Caesaris 12, 106.

Armiger dispensator 1, 92.

Armillatus delator 4, 55.

Aro — arabat quantum sub Tatio populus Rom. 14, 160. arare litus 7, 49.

Arpinas novus (Cicero) 8, 257. alius (Marius) 8, 245.

Arridens Fortuna improba noctu nudis infantibus 6, 606.

Ars Theodori rhetoris 7, 177. Palaemonis 6, 452. arte omni libidinis 11, 172. inopi cucurrit 12, 67. nulla non petitus summus locus 10, 110. benigna finxit praecordia Titan 14, 34. artes Graiae 11, 100. artes accipe nunc, ne cet. 7, 56. hae sunt Principis 8, 224. artibus honestis nullus in Urbe locus 3, 21. patriciis 4, 101. quibus et moribus instituas hunc 14, 73. exercendis capiendisque apti nos 15, 145.

Artaxata referunt mores praetextatos 2, 170.

Artifex acquirendi egregius 14, 116. artificis consilium laudo, si cet. 4, 18. artificis oris halitus 10, 258. artificum magnorum popula 11, 102.

Artoptae reverentia sit (al. artocopi) 5, 72.

Artorius s. *Arturius* et Catullus vivant istic (Romae) 3, 29.

Artus tegues 15, 101.

Arva cuncta 6, 410.

Arviragus excidet de temone
Britauno 4, 127.

Aruncae alumnus 1, 20. *V. L.*

Arunci Actoris 2, 100. *V. L.*

Arundinis motae 10, 21.

Aruspex, v. *Haruspex*.

Ars Albana Domitiani 4, 145.
saeva tyranni 1, 307. Tiburis
summa 3, 192. 14, 8. coelestis
15, 146. arces ad Aricinas men-
dicare 4, 17.

Assem rogat 5, 144. 14, 301.
asse uno parta Minerva 10, 116.
assibus paucis emtum 11, 145.
Assis partes et usus in computa-
tionibus 1, 40. *n.*

Asellas comites secum educit
propter lac 6, 400.

Asellum bipedem sibi quaerit
alium 9, 92. aselli coronati vile
caput ostendebat parvis frons ae-
rea lectis 11, 96 sq. asello impo-
sito clunem submittit 6, 534.

Asiae flos servus 5, 56. Asiam
flammis cadentem 10, 266.

Asiani equites 7, 14. Dii 3, 218.

Asinae lac candorem cutis au-
get 2, 107. *n.*

Asparagis septa squilla 5, 82.
montanis 11, 69.

Aspera vasa 14, 62.

Aspernari et *Aspicere*, vid. *Ad-
spernari* et *Adspicere*.

Assae vetulae hoc monstrant
pueris repentibus 14, 208.

Assaraci ad umbras venit Pri-
amus 10, 259.

Assere duro ferit 3, 245. longo
premit 7, 132.

Assidere, *Assiduus*, *Assurgere*,
v. *Adsidere*, *Adsiduus*, *Adsur-
gere*.

Assyrio in orbe Semiramis 2,
108. amomo 8, 159.

Astraea, soror Pudicitiae, hac
comite paulatim ad Superos re-
cessit 6, 19.

Astrologis magna fiducia 6,
551 sq. eorum ars 3, 43. 44. 6, 553
—581. 14, 243.

Astro Martis non felicius 10,
313. quo se proferat lacta Ve-
nus 6, 570. astrorum peritus 6,
586. motus ignoro 3, 40.

Asturi domus 3, 212.

Asylli s. *Asyli* uxor 6, 267.

Asylo ab infami gentem de-
ducit nobilis 8, 23.

Atavi proavornum 3, 312.

Atedius luxuriosus 5, 118. *V. L.*

Atellanae exodio 6, 71.

Ater vultur in inferis 13, 51.
atrum silicem 6, 350.

Athenae quem mirabantur tor-
rentem 10, 127. inopem vidistio
hunc (Socratem), nil praeter ge-
lidas ausae conferre cicutas 7, 205.

*Athenas Graias et Romanas totus
orbis habet* 15, 110. Athenis ut
curia Martis, occulta teges 9, 201.

Athletis levibus donare omnia
6, 356. Athletarum cibus colic-
phia 2, 53. *n.*

Athos olim velificatus credi-
tur tempore Xerxis 10, 171.

Atlas quanto sublimior sit
omnibus in Libya montibus scit
11, 24. Atlanta miserum olim
minori pondere urgebant sidera
paucis numinibus contenta 13,
48. vocamus nanum 8, 32.

Atreus pignerat laenam 7, 73.

Atrides (maritus) si praegusta-
ret Pontica medicamina 6, 600.
ad Atridem itur 4, 65.

Atria magna nobilium 7, 91.
tota exornant ceræ 8, 20. foeda

stercore canino 14, 65. in atria
-migrat esuriens Clio 7, 7.

*Atroce*m animum promittunt
durae per brachia setae 2, 12.

Attendere, *Atterere*, *Attinge-
re*, *Attollere*, *Attonitus*, vid. *Ad-
tendere*, *Adterere* cet.

*Attegi*as Maurorum 14, 196.

Atticus eximie coenat 11, 1.

Avaritia fallit specie virtutis
et umbra, quum sit triste habitu
cet. 14, 107 sq. avaritiae sinus
quando maior patuit 1, 88. frena
pone 8, 89. avaritiam solam in-
viti iuvenes exercere iubentur 14,
108.

Avarus dives iam didicit ad-
mirari disertos 7, 30. laudatur
tamquam ifrugi 14, 111. mollis
summarum monstrum 9, 38. *avari
properantis quis metus aut pu-
dor?* 14, 178. avarae nurus cor-
ruptor 1, 77. avaro quae nupsit
locuples, vidua est 6, 141. ava-
ros pater credit animi felices 14,
119. producit pueros 14, 128.

Auctio coniugis fit 6, 255. com-
missa vendit 7, 10.

Auctor feneris pallet 11, 48.
contrarius flebat 10, 30. auctores
omnes noscat praeceptor 7, 231.
*auctori ipsi displicet, quodcum-
que malo committitur exemplo*
13, 2. auctoribus magnis exem-
pla subeunt animos 14, 33. Deis
ultor patris Orestes 8, 216.

Auctumnus Phaeacum perpe-
tens 5, 151. frigore siccatus 11,
76. auctumni post finem 14, 190.
auctumnos per quinque 6, 250.
aetumno letifero cedente prui-
nis 4, 57. uno quot aegros occi-
derit Themison 10, 221.

Audacia quum magna super-
IVVENAL. VOL. I.

*-est malae causae, creditur à
multis fiducia* 13, 109. perdita
3, 73.

Audax conviva 5, 74. sponsio
11, 199. audaces carinas 10, 264.
audacius nihil est deprensus 6, 284.

Audet quidquid Graecia men-
dax in historia 10, 175. monstrum
15, 122. quis nunc, caput prae-
ferre argento? 12, 48. audent ali-
quid de moribus 2, 2. *plurima
non dicere homines pertusa laena*
5, 151. res turpiter 6, 97. 8, 115.
grandia monstra 6, 645. audebis
quandoque foedius aliquid 2, 82.
aude aliquid Gyris aut carcere
dignum, si vis esse aliquis 1, 73.
te miserum dicere 13, 161. au-
sus nondum haedulus mordere
virgas salicti 11, 67. ausa prae-
ferre tegetem 6, 117. ausi, quod
liceat punire tunica molesta 8,
235.

Audio quid moneatis 6, 346.
audit amicas 6, 481. Fabios pla-
nipedes 8, 191. audiat testarum
crepitus ille cet. 11, 169. audiret
te montanum vulgus leges ac iura
ferentem 2, 74. audi et misere-
re 12, 24. audi facinus maioris abo-
lae 3, 115. quae Claudius tulerit
6, 115. nunc fercula 11, 64.
audi, nulla umquam de morte
hominis cunctatio longa est 6, 220.
audita vox media nocte cet. 11,
112.

Auditor tantum ego semper?
1, 1. Auditores clamore laudant
recitantem et agentem 1, 1 sq.
13, 32. n.

Avelli Circensibus 3, 223.

Aventini coelum hausit 5, 85.

Averte negotia dilatis curis

A a

11, 181. aversus iacnit maritus nocte 6, 476.

Auferri iubebit viridem thoraca 5, 144. abstulit munere tanto praecipuam ceram 4, 19. claras Urbi illustresque animas impune 4, 151. quantum nominis non Octavius 8, 242. Fortuna caput servatum victo Pompeio 10, 286. abstuleris spem servorum, venit aquarius 6, 331.

Aufidio notior moechus 9, 25.

Augere peculia cultis servis 3, 189. aucti subsidiis 15, 73.

Augur Phryx et Indus responsa dabunt divitibus 6, 585.

Augusta meretrix 6, 118. rupes Caprearum 10, 93.

Augustum Seianum dicere 10, 77. Augusti victoria Actiaca 8, 241 sq.

Augusto mense recitantes poetae 3, 9.

Aviam amici resupinat 3, 112.

Avis rara in terris nigroque simillima cycno mulier casta 6, 165. Iunonis 7, 32. aves famulae Iovis et generosae 14, 82. Afrac 11, 142.

Aviti ruris convallem 16, 36.

Aula Sicula non mitior 6, 486. aulam amici resupinat 3, 112. *V.* *L.* aula in illa quoque tutus his armis 4, 93. aula nullus tibi parvulus inserit Aeneas 5, 138.

Aulaea recondita cessant 6, 67. Florae, Cereris et Cybeles 14, 263. Sarrana pictae togae 10, 39. in tragoediis obtenta scenae, ut si-
paria in comoediis 8, 186. *n.*

Aulica vita misera 4, 74. *n.*

Avolat inde 6, 226.

Aura modica non multum fortior ventus 12, 66.

Aurelia vendit pisces 5, 98.

Aureus unus contigit pragmatico 7, 122. aurea trulla 3, 108.

Auriculis nasoque carentem Galbam 8, 5.

Aurigarum factiones 6, 590. *;* 114.

Auris ut sentiat, clamore opus est 10, 215. aurem in arcanam Iudaea tremens mendicat 6, 543. facilem praebere 5, 107. percutit fragor 11, 195. miseram inebriat vinosus 9, 113. calentem, lasciviae notam 11, 187. in aurem amici facilem stillavit venenum 3, 122. in aure placentas, coram aliis pultes dictare puero 11, 59. *aure tyranni quid violentius?* 4, 86. in aure servi molles fenestrae 1, 104. aures Principis contingere 10, 341. servis perforantur 1, 104. *n.* auribus extentis magnos mulier commisit elenchos 6, 459. in iis annulos et viri gestant in Oriente 1, 104. *n.*

Auratum reticulum comarum 2, 96. auratam iuvenecam Iunoni caedere 6, 48. *aurato lecto vix ulla puerpera iacet* 6, 594. aurata lacerna fulgere quibus mos est 10, 212. auratis papillis nuda constitit Messalina 6, 123.

Auroram usque a Gadibus 10, 2.

Aurum aestivum ventilare digitis sudantibus 1, 28. furtivae pelliculae 1, 10. tibi non committitur 5, 39. quod victori postulat populus 7, 245. quod Targus et Pactolus volvit 14, 298. Etruscum puero contigit 5, 164. latum pictae vestis 6, 482. longum nudis cervicibus ostendere 6, 589. exaequare montibus 12, 129. auro scripto radiat Germa-

nica 6, 205. semestri circumligat digitos vatum 7, 89. in lato ardet: Setinum 10, 27. auro nullo violatus Iupiter 11, 116.

Auruncas magnus alumnus 1, 20.

Aurunci Actoris spelium 2, 100.

Auspex venit cum signatoribus 10, 356.

Auster dum se continet, dum sedet et siccat madidas in carcere pennas 5, 100. urget 4, 59. austri et Septembris adventum metuere 6, 517. Austro et Coro semper tollendus 14, 268. austris deficientibus 12, 69.

Aut dic, aut accipe calcem 3, 295.

Automedon puerlora tenebat 1, 61.

Autonoes gestus 6, 72.

Ἀὐτὸς γὰρ ἐφίλειται ἄνδρα ξένους 9, 37.

Autumnus, v. *Auctumnus*.

Avunculus Neronis, Caligula 6, 615. Bruti Cato 14, 43.

Avus quis coenavit secreto septem fercula? 1, 105. avos vetustos porticibus disponere 6, 163. squallentes traducit 8, 17.

Auxilium petere et praestare mutuus nos affectus iubet 15, 150. auxiliis pro omnibus et legionibus totis 8, 256.

Axis Gallicus 8, 116. Hyperboreus 6, 40. procubuit, qui saxa Ligustica portat 3, 258. axe citato pervolare Flaminiam 1, 60. sub quocumque 14, 42. axes ad Arieinos mendicare 4, 117.

B.

Babylonem, a sigillis munitam urbem, intravit Pellaes iuvenis et ibi mortuus est, 10, 171.

Baca s. *Bacca* Sabina 13, 85.

Bacchanalia vivunt 2, 3.

Bacchari carmen 6, 636.

Bacchi Alcyonem 7, 12.

Bacillo nullo dextram subeunte 3, 28.

Baculus et ab eo tuta senectus 9, 140.

Bacbius Massa delator 1, 35.

Baeticus aer pecus inficit 12, 42.

Baiarum ianua Cumae 3, 4.

Baias et ad ostrea currunt 11, 49.

Baianae cymbae pervia interiora stagna 12, 80.

Balaena Britannica quanto maior delphinis 10, 14.

Balantem pecudem spondere sacello. 15, 233.

Balneolum conducere 7, 4.

Balnea intrat eunuchus 6, 375. vexat lutulenta turba 7, 131. sexcentis 7, 178. Phoebi 7, 233. nocte subit, conchas et castra moveri iubet, gaudet sudare cet. 6, 419 sqq. in balnea portas crudum pavonem 1, 143. defert testiculos pugillares 1, 156. in balneis lavantur quadrante 2, 152. 6, 447.

Baltae ulciscuntur rumoribus servi 9, 112.

Balteus quos ambit 16, 48.

Baptae soliti Cecropiam lassare Cotytto 2, 92.

Barba mihi iuveni gravis sonabat tondente aliquo 1, 25. 10, 226. unda terit inguina Rhodopea 9, 4. cum prima rescentur crimina 8, 166. barbae desperatio et eunuchis 6, 367. barbam ardentem Antilochi caesi 10, 253. inetit primum, qui dies festus 3, 186. barbam eius tua ianua vidit 1, 215. alendi et tendendi mos 3, 186. 6, 26. 10. n. pectere quum coepe-

A a 2

- rit 14, 216. barba maiorum dignum 16, 51.
- Barbarus* endoperator 10, 138. barbarus dedit incestae sorori 6, 158. solitus saevire in Corum flagellis 10, 181. barbara lupa 3, 66. turba 15, 46.
- Barbato* cuicumque puer adsurgebat 15, 56. nondum Iove 6, 16. regi imponere facile est 4, 105. barbatus magistros 14, 12.
- Bardaicus* iudex 16, 13.
- Bardiacus* iudex 16, 13. *V. L.*
- Baream* curas 7, 91. occidit Stoicus 3, 116. accusavit Egnatius Celer 1, 33.
- Bascaudae* 12, 46.
- Basia* blanda iactare rhedae devexae 4, 118. indulgere plectro grato 6, 384.
- Basilus* agit et bene dicit 7, 145 sq. quot socios circumscripsit 10, 222.
- Batavi* domiti 8, 51.
- Bathyllus* mollis saltat Ledam 6, 63. adolescens Samius, cui Polycrates statuam posuit 13, 119. *V. L.*
- Beati* pauperis nullum putat exemplum esse 14, 120. beatae vultulae vesica 1, 39. beatum se fecerat exiguis tabulis 1, 67. beata lance radiat Dacicus 6, 204. beatus quid illo cive 10, 279.
- Bebius* Massa delator 1, 35.
- Bebriaci* campo 2, 106.
- Bedriaci* campe 2, 106.
- Belides* multae 6, 655.
- Bellator* Pygmaeus 13, 168. ferox, equus 7, 127. bellatorum tot effigies 8, 10.
- Bellerophonti* forma nocuit 10, 325 sqq.
- Bellonae* parentis chorus 6, 612.
- oestro* percussus divinat ut fanaticus 4, 124.
- Bellua s. Belua* dextra illi iacebat 4, 121. *V. L.* peregrina 4, 127. Gaetula portat ducem 10, 158. bellua constat leviori sumis 7, 77. deposuit dentes 11, 126. talis non concipitur nostro sub sidere 12, 104.
- Bellum* dirimente Sabina 6, 164. belli partem 12, 110. bello marturus 8, 169. bella horrida capessere 14, 242. bellorum exuviae 10, 133. pompa 10, 281. tot animae 2, 156. et pacis rebus agendis 14, 72. ultima 15, 95. bella socialibus 5, 31.
- Belua*, v. *Bellua*.
- Bene* habet 10, 72. dicit 7, 147. ructavit 3, 107. cantat 7, 196.
- Beneventanus* sator 5, 46.
- Benigni* fati hora 16, 4. benigna manu 10, 301. 12, 64. arte 14, 34.
- Beronices s. Berenices* in digito pretiosior factus adamus 6, 136.
- Beryllo* inaequales phialae 5, 33.
- Beta* et alpha 14, 209.
- Bibliothacae* ornatae imaginibus virorum doctorum 2, 4 sq. n.
- Bibit* ab octava 1, 49. viro Priapo 2, 95. et vomit 6, 432. quo callidus emtor Olynthi 12, 47. vernum solem 11, 203. concha 6, 301. toties novum mustum 10, 250. quantum Laufella 9, 117. aliquid Albanis de montibus 5, 33. dum bibimus, obrepit secretus 9, 128. bibuntur nulla aconita fictilibus 10, 25. bibendum porrige 6, 597. libendis fontibus Aonidum aptus 7, 58.

Bibulae desiderio Sertorius ardet 6, 142.

Bidentis amans 3, 228.

Bigarum rotae 10, 59.

Bilibres testiculi 6, 372.

Bilis hinc stomacho 11, 128. bilem substringit opertis oculis 6, 435. bilem aut risum moverat quibusdam 15, 15. effundere per lacrimas 5, 159. contrahat uxor tacito tibi 11, 185. bile mediocri ferenda res 13, 143. bile iecur ardet, fervet, uritur, tumet 1, 455, 188. n.

Bimembris pueri monstrum 13, 64.

Bina vix ingera dabantur pro multis vulneribus 14, 165.

Bipedem asellum 9, 92.

Bipennem insulsam et fatuam tenebat Tyndaris 6, 657.

Bis ut ferat illum 5, 164. bis septem ordinibus 14, 324. quingenta dedit 6, 137.

Bistonum rabies 15, 124.

Bithynicus Volusus 15, 1.

Bithynus tyrannus 10, 162. Bithyni servi equites facti 7, 15.

Blaesis 15, 48.

Blandiar ne nobis 3, 126.

Blanda basia iactare rhedae 4, 118. excepit intrantes 6, 125. vox et nequam 6, 197. tabella 9, 36.

Blandus Rubellius 8, 39.

Boccar! s. *Bocchar*, quocum nemo Romae lavatur propter oleum 5, 90.

Boletum domino ponere 5, 147. Agrippinae 6, 621. condire 14, 8.

Bombycinus panniculus 6, 260.

Bona Dea placatur abdomine porcae et magno cratere 2, 86. Bonae Deae secreta nota 6, 314.

sacra turpissima et a semiviris etiam celebrata submotis feminis 2, 81 sq. et 6, 314 sqq. 335 sqq. n.

Bonus Piso 5, 109. esto miles 8, 79. odor lucri ex re qualibet 14, 204. quis et face dignus arcana — ulla aliena sibi credat mala? 15, 140. bonirari: numerus vix est totidem, quot Thebarum portae vel divitis ostia Nili 15, 26. bonorum regum ultimus 8, 259. bonos quanta praemia maneant 8, 92. bonum vita iucundius vindicta 15, 180. bonirari summiue voluptas 6, 180. bona animi prima mihi debes 8, 24. donavit praesepibus 1, 59. vera pauci dignoscere possunt atque illis multum diversa, remota erroris nebula 10, 2 sq. tota feruntur ad Phialen 10, 237. summa pntas, aliena vivere quadra 5, 2. bonis quae turpia, decebant Crispinum 4, 13. bonis humanis maiora creduntur. tropaea cet. 10, 137. melior satis 5, 153. Locusta instituit rudes propinquas 1, 71. melior, qui semper potest alienum sumere vultum 3, 104. quae comoedia, quis mimus plorante gula? 5, 158. nec vultu ibat 4, 104. meliorem praesto magistro discipulum 14, 212. melius, quod nil animis in corpora iuris indulget natura 2, 139. in melius nihil proficis usu 13, 18. meliore luto iis finxit praecordia Titan 14, 55. meliora pensa ducunt Parcae 12, 64. optimus hic 10, 331. Praefectorum Pegasus 4, 78. optima nunc via summi processus vetulae vesica beatae 1, 58. silvarum pelagique 1, 135. domus paratur Sorae 3, 225. quare Cessennia teste

marito 6, 136. haet pars sensus nostri 15, 133.

Bosotiae sub crasso aere nasci 10, 50.

Bootae pigri sarraca 5, 23.

Bos si ederet agnum 2, 123. vetulus, ab ingrato iam fastiditus aratro, qui domini cultris tenuet et miserabile collum praebet 10, 268 sq. magnus cretatusque, in Capitolia ductus 10, 66. bovis corio in mare deducendus 13, 155. bove percusso mugire Agamemnona credit Ajax 14, 286. boves macri 14, 146. disiunge 5, 119. boum pauca iuga nunc sociis 8, 108.

Braccaejs. bracae 2, 169.

Braccatorum pueri 8, 234.

Brachia ceciderunt lassata gravi massa 6, 421. direxit contra torrentem 4, 89. porrecta, quae pelago currunt medio 12, 76. nigra Vulcani 13, 45.

Bracteolam de Castore ducat 13, 152.

Brevis puteus 3, 226. sopor 13, 217. *breve sit, quod turpiter audes* 8, 165. lumen candelae 3, 287. brevibus focis 11, 79. Gyaris dignum 1, 73. remis 15, 128. brevior coma philosophorum supercilio 2, 15. virgine Pygmaea 5, 505. dimidio tegetis pars 5, 9. via 14, 223. *brevissima vitae miserae portio* 9, 127.

Breviter dare omnia soli Pacuvio 12, 125.

Brigantum castella 14, 196.

Britannica balaeua 10, 14.

Britannico generose 6, 124.

Britanni minima nocte contenti 2, 161. unde dicti 15, 124. Britanno de temone excidet Ar-

viragus 4, 126. Britannos Gallia facunda causidicos docuit 15, 111.

Britones rabie saeviant 15, 124.

Bromium iam durum iamque tondendum 6, 378.

Bruma spirante 9, 67. brumae tempore 3, 102. mensae 6, 153. brumam famemque illa recte crevet 1, 273.

Bruscia fascia a. ascia 9, 14.

Brutidius Niger 10, 83.

Bruttia calidi tibi fascia vici praestabat nitorem 9, 14.

Brutus nec erit, *Bruti* nec avunculus (Cato) usquam 14, 43. Bruti priscum acumen 4, 103. iuvenes prodita laxabant portarum claustra tyranniae exulibus 8, 261 sq. Brutum et Volcanos quae decebant 8, 182. Brutorum natalibus 5, 37.

Bubulci filius anspirat longo non visam tempore matrem 11, 131. bubulco iudice 7, 116.

Bucca foculum excitat 3, 262. vestitur tiara 6, 516. in vetula scalpit mater simia 10, 195. buccae Curtius et Matho 11, 34. nocte per oppida 3, 35.

Buccina a. *Bucina* surda nihil gemeret grave 7, 71. foedae faemae 4, 152.

Buccula pendens de fracta cascade 10, 134.

Bulbi veteres, Maurorum epimenia 7, 100.

Bulla dignissime senior 13, 33. aurea et acortea puerorum 5, 164. 165. n.

Bullafus heres 14, 5.

Bulli veteres 7, 120. F. L.

Busta, et ad ea portandum cadaver 3, 34.

Buxo intactum caput 14, 194.

C.

Caballi Gorgonei 3, 118. *caballorum* praedo s. praeda Praetor 11, 193. *caballis* immeritis franguntur crura 10, 60.

Cabirorum arae 3, 144. n.

Cachinni rigidi censura 10, 31. *cachinno* maiore conculitur 3, 100. vulgi excipitur 11, 2.

Cacoethes scribendi 7, 52.

Caculi, vernae 9, 61. *V. L.*

Cacus ictus ab Hercule 5, 125.

Cadaver ad busta portandum conducere 3, 32. obtritum vulgi 3, 260. *cadaveris* partem affert vultur 14, 78. *cadavere* crudo contenta 15, 83. toto iacuit Catilina 10, 288. *cadavera* maiora numquam attigerant corvi 8, 252. per densa Persarum tarda prora 10, 86. *cadavera* calent 15, 60.

Cadit grex totus 2, 80. ventus 5, 101. tanta verborum vis 6, 440. in terras ignis 13, 226. cecidit e coelo tertius Cato 2, 40. flammis ferroque Asia 10, 266. domus magna Asturici 3, 212. cadunt vasa fenestris 3, 271. sub iudice morum 4, 12. brachia lassata gravi massa 6, 421. omnes a crinibus hydri 7, 70. inde partes 7, 123. sub quo crimine 10, 69. cecidit Cethegus integer 10, 287. cadet nulla umquam coturnix pro patre 12, 98. ebur ante Lares Gallitae 12, 113. casurus cito iam perlucente ruina 11, 13.

Caduceus Anubis et Mercurii 6, 537. *V. L.*

Caducum dulce capit heres 9, 88. *caducis* iunguntur multa comoda 9, 89.

Cadurci nivei institor 7, 221.

cadurco violato magna debetur poena 6, 537.

Caecus adulator grande monstrum 4, 116. teneam numos 13, 94. *caeca* cupidine ducti 10, 351. *caeci* vitio 12, 51. *caecos* veteres sanant mortaria 7, 170.

Caede Lamiarum madenti 4, 151. *sine caede et sicca morte* ad generum Cereris pauci descendunt reges et tyranni 10, 112. *caedibus* assiduus udo gladio 8, 243.

Caedicius gravis 13, 197. *facundus* 16, 46.

Caedit pectus pugnis 13, 127. Sylvano porcum 6, 447. more Numae lanates 8, 156. *niveam* agnam Reginae 12, 3. *caedit*, donec lassis caedentibus cet. 6, 483 sq. *securis* rotas 10, 60. eos flagellum occultum surdo verbere 13, 194. cecidit nullum forte 3, 278. *caeditur* lautissima coena 11, 140. *caeduntur* mariscae 2, 13. *caede* auratam Iunoni iuvencam 6, 48. *caesa* est ingenio manus et cervix 10, 120.

Caelator curvus 9, 145.

Caelati multum 12, 47. *caelata* cassis 11, 103. *pocula* 1, 76.

Caelibatus poena 9, 87 sq. n.

Caepo et porrum nefas violare 15, 9.

Caerulea sentulata 2, 97. *caerulei* panis 14, 128. *caeruleos* venerantur Aegyptii 15, 7.

Caerula lumina Germani 13, 164.

Caesar indulsit omnia Narcisso 14, 330. deduxit dormitos ad sua flagra Quirites 10, 109. *Caesar*, mitte Ostia 8, 171. *Caesaris* mensae 5, 4. *uxor* 10, 330. ar-

- mentum 12, 106. hostem 10, 86.
vivaria 4, 51. duo Anticatones
6, 338. in Caesare tantum spes
et ratio studiorum 7, 1.
Caesaries flava Germani 13,
165.
Caesennia s. *Caesonia* totam
tremuli pulli frontem infudit
avunculo Neronis 6, 616.
Caletae litore 14, 87.
Calaguris, cuius incolae uxores
liberosque comederunt 15, 93.
sq. n.
Calamos frange 7, 27. vena-
tricis puellae 13, 80.
Calathis peracta vellera refer-
tis 2, 51.
Calceus rupta pelle patet 3,
149. senatorius qualis fuerit 7,
192. iudex bardaeus 16, 14. cal-
cei, solae, vincula socci, 7, 192. n.
Calcor planta magna 3, 248.
calcare cadavera 15, 60. hostem
10, 86. bellis socialibus uvam
5, 31. urinam coniugis 6, 312.
Calculus ponatur 9, 40. nobis
non ex ebore 11, 132.
Calendis femineis (Martii)
munera secreta tractas longa po-
nitus cathedra 9, 53.
Calenum molle 1, 69.
Calet sola febre sanguis 10,
218. et regnat mulier 16, 149.
caluerunt saxa anima s. animas
1, 83. calentem aurem 11, 187.
calentia foeno ova 11, 70.
Calida Meroe 6, 527. iuventa
6, 369. calidum lupanar 6, 121. ca-
lidi visci 9, 14. calidae gelidaeque
minister 5, 63. Copti 15, 28. co-
lumbae 6, 549. popinae 11, 81.
Caligas tot offendere 16, 24.
Caligantes fenestrae 6, 31. ca-
ligatus adintor 3, 522. caligatos
offendere 16, 24. V. L.
Caligo animi 6, 613. *futuri*
damnat genus humanum 6, 555.
Calicem siccabis nasorum qua-
tuor cet. 5, 47. ad calicem ster-
tere 1, 57. calices thermarum 8,
168. plebeios 11, 145.
Caligula Lugduni instituit lu-
dos 1, 41. 11, 20. n. furere coe-
pit cet. 6, 615 sq. 624. sq.
Callebat primo deprendere
morsu, ubi ostrea nata 4, 142.
Calliblepharon 2, 93. n.
Callidus arte 1, 123. aliptes
6, 422. emtor Olynthi 12, 47.
Calliope, incipe 4, 34.
Calorem sentire 12, 98.
Calpe reliata 14, 279.
Calvina 3, 133.
Calvinus, amicus poetae 13, 5.
Calvo grege Gallorum 6, 533.
Neroni 4, 38.
Calx — calcem accipe 3, 295.
calcibus nudis premere anguem
1, 43.
Cambre 7, 154. V. L.
Camenarum lucus, fons, delu-
bra 3, 12. Camenas tristes respe-
xit Caesar 7, 2. Camenis eiectis
mendicat sylva 3, 16.
Camerinus 8, 38. 7, 90.
Camilli manes 2, 151. more
servato, miles ne vallum litiget
extra 16, 16.
Camino semper ardente cre-
seunt patrimonia 14, 11. cami-
nis atque foliibus ardet 10, 61.
Cammarus constrictus 5, 84.
Camoenas, v. *Camenas*.
Campania provida Pompeii
dederat febres optandas 10, 283.
Campi severi iugeribus cede,
Gradive 2, 132. campum ademit

mibi vicinus 16, 37. campo hoc decurrere libet 1, 19. campis Thessaliae quantum tituli abstulit Octavius 8, 212.

Candelas lumen breve 3, 287. candelam apponere valvis 9, 98.

Candida signa 3, 216. Io 6, 526. cervix 10, 345. scrofa 12, 72. casa obstat nautis armatis 6, 154. in *candida* *vertere* *nigrum* 3, 30.

Candiduli porci 10, 355.

Canet mons oliva 14, 144.

Canini farris 5, 11. canino rictu 10, 271. stercore 14, 64.

Canis et postes loquentur 9, 104. canem venerantur Aegyptii 15, 8. canibus pigris scabieque vetustâ levibus et siccae lambentibus ora lucernae 8, 34.

Canistris consuetis 5, 74.

Canities nova est 3, 26. inguinis aegri 10, 208.

Canna Micipsarum 5, 89.

Cannarum vindex annulus 10, 165. in pulvere victi Consules 11, 198. Cannis consumpta iuventus 2, 155. a Cannis an Urbem petat 7, 163.

Canebat hoc Ithacus 15, 26. vera Laronia 2, 64.

Canopi verna Crispinus 1, 26. famosi luxus 6, 84. 15, 46.

Canoro choro 11, 162. cantoribus modis 7, 18.

Cantaber unde Stoicus 15, 108.

Cantharus parvulus 3, 205.

Cantare Chrysogonum vetant 6, 74. sub antro Pierio 7, 59. cantat bene, etsi perfrixit 7, 194. quae Sostratus madidis alis 10, 178. cantabat Achilles 7, 210. cantavit numquam in scena Orestes 8, 220. recto aere 2, 118.

cantabit vacuus coram latrone viator 10, 22. eadem versibus isdem 7, 153. cantet potius uxor 6, 398. cantabitur conditor Iliados 11, 178. cantante quae voluptas 10, 210. cantandum non est, res vera agitur 4, 35.

Cantus magici 6, 610. Siculo effugit Ulysses 9, 150. parasiti 14, 46. galli secundi 9, 107. cantu gaudet mulier 6, 379 sq. foedo gaudebat prostitui Nero 8, 225.

Canus rector (navis) 12, 32. cana monstrante gula 14, 10.

Canusina ovis 6, 150.

Capax urnae crater 12, 44. cera 1, 63. crusta Heliadum 5, 37. divinorum 15, 144. tabula 8, 6. feneris venter 11, 41.

Capella ab hirsuta iaculum torquere 5, 155. capellae fetum iungulare nefas in Aegypto 15, 12.

Capella campidoctor, centurio, lanista, cet. 5, 155. *V. L.*

Capena madida 3, 11.

Caper stans extra pocula 1, 75.

Capessere arma 8, 270. bella 14, 242.

Capillato consule 5, 30.

Capilli tonsi olim rectique atque pexi 11, 149. flexi crimen 6, 493. puellares faciunt incerta ora 15, 137. capillis laceratis disponit crinem 6, 490. maiorum dignum 16, 31.

Capis mercedem 5, 13. non capit Hannibalem Africa 10, 148. has mugas humilis domus 11, 169. capit circus hodie totam Romam 11, 195. angulus arcae summam 13, 74. capiunt plus intestina poetae 7, 78. quantum Socratici penates 14, 320. regem 4, 126. capi voluit piscis 4, 69. capiendi

bona ius nullum uxori 1, 55.
 capiendo cibo aptior hora 6,
 580. capiendis artibus apti 15,
 145. captum nidore 5, 162. ca-
 pta iuventa Hippias 6, 103. capto
 agello, o. capti cupidine 10,
 551. dulcedine 7, 84. captas mo-
 do Orcadas 2, 160.

Capistro maritali 6, 43.

Capito et Numitor ruerunt ful-
 mine iusto 8, 93.

Capitolinam quercum (coro-
 nam) spernare 6, 387. *Capito-*
linis generosior 2, 145.

Capitolia nostra vincebat Po-
 sides 1, 91. duc magnum cre-
 tatumque bovem 10, 65.

Cappadoces equites 7, 15. *Cap-*
padoces, Cilices et Cretenses in-
 fames 7, 14. 15. n.

Capreae frustum 11, 142. ca-
 pream aquilae venantur 14, 81.

Caprearum in rupe angusta se-
 dentis Principis 10, 93. a Capreis
 venit grandis epistola 10, 72.

Caprificus discutit saxa 10, 145.

Capsae custos 10, 117.

Captator Lenas 5, 98. capta-
 tore macello 6, 40. Cossio 10,
 207. horum 12, 114.

Captivus tristis in summo arcu
 10, 156. Captivorum adservando-
 rum triplex ratio 6, 561. n. ag-
 mine 10, 280. captivis triumphos
 dabunt Fata 7, 201.

Captat pater Coranum 16, 56.

Caput timidum abluit vortici-
 bus Tiberis 6, 524. miserum
 mihi Hannibal implet 7, 161. tre-
 mulum Claudii 6, 622. adoratum
 populo Seiani 10, 62. marmo-
 reum est Hermae 8, 55. serva-
 tum victo abstulit Pompeio 10,

285. Iove senum 10, 199. praes-
 bere venale 3, 33. pulsandum
 5, 172. submitte 6, 207. altum
 aedificat compagibus 6, 507. mo-
 vit serpens 6, 538. aperire fuste
 9, 98. scalpunt uno digito 9,
 133. praeferre argento 12, 28. in-
 tactum buxo 14, 194. vacuum ce-
 rebro ventosa cucurbita quaerit
 14, 58. vile aselli coronati 11, 97.
 inde morbi 3, 236. capitis per-
 iuri poena 13, 174. discriminare
 quanto constant 14, 258. tam va-
 cui populum 15, 25. pudici ma-
 trona 6, 49. capiti tignum incu-
 tit 3, 245. impositas res 5, 152.
 graves dentes deposuit belus 11,
 127.

Carbone in tuo pia thura po-
 nimus 13, 116. a carbone ad rhe-
 toras mitti 10, 131.

Carcer rusticus 14, 24. carce-
 ris nigri uncum 13, 245. carcere
 Aeolio 10, 181. in longo castrorum
 6, 561. uno contenta Roma 3, 314.
 fornicis 10, 259. Austri 5, 101.
 nassae 12, 123. *carcere et Gya-*
ris dignum aliquid aude, si vis
esse aliquis 1, 73.

Cardiacus amicus 5, 32.

Cardine facili valvae 4, 63.

Caret censu 1, 59. domus vi-
 tio 14, 69. anxietate 7, 57. som-
 no 3, 55. caruisse tandem parva
 Seripho 6, 564. uno anno Circen-
 sibus 11, 53. morbis et debilitate
 14, 156. auriculis nasoque 8, 5.
 cruciatu et poena 10, 287. mor-
 tis terrore 10, 357. turtare ma-
 gno 6, 39.

Carfinia moecha 2, 69.

Carina Actiaca 2, 99. carinus
 audaces aedificare 10, 264.

Carmen triviale communi fe-

riat moneta 7, 55. amicae The-
baidos 7, 82. magicum 6, 153.
grande bacchamur 6, 636. car-
mine solo se vexant 7, 63. car-
mina divina 3, 207. sublimia 7, 28.
tradunt 15, 117. Maronis 11, 179.

Carnifices inter iacet Dama-
sippus 8, 176. 6, 480. n.

Carnem supervacuum abscin-
dere s. abrumpere Galli solent
2, 116. carne nova accedente 11,
85. hac nil libentius edit 15,
88. humana nec suillam distare
putant Iudaei 14, 98. carnis
humanis vesci licet Aegyptiis 15, 13.

Carpathium aequor 14, 278.

Carpento rapitur 8, 147. car-
pentis convenient 9, 132.

Carphina moecha 2, 69.

Carpophoro mollius 6, 199.

Carptores 9, 110.

Carrinatis Secundi 7, 205.

Carruca 3, 10. n.

Carthagine, cum tota migra,
Cornelia 6, 171. victa mendica-
tus panis 10, 277.

Carus delator 1, 36. e

Carus erit Verri, qui Verrem
accusare potest 3, 53. cara num-
quam est his opibus annona ve-
neni 9, 100. carum amicum 5,
140. carior est diis homo quam
sibi 10, 350.

Casa candida obstat nautis 6,
154. casae turbam 14, 167.

Cassandrae planctus 10, 262.

Cassis caelata cet. 11, 103 sq.
cassidis patiens 7, 33. casside de
fracta pendens buccula 10, 134.

Cassii natalibus 5, 37.

Castella Brigantum 14, 196.

Castigas turpia 2, 6. verba 6,
465. filium acerbo clamore 14,
54. ventres servorum medio ini-

quo 14, 126. castigata remordent
vitia 2, 35.

Castora ad vigilem ponendi
nummi 14, 260. de Castore du-
cit bracteolam 13, 152.

Castor se eunuchum ipse facit,
cupiens evadere damno testicu-
lorum 12, 34.

Castra (balnearia) moveri nocte
iubet 6, 419. domestica (praeto-
riana) 10, 95. prospera 16, 2. tua
sequantur figuli 4, 155. movebant
duces 8, 12. munire dolabra 8,
248. castrorum imperiis functus
11, 87. legibus antiquis et more
Camilli servato, miles ne vallum
litiget extra 16, 15. longos labo-
res 14, 198. aera merentem 16,
55. carcer 6, 561.

Castravit ephebum 10, 307. ca-
strari mares solebant, quod ve-
tuit Domitianus 6, 368 sq. n.

Castum ingenium 10, 300. ca-
sto quid forma nocet? 10, 324.
*castas Latinas praestabat hu-
milis fortuna* 6, 287.

Casulam desiderat filius pasto-
ris duri 11, 153. casulis et col-
lusore catello 9, 61. contenti
vivite 14, 179.

Casus subiti 3, 273. unde
altior 10, 107. extremi 15, 95.
multis cognitus 13, 9. pelagi 12,
17. impulit hos 15, 119. urbis
3, 214. lugentis amici 15, 134.
casum ad tabulae itur 1, 90. ca-
su in hoc nemo dolorem fingit
13, 132. in casibus fortunae qui
omnia ponant 13, 86.

Catellae animam servare cu-
pient morte viri 6, 654.

Catelli exta haruspex rimabi-
tur 6, 551. catello collusore 9, 61.

Catena graviore abreptum 13,

17. catenae stridore laetus 14,
23. catenae qua non incude, qua
fornace graves 5, 349.

Catenatae tabernae 3, 304.

Cathedra nuda 1, 65. strata
longaque 9, 52. vana et sterilis
7, 205. mollis 6, 91. cathedris
reportandis posita est orchestra
7, 4.

Catienas donat 3, 153.

Catilina accuset Cethegum 2,
27. iacuit cadavere toto 10, 288.
eius natalibus atque Cethegi nil
sublimius: arma tamen pararunt
8, 21 sq. *Catilinam quocumque
in populo videas, sed nec Brutus
erit, Bruti nec avunculus usquam*
11, 41 sq.

Catinensi pumice 8, 16.

Catinum nigrum 6, 313. Tus-
cum 11, 109.

Cato tertius e caelo cecidit 2,
40. durus 11, 90.

Catti torvique Sygambri 4, 147.

Catulla 2, 49. 10, 322.

Catullus, cui poeta de reditu
gratulatur 12, 1 sq. 29 sq. Catulli
phasma 8, 186. urbani fugitivus
scurra 15, 111. mortiferi 4, 113.

Catulus et Artorius 3, 30. Ca-
tulis generosior 2, 146.

Cauda magistri citharoedi 7,
212. squillae 5, 82.

Cavea leonia 14, 247.

Caveo convivam superbam 11,
130. cavet hunc 3, 283. brumam
famemque reste 14, 274. cautus
circumagit cohortes 7, 163. Atri-
des 6, 311.

Caulis s. *Caulis* miseris emen-
dus 1, 134. pallidus, qui olet la-
ternam 5, 87. caulibus olim nemo
furem timebat 6, 18.

Cavat audibus palam 6, 218.

Caupo proximus 9, 108. cau-
pone relicto 6, 591.

Causa fere nulla est, in qua
non femina litem moverit 6, 212.
facit rem dissimilem 8, 215. vi-
vendi lis in solo palato est 11, 11.
mentis malae penes te 14, 226.
mali et discriminis 14, 290. que-
relae 16, 19. doloris 9, 91. cau-
sae malae quum magna superest
audacia, creditur a multis fidu-
cia 13, 109. scelerum inde 14, 173.
color et genus 7, 155. causam an-
cipitem 11, 32. dicentis amici plo-
rare 15, 134. *V. L.* causas bis alias
subnectere 3, 315. hinc habuere
10, 278. vivendi perdere propter
vitam 8, 84. agere 2, 51. 14, 192.
iocorum 3, 147: nobilis indocti
8, 48. inde habuit 10, 240. causas
nullis interdum aut levibus fla-
grantia praecordia 15, 182.

Causidici pusilli sanguine num-
quam maduerunt rostra 10, 121.
causidico et patrono quantum li-
cuerit care 7, 124. lasso figuntur
virides, scalarum gloria, palmae 7,
118. *causidicum purpura et ame-
thystina vendunt*; convenit illis
et strepitu et facie maioris vivere
census 7, 186 sq. causidicorum
nutricula Africa 7, 148. centum
patrimonia hinc pone cet. 7, 113.
causidicos Gallia docuit facunda
Britannos 15, 111. causidicis quid
praestant civilia officia 7, 106.

Cavi folles immensa spirant
mendacia 7, 111.

Cecropides ego 8, 46. nil tu ni-
si C. 8, 53.

Cecropis mera de Sulmonensi
facta est 6, 187.

Cecropium Cotytto 2, 92.

Cedit auctumnus pruinis 4, 56.
turba 3, 239. 4, 63. honori 1,
110. patria 3, 29. iugeribus 2, 134.
foro 11, 50. uni Homero 7, 38.
structori omnis pergula 11, 136.
non Canopo luxuria 15, 46. Ve-
niento 4, 123. cedunt grammatici
6, 438. cui tympana plebeis 6,
515.

Cedo, si cet. 6, 504. 13, 210.
agello paterno 6, 57.

Celadi gremio 7, 215. *V. L.*

Celaeno curvis unguibus num-
mos raptura 8, 130.

Celebres notique poetae 7, 3.

Celebratur fumo sportula 3, 249.
fanum Isidis 9, 25.

Celeri fugae terga praestare 15,
75. celeres Mauri 11, 125.

Cella in parva sublimia carmina
facis 7, 28. alta Chionem deduc-
cere 3, 156. cellam vacuum atque
eam in lupanari 6, 122. ultima
clausit 6, 128.

Celare haec memento 9, 93.

Celsi Praetoris ludi 8, 194.

Celso principium et locos di-
citare paratae mulieres 6, 245.

Censes quidnam? 4, 130. 13,
140. censebunt post hanc aetate
atque arte minores 6, 500. censeri
sanguine longo 8, 2. *te laude tuo-
rum noluerim* 8, 74.

Censor Fabricius notet 9, 142.
censoris ira dignum 14, 50. seve-
ros mores etiam collega timet 11,
92. censore opus, an haruspicio
nobis? 2, 121. indice morum 4, 12.

Censura dat veniam corvis et
verat columbas 2, 63. rigidi ca-
chinni facilis cuius 10, 31.

Census Tulli et Anci 5, 57.
equester 5, 132. 14, 323. exsu-
perans cuncta patrimonium 10, 13.

tenuis 13, 7. indomiti 14, 176.
magni 11, 227. custodia misera 14,
504. in corpore non esse 16, 53.
maioris facie vivere 7, 137. men-
sura quae sufficiat 14, 317. *cen-
sum pereuntem prodiga non sen-
tit femina* 6, 362. ad censum
protenus 3, 140. censu omni mai-
orum caret 1, 60. minor gener 3,
160. a censu famam trahit 11, 23.

Centena decies ritu dabuntur
(in dotem) 10, 535.

Centone veteri intravit calidum
lupanar 6, 121.

Centronius aedificator 14, 86.

Centum sestertia perdere in
alea 1, 92. unde epulum dare
possis Pythagoreis 3, 229. convi-
vae 3, 250. ovis se lustrare 6, 518.
causidicorum patrimonium 7, 113.
ostrea coquet 8, 85.

Centumviri 7, 116. n.

Centurionum cognitio 16, 17.
gens hircosa 5, 153 sq. 14, 194. pri-
mi pili dignitas quaestuosas, et
aquila in eorum custodia 14, 197.
n. insigne vitis 14, 193. n.

Cepe violare nefas Aegyptiis
15, 9.

Cera vultum facit 7, 238. fra-
gili nitentia simulacra 12, 88. ce-
ram praecipuam in tabulis abstur-
lis 4, 19. ceras veteres undique
exornant tota atria 8, 19. ceras
capaces implere 1, 63. de nave
Ulyssiae petitas affixit Fortuna (au-
ribus) 9, 149. pusillas dictat 14,
20. accipe 14, 191.

Cercopitheci sacri aurea effigies
nitet 15, 4.

Cerdoni quae turpia, Volesos
Brutnumque decebunt 8, 182. cer-

donibus postquam timendus esse
coeperat, periit 4, 153.

Cerebrum ferit testa 3, 269. ce-
rebro vacuum caput 14, 57.

Cereri vittas paucae adso
contingere dignae 6, 50. aulaea
14, 263. generum 10, 112. aram
pedemque tangens 14, 219. sacer-
dos et arcana face dignum 15, 141.
Helvinae 3, 320.

Cerno si egregium sanctumque
virum, monstrum cet. 13, 61. cer-
nis audes? 4, 127.

Ceroma femineum 6, 246.

Ceromatico collo 3, 68.

Certamine toto vix cuiquam
nasus integer 15, 55.

Certe scis 9, 73.

Certa magis tutela 14, 113.

Cervae tragicae furtiva piacula
12, 120. vivacis 14, 251.

Cervical conducit 6, 353.

Cervina senectus 14, 151.

Cervix ferienda a grandi mi-
nistro 12, 14. parata ferre iugum
6, 207. et manus caesa est inge-
nio 10, 120. pulcra et candida 10,
345. non ulla sufficit tanto orbi
coronae 10, 40. cervice obstri-
cta dominum trahere in ius 10,
88. locata me securum iubent
insistere Circo 9, 143. cervicibus
fratrum funus portantibus 10,
260. nudis longum ostendit an-
rum 6, 589. Herculis aequat col-
lum longum invalidi 3, 88. lon-
gorum Syrorum vehi 6, 351.

Cesennia 6, 186.

Cespes festus 12, 2.

Cessat acu emerita annis 6,
498. cessant tympana Galli 8, 176.
aulaea 6, 67. oracula Delphis 6,
555. si tibi sidera 9, 33. dies pro-

dere furem 13, 25. cessabit ne-
mo tuorum hospite venturo 14, 59.
anxietas nec mensae tempore 13,
211. cessare per totam diem li-
cebit 11, 183.

Cetera ut mittas 9, 70. eiusdem
sortis 12, 25.

Cethegum Catilina accuset 2,
27. Cf. 8, 231 sq. 10, 287.

Cetronius aedificator 14, 86.

Ceu Marsya victus 9, 2.

Ceventem ego te, Sexte, vere-
hor? 2, 21. cevet et computat
9, 40

Chaerippe, praekonem circum-
spice 8, 96.

Chaldaeo cum grege sedentis
Principis 10, 94. Chaldaeis maior
fiducia cet. 6, 553 sq.

Charontis contus. et cymba 2,
150 sq. 3, 266. ei triens porrigi-
tur tamquam nauum 3, 267.
8, 97.

Charta soluta ponimus pia thu-
ra in carbone 13, 116. chartae
periturae parcere 1, 18.

Charybdim mediam contem-
nunt temeraria lina 5, 102. Cha-
rybdi saeva dignum 15, 17.

Chionem alta sella deducere 3,
136.

Chirographa vana 13, 137.
16, 41.

Chiromantia 6, 583. n.

Chiron recubans sub eodem
marmore mensae 3, 205. citha-
roedus magister Achillis eliciens
risum cauda 7, 212.

Chironomon Ledam molli sal-
tante Bathyllo 6, 63. chironomon-
ta structorem spectes volanti cul-
tello 5, 121.

Chlamys Spartana 8, 101.

Choraulus Ambrosius 6, 77.

Chordae pectine numerantur 6, 382. magicae resonant dimidio Memnone 15, 5. obliquae cum tibicine 5, 63.

Chorus Bellonae Matrisque Decum 6, 512. choro canoro incipiat prurire Gaditana 11, 163.

Christiani taedae iustar olim incensi 1, 155 sq.

Chrysippus non dicet idem 13, 181. Chrysiippi gypso plena omnia 2, 5.

Chrysogonus doceat 7, 176. cantare vetatur 6, 74.

Cibus exiguus 14, 301. imperfectus et haerens stomacho 3, 253. vulturis 14, 79. *fructus amicitiae magnae* 5, 14. cibi atque vini gaudia 10, 204. qualis domus atque supellex 11, 99. miserabile exemplum 15, 68. genus esse credidere pectora, brachia, vultum 15, 171. cibum accipiunt digitis alienis 10, 229. ante cibum ducitur sextarius 6, 428. 14, 255. cibo difficili crescente inter molares 13, 213. fervet stomachus domini 5, 49. cibos et viua praegustandi mos 6, 655. n.

Cicadas exspectate 9, 69.

Cicatrix ostendit linum consueto vulnere crassum 3, 151.

Cicero eloquio periit 10, 114 sq. Antonii gladios potuit contemnere, si cet. 10, 122 sq. vigilat Consul, hic novus Arpinas cet. 8, 236 sq. Ciceroni nunc nemo ducentos dederit numos 7, 139. Ciceronem Allobroga dixit Rufus 7, 214.

Ciconia serpente pullos nutrit 14, 74. crepitat salutato nido 1, 116.

Cicutae gelidae inter pocula datae Socrati 7, 206. 13, 186.

Ciemus clamore fidem 15, 31.

Cilicis pugnas et ictus 4, 121. Cilicum piratae 8, 94. 7, 14. n.

Cimbri terribiles 15, 124. victi a Mario 8, 249. immanis magnitudinis 8, 252.

Cinaedus, *στραυδος* 9, 37. cinaedo scribente satiram improbior 4, 106. Cinaedi Socratici 2, 10. cinaedis dat ferre ceras ad moechum 14, 10.

Cinnannus hic altior 6, 49a.

Cinis quorum tegitur Flaminia 1, 171. cineres praenaturi 11, 44. praeter maiorum rapitur carpento 8, 146. cinerum custodibus saxis 10, 144.

Cinnamus tonsor et eques 1, 24. 10, 225. n.

Circes verberare tenui percussum 15, 21.

Circeis nata ostrea 4, 140.

Circenses et panem 10, 81. Iudi gratissimi 3, 223. 10, 81. 11, 53. 195 sq. Iis avelli 3, 223.

Circuit triplicem usuram praestare paratus 9, 8.

Circumagunt se sarraca Bootae 5, 23. cohortes 7, 164. quo te circumagas? 9, 81.

Circumdedit gemmas collo 6, 458. circumdatus grege 6, 533.

Circumducitur uxor 1, 122. agmen captivorum 10, 280.

Circumferre, de lustratione 2, 157. n.

Circumligat auro digitos 7, 89.

Circumlita fascia visci 9, 14.

Circumscribere pupillos 10, 222. doces 14, 237.

Circumscriptorem pupillum ad iura vocantem 15, 136.

Circumsilit agmine facto morborum omne genus 10, 218.

Circumspicit vos Ducis indulgentia 7, 20. praekonem 8, 96.

Circus hodie capit totam Romam 11, 195 sq. Circi medio in pulvere sublimem Praetorem in tunica Iovis 10, 37. ad Circum iussas prostare puellas 3, 65. circo clamoso insistere securum 9, 144. rauco exultat Victoria 8, 59. in circo positum est satum plebeium et in aggere, ubi consulit ante phalas, delphinorumque columnas 6, 588 sq. in eo factiones aurigarum 6, 590. 7, 114. Circo vacantem Urbem 8, 118.

Cirrhæ dominis 7, 64.

Cirrhæi vatis spicula 13, 79.

Cirro madido torquentem cornua (capillorum) 13, 165.

Cisium 3, 10. n.

Cista vetus servabat libellos 3, 206. perituri Latini 6, 44. cistas vendas 7, 11.

Citabere testis 8, 79. a praekonem 2, 43. citato axe pervolat Flaminiam 1, 60. citari ante omnes debet Scatinia 2, 43.

Citharam suspende marmoreo colosso 8, 230. pro cithara velare caput 6, 591.

Citharoedus Echion pater fiat 6, 76. citharoedi magistri cauda 7, 212. citharoedo Principe. minus 8, 198. eximius 10, 211.

Cito dives vult fieri 14, 177. non tam cito dicere poterit moechos 14, 27. Citius falsum producere testem cet. 16, 32. prope-rate argillam 4, 134. percurram 10, 225. crediderim cet. 15, 19. corrumpunt 14, 31.

Citreae mensae 1, 75. 137. n.

Civilis belli sarcina speculum 2, 103. civilia officia quid prae-

stant cauidicis 7, 106. iura novimus 2, 51.

Civiliter coenes 5, 112.

Civis magnus obit 6, 559. rarus et egregius 8, 23. non erat, qui libera posset verba animi proferre 4, 90. civem ingenti vulnere nuntantem 15, 156. unum donare Sibyllae 3, 3. patriae populoque quod dedisti, gratum est, si facis, ut patriae sit idoneus 11, 70.

Clade domus renovata 10, 244. maior Saguntus 15, 114. et peste sub illa 4, 84.

Clamat pensio, Posce 9, 63. Pontia, feci 6, 638. quod populus 8, 29. clamant marmora convulsa 1, 12. clames licet 6, 283. clamante Liburno 4, 75. clamatur, Ite profanae 2, 90.

Clamor repetitus 6, 328. clamore acerbo castigare 14, 55. opus est 10, 215. ciemus fidem hominum Divumque 13, 31. pari concurritur 15, 53.

Clamosus circus 9, 144. pater 14, 191. clamosum phasma Catulli 8, 196.

Clarus genere atque opibus vir 2, 129. clara triginta mamillis scrofa 12, 74. equi fuga ante alios 8, 61. luce 8, 151. clarum fulcrum 11, 95. clari triumphi omen 4, 125. honoris velamen 5, 178. claram faciem praeferre pudendis 8, 139. claras animas 4, 151. clarior mihi haec lux die natali 12, 1. *V. L.*

Classis numerosa perimit tyrannos 7, 151. veniet, quo spes lucri vocarit 14, 277. classibus constratum mare 10, 175.

Claudius et *Clodius* idem nomen 2, 27. *V. L.* Claudius qualem

edit boletum ante illum uxoris, post quem nil amplius edit 5, 146. Caesar indulsit omnia Narcisso, cuius paruit imperiis uxorem occidere iussus 14, 330. quae tulerit, andi cet. 6, 115 sq. Claudii senis praecordia pressit boletus Agrippinae tremulumque caput descendere iussit in coelum et longam manantia labra salivam 6, 620 sq.

Clando et *cludo* recte scribitur 2, 36. *V. L.* 3, 19, 131. 7, 26. 14, 322. claudit filius ingenuorum latus servi divitis 3, 131. cohors hortos 10, 16. ultima cellam 6, 129. te scribis exemplis 14, 322. spelunca pecus et dominos communi umbra 6, 4. claude libellos 7, 26. fenestras 9, 104. claudentem oculus gallinam 12, 96. clauditur cum eo simia 13, 156. infans terra 15, 159. claudenda est ianua accepto damno 13, 129. clausus iam mercator Iason 6, 153. ut Gyraescopulis 10, 170. clausa fenestra somnum facit lectica 3, 242. clauso antro vehitur 4, 21. labello te respicit 3, 185. theatro 6, 68. clausis domibus 3, 303.

Clave una portarum 15, 158.

Claustra portarum laxabant prodita 8, 261.

Clavus militis mihi in digito haeret 3, 248. clavus latus et angustus 1, 106. *n.* clavorum tot milia offendere 16, 25.

Cleantias archetypus iubet servare pluteum, al. puteum 2, 7.

Clementia stulta est, periturae parcere chartas 1, 17. indulget senibus porcis 6, 160.

Cleopatra moesta et mollis 2, 109.

JUVENAL. VOL. I.

Clieus magnus mirandusque regis (Prusiae) 10, 161. deditus devotusque 9, 72. clientis iactura nusquam minor est 3, 125. exhausti lumbos donare ingeribus 9, 59. clienti veteri parere indignatur servus 5, 64. clientem neglectum adhibere duos post menses, tertia ne vacuo cesset culcita lecto 5, 16. clientes comitantur patronum longo ordine 1, 46. 128. 3, 284. coguntur munera et tributa dare servis 3, 184 — 189. male tractantur a patronis 5, 1 sq. sportulis vivunt 1, 95. 119. 128. 3; 249 sq. 10, 46. veteres lassique abeunt vestibulis, 132. patronos appellant reges ac dominos, 136. *n.*

Clio esuriens migrat in atria 7, 7.

Clieo pugnantem Gracchum in arena 8, 201. clipeis ancilibus 2, 126. cum clipeis nascuntur legiones dentibus anguis 14, 212.

Clitumni pasena 12, 13.

Clivosae Latinae 5, 55.

Clivo pendente latus recedit 6, 650.

Cloaca torrente pinguis lupus Tiberinus 5, 103.

Clodius si accuset moechos 2, 27. psaltria penem maiorem, quam sunt duo Caesaris Anticatones, illuc, testiculi sibi consensu unde fugit mus, intulit cet. 6, 337. sqq. nunc ad quas non aras? 6, 345. *Clodius* et *Claydus* idem nomen 2, 27. 36. *V. L.*

Cloelia virgo natavit imperii fines Tiberinum 8, 265.

Clotho mea et Lachesis gaudent 9, 135.

Clulo, v. *Clanda*,

Bb

Clunem agitant de virtute locuti 2, 21. submittat asello 6, 351. cluqe tremulo ad terram descendant puellae plausu probatae 11, 164. clunibus apri 5, 167.

Cluviam non lambit Taedia 3, 49.

Cluvienus quales facit versus 1, 80.

Clypeus, v. *Clipeus*.

Chytaemnestram mane nullus non vicus habebit 6, 656.

Coa conchyliis et vestimenta 8, 101.

Coccina laena 3, 283.

Cocles et Mucius hoc mirarentur 6, 264.

Coctana, *coctona*, *cottana*, *coftona* 3, 83. *V. L.*

Cocytos Cecropiam soliti lassare Baptae 2, 92.

Codice cum grandi venit ad dubium nomen 7, 110. codice saevo vetat heredes esse quos eduxit 10, 236. in codice residens horrida puella 2, 57.

Codrus nil habuit, et tamen illud perdidit 3, 203. Codri raurici Thescide 1, 2. Codro lectus Procula minor 3, 203.

Coelesti ab arce sensum ingeniumque traximus 15, 146.

Coelicolarum convivia 13, 42.

Coelum terris misceat et mare coelo 2, 25. 6, 283. abscondere tenebrae 12, 18. Aventini hausit infantia nostra 3, 85. in coelum descendit tremulum caput Claudii 6, 622. ibit, iusseris, Graeculus esuriens 3, 78. evehit vetulae vesica beatæ 1, 38. coeli magna otia 6, 374. summi fida internuntia 6, 545. murmure primo

exanimis 13, 221. armamentaria quidquid habent telorum 13, 83. color hic nil minatur 11, 294. numen adorant Iudaei 14, 9. summa de parte raptum ignem 15, 85. coelo mare confundas 6, 283. Latino ignotum carmen 6, 637. locamus Fortunam 10, 556. recenti et orbe novo aliter vivebant homines 6, 11. dignus, et e coelo descendit *Ἠρώδης οὐρανὸς* 11, 27. e coelo tertius cecidit Cato 2, 40.

Coenti piperis 14, 293.

Coemtor piperis 14, 293. *V. L.*

Coena feralis exigua patella ponitur 5, 85. haec iam olim luxuriosa nostri Senatus fuit 11, 78. lautissima caeditur et ulmea sonat tota Subura 11, 141. altera amplior rusticorum 14, 170. luxuriosa 1, 137. 138. recta opponitur sportulae 1, 95. n. ingens sedet 2, 120. una duos (filios necare) 6, 641. Coenae tempus et lavatio ante ac post eam 1, 49. n. 6, 418 sq. modicae partem de margine sumtam ructarit scurra Palatii 4, 30. hesternae occurrere 5, 41. magnae gaudia sentire positus ad templa et compita mensis 15, 41. ad conspectum 10, 230. iniuriatanti? 5, 9. spes longissima 1, 133. alterius in tempora differre 14, 130. ad coenam si intestatus eas 3, 273. super coenam narrat 15, 14. coenas maiores optata facient tonitrua 5, 11. per cunctas it fabula 1, 145.

Coenaculum — in coenaculo rarus venit miles 10, 18.

Coenatio longis Numidarum fulta columnis surgat et rapiat argenteum solem 7, 183.

Coenavit secreto septem fer-
cula 1, 95. centum ostrea 8, 85.
cum eo praeterita nocte 10, 235.
eximie 11, 1. egregius meliusque
miserrimus horum 11, 12. quam
multa magnaque paropside 3, 112.
coenare tanto paratu 14, 13. ficti-
libus pudet 3, 168. civiliter 5,
112. coenandi bene spes 5, 166.
nulla nunc voluptas divitibus 11,
120.

Coenosi gurgitis (Stygia) alnum
non sperat 3, 266.

Coenula frugi Romae magno
3, 167.

Coepit Graecorum mentio 3,
114. discumbere 6, 434. videri
6, 113. iam radere guttur 6, 105.
cerdōnibus esse timendus 4, 151.
pectere barbam 14, 217. coeptum
dirimi coniugium 9, 79. coepta
sulph ure incendia 13, 145.

Coercet consul vexilla 8, 236.

Coetus virorum ferre 6, 399.
ipsius pater sit 7, 239.

Cogitat scelus tacitum intra
se 13, 209. tollere heredem 6, 39.

Cognata colubrae auguilla 5,
103. cognatis ponere natalitium
lardum 11, 84. maculis parcit si-
milis fera 15, 160.

Cognitio iustissima de milite
Centurionum 16, 18. peracta 6,
485. cognitione tribuni non egeat
7, 218.

Cognosce proemia rixae 3,
288. penitus 6, 474. cognitus mul-
tis casus 13, 9. 12, 26.

Cogit quum te furiosus 3, 291.
quidquid vacui ventris furor 15,
100. te ponere 5, 73. fateri 13,
222. exclamare 6, 423. cogitur
in frontem densissima ruga 13,
215. poenas pendere alieni so-

mini 6, 479. cogente nullo Nerone
8, 193. 11, 7. coacto humore ve-
zare oculos 13, 133. coactos fe-
stinare 4, 146. coactas haec per
tormenta divitias 14, 135.

Cohibere dextram 5, 71. cohi-
be; pone seram 6, 317.

Cohors rauca Gallorum 6, 515.
sancta comitum 8, 127. tota clau-
sit hortos Senecae praedivitis 10,
16. libertorum 5, 28. tota Py-
gmaeorum non est altior pede
uno 13, 173. tota est inimica
16, 20. cohortis curam sperare
1, 58. cohortem servorum hamis
dispositis vigilare noctu iubet Li-
cinus 14, 305. cohortes Hanniba-
lis madidas a tempestate 7, 161.
certe vis 10, 94. dorso fert ele-
phas 12, 109.

Coitus longa oblivio 10, 204.

Colaphum incutimus lambenti
crustula servo 9, 5.

Colchide torva 6, 643.

Coliphia comedunt 2, 55.

Collactea (al. *Collacia* V. L.)
Tullia quid dicat notae Maurae
6, 307.

Collapsa ne ruant subductis
tectis columnis 8, 77.

Collega ne prior salutet Mo-
diam 3, 130. stupidi Corinthi
8, 197. nobilis (Marit) ornatur lau-
ro secunda 8, 213. etiam timet
severos Censoris mores 11, 92.

Colligo quo eventum viridia
panui 11, 196. colligitianua pri-
mos ignes 15, 146. testa tenni
muro spatiosum orbem (patellae)
4, 132. collige sic continuo, quod
cet. 13, 191. sarcinulas 6, 116.

Collina turre stantes mariti,
quum cet. 6, 291.

Colliphia comedunt 2, 55. V. L.

B b 2

Collis a vimine dictus 3, 6. colles ad istos fluxit Sybaxis 6, 296. collibus his stantibus et salvis 9, 131. contenti vivite 14, 179.

Collum longum invalidi cervicibus aequat Herculis 3, 38. miserabile et tenue 30, 269. collo hirsuto spirant opobalsama 2, 41. circumdedit gemmas 6, 458. triplo ducunt epirhedra signipede 8, 65. lasso famelica iuventa 14, 146. ceromatico fert niceteria 3, 68.

Collusore catello 9, 61.

Collyria poscit 6, 579. *V. L.*

Colo eum 7, 37. colunt Idaeum solenne 11, 192. qui Tentyra 15, 79. Minervam adhuc uno asse partam 10, 116. urbem 5, 195. Aegyptus portenta 15, 2. Deos 15, 58. coluit mea puls annua saxum sacrum 16, 39. orgia 91. eadem sacra 14, 103. colitur maiestas dierum festorum 5, 173. culta puella 11, 200. nullo palliolo Doris 3, 95. culti horti 3, 228. iuvenes 3, 158. servi 3, 189. agri 14, 159.

Color quis. causae 7, 155. hic coeli nil minatur 14, 294. coloris duri crassique lacernae 9, 29. colorem panis tui 5, 75. die, Quinctiliane 6, 279. colores violae 12, 90.

Colosso de marmoreo citharam suspende 8, 250.

Colubrae longae cognata anguilla 5, 103. colubris quibus exagitaris 6, 29.

Columbas molles reddunt ova sub tegula 3, 202. calidae pulmone 6, 549. columbas vexat censura, dat veniam corvis 2, 13.

Columna Phrygia 14, 307. columnae delphinorum in Circo 6, 590. adsiduo lectore ruptae 1, 15. columnas nitidas ostende 14, 60. columnis longis Numidarum sulca coeunatio 7, 182. subductis ruant collapsa tecta 8, 77.

Colus s. colos tardas expectare grave filio 14, 249.

Colyria poscit 6, 579.

Coma alebatur et a puberibus tonsa Deo alicui consecrabatur 5, 186. *n.* brevior supercilio 2, 10. comae siccae horrida silva 9, 13. *Comatum* structura, turis cet. 6, 302. *n.* comas plectere, flectere modo, togere, in gradus frangere 6, 496. *n.* flavas Germanarum et madido cirro tortas 13, 161. alendi et tondendi mos 5, 186. *n.* 6, 26. 105. in luctu magnoque discrimine radere et Diis hospitatoribus offerre 12, 81. vexatas referens mulier 11, 187. comis implet auratum reticulum 2, 96.

Comedit quis tecum sectile porrum sutor? 3, 294. comedunt patrimonium una mensa 1, 138. coliphia paucae 2, 53. comedam siuciput nati elixi 15, 81. comesa nobilitate 1, 54.

Comes nulli exeo 3, 47. quis utilior regenti cet. 4, 84. signorum 16, 55. comite ancilla non amplius una 6, 119. comites perpetui municipalis arenae 3, 5. quid facient 1, 119. educit asellas mulier 6, 469. in magno fasce libelli 7, 107. decem an tibi sint 7, 142. comitum sancta cohors 8, 127. magnas voces disporre. 7, 41. longissimus ordo 5,

284. gregibus premere populum
1, 46.

Cometam instantem regi 6, 407.

Cominus urpos figebat 4, 99.

Comitantibus loculis itur ad
easum tabulae 1, 89. comitata est
Hippia ludium 6, 82.

Commagenus haruspex 6, 556.

Commendat *vokipates* *rurior*
usus 11, 208. nos Marti epistola
Veneris 16, 5. tragoedum 6, 397.

Commercia quid faciant 2, 166.

Committere Bromium eunucho
noli 6, 378. et comparare vates
6, 436. animam ventis 12, 57.
secretum 9, 96. Aenean Rutu-
lunisque 1, 162. eadem crimina
diverso fato 13, 104. venam vel
discipulo Philippi 13, 125. ma-
gnos elenchos auribus extensis 6,
459. committitur exemplo ma-
lo 13, 1. non aurum tibi 5, 59.
commissa pugna fervet lagena 5,
99. muctio vendit stantibus 7, 10.
plumbo domas 14, 310. paucis
10, 357. celare 9, 93. Cf. *Com-
paro*.

Commodat aedes 7, 40.

Commoda iunguntur caducis 9,
89. communia militiae 16, 7.

Cominota virga iam dudam
mulio mihi aduuit 3, 317.

Communis conditor mundi 15,
118. sensus rarus in illa fortu-
na 8, 75. commune consilium 9,
124. id vitium est 3, 18a. com-
muni tuba signum dare 15, 157.
umbra claudere 8, 4. moneta fe-
rire carmen triviale 7, 55. com-
munia pocula 8, 177. extra com-
munia te ponendum censes 15,
140. commoda militiae 16, 7.

*Comoedia quae melior plo-
rante gula?* 5, 157.

Comoedus uxorem agit 3, 94.
comoeda natio Graecorum tota
3, 100. comoedi fibula solvitur
his magno 6, 73.

Compage fracta ruebant cun-
cta 6, 618. compagibus tot altum
aedificat caput 6, 502.

Compago tabernae catenatae fi-
xa siluit 3, 304.

Comparisonis particula omitti
solet 14, 246. 247. n.

Comparo hoc monstrum puero
cet. 13, 66. non mille rates testa-
mento 12, 121. comparat me sibi
11, 130. nullum Sirena flagellis
14, 20. *Comparare, committere,*
componere verba theatri, arcuae
et certaminis publici 1, 162. n.
6, 378. 436.

Compede in magna haec squa-
lidus fastidit fossor 11, 80. vinxe-
rat ipsum 10, 181.

Compesce labellum digito 1,
160.

Compita per quae te quaerat
volentem 8, 112. ad compita et
templa positus mensis 15, 42.

Complexibus servi 6, 279.

Componis quae, dona Veneris
marito 7, 25. componit lineae ple-
no gutto 3, 263. docte ferculâ
7, 185. component ipsae formant-
que libellos 6, 244. crimen in
dominos 9, 110. composuit quod
Mithridates 14, 255. componi-
tur tota domus una rheda 3, 10.
compositi luto homines 6, 13. Cf.
Comparo.

Computat annos facies 6, 199.
iam suos annos dextra 10, 249.
quid referat sportula 1, 117. quae,
et scelus ingens sana facit 6, 651.
et cecet 9, 40.

Conatus illis durior 3, 166. te poeniteat 10, 6.

Concedit non cuiquam de se sperare melius 14, 7. plus quam lex nulla dolori 10, 3-6. mactare 12, 117. conceditur in illos quid 1, 169. concessum quid sperare aegris 13, 135.

Concentus tubarum 10, 215.

Concha bibitur 6, 304. aestiva cum lacerto 4, 131. conchas et castra moveri iubet 6, 119.

Conche cuius tumes? 3, 253. signata et aestiva 4, 131.

Conchylia horum non fugiam? 3, 81. Coa 8, 91.

Concidere loris vicinos 6, 414. rhombum 4, 130. concisus pugnis 3, 300. concisum argentum in titulos 14, 291.

Concilium et *consilium* quomodo differant 4, 73. *V. L.* in concilium vocantur proceres 4, 73. concilio misso 4, 145.

Concipis quid tam dextro pede, ut te conatus non poeniteat votique peracti? 10, 5. conciperet ut te, quae sanguine fulget Iuli 8, 42. concipitur non sub nostro sidere talis bellua 12, 104. concepta auribus atque oculis urina movetur 11, 168.

Conclamant uno ore 7, 167.

Concordia crepitat salutato nido 1, 116. maior serpentum 15, 159. desperanda tibi salva socrui 6, 231. magna inter molles 2, 47. rara formae atque pudicitiae 10, 297.

Concubitus ardor 6, 318. concubitu tragico nuper pollutus adulter 2, 5. abstinet uxor sacris diebus 6, 536.

Concumbunt Graece 6, 191. quibus verbis, modis 6, 406.

Concurritur clamore 15, 53. concurrentia saxa Cyaneas 15, 19.

Concutere lectum alienum 6, 22. concussere se ambae iratae 10, 328. concutitur cachinno 3, 101.

Condemnat accusator 3, 116. n.

Condire holetum 14, 8. palmentaria 7, 185. gulosum facile 11, 19. condita pyxide Lyde 2, 141.

Conditor mundi indulsit cet. *v. Anima.* Iliados 11, 178.

Condit fulgura 6, 8.

Conducere balneolum et furnos 7, 4. aedem, flumina cet. 3, 31. tenebras quanti 3, 225. vestem, comites cet. 6, 357. homines in ventre necandos 6, 597. forica 3, 38. aquarium 6, 332. magistrum 2, 113. rhetorem 15, 112. condenda tabella eius obit magus civis 6, 558. conductus angur 6, 586. latro 13, 145. conducta texit sub aggere 8, 43. pecunia 11, 46. sardoniche 7, 113. conducto tigillo 7, 46. conductas oves custodire 1, 107.

Conducipicare patrimonia 14, 229.

Confert quid damnatio? 8, 91. hoc ei via brevior 14, 223. quid optandum purpura maior? 1, 106. impensas 3, 216. tantum illi toga 8, 240. nil praeter gelidas cutas 7, 206. nullam opem praesentia rectoris 12, 33. quid longa dies? 10, 265. nil tibi unquam 3, 51. quid tibi iste? 36. conferre puero quid potest plus? 10, 302. maiora crimina 13, 144. 147. nullum naufragium

velis ardentibus 12, 21. collata fiducia 15, 155.

Confidere viribus 10, 11. confusus dolato ligno 12, 58.

Configite matrem 6, 173.

Confirmant animum trepidum formidine dirae culpae 13, 107.

Confiteor, feci 6, 639.

Conflare Tonantem 13, 155.

Confundas mare coelo 6, 281.

confundat Rutulum Eriannys 7, 68. confusus digressu amici 3, 1.

Congesta pecunia 10, 12.

Coniectat non male 5, 163.

Coniugium petimus partumque uxoris coeca cupidine ducti 10, 552. quaeras 11, 29. instabile ac dirimi coeptum et iam pene solutum in multis domibus servavit adulter 9, 80. coniugii Spartani sanguine se non polluit Orestes 8, 219.

Coniungere tectum laribus 15, 153.

Coniux si iubeat, durum est cet. 6, 98. amata 10, 242. Sicula 13, 50. coniugis amicos odit 6, 510. Fisci 12, 45. coniuge relicta cucurri 5, 77.

Conopeo testudineo 6, 80.

Conor nil contra 6, 641. conneris si, iacet nervus 10, 205. conata peregit 13, 210.

Conscendere navim 6, 98.

Conscientiae malae descriptio 1, 166. 167. 13, 1 sq. 192—235.

Conscius sibi testiculi mus 6, 339. solus nunc diligitur 3, 49. conscia matri virgo 14, 23. occulti facti simulat gemitus 6, 271. diri facti mens 13, 193.

Consensu efficiunt 16, 21.

Considerat aurum 6, 481.

Considerare et licet 4, 34. conse-

dere duces, surgis Aiax 7, 115. examen apium culmine 13, 68.

Consilium dedimus Sullae 1, 16. si vis 10, 346. artificis 4, 18.

honestum 4, 86. utile, sed commune 9, 124. 6, 497. in consilium vocantur procures 4, 73.

Consilium et *cancilium* differunt 4, 73. *V. L.* consilio misso 4, 145.

in consilio est Aedilibus 3, 162. 6, 497. consilia si nostra movebunt 7, 172.

Consistat, ubi 7, 296.

Conspectum ad coenae diducere rictum 10, 230.

Conspicitur apex 12, 72. conspecta ab uva livorem ducit uva 7, 81. tanto conspectius vitium, quanto maior, qui peccat, habetur 8, 14.

Conspicius longe 6, 374. conspicuum monstrum 1, 115. quidquid est toto aequare, res fisci est 4, 54. conspicuae famae poemata 10, 125.

Conspuitur sinus 7, 112.

Constantia summi civis 2, 105. vultus ficti 13, 77. superest, quam aelus admittunt 13, 237.

Consterno — constratum classibus mare 10, 175.

Constituere ibi Numa nocturnae amicae 3, 12. si constituit ornari cet. 6, 487.

Constat tanti partus equae, tanti una venefica 6, 626. beluae sunt leviori 7, 77. constant omnia uxori 6, 166. constitit nuda 6, 123. constabit patri nulla res minoris, quam filius 7, 188. constat regula praeceptorum 7, 270.

constant quanto capitis discrimine 14, 258. quanti sibi gaudia 6, 355. 7, 45. constare corpora ser-

vorum nostra materia 14, 17. constanti pectore pertulit Ionium 6, 35.

Constrictus cammarus ovo 5, 34.

Constructa ovis fercula 5, 84.

Consuetis canistris 5, 74.

Consuetudo inali 7, 51.

Consul fies de rhetore, si Fortuna velit 7, 197. ipse rotam adstringit 8, 118. ne sibi placeat, curru servus portatur eodem 10, 41. Cicero vigilat 8, 236. titulo ter consulis 11, 86. consule te mores praecedant virgas 8, 23. Fonteio natus 13, 17. me 10, 122. capillato diffusum vinum 5, 30. Iunio. 5, 27.

Consulit te de comoediis 6, 396. quae nullum et tam consulitur 5, 575. de lento funere matris 6, 465. ante phalas 6, 590. consulat si quis me, edam 14, 317. consule te 11, 33.

Consumit diem Telephus 1, 4. rhombum 4, 68. dies 13, 160. frusta panis 14, 128. consumpta pecunia 11, 47. Cannis iuventus 2, 155. consumtis opibus 8, 185.

Consuto vulnere crassum atque recens linum 3, 150.

Consurgit ad oscula 6, 507.

Contagio dedit labem 2, 78.

Contemnit me 3, 288. contemnunt lina Charybdim 5, 102. nec contemnas, quod cet. 9, 99. annos pueri 14, 48. contemnere gladios Antonii potuit 10, 123. Superos testes 13, 75. leges 14, 100. linguam servi 9, 120. 123. genium fulcri 6, 22. fulmina pauper creditur 3, 145. pelagus et famam 6, 90. contemto te rapitur 14, 232.

Contemptor numinis 6, 342.

Conterit flamma 6, 225. pedibus atrum silicem 6, 350.

Contextit hiatum rimae 3, 195. tanto cursu moechos 14, 27.

Continet se Auster 5, 100. populus 10, 80. contentus modice 9, 9. cucullo veneto 3, 170. flagitio quis uno 13, 243. cadavere crudo 15, 83. sarcophago 10, 172. diducere 13, 133. fama Lucius 7, 71. contentos minima nocte Britannos 2, 161. casulis 14, 179. contentae fenestrae defundere pelves 3, 277. contenta sidera paucis numinibus 13, 47. deducere vestem 13, 133. uno quondam carcere Roma 3, 514. uno ut sit oculo 6, 54.

Contingit civis egregius patriae 8, 28. arenae idem iuris 6, 217. ei vix in Cyclada mitti 6, 564. multa virga Equitum cum Dictatore magistros 8, 7. res Principis aures 10, 341. contingunt homini veteris fastidia quercus (et homines) 14, 184. contigit tibi tenuis census 13, 7. puero Etruscum aurum 5, 164. unus tibi aureus 7, 122. tibi matrona pudica 6, 49. vittas Cereris 6, 50. sanguine coelum 11, 62. thyrsum 7, 60. contingi vitis 6, 288. contacta labellis pocula 5, 128.

Continuo punit 6, 493. Cf. 13, 191. 219. 14, 243.

Continuis malis plena senectus 10, 190. quinque diebus 11, 207.

Contra veniet 1, 160. torrentem direxit brachia 4, 89. stat starique iubet 3, 290. nil conor 6, 644. te stare incipit nobilitas 8, 138. nunc omnia 9, 12. quid

- ille affert? 9, 91. ferre solatia 13, 220. pagannum falsum producere testem 16, 73.
- Contrahit aream* Paeon 6, 174.
- bilem tibi 11, 185. contracta cuticula 11, 203.
- Contrarius* alter fiebat 10, 30.
- ire priori vitae videris 9, 21.
- Contundere* faciem palma 13, 228.
- Conturbat* Peto 7, 129.
- Contus* et ranae in Stygio gurgite 2, 150. contum gladiumque timebis nocte iter ingressus 10, 20.
- Convallum* ruris 6, 36.
- Convella* me a Cumis 3, 321.
- convulsa marmora clamant 1, 12.
- Convenit* illis vivere cet. 7, 136.
- nrsis inter se 15, 164. nobis 10, 348. conveniunt undique ad illos colles, qui cet. 9, 132. convenerat olim, ut faceres tu, quod velles 6, 281.
- Conventum* et pacta 6, 25.
- Conventus* et oppida 8, 129.
- Converte* me a Cumis 3, 321.
- conversus in laevum 4, 120.
- Convicia* mandrae 3, 237.
- Convictus* omnia, thermae, theatrum de Rutilo 11, 4.
- Conviva* regis 5, 161. audax 5, 74. facetus 9, 10. mihi promissus 11, 60. superbus 11, 130. de conviva Corybanta 5, 25. convivae miseri fame urgentur 6, 424. centum 3, 250.
- Convivia* despiciat cauda piscis 5, 82. propter natus aper 1, 141. coelicolarum 13, 42. propter pexi capilli 11, 150. nostra dabunt alios ludos 11, 177. In convivii iacebant viri, mulieres sedebant 1, 136. n. 2, 120. n.
- Convomit* maritum 6, 101.
- Cophinus* foenumque suppellex Iudaeorum 3, 14. 6, 542.
- Copia* uberior vitiorum 1, 87. dicendi torrens 10, 9.
- Copti* calidae moenia 15, 28.
- Coptos et Tentyra ardet immortale odium 15, 55.
- Coquere* rastra 15, 167. cocta venena 6, 133. siligo 6, 472.
- Cor* mulinum Vögelii 16, 23. corde in aegro senescit 7, 52.
- cordamollissima humano generi dedit Natura* 15, 131.
- Coram* licet inuauat 6, 140. Lepidis male vivitur 8, 9. latrone cantabit vacuus viator 10, 22. dominis consumitur pecunia 11, 47. aliis pultes dictat puero, sed in aure placentas 11, 59.
- Coranus* signorum comes 16, 54.
- Corbibus* de iisdem mala 11, 73.
- Corbulo* vix ferret tot vasa 3, 251.
- Corcyraea* urna 15, 25.
- Cordus* 1, 2. V. L. 3, 208.
- Corinthi* stupidi 8, 197.
- Corinthum* unctam 8, 113.
- Corithae* pecus venale 8, 62.
- Corium* inter et unguenta discrimen 14, 204. corio bovis deducendus in mare 13, 155.
- Cornelia* superba mater Gracchorum 6, 167.
- Cornicini* detem Gracchus dedit 2, 118. Cornicinae hi quondam munera nunc edunt 3, 34. vix exaudiet 10, 214. illine, hinc longi agminis officia 10, 44.
- Cornis* — a cornices secundae vitae 10, 247.
- Cornu* nullo gemit hic tibleina 2, 90. pariter vinisque attonitae feruntur 6, 315. nascenti re-

bora vexat vitulus 12, 9. cornua torquentem madido cirro 13, 165. cum lituis audita trepidum tibi solvunt ventrem 14, 199.

Corollae 9, 18. n.

Corona tenui exorare Lares 9, 138. posita provocat 6, 320. coronae magnae orbem 10, 39. Graiae apium mernisse 8, 226. multae in fronte 15, 50. coronas antiquo positas a rege 13, 149. graciles accipiunt parva simulacra 12, 87. nocte postibus 6, 51. coronis ornantur fores puerperae, et in laetitia tam publica quam privata 6, 51. 9, 83. 12, 84. Coronae 9, 128. n.

Coronatum Tarentum 6, 297. coronati aselli caput 11, 37. Thrasea Helvidiusque Bruti Cassique natalibus vetus vinum bibebant 5, 37. coronata aagna lustrari 13, 63.

Corpus non utile extinctae dextrae 3, 48. eget aere nocte dieque 7, 62. corporis egregii filius 10, 296. ornatum exuere 10, 321. corpore toto absumto 15, 91. truoco 17, 178. sano advocat Archigenem 6, 236. falso nomina Scaurorum laturos 6, 605. in aegro animi tormenti 9, 19. *in sano ut sit mens sana* 10, 356. in gelido sanguis febre calet 10, 217. de nostro decernat Isis 13, 92. in corpore census non esse 16, 53. corpora magna de gregeservorum 12, 117. corporibus quorum vesebantur 15, 106. de iis quid superest 3, 259.

Corpuscula quanta sint hominum, mors faletur 10, 175.

Corripies et castigabis 14, 54. cur corripias? 10, 297.

Carrosis ossibus 15, 80.

Corrumpunt nos exempla 14, 32. corruptus popano Osiris 6, 511. color natus adscitio 3, 20. corrupta animo superbo voluptas 6, 180.

Corruptor nurus 1, 77. misime felix 4, 8. corruptoris prodiga improbitas 10, 304. a corruptore missis tabellis 6, 233.

Corsica misit mullum 5, 92.

Corvinus oves custodit 1, 108. humeros minor 8, 5. amicus luvialis 12, 1. 93.

Corum atque in Eurum saevire solitas Xerxes 10, 180. Coro tollendus 14, 268.

Coruscat abies 3, 254. frontem hostia 12, 6.

Corvo rarior albo 7, 202. corvi numquam maiora adigerant cadavera 8, 252. *corvis dat veniam, vexat censura columbas* 2, 63. Corvus demolitor, machina 4, 121. n.

Corybanta de conviva 5, 25.

Corycia puppe 14, 297.

Corydon, secretum divitis alium esse putas? 9, 102.

Corymbos densos per limina tende 6, 52. corymbus s. corymbion capillorum 6, 502. n.

Corythae pecus venale 8, 62.

Corythus mons, et Etruriae opp. (al. Cortona) 8, 62. *V. L. Cosmetae* 6, 477.

Cosmi aëno 8, 86.

Cossus vel Drusus moribus esto 8, 21. captator 10, 202. pluris agebat 7, 144. *Cossum* ut salutes 3, 184.

Cothurnum altum satira anmente 6, 634. cothurno antiquo non minor Rubrenus Lappa 7, 72.

sothurnis nullis adiuta 6, 506.
cunctis graviora 15, 29.

Cotta bonus 5, 109. iterum
quis nunc erit? 7, 95.

Cottabus describitur 3, 108.

Cottana Romam advecta 3, 83.

Coturnix nulla umquam pro
patre cadet 12, 97.

Cotyto Cecropiam soliti las-
sare Baptae 4, 92.

Coa conchyliis 8, 101.

Coxa debilis 10, 227. coxae
eudentis praemia attollit 6, 321.
coxam Aeneae pondere perussit
Tydides 15, 66.

Crambe repetita occidit mise-
ros magistros 7, 154.

Cras aliquid bibet 5, 33.

Crassos quid evertit 10, 108.

Crassum linum 3, 150. crassi
coloris toga 9, 29. crasso sub aë-
re nasci 10, 50. infante maiorem
mamillam in Meroe 13, 163. cras-
sa inguina 11, 138.

Crater capax urnae 12, 44. cra-
tere Bonam Deam placant 2, 87.

Crate rara pendentia sicci terga
anis 11, 82.

Crebrum poppysma 6, 584.

Creditor saepe elusus eos ad
introitum macelli expectat 11,
10. quum audit, magna sonant
causidici 7, 108.

Credo pudicitiam in terris mo-
ratam Saturno rege 6, 1. credis
si quid mihi 10, 68. Palfurio 4,
53. Homero 10, 216. tu amorem
6, 275. credit habendos hos so-
los Deos 15, 37. pater animi fe-
lices avaros 14, 110. *credunt nec*
pueri, esse aliquid Manes 2, 152.
hoc grande nefas 13, 54. cum
stigmatibus dignum 10, 184. dignum
barba maiorum 16, 31. credas

falsibus actum 14, 149. foreitan
5, 156. aliam 6, 504. credamus
tragicis 6, 613. tunicae 8, 207.
sunt qui credant, mundum nul-
lo rectore moveri 13, 87. crede-
ret quum se quisque percussum
igni 12, 20. crediderim citius
Scyllam 15, 21. *credere deae quod*
non possit Dis aequa potestas,
nihil est 4, 70. mala possis an-
repta sororibus Afriis 5, 152. tibi
metuam quamvis iurato testi 5,
5. *crede aenum nefas, animam*
praeferre pudori 8, 83. credite
nulli mensae 6, 630. me vobis
recitare solum Sibyllae 8, 126.
creditur illis 3, 93. *pauper ful-*
mina contemnere. atque Deos 3,
146. fiducia 13, 110. *verificatus*
Athos 10, 173. creduntur huma-
nis maiora bonis 10, 137.

Cremerae legio 2, 155.

Creperius Pollio 9, 6.

Crepido nulla vacat? 5, 8.

Crepitat Concordia salutato ni-
do 1, 116.

Crepitus testarum 11, 170. trul-
lae inverso fundo 3, 108.

Crepat ingens Seianus 10, 62.

Crescit pagina 7, 101. *amor*
numi, quantum ipsa pecunia cre-
scit 14, 139. crescunt patrimo-
nia his fabris, sed quocumque
modo 14, 116. crescant ut opes
10, 24. crescere pacem non pati-
tur gula 5, 96. crescente cibo
difficili 13, 213. gula 11, 39.

Cressa excanduit 10, 327.

Cretas antiquae de litore pin-
gue passum 14, 270.

Cretatum magnumque bovem
duc in Capitolia 10, 66.

Cretenses, v. Cappadoces.

Creticus aut *Camerinus* 8, 38.

Cretica, multiceps sumis 2, 67.

Crimen omne protulit ferrea
aetas 6, 23. nullum si in coniu-
ge 8, 128. componere in domi-
nos 9, 110. violatae fidei 13, 6.
ne poena sequatur metuens 13, 90.
conspiciens 8, 121. capilli flexi
6, 493. *facti habet, qui scelus*
intra se tacitum obgitat ullum
13, 210. crimine quo meruit sup-
plicium? 6, 219. ex omni quae-
situm lacrum 13, 24. omni fee-
dior persona 4, 15. sub quo cec-
cidit? re, 69. a crimine suntunt
iram 6, 285. *crimina quaedam*
revertentur cum prima barba 8,
166. occulta ad Patres produxit
servus 8, 286. *eadem commit-*
tunt multi diverso fato 15, 101.
nostra ne sequantur ex nobis ge-
niti 14, 39. magna recensentur
13, 144 sqq. criminibus cui fri-
gida mens est 1, 167. debent
hortes 1, 75. peractis tandem in-
cipiunt sentire, quid fas atque
nefas 13, 339.

Crinem deponit amati 3, 186.
disponit 6, 490. nigrum flavo
galero abscondere 6, 120. ro-
tant 6, 316. crine albo senex
fanaticus 2, 112. crinibus effu-
sis bellum dirimente Sabina 6,
164. Cf. *Goma*.

Crisantis fluctum 6, 322. *V. L.*

Crispinus, Aegyptius, servus,
Domitiano gratissimus, Eques, lu-
xuria diffuens 1, 26 sq. 4, 1.
sq. 108.

Crispi iucunda senectus 4, 81.

Crispo pecline 6, 382.

Crissantis Medullinae adorat
fluctum 6, 322.

Cristae digitos impressit ali-

ptes 6, 422. cristum galli pro-
mittere Laribus non audent 13,
253. cristae surgebant illi 4, 70.

Crobylus 6, 502. n.

Groceae tabellae 7, 25.

Crocodilon adorat Aegyptus
15, 2. colebant Ombitae, Tenty-
ritae necabant 15, 35 sq.

Crocum Sicanium 14, 269. cro-
cos spirantes 7, 208.

Croesi fortuna non sufficit
shimo 14, 328. *Croesum* vox So-
lonis respicere iussit ad ultima
spatia vitae 10, 274.

Cruciatu hoc caruit 10, 286.

Crudum pavonem in balnea
portas 1, 143. crudo cadavere
contenta 15, 83. cruda tyrannide
8, 225. crudi succi ponere peri-
cula 11, 76. crudis vulneribus 2,
73. donanda mustacea 6, 203.

Cruentis fluctibus 10, 185. ver-
beribus 10, 316. gemibus erepet
agrum 6, 525.

Crumena deficiente 11, 38.

Crus dimidium et phthisis sunt
santi? 13, 95. cruris sinistri di-
midium tegmen 6, 257. crure
tenuis medio tunicas succingere 6,
446. crura quum duo habeas, of-
fendere cet. 16, 24. pinguis luto
3, 247. per madentia meri vete-
ris torrens 6, 319. fruticante pilo
neglecta et squalida 9, 15. levia
8, 115. franguntur caballis 10, 60.

Crustae capaces Meliadam 5,
38. poculorum 1, 76.

Crustula lambenti servo 9, 5.

Crux — crucem pone servo
6, 219. *pretium sceleris ille tulit,*
hic diadema 13, 105. cruce vera
dignus 8, 188. crucibus relictis
vultur cet. 14, 77.

Cryptam Saburae 5, 106.

Crystallina grandia 6, 155.
Cubili Palatino 6, 117. ponitur
 praeda 14, 82.
Cubito ferit 3, 245.
Cubat in faciem, innox supinus
 3, 280.
Cucullo duro contentus 3, 170.
 sumto properare 6, 330. Santo-
 nico velat tempora adulter 8,
 145. cucullos nocturnos sumit
 Augusta 6, 118.
Cucurbita ventosa quaerit cap-
 put vacuum cerebro 14, 58.
Culcita s. *culcitra* tertia ne va-
 cuo cessaret lecto 5, 17.
Culeus, simia et serpens de-
 buit eius supplicio parari 8, 214.
Cubina sequitur clientem 3, 250.
 a magna non degenerare 14, 14.
 eius nidore captum 5, 162.
Culina villarum alta parabat
 14, 89. culmine delubri examen
 apam consedit 13, 60.
Culmo sterneret torum 6, 6.
Culpa. *docentis arguitur* 7,
 118. tacita sudant praecordia 1,
 167. quanam hic est puellae?
 6, 494. culpa veniam non ab-
 nuat 6, 549. dirae praemia 8, 119.
 formidine trepidum 13, 106. ve-
 teris orbita quos trahit 14, 37.
 defensor 8, 163.
Cultello volanti structoria 5,
 122. cultelli mittentur 2, 169.
 cultellorum manubria ossca 11,
 133.
Cultri longi mucronem admit-
 tere (in barba) 14, 217. cultro
 nil gravius timet hostia 1, 119.
 cultris collum praebet 10, 269.
 farra imponite 12, 84.
Cultori indulgere 9, 49.
Culullo duro contentus 3, 170.
Cum vultu tali quid tibi? 9, 3.

Cumana. *Sibylla* 3, 2.
Cumis sedem figere vacuis 3,
 2. suspectum iugum 9, 57. ianuae
 Baiaurum 5, 4. alas exiit Daeda-
 lus 3, 25. a Cumis me. converte
 3, 321.
Cumulus ultimus aerumnarum 3,
 210.
Cunae segmentatae 6, 89.
Cunctas per coenas it fabula
 1, 113. cuncta nitent 12, 91. pa-
 trimonia exsuperans census 10,
 13. post cuncta 11, 42.
Cunctatio nulla de morte ho-
 minis longa est 6, 221.
Cuneis totis 6, 61.
Cupido laudis titulique pa-
triam olim obruit 10, 143. *saeva*
immodici census scelerum causa
 14, 175. cupidine caeca magna-
 que ducti coniugium petimus
 10, 351.
Cupidus silvarum 7, 58. vana
 et mollis 8, 14.
Cupit nimis docta videri 6,
 42. *cupinus quid ratione aut*
timemus? 10, 5. cupiet lauto
 coepare paratu 14, 13. cupient et
 in acta referri 2, 136. morte vi-
 ri servare animam catellae 6, 654.
 evadere 12, 3. lustrari 2, 157.
 quidni cupias haec? 10, 96. cu-
 piat nihil 10, 360. *ne cupias mul-*
lum, quum sit tibi gobio tantum
in oculis 11, 3. *cuperet Virgi-*
nia Rustilae gibbum accipere 10,
 291. qui nil, quanto felicior,
 quam qui totum sibi posceret
 orbem 14, 313.
Cur libeat edam 1, 19.
Cura quaerendi decoris tanta
 6, 501. viri nulla 6, 5. 8. gravio-
 re timetur 13, 227. maiore me-
 tuque servantur tanta parte ma-

het poenas maritis iratis 10, 313.
 propter hoc rumpere somnum
 5, 20. ante omnia citari Scatinia
 2, 44. debnerant olim tenues mi-
 grasse Quirites 3, 163. an debe-
 ret sperare, rogavit 6, 387. debe-
 re se nihil tibi putat 3, 51. de-
 betur Prometheus patinae 4, 133.
maxima puero reverentia 14, 47.
 magna poena cadurco violato 6,
 537. minor admiratio monstris
 6, 647.

Debilis humero 10, 227.

Debilitate carebis 14, 156.

*Debitor sumtos pergit non red-
 dere nummos* 16, 40.

Decem comites 7, 142.

Decembri toto vinum nescire
 7, 97. *Decembri Aquilone* 9, 68.

Decentius soliti ornari 6, 487.

Decet iuvenes clamor — et
 cultae adsedisse puellae cet. 11,
 300. esse quales 11, 155. decebat
 Quirinum, quod turpe bonis 4,
 13. decebunt Volcos, quae turpia
 cerdoni 8, 182. deceret quos ali-
 quid magnum 8, 263. an multicia
 testem 2, 76. decens mulier 6,
 162.

*Decernat quodcumque volet de
 corpore* 13, 92.

Decerpere si vis aliam ficum
 14, 253.

Decidere iactu cum ventis
 12, 35.

Deciderit serpens in dolia 6,
 452.

Decies centena ritu dabuntur
 antiquo in dotem 10, 335. lectis
 tabellis 13, 136. et non ter decies
 respicit 14, 28.

Decipit vos spes 5, 166. custo-
 des 6, 254. decipiatur adulter 6,

404. *decepta vota* 6, 603. *spe-*
s, 126.

Decii pluri, quam qui servan-
tur ab illis 8, 258. Deciorum
 animae plebeiae, sed pro totis le-
 gionibus sufficiunt Diis 8, 254 sq.
 in pectore quantus patriae amor
 14, 29.

Declamatio fias 10, 167. de-
 clamatorum themata 1, 16, 2, 7,
 160 sq. n. 169.

Declamatoris Vagelli 16, 25.

Declamare doces 7, 150.

Decolor heres 6, 600. totus ce-
 set Flaccus 7, 226.

Decoxit aheni aut verubus 15,
 81. decocta (aqua) frigidior Ge-
 ticia purnis 5, 50.

Decrescebat iam genus hoc vi-
vo Homero 10, 69. decrescere in-
 de aliquid patere 7, 220.

Decurrere campo 1, 19. *festi-*
nat vitae portio 9, 126.

Decus quale rerum, si coniug-
is auctio fiat? 6, 255. decoris
 quaerendi cura 6, 501.

Dedecus hoc ab illo absit 4,
 151. urbis habes 8, 200. domus
 10, 342.

Deditus usque adeo quis est
ei? 6, 181. uni animus 6, 20.
 tibi cliens 9, 71.

Deduxit Caesar domitos ad sua
flagra Quirites 10, 109. dedu-
 cet latum sulcum media arena
 1, 157. *V. L.* gentem ab asylo 8,
 273. lanam obliquo ferro 6, 223.
 vates nihil expositum 7, 54. de-
 ducere me solet Luna 3, 286. ve-
 stem contentus 13, 132. ad fon-
 tem quaesitum solos verpos 14,
 104. deducendus corio bovis in
 mare 13, 155. deductis longa

gente propinquis 13, 207. patronis ad forum 1, 123.

Defendere locum 1, 103. causas 8, 48. defendier turribus 15, 157. defensus male 10, 85.

Defensor culpae 8, 163.

Deferat quod ipse, faciet 6, 552. detulit quis? 6, 220. in balnea pugillares testiculos 11, 150. defertur causa 16, 19.

Deficit Matho 7, 129. iam mare nostrum 5, 94. vomer 3, 311. deficeret si eventus viridis paui 11, 197. defecisse hoc ipsum putat 6, 7. altos annes 10, 176. deficiente crumena 11, 38. deficientibus Austris 12, 69.

Defluit aetas 7, 32. defluxit Orontes in Tiberim 3, 62.

Defodio — defossa in loculis sportula 10, 46.

Deformis amici 3, 87. vultus 11, 191. pellis 10, 192. hyems stridebat 4, 58. ephebus 10, 307. deformia multa in facie 6, 107.

Defunditur puteus in plantas 3, 227. defundere patulas pelves contentae fenestrae 3, 277.

Degenerare a magna culina 14, 51.

Delecerat Eurus nucem 11, 119.

Dein concurritur 15, 153.

Delapsa est pinna 3, 118.

Delator amici 1, 33. 5, 116. quis? 10, 70. delatore multo plena et litora 4, 48. delatorum praegnia 10, 87.

Delectant si te alta nomina 8, 152. 37. delectantur arena Samia 6, 6.

Delevit patriam titulumque senectus 5, 55. proelia vigilata 7, 27. tabulas 12, 123.

Deliberat de quo 7, 162.

IVVENAL. VOL. I.

Delicias viduae 4, 4. hominis 6, 47. eorum panniculus bombycians urit 6, 26. o delicias! 3, 140. usque ad delicias votorum 10, 291.

Delinquere tantum 14, 233.

Delphis oracula cessant 6, 555.

Delphinorum columnae (in Circo) 6, 90. delphinis quanto maior balaena 10, 14.

Delubri culmine 13, 59. delubra ad sacra te vocantem 13, 107. delubris imponite sarta 12, 84. Camenarum 3, 13.

Demens Aegyptus 15, 1. habetur 11, 2. o demens, ita servus homo est? 3, 222. i, demens, et curre per Alpes 10, 166.

Dementia maior omni damno membrorum 10, 33.

Demetrius cum molli Haemo 3, 99. delator 1, 33.

Demissum a coelesti arce sensum 15, 146.

Democritus perpetuo risu pulmonem agitare solebat, Heraclitus dedere ineptias et miseriam hominum 10, 28 — 53.

Demosthenis eloquium ac famam optare 10, 114. saevus illum exitus eripuit, quem mirabantur Athenae torrentem — et quem pater a carbone et incude ad rhetora misit 10, 126 sqq.

Dentem crucis imprime 9, 134. dente nondum omni renato, quum septimus annus transierit puerum 14, 11. dentes obscuri flant 6, 145. excusi 15, 10. quos mittit porta Syenes 11, 124. dentibus cum paucis reverti 3, 301. anguis nascuntur legiones 14, 241. epi maioris quando expiravit aper? 15, 162.

C c

Densa oliva cœnet mons 14, 144. cadauera 10, 186. *denso* fascia libro 6, 263. *densi* radiant testudine tota sardoniches 6, 381. *densae* tenebrae 12, 18. *blandae*que tabellae 9, 36. *densos* corymbos 6, 52. *densissima* lectica 1, 120. ruga 13, 215.

Depastum vivaria piscem 4, 51.

Depouia amictus 1, 142. crinem amati 3, 186. *deposuit* belua dentes 11, 126. vota, quamvis longissima, coenae 1, 135. *depositum* non inficietur amicus 13, 60. sacrum non reddidit amicus 13, 16. erit sospes tibi 13, 178. retinere 13, 201.

Deprendere callebat primo morsu, ubi nata forent ostrea 4, 142. veram messem 7, 112. tormenta animi et gaudia 9, 18. *depremsus* Ravola 9, 5. *depressa* haec patent 6, 640. *depressis nihil est audacius* 6, 285.

Derideat rectus loripedem 2, 13.

Derisor plangentis populi Annibis 6, 551.

Descendit aranea 14, 61. in vallem 3, 17. de curru 10, 282. in coelum 6, 622. *e. coelo γυνῶσι σεαυτὸν* 11, 27. ad terram tremulo clune puella 11, 164. rectum funem 11, 266. in annum hibernum 6, 522. ad pugnam 7, 173. descendunt statuae 10, 58. ad generum Cereris 10, 113.

Desertis vallibus 7, 6.

Desiderio Bihulae 6, 142.

Desiderat ulmos palmes 8, 78. casulam et haedos 11, 153.

Desidia tardos pisces 4, 44.

Designata gladiis domini mors 4, 96. *V. I.*

Desisti neq. ultra fovisti errorem 8, 164.

Desipis quod, inde est 6, 612.

Desperatio barbae 6, 367.

Desperanda tibi concordia sociu salva 6, 231.

Despicit res exiguas 11, 151. piscis convivia cauda 5, 82. despectam illam lute 11, 23. despicias Rhodios cet. 8, 112. non et contemnās, quod cet. 9, 99.

Destinat hoc monstrum pontifici 4, 45. cui nubere Caesaris uxor 10, 511. sedem figere Carnis 5, 5.

Desunt homines 6, 335. deerat pisci patinae menstra 4, 72. defuit hoc unum Fabricio, ut memoraret cet. 4, 128. non illi, unde cineret 7, 75. deerit non, qui quaerat 8, 112. non mihi ultio 16, 18. non umquam amator 2, 168. 9, 130. qui spoliēt te 3, 303. desit ne qua indignatio 5, 120. desint ne sarcula 3, 311.

Deterior te 2, 22. nec ille sonat 3, 90. *deterior hic, qui liber non erit, servisi* 9, 121. femina habet illic totos mores 10, 323. *deterius* iam non est, cedere foro, quam cet. 11, 50. omnia tua per vestigia peccat 14, 55. credas horere 5, 7.

Detēret exiguis aliquid 3, 24.

Deterges vulnera mappa 5, 27.

Detestabile monstrum 15, 121. exemplum 2, 48. factum 13, 125.

Deucalion ex quo montem aevigio adscendit 1, 81.

Devehat alius aurum 1, 10. de vectum Tiberi vibum 7, 121.

Deverticulo (non divert.) ab isto repetatur fabula 15, 72. *V. I.*

Devexae redae 4, 118.

Devia rura 14, 75.

Deuincem habet Gillo 1, 40.

Devotus cliens 9, 72.

Deus si quis aut similis Dis donaret tibi quadringenta, quantus ex nihilo fieres? 5, 132. nuncius in aedicula 8, 111. *quicumque adspexit nunc homines, ridet et odit* 15, 71. Dei pendentis effigiem 11, 107. Deae Bonae secreta 6, 314. *Deam te nos facimus, Fortuna* 14, 316. Dii raptare homines formosos 5, 59. *n.* inter homines versati in aureo saeculo, terram reliquerunt crescente impietate 6, 19. 20. *n.* otiantur, neque curant res humanas 6, 394. 395. 13, 86 sq. Di, maiorum umbris tenuem terram — date 7, 207. *Di faciles evertere domos totas optantibus ipsis hominibus* 10, 7. 8. *pro iucundis aptissimae quaeque dabunt: carior est illis homo quam sibi cet.* 10, 349. sq. quando ad me venient, si curant cunctos punire nocentes? 13, 102. ridentur et poetarum de iis fabulae vulgaris quae *θεολογούμενα* 2, 31. 130 sq. 4, 34 sq. 6, 59. 10, 314. 13, 34 sq. 76 sq. 113 sq. 14, 261. Deum Matris chorus 6, 517. Deorum contemptor quis tunc hominum? cet. 6, 342 sq. *currus et equos faciesque adspicere, magnae mentis opus* 7, 67. genua incerare 10, 55. *quisquam huic servire vellet?* 10, 184. nondum super nubes convivia — nec turba talis — urgebat Atlanta cet. 13, 42 sq. ira, ut sit magna, tamen certe lenta est 13, 100. quemquam nec surdum, nec Tiresiam esse 13, 249. *ira lenta* 13, 100. Asianorum ornamenta 3, 218. saxa haec et tela putant

(fulmina) 13, 231. *Deos contempera testes facile et prouum est, si mortalis idem nemo sciat* 13, 75. non esse, et nullo munda rectore regi, sed a Fortuna 13, 86 sq. solos habendos credit uterque locus, quos ipse colit 15, 38. Diis iratis frui 1, 49. aequa potestas 4, 71. inferis sacra quaeque villa, pisciculi, ova, sal, liba 5, 85. Dis infernis Terraeque parenti sufficiunt Decii pro tota legionibus et omnibus auxiliis 8, 257. adversis genitus 10, 129. *Diis permittes expendere, quid conveniat nobis* — illis motum, qui pueri qualisque futura sit uxor 10, 347. 353. *malignis exaudita vota* 10, 111. officium vatis peragentibus 11, 113. promissa animalia 12, 2. tantis digna victima 12, 114. auctoribus ultor erat Agamemnonides 8, 216. digna sententia 14, 206. invidiam faciunt mala immeritis immissa 15, 122. 123.

Dextra s. dextera laevaue tenebat bipennem 6, 658. si sonuit ferro laevaue si longo castrorum in carcere mansit 6, 560. librata effudit pendentia retia 8, 204. illi iacebat belua 4, 126. dextrae extinctae non utile corpus 3, 48. illis dissimiles lapidem hunc valeant emittere 15, 67. dextram subeunte bacillo 3, 28. cohibere memento 5, 71. quid tam dextro pede concipis? 10, 5. dextra iam computat suos annos Nestor 10, 249.

Diadema Quirini 8, 259. hic pretium sceleris tulit, ille cruce 13, 105. diademate posito quum falcem sumeret Saturnus 13, 39.

Diana pulcra 10, 292. *Dianae*, venetricis puellae, calamos pharetramque 13, 80. *Dianam* nemo veneratur 15, 8. ad vestram me converte a Cumis 3, 320.

Dicit numquam aliud Natura, aliud Sapientia 14, 321. dicebat litus semel ad aspectu echini 4, 143. diximus quem 15, 113. dicet non idem Chrysippus 13, 184. dicam quid scapulis puero-rum? 9, 68. dicas quamquam haec mollius Haemo 6, 198. si sub iudice, Vidi, quod non vidi-sti 7, 113. dicant si in tabulam Sullae discipuli tres 2, 28. dice-ret quid Pythagoras? 15, 171. Seianum plebs Augustum 10, 76. dixisset si sic omnia 10, 124. dixe-rit quis generosum 8, 30. dic, aut accipe calcem 3, 295. igitur, quid 7, 106. 6, 29. 280. 10, 338. 11, 33. 13, 33. dicere si tentes aliquid taciturne recedas, tantumdem est 3, 297. eius nomen non audeo 1, 153. vix possis, quot cet. 14, 150. si licet 11, 194. te miserum aude 13, 161. moechos non tam cito poterit 14, 26. quod nolo 8, 275. ius de mensura 10, 101. *plurima non audent homines pertusa lac-na* 5, 131. piscem fugitivum 4, 50. dixisse vos puellas, Musae, prosit mihi 4, 33. dicendi copia 10, 9. genus non habeat matrona 6, 449. *nil dictu foedum visuque haec limina tangat, intra quae puer est* 14, 41. dictu pulcerrima 11, 56. dicens chirographa vana 16, 41. dicentem bene 7, 147. dic-turus aliquid de Catts 4, 148. rhetor ad Lugdunensem aram 1, 44. pro dubia libertate 7, 115. di-citur quidquid de Colchide, cre-

damus tragicis 6, 615. tarde ve-nisse 6, 478. dicta mihi modo gens 15, 98. dictis ignoscat 1, 154. factisque sanctus 8, 25.

Dictatoris honore functus 11, 87. cum Dictatore magistros Equi-tum 8, 8.

Dictem num puero coram aliis pultes, sed tu aure placentas 11, 53. dictet Phalaris licet periuria 8, 82. dictare Celso principium atque locos paratae 6, 245. di-ctaute ceras pusillas matre 14, 2. dictabitur heres 6, 218. dictata magistri omnia peragat 5, 122. verba pertulit 6, 391.

Diducit scopulos 10, 153. ri-ctum 10, 270. vestem 13, 152. sul-cum arena 1, 157.

Dies longa quid contulit Pri-mo? 10, 265. quarta torret ae-grum 9, 17. ipse pulcro distingui-tur ordine rerum 1, 127. *quae tam festa, ut cesset prodere fu-rem?* 15, 23. genialis iste agatur 4, 67. diem laetum hilaremque sentire 15, 41. in diem septe-nis horis odit illam 6, 183. pro-misit 7, 84. per totam cessare 11, 185. die natali dulcior haec lux 12, 1. dierum festorum maiestas colitur 3, 172. 173. paucorum vita 10, 543. diebus sacris obser-vandisque non abstinet uxor con-cubitu 6, 536. quinque continui 11, 206. festis servare terga suis 11, 85.

Differt vadimonia Praetor 3, 213. distulit mortem per tot sae-cula 10, 249. in tempora coenae alterius 14, 130. dilata velut hoc sereno tempestas 13, 228. dilata curis 11, 181.

Difficile est satiram non scri-

bere 1, 30. difficile hand est, per-
ituram arcessere summam 11,
17. difficili crescente cibo inter
molares 15, 215.

Diffundere patulas pelves 3,
277. diffunditur hausta in plan-
tas puteus 3, 22. diffusum con-
sale capillato vinum 5, 50. 11,
159.

Digitum medianum alicui osten-
dere a. porrigere 10, 53. n. digi-
to compesce labellam 1, 160. pi-
gnus fortasse dedisti 6, 27. nudo
mendicat Pollio 11, 43. nudo scal-
punt caput 9, 133. in digito cla-
vus mihi militis haeret 3, 218.
Beronices adamas factus pretio-
sior 6, 157. annulus ferreus 11,
129. *digitos habet vox blanda*
et nequam 6, 197. cristae im-
pressit callidus aliptes 6, 422. va-
tum semestri auro circumligat 7,
89. tamquam digitos suos et un-
gues auctores noverit omnes 7,
232. digitis pressum in faciem
extendere panem 2, 107. a morte
remotos quatuor, aut septem 12,
58. quibus illa premeatur per som-
num! 14, 222. sudantibus au-
rum aestivum ventilet 1, 28.
alienis pallida labra cibum acci-
piunt 10, 229. ductis per terram
aliquid de sanguine gustat 10, 92.
a digitis gemmas ad pocula trans-
fert 5, 44.

Dignatur lex Othonis summam
his septem ordinibus 14, 324.

Dignoscere vera bona atque
illis multum diversa pauci pos-
sunt 10, 2.

Dignus qui mendicaret 4, 117.
ut venias hederis 7, 29. morte 8,
85. vera cruce 8, 183. cyatho
coeloque 9, 47. his epulis et tali

amico 5, 173. equus versare mo-
lam 8, 67. barba et capillis ma-
iorum 16, 31. Meleagri ferro
aper 5, 115. arcana face 15, 240.
saeva veraque Charybdi 15, 17.
digna haec lucerna Venusina 1,
51. viro sententia 4, 136. forma
supercilio 5, 62. voto tuo femina
6, 64. nulla de gregibus tantis
tibi videtur 6, 161. res titulo se-
pulcri 6, 250. facies quali tabella
10, 157. tantis Deis victima 12,
114. Tusci libellis fides 13, 62.
templo vox 13, 205. fama sinistra
14, 1. sententia Diis atque ipso
love 14, 206. fide 15, 118. suppli-
cia 15, 229. dignum mulino cor-
de Vagelli 16, 23. stigmate 10,
185. tam longo aevo facinus 10,
255. sitiente Pholo cratera 12,
45. Censoris ira 14, 5. *dignae*
adeo paucas contingere vittas
Cereri 6, 50. dignior hostia vita
13, 235. dignissima prorsus Flo-
rali matrona tuba 6, 249. dignis-
sime bulla senior 15, 33.

Digredimur parati 16, 47.

Digressu amici confusus 3, 1.

Diligit hunc Aelia 6, 72. quan-
tum dilexit Menoeceus Thebas
14, 240. quis nunc diligitur nisi
consciis? 3, 49. dilectae matro-
nae 10, 318.

Diluvio magno cuncta arva te-
neri 6, 411.

Dimidium crus 13, 95. dimi-
dio brevior tegetis pars 3, 9. ovæ
constructus cammarus 5, 81. si-
luro 14, 132. pluris vendere 14,
201. Memnone 15, 5. dimidios
vultus 15, 57. iam Curios 8, 4.

Dimitte citius 1, 125. ligulas 5,
20. dimittitur exsul ad axem

Hyperb. 6, 470. dimittente puellam lenone 6, 127.

Dinoscere, v. *Dignoscere*.

Diogenis, nudi Cyniti, dolia non ardent: si fregeris, altera fiet cras domus, aut eadem plumbo commissa manebit. *Sensit Alexander, quanto felicitior hic, qui nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem; passurus gestis aequanda pericula rebus* 14, 308 sqq.

Diomedeas (aves) 1, 53.

Diomedes Tydides quo percussit pondere coxam Aepaeae 15, 66.

Diphilus regnat 3, 120.

Diptycha 8, 36. n.

Direxit brachia contra torrentem 4, 89.

Dirimente bellum Sabina 6, 164: dirimi coniugium 9, 79.

Diripiatur adulter 6, 404.

Dirus attegias, castella. cet. 14, 296. diruta Alba 4, 60.

Dirus. Hannibal 7, 161. a ponte satellites 4, 116. dira feritas 15, 32. culpa 8, 119. 13, 106. persona 4, 14. egestas 15, 96. diri facti conscia mens 13, 193. dira quidem, sed cognita multis 12, 26. passis 15, 104. diris temporibus 4, 80. 10, 15.

Discedas si, tenet 7, 50.

Discinxit Afros Marius 8, 120.

Discipulus Trypheri 11, 137. Philippi 13, 125. discipuli tres in tabulam Sullae dicant 2, 28. cunctos praemordet ex hoc Acoeno noctus 7, 218. discipulum occidit senex 3, 117. meliorem praesto magistro 14, 213. discipulos quot inclinet Hamillus 10, 224.

Disceit ab capella torquere iaculum 5, 154. tunc rustica Thy-

mele 6, 66. discunt hoc omnes ante alpha et beta puellae 14, 209. vita magistra 13, 22. didicit iam dives avatus tantum admirari 7, 30. boletum condire 11, 9.

Discrimen nullum habendum est inter cet. 13, 118. tamquam famae agatur aut animae 6, 600. partus subeunt 6, 592. discriminis genus aliud 12, 24. aliquid ponendum inter unguenta et cotium 14, 203. subiti et magni quidquid instat 6, 520. discrimine magno protegere causam 11, 32. quanto capitis consistit 14, 258. nec minimo saepe refert 5, 123. nullo alio vincis 8, 54. discrimina quae sint capitis et inguinis 6, 301. iuvenum plurima 10, 196. maiora eum exspectant 10, 311.

Discumbere iussus 5, 12.

Discursus hominum 1, 86.

Discutienda ad saxa valent mala robora ficus 10, 145.

Disertos laudare 7, 31.

Disiunge boves 5, 119.

Dispensatore armigero praelia videbis 1, 91.

Dispenso et tempero filum candela 3, 287. dispensat qui, frangit sibi 7, 219.

Dispersi inquisitores 4, 48. dispersos trahere in populum 15, 151.

Displicet auctori ipsi, quod malo exemplo committitur 13, 2. Albaui veteris senectus 13, 213. atrium oculis 14, 65.

Disponere voces comitum 7, 44. avos porticibus 6, 163. crinem 6, 490. dispositis hamis vigilare cohortem 14, 305.

Dissimilem, sui vultum 10, 192. rem capsa facit 8, 216. *dissimiles* veris speluncas 3, 18. illis dextrae 15, 68.

Dissimulet, etsi pulsetur 16, 9. ut dissimules 9, 70.

Distendere uterum 6, 598. *lancem* longq pectore 5, 80.

Distinxit nos Otho 3, 159. *dist*inguitur dies ordine 1, 127. ille tabula unda 14, 289.

Distat, quae sidera te excipiant 7, 194. distet quantum ferrata ab arca sacculis 17, 26. distare nec humana carne suillam putant Iudaei 14, 98. distantia tenti rima 3, 97. dogmata Stoica a Cynicis tunica 13, 122.

Diu 4, 51. 6, 2. 10, 243.

Diversum iter vitae 7, 172. *diversa* res est 15, 94. parte lectis tabellis 13, 136. multum illis 10, 3. diverso tempore 10, 263. *fato multi committunt eadem crimina* 13, 104. diversae forte (al. diversa parte) quae veniant sagittae 7, 156. diversis partibus orbis 4, 148.

Diverticulo, v. *devert*.

Dives erit, magna dormit quae tertia lecto 2, 60. *avarus iam dicit*, tantum laudare disertos 7, 50. tibi, pauper apicis 5, 115. qui fieri vult, et cito vult fieri 14, 176. vehetur turba cedente 3, 259. *divitis ullum secretum esse putas?* 9, 102. orbi testamentum 6, 548. acres urticae puellae cet. 11, 166. Nili 13, 27. divites ac nobiles se decere putant, quae turpia sunt pauperibus 8, 181. 182. 11, 174 sq. divitibus nunc nulla coeundi voluptas, nisi cet. 11, 129.

sq. nostris acceptissima gens Graeca 3, 58.

Dipiduos Curios 8, 4. *V. L.*

Divinationum genera 6, 511 sq.

Divinat ut fanaticus 4, 124.

Divina carmina Codri 3, 207. tomacula porci 10, 355. *divinorum* capaces soli homines 15, 144.

Divitiae vincant 1, 110. *molles* *fregerunt saecula luxu* 6, 500. *noxiae* 10, 12 sqq. *prima festa nota* 10, 24. Narcissi 14, 329. *divitiarum* maiestas 1, 112. *divitias* tot per tormenta coactas 14, 235. *pueri* crimine acquirere 14, 238.

Divartii formulae solennes 6, 146. Divortia primum Romae interdicta, deinde concessa, tandem vulgaria 6, 146. n.

Diurni longi transversa relegit 6, 483.

Diverum rivales (Imperatores) 6, 115. Divum hominumque fides clamore cecinus 13, 31. antiquissime, lane 6, 393.

Da quod, accipe 7, 165. quid das, ut Cossum aliquando salutes? 3, 184. *dat veniam corvis, vexat censura columbas* 2, 63. libertatem, conduplicare patrimonium 14, 230. poenas 3, 279. trulla crepitum 3, 108. cinaedis ferrp ceras ad moechum 14, 30. se tili similem 14, 52. *damus veniam ibi fortunae* 11, 174. honores, fasces 8, 70. 10, 78. dabat si hostia novam carnem 11, 85. *dedisti civem patriae* 14, 70. ipse scintillas ignis 14, 244. *dedit* utrumque leto ingenii fons 10, 119. natura portus 12, 79. *hanc contagio labem et dabit in plures* 2, 78. candida scrofa nomen Albae

12, 73. dedimus, quod famae opponere possis 9, 86. consilium Sullae, ut privatus dormiret 1, 16. dederat Carpathia febres optandas Pompeio 10, 28. dabo thura Laribus 12, 90. dabit invidiosa solatia sanguis 13, 179. vestigia in laqueum 13, 44. iam semesum leporem 5, 166. liberos 7, 43. *histrio, quod non dant proceres* 7, 90. vina puer 11, 109. convivium nostrum alios ludos 11, 172. hanc altaris 12, 119. omnia breviter Pacuvio 12, 125. dabunt Diaptisima 10, 349. finem animae non gladii cet. 10, 154. daret ut tutos somnos fiducia collata 15, 155. dedisset utinam his potius nugis tota illa saevitiae tempora 4, 100. *dederit nunc nemo ducentos Ciceroni* 7, 110. *da aliquid, quod titulis incidere possim* 8, 68. da nunc et volucrem 10, 43. da spatium vitae, da multos, Jupiter, annos 10, 188. testem 3, 137. 16, 29. dare vela phaselis 15, 127. quod tibi ipse possis 10, 363. daturus exempla magna 10, 49. datur index 16, 13. vestris alveolis oleum illud cet. 5, 88. quod pro prima nocte 6, 207. dabitur mora parvula 10, 340. tibi longum vitae tempus 14, 158. dabuntur decies centena ritu antiquo 10, 535. detur si similis permutatio 6, 653. dentur quae tempora lucro, qui mensis damnis 6, 571. si libera populo suffragia 8, 211. darentur si quasulfura 2, 157. data poena haec diu viventibus 10, 243. *fata ipsis quoque sepulcris* 10, 146. datum privigno venenum 6, 14.

Doces declamare 7, 150. *do-*

cet prima rectum Sapiencia 13, 189. saevire 14, 18. votam insatiabile acquirendi 14, 12. docuit Gallia candidos Britanno 15, 111. doceat quanti Chrysogonus 7, 175. *docentis culpa arguitur* 7, 168. doctus spectare lacunar 106. Palaemon 7, 215. docti nimis cupit videri 7, 445.

Dociles sumus omnes imitandis turpibus 14, 40.

Docte componit fercula 7, 184.

Dogator Trypheri 11, 137.

Dogmata Stoica a Cynicis distantia tunica 13, 121.

Dolabella inde est 8, 105.

Dolabra munire castra 8, 248.

Dolato confusus ligno 12, 57.

Dolet quidquid, exne 11, 188. flet, nec dolet. 3, 102. ut doleas, hoc agit 5, 57.

Dolia in alta deciderit serpens 6, 431. *Cynici non ardent* 14, 308. quis plura linit victuro musto 9, 58.

Dolor viri flagrantior aequo non debet esse nec vulnere maior 13, 12. *ille solus patriam fugientibus, caruisse anno Circensibus* 11, 32. *plus exigit interdum, quam lex ulla dolori concessit* 10, 315. doloris iusta causa 9, 90. dolorem lateris pati 13, 229. nemo fingit in hoc casu 13, 131.

Dolo coepta incendia 18, 146.

Domestica olim febris 9, 17. castra 10, 95. exempla 14, 32. tela seditioni 15, 64.

Dominus et domini rex 5, 57. frumenti 14, 293. gestatur 7, 179. domini stomachus servet vino ciboque 5, 9. instantis virgaemque tenentis vox 14, 63. domino ser-

vatur panis tener 5, 71. fertur squilla 3, 81. erit nullus 5, 92. ponetur boletus 5, 147. dominium in iuatrahare 10, 88. *se fecisse unius lacertae, est aliquid* 5, 251. ad dominum veterem debere reverti piacem 4, 52. domini tres casae, unus vernula 14, 169. futuri magnarum domuum 3, 72. dominos mutare 8, 65. dominis Cirrhac Nysaeque 7, 64. coram dominis transmittitur pecunia 11, 47. *Domina* sub hasta caput praebere venale 3, 13. *dominae* vox 9, 78. *dominam* ferre potes? 6, 30. *Domini* ac *Rages* patroni appellantur a clientibus 1, 136. *n.* *Domini* vocantur Imperatores et Dii, ut Deae *Dominae* 4, 70. 71. 96. 6, 530.

Domitianus calvus Nero 4, 38. Iuliam fratris filiam corrumpit, eique mortis causa fit, coactae conceptum abigere 2, 29 sq. *n.* concilium Patrum habuit in Albano suo super rhombo piace 4, 28 — 154. adulter tragico pollutus concubitu leges revocabat amaras omnibus cet. 2, 29 sq. 4, 12. Minervae in Albano instituit sacerdotes Albanos s. Flaviales 2, 84 sq. acerbus morum index idemque incestus 4, 72. ultimus Flavius laceravit semianimum orbem 4, 37. clades et pestis 1, 84. Pontifex summus 4, 41. Dominus ac Deus appellari voluit 4, 70. 71. bella gessit cum Dacia, Gattis cet. 4, 147. 8, 51. tyrannus perit post caedem Lamiarum et postquam cerdonibus esse timendus coepit 4, 150 sq. fovit poetas 7, 1. mares castrari vetuit 6, 368. *n.*

Domitii ante pedes longum pane syrma Thyestae 8, 228.

Domat aere custodes 6, 25. domitum leonem 7, 77. domito monte 11, 89. domiti Batavi 8, 51. domitos deduxit ad sua flagra Quirites 10, 109.

Domus tota una rheda componitur 3, 10. plena libis genialibus 3, 187. quantumque 7, 84. secura patellas iam lavat 3, 261. privata quid fecerit 6, 114. longe ferrata servire iubetur 7, 41. horrida ac veteres imitata Sabinas 10, 299. qualis, tales tibi 11, 99. *una sufficit nosse volenti mores hominum* 13, 160. optima paratur Sorae 3, 224. magna Asturici 3, 212. humilis non capit has nugas 11, 169. *quaeque maxima plena servis superbis* 5, 66. Cynici 14, 310. Veneris 4, 40. praefectura non mitior Sicala aula 6, 486. vela pendentia 6, 228. clade semper renovata 10, 244. dedecus 10, 312. *domi res angusta obstat virtutibus* 3, 165. res ampla 12, 10. fumus panisque 1, 120. quando vult formosa videri 4, 465. pene lauros 10, 65. si qua illi est nubilis Iphigenia 12, 119. licet plura videret fraga 13, 57. quod non est et habet vicinus, ematur 6, 152. domum repetam 12, 87. *sanctam filius omni adspiciat sine labe vitioque carentem* 14, 69. inde mittentur 14, 143. domuum magnarum viscera 3, 72. domos permutat 6, 225. aedificare 15, 153. *totas evertere optantibus ipsis Di faciles* 10, 7. parvas praebet spelunca 6, 5. domibus clausis 3, 303. altis 6, 607.

Donec peragat 5, 121.

Donat Calvinae tantum 3, 135. vasa novissima athleticis 6, 356. ipsi vestes 6, 519. lumbas exhausti clientis iugeribus 9, 59. illi summas chrules 10, 91. unum civem Sibyllae 3, 3. *donant arcana cynthiaeos* 2, 61. donavit bona praesepibus 1, 59. ignem terris Prometheus 15, 86. donabis nil umquam invita coniuge 6, 212. donec ista puellis 6, 191. donet qui amico, stultum esse 14, 236. qui marmora 3, 215. quod Quintillae, habet 7, 75. donaret si tibi Deus quadringenta 5, 133. dona Veneris marito haec 7, 25. tibi gratam requiem 11, 182. *donandi gloria maior olim habebatur et titulis et fascibus* 5, 110. donabitur, ne pereat 4, 55. donanda crudis mustaceae 6, 303.

Dona populorum 13, 149. sua reddit labori 16, 57.

Dorica Aulon sustinet domum Veneris 4, 47.

Dorida euleam palliolo 3, 94.

Dormis lex Iulia? 2, 37. dormit quae tertia magno lecto, dives erit 2, 60. tecum pusio 6, 34. parvula in segmentatis cunis 6, 89. dormiat ille spado cum domina 6, 376. dormiret ut privatus altum, consilium dedimus Sullae 1, 17. dormire securos rubet pendente ruina villicus 3, 196. non aliter poterit 3, 281. virum quum venserat uxor 6, 116. incipis ortu Luciferi 8, 11. quem patitur corruptor cet. 1, 77. *dormitur minimum in lecto, in quo nupta iacet* 6, 269. magnis opibus in Urbe 3, 235.

Dorso ferre cohortes 12, 109.

Dos ingens, non solennis, olim fuisse quadringenta sestertia 2, 117. n. 6, 137. 10, 535. dotem cornicini dedit Gracchus 2, 117. a dote veniunt sagittae 6, 139. in dote numeras triumphos. 6, 163. cum dote mortifera si limina subit 14, 221.

Drillipota qui 2, 95. n.

Drusus moribus cato 8, 21. Braso vitulisque marinis eripiat somnum 3, 238. Drusorum alia stemmate 8, 40.

Dubie non provocat 6, 375.

Dubitas deducere cet. 5, 136. 4, 50. 9, 99. 110. 13, 200. non dubitant vendere sua funera 8, 194. *quis dubitet, Senecam praefere Neroni?* 8, 212. *non dubitet Ladas optare locupletem pedagram* 13, 97.

Dubius haud furor 14, 136. dubium ad nomen venit cum grandi codice 7, 110. nil 10, 82. dubiam facientia palmam 11, 179. dubia pro libertate 7, 116. 8, 263. dubiis sideribus 5, 22.

Ducetos nummos nemo Ciceroni dederit, nisi cet. 7, 139.

Ducit ad scelus atque nefas purpura 14, 188. uxorem 6, 28. *livorem uva conspecta ab uva* 2, 84. praecipua adulter 6, 238. sextarium de oenophoro 6, 428. sortes 6, 583. sulcos in tenui pulvere 7, 49. mores teneros cen pollice 7, 237. nemo habendum inter curas et seria 11, 95. niveam agnam Reginae 12, 5. ducunt pensa meliora Parcae benigna manu 12, 65. ebur ad aras 12, 112. hos quoque felices 13, 20. bracteolam de Castore 13, 152. reliquos fugienda patrum vestigia 14, 36. duc

in Capitolia bovem 10, 65. ducere matris ubera 12, 9. ducendi (uxorem) nulla videtur causa 6, 201. ducitur finis 1, 146. Seladus unco 10, 66. ducereis planta 5, 125. ducenda funera 10, 240. ductus casus e medio fortunae acervo 13, 10. ducta Falerno ruga 13, 116. ducti caeca cupidine 10, 351. ductis per terram digitis 15, 91.

Dudum vigilantibus orbis 3, 129. sedet illa 10, 334.

Duelli sero poenitet 1, 169.

Dulcedine famae succensos 7, 31. tanta captos 7, 84.

Dulcis Hymettus 13, 185. heres 6, 38. dulce caducum 9, 88. dulcior haec lux natali die 12, 1. filia filio 5, 139.

Dum sibi nobilior videtur 6, 176. tubera mittas 5, 119. tu sis similis Acaciae 8, 260. *dum bibimus, dum serti — poscimus, obrepit senectus* 9, 128. dum iacet 10, 88. dum membra sufficiunt galeae dumque ardent sanguine 11, 5. 6. dummodo vel caecus teneam namos 13, 94. non pereat 7, 232.

Duo funera 4, 109. duae sorores 6, 20. *duas tantum res anxius optat populus, panem et Circenses* 10, 80.

Durat nullius fibula 6, 379. duret haec in tempora 10, 254. *durate atque expectate cicadas* 9, 69.

Durus Hannibal 7, 161. durum est conscendere navim, si iubeat coniux 6, 98. vinum 1, 69. iam Bromium 6, 377. Catonem 11, 90. duri pastoris filius 11, 151. duri crassique coloris toga 9, 29. duro cucullo 3, 170. durae ma-

nus 6, 290. per brachia setae 2, 21. duros rudentes 6, 102. dura flagra 5, 172. duris temporibus 4, 80. 10, 16. durior pauperibus Romanae constus 3, 165. frons populi huius 8, 189. durius nil habet in se paupertas 3, 152.

Dux magnus 4, 145. ducis summi est occidere Galbam 2, 104. indulgentia 7, 21. ipsius hoc referre videtur 16, 58. ducem lucam 10, 158. *duce in summo quot libras invenies?* 10, 147. duces consedere 7, 115. signa et castra movebant 8, 12. ducibus ac primoribus 15, 40. paludatis 6, 400. nostris parere 12, 108.

E.

E pleno acervo tollatur 6, 364. coelo cecidit 2, 4.

Ebrietatis imago et effectus 6, 304 — 313.

Ebrius ac petulans 3, 278. nondum 15, 24. ebria Venus 6, 300.

Ebur Phidiacum 8, 103. grande latos sustinet orbes, dentibus ex illis, quos mittit porta Syones et Mauri cet. 11, 123. illud ducatur ad aras 12, 112. eboris uncia nobis est nulla 11, 132. pro ebone attonitus 14, 307.

Eburno sceptro 10, 43. eburnis oculis custoditur 13, 139.

Ecce iterum Crispinus 4, 1. traditur viro 2, 129. alius quanto porrexit murmure panem 5, 67. movet tridentem 8, 203. aliud genus discriminis 11, 24.

Echini semel adspecti litus dicebat 4, 143.

Echion citharoedus 6, 76.

Ediscere Iudicum ius 14, 101. minimas sordes 14, 124.

Edit nil unquam libentius hac carne 15, 88. Claudius boletum uxoris, post quem nil amplius edit 5, 147. totum corrosis ossibus 15, 85. edendi usus nulli maior fuit 4, 137. esse parati et sua membra 15, 102.

Edo — edunt nunc munera 3, 36. edam, si quis me consulat 14, 317. cur libeat 1, 21. ederet si mulier vitalum, vel si bos agnam 2, 123. ede, quid putes 3, 74. ubi consistas 3, 296. edere primos vagitus 7, 105. primos planetus 10, 261. edita fundo ostrea 4, 141.

Educat terra homines nunc malos atque pueros 15, 70.

Educit secum asellas 6, 469. quos eduxit, quos genuit 10, 236.

Efferre maritos per famam et populum 1, 72. laudibus 6, 182. gregem natorum 6, 175. sororem et patruos 6, 567. elatam crede murum 14, 220.

Efficiunt omnes manipuli consensu magno, ut 16, 21. effice summam 14, 323.

Effigies maiorum habeant insignia vocis 8, 227. sacri aurea cercopitheci 15, 4. nuda Dei 11, 106. inter vestras statuamque Vagellii nullum discrimen 13, 119. ad quas non tantum meiere fas est 1, 131. deae longis aiphonibus implent 6, 510. quo tot bellatorum? 8, 9. ante effigies maiorum pone mores 8, 22.

Effodit saxum sacrum 16, 38.

Effugit cantus Siculos 9, 150. togam 11, 204. pudor ex urbe 11, 55. luctum et curam 14, 157.

Effundit glacies rupta solibus pisces 4, 43. animi secreta 6, 190. dextra nequidquam retia 8, 205.

curas 10, 78. imber lapides 13, 67. habenas curriculo 14, 250. pelres 3, 277. offas patruo similes 2, 33. bilem 5, 159. effusis crinibus 6, 164.

Egeriae, nocturnae amicae Numa, vallis et fons in lago Aricino 3, 12 sq.

Egestas obsidionis 15, 96.

Eget corpus aere 7, 62. Anticyra 15, 97. curatoris 14, 288. merces cognitione tribuni 7, 229. *egent sensus prona et terram spectantia* 15, 147. *egentis* et *egenti fato vivere* 14, 137.

Egnatius Celer philosophus de-lator Barcae 1, 33. n. 3, 116. n.

Ego semper auditor tantum? 1, 1. mi fuit obrius 10, 82. nos, nos agimus 2, 51.

Egressa uxor prima luce 11, 184. finem legemque 6, 675.

Egregius civis 8, 28. coenat 11, 12. fons 12, 41. vates 7, 53. artifex acquirendi 14, 115. egregii corporis filius 10, 296. *egregium sanctumque virum si cerno, bimembri hoc monstrum puero comparo* cet. 13, 64. egregiam voluptatem monstro 14, 250. egregios equites 10, 95. egregias Lateranorum aedes 10, 17.

Eiectum ruborem de fronte 13, 242. eiectis Carminis 3, 16.

Elapsum ex vivariis piscem 4, 52.

Electrae ingulo se non polluit Orestes 8, 218.

Electrum — pro electro aut-nitus 14, 507. Cf. 5, 38. n.

Elegos impune recitaverit 1, 4.

Elemento gratulor 15, 86. elementa vitiorum 14, 123. per om-

nia quaerunt gustus 11, 14. elementis paribus constare 14, 17.

Eleuchos magnos 6, 459.

Elephanti non venales Romae 12, 102. furva gente petiti arboribus Rutulis et Turni agro pascentur, Caesaris armentum: siquidem Tyrio parere solebant Hannibali regique Molosso ac dorso ferre cohortes et turrim 12, 104 sq. albi et maximi in India 10, 150. 11, 123 sqq. eorum grande ebur dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes et Mauri et Indus, et quos deposuit Nabataeo belua salu iam nimios capitique graves 11, 123 sq.

Eliceret cui non risum 7, 212.

Elige, quidnam putes 10, 329.

Elisae s. *Blissae* periturae agnoscere 6, 435.

Elixi vervecis labra 3, 294. nati sinciput 13, 85.

Eloquium vocale nectit canoris modis 7, 19. eloquio perit orator 10, 118. fidimus? 7, 133. Demosthenis 10, 114.

Elpenora grunnisse 15, 22.

Elusus creditor 11, 9.

Elvinam Cererem 3, 310.

Eluviem siccandam 3, 32.

Emblemata poculorum 1, 76. n.

Emendat haec servulus semodio scobis 14, 67. *V.L.*

Emerita cesset acu 6, 498.

Emergunt haud facile, quorum virtutibus obstat res angusta domi 3, 164. emergere se ex malis 10, 57.

Eminus minatur hostile 7, 128.

Emittere lapidem 15, 67.

Emit Aristotelem 2, 6. aedes 4, 7. mullum sex millibus 4, 15. sibi 4, 22. quod captator Lenas

5, 98. ematurus pueros cet. 7, 133. emitur libertas 6, 140. quod domi non est et habet vicinus 6, 152. emi fortasse minoris potuit piscator quam piscis 4, 26. pluris 11, 16. eintus tot millibus puer 5, 60. eintos pancis assibus callies 11, 145. emendus miseris ignis 1, 134. erit alter puer 9, 66.

Emolumenta laborum nulla 3, 22. sacramentorum 16, 35.

Emtor veneni 8, 17. callidus Olynthi 12, 47.

Emundat haec servulus semodio scobis 14, 67.

Emungeris saepe 6, 147.

En animam et mentem 6, 531. habitum 2, 72. cui tu mittas succina grandia 9, 50.

Encladi gremio 7, 215.

Endoperator Romanus et barbarus 11, 138. ipse quales epulas glutisse putatur 4, 29.

Endromidem accipit 3, 103. Tyriam 6, 240.

Endymion tuns 10, 318.

Enim (enimvero) huius stat currus aeneus 7, 125. *V.L.* neque enim, neque enim (etiam) 1, 89. 11, 30. n.

Ennosigaeum vinxerat compedibus Xerxes 10, 182.

Ense velut stricto 1, 165.

Enthymema curvum s. curtum torqueat sermone rotato 6, 450.

Eo — it nova nec tristis fabula per cunctas coenas 1, 145. ibat non melior vultu 4, 104. ad coenam intestatus 3, 274. sanguis 12, 14. ad has epulas solito maturius 11, 88. ibit ad Aegypti finem 6, 527. pariter 6, 576. in coelum, si iusseris, Graeculas

esuriens 3, 78. eat discrimen in tunicas 6, 521. i nunc et dubita 6, 306. 10, 310. 12, 57. i, demens, et saevas curre per Alpes 10, 166. ite profanae 2, 89. quibus grata est cet. 3, 66. pueri 12, 83. ire illam viam 14, 172. illuc proponimus 3, 25. praecipitem inbeat 3, 128. contrarius vitae priori videris 9, 21. parat curvis unguibus 8, 130. isse Niphatem in populos 6, 409. euntem in proelia turrim 12, 110. itur ad casum tabulae 1, 89. ad Atridem 4, 65. enudam est 3, 316.

Ephebum deformem nullus castravit tyrannus 10, 306. ephebis cunctis mollior 2, 164.

Ἐφεστῆας, v. *Αἰφύς*.

Ephemeridas tritas 6, 574.

Epicurum laetum plantaribus exigui horti 13, 122. 14, 319.

Epimenia s. *epimaenia*, *epimenidia*, *epinenida*, *epimendia* Maurorum bulbi -, 120.

Epirhedia 8, 66.

Epistola tanquam anxia venisset praecipiti pinna 4, 149. verbosa et grandis venit a Capreis 10, 71. Veneris si nos commendet Marti 16, 5.

Eponam iurat solam et facies ad praeseptia pictas 8, 157.

Epota flumina 10, 177.

Eppia, v. *Hippia*.

Epulum dare centum unde possis Pythagoreis 3, 229. epulas quales glutisse putamus ipsum? 4, 28. ad has solito maturius ibat Consul 11, 88. epulis his dignus 5, 13.

Equae partus tanti 6, 626. equarum grex parvus 8, 108.

Eques municipalis 8, 238. ver-

na 9, 10. Equites Asiani, Capadoces et Bithyni -, 14. 15. egregii 10, 95. duos sume 14, 326. Equitum princeps 4, 32. cum sanguine mixtos Patres 6, 625. cum Dictatore inagistros 8, 8. census 3, 155. 14, 323 sq.

Equestri de palvino 3, 154. censu 3, 155. 14, 323 sq.

Equitant in vices 6, 511.

Equus gauderet phaleris 11, 103. equum sic laudamus volucrum cet. 8, 58. equos flexit per hunc campum 1, 20.

Erepet genibus cruentis totum agrum 6, 526.

Erga filiolum tristibus medicis 3, 389.

Ergastula tota 6, 151. Tusca 8, 180. inscripta 14, 24.

Ergo impune mihi recitaverit ille 1, 3. nil optabunt homines 10, 346. et nos manum ferulae subduximus 1, 15.

Brigit nudum vultum ad spectacula 8, 206. villas 1, 94. crexit ad hoc se endopoperator Romanus cet. 10, 13. ianua longos ramos 12, 91. erectum ligonem referens 11, 89. erecta planta consurgit ad oscula 6, 507. erectas in terga sudes 4, 128.

Brimarchus (*Hermarcus*, *Erimanthus*) 3, 120.

Brinnys qualis confundat Ratulum 7, 68.

Eriphylae tibi occurrent miltae 6, 655.

Eripuit illum saevus exitus 10, 127. quando fortior leo vitam leoni? 15, 161. eripient convicia somnum Druso 3, 238. quam eripiat Pansa, quidquid tibi Nat-

ta reliquit 8, 95. eripietur pater
armenti 8, 109.

Errat per puppim 6, 101.

Erroris nebula 10, 4. errores
fovisti 8, 165. omnes exiit 13,
188. erroribus modicis 14, 15.

Erubuit haec, ceu fastidite, re-
pulsio 10, 526.

Bruca tu tibi tunc places (al.
urucu, *huruca*, *carruca*) 6, 276.
erucis imprime dentem 9, 134.

Escaria mille 12, 46.

Esquillas 3, 71. gelidas 5, 78.
a ferventi migrare Subura 11, 51.

*Esse*da Britannia ac Belgica 4,
126.

Esurit Statius, nisi 7, 87. esu-
riens Graeculus in coelum, ius-
seris, ibit 3, 78. *Clio* 7, 7. ra-
mus Pisacae olivae 13, 99. ipse
quoque 14, 127.

Et copula saepe omissa 4, 63.
V. L.

Etruscum aurum 5, 164.

Evadit solers Ulysses per aciem
Polyphemi 9, 65. Libitinum aeger
12, 122. damno testiculorum 12,
35. evasisse cur hos putes 13,
293. evasi fulguris ictum 12, 18.

Evandrum habebis, conviva,
venies Tirynthius 11, 61.

Evehit in coelum 1, 38.

Eventum panni 11, 196.

Evertit quid Crassos? 10, 108.
domos totas 10, 7. evertentibus
indis alternum puppis latus 12,
31. eversum super agmina mon-
tem 3, 258. eversa vidit omnia 8,
266. eversis urbibus 11, 101.

Euganea mollior agna 8, 15.

Euhoe 7, 62. *V. L.*

Eumenidum vultu terretur et
igni 14, 285.

Eunucho Bromium committe-

re 6, 378. eunuchum se ipse fa-
cit castor 12, 35. eunuchi im-
belles eas delectant 6, 366.

Euae quum dicit Horatius, sa-
tur est 7, 62.

Euphranoris aliquid praecla-
rum 3, 217.

Euphraten petit invenis 8, 51.
ad Euphraten natus 1, 104.

Europen vocamus parvam ex-
tortamque puellam 8, 34.

Eurus deiecerat nucem 11, 119.
in Eurum saevire flagellis 10,
180. Enro valentius fatum 12,
65. Enros submovet pellibus in-
versis 14, 186.

Buryalus mirmillonem 6, 81.

Ex quo periit 6, 294. 10, 77.
ex nobis geniti 14, 40.

Exaequet montibus aurum 12,
130.

Exagitare qua Tisiphone, qui-
bus colubris, dic 6, 29. exagitata
procul femina 2, 88.

Examen apium longa conse-
derit uva culmine delubri 12, 68.

Exanimis primo murmure coe-
li 13, 224.

Exanimante tuba 1, 169. *V. L.*

Exarsit forma 6, 103.

Exaudiet vix cornicines 10, 214.
exaudita numinibus vota 10, 111.

Excanduit Cressa 10, 327.

Excelsi ministri 5, 83. excel-
sae turris tabulata 10, 106.

Excerpere inde, quod securus
ames 6, 67.

Excidet de temone 4, 127.

Excipit illa famam 6, 409. Cim-
bros et summa pericula rerum
8, 250. intrantes blanda 6, 125.
excipiant quae sidera te 7, 195.
me tironem porta 16, 3. excipi-
tur caebiano 11, 3.

Excitat foculam bucca 3, 262.
pater iuvenem 14, 191. vox blanda inguen 6, 196.

Exclamas miser, ut Stentor vel Gradivus Homericus 13, 112. exclamat, unde venis 5, 292. exclamare summum dominae femur coegit aliptes 6, 423. libet, quod populus clamat 8, 29.

Excludetur amicus 6, 214. exclusi Patres 4, 64.

Excludere gladios 15, 168. *V. L.*

Excusat tale quid 15, 115. excusaturos amicos 16, 28.

Excultas verum 6, 143. excussos dentes 16, 10.

Exemplum miserabile cibi 15, 98. detestabile 2, 48. rarum ac memorabile magnigutturis 2, 114. vitae a cornice secundae 10, 247. quod produxerit feritas nostro aevo 15, 32. *exemplo malo quodcumque committitur, displicet ipsi auctori* 13, 1. *exempla* haec para felicibus 9, 135. magna daturus 10, 49. novorum satorum 7, 18. *exempla domestica vitiorum velocius et citius nos corrumpunt, magnis quum subeunt animos auctoribus* 14, 32. nulla beati pauperis esse putat 14, 120. exemplis adeo foedis adeoque pudendis 8, 183. acribus videor te cludere 14, 322.

Exeo nulli comes 3, 47. exit talibus a dominis post cuncta novissimus annulus 11, 42. exeat, si pudor est 3, 153. *Exi* horrendum intonat 6, 184. dicit libertus 6, 146. exire iubentur procures 4, 144.

Exercere avaritiam inviti iubentur iuvenes 14, 108. acies 15, 60. artes 15, 145.

Exercitibus praepondere 10, 92.

Exhalasset animam 1, 281.

Exhausta arca 6, 363. ossa regum vacuis medullis 7, 90. exhausti clientis lumbos 9, 59.

Exhorruit mortem 8, 195.

Exigit a te manuscala 6, 35. dolor interdum plus 10, 314. exigite, ut cet. 7, 257. 13, 36. poenas 10, 84. 187. 313.

Exiguus nervus 10, 205. cibus 1, 501. exiguae ofellae 11, 144. exigui horti 13, 13. ruris 1, 15. *animi voluptas ultio* 13, 190. exiguum partem coenae 4, 3. exiguum de veneno 3, 123. exigui patella coena feralis 5, 85. summa vendet periuria 14, 219. exiguas res 11, 151. exiguis aliquid deterere 3, 24. tabulis beatum 1, 68. pretiis 8, 66.

Eximie coenat 11, 1.

Eximius citharoedus 10, 211.

Exitus si nullus placet de multis 6, 55. saevus illam eripuit 10, 127. hic est Tongilli 7, 129. Carinatis 7, 204. quis est (Hannibalis)? 10, 159. ille utcumque hominis 10, 271. quis te manet? 11, 39.

Exodium notum redit ad pulpita 3, 175. exodio Atellanae nium movet urbicus 6, 71.

Exorabile numen 13, 102.

Exorare Lares thure, farre et corona 9, 158. exorata solet concidere loris vicinos 6, 415.

Exornent ceras atria 8, 19.

Expavere frigus 6, 361.

Expeditam promptius quot amaverit Hippia moechos 10, 220.

Expende Hannibalem 10, 147. *expendere* permittes ipsis numi-

nibus, quid conveniat nobis
10, 547.

Experiar, quid concedatur 1,
170. numquid cet. 11, 56. fortasse
exorabile numen 13, 103.

Expiet annum 6, 121.

Explicat se angustum 12, 55.

Expositum qui nihil soleat de-
ducere, vates 7, 54. expositi in-
fantes 6, 602 sq.

Exprimat nobilis infans mir-
millionem conopeo 6, 81.

Exquilae, v. *Esquiliae*.

Exsequiarum pompa 1, 72. n.
Cf. *Punas*.

*Exsiliu*m et carcer 10, 276. in
exsiliu fugit 10, 160.

Exsistunt, qui promittant 12,
101. exstiterint vestigia 6, 15.

Exsorbet fletum labellis 6, 277.
quot viros Maurya 10, 223.

Exspectas, ut 6, 75. 239. 11,
162. 14, 25. expectat cespes fe-
tus animalia Deis promissa 12,
3. serenum 7, 180. creditor hos
11, 10. expectant quem maiora
discrimina 10, 311. quid, quos
cet. 2, 115. opsonia 4, 64. expec-
tes eadem a summo minimoque
poeta 1, 14. nil. tale 4, 22. ex-
spectant Tribuni 1, 109. expec-
tare libet, quis impendat cet. 12,
95. colus tardas 14, 249. focos
16, 83. expectate cicadas 9, 69.
expectantibus illam lacrimis 6,
273. expectandus erit annus 16,
42. expectanda aliunde praesidia
7, 22. expectatur in hortis 6,
488. expectata diu provincia 8,
87. expectatos ac inssos cresce-
re primum testiculos 6, 371.

Exspiravit quando aper den-
tibus apri? 15, 162.

Exspuit vinu 13, 214.

IVVENAL. VOL. I.

Exstinctus passer Cynthiae 6,
8. tempore diverso 0, 2 3. tota
cum prole domoque 13, 06. ex-
stinctae dextrae 3, 48. extinguen-
dus rapitur miser 10, 552.

Exstat minor sacrilegus 13,
150. exstiterant vestigia 0, 15.
exstantem in curribus praetorem
10, 37. signis cratera 1, 76.

Exsucta ossa regum vacuis me-
dullis 8, 90.

Exsul Marius ab octava bibit
et fruitur Dis iratis 1, 49. Hy-
perboreum si dimittatur ad axem
6, 470. saepius mathematicus 3,
55. exsulis tyrannis 8, 201.
magnis frequentes scopulos 1, 247.

Exsultat victoria rauco Circo
8, 59. exsultare te reor 5, 87.

Exsuperans cuncta patrimonia
census 10, 3.

Exsurgit mensa geminis lu-
cernis 6, 305.

Extra catelli rimatur haruspex
6, 551. vovere sacellis 10, 355.

Extendit laevum comas 6, 95.
labellum summa 14, 32. exten-
dere panem pressum in facie
(faciem) digitis 2, 107. gladios 15,
168. V. L. extenditur magis se-
rus alter 11, 167. extensum fu-
nem quatit hostia 12, 3. exten-
tis auribus mulier magnos com-
misit elenchos 6, 45. vestibus
prora miserabilis cucurrit 12, 68.

Extollit Fortuna ex humili ad
magna fastigia rerum 3, 40.

Extorquebis ocus illud, ut
cet. 0, 54. extortam puellam
Europen vocamus 8, 33.

Extra pocula stantem caprum
1, 76. vallum ne miles litiget 16,
16. communia te ponendum cen-
ses 13, 140.

D d

Extremum spatium vitae 10, 358. *extrema in parte sedentes* 7, 43. *extremi casus* 15, 96.

Extundere gladios 15, 168.

Exundans fons ingenii 10, 119.

Exiit alas Daedalus 3, 25. *errores* 13, 188. *ornatum* 10, 320. *quidquid dolet* 11, 188.

Exuviae bellorum 10, 153.

P.

Pabas ventri non indulgit Pythagoras 15, 174.

Faber nemo sederet mediae noctis ab hora 7, 203. *volans* 1, 54. *fabri primi nescierint gladios extundere* 15, 168. *sandapilarum* 8, 175. *fabris his cresecunt patrimonia* 14, 116.

Fabius quis nunc erit? 7, 95. *natus in Herculeo lare cur magna gaudeat ara, si cupidus cet.* 8, 14. *Fabii Gurgitis neptes* 6, 266. *Fabios* 11, 91. *planipedes* 8, 191. *Fabii generosior* 2, 146.

Fabrateriae domus optima paratur 3, 224.

Fabricius recte scribitur, non Fabritius 2, 154. *V. L. quid sentiret et Curius* 2, 154. *Veiento senator, cui nupsit Hippia* 4, 123. 6, 82. *ensor quae notet* 9, 142. *Fabricios, Fabios cet.* 11, 91.

Fabula nova nec tristis ita fit per coenas 1, 145. *repetatur a diverticulo* 15, 72. *fabulae togatae, palliatae et praetextatae* 1, 3. *a poetis venduntur munerariis et histrionibus* 7, 8. *n. Fabulae comparatur vita* 14, 262. *n.*

Fabulla moecha 2, 68. *V. L.*

Facetus ioco mordente 9, 10.

Facies, non uxor amatur 6, 143. *scorti vestiti placet tibi* 3,

135. *dicetur, an ulcus?* 6, 473. *inde sumit utrumque habitum* 9, 20. *foeda ad aspectu ridendaque multo pane tumet* 6, 402. *revertenda obsceno minori* 6, 513. *tua computat annos* 6, 191. *una senum cet.* 10, 118. *faciem contundere palma* 13, 128. *Neptuni radit* 13, 151. *liniit* 6, 481. *non abscondit galea* 8, 203. *optari vetat. Lucretia* 10, 293. *o qualis*

facies 10, 157. *a facie iactare manus* 3, 106. *in facie eorum miserae magnaeque amicitiae pallor sedebat* 4, 74. *non haeret gutta sanguinis* 11, 54. *multa deformia* 6, 10. *facie maioris census vivere* 7, 137. *hac non erat miserabilior Pollio* 9, 6. *recta loqui* 6, 401. *secunda Seiani toto orbe* 10, 63. *facies Deorum adspicere* 7, 67. *olida ad praeccepta pictas* 8, 157. *in minutas et titulos concisum argentum* 14, 201. *alias et vultus dimidios* 15, 57. *multas cito fugit a. pingit* 9, 146.

Facile non emergunt 3, 164.

Facilis cuius rigidi censura cachinni 10, 31. *victoria de modidis* 15, 47. *facile quis est aedem conducere cet.* 3, 31. *est, barbato imponere regi* 4, 103. *et primum est, agere cet.* 9, 43. 13, 75. *facilem aurem praebere* 5, 107. *in aurem stillavit* 3, 122. *facili patuerunt cardine valvae* 4, 63. *facili cui plurima palma ferret (equo)* 8, 58. *haustu diffunditur pteus* 3, 227. *faciles Dii optantibus ipsis evertere domus totas* 10, 8. *Facinus libidinis nullum et crimen abest, ex quo paupertas Rom. periit* 6, 295. *et crimen capilli steni* 6, 493. *maioris abel-*

lae 3, 115. quod dignum tam longo admissit aeo 10, 256. ipsa peregi 6, 640. an hoc illi suaderet Apollo 13, 203.

Facit indignatio versum 1, 79. nidos arbore 14, 80. *iniuria agros venales* 14, 151. *somnum clausa lectica fenestra* 3, 242. quod ille, sciet ante diem caupo proximus 9, 107. se ipse enauehum castor 12, 35. navem minorem 12, 56. ut sit 14, 71. quosdam ruitores 6, 409. se lactum atque bestiam falso 1, 67. *ridiculos homines paupertas* 3, 153. se dominum unius laetiae 3, 251. *somnum quibusdam rixa* 3, 282. haec non Apicius 4, 23. tutos Afros a serpentibus 5, 91. *uxor sterilis amicum* 5, 140. hoc illos Hyacinthos 6, 110. graviora 6, 134. quod deferat ipse 6, 552. carmina 7, 28. versus 7, 38. urbem lactam 7, 83. quid Nero 8, 223. nil mensura longi nervi 9, 34. amicos sportula 10, 46. palinam dubiam 11, 179. patrimonium 12, 50. grande operae pretium 12, 127. ira nocentem hunc sexum 6, 647. sana scelus ingens 6, 662. templa avus 8, 143. vatem animus anxietate carens 7, 57. vultum cera 7, 238. causam rem dissimilem 8, 214. *facimus nos te, Fortuna, Deam* 10, 366. *faciunt quid stemmata?* 8, 1. irati vadimonia 5, 299. nil pueri 6, 173. non illi, quos vicimus, quae nunc sunt populi victoris in urbe 2, 162. feci, clamat Pontia 6, 638. fecimus et nos haec iuvenes 8, 163. faciet quid tibi resinata iuventus? 8, 113. facient quid non alii, quum tu multicia

sumas? 2, 66. facias quid, talem sortitus servum? 8, 179. faciant quid commercia, adspice 2, 166. faceret quid plus aegrotante viro? 6, 388. *quae non, quod Principia uxor?* 6, 617. feceris tamquam aliquid, propter quod nobilis esses 8, 41. fecisset si alter idem 4, 12. fac tertia quadringenta 14, 326. face hoc et esto dives tibi, pauper amicis 5, 112. facere hoc non possis quinque diebus continuis 11, 206. faciens (sacra) pro populo Lanfella 9, 117. facturus rapidam prexim sextarius 6, 428. *Fiunt* non rancidula opsonia his cultellis 11, 134. omnia talia, tam graviter, si quando poetica surgit tempestas 12, 22. hic homines 2, 167. omnia, ut cogaris per lacrimas effundere bilem 5, 158. ex facie tote orbe secunda urceoli cet. 10, 64. fies de rhetore Consul, si Fortuna volet 7, 197. fias ut declamatio 10, 167. fieres, homuncio, quantum ex nihilo, si aeq. 5, 133. *fieri qui vult dives, et cito vult fieri* 11, 176. praecones, non turpe putarunt 7, 6. quid non posse putes, si cet. 6, 41. dominus si vis 5, 158. factus siligine molli panis 5, 70. facta est Tusca de Grascula 6, 186. facto agmine migrasse cet. 3, 162. 10, 218. facias Parthenio lances 12, 41. *facienda pro vita quaedam, non omnia* 15, 108. *Factum* tam detestabile 13, 126. *facti crimem, habet, qui scelus intra se tacitum cogitat ullum* 13, 210. diri conscia mens 13, 193. occulti conscia 6, 271. factis levioribus 4, 11. factis dictisque sanctus 8, 25.

D d 2

Facundia multis mortifera est 10, 10. rara in tenui panno 7, 115. quales mores 4, 82.

Facunda et nuda senectus 7, 35. et docta cupit videri 6, 445. vox iusti Solonis 10, 274. Gallia 15, III. facundum Caedicius 13, 45. Quiritem ima plebe invenies 8, 48.

Faesidium agentem 13, 32.

Faecis Achaeae portio 3, 61.

Falernum pelvis aurata olet 6, 432. Falerni subrepti potare tantum 9, 116. Falerno ardetet pulmo 4, 138. acri ducta ruga 13, 211. mero perfusa spumant unguenta 6, 303. Falernas ulmos poscit maritum 6, 150.

Fallaci urna Praetoris 13, 4.

Fallit vitium specie virtutis et umbra 14, 109.

Falsus ut sis, licet Phalaris imperet 8, 82. testis erit 14, 218. 10, 32. falsi quid Laronia? 2, 65. falso corpore laturos nomina Scandorum 6, 604. nomine poscas 1, 98. falso se lautum facere 1, 67. falsas signare tabellas in templis 8, 112.

Falso signator 1, 67.

Falx — falcem aggretem sumeret fugiens Saturnus posito diademate 13, 39. false supina pugnantem Gracchum 8, 208. falcibus credas actum 14, 119.

Fama magna est cuiusdam 6, 55. contentus Lucanus 7, 79. cum nobis tradit superbum 8, 71. haec (al. ut) est 15, 93. sinistra sunt digna plurima 14, 1. famae conspicuae divina Philippica 10, 125. discrimen tamquam agatur 6, 500. *sitis maior est quam virtutis* 10, 140. dulcedine succensus 7, 32.

oppugnare quod possis 9, 86. quam foedae buccina? 14, 152. *aliorum incumbere miserum est* 8, 76. per famam et populam nigros efferre maritos 1, 2. famam trahit a censu 11, 235. Demosthenis optare 10, 114. contemserat olim, cuius apud molles minima est iactura cathedras 6, 90. famam excipit ad portas 6, 408.

Famelica armenta 14, 145.

Fames tam ieiuna 5, 10. tanta infestaque 15, 120. in quantum poscit 14, 318. et ira pars in horum mente 15, 152. famem brumamque illa resto cavet 14, 273. aliam noverat 14, 154. formica quidam expavere magistra 6, 360. fame urgentur 6, 424. stimulante 14, 84. lacerabant membra 15, 102.

Famoso. Canopo 15, 46. famosa moenia Legi 6, 81.

Famulae Iovis aves 14, 81.

Fanaticus oestro percussus, Bellona, tuo divinatus 4, 13. seuer crine albo antistes sacrorum 2, 112.

Fanum Iaidis cet. 9, 22. Veneris quum videt, optat formam cet. 10, 290. fana id votiva testantur tabella 12, 27.

Farris canini sordes 5, 11. furre et vino Ianum Vestamque rogabat 6, 386. suo et aere quorum custodit animas 9, 122. exorare Lares 9, 138. ferra imposita cultris 12, 81. paucissima exigui ruris secantem 14, 155.

Farinae solidae 5, 68.

Farrago nostri libelli 1, 86.

Farrata ponebant Tusco catino 11, 109.

Fartores 5, 114. 7.

Fas quid atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis criminibus 13, 237. esse putet sperare 1, 58. iam est 6, 327. 628. est genus incerare Deorum 10, 55. cui, Ithacum lugere natantem 10, 257.

Fascia quam denso libro 6, 265. Bruttia calidi visci nitorem praestabat 9, 14. nigra et color hic coeli nil minatur 14, 294. *Fascia* mamillarum 6, 401. n.

Fasces in magno comites libelli 7, 107. fasces meruit regum ultimus ille bonorum 8, 260. fasces, praetexta, trabea, lectica, tribunal quamquam non essent urbibus illis 10, 35. qui dabat olim 10, 79. fascibus olim maior habebatur donandi gloria 5, 110.

Fastidia moveat captatori 10, 207. quercus 14, 184. mercis ullius te subeant 14, 201.

Fastidit oluscula fossor 11, 80. fastiditus ab aratro hos 10, 270. ceu fastidita rubuit repulsa 10, 326.

Fastigia ad magna rerum ex humili extollit Fortuna 3, 39.

Fateris ignorasse Sciauum, quid optandum foret 10, 103. fatetur morbum vultu incessuque 2, 17. *mors sola, quantula sint hominum corpuscula* 10, 172. *Natura, dare se mollissima corda humano generi, quas lacrimas dedidit* 15, 132. fatebere tandem laetus 13, 248. lateri cogit (mala conscientia) 13, 222. properabo 3, 59.

Fatiget iumenta porticibus 4, 5. nemo tubas atque aera 6, 442. fatigatas alas exiit Daedalus 2, 25.

Fatum pendebat amici 4, 88. plebeium in circo positum est et

in aggere 6, 588. *valentius Euro et pelago* 12, 65. *fati plus valet hora benigni, quam si nos Veneris commendet epistola Marti* 16, 4. occulti potentia 7, 200. fato imperii 11, 105. egentis a. egenti vivere 14, 137. *diverso multi committunt eadem crimina* 15, 104. meliore tempora vitae longa tibi dabuntur 14, 158. sinistro genitus 10, 129. *Fata servis regna dabunt, captivis triumphos* 7, 201. mariti subeuntem Alcestin 6, 652. data sunt ipsis quoque sepulcris 10, 116. *regunt homines*: fatum est et partibus illis, quas sinus abscondit 9, 32. fatorum novorum exempla transi 7, 190. de legibus quantum ipse queratur 10, 252. fatis adversis 13, 156. imputo hunc morbum 2, 16. melior 5, 133.

Fatuam bipennem 6, 658. fatuos non invenit Pollio 9, 8.

Faveam a. faveam puellam 6, 354. *V. L.*

Favisset Tusco Nurtia 10, 75. faventes linguis animisque 12, 83.

Fausti Thebas et Tereia 7, 12.

Faucibus morbo siccis 13, 212. de faucibus se porrigit spira 8, 207.

Pax — *facem claram praefere pudendis incipit nobilitas* 8, 139. face arcana dignus 15, 110. faces inde ardent 6, 139.

Febris olim domestica 9, 17. febre calet sola sanguis 10, 218. vigili 15, 229. febres optandas 11, 283.

Fecundam vulvam 2, 32. fecundis vitibus 9, 56. fecundior Niobe scrofa alba 6, 177. mulier 6, 162. labor vester 7, 98.

Feles sacrae Bubasti 15, 7.

Feliciter dictum signatis tabulis 2, 117.

Felix nemo malus 4, 8. milita 16, 1. sapientia 13, 137. ille 7, 190. felices animi avaros 1, 119. tum, quoties aliquis uritur ferro 14, 21. *felices proavorum atavos, felicia dicas saecula, quae quondam viderunt uno contentam carcere Romam* 3, 112. *felices hos quoque ducimus, qui ferre incommoda vitae nec iactare, iugum vita didicere magistra* 13, 21. felicia tempora, quae te moribus opponunt 2, 38. felicibus para haec exempla 1, 135. felicior quanto hic 14, 312. non erit astro Martis 10, 313. felicissimus ut idem sit 16, 59.

Fellandi mos 6, 301. 305. n.

Femina digna voto tuo ubi tibi monstratur? 6, 69. *quam dices, nihil intolerabilius* 6, 460. exagitata procul non intrat limen Bonae Deae 2, 88. simplex tunc 6, 127. litem movet in omni ferre causa 6, 212. *maxime gaudet vindicta* 13, 192. deterior habet illic tolos mores 10, 313. *prodiga non sentit pereuntem censum* 6, 362. *quo templo non prostat?* 9, 24. *nil non permittit sibi, turpe putat nil, quum gemmas collo circumdedit* 6, 457. 458.

Femineum ceroma 6, 216. femineis calendis 9, 53.

Femur summum dominae exclamare coegitaliptes 6, 123. Herculis inaurati radat 13, 151.

Fenestra clausa somnum letitica facit 3, 242. fenestrae molles in aure servi 1, 101. altae ca-

ligantesque 6, 51. vigiles 3, 25. fenestras claude 9, 104. fenestrae cadunt vasa 3, 270.

Fenus viginti millia pignibus positus 9, 140. feneris actor pallet 11, 48. capacem vestrem 11, 40. nulla mentio 11, 18.

Fera similis parcat cognatis maculis 15, 160. ferae Romulei simulacra 11, 101. ferarum viciorum pellibus sterneret uxor et vestrem torum 6, 6. Ferae a non nisi in diversa saeviant genera 15, 118 sqq. n.

Feralis coena 5, 85.

Fercula septem quis secreti coenavit avus? 1, 94. nunc audi nullis ornata macellis 11, 64. docte composuit 7, 184.

Ferit hic cubito, ferit auser duro alter 3, 245. testa cerebrum 3, 270. terram loto intestino 6, 429. feriunt pariter 5, 298. feriat qui carmen triviale communi moneta 7, 55. Isis mea lumina irato aistro 13, 93. ferri pectine textoris 9, 30. fustibus 6, 417. ferienda a grandi ministro cervix 12, 14.

Feritas dira 15, 32.

Ferme rarus sensus communis 8, 75. mobilis est 13, 236.

Fermentum istud tibi habe 3, 188.

Fero — fert collo nicetaria 5, 68. tulisti mox plura 9, 39. tulit ille crucem sceleris, hic diadema 13, 105. non Laronia quemdam ex illis 2, 36. niles tremulus arma 10, 267. feres inde quanta praemia 8, 119. feret quis uxorem? 6, 156. feras tecum miserabile votum 3, 276. longa gaudia originis huius 8, 47. ferat quis istum

sordes? 1, 139. illum bis? 5, 164.
7, 147. ferret vix Corbulo tot
vasa ingentia 3, 251. tulisset quid
natura bestias illo cive 10, 278.
quae nec Sarmentus 5, 4. non
tulerim illam 6, 611. tulerit quae
Claudius, audi 6, 116. *quis Grac-*
chos de seditione querentes? 2,
24. ferre ceras ad moechum dat
cinaedis 14, 30. ad nuptam cet.
3, 45. Graecam urbem non pos-
sum 3, 60. ingum (coniugii) pa-
rata cervice 6, 208. Dominam po-
tes salvis tot restibus ullam? 6,
3. labores 7, 17. 14, 198. omnia
si potes, et debes 5, 170. quae
possit coetus virorum 6, 339. dor-
so cohortes 12, 109. vix potes
malorum particulam 13, 14. in-
commoda vitae 13, 21. solatia 13,
120. ferens ubera potanda in-
fantibus 6, 9. sacra 2, 125. leges
ac iura 2, 72. ex humeris aulaea
pictae togae 10, 38. laturos no-
mina Scanrorum falso corpore
6, 605. fertur domino squilla
8, 81. tristis de nobis sententia
2, 62. scripturus leges lanistae 11,
6. per aera raptus a grue 13,
170. feruntur cornu adtonitae 6,
315. praecipites rabie 6, 648. pec-
tora vestra dominis Cirrhac Ny-
saeque 7, 64. bona tota ad Phia-
len 10, 237. ferenda mille taedia
16, 45. mediocri bile res 13,
143.

Ferox vitulus 12, 7. Rutulus
1, 162. bellator 7, 126.

Ferrata domus 7, 41. ab arca
quantum distet sacculus 11, 26.

Ferreus annulus in digito 11,
129. quis tam, ut teneat se? 1,
31. ferrea pectora Vettii 7, 150.

aetas protulit omne crimen 6, 24.
13, 28.

Ferrum est, quod amant mu-
lières 6, 112. letale 15, 165. po-
scit potio 6, 624. sumit 9, 9. pro-
mere 15, 73. ferri tempora 13,
28. modus maximus in vinculis
3, 310. ferro Meleagri dignus
aper 5, 115. cadentem Asiam 10,
266. ardenti uritur servus 14,
22. bebeti lautissima caeditur
coena 11, 140. obliquo lanam
deducere 7, 224. agit rem gras-
sator 3, 305. hic necat 10, 316.
submittere malum 12, 54. gras-
satur 14, 174.

Fervet pugna 5, 29. stomachas
domini vinoque ciboque 5, 49.
adipata veneno 6, 631. lampade
Veneris 6, 138. equo facili plu-
rima palma 8, 59. fervens ani-
mus aestuat 3, 49. mero 3, 283.
modesto sanguine vultus 10, 301.
ferventi Subura 11, 51.

Ferulae manum subduximus 1,
15. ferulas frangit 6, 479.

Fessidium agentem 13, 32.

Festino ad nostros 10, 273.
decurrere 9, 126. festinare co-
ctos 4, 146. ad praedam 14, 84.
quis te iubet? 14, 212. festinata
gladiis mori 4, 96.

Festus cespes exspectat ani-
malia Diis promissa 12, 2. festa
ianua operatur lucernis matuti-
nis 12, 92. festa tam dies quae,
ut cesset prodere furem? 13, 23.
festo tempore 15, 38. festorum
dierum maiestas 3, 173. festa sab-
bata 6, 159. festis diebus servare
terga suis 13, 83.

Feta uxor 14, 167. fetae mulae
comparo monstrum 13, 66.

Fatum capellae 15, 12. ad festus properat vultur 14, 8.

Fibula Comoedi solvitur his magno, 73. nullius durat 6, 379.

Ficedulas natantes iure mergere 14, 9.

Ficticius, v. *Patricius*.

Fictilis Iupiter 11, 116. fictile gulosum condire 11, 2. fictilibus coenare pudet 3, 168. *bibuntur nulla aconita* 10, 25. *phaselis* 15, 127.

Ficus sterilis robora valent ad discutienda saxa 10, 145. *ficum* aliam si vis decerpere 14, 253.

Fidenarum esse potestas 10, 100. *Fidenis* vivat 6, 57.

Fidibus promittere quercum Capitolinam 6, 388.

Fides, Victoria, Virtus et Pax colitur Romae 1, 115. nulla fronti 2, 8. inde arti 6, 560. prodigiosa et Tuscis digna libellis cet. 13, 62. *curta patriae ingratae* 14, 166. *fidei tantum habet quisque, quantum sua numorum servat in arca* 3, 144. violatae 13, 6. fidem hominum divumque ciemus clamore 17, 31. fide atque virtute par 15, 114. digna 15, 118.

Fidimus eloquio? 7, 133.

Fiducia erit maior Chaldaeis 6, 553. tanta in muneribus 10, 306. collata daret somnos tutos vicino limite 13, 155. *creditur a multis, quum magna malae causae audacia superest* 13, 110.

Fida internuntiâ coeli 6, 545.

Figam ego quando aliquid 9, 139. *figamus* longa pulpita per angustos vicos 3, 78. *fige* intra te tacius querelas nostras 9, 94. *fige* primo loco 5, 12. *figens* ve-

stigia ancipiti planta 14, 272. sedem Cumis 3, 2. *cominus* urso 4, 99. *aprum* 1, 23. *figentia* maculam haesuram nitidis rebus 14, 2. *figantur* tibi lasso virides palmarum, 118. *figendum* et memorari tractandum pectore 11, 28. *fixa* et mutari nescia natura 13, 240. *compago* catenatae tabernae 3, 304. *fixo* gutture fumant 1, 156. *fixis* legitime tabellis 12, 100.

Figuli sequantur castra 4, 136.

a *figulis* munita urbs 10, 171.

Figuram alterius sexus imitata 6, 341.

Filia virgo non sancta et tuta ab inguine 3, 110. *Largae* adultera ut non sit exspectas 14, 26. dulcior filio 5, 139.

Filiolam turpem producere utile turpi vetulae 6, 241.

Filiolus vel filia nascitur tibi ex me 9, 83. erga filiolum testes medici 6, 389.

Filius ante pudicus non tatus ab inguine et sanctus 3, 111. *patri constabit minoris, quam ullares* 7, 188. *amens* turbavit totam rem 14, 94. *infans obstat tibi peccaturo* 14, 49. *morum* quoque, et qui omnia deterius peccet 14, 52. *pastoris* duri est hic, ille bubulci 11, 151. egregii corporis 10, 295. *gallinae* albae 13, 141. *praeconis* nitidi plaudat hic 3, 157. *Filio* grave est, exspectare tardas colus parentum 14, 248 sq. *filium* quibus artibus et quibus moribus instituas, plurimum intererit 14, 73. *Fili* olim fumus portabant patris 14, 259. n. Cf. *Puer* et *Infans*.

Filum candelae dispenso et tempero 3, 287. *filo* Tyrjo sul-

taria purpura spondet 7, 134. fila porri numerata 14, 133.

Fingit qui cito multas facies 9, 146. *V. L.* quae librarius 9, 109. quibus meliore luto praecordia Titan 14, 36. nemo dolorem in hoc casu 13, 132. finge gladios inde, atque hinc pulpita pone 8, 195. tamen te improbulum 5, 72. fingentem Laestrygonas cet. Ulyssem 15, 18. haec 6, 634. ficti vultus 13, 77. ficta pellice 6, 272. fictos Scauros 2, 34.

Finitus nondum Orestes 1, 6. annus, tempus 1, 117. 8, 150.

Finem imponit sapiens et rebus honestis 6, 444. egressi legemque priorum 6, 635. impensae non servat prodiga Roma 7, 138. peccandi quis posuit sibi? 13, 241. animae (Hannibalis) non dabunt gladii 10, 163. post auctumni 14, 190. in fine trementes oculos 7, 241. fines imperii Tiberinum 8, 265. proferre 14, 142.

Finitima herba 12, 12. inter finitimos simulas 15, 33.

Fio, v. *Facio*.

Fiscus multus in arca 14, 260. fisci res est 4, 55.

Flaccus decolor 7, 227.

Flagellum occultum quatiente animo tortore 13, 195. mittetur 2, 169. sumet Damasippus clara luce 8, 151. flagelli metuens 5, 154. flagello ille rubet 6, 479. flagellis saevire in Eurum 10, 180. nullam Sirena comparat 13, 19.

Flagitio uno nemo contentus 13, 244.

Flagra ad sua domitos deduxit Quirites (Caesar) 10, 109. dura pati 5, 173.

Flagrabit numquam visae

amore puellae 4, 114. flagrante igne 14, 245. animo 1, 152. aede 3, 139. flagrantia praecordia 13, 182. flagrantior aequo dolor 13, 11.

Flameolo s. *flammeolo* parato dudum sedet illa 10, 334.

Flamea s. *flammea* sumit Gracchus 2, 124. conterit 6, 225.

Flaminium pervolat axe 1, 61. Flaminia tegitur cinis 1, 171.

Flammaram multum 3, 285. flammis domibus parastis 8, 133. flammis Asiam cadentem 10, 266. missus ad sidera 11, 63.

Flavius ultimus quum lacera- ret orbem 4, 37.

Flavi Meleagri 5, 115. flavam puellam 6, 354. caesariem Germani 13, 164. flavo galero nigrum crinem abscondente 6, 120.

FleBILE nati sinciput 13, 84.

Flectunt se sidera 5, 23. flexit equos per campum 1, 20. propositum 9, 20. oculos ad crimina 13, 144. flexi capilli 6, 493.

Flet, si lacrimas conspexit amici, nec dolet 3, 101. flebat contrarius auctor 10, 30. flentem producere matrem 7, 146.

Fletum exsorbes 6, 276. fletu manantia ora 15, 136.

Flora non lambit Catullam 2, 49.

Floras aulaea 14, 262.

Floralis tuba dignissima matrona 6, 250.

Florentibus sociis 8, 99.

Flos Asiae, servus 5, 56. flores et in fronte coronae 15, 50.

Flosculus angustae vitae velox decurrere festinat 9, 127.

Fluctum crissantis adorat 6, 322. fluctu Oceani natantes 11, 94. plenus alvens 12, 30. premetur 14,

296. fluctus Tyrrhenos 6, 92. cruci-
entos 10, 186.

Flumen orationis 3, 71. flumi-
nis piscem venerantur 15, 7. flu-
mina epota Medo prandente 10,
177. conducere 3, 31.

Fluxit ad istos et Sybaris col-
les 6, 295. fluxerit tamquam in
mare amnis 13, 69. oratio 3, 74.
aetas cet. 7, 32.

Foculum bucca excitat 3, 262.

Focum instruit 5, 97. focos ex-
spectare 15, 83. molles ornate 12,
85. focus privatis maiora 4, 66.
brevibus 11, 79.

Foderit qui agrum servus, mi-
nus miser, quam qui dominum
3, 41.

Foecundus, v. *Pecundus*.

Foeda ad spectu facies 6, 461. fa-
ma 14, 152. exempla 8, 183. fumo
lucernae 6, 132. lacerna 3, 148. ca-
mino stercore atria 14, 64. *foedum*
nihil dictu visuque haec limina tan-
gat, intra quae puer est 14, 44.
non putare 7, 5. foedo cantu pro-
stitui 8, 225. foedior omni cri-
mine persona 4, 14. foedius hoc
aliquid hudebis amictu 2, 81.

Foedere pragmaticorum 7, 123.

Foemina, v. *Femina*.

Foenum et cophineus supellex
Iudaeorum 3, 11. eo relicto Iu-
daea mendicat 6, 542. foeno tor-
to calentia ova 11, 70.

Foenus, v. *Fenus*.

Foetus, v. *Fetus*.

Foliata paramur 6, 465.

Folium Sibyllae credite me
vobis recitare 8, 126.

Follem veteram cum tota ae-
rugine 15, 61. folle tenso reverti
11, 281. folles cavi spirant im-

mensa mendacia 7, 111. follibus
ardet 10, 61.

Fons egregius (Baetis) viribus
occultis 12, 41. ingenii largus et
exundans 10, 119. fontem ad
quaesitum solos deducere verpos
14, 104. a fonte Hammonis cre-
dent relatum 6, 554. de quo fon-
te haec monstra 6, 286. fontibus
Aonidum bibendis aptus 7, 5.

Fonteo consule natus 13, 17.

Forcipibus et ab incende ad
rhetora missus 10, 131.

Foras ornatas 6, 227. foribus
suspende coronas 6, 31 sq. 73,
227. 9, 85. 10, 65. 12, 84. 91. di-
vitum praetenta aulaea 6, 228.

Foricas conducunt 3, 38.

Foris poneris, si quid tenta-
veris hircere 5, 126. plorare
9, 77.

Forma digna supercilio 5, 61.
quae tanti? 6, 179. qua exarit
6, 103. *quid nocet casto? quid*
profuit Hippolyto et Beller-
phonti 10, 32: sq. *formae atque*
pudicitiae rara concordia 10,
237. *formam optat mater medi-*
co pueris, maiore puellis mar-
mure 10, 287.

Formica magistra expavere fri-
gusque famemque 6, 361.

Formidat infans rusticus hia-
tum personae pallentis 3, 176.
formidatus Othoni civis 6, 55.

Formidine culpae trepidum
animum 13, 106. nimia cursum
praecipitans 15, 77.

Formant libellos 6, 244.

Formosa quando vult videri
domi? 6, 465. formosam se non
putat ulla, nisi cet. 6, 186. for-
mosissimas idem et optimus (Si-

lus) 10, 551. **Formosi** plerumque impudici 10, 297. *n.*

Fornacula est magna 10, 82.

Fornace et incude graves catenae 3, 309.

Fornicis in carcere 10, 239. **fornice** in quocumque nati 3, 156. **olido nudum stans mancipium** 11, 171.

Forsan exstiterint 6, 14.

Forstas dicas cet. 1, 150. 6, 156. 8, 112. 11, 162. 14, 34.

Fortasse 4, 45. 13, 102.

Forte 3, 278. 6, 642. 11, 119.

Fortis sola libidine 4, 3. **sit felicissimus** 16, 59. **fortem posce animum et mortis timore carentem** 10, 357. **animum praestant rebus, quas turpiter audent** 6, 97. **fortes duo de grege Moesorum** 9, 142. **fortia animalia** 8, 57. **fortibus et miseris sociis** 8, 122. **fortior te cogat** 3, 292. **non multum medica aura ventus** 12, 66. **leo quando leoni vitam eripuit?** 15, 161.

Fortuitus s. **fortuitu** quasi ignis cadat in terras 13, 225.

Fortuna humilis castas quondam praestabat Latinas 6, 287. **improba stat noctu arridens nudis infantibus, hos fovet involvitque sinu** cet. 6, 605 sq. **secretum sibi minimum parat** 6, 608. **nec Croesi unquam sufficiet animo** 14, 528. **si volet, fies de rhetore consul; si volet haec eadem, fies de consule rhetor** 7, 197. 198. **nullum numen habes, si sit prudentia; nos te, nos facimus, Fortuna, Deam coeloque locamus** 10, 365. 366. 14, 315. 316.

quoties voluit iocari, tales ex humili magna ad fastigia rerum extollit 3, 10. **in illa rarus ferme sensus communis** 8, 73. 74. **urgente** 6, 593. **quum pro me rogatur, affixit ceras (auribus)** cet. 9, 148. **armati** 16, 34. **ipsius (Pompeii) et Urbis servatum victo caput abstulit** 10, 285. **similis accidit et nostro Catullo** 12, 29. **fortunae ibi veniam damus** 11, 174. **mirabilis exempla** 7, 197 sq. **invicta est** 15, 95. **alius** 13, 141. **victrix sapientia** 13, 20. **minaci mandaret laqueum** 10, 52. **e medio acervo ductus casus** 13, 10. **atque Hercules aedem vincens** 14, 90. **in casibus sunt qui omnia ponant et nullo credant mundum rectore moveri** 13, 86. **Fortunam, ut semper, sequitur plebs** 10, 73. **fortunas si servet eandem Hesperidum serpens** 14, 115.

Fortunatam natam me consule Romam 10, 122.

Forulos hic dabit 3, 219.

Forum post sportulam 1, 128. **per forum iuvenes premit** 7, 132. **fori arena lenta pugnamus** 16, 47. **foro vicina iugera** 4, 7. **toto maxima sit arca nostra** 10, 25. **cedere iam non est deterius, quam** cet. 11, 50. **fora vestra movemus strepitu** 2, 52. **cuncta plena simili querela** 13, 135. **sola sonant vacuo clausoque theatro** 6, 68.

Fossa notissima inter cinaedos 2, 10.

Fossor squalidus haec fastidit in magna compede 11, 80.

Fovet hos fortuna 6, 606. **errorem** 8, 165. **fovetur lacte** 6, 468. **medicaminibus** 6, 471.

Fraena, v. Frena.

Praga domi plura videt et maiores glandis acervos 13, 57.

Fragili cera nitentia simulacra. 12, 88. patella 6, 344.

Fragor aurem percutit 11, 195.

Framea Martis 13, 79.

Frangit sibi, qui dispensat 7, 219. miles pocula magnorum artificum 11, 102. portas Poeno milite 10, 156. frangere vasa minora 10, 102. porrum morsu 15, 9. saecula luxu 6, 299. feras (dorso suo), et vitem vertice 6, 4-9. 8, 247. subsellia versu 7, 86. virgas in sociorum sanguine 8, 336. opes 14, 93. crura caballis 10, 60. frange calamos 7, 27. frangitur quidquid illis 11, 189. fractum vix panem 5, 68. fracta voce loquendi libertas 2, 111. compage ruebant cuncta 6, 618. glacie 6, 522. de merce 4, 33. de casside buccula pendens 10, 154. imagine matris 11, 18. fractis trabibus 14, 296. aetate 14, 161. frangendus panis gingiva 10, 200. frangenda imagine 8, 18.

Frater, vis ab ipsis illibus? o nummi, vos estis fratres 5, 135 sq. fratribus magnis 14, 169.

Fraterculus malim esse Gigantis s. gigantum 4, 98.

Fraudis nefandae nullane poena erit? 13, 174. fraudem iure tueri iurando 13, 201. fraude sacrilega 13, 71. per fraudes patrimonium conduplicare 14, 229.

Frenitu magno 14, 247. quo ictus perferat 6, 261.

Fremat quod violentius 8, 37. Jupiter vernus 5, 78.

Frena irae pone 8, 88. mittentur 2, 169. ad frena niveos Qui-

rites 10, 45. frena pleni theatri moderantem 10, 128.

Frequentes exsilibus magni scopulos 13, 246.

Frictus ocelli angulus prurit 6, 578.

Frictum crissantis adorat 6, 322. *V. L.*

Frigidus aeco 6, 325. frigida saraca Bootae 5, 25. spelunca 6, 2. inguina 14, 300. mens criminibus 1, 166. frigidior Getica deconta pruinis 5, 50.

Fribo — fricta de merce 4, 53.

Frigus famemque expavere 6, 360. frigore longo pingues pisces 4, 44. siccatum auctumnum posuere mala 11, 75. a frigore tutus 11, 146. frigora in quantum poscunt 14, 318.

Fritillo movet arma 14, 5.

Frivola transfert 3, 198. omnia Romanorum regum 5, 59.

Frondebis torum sternere 6, 6.

Frons durior populi huius 8, 189. aerea parvis lectis 11, 96. fronti nulla fides 2, 8. in frontem densissima ruga cogitur 13, 216. frontem unde tibi libertatemque parentis? 14, 56. totam tremuli pulli Caesoniam infudit avunculo Neronis 6, 616. manumque praebabit vati cet. 6, 535. coruscat hostia 12, 6. fronte salva in balnea licet vadas 11, 205. obducta tristis mihi occurrit 9, 2. in fronte vaginae ponere gemmas 5, 44. multae coronae 15, 50. de attrita eiectione ruborem 13, 242. a fronte videbis Andromachen 6, 503. frontibus longa domi redimicula sumunt 2, 85. ancillarum imponet vittas 12, 117.

Frontonis platani convulsaque marmora clamant 1, 12.

Fructus amicitiae magnae ci-
bis 5, 14. quis terrae apertae? 7, 103. quis iactare 8, 6.

Frugalius nihil ventre 5, 6.

Frugalitas. priscorum Romanorum 11, 77—119. 14, 159 sq.

Frugi coenula Romanae magno 3, 16-. et miser Apicius 4, 23. *tamquam frugi, laudatur avarus* 14, 111.

Frumentum tibi habe, Libye 5, 118. frumenti vilis tessera 7, 175. dominus 14, 293.

Frueris tu scabie mali 5, 153. fruitur Dis iratis Marius 1, 49. frustur vocibus obscenis 11, 171.

Frusinone paratur domus optima 3, 224.

Frustra rogantem 3, 210. *V. L.*

Frustum capreae subducere 11, 142. frusta mucida, farinae et panis 5, 68. 14, 1.8. rogantem 3, 210. in frusta plurima sectum 15, 79. frustis imbutus ofellae 11, 1.4.

Fruticante pilo neglecta et aqualida crura 9, 15.

Fuga clara equi 8, 61. lustravit arenam 2, 144. fugae celerit terga praestantibus 15, 75.

Fugit mulier galeata a sexu 6, 255. agnoscendus tota arena 8, 206. in exilium praeceps 10, 160. patriam 11, 52. fugere pariter duae sorores 6, 20. Stoicidae canentem 2, 64. fugiam quos praecipue 3, 59. non horum conchylia 3, 81. fugeret quo non 15, 172. fugere ultra Sauromatas hinc libet cet. 2, 1. fugientem puellam amplexu rapui 9, 74. fugienda patrum vestigia 14, 36.

Fugitivus scurra 13, 111. fugitivum dicere piscem 4, 50. fugitivis permistum 8, 174.

Fulcio — sultus toro 3, 82. sulta columbis coenatio 7, 183. tenui tibicine urbs 3, 193.

Fulcrum clarum ac nobile factura testudo 11, 95. fulcri sacri genium 6, 22.

Fulget sanguine Iuli 8, 42. clipeo et hasta Martis 11, 106. in solis armis, quod argenti erat 11, 108. annulus ingens 7, 140. fulgere quibus mos est aurata lacerna 10, 212.

Fulguris evasi ictum 12, 17. fulgura publica condit augur 6, 587. ad omnia pallent 13, 223. et nubes occurrunt 14, 292.

Fuligo haereret nigro Maroni 7, 227. fuligine madida tinctum s. tactum supercilium obliqua praeferit acu 2, 43. multa veteris testae 5, 35. ardentis massae lippus 10, 130.

Fulmine quam iusto ruerint Capito et Numitor 8, 92. fulmina contemnere pauper creditur 3, 145. Tarpeia 13, 78.

Fumant fixo gutture 1, 156. tertia tabulata tibi 3, 199. olla pultribus 14, 171. fumat aper ante ipsum 5, 116.

Fumosos equitum magistros 8, 8.

Fumus iis hinc domi est 1, 120. fumo lucernae foeda lupanaris 6, 131. quanto celebretur sportula 3, 219.

Funambuli ars 14, 266. 272 sq.

Fundat pueros in gremium 5, 141. montem super agmina 3, 258. fundite quae mea sunt 12, 37. fusa venena 7, 169.

Fundo inverso trulla crepitum dedit 3, 108. Rutupino 4, 141.

Funestat imagine gentem 8, 18.

Funesta pecunia 1, 113.

Fungi titulo, imperiis 11, 88.

Fungi ancipites 5, 146.

Funem extensum quatit hostia 12, 5. rectum descendere 14, 266. solvite 14, 292.

Funus plaudentum ducitur amicis iratis 1, 146. portante Hectore magnis solennibus cet. 10, 259 sq. acerbum non est luxuriae 11, 44. virginis 15, 138. patris promittere 3, 43. funere de lento matris consulit 6, 565. funera duo quantum vix redolent 4, 109. sua vendunt 8, 192. natorum ducenda sunt 10, 241. minore gemitu planguntur, quam numi 13, 131.

Fur si displiceat Verri 2, 26. nemo erit me ministro 3, 47. furem quum nemo timeret caulibus 6, 17. prodere 13, 23. furibus permistus 8, 174.

Furiae nondum 15, 51. Furiis exagitari 6, 29. crines hydri 7, 70.

Furiosus quum te cogat 3, 291.

Furnos conducere 7, 4.

Furo — furit vox domini instantis 14, 63. ut avunculus Neronis 6, 615. Bellona 6, 511.

Furor simplexne perdere cet. 1, 92. 8, 97. summus 15, 31. haud dubius 14, 136. non unus agitat mentes 14, 284. ipse dat his veniam 2, 18. vacui ventris 15, 100.

Furtiva piacula tragicae ceruae 12, 120. furtivae pelliculae aurum 1, 10.

Furtis imbutus ofellae 11, 144.

Furva gente 12, 104.

Fuscina retiarii 2, 145.

Fuscinus, amicus poetae 14, 1.

Fuscus vulturibus servabat viscera Dacia, marmorea mediatum proelia villa 4, 111. Fusci coniuge ebriosi 12, 45. Fusco iam micturiente 16, 46.

Fusto aperire caput 9, 98. fustes afferte 6, 416.

Fusum tenui praegnantemamine Penelope melius, levius torquetis Arachne 2, 55. fuso posito villica legit herbas 11, 69.

G.

Gabba scarra 5, 4. *V. L.*

Gabiorum potestas esse 10, 100. Gabiis simplicibus 3, 192. balneum conducere 7, 4.

Gades — a Gadibus usque Auroram et Gengem 10, 1.

Gaditana canoro incipiat prurire choro 11, 162.

Gaetulice salve 8, 26.

Gaetulus oryx 11, 140. Ganymedes 5, 59. cursor 5, 55. Gaetula bellua 10, 158. aequora 14, 278.

Galba vilis haec non tulisset 5, 4. Galba cum Vindice quid magis debuit ulcisci? 8, 222. Galbam occidere summi ducis est 2, 104. auriculis nasoque carentem 8, 5.

Galbana s. *galbina* rasa indutus 2, 97.

Galea qui tegitur et parma 5, 154. attritus 6, 108. galeae quanto pondere curvetur 6, 261. galeae sufficiunt iuvenilia membra 11, 6. galeam non quassas, Gradive 2, 130. galea non abscondit faciem 8, 203. galea de fracta pendens buccula 10, 154. *Of. Cussis.*

Galeata mulier quem praestare potest pudorem? 6, 252. *galeatum praesidium* 8, 238. *sero duelli poenitet* 1, 169.

Galero flavo nigrum abscondente crinem 6, 120. *longo Gracchi et retiarum* 8, 208.

Galla mea est — profer, *Galla*, caput 1, 125.

Gallia accipiat te, *nutricula causidicorum* 7, 148. *causidicos docuit facunda Britannos* 15, 111. altera (*Galatia*, s. *Gallogracia*) tradit hos equites nudo talo 7, 16.

Gallicus axis vitandus est 8, 116. *custos Urbis* 15, 157.

Gallina quo mordetur marito, ille non deterius sonat cet. 3, 91. quo gestu secetur 5, 124. non ideo peior secatur 11, 135. *gallinae albae filius* 13, 141. *gallinam aegram et eludentem oculos impendat amico sterili* 12, 96.

Gallinaria pinus 3, 307.

Gallita locuples 12, 99. 113.

Gallus, *amicus Iuvenalis* 16, 1. *causidicus* 7, 144.

Galli *textoris pectine male percussas lacernas* 9, 30. *resupinati cessantia tympana* 8, 176. *abrumpunt carnem supervacuum* 2, 115. 116. 6, 514. *ab Oceani litore venientes* 12, 113.

Gallus *immolabatur Aesculapio* 13, 253. *n. galli ad secundi cantum quod facit ille* 9, 107. *cristam Laribus promittere* 13, 233. *mordentis gallinam et male sonantis* 5, 91.

Gammarus, v. *Oemmarus*.

Ganeo occultus 11, 58.

Gangem usque 10, 2.

Gannit Appula, sicut in amplexu 6, 64.

Ganymedem scelerare 9, 22. *Gaetulum respice*, quum sities 5, 59. *dignum cyathos coeloque* 9, 47. *Iliacum puerum ad cyathos* 15, 43.

Garrula securi narrare pericula nautae gaudent 12, 82.

Gaudet lecto et umbra 7, 105. *Fabius ara magna* 8, 13. *mulier spoliis nudi mariti* 6, 252. quod non violaverit ignem 15, 84. tractare 6, 102. *mea Clotho et Lachesis*, si pascitur inguine venter 9, 136. *prostitui* 8, 225. *spargere* 9, 84. *loquaci nido* 5, 143. *Hispulla tragoedo* 6, 75. *Latona pulcra Diana* 10, 292. *equus phaleris* 11, 103. *narrare* 12, 81. *nemo magis vindicta quam femina* 13, 192. *poena amara* 13, 247. *strepitu acerbo plagarum* 14, 18. *gaudent omnes* 10, 67. *tormentis amantis* 6, 209. *cantu* 6, 379. *sudare* 6, 420. *gaude*, *infelix*, et da cet. 6, 597.

Gaudia, *votum*, *timor* cet. *farrago nostri libelli* 1, 86. *longa originis huius feras* 8, 47. *vulgi ridebat* 10, 51. *coenae sentirent* 15, 41. *quanti sibi constant* 6, 365. *decepta ad spurcos lacus* 6, 602. *et deprendas* 9, 19. *non eadem vini atque cibi torpente palato* 10, 204.

Gaurana ostrea 8, 86.

Gaurus inanis 9, 57.

Gausape 6, 118. *n.*

Gelidae calidaeque minister 5, 63. *gelida Praeneste* 3, 190. *gelido in corpore minimus sanguis febre calet sola* 10, 217. *geli-*

dos in agros 3, 322. gelidas Esquilias 5, 77. cicutas 7, 206.

Gelantur pavido pectore 6, 95.

Geminos sub rupe Quirinos 21, 105. geminis exsurgit mensa lucernis 6, 305.

Gemitu maiore domus planguntur numi, quam funera 13, 130. gemitus nimios ponamus 13, 11. simulat 6, 271. non idem olim 8, 98.

Gemma princeps sardonyches s. sardonychum 15, 138. ucla signator se fecerat beatum 1, 68. gemmae maioris pondera non sufferre queat 1, 29. gemmas virides collo circumdedit 6, 458. transfert a digitis ad pocula 5, 45. numerat custos 5, 41.

Gemmata pocula 10, 27.

Gemit nulla hic tibicina cornu 2, 90. uxor ad palum 6, 268. gemimus casus urbis 3, 214. naturae imperio, quum finus adultae virginis occurrit 15, 138. generet nihil grave surda buccina 7, 71.

Genas pendentes adspice 10, 193. genis obscuris turpis 6, 151. ruptis hiantia ossa 15, 58.

Gener censu minor 3, 160. Ceneris 10, 112.

Generosus lunam subtextit alutae 7, 191. Britannicus 6, 124. generosa avis 14, 81. animalia 8, 57. generosi Principis hae sunt artes 8, 224. granivinis natura 12, 40. generosum quis dixerit 8, 30. generosior Capitolinis 2, 145.

Genesis tua nota mathematicis 14, 248. genesi inspecta collyria poscit 6, 579.

Genialis dies agatur 4, 66. Ty-

rius sternitur 10, 354. genialibus libis plena domus 3, 187.

Genitalia mollia secuit testa 6, 514.

Genitrix (Iuno) Samia 16, 6.

Genium sacri fulcri contemnere 6, 22. nemo mathematicus indemnatus habebit 6, 562.

Gens acceptissima divitibus nostris Graeci 5, 58. modo mihi dicta 15, 98. prudentissima adulandi 3, 86. gentis patriciae formosissimus 10, 352. gentem funestat imagine frangenda 8, 18. deducis ab infami asylo 8, 275. gente Latonae nobilior 6, 176. longa deductis 13, 207. furva petita bellua 12, 104. in omni laborat 8, 239. gentes o sanctas, quibus haec nascuntur in hortis numina 15, 10.

Gentilia tympana 3, 61.

Genua deorum incerare 10, 55. genibus cruentis nuda crepet agrum 6, 526.

Gentium agitent non admittentia morsum frusta 5, 69.

Genus nobilius masculin. pro femin. positum 14, 231. n. 231. n. humanum damnat caligo futuri 6, 556. numeres a Pico 8, 131. hoc vitae 9, 27. omne morborum 10, 219. ecce aliud discriminis 12, 24. hoc vivo iam decrescebat Homero 15, 69. ignavam 7, 105. cibi esse pectora, vultum 15, 171. generis quis fructus 8, 6. humani mores tibi nose volenti sufficit una domus 15, 159. generi humano mollissima corda dare se Natura fatetur, quas lacrimas dedit 15, 132. genere clarus vir 2, 129. indignus 8, 31.

Geometer s. *geometres* 3, 76.

Germanicus radiat auro scripto 6, 205.

Germani lumina caerulea, flavam caesariem et madido torquentem cornua cirro 13, 164.

Gessisti quas res 6, 614. gesta consule Iunio 15, 28. gestis rebus aequanda pericula 14, 314.

Gestamen Othonis speculum 2, 99.

Gestare nocte dieque suum in pectore testem 13, 198. gestetur dominus in porticu, quum pluit 7, 179.

Gestu quo lepores secentur 5, 124. gestibus Autpnoes risum movet Urbicus 6, 72.

Getae et Sygambri 4, 147.

Geticis pruinis frigidior decocta 5, 59.

Getulice, v. *Gaetulice*.

Getulus, v. *Gaetulus*.

Gibbus ingens in naribus 6, 109. Rutilae 10, 294. gibbo et utero tumens 10, 309.

Gigantis s. *Gigantum* fratronus malim esse 4, 98.

Gigno— genuit quos et eduxit 10, 236. genitus dis adversis fatoque sinistro 10, 129. geniti ex nobis 14, 40.

Gillo habet deuncem 1, 40.

Gingiva inermi frangendus panis 10, 200.

Glacialem oceanum 2, 1.

Glacies Maeotica quos operit pisces 4, 42. rupta solibus 4, 42. per glaciem alto perone tegi 14, 186. glacie fracta hibernum descendet in anthem 6, 522. adpersus maculis Tiberinus 5, 101.

Gladiator Gracchus 2, 144. secto requiem sperat lacerto 6, IVENAL. VOL. I.

106. erat, quem Hippias comitata est ad Pharon 6, 110. gladiatorum artes inhonestas exercent viri nobilissimi 2, 143 sq. 8, 102 — 212. habitus et genera varia 2, 144 sq. 6, 256. 261 sq. 8, 192 — 202. munera Quaestoribus iniuncta a Claudio 8, 194. *V. L.*

Gladium contumque timebis nocte iter ingressus 8, 20. gladio partos numos 13, 25. udo caedibus 8, 243. praebenda est cervix 10, 315. gladios Molossos passis Rom. 14, 162. inde finge 8, 195. Antonii contemnere potuit 10, 123. parante incude 10, 132. extundere primi nesciere fabri 15, 168. gladiis festinata mors 4, 96.

Glandis maiores acervos videret domi 13, 57. glandem ructante marito 6, 10.

Glaphyrus citharoedus 6, 77.

Glebam virentem ornate 12, 85.

Glebula talis saturabat patrem turbamque casae 14, 166.

Gloria donandi olim maior habebatur saeculis 5, 111. toties optata exegit has poenas a Xerxe 10, 187. paucorum patriam obruit 10, 143. tenui Saleio quantalibet quid erit, si gloria tantum est 7, 81. scalarum virides palmae 7, 118. velocis plantae quid praestat? 13, 98.

Glutisse epulas 4, 28.

Gnavi Meleagri 5, 115. *V. L.*

Γνώσις αὐτῶν e coelo descendit, figendum et memori tractandum pectore 11, 27.

Gobio tantum quum sit tibi in oculis, ne nullum cupias 11, 37.

Gorgone Maura 12, 4.

E e

Gorgonei pinna caballi delapsa est 3, 118.

Gracchus retiarius pugnans cum secutore 8, 201 sqq. quadringenta dedit sestertia dotem cornicini 2, 117. *Gracchi* tunicati fuscina 2, 143. *Gracchorum* mater Cornelia 6, 168. *Gracchos de seditione querentes quis tulerit?* 2, 24. *Gracculus* in nummis 2, 24. *V. L.*

Graciles Indi quidquid huc mittitis 6, 466. coronae 12, 87.

Gradivus Homericus quantum exclamat 13, 113. *Gradive*, haec urtica tetigit tuos nepotes 2, 128.

Gradus hi plerumque: conducta pecunia — inde cet. 11, 46. gradibus ab imis trepidatur 3, 200. in gradus formare comas 6, 502. *n.*

Graece omnia — pavent — concumbunt 6, 187 sq.

Graecia si vera est 14, 240. mendax quidquid audet in historia 10, 174.

Graeculus esuriens in coelum, iusseris, ibit 3, 78. *Graecula* facta est de Tusca 6, 186.

Graecam urbem ferre non possum, Quirites 3, 61. *Graecorum* ingenium velox, audacia perdita, sermo promptus, adulatio cet. 3, 73 sq. literas artesque iam totus terrarum orbis habet 15, 110 sq. *Graecos* libellos servabat vetus cista 3, 206. *Graecis* nondum iurare paratis per caput alterius 6, 16. marmoribus 14, 89.

Graius endoperator 10, 138. *Graiae* coronae apium mernisse 8, 226. *Graias* artes mirari nescius 11, 100. *Graiae* nostrasque

Athenas nunc totus orbis habet 15, 110.

Graminis generosi natura ipsum infecit pecus 12, 40. *gramine de quocumque venit nobilis equus* 8, 60.

Grammaticus 3, 76. labor quantum meruit 7, 216. *Grammatici* cedunt 6, 438.

Grandis iam Achilles 7, 210. codex 7, 110. minister 12, 14. laurus 6, 79. epistola 10, 71. grande carmen 6, 636. operae pretium facit 12, 127. 14, 281. nefas 13, 54. supercilium 6, 169. ebur 11, 123. monstrum 4, 115. 6, 645. sonat 6, 517. grandes ollae 14, 171. alas miretur Laelius 14, 195. surae 16, 14. grandia succina 9, 51. crystallina 6, 155. ostrea 6, 502. ova 11, 70. pocula 13, 147.

Grandine cum saeva fremeret vernus Iupiter 5, 78.

Grassator subitus ferro agitur rem 3, 296. 305 sqq.

Grassatur ferro vitium 14, 174.

Gratia nulla umbrarum 8, 64. improba quamvis vicarit fallaci urna Praetoris 13, 4.

Gratulor elemento 15, 86.

Gratus Iulo (mons Albanus) 12, 70. grata quibus est pietas lupa barbara mitra 3, 66. requies 11, 182. arista 14, 183. gratum litus 3, 4. plectrum 6, 384. est, quod patriae dedisti civem 14, 74.

Gravis barba sonabat 1, 25. 10, 226. occursu 6, 418. nulli est percussus Achilles 1, 163. *Caridicus* 13, 197. est rationibus 6, 511. vultus 9, 12. uxori, natusque sibi 10, 201. viro 6, 270. iam nobis es 6, 147. tunc sentina 6,

99. grave propositum 10, 325. nihil gemeret surda buccina 7, 71. argentum 11, 41. grave, expectare tardas colos 14, 248. gravi massa 6, 421. graves catenae 3, 309. capiti dentes 11, 127. gravior illa 6, 434. vindicta quam iniuria 15, 22. *ignominia omni vulnere* 8, 209. *gravius cultro nil timet* 15, 119. *graviore catena abreptum* 13, 175. *cura timetur tempestas* 13, 227. *graviora faciunt* 6, 134. *cunctis cothurnis* 15, 29.

Gravitas quae tanti? 6, 178.

Graviter omnia fiunt, si poetica surgit tempestas 12, 23.

Gremium in patris fundat Mycale tres pueros 5, 141. si nondum implevi, si panditur ultra 14, 327. *gremio Euceladi quis affert, quantum meruit?* 7, 215. *iacuit nova nupta mariti* 2, 120. *in gremio matris formidat rusticus infans hiatum* 3, 176.

Grex totus in agris unius scabie cadit et porrigine porci 2, 79. parvus equarum nunc sociis 8, 108. grege linigero circumdatus et grege calvo plangentis populi currit derisor Anubis 6, 533. cum Chaldaeo sedentis in rupe Caprearum Principis 10, 94. a grege mutorum hoc nos separat 15, 143. de grege Moesorum duo fortes 9, 143. servorum magna vovebit corpora 12, 116. grege toto mollior hoedulus 11, 66. greges natorum extulit Niobe 6, 175. gregibus comitum premit populum 1, 46. de tantis (mulierum) nullane tibi digna videtur 6, 161.

Grunnis Elpenora 15, 22.

Grus a saeva fertur raptus per aera Pygmaeus 13, 170. *Grus*, machina 4, 121. n.

Gula est quanta, quae sibi totos ponit apros? 1, 140. *saevit* 5, 94. *prima voluptatem senserit* 15, 90. *cana monstrante iuvenis didicit radere tubera terrae* cet. 11, 10. *plorante quis melior minus?* 5, 158. *crescente quis te manet exitus?* 11, 39.

Gulosum fictile 11, 19.

Gurgitis coenosi alnum 3, 266. *gurgite Stygio* 2, 150. *Siculo* 5, 100. *Herculeo* 14, 280. *gurgitibus miris* 13, 70.

Gurgitis Fabii neptes 6, 266.

Gustat aliquid de sanguine 15, 92. *praedam* 14, 85.

Gustus elementa per omnia quaerunt 11, 14.

Gutta sanguinis non haeret in facie 11, 54.

Gutto pleno componit lintea 3, 261. *tegit inguina* 11, 158.

Guttur iam radere coeperat 6, 105. *tumidum quis miratur in Alpibus?* 13, 162. *gutturis magni exemplum* 2, 114. *gutturæ fixo fumant* 1, 156.

Gyarae s. *Gyari* ut clausus scopulis 10, 170. *Gyaris* brevibus dignum aude aliquid 1, 73.

Gymnasia transi 3, 115.

Gypso Chrysippi plena 2, 4.

II.

Habenas totas effundit curriculo, qui per fraudes patrimonium conduplicare dat libertatem 14, 230.

Habes et illud dedecus Urbis 8, 200. *habet hoc* 10, 72. bene

E e 2

10, 72. nunc totus orbis nostras Graiasque Athenas 15, 110. *quisque tantum fidei, quantum numerorum* 3, 144. ingens omen 4, 125. talia poma Phaeacum auctumnus 5, 151. solus amicum, numquam partitur 3, 122. nil durius in se paupertas, quam quod cet. 3, 152. eos adtonitos mens diri facti conscia 13, 194. *crimen facti, qui scelus intra se cogitat ullum* 13, 210. Trebius, propter quod rumpere somnum debeat 5, 19. quod donet Quintillae 7, 75. habent quidquid armamentaria coeli 13, 83. an spectacula, quod securus ames 6, 61. habuere tunc nullos parentes 6, 13. habebia. (mae) Evandrum, venies Tirynthius 11, 60. habebit nullus non vicus Clytaemnestram 6, 656. *habeas unde, quaerit nemo, sed oportet habere* 14, 207. habe tibi fermentum 5, 118. tibi istud fermentum 5, 183. habere tantundem 10, 90. titulos inter eos ausus 1, 130. habetur lautus, eximie si coeuat 11, 1. habebatur olim maior donandi gloria titulis 5, 111. haberi tutor Principis 10, 92. possis ignavus 3, 272. sanctus mereris 8, 24. habendum medicamen 14, 254. nullum discrimen 13, 118. non inter curas et seria 11, 95. habendos solos Deos 15, 37.

Habitatorem magnum in testa 14, 312.

Habitas nondum templo, funesta Pecunia 1, 114. semper pnppe 14, 268. habitat dum sic Cetrionius 14, 92. habitatas proavis silvas 15, 152.

Habitus idem cunctis 11, 140. habitum utrumque inde sumit facies 9, 20. en habitum, quo te leges ac iura ferentem audiret populus 2, 72. habitus nitor ultra vires 3, 180. *habitus vultusque triste vitium* 14, 210. habitus longos et flamea sumsit 2, 124. aequales illic 3, 177. tales damnat et odit 8, 202.

Hadriaci, v. *Adriaci*.

Haedulus pinguiissimus et toto grege mollior, inscius herbae, qui plus lactis habet quam sanguinis cet. 11, 66 sq.

Haedos notos tristes desiderat 11, 153.

Haemo molli 3, 99. haec mollius dicas 6, 198.

Haeres et dubitas 3, 155. haeret in facie non guttus sanguinis 11, 54. tormentum ingens nubentibus, quod nequeunt parere 2, 137. mihi clavus militis in digito 3, 248. haeremus; dicipsa 6, 231. haeserat non minor rhombus (in retibus) 4, 41. haerere quum nigro fuligo Maroni 7, 227. haerens stomacho cibus 3, 253. haesuri saxi tituli 10, 144. haesuram maculam figentia nitidis rebus 14, 2.

Haeres, v. *Heres*.

Haſitus oris artificis 10, 258.

Hamillus quot discipulos inclinet 10, 224.

Hammonis a fonte 6, 555.

Hamis dispositis vigilare cohortem servorum 14, 505.

Hannibal proximus Urbi 6, 291. dirus s. durus deliberat, an petat Urbem a Cannis cet. 7, 161 sq. Hannibalis res gestae, exsilium, mors 10, 147 — 167. Hanniba-

Tyrio parere solebant (elephanti) 12, 108. Hannibalem tuum victumque Syphacem tolle, Cornelia 6, 170.

Harpinna equus 8, 63. *V. L.*

Haruspex Armenius vel Comagenus spondet amatorem vel divitis orbi testamentum ingens, calidae pulmone columbae tractato: pectora pullorum rimatur et exta catelli, interdum et pueri, faciet, quod deferat ipse 6, 548 sq. varicosus fiet 6, 397. Haruspice opus est nobis, an censore? 2, 121.

Haruspicina ab Etruscis maximè exulta 13, 62. *n.*

Hasta sub domina venale 3, 35. Minervae 13, 82.

Hastile curvatum minatur eminus -, 127.

Haud facile emergunt 3, 164. impunitum 13, 200.

Hausit nostra infantia coelum Aventini 3, 85.

Hautu facili diffunditur puteus in plantas 3, 227.

Hebe, Herculis uxor formosa, ad cyathos 13, 43.

Hebeti ferro caeditur 11, 140. hebetes securès 8, 137.

Hecatomben promittant 12, 101.

Hectore funus (Priami) portante 10, 259.

Hecuba canino latravìt rictu 10, 271. 272.

Hederis dignus 7, 39.

Hedymeles tener 6, 583.

Heliadum crustas 5, 38.

Heliodorus conspicuus longe intrat balnea 6, 373.

Helvidius et Thrasea coronati bibebant tale vinum Brutorum et Cassii natalibus 5, 36.

Helvina Ceres 3, 320.

Heracleas (scribere) 1, 52.

Heraclitus, v. *Democritus*.

Herba in finitima nutritus 12, 12. herbae in seius haedulus 11, 66. herbas post omnes 15, 99.

Herboso theatro colitur maiestas dierum festorum 3, 173.

Hercules Tiryntius, v. *Aeneas*.

— **Herculis** aerumnas saevosque labores potiores credas et Venere, et coenis et pluma Sardanapali 10, 361. formosa uxor ad cyathos 13, 43. inaurati femur radit sacrilegus 13, 151. aedem vincens marmoribus 14, 90. verbis talia invadunt 2, 20. Herculis, Antaeum procul a tellure tenentis, cervicibus aequat collum longum invalidi 3, 89. ara magna 8, 13. ab Hercule velut ictus Cacus, ducereis planta 5, 125.

Herculeo in Lare natus Fabius magna gaudeat ara 8, 14. gurgite stridentem solem audiet 14, 280. Herculeos arcus 13, 82.

Here quam fuit, res hodie minor est 3, 23.

Heredipetarum artes 4, 18 sq. 12, 93 sqq.

Heres quis scribitur pauper 2, 3, 161. propter me scriberis et legatum omne capis, nec non caducum 9, 87. quisque partes suas accipiat ad mensuram inguinis 1, 41. rivalis tibi non unus dictabitur 6, 118. decolor impleret tabulas 6, 600. bullatus ludit parvoque eadem movet arma fritillo 14, 4. heredem flulcem tollere cogitat 6, 39. heredes tres habet parvos 12, 95. vetat esse suos codice saevo 10, 237.

Heres quis scribitur pauper 2, 3, 161. propter me scriberis et legatum omne capis, nec non caducum 9, 87. quisque partes suas accipiat ad mensuram inguinis 1, 41. rivalis tibi non unus dictabitur 6, 118. decolor impleret tabulas 6, 600. bullatus ludit parvoque eadem movet arma fritillo 14, 4. heredem flulcem tollere cogitat 6, 39. heredes tres habet parvos 12, 95. vetat esse suos codice saevo 10, 237.

Hermæ truncato simillimus, nisi quod illi marmoreum caput est, tua vivit imago 8, 53.

Hermarcus aliquis 3, 120. *V. L.*

Hernia Nestoris incendi poscit 6, 326.

Hernicus et *Marsus* 14, 180.

Hercules grandia iaciunt saxa 15, 65 sq.

Hesperidum serpens aut Ponticus fortunas servet 14, 114. nomina, horti, poma 5, 152. *n.*

Hesternæ coenæ occurrere 9, 44. hesternum minutal solitus servare Septembri 14, 129.

Hetruscum aurum 5, 164.

Heu miseri 2, 159.

Heuho 7, 62. *V. L.*

Hierbae zelotypo 5, 45.

Hiatum personae pallentis in gremio matris formidat rusticus infans 3, 175. veteris rimae contexit 3, 195. hiatu Sophocleo grande carmen bacchamur 6, 636. magno sublimis pardus 11, 123. *Hiatus* solennes Iuvenali 1, 151. *V. L.*

Hibernæ tegetis institor 7, 221. hibernum amnem 6, 522.

Hic est, qui dixerit, accusator erit 1, 160. hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas 6, 224. hoc tantum refert 6, 657.

Hic sunt homines 2, 167.

Hiems, v. *Hyems*.

Hilarem diem 15, 41. hilares pitidique vocantur 11, 176. *Parcae* 12, 65. umbra olim sine rebus 13, 52.

Hinc atque inde patens 1, 65. hinc pulpita pone, et inde gladios finge 8, 195. 14, 12. 45.

Hio — hiat tantum, cen pul-

lus hirundinis 10, 231. hiantia ossa ruptis genis 15, 57.

Hippia quot amaverit moechos 10, 220. *Hippia* (*Eppia*) nupta senatori comitata est Ludium ad Pharon cet. 6, 82 sq.

Hippo subit iuvenes 2, 50.

Hippocrane fons 3, 117.

Hippolyto grave propositum quid profuit? 10, 525 sqq.

Hippomanes, carmen coctumque venenum 6, 133. 616. 626.

Hipponam iurat et facies olida ad praesepia pictas 8, 157.

Hirpini equi 8, 63.

Hirrus quot circumscriptis pupillos 10, 222.

Hirsuto collo spirant opobalsama 2, 41. hirsuta capella 5, 155.

Hirundinis cen pullus hiat, ad quem ore volat pleno ieiuna mater 10, 231.

Hiscere si quid umquam tasteris 5, 127.

Hispania additur imperiis 10, 151. horrida vitanda 8, 116.

Hispida membra promittunt atrocem animum 2, 11.

Hispo subit iuvenes 2, 50.

Hispulla tragoedo gaudet 6, 74. pinguior taurus 12, 11.

Hister solo tabulas implet liberto 2, 58. 12, 111.

Historia recenti memoranda res 2, 103. in historia quidquid Graecia mendax andet 10, 175. historiarum scriptores, vester labor fecundior cet. 7, 98. historis legat praeceptor 7, 231. sciat omnes 6, 400.

Historico quis dabit, quantum daret acta legenti? 7, 104.

Histrion dabit, quod non dant
procures 7, 90.

Hodie res minor est, herē quam
fuit 3, 23.

Hoedus, v. *Haedus*.

Hoemo mollius 6, 198.

Homerious Gradivus quantum
exclamat 13, 113.

Homeri commenta videntur 10,
246. 13, 112. 113. Homero uni
cedit—propter mille annos 7,
38. magno si quidquam cre-
dis 10, 210. vivo iam decresce-
bat hoc genus hominum 15, 69.
Homerum suspendit hinc, et alia
parte Maronem 6, 437. 11, 178.

Homicida si Miloni displiceat
2, 26.

Homo sum, licet clames 6, 284.
ita est servus? 6, 222. quis uno
contentus scelere? 13, 243. tu ti-
bi liber videris 5, 161. Diis ca-
rior quam sibi 10, 350. parcus 14,
112. hominis delicias! 6, 47. *ho-*
minis de morte nulla umquam
cunctatio longa est 6, 221. ho-
minem hunc numquam amavi
10, 69. homines hic sunt 2, 167.
e luto ficti 14, 35. rupto robore
compositique luto aliter orbe novo
vivebant et nullos, habebant pa-
rentes 6, 12. *malos nunc educat*
terra atque pusillos 1, 70. per-
tusa laena plurima non audent
dicere 5, 131. hominum occur-
sus 10, 48. corpuscula quantula?
10, 173. plus est iam in pelago
14, 276. discordia 15, 147 —
174.

Homuncio, quantus ex nihilo
fceres, si quis tibi quadringenta
daret! 5, 133.

Honesta et iusta si periculi
ratio est 6, 95. honestum con-

silium 4, 85. honesti secreti par-
ticipem 3, 52. honestos mores
6, 239. *honestis et rebus sa-*
piens finem imponit 6, 444. ar-
tibus nullus in Urbe locus 3, 21.
honestius illic et tremere cet.
5, 10.

Honor summus quum finito
computet anno 1, 117. honoris
clari velamen 3, 178. tempus fi-
nitum 8, 150. honori sacro non
cedat 1, 110. honorem hunc vo-
bis praestat, o Nummi 5, 136.
praecipuum summumque mere-
tur 6, 532. militiae multa lar-
gitur 7, 88. honore Dictatoris
functus 11, 87. honores nimios
optabat 10, 104. quos illis damus
et dedimus, quibus omnia debes
8, 69. honorum insignis pagina
10, 57.

Honorarium patrocini 7, 122. n.

Hora aptior cibo capiēdo 6,
581. solida supersit ad sextam
11, 205. sumitur ex libro 6, 677.
haec ipsa Sciaenum diceret Au-
gustum 10, 76. benigni fati 16,
4. horis septenis in diem odit
illam 6, 183. horas quot nunciet
puer 10, 216.

Horatius satur est, quum di-
cit Euos 7, 62. eius lucerna Ve-
nusina haec digna 1, 51.

Hordea infundet 8, 154.

Horret illam, quam laudibus ef-
fert 6, 183. novicius tetrū Porth-
mea, 265. horreret scilicet
2, 122. horrere incendia 3, 7.
horrenti servo tunicam non red-
dere 1, 93. horrendum EXI iu-
tonet 6, 485. horrenda passi 12, 15.

Horrida mater (in luctu) 3,
212. Hispania 8, 116. pellex 2,
57. sylva siccæ comae 9, 12. do-

mus licet sanctos mores tradiderit 10, 298. bella 14, 242. Aegyptus 15, 44. horridior glandem ructante marito 6, 10.

Hortatur iuvenes 14, 121.

Hortulus heic 3, 226.

Horti culti villicus 3, 228. hortus aperto quum viverent 6, 17. parvo legerat oluscula 11, 78. exiguo Epicuri 13, 123. nostro non sufficit modus hic agri 14, 172. horti qui proprie dicantur 1, 75. n. hortos magnos Senecae 10, 16. marmoreos Lucani 7, 79. in hortis exspectatur 6, 488. nascuntur numina 15, 10. sternitur Tyrius genialis 10, 334. in parvis quantum tibi, Epicure, sufficit 14, 319.

Hospes numinis Idaei sanctus 3, 137. hospitii affectu Dominum Regemque salutat 8, 161. hospite venturo, cessabit nemo tuorum cet. 14, 59. hospites Evandri 11, 61 sq.

Hospitium miserabile magno Romae 3, 166. tolerabile 7, 70. hospitium nemo tectoque iuvabit nudum 3, 211.

Hostia nil cultro gravius timet 15, 119. quae non dignior vita? 13, 235. si carnem dabat 11, 85. petulans funem extensum quatit 12, 5. Hostiae auratis cornibus maiores dumtaxat immolatae 6, 48. n.

Hosti perituro ostendit effigiem Martis 11, 107. hostem Caesaris calcemus 10, 86. hostibus ipsis miserantibus 15, 100.

Humanum genus damnat caligo futuri 6, 556. humani generis mores nosse volenti sufficit una domus 15, 159. humanae men-

tis vitium 74, 175. humana negotia ludi maximi 14, 264. carne suillam non distare putant 14, 98. *humana negotia* ludi 14, 264. humanas res miscuit olim 10, 163. humanis rebus maiora creduntur 10, 137. carnibus vesci licet 15, 13.

Humero revocante Tyrias lacerneas 1, 27. humeros minorem Corvinum 8, 4. nuda Pseccas 6, 491. ex humeris ferentem aulae pictae togae 10, 39.

Humida laurus 2, 158. multicia referens 11, 186.

Humilis fortuna castas quondam praestabat Latinas 6, 287. salicti virgas 11, 67. domus non capit has nugas 11, 169. ex humili ad fastigia magna rerum quales extollit Fortuna 3, 59. humiles vicinos rapere 6, 414. vos 8, 44. adseclae 9, 48.

Humor ille oculis suffecerit 10, 32. humore coacto vexare oculos 13, 135.

Humi stratus palmas 8, 78. per humum inclinatis 15, 63.

Hyacinthos hoc facit 6, 110.

Hyarbae, v. *Iarbae*.

Hydri omnes caderent a crinibus (Alectus) 7, 70.

Hyems deformis stridebat 4, 58. hyemes inultas sic vidit 4, 92.

Hylas multum quacatus namque sequutus 1, 164.

Hymetto dulci vicinus senex (Socrates) 13, 185.

Hyperboreum axem 6, 470.

I.

Iacet nupta in lecto 6, 269. gremio nova nupta mariti 2, 120. in servi complexibus aut equitis

6, 279. aurato vix ulla puerpera lecto 6, 594. in ripa 10, 86. vetus Thebe centum obruta portis 15, 6. iacebat nuper vittata sacerdos cum corruptore 4, 9. illi dextra bellua 4, 120. uxor feta in casa 14, 167. maritus nocte aversus 6, 476. iacuit Catilina cadavere toto 10, 288. planum mare 12, 62. iacebit rex horum vacuis toris tantum ipse 1, 136. iacet exiguus cum ramice nervus et, quamvis tota palpetur nocte, iacebit 10, 205. iaceat licet aegra 6, 580. Lucanus in hortis marmoreis contentus fama 7, 79. iacens illic pusio 6, 36. resupina multorum absorbit ictus 6, 126. iacentem nocte ac luce septimus sol invenit 15, 43. cum aliquo percussore 8, 173.

Iactare manus a facie 3, 106. tabula capaci fumosos Equitum cum Dictatore magistros 8, 6. non iugum vita didicere magistra 13, 22. onerosa pallia 6, 236. se laceratae amicae 1, 62. omnes violae colores 12, 90. basia rhedae 4, 118. iactatur rerum utilium pars maxima 22, 52. spira longo galero 8, 208. iactata peltauro corpora 14, 265.

Iactura clientis nusquam minor est 3, 125. *famae minima est apud molles cathedras* 6, 91. illa tamen manet 13, 177. iacturae mediocris onus te mergat 13, 8.

Iactus decidere cum ventis 12, 33.

Iaculator felix 7, 193.

Iaculatur Monychus ornos 1, 11.

Iaculum torquere discit ab hirsuta capella 5, 155.

Iam plena margine summi libri 1, 5. possit aquam Ucalegon 3, 198. *iam iam* privignum occidere fas est 6, 628. *iam dudum* mihi mulio virga adnuit 3, 517. *iamne* igitur laudas 10, 28. *iam pridem* 3, 62. 6, 515. 10, 77. *iam nunc* 11, 204.

Ianua 9, 105. *n.* Baiarum Cumaniae 3, 4. ornatur lauro 6, 79. imitatur portas sollicitas 7, 42. colligit primos ignes 13, 146. tua barbam eius vidit 6, 215. erexit ramos 12, 91. festa operatur lucernis matutinis 12, 92. claudenda accepto damno 13, 129.

Ianum Vestaeque farre et vino rogabat 6, 386. Iane pater, antiquissime Divum, his respondes? 6, 394.

Iarbae zelotypo praelatus iuvenis 5, 45.

Iason mercator 6, 153. furtivae devehit aurum pelliculae 1, 10.

Iaspis praeclara 5, 42.

Iberinae vir unus sufficit 6, 53.

Ibi nil simulatur 6, 324. fortunae veniam damus 11, 174.

Ibidem custos adfixus 5, 40.

Ibin saturam serpentibus pavet pars Aegypti 15, 3.

Icaro puero percussum mare 1, 54.

Ictus ab Hercule Cacus 5, 125.

Ictericae matris 6, 565.

Ictum fulguris evasi 12, 17. ictus monstratos perferat 6, 261. Cilicis 4, 121. multorum absorbit resupina iacens 6, 126.

Idaeum solenne colunt 11, 192. Idaei numinis hospes sanctus 3, 138. Idaeis antris privatus Iupiter 13, 41.

- Idcirco* ut possim cet. 9, 123.
Idem iuris 6, 217. optimus hic et formosissimus idem 10, 331.
Idoneus patriae 14, 71.
Idumaeae portae incola Syro-phoenix 8, 160.
Iecur siccum ardeat ira 1, 45. tensum rumpe miser 7, 117. vituli sectum 13, 117. anseris magni ante ipsam 5, 114. incendente rabie 6, 648.
Ieiuna fames 5, 10. mater hirundinis 10, 232. ieiunum odium 15, 51.
Ignavus haberi possis 3, 272. ignava quaeque lux septima Indacis 11, 105. ignavum genus lecto gaudet et umbra 7, 105.
Igniculum si poscas 3, 102.
Ignis quasi non fortuitus, sed iratus cadat in terras et iudiset 13, 225. 226. emendus et caulis miseris 1, 134. subitus antennas impulit 12, 19. igni donare quid 7, 25. ignem Troianum servat Alba 4, 61. ventilat cursu 3, 253. cuius scintillas ipse dedisti, flagrantem late et rapientem cuncta videbis 14, 244. quod non violaverit, quem summa coeli raptum de parte Prometheus donavit terris 15, 84 sq. igne rogi minor infans 15, 140. ignes primos ianua colligit 13, 146. iam stridunt 10, 61.
Ignobilis Arpinas 8, 237.
Ignominiam pertulit graviolem omni vulnere 8, 209.
Ignoro motus astrorum 3, 43. 11, 26. ignorasse Scianum, quid optandum foret 10, 103.
Ignoscitis vobis, Troiogenae 8, 189. ignoscas nec ipsi populo 8, 189. ignoscat Mucius dictis, an non, quid refert? 1, 154. periturae Elissae 6, 435. ignoscere solet his numen 13, 103. quibus poterant illorum manes 15, 105. ignoscentibus Dis ipsis 3, 146.
Ignota nobis purpura 14, 187. ignotum montibus Rutilis carmen 6, 637. ignotos mihi tenet antiquaria versus 6, 454.
Ilibus ab, ipsis vis frater? 5, 136.
Iliacus puer ad cyathos (decorum) 13, 43.
Iliados conditor 11, 178.
Iliadum lacrimas 10, 261.
Ille oderat proceres 4, 73. illud lascivum *ἡ γὰρ καὶ ψυχὴ* 6, 19+. quod prima pro nocte datur 6, 203. quod dicere nolo 8, 275.
Illinc despiciet nos 1, 159.
Illuc traducimur 2, 159.
Illustres animas 4, 152.
Illyricum latus 8, 117.
Imago tua sacra et maior humana in somnis turbat pavidum cogitque fateri 13, 221. tua vivit 8, 55. imagine macra dignus 7, 29. fracta matris 11, 18. frangenda funestat gentem 8, 18. imagines 4, thoraces opponuntur statuis iconicis s. similaribus 3, 219. n. virorum doctorum et statuae in bibliothecis dedicatae et hedera coronatae 7, 29. n. maiorum lineis circumdatae et ordine in porticibus atrisque dispositae, aigna nobilitatis 8, 1 seq. fumosae 8, 8. cereae 8, 19.
Imbelle vulgus 15, 126. imbelles eunuchi 6, 366. Rhodii 8, 113.
Imber effudit lapides 13, 67.
Imbuit illos vitiiis 14, 124. imbatus furis ofellae 11, 144.

Imitatur ianuā sollicitas portas 7, 42. iuvenis sponte cetera praeter avaritiam 14, 107. castora 12, 34. imitata est pictura figuram alterius sexus 6, 341. domus veteres Sabinos 10, 299. *imitandis turpibus ac pravis dociles sumus omnes* 14, 40.

Immane praeceps ruinae impulsae 10, 107. inmanem Pyrrham 14, 162. immanes Laestrygones 15, 18. Agathyrsi 15, 125. immania passia 15, 104.

Irrumemor illa domus 6, 84.

Immensa mendacia 7, 111. immensae plebis 11, 194.

Immeritis caballis 10, 60.

Inminuit rem 14, 92.

Immo trahere ultra paratus 13, 108. quid profuit? 10, 324.

Immodici census 14, 175.

Immolat homines 15, 118.

Immortale odium 15, 34.

Impacta securis 10, 59.

Impar sarcinulis puellae gener 3, 161. hosti Pygmaeus 13, 169.

Impatiens omnis acerbi 7, 58. morae 6, 258. 327.

Impellat lictorem Praetor 3, 128. impulit quis casus hos? 15, 120. ignis subitus antennas 12, 19. impulsae ruinae 10, 107.

Impendere vitam vero 4, 91. gallinam amico 12, 96.

Impensa haec est nimia 12, 97. impensae parcere 5, 155. finem non servat 7, 138. impensas couferat 3, 216.

Imperatores erant Pontifices Max. 4, 46. n. Divi volebant haberi 6, 115. n.

Imperfectus cibus 3, 233.

Imperium, fasces dabat 10, 79. triste profundi sortitus 13, 50.

imperii veterem luxuriam 4, 137. fines Tiberinum 8, 265. fato iussae 11, 105. imperio naturae gemimus 15, 138. obsequere 10, 343. sexus coactae 6, 135. imperiis castrorum functus 11, 87. additur Hispania 10, 151. eius paruit 14, 331.

Imperat non vesicae Tuccia 6, 64. viro uxor 6, 224. Phalaris, ut sis falsus 8, 81.

Impetus acrior 15, 62.

Implet reticulum comis 2, 98. ceras capaces 1, 63. ceras pusillas 14, 30. tabulas solo liberto 2, 58. 6, 601. sinus rhombus 4, 41. effigiem deae longis siphonibus 6, 310. manum aere 6, 546. navem mercibus 14, 288. numerum 9, 90. omnes numeros 6, 249. dirus Hannibal caput miserum 7, 161. ager te vitibus 9, 56. implere nondum medullas maturae mala nequitiae 14, 215. implevi ai nondum gremium 14, 327. impletur membrana 7, 23. canistris 5, 75.

Imponere regi barbato facile est 4, 103. mercedem linguae 7, 149. saevas leges 7, 229. finem rebus 6, 444. vittas frontibus 12, 118. farra cultris 12, 84. capiti tes 3, 252. imposito asello clunem submittit 6, 334.

Impressit aliptes digitos cristae 6, 422. imprime dentem crucis 9, 134.

Improbitas prodiga corruptoris 10, 305. *admirabilis fuit illo aevo* 15, 53.

Improbulum te finge 5, 73.

Improbis vicinus 16, 37. es, quum piscis 9, 63. annis 3, 282. improba reliquit. natos 6, 86.

Fortuna 6, 605. gratia Praetoris 13, 3. improbiior cinaedo 4, 106.

Improvidus casus 3, 273.

Impudicitia matronarum legibus poenisque coercita 2, 62. n.

Impulsu animorum 10, 351.

Impune mihi recitaverit ille 1, 3. et vindice nullo 4, 152.

Impunitum fore 13, 200.

Imputo fatis morbum 2, 17. imputat hunc (cibum) rex 5, 14. se tibi semper 6, 179.

Ima plebe Quiritem invenies facundum 8, 47. inis ab gradibus trepidatur 3, 200.

In quantum fames et frigora poscunt 14, 318. in faciem (al. facie) pressum panem digitis extendere 2, 107. in corpora (al. corpore) nil iuris natura indulget animis 2, 139.

Inaequales beryllo phialas 5, 38.

Inanis Gaurus 9, 57. inani iudicio damnatus Marius 1, 47. alvo quod sufficit 5, 7.

Inaurati Herculis femur radat sacrilegus 13, 151.

Inbelle, v. *Imbelle*.

Inbuo, v. *Imbuo*.

Incedet superbus 12, 126.

Incendia horrere 3, 7. ubi nulla, vivendum est 3, 197. coepta sulfure 13, 145. Incendium Romae compescebatur ope hammarum et VII cohortium Vigilum 14, 305. n.

Incenderit aedes suas ipse 3, 222. incendente iecur rabie 6, 648. incendi quibus possit iam frigidus aevo cet. 6, 325.

Incerare genua deorum 10, 55.

Incertae arboris latus 12, 32. rei testis 8, 81. incerta ora ma-

nantia fletu faciunt puellares capilli 15, 137.

Incessu morbum fatetur 2, 17.

Incestus minime felix 4, 9. incestae sorori dedit 6, 158.

Inchoat annus lites 16, 42.

Incidit spatium rhombi sinus 4, 39. in laqueos 10, 314.

Incidere titulis 8, 69.

Incipit dormire 8, 11. ab illis uxor 6, 348. incipiunt tandem sentire 15, 238. iurgia primare 15, 52. torquere saxa 15, 64. edere 7, 195. agnosce 6, 468. stare 8, 138. optare 10, 115. prurire Gaditana 11, 165. incipe, Calliope 4, 34.

Incitat lumbos tibia 6, 315.

Inclinat sol 3, 316. Hamillus discipulos 10, 224. ipsos maritos 9, 26. inclinatis per humum laceratis 15, 63.

Includere flia porri 14, 133.

inclusus carcere nassae 12, 125. inclusa per aequora 12, 75.

Incognita mensura nervi 9, 34.

Incola portae Idumaeae 8, 160.

Incolumem sese mirantis 12, 16. incolumi Troia 10, 258.

Incommoda vitae 13, 21.

Incrementa domus quanto capitis discrimine constant 14, 259.

Incultus puer 11, 146.

Incumbere aliorum famas miserum est 8, 76. sectae 14, 122. remis 15, 128. incubuit luxure saevior armis victumque ulciscitur orbem 6, 293.

Incurritur servis 6, 331.

Incurvare ad stuprum 9, 26. s.

Incus — incude et fornace graves catenae 3, 309. parant gladios 10, 132. adsidua semperque ardente camino maiora sunt

patrimonia 14, 118. nefanda fer-
rum letale produxisse 15, 165.

Incutit tignum capiti 3, 246.
colaphum servo 9, 5.

Inde irae atque lacrumae 1,
168. atque hinc 1, 65. 8, 195.
14, 12. 13. 45. caput morbi 3,
236. est quod desipis 6, 612. quae
seges 7, 103. cadunt partes 7,
125. inde Dolabella est et Anto-
nius 8, 105.

Indemnatus nemo mathema-
ticus genium habebit 6, 562.

Indicibus s. *indiciis* quibus ce-
cidit? 20, 70.

Indica tigris 15, 163.

Indigenae quondam hoc vive-
bant more 13, 38.

Indignatio facit versum 1, 79.
ne qua desit 5, 120.

Indignatur parere clienti,
quodque aliquid poscas 5, 64.

Indignus genere 8, 31. studiis
labor 7, 17. iuvenis, quem mors
tama certa maneret 4, 95.

Indocti sermonem laudat 3,
87. nobilis 8, 49. nempe hoc
13, 181.

Indomitus et acer 2, 77. cen-
sus 14, 176.

Inducitur quae atque fovetur
tot medicaminibus 6, 471.

Indulgentia ducis quaerit sibi
materiam 7, 21.

Indulget natura animis nil iu-
ris in corpora 2, 140. vetus cle-
mentia senibus porcis 6, 160.
sese ardenti tribuno 2, 165. sibi
6, 283. plectro basia 6, 384.
veniam pueris 8, 167. humili ad-
seclae 9, 18. indulgent adeo sibi
latius ipsi 14, 234. indulsit si
mora longior Urbem pueris 2,
168. nil patriae 6, 86. si forte

cura brevem soporem 13, 217.
Caesar Narcisso omnia 14, 530.
non omne legumen ventri Pytha-
goras 15, 174. Cf. *Anima*.

Indumentum 1, 142. n.

Indutus scutulata 2, 97.

Induperator, v. *Endoperator*.

Indus obscurior Mauro 11, 125.
augur et Phryx 6, 585. Indi om-
nes atque Mauri noverunt 6, 337.
Indi graciles quidquid huc mitti-
tis 6, 466.

Industrius armis 8, 52.

Inebriet aurem miseram vino-
sus 9, 115.

Inermi iustitia omnia tractanda
temporibus diris 4, 80. gingiva
frangendus misero panis 10, 200.

Infamia quid salvis nummis?
1, 48. minus est turpis 2, 71.

Infamis Varillus 2, 22. infami
ab asylo 8, 273.

Infans rusticus cum matre
et casulis fiet legatus amici 9, 60.
infans filius obstat tibi peccaturo
14, 49. rusticus formidat hiatum
pallentis personae 3, 176. nobilis
exprimat mirmillonem conopeo
6, 81. parasitus 5, 145. infante
maiorem mamillam quis mi-
ratur in Merce? 13, 163. in-
fantes quatuor ludebant in casa
14, 168. infantibus magnis
ubera ferens potanda 6, 9.
nudis aridet Fortuna 16, 606.
Infantes parvuli non in bustis
cremari solebant, sed terra claudi
(in suggrundariis condi) 15, 139. n.

Infantia nostra hausit coelum
Aventini 3, 81. madidi nasi 10, 199.

Infelix servulus portat 3, 253.
cadet 14, 295. totum perdidit
nihil 3, 209. paupertas nil habet
durius in se cet. 3, 152. Precas

6, 491. Numitor 7, 74. infelix aestuat angusto limite mundi 10, 169. infelicibus ovis nos viles pulli nati 13, 142.

Inferi et Manes vana nomina ac nugae 2, 149 sq.

Infernis Diis sufficiunt Decii 8, 257. sine regibus hilares olim umbrae 13, 52.

Infero — intulit prima peregrinos obscoena pecunia mores 6, 299. quae psalteria illuc penem maiorem cet. 6, 340.

Infesto a numine, morbum missum 13, 231. infesta vallo arma 15, 120. infestis sagittis pugnam instaurare 15, 74.

Infecit natura pecus 12, 41:

Inficietur depositum 13, 60.

Infirmi animi voluptas est ultio 13, 190.

Inflexu vicorum arcto 3, 237.

Inflatum iuvenem plenumque Nerone propinquo 8, 40. 72.

Infra ventriculum vacua 3, 97. parvulus cantharus 3, 204.

Infremuit quoties Lucilius ardens, rubet auditor 1, 166.

Infudit cui Caesonia totam frontem pulli 6, 617. infundet hordea iuvenis 8, 154.

Ingeniculare 9, 26. n.

Ingenium velox 3, 73. castum 10, 300. mite Crispi et Thaletis 4, 82. 13, 185. unde par materiae? 1, 150. venerabile nos soli sortiti 15, 144. ingenii fons largus et exundans 10, 119. ingenio par pretium 7, 96. ingenio manus est et cervix caesa 10, 120. quis locus, nisi cet. 7, 63. *Ingenia* haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat res angusta domi 3, 164. sum-

ma et vervecum in patria cresoque sub aere nasci 10, 50.

Ingens Telephus 1, 4. coena 2, 119. tormentum 2, 137. omen 4, 124. gibbus 6, 108. semivir 6, 512. testamentum 6, 549. acelus 6, 651. numerus 7, 102. annulus 7, 140. acervus 7, 100. Scianus 10, 62. Phoenicopterus 11, 133. Liburnus 3, 240. vulnus 15, 156. ingentia vasa 3, 251. ingentibus comis implet reticulum 2, 96.

Ingenus magis et verius Peribomius 2, 16.

Ingenium tophum violarent marmora 3, 20. ingenni vultus puer 11, 154. ingeniorum filius cludit latus servi divitis 3, 131.

Ingerit se his 6, 609.

Ingratus maritus 7, 169. ingratae patriae curta fides 14, 165. ingratae ac perfide 9, 82. ingratum ab aratro iam fastiditus bos 10, 270. ingratos sodales 11, 190.

Ingredi iter 10, 20. iter vias 7, 172.

Inguen excitat vox blanda 6, 196. medicatum adeo intelligit 12, 56. inguinis ad mensuram heres 1, 41. inguinis et capitis quae sint discrimina, nescit ebria Venus 6, 301. aegri canities 10, 207. ab inguine tutum nihil est et sanctum 3, 109. inguine pascitur venter 9, 136. inguina Rhodopes terit barba uda 9, 4. matura (eunuchorum) iam calida iuventa traduntur medicis, iam pectine nigro 6, 370. crassa nos pavidus tegit opposito gutto 11, 158. frigida velantes panni sufficient 14, 300. inguinibus udis quid ulla negaverit? 10, 322.

Inimicus pumice levis res mor-

tifera est 9, 95. inimica cohors 16, 20. inimicorum primoribus 15, 40.

Iniquas urbis quis tam patiens? 1, 30. iniquo modio servorum ventres castigat 14, 126. iniquas ad mensas Caesaris 5, 3.

Iniuria coenae tantine? 5, 9. magna ne fortibus fiat et miseris, curandum 8, 120. quot agros venales fecerit 14, 151. non gravior quam vindicta 16, 22.

Innoxia simia 13, 156.

*Innu*t s. adnuit mulio virga 3, 317. 8, 153. innuat licet comar 6, 140.

Inops aeris 7, 61. Socrates 7, 205. inopi arte cucurrit proa 12, 67. inopum sociorum miserrere 8, 89.

Inquit 7, 242.

Inquisitores algae 4, 49.

Insanabile cacoethes scribendi multos tenet' 7, 51.

Insania minus est turpis 2, 71. Insaniae medela nasturtium et cucurbita 13, 97. 14, 58. varia genera 14, 284 sq.

Insanum maritum fecisset Iuno 6, 620. insanis secatur vena media 6, 46.

Insatiabile votum 14, 125.

Inscius herbae haedulus 11, 66.

Inscripta lintea 8, 168. ergastula 14, 24.

Insignis nomine praeclaro 8, 32. honorum pagina 10, 57. insignia vocis 8, 227.

Insistere tremulis plantis 6, 96. clamoso Circo 9, 144.

Inspicit ille prius faciem 1, 97. ranarum viscera 3, 45. inspecta generi 6, 579.

Instabile coniugium 9, 79.

Instaurare popinas 8, 158. pugnam sagittis 1, 74.

Institor hibernae tegetis mi-veique cadurci 7, 221.

Instituit efferre maritos 1, 71. hunc artibus et moribus 14, 74.

Instat quidquid discriminis 6, 520. instant 15, 75. instantis domini vox furit 4, 63. 15, 70. instantem regi cometen 6, 407. monitis parentem 14, 210.

Instruit focum provincia 5, 97.

Insulae, in quas deportabantur Romani 1, 73. n.

Insulam bipennem 6, 658.

Intactum caput buxo 14, 194. intactam Agaven 7, 87. intacto pane et stricto 5, 169. intacta malis sacra 6, 336. intactior omni Sabina 6, 163.

Integer arbiter 8, 80. cecidit Cethegus 10, 288. nasus 15, 56.

Intelligit inguen medicatum 12, 36. artes 4, 101. intelligat matrona et quaedam non ex libris 6, 451. non intellecta senectus obrepit 9, 129.

Intendunt oculos sidera testes 8, 150.

Inter nos sanctissima divitiarum maiestas 1, 112. Iliadum lacrimas 10, 260.

Intercepta fraude 13, 71.

Interdum aliena sumitur arca 3, 181. septimus sol invenit innocentem torum 15, 44.

Interea rex horum vorabit optima 1, 135. dum caedit 8, 155. tu obsequere imperio 10, 342. quam turgent sacculus, crescit amor numi 14, 138.

Interiora petit stagna 12, 80.

Interiorius si adtendas 11, 15.

3.305!

Internuntia coeli sacerdos 6, 545.

Interpres legum 4, 79. legum Solymarum Iudaea 6, 544.

Interrogo nil plus 10, 72.

Intersum — *intererit* plurimum, quibus artibus et quibus hunc (filium) tu moribus instituas 14, 75.

Intervenit quoties lascivum illud 6, 194.

Intestatus si ad coenam ess 3, 274. intestata senectus 1, 144.

Intestino loto 6, 429. intestina poetae capiunt plus 7, 78.

Intolerabile magis vitium 6, 413. intolerabilius nihil est, quam femina dives 6, 460.

Intonet horrendum EXI 6, 485.

Intra pomeria 9, 11. muros 8, 240. se tacitum 13, 209. te fuge querelas 9, 94. quae limina puer est 14, 45.

Intrepidat ateria tangunt 13, 89.

Intrat femina limen 2, 88. et mugilis moechos 10, 317. moles 12, 75. intranti obstitit turba 4, 62. lupanar 6, 121. intrantes blanda excepit 6, 125. balnea 6, 374. urbem 10, 171.

Introitum macelli 11, 10.

Intus dormiet 3, 241.

Invadunt talia verbis Hercules 2, 20.

Invalidi collum 3, 88.

Invenit non fatuos 9, 8. scriptum sol iacentem torum 15, 41. non poenam sceleri 15, 129. materiam risus 10, 47. non momentum crimini 13, 29. poenas Gaedicius 13, 197. *invenies nullam, quae parcat amanti* 6, 208. Quiritem ima plebe facundum 8,

48. legatum in popina iacentem 8, 173. inveniet quid quisquam sublimius? 8, 232. quot libras in summo duce? 10, 148. invento Osiri 8, 3. inventis sub aratro piscibus 13, 66.

Inventrix sacri nefandi Tarica 15, 117.

Inverso fundo 3, 108. invenis pellibus submovet Euros 14, 187.

Invidet luscis 10, 228. invidens haud vati 7, 93. omnibus, si lividulus sis 11, 110. invisus nominis poena 13, 248.

Invidia est fortunae 15, 95. *invidiae magnae subiecta potentia* 10, 57. invidiam facerent Nilo surgere nolenti 15, 123.

Invidiosa solatia 13, 179.

Invitatus ad haec 14, 134.

Invita coniuge 6, 212. inviti exercere iubentur avaritiam 14, 108.

Involvit hos sinu Fortuna 6, 607.

Inutile valguis 15, 126.

Io candida si iusserit, ibit ad Aegypti finem 6, 526.

Iocari voluit Fortuna 3, 40.

Ioco mordente facetus 9, 10. iocorum causas praebet 3, 117.

Ionium late sonantem 6, 95.

Iphigenia si qua illi est nobilis domi, dabit hanc altaribus, etsi non sperat furtivae piacula cervae 12, 119.

Ipsa quum se iactaret amicae 1, 61. Cf. 5, 30. 56. 85. 112.

Ira et bile iecur ardeat 1, 45. 3, 188. 13, 188. Censoris dignum 14, 50. *Deorum, ut sit magna, tamen certe lenta est* 13, 100. et fames pares in mente 13, 131. quoties hunc sexum nocent-

sem facit 6, 647. quid plus velt 13, 176. *iracundorum quantulumque occasio sufficit* 13, 183. eorum non sufficit 15, 189. *irae pone frena* 8, 88. *irae inde et lacrimae* 1, 168. iram, gaudia cet. effundant sermone Graeco 6, 187.

Irasci nesciat 10, 360. iratus ignis cadat in terras 13, 226. irato sistro 13, 93. irati faciunt vadimonia 3, 299. mariti exigere poenas 10, 313. iratis Diis fruatur Marius 1, 50.

Irritamentum Veneris 11, 165.

Isao torrentior sermo 3, 74.

Isiacae sacraria lenae 6, 489.

Isis decernat quodcumque velit de corpore nostro et irato feriat mea lumina sistro, dummodo cet. 13, 93. *Isidis* in aedem aquas Nili spargat, antiquo quae proxima surgit ovili 6, 527. fanum scelerare 9, 22. ab Iside pasci pictores 12, 28. *Isidis* sacerdotes, sacra et simulacrum, argentea serpens 6, 525—541.

Iste dies genialis 4, 67.

Ister et Rhenus 8, 170.

Istic vivant Artorius et Catullus 3, 29.

Ita servus homo est 6, 222. *ita secum* (dicit) 13, 91.

Italiae pars magna est, in qua nemo togam sumit, nisi mortuus 3, 171. *Italiam* iam tenet Hannibal 10, 154. longe relinquunt 12, 78.

Iter vitae diversum ingreditur 7, 172. nocte ingressus 10, 20.

Iterum ecce Crispinus 4, 1. quis Cottae tibi erit? 7, 95. miserere 12, 25. semel atque iterum super illam palpitet 3, 134.

Itacus miranda nullo sub te-

ste canebat Alcinoos 15, 26. *Ithacum* mugire credit Aiax 14, 287. natantem lugere fas Laertae 10, 237.

Iubas nullorum 6, 40.

Iubeo sic, hoc volo, sit pro ratione voluntas 1, 223. natura plorare 15, 134. sic rerum numerus 7, 102. sic natura 14, 51. quis te festinare? 14, 212. securos pendente dormire ruina 3, 196. iuasit quantum, anhelas 6, 37. iubet si coniux, durum est conscendere navim 6, 98. iubentur mutare dominos 8, 65. exire 4, 144. 14, 108. iussus discumbere 5, 12. *iusae* ad Circum prostare puellae 3, 65. *mansuescere* ferarum 11, 104. *iussos* primum crescere testiculos 6, 371.

Iubinae ultra litora promovimus arma 2, 160.

Iucunda senectus Crispi 4, 81. vox Statii 7, 82. *iucundum et carum sterilis facit uxor amicum* 5, 140. *pro iucundis aptissima dabunt Dii* 10, 349. *iucundius vita ipsa bonum vindicta* 13, 180.

Iudaea tremens, cophino foenoque relicto, arcanam mendicat in aurem, interpretes legum. Solyमारum et magna sacerdos arboris ac summi fida internuncia coeli; implet et illa manum, sed parcius aere minuto 6, 543 sq.

Iudaei, qualiacumque voles, somnia vendunt 6, 547. metuentes sabbate, nil praeter nubes et coeli numen adorant, nec distare putant humana carne suillam — et praeputia ponunt; Romanas autem soliti contemnere leges — non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti, quaesitum ad fon-

F f

tem solos deducere verpos —
Sed pater in causa, cui septima
quaeque fuit lux ignava cet. 14, 96
sq. Iudaeorum proeuchae 3, 296.
Iudaeis delubra locantur, quorum
cophinus foenumque supellex:
Omnis enim populo meroedem
pendere iussa est arbor, et electis
mendicatis silva Camenis 3, 14 sq.

Iudaicum Romani ediscunt et
aervant ac metunt ias, tradidit
arcano quodcumque volumine
Moses 14, 101.

Iudex Bardaeus 16, 13. iudicis
in corpore si ista videas 2, 76. indice
babulco surgis Aiax 7, 117. sub
iudice si dicas 7, 13. iudice me
dignus vera cruce 8, 188. *iudice*
se nemo nocens absolvitur 13, 3.
sub indice morum caderet 4, 12.

Iudicio inani 1, 48.

Iudicet quasi ignis 13, 226.

Iugera agri quot possidet 5,
142. vix bina dabantur pro mul-
tis vulneribus 14, 163. quot vici-
na fore? 4, 7. ingeribus campi
severi cede 2, 131. paucis quan-
tum erat lumbos exhausti do-
mare clientis? 9, 60.

Iugulare fetum capellae 15,
22. iugulata Mycenis 12, 127.

Iugulo Electrae non se pol-
ruit Orestes 8, 218. iugulos spe-
ire tenni susurro 4, 110.

Iugum ferre cervice parata 6
208. non iactare vita didicere ma-
gistra 13, 22. cartum temone
10, 135. Camis suspectam 9, 57.
iugo rara sedit victoria 8, 63.
iuga pauca boum 8, 108. memorosa
3, 191. iugis abrupta saxa 6, 649.

Iulia quum tot abortivis fe-
cundam vulvam solveret et pa-
truo similes effunderet ossa 2, 52.

Iulia lex ubi nunc? 2, 57. pla-
cet Ursidio 6, 3.

Iulius ardet 2, 70.

Iuli sanguine fulget 8, 42. In-
lo gratus apex 12, 70.

Iumento crucibusque relictis
vultur cet. 14, 77. iumenta vo-
cant 3, 316. fatigat porticibus
4, 5. Iuto spargat 7, 18. loquen-
tur 9, 103. famelica lasso collo
ad virides huius mittentur astra
14, 147. iumentis lassis hordes
infundet 8, 154.

Iunco consule 15, 27. *V.L.*

Iunge oestia 9, 105. iungitur
si ulla Ursidio 6, 41. iunguntur
commoda multa caducis 13, 89.
iuncta tibi 6, 448. et pacta in-
bellis 6, 200. iunctas umbones
phalanges 2, 46.

Iunia consule 15, 27.

Iuno si fecisset maritum is-
sanum 6, 619. quum adhuc vir-
guncula esset 13, 40. Iunoni
avem ut pueri laudant 7, 32. Iu-
noni (pronubae) caede invexam
auratam 6, 48. per Iunonem do-
mini iurante ministro 2, 98.

Iupiter (al. male *Iuppiter*)
vernus fremeret grandine 5, 79.
et Mars num adeo senuerunt, ut
nil actum sit in montibus, aut
in speluncis 6, 59. scillis et sul-
lo violatus auro hanc rebus La-
tiis curam praestare solebat 14,
116. da spatium vitae, multos
da annos 10, 188. quum priva-
tus adhuc Idaeis antris 13, 41.
audis haec, nec labra moves,
quum mittere vocem debueras,
vel marmoreus, vel aeneus? aut
eur in carbone tuo charta pi-
tura soluta ponimus cet. 13, 114.
Iovis ante altaria lapatas torrum-

que iuencum more Numae caedat 8, 15. municipes lagenas advenisse 14, 271. summi ante aram ruit Priamus, ut vetulus bos 10, 268. in tunica Praetorem sublimem medio in pulvere Circi 10, 38. famulae aves 14, 81. Iovi Tarpeio servata hostia 12, 6. Iovem nostrum placabo 12, 89. Iove ipso digna sententia 14, 206. sub Iove multa pudicitiae veteris vestigia forsitan aut aliqua exstiterint, sed Iove nondum barbato 6, 15.

Iurgia proludunt 5, 26. alterna habet lectus 6, 269. prima sonare incipiunt 15, 51.

Iurat solam Hipponam cet. 8, 156. aras Samothracum et nostrorum 3, 144. per Solis radios cet. 13, 78 sq. per Iunonem 2, 98. iurare Graecis nondum paratis per caput alterius 6, 16. iurato quamvis testi metuam tibi credere 5, 5. Iurantes precantesque tangebant aram vel genua deorum 14, 219. n.

Ius nullum uxori capiendi bona 1, 56. Iudaicum 14, 101. *testandi solis militibus vivo patre datur* 16, 51. dicere de mensura 10, 101. in ius pavidum trahat cervice obstricta 10, 87. iuris nil animis in corpora indulget natura 2, 139. iuris idem (testandi) contingit arenae, quod lenonibus et lanistis 6, 217. peritus Apollo 1, 128. nodos et legum aenigmata solvat 8, 5. *iure ac merito contemnunt vitia Scavros* 2, 34. illum despiciam 11, 23. *iure iurando fraudem tueri* 13, 201. iura ac leges vexantur 2, 43. *ferentem* 2, 72. civilia 2, 51. pa-

rentis habes 9, 87. ad iura vocantem 15, 135. trium liberorum 9, 90. n.

Iure iurando fraudem tueri 13, 201.

Iure eodem natantes mergere ficedulas 14, 8.

Iussu Neronis 10, 15.

Iustitia ad Superos recessit comite Pudicitia 6, 19. inermi omnia tractanda temporibus diris 4, 81. iustitiae tenax 3, 25.

Iusta ratio periculi 6, 95. causa doloris 9, 90. querela 16, 19. iusti Solonis 10, 274. iusto fulmine ruerunt 8, 92. iustis poenis 8, 267. iustissima cognitio Centurionum 16, 17.

Iuencam auratam caede Iunoni 6, 48.

Iuencum torvum caedit Iovis ante altaria 8, 155.

Iuvenilia s. *iuvenalia* membra 11, 5.

Iuvenis zelotypo praelatus Hiarbae 5, 45. petit Euphratem 8, 51. tui specie lactare 10, 310. si vetulo non adsurrexerat, grande nefas 13, 55. *non melius de se cuiquam sperare propinquo concedet, qui radere tubera terrae — didicit nebulone parente* 14, 7 sq. iuveni mihi barba sonabat 1, 25. 10, 226. quid suadet pater laetus stridore catenae? 14, 23. *quum dicis, stultum, qui donet amico, — et spoliare docet et circumscribere* cet. 14, 235 sq. *Arcadio nil salit laeva in parte mamillae* 7, 160. Pellaeo non sufficit unus orbis 10, 168. iuvenem illa iubet properare summo cucullo 6, 330. supinum clamorosus pater excitat de me-

dia nocte cet. 14, 191 sq. torquet iam longa et cervina se-nectus (patris) 14, 251. superbum, inflatum plenumque Nerone propinquo 8, 71. iuvene indigno, quem mors tam saeva maneret 4, 95. iuvenes subit Hippo 2, 50. hoc agite 7, 20. Medos premit longo assere per forum 7, 152. et nos haec fecimus; esto, — breve sit, quod turpiter audes 8, 164 sq. ipsius Consulibus laxabant portarum claustra tyrannis Exsulis 3, 262. spectent (circenses), quos clamor et audax sponso, quos cultae decet adsedisse puellae 11, 199. *sponsae imitantur cetera: solam inviti quoque avaritiam exercere iubentur* 14, 107. hortatur (pater avarus), ut cet. 14, 121. inter cultos pinnirapi iuvenesque lanistae 3, 158. quibus arte benigna et meliore luto finxit praecordia Titan 14, 34. marinos vidisse 14, 285. *iuvenum discrimina sunt plurima; pulchrior ille hoc atque ille alio; multum hic robustior illo: Una senum facies* 10, 196 sq.

Iuventa qua capta est Hippia? 6, 103. iam calida 6, 369.

Iuventus consumpta Cannis 2, 155. resinata 8, 114. quaeque caedit magistros 7, 213.

Iuvernæ litora 2, 160.

Iuvat alea senem 14, 4. *iuvant magis illa, quae pluri emuntur* 11, 16. iuvabit nemo tecto hospitioque 3, 211.

Iuxta recubante 11, 201.

K.

Kalendae, v. *Calendae*.

Karthago, v. *Carthago*.

Kividos, v. *Αἰνός*.

L.

Labellum compesce, digito, quum veniet contra 1, 160. extendit summa 14, 325. labello clauso ut te respiciat Veiento 5, 185. spumanti quamvis te nudum viderit Virro 9, 35. labellis tuis contacta pocula 5, 128. fletum exsorbes 6, 276.

Labem hanc dedit contagio et dabit in plures 2, 78. sine labe adspiciat domum 14, 69.

Labitur cursum praecipitans 15, 77. actas 7, 32. labente officio 6, 203. labentibus obstat villicus 3, 194. lapsum protegere 15, 156.

Labor magni sceleris nullus 14, 224. *non sinebat vitium contingi parva tecta* 6, 289. venter secundior, historiarum scriptores 7, 58. *quantum grammaticus meruit, quis Enceladi gremio offert?* 7, 216. Polycleti 8, 101. nequus hunc provehit 16, 56. laboris causas inde habuit 10, 159. atque sanguinis merces haec nullis umquam meritis minor visa 14, 164. labori pulcro reddit sua dona 16, 57. laborem nemo studiis indignum ferre cogetur 7, 17. labore militiae parta 16, 52. labores numerentur 9, 42. longos castrorum 14, 198. omnes austruicis 6, 593. quoscumque qui ferre queat 10, 359. saevos Herculis 10, 361. laborum nulla emolumenta in Urbe 3, 22.

Laborat in omni gente (Cicero) 8, 239. laboranti lunae succurrere 6, 443.

Labra elixi vervecis quis tecum comedit? 3, 294. quae illi 10, 67. mariti hinc viscantur 6,

463. longam salivam (s. longa saliva) manantia 6, 623. pallida cibum accipiunt digitis alienis 10, 229. non moves, Iupiter, 13, 114.

Labulla moecha 2, 68.

Labyrinthi mugitum 1, 55.

Lactis plus habet haedulus, quam sanguinis 11, 68. vortice torrens tamquam fluxerit 13, 70. lacte illo fovetur, propter quod comites educit asellas 6, 468.

Lacedaemonium pytismate lubricat orbem 11, 173.

Lacernae russati 7, 114.

Lacerna aurata quibus fulgere mos est 10, 212. foeda et scissa 3, 148. lacernas iam ponente facundo Caedicio 16, 45. Tyrias revocante humero 1, 27. pingues aliquando accipimus, munimenta togae, duri crassique coloris, et male percussas textoris pestine Galli 9, 28 sq. lacernis licet parcat 14, 287.

Lacernatae amicae 1, 62.

Lacerat haec potio Patres 6, 625. orbem Flavius 4, 37. membra fame 15, 102. laceratis capillis 6, 190.

Lacertae unius sese dominum fecisse 3, 231. lacerta inventa pullos nutrit ciconia 14, 75.

Lacertae russati solum 7, 114.

Lacerti cum parte conchem aestivam s. aestivi 14, 131. unius sese dominum fecisse 3, 231. *V. L.*

Lacerto secto requiem sperare 6, 106. lacertis admirandis confusus periit 10, 11. inclinatis per humum 15, 63.

Lacessit scuto 6, 248.

Lacheis mea et Clotho gaudent, si pascitur inguine venter

9, 136. *Lacheis* superest, quod torqueat 3, 27.

Lacrumae inde et irae 1, 168. siccentur 16, 27. illius meditataeque murmura praestant, ut cet. 6, 539. lacrumas si conspexit amici, flet, nec dolet 3, 101. ridebat et curas et gaudia vulgi 10, 52. Iliadum 10, 261. *quas dedit natura, mollissima corda humano generi se dare fatetur: haec nostri pars optima sensus* cet. 15, 132 sq. per lacrumas effundere bilem ut cogaris 5, 159. *lacrumis veris amissa pecunia ploratur* 13, 134. uberibus semper plorat, semperque paratis in statione sua atque expectantibus illam, quo iubeat manare modo 6, 273 sq.

Lacunar spectare 1, 56.

Lacus suberant, ubi Alba colit Vestam 4, 60. ad spurcos decepta saepe vota 6, 603.

Ladas, cursor 13, 97.

Laedant silicem percussum pondere vasa 3, 272.

Laelius miretur grandes alas 14, 195.

Laene coccina cum vitari iubet 3, 283. pertusa homines haec dicere non audent 5, 131. laenam pignerat 7, 73.

Laertes senex, cui fas Ithacum lugere natantem 10, 257.

Laestrygonas immanes 15, 18.

Laetare specie iuvenis 10, 310.

Laetus stridore catenae 14, 23. fatebere 13, 248. laeta Clitumni pascua 12, 13. dies 15, 41. Venus quo astro se proferat 6, 570. laeti phaleris et torquibus omnes 16, 60. laetara Urbem fecit Stotius 7, 83. laetis Phrygius 12, 73. *lae-*

tis rebus par mensura malorum 10, 98. laetior haec lux natali die 12, 1. *V. L.* laetissima merces 7, 175.

Laevis male scribitur pro *Levis* 2, 12. *V. L.* 3, 111.

Laevum extendit 6, 495. in laevum a. laevam conversus 4, 120. laevo monitu 14, 228. laeva in parte mamillas nil salit Arcadio iuveni 7, 159. laeva et dextera sonuit ferro 6, 561. zonam morsuque tenebit 14, 297.

Lagena Saguntina 5, 29. venali Cyane succincta 8, 162. lagenae ventre 12, 60. lagenas municipis Iovis 14, 271.

Lagi moenia 6, 83.

Lambit non Taedia Cluviam 2, 49. lambenti crustula servo 9, 5. lambentibus ora siccae lucernae canibus 8, 35.

Lamiarum caede madenti 4, 154. de numero 6, 385.

Laminae 2, 124. *n.*

Lampas aenea 3, 285. lampade Veneris fervet 6, 138.

Lana sucida nolit pati vinum 5, 25. lanam trahitis 2, 54. deducere ferro obliquo 7, 224. lanis admota matrona 6, 497.

Lanatas caedit 8, 155. lanatis animalibus 15, 11.

Languentis Veneria 11, 165.

Languida uxor 1, 122.

Languorem peperit cibus imperfectus 3, 233.

Lanificae Parcae 12, 66.

Lanipendia 6, 476. *n.*

Lanistae iuvenes 3, 158. leges et verba regia dicturus 11, 8. lanistia et lemonibus est testandi libertas 6, 216.

Lanugo prima par sacrae se-nectae 13, 59.

Lancem longo pectore distendat squilla 5, 80. lance bestia radiat Dacicus 6, 204. lances Parthenio factas 12, 43. laucibus oppositis perituram arcessere summam 11, 18.

Laomedontiades aevo frigidus 6, 326.

Lapidem non hunc, quales et Tarnus et Ajax cet. 15, 66. ad primum vectari 6, 577. lapides efuderit imber 13, 67.

Lappa Rubrenus 7, 72.

Lapsus tectorum 3, 7.

Laqueum ipse manderet Fortunae minaci 10, 53. in laqueum dabit vestigia 13, 243. incidit 10, 314. *laqueo tenet multos ambitiosi consuetudo mali* 7, 50.

Laris matrona 3, 110. trepidi Antiphates 14, 20. Larem, ignem, pecus et dominos communi clauderet umbra 6, 3. Lare in Herculeo natus 8, 14. Lares ipsi deinde eripiuntur 8, 110. Lares parvi nostrique, quos ture minuto, aut farre et tenui soleo exorare corona 9, 137. ante Lares cadat victima 12, 113. Larum parva simulacra fragili nitentia cera accipiunt graciles coronas 12, 87. Laribus paternis tura dabo 12, 89. nostris coniungere aliud tectum 15, 153. cristam galli promiure 13, 233.

Lardum natalitium 11, 84.

Largae filia adultera 14, 25.

Largitur multis honorem militiae 7, 88. largiri quae solebat Piso bonus et Cotta 5, 110.

Largus fons ingenii 10, 19.

larga naturā tribuit benigna mā-
nu 10, 302.

Laronia 2, 56. *V. L.*

Lasanum 6, 264. n.

Lascivum illud quoties inter-
venit *ῥῶν καὶ ψυχῇ* 6, 194. lascivi
ruris alumni 11, 98.

Lassare Cotytto soliti Baptae
2, 92. lassata viris 6, 150. lassata
brachia gravi massa occiderant
6, 421.

Lassus aratro alieno 8, 246.
lasso hictore hobetes securis 8,
137. tibi ut fiantur palmae 7,
117. collo iumenta 14, 146. 8, 154.
lassi olientes 1, 152. lassos intra
tua pascua milvos 9, 55. maris
ac vomere 15, 167. lassis caeden-
tibus 6, 444.

Late flagrantem ignem 14, 245.
sonantem Ionium 6, 92. latius
sibi indulgent 14, 254.

Latet abditus 6, 257. latentis
animi in aegro corpore 9, 18.

Lateranus consul et auriga 8,
147 sq. *V. L.* Lateranorum aedes
egregias obsidet cohors 10, 15.

Laternam olebit caulis 5, 88.

Latine nescire nostris magis
tupe, quam Graece 6, 188. po-
sce 11, 148.

Latini perituri cista 6, 44. La-
tino a trepido Thymele submissa
1, 36.

Latino coelo ignotum carmen
6, 637. *Latina* tegitur cinis atque
Flaminia 1, 170. Latinae clivosa
monimenta 5, 55. pro omni pu-
be Latina Decii sufficiunt Diis
inferis 8, 256. Latinas humilis
quendam fortuna praestabat ca-
stas 6, 287.

Latio non venales elephanti
12, 105.

Latius pastoribus unde tantam
nefas? 2, 127. Latius rebus hunc
enram praestare solebat stictilis
Iupiter 11, 115.

Latona gaudet pulchra Diene
10, 292. Latonae gente nobilior
6, 176.

Latratibus rampuntur somni
6, 415.

Latravit rictu canino 10, 272.

Latronem conductum confer
13, 145. *coram latrone cantabit*
vacuus viator 10, 22.

Latum media sulcum diducet
arena 1, 157. aurum pictae vestis
6, 482. lata testudine 14, 508.
acies Polyphemi 9, 65. lato in
auro ardet Setinum 10, 27. latis
orbibus 1, 157. 11, 122. speculari-
bus 4, 21. latissima caeda 12, 59.

Latue servi elandit ingenuerum
filius 3, 151. ad summum implet
navem mercibus 14, 289. tetigit
acrior illo 7, 109. recedit pendente
clivo 6, 650. Afrae avis 11, 142. Il-
lyricum 8, 117. alternum puppis
12, 31. lateris dolorem 13, 229.
parvi spatium breve 6, 505. lateri
parcas 6, 57. latere nudo (lecti)
11, 96.

Laudabile nomen luxuria in
Ventidio sumit 11, 22.

Laudo quod destinet 3, 2. me-
um civem 12, 121. consilium 4, 18.
iamne igitur laudas, quod ridebat
10, 28. *laudat siliquis occultus*
ganeo 11, 58. clamore Faesidium
agentem vocalis sportula 13, 32.
me toto vicinia pago 14, 154. lau-
dant hoc numina ruris 14, 185.
laudare nequeo librum, si malus
est 3, 42. sermonem indocti, fa-
ciem deformis amici est. 3, 86 sq.
et nobis haec eadem licet, sed il-

lis creditur 3, 92. paratus 3, 106. tantum disertos 7, 31. equum volucrum 8, 58. *laudatur quum Dis aequa potestas, nihil est quod credere de se non possit* 4, 71. et alget prohibitas 1, 74. illic praeclara iaspis 5, 42. *avarus tamquam frugi* 14, 111.

Laufeia s. Laufella et Saufeia 6, 329. *V. L.* 9, 117. *V. L.*

Lavine novercali praelata sedes 12, 71.

Lavat patellas domus 3, 262. lavatur nemo Romae cum Bocchare 5, 90. magno cum rhinocerote 7, 130. lavantur qui nondum aere pueri 2, 152. quadrante 6, 447. loto intestino terram ferit 6, 429. lota cute veniunt ad moechum 6, 464.

Laurenti in agro 1, 107.

Laureolum egit Lentulus 8, 187.

Lauronia 2, 36. 65.

Laurum momordit (poeta) 7, 29. lauro grandi ianua ornatur 6, 79. secunda ornatur collega 8, 253. humida lustrari 2, 158. lauros pone domi 10, 65.

Laux — *laudis tituli*que cupido patriam obruit olim 10, 143. futurae nihil agas 8, 76. *laude tuorum te censeri noluerim* 8, 74. laudibus quam effert 6, 182.

Lautus habetur Atticus, eximie si coeat 11, 1. Praetor 14, 257. lautum se facere falso 1, 67. lauto coenare paratu 14, 13. lautorum pueros 7, 177. lautissimus orbis Persicus 3, 221. lautissima haec merces 7, 175. coena caediatur 11, 140.

Laxet se cutis arida 6, 144. laxare stomachum saginis 4, 67. claustra portarum 8, 261.

Leotica nova Mathonis plenis ipso 1, 32. densissima petit centum quadrantes 1, 121. Necit somnum clausa fenestra 3, 243. non est urbibus illis 10, 35. lecticas ponunt his noctibus 6, 309. Lecticarum et sellarum forma varia 1, 64. n.

Lecticarii quales 1, 64.

Lectors adsiduo ruptae columnae 1, 13.

Lectulus mihi testis 9, 77. in incubatoriis lectulis sedentes scribebant Romani, in hemicyclo sedebant docentes 7, 28. *V. L.*

Lectus Procula minor 3, 205. non alius cuiquam 8, 177. *in quo nupta iacet, semper habet liter* 6, 269. lecti somni 9, 78. specti vestigia 6, 226. lectum alienum concutere 6, 21. lecto vacua ne cessaret culcita tertia 5, 17. serrato iacet 6, 594. magno dormit tertia 2, 60. et umbra gaudet 7, 105. lectis parvis frons aerea 11, 96.

Ledam chironomon molli saltante Bathyllo 6, 63.

Legatum omne capit et dale cadacum 9, 88. fiet amici cymbala pulsantis 9, 62. *V. L.*

Legatus fiet amici cymbala pulsantis 9, 62. legatum quare in magna popina 8, 172.

Legio Cremerae consumpta 7, 155. in legione quantum tribui accipiunt, donat Calvinae 3, 152. legiones in sulcis dentibus aguis nascuntur 14, 241. dabit olim 10, 79. legionibus pro totis sufficiunt Diis inferis (Decii) 8, 255.

Legitime nubere 10, 538. sua tabellis 12, 100.

Legitimum penem intra viscera agere 9, 44. legitimis tabellis pactam iunctamque 6, 200.

Legit villica asparagos 11, 69. eluscula horto 11, 78. nec Cynicos nec Stoica dogmata 13, 121. historias omnes 7, 231. sedens classis 7, 152. legenti acta quantum daret 7, 104. lecture quae scripta et quas tabellas 6, 277. legantur quia voce versus (Maronis) quid refert? 11, 180. lectis tabellis 13, 136.

Legumen non omne indulsit ventri 15, 174.

Lena, v. *Laena*.

Lenae Ioliacae sacrae 6, 489.

Lenas captator 5, 98.

Leno ipse maritus, accipiens moechi dona 1, 55. lenone dimittente iam suas puellas 6, 127. lenonum pueri quocumque in fornice nati sedeant hic 3, 156. ancillas provocat 6, 320. puellas procul hinc 14, 46. *lenonibus atque lanistis est testandi libertas* 6, 26.

Lentulus quis alter nunc erit? 7, 96. velox bene egit Laureolum 8, 187. caruit cruciatu et poena Pompeii 10, 287. Lentule, tibi testudineo conopeo nobilis Euryatum inirmillonem exprimat infans 6, 80.

Lentus si pigra muniret castra dolabra 8, 248. *lenta ira deorum est* 13, 100. arena fori pugnamus 16, 47. lento de funere matris consulit 6, 565.

Leo alumnus magno fremitu in cavea tollit magistrum 14, 247. fortior quando eripuit vitam leoni? 15, 161. domitus multa carae pascendus 7, 76.

Lepidi neptes aut Fabii dicite cet. 6, 265. coram Lepidis male vivitur 8, 9.

Lepus cum magno sumine apud eum caeditur 11, 138. leporem aut capream famulae Iovis venantur 14, 81. semesum dabit iam 5, 167. lepores quo gestu secantur 5, 124.

Lesbia, amica Catulli poetae, passeris mortem lugens 6, 8.

Letale ferrum 15, 165.

Letifero auctumno 4, 56.

Leto dedit utrumque fons ingeni 10, 119.

Lencade quantum non Octavius abstulit gladio 8, 241.

Levis consurgit erecta ad oscula planta 6, 507. leve non est observare 7, 240. levium malorum 13, 13. levibus causis 13, 182. levius quidquid meliusque putaris 10, 344. fustum torque-tis Arachne 2, 56. leviori constat sumtu 7, 77. levioribus factis 4, 11.

Levis (al. *laevis*) adhuc spondus 3, 111. pumice inimicus 8, 16. 114. 9, 95. leve argentum 14, 62. caput senum 10, 199. levi podice caeduntur tumidae mariscae 2, 12. levia crura totius gentis 8, 115. levibus athletic 6, 356. canibus 8, 35.

Levant neo damna 12, 53. levat qui paupertatem 14, 256. levavit quum se matura progenies 14, 83.

Lex Iulia 2, 37, 6, 38. Othonis quam dignatur summam his septem ordinibus 14, 324. operum sic iubet 7, 102. ulla quantum dolori concessit 10, 515. legem priorum egressi 6, 135.

legi non sufficit eius res 3, 155.
 lege et ratione loquendi semper
 servata 3, 443. leges vexantur ac
 iura 2, 43. ac iura ferentem 2, 72.
 apaneorum telis comparatae 2, 63.
 quid moneant, respice 8, 91.
 scripturus et regia verba lanistae
 11, 8. amaras revocabat 1, 30.
 saevas imponite 7, 229. Romanas
 contemnere 14, 100. rubras maio-
 rum perlege 14, 193. legum Soly-
 marum interpretes Iudaea 6, 544.
 optimus atque sanctissimus inter-
 pres 4, 79. aenigmata solvat et
 iuris nodos 8, 50. prima securis
 8, 68. *quae reverentia, quis me-
 tus, aut pudor est unquam pro-
 perantis avari?* 14, 177. legibus
 antiquis castrorum 16, 15. de le-
 gibus quantum ipse queratur fa-
 torum 10, 251.

Libato nectare 13, 44. *V. L.*

Libelli nostri farrago 7, 86.
 comites in magno fasce 7, 107.
 libello posce vitem 14, 193. li-
 bello componunt formantque 6,
 244. positos tines pertunde 7,
 26. Graecos servabat vetus cista
 5, 206. libellis Fuscis digna 13,
 62. sacris quae dat praecepta Sa-
 pientia 13, 19.

Libentius nil edit 15, 88.

Liber non erat aeris 9, 121.
 homo et Regis conviva tu tibi vi-
 deris 5, 161. libera Roma Cice-
 ronem patrem patriae dixit 8,
 244. verba animi proferre 4, 90.
 suffragia si dentur populo 8, 211.

Libri summi iam plena mar-
 gine scriptus Orestes 1, 5. librum,
 si malus est, nequeo laudare et
 ponere 3, 41. libro quam denso
 fascia 6, 265. ex libro hora su-
 mitur 6, 578. de quocumque vo-

les proavum tibi sumito libro 8,
 134. libros hic dabit et forales
 3, 219. libris venalibus plena do-
 mus 3, 187. actorum spargere
 gaudes argumenta viri 9, 8. ex
 libris quaedam non intelligit
 6, 451. Librorum edendorum
 ratio antiqua 1, 1 sq. n. 3, 41. n.
 tituli ac principia minio notata
 14, 192. n.

Liberos tollere et libris aedum
 spargere 6, 84. liberorum mun-
 ius 9, 87—90. n.

Libertas, loquendi fracta vox
 2, 112. testandi sit lenonibus et-
 que lanistis 6, 217. aequa ibi 8,
 177. pauperis haec est, pulsatus
 rogat cet. 3, 209. emitur (dote)
 6, 140. libertatis magister 2, 77.
 libertatem dat conduplicare 14,
 230. *parentis unde tibi, quam
 facias peiora senex?* 14, 56.
 pro libertate dubia dicturus 7,
 116. 8, 203.

Libertinus prior est 10, 102.

Libertus dicet, collige sarcu-
 nulas et exi 6, 116. liberto solo
 impleverit tabulas 2, 59. liber-
 torum inter cohortem et vos pugna
 fervet 5, 28. libertos scit dare
 7, 43.

Libet hinc fugere ultra Sau-
 romatas 2, 1. expectare, quis
 impendat 12, 95. exclamare 8, 29.
 si deprendere 7, 113. proferre fi-
 nes 14, 142. hic gaudere 15, 84.
 implere ceras capaces medio qua-
 drivio 1, 63. libuit si adhibere
 clientem 5, 10. libeat donec vigi-
 lare tyranno 10, 162. libet quod-
 cumque animo flagrante 1, 152.
 libitum hic Othoni 3, 159.

Libido magna tacendi 2, 14.
 rapit praecipitum 8, 155. summis

periter minimisque eadem 6, 349.
suspecta 10, 208. *libidinis facinus nullum abest, ex quo paupertas Rom. periit* 6, 295. omni arte 11, 172. libidine sola fortis 4, 3. minimum peccant 6, 135. tanta vulgi auditur 7, 85. saltante quae vox 6, 318.

Libitinam evaserit 12, 122.

Libo, v. *Libato*.

Libras quot in summo duces invenies? 10, 147. libris paribus aequantem sestertia 4, 16.

Libraria periit 6, 476.

Librarius, archimagiri et cartopores 9, 109.

Librata dextra retia effudit 8, 204.

Libum — libo cum patulo mea puls annua coluit hoc 16, 39. libis venalibus s. genialibus plena domus 3, 187.

Liburnus tarde venisse dicitur 6, 477. Liburno ingenti curret super ora 3, 240. clamante 4, 75.

Libye, habe tibi frumentum et disiunge boves, dum tubera mittas 5, 119. in Libya omnibus montibus quantum sublimior Atlas 11, 25. eius fertilitas et copia frumenti Romam advecta 8, 117. 118. n.

Licet non esse viris 10, 304. quando Basilo fientem producere matrem? 7, 146. per totam diem cessare 11, 183. committas 1, 162. vadas 11, 204. quantum 7, 124. nobis haec laudare 5, 92. et considerare 4, 32. si dicere 11, 194. *liceat marito soloecismum facere* 6, 456. punire haec tunica molesta 8, 235. modo vivere, fient ista palam 2, 135. liceret si peste illa saevitiam dampnare 4, 85.

Licinius Augusti libertus et gens Licinia 1, 24. 109. 10, 225. 14, 306.

Licinus noctu iubet servorum cohortem vigilare praedives dispositis hamis 14, 306. Licinis plus possideo 1, 109.

Lictorem impellat Praetor 3, 128. lictore lasso hebetes secures 8, 137.

Lignum hos stabat ad usus 11, 118. ligni supervacui vana chirographa 13, 137. 16, 41. ligno dolato confusus (nauta) 12, 58. lignorum aliquid posce 7, 24.

Ligonis et cassidis patiens aetas 7, 33. ligonem erectum domito a monte referens 11, 89.

Ligulas dimittere 5, 20.

Ligustica saxa 3, 257.

Limen vexant 1, 100. Tarpeium adora 6, 47. non intrat femina 2, 81. ante meum exae quidquid dolet 11, 188. limine vicino ut tutos somnos collata daret fiducia 15, 154. de limine quoties moverat protuleratque pedem 10, 29. limine primo sedet sportula 1, 96. submoveor 3, 124. in limine adhuc virides ramos 6, 228. limina haec nil dictu foedum visuque tangat 14, 44. limina si vestra subit mortifera cum dote 14, 220. per limina tende corymbos 6, 52.

Limite de medio saxum sacrum effodit 16, 58. angusto mundi aestuat Alexander 10, 169. vicino ut tutos somnos collata daret fiducia 15, 154.

Lingua pars pessima mali servi 6, 120. linguae mercedem ponere 7, 149. linguam servi contemnere 7, 123. linguas nunciatorum con-

temnas 9, 119. linguis animisque
faventes 12, 83.

Linigero grege 6, 533.

Linis faciem 6, 481. dolia
musto 9, 58.

Linqvit pendentia domus vela
6, 227. (Palatium) comite au-
cilla una 6, 119. sylvas 15, 152.

Lintea componit pleno gutto
5, 263. inscripta 8, 168. propter
duo uritur servus 14, 22.

Linum crassum atque recens
3, 151. lini supervacui vana chiro-
grapha 15, 137. cymbaeque ma-
gister 4, 45. lina temeraria con-
temnunt charybdim 5, 107.

Liparaea taberna 13, 45.

Lippitudinis malum 6, 109.

Lippus fuligine massae arden-
tis pater 10, 137.

Litis sufflamine longo 16, 50.
litem in qua non femina move-
rit, nulla fere causa est 6, 243.
lites veras agitant 7, 168. semper
habet lectus 6, 268. *qui inchoet,*
annus expectandus erit totius
populi 16, 42.

Litera quos arguit ipsorum
13, 138.

Litigat qui 7, 141. non noctu
pusio 6, 35. litiget ne extra val-
lum miles 16, 16.

Litus gratum secessus amoeni
3, 4. echini dicebat 4, 143. *ver-*
samus aratro sterili 7, 49. litore
ab Oceani 11, 113. curvo Caietae
14, 87. litora Iubernae 2, 160.
plena delatore 4, 47. *Litora*
rectius scribitur quam *littora* 2,
160. V. L.

Lituus — cum lituis audita
cornua 14, 200.

Lividulus si sis 11, 110.

Livida adipata 6, 631.

Livorem uva conspecta dat
ab uva 2, 81. livoribus tunicis
nigram in facie offam 16, 11.

Locamus te coelo 10, 366. lo-
casti vocem sipario 8, 185. loca-
tur Iudaeis delubra 3, 15. loca
cervice 9, 143. *Locare*, et
conducere s. *redimere* 3, 317.

Loculis comitantibus iter
casum tabulae 1, 89. eburnis co-
stoditur gemma 15, 159. in lo-
culis defossa sportula 10, 11.
loculis quum sit tibi gubio-
tum, non nullum cupias 11, 1.

Locuples quae nupsit nris
vidua est 6, 141. ut moriens
egentis vivere fato 14, 137. Gal-
lita 12, 99. locupletem podagram
13, 96. aquilam 14, 197.

Locus in urbe nullis artibus
honestis 3, 22. summus nulla con-
arte petitus 10, 110. non est Ro-
mano cuiquam hic, ubi regnat
Protogenes 3, 119. quis ingenio?
7, 63. uterque odit munera tri-
norum 15, 37. locum quum ille
dedit 6, 542. defendere 1, 103.
loco primo fige 5, 12. loco pe-
rentis esse praeceptorem 7, 218.
locos atque principium. Celsus di-
ctare paratae 6, 245.]

Locusta melior instituit pro-
pinquas nigros efferre maris
1, 71.

Lodice de paranda 7, 66. ab
lodice relictis 6, 195.

Lomentum 6, 461. n.

Longe Megalesia a Plebeis
6, 69. petitis 14, 89. conspicuis
6, 374. ferrata domus 7, 41.
repetas longaque revolvat nom-
8, 272. relinquunt Italiam 11,
77. 14, 279.

Longinum iussu Neronis clausit eiusque aedes obsedit tota cohors 10, 16.

Longus serpens 6, 432. longa abies 3, 204. redimicula 2, 84. cunctatio 6, 221. pulpita 6, 78. saliva manantia labra 6, 623. pagina honorum 10, 57. gaudia feras huius originis 8, 47. dies quid contulit 10, 265. senectus 10, 190. 14, 251. uva 13, 68. gente deductis propinquis 13, 207. tempora vitae 14, 158. cathedra 9, 52. longi diurni 6, 483. nervi mensura 9, 34. agminis 10, 44. servitii 5, 124. longum et miserabile accendit 6, 65. aurum 6, 589. styra 8, 229. usque adeo tardumque putavit expectare focos 15, 82. annum 6, 589. collum 3, 88. longo pectore 5, 80. in carcere castrorum 6, 561. asserere 7, 132. sanguine censi 8, 1. galero spira iactetur 8, 209. non tempore visam 11, 152. longorum Syrorum 6, 351. longos habitus 2, 124. ramos erexit ianua 12, 91. labores castrorum 14, 198. longis siphonibus 6, 310. columis 7, 182. longior mora 2, 167. longissimus ordo comitum 3, 284. longissima coenae spes 1, 133.

Loquaci nido 5, 142.

Loquor de eo 14, 115. loquitur iam Thule de conducendo rethore 15, 112. loquuntur qui de magnis maiora 4, 17. vera 16, 33. loquar carmen coctumque venenum 6, 135. loquentur iumenta et canis et postes et marmora, servi ut taceant 9, 103. loquatur nec caudicus, nec praeco 6, 439. en animam et mentem, cum qua

Di nocte loquantur 6, 531. loqui mulier ipsa videtur, non persona 3, 96. recte facie praesente marito cum ducibus 6, 401. loquendi ratione et lege servata 6, 453. fracta voce libertas 2, 111. locuturi cum tyranno de pluviis aut aestibus fatum pendebat amici 4, 88. *loquuti de virtute clunem agitant* 2, 20.

Lorarii 6, 480. n.

Lorica affixa tropaeis 10, 134. Achillis 11, 30.

Loripedem rectus derideat 2, 23. praetextatum 10, 38.

Loro arcano nuntia sacra ferens 2, 125. de paupere signum 5, 165. lora tenebat 1, 61. loris concidere 6, 414.

Lubricat orbem pytismate 11, 173.

Lucanus contentus fama iacent 7, 79.

Lucanos aut Tusca ergastula 8, 180.

Lucebis in illa taeda, qua stantes fumant 1, 155.

Lucerna Ventaina haec non credam digna? 1, 51. lucernae fumo foeda lupanaris 6, 131. siccæ ora lambentibus canibus 8, 35. lucernas iam poscente Caedicio 16, 45. totidem olfecisse dum modo non pereat 7, 225. ante lucernas pereundum erit 10, 339. lucernis geminis exurgit mensa 6, 305. matutinis operatur ianua festa 12, 92.

Luciferi ortu 8, 12. usque a Lucifero, donec lux occidat, audit 13, 153.

Lucilius ardens 1, 165.

Lucretia vetat optari faciem 10, 293.

Lucrinum ad saxum 4, 141.

Lucrum ex omnicroimine quae-
situm 13, 24. *lucris spes quo-*
cumque vocarit, veniet classis
14, 278. *odor est bonus ex re*
qualibet 14, 204. *lucro quae den-*
tur tempora 6, 571.

Luctantur paucae 2, 53.

Luctum et curam effugies 14,
157. *luctibus in multis domus*
10, 244. *Luctus publici indicia*
3, 212. 213. n.

Lucus Martis 1, 7.

Ludia propter quod dici susti-
nuit Hippia 6, 104. quae sumserit
hos habitus 6, 266.

Ludium Hippia comitata est ad
Pharon 6, 82. *ludii sic veniunt*
ad miscellanea 11, 20.

Ludit heres bullatus 14, 4. For-
tuna 3, 40. *ludebant lascivi ru-*
ris alumni 11, 98. *infantes qua-*
tuor in casa 14, 168. *ludit sub*
vertice horum montium 11, 160.
ludant ne turpia 8, 240. *luserit*
parvulus Aeneas tibi 5, 159.
ludere se credant ipsi tamen
15, 59. *luditur arca posita* 1, 90.
alea pernox 8, 10.

Ludus nisi quid erit haec ultra?
8, 199. *Fortunae* 3, 40. *per lu-*
dum nil ibi simulabitur 6, 324.
ludi tanto maiores humana ne-
gotia 14, 264. *ludis Celsi prae-*
toris non dubitant vendere sua
funera 8, 194. *ludos Paridemque*
reliquit 6, 87. *ut spectet, condu-*
cit Ogninia vestem Oct. 6, 352.
alios hodie dabunt nostra convivia
11, 177. *Ludi literarii prima luce*
aperti 7, 222. n. *in iis legeban-*
tur Maro et Flaccus 7, 226. n.
Ludi scenici Romanis gratissimi

14, 256 sq. et *Circenses* 3, 223
10, 81. 11, 55. 195 sq.

Lugdunensem rhetor dictum
ad aram 1, 44.

Luget Achillem Pelens 10,
256. *lugere Ithacum natantem*
10, 257. *lugentis amicum Pelidae*
noctem patitur 3, 279. *lugentis*
amici casum 15, 134. *lugendas*
matronis servus 8, 267.

Lumbum tenerum aditus pu-
mice 8, 46. *lumbos premit popu-*
lus magno agmine 3, 244. *inciat*
tibia 6, 314. *clientis exhausti do-*
nare iugeribus 9, 59. *lumbis de-*
bilis 10, 227.

Lumen breve candela 3, 288
tollite e medio 9, 105. *luminis*
mea sistro feriat Isis 13, 94.
caerula Germani 13, 164.

Luna quem solet deducere 3,
289. *sed videt* 8, 149. *lunae la-*
noranti succurrere 6, 443. *lunam*
appositam nigrae subtexit albae
7, 192. *ad lunam motae arundinis*
umbram trepidabis 10, 21. *luna*
teste moventur et in vices equitant
6, 311.

Lupa barbara quibus grata es
picta mitra 3, 66.

Lupanar calidum veteri cer-
tone intravit 6, 121. *lupanaris*
odorem fumo lucernae foeda ta-
lit ad pulvinar 6, 132. *cellae* 6,
128. *vela ante ostia oppanae* 8, 164.

Lepere agili palmas praebet
2, 142.

Lupinae s. lupini tunicam mili
malo 14, 153.

Lupus Tiberinus glacie adper-
tus maculis et ipse vernula ripa-
rum pinguis torrente cloaca et
6, 104 sq.

Luscum ducem 10, 158. lasca statua meditatatur praelia 7, 128. luscis invidet, postquam oculos perdidit 10, 128.

Lusore castello 9, 61.

Lustravit gladiator arenam fuga 2, 144. lustrabit utrimque spatium metarum 6, 582. lustraverit nisi se centum ovis 6, 518. lustrari cuperent, si qua darentur sulfura cum taedis etsi foret humida laurus 2, 157. lustrari aqua et ter mergi matutino Tiberi 6, 521 sq. debeat coronata agna 13, 63.

Luteo Vulcano 10, 132.

Luto pinguis crura 3, 247. recenti spargat iumenta 7, 180. perfusa porticus 14, 66. compositi nullos habuere parentes 6, 13. meliore quibus praecordia finxit Titan 14, 35.

Luto (flavo) intestino 6, 429.

Lutulenta turba 7, 13.

Lux donec occidat 13, 158. haec mihi dulciornatali die 12, 1. cui septima quaeque fuit ignava 14, 105. lucis et anni vices natura volvente 13, 88. luce ac nocte 15, 43. reversa 6, 312. clara flagellum sumet Lateranus 8, 151. prima 11, 184.

Luxuria armis saevior incubuit, victumque ulciscitur orbem 6, 293. quae in Rutilo est, in Ventidio laudabile nomen a censu trahit 11, 22. luxuria barbara non cedit turba Canopo 15, 45. fons vitiorum 6, 286 — 300. 11, 77 — 180. Luxuriae non praematuri cineres nec fumus acerbum, sed inorte magis metuenda senectus 11, 44. sordes quis feret istas? 1, 140. potentia praesens morbi

et mors 1, 142. luxuriam imperii veterem 4, 137.

Luxuriosa coena 1, 137. 158. 11, 77.

Luxu turpi saecula frugerunt divitiae 6, 299.

Lyeiscas titulum 6, 123.

Lycius aut Phryx 11, 147.

Lyde turgida non prodest illis condita pyxide 2, 141.

M.

Macelli introitum 11, 10. macello penitus proxima scrutante 5, 95. captatore 6, 40. macellis nullis ornata fercula 11, 64.

Macer pharetris Veneris 6, 138. macra imagine dignus 7, 29. macri boves 14, 146.

Machaeras nomen victumque ames 7, 9.

Macies aegri veteris 9, 16. maciem miserantibus hostibus ipsis 15, 107.

Maciare concedas 12, 115.

Maculam haesuram nidiis figentia rebus 14, 2. maculis adspersus glacie Tiberipus 5, 104. cognatis parcat similis fera 15, 160.

Maculonis s. *Maculonus* commodat aedes 7, 40. *V. L.*

Maculosas aedes 7, 40.

Maduerunt rostra sanguine 10, 121. madentis aceto nati sinciput comedam 13, 85. madenti Lamiarum caede 4, 154. madentia per crura meri torrens 6, 319.

Madida Capena 3, 11. siligo 6, 473. fuligine tactum supercilium 2, 93. madidum ver 9, 51. Tarentum 6, 297. madidi infantia nasi 10, 199. madido cirro

caesariem et cornua torquentem 15, 165. *madidas pennas siccant in carcere Auster* 5, 101. a tempestate cohortes 7, 164. *madidis cantat quae Sostratus alia* 10, 178. *de madidis victoria facilis* 15, 47.

Maecenas quis tibi nunc erit? 7, 94. de Maecenatē supino multum referens 1, 65. *Maecenatibus teneris aptam vestem* 12, 59.

Maedi Thraciae populus 7, 132. *V. L.*

Maenades Priapi ululant 6, 517.

Maotica glacies quos operit pisces 4, 42.

Maotide ara saevior 15, 115.

Maevia Tuscum figit aprum 1, 21.

Magicae chordae ubi resonant dimidiō Memnone 15, 5. *magicos cantus hic affert* 6, 610.

Magis ingenue 2, 16. *morte metuenda senectus* 11, 45.

Magister cymbae linique 4, 45. 12, 79. *libertatis* 2, 7. *condnendus* 2, 114. *magistri citharoedi cauda* 7, 212. *dictata donec peragat omnia* 5, 122. *magistrum trepidum in cavea magno fremitu leo tollet alumnus* 14, 246. *magistro a tonsore iam pectus* 6, 26. *meliozem praesto discipulum* 14, 212. *magistra vita didicere* 13, 22. *formica quidam expavere frigisque famiemque* 6, 361. *magistros miseros occidit crambe repetita* 7, 154. *equitum fumosos* 8, 8. *barbatus licet admoveas mille inde, hinc totidem* 14, 12.

Magnus Auruncae alumnus 1, 20. *Prometheus* 4, 133. *cliens*

10, 160. *civis* 6, 559. *magna libido tacendi* 2, 12. *concordias inter molles* 2, 47. *fastigia rerum* 3, 39. *domus Asturici* 3, 212. *corpora* 12, 116. *exempla* 10, 43. *sonant* 7, 108. *praecepta, quae sacris libellis dat sapientia* 15, 19. *ira deorum, sed lenta* 15, 100. *audacia superest malae causae* 13, 19. *calina* 14, 11. *poena* 6, 537. *vota* 10, 111. *magni amici delator* 1, 33. *gutturis exemplum* 2, 113. *palatii scurra* 4, 51. *sceleris nullus labor* 14, 224. *census amorem* 14, 227. *census misera est custodia* 14, 504. *magna amicae* 4, 20. *amicitiae* 4, 74. 5, 14. *mentis opus* 7, 66. *coenae gaudia* 15, 41. *coronae orbem* 10, 59. *magnum boven* 10, 65. *habitatore in testa* 1, 312. *magnum aliquid* 8, 255. *magno lecto* 2, 60. *amico* 5, 57. *magno Romae hospitium miserabile, magno coenula cet.* 3, 16. *Homero* 10, 246. *solvitur his fabula comoedi* 6, 73. *agmine* 3, 244. *in magno non quisquam erit* 11, 148. *cratere* 2, 87. *magna voce vendere* 4, 32. *ara* 8, 15. *magnum artificum* 11, 102. *magnum amicos* 6, 315. *magnis virtutibus* 6, 168. *solemnibus* 8, 252. *infantibus* 6, 9. *exsulibus* 15, 247. *fratribus* 14, 169. *auctoribus* 14, 32. *de magnis qui maiora loquuntur* 4, 17. *maior quando patuit avaritiae sinus?* 1, 88. *maior (s. maius) optandum quid confert purpura?* 1, 106. *usus edendi* 4, 159. *olim donandi gloria titulis et fascibus* 5, 111. *fiducia Chaldaeis* 6, 553. *quanto, qui peccat, habetur* 8, 141. *alteri*

aper 9, 133. quanto balaena delphinis 10, 14. tanto famae sitis est 10, 140. dementia 10, 233. *voluptas alterius sexus* 11, 166. vulnere doloris 13, 12. imago humana 13, 221. clade Saguntus 15, 114. concordia serpentum 15, 159. vicina seges 14, 142. maius quid dare numina possunt? 6, 568. maioris gemmae pondera 1, 29. abollae 3, 115. census facie 7, 137. apri dentibus 15, 162. maiorem infante mamillam in Merce 13, 163. maiore cachinno 3, 100. 11, 2. pretio 5, 56. murmure optat 10, 289. gemitu et tumultu planguntur nummi 13, 130. maiores horum 12, 109. inter ipsum Promethea ponas 8, 133. maiores s. maioris agros Apulia vendit 4, 27. glandis acervos 13, 57. tanto ludi humana negotia 14, 264. maiora monstra 2, 122. privatis foci 4, 66. cadavera 8, 253. humanis bonis 10, 137. discrimina 10, 311. sint patrimonium cet. 14, 117. maiorum omni censu caret 1, 60. umbris tenuem et sine pondere terram cet. 7, 207. pictos ostendere vultus 8, 3. ante effigies pone mores 8, 22. nil ibi (in equis) respectus 8, 64. praeter cineres atque ossa 8, 146. effigies habeant insignia vocis 8, 227. *primus, quisquis fuit ille taorum, aut pastor fuit, aut illud quod dicere nolo* 8, 274. le- ges rubrasperlege 14, 193. barba et capillis dignum 16, 32. maioribus medicis curentur dubii aegri 13, 124. *maximus* in vinclis ferri modus 3, 310. *maxima quaeque domus servis est plena superbis* 5, 66. muraena 5, 99. myr-

rhina 6, 155. haec sunt 8, 112. arca nostra toto foro 10, 24. reverentia debetur puero 14, 47.

Magus 3, 77.

Maiestas sanctissima divitiarum 1, 113. templorum praesentior 11, 111. dierum festorum collitur 3, 174.

Maior et Maiores, v. Magnus.

Malae paucae sine vulnere 15, 54.

Male coniectat 5, 163. vivitur coram Lepidis 8, 9. percussas 9, 30. defensus 10, 85.

Malignis numinibus 10, 111.

Malo pater tibi sit Thersites, dummodo cet. 8, 269. *malo Venusinam, quam te, Cornelia* 6, 167. *ridenda poemata, quam te, Philippica* 10, 121. tunicam mihi lupinae, quam cet. 14, 153. MAVIS huius praetextam sumere, an cet. 10, 99. malim fraterculus esse gigantum 4, 98.

Maltha facies fugit 9, 146. *V. L.*

Mali scabie frueris, quod in aggere rodit, qui tegitur parma et galea 5, 153. mala acmula Picenis et odoris recentis 11, 74 sq.

Malum acre stillantis ocelli 6, 109. mali ambitiosi consuetudo 7, 50. tanti causa 14, 290. mala maturae nequitiae nondum implevere medullas 14, 215. nulla aliena quis sibi credat? 15, 142. malorum mensura par sit rebus laetis 10, 98. quamvis levium particulam vix ferre potes 13, 13. malis quam continuis et quantis plena senectus longa 10, 191. tantis parva 14, 303.

Malus liber 3, 42. *nemo felix*

G g

4, 8. *mala exempla quodcumque committitur, ipsi displicet auctori* 13, 1. *malae mentis* 14, 226. *causae magna superest audacia* 13, 109. *mala robora sterilis ficus* 10, 145. *malorum natura mobilia ferme est et varia* cct. 13, 236 sq. *malos homines terra nunc educat atque pusillos* 15, 70. *peior non ideo gallina secatur* 12, 135. *orba tigride* 6, 270. *piores, qui talia verbis Herculis invadunt et de virtute locuti clunem agitant* 2, 19. *piores ut non supersint* 8, 184. *secula ferri temporibus* 13, 28. *quum facias* 14, 57. *possima pars mali servi lingua* 9, 120.

Malum (navis) ferro submitteret 12, 54.

Mamercorum alapas 8, 192.

Mamillae laeva in parte nil salit Arcadico iuveni 7, 159. *mamillam maiorem infante in Merce quis miratur?* 13, 163. *mamillis* triginta numquam visis clara scrofa 12, 74. *strictis mamillis loqui praesente marito cum ducibus* 6, 401. *nudis* 6, 491.

Mamillare 6, 401. n.

Mamma nuda tenet venabula Maevia 1, 23.

Mancipium nudum stans fornice 11, 171. *mancipiorum linguas contempnas* 9, 119.

Mancus tamquam 3, 48.

Mandat quae adulter 3, 46. *mandavi numquam ego haec* 14, 225. *mandet quid curia* 8, 91. *Fortunae minaci laqueum* 10, 53. *mandata cui det* 6, 354.

Mandrae stantis 3, 237.

Mane numquam videndus he-

res 6, 601. *Clytaemnestram aulus non vicus habebit* 6, 656.

Manet vos anguilla 5, 103. *tamen, illa iactura* 13, 177. *quis exitus te?* 11, 39. *in carcere* 6, 561. *eadem domus* 14, 310. *maneant quanta praemia bonos* 3, 92. *maneret quem mors sacra* 4, 95. *uxor tua virgo* 9, 72.

Manes esse aliquos et subterranea regna — nec pueri credunt cct. 2, 149 sq. *illorum ignoscere poterant dira passi* 15, 105.

Mango — a mangone petitus 11, 147.

Manicae et cristae 6, 256.

Manifesta canentem 2, 64. *phrenesis* 14, 136.

Manilia accusat, si rea res est 6, 243.

Manipuli omnes consensu magno efficiunt 16, 20. *manipulos solvet* 8, 153.

Manare quo modo iubet lacrymas 6, 275. *manantis salivam s. saliva labra* 6, 623. *fleta ora* 15, 136.

Mansuescere iussae ferac 11, 104.

Manubria cultellorum 11, 153.

Manus osses Mauri 5, 53. *caesa* 10, 120. *nuda saevit* 15, 54. *manum ferulae subduximus* 1, 15. *implet acre* 6, 546. *praebit rati* 6, 583. *mann benigna tribunal larga natura* 10, 302. *benigna Parcae hilares ducunt meliora pensa* 12, 65. *manua vellere Tusco vexatae duraeque* 6, 290. *ictare a facie paratus* 3, 106. *puerorum observare* 7, 241. *in manibus semper organa* 6, 381. *ma-*

nibus excelsi ministri sublata venit squilla 5, 83.

Mapalia Maurorum 14, 196. n.

Mappa rubra deterges vulnere 5, 27. *mappae* Megalesiacae spectacula 11, 191.

Marcellis generosior 2, 146.

Mare percussus puer 1, 54. misceat coelo 2, 25. constratum classibus et solidum suppositum rotis 10, 176. planum iacuit 12, 62. nostrum omne peractum est, et iam defecit 5, 94. toties mutandum 6, 94. in mare fluxit amnis 13, 69. deducendus corio bovis 13, 155. nemo hunc abiecit 15, 16. plenum magnis trabibus 14, 276. maris Aegaei rupem 13, 246. marique terraque acquirenda 14, 222. maria quando clausa 6, 154.

Margine libri plena 1, 4. coenae 4, 30. viridi clauderes undas herba 3, 19.

Marinos iuvenes vidisse 14, 283. marinis vitulis somnum eripere 3, 238.

Mariscas tumidae caeduntur 2, 13.

Maritali capistro iam porrigit ora 6, 43.

Maritus nauseat 6, 432. bonus optandusque 6, 211. malusingratusque 7, 169. Veneris 7, 25. mariti nudi spoliis gaudere 6, 232. stantes Collina turre 6, 291. miseri labra viscantur 6, 463. irati exigere poenas 10, 312. mentem vexare philtreis et solea pulsare nates 6, 611. fata subeuntem Alcestin 6, 652. octo sunt per aeternum quinquē 6, 229. marito mordetur gallina 3, 91. maritum poscit oves 6, 149. convulsit 8, 101.

marito iuxta recubante 11, 201. glandem ructante horridior 6, 10. teste quare optima Cesennia? 6, 136. maritos retinere partu 2, 138. ipse inclinare 9, 26.

Marius damnatus inani iudicio exsul ab octava bibit et fruitur Diis iratis 1, 49. discinxerit Afros 8, 120. Arpinas, Volscorum in monte solebat postulare mercedes — et Cimbro et summa pericula rerum excepit 8, 245 — 253. misera eius senectus 10, 276 — 282.

Marmore sub eodem recubans Chiron 3, 205. meliore attollit villas 14, 95. marmora convulsa clamant 1, 12. violant iugenum tophum 3, 20. qui donet 3, 215. loquuntur 9, 104. marmoribus Graecis longeque petitis 14, 90. rivi properant 6, 430.

Marmoreus colossus 8, 280. Iupiter vel aeneus mittere vocem debueras 13, 115. marmoreum Hermæ caput est 8, 55. marmorea villa 4, 112. marmoreis hortis 7, 80.

Maronis aetisoni carmina, dubiam facientia palmam Iliadi 11, 178. Maroni nigro haereret fuligo 7, 227. Maronem inde, atque alia parte in trutina suspendit Homerum 6, 436.

Marrus ac sarcula 3, 511. ac vomer 15, 167.

Mars ac Iupiter adeo senue-runt 6, 59. Ultor ex quo galeam quoque perdidit et res non potuit servare suas 14, 261. obiurgatur 2, 126 sq. Homericus quantum exclamat 13, 113. *Martie* ut curia Athenis, occulta teget 9, 101. ad aram obviat 10, 85.

G g. 2

lucus 1, 8. effigies in galea 11, 106. 107. Indus 1, 8. astro non erit felicior 10, 314. per fra-mearum iurat 13, 79. Marti nos commendet epistola Veneris 16, 5. ipsis Veneri Martique timendas leges 2, 31. Cf. *Martiae*.

Marsus, Hernicus Vestianusque genex 14, 180. ad Marsos subito translatus hoc turpe negabit 3, 169.

Mareya ceu victus, tristis occurris mihi 9, 2. causicidius 1, 128.

Martiae Calendae feminis erant, quae Saturnalia viris 9, 53. n.

Mas — maribus Pyrrha nudas ostendit puellas 1, 84. solis patet ara deae 2, 89.

Massa quem timet 1, 29.

Massae ardentis fuligine lip-pus 10, 150. massa gravi lassata ceciderunt brachia 6, 421.

Mater horrida (in luctu) 3, 212. ieiuna ad pullos volat 10, 232. auxia formam optat pueris. et puellis 10, 290. *ut mores tra-dat honestos atque alios, quam quos habet, expectas?* 6, 239. simia scalpit rugas 10, 195. matris nbera ducere 12, 8. de lento funere consulit 6, 566. Matris Deum chorus 6, 512. secreta palatia. 9, 23. matri conscia virgo fuit 14, 28. matrem longo non tempore visam suspirat 11, 152. flentem producere 7, 146. a matre adhuc rubentem 7, 196. cum matribus ipsis adsunt ova 11, 71.

Materiae per ingenium 1, 151. materiam causasque locorum prae-bet 3, 147. risus invenit 10, 47. sibi quaerit Ducis indulgentia 7, 21. materia ex hac calculus 11, 133. materia nostra constare non

putat servorum animas et corpora 14, 17.

Materno veneno 6, 631. ma-ternos moechos 14, 26.

Mathematicus nemo indem-natus genium habebit 6, 562. ma-thematicis nota genesis tua 10, 248. eorum ars 3, 43. 44. 6, 553—581, 248 sq.

Matho deficit 7, 129. et Cr-tius buccae 11, 34. Mathonis co-sidici. lectica nova venit pla-ippo 1, 32.

Matrona potens, quae rubeat. miscet viro 1, 69. dignissima Flo-rali tuba 6, 250. capitis pulchra 6, 49. Iaris 3, 110. quae iun-cta recumbit, non habeat de-cendi genus 6, 448. est in con-silio 6, 497. Matronae in luctu ornatum ponebant 3, 212. n. quae in casto erant Isidis s. Cereris abstinebant concubitu et strame-tis incubabant 6, 555. n. matro-nae dilectae adulter 10, 519. ma-tronarum impudicitia severis legi-bus poenisque coercita 2, 62. n. matronis stupri damnatis deponen-dae stola, iustita, vitta, et sumen-da toga meretricia 2, 70. n. la-gendus servus 8, 267.

Maturius solito ibat 11, 88.

Maturus bello 8, 169. vitulo-templis et arae 12, 7. matura in-guina 6, 369. progenies 14, 61. nequitia 14, 216.

Matutino amomo sudans 4, 108. Tiberi ter mergetur 6, 523. matutinis lucernis 12, 92.

Maura Pudicitiae veteris. quum praeterit aram, Tullia qui-dicat notae collactea Maurae 307. 308. longa quot viros ex-sorbeat uno die 10, 224.

Maarus non erat, nec Thrax, mediis sed natus Athenis 3, 79. Mauri nigri inanus ossea pocula dabit 5, 52. Mauro oceano percussa Africa 10, 148. Maura Gorgone 12, 4. Mauri celeres et Mauro obscurior Indus 11, 125. Mauri omnes atque Indi noverunt 6, 337. Maurorum epimenia bulbi 7, 120. attegias dirue 14, 196.

Medsae fraus 7, 170.

Medicamen habendum est, sorbere ante cibum quod debeat et pater et Rex 14, 254. medicamina Pontica 6, 661. tantum possunt 6, 595. medicaminibus tot sovetur 6, 472.

Medicatum inguen 12, 36.

Medicus, magnus, 3, 77. medico vidente caeduntur tumidae mariscae 2, 13. nil promittente relictum oculum 16, 12. medici, mediam pertundite venam 6, 46. medicis traduntur inguina 6, 370. tristibus erga filiolum 6, 389. maioribus curentur dubii aegri 13, 124.

Mediocris si erit 6, 582. bilis 13, 143. iactura 13, 7. *mediocribus adulterium turpe* 11, 175.

Meditatur praelia marmorea villa 4, 112. 7, 128. meditata murmura 6, 539.

Medius alveus 12, 30. medium unguem ostendebat Fortunae 10, 53. mediam medici pertundite venam 6, 46. per noctem 5, 54. Charybdim contemnant lina 5, 102. per urbem 11, 112. Minervam dabit 3, 219. medio quadrio 1, 63. in pulvere Circi 10, 37. pelago currunt brachia 12, 77. e medio tollite lumen 9, 106. acervo Fortunae ductus casus 13, 10.

medio Septembri servare 14, 129. crure tenus 6, 446. media de nocte 14, 190. media nocte 7, 222. 11, 112. Subura. 6, 106. 10, 156. inter pocula 8, 217. medias Neronis noctes 4, 138. mediis iam noctibus ostrea grandia mordet 6, 302. Athenis natus 3, 80. in naribus ingens gibbus 6, 108.

Medullas nondum implevere mala 14, 215. medullis vacuis exsucta ossa regum 8, 90.

Medullinae crissantis frictum s. fluctum 6, 322.

Medo prandente epota flumina 10, 177. Medi Thraciae 7, 132. Medos iuvenes 7, 132.

Megalesia longe a Plebeis 6, 69.

Megalesiacae mappae 11, 191.

Meiere eius ad effigiem non tantum fas est 1, 131.

Mel — plus aloes voluptas quam mellis habet 6, 181.

Melanippe 8, 229.

Meleagri flavi ferro dignus aper 5, 115.

Melior, v. *Bonus*.

Membrana croceae tabellae (cedrata, citrata, miniata) 7, 23. n.

Membra hispida atrocem promittunt animum 2, 11. tremantia cum voce 10, 198. valida et iuvenilia 11, 5. iam quiescunt 13, 218. aliena lacerabant fame, esse parati et sua 15, 102. membrorum omni damno maior demencia 10, 233.

Meminit, quid sapiat cet. 11, 81. memento cohibere dextram 5, 72. vitare illius occursum 6, 572. celare haec 9, 93.

Mensa dimidio resonant chorda magicæ 15, 5.

Memor nostri vale 3, 318. *memori* tractandum pectore 11, 28.

Memorable exemplum 2, 113.

Memoraret patriam rhombi et annos 4, 129. *memoranda* annalibus res 2, 102.

Memphitide terra sicca 15, 122.

Menalippes personam 8, 229.

Mendacia immensa spirant folles 7, 111.

Mendax aretalogus 15, 16. *Græcia* 10, 174.

Mendicat sylva eiectis Camoenis 3, 16. Pollio digito nudo 11, 43. in pontibus 5, 8. 14, 134. axes ad Aricinos 4, 117. in aurem arcanam Iudæa 6, 543. *mendicatus* panis 10, 277.

Menoecus quantum dilexit Thebas 14, 240.

Mens facti diri conscia quos habet attonitos 13, 194. frigida criminibus 1, 166. *sana sit in corpore sano* 10, 356. est eadem 5, 1. numinis quæ est 13, 203. *mentis* magnæ opus 7, 66. *humanae* vitium 14, 175. *malæ* causæ et origo pences te 14, 226. *mentem* quod præcipuis sudoribus urguet 15, 220. cum quâ Di nocte loquantur 6, 531. *mariti* vexare philtis 6, 611. in quorum mente pares sunt ira et fames 15, 150. *mentes* agitat furor 14, 284. *mentibus* illis ardor 6, 317.

Mensa exsurgit geminis lucernis 6, 505. una comedunt patrimonium 1, 138. nec remotior ulli 8, 178. *secunda* Rom. 5, 146 sq. *omnis* abstinēt animalibus 15, 12. *mensæ* nulli credite 6, 630. *tempore* 13, 211. *rare* sine Mentore

8, 104. *pes oburnus* 11, 123. *menam Sabellam* 3, 169. *ad mensam* quoties paratus venerit infans 5, 145. *mensas* Caesaris iniquas 4, ex arbore nostra 11, 117. *citreas* 1, 75. 137. *menais* positus ad templâ ac compita 15, 21. qui satis est panis 14, 182. *Mense* ad singulos majus appositæ, olim quadratæ, postea rotundæ 1, 157. *m.* olim sacra fuit 2, 110.

Mensis qui damnis, et tempus quæ lucro dentur 6, 571. *brunæ* 6, 153.

Mensura patinæ decrat pisci 4, 72. *census* quæ sufficiat 14, 316. *incognita* nervi 9, 34. *inguinis* 1, 41. *malorum* par rebus lictis 10, 98. *parva* partis 14, 93. *sui* noscenda 11, 35. *de mensura* is dicere 10, 101.

Mentio Græcorum coepit 3, 214. *damnorum* non fiet 6, 508. *non ulla* senoris 14, 183.

Mentiri nescio 3, 41. *mentia* titulum Lyciæ 6, 123.

Mentore sine rare mensæ 4, 104.

Mercator Iason 6, 153. *perditus* ac vilis sacci olentis 14, 269. *veneni* 13, 154.

Merces rara, quæ cognitione Tribuni non egeat 7, 228. *lustrissima* hæc 7, 175. *sanguinis* atque laboris 14, 164. *mercedem* populo pendere iussa est omnis arbor 3, 15. *solidam* officiorum capis 5, 13. *ponere* linguæ 7, 149. *solvere* 7, 157. *mercede* illa parat victum 14, 273. *pacta* reddere siluros 4, 33. *V. L.* *mercedis* poscere 8, 246.

Mercaris et hanc 14, 143.

Mercaris haberi sanctus 6, 24

merentur testamenta noctibus 1, 37. meruit quo criminis servus supplicium? 6, 219. praecipuum honorem 6, 532. quantum labor 7, 216. trabeam et diadema Quirini et fasces 8, 160. meruisse apium Graiae coronae 8, 226. merentem aera 16, 55.

Meretrix Augusta 6, 118.

Mergit quaedam honorum pagina 10, 57. te onus iacturae 13, 8. fideiulas iure eodem 14, 9. mergetur Tiberi 6, 523. toto aeno Cosmi 8, 86. mersa rate 14, 301. mersis in ventrem rebus 11, 40.

Merito contemnunt 2, 34. suspensus 3, 221. libido 10, 208. sic aliquis 15, 24.

Meritoria quae somnum admittunt? 3, 234.

Meritum quod pauperis 3, 127. post mirandum 12, 124. nullum est, quod est. 9, 82. nullis meritis visa minor est merces haec sanguinis 14, 165.

Meroe a calida petita portabit aquas, ut spargat in aedem Isidis 6, 528. in *Meroe* crasso quis miratur maiorem infante mamillam? 13, 163.

Meri veteris torrens 6, 319. mero fervens 3, 283. Falerno 6, 303. titubantibus 15, 48. spargendus vitulus 12, 8.

Mera Ciceronis de Salmonensi 6, 187. mero pede 6, 159.

Mers — mercis ablegandae Tiberim ultra 14, 201. merce defricta vendere siluros 4, 53. mercibus implet navem 14, 288.

Messalina meretrix Augusta 6, 118. nubit palam Silio 10, 330 — 345. Messalinae oculis exstinguendus rapitur (*Silina*) 10, 333.

libidines 6, 115 — 152. 10, 351 sq. mora auctore Narcisso festinata inscio Claudio et invito 14, 329 sq.

Messom veram 7, 112.

Messoribus parce 8, 117.

Metarum spatium utrimque lustrabit 6, 583. metis relictis et te contempto rapitur 14, 232.

Metallo a nullo posuit natura coeleri nomen 13, 50.

Metelli caeci 6, 265. antiqui aetate 15, 109. sanctitas 3, 139.

Metiris quante pretio, quod est. 9, 71. metitur se non ad illum modum 6, 358.

Metius s. Metius Carus delator 1, 36. n.

Metit barbam amati 3, 186.

Metretam incutit capiti 3, 216.

Metues, ne tu sis Creticus 8, 38. metuam tibi credere 5, 5. poenas 10, 312. metuens virgae 7, 210. flagelli 5, 154. ne crimen poena sequatur 13, 90. sabbata 14, 96. ius 14, 101. metui iubet adventum Septembris 6, 517. metuenda haud tibi mala 11, 75. magis morte senectus 11, 45.

Metus ubi nocte nulli 5, 198. quis aut pudor? 14, 178. metu, non moribus reddidit depositum 13, 204. maiore servantur parta 14, 303. alvus solvitur 14, 199.

Micipsarum canna quod oleum prora subvexit acuta 5, 89.

Micturiunt (ad templum) 6, 309. micturiente Fusco 16, 46.

Migale una 5, 141. *V. L.*

Migraret esuriens in atria Clio 7, 7. Esquilias a Saburra 11, 51. de nemore 15, 151. migra cum tota Carthagine 6, 171. migrasse

olim debuerant tennes Quirites 3, 163.

Miles bonus 8, 79. *rarus venit in coenacula* 10, 18. rudis tunc et Graias mirari nescius artes, frangebat pocula magnorum artificum cet. 11, 102 sq. ne extra vallum litiget 16, 16. tremulus posita tulit arma tiara 10, 267. militis clavus mihi haeret in digito 3, 248. de milite iustissima Centurionum cognitio 16, 18. milite Poeno nisi portas frangimus, actum est, inquit, nihil 10, 154. *militibus solis ius testandi vivo patre datur* 16, 51. praemia data 16, 60.

Miletos hinc et Rhodus fluxit ad istos colles 6, 296.

Militia et toga petuntur nocitura 10, 9. militiae honorem multis largitur 7, 88. praemia 16, 2 sqq. labore 16, 53.

Mille pericula 3, 8. taedia 16, 43. rates Graecorum 12, 122. militia tot transire 2, 151. turbae 15, 61. clavorum 16, 25. millibus tot emtus 5, 60. sex emit mullum 4, 15.

Millesima pagina surgit 7, 100.

Milo Crotoniates viribus confusus periiit admirandisque lacertis 10, 11.

Miloni si homicida displiceat 2, 26.

Milvos intra tua pascua lassos 9, 55.

Minus vita nostra 14, 262. *n. quis melior plorante gula?* 5, 157. nobilis citharoedo Principe 8, 198. mimum secretum sibi parat Fortuna 6, 608. agit ille, qualem curra Catulli 13, 110.

Minaci Fortunae 10, 52.

Minervae per hastam iurat 13, 82. Minervam trepidam ex aede flagranti servavit (Metellus) 3, 139. mediam dabit 3, 219. partem adhuc uno asse colit 10, 116. parcam, tenuem, rudem, pinguem, crassam 10, 116. *n.*

Minerval solvebatur. Quinquatribus 10, 115.

Mingit rectum amicus 3, 107.

Minime felix corruptor 4, 4.

Minimus, v. *Parvus*.

Minister calidae gelidaeque 4, 63. excelsus 5, 83. ministri atque vini una eademque patria est 14, 161. ministro a grandi ferienda cervix tauri 12, 14.

Minor, v. *Parvus*.

Minatur ipse hastile 7, 127. quid sidus triste 6, 569. nil color hic coeli 14, 294. minantur populo plaustra 3, 256.

Minturnarum paludes 10, 276.

Minutal hesternum 14, 129.

Minuti et infirmi animi 13, 189. minuto ture 9, 137. aere 6, 546. minutas facies et titulos argenti 14, 291.

Mirabilis non erit illic Stratoles 3, 98. mirabile Phrygius summen 12, 73.

Miratrix turba 4, 62.

Mire afficiunt 14, 24.

Mirmillonis in armis pugantem Gracchum 8, 200. mirmillonem exprimat infans 6, 81.

Miratur quis priscum illud acumen, Brute, tuum? 4, 102. *quis tumidum guttur in Alpi- bus?* 13, 162. mirabatur quoniam Athenae torrentem 10, 127. nonne portus cet. 12, 78. opes 14, 120. grandes alas 14, 195. vocem 3, 93.

miremur te, non tua 8, 68. mirari nescius Graias artes 11, 100. mirantis sese incolumem 12, 16. mirante populo 2, 67. mirandus clicus 10, 161. mirandum meritorium 11, 124. est, unde cet. 10, 32. *miranda potentia fati* 7, 200. nos referemus 15, 27.

Mira non est res 8, 198. miris gurgitibus 13, 70.

Miscellanea ludiorum 11, 20.

Miscet rubetam viro sitiente 1, 70. aconita propinquis 8, 220. coelum terris et mare coelo 2, 25. res humanas 10, 163. *misce* aliquid de nostris moribus 11, 322. miscere pauperibus nescit puer tot millibus emtus 5, 61. venena 14, 174. mistos Equitum cum sanguine Patres 6, 615.

Misellus vina expuit 13, 213.

Miser et frugi Apicius 4, 24. rampe iecur 7, 117. frange calamos 7, 274. minus erit servus 9, 45. rapitur 10, 332. Atlas 13, 48. exclamas 13, 112. trepidas 14, 64. *misera custodia magni census* 14, 304. *miserum est, aliorum incumbere famae* 8, 76. miseri mariti labri 6, 463. miseri heu illuc traducimur 2, 159. miserae rixae prooemia 3, 288. vitae 9, 127. magnaeque amicitiae pallor 4, 74. misero nil profuit 4, 99. panis frangendus gingiva 10, 200. miserum te dicere aude 13, 161. quid tam et tam solum 3, 6. caput implet 7, 161. miseram gentem funestat 8, 18. aurem inebriat vinosus 9, 113. miseros parentes semper habet 10, 296. magistros occidit grambe repetita 7, 154. miserrimus horum 11, 12.

Miserabilis simplicitas 2, 18. cucurrit 12, 67. miserabile hospitium magno Romae 3, 166. votum tecum feras 3, 276. et longum attendit Thymele 6, 65. votam 9, 147. collum et tenue 10, 269. exemplum cibi debet esse 15, 97. miserabilior hac facie non erat Crepereius 9, 6.

Miserere inopum sociorum 8, 89. iterum 12, 25.

Miserantibus artus 15, 101.

Mithridates quod composuit, eme 14, 252. Mithridatis, regis ter victi, medicamina Pontica 6, 661. misera senectus 10, 273.

Mite ingenium 4, 82. 13, 185. mitem animum praecipit 14, 15. mitior non praefectura domus aula Sicula 6, 486. mitius id sane, quod cet. 10, 183.

Mitra picta lupae barbarae quibus grata est 3, 66.

Mittit quae adulter 3, 45. ei succina grandia 9, 50. argentum (in mare) 12, 43. retia eius munere 2, 148. magnae amicae 4, 20. ad rhetora 10, 132. mullum Corsica 5, 92. vocem 13, 114. cyathum amico 5, 37. dentes porta Syenes 11, 127. mittitis quod Indi huc 6, 466. boves macros ad aristas huius 14, 147. boves inde domum 14, 148. mittas servum in Lucanos 8, 180. ut cetera 9, 70. tubera, o Libye 5, 119. mitte Ostia 8, 171. miui in Cyclada 6, 565. missus ad sidera alter aquis, alter flammis 11, 63. missum ad sua corpora morbum 13, 230. misso consilio 4, 144.

Moderantem frena theatri 10, 128.

Modesto sanguine 10, 500.

Modium et Albinam ne prior
collega salutet 3, 130.

Modica avara non multum for-
tior ventus 12, 66. res 13, 143.
coena 4, 30. modico consensus
9, 9. murmare 10, 289. modicis
amicis 5, 108. erroribus 14, 15.

Modium argenti dabit 3, 220.
modio iniquo servorum ventres
castigat 14, 126.

Moao victor populus 2, 73.
captas Orcadas 2, 150. Urbi po-
situs villicus 4, 77. querebar 5,
51. Romae municipalis eques 8,
237. mihi dicta gens 15, 98.

Modus maximus ferri in vin-
clis 3, 310. agri nunc nostro non
sufficit horto 11, 172. quis aut
pudor est properantis avari? 11,
178. modi oblita pagina 7, 100.
modo quocumque crescunt patri-
monia 14, 117. modum ad illum
non se metitur, quem paupertas
dedit posuitque 6, 359. *pone irae*
8, 88. modis canoris nequit elo-
quium vocale 7, 18. quibus ista
rogaris 9, 73.

Moechae zelotypae scrinia 6,
279. moecharum poena 1, 53. n.

Moechus notior 9, 25. ad moe-
chum venient lota cute 6, 464.
moechorum notissimus 6, 42. poe-
nae 10, 312 sq. moechis foliata
parentur 6, 465. moechos primos
viderunt secula argentea 6, 23.
sequitur 6, 100. maternos 14, 26.
quot amaverit Hippia 10, 228.
quosdam intrat mugilis 10, 317.

Moenia Copti 15, 28. famosa
Lagi 6, 83.

Moeveto, in perpetuo senescant
10, 245.

Moesetia volat, circine un
Circensibus anno 11, 55.

Moesta Cleopatra 2, 109. urbs
11, 197.

Moesarum de grege 9, 143.
Moesos pueros 7, 152. *V. L.*

Mola salsa hostiae imposita
12, 84.

Molam Nepotis versare 8, 67.

Molari diu presso stridet 5,
160. inter molares difficili re-
scente cibo 13, 212.

Molem aggeris 16, 26. mole
typha piger 12, 12. moles pontis
inclina per aequora 12, 75.

Molesta tunica punire 9, 255.

Mollis avarus 9, 38. Haemus
3, 99. molle Calenum 1, 69.
molli Bathyllo 6, 63. siligine 5,
70. molles columbae 3, 202.
cathedrae 6, 91. divitiae 6, 500.
focos 12, 85. in aure sententiae
1, 104. *inter molles magna con-*
cordia 2, 47. mollia fasa 1, 83.
oscula 6, 366. genitalia 6, 514.
mollior toto grege haedulus 11,
66. Enganeae agna 8, 10. ephedra
Zalates 2, 165. mollius haec di-
cas Haemo 6, 198. *mollissima*
corda humano generi dare et
Natura fatetur, quae lacrimas
dedit 15, 131.

Molosso regi parere solebant
elephanti 12, 108. Molossos gla-
dios passi 14, 162.

Monoo vos 6, 629. monent
quid legas 8, 91. nos melius
Zenonis praecepta 15, 107. moni
quem his 8, 39. monuit nos vos
audita nocte media 11, 114. mo-
neatis quid amici, audio 6, 316.
moneri voce deae 6, 530.

Moneta communi feriat tri-
viale carmen 7, 55. *Monetae*
Deae templum 11, 111.

Monilia collo pesuere 2, 85.

Monimenta Latinae 5, 55.

Monitis instantem 14, 210.

Monitu laevo 14, 128.

Mons subtrahitur 6, 649. mon-
tem adscendit 1, 82. mercatur,
qui densa canot oliva 14, 144.
eversum super agmina fudit 3,
258. per adversum cucurri 5, 77.
rumpit acetos 10, 153. monte de
Vaticano fragiles patellas 6, 344.
a demito referens ligonem 11, 89.
montes tot cui servas? 9, 54.
montibus de Albanis aut Setinis
aliquid bibet 5, 33. Rutulis igno-
tum carmen 6, 657. in Praene-
stinis 14, 88. in patriis cantabat
7, 211. montibus in Libya quan-
to sublimior sit Atlas 11, 25. in
illis diffusa vina 11, 159. mon-
tibus aurum exaequet 12, 129.

Monstro, quod ipse tibi dare
possis 10, 363. voluptatem egre-
giam 14, 156. monstrat pruden-
tia eius, posse cet. 10, 48. mon-
strant quae ipsi pueris 14, 3. hoc
pueris repentibus vetulae assae
14, 208. monstrare qualem ne-
queo vatem, et sentio tantum 7,
56. quorum nemo queat patriam
parentis 8, 45. vias non nisi ea-
dem sacra celesti 14, 103. mon-
strante gula cana 14, 10. mon-
stratur tibi femina 6, 60. *mon-
strata diu veteris trahit orbita
culpas* 14, 37. monstratos ictus
6, 261.

Monstrum hoc comparo hi-
gemini puero aut mirandis sub
aratro pisceibus inventis et fetae
mulae, sollicitus, tamquam lapi-

des effudit. imber ammenus
apium longa conederit uva cet.
13, 64 aqq. grande et conspicuum
nostro quoque tempore 4, 115.
detestabile 15, 121. hoc vicit fu-
neina Gracchi 2, 143. nulla vir-
tute redaratum a vitis 4, 2.
rhombi 4, 45. *quod ulterius,
quam mollis avarus?* 9, 38.
monstra Oceani 14, 283. maiora
scilicet putares, si mulier vitu-
lum, vel si bos ederet agnum
2, 122. 123. haec unde? 6, 286.
grandia suis audebant temporibus,
sed non propter numos 6, 645.
monstris summis debetur minor
admiraio 6, 647.

Montana uxor quum silvestrem
sterneret torum frondibus et cul-
mo 6, 15. montanum vulgus te
audiret cet. 2, 74. montani aspa-
ragi 11, 68.

Montanus 4, 131. Montani
venter 4, 107.

Monumenta, v. *Monimenta*.

Monychus quantas iaculetur
ornos 1, 11.

Mora si longior Urbem indul-
sit pueris 2, 167. nulla per ipsam,
quo minus 6, 333. per Neviam,
quin 10, 111. parvula dabitur
10, 340. morae impatiens 6, 238.
327. mille 16, 44.

Morbi inde caput 3, 236. mor-
bum vultu fatetur 2, 17. missum
ad sua corpora ab infesto credunt
numine 13, 230. morbo donare
9, 49. utroque pallet 2, 50. sic-
cis faucibus 13, 212. morborum
omne genus 10, 219. morbis care-
bis 14, 156.

Mordeat ante aliquis, quidquid
porrexerit mater 6, 632. mordere
cadaver 15, 87. sordes farris 5,

11. lauram 7, 19. virgas salicti 11, 67. ostrea 6, 302. mordente ioco facetus 9, 10. mordetur gallina marito 3, 91.

Moritur aeger plurimus vigilando 3, 232. stamine nondum abrupto 14, 249. moriari ut locuples, egenti vivere fato 14, 137. mortuus nisi togam nemo sumit in magna parte Italiae 3, 172. unus sufficeret multis 15, 79.

Moror quid te? 3, 183. morarum vota (filii) 14, 250. morantur pauci pudorem 11, 54. semper Corycia puppe 14, 267. moratam in terris pudicitiam 6, 1.

Mors tam saeva quem maneret 4, 95. *sola fatetur, quantula sint hominum corpuscula* 10, 172. mortis terrore carentem 10, 357. mortem distulit tot per saecula 10, 248. morte viri animam servare catellae 6, 654. dignus perit 8, 85. magis metuenda senectus 11, 45. *sicca pauci tyranni descendunt ad generum Cereris* 10, 113. piandum nefas 13, 54. *de morte hominis nulla cunctatio longa est* 6, 221. a morte digitis quatuor remotus 12, 58. mortes hinc subitae 1, 144.

Morsum non admittentia frusta 5, 69. morsu primo deprehendere 4, 142. tenebit zonam 14, 297. frangere porrum 15, 9.

Mortalis si nemo sciat 13, 76.

Mortaria sanant coccos 7, 170.

Mortifera res 9, 95. facundia 10, 10. dos 14, 221. mortifero Catullo 4, 113.

Mos ut est 6, 392. quibus est fulgere aurata lacerna 10, 212. moris erat servare 11, 83. more

sinistro 2, 87. hoc vivebant 13, 38. animae obtritum perit omne vulgi cadaver 3, 261. Numa caedit iuvenum 8, 156. Camilli servato 16, 15. mores praetextatos referunt 2, 170. teneros ceu pollice ducat 8, 257. *peregrinos intulit pecunia* 6, 29. sanctos tradiderit domus 10, 298. Urbis damnante Canopo 6, 84. honestos ut tradat mater atque alios, quam quos habet 6, 259. post ante effigies maiorum 8, 22. generis humapi nosse volenti sufficit una domus 13, 159. totos illic deterior habet femina 10, 323. ad damnatos matura recurrit 13, 239. eius erant, qualis facundia 4, 82. aequos modicis erroribus praecipit 14, 15. morum sub indice caderet 4, 12. quoque filius 14, 52. *Moram* corruptela adumbratur 13, 34 — 119. moribus nostris quod posteritas addat 1, 147. te opponunt tempora 2, 59. esto Drusus vel Cossus 8, 21. vel vita praestare dicta 11, 57. quibus instituas filium 14, 74. non moribus, sed metu reddidit 1, 204. de antiquis uxor 6, 45. de moribus ultima fiet quaestio 5, 110. de nostris misce aliquid 14, 523.

Moses quodcumque tradidit arcano volumine 14, 102.

Motus astrorum ignoro 3, 11.

Movet tridentem 8, 203. arma fricillo 14, 5. labra 13, 114. fora etreptu 2, 52. risum Urbicus 6, 71. litem 6, 243. proelia diversa 6, 257. caput 6, 558. castra et signa 6, 419. 8, 12. moverat pedem de limite 10, 29. fastidia captatori Cossio 10, 202. risum simplicitas 13, 35. bilem aut ri-

sum quibusdam 15, 17. movebunt
si nostra consilia 7, 171. movetur
auribus atque oculis concepta
urina 11, 168. moventur luna
teste et in vices equitant 6, 311.
moveri mundum nullo rectore
13, 87. motae arundinis umbram
10, 22. movendus nec recte pu-
teus 3, 226.

Mox deinde 3, 280. adspice
22, 60. et praecepta ponunt
14, 99.

Mucida frusta 5, 68. 14, 128.

Mucius dictis ignoscatur an non,
quid refert 1, 154. cum Coclite
hoc miraretur 8, 264.

Mucronem cultri 14, 217.

Mugilis intrat moschos 10, 317.

Mugire Agamemnona credit
Ajax 14, 286.

Mugitum Labyrinthi 1, 53.

Mulae mundaе 7, 181. fetas
comparo hoc monstrum 13, 66.

Mulier vindictae cupida 13,
191. semper potest flere 6, 273.
pauper luxariae indulget 6, 362.
superstitiosa 6, 511 sqq. *galeata*
quem praestare potest pudorem?

6, 202. nimis docta non ducenda
6, 460. causas agit 2, 51. exercet
gladiatoriam et pugnas theatrales
6, 247. 11, 12. Graecum affectat

sermone 6, 187. nobilis nubens
spadonibus 1, 21. dives non vult
parere 6, 592. quae pudica? 6,
63 sq. ebria in sacris Bonae Deae

9, 116. sterilis Lupercis palmas
praebet 2, 142. quando vult domi
formosa videri? 6, 465. saevissi-
ma tunc est, quum stimulus odio-
pudor admovet 10, 528. *mulieri-*
bis deprensa nihil est audacius:
iram atque animos a crimine
sumunt 6, 284. Cfs. *Matrona*.

Mulinò corde Vagelli 16, 23.

Mulio mihi innuit commota
virga 3, 317.

Mullus a. *Mulus* erit domini,
quem misit Corsica oct. 5, 92.
mullam ne cupias, quum sit tibi
gobio tantum in oculis 11, 37.
sex millibus emit 4, 15. mullo-
rum iubis cariturus 6, 40.

Multicia sumas a, 66. 6. hu-
mida 11, 186.

Multam diversa 10, 3. non
multum fortior 12, 66.

Multus labor Polycleti 8, 104.
multum caelati 12, 46. flamma-
rum 8, 286. multo aevior 13,
196. delatore plena litora 4, 47.
multa dare puellae 2, 59. virga
contingere Equitum magistros
8, 7. papyro 7, 201.

Mundae mulae 7, 181.

Mundi conditor oct. 15, 147.
qua parte 12, 48. et astrorum
peritus 6, 586. angusto limite ae-
stuat Alexander 10, 169. mundum
nullo rectore moveri 13, 87.

Munerarius 2, 118. n.

Municipes siluros 4, 35. Iovis
lagenas 14, 271.

Municipalis arena 3, 34. eques
8, 238.

Munimenta togae 9, 29.

Muniret castra dolabra 8, 248.
muniam a figulis urbem 10,
171.

Murus aristae 14, 183. munere
quem palpat 1, 35. eius retia
misit 2, 148. tanto abstulit prae-
cipuam ceram 4, 18. munera se-
creta calendis fœmineis tractas
9, 53. naturae 10, 358. nunc
adunt 3, 36. in maneribus tanta
fiducia 20, 306.

Munuscula nulla 6, 36.

Muraena (al. *murena*) datur Virroni, quae maxima venit gurgite de Siculo 5, 99.

Murmure quanto porrexit penam 5, 67. coeli primo exanimis 13, 224. modico formam optat pueris, maiore puellis anxia mater 10, 290. marmura meditata 6, 539. secreta vulgi 10, 89.

Murrhina, v. *Myrrhina*.

Muro tenui orbem patinae colligat 4, 132. muros intra 8, 240.

Mus conscius sibi testiculi inde fugit 6, 339. mures Opici rodebant carmina 3, 207.

Musae, puellae Pierides, narrate; prosit mihi vos dixisse puellas 4, 35. 36. Musarum et Apollinis aede relicta 7, 37. Aonidum fontibus bibendis aptus 7, 59.

Mustacea perdas 6, 202.

Mustum novum toties bibit 10, 250. musto victuro dolia linat 9, 58.

Mutinensis declamatoris Vagelli corde dignum 16, 23.

Mutare dominos 8, 65. tabulas 15, 50. mutari nescia 13, 240. mutandum toties esset mare 6, 91. mutatis medicaminibus 6, 471.

Muta animalia 8, 56. mutorum grege 15, 143.

Mutuus affectus 15, 149.

Mycale tua pariat 5, 141.

Mycenis ingulata 12, 127.

Mygale tua 5, 141. V. L.

Myronis signa 8, 102.

Myrrhina 6, 156. 7, 135.

N.

Nabataeo saltu 11, 126.

Nacvia figit aprum 1, 22.

Nacvelus civis 9, 1-150.

Natum Atlanta vocamus 8, 32.

Narcissi divitiae, indulsit Caesar cui Claudius omnia, cuius paruit imperiis umorem occidere iussus 14, 329 sq.

Nares philosae adnotet Laelius 14, 194. naribus in mediis ingens gibbus 6, 108.

Narrat quocumque in trivio, quicumque est. obvia 6, 412. pericula 12, 82. quod pudet 11, 202. attonito Alcino 15, 14. narrate, puellae Pierides 4, 35. narratur induluisse 2, 166.

Nascitur tibi ex me filiolus 9, 83. sub crasso aere 10, 50. nascenti cornu robera vixit 12, 9. natus Fonteio consule 13, 17. ad Euphratem 1, 104. medius Athenis 3, 80. ancilla 8, 25. in Herculeo lare 8, 14. natum propter convivia animal 1, 191. natam fortunatam me consule Romam 10, 122. nati quocumque in fornace 3, 156. robore rupto 6, 12. ovis infelicibus palli 13, 142. de pellice 6, 627. natae nostro tempore dextrae 15, 68. legiones dentibus anguis 14, 212. nata Circeis ostrea 4, 140. in hortis numina 25, 10. natus domi mensas 11, 117. natis intra pornoeria salibus 9, 11.

Nasae carceris inclusus 12, 123.

Nasus tuus tibi displicuit 6, 495. integer vix cuiquam 15, 55. nasi madidi infantia 10, 190. naso vigilantem stertere 1, 57. venit altera siccio 6, 148. et surculis carentem Galbam 8, 5. nasorum quatuor calicem 5, 47.

Natalis quoties redit 9, 51.

natali die dulcior haec lux 12,
1. natalibus Brutorum et Cassi
5, 37. aequat virtus palmam 6,
323. Catilinae atque Cethegi ni-
hil sublimius 8, 231.

Natalitium lardum 11, 84.

Nates solca pulsare 6, 612.

Natio tota comœda 3, 100.

Nativae nequitiae 14, 216.

Natat ubicumque, quidquid
conspicuum pulcrumque est ae-
quore toto, res fisci est 4, 55.
natavit Tiberinum virgo 8, 265.
nataret qualis testudo in Oceani
sinctu 11, 94. natantem lugere,
Ithacum 10, 257. natantes eodem
iure ficedulas 14, 8.

Natta quidquid reliquit 8, 95.
medicus 22, 123. *V. L.*

Natura opposuit Alpem nivem-
que 10, 152. *si negat, facit in-*
dignatio versum 1, 79. *nil ani-*
mis in corpora iuris indulget
2, 140. quid bestius talisset illo
cive? 10, 274. generosi gramina
12, 41. dedit portus 12, 79. ipsa
non invenit nomen sceleri 13, 30.
sic iubet 14, 31. *Natura num-*
quam aliud dicit, aliud Sapien-
tia 14, 321. *mollissima sorda*
generi humano dare se fatetur,
quae lacrimas dedit 15, 132.
paucia contenta 5, 6. 14, 321.
large tribuat benigna manu inge-
nium cet. 10, 301. *potentior omni-*
custode et cura 10, 303. *volvens*
vices et lucis et anni 13, 28.
haec una est omnibus 13, 166.
malorum mobilis et varia 13, 236.
recurrat ad mores damnatos, fixa
et mutari nescia 13, 239. natu-
rae patriaeque de veneno exiguum.
3, 123. inter munera ponat ex-
tremum vitae. *apertum* 10, 369.

imperio geminus, quum furus—
occurrit 15, 138.

Nati elixi sinciput comedere
13, 84. naturnum greges extulit.
Niobe 6, 17. natos plorantes im-
proba reliquit 6, 86.

Naufragium nullum conferri
posse velis ardentibus 12, 22.

Naufragus rogat aeternam merca-
rate et picta se tempestate tustur
14, 301.

Navigatio longinqua 14, 278 sq.

Navigio montem ascendit 1, 82.

Navem factura miserem praec-
sidia 12, 56. conscendere 6, 98.
mercibus implet 14, 288. nave
de illa petitas ceras, quae cet.
9, 149. nave una rediit 10, 185.
navibus altis 8, 106.

Naudum post omnia perdere
8, 97.

Nauseat maritus 6, 433.

Nautas securi gaudent vertice
raso narrare pericula 12, 82. in-
ter nautas prandet 6, 101. nau-
tis permixtum 8, 174. armatis
obstat casa candida 6, 154.

Navus Meleager 5, 115. *V. L.*

Ne pudeat 2, 42.

Nebula erroris remota 10, 4.

Nebulae parentis didicit 14, 9.

Necesse est parere 3, 290.

Necat ferro 10, 316. necari
nostro arbitrio 13, 176. necandos
in ventre homines 6, 596.

Nectare siccato tergens bra-
chia Vulcanus 13, 44.

Nectit eloquium vocale cano-
ris modis 7, 18. necte coronam
postibus 6, 51.

Nefanda incude 15, 165. fraus
13, 174. nefandi sacri 15, 116.

Nefas unde tantum pastoribus
Latius? 2, 127. violare porcum

et caepe 15, 9. iugulare 15, 12.
hōc grande et morte piandum
olim credebant, si iuvenis vetulo
non adsarrexerat et si barbato
cuicumque puer 15, 54. *summum*
crede nefas animam praeferre pu-
dori et propter vitam vivendi
perdere causas 8, 83. 84. quid
 fas atque nefas, tandem incipiunt
 sentire peractis criminibus 15,
 238. *ad nefas ducit purpura*
 14, 188.

Negligis campum 2, 132. me
 9, 92. neglectum clientem 5, 16.
 neglecta crura 9, 15.

Negat si natura, facit indigna-
gio verum 1, 79. quod turpe 3,
 168. quanta voce 13, 77. quis
 enim? 3, 208. negabit aliquis de
 ponte 14, 134. neget ne quis
 10, 87. negaverit quid ulla udis-
 inguinibus? 10, 321.

Negotia averte 11, 181. hu-
 mana tanto maiores ludi 14, 264.

Nemo fuit repente turpissimus
 2, 83. malus felix 8, 85. faber
 7, 123. mathematicus 6, 562.
nocens se iudice absolvitur 1, 5.
 mortalis si sciat 3, 76. *nemo sa-*
tis credit tantum delinquere,
quantum permittas: adeo indul-
gent sibi latius ipsi 14, 233.

Nemorosa iuga 3, 191.

Nempe videtur 3, 95. desisti
 8, 164. quod cet. 13, 166.

Nemus fontis 3, 13. vetustum
 15, 152. nemorum umbra 4, 6.

Nepotis molam versare 8, 67.

Nepotes tuos urtica tetigit,
 Gradive 2, 128.

Neptes Lepidi 6, 265.

Neptuni faciem radit 13, 152.

Neptūne pater Aegaei 13, 81.

Nequam vox 6, 197.

Nequeo laudare 3, 42. mon-
 strare 7, 56. nequeunt parere
 2, 138.

Nequiquam a. *Nequidquam*
 effudit retia 3, 205.

Nequitias nativae 14, 216.

Nero non rapuit loripodem
 cet. 10, 308. Domitius 8, 228.
 Neronis noctes medias 4, 157.
 libido, ineptiae et scelera 1, 62.
 8, 211 — 230. cinaedi satire 4,
 106. Troica, cantus, colossus 3,
 221 — 230. in assu tota cohors cla-
 sit hortos et obsedit aedem Lon-
 gini, Senecae et Lateranorum
 10, 15 sq. avunculus 6, 615.
 Neroni quis tam perditus ut da-
 bitet Senecam praeferre 8, 212.
 calvo, quum serviret Roma 4, 38.
 Neronem praestare securum valet
 haec aetas 8, 170. Nerone pro-
 pinquo plenum 3, 72. nullo co-
 gente vendunt sua funera 8, 193.

Nersia Dea 10, 74. *V. L.*

Nervus exiguus iacet 10, 205.
 nervi longi mensura 9, 54.

Nescio, quis 1, 130. 16, 50.
 paulam, nescio quid, superet
 11, 48. nescio mentiri 3, 42.
 si nescis 5, 159. nescit quis, pi-
 ctiores ab Iside pasci? 12, 28. quis
 endromidas Tyrias? 6, 247. ne-
 scit subsistere 14, 231. tot milli-
 bus centus pauperibus miscere
 puer 5, 60. nescierint excudere
 15, 168. nescire Latine 6, 183.
 vinum toto Decembri 7, 97.

Nescius mirari 11, 100. ma-
 tari 13, 240.

Nestoris hernia incendi posui
 6, 326. Nestora totum vivat 12,
 128. Cf. *Pylius*.

Neu credas 14, 202.

Ni pudet 3, 322. ni essem 9, 71.

Niceteria fert collo 3, 68.

Nidore culinae 5, 162.

Nido salutato crepitat Concor-
dia 1, 116. loquaci gaudebit 5,
143. nidos ciconia nutrit serpen-
te 14, 74. iam propria arbore fa-
cit vultur 14, 84.

Nigri Mauri manus 5, 53. ni-
grae salutae 7, 192. nigrum cri-
nem flavo abscondente galero 6,
120. nigro cycno simillima avis
6, 165. carcere 13, 245. pectine 6,
370. tibicine 15, 49. nigro Maroni
haeret fuligo 7, 227. nigra veste
senescunt 10, 245. fascia et color
coeli 14, 294. offa in facie 16, 11.
nigros efferre maritos 1, 72. ni-
gras in gurgite ranas 2, 150. *ni-
gra in candida vertunt* 3, 30.
brachia Vulcani 13, 45.

Nihil laudis agas 8, 75. si ho-
rum est 3, 112. illud totum per-
didit infelix 3, 209. usque adeo
nihil est, quod cet. 3, 84. nihil
est actum, nisi cet. 10, 155. no-
cuit 13, 227. si est 6, 331. *est,
quod credere de se non possit,
quum laudatur Diis aequa pote-
stas* 4, 70. novi ventre frugalius
5, 6. invita coniuge donabis 6,
212. ex nihilo quantus, homun-
cio, fieres 5, 134.

Nil erit ulterius 1, 147. horum
10, 71. salit Arcadico iuveni 7,
160. non permittit sibi 6, 457.
nisi Cecropides 8, 53. durius in
se habet paupertas 3, 152. pro-
mittente medico 16, 12. tale ex-
spectes 4, 122. misero profuit 4,
99. actum in montibus 6, 58. ibi
maiorum respectus 8, 64. faciet
mensura longi nervi 9, 34. plus
interrogo 10, 72. dubium 10, 82.
ergo optabunt homines 10, 345.

IVVENAL. VOL. I.

nil rhombus, nil dama sapit 11,
121. praeter nubes adorant 14,
97. minatur coeli color 14, 294.
cupit 14, 313.

Niliacae plebis pars 1, 26.

Nili divitis ostia 13, 27. aqua
sancta, efficax et Romam perlata
6, 528. *n.* incrementa eorumque
causae 15, 123. *n.* Nilo tepenti
admota Africa 10, 149. nolenti
surgere 15, 123. ad Nilum et
Pharon 6, 83.

Nimboso vere 4, 87.

Nimbo multo stillaret paenula
5, 79. post nimbos 7, 163. nimbis
tollentibus aequor 1, 81.

Nimirum summi ducia est 2,
104. *n.* belua constat leviori sum-
tu 7, 78. felix 10, 248.

Nimia impensa 12, 97. cura
10, 12. formido 15, 77. plebs 11,
194. nimio stamine 10, 252. ni-
mios honores et opes 10, 104. ge-
mitus 13, 11.

Niobe foecundior scrofa alba,
extulit greges natorum ipsumque
parentem, dum sibi nobilior La-
tonae gente videtur 6, 177.

Niphatem asse in populos 6,
409.

Nisae et Cirrhae domine,
7, 64.

Nisi si 6, 250.

Nitet ungula mulae 7, 181. ef-
figies 15, 4. nitent cuncta 12, 91.
simulacra 12, 88.

Nitidi praeconis 3, 157. et hi-
lares vocantur 11, 176. nitidis re-
bus 14, 2. ocellis 6, 8. columnia
14, 60.

Nitor habitus ultra vires 3,
180. nullus in tota cute 9, 13.

Nivem opposuit natura 10, 152.

Niveus panis 5, 70. nivei ca-

H h

durci 7, 221. niveam agnam 12, 3. niveos Quirites 10, 45.

Nobilis infans exprimit mirillonem 6, 81. equus 8, 60. nobilis minus haud mira res citharoedo Principe 8, 199. collega ornatur lauro secunda 8, 253. populus 15, 113. indocti causas 8, 49. esses 8, 41. nobile fulcrum 11, 95. Nobiles divitesque sibi licere putant, quae turpia sunt pauperibus 4, 13. 8, 181. 11, 174 sq. nobilium atria magna 7, 91. nobilior Latonae gente 6, 176.

Nobilitas sola atque unica virtus 8, 20. *parentum incipit contra te stare claramque facem praeferre pudendis* 8, 139. nobilitate comesa 1, 34. in a. cum nobilitate olim senectus par prodigio 4, 97.

Nocet quid forma casto? 10, 324. quid haec? 14, 153. nocuit hoc Lamiarum caede madenti 4, 164. nocens minus erit boletus 6, 620 nihil 1, 227. *nemo se iudice absolvitur* 13, 3. nocentem facit hunc sexum ira 6, 647. nocentes cunctos si punire curant Dii, quando ad me venient? 13, 101. aegri 13, 234. *nocitura toga, nocitura petuntur militia* 10, 8.

Nocturnus adulter 8, 144. cucullus 6, 118. nocturna arma 8, 253. amica 3, 12.

Nodosam vitem 8, 247.

Nodus et signum de paupere loro 5, 165. nodos iuris 8, 50. nodi capillorum 6, 502. n.

Nolo quod dicere 8, 275. *qui nolunt occidere quemquam, posse volumus* 10, 96. nolit lana pati hoc vinum 5, 24. nollet accusa-

tori dare partem cicutae 13, 187. *noluerim te censeri laude tuorum* 8, 75. noli vexare, quiescit 1, 126. nolenti surgere Nilo 13, 123. nolentem te quaerat 9, 113.

Nomen cuius dicere non audeo 1, 153. erit pardus, leo 8, 36. ad dubium grandi cum codice venit 7, 110. longe ut repetas longaeque revolvat cet. 8, 273. dedit scrofa 12, 72. scelerei huic non invenit ipsa natura et posuit a nullo metallo 13, 3. victimque Macherae ames 7, 9. laudabile sumit luxuria in Ventidio 11, 22. habentem Beneventani auctoris calicem 5, 46. nominis invisi poena 13, 248. tantum illi contulit toga 8, 241. alti quaedam 6, 385. nomine falso poscas 1, 98. praeclearo insignis 8, 31. nomina tria tamquam habeas 5, 127. alta si te delectant 8, 132. si quaeras 10, 219. plebeia fuerunt 8, 253. Scaurorum falso corpore laturos 6, 604. servorum non agnoscit 10, 234. Nomina propria saepe mutata a librariis in appellativa, et haec in illa 6, 295. *V. L.* 10, 326. *V. L.*

Nona aetas (mundi) agitur 13, 28.

Nortia Dea 10, 74. *V. L.*

Nosco — novi nihil vult frugalius 5, 6. novit omnia 3, 77. quid toto fiat in orbe, quid Seres agant cet. 6, 402 sq. non subducere frustum capreae 11, 143. norunt alii, quae mandat adulter 3, 46. noverunt omnes Indi atque Mauri 6, 337. noverat ille luxuriam imperii veterem 4, 136. noverit ut omnes auctores cet. 231. novisse panis tui colorem 3,

75. *nosse velint omnes* — *mercedem solvere nemo* 7, 157. *mores* 13, 159. *iura* 2, 52. *noscenda est mensura sui spectandaque rebus in summis minimisque* 11, 35.

Nostrum placabo Iovem 12, 89. *nostra* ex arbore *mensas* 11, 117. *nostri* Lares 9, 137. *ad nostros festino* 10, 273.

Notabilis cunctis 6, 374.

Notavi quantum ipse 15, 45. *notet* quae Censor 9, 142. *notemus* praemia nunc alia 16, 35.

Notum est, cur 2, 55. *Diis*, qualis futura sit uxor 10, 353. *nota* magis nulli domus, quam mihi lucus cet. 1, 7. *nota* arte 1, 123. *notae* Maurae quid dicat Tullia 6, 307. *per oppida buccae* 3, 35. *noti* poetae 7, 3. *notos* haedos desiderat 11, 153. *notior* Aufidio moechus 9, 25. *notissimus* moechorum 6, 42. *notissima* fossa inter cinaedos 2, 10. *vota* cunctis templis 10, 23.

Novalia tota abeant in ventres 14, 148.

Novercae secretae 6, 403. *Archemori* nomen 7, 234.

Novercali Lavino 12, 71.

Novius horret Porthmea tetrum 3, 265. *V. L.*

Novium 12, 111.

Novus Arpinas ignobilis 8, 237. *nova* canities 3, 26. *fata* 7, 189. *novum* mustum 10, 250. *nova* carne 11, 85. *novo* orbe 6, 11. *novissimus* exit annulus 11, 421. *novissima* yasa 6, 356.

Nox — *noctis* pericula 3, 208. *mediae* hora 7, 222. *noctem* patitur lugentis amicum Pelidae 3, 279. *per mediam* occurrere 5, 54.

nocte ac luce 15, 43. *dieque* 3, 105. 13, 198. *pro prima* quod. datur 6, 204. *media* 11, 112. *de media* excitat 12, 190. *minima* contentos Britannos 2, 161. *praeterita* 10, 295. *breve* asoporem si forte cura indulgit 13, 217. *nocui* non litigat pugio 6, 35. 605. *noctes* Neronis iam medias 4, 137. *notibus* mereri testamenta 1, 38.

Nubem ad sonoram Pygmaeus currit 13, 167. *nube* una densae coelum abscondere tenebrae 12, 19. *nubea* et fulgura occurrunt 14, 292. *super* nubes nulla convivium Coelicolarum 13, 42. *praeter* nubes nil adorant 14, 97.

Nubilis Iphigenia 12, 118.

Nubit amicus 2, 134. *nupsit* avaro locuples 6, 141. *saga* 6, 591. *nube* tu atque tace 2, 61. *nubere* cui Caesaris uxor destinat 10, 330. *vult* non nisi legitime 10, 338. *nubentibus* (viris) ingens tormentum haeret, quod nequeunt parere 2, 157. *nupta* nova iacuit gremio mariti 2, 120. *Scenatori* comitata est Hippia Lucium ad Pharon 6, 82. *nuptae* hoc spectant iuxta recubante marito 11, 201. *mores* improbi 6, 270. *ad nuptam* ferre, quae mittit adulter 3, 45.

Nudus agas 2, 71. *quis* tam? 5, 113. *venator* Albana arena 4, 100. *nuda* humero (alii *humeros*) nudaeque mamillis 6, 491. *manus* saevit 15, 34. *signa* 3, 216. *constitit* 6, 122. *mamma* tenere venabula 1, 23. *nudi* Cynici dolia 14, 308. *mariti* spoliis gaudere 6, 232. *nudam* effigiem Dei 11, 106. *nudum et frustra rogantem* nemo iuvabit cibo et tecto 3, 210.

H h 2

nudum vultum erigit 8, 205. te quamvis viderit Virro 9, 35. mancipium stans fornice 11, 170. nudo latere lecti 11, 96. digito mendicat 11, 34. remige 4, 49. talo quos treducit Gallia 7, 16. nudis calcibus premere anguem 1, 43.

Nugas has non capit humilis domus 11, 169. nugis his si dedisset tempora 4, 130.

Nullus parasitus erit 1, 139. non vicus habebit 6, 656. *Labor magni sceleris* 14, 224. nullum ergo meritum est 9, 82. nullo cogente Nerone 8, 193. nulla non arte petitus 10, 110. nulli vendimus suffragia 10, 77. nullos habuere tunc parentes 6, 13.

Numa ubi nocturnae constituebat amicae 3, 12. Numae symposium 6, 343. iusti ac religiosi 3, 138. Numae more caedit iuvencum 8, 156. mense 6, 153.

Numantinos ante 8, 11.

Numen propr. Dei voluntas eiusque indicium, monitum, oraculum 12, 73. *n.* aquae praestantius 3, 19. nullum habes, Fortuna, si sit prudentia 10, 365. 14, 315. exorabile experiar 12, 102. esse aliquod templis araeque quis putat? 13, 37. coeli adorant Iudaei 14, 97. numinis Idaei hospes 3, 108. mens quae esset 13, 202. violati aras 15, 219. numine ab infesto morbum credunt immissum 13, 231. numina ruris laudant hoc, quorum ope et auxilio gratae post munus aristae contingunt homini veteris fastidia quercus 14, 182. quid maius dare possunt? 6, 568. vicinorum edis uterque locus 15, 56.

nascuntur in hortis 15, 11. numinibus malignis vota exaudita 10, 111. paucis contenta olim sidera 13, 48. *ipsis expendere permittes, quid conveniat nobis* 10, 347.

Numerare praemia militiae 16, 1. triumphos in dote 6, 169. gemmas 5, 41. genus a Pico 8, 151. numera sestertia quinque omnibus in rebus, numerentur deinde labores 9, 41. numerantur pectine chordae 6, 382. numerata fila porri 14, 133.

Numerosa classis 7, 151. tabulata 10, 105.

Numerus illos defendit 2, 46. ingenis rerum 7, 102. bonorum vix est totidem, quot cet. 13, 14. maritorum sic crescit 6, 220. si numerum, si tres implevero 9, 90. de numero Lamiarum quaedam 6, 385. numeros omnes implet 6, 249. numeris / Thrasylli revocata 6, 576.

Numidarum columnis 7, 182.

Numidas ursos 4, 100.

Numitor infelix non habet, quod mittat amico 7, 74. et Cypito, piratae Cilicum 8, 93.

Numquamne reponam? 1, 1. *numquam his opibus cara est annona veneni* 9, 100. ego haec mandavi 14, 124.

Numquid nos agimus 2, 51. praestem 11, 56.

Nummus rectene scribatur *numus* 1, 48. *V. L.* numus tanquam redivivus pullulet exhausta arca 6, 364. *numi amor crescit, quantum ipsa pecunia crescit* 14, 139. ponendi ad vigilem Castora 14, 260. *planguntur mo-*

iore domus gemitu, quam funera 13, 131. *quantum quisque sua numorum servat in arca, tantum habet et fidei* 3, 143. numorum aras nullas ereximus 1, 114. acervus 8, 101. numos raptura Celae-
no 8, 130. partos gladio vel pyxide 13, 25. ducentos nunc nemo dederit Ciceroni 7, 140. quum dederit Servilia 10, 319. dummodo caetus teneam, quos abnego 13, 94. sumtos non reddere 16, 40. o numi, vobis huic praestat honorem 5, 136. non propter numos 6, 646. *numis salvis quid infamia?* 1, 48. quadringentis condire fictile 11, 19.

Nuntiet horas puer 10, 216.

Nuper venerat 1, 111.

Nuptiales tabulae 10, 336.

Nuptiae non fiebant sine auspicio 10, 336. nuptiarum die postes et ianuae coronabantur 6, 52. et nupturae flameo velabantur 10, 330.

Nursia s. *Nurtia* (al. *Nurscia*) si Tusco favisset Seiano 10, 74.

Nurus avarae corruptor 1, 77. nurum crede elatam 14, 220.

Nusquam minor iactura clientis 3, 125. pons? 5, 8.

Nutant alte plaustra 3, 256. urbes 6, 411. vulnere 15, 156. nuntantia sacra ferens 2, 125.

Nutricula causidicorum Africa 7, 148.

Nutrit serpente ciconia pullos 14, 73. nutritus in illa ripa 3, 117. bacca Sabina 3, 85. finitima in herba 12, 12.

Nutricis labores 6, 593. nutricem conducit Ogulnia 6, 354. Anchisae dicat 7, 234. nutricum lacte non alendi infantes 6, 9. n.

Nutu, non sermone dignatur aliquem superbus 3, 185.

Nux — nucem annosam deiecerat Eurys 11, 119. nuces minimas 5, 144.

Nympha, ut *virgo* et *puella*, quae in flore aetatis est, etsi iam nupta 9, 74. n.

Nysae Cirrhaeque dominis 7, 64.

O.

O proceres 2, 121. quantus ardor 6, 317. fortunatam natam me consule Romam 10, 122. vanissime 14, 211. qualis facies 10, 157. gloria 12, 159.

Ob redditum 12, 15.

Obducta fronte tristis 9, 2.

Obit magnus civis 9, 559.

Obiter leget aut scribet 3, 241. faciem linis et verberat 6, 481.

Oblectant animum 14, 265.

Obliquo ferro lanam deducere 7, 224. obliqua acu 2, 94. obliquas chordas 3, 64.

Oblivio rerum magna 6, 613. longa coitus 10, 204.

Oblita modi pagina 7, 100.

Obponunt te moribus tempora 2, 39. obposuit natura Alpemque nivesque 10, 152. obponere quod famae possis 9, 86. obposito gutto tegit inguina 11, 158. obpositis lancibus perituram arcessere summam 11, 18.

Obpressa secunda senectus Principis 10, 75.

Obrepat non intellecta senectus 9, 129.

Obruit patriam gloria 10, 142. obrutus premetur fluctu 14, 297. obruta iacet vetus Thebe 15, 6.

Obscoena pecunia 6, 298. obscoeno minori 6, 513. obscoenis

tristibus 2, 9. vocibus frustror
11, 172.

Obscure dentes 6, 145. ob-
scuris genis turpis 6, 131. obscu-
rior Mauro Indus 11, 125.

Obsequere imperio 10, 343.

Observe unguis 5, 41. sabbata
6, 159. manus oculosque 7, 241.
observandis diebus 6, 556.

Obses venerat 2, 166.

Obsidet aedēs cohors 10, 17.

Obsidionis egestas 15, 96.

Obstat tibi peccaturo filius
infans 11, 49.

Obsonia, v. *Opsonia*.

Obstat virtutibus res angusta
3, 154. casa candida nautis arma-
tis 6, 154. iam nunc (pater) et
vota moratur (filii) 14, 250. in-
tranti turba 4, 62. nobis pro-
perantibus unda prior 3, 243. ob-
stabit nec pudor 3, 60. labentibus
villicus 3, 194. obstet tibi pecca-
turo filius infans 14, 49. obstan-
te hac nihil vendes 6, 213. obstan-
tibus numquam animo pretiis
11, 15.

Obstricta cervice in ius tra-
here dominum 10, 88.

Obtritum cadaver 3, 260.

Obvius currit 8, 159. mi fuit
10, 83. cuicumque est 6, 412.

Occasio quantulumcumque suf-
ficat irae 13, 183. rapienda 15,
39.

Occidit Stoicus Baream 3, 116.
miseros crambe repetita magi-
stros 11, 154. occiderit quot ae-
gros Themison uno auctumno 10,
221. occidere Galbam 2, 104.
quemlibet populariter verso pol-
lice 3, 3. privignum iam fas est
6, 628. qui nolunt quemquam,
posse volunt 10, 96.

Occidat donec lux 13, 158.

Occultus ganeo 11, 58. oculi
facti conscia 6, 271. sati miran-
da potentia 7, 200. occultum
flagellum quatiēte animo tortore
13, 195. occulta spolia 8, 107. cri-
mina ad Patres produxit servus
8, 266. teges 9, 101. occultis vi-
ribus fons adiuvat 12, 42. aestuat
animus 3, 50.

Occurrit iam, qui marmora de-
net 3, 215. matrona potens 1, 69.
funus 15, 139. tristis 11, 2. vati-
bus 1, 18. occurrunt nubes et
fulgura 14, 292. pelago medio
brachia 12, 77. occurrent mul-
tae tibi Belides 6, 655. occurrent
cui noctu nolis 5, 54. hesternae
coenae 9, 44.

Occursum amici trepidabit 8,
152. occursum gravis 6, 418. oc-
cursus illius vitare memento 6,
572. ad omnes hominum mate-
riam risus invenit 10, 48.

Oceani monstra 14, 235. is
fluctu qualis testudo nataret 11,
94. oceani (alii oceano) ab liore
venientibus Gallia 11, 113. occa-
num glaciale 2, 2. oceano Mau-
ro 10, 148.

Ocelli angulus frictus pruri
6, 578. semper stillantia malum
6, 109. ocellos nitidos turbati
extinctos passer 6, 8.

Ocius illud extorquebis 6, 55.
exi 6, 148. huc afferite fustes 6,
416. posce 7, 24. Archigenes
quaere 14, 252.

Ocreas vendente puella, cre-
ris sinistri dimidium tegimen 6,
256 — 258.

Octavius quantum tituli Ther-
saliae campis abstulit gladio 8,
242.

Octava ab (hora) bibit 1, 49.

Octo mariti sunt 6, 229. servi tibi 7, 142.

Octogesima solstitia 4, 92.

Oculum medico nil promittente relictum 16, 12. oculo uno contenta 6, 54. oculi sunt minores 6, 145. oculorum sanguine plenos pugnos 15, 58. oculos tremantes attollens pingit 2, 95. intendunt sidera testes 8, 150. claudentem gallinam 12, 96. si flectas maiora ad crimina 13, 144. in fine tremantes 7, 241. ambos ille perdidit et lucis invidet 10, 228. vexare humore coactq 13, 133. oculis nude ille suffecerit humior, mirandum est 10, 32. atque auribus concepta urina movetur 11, 168. venientis amici atria displiceant 13, 65. opertis bilem substringit 6, 433. Messalinae, extinguendus (Silius) 10, 333.

Ocyus 7, 24. *V. L.*

Odit amicos coniugis 6, 510. Terpsichoren senectus 7, 35. et ardet 9, 96. damnatos 10, 73. uterque locus numina vicinorum 15, 37. tunc ignem 3, 214. Ille proceres 4, 73. illam septenis horis in diem 6, 183.

Odium immortale 15, 34. ieiunium 15, 51. odio stimulos pudor admovet 10, 329.

Odor lucri bonus est ex re qualibet 14, 204. odoris recentis mala 11, 74. odore solo parscaris 5, 150. Iupanaris 6, 132.

Oenophorum totum sitiena 6, 426. vendas 7, 11.

Oestro percussus, Bellona, tuo divinat, ut fanaticus 4, 123.

Osellae exiguae frustis 11, 144.

Offam nigram in facie tumidis livoribus 16, 11. offas patruo similes effunderet 2, 33. coctas siliginis 6, 472.

Offendere tot caligatos 16, 24. obsceno sensu 6, 124. *V. L.*

Offensae veteris reus 4, 105.

Officium mihi peragendum 2, 132. quod aut meritum hic pauperis? 3, 126. si vocat, turba cedente velletur dives 3, 239. vatis peragentibus Diis 11, 114. officil quae causa? nubit amicus 2, 134. officio labente 6, 203. officia civilia 7, 107. praecedentia agminis longi 10, 45. officiorum veterum mercedem solidam capis 5, 13.

Ogubia conducit 6, 352.

Ohe dixit Horatius 7, 62. *V. L.*

Olet pelvis Falernum s. Falerno 6, 431. laternam oleum 5, 87. olentis sacci 14, 269.

Olei plus petit hic labor 7, 99. oleo Venafrano ipse perfundit piscem; at vestrum olebit laternam Numidicum, quod tutos facit a serpentibus Afros 5, 86 sq.

Olfecisse lucernas 7, 225.

Olida praeseptia 8, 157. olido fornice 11, 170.

Olim debuerant migrasse 3, 163. dices 14, 225. prodigio par est cum nobilitate senectus 4, 96. contemserat famam 6, 90. quid moneatis veteres amici 6, 346. domestica febris 9, 17. dabat qui fasces 10, 79.

Oliva deusa canet mons 14, 145. olivae Pisaeae ramus 13, 99.

Ollae grandes fumabant pulvis 14, 171.

Oluscula ponebat focis 11, 79.

Olynti emtor 1, 47.

Ombos et Tentyra ardet immortale odium, 15, 35. *V. L.*

Omen ingens triumphi habes, 4, 125.

Omenta alba porci 13, 118.

Omnis arbor 3, 15. *pergula* 11, 136. 'omni damno membro-
rum maior dementia 10, 232. omni custode et cura potentior
natura 10, 303. arte libidinis 11, 172. Sabina intactior 6, 163. ab
omni quærit 10, 253. omnia
movit 3, 77. Romæ cum pretio
3, 183. nunc contra 9, 12. qui
dabat olim 10, 79. tunc, quibus
invidas 11, 110. hæc eadem
facere 11, 176. fiunt talia 12, 22.
omnibus in rebus numera quin-
que sestertia 9, 42.

Onerosa pallia 6, 236.

Onus iacturae 13, 8.

Opaci Tagi 3, 54.

Operæ est cognoscere 6, 474.
V. L. pretium grande faciat 11,
127. pretium grande est, ut pos-
sis 14, 281. pretium inde mihi
nullum 9, 28. operas s. operam
dedit pectine 6, 383.

Operit quos glacies 4, 42. ope-
ritur festa ianua lucernis 12, 92.
V. L. operto horto quum nemo
viveret 6, 18. *V. L.* opertis ocu-
lis bilem substringit 6, 433.

Operatur ianua festa lucernis
12, 92.

Opici mures 3, 207. *Opicae*
amicæ 6, 455.

Optimam animam 10, 281.

Opobalsama quæ tibi spirant
collo 2, 41.

Oportet habere 14, 207.

Oppia est sive Catulla 10, 322.

Oppida per cuncta 8, 129. tota
canem venerantur 15, 8.

*Opponere et Oppressa, v. Ob-
ponere et Oppressa.*

Ops — ope et auxilio 14, 183.
opem conferret nullam 12, 53.
opes ut crescant 10, 24. nimis
poscebat 10, 105. fregit 14, 9.
miratur 14, 120. opibus provo-
cet unus patricios 1, 24. in ma-
gnis 6, 88. magnis dormitur in
urbe 3, 235. consumtis 8, 185. his
numquam cara est annona veteri
9, 100.

*Opsonia admissa spectant Pa-
tres* 4, 64. rancidula 11, 154.

Optas hoc solum pallidus 10,
189. *optat populus duas tas-
tum res anxius, panem et Cir-
censes* 10, 80. ornari 6, 487. ni-
mios honores 10, 104. optat ma-
ter formam pueris cet. 10, 289.
eloquium ac famam Ciceronis 10,
115. optabunt ergo nil homines:
si consilium via, permittes expen-
dere numinibus cet. 10, 346 sq.
locupletem podagram pauperes
13, 96. optes ergo votumque fe-
ras miserabile cet. 3, 276. *op-
tantibus ipsis evertere domos Di*
10, 7. *optari faciem vetat Lu-
cretia* 10, 293. optata toties glo-
ria 10, 187. tonitrua 5, 117. op-
tandus maritus 6, 211. optandum
quid confert purpura maior (al-
maius) 1, 107. quid foret, igno-
rasse fateris Sciauum 10, 103. op-
tandas febres provida Campania
dederat Pompeio 10, 284.

Optimus, v. Bonus.

Opus magnæ mentis 7, 66. ope-
ra hæc Principis 8, 224. operum
lex 7, 132.

Opus non est abortivo 6, 563.
est censore, an haruspice nobis?
2, 121. est clamore 10, 215.

Oracula cessant Delphis 6, 555.

Orator uterque periit eloquio 10, 118. vehemens 11, 34. maximus 7, 193.

Orbis totus nunc habet *Athenas Graias et nostras* 15, 110. unus non sufficit *Pellaeo iuveni* 10, 168. diversis partibus 4, 148. orbem quum semianimum lacera- ret *Flavius ultimus* 4, 37. *Lacedaemonium* pytismate lubricat 11, 173. totum sibi poscit 14, 313. peregit iam salutatrix turba 5, 21. victum ulciscitur luxuria 6, 293. spatiosum colligat muro testa 4, 132. tantum coronae magnae 10, 40. in orbem vol- vit comas 6, 496. *orbe novo aliter vivebant coeloque recenti ho- mines* 6, 11. toto secunda facies 10, 63. *Assyrio* 2, 108. orbis la- tos sustinet ebur 11, 122. orbibus de tot pulcris et latis et tam anti- quis una comedunt patrimonium mensa 1, 157.

Orbita culpa 14, 37.

Orbus — orbi divitis testamen- tum 4, 19. 6, 548. 12, 99 sq. orba tigris peior 6, 270. orbis- rum lautissimus 3, 221. orbis dndum vigilantibus 3, 129.

Orcadas modo captas 2, 162.

Orchestra posita est 7, 47. orchestram similem videbis et populum 3, 178.

Ordo comitum longissimus 3, 284. ordinis in parte extrema se- dentes 7, 44. ordine pulcro re- rum distinguitur dies 1, 127. or- dinibus tot premit caput 6, 502. bis septem quam summam digna- tur lex *Othonis* 14, 324.

Orestes scriptus 1, 6. numquam cantavit in scena 8, 220. matrem

occidit Deis auctoribus et ut cae- dem patris ulcisceretur 8, 215 sq. sororis in manibus *Eumenidum* vultu terretur et igni 14, 285.

Orexis surgit hinc 11, 127. orexim ravidam 6, 428.

Organa in manibus 6, 380.

Orgia talia coluerunt *Baptae* secreta taeda 2, 91.

Origo malae mentis penes te 14, 226. originis huius gaudia longa feras 8, 46.

Ornamentum abaci 3, 204. or- namenta vetera deorum 3, 218.

Ornatum corporis 10, 321.

Ornate foci 12, 85. ornantur lauro collega, ianua et postes 8, 255. 6, 79. macellis nullis fercula 11, 64. fores 6, 227.

Ornos quantas iaculetur *Mo- nychus* 1, 11.

Oro, quid dicam 9, 67. oro, parumper attendas 10, 250. *oran- dum est, ut sit mens sana in cor- pore sano* 10, 356.

Orontes *Syrus* 3, 62.

Ortus luciferi 8, 12.

Oryx *Gactulus* 11, 140.

Os praebere 9, 5. *os* arti- ficis halitus 10, 238. ore porrigat trientem 3, 267. pleno target sacculus 14, 138. pleno volat 10, 232. uno conclamant 7, 167. in tuo semper illa sententia ver- setur 14, 205. ora stulta porrigat maritali capistro 6, 43. incerta manantia fletu 15, 137. super ora ingenti curret *Liburno* 3, 240. ora siccae *Incernae* 8, 35.

Os — ossa exsucta medullis 8, 90. hiantia ruptis genis 15, 58. corrosa 15, 80. praeter ossa maiorum 8, 146.

Osci, *Opesi*, *Opici* 3, 207. *n.*

Oscula quarum non metuat pater 6, 51. mollia 6, 307. iacere 5, 106. blanda iactare rhedae 4, 118. ad oscula consurgit erecta planta 6, 507.

Osiris corruptus popano 6, 541.

Osiri invento quod clamat populus 8, 29.

Osses manubria cultellorum 11, 134. manus Mauri 5, 53.

Ostendis si nullum tam detestabile factum 13, 127. ostendit maribus puellas Pyrrha 1, 84. tuum ventrem, Britannice 6, 124. nitidas columnas 14, 60. vacuam sellam 1, 124. perituro hosti effigiem Martis 11, 107. laeta Clitumni pascua sanguis 12, 13. Praetori excussos dentes 16, 10. non una cicatrix consutum vulnere crassum linum 3, 15. longum aurum nudis cervicibus 6, 589. pictos vultus 8, 2. medinam unguem Fortunae 10, 53. frons lecti caput aselli 11, 97. ostenditur tibi nullus quadrans 7, 9.

Ostia mitte 8, 171. Ponti 4, 43. Nili 13, 27. ad Ostia et Baias currant 11, 49. Ostiae portus 13, 75 sq.

Ostia iunge 9, 105.

Ostiarii 6, 227. *n.*

Ostiensis portus 12, 75 sq.

Ostrea Circea, Lucrina, Rutupina 4, 140. Gaurana 8, 85. grandia 6, 302. ad ostrea et Baias currunt 11, 49.

Otho occidit Galbam et necem sibi conscivit 2, 104. Othonis pathici gestamen speculum 2, 99. Othonis lex theatralis quam dignatur summam his septem ordinibus 3, 155. 14, 324. Othoni

vano, qui nos distinxit, sic libitum 3, 159. formidatus civis 6, 559.

Otia magna coeli 6, 394.

Ovili antiquo 6, 529.

Oves Canusinas 6, 150. conductas custodit in agro 1, 108.

Ovanti patriae 8, 28.

Ovo dimidio constrictus et constructus caminarus 5, 84. quam primum rupto gustaverat praedam progenies 14, 85. ova reddunt columbae 3, 202. grandia tortorae calentia foeno 11, 71. ovis infelicibus nos viles pulli nati 13, 142. centum se lustraverit 6, 514. Ovis et inchoata coena, et constructa coronataque fercula reliqua 5, 84. *n.*

P.

Paccius (Orphitus) 12, 99. Pacci Alcitheon 7, 12. *V. L.*

Pactam tibi 6, 200.

Pactolus arena rutila volvit aurum et Tagus 14, 299.

Pactum, conventum et sponsalia 6, 25.

Pacuvius Hister, hereditaria 2, 58. 12, 111 sq. 115 — 110.

Paeon, parce, Amphion clamat; sed Paeon contrahit arcum 6, 172 sq.

Paedaemate, *v. Pitimate*.

Paedagogi 10, 117. *n.*

Paene perit 6, 563. nuda cithedra 1, 65.

Paenula stillaret nimbo 5, 79.

Paganum contra citius possit falsum producere testem, quam contra fortunam armati 16, 53.

Pagina millesima surgit 7, 100. longa atque insignis honorum 10, 58.

Pago toto si me laudet vicinia 14, 54.

Palaemon 6, 452. 7, 215. 219.

Palam fient ista 2, 136.

Palatino cubili 6, 117.

Palatii spoliū affectare campo Bebriaci 2, 106. magni scurra 4, 31. palatia secreta Matris advectae 9, 23.

Palato in solo quibus vivendi causa 11, 10. torpente non eadem vini et cibi gaudia 10, 203.

Palfurio si credimus 4, 53.

Palla, scissa 10, 262.

Palladium ex incendio aedis Vestae servavit Metellus 3, 139.

Pallante plus 1, 109.

Pallet sic, ut undis pressit qui calcibus anguem 1, 45. aperta agna 6, 392. feneris auctor 11, 48. pallere tunc utile multis 7, 97. ad fulgura 15, 223. morbo utroque 2, 50. palleatis personae hiatum 3, 175.

Pallidulus Brutidius 10, 82.

Pallidus oculis 5, 87. Aiax surgis 7, 115. optas 10, 189. pallida labra 10, 229.

Palliatas fabulae 1, 3.

Palliolo nullo cultam 3, 95.

Pallia onerosa iactat 6, 236.

Pallor miseræ magnaeque amicitiae in facie sedebat 4, 75. pallorem ac maciem 15, 101.

Palma plurima fervet equo 8, 58. palmae umbrosae vicina Tentyra 15, 76. virides, scalarum gloria, ut tibi lasso figantur 7, 118. palmam aequat virtus natalibus 6, 323. dubiam facientia 11, 179.

Palma plana faciem contundere 13, 128. palmas praebere Luperco 2, 142.

Palmes stratus humi viduas considerat ulmos 8, 78.

Palpat eum munere 1, 35. palpetur quamvis tota nocte nervus 10, 206.

Palphurio et Armillato 4, 53.

Palpitet super illam 3, 134.

Paludatis ducibus 6, 400.

Pali vulnera, quem cavat adsiduis sudibus scutoque lacescit 6, 247. ad palum gemat uxor Asylli 6, 267.

Palus Pomptina 3, 307. paludes Minturnarum 10, 276.

Pancarpi 9, 128. n.

Pandit ubi Tabraca umbriferos saltus 10, 194. pande totos sinus 1, 150. panditur ultra gremium 14, 327.

Panis tener et niveus mollique siligine factus 5, 70. frangendus gingiva 10, 200. mendicatus 10, 277. caerulei frusta mucida 14, 128. panem vix fractum, solidae iam mucida frusta farinae 5, 68. Panem et Circenses optat populus 10, 81. lacte asinino madidum et pressum in faciem digitis extendere 2, 107. *quaeramus aratro* 14, 181. quanto murmure porrexit alius 5, 67. pane parato, intacto et stricto 5, 169. multo tumet facies 6, 462.

Panniculus bombycinus 6, 260.

Pannosus aedilis 10, 102.

Panni viridis eventum 11, 196. velantes inguina 14, 300. *panno in tenui rara facundia* 7, 145. pannis tuis circumspice praecocinem 8, 96.

Pansa quum eripiat, quidquid tibi Natta reliquit 8, 95.

Papas timidus 6, 633. *V. B.*

Papillis auratis 6, 122. papillae laeva in parte nil salit inveni 7, 150.

Pappas timidus praegustet pocula 6, 633.

Papyro multa damnosa crescit pagina 7, 101. Pharia s. patria succinctus Crispinus 4, 24.

Par ingenium materiae 1, 151. anseribus altilis 5, 114. crimen Agamemnonidae 8, 215. vellus dabitur pugnanti Gorgone Mauria 12, 4. adeo prima lanugo sacrae senectae 13, 59. clamor 15, 53. virtute atque fide 15, 113. rebus laetis mensura malorum 10, 98. prodigio senectus in nobilitate 4, 97. pares non sumus 5, 104. paribus libris aequantem sestertia 4, 16. elementis constare corpora 14, 17.

Parapside multa 3, 142.

Parasitus infans 5, 144. iam nullus erit 1, 139. parasiti pernoctantis cantus 14, 46. eius vestis 3, 67. parasiti ignominiose tractantur a divitibus 5, 1 sqq.

Paratu lauto coenare 14, 13.

Parcae hilares et staminis albi lanificae meliora pensa ducunt benigna manu 12, 65. Cf. ad 3, 27. 9, 135.

Parcius aere minuto implet manum 6, 546.

Parcit cognatis maculis similis fera 15, 159. parce, precor, Paean 6, 172. et messoribus istis 8, 117. parcere chartae 1, 18. lateri 6, 37. amanti 6, 208. impensae 5, 156. tunicis 14, 287. nec tibi misero 14, 246. parcendum teneris 14, 215.

Parcus homo 14, 112. parcam adhuc Minervam 10, 116.

Pardus, tigris, leo, nomen erit canibus 8, 36. sublimis magno biatu 11, 123.

Parentis sancti loco esse praecceptorem voluere maiores 7, 207. patriam monstrare nemo quae 8, 45. ante statuum triumphalem 8, 143. iura habes 9, 87. unde tibi frontem libertatemque 14, 56. parenti Terrae 8, 207. parentes miseros trepidosque habet filius egregii corporis 10, 293. nullos tunc habuere 6, 13. ipsos tentare 10, 307. ipsi plurima fama digna sinistra — monstrant pueris traduntque 4, 5. parentum ipsorum nobilitas stare contra te incipit claraque facem praeferre pudendis 8, 138.

Parere necesse est 3, 290. imperiis 14, 351. clienti indignum 5, 64. ni velis, pereundum erit 10, 339. Hannibali solebant elephanti 12, 107.

Pariat Mycale 5, 141. peperit languorem cibus 3, 233. illa quae peperit 6, 633. parere quod nequeunt, tormentum 2, 138. partem adhuc uno asse Minervam 10, 116. partos gladio vel pyritae nummos 13, 25. parta malis utiis servantur cura maiore 14, 53. quae sunt labore militiae 16, 52.

Paris cooperat aedificare canis 10, 264.

Paridi Agaven vendat 7, 87. Paridem ludosque reliquit 6, 87.

Pariter ferunt 3, 298. fugae 6, 20. repetitus clamor 6, 3 & summis minimisque 6, 519. ibi 6, 576. sinxerunt librarius, scriptores cet. 9, 109. uterogibboque tumentem 10, 309.

Parma tegitur 5, 154.

Paras conventum et pactum et sponsalia 6, 26. victum mercede 14, 273. ai quid turpe 14, 48. parant tabernae quinque quadringenta 1, 106. arma et flammis domibus templisque 8, 233. parat sibi secretum mimum Fortuna 6, 608. aconita pueris 6, 639. ire 8, 130. numerosa tabulata turris 10, 105. paret quis hanc eadem, refert 11, 21. mutare tabulas 11, 55. alta culmina villarum 14, 88. 140. quod vendere possit 14, 100. supplicia his 15, 129. para exempla haec felicibus 9, 155. paratur optima domus Sorae 3, 224. arcinae 6, 251. paretur testa 4, 131. paratus laudare 3, 106. pretio maiore 5, 56. parato pane 5, 169. flammecolo 10, 533. parata iugum ferre cervice 6, 20. esse 15, 102. vexare 13, 108. servire 12, 106. douare 9, 4. praestare usuram 9, 7. dictare locos Celso 6, 245. foliata moechis 6, 465. parati digredimur 16, 46. paratis in statione sua lacrimis 6, 273. nondum iurare Graecis 6, 16. paranda Iodice 7, 66. non una simia eius supplicio 8, 213.

Paropside quam multa magnaque coeuat 5, 142.

Parrhasii tabulis 8, 102.

Parricidarum poena 8, 213. 214. 13, 155. 156.

Pars Niliacae plebis 1, 26. magna Italiae, 171. altera audet 15, 73. exigua coenae 4, 29. haec Aegypti 15, 3. tegetis dimidia brevior 5, 8. ultima vulgi 8, 44. dira 12, 26. optima sensus nostri 15, 135. pessima mali servi lingua 9, 120. maxima rerum utilium 12, 52. partis relictæ non

parva mensura erat 14, 93. alterius (sensus) damnum 10, 209. partem aliquam belli ferentes (elephantum) 12, 110. ullam vitae non attigit 14, 106. cicutæ 13, 186. parte in diversa 13, 136. in extrema sedentes 7, 43. lacerti 14, 131. magna sui urbe tenui tibicine fulta 3, 194. alia 7, 114. 182. in laeva mamillae nil salit 7, 159. qua parte theatri sedeat 10, 213. in parte sacri Senatus esse 11, 29. parte anni servatas uvæ 11, 72. in parte praedarum reperta pocula 11, 101. qua mundi 12, 48. de summa coeli raptum ignem 15, 85. partes inde cadant. ex foedere pragmaticorum 7, 123. ad partes est mihi saepe vocandus 4, 2. partibus illis, quas sinus abscondit 9, 32. diversis orbis 4, 148.

Parthenio factas lances 12, 44.

Partho regi 6, 407.

Participem secreti 3, 52.

Particulam minimam exiguaque malorum 13, 14. in particulas et frusta sectum 15, 79.

Partitur numquam amicum, solus habet 3, 121.

Partus discrimen subeunt 6, 592. equae tanti 6, 626. partum uxoris petimus 10, 352. partu retinere maritos 2, 138.

Parum est produxisse 15, 166.

Parumper obstitit 4, 62. attendas 10, 250.

Parvulus cantharus 3, 204. Aeneas luserit aula 5, 138. parvula dormisset 6, 89. vela 15, 127.

Parvus grex 8, 109. parva sportula 1, 9. quaedam, sed non toleranda maritis 6, 184. tecta 6, 288. Scriphus 6, 561. 10, 170.

in cella carmina sublimia facies 7, 28. simulacra 12, 87. mensura relictæ partis 14, 93. parvi lateris spatium 6, 504. Laræ 9, 137. parvo horto 11, 78. fritillo 14, 5. parvos heredes 12, 94. parvas domos 6, 2. parvis lectis 11, 96. in armis Pygmaeus bel-lator currit 13, 168. in hortis Epi-curi 14, 319. *minor* res hodie est 3, 23. nusquam est iactura clientis 3, 125. censu gener 3, 160. lectus Codri Procula 5, 203. rhombus 4, 41. post est 6, 504. admiratio 6, 646. non Kubrenus antiquo cithurno 7, 72. illo ho-spes 11, 61. exstat sacrilegus 13, 150. fides patriæ moritis 14, 165. igne rogi infans 15, 140. minoris res nulla constabit patri, quam filius 7, 187. emi fortasse potuit piscator quam piscis 4, 25. mi-nori obsceno 6, 515. pondere Atlanta urgebant 13, 48. minorem Vestam 4, 61. humeros Corvinum 8, 4. navem factura 12, 56. mi-nores Senonum 8, 234. eadem capient facientque 1, 148. oculi fiant 6, 145. ætate atque arte cen-sabunt 6, 499. minora vasa fran-gere 10, 101. minoribus Pauli s. Paulis 2, 146. praecepta hæc ve-teres 14, 189. *minimus* sanguis in corpore iam gelido 10, 217. 13, 179. minima nocte contentos Bri-tannos 2, 161. est iactura famæ apud molles cathedras 6, 91. mi-nimum dormitur in lecto 6, 269. libidine peccant 6, 135. haud il-lud erit horum 16, 8. minimam malorum particulam 13, 13. mi-nimo a poeta et summo eadem exspectes 1, 14. discrimine non refert 5, 123. minimas nuces 5, 124. aordes ediscere 14, 124.

minimis pariter summisque crimi-libido 6, 349. in rebus summi-sque spectanda est mensura 11, 36.

Pascit quot servos 3, 141. pa-scunt pulpita vatem 7, 90. pa-scentis se vulturis 11, 80. pascat venter inguine 9, 136. pascat odore solo 5, 150. pasci pictura ab Iside quis nescit? 1, 20. agro Turci 12, 105. pascendum multa carne leonem 7, 76. pascendi ambo pueri 9, 67.

Pascua intra tua lassos milites 9, 55. laeta Clitumnæ 11, 15.

Passer (salax) dic, caitot præ-dia servas? 9, 51. extinctus tra-bavit ocellos Cynthiæ 6, 8.

Passum pingue antique de litore Cretæ 14, 271.

Pastor fuit primus maiorum tuorum, aut illud, quod dicere nolo 8, 275. pastoris duritiam 11, 151. pastores poscit maritum 6, 150. pastoribus Latini unde nefas tantum? 2, 127.

Patagium 1, 106. n.

Patella exigua feralis coena ponitur 5, 8. patellæ sunt ei facie Sciani 10, 61. patellas la-vat 3, 261. fragiles de monte Vaticano 6, 341.

Patet unica semita tranquillæ vitæ per virtutem 10, 364. patet fenestras nocte 3, 275. 6, 51. hæc deprensa 6, 640. valvæ fa-cili cardine 4, 63. patuit quando maior avaritiæ sinus? 1, 88. pe-tens hinc atque inde cathedra 1, 65. ara Bonæ Deæ solis ma-ribus 2, 89. calceus rupta pelle 3, 150.

Pater Urbis 2, 126. non timent oscula earum 6, 51. fiat de uxore

citharoedus 6, 77. Iane, respondes his 6, 394. Aethiopsis fortasse esses 6, 600. ut toties illum audiat 7, 166. ipsius coetus 7, 239. armenti 8, 109. *malo tibi sit Thersites, dum modo tu sis Aecidae similis Vulcaniaque arma capessas, Quam te Thersitae similem producat Achilles* 8, 269. quem misit ab incude ad rhetora 10, 130. qua carne abstinuit 14, 99. Aegaei Neptune 13, 81. inquit, comedam sinciput nati 15, 84. in causa 14, 105. qui avaros felices credit, invenies hortatur 14, 119. et rex sorbere medicamen debet 14, 255. tenet omne regimen census 16, 54. iam es, suspende foribus coronas cet. 9, 84 sq. clainosus invenem excitat 14, 191. quævis iam tremulus captat Coranum 16, 5. patris suus promittere 3, 43. in gremium fundat simul tres pueros 5, 112. caesi ultor Agamemnonides 8, 217. patri non querens, Gradive 2, 171. *res nulla minoris constabit, quam filius* 7, 188. patrem patriae Roma Cicerquem libera dixit 8, 244. sabbata metuentem 4, 96. patre vivo solis militibus datur ius testandi 16, 52. pro patre nulla umquam cadet coturnix 12, 98. patres exclusi spectant admissa opsonia 4, 61. patrum vestigia fugienda reliquos ducunt 14, 36. Patres mixtos cum sanguine Equitum 6, 625. ad Patres occulta crimina produxit servus 8, 266.

Paterni argenti 6, 355. paterno rurè viventis 6, 55. aere ac rebus mersis in ventrem 11, 39. paterna

in pluma dormisset 6, 88. pater-nis Laribus 12, 89.

Pathicus (al. *Paticus*) amicus 9, 130. Otho 2, 99.

Patinae debetur Prometheus 4, 133. mensura 4, 72.

Patior — pateris rem modicam 13, 143. quae, non rara videmus 13, 9. patitur quem dormire 1, 77. noctem lugentis amicum Pelidae 3, 279. *has poenas peccandi sola voluntas* 13, 208. non patitur Tyrrhenum crescere piscem 5, 96. *patimur nunc longae pacis mala* 6, 292. patietur unicum nigri carceris 23, 245. patere inde aliquid decrescere 7, 220. pati si illa potes, quae nec Sarmenus tulisset 5, 3. quod vinum nolit succida lana 5, 25. non timebis dura flagra 5, 173. lateris dolorem 13, 230. patiens quis tam iniquae urbis 1, 31. pelagi et cassidis atque ligonis 7, 35. passurus gestis sequenda pericula rebus 14, 34. passi horrenda nuper 12, 15. hoc nunquam in Aeolio carcere 10, 181. Punica praelia vel Pyrrhum 14, 161. dira atque immania 15, 104.

Patria vini atque ministri una atque eadem est 11, 161. vervecum 10, 50. patriae et naturae veneno 3, 123. nil indulgit 6, 86. idoneus 14, 71. ovanti 3, 28. hoc praetulit et pueris 6, 111. *quod civem populoque dedisti, gratum est, si facis, ut patriae sit idoneus, utilis agrorum, utilis et bellorum et pacis rebus agendis* 14, 70. amor quantus erat Deciorum in pectore 14, 239. patrem Roma Ciceronem libera dixit 8, 244. *ingratae fides curta*

14, 166. patriam rhombi 4, 129.
5, 34. parentis nemo queat mon-
strare 8, 48. *obruit olim gloria*
paucorum 10, 142. *fugientibus*
solus ille dolor est, caruisse
anno Circensibus uno 11, 52.
et castra petente viro 6, 575. no-
vercae Archemori 7, 234. patria
cedamus 3, 29.

Patricias gentis optimus et
formosissimus (Silius) 10, 332.
patriciorum triscurria 8, 190. *pa-*
tricias artes 4, 102. *patricios om-*
nes opibus provocat 1, 24. *Pa-*
tricius, non patritius scribendum,
ut et ficticius, latericius, novi-
cius, aedilicius cet. 3, 265. *V. L.*

Patrimonia una mensa come-
dunt 1, 158. *centum causidico-*
rum hinc pone 7, 115. *condupli-*
care per fraudes 14, 229. *cuncta*
exsuperans census 10, 13. *quidam*
non propter vitam faciunt, sed
vitio caeci propter patrimonia
vivunt 12, 60. *crescunt his fa-*
bris 14, 116.

Patria papyro succinctus 4, 24.
patriis montibus 7, 211.

Patrantes in fine oculos 7,
241.

Patrocinii honorarium 7, 122. *n.*

Patroni reges ac domini appel-
lantur a clientibus 1, 136. *n.*

Patruo similes offas 2, 33.
patruos efferat 6, 567. *patruis*
tribus aconita dedit 1, 158.

Patulae arcae 13, 74. *pelves*
3, 277. *patulo libo* 16, 59.

Pauci dignoscere possunt vera
bona 10, 2. *pauca ipse velim* 5,
107. *paucorum gloria patriam ob-*
ruit 10, 143. *dierum vita* 10, 34.
paucis assibus emtos 11, 145. *nu-*
minibus contenta sidera 13, 47.

paucissima farra 14, 155. *Cl. Ce-*
reris et Tyranni.

Pavent hoc sermone 6, 189.
Ibim 15, 3. *adulteri* 6, 238.

Pavidus tegit inguina 11, 158.
pavidum dominum 10, 87. *turbat*
imago sua 13, 222. *tironem* 16, 3.
pectus 6, 95.

Pavimentum verre 14, 60.

Paulatim caluerunt 1, 83. *re-*
cessit 6, 19. *exiit vitia* 13, 188.

Paulo ante 6, 228. 9, 114.

Paulum nescio quid 11, 147.

Paulus vel Cossus vel Drusus
moribus esto 8, 21. *conducta age-*
bat sardoniche 7, 143. *Pauli a*
Paulis minoribus 2, 146.

Pavonem crudum portas in
balnea 1, 143. *Iunonis avem ut*
pueri laudant 7, 32.

Pavore solvitur venter 14, 199.
laeto 6, 238.

Pauper creditur contemnere
fulmina atque Deos 3, 14. *mate-*
riam praebet causasque iocorum
omnibus, si foeda et scissa laerna
cet. 3, 147 sq. 5, 157. *haud fa-*
cile emergit 3, 164. *plurima non*
audet dicere 5, 131. *amicis, di-*
ves tibi 5, 113. *quis scribitur*
heres? 3, 161. *Aelia hunc diligit*
6, 72. *quando ego ero, haec suf-*
ficiunt 9, 147. *Apicius* 11, 3.
Ladas locupletem optare poda-
gram non dubitet 13, 96. *pau-*
peris quod officium hic aut meri-
tum 3, 127. *beati exempla* 14,
121. *libertas haec est, pulsata,*
rogat et pugnis concisus adorat,
ut liceat paucis cum dentibus inde
reverti 3, 299. *paupere de loro a-*
gnum 5, 165. *pauperibus tot milli-*
bis nescit emtus miscere puer 3, 61.
nulla bibuntur aconita 10, 25.

Paupertas infelix nil habet durius in se, quam quod ridiculos homines facit 3, 152. *ex qua Romana periit, nullum crimen abest facinusque libidinis* cet. 6, 295. *sana non potest cantare sub antro Pierio* 7, 61. *paupertatis nulla pudorem habet* 6, 358. *paupertatem levet adtollatque propinqui* 14, 236. *paupertate ambitiosa omnes vivimus* 3, 183. *Paupertas mater virtutum* 6, 286 sq.

Pax atque Fides colitur 1, 115. *pacis longae mala patimur* 6, 292. *pacis et bellorum rebus agendis* 14, 72. *sanum scelerare moechus solebas* 9, 23. *pacem cum tigride agit tigris* 15, 163. *pace plebis si licet dicere* 11, 193. *de pace triumphos* 8, 107.

Peccant minimum libidine 6, 135. *quanto maior, qui peccat, habetur, tanto conspectius in se crimen habet omne animi vitium* 8, 141. *peccet filius omnia deterius tua per vestigia* 14, 53. *peccandi sola voluntas has patitur poenas* 13, 208. *finem quis posuit sibi?* 13, 241. *peccaturo obstat tibi filius infans* 14, 49.

Pectine iam nigro 6, 370. *crispeo numerantur chordae* 6, 382. *Galli textoris male percussas lacernas* 9, 30.

Pectit comas et volvit in orbem 6, 496. *pectere quum barbam coeperit* 14, 216. *pecteris a tonsore* 6, 26. *pexi capilli hodie tantum* 11, 150.

Pectus (in luctu) *pugnis cedere* 13, 127. *pectore longo distendat lancem* 5, 80. *in illo nisi si quid plus agitet* 6, 251. *in*

pectore nocte dieque suum gestare testem, poena vehemens cet. 13, 198. *Deciorum quantus erat amor patriae* 14, 239. *constanti pertulit* 6, 93. *pavido gelantur* 6, 95. *memori figendum et tractandum* 11, 28. *pectora vestra, duas non admittentia curas, se caruine solo vexant* cet. 7, 65. *pectora genus cibi* 15, 170. *pullorum rimatur* 6, 551. *ferrea Vettii* 7, 150.

Peculia augere servis 3, 189.

Pecunia funesta, templo nondum habitas 1, 113. *obscena prima intulit peregrinos mores* 6, 298. *congesta nimia cura strangulat plures* 10, 12. *conducta Romae, et coram dominis consumitur* 11, 46. *aliena quas Veneres habeat, nescis* 13, 34. *amissa ploratur lacrimis veris* 13, 134. *quantum crescit, crescit amor nummi, et minus hanc optat, qui non habet* 14, 139.

Pecus et dominos clauderet spelunca 6, 4. *venale Corithae* 8, 62. *ipsum infecti natura graminis* 12, 41. *pecorum agrorumque capacem* 11, 11.

Pecudem balautem 13, 252.

Pedemate s. pedemate, v. Pictismate.

Pedo sic conturbat 7, 129.

Pegasus adtonitae positus modo villicus Urbi 4, 77. *caballus Gorgoneus* 3, 118.

Pegma sic laudabat et pueros inde ad velaria raptos 4, 122.

Peierat atque ita secum cet. 13, 91. *ne peieret, exigit a quoquam* 13, 36.

Prior, v. Malus.

Pelagus contempsit 6, 90. pelagi patiens 7, 33. optima vorabit 7, 135. casus 12, 17. pelago medio 12, 77. et Euro valentius fatum 12, 64. in pelago iam est plus hominum 14, 277.

Pelamidum s. *Pelamydum* vas 7, 120. *V. L.*

Peleus luget Achillem raptum 10, 256. *Pelea* vicit Achilles 14, 214.

Pelidae lugentis amicum 3, 280.

Pellaeo iuveni unus non sufficit orbis 10, 168.

Pellex horrida quale fustum facit residens in codice 2, 57. pellice ficta plorat 6, 272. de pellice natos 6, 627.

Pelliculae furtivae aurum 1, 11.

Pellis — pellem deformem pro cute 10, 192. pelle rupta calceus patet 3, 150. pellibus ferarum sterneret torum 6, 7. inversis euros submovet 14, 187.

Pelluces, Cretice 2, 78.

Pelopea facit praefectos 7, 92.

Pelvis lata olet Falernum 6, 431. pelves pulsari 6, 441. patulas effundere 3, 277. pelves fiant ex facie Sciani 10, 64.

Penates Socratici 14, 320.

Pendent suabathra tiglio 7, 46. pendeat fatum amici 4, 88. pendens buccula de casside 10, 134. pendentis Dei effigiem 11, 107. praemia coxae 6, 321. pendente ruina dormire 3, 196. clivo recedit latus 6, 650. pendentes genas 10, 193. pendentia vela domus linquit 6, 227. retia dextra 8, 204. rara crate terga suis 11, 82.

Pendere mercedem 3, 15. poenas alieni somni 6, 478.

Penelope melius, levius torquetis Arachne fustum 2, 56.

Penes te origo 14, 226.

Penetrare cryptam 5, 106.

Penem maiorem, quam sunt duo Caesaris Anticatores 6, 337. legitimum agere intra viscera 9, 43.

Penitus scrutante proxima macello 5, 95. cognoscere 6, 474.

Pennae omnes subdant 6, 198. pennas sumit 3, 80. mididas Anster siccant in carcere 3, 101. in capite gestabant cuniores s. tabellarii 4, 149. n.

Pensa meliora manu ducunt Parcae 12, 65.

Pensilibus plumis vehatur 4, 159.

Pensio clamat, posce 9, 63.

Penula stillaret nimbo 5, 79.

Peplus 10, 262. n.

Per oppida notae buccae 3, 35. cuncta agmina adspiceres 15, 56. mediam noctem 5, 54. mortem adversum cucurri 5, 77. per humum inclinatis lacertis 15, 63. per glaciem alto perone tegi 11, 186. fraudes conduplicare patrimonium 14, 229. devia rara inventa lacerta 14, 75. tot saecula differt mortem 10, 248. aequa inclusa positae moles 12, 75. haec tormenta coactas divitias 14, 153. per terram ductis digitis 15, 92. per tua vestigia deterius omnia peccat 14, 53. per lacrimas effundere bilem 5, 159. se componunt libello 6, 244. per ipsam nulla mora 6, 333. per forum premit iuvenes 7, 132. per aciem

Polyphemi evasit *Ulixes* 9, 65.
per compita te quaerit 9, 112. per
mediam urbem audita vox 11,
112. per Novium nulla mora,
quin cet. 12, 111.

Peragit dictata omnia 5, 122.
facinus 6, 640. orbem salutatrix
turba 5, 51. conata 13, 210. of-
ficium 11, 114. peractum est om-
ne mare nostrum et iam defecit
5, 73. peracti voti poeniteat te 10,
6. peracto rite sacro 12, 86. per-
acta cognitione 6, 485. vellera
2, 54. crimina 13, 238. pera-
gendum mihi officium 2, 133.

Percurram citius, quot villas
possideat 10, 225.

Percussore aliquo 8, 173.

Percutit fragor aurem 11, 196.
pondere coxam 15, 66. percussus
cestro, Bellona, tuo divinat 4, 124.
Achilles gravis est nulli 1, 163.
percutta Mauro Oceano Africa
10, 149. percussam pondere si-
licem 3, 271. se igni quisque
quum crederet 12, 20. tenui ver-
bere *Circes* 15, 21. paero mare
1, 54. percusso bove 14, 286.
percussas male textoris pectine
lacernas 9, 30.

Perda caballorum 11, 193.
V. L.

Perdidit infelix totum nihil 3,
209. alter bis centum 13, 72.
Mars galeam 14, 261. perdere
centum sestertia 1, 93. causas vi-
vendi 8, 84. coenam 6, 202. ocu-
los ambos 10, 228. naulam post
omnia 8, 97. perditus 14, 269.
quis usque adeo 5, 130. 8, 212.
perdita audacia 3, 73.

Peregrina bellua 4, 127. pul-
ita 8, 225. purpura 14, 187. pere-
grinos mores 6, 298

Pereo — perit obtritum vulgi
omne cadaver more animae 3,
250. dignus morte 8, 85. con-
fusus viribus 10, 11. eloquio ora-
tor uterque 10, 118. quidquid 11,
190. libraria 6, 476. paene 6,
563. ex quo paupertas Romana
6, 295. perierunt tempora ser-
vitii 3, 124. pereat ne, donabitur
4, 56. ne summa 7, 174. dum-
modo non, quod sedisti — et ol-
fecisse cet. 7, 222 sq. pereuntem
censum 6, 362. perituri Latini ci-
sta 6, 44. hostis 11, 107. peri-
turae chartae parcere 1, 18. peri-
turam arcessere summam 11,
17. perituros audio multos 10, 81.
petendum est 10, 339.

Perfectissimus horum est 2, 5.

Perfert stans, quae sedens le-
gerat cet. 7, 153. pertulit igno-
miniam 8, 201. pectore constanti
fluctus 9, 93. dictata verba 6, 392.
perferat quo fremitu ictus mon-
stratos 6, 261.

Perfidiam 15, 24.

Perfidus noster 13, 245. perfide
et ingrate 9, 82.

Perfricit si, cantat bene 7, 194.

Perfundit piscem Venafrano 5,
86. mero unguenta 6, 303. Into
porticus 14, 66. perfusa Mauro
Oceano Africa 10, 149.

Pergit non reddere 16, 40. ire
viam illam 14, 122. pergere ul-
tra tendit 10, 154.

Pergula omnis 11, 137.

Perhibent ut, qui de magna
maiora loquuntur 4, 17.

Peribomius s. *Peribonius* ma-
gis ingenue 2, 16.

Pericli ratio si iusta est et ho-
mesta 6, 94. pericula mille urbis
3, 8. summa rerum excipit 8,

249. aequanda rebus gestis 14,
314. garrula securi nautae nar-
rare gaudent 12, 82. posuere ma-
la crudi succi 11, 76. alia nunc
ac diversa noctis 3, 268.

Perimit tyrannos classis 7, 151.

Peripetasmata 6, 227. *n.*

Peristromata 6, 227. *n.*

Peritus iuris Apollo 1, 128.
astrorum mundique 6, 586.

Periuria dictet 8, 82. vendet
summa exigua 14, 218. eorum
sons 13, 90 sq.

Periuri capitis 13, 174. *Per-*
iurorum animus et poenae 13,
90 sq.

Perlege leges 14, 192.

Perlucet, Cretice 2, 78. *perlu-*
cente ruina 11, 13.

Permixtum s. *Permistum* nau-
tis mare 8, 174.

Permittit nil non sibi mulier
6, 457. permittit ipsis expendere
numinibus 10, 347. permittas
quantum, tantum delinquere, ne-
mo satis credit 14, 231.

Permutatio si detur 6, 653.

Permutat domos 6, 225.

Perniciosa petuntur 10, 54.

Pernoctantis parasiti 14, 46.

Pernox alea luditur 8, 10.

Perone alto tegi 14, 186.

Perores in Proculus 2, 67.

Perpetuus auctumnus Phaea-
cum 5, 151. perpetua anxietas
nec mensae tempore cessat 13,
211. perpetuum ver in urna 7,
208. perpetuam pacem tigris
agit cum tigride 15, 164. *perpe-*
tuo risu 10, 33. moerore 10, 245.
perpetui comites municipalis are-
nae 3, 35.

Persica regna non sufficient
animo 14, 328.

Persicus orborum lautissimus
3, 221. *Persice* 11, 57.

Persona dira et foedior omni
crimine 4, 15. non loqui vide-
tur, sed ipsa mulier 3, 96. *per-*
sonae pallentis hiatum in gremio
matris formidat rusticus infans
3, 175. personam tristes thy-
sumque tenent et subligar Aei
6, 70. Antigones vel Menalippe
pone 8, 229.

Pertunde libellos positos tizer
7, 26. pertundite mediam venam
medici 6, 46. pertusa laena ho-
mines plurima non audent dicere
5, 131.

Pervenit quando ille ad te
5, 62. ad te lecti sonus 9, 78.

Pervigili toro 15, 43. *per-*
giles popinas 8, 158.

Pervia cymbae stagna 12, 80.

Pervolat axe citato Flaminian
1, 60. urbem 6, 398.

Pes argentens 11, 128. pedem
Cereris tangens 14, 219. unum
moverat protuleratque de limine
10, 30. pede mero observant sub-
bata 6, 159. tam dextro quid con-
cipis? 10, 5. uno non altior *Pe-*
maens 13, 173. ante pedes te-
gati 7, 143. ante pedes Don-
ti pone syrma 8, 228. pedibus
albis venerat in urbem 1, 11.
meis me porto 3, 27.

Pessimus, v. *Malus*.

Peste et clade sub illa (Do-
mitiano) si liceret 4, 84.

Petasunculus siccus 7, 119.

Petauro iactata corpora 14, 32.

Petit lectica quadrantes
tum 1, 121. absenti 1, 125. in
ano, modicis quae mitebantur
amicis 5, 108. plus temporis
que olei 7, 99. petimus con-

gium partumque uxoris 10, 352.
petente viro castra patriamque 6,
575. petitur decocta 5, 50. *pe-*
tuntur nocitura toga, nocitura
militia 10, 8. *supervacua aut*
perniciosa 10, 54. *petitus nulla*
non arte locus summus 10, 110.
a mangone 11, 147. *petita bellua*
furva gente 12, 104. *petitos inde*
pontifices 6, 603. *petitas a Me-*
roe aquas 6, 527. *ceras illa de*
nave 9, 149. *petitis longe mar-*
moribus 14, 89.

Petosiris (al. *Petosyris*) aptio-
rem cibo horam dederit 6, 581.

Petulans ac ebrius 3, 278. *Ta-*
rentum 6, 297. *hostia* 12, 5.

Phaeaca populum tam vacui
capitis putavit 15, 23. *Phaeacum*
perpetuus auctumnus qualia po-
ma habebat 5, 151.

Phaecasianorum deorum or-
namenta 3, 218. *V. L.*

Phaedra Cressa 10, 327. *n.*

Phalanges iunctae umbone
2, 46.

Phalaris licet imperet, ut sis
falsus 8, 81.

Phalas ante consulit 6, 590.

Phaleris gauderet equus 11,
103. *laeti omnes* 16, 60.

Phanaticus, v. *Fanaticus*.

Pharetram Dianae 13, 80. *pha-*
retris Veneris macer 6, 138.

Pharetrata Semiramis 2, 103.

Phario aceto 13, 85. *Pha-*
ria merce 4, 53. *V. L.* *papyro*
4, 24.

Pharon et Nilum 6, 83. *Tyr-*
rhenam 12, 76.

Phaselis fictilibus dare vela
15, 127.

Phasma clamosum Catulli 8,
186.

Phialas tenet Virro inaequales
beryllo 5, 39.

Phialæ, ad quam feruntur tota
bona 10, 238.

Phidiacum ebur 8, 103.

Philippica divina 10, 125.

Philippi discipulo committe
venam 13, 125. (*Philippus*) *calli-*
dus eintor Olynthi 12, 47.

Philomela facit tribunos 7, 92.

Philosophorum supercilium ad-
ductum alteque sublatum 2, 15.
n. *Stoicorum coma strictim ad*
cutim tonsa, aliorum crinis et
barba promissa 2, 15.

Philtræ Theasala 6, 611.

Phoebi balnea 7, 233.

Phoenixopterus 11, 139.

Pholo sitiente dignum cratera
12, 45.

Phrenesis manifesta 14, 136.

Phrygia tiara vestitur bucca 6,
516. *columna* 14, 307.

Phrygio more supervacuum
cultris abscondere carnem 2, 115.

Phryx aut *Lycius* puer 11,
147. *augur conductus* 6, 585.

Phrygibus quot urnas vini *Sicu-*
lus donaverit 7, 236. *laetis mi-*
rabile sumen 12, 73.

Phthisis et *vomicæ* 13, 95.

Piacula furtiva tragicæ cer-
vae 12, 120.

Picens (piscator) 4, 65.

Picenis aemula mala 11, 74.

Pictor, *alipites* 3, 76. *picto-*
res quis nescit ab Iside pasci?
12, 28.

Pictura iubetur velari, alte-
rius sèxus imitata figuram 6,
340.

Picus — a *Pico* numeres ge-
nus 8, 131.

Pierides puellæ, narrate; *pro-*

sit mihi, vos dixisse puellas 4, 36.

Pieria in arca s. tumba si quædrans tibi nullus ostendatur 7, 8. *Pierio* sub antro non cantare potest paupertas 7, 60.

Piger ipsa mole taurus 12, 12. *Bootes* 5, 23. *pigra* dolabra 8, 248. *pigris* canibus 8, 34.

Piget ferre 14, 197.

Pignerat Atreus laenam 7, 73.

Pignus digito dedisti 6, 27. *pigneribus* positis 9, 141.

Pilosas nares 14, 194.

Pilò fruticante 9, 15.

Pila, cohortes 10, 94.

Pingit trementes adtollens oculos 2, 94. cito facies 9, 146. *picta* mitra lupæ barbaræ 3, 66. *pictæ* aulaea togæ 10, 38. vestis latum aurum 6, 482. testæ remis 15, 128. *picta* tempestate se tuetur 14, 502. *pictos* vultus maiorum ostendere 8, 2. *pictas* facies ad olida præsepia 8, 157.

Pinguis torrente cloaca 5, 105. *haedulus* 11, 65. *Dæmasippus* 8, 147. *pingue* passum 14, 270. *pingues* lacernas 9, 28. longo frigore 4, 44. *pinguia* crura luto 3, 247. *Poppæana* 6, 462. *succina* 6, 573. *pinguior* *Hispulla* taurus 12, 11.

Pinna Gorgonei caballi 3, 118. præcipiti anxia venisset epistola 4, 149. *pinnis* sumtis eadem quæerunt animalia 14, 76.

Pinnirapi iuvenes 3, 158.

Pinnophylax 5, 81. n.

Pinus Gallinaria 3, 307. *pinum* plaustra vehunt 3, 255.

Pio — piandum morte nefas 13, 54.

Piperis coemti dominus 14, 293.

Piratas Cillicum, Capito et Numitor 8, 94.

Pisacas olivæ ramus esuriens quid præstat? 13, 99.

Piscator emi minoris quam piscis poterat 1, 26.

Piscis quum emetur, ne molium capias oct. 11, 36. minoris quam piscis emi poterat *piscator* 4, 26. *pisci* deerat patinæ mensura 4, 72. *piscem* Venafrano perfundit 5, 86. hic fluminis ventrantur, illic caeruleus 15, 7. fugitivum dicere depastumque divivaria Caesaris 4, 50. *Tyrbenum* non patitur crescere 5, 96. *piscibus* mirandis inventis sub aratro 13, 66. inclusis carcere nassæ 12, 123.

Piso bonus 5, 109.

Pitismate s. *pitysmate* labricat orbem 11, 173.

Pittacon emit 2, 6.

Pius — pia thura 13, 116.

Placentas laudo, non siliques et pultes 11, 59.

Places tu tibi tunc currae 6, 276. placet tibi facies 3, 135. *Trisidio* lex Iulia 6, 38. vectari 5, 577. instaurare popinas 8, 17. placuit quis gener hic censuor? 3, 160. ponere 7, 149. esse 10, 53. placeas ut pueris 10, 167. placeat ne sibi consul 10, 42. quid, dic 10, 338. placitas quod est 16, 49.

Placidi si rationem admittant edam 1, 21.

Placant Bonam abdomine 1, 86. placabo nostram Iovem 12, 89.

Plagarum strepitu acerbo gaudet 14, 19.

Planctus primos edere 10, 261.

Plancus, v. *Rubelli*.

Plangentis populi derisor Anubis 6, 534. planguntur numi maiore tumultu quam funera 13, 131.

Planipedes Fabios 8, 191.

Plantae velocis gloria 13, 98. planta duceris, velut ictus ab Hercule Cacus 5, 125. magna calor 3, 247. erecta consurgit ad oscula 6, 507. ancipiti figens vestigia 14, 272. plantis tremulis insistere non possunt 6, 96.

Plantas in tenues diffunditur pntens 3, 227.

Plantaribus horti exigui laetum Epicurum 13, 123.

Platum mare iacit 12, 62. plana palma faciem contundere 13, 128. omnia dicas 3, 96.

Platani Frontonis clamant 1, 12.

Plaudat hic praeconis filius 3, 157. plaudeudum funus 1, 146.

Plaustra vehunt pinum 3, 256.

Plausu tremulo probatae descendunt clune puellae 11, 163.

Plautus, v. *Rubelli*.

Plebeium in circo positum est et in aggere fatum 6, 588. plebeiae Deciorum animae, plebeia nomina 8, 254. plebeia cui tympana cedunt 6, 516. plebeios calices 11, 145. a plebeis longe Megaleia 6, 69.

Plebis Niliacae pars 1, 26. immensat nimisaeque pace si libet mihi dicere 11, 194. plebe una Quiritem facundum invenies 8,

47. de togata veniet, qui iuris nodos solvat 8, 49.

Plectit comas 6, 496. *V. L.*

Plectro grato indulget 6, 389.

Plenus fluctu alveus 12, 30.

plena ipso lectica 1, 33. iam

marginem summi libri scriptus

Qrestes 1, 5. domus libis genialibus 3, 187. litora multo delatore 4, 47. maxima quaeque domus servis superbis 5, 66. urna

6, 426. domus tunc omnis 8,

100. malis longa senectus 10,

191. plenum magnis trabibus

mare 14, 276. Nerone propinquo

iuvenem 8, 72. pleni theatri 10,

128. pleno gutto componit lintea 3, 263. ex acervo velut semper tollatur 6, 364. ore turget

sacculus 14, 138. ore volat hirundo ad pullos 10, 232. plenae

sororibus urnae 10, 242. plena

fora cuncta simili querela 13,

135. omnia gypso 2, 4. plenos utres tempestatibus 15, 20.

pugnos sanguine oculorum 15,

58.

Plerumque hi gradus 11, 46.

Ploras victrix provincia 1, 50.

plorat ficta pellice uberibus semper lacrimis 6, 272 sq. plorent

quam multi talia 14, 150. plorare casum lugentis amici iubet

natura 15, 134. *plorante* gula

quae comoedia, quis minus melior? 5, 158. te foris 9, 77. plorantes improba natos reliquit 6,

86. *ploratur lacrimis amissa pecunia veris* 13, 134.

Pluma in paterna dormisset 6,

88. plumis Sardanapali 10, 362.

pensilibus vehetur 1, 159.

Plumbo commissa (domus Cynici) eadem manebit 14, 310.

Pluit quoties, dominus gesta-
tur in porticu 7, 179.

Plus Pallante possideo 1, 108.
aloes quam mellis habet 6, 181.
hominum 14, 276. aliquid, quam
satis est 3, 180. quid faceret,
aegrotante viro? 6, 388. capiunt
intestina poetae 7, 78. quid natu-
ra conferre potest puero? 10, 302.
quid velit ira 13, 176. si quid
agitet in illo pectore 6, 251. nil
interrogo 10, 72. exigit interdum
dolor, quam lex ulla dolori con-
cessit 10, 315. lactis habet haedu-
lus, quam sanguinis. 11, 68. va-
let fati hora benigni, quam cet.
16, 4. pluris, quam Gallus, age-
bat 7, 144. porticus, quam bal-
nea 7, 178. *Decii, quam qui ser-
vantur ab illis* 8, 258. *quae emun-
tur, magis iuvant* 11, 16. dimi-
dio quod vendere possis, pares
14, 201. in plures dabit haec
contagio labem 2, 79. plures de
pace triumphos 8, 107. plura hi
faciunt 2, 45. reponit 3, 220.
tulisti 9, 33. dolia linit 9, 58.
domi fragi 13, 57. *venena non
miscuit ullum mentis vitium,
quam cupido census* 14, 173. *Plu-
rimus* hic aeger moritur vigilando
3, 232. plurima sunt, quae cet.
5, 130. 14, 1. dixit 4, 119. pal-
ma cui fervet 8, 58. propter 9,
118. sunt iuvenum discrimina
10, 196. sana testantur 12, 28.
in frustra sectum 15, 78. vitia
peulatim exiit 13, 187. *pluri-
mum* intererit, quibus artibus fi-
lium instituas 14, 73.

Pluteus servare Cleanthas iu-
bet 2, 7. *Pluteus* lecticae 1,
65. n.

Pluton torvus nondum sortitus

triste imperium cum Sicilia con-
iuge 13, 50.

Pluvia — a pluvia quem te-
gula summa tuetur 3, 202. de
pluviis aut aestibus locuturi satum
pendebat amici 4, 87.

Pocula extra stantem caprum
1, 76. torques saucius 5, 20. et
electro et gemmea 5, 37 — 42. ad
ea Virro gemmas transfert a di-
gitis 5, 43. tibi cursor Gaetules
dabit cet. 5, 52. quando propi-
nat Virro tibi sumitque tuis con-
tacta labellis 5, 129. praegustet
timidus pappas 6, 633. maguo-
rum artificum frangebat miles 11,
102. ibi communia 8, 177. in-
ter media caesi patris ultor 8, 217.
*gemmata quum sumes, aconita
time* 10, 26. veteris templi gra-
dia adorandae rubiginis et pup-
lorum dona 13, 143. Cf. *Calix,
Cyathus, Phialae*.

Podagram locupletem optare
13, 96.

Podice levi mariscae caeduntur
2, 12.

Podium — omnibus ad podi-
um spectantibus 2, 146.

Poemata ridenda malo, quam
te, divina Philippica 10, 124.

*Poena praesens luxuriae mer-
bi et mors* 1, 142. ne crimes se-
quatur metuens 13, 90. nullae
erit periuri capitis 13, 175. ni-
gna debetur violato cadurco 6, 537.
*data haec diu viventibus, ut re-
novata semper clade domus mul-
tis in luctibus inque senescant
moerore et nigra veste* 10, 243. vulturis atri cet. 13, 3.
*vehemens ac multo saevior illi
quas et Caeditius gravis invenit
aut Rhadamanthus, nocte de-*

que suum gestare in pectore testem 13, 195. gaudebis amara nominis inuisi 13, 247. hac caruit Lentulus 10, 287. poenam sceleri non inuenies 15, 129. poenas dat ebrius cet. 3, 279. ne victus exigit Ajax, quam timeo 10, 84. metuet, quascumque mariti exigere irati 10, 312. has exigit gloria toties optata 10, 187. has patitur peccandi sola voluntas 13, 208. alieni pendere somni cogitur 6, 478. poenis iustis illos afficiunt verbera 8, 268.

Poenitet sero galeatum duelli 1, 170. multos vanae cathedrae 7, 203. poeniteat ut te non voti peracti, quid tam dextro pede concipis? 10, 6.

*Poen*o milite nisi portas frangimus, actum nihil est 10, 155.

Poeta a summo minimoque eadem exspectes 1, 14. poetae intestina plus capiunt 7, 78. *sententia illa semper in ore tuo versetur, Dis atque ipso Iove digna: unde habeas, quaerit nemo, sed oportet habere* 14, 206. Poetae fabulas suas vendunt munerariis 7, 87. celebres notique quum iam balneolum Gabiis, Romae conducere furnos tentarent 7, 3. poetas Augusto recitantes mense 3, 9. *Poetarum* multitudo 1, 17. 18. egregiorum descriptio 7, 53 sq. accessus in sylvis et antro Pierio 7, 57 sq. paupertas -, 53 sq. 62 sq. fabulae, commenta et descriptiones ridentur 1, 81 sq. 2, 31. 130 sq. 4, 34 sq. 6, 59. 9, 63 sq. 10, 246. 314. 12, 23. 13, 34 sq. 76 sq. 112 sq. 14, 240 sq. 260 sq. Cf. *Vates*.

Poetica si quando surgit tem-

pestas, omnia fiunt talia et tam graviter 12, 25.

Pol est honestius 5, 10.

Pollenias et Proculus 2, 68.

Pollice ceu ducat mores tene-ros 7, 237. verso quemlibet occidunt populariter 3, 36.

Pollicitus quae, scis 9, 74.

Pollineas et Proculus 2, 68.

Pollio an deberet Capitolinam sperare quercum et fidibus promittere 6, 387. quanti doceat lautorum pueros, tenta 7, 176. Crepereius non erat miserabilior hac facie 9, 7. digito nudo mendicat 11, 43.

Pollitas et Proculus 2, 68.

Polluit se non iugulo Electrae 8, 218. pollutus concubitu adulter 2, 29.

Polycleti aliquid praeclarum 3, 217. multus labor 8, 103.

Polyphemus et Antiphates trepidi laris 14, 20. Polyphemi lata acies, per quam solers evasit Ulixes 9, 64.

Polyxena scissa palla 10, 262.

Pomoeria intra natis salibus vehemens 9, 11.

Pompa bellorum 10, 281.

Pompeius saevior illo tenui iugulos aperire susurro 4, 110. Pompeio dederat Campania febres optandas: sed fortuna ipsius et Urbis servatum victo caput abstulit 10, 283 sq. Pompeius quid evertit? 10, 108.

Pomptina (al. *Pontina*, et *Pontina*) palus et Gallinaria pinus armato tutac custode tenentur 3, 307.

Poma, quorum solo pascaris odore, sibi dari iubebit Virro, qualia perpetuus Phaeacum au-

ctumnuus habebat, credere quas possis subrepta sororibus Afri: tu scabie frueris mali 5, 150 sq. pomis timere furem 6, 18.

Pondere quanto percussus silicem 3, 271. quanto galeae curvetur 6, 262. minori Atlanta urgebant sidera 13, 49. quo Tydides percussit coxam Aeneae 15, 66. sine pondere terram et tenuem umbris Di (date) 7, 207. pondera maioris gemmae non sufferre queat 1, 29.

Pono vexillum media Subura 10, 156. tot altaria pro eius reditu 12, 94. ponit sibi totos apros 1, 141. praesidium 8, 238. oluscula focis 11, 79. pia tura in carbone 13, 113. ponunt hic noctibus lecticas 6, 309. Cosmetae tunicas 6, 176. mox et praeputia 14, 99. farrata catino 11, 109. posnit natura sceleri huius nomen a nullo metallo 113, 30. quis sibi peccandi finem? 13, 241. modum paupertas 6, 359. posuere monilia toto collo 2, 85. mala crudi pericula succi 11, 76. ponas inter maiores ipsum Promethea 8, 13. quae prima, aut ultima 9, 81. ponat inter munera naturae 10, 358. ponamus nimios gemitus 13, 11. ponant qui omnia in Fortunae casibus 13, 86. pone Tigillinum, taeda lucebis 1, 155. ante omnia sodales ingratos 11, 190. ad Trebium 5, 135. sagittas 6, 172. crucem servo 6, 219. parte alia cet. 7, 114. hos (morea) ante effigies maiorum tuorum 8, 22. *frena modumque irae et aviritiae* 8, 88. hinc pulpita, inde gladios finge 8, 196. syrma ante pedes Domini 8, 228. domi lau-

ros 10, 65. domum, servos cet. 11, 189. 190. feram, cohibe 6, 347. ponere gemmas in vaginae fronte 5, 45. cogit 5, 73. cognatis lardum natalitium 11, 81. mercedem linguae 7, 142. ponente lacernas Caeditio 16, 43. ponitur tibi cammarus 5, 85. hinc praeda cabili 14, 83. ponere foras 5, 125. ponentur amicis vilibus ancipites fungi 5, 146. ponatur calculus 9, 40. poni vobis non eadem vina 5, 51. positus urbi modo villicus 4, 77. strata longaque cathedra 9, 52. posita laeditur arca 1, 90. corona provocat 6, 30. tiara miles arma tulit 10, 237. orchestra cathedra 7, 47. positam est fatum plebium in circo 6, 588. posito fuso 11, 69. diademata 13, 39. positos libellos tineae pertunde 7, 26. positae moles per aequora inclusa 11, 75. coronas a rege antiquo 13, 149. positae aratris audiret vulgus 2, 74. Volsinis inter iuga 3, 191. armis scaphium sumitur 6, 264. mensis ad templa 15, 42. pigribus 9, 141. ponendum te cesses extra communia 13, 141. aliquid discriminis inter angusta et corium 14, 203. ponendi numi ad vigilem Castora 14, 260. ponenda praemia sumas 3, 56.

Pons nusquam (ubi mendices)? 5, 8. Aemilius se praebet tibi vicium 6, 32. a ponte satellites 4, 116. de ponte aliquis 14, 134.

Pontia clamat, feci 6, 638.

Pontice, 8, 1. 75.

Pontica medicamina 6, 661. Ponticus serpens 14, 114.

Pontifici summo (Imp.) 4, 46. pontifices Salios 6, 604.

Ponti regem transeo 10, 273.
Ponti torpentis ad ostia 4, 43.
Popano tenui corruptus Osiris
 6, 541.

Popina in magna legatum
 quære 8, 172. popinae calidae
 vulva 11, 81. popinas pervigiles
 instaurare 8, 118. ante earum
 ostia vela oppansa 8, 16. n.

Poplitibus quanta sedeat 6, 263.

Poppasana pinguis 6, 462.

Poppysma crebrum roganti (so-
 nanti *V. L.*) 6, 584. 11, 173.

Populariter occidunt quemlibet
 verso pollice vulgi 3, 37.

Populus modo victor 2, 73.
 qui sequitur, magno premit ag-
 mine lumbos 3, 244. victori quod
 postulat, aurum 7, 243. nos vilis
 13, 142. quod clamat, Osiri in-
 vento 8, 29. idem, si Nurtia
 Tusco favisset, — Sciaunum dice-
 ret Augustum 10, 74. hunc egre-
 gium putat acquirendi artificem
 14, 115. Romanus quantum sub
 Tatio arabat 14, 160. nullus apud
 tragicos facit scelus 15, 31. no-
 bilis ille, quem diximus cet. 15,
 113. populi victoris in urbe quae
 nunc sunt 2, 162. frons durior
 huius 8, 189. alterius occasio ra-
 pienda cet. 15, 39. plangentis
 derisor Anubis 6, 534. totius an-
 nus exspectandus 16, 43. populo
 omnis arbor mercedem pendere
 iussa est 3, 15. minantur plaustra
 3, 256. libera si dentur suffra-
 gia, quis tam perditus cet. 8,
 211. adoratum, caput ardet 10,
 62. ipsi non ignoscas 8, 189. et
 urbi nota res 10, 341. et patriae
 quod civem dedisti, gratum est
 cet. 14, 70. mirante hanc vestem
 peroras 2, 67. in quocumque vi-

deas Catilinam 14, 42. pro popu-
 lo faciens 9, 117. populum gre-
 gibus comitum premit 1, 46. et
 orchestram similes hic videbis
 habitu 3, 178. Phaeaca tam vacui
 capitis 15, 23. in populum trahere
 dispersos 15, 131. per populum
 et famam nigros efferre maritos
 3, 72. populorum dona 13, 148.
 populos regenti 4, 83. Aethiopum
 10, 150. adspicimus, quorum
 ira non sufficit occidisse aliquem
 15, 169. in populos isse Nipha-
 tem 6, 410. populis his digna
 supplicia 15, 130.

Porcae tenerae abdomine pla-
 cant Bonam 2, 86.

Porci unius scabie et porrigine
 cadit totus grex in agris 2, 80.
 candiduli tomiacula divina voveas
 10, 355. omenta alba in carbone
 ponimus 13, 117. porcum Sylvano
 cadere 6, 417. porcis senibus
 indulget clementia 6, 160. cum
 remigibus grunnisse Elpenora 15,
 22.

Porrigine unius porci grex to-
 tus cadit 2, 80.

Porrigit ora capistro 6, 43.
 Fortuna hos domibus altis 6, 607.
 calices puer 11, 146. ore trientem
 3, 267. se aurea tunica de fauci-
 bus 8, 208. panem murmure 5, 67.
 quidquid illa 6, 632. bibendum,
 quidquid erit 6, 598. Calenum 1,
 70. porrecta brachia, quae pela-
 go occurrunt medio 11, 6.

Porro quod officium 3, 126.
 ntile 6, 240. fecundior labor 7,
 98. multos vides 11, 9.

Porrum sectile quis tecum com-
 edit sutor? 3, 293. et caepe ne-
 fas violare 15, 9. porri sectivi fila
 numerata 14, 135.

Porta me excipiat 16, 3. Sy-
nes mittit dentes 11, 124. portae
Idumaeae incola Syrophoenix 8,
100. quot Thebarum 13, 27. por-
tarum claustra prodita laxabant
tyrannis 8, 261. una clave teneri
15, 158. portas sollicitas imitatur
ianua in ferrata domo 7, 42.
frangimus Poeno milite 10, 155.
ad portas excipit ruinae 6, 403.
portis centum Thebe iacet obruta
15, 6.

Portenta qualia Aegyptus colat
15, 2. Cf. *Monstrum*.

Porthmea tetrum 3, 266.

Porticus, in qua gestetur do-
minus, quoties pluit 7, 178.
tota vestitur tabellis 12, 101.
perfusa luto 14, 66. porticibus
quantis iumenta fatiget 4, 6. dis-
ponat avos 6, 163. porticibusne
tibi monstratur femina voto digna
tuus 6, 60.

Portio quota faecis Achaeae
3, 61. brevissima vitae 9, 128.

Porto me pedibus meis 3, 28.
portas crudum pavonem in bal-
nea 1, 143. portat servulus tot
res recto vertice 3, 252. axis saxa
3, 257. aquas a Meroe 6, 528.
vascula pauca argenti 10, 19.
Gaetula belua ducem luscum 10,
158. portante funus Hectore 10,
260. portatur servus eodem curru
10, 42. portandum ad busta ca-
daver 3, 32.

Portorium redimere 3, 31. n.

Portus conducere 3, 31. quos
natura dedit 12, 78. adspice
14, 275.

Poscis quum, ais, improbus
es; sed pensio clamat, Posce 9,
63. poscit iam aquam Ucalegon
, 198. sulfura calix 5, 48. mer-

cedes 8, 246. falso nomine 1, 98.
sortes 1, 82. collyria 6, 579.
ferrum 6, 624. nimias opes 10,
105. librum 3, 42. aera meretrix
6, 125. maritum pastores et
oves 6, 119. totum sibi orbem
14, 313. in quantum sitis atque
fames 14, 318. poscimus solum,
ut cet. 5, 112. 7, 71. dum po-
scimus sarta cet. 9, 129. poscas ut
aliquid voveasque 10, 354. ali-
quid 5, 65. posce Latine, quum
posces 11, 148. ocius aliquid li-
gnorum 7, 24. fortem animam
10, 357. vitem libello 14, 195.
poscentibus assem pueris 14, 208.

Posides spado vincebat Capi-
tolia nostra 14, 91.

Possideo plus Pallante 1, 108.
possidet quot ingera 3, 141. quot
villas 10, 225. possideat Pacuvius,
quantum rapuit Nero 12, 179.
possederis si solus tantum culli
agri, quantum sub Tatio populus
Rom. arabat 14, 159.

Possum non ferre Graecam ur-
bem 3, 60. nec possum, nec volo
funus promittere patris 3, 44. po-
tes si avelli Circensibus 3, 215.
si illa pati 3, 3. si omnia ferre,
et debes 5, 171. ferre dominam
salvis tot restibus 6, 30. vix ferre
13, 14. possunt tantum artes
huius 6, 595. poterant quibus
ignoscere illorum manes 15, 105.
possis ignavus haberi 3, 272. inde
epulum dare 3, 229. quae credere
subrepta 5, 152. quod ipse tibi
dare 10, 363. hoc non facere
quinque diebus continuis 11, 206.
ut Stentora vincere 13, 112. vix
dicere, quam multi talia plorent
14, 150.

Post hunc tradentur tubera 5, 116. hanc minores censebunt 6, 499. te sella 7, 142. duos menses 6, 15. terga iam reliquit sexaginta annos 13, 16. haec 2, 62. 8, 247. 14, 55. 118. quem nil amplius edit 5, 148. minor est, credas aliam; a fronte cet. 6, 504. ipsam an sit victurus 6, 568. nimbos et fulmina 7, 163. omnia perdere nautum 8, 97. cuncta novissimus exit annulus 11, 42. meritum sane mirandum 12, 124. finem auctumni 14, 190. herbas 15, 99. damnum temporis 9, 125.

Posteritas quod addat moribus nostris, nil erit ulterius 1, 148. Hirpini, venale pecus 3, 62.

Posthac, multa contingere virga 8, 7. cogetur 7, 18.

Posthume, vetus est cet. 6, 21.

Postes ornentur et grandi ianua lauro 6, 79. loquentur 9, 104. postibus coronam nocte 6, 52.

Postquam veneris 13, 161.

Postremo etiam timeret 11, 91.

Postulat populus 7, 243.

Postume, 6, 21. 28.

Potens matrona 1, 69. huius vel una ratio est, ne cet. 14, 39. potentior natura omni cura 10, 303.

Potentia miranda occulti fati est Tullius 7, 200. *quosdam praecipitat subiecta magnae invidiae* 10, 56.

Potestas aequa Dis 4, 71. Fidenarum Gabiorumque 10, 100.

Potio haec torquet 6, 624.

Potiores aerumnas 10, 360.

Potius libeat 1, 19. cantet, quam pervolet urbem 6, 398.

Potat ipse diffusum capillato

consule 5, 30. potatis vos aliam aquam 5, 52. potate tantum subrepti Falerni 9, 116. potanda ubera 6, 9.

Praebet palmas agili Luperco 2, 142. caput venale sub hasta 3, 33. materiam iocorum 3, 147. bos collum cultris 10, 270. spelunca domos 6, 3. alas iam vellendas 11, 157. caput pulsandum 5, 172. manum vati 6, 584. facilem aurem 5, 107. tibi vicinum se Aemilius pons 6, 32. praebenda est gladio cervix 10, 345.

Praecedat te 13, 108. quatuor annis 13, 58. praecedant ipsas illi virgas 8, 23. praecedentia longi agminis officia 10, 44.

*Praecept*s immane ruinae 10, 107. fugit 10, 180. praecipitem ire 3, 129. rapit ambitus atque libido 8, 135. praecipiti pinna 4, 149. *in praecipiti omne stetit vitium* 1, 143. praecipites feruntur 6, 649. curramus 10, 85.

*Praeceptor*i regula verborum constet, legat historias cet. 7, 230 sq. praceptorum parentis loco esse volvere 7, 209.

Praecepta magna, sacris quae dat libellis victrix fortunae sapientia 13, 19. haec illi veteres minoribus 14, 189. Zenonis melius nos monent 15, 107.

Praecipit mitem animum 14, 16. amorem census 14, 227.

Praecipitat quosdam potentia 10, 56. cursum 15, 78. pulcerrima 12, 38.

Praecipue 3, 59. 7, 109. 9, 119.

Praecipuus est horum 6, 557. honor 6, 532. praecipuam ceram 4, 19. praecipuis sudoribus 13, 220.

Praeclara quae et prospera tanti, ut rebus laetis par sit mensura malorum? 10, 47. iaspis 5, 42. praecclarum aliquid Euphranoris 3, 217. praecclaro nomine insignis 8, 31.

Praeco nec loquatur 6, 439. praeconis nitidi filius 5, 157. praeconem circumspice panuis 8, 96. a praecone vocari 1, 49. praecones fieri nec turpe putarent 7, 6.

Praecordia sudant culpa 1, 167. senis pressit 6, 611. nullis aut levibus causis flagrantia 13, 181. quibus finxit Titan luto meliore 14, 35.

Praeda caballorum Praetor 11, 193. cubili ponitur 14, 82. praedam gustaverit primum rupto ovo 14, 85. recentem servabat hyems 4, 58. praedarum in parte reperta pocula 11, 101.

Praedia tot Apula 9, 54.

Praedives Licinus 14, 305. Seneca 10, 16.

Praedo caballorum 11, 193. V. L.

Praefectura domus Sicula non mitior aula 6, 486.

Praefecti (Urbi) anne aliud tunc (quam villici)? 4, 78. praefectos Prolopa facit 7, 92.

Praeferre tegetem cubili Palatino 6, 117. animam pudori 8, 83. faciem pudendis 8, 139. Senecam Neroni 8, 212. *quis audet nunc argento caput rebusque salutem?* 12, 49. hoc sorori atque viro 6, 111. praelatus Hiarbae zelotypo iuvenis 5, 45. praelata Lavino sedes 12, 71.

Praegnans uxor circumducitur 1, 122. praegnantem stamine fu-

sum 2, 55. viduam fecerit 6, 405.

Praegustet pocula timidus pappas 6, 633. Atrides medicamina Pontici regis 6, 660.

Praelia quanta illic dispensatore videbis armigero? 1, 91. meditatibus marmorea villa 4, 112. statua Iusca 7, 12. illic eadem 13, 172. diversa movebit 6, 258. vigilata dele 7, 27. Punica passis 14, 162. in praelia eantem turrim 12, 110.

Praematurni cineres 11, 44.

Praemia militiae 16, 1 sqq. sacramentorum 16, 35. ponenda sumas 3, 56. coxae pendentis tollit 6, 321. ferres culpa 8, 119. *si tollas, quis virtutem amittitur ipsam?* 10, 142. quanta bonos maneat 8, 92.

Praemordet ex hoc quodcumque est custos discipuli 7, 218.

Praeneste gelida 3, 190.

Praenestinis in montibus alta villarum culmina parat 14, 88.

Praepondere illum exercitiis 10, 92. Prochyta Suburae 3, 5.

Praeputia ducit adulter impatiens morae 6, 238. ponunt Iudaei; 14, 99.

Praesens poena 1, 142. praesente marito loqui oim ducibus 6, 400. praesentibus ipsis narrasse pudeat 11, 202. praesentior templorum maiestas 11, 111. praesentius quanto aumen aequae? 3, 18.

Praesepia ad olida pictas facies 8, 107. praesepibus qui donavit bona 1, 59.

Praesertim aetate 15, 109.

Praesidium galeatum ponit 8, 239. praesidia rerum tuarum ex-

spectanda 7, 23. ultima discrimi-
nis afferimus 12, 56.

Praestantius quanto esset nu-
men aquae 3, 18.

Praestat hunc honorem vobis,
o nummi 5, 156. discipulum me-
liorem magistro 14, 212. tributa
3, 188. auxilium 15, 150. pудо-
rem quem galeata mulier? 6, 252.
Neronem securum 8, 170. tri-
plicem usuram 9, 7. curam rebus
11, 115. quod 12, 86. quid glo-
ria? 13, 99. praestant fortem
animum rebus, quas turpiter au-
dent 6, 97. lacrimae, ut non
abnuat 6, 539. omnes terga fugae
15, 75. fortuna humilis castas
Latinas 6, 287. nitorem 9, 14.
pulcherrima dictu vita et re 11, 57.
annua tortoribus 6, 480. quid
causidicis civilia officia? 7, 106.
praestatur illis tempus agendi
16, 49.

Praeter cineres atque ossa ra-
pitur carpento 8, 146.

Praeterea sanctum nil 3, 109.

Praeterit aram 6, 308. Tela-
monem Aiax 14, 214. praeter-
eunte te patent fenestras 3, 275.
praeterita nocte 10, 235.

Praetexta non esset urbibus
illis et trabeae cet. 10, 35. prae-
textam sumere huius 10, 99.

Praetextatus adulter quem pa-
titur dormire? 1, 78. praetexta-
tum loripedem non rapuit Nero
10, 308. praetextatae fabulae 1, 3.
praetextatos mores referunt Ar-
taxata 2, 170.

Praetor olim nomen proprium
fuit ducis, adeoque et consulis
10, 36. n. lictorem impellat 3,
128. vadimonia differt 3, 213.
praeda (al. praedo) caballorum

sedet similis triumpho 11, 193.
Praetoris celsi (al. Celsi) ludis
vendere funera sua non dubitant
8, 194. improba quamvis gratia
fallaci vicerit urna 15, 4. lauti
pulpita nulla aequare queas 11,
257. Praetori da, da deinde Tri-
buno 1, 101. non audeat, etsi
pulsetur, excussos ostendere den-
tes 16, 10. Praetorem curribus
altis Exstantem et medio subli-
nem in pulvere Circi In tunica
Iovis et pictae Sarrana ferentem
Ex humeris aulaeae togae magnae-
que coronae Tantum orbem,
quanto cervix non sufficit una
10, 36 sq. Praetoribus vendentis
vocem 6, 580.

Praetoria debent criminibus
1, 75. ad praetoria regis magnus
cliens sedit. 10, 161. Praetoria
castra a Seiano constituta 8, 43.
10, 95.

Pragmaticorum ex foedere inde
cadunt partes 7, 123.

Prandet haec inter nantas 6,
101. prandebat olim sibi quisque
deus 13, 46. prandente Medo
epota flumina 10, 178.

Pravam extortamque puellam
8, 53. pravis imitandis ac tur-
pibus dociles sinus 14, 41.

Precor, tolle 6, 170. parce,
Paeon 6, 172. Precantes tangunt
aram vel genua Deorum 14, 219.

Premet populum gregibus co-
mitum 1, 46. populus magno ag-
mine lumbos 3, 244. per forum
iuvenes longo assere Medos 7,
152. caput tot ordinibus 6, 502
pressit boletus praecordia nnius
senis 6, 621. calcibus anguem 1,
43. premetur fluctu 14, 296. qui-
bus illa per somnum digitis! 14,

221. pressum in faciem panem digitis extendere 2, 107. pressò diu stridere molari 5, 160.

Pretiosa senectus 13, 214. pretiosior factus in Beronices digito adamas 6, 157.

Pretium curae est cognoscere 6, 474. operae grande faciat 12, 127. operae inde mihi nullum 9, 28. operae grande est, ut possis 14, 281. tunc par ingenio 7, 96. quod vocis? 7, 119. sceleris tulit ille crucem, hic diadema 13, 10. pretio (al. pretium) hoc squamae? 4, 25. quanto metiris, quod 9, 71. cum pretio Romanae omnia 3, 184. pretio maiore paratur 5, 56. ullo non vincitur 14, 145. pretiis exiguis mutare dominos 8, 65. obstantibus numquam animo 11, 15.

Priamus incolumi Troia venisset ad umbras cet. 10, 256.

Priapi (al. Priapo) Maenades ululant 6, 316. Priapum, custodem vitis et horti, provocat 6, 375. Priapo vitreo bibit 2, 95.

Pridem, v. *Iam pridem*.

Primoribus 15, 10.

Primum indocti 2, 4. respice 2, 44. crescere iussos 6, 571. respicit haec 7, 141. aliquid da 8, 68. quam primum gustaverat 14, 85.

Primus in aequore pulvis 8, 61. maiorum 8, 274. properabat 4, 75. prima pecunia intulit peregrinos mores 6, 298. videt cometen 6, 408. animi bona mihi debes 8, 24. quae, aut ultima ponas? 9, 81. *fere vota et novissima divitiae* 10, 23. luce egressa 11, 181. est haec ultio 13, 2. *docet rectum sapientia*

13, 189. iurgia sonare 15, 51. gula senserit 15, 90. Ianugo 15, 59. legum securis 8, 268. et recta senectus 3, 26. pro nocte 6, 24. primum ad lapidem 6, 577. primo limine 1, 95. sole 2, 155. morsu deprendere 4, 142. loco fige 5, 12. murmure coeli exanimas 13, 224. prima cum barba 8, 165. a prima quae voveris proxima 10, 126. primi fabri 15, 178. primos moechos 6, 24. ignes colligit ianua 15, 146. vagitus edere 7, 195. in primis curandum 8, 121.

Princeps Equitum 4, 32. gemma 13, 158. Principis quod uxor, quae non faciet? 6, 617. secunda senectus 10, 76. sedentis in rupe Caprearum cum grege Chaldaeorum tutor 10, 93. aures contingat 10, 341. generosi hae artes 8, 221. principe citharoedo minus nobilis laud mira res 8, 198.

Principium atque locos Celso dictare paratae 6, 245. principio mundi cet. 15, 148.

Prior ego adsum 1, 102. ille me signabit? 3, 81. salutat Albiam 3, 150. unda nobis obstat 3, 244. annuet virga 8, 153. priori vitae contrarius ire 9, 21. priorum libertas scribendi 1, 151. finem legemque egressi 6, 635.

Priscum illud acumen 1, 102.

Privatus altum dormiret 1, 16. adhuc Iupiter 13, 41. privata domus quid fecerit 6, 114. privato nulli servire paratum Caesaris armentum 12, 107. privati focis maiora 4, 66.

Privigno datum venenum 6, 134. privignum occidere iam fas est 6, 628.

Prius tecum voluta animo 1, 168. *inspicit* 1, 97. non inde domum abeant, quam 14, 118.

Pro coniuge sellam clausam ostendens 1, 124. *cithara velare caput* 6, 391. *summis haec sunt* 8, 112. *totis legionibus hi tamen cet.* 8, 255. *populo faciens* 9, 117. *me Fortuna rogatur* 9, 148. *cute deformem pellem* 10, 192. *patre nulla coturnix cadet* 12, 98. *vita quaedam, non omnia facienda putat* 15, 108. *electro adtonitus* 14, 306.

Proavum tibi sumito de quocumque voles libro 8, 134. *proavorum atavos felices* 3, 312. *proavis habitatas silvas* 15, 152.

Probitas laudatur et alget 1, 71.

Probat exitus 7, 204. *probat vit quo teste?* 10, 70. *vocem dignam templo veramque* 13, 205. *probatae plausu puellae* 11, 163.

Procedat Numa 3, 138. *procedere dicitur pompa Consulum et Catholicorum* 8, 23. *V. L.*

Procerem agnosco 8, 26. *proceres pullati* 3, 213. *vocantur in concilium* 4, 73. *quod non dant, dabit histrio* 7, 90. *exire iubentur misso concilio* 4, 144. *o proceres, censore opus est, an haruspice nobis?* 2, 121.

Processus summi nunc via optima vetulae vesica beatae 1, 39.

Prochytam praepone Suburae 3, 5.

Proclames quid non, si ista videas in corpore iudicis? 2, 75.

Procne et Colchide de saeva quidquid dicitur, credamus tragicis 6, 641.

EVVENAL. VOL. I.

Procul hinc, procul inde (ite) puellae lenonum 14, 45. *extensum funem* 12, 5. *a tellure Antaeum tenentis* 3, 89. *a signis* 16, 17. *quis tam absit ab urbe* 16, 25. *exagitata* 2, 18.

Procula minor lectus 3, 203. *Proculus et Pollitas* 2, 68.

Proculeius habet unciolam 1, 40. *quis erit nunc?* 7, 94.

Procumbit axis 3, 257.

Prodigiosa fides 13, 62.

Prodigio par senectus in nobilitate 4, 97. *prodigia et mores Urbis damnante Canopo* 6, 84. *Cf. Monstrum.*

Prodiga femina 6, 362. *Roma* 7, 138. *improbitas* 10, 104.

Prodo — *prodiderim tamquam, quidquid scio* 9, 9. *arcauum* 9, 115. *furem* 13, 23. *prodita claustra portarum* 8, 261.

Producit Fortuna ridens suos alumnos 6, 609. *producat Achilles te Thersitae similem* 8, 271. *producere filiolam turpem* 6, 211. *testem* 16, 32. *supercilium acu* 2, 91. *pueros avaros* 14, 208. *crimina ad patres* 8, 206. *animas alimentis talibus* 15, 94. *ferrum incude* 15, 166. *exemplum* 15, 32. *flentem matrem* 7, 146.

Proelia, v. Praelia.

Profanae, ite 2, 89.

Profert libera animi verba 4, 91. *finis* 14, 142. *caput* 1, 126. *protulit aetas ferrea omne crimem* 6, 23. *pedem* 10, 50. *proferat quo astro se Venus* 6, 50.

Proficis nihil in melius usutot rerum 15, 18.

Profundi imperium 13, 49.

Progenies matura 14, 84.

Progne, v. Procne.

K k

Prohibente nec tribuno, nec cogente 11, 7.

Proles Teucrorum 8, 56. proles cum tota exstinctus 13, 206.

Proludunt iurgia 5, 26.

Prometheus magnus subitusque debetur patinae 4, 133. primum hominem ex aqua vel luto, limo, argilla, formavit 6, 13. n. ignem summa coeli raptum de parte donavit terris 15, 85. Titan luto finxit praecordia 14, 35. Promethea ipsum ponas inter maiores 8, 133.

Promittunt atrocem animum membra hispida 2, 12. promisit diem Statius 7, 81. funus patris 3, 43. fidibus quercum Capitolinam 6, 388. cristam galli Laribus 13, 255. hecatombeu 12, 101. promittente nil medico 16, 12. promissus mihi sis conviva 11, 60. promissa Deis animalia 12, 2.

Promere ferrum 15, 73.

Promovimus arma 2, 160.

Promptius expediam 10, 220.

Pronus adora 6, 48. proni Tiburis 3, 192. pronum est agere 9, 45. tam pronum et facile est contemnere 13, 75. prpna et terram spectantia 15, 147.

Prooemia rixae 3, 288.

Prope nemo recumbat 9, 106.

Properat hic, velut urgeat Auster 4, 59. ad fetus 14, 78. rivus marmoribus 6, 430. primus Pegasus 4, 76. proximus Acilius 4, 94. properabo fateri 3, 59. propera stomachum laxare 4, 67. et exi 6, 148. properate citius argillam 4, 134. properare iuvenem inbetilla 6, 330. properantis avari 14, 178. properantibus nobis

obstat unda prior 5, 243. properantur varie haec inter pueros 5, 264.

Propinat quando tibi 5, 127.

Propinqui paupertatem levet 14, 236. propinquo cuiquam 14, 6. Nerone pleaum 8, 72. propinquas rudes 1, 71. propinquis nullis aconita miscuit 8, 219. deductis longa gente 13, 207.

Propior hec solo, quod cet. 6, 510. *Proximus* properabat Acilius 4, 94. urbi Hannibal 6, 291. ante diem caupo ariet 9, 108. proxima scrutante 5, 95. quae surgit aedes ovili 6, 529. quae volveris a prima, Philippica 10, 126. tempestas timetur 15, 228.

Proponimus illuc ire 3, 24. quod modo proposui 8, 125. proponere quis talem (piscem) aut emere auderet? 4, 46.

Propositum flexisse 9, 21. grave quid profuit Hippolyto? 14, 325. propositi te pudet 5, 1.

Propria arbore. 14, 80.

Propter convivia natum animal 1, 141. quod rumpere sonnum debeat, habet 5, 19. quod cucurri, hoc fuerat 5, 76. 6, 104. 469. 8, 41. mille annos cedit mi Homero 7, 59. vitam vivendi perdere causas 8, 84. me scriberis heres 9, 87. plurima 9, 118. quae fas est 10, 55. convivia pexi 11, 150. non propter vitam faciat patrimonia quidam cet. 12, 50. 51. duo lintea ferro uritur 11, 22. mille talenta temerarius 14, 274.

Prora velo suo cucurrit 11, 69. acuta subvexit canna Micip-

ssimū oleum 5, 89. tarda per densa cadauera 10, 186.

Proreus dignissima 6, 150.

Proserpina Sicula 13, 50.

Proseucha in qua te quaero? 3, 296.

Prospere quae tanti? 10, 97. tempora 12, 63. castra 16, 2.

Prospiciunt viri, quid sit utile 6, 350.

Prostat femina quo non templo? 9, 24. prostitit nuda 6, 123. prostare ad Circū iussas puellas 3, 65. prostantis pupilli 1, 47.

Prostitui ad pulpita 8, 226.

Prosit mihi vos (Musae) dixisse puellas 4, 36. prodest non illis Lyde 2, 141. quid, longo sanguine censi? 8, 1. profuit quid Hippolyto grave propositum? 10, 329. nihil misero, quod fingebat 4, 99.

Protegit solus urbem 8, 250. causam magno discrimine 11, 33. armis cingens 15, 155.

Protenus ad censum 3, 140. agerent inquisitores 4, 48. accipe, quod do 7, 165. ante menin, quidquid dolet, exue limen 11, 188. abreptum 13, 176. illos imbuat vitiorum elementis 14, 123. siccentur lacrimae 16, 27.

Protogenes aliquis 3, 120.

Provehit hunc labor 16, 57.

Provida Campania 10, 283.

Provincia victrix, plorat 1, 50. tanti vendit agros 4, 26. instruit focum 5, 97. expectata si te accipiat rectorem 3, 87.

Provocat Lausella lenorum ancillas posita corona 6, 321. cunctodem vitis et horti 6, 376. utens patriciorum omnes opibus 1, 24.

Proximus, v. *Propior*.

Prudens Veiento 4, 113. prudentissima gens adulandi 3, 86.

Prudentia si sit, nullum nomen habes, Fortuna 10, 365. 14, 315. eius monstrat cet. 10, 46. rectoris 12, 32.

Præstis cedente auctumno 4, 56. Geticis frigidior decocta 6, 50.

Pruna et costana 3, 83.

Prurigo. morae impatiens 6, 327. prurigine et scabie unius porci caedit totus grex 2, 80. V. L.

Prurit frictus ocelli angulus 6, 578. prurire ut incipiat Gadi-tana canoro choro 11, 63.

Psaltria (Clodius) quae penem maiorem cet. 6, 337.

Psecas infelix 6, 491. 494.

Psilotro pili evulsi 9, 15. n.

Pube pro Latina omni sufficiunt Decii cet. 8, 256.

Publicus servus tenet hanc (coronam triumphantis) 10, 41. adulter fiet 10, 312. publica vena non est vati egregio 7, 53. sacra 6, 335. fulgura 6, 587. vota vicerunt 12, 282.

Pudet coenare fictilibus 3, 168. ni illas 3, 321. te propositi 5, 1. quem ducere ubera 12, 8. quem non alto per glaciem perone tegi 14, 186. pudeat non monstrare dominum tabernae 2, 42. quod narrasse 11, 202. pudendis praeferre faciem incipit nobilitas 8, 139. exemplis 8, 183.

Pudicitiae veteris vestigia multa forsā aut aliqua exstiterint et sub Iove 6, 14. patriciae et plebeiae templae 6, 308. veterem

K k 2

Pulcritudo multis periculis obnoxia 10, 289 sqq.

Pullati proceres 3, 213.

Pullulet velut nummus redi-vivus exhausta aera 6, 363.

Pullae urbes 10, 284.

Pullus hirundinis 10, 251. pulli tremuli frontem totam ei Caeconia infudit 6, 616. nos viles nati infelicibus qvis 13, 142. pul-lorum pectora rimabitur haruspex 6, 551. pullos ciconia nu-trit 14, 74.

Pulmentaria condit 7, 185.

Pulmo arderet Falerno 4, 138. pulmonem agitare risu 10, 33. pulmone columbae tractato spon-det haruspex cet. 6, 549. ten-ni rubetae nunc res agitur 6, 659.

Pulpita pascunt vatem 7, 93. longa figamus per angustos vicos 6, 78. ad peregrina cantu foedo prostitui 8, 225. pone hinc; et inde finge gladios 8, 195. nulla praetoris lauti aequare queas huic voluptati 11, 257. ad pulpita tan-dem redit notum exodium 3, 174.

Puls mea annua quod (saxum) coluit cum libo 16, 39. pul-es dictem coram aliis puero, et in aure placentas 11, 58. pul-tibus ollae fumabant 14, 171.

Pulsas ubi tu, ego vapulo tan-tum 3, 289. pulsat eam sextus et sexagesimus annus 6, 193. pul-sare solea nates 6, 612. togatus non audeat te 16, 8. tintinna-bula 6, 442. terram cuspede 2, 130. pulsantis cymbala 9, 62. pulsetur etai, dissimulet 16, 9.

pulsatus rogat 3, 500. pul-sandam capnt praebebis 5, 171.

Pulvinar, ad quod talit odo-rem lupanaris 6, 132.

Pulvino de equestri 3, 154.

Puleis in aequore primus equi huius 8, 61. in pulvere Cannarum victis consulibus 11, 194. tenui sulcos ducimus 7, 48. cir-coi sublimem praetorem 10, 57.

Pumice Catinensi lumbum ad-tritus 8, 16. *levis inimicus res mortifera est* 9, 95.

Punice praelia passis 14, 161.

Punire quod liceat tunica mo-lesta 8, 255. cunctos nocentes si curant Dii, quando ad me ve-nient? 13, 101. haec volenti da-tur calceus 16, 13. taurea cri-men 6, 492.

Pupilli prostantis spoliator 1, 47. vos moneo, quibus amplior est res, custodire animas cet. 6, 629. pupillum ad iura vocan-tem circumscriptorem 15, 155. pupillos quot circumscripserit Hirrus 10, 223.

Puppis alternum latus evertea-tibus undis 12, 31. per puppen errat 6, 102. puppe trunca ma-gister petit interiora 12, 79. Co-rycia semper moraris 14, 267.

Purpura maior (al. maius) quid confert optandum? 1, 106. al-taria filo Tyrio spondet 7, 154. vendit cauidicum 7, 155. ardens quos venatit 11, 155. peregrina igno-taque nobis *ad scelus atque ne-fas*, quaecumque est, *ducit* 14, 188.

Purpureus scurra 4, 31. pur-puream vestem fundite 12, 34.

Puri argenti 9, 141. 10, 19.

Pusilli cauidici sanguine num-

quam mednerunt rostra 10, 121.
 pusillos homines atque malos
 terra nunc educat 15, 70. pusil-
 las ceras 14, 29.

Pusio tecum dormit 6, 34.

Putat se nil tibi debere 3, 51.
 summa bona 5, 2. putabas te pul-
 crum 9, 47. putabat omnia tra-
 ctanda inermi iustitia 4, 80. pu-
 tabant non turpe 7, 5. putavit
 populum Phaeaca tam vacui ca-
 pitis 15, 23. cur putes hos eva-
 sisse? 13, 195. quis putet muta
 animalia generosa, nisi fortia?
 8, 57. quales putemus epulas glu-
 tiasse Endopertorem ipsum? 4,
 28. putares maiora monstra, si
 cet. 2, 122. putaris quidquid me-
 lius leviusque 10, 314. puta tu
 vera 2, 153. hoc ipsum defecisse
 5, 7.

Putere videntur nuguenta at-
 que rosae 11, 121.

Puteus brevis nec recte mo-
 vendus diffunditur in plantas 3,
 226. puteum servare iubet Cle-
 anthas 2, 7.

Putri siluro 14, 132. putres
 vomicae 13, 95.

Pygargus et aper 11, 138.

Pygismate, v. *Pitismate*.

Pygmaeus bellator parvis cur-
 rit in armis ad subitas Thracum
 volucres cet. 13, 168 sq. *Pyg-*
maea virgine brevior 6, 506.

Pyraides quis tam, molem ag-
 geris ultra ut veniat 16, 26. *Py-*
lades et Bathyllus pantomimi 6,
 63. n.

Pylius rex exemplum vitae fuit
 a cornice secuctae, — sed ad-
 tendas, quantum de legibus ipse
 queratur fatorum, quam videt

aeris Antilochi barbam ardentem
 cet. 10, 246 sqq.

Pyrenaeum transsilit 10, 151.

Pyreusmate, v. *Pitismate*.

Pyrrha maribus nudas osten-
 dit puellas 1, 84. a *Pyrrha* quam-
 quis omnia symmata volvas 15,
 30.

Pyrrhum immanem 14, 162.
Pyrrho, regi Molosso, parere so-
 lebant elephantis 12, 108.

Pyrum Signinum Syriumque
 11, 73.

Pythagoras animalibus cun-
 ctis abstinuit 15, 173.

Pythagoreis centum unde epu-
 lum dare possis 3, 229.

Pythia vates Spartano cuidam
 respondit, haud impunitum fore,
 quod dubitaret depositum reti-
 nere 13, 199 sq.

Pytismate lubricat orbem 11,
 173.

Pyxide condita non prodest
 illis turgida Lyde 2, 141. vel
 gladio partos nummos 13, 25.

Q.

Quadra aliena vivere 5, 2.

Quadrans tibi nullus in um-
 bra ostendatur 7, 8. quadrante
 levare 6, 447. quadrantes cen-
 tum lectica petit 1, 121.

Quadrilingues alti in vestibulis
 7, 126.

Quadringenta parant taber-
 nae quinque 1, 106. sestertia de-
 dit Gracchus dotem cornicini 2,
 117. tibi si quis deus aut simi-
 lis diis donaret, quantus ex ni-
 hilo fieres? 5, 132. fac tertia 14,
 326. quadringentis nummis con-
 dire gulosum fictile 11, 19.

Quadrivio medio ceras imple-
re capaces 1, 64.

Quaero an deceant 2, 76. te
in qua proserchia? 3, 296. quae-
ris quid? nubit amicus 2, 134.
quid ultra cet. 5, 19. quaerit si-
bi materiam ducis indulgentia
7, 21. sibi alium asellum 9, 92.
ab omni, quisquis adest 10, 253.
nemo, unde habeas, sed oportet
habere 14, 207. quaerunt per om-
nia gustus elementa 11, 14. ea-
dem animalia sumtis pennis 14,
76. quaerebat, quae numinis esset
mens 13, 202. quaeras si nomina
morborum 10, 219. coniugium
11, 29. ne quaeras scelere in tan-
to 15, 89. quaerat qui te per
compita, non deerit 9, 112. iam
pridem caput hoc ventosa cucur-
bita 14, 58. quaeramus panem
aratro 14, 181. quare legatum
in magna popina 8, 172. ocus
Archigenem 14, 252. quaerendi
decoris cura 6, 501. quaeritur
illi uxor 6, 46. aquarius 6, 333.
quaesitus multum Hylas 1, 164.
quaesitum omni ex crimine lu-
crum 13, 25. fontem 14, 104.
quaesita per humum saxa 15, 63.

Quaeso, dic mihi 6, 393. vi-
vat 12, 128.

Quaestio ultima fiet de mori-
bus 8, 141. ubi summa 7, 156.

Qualis erat adulter 2, 29. fa-
cundia, mores eius erant. 4, 82.
coena tamen 5, 24. facies et qua-
li dignus tabella! 10, 157. red-
iit! 10, 179. 185. futura sit uxor
10, 353. testudo nataret 11, 94.
domus atque supellex, tales cibi
11, 99. qualem Cereris vult esse
sacerdos 15, 141. quales esse de-
cet cet. 11, 155.

Qualemcumque verum potest
1, 80. qualiacumque voles som-
nia, 547. unguenta 13, 49.

Quam timeo, ne cet. 10, 84.

Quamquam 2, 4. 4. 79.

Quamvis natus ad Euphratem
1, 103. metnam 5, 5.

Quando uberior vitiorum co-
pia? quando maior avariti e pa-
tuit sinus? 1, 8. artibus hone-
stis nullus in Urbe locus — pro-
ponimus illuc ire, ubi cet. 3,
21 sq. in consilio est Aedilibus
pauper? 3, 162. si 3, 173. 3, 40.
12, 25. ad te pervenit ille, quan-
do adest cet. 5, 62. omne per-
actum est 5, 93. propinat Virro
tibi? 5, 127. ad me venient Dii?
13, 102. ego figam aliquid, quo
vita mihi sit tuta. 6, 159. ego
pauper ero, haec sufficiunt, 147.
licebit 11, 182.

Quandoque foedius aliquid an-
debis 2, 82. praebebis caput pul-
sandum 5, 172. si fecerit cet.
14, 51.

Quandoquidem inter nos san-
ctissima divitiarum maiestas 1,
112. data sunt 10, 146. clauden-
da est cet. 13, 129.

Quantula nostra voluptas! 6,
254. sint hominum corpuscula,
mors sola fatetur 10, 173. quan-
tulum in hoc 6, 151.

Quantulacumque adeo est oc-
casio 13, 183.

Quantumvis Enganea mollior
agna 8, 15.

Quantus, homuncio, fieres ex
nihilò 5, 133. torrens 6, 318.
ardor 6, 317. quanta sedeat po-
plitibus 6, 262. quantum erat
donare 9, 59. distet 11, 26. quan-
tum quisque sua numorum ser-

vat in arca, tantum habet et fidei 3, 143. vix redolent duo funera 4, 109. vis, stipulare 7, 165. quanti vendant 8, 192. doceat 7, 176. tenebras conducis 3, 225. una venefica constat 6, 626. in quantum poscunt sitis atque fames 14, 318. quanto sublimior 11, 24.

Quanticumque domus, veniet, qui cet. 7, 182.

Quantalibet gloria quid erit, si gloria tantum est? 7, 81.

Quare Caesennia optima 6, 136. nec est, quare perdas 6, 202.

Quartanam sperantibus aegris 4, 57.

Quarta dies eum torret olimque domestica febris 9, 17.

Quasi fortuita 13, 225. ipse aedes suas incenderit 5, 222.

Quasillaria 6, 476. n.

Quassas galeam 2, 130. quasatum calicem 5, 48.

Quatenus s. *quatinus* hic non sunt venales elephantis 12, 102.

Quater egisti 7, 122.

Quatit hostia funem 12, 5. quatiens animo flagellum 13, 195. quatiare risu 13, 171.

Quatuor infantes ludebant casa 14, 168. digitis a morte remotus 12, 59. nasorum calicem 5, 47. annis praecedere tam venerabile erat 13, 58.

Quatuordecim ordines equitum 3, 154. 155. 14, 324. sq.

Queas aequare nulla theatra cet. 14, 257. queat nec sufferre pondera gemmae 1, 29. nemo patriam monstrare parentis 8, 45. qui ferre quoscumque labores 10, 359.

Quercus veteris fastidia con-

tingunt homini gratiae post munus aristae 14, 184. quercum Capitolinam sperare fidibus 6, 387.

Querela simili plena fora 13, 135. querelae iustae causa defertur 16, 19. querelas nostras fige intra te 9, 94.

Quereris nec patri 2, 131. intercepta decem sestertia fraude 13, 71. queritur, quod parcas 6, 36. querebar modo, vobis non eadem vina poni 5, 51. queratur quantum de legibus ipse factorum 10, 251. querentes de seditione Gracchos quis ferat? 2, 24.

Qui sis 11, 33. casus impulit hos? 15, 119. tu gallinae filius albae? 13, 141. *quo* effigies tot bellatorum? 8, 9. Cf. 8, 142 sq. 14, 135. 15, 61. *Quem* et *quorum* p. *quam* et *quarum* 14, 231. 241. n. *Quis* pro *queis* scribendum 3, 31. *V. L.*

Quia sunt taedia 11, 207.

Quicumque adspexit Deus, ridet et odit 15, 71. nequit — nemo cogetur 7, 18. quaecumque legerat, haec eadem cet. 7, 152. est, purpura ducit ad scelus 14, 188. altaria tangunt 13, 89. quodcumque liberet 1, 152. est 7, 217. committitur 13, 1. volet 13, 92. tradidit Moses 14, 102. quemcumque parentem sic possem affari 14, 210. quocumque in fornice nati 3, 156. loco et recessu 3, 230. in trivio, cuicumque est obvia, narrat 6, 412. alio de sanguine 8, 27. venit de gramine 8, 60. de libro voles proavum tibi sumito 8, 134. in populo et sub axe 14, 42. modo crescunt patrimonialia 14, 117. vocavit spes

lucris 14, 277. quoscumque labores ferre queat 10, 353. quascumque poenas debet iratis maribus 10, 312

Quidam expavere frigoris famemque formica magistra 6, 361. non propter vitam facient patrimonio cet. 12, 50. sortiti mentem sabbata patrem, nil praeter nubes et coeli numen adorant 14, 95. quaedam parva quidem, sed non toleranda maritis 6, 185. de numero Lamiarum 6, 385. ex libris non intelligat 6, 151. cum prima rescentur crimina barba 8, 166. *sunt vitiorum elementa* 14, 125. pro vita facienda putat, non omnia 15, 107. quemdam ex illis non tulit Laronia 2, 36. praecipitat subiecta potentia magnae invidiae 10, 56. moechos et mugilis intrat 10, 317. quibusdam somnum rixa facit 3, 281. bilem aut risum fortasse moverat 15, 15.

Quiescit, noli vexare 1, 126. quiescunt iam membra 13, 218.

Qualibet ex re lucris odor bonus est 14, 205.

Quin ipsa manubria ossea 11, 133. ducatur, mora nulla 12, 112.

Quingenta bis dedit, tanti vocat ille pudicam 6, 157.

Quinquatribus optat 10, 115.

Quinque tabernae quadringenta parant 1, 105. per auctumnos octo fiunt mariti 6, 230. lagenae 7, 121. sestertia munera omnibus in rebus 9, 41. diebus continua hoc facere non possis 11, 206.

Quintilianus ut ametur, an expectas? 6, 75. orator maximus, felix et pulcher et acer et sapiens

et nobilis, bene cantans et forte consul 7, 185 sq. Quintilianae, dic aliquem hic colorem 6, 280.

Quintillae quod domet 7, 75.

Quippe indignatur 5, 61. aliter tunc vivebant 6, 11. haec merces lautissima 7, 175. vincis 8, 54. ille Deis auctoribus erat ultor 8, 216. tenet 10, 41. feror vitulus 12, 7. rari boni 13, 26. minuti est animi altio 13, 189. his crescunt patrimonia fabris 14, 116.

Quirini in valle officium cet. 2, 153. trabeam et diadema meruit 8, 259. Quirine, rusticus tuus sumit trechedipna 5, 67. Quirinos geminos sub rupe 11, 115.

Quiritem ima plebe faciendum invenies 8, 47. Quirites, non possum ferre Graecam urbem 3, 60. tenues agmine facto debuerant olim migrasse 3, 163. nivos ad frena 10, 45. domitos ad ana deduxit flagra (Caesar) 10, 109.

Quis urbis tam patiens? 1, 30. nescit 6, 247. 16, 1. tam perditus? 8, 211. qua indignatio ne desit 5, 120. quae sulfura et praesidia 7, 157. 7, 22. quid agant venti 1, 9. expectant? 2, 114. quaeris? nubit amicus 2, 157. fieri posse non putes, si cet. 4, 41. tibi cum vultu tali? 9, 3. tale quid excusat 10, 115. quid sis 11, 33. agam, et quid, oro, dicam 9, 67. agas, quum cet. 3, 291. 4, 14. facias 8, 179. erit nisi ludus 8, 199. refert 10, 213. 11, 580. superest 3, 259. ultra 5, 18. 6, 191. quidni capias 10, 9. quid, quod et antiquis uxor de moribus illi quaeritur 6, 45. Cf.

3, 147. 10, 208. quid, si cet. 8, 183. 10, 36. qui pueri qualisque futura sit uxor 10, 353.

Quisnam delator? 10, 69. hominum quiesve deorum abauerit 15, 103. quacnam est hic culpa puellae? 6, 494. quidnam censes? 4, 130. suadendum esse putea, elige 10, 529.

Quisquam sic exhorruit 8, 196. quid iuveniet sublimius 8, 231. deorum vellet 10, 184. non erit 11, 148. quidquam si credis Homero 10, 246. quemquam occidere nolant 10, 96. nec amet, nec ametur ab ullo 12, 130.

Quisque accipiat 1, 41. Deus 13, 46. quaeque concumbat 6, 406. aptissima 10, 549. pulcerrima 12, 116.

Quisquis erit bonus 6, 211. primus fuit maiorum tuorum 8, 274. colit Mimervam 10, 116. adest socius 10, 254. praecepit 14, 227. quidquid agunt homines 1, 85. conspicuum est 4, 54. Indi huc mittitis 6, 466. subiti et magni discriminis instat 6, 520. dixerit 6, 555. erit 6, 598. porrexerit 6, 632. dicitur 6, 643. reliquit Natta 8, 95. scio 9, 97. petebas 9, 114. melius putaris 10, 344. dolet 11, 188. frangitur 11, 189. habent 15, 83. cogeat furor 15, 90. id est 7, 162. Graccia mendax audet in historia 10, 174.

Quivis — cuius rigidi censura cachipui facilis 10, 31.

Quo effigies tot bellatorum, si cet. 8, 9. Cf. 3, 142. 14, 135. 15, 61.

Quondam hi cornicines cet. 3, 34. sub regibus viderent uno contentam carcere Romam 3, 313.

succinctus papyro 4, 24. praestabat castas humilis fortuna Latinas 6, 288. terga suis moris erat festis servare diebus 11, 83. hoc indigenae vivebant more 13, 38. haud impunitum fore 13, 200.

Quota portio 5; 61. pars scelerum haec 13, 157.

Quoties infremuit 1, 165. voluit Fortuna iocari 3, 40.

R.

Rabidam facturus orexim 6, 428. rabida tigride 15, 165.

Rabie iecur incendente 6, 648. ventorum 13, 245. saevit vulgus 15, 127.

Radiat Germanicus scripto auro 6, 205. radiant testudine tota densi sardoniches 6, 381.

Radios solis iurat 13, 78.

Radere guttur iam coeperat 6, 105. femur inaurati Herculis 13, 151. tubera 5, 116. 14, 7. raso vertice caput pulsandum praebebis 5, 171. vertice gaudent garula securi narrare pericula nautae 12, 81. rasa galbana 2, 97.

Ramex — eum ramice iacet exiguus nervus 10, 205.

Ramnenses, v. *Remenses*.

Ranus olivae Pisacae esuriens 13, 99. ramos adhuc virides in linine 6, 228. longos erexit ianua 12, 91.

Ranarum viscera inspicere 3, 44. ranas in gurgite (Stygio) nigras 2, 150.

Rancidula opsonia 11, 135.

Rancidius quid, quam quod se non putat cet. 6, 185.

Rapit vicinos humiles 6, 414. testiculos Helioderae 6, 373. praecipitem ambitio atque libido 8,

135. rapni saepe amplexu fugientem puellam 9; 70. rapuit non praetextatum Nero loripedem 10, 508. quantum Nero 12, 129. rapiat coenatio argentem solem 7, 185. sapientem cuncta ignem 14, 25. rapturus de nobilitate, quod superest 1, 31. raptura numos Celaeo 8, 130. rapitur extinguendus 10, 332. carpento 8, 117. te contempto metisque relictis 14, 232. raptus per aera Pygmaeus 13, 169. rapta abolla properabat 4, 76. testa sequit genitalia 6, 514. raptum Achillem luget Pelens 10, 256. ignem de summa coeli parte 15, 85. raptos ad velaria pueros 4, 122. rapienda turbae sportula 1, 96. occasio 15, 59.

Raptore relicto 7, 168.

Rarus sermo illis 2, 14. civis 8, 27. *ferme sensus communis in illa fortuna* 8, 73. *venit in coenacula miles* 10, 18. *rara avis in terris nigroque simillima cygnus* mulier casta 6, 165. *in tenui facundia panno* 7, 145. iugo victoria sedit 8, 63. crate pendentia terga anis 11, 82. non videmus, quae pateris 13, 8. merces, quae cognitione tribuni non egeat 7, 228. *est concordia formae atque pudicitiae* 10, 297. rarum ac memorabile magni gutturis exemplum 2, 115. quamvis, tamen imputat 5, 15. rari summique boni huius nulla voluptas, quoties cet. 6, 179. quippe boni 13, 26. rarae sine Mentore mensae 8, 104. rarior albo corvo 7, 202. *rarior usus commendat voluptates* 11, 204.

Rastra et sarcula tantum adfecti coquere 13, 166.

Rate mersa naufragus 14, 301. rates mille non comparo testamento 12, 172.

Ratio est ulterior 4, 20. una potens 14, 39. periculi si iusta est et honesta 6, 95. studiorum et spes in Caesare tantum 7, 1. rationem si admittitis 1, 21. ratione loquendi et lege servata 6, 455. *quid timemus aut cupimus?* 10, 4. pro ratione sit voluntas 6, 223. rationibus quantum addat sportula 1, 118. gravis est 6, 511.

Raucus desert in balnea testiculos 11, 156. rauca cohors (Galorum) 6, 515. raucos circo 8, 59. rauci Codri 1, 2.

Ravola depressus tristis 9, 4.

Recedit latus clivo pendente 6, (50. recessit nondum satiata 6, 130. ad Superos Astraea 6, 19. recedas tacitus 3, 297.

Recens linum 3, 151. recentis odoris mala 11, 74. recentem praedam servabat hyems 4, 58. recenti historia 2, 102. coelo 6, 11. luto 7, 180. scelere 13, 5. recentes rumores 6, 408.

Recessu quocumque dominum sese fecisse unius lacertae, est aliquid 3, 230.

Recidivus unius velat exhausta pulchritudo 6, 36.

Recidit illuc, ut cet. 12, 53.

Recepit ruborem 13, 24.

Recitat folium Sibyllae 8, 12. togatas et elegos 1, 3. si recites dulcedine famae anccensus, maculosas commodat aedes 7, 40. recitantes Augusto mense poetas 8, 9.

Recitationes poetarum cet. 1, 1 seq. 12 seq. 3, 9, 7, 40.

Recondita sulca 6, 67.

Recte vivendum 9, 118.

Rectoris cani prudentia 12, 33. rectorem si te accipiat provincia 8, 84. rectore nullo mundum moveri 13, 8.

Rectus derideat loripedem 2, 23. rectum minxit amicus 3, 107. prima docet sapientia 13, 189. funem 14, 266. recta senectus 3, 26. recta facie loqui praesente marito cum duobus 6, 401. recto cantaverat aera 2, 118. vertice portat 3, 252. vultu hoc optas 10, 189. recti capilli 11, 149.

Recubans sub eodem marmore Chiron 3, 205. recubante iuxta marito spectent 11, 201.

Recumbit tibi iuncta 6, 448. quod recumbas se stante 5, 65. recumbat nemo prope 9, 106. toro fultus 3, 82.

Recurrit natura ad mores damnatos 13, 29.

Reda una componitur tota domus 3, 10. redae devexae iactare basia 4, 118. redarum transitus 3, 236.

Reddit nummos 16, 40. pulcro labori sua dona 16, 57. reddunt ubi ova columbae 3, 202. reddet Roma te Aquino 3, 319. depositum 13, 10. 204. follem 13, 61. reddere tunicam servo 1, 93.

Redemptores, conductores, mancipes 3, 31 seq. n.

Redeo — redit quoties natalis 9, 1. ad pulpita ex dium 3, 174. vinum 6, 429. spes vitae cum sole 12, 20. qualis rediit 10, 179. 185. redeant ut veteres 7, 39. redeuntibus a scrobe vel sulco 14, 170.

Redimicula longa sumunt frontibus 2, 84.

Redemi hoc ego vix tota nocte 9, 76. redemptum a vitis nulla virtute 4, 2. *redimere* s. conducere, ac contr. locare 3, 31 seq. n.

Reditum amici, ob quem ferendus taurus et pro quo altaria pono 12, 15. 94.

Redivivus nummus velut exhausta pullulet arca 6, 363. *V. L.*

Redolent quantum vix duo fuera 4, 109.

Refert quid, ignoscat an non 1, 154. Cf. 4, 5. 8, 93. 11, 180. 19, 213. non minimo sane discrimine 5, 123. quid sportula 1, 118. hoc tantum, quod illa aenebat 6, 657. ergo, quis haec eadem paret 11, 21. refertis calathis peracta vellera 2, 54. referunt Artaxata mores praetextatos 2, 170. referebant navibus spolia 8, 106. referam quid, quanta ardeat cet. 1, 45. miranda 15, 28. referre hoc videtur ipsius ducis, ut cet. 16, 58. referens multum de Maecenate 1, 66. ligoaem a monte 11, 89. multicia rugis 11, 186. referri in acta cupient 2, 136. relatum a fonte Hammonis 6, 554.

Refici tuo Aquino 3, 319.

Regimen census omne tenet pater 10, 51.

Reginae (deorum) niveam agnam caedimus 2, 3.

Regia verba laustae 11, 8.

Regnat ubi Protogenes 3, 119. uxor 6, 149.

Regna haec mox relinquit (uxor) 6, 224. servis fata dabunt 7, 201. subterranea esse nec pueri

- credunt 2, 149. Persicā non sufficere animo 11, 328.
- Regunt fata homines* 9, 32.
- regenti maria, terras 4, 83.
- Regula* verborum constat praecceptori 2, 230.
- Regulus* delator 1, 33, 67.
- Relegit* transacta 6, 483.
- Religionis* contemptus causa corruptelae morum 13, 34 sq.
- Relinquit* haec regna 6, 224.
- longe Italiam 12, 77. post terga annos sexaginta 13, 16. ludos Parridenque 6, 87. quidquid tibi Natura, eripit Pansa 8, 95. aulaca Cybeles 14, 263. scutum gladii-que 8, 125. relicta coniuge 5, 76. Amydone 3, 69. Salamine 10, 179. aede 7, 37. longē Calpe 14, 279. pare 14, 97. modo sub lodice (verba) 6, 195. relictum oculum medico nil promittente 16, 12. relicto cophino foenoque 6, 542. canpore 6, 591: raptore 7, 168. relictis crucibus 14, 77. metis rapitur 14, 232.
- Reliquos* ducunt vestigia 14, 36. reliquis Virronibus 5, 149. cervicibus fratrum 10, 260.
- Remenses* Romani a Remo dicti, ut *Rhannes* s. *Ramnenses* a Romulo, et *Titi* s. *Titienenses* a Tito Tatio 10, 73. n.
- Remige* cum nudo agerent inquisitores 4, 49. surdo Siculos cantus effugit 9, 150. remigibus cum porcis grunnisse Elpenora 15, 22.
- Remordent* castigata 2, 35.
- Remotus* a inorte quatuor digitis 12, 58. remota erroris nebula 10, 3. remotior non ulli mensa 8, 178.
- Remi* turba 10, 73.
- Remis* brevibus pictae incun-berae testae 15, 123.
- Renato* nondum omni dente 14, 11.
- Renovata* clade 10, 213.
- Reor* te exultare 15, 87.
- Repente* nemo fuit turpissimum 2, 83. unde tot rugae? 9, 8.
- Reperta* poenula 11, 101.
- Repeto* ut, solebas cet. 9, 22. repetit vestigia preti lecti 6, 226. artem voluitque 6, 452. inde domum 12, 87. longe nomen d. 272. repetatur fabula a deverticale 15, 72. repetitus clamor ab antro 6, 528. repetita crambe occidis magistros 7, 154.
- Repentibus* pueris monstrant vetulae assae 14, 208.
- Reponit* meliora ac plura 3, 220. tectoria prima 6, 467. nunquamne reponam? 1, 1.
- Reportandis* cathedris 7, 47.
- Repugnet* nemo 6, 627.
- Repulsa* haec erubuit 10, 326.
- Reputant non unquam, quanti sibi gaudia constant* 6, 365.
- Requiem* sperare 6, 107. gratam dona tibi 11, 182.
- Requiris*, unde 6, 286.
- Res* memoranda novis annalibus 2, 102. angusta domi 3, 165. 6, 357. cuius non sufficit legi 3, 155. amplior quibus est 6, 629. ampla domi 12, 10. hodie minor est, heri quam fuit 3, 23. vera agitur 4, 35. facti est 4, 35. digna titulo sepulcri 6, 230. diversa 15, 94. adteritur longo sufflamine litis 16, 50. nunc agitur tenni pulmone rubetas 6, 469. nulla minbris constabit patri, quam filius 7, 187. nota urbi et populo 10, 340. mortifera est inimicus

pumise levis 9, 95. haud mira, citharoedo Principe, minimas nobilis 8, 198. rei ambiguae incertaeque testis 8, 81. rem dissimilem facit causa 8, 215. immixuit 14, 92. agit ferro subitus grassator 3, 305. pateris modicam 13, 143. re praestem vel vita et inoribus pulcerrima dicta 11, 57. exre qualibet lucri bonus est odor 14, 204. rerum ordine pulcro dies distinguitur 1, 127. quale decus, si coniugis auctio fiat 6, 255. magna oblivio 6, 613. tuarum praesidia aliunde spectanda 7, 22. ingens numerus sic iubet 7, 102. summa pericula excipit 8, 249. tot usu proficit nihil 13, 18. suarum tutela certa magis, quam cet. 14, 112. magna fastigia 3, 39. utilium pars maxima iactatur 12, 52. res duas tantum anxius optat, panem et Circenses 10, 80. humanas miscuit 10, 163. exiguas despicit conviva 11, 150. suas servare non potuit Mars 14, 261. *rebus et honestis imponit finem sapiens* 6, 444. laetis par mensura malorum 10, 98. *in summis minimisque spectanda mensura sui* 11, 35. mersis in ventrem 11, 40. Latius curam praestare 11, 115. bellorum et pacis agendis utilis 14, 72. gestis aequanda pericula 14, 314. nostris quid utile sit 10, 348. salutem praeferro quis audeat? 12, 49. quas turpiter audent, fortem animum praestant 6, 97. in omnibus numeris sestertia quinque 9, 42. vitidis maculam haesuram agentia sunt plurima 14, 2.

Rescribat licet atque coram

innuat cet. 6, 141. rescribare nil rude nec simplex 6, 234.

Resecentur quaedam criminum cum prima barba 8, 100.

Residens in codice pellex 2, 57.

Resinata inventus 8, 114.

Resonant Memnone chordae 15, 5.

Respectus maiorum nil ibi 8, 64.

Respiciat haec primum, an 7, 141. ut te clauso Veiento labeillo 3, 186. respice pericula 3, 28. primum et scrutare viros 2, 44. Gaetulum Ganymodem, quum sities 5, 60. *resuales* Divorum 6, 115. quid moveant leges 8, 91. respicere tristes Camenas 7, 3. ad spatia ultima vitae 10, 275.

Respiret ter decies 11, 28.

Respondes nil mihi 3, 296. his, Iane pater 6, 394. respondit Pythia vates Spartano 13, 199.

Responsa dabunt divitibus Phryx augur et Indus 6, 585.

Restem sequuntur statucae 10, 58. *reste* nec movendus puteus 3, 226. illa cavet brumam famemque 14, 274. restibus tot salvis ferro potes dominam? 6, 30.

Resupinat aviam amici 3, 112. *resupinati* Galli 8, 176.

Resupina iacens multorum absorbnit ictus 6, 126.

Retia misit eius munere 2, 148. pendentia dextra librata nequidquam effudit 8, 201. retibus adsiduis penitus scrutante macello proxima 5, 95.

Retegantur tibi scrinia 6, 28.

Retiariorum habitus et arma 2, 144 sq. 8, 193 — 210.

Reticulum auratum implet comis 2, 96. cum reticulis et pane 12, 60.

Retinere maritos partu 2, 138. depositum 13, 201.

Reverentia maxima debetur puero 14, 47. mensae hic nulla, aut pudor verbis 2, 110. salva sit artoptae 5, 72. legum 14, 177. senioribus debetur 13, 54.

Reverenda facies obsceno minori 6, 513.

Reverti paucis cum dentibus 3, 301. ad dominum veterem 4, 52. uxor nocte solet 11, 184. tenso folle inde domum possis 14, 281. reversa luce 6, 312. reversi inde 3, 37.

Revocabat leges 2, 30. revoces si quem, subsistere nescit 14, 231. revocante lacernas humero 1, 27. revocata numeris Thrasylli 6, 576.

Revolvas longe nomen 8, 272.

Reus offensae 4, 105. rea si non est, accusat Manilia 6, 243. rei squalorem 15, 135.

Rex horum vorabit optima 1, 156. Pylus 10, 246. hunc imputat cibum 5, 11. domini si vis fieri 5, 137. et pater sorbere ante cibum debet medicamen 14, 255. regis conviva 5, 161. ter victi medicamina Pontica 6, 661. superbi agrum 6, 525. ad praetoria sedit mirandus cliens 10, 161. regi ut dicat, bibe 5, 130. *barbato* imponere facile est 4, 103. Armenio Parthoque instantem cometen 6, 407. Molosso parere 12, 108. regem aliquem capies 4, 126. Ponti transeo 10, 273. salutem domumque hospitis affectu 8, 161. rege ab antiquo positas co-

ronas 13, 149. Saturno credo pudicitiam in terris moratam 6, 1. reges ubi observant festa sabbati mero pede 6, 159. *pauci ad generum Cereris sine caede et vulnere descendunt* 10, 113. regum ossa vides vacuis exsucta medullis 8, 90. ultimus ille honorum 8, 260. Romanorum omnia frivola 5, 58. insignia, trabeca, diadema et fasces 8, 259. nemo dabit, quanti subsellia constant 7, 45. sine regibus infernis bilares umbrae 13, 52. sub regibus quondam atque tribunis viderunt uno contentam carcere Romam 3, 313. *Reges* vocatur patroni 1, 156. n.

Rhadamanthus quas poenas invenit 13, 197.

Rhamnes, v. *Remenses*.

Rheda, v. *Reda*.

Rheno atque Istro praestare Neronem securum 8, 170.

Rhetor dicturus ad aram Lugdunensem 1, 41. geometres, pictor cet. 3, 76. de consule, et de rhetore consul fies, si Fortuna volet 7, 197. 198. Rhetoris aera minus est 7, 217. ad rhetora missum filium 10, 132. de rhetore conducendo loquitur iam Thule 13, 112. rhetores vincuntur 6, 458. Rhetorum declamationes, sumptus et controversiae 1, 16. n. 151. n.

Rhetorica ab umbra descendit ad pugnam 7, 173.

Rhinocerote cum imagine lavari 7, 130.

Rhodos imbelles despicias 8, 115.

Rhodopes unda terit inguinibus 9, 4.

Rhodos et *Miletos* hinc fluxit ad istos colles 6, 296.

Rhombus cibus exquisitior 4, 66. nil sapit iis 11, 121. rhombi *Hadriaci* spatium admirabile 4, 39. rhombum nemo magis stupuit 4, 119. in tua saecula servatum 4, 68.

Rica 6, 118. n.

Rictum diducere 10, 230. rictu canino latravit 10, 272.

Ridet nemo, ubi tota cohors non est pede altior uno 13, 172. et odit *Deus* 15, 71. *sympvium* *Nunae* 6, 343. alapas *Mainercorum* 8, 191. alter de sapientibus semper 10, 29. curas et gaudia vulgi 10, 51. rides? maiore cachinno concutitur 3, 100. ride, positus scaphium quum sumitur armis 6, 261. ridens (*Fortuna*) suos producit alumnos 6, 609. ridente medico caeduntur tumidae mariscae 2, 13. ridenda poemata 10, 124. facies multo pane tumet 6, 461.

Ridiculum pudorem ex urbe effugientem pauci morantur 11, 55. ridiculos homines facit paupertas 3, 153.

Rigidi cachinni censura faciliis cuius 10, 31. *Censoris* 11, 91. *V. L.* rigidae vulvae tentigine ardens 6, 129.

Rimae veteris hiatum 3, 195. rima tenni distantia 3, 97. rimas legant vela 9, 105.

Rimatur haruspex pectora pulorum et exta catelli 6, 551.

Ripa nutritus in illa 3, 117. in ripa dum iacet 10, 86. iam sedet (*Stygis*) 3, 265. riparum verpula 5, 104.

Risus materiam invenit 10, 47.
 IUVENAL. VOL. I.

risum movet 6, 71. moveat vulgo tua simplicitas 13, 35. cui non eliceret causa magistri? 7, 212. aut bilem fortasse quibusdam moverat 15, 15. risu quatiare 13, 171. perpetuo pulmonem agitare 10, 33.

Rite peracto sacro 12, 86.

Ritu antiquo decies centena dabuntur 10, 335. ritus veteres et publica sacra utinam his intacta malis agerentur 6, 335.

Rivalis heres non unus tibi dictabitur 6, 218. rivalet *Divo-*rum 6, 115. rivalibus victis 12, 126.

Rivi properant marmoribus 6, 430.

Rixa quibusdam somnum facit 3, 282. si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum 3, 289. rixae miserae prooemia 3, 288. tuba 15, 52.

Rixantis turbae millia 15, 61.

Robiginis adorandae pocula 13, 148.

Robore rupto nati 6, 12. robora mala ficus 10, 145. vexat cornu nascenti 12, 9.

Robustior hic illo 10, 197.

Rodit in aggere malum 5, 153. rodebant carmina mures 3, 207.

Rogat pulsatus 3, 300. naufragus assem 14, 302. Ianum Vestamque farre et vino 6, 386. saepe 9, 73. illos 9, 114. vates crebrum poppyama 6, 584. frustra vel frustra 3, 210. rogatur quum pro me *Fortuna* 9, 148. rogatus dicat 7, 232. rogatum assem 5, 144.

Rogus adspiciendus coniugis 10, 241. rogi igne minor 15, 140.

L 1

Roma iam habet pudorem 2, 39. te reddet Aquino 3, 319. quum serviret calvo Neroui 4, 53. parentem, Roma patrem patriae Ciceronem libera dicit 8, 213. quid beatius illo cive tulisset, si cet. 10, 279. prodiga non servat finem impensae 7, 138. Romae omnia cum pretio 3, 183. quid faciam 3, 41. da testem sanctum 3, 137. in urbe populi victoris quae sunt, non faciunt quos vicinus 2, 162. 163. frequentissima incendia, lapsus tectorum cet. 3, 6 sq. durior conatus illis (pauperibus) 3, 165. cum Bocchare nemo lavatur 5, 90. conducere farnos iam celebres poetae tentarent 7, 4. modo municipalis Eques 8, 237. conducta pecunia coram dominiis consumitur 11, 46. Romam advectus 3, 85. uno carcere contentam 3, 514. fortunatam natam me consule 10, 122. totam capit circus 11, 195.

Romanus Grainsque endopetator 10, 138. populus quantum sub Tatio arabat 14, 160. Romana paupertas ex quo perit, nullum crimen abest 6, 295. Romano non cuiquam est locus hic, ubi regnat Protogenes 3, 119. Romanorum priscorum frugalitas 11, 77 — 119. posterorum luxur 11, 120 sqq. regum omnia frivola 5, 58. Romanas Athenas Graiasque iam totus orbis terrarum habet 15, 110 sq. leges soliti contemnere Iudaei 14, 100.

Romuleas simulacra ferae mansuescere iussae imperii fato 11, 104.

Rosae putere denique diviti-

bus 11, 122. rosas alias trahere si vis 14, 254.

Roscii Othonis lex theatralis 3, 155. 14, 323 sq.

Rostra non unquam maduerunt sanguine pusilli candidici 10, 121.

Rota nec Furiae nec saxum 13, 51. rotam properate atque argillam 4, 134. stringit multis sufflamine 8, 148. rotas bigarum impacta securis caedit 10, 59. rotis suppositum mare 10, 176.

Rotant crinem ulalantque Priapi Maenades 6, 516. rotato sermone curvum torqueat enthyemata 6, 449.

Rubelli Plante (al. Plance) tunc alto Drusorum stemmate cet. 8, 59.

Rubet auditor, cui frigida mens est criminibus 1, 166. ille flagellis, hic scutica 6, 479. rubentem adhuc a matre 7, 196. rubenti arae 13, 37.

Ruber — rubra mappa deterges vulnera 5, 37. rubras leges maiorum perlege 14, 192.

Rubetae tenti pulmone nunc res agitur 6, 659. rubetam miscet porrectura viro Calenum 1, 74.

Rubicundula illa venit 6, 422. *Rubiginis* adorandae poebus 13, 148.

Ruborem eiectionem semel attrita de fronte quando recepit? 13, 242.

Rubrenus Lappa ut ait non minor antiquo cothurno, pocimus 7, 72.

Rubras offensae veteris res atque tacendae cet. 4, 105.

Ructavit si bene, si rectum minxit amicus, laudare parato 3, 107. scurra palatii tot sester-

lia, partem exiguam coenae 4, 31.
ructante glandem marito 6, 10.

Rudentes duros tractare 6, 102.

Rudis omni tempore 11, 143.
tunc miles 11, 100. rude nil
rescribere 6, 234. rudes propin-
quas instituit Locusta 1, 71.

Rudem sibi ipse dabit 7, 171.
rude accepta 6, 113.

Rufum, qui toties Ciceronem
Allobroga dixit 7, 213. 214.

Ruga densissima cogitur in
frontem 13, 215. rugam ac ma-
culam nitidis figentia rebus 14,
2. trahit summa extenditque la-
bellum 14r, 325. ugae tres sub-
eunt 6, 144. unde tot? 9, 9. ru-
gas tales, quales in vetula scal-
pit iam mater sinia bucca 10,
193. rugis suspectis humida re-
ferens multicia 11, 186.

Ruinæ impulsæ praeceps im-
mano 10, 107. ruinam quis ti-
met Praeneste? 3, 190. ruina pen-
dente dormire 3, 196. iam per-
lucente casurus 11, 15.

Ruma s. *rumis* et *rumen* mam-
ma 10, 105.

Rumores recentes excipit ad
portas, quosdam facit 6, 408. ru-
moribus ulciscuntur baltea 9, 111.

Rumpere somnum 5, 19. iecur
tensum 7, 117. tabulas 9, 75.
montem aceto 10, 153. rumpun-
tur somni latratibus 6, 416. gla-
cies solibus 4, 42. rupta pelle
patet calcens 3, 150. testa se-
cuti genitalia 6, 514. rupto vi-
tro 5, 48. ovo 14, 85. robore
nati 6, 12. ruptae lectore co-
lumnæ 1, 13. ruptis genis 15, 57.

Ruit ante arsin, vetulus ut bos
10, 268. ruebant cuncta fracta

compagne 6, 618. tecta 8, 77. Ca-
pito et Numitor fulmine 8, 93.

Rupem maris Aegaei scopulos-
que frequentes exulibus magnis
13, 246. rupe in angusta (al. an-
gusta) Caprearum sedentis Prin-
cipis 10, 93. sub rupe geminos
Quirinos 11, 105. rupes Tauro-
menitanae nullum misere 5, 93.
rupinas Aeoliis vicinum Vulcani
autrum 1, 8.

Rursus porrecta brachia 12, 76.

Rursus tolluntur 6, 155. ad
Aethiopum populos 10, 150.

Rus unum non sufficit 14, 141.
ruris alumni lascivi 11, 98. exi-
gui farra 14, 155. numina hoc
laudant 14, 182. aviti 16, 36. ru-
re paterno viventis 6, 55. rura
devia 14, 75.

Russati Lacernae 7, 114.

Rusticus ille tuus, Quirine 3,
67. infans in gremio matris
formidat hiatum personae pallen-
tis 3, 176. carcer, ergastula 14,
25. infans legatus flet amici 9,
60. rustica Thymele 6, 66.

Rutila arena volvit Pactolus
aurum 14, 299.

Rutilae gibbum 10, 294.

Rutilus, eximie si coenat, de-
mons habetur 11, 2. 5. 21. sac-
vire docet, qui gaudet plagarum
strepitu 14, 18. ferox 1, 162.

Rutulum s. *Rutilum* et Aens-
am committere 1, 162. qualis
confundat Erinnyes 7, 63. Ru-
tulia montibus ignotum carmen
6, 637. arboribus pascitur 12,
105.

Rutupino fundo edita ostrea
4, 141.

, 8.

Sabbata festa mero pede observant reges 6, 159. metuentem patrem 14, 96.

Sabellam mensam 3, 169.

Subina omni bellum dirimentem intactior 6, 164. bacca 3, 85.

Sabinas s. *Sabinos* veteres imitata 10, 299.

Sacci olentis mercator 14, 269.

Sacculus turget pleno ore 14, 138. distat ab arca 11, 27.

Sacello spondere pecudem 13, 252. vovess exta 10, 354.

Sacer fons 3, 13. honor 1, 110. cercopithecus 15, 4. senatus 11, 29. sacra senecta 13, 59. imago tua et maior humana 13, 221. victima 12, 113. sacrum fulcrum 6, 22. depositum 13, 15. saxum 16, 38. sacris diebus 6, 536. libellis 15, 19. delubris 15, 107.

Sacerdos Cereris qualem vult esse, bonus et face dignus arcana 15, 141. magna arboris 6, 544. vittata 4, 10.

Sacramentorum emolumenta 16, 36.

Sacraria Ienae Isiacae 6, 489.

Sacrificantes dictata haruspiciis verba repeteant 6, 391. n.

Sacrilegii genera 13, 147 sq.

Sacrilegus Verres 8, 106. minor exstat, qui radat femur inaurati Heronlis 13, 150. sacrilega fraude intercepta 13, 72.

Sacri nefandi Taurica inventrix 15, 116. sacro rite peracto 12, 86. sacra publica intacta agerentur 6, 336. nutantia loro arcano ferens 2, 125. eadem colenti 14, 103. sacrorum anjistes 2, 113.

Saecula felicia dicās, quae

quondam sub regibus atque tribunis viderunt uno contentam carcere Romam 3, 515. in tota servatum rhombum 4, 68. turpi luxu fregerunt divitiae molles 6, 299. per tot mortem distant 10, 248. argentea primos videntur moechos 6, 24. peiora ferri temporibus 13, 28. aurea, argentea, ferrea 6, 1 — 25. novem mundi 13, 28. n.

Saepe vocandus 4, 1. emulgeris 6, 147. rogaris 9, 73. rapui puellam 9, 74. elusus creditor 11, 9. saepius exsul 6, 337. grassatur 14, 174.

Saevit gula 5, 94. manus 15, 54. rabie vulgus 15, 126. saevire docet Rutilus 14, 1. flagellis in Corum atque Eurum 10, 180.

Saevitias tempora 4, 151. saevitiam dammare 1, 85.

Saevus exitus 10, 126. saeva grandine 5, 78. tyrannide 8, 225. Colehide 6, 643. *V. L.* arce tyranni 10, 307. grue 15, 170. capido immodici census 14, 175. Charybdi 15, 17. urbs 3, 8. vincula 13, 186. saevo codice 10, 236. saevus tyrannus 7, 151. vactres 14, 148. labores 10, 301. saevas leges 7, 229. Alpes 10, 166. saevis ursis 15, 164. saevior illo 4, 109. armis luxuria incubuit 6, 292. multo illis poena 13, 19. ara Maeotide Aegyptus 15, 115. saevissima vipera 6, 641. mulier tunc est, quam stimulos odio pudor admovent 10, 328.

Saga an nubat 6, 591.

Saginis stomachum laxare 4, 6. *Sagittae* (amoris) veniunt.

dote 6, 139. diversae (rhetorum) quae veniant 7, 156. sagittas, Dea, depone 6, 172. sagittis infestis instaurare pugnam 13, 74.

Saguntina lagena 5, 29.

Saguntus par virtute atque fide, sed maior clade 15, 114.

Salamine relicta qualis rediit? (Xerxes) 10, 179.

Salcio tenui gloria quid erit? 7, 30.

Sabinus natis intra pomeria vehemens 9, 11.

Salicti humilis virgæ 11, 67.

*S...*it nil Arcadio iuveni laeva in parte mamillae 7, 160. salientibus pueris vexare uterum 6, 599.

Saliva longa manantia labra 6, 623.

Salios 6, 604. Saliorum habitus 2, 125 sq. 8, 207 sq.

Saltatus virorum 15, 49.

Saltem publica sacra his intacta malis utinam agerentur 6, 355. his nec spes 9, 148.

Saltantem species structorem 5, 121. saltante Bathyllo Leqam 6, 63. saltante libidine 6, 318.

Saltu Nabathæo 11, 126. fœdo ad pulpita peregrina prostitani 8, 225. in saltu venantur 14, 82. saltus umbriferos 10, 194. tot habet Quintilianus 7, 189.

Salve, Gaetulice 8, 26.

Salutem rebus praeferre 12, 49.

Salûatrix turba iam tota peregit orbem 5, 21.

Salutat dominum affectu hospitum 8, 161. salutes ut aliquando Cossum, quid das? 3, 184. ne salutet collega prior Albinam et Modiam 3, 130. salutari vis

sicut Sciaurus 10, 90. salutato nido crepitat Concordia 1, 116.

Salva socru 6, 151. fronte 11, 204. sit artoptæ reverentia 5, 72. salvis nummis quid infamia? 1, 48. tot restibus ferre potes dominam? 6, 30. his collibus 9, 131.

Samia arena, qua delectatur genitrix 16, 6. testa 2, 116. 6, 514.

Samothracum aras 3, 144.

Sama relicta 3, 70.

Sunabile vulnus 15, 34.

Sanctus haberi mereris, agnosco procerem 8, 24. sancta si tibi cohors comitum 8, 127. sancti parentis loco praeceptorem esse 7, 209. tam sanctum testem, quam fuit hospes numinis Idaei 3, 137. sanctum nihil est et ab inguine tutum 3, 109. et egregium virum 13, 61. sanctam domum ut filius adspiciat sine omni labe 14, 68. sanctos mores 10, 298. o sanctas gentes, quibus haec nascuntur in hortis numina 15, 10. sanctissimus interpres legum 4, 79. sanctissima inter nos divitiarum maiestas 1, 112.

Sandapilarum fabros 8, 175.

Sane accipiat 1, 42. aequantem 14, 16. refer 5, 123. putabas 9, 46. id mitius 19, 185. mirandum 12, 124. horrida Aegyptus 15, 44. quo tot millia 15, 61.

Sanguis minimus febre calet sola 10, 217. ostendens Clitumni pascua iret 12, 13. minimus invidiosa dabit solatia 13, 179. sanguinis mercedem 1, 42. tanti ultor 10, 165. minus, quam lactis habet haedulus 11, 68. gutta non haeret in facie 11, 54. atque

laboris ea merces 14, 164. sanguine cum Equitum mixtos Patres 6, 62. fulget Iuli 8, 42. in sociorum frangis virgas 8, 136. coniugii se polluit 8, 219. cauidici pusilli non umquam maderunt rostra 10, 121. ardens 11, 6. oculorum plenus pugnos 15, 58. adhuc vivo terram subitura sacerdos 4, 10. longo censi 8, 2. de quocumque aliorum civis 8, 27. modesto ferventem vultum 10, 301. contingens coelum 11, 62. de sanguine aliquid gustat 15, 92. sine sanguine et caede 10, 112.

Sanna qua sorbeat aëra Tullia 6, 306.

Sanant mortaria coecos 7, 170.

Santonico cucullo 8, 145.

Sanus eras certe, Postume 6, 28. sana paupertas 7, 60. mens in corpore sano 10, 356. facit ingens scelus 6, 652. sano corpore advocat Archigenem 6, 235.

Sapiens imponit finem et rebus honestis 6, 444. et nobilis 7, 191. de sapientibus alter videbat semper — flebat contrarius auctor cet. 10, 28 sq.

Sapientia aliud numquam dicit, numquam aliud natura 14, 321. victrix fortunae 13, 20. prima docens rectum 13, 189.

Sapit ille, qui te sic videtur 5, 170. quid vulva popinae 11, 81. nil rhombus, nil dama 11, 121.

Sarcina belli civilis speculum 2, 103.

Sarcinulas collige, dicet libertus, et exi 6, 146. sarcinulis puellae impar gener 3, 161.

Sarcio — sartae scinduntur tunicae 3, 254.

Sarcophago contentus 10, 172.

Sarcula et marrae desint 3, 311. et rastra coquere 15, 166.

Sardanapali pluma 10, 362.

Sardonyche conducta agebat Paulus 7, 144. sardonyches densi radiant in testudine 6, 382. sardonychus (al. sardonyches) gemma princeps 13, 139.

Sarmata, nec Threx 3, 79.

Sarmentus quae non tulissit iniquas Caesaris ad mensas 5, 3.

Sarraco veniente longa cirusoat abies 3, 255. sarraca frigida Bootae 5, 23.

Sarranus 7, 80.

Sarrana aulaea 10, 58.

Sartago et patellae 10, 64.

Satelles dirus a ponte 4, 116.

Satiata nondum viris 6, 130.

Satira sumente cothurnum 6, 634. *satiram non scribat difficile est* 1, 30. scribente cinereo improbius 4, 106. *satiraram adiutor ego veniam* 3, 321.

Satis haec ad iuvenem 8, 71. nemo credit tantum delinquere 14, 233. qui est mensis panis 14, 182. plus quam satis est 3, 181.

Satius hoc, quam si dices 7, 13. quid? 8, 196.

Satur est, quum dicit Horatius Enos 7, 62. saturam serpentibus ibin pavet 15, 3.

Saturnaliu tempore genio indulgebatur 7, 97. n.

Saturnus fugiens sumit apertum posito diademate falcem 40. Saturni sidus triste 6, 50. Saturno rege moratam credo terris pudicitiam 6, 1.

Saturant urbem messorum 8, 118. saturabat glebula talis patrem turbamque casae 14, 166.

Satyra, v. *Satira*.

Saucius torques pocula 5, 27.

Saufeia 6, 320. V. L.

Sauromatae truces 15, 125. ultra Sauromatas fugere hinc libet 2, 1.

Saxum ad Lucrinum nata ostrea 4, 141. sacrum medio de limite effodit, quod mea cum patulo coluit puls annua libo 16, 38. nondum, nec Furiae, nec rotae 13, 51. saxa Ligustica 3, 257. iugis abrupta 6, 649. mollia caluernut anima 1, 83. Deorum haec et tela putant 13, 251. Cyaneas concurrentia 15, 17. quaesita inclinatis per humum laceratis incipiunt torquere 15, 63. saxa cinerum custodibus haesuri tituli 10, 144.

Scabie unius porci perit totus grex 2, 80. mali frueris, quod in aggero rodit cet. 5, 155. vetusta levibus canibus 8, 34.

Scaevo codice heredes vetat esse suos 10, 236.

Scalarum gloria, virides palmarum 7, 118.

Scalpit rugas simia 10, 195. qui caput uno digito 9, 133.

Scantinia (lex) citari ante omnes debet 2, 44.

Scaphum sumitur positus armis 6, 264.

Scapulis puerorum et pedibus quid dicam Decembri? 9, 68.

Scatinia lex, v. *Scantinia*.

Scaurorum nomina falso corpore laturos 6, 604. Scauros et Fabricios 14, 91. fictos contemnant vitia ultima 2, 35.

Scelerare fanum solebas 9, 25.

Scelus quum admittunt, superest constantia 13, 257. 10, 340. ingens sana facit 6, 651. intra se tacitum qui cogitat ullum, facti crimen habet 13, 209. scelus a Pyrrha nullus apud tragicos populus facit 15, 30. vulgi referemus 15, 29. ad scelus atque nefas purpura ducit 14, 188. sceleris magni labor nullus 14, 224. pretium ille crucem tulit, hic diadema 13, 105. sceleri quorum nomen non invenit natura 13, 29. poenam non invenies 15, 129. scelere recenti 13, 6. scelerum haec quota pars? 13, 157. causae inde 14, 175.

Scenae comparatur vita nostra 14, 262. n. vacantem urbem 8, 118. in scena numquam cantavit Orestes 8, 220.

Sceptro eburno quae surgit, volucrem 10, 43.

Schoenobates 3, 77.

Scilicet horreres 2, 122. hoc fuerat, propter quod cet. 5, 76. exspectas 6, 239. corruptus 6, 541. satira sumente cothurnum 6, 635. arguitur culpa docentis 7, 159. carebis morbis 14, 156. *Scilicet* amaro dicitur sensu 2, 104. n. 122. n.

Scindens artem Theodori Pollio 7, 177. sciuntur tunicae 3, 254. scissa lacerna 3, 148. palia 10, 262.

Scintillas ignis ipse dedisti 14, 244.

Scio quidquid, tamquam prodiderim 9, 97. quid enim 7, 158. scire velim 9, 1. volunt omnes, mercedem solvere nemo 7, 157. volunt secreta domus 3, 113.

scit dare 7, 43. qui scit, quantum sublimior Atlas — illum inre despiciam 11, 24. sciet ille ultimos dedecus domus 10, 342. proximus ante diem caupo 9, 108. sciat si mortalis idem nemo cet. 15, 76. omnes historias 6, 450.

Scipiadae ambo et *Curius* quid sentit? 2, 154.

Scipio *Nasica* hospes numinis *Idaei* 3, 137.

Scobis semodio uno haec emendat servulus unus 14, 67.

Scopulos diducit et montem rumpit aceto 10, 155. frequentes exsilibus magnis 13, 246. scopulis *Gyrae* clausus 10, 170.

Scorti vestiti facies 3, 155.

Scribo — scripsit non *Troica* *Orestes* 8, 221. scribet aut leget 3, 241. scribe puer, perlege leges 14, 192. non scribere satiram difficile est 1, 30. scribendi simplicitas priorum 1, 152. cacoethes 7, 52. scribente satiram cinaedo improbius 4, 106. scripturus leges *lanistae* 11, 8. scribitur quis pauper heres? 3, 161. scriberis heres 9, 87. scriptus et in tergo, necdum finitus *Orestes* 1, 6. scripto auro radiat *Germanicus* 6, 205. scripta quae et quas lecture tabellas 6, 277.

Scrinia moechae si tibi reserentur 6, 278.

Scriptores historiarum 7, 99.

Scrobe redeuntibus 14, 170.

Scrofa candida nomen dedit epici, laetis *Phrygibus* mirabile sumen et numquam visis triginta clara mamillis 12, 73. alba fenndior *Niobe* 6, 177.

Scrutare viros 2, 45. scrutante penitus macello 5, 95.

Scurra purpureus palati 4, 31. fugitivus *Catulli* 15, 111.

Scutica hic rubet 6, 480.

Scutulata caerulea 2, 97.

Scutum relinques sociis 8, 125. scuto lacessit palum 6, 245.

Scyllam citius crediderim 15, 19.

Scythicae volueres 11, 159.

Σταυρόν γυνῆς 27.

Secessus amoeni litus 3, 5.

Secat ille verberibus 10, 316. genitalia testa 6, 514. secatur hand ideo peior gallina 11, 153. quo gestu lepus et quo gallina 5, 124. secantem farra pancissima exigui ruris 14, 155. secta vituli iecur 13, 117. in frusu plurima 15, 78. secto laeto requiem sperare 6, 106.

Secreto coenavit 1, 95.

Secretus adulter 6, 257. secreti honesti participem 3, 52. secretum mimum 6, 608. divitis ullum esse putas? 9, 10. commiserat 9, 96. secreta haec tu putabas 10, 337. munera 9, 3. taeda coluerunt *Orgia* 2, 91. deimus scire 3, 115. cuncta amara effundunt sermone Graeco 6, 190. novercae et pueri novit 6, 403. Bonae Deae nota 6, 314. palatia *Matris* advectae 9, 25. marmura vulgi 10, 89.

Sectus incumbere 14, 122.

Sectile porrum 3, 295.

Sectivi porri fila 14, 153.

Secula, v. *Saecula*.

Secundi galli cantum 9, 107. secundae venae argentum 9, 31. a cornice vitae 10, 247. secundum sidere 16, 3. secunda lauro nobilis ornatur collega 8, 253. facie toto urbe 10, 65.

Secundi Carrinatis 7, 204.

Securis impacta caedit rotas bigarum 10, 59. legum prima 8, 268. securus sumendas in tempestate adspice 12, 61. hebetes lasso lictore 8, 137.

Securus licet committas Aeneam Rutulumque 1, 162. quod ames 6, 62. abi 14, 213. securus Principis senectus 10, 75. domus interea patellas iam lavat 3, 261. securum praestare Neronem valet haec aetas 8, 171. insistere Circo 9, 144. securi nautae 12, 82. securos dormire iubet pendente ruina 3, 196.

Secutor iussus pugnare cum Graccho 8, 210.

Sedet limine sportula 1, 96. coena ingens 2, 120. in ripa (Stygis) 3, 265. Auster et se continet 5, 101. populus et spectat 8, 190. cliens mirandus ad praetoria regis 10, 161. dudum illa parato flammeo 10, 333. Praetor similis triumpho 11, 103. sedebat in eorum facie pallor amicitiae miserae 4, 4. sedisti mediae noctis ab hora, qua nemo faber sederet 7, 223. sedit iam 4, 76. rara iugo victoria 8, 63. sedeat quanta poplitibus 6, 263. qua parte theatri 10, 213. sedent hic leonum pueri 3, 155. sedens feroci bellatore 7, 127. quae legerat, haec stans perferet 7, 152. sedentis in rupe Caprearum Principis 10, 93. sedentes extrema in parte ordinis liberos 7, 43.

Sedes praelata Lavino 12, 71. sedem figere Cumis 3, 2.

Seditioni domestica tela torquere 15, 64. de seditione que-

rentes Gracchos quis tulerit? 2, 24.

Segetes quae inde 7, 105. vicina videtur maior 14, 143.

Segmentatis cunis 6, 89.

Segmenta 2, 124.

Segnipedes trito trahunt epirrhedia collo 8, 67.

Sciani potestas et poena 10, 62. 107.

Seio Titioque bonis quod turpe, decebat Crispinum 4, 13.

Selencus citharoedus 10, 211.

Sella post te 7, 142. alta Chionem deducere 3, 136. sellam conducit 6, 353. vacuam et clausam pro coniuge ostendens 1, 124. sellae lecticis diversae 1, 64. n. in sellis sedebant docentes, in lectulis sedentes scribebant 7, 28. V. L.

Semel atque iterum palpitat 3, 134. adspecti litus dicebat echini 4, 143. totum expiet annum 6, 521. eiectionem adtrita de fronte ruborem 13, 242.

Semestri auro vatum digitos circumligat 7, 89.

Semesum leporem 5, 167.

Semianimum orbem 4, 37.

Semiramis pharetrata in Assyrio orbe hoc non fecit 2, 108.

Semita unica tranquillae vitae patet per virtutem 10, 363.

Semivir ingens, qui secuit genitalia 6, 513.

Semodio uno scobis haec emendat servulus 44, 67.

Semper ego auditor tantum? 1, 1. potest alienum sumere vulturnum 3, 104. stillantis ocelli 6, 109. se tibi imputat 6, 178. habet lites lectus 6, 268. uberibus

et paratis lacrymis 6, 273. e pleno tollatur acervo 6, 364. organa in manibus 6, 380. filius egregii corporis habet miseros trepidosque parentes 10, 197. infirmī animi voluptas est ultio 13, 190. ardente camino 14, 118. sequitur fortunam, ut semper 10, 7.

Senatori nupta Hippia 6, 82.

Senatorum calcens 7, 192. n.

Senatus sacri in parte esse 11, 29. nostri haec olim iam luxuriosa cōena fuit 11, 77. Senatu damnante ut ruerint 8, 93.

Senecae praedivitis magnos hortos inssu Neronis clausit tota cohors 10, 16. Senecam quis dubitet praeferre Neroni? 8, 212. a Seneca modiciis quae mittebantur amicis, nemo petit 5, 109.

Senectae sacrae par adeo prima lanugo 13, 59.

Senectus intestata hinc et subitae mortes 1, 144. dum prima et recta 3, 26. iucunda Crispi venit 4, 81. delevit patriam titulumque vini 5, 34. facunda et nuda odit suam Terpsichoren 7, 35. non intellecta obrepit 9, 129. tuta quo sit mihi a tegete et baculo 9, 139. secure Principis si oppressa foret 10, 75. longa plena malis 10, 190. metuenda magis morte 11, 45. pretiosa Albani veteris 13, 214. longa et cervina torquet iuvenem 14, 251. par olim prodigio cum (in) nobilitate 4, 97. Senectutis incommoda 10, 190 — 288.

Senescit in corde cacoethes 7, 52. senescant ut multis in luctibus — haec data poena diu viventibus 10, 245. senuerunt adeo Iupiter et Mars? 6, 59.

Senex fanaticus antistes 2, 111. occidit discipulum 3, 117. quam peiora facias 14, 57. Vestinus 14, 181. vicinus Hymetto 17, 185. senis orbi praecipuam in tabulis ceram abstulit munere tanto 1, 19. amici 8, 155. unius praecordia pressit boletus 6, 622. senem si damnosa iuvat alea, ludit et heres bullatus 11, 1. senum una facies 10, 193. senibus porcis indulget clementia 6, 160.

Senior iam amicus excludatur 6, 215. aliquis dabit responsa 6, 587. bulla dignissime 13, 53.

Senonum minores, ausi, quod tunica liceat punire molestas 8, 254.

Sensus communis rarus in illa fortuna 8, 75. nostri haec pars optima cet. 15, 133. animi vigeant 10, 240. sensum a coelesti demissum traximus arce 15, 146.

Sententia tristis fertur de nobis 2, 62. digna viro vicit 4, 136. illa semper in ore tuo versetur digna Dis atque ipso Iove, Unda habeas, quaerit nemo, sed oportet habere 14, 205. non est, quod modo proposui; verum est 8, 125. huius prima erit 6, 498.

Sentina tunc gravis, si inbeat coniuu consendere navem 6, 99.

Sentio tantum, qualem nequeo monstrare 7, 56. sentit quid Carius? 2, 153. non pereuntem censum femina 6, 362. sensit Alexander, quum cet. 14, 511. senserat quum uxor dormire viram 6, 115. sentiat ut auris, clamor opus est 10, 15. sentirent ne magnae gaudia coenae 15, 42. senserit an prima voluptatem gula 13,

90. sentire calorem 12, 98. quid putas omnes recenti de scelere? 13, 5. tandem incipiunt peractis criminibus quod fas atque nefas 13, 238.

Separat hoc nos a grege brutorum 15, 142.

Septa asparagis squilla 5, 81.

Septem ferula quis secreto coenavit avus? 1, 94. digitis a morte remotus 12, 5. septem (filios necassem), si septem forte fuissent 6, 642.

Septembris et Austri adventum metui iubet 6, 517. Septembri medio hesternum solitus servare minutal 14, 130.

Septenis iam diem horis oderit illam 6, 183.

Septimus quum annus transierit puerum 14, 10. interdum sol invenit iacentem 15, 44. septima quaque lux fuit ignava patri 14, 105.

Sepulcri titulo res digna 6, 230. sepulcris quoque ipsis data sunt fata 10, 143. in iis arbores flores sparsi et terra vel levis vel gravis 7, 207 sq.

Sequitur qui populus, premit agminis lumbos 3, 245. sua quemque culina 3, 250. quae moechum, stomacho valet 6, 100. pœna crimen 13, 90. Fortunam, ut semper 10, 73. quem custos angustae vernula capsae 10, 117. maritum uxor 1, 1.1. sequuntur restem statuæ 10, 58. sequantur figuli tua castra 4, 155. ne crimina nostra ex nobis geniti 14, 39. secutus urnam Hylas 1, 164.

Seram pone; cohibe uxorem 6, 347.

Serenum 'exspectet 7, 179. sereno hoc dilata tempestas 13, 228.

Seres quid agant 6, 403.

Sergiolus gladiator, quem Hippia, senatori nupta, comitata est in Aegyptum 6, 82 — 113.

Sergius, v. *Sergiolus*.

Seripho parva caruissae 6, 564. clausus 10, 170.

Seria inter et curas habendum nemo duxit cet. 11, 93.

Serio Titioque bonis 4, 13.

Sermo est mihi tecum 8, 39. illis rarus 2, 14. filius est per urbem 1, 145. promptus et Isago torrentior 3, 73. 'pudicus non est hic in vetula 6, 193. sermonem indocti laudat 5, 87. sermone hoc pavent cet. 6, 189. rotato curvum torqueat enthymema 6, 449. sermones hi de Seiano 10, 88. qui? 14, 152.

Sero poenitet 1, 169.

Serpens argentea visa est caput movisse 6, 538. longus in dolia deciderit 6, 432. non unus, nec culens unus debuit parari eius supplicio 8, 214. Hesperidam aut Ponticus si servet easdem fortunas 14, 114. serpente ciconia pullos nutrit 14, 74. serpentum maior concordia 15, 159. serpentibus saturam ibin pavet 15, 3. a serpentibus Afros tutos facit tale (oleum) 5, 91. *Serpentes* avidissimi sunt vini 6, 432.

Serraco veniente 3, 255. *V. L.*

Serrano tenuique Saleio gloria quid erit? 7, 80.

Sertorius cur desiderio Bibulae ardet 6, 142.

Serta dum poscimus, obrepit senectus 9, 128. delubris impone 12, 81.

Servilia quum dederit nummos, nec et illius, quem non amat 10, 59.

Serviret quum Roma calvo Neroni 4, 38. *servire* iubetur fertata domus 7, 41. quisquam deorum vellet huic? 10, 184. nulli privato paratum 12, 106.

Servitii longi tempora perierunt 3, 125.

Servius ancilla natus trabeam et diadema Quirini meruit regum ultimus ille bonorum 8, 259.

Servo—*servas* cui tot praedia? 9, 54. *servat* quantum numerum quisque in arca, tantum habet et fidei 3, 143. medio Septembri hesternum minutal 14, 129. ignem Troianum Alba 4, 60. non finem impensae prodiga Roma 7, 138. *servant* ac metuant ius 14, 101. *servabat* cista libellos 3, 206. hiems praedam recentem 4, 59. Fuscus viscera vulturibus Dacis 4, 111. Minervam ex flagranti aede 3, 154. *servavit* coniugium in multis domibus adulter 9, 80. *servet* si fortunas eadem Hesperidum serpens aut Ponticus 14, 113. *servare* Cleanthas pluteum iubet 2, 7. animam viri cupient morte catellae 6, 654. terga sicci suis festis diebus moris olim erat 11, 83. non potuit res suas Mars 1, 262. *servatur* domino tener et nixus panis 5, 71. *servantur* tantis parta malis cura maiore metuque 14, 304. pluris Decii, quam qui *servantur* ab illis 8, 258. *servatum* in tua saecula rhombum 4, 68. victo caput abstulit Fortuna 10, 286. *servato* more Camilli 16, 16. *servata* semper lege et ratione lo-

quendi 6, 453. Iovi hostia 12, 6. *servatae* uvae parte anni 11, 71.

Servulus infelix recta cervice portat res 3, 253. unus semolio scobis uno haec emendat 11, 67.

Servus matronis lugendus occulta ad Patres produxit crimina 8, 266. erit minus miser, qui foderit agrum cet. 9, 45. publicus tenet coronam et curru portatur eodem (triumphali) 0, 42. *servi* in complexibus iacet 6, 24. divitis latus claudit hic filius ingenuorum 3, 131. succiati ministrant 4, 24. fasci, formae, Graeci, viles, magno pretio emti cet. 5, 57. sqq. stant, et convivae recumbunt 5, 56. 15. proceri 5, 83. *n.* nudi in catenis exponuntur venales 7, 16. *n.* inscripti, inusti cet. 14, 24. *n.* tri octo 7, 141. ut taceant, inuenta loquentur 9, 105. *mali pars pessima lingua* 9, 120. linguam contemnere ut possim cet. 12. videant, ne quis neget 10, 87. *servo* pone crucem. meruit quo crimine *servus* Supplicium?—O demens, ita *servus* homo est? cet. 6, 219 sq. horrenti tunica non reddere 1, 93. lambenti crustula colapsum incutimus 9, 5. *servum* talem sortitus quid facis? nempe in Lucanos aut Tusca ergastula mittas 8, 179. *servorum* barbarorum signum pedes albi s. gypsati 1, 111. *n.* ventres Romae magno 3, 167. apem abstuleris, venit conductus aquarius 6, 331. nomina agnoscit 10, 254. de grege magna vovebit 12, 116. animas et corpora nostra materia constare putat? 14, 16. cohortem noctu vigilare iubet Licinus 14,

506. ventres modio caestigat iniquo 14, 126. servis incurritur, si nihil est 6, 331. munera sunt danda, ut mereatur gratia patroni et aditus 3, 184 sqq. cultis augere peculia 3, 189. superbis plena quaeque domus maxima 5, 60. regna dabunt fata 7, 201. servos odit 6, 511. pone 11, 189. quot pascit 3, 141. Servorum de mensum 7, 120. n. testimonia adversus dominos 10, 87. n. Cf. *Puer*.

Sestertia centum perdere 1, 92. quadriugenta dedit Gracchus dotem cornicini 2, 117. tot, partem exiguam coenae, ructarit scurra palatii 4, 9. libris paribus aequantem mullum 4, 1. duo sufficient. Quinctiliano 7, 186. quinque numerata omnibus in rebus 9, 41. intercepta decem 13, 71.

Setae durae per brachia promittunt atrocem animum 2, 11.

Setinum ardebit in auro 10, 27. *Setina* miscellus exspuit 13, 213. *Setius* de montibus aliquid bibit 5, 34.

Seu tu Silanus 8, 26.

Severi campi iugeribus cede 2, 131. severum vultu et veste vitium 13, 110. severos morge Catonis 11, 91.

Sex millibus emit mullum 4, 15. urceoli erant Codro 3, 203.

Sexagesimus annus locupletem aquilam affert 14, 197.

Sexaginta annos iam post terga reliquit 13, 17.

Sexcentis balnea 7, 178.

Sextarius alter ducitur ante cibum 6, 427.

Sextus et octogesimus annus eam pulsat 6, 192. ad sextam solida quamquam superat hora

11, 206. sexta cervice feratur 1, 63. quaque die, dirus mihi Hannibal caput implet 7, 160.

Sexte, ego te ceventem verebor? 2, 21.

Sexus imperio coactae graviora faciunt 6, 35. alterius figuram imitata pictura 6, 341. alterius maior voluptas 11, 167. sexum hunc quoties ira facit nocentem 6, 648. sexu in nostro non erit ullum exemplum tam detestabile 2, 48. a sexu fugit mulier 6, 253.

Si vis 1, 74. 2, 69. si natura negat, facit indignatio versum 1, 79. si te propositi nondum pudet—si potes illa pati—quamvis iurato metum tibi credere testi 5, 1 sq. si nescis, omnia sunt cet. 5, 59. *si potes omnia ferre, et debes* 5, 171. quid credimus 4, 53. quando 3, 173. 5, 40. siquidem pressit 6, 621.

Sibyllae donare citem 3, 3. folium recitare 8, 126.

Sic labentibus obstat 3, 194.

Sicambri torvis 4, 147. *V. L.*

Siccat madidas in carcere penas Anster 5, 101. calicem 5, 47. siccentur lacrymae 16, 27. siccatum frigore auctumnum 11, 75. siccato nectare 13, 44. siccandam eluviem 3, 32.

Siccus petasunculus 7, 119. siccum iecur ardet ira 1, 45. sicci omnia terga 11, 82. siccae lucernae ora lambentibus 8, 35. comae horrida sylva 9, 12. sicco venit altera naso 6, 148. sicca terra Memphiside 15, 122. sicca morte pauci reges et tyranni descendunt ad generum Cereris 10, 113. siccis morbo faucibus 13, 212. mamillis 6, 491.

Siculus quot Phrygibus donaverit urnas 7, 236. *Siculum* crocum 14, 269. *Siculo* de gurgite maxima venit muresca 5, 100. *Sicula* aula non mitior 6, 486. cum coniuge Pluton 13, 50. *Sicules* cantus effugitremige surdo 9, 150. a *Siculis* sacci mercator 14, 269.

Sicut grex totus cadit 2, 79.

Sicyone alta relicta 3, 69.

Sidus triste Saturni quid minetur 6, 569. et occulti miranda potentia fati 7, 200. *sidere* secundo porta me excipiat 16, 4. sub nostro talis bellua non concipitur 12, 103. *sidera* quae te excipiant primos incipientem edere vagitus 7, 195. si tibi cessant 9, 33. testes intendunt oculos 8, 149. contenta olim paucis numinibus 13, 47. ad *sidera* flammis missus 11, 65. *sideribus* dubiis iam salutatrix turba peregerit orbem 5, 22.

Sigilla, Sigillaria et Sigillarii 6, 153. n.

Signator falso multam referens de Maecenate 1, 67. cum signatoribus veniet auspex 10, 336.

Signinum pyrum 11, 73.

Signat tabellas 8, 142. *signabat* iam et tabulas ruperat 9, 76. *signabit* ille me prior 3, 82. *signent* quanto pondere et laedant *silicem* 3, 271. *signatae* tabulae 2, 119. *signatam* (annulo) concham 14, 132.

Signum de paupere loro 5, 165. spectabile 8, 110. *signi* supervacui vana chirographa 13, 137. *signa* duces et castra movebant 8, 12. dare communi tuba 15, 157. nuda et candida — Euphranoris.

et Polycleti 3, 216. *signorum* comitem 16, 55. *signis* Myronis 8, 102. pro suis attonitus 14, 307. a *signis* procul miles eet 16, 17. *Silanus* 8, 27.

Silent fusa venena 7, 169. *siluit* compago tabernae 3, 301.

Silicem laedant et *signent* percussum pondere 3, 272. *atrum* conterit pedibus 6, 350.

Siliginis coctae offas 6, 472. *siligine* molli factus panis 5, 70.

Silio nupsit palam Messalina, quae utrique causa mortis fuit 10, 329-345.

Siliquas laudem 11, 58.

Silva mendicat siccis Camoenis 3, 16. horrida siocae comae 9, 13. *silvarum* optima vorabit 1, 135. *cupidus* 7, 58. *silvas* proavis habitatas 15, 152.

Silvano porcum caedere 6, 417.

Silvestrem torum 6, 5.

Siluro dimidio putrique 14, 132. *siluros* municipales vendere 4, 33.

Simia mater rugas scalpit in vetula bucca 10, 195. non una supplicio parari debuit 8, 211. *innoxia* cum eo clauditur 13, 156. *malum* rodit in aggere, et a Praetorianis parma galeaeque tecta et capellae inequitans circumducatur 5, 155 sq.

Similis quis Dis 5, 132. *huc* tibi, Cynthia 6, 7. si permutatio datur 6, 663. dummodo tu sis *Acacidæ* 8, 270. fortuna 12, 29. fera 15, 160. triumpho sedet Praetor 11, 192. affectibus res 12, 10. similem Aristotelem 2, 6. *Thermitæ* 8, 271. tibi non corpore tantum nec vultu 14, 51. *simili* querela plena fora 15, 134.

similes patruo offas effunderet 2, 35. videbis orchestram et populam 3, 17. et pares ira atque fames 15, 131. simillimus Herniae truncus 8, 53. simillima nigro cyano avis 6, 165.

Similat pro Simulat 2, 3. *V.L.*

Simplex furor 1, 92. nil rescribere 6, 254. tunc femina 6, 327. simplicibus Gabiis 3, 192.

Simplicitas illa scribendi priorum 1, 153. uxoriam si tibi est 6, 206. horum miserabilis 2, 18. tua quem risum vulgo movent, necis 13, 35.

Simulum s. Sumpsum Numae ridere 6, 343.

Simul tres pueros in gremium patris fundat 5, 142.

Simulacra Romuleae ferae 11, 104. parva fragili nitentia cera 12, 88.

Simulat gemitus conscia 6, 271. simulant Carios et Bacchanalia vivunt 2, 3. simulabitur nil ibi per ludum 6, 324.

Simultas vetus atque antiqua inter finitimos 15, 33.

Sinciput flebile elixi nati 17, 85.

Sine pondere terram maiorum umbris cet. 7, 207. Mentore ranae mensae 8, 104. caede et vulnerem pauci reges descendunt ad generum Cereris 10, 112. viribus Venerem 10, 209. regibus infernis hilares umbrae 13, 52. labe domum 14, 69. vulnerem paucam malae 15, 54.

Sinistri cruris dimidium tegmen 6, 256. sinistra fama digna 14, 1. sinistro fato genitus 10, 120. more 2, 87.

Sinebat nec labor contingi ceta vitis 6, 288.

Sinus conspuitur 7, 112. quas abscondit partes 9, 33. quando maior avaritiae patuit? 1, 88. tuti stagna 12, 81. totos pande 1, 150. implevit rhombus 4, 41. sinu involvit hos Fortuna 6, 607.

Siparia in comoediis obtenta scenae 8, 186. n.

Sipario vocem locasti 8, 186.

Siphonibus longis implent effugiem Deae 6, 310.

Siquidem pressit 6, 621. parere solebat 12, 107.

Sirena nullam flagellis comparat 14, 19. Sirenum cantus effugit Ulixes 9, 150.

Sistro irato lumina feriat lais 13, 93.

Sities quum, respice Gaetulum Ganymedem 5, 60. sitiens totum oenophorum 6, 426. sitiens viro rubetam miscet 1, 70. Pholo dignum cratera 12, 45.

Sitis famae maior quam virtutis 10, 140. atque fames in quantum poscunt 14, 318.

Sive hic aere cantaverat 2, 118.

Smaragdus 5, 38. n. 6, 457. n.

Smegma 6, 461. n.

Socci 7, 192. n.

Socialibus ballis 5, 51.

Socius quisquis adest, ab omni quaerit 10, 254. sociorum in sanguine si virgas frangis 8, 136. inopum miserere 8, 89. socios quot Basilus circumscripserit 10, 222. sociis nunc iuga pauca horum cet. 8, 108. florentibus et modo victis non idem gemitus olium cet. 8, 99.

Socrates dulci senex vicinus Hymetto partem acceptae saeva inter vincla cicutae accusatori nollet dare 13, 185. Socratem

inopem vidistis, Athenae, nil praeter gelidas ausae conferre cicutas 7, 205.

Socratici penates quantum ceperunt 14, 320. *Socraticos* cinaedos, 10.

Socrus salva desperanda tibi concordia 6, 231.

Sodales ingratos pone ante omnia 11, 190.

Sodes, dic 6, 280.

Sol inclinat 3, 316. septimus quem invenit iacentem 15, 44. solis radios iurat 13, 78. solem argentem rapiet coenatio 7, 183. vernum bibat cuticula 11, 205. stridentem Herculeo gurgite 14, 280. vole primo officium mihi peragendum 2, 133. cum sole spes vitae redit 12, 70. solibus rupta glacies 4, 43.

Solatia ferre 13, 120. invidiola 13, 179.

Solea 7, 192. *n.* nates pulsare 6, 612.

Solenne Idaeum canunt 11, 192. solennibus magnis venire ad umbras 10, 259.

Soleo exorare 9, 138. solet me luna deducere 3, 286. vicinos rapere 6, 415. lavari cum rhinocerote 7, 151. defendere causas nobilis inducti 8, 48. creditor hos expectare 11, 10. nocte reverti 11, 185. his ignoscere 15, 103. rectum descendere funem 14, 266. scelerare Cererem 9, 25. magna voce vendere 4, 32. ponere gemmas in fronte vaginae 5, 44. quae Cotta largiri 5, 109. solebat in monte Volscorum poscere mercedes 8, 245. Democritus agitare pulmonem perpetuo risu 10, 33. Iupiter fictilis hanc curam prae-

stare Latii rebus 11, 115. solebant elephantum parere Tyrio Lianibali 12, 107. soleat hic vates nihil expositum deducere 7, 4. solitus penetrare 5, 106. solito decentius optat 6, 48. maturus ibat 1, 88.

Solers evasit Ulixes 9, 65.

Solidum mare 10, 176. solida hora 11, 205. solidae farinae 5, 68. solidam mercedem 5, 15. Solidus 7, 122. *n.*

Sollennis, v. *Solenne*.

Sollers, v. *Solers*.

Sollicitemus non amicos se excusaturos 16, 28. sollicitent ut blandae densaeque tabellae 9, 1.

Sollicitus, ne turba peregerit orbem 5, 20. tamquam lapides effuderit imber 13, 67. sollicitas portas 7, 12.

Soloecismum fecisse licet marito 6, 456.

Solonis iusti vox facienda Croesum respicere ad longae iussu spatia ultima vitae 10, 274.

Solatur se hoc 6, 384.

Solocis crassi lacernae 9, 29.

S. L.

Solstitia octogesima vidit 4, 91.

Solum vertere 11, 49. russati Lacernae 7, 114.

Solvit manipulos et infundet iumentis hordea 8, 154. nodos iuris et aenigmata legum 8, 3. vulvam Iulia 2, 53. funem 14, 292. solvunt trepidum tibi cornu ventrem 14, 190. solvere mercedem nemo, nosse omnes velint 7, 157. solvitur his fibula 6, 73. solutum iam paene coniugium 9, 79. soluta charta 13, 116.

Solus Caesar respexit Camotnas 7, 2. habet amicum, num-

quā paxitur 3, 122. protegit urbem (Marius) 8, 250. ille dolor est 11, 52. possederis tantum agri cet. 14, 159. Ithacus hoc cauebat nullo sub testē 15, 26. sola victima tantis digna Deis 12, 114. peccandi voluntas 13, 208. mors fatetur, quantula sint hominum corpuscula 10, 172. tegula eum tuctur a pluvia 3, 201. *atque unica nobilitas est virtus* 8, 20. libidine fortis 4, 3. solum poscimus, ut coenes civiliter 5, 111. hoc optas 10, 189. quid tam solum vidimus? 3, 6. soli tibi commissa 9, 93. solam avaritiam inviti exercere iubentur 14, 107. solo liberto impleverit tabulas 2, 58. solo pomorum odore pasci 5, 150. hoc propior 6, 510. soli sortiti ingenium 15, 143. solos verpos deducere ad fontem 14, 104. habendos esse Deos 15, 37. solis in armis fulgebat argenti quod erat 11, 108. maribus ara Deae patet 2, 89. militibus testandi ius vivo patre datur 16, 51.

Solymarum legum interpres 6, 544.

Somnia vendunt Iudaei, qualiacumque volēs 6, 547.

Somnum quae meritoria admittunt? 3, 234. Druso (al. ursis) vitulisque marinis eripient convicia 3, 258. facit lectica clausa 3, 242. facit rixa quibusdam 3, 282. rumpere 5, 19. per somnum quibus illa premetur digitis 14, 222. somni alieni poenas pendere 5, 478. breves 6, 289. alti rumpuntur latratibus 6, 416. somno amaeque urguntur 6, 424. caecae 3, 56. somnos tutos daret

fiducia 15, 154. in somnis videt te 15, 221.

Sonat grande 6, 517. deterius (galli vox) 3, 91. domus unctis strigilibus 3, 262. uhnea coena tota Suburra 11, 141. sonant magna ipsi 7, 108. fora sola clauso theatro 6, 68. iurgia prima 15, 51. sonabat eo tondente gravis mihi iuveni barba 1, 25. 10, 226. sonuit dextera ferro 6, 560. sonantem late Ionium 6, 92.

Sonoram nubem 13, 167.

Sonus lecti ad quem pervenit 9, 78.

Sophistas plures uno ore conclamant 7, 167.

Sophaeleo hiatu grande carmen bacchamur 6, 636.

Soporem brevem indulsit cura 13, 217.

Soraco veniente 3, 255. *V. L.*

Seras domus paratur optima 3, 223.

Sorbeat qua sanna Tullia aera 6, 506. sorbere quod medicamen ante cibum debet et pater et rex 11, 255.

Sordes minimas ediscere 14, 124. luxuriae istas quis faret? 12, 140. farris mordere canini 5, 11.

Sordidula toga 3, 149.

Sororis immemor 6, 85. in manibus vultu Eumenidum terretur 14, 284. sorori hoc illa praetulit 6, 111. hunc (adamantem) Agrippa dedit 6, 158. sororem quando efferat 6, 566. sorores duae (Astraea et Pudicitia) pariter fugere 6, 20. sororibus Africa subrepta poma credere possis 6, 152. plenae urnae 10, 242.

Sortis eiusdem sicut cetera 12, 25. *sortes* poposcit 1, 82. ducet 6, 583.

Sortitus servum 8, 179. imperium profundi 13, 49. sortita est breve spatium parvi lateris 6, 505. sortiti patrem 14, 96. ingenium 15, 144.

Sospes tibi nunquam erit depositum 13, 178.

Sostratus quae cantat madidis alis 10, 178.

Sotadicos cinaedos 2, 10. *V. L.*

Spado tener ducit uxorem 1, 22. factus a domina 6, 376. vincebat Capitolia nostra Posides 14, 91.

Spargere argumenta viri libris actorum 9, 81. aquas in aedem Isidis 6, 528. iumenta luto 7, 180. spargendus mero vitulus 12, 8.

Spartana chlamys 8, 101. Spartani coniugii sanguine non se polluit (Orestes) 8, 218. Spartano cuidam Pythia vates respondit 15, 199.

Spatiosum orbem (patinae) temui muro colligit testa 4, 132.

Spatium quod tectis sublimibus 3, 269. admirabile rhombi 4, 39. vitae extremum 10, 358. metarum lustrabit utrumque 6, 582. breve parvi lateris sortita 6, 505. vitae da, Iupiter 10, 188. spatia ultima vitae 10, 275.

Specie iuvenis tui lactare 10, 310. *virtutis et umbra fallit vitium* 14, 109.

Spectabile signum 8, 110.

Spectacula an habeant totis cuneis, quod tutus ames 6, 61. mappae Megalesiacae 11, 191. ad

spectacula nudum vultum erigit 8, 105.

Spectat triscurria patriciorum 8, 190. lacunar 1, 56. subeuntem fata mariti Alcestim 6, 652. saltantem structorem 5, 121. a, quanto constant cet. 14, 258. ludos 6, 352. spectent hoc iuventa, quos cet. 11, 199 sq. spectat admissa opsonia Patres 4, 66. spectantur proelia 13, 172. spectantia terram 15, 147. spectantibus ad podium 2, 147. spectatos testiculos 6, 371. spectandos ducitur unco Scianus 10, 67. spectanda aliunde si putas reatu tuarum praesidia 7, 22. *mensura sui rebus in summis minimisque* 11, 35.

Specularibus latis clauso atro vehitur 4, 21.

Speculum gestamen Othonis 2, 99. sarcina civilis belli 2, 103.

Spelunca frigida praerhet domos 6, 3. speluncas dissimiles veris 3, 17. in speluncis nil actum, quis affirmat? 6, 59.

Spernant haec iuvenes fortitan, quibus arte benigna cet. 14, 34. spreti lecti 6, 226.

Spernatur adulter tantum delicias viduae 4, 4. *V. L.*

Sperare curam cohortis 1, 53. piacula cervae 12, 120. cornu gurgitis alium 3, 266. requiem secto lacerto 6, 106. fidibus quicum Capitolinam 6, 588. accipere aliquid potest haec inguinis canities? 10, 207. quid concors nocentibus aegris? 15, 25. non melius de se cuiquam propinquo concedet iuvenis 14, 14. sperate cicadas 9, 69. sperant

bus iam quartanam aegris 4, 57.
speratae puellae 6, 25. n.

Spes longissima coenae homi-
ni 1, 134. nulla ulterior 7, 3.
bene coenandi vos decipit 5, 166.
et ratio studiorum in Caesare
tantum 7, 1. post deceptas quid
mihi suades 9, 125. altera ma-
ior superest 9, 134. nec his sal-
tem 9, 147. vitae redit cum so-
le 12, 70. lucri quocumque vo-
carit 14, 278. spem servorum
abstuleris 6, 551.

Spicula Cirrhaei vatis 13, 79.

Spira iactatur longo galero 8,
208.

Spirant opobalsama collo 2,
41. Poppaena 6, 463. cavi fol-
les immensa mendacia 7, 111.
spirante bruma 9, 67. spirantes
crocos 7, 208.

Spoliator pupilli 1, 46.

Spoliet qui te, non deerit 3,
502. spoliare doces et circum-
scribere 14, 237. spoliatis arma
supersunt 8, 124.

Spolium Actoris Aurnei 2,
100. affectare palatii Bebriaci in
campo 2, 106. spolia occulta re-
ferebant 8, 107. spoliis nudi
gaudere mariti 6, 210. 232.

Spondet Tyrio stilaria pur-
pura filo 7, 134. spondere pecu-
dem sacello 13, 232. amatorem
tenerum vel testamentum ingens
5, 518. *Spondere* et *stipulari*
qui dicantur 7, 165. n.

Sponsae turpes, viri 1, 78. die
nuptiarum trans linen sponsi
portantur 14, 221. n.

Sponsalia paras 6, 25.

Sponsio audax 11, 200.

Sponsus levis adhuc 3, 111.

Sponte imitantur cetera 14, 107.
sponte satelles 4, 116. V. L.

Sportula parva sedet limine
1, 95. vocalis laudat Faesidium
agentem 13, 53. quid referat,
quantum rationibus addat, quum
summus honor finito computet
anno, quid facient comites; qui-
bus hinc toga, calcens hinc est
et panis 1, 118 sq. primum, de-
inde forum cet. 1, 128. quanto
celebretur fumo, nonne vides cet.
3, 219 sq. defossa in oculis eos
fecit amicos 10, 46.

Spumat aper 5, 116. spumant
unguenta Falerno 6, 303. spu-
manti labello te nudum viderit
Virro 9, 35. spumantibus visce-
ribus ardens 13, 14.

Spurcos lacus 6, 603.

Squalentes avos 8, 17.

Squalidus fossor 11, 80. squa-
lida crura 9, 15.

Squalorem rei 15, 135.

Squamae hoc pretium 4, 25.

Squilla distendat lancem pe-
ctore 5, 81.

St! silentii nota 1, 161. 6, 329.
V. L.

Stagna sinus interiora 12, 81.

Stalagma 6, 45. n.

Staminis albi lanificae Parcae
12, 65. stamine tenui praegna-
tem fusum 2, 55. nondum ab-
rupto morieris 14, 249. de nimio
queritur (Nestor) 10, 252.

Statione in sua semper para-
tis lacrimis 6, 274. stationes om-
nes de Rutilo 11, 4.

Statius carmine amicae The-
baidos Iastam recit urbem;
sed, quum fregit subscellia versu,
esurit, intactam Paridi nisi ven-
dat Agaven 7, 83 sq.

M m 2

Statua lusa meditatur proelia 7, 128. statuam triumphalem 1, 129. 8, 143. inter Vagelli et effigies vestras nullum discrimen habendum 13, 119. statuae descendunt restemque sequuntur 10, 58. ad quas non tantum meiere fas est 1, 150.

Stemmata alto Drusorum tumes 8, 40. *stemmata quid faciant?* 8, 1. *n.* 9, 128. *n.*

Stentora ut vincere possis, tu miser exclamas 13, 112.

Stercore canino foeda atria 24, 64.

Sterilis uxor carum facit amicum 6, 140. ficus mala robora valent ad haec discutienda 10, 145. cathedrae multos poenituit 7, 203. sterili aratro litus versamus 7, 49. amico quis gallinam aegram impendat? 12, 97. steriles moriuntur, et illis turgida non prodest condita pyxide Lyde, nec prodest agili palmas praebere Luperco 2, 140 sq. steriles facit ars et medicamina 6, 596.

Sterneret quum uxor montana silvestrem torum 6, 5. sternitur in hortis Tyrini genialis 10, 335. sternuntur tantum subcellia 16, 45. stratus humi palmas 8, 78. strata cathedra 9, 52. stratum classibus mare 10, 175.

Stertere naso vigilanti ad calicem, 57.

Stheneboea non minus, quam Cressa, excanduit repulas 10, 327.

Stibium 2, 93. *n.*

Stigmate dignum 10, 183.

Stillavit, in aurum exiguum de veneno 3, 122. paenula nimbo 5, 79. stillantis semper ocelli 6, 109.

Stimulat vos 7, 20. stimulans fame 14, 84.

Stimulos odio pudor admove 10, 329.

Stipulare quantum vis 7, 163.

Stilataria purpura Tyrio filo spondet 7, 134.

Sto — stat Fortuna improba noctu arridens infantibus 6, 604. contra starique iubet 3, 290. parentum nobilitas contra te 8, 153. huius currus aeneus 7, 125. ingens acervus nummorum 8, 100. hos lignum ad usus 11, 118. orne in praecipiti vitium 1, 149. ante aram 6, 390. absumto in toto corpore 15, 91. multis annis in carcere fornicis 10, 234. stabant quot pueri 7, 226. stans eadem perferet, quae sedens legerat 7, 152. nudum olido fornice mancipium 11, 170. stantis convivae mandrae 3, 237. stantem extra pocula caprum 1, 76. stante se quod recumbas 5, 65. stantes ardent taeda 1, 156. Collina turris mariti 6, 291. in curribus Aemilianos 8, 3. stantibus quod actio vendit 7, 11. et salvis his collibus 9, 131.

Stoicidae trepidi 2, 65.

Stoicus occidit Baream 3, 116. unde Cantaber? 15, 109. Stoici quaedam, non omnia, pro via facienda docebant 15, 106. Stoica dogmata a Cynicis tunc distantia 13, 121.

Stomachus domini ferret innoque ciboque 5, 49. Graeci *ναρῶτα* dicitur 5, 32. *n.* stomachum laxare saginis 4, 67. stomacho valet 6, 100. surgit 11, 128. ardenti haerens 3, 234.

Stragem ad volabant 8, 251.

Strangulat plures pecunia 10, 13.

Stratocles 3, 99.

Strēpitu ullo movemur fora 2, 52. et facie maioris census vivere 7, 137. acerbo plagarum gaudet 14, 19.

Strictoria spectat 8, 190. *V. L.*

Stridunt s. *Strident* iam ignes 10, 61. *V. L.* diu presso molari 5, 160. hyems 4, 58. sol Heronleo gurgite 14, 280.

Stridore catenae laetus 14, 23.

Strigibus s. *Strigilibus* unctis sonat domus 3, 283.

Stringit ipse rotam multo suffamine 8, 148. stricto velut ense ardens Lucilius 1, 165. pane tectis et intacto 5, 169. strictis mamillis 6, 401.

Strophium 6, 401. n.

Structor, cui cedere debeat omnis pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem lepus, atque aper, et pygargus — caeditur hebeti ferro, et tota sonat ulmea caena Subura 11, 136 sqq. structorem saltantem spectes et chironomonte volanti cultello 5, 120.

Strumosum praetextatum non rapuit Nero 10, 309.

Studiorum et spes et ratio in Caesare tantum 7, 1. studiis indignum ferre laborem 7, 17.

Stulta clementia 1, 17. ora m. rivali capistro porrigit 6, 43. stultum, qui donet amico 14, 235.

Stupet haec, qui eet. 13, 16. stupuit nemo magis rhombam 4, 119. quis caetrula Germani lu-

mina? 13, 164. ut magis stupeas 6, 87.

Stupidi Corinthi 8, 197

Stygio in gurgite ranas nigras cet. 2, 150.

Styx coenosus gurgis 3, 266.

Suades quid nunc mihi? 9, 125. suadet quid iuveni laetus. stridore catenae? 14, 23. nec suasi talia 14, 225. suaderet an hoc illi facinus Apollo 13, 203. suadendum quidnam esse putes elige 10, 350.

Sub marmore recubans Chiron 3, 205. indice dicere 7, 13. iudice caderet 4, 12. illa peste aevitiam dampnare 4, 84. antro Pierio cantare 7, 59. quo crimine cecidit 10, 69. axe quocumque videas 14, 42. Iove 6, 15. nostro sidere 12, 103. nullo teste 15, 26.

Subducere frustum capreae 14, 142. subduximus manum ferulae 1, 15. subductis columnis ne collapsae ruant tecta 8, 77.

Subeunt nunc taedia animos 7, 34. et partus discrimen 6, 592. exempla animos 14, 33. tres rugae 6, 144. te fastidia meroris 14, 202. subit Hyspo iuvenes 2, 50. balnea 6, 419. nurus limina vestra mortifera cum dote 14, 221. subeuntem fata mariti 6, 652. subeunte dextram bacillo 3, 28. subiturna terram sacerdotes 4, 10. subeuntur prospera castra 16, 2.

Subiecta potentia magnae inviviae 10, 56.

Subito translatus 3, 169.

Subitus grassator 3, 305. Prometheus debetur patinae 133. ignis impulit antennas 12, 19. sub-

itum et miserabile, longum ad-
tendit Thymele 6, 65. subiti
discriminis 6, 520. casus 3, 273.
subitas mortes 1, 144. Thracum
volucres 13, 167.

Subligar Acci 6, 70.

Sublimis pardus 11, 123. apex
12, 2. sublimem in pulvere
Circi Praetorem 10, 37. sublimia
carmina 7, 28. tecta 3, 269. sub-
limior quanto Atlas omnibus
montibus 11, 24. sublimius tuis
natalibus quid quisquam inveniet?
8, 232.

Submittere malum (navis) fer-
ro 12, 54. submitte caput cer-
vice parata 6, 207. clunem asel-
lo 6, 334. submissa a Latino
Thymele 1, 36.

Submover Euros pellibus in-
versis 14, 186. submoveant quum
te, qui testamenta merentur no-
ctibus 1, 37. submoveor limine
3, 124.

Subnectere his alias poteram
et plures causas 3, 515.

Subat miserabile 6, 65. *V. L.*

Subpositus ne venias ac falso
nomine poscas 1, 98. subpositum
rotis mare 10, 176. subpositos
transco 6, 602.

Subridens ad quem a. ita sc.
dixit 2, 38.

Subrepti Falerni 9, 116. sub-
repta sororibus Afris poma 5, 152.

Subsellia sternuntur tantum
16, 44. quanti constant 7, 45. fre-
git versu 7, 86. ad magna (iu-
dicium) 16, 14.

Subsidiis aucti 15, 73.

Subsident ut tamen omnes
pennae 6, 198. subaidere terras
6, 411.

Subsistere nescit, si revoces,

et te contempto rapitur cet. 14,
231. substitit ad veteres arcus
3, 11.

Substantiva pro adiectivis po-
nuntur, sed ea tantum, quae pro-
prie sunt adiectiva 11, 94. *V. L.*

Substringit bilem 6, 453.

Subsum — suberant lacus (Al-
banos) 4, 60.

Subterranea esse regna, nec
pueri credunt 2, 149.

Subtexit lunam appositam ni-
grae alutae 7, 192.

Subtrahitur mons iugis 6, 650.

Subverxit oleum canna Micip-
sarum 5, 89.

Suburrae a. *Suburae* Prochy-
tam praepono 3, 5. mediae cry-
ptam penetrare 5, 106. *Subura*
media pono vexillum 10, 156. a
ferventi Esquilias migrare 11,
51. toto sonat ulmea coena 11,
141.

Succensus dulcedine famae
7, 40.

Succida (rectius *sucida*, ut *suc-
cus*, *sucosus*, *suculentus*) la-
na nolit pati hoc vinum 5, 24.
V. L.

Succina 5, 38. n. pinguis 6,
573. grandia 9, 50.

Succingere tunicas crure tenui
6, 446. succinctus papyro 4, 22.
succincta Cyane 8, 162.

Succurrere lunae laboranti 6,
443.

Succus, rectius *sucus* 5, 21. *V. L.*
suci crudi pericula poscere
mala 11, 76.

Succusana tribus 3, 5.

Sudes erectas in terga rhom-
bi vides 4, 128. sudibus adsi-
duis cavat palum 6, 218.

Sudent in tenui cyclade

259. praecordia culpa tacita 1, 167. si dixeris, aestuo 3, 103. clipeis ancilibus sacra ferens nuntantia loro 2, 120. sudare gaudet (in balneis) magno tumultu, quum lassata gravi ceciderunt brachia massa 6, 420. sudans matutino amoris 4, 108. tenet hanc (coronam) publicus servus 10, 41. sudantibus digitis ventilat aestivum aurum 1, 28.

Sudoribus. praecipuis quod mentem urget 13, 220.

Suctus diducere 10, 231.

Sufferre pondera gemmae 1, 29. sublata manibus ministri 5, 83.

Sufficiunt tunicae summis Aedilibus albae 3, 179. Dedit diis infernis 8, 25. haec, quando ego panper ero 9, 146. iuvenilia membra galeae 11, 6. non res legi 3, 155. humor oculis 10, 32. quod inani alvo 5, 7. unus vir Iberinae 6, 57. hic non 9, 66. cervix non ulla tanto orbi 10, 40. non unus orbis iuveni Pel-laeo 10, 168. una domus humani generi mores tibi nosse volenti 13, 10. irae occasio 13, 185. non unum rus 14, 141. non horto nostro nunc modus hic agri 14, 172. non irae eorum, occidisse aliquem 15, 169. votis eius non aurum, quod Tagus volvit 14, 298. duo sestertia Quintiliano 7, 187. pannui velantes inguina 14, 300. animo nec Croesi fortuna, nec Persica regna cet. 14, 329. unus mortuus multis 14, 80. quae mensura census 14, 31. quantum Epicuro 14, 319.

Sufflamine multo stringit ro-

tam 8, 148. longo litis res adteritur 16, 50.

Suffragia libera si dentur populo 8, 211. nulli vendimus 10, 77.

Sui magna parte cet. 3, 194. mensura noscenda cuique 11, 35. dissimilem vultum 10, 192. sibi praudebat 13, 41. gravis 10, 201. ponit apros 1, 140. emit 4, 22. se laetum fecerat 1, 67. sese indulsisse ardenti Tribuno 2, 165. secum ita (dicit) 13, 91.

Suillam humana carne nil distare putant 14, 98.

Sulcum latum media diducit arena 1, 157. a sulco vel scrobe redeuntibus 14, 170. sulcos ducimus tenui in pulvere 7, 48. in quorum sulcis legiones dentibus anguis cum clipeis nascuntur 14, 211.

Sulfura, v. *Sulphura*.

Sullae consilium dedimus, privatus ut altum dormiret 1, 16. in tabulam si dicant discipuli tres, quis tulerit? 2, 28. eius phthiriasis 1, 16. n.

Sulmonensis facta mera Cereopis 6, 18.

Sulphura si qua darentur cum taedis, cupient lustrari 2, 158. vitro rupto poscentem calicem 5, 48. sulphure coepta incendia 13, 115.

Sum homo, clames licet cet. 6, 281. est aliquid, sese fecisse dominum unius lacertae 3, 250. est summi ducis, occidere Galbam 2, 191. non est, quod agatur apud vos 6, 395. sunt s. existunt, s. inveniuntur qui promittant cet. 12, 101. n. sunt, quos delectent 6, 366. *sunt, in For-*

tunae qui casibus omnia ponant 13, 86. fuerat scilicet hoc, propter quod cucurri 5, 76. sit tanti vita 10, 343. *esto, esto dives tibi, pauper amicis* 5, 112. *esto bonus miles* 8, 79. *esto: desisti nempe* 8, 164. nil fecerit, *esto: hoc volo* 6, 22. *esse ai via aliquid & aliquis* 1, 75. *V. L. esse viris non licet* 10, 304. *esse in parte Senatus* 11, 30. *esse fidei, priori cet. licet, contigit, satis est* 10, 304. *n. futurae laudis* 8, 75. *futuri caligo* 6, 556.

Sumen mirabile lactis Phrygi- bus 12, 73. *sumine cum magno lepus* 11, 138.

Sumit segmenta et longos ha- bitus 2, 124. *iram atque animos a crimine* 6, 285. *nocte dieque alienum vultum* 3, 105. *treche- dipna* 3, 67. *cucullos* 6, 118. 330. *ferrum* 9, 97. *nemo togam, nisi mortuus* 3, 172. *utrumque inde habitum facies* 9, 19. *luxuria in Ventidio laudabile no- men* 11, 23. *redimicula fronti- bus* 2, 84. *pennas* 3, 80. *talem non damnata togam* 2, 70. *po- cula* 5, 128. 10, 26. *flagellum clara luce* 8, 152. *multicia* 2, 66. *ponenda praemia* 3, 56. *quae ludia nunquam hos habitus?* 6, 266. *Saturnus fugiens agrestem posito diademate falcem* 13, 39. *sumere praetextam huius mavis?* 10, 99. *sume duos Equites* 14, 326. *sumito tibi proavum de quocumque libro* 8, 134. *sumi- tur aliena arca* 3, 181. *illinc, quod captator emat* 5, 97. *sca- phium positis armis* 6, 264. *hora ex libro* 6, 578. *aumente cothur- num satira* 6, 634. *sumtam par-*

tem de margine coenae 4, 30. *sumtos nummos non reddere* 16, 40. *sumtis pennis illi eadem quaerunt animalia* 14, 76. *su- mendas in tempestate securus* 12, 61.

Summa exigua vendet perituria 14, 218. *votorum* 5, 18. *sum- mam effice, quam lex Othonis dignatur bis septem ordinibus* 14, 323. *peritaram arcessere* 11, 17. *maiorem perdidit* 13, 74. *et summam, non Maurus erat* 3, 79.

Supumula ne pereat 7, 174.

Summus honos quum compa- tet cet. 1, 117. *aer vertitur* 6, 99. *locus nulla non arte peti- tus* 10, 110. *inde furor* 15, 35. *summa voluptas* 6, 369. *bona pa- tes* 5, 2. *quaestio* 7, 155. *peri- cula rerum* 8, 249. *de parte coe- li raptum ignem* 15, 85. *arce Ti- buris* 14, 87. *summam diducere vestem* 13, 132. *summum domi- nae femur exclamare coegit* 6, 423. *honorem meretur* 6, 532. *crede nefas animam praefere pudori* 8, 83. *ad summum le- tus navem implet mercibus* 14, 289. *summi libri margine scri- ptus* 1, 5. *processus nunc via optima vetulae vesica beatæ* 1, 38. *ducis est, occidere Galbar, et curare cutem summi constu- tia civis* 2, 104, 105. *Iovis ad aram* 10, 268. *coeli fida inter- nuncia* 6, 545. *summo a porta et minimo eadem expectes* 1, 14. *Pontifici destinat hoc monstam* 4, 46. *in arcu tristis captivus* 10, 135. *in duce quot libras inve- nies?* 10, 147. *summas illi ca- rulas donare* 10, 91. *summis Ae-*

dillibus illis sufficiunt tunicae albae 3, 179. pariter minimisque eadem libido 6, 349. monstris minor admiratio debetur 6, 646. pro summis haec etenim sunt 8, 112. summos posse viros crasso sub aëre nasci 10, 49. in summis minimisque rebus 11, 36.

Sumtu leviori constat bellua 7, 77. sumtus inter hos sestertia duo sufficient Quintiliano 7, 186.

Supellex quorum cophinus foenumque 3, 14. qualis atque domus, tales cibi 11, 99.

Super illam semel atque iterum palpitat 3, 134. ora curret ingenti Liburno 3, 240. nubes nulla convivia Coelicolarum 13, 42. moenia Copti gesta referemus miranda 15, 28. coenam narrare 15, 14. agmina fudit montem 3, 258.

Superbus incedet 12, 125. tumida aluta 14, 282. homo nutu, non sermone aliquem dignatur 3, 185. superbi regis agrum 6, 524. superbum convivium caveo 11, 149. quem nobis fama tradit 8, 71. superbo animo corrupta voluptas 6, 180. *superbis servis plena est maxima quaeque domus* 5, 86.

Supercilium {fuligine tinctum (al. tactum) acu producit 2, 93. grande affert cum virtutibus 6, 169. supercilie brevior coma 2, 15. digna forma et aetas 5, 62.

Superaverat quod velum unum 12, 68.

Superstitutionum varia genera et causae 6, 511—592.

Supersunt arma spoliatis 8, 124. *superest* quod de nobilitate 1, 36.

Lachesi, quod torqueat 3, 27. quid de corporibus? 3, 259. illic, qui ponere cogat 5, 73. quodenumque argenti paterni 6, 355. spes altera maior 9, 134. paulum, ne scio quid 11, 48. quum magna malae audacia causae 13, 109. constantia, quum scelus admittunt 13, 237. solida hora ad sextam 11, 205. supersint ut non pelora 8, 184.

Supervacuum carnesa cultris abscindere more Phrygio iam tempus erat 2, 176. supervacui ligni vana dicunt chirographa 13, 13. 16, 41. supervacua aut perniciosa petuntur 10, 54.

Superos contemnere testes 13, 75. ad Superos recessit Astraea 6, 19.

Supinus cubat 3, 180. supinum iuvenem media de nocte excitat pater 14, 190. supino de Maecenate multum referens 1, 66. supina falce pugnantes Graecum 8, 201.

Supplicium quo crimine morit servus? 6, 220. supplicio eius non debuit una parari simia 8, 213. supplicia digna his populis parabis 15, 130.

Suppositus, v. *Subpositus*.

Suras grandes 16, 14.

Surda nihil grave gerneret buccina 7, 71. nec surdum, nec Tiresiam esse quemquam decorum 13, 249. surdo verberare caedit mens 13, 194. remige effugit Sicanos cantus 9, 150.

Surgere nolenti Nilo 15, 125. surgit aedes proxima antiquo ovili 6, 529. millesima pagina omnibus 7, 100. pallidus Ajax dicturus dubia pro libertate 7, 115. ventus 5, 101. volucris sceptrum

eburno 10, 43. hinc orexis 11, 127. si quando poetica tempestas 12, 23. surgat de pulvino equestri 3, 154. coenatio sulta columnis 7, 183. surgebant illi cristae 4, 70. surrexerit tamquam et tubicen una (e sulcis Thebanis) 14, 243. surgitur, et proceres exire inveniuntur 4, 144.

Surrepti, v. *Subrepti*.

Sus candida, lactis Phrygiibus mirabile sumen et numquam visis triginta clara mamillis 72, 74. suis alci terga, rara pendentia crata 11, 82.

Suspendium mandare alicui 10, 53. n.

Suspendit Homerum in eadem trutina 6, 437. citharam de colloso 8, 230. setonas foribus 9, 85.

Suspect Epicurum 13, 123. suspectus iam merito, quasi ipse quas incenderit aedes 3, 222. suspecta libido est 10, 208. tibi non sint haec 12, 93. suspectum Cumis iugum 9, 57. suspectis rugis 11, 186.

Suspirat matrem longo non tempore visam 11, 152.

Sustinet Thaidam 3, 93. domum Veneris Ancon 4, 40. orbes ebur 11, 122. non consumere 14, 127. sustinuit dici ludia 6, 105. mordere cadaver 15, 88.

Susurro tenui iugulos aperire 4, 110.

Sutilibus phaselis 15, 127. *V. L.*

Sutor quis cum porrum comedit? 3, 294. sutoris Beneventani nomen habentem calicem 5, 46.

Suo velo proa cucurrit 12, 69.

Sybaris hinc fluxit ad istos collos, hinc et Rhodos 6, 296.

Syenes porta mittit dentes 11, 124.

Sygambri torvis 4, 147.

Syllabae contrahuntur 3, 76. 4, 57. 5, 74. 6, 82. 10, 11. 13, 7.

V. L. syllabae quatuor breves respondent duabus longis s. spondeo 3, 263. *V. L.* quarum ultima litera m, productae, etsi vocalis sequatur 10, 7. *V. L.* finales per se breves, sequentibus duabus tribusve consonis, modo corripuntur, modo producuntur 6, 109. *V. L.* breves producuntur ob hiatus et contractionem 1, 151. 10, 11. *V. L.* syllaba re anceps in verbis compositis 12, 54. *V. L.*

Syllae, v. *Sullae*.

Sylva, v. *Silva*.

Sylvano, v. *Silvano*.

Sympuvium Numae 6, 343.

Synaeresis s. *Synizesis* 5, 76. 4, 37. 5, 74. 6, 82. 429. 15, 27. *V. L.*

Syphacem victum in castris et Hannibalem tuum tolle 6, 170.

Syrias omnibus tuendis 8, 163.

Syrium pyrum 11, 73.

Syrma longum Thyestae post ante pedes Domiti 8, 22. *Syrmata* quamquam omnia a Pyrrha volvas 15, 30.

Syrophaenix udus amomo 8, 159.

Syrus Orontes iam pridem in Tiberim defluxit 3, 62. Syrorum longorum cervice vehitur 3, 351.

T.

Tabraca (al. *Thabraca*, *Tebathra*, *Tabracha*) pandit umbriferos saltus 10, 194.

Tabella conducenda magnus civis obit 6, 558. quali digna facies! 10, 157. votiva testantur plurima fana 12, 27. tabellae croceae membrana impletur 7, 23. blandae et adiduae densaeque te sollicitent 9, 36. tabellas quas lecture, si tibi retegantur scrinia moechae 6, 277. falsas signare in templis 8, 142. tabellis legitimis tibi pactam iunctamque 6, 200. missis a corruptore 6, 233. fixis legitime vestitur tota porticus 12, 100. lectis decies diversa parte yana supervacui dicunt chirographa ligni 13, 136.

Taberna Liparae 15, 45. tabernae quinque quadringenta parant 1, 105. dominum monstrare ne pudeat 2, 42. catenatae compago 3, 304. unius dominum se fecisse 3, 231.

Tabula distinguitur unda 14, 289. generis capaci iactare Convivium 8, 6. cum tabula adsint pueri et ponatur calculus 9, 41. tabulae signatae, dictum Feliciter! ingens coena sedet 2, 119. ad casum non loculis comitantibus itur, posita sed luditur arca 1, 90. in tabulam Sullae si dicant discipuli tres, quis tulerit? 2, 28. tabulas implevit solo liberto 2, 58. impleret decolor heres 6, 601. quoque ruperat etiam signabat 9, 75. delebit, si Libitinae evaserit aeger 12, 123. post haec mutare parabis 14, 55. tabulis exiguis et gemma uda se lautum fecerat et beatam 1, 68. Parrhasii 8, 102. in tabulis praecipuam ceram senis abstulit orbi 4, 19.

Tabulata ubi iam tertia fumant 3, 199. numerosa excelsae turris parabat 10, 106.

Taceo, si ostendis 13, 127. taces hoc 9, 26. tacet omnis turba 6, 437. taceant ut servi, iumenta loquentur 9, 103. omnes 5, 169, 9, 106. illi 9, 115. tace, atque nube 2, 61. iam 8, 97. tacendi libido 2, 14. tacendae offensae 4, 105. tacendis semper aestuat animus 3, 50. tacitus nostras intra te fige querelas 9, 91. recedas 3, 297. tacito bilem tibi non contrahat uxor 11, 185. *tacitum scelus intra se qui cogitat ullum, facti crimen habet* 13, 209. tacita culpa sudant praecordia 1, 167.

Taeda si sit latissima, quatuor aut septem digitis a morte remotus 12, 59. secreta coluerunt talia. Orgia 2, 91. in illa lucebia, qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant 1, 155. cum taedis sulfura si qua darentur, cuperent lustrari 2, 158.

Taedia subeunt animos 7, 34. talis quoque vitae sunt magna 11, 207. mille ferenda 16, 44.

Taedia non lambit Cluviam 2, 49.

Tagus et Pactolus aurum rutila volvit arena 14, 299. Tagi opaci omnis arena 3, 55.

Talenta propter mille temerarius 14, 274.

Talis umbra 2, 156. tale quid excusat Saguntus 15, 115. nil tale exspectes 4, 22. tali amico dignus 5, 173. tales cibi, qualis domus atque supellex 11, 99. versus 11, 180. talis quoque ritae taedia sunt magna 11, 207.

talita sunt omnia 12, 23. quam multi plorent 14, 150. non suasi 14, 225. invadunt 2, 19.

Talo nudo quos traducit Gal-
lia 7, 16.

Tam sanctum, quam fuit ho-
spes 5, 137. graviter 12, 23.

Tamen cur libeat 1, 19. pro
tantum 3, 98. n.

Tamquam mancus 3, 47. in-
cenderit ipse suas aedes 3, 222.
habeas tria nomina 5, 127. alta
in dolia deciderit serpens 6, 431.

Tanaquil tua 6, 566.

Tandem expavere famem 6,
561. incipiunt sentire 13, 238.
fatebere laetus 13, 248.

Tangunt intrepidi altaria 13,
89. Cereris aramque pedemque
14, 219. tangat nil dictu foedum
visuque haec limina 14, 44. teti-
git urtica nepotes 2, 128. latus
acrior illo 7, 109. tactum madida
fuligine superciliū 2, 93.

Tanti non sit tibi arena Tagi
3, 54. vendit agros 4, 26. vocat
ille pudicam 6, 137. quae gravi-
tas, quae forma, ut se tibi sem-
per imputet 6, 178. partus equae!
quanti una venefica constat? 6,
626. quae praeclara et prospera,
ut oet. 10, 97. sit vita dierum
paucorum 10, 313. sunt phthista
et vomicae 13, 96. sanguinis ultor
annulus 10, 165. tantine iniuria
coctae? 5, 9. tanto munere abs-
tulit 4, 18. cursu contexere
moechos 14, 27. in scelere ne
quaeras 15, 89. maiores humana
negotia ludi 14, 264. maior sa-
mae sitis, quam virtutis 10, 140.
conspectus omne animi vitium
in se crimen habet, quanto
maior, qui peccat, habetur 8,

140. tantum fidei habet, quantum
nummorum servat 3, 144. tantum
artes huius, tantum medicamina
possunt 6, 595. *tantum delin-
quere, quantum permittas, nemo
satis credit* 14, 233.

Tantum auditor ego semper?
1, 1. non tantum meiere fas est
ad effigies 1, 151. ipse iacebit
vacuis toris 1, 136. tantum ad-
mirari, tantum laudare diserte
7, 31. valet 10, 258.

Tantumdem est 3, 298. ha-
bere a. haberi 10, 91.

Tarde venisse 6, 477.

Tardus abdomine venter 4,
107. tarda prora 10, 186. tardum
ingenium 3, 75. longumque pu-
tauit expectare 15, 82. tardos de-
sidia 4, 44. tardas colus expe-
ctare grave est 14, 248.

Tarentum coronatum et petu-
lans madidumque 6, 297.

Tarpeium limen adora 6, 47.
Tarpeio Iovi servata hostia 12,
6. Tarpeia per fulmina 13, 73.
Tarquinii Superbi ager Marti
consecratus 6, 525.

Tarsus Ciliciae opp. ubi Pega-
sus vapores fregit 3, 117.

Tatius — sub Tatius quantum
populus Rom. arabat 14, 160.

Taurea punit crimen 6, 492.

Taurica illa nefandi sacri in-
ventrix 15, 116.

Tauromenitanae rupes mis-
erunt mullum 5, 93.

Taurus pinguior Hispania et
ipsa mole piger cet. 12, 11. tau-
ro admoto licet periuria dicet
Phalaris 8, 82.

Tectoria prima reponit 6, 46.

Tectum ambulat vertigine 6,
304. aliud Laribus coniungere 12

154. tecto iuvabit nemo nudum 3, 211. gaudet 7, 105. tecta parva vitia contingi labor quondam non sinebat 6, 289. ne collapsa ruant subductis columnis 8, 77. tectorum adsiduos lapsus 3, 8. tectis sublinibus quod spatium 3, 269.

Tegetis pars dimidia brevior 5, 8. hibernae institor 7, 221. tegetem praeferre Palatino cubili 6, 117. a tegete et baculo tuta senectus 9, 140.

Tegimen (*tegmen*, *teguman*) dimidium cruris sinistri 6, 257.

Tegit inguina gutto 11, 159. tegunt eos arma 16, 48. texit quem cista Latini 6, 44. teges occulta, ut curia Martis Athenis 9, 101. tegant vela rimas 9, 105. tegitur cinis Flaminia 1, 171. qui parma et galea 5, 154. tegi per glaciem perone alto eum non pudet 14, 186.

Tegula sola quem tuetur a pluvia 3, 201.

Tela descendat cum tota aranea 14, 61.

Telamonem praeteriit Ajax 14, 214.

Telephus ingens diem mihi consumserit 1, 5.

Telesine 7, 25.

Tellure procul 3, 89.

Teli vice saevit manns 15, 53. tela non finem dabunt animae — non gladii, non saxa 10, 164. domestica seditioni, saxa incipiunt torquere 15, 65. haec Deorum et saxa esse putant 13, 272. telorum quidquid habent armamentaria coeli 13, 83.

Temerarius tu propter mille talenta et centum villas 14, 275. usque adeo 5, 129. temeraria lina 5, 102.

Temetum minimum qui urna duxerat 15, 25.

Temone de Britanno excidet Arviragus 4, 126. curtum iugum 10, 135.

Tempero ac dispenso filum candelae 3, 287.

Tempestas poetica surgit 12, 24. proxima timetur, velut hoc dilata sereno 13, 228. tempestate mea nulli maior fuit usus edendi 4, 140. picta se tuetur 14, 302. nostra paras sponsalia 6, 26. in tempestate sumendas secures 12, 61. a tempestate madidas cohortes 7, 164. tempestatibus plenos vires 15, 70.

Templum et aras violati numinis videt in somnis 13, 219. templi veteris pocula grandia 13, 147. templo nondum habitas, Pecunia 1, 113. quae non prostat femina? 9, 24. dignam vocem adyti 13, 205. templorum maiestas praesentior 11, 111. fores coronabantur a lactis 12, 84. n. ad templa et compita positus mensis 15, 42. templis cunctis notissima vota 10, 23. ullis numen aliquod esse putet 13, 37. maturus et arae vitulus 12, 7. parastis arma nocturna et flammis 8, 233. in templis quae fecit avus, falsas signare tabellas 8, 143. thesauri recondebantur 14, 261.

Tempus quos erat abscindere carnem 2, 115. honoris finitum 8, 150. agendi ipsis praestatur 16, 49. temporis plus hic petit 7, 99. post damnum quid mihi suades? 9, 126. tempore nostro natae dextrae 15, 68. nostro quoque conspectum monstrum 4, 115. quo vult, accusare potest Verrem.

3, 53. hrumae si igniculum poscas 3, 122. ex hoc 4, 135. longo quem torret quarta dies 9, 16. longo non visam matrem 11, 152. diverso si extinctus foret 10, 263. omni rudis 11, 144. mensae 13, 211. festo 15, 38. tempora felicia, quae te moribus opponunt 2, 58. longi servitii perierunt 3, 124. quae dentur lucro 6, 571. in haec cur durēt 10, 254. prospera vectoris 12, 62. adoptata cucullo 8, 145. saevitiae 4, 151. illa viderunt mensas cet. 11, 118. vitae longa 14, 15. in tempora coenae alterius differre 14, 150. temporibus diris omnia tractanda putabat inermi iustitia 4, 80. diris iussu Neronis — aedes Lateranorum obsidet tota cohors 10, 15. suis grandia illae monstra audebant 6, 646. ferri peiora secula 13, 29.

Tenax iustitiae 8, 25.

Tendit pergere ultra 10, 154. tēde corymbos per limina 6, 52. tenditur oenophorum plena urna 6, 426. tensum iecur rumpe miter 7, 117. tenso folle reverti 14, 281.

Tenebrae densae abscondere coelum 12, 18. tenebras quanti condncis in annum 3, 225.

Tenet ille speculum 2, 99. nvam calcatam bellis socialibus 3, 31. phialas inaequales beryllo 5, 39. pectinem 6, 383. ignotos mihi antiquaria versus 6, 454. laqueo ambitiosi consuetudo mali, tenet insanabile multos scribendi cacoethes 7, 50. 51. hanc (coronam) servus publicus 10, 41. iam Italiam 10, 154. omne census regimen pater 16, 51. personam

et thyrsum 6, 70. lora 1, 61. lippennem 6, 658. zonam lava morsuque 14, 297. Maevia verabula 1, 23. nummos 13, 94. ne te teneam 5, 58. quis tam patiens iniquae urbis, tam ferrens, ut teneat se? 1, 31. tenentis Antaeum procul a tellure 3, 89. virgam domini 4, 63. tenentur loca armato custode 3, 306. teneri una portarum clave 15, 158. cuncta arva magno diluvio 4, 410.

Tener spado 1, 22. panis 4, 70. Hedymeles 6, 383. tenerum amatorem spondet 6, 548. lumbum adtritum pumice 8, 16. te putabas 9, 46. tenerae porcae 2, 86. teneris Maecenatibus 12, 59. parcendum est 14, 215. moribus 7, 237.

Tentigine vulvae ardens 6, 129.

Tentat si dicere aliquid 5, 297. tentarent Romae conducere furnos 7, 5. tentaveris si quid unquam hiscere 5, 126. tenta, quanti doceat 7, 175. tentare audet improbitas corruptoris ipsos parentes 10, 305.

Tentyra et Coptos ardet immortale odium, quoniam diversa colunt numina 15, 35. vicina umbrosae palmae 15, 76.

Tenuis census 13, 7. rima 3, 97. et sine pondere terra 7, 27. tenue et miserabile collum cultus praebet bos vetulus 10, 269. tennae argentam 9, 31. tenui stramine praegnantem fusum 2, 55. tibicine fultam urbem 3, 195. susurro aperire iugulos 4, 110. muro 4, 132. in cyclade sudant 6, 259. popano corruptus Osiris 6, 541. pulmone rubetae 6, 659.

in panno rara facundia 7, 145.
corona 9, 138. verbere Circeâ
15, 21. in pulvere sulcos duci-
mus 7, 48. Saleio 7, 80. tenues
Quirites 3, 163. plantas 3, 227.
Afros 8, 120. artus miserantibus
15, 101.

Tenus crure medio 6, 446.

Tepenti Nilo 10, 149.

Ter mergetur Tiberi matutino
6, 523. victi regis. medicamina
6, 661. Consulis titulo 11, 86.
decies respirat 14, 28.

Terea Fausti 7, 12.

Tergeat alter vasa 14, 62. ter-
gens brachia 13, 44.

Tergum — in tergo scriptus
Orestes 1, 6. terga suis pendenti-
a crate 11, 82. fugae celeri
praestantibus 15, 75. in terga
erectas sudes 14, 128. post terga
iam reliquit sexaginta annos
13, 16.

Terminus sacer, pulve et libis
cultus 6, 38. 39.

Terit inguina barba 9, 4. tri-
tus iam casus 3, 10. trito col-
lo trahunt ephrœdia segnipedes
8, 66. tritas ephemeridas 6, 573.

Terpsichoren odit 7, 35.

Terra malos homines nunc
educat atque pusillos 15, 70. ma-
rique quae acquirenda putas 14,
222. Memphis sicca 15, 122.
clauditur infans 15, 139. terrae
apertae quis fructus? 7, 105.
tubera 14, 7. parenti sufficiunt
Decii 8, 257. terram cuspidem pul-
vis 2, 130. sanguine adhuc vivo
subitura sacerdos 4, 10. loto ferit
intestino 6, 429. spectantia (ani-
malia) 15, 147. tenuem et sine
pondere (date), Di, nimbis ma-
iorum 7, 207. per terram ductis

digitis 15, 92. ad terram tremulo
descendant clune puellae 11, 164.
terras subsidere 6, 41. maria
populosque regenti 4, 83. in ter-
ras iratus cadat ignis 13, 226.
terris coelum quis non misceat?
2, 25. ignem donavit Prometheus
15, 86. in terris pudicitiam mora-
tam credo Saturno rege 6, 2.
rara avis 6, 165. quod fremat
violentius 8, 37. omnibus, quae
sunt a Gadibus cet. 10, 1. quid
natura illo cive beatius tulisset?
10, 279. si nullum tam detesta-
bile factum ostendis 13, 126.

Terretur vultu Eumenidum
14, 285.

Terribiles Cimbri 15, 124.

Terrore mortis carentem ani-
mum 10, 557.

Tertius e caelo cecidit Cato 2,
40. maiorem summam perdiderat
13, 73. tertia dormit inagno lecto
2, 60. culcita ne cessaret vacuo
lecto 5, 17. quadringenta fac 14,
326. tabulata iam fumant 3, 109.

Tessellae nobis non ex ebore
11, 132.

Tessera vilis frumenti 7, 174.

Testa ferit cerebrum 5, 200.
alta paretur 4, 131. secuti geni-
talia 6, 514. in illa vidit (Alexan-
der) magnum habitorem 14,
31. testae veteris fuligine 5, 35.
pictae incumbere renuis 15, 128.
testarum crepitus 11, 100.

Testamentum ingens orbi di-
vitis 6, 549. testamento nec com-
paro mille rates cet. 12, 121.
testamenta qui merentur noctibus
1, 57. Testamento nihil relinqui
poterat probrosus feminis 1, 55. n.

Testiculi sibi conscius mus
6, 559. testiculorum damno eva-

dere cupiens castor 12, 36. testiculos expectatos ac iussos crescere, postquam coeperunt esse bilibres, tonsoris damno tantum rapit Heliodorus 6, 372. pugillares non defert in balnea raucus 11, 157.

Testis quis adest? 6, 220. mihi lectulus 9, 77. ambiguae incertaeque rei si quando citabere cet. 8, 80. falsus vendet periuria 14, 218. testi quamvis iurato mentum tibi credere 5, 5. testem an decessant multicia 2, 76. falsum citius producere contra pagani possis, quam vera loquentem contra fortunam armati 16, 32. suum nocte dieque in pectore gestare 13, 198. tam sanctum, quam fuit hospes numinis Idaei 3, 137. da, iudex quum dixerit 16, 29. teste luna 6, 311. marito 6, 136. sub nullo hoc canebat Ithacus 15, 26. quo probavit? 10, 70. testes superos contemnere 13, 75. sidera intendunt oculos 8, 149.

Testantur fana votiva tabella 12, 27. testandi libertas est leonibus atque lanistis 6, 216. ius vivo patre solis datur militibus 16, 51.

Testudineo conopeo 6, 80.

Testudo qualis nataret in fluctu 11, 94. testudine tota radiant sardoniches 6, 381. lata 14, 308.

Tetrum porthmea 3, 265. vultum 10, 191. teterrima vultu 6, 418.

Teucrorum proles 8, 56.

Teutonico curru 10, 282.

Texit ventoso conducta sub aggere 8, 43.

Textoris Galli pectine 9, 30.

Thaïda sustinet 3, 93.

Thaletis ingenium mure 13, 184.

Theatrum omne de Rutilo 11, 4. theatri pleni frenamoderantem 10, 128. magni parte 10, 215. theatro herbolo 5, 173. vacuo clausoque 6, 68. theatra nulla aequare queas cui (voluptati) 14, 256.

Thebaidos amicae carmen 7, 83.

Thebe vetus centum iacet obruta portis 13, 6. Thebae Aegyptiae, Boeotiae et aliae 15, 2. Thebarum portae 13, 27. Thebas et Terea Fausti 7, 12. quantum dilexit Menoeceus 14, 210.

Thèlephus, v. *Telephus*.

Theselinus 7, 25.

Themison quot aegros occidit 10, 221.

Theodori artem 7, 177.

Thermae, stationes, omne theatrum de Rutilo 11, 4. thermarum calices 8, 168. thermas petit 7, 233.

Thersites malo pater tibi sit, dummodo tu sis Aeacidæ similis, quam te Thersitæ similem producat Achilles 8, 269 sq. non poscit lorica Achillis 11, 31.

Theseide Codri 1, 2.

Thessaliae campis Octavius quantum tituli abstulit 8, 222.

Thessala philtia 6, 610.

Thoraca viridem 5, 143.

Thracia vervecum patria, cuius sub crasso aere nasci posse summos viros, monstrat prudentia Democriti 10, 50.

Thrasea Helvidiusque quale vinum coronati bibebant Brutorum et Cassii natalibus 5, 36.

Thrasylli numeris 6, 576.

Thrasymachi exitus 7, 204.

Thrax non erat 3, 79. *Thraces* quid agant, novit 6, 403. *Thracum* volucres 13, 167.

Thule loquitur iam de rhetore conducendo 15, 112.

Thure minuto *Lares* exorare 9, 157. *thura* dabo *Laribus* 12, 90. *pia* ponimus in carbone 13, 116.

Thybris docte dicitur *Tiberis* 3, 62. *V. L.*

Thyestae syrma 8, 228.

Thymele submissa a Latino 1, 36. *rustica* 6, 66. *Thymeles* zelotypus 8, 197.

Thyrsus tenent et subligar *Acci* 6, 70. contingere non potest paupertas 7, 60.

Tiara posita miles tulit arma 10, 267. *Phrygia* vestitur bucca 6, 516.

Tiberinus glaciē adpersus maculis 5, 104. *Tiberinum* imperii fines virgo natavit 8, 265.

Tiberim ultra ablegandae mercis (putidae) 14, 202. in *Tiberim* iam pridem *Syrus* defluxit *Orontes* 3, 62. *Tiberi* matutino ter mergetur 6, 523. devectum vinum 7, 121.

Tiberius in *Caprearum* rupe aedit cum grege *Chaldaeo* 10, 71 sq. 93. occidi iussit *Seianum*, cui imperium tradiderat 10, 61 — 102.

Tibia lumbos incitat 6, 314. obliqua, recta, *Tyria*, *Phrygia* 3, 64.

Tibicine nigro saltatus viro-um 15, 49. tenui fultam urbem 3, 193. cum *tibicine* chordas obliquas secum vexit *Syrus* 3, 63.

Tibicina, nullo cornu hic genuit 2, 90.

IVVENAL. VOL. I.

Tiburis proni arce 3, 192. 14, 87.

Tiburtino de agro veniet haedulus 11, 65.

Tigellinum s. *Tigellinum* pone; taeda lucebis in illa cet. 1, 67. 155 sq.

Tigillo conducto pendent anabathra 7, 46.

Tignum capiti incutit 3, 246.

Tigris erit nomen canis 8, 36. *Indica* agit rabida cum tigride pacem 15, 163. tigride orba peior 6, 270.

Timeo, ne exigit poenas 10, 84. timet quem *Massa* 1, 35. hostia nil gravius cultro 15, 119. quis gelida *Praeneste* ruinam? 3, 190. timeamus quid ratione aut cupimus? 10, 4. timebis nec dura flagra pati 5, 172. nocte gladium contumque 10, 20. timeam cur 1, 103. ut timeas 3, 310. timeat pater earum oscula 6, 51. timeret censoris mores etiam collega 11, 92. quum furem nemo caulibus 6, 17. time aconita 10, 26. timetur proxima tempestas cura graviore 13, 227. timearis a magno amico 3, 57. timeri volunt 3, 313. timendas cerdonibus 4, 153. timendas ipsi *Veneri Martique* leges 2, 31.

Timidus pappas pocula praegustet 6, 633. timidum caput abluet vorticibus *Tiberis* 6, 524.

Timor, ira, cet. 1, 85.

Tinea positos pertunde libellos 7, 26.

Tinguntur oculi mulierum 2, 94. tinctum fuligine supercillium 2, 93. *V. L.* *Tinguo*, ut *urgueo*, *unguo* al. 4, 59. *V. L.*

Tintinnabula pulsari 6, 441.

N n

Tiresiam nec surdum quem-
quam esse deorum 13, 249.

Tironem me pavidum excipiat
porta 16, 3.

Tirunculus noster 11, 143.

Tirynthius venies, aut minor
illo hospes 11, 61.

Tisiphone qua exagitare 6, 29.

Titan finxit iis praecordia me-
liore luto 14, 35.

Titanida pugnam omnem in-
ter maiores ponas 8, 132.

Titienses s. *Titi* Romani, v.
Remenses.

Titio Scioque 4, 13.

Titubantibus mero 15, 48.

Tituli et nominis tantum 8,
241. haesperi saxis cinerum cu-
stodibus cupido 10, 143. titulum
(vini) senectus delevit 5, 34. men-
tita Lyciscae 6, 123. titulo res
digna sepulcri 6, 230. ter Con-
sulis — furtus 11, 86. titulos
habere 1, 130. in titulos facies-
que minutas concisum argentum
14, 291. titulis et fascibus olim
maior habebatur donandi gloria
5, 110. aliquid incidere praeter
honores cet. 8, 69.

Toga quibus hinc, calcens hinc
est 1, 119. tantum nominis et tituli
illi contulit 8, 240. si sordidula
est 3, 149. nocitura, nocitura pe-
tuuntur militia 10, 8. togae mu-
nimenta, pingues lacernas 9, 29.
pictae aulaea 10, 39. togam talem
non sumet damnata 2, 70. effugiat
cuticula nostra 11, 204. in ma-
gna Italiae parte non sumit nisi
mortuus 3, 172.

Togatus ne te pulsare audeat
16, 8. curet nocte carrere 5, 127.
togatae turbae 1, 96. togata de
plebe veniet, qui iuris nodos

solvat 8, 49. togati ante pedes 7,
142. togatas ille mihi recitave-
rit 1, 3.

Tolerabilia hoc 6, 614. hospiti-
um 7, 69.

Tolerant labores nutricia 6,
593. non toleranda maritis 6,
184.

Tollis (liberos) 9, 84. tollis
praemia pendens coxae 6, 32.
tollunt grandia pocula veteris tem-
pli 13, 147. tollit trepidum pa-
gistrum in cavea leo aluma
14, 247. tollas si praemia, quae
virtutem amplectitur ipsam? 14,
142. licet omne, quod usquam
est auri 8, 122. tolle tuum Han-
nibalem 6, 170. tollite lumen
medio 9, 105. tollere heredem
6, 38. tollentibus aequor nimbis 1,
81. tolluntur grandia crystallina
6, 155. tollatur e pleno semper
acervo nummus 6, 564. tolli
quum iam vexilla iuberet 2, 101.
sublata manibus 5, 83. tollen-
dus semper Austro 14, 268.

Tomacula divina porci 10, 555.

Tendente quo inveni mihi bar-
ba sonabat 1, 25. 10, 226. tonant
capilli 11, 149. tendendum iam
Bromium 6, 378.

Tongilli exitus 7, 130.

Tonitrua optata facient coae
maiores 5, 117.

Tonat quum, trepidant 13,
224. aestivum 14, 295. Tonan-
tem totum conflare 13, 153.

Tonsoris damno testiculos re-
pit Heliodorus 6, 373. a tonant
magistro pectoris 6, 26.

Tophum ingenuum violens
marmora 3, 20.

Tormentum ingens haeret in
bentibus 2, 157. tormenta et

haec coactas divitias 14, 135. tormentis amantis gaudet 6, 209. animi latentis in aegro corpore 9, 18.

Torpentis ponti ostia 4, 43. torpente palato 10, 203.

Torquet haec potio 6, 624. iuvenem senectus patris 14, 251. curtum entymema sermone rotata 6, 450. pocula 5, 26. iaculum 5, 155. fusum tenni praeganantem stamine Penelope melius; levius Arachne 2, 56. umbras Aeacus 1, 9. saxa 15, 64. torqueat quod, superest Lachesi 3, 27. torquentem cornua madido cirro 13, 165. torto foeno calentia ova 11, 70. tortis in nodum crinibus Sygambri 4, 147.

Torquibus omnes lacti 16, 60.

Torret quem quarta dies febrisque 9, 17. torrentem quem mirabantur Athenae 10, 128. torrens meri quantus 6, 319. dicendi copia 10, 9. lactis vortice amnis 13, 70. cloaca 5, 105. contra torrentem brachia numquam direxit 4, 90. torrentior Isaco sermo 3, 74.

Tortore vocato uritur 14, 21. animo quatiente flagellum 13, 195. tortoribus annua praestent 5, 480.

Torum silvestrem sterneret uxor 5, 5. toro toto versata iam membra quiescunt 13, 218. pervigili 5, 43. meliore fultus recumbet 5, 82. toris vacuis tantum ipse acebit 1, 136.

Torvus Pluton 13, 50. torva anino latravit rictu 10, 271. Colhide 6, 643. torvum quemdam c illis non tulit Laronia 2, 36.

iuvenum caedit 8, 155. torvis Sygambri 4, 147.

Tot orbibus 1, 137. ordinibus, tot compagibus 6, 502. rerum usu 13, 18. millia turbae rixantibus 15, 61. 16, 24.

Totidem villas 1, 94. vix est numerus, quot cet. 13, 26.

Toties s. totiens vexatus 1, 2. audiat 7, 166. quem texit cista 6, 44. optata gloria 10, 187.

Totus grex 2, 79. tota cohors obsedit hortos 10, 28. totum illud nil perdidit 3, 209. Nestora vivat 12, 128. annum expiet 6, 521. totam Romam Circus capit 11, 195. toto in orbe quid fiat 6, 402. die quid faciant 6, 474. toto toro versata membra 13, 218. foro arca nostra maxima 10, 24. orbe secunda facies 10, 63. cadavere iacuit 10, 287. totas effundit habenas 14, 230. domus evertere Dii faciles 10, 7. totis Quinquatribus optat 10, 115. pro legionibus 8, 255.

Trabea 10, 35. trabeam et diadema ancilla natus meruit 8, 259.

Trabibus magnis plenum mare 14, 276. fractis 14, 296.

Tractare duros rudentes 6, 102. alias rosas 14, 254. munera 9, 53. commoda communia 16, 7. tractandum memori pectore 11, 28. tractanda omnia inermi inastitia 4, 80. tractato pulmone columbae 6, 550.

Tradit quem nobis fama superbum 8, 72. tradunt quae carmina 15, 117. quae pueris parentes 14, 3. tradidit arcano quodcumque volumine Moses 14, 102. honestos mores 6, 239. 10, 299.

traditur vir viro 2, 129. traduntur inguina medicis 6, 370. post hunc tubera 5, 116.

Traducit, quos Gallia nudo talo 7, 16. avos squalentes 8, 17. transducebat se Ulixes in lorica Achillis 11, 31. traducimur illuc miseri 2, 159. *Traducere*, ut *trahere*, *travere*, *trudere*, *trahere* cet. 11, 31. *V. L.*

Tragicæ furtiva piacula ceruæ non sperat 12, 120. tragico concubitu pollutus adulter 2, 29. apud tragicos nullus populus facit id scelus 15, 31. tragicis credamus, quidquid de Colchide dicitur 6, 643.

Tragoedum commendare 6, 396. tragoedo gaudet Hispulla 6, 74.

Trahit dispersos in populum 15, 151. famam a censu 11, 23. lanam 2, 54. epirhedia trito collo 8, 66. dominum cervicæ obstricta in ius 10, 88. reliquos monstrata diu veteris orbita culpæ 14, 37. summa rugam 14, 325. adtonitos in arcem 4, 146. traximus sensum a coelesti demissum arce 15, 146. trahere te ultro ac vexare paratus 13, 108. qui trahitur (unco) 10, 99. traheretur taurus 12, 11.

Trallibus relictis 3, 70.

Tranquillæ vitæ semita unica per virtutem patet 10, 364.

Transacta diurni 6, 183.

Transducebat, v. *Traducit*.

Transe suppositos cet. 6, 602. 10, 273. transit annus septimus puerum 14, 11. transire cymba vadum tot millia 2, 151. gymnasia 3, 114. exempla 7, 190.

Transfert frivola Vcalegon 3,

198. Virro gemmas ad pedes a digitis 5, 43. translatus subus ad Marsos 3, 169.

Transsilit Pyrenæum 10, 152. æquora 14, 279.

Transitus redarum 3, 236.

Transversa diurni 6, 183.

Trebius 5, 19. 135.

Trechepna 3, 67.

Tremere illic honestius 5, 11. Fabios 11, 90. tremens Iulius mendicat 6, 53. turba 10, 1. tremantes oculos 2, 94. in 1: oculos 7, 241. tremantia membra senum cum voce 10, 18. tremebunda ac nuda crepet 6, 525.

Tremulus miles 10, 267. iam pater 16, 56. tremuli pulli fratrem infudit 6, 616. tremulum caput senis 6, 622. tremulo clune ad terram descendant puellæ 11, 164. tremulis plantis non insistere possunt 6, 96.

Trepidat, ne 1, 97. 14, 64. trepidant et ad omnia fulgura pallent 13, 223. umbram arandis 10, 21. occursum amici 8, 152. ne trepida 9, 130. trepidantis adhuc amici 12, 15. trepidantem urbem protegit 8, 250. trepidatur ab gradibus imis 3, 200.

Trepidum formidine culpe animum sic confirmant 15, 146. solvunt tibi cornua ventrem 1, 199. magistrum 14, 246. trepidam Minervam servavit ex æde flagranti 3, 139. trepido Lucius 1, 36. trepidi fugere Stolicæ 2, 64. Iarvis Antiphates 14, 20. trepidos miserosque parentes super habet filius corporis egregii 10, 296.

Tres discipuli Sullæ 2, 2. rugæ subeant 6, 144. ei im-

vero 9, 90. parvos heredes habet 12, 95. pueros in gremium patris fundat simul 5, 141. domini, unus vernula cet. 14, 169. tria tamquam nomina habeas 5, 127. tribus patruis aconita dedit 1, 158. trium liberorum ius 9, 90. n.

Tribadum obscoenitas 6, 311. 520 sq.

Tribunal nemo vendit acersecomes 8, 127. non est urbibus illis 10, 35.

Tribunicia potestas Caesarum 11, 7. n. 3, 265. *V. L.*

Tribuno da deinde 1, 101. ardenti sese indulsisse 2, 165. non cogente quidem, sed nec prohibente 11, 7. tribuni ergo expectant 1, 109. quantum in legione accipiunt, donat Calvinae 3, 132. cognitione res eget 7, 228. tribunos facit Philomela 7, 92. sub tribunis atque regibus videntur uno contentam carcere Romanam 3, 313. Tribuni cohortium 1, 58. n. plebis sacrosancti 1, 110. n. laticlavii, angusticlavii, semestres 7, 89. n.

Tribuat natura ingenium 10, 101. tribui haec, deinde illa dedi 39.

Tributa servis praestare alienes cogimur 3, 188.

Triclinia Romanorum 5, 17, 183.

Tridentem Neptuni 13, 81. moeret (retiarius) 8, 203.

Tridentem non habet (mortuus) nem porrigat Charonti ore 3, 57. 8, 98.

Trifolius ager te fecundis vibus implet 9, 56.

Triginta clara mamillis scrofa 12, 74.

Triplicem usuram praestare paratus 9, 7.

Tripodes, armaria 7, 11.

Tiremis victae aplustre 10, 135.

Triscurria patriciorum 8, 190.

Tristis it per cunctas fabula coenas 1, 145. sententia fertur 2, 62. sumas ponenda praemia 3, 57. abit 6, 128. quare mihi toties occurras 9, 1. captivus 10, 136. desiderat 11, 153. triste habita vitium 14, 110. sidus Saturni 6, 569. imperium profundi 13, 49. tristes personam tenent 6, 69. Camenas solus Caesar respexit 7, 2. *tristibus obscoenis quis non vicus abundat?* 2, 9. medicis erga filiolum 6, 389.

Triviale carmen 7, 55.

Trivio in quocumque narrat 6, 412.

Triumphalem ante statuam parentis 8, 144. triumphales, inter quas ausus habere nescio quis titulos 1, 129. triumphalis habitus 10, 36 sq. 11, 192.

*Triumph*i magni clarique omen habes 4, 125. triumpho similis Praetor sedet 10, 36 sq. 11, 192. triumphos fata captivis, servis regna dabunt 7, 201. in dote numeras 6, 169. plures de pace referebant 8, 107. *Triumpus* scriptura vetus 2, 158. *V. L.*

Troia incolumi Priamus venisset ad umbras 10, 258. Troiam petierunt mille rates, in Aulide morantes 12, 119 - 122.

Troianum ignem servat Alba
4, 61.

Troica non scripsit Orestes
8, 221.

Troiugenes, vos vobis igno-
scitis 8, 181. *Troiugenas* ipsos
a praecone vocari iubet 1, 100.
Troiugenis clarum factura ful-
crum testudo 11, 95.

Tropaeis truncis affixa lorica
10, 133.

Trulla aurea crepitum dedit
3, 108.

Trunco corpore dabit solatia
cet. 13, 178. *Hermæ* simillimus
8, 55. *trunca* puppe 12, 79. *trun-*
cis tropæis 10, 133.

Trutina in eadem suspendit
Homerum 6, 437.

Trux Sauromata 15, 125.

Trypheri doctoris 11, 137.

Tu nil nisi *Cecropides* 8, 53.
tibi habe frumentum 5, 118. *te*
ut miremur, non tua, primum
aliquid da, quod possim titulis
incidere praeter honores, quos
illis damus et dedimus, quibus
omnia debes 8, 68. *ten', o de-*
licias! extra communia censes
ponendum? 13, 140.

Tua non miremur, sed te 8,
68.

Tuba haec rixae 15, 52. Flo-
rali dignissima matrona 6, 250.
communi dare signa 15, 157. tu-
barum concentus 10, 214. tubas
nemo fatiget 6, 442. ante tubas
haec animo tecum prius voluta
1, 169.

Tubera raduntur (al. traden-
tur) 5, 116. dum mittas, Libye 5,
119. terrae radere 14, 7.

Tubicen tamquam surrexerit
una (in sulcis Thebanis) 14, 245.

Tuccia vesicae non imperat
6, 64.

Tustur quem tegula a pluvia
3, 201. se picta tempestate 14,
302. fraudem iure iurando 15,
201. tuendis amnibus 8, 169.

Tullia quid dicat notae col-
lactea Maurae cet. 6, 307.

Tullius quid aliud, quam ir-
randa potentia sati? 7, 199.

Tulli pugnacis census 5, 5.

Tum quoque invenit 10, 4.

Tumes cuius aceto, cuius ce-
che? 3, 293. alto Drusorum sa-
guine 8, 40. tumet facies pat-
6, 462. gibbo et utero 10, 306.

Tumidum guttur quis mirare
in Alpibus? 13, 162. *tumida* sa-
perbus aluta 14, 282. *tumidae*
mariscae caeduntur 2, 15. *tumi-*
dis livoribus 16, 11.

Tumultu magno sudare 6, 120.
maiore planguntur nummi quam
funera 13, 130.

Tunc quoque 10, 47. par in-
genio pretijum, tunc cet. 7, 96.

Tundendum eunucho Bromium
committere 6, 378.

Tunica a Cynicis distantia de-
gmata Stoica 13, 122. in locis
sublimem Praetorem 10, 58. no-
lesta punire 8, 235. *Tunicae* vi-
rorum substrictae ac breves, mel-
lius vero hominum et feminarum
talares ac manicatae 6, 110.
n. tunicae (Saliari) credamus 8,
207. albae sufficiunt summis
aedilibus 3, 179. sartae scienda-
tur 3, 254. *tunicam* lupini mali
malo 14, 153. horrenti non re-
dere servo 1, 93. *tunicas* sa-
cingere crure tenuis medio 6, 11.
ponunt cosmetae 6, 477. in re-
stibus eat, quidquid discrimi-

instat 6, 521. tunicis licet parcat atque lacertis, curatoris eget 14, 287.

Tunicati Gracchi 2, 143.

Turba Remi 10, 73. Deorum nec talis, ut est hodie 13, 46. miratrix 4, 62. omnis tacet 6, 439. salutatrix tota 5, 21. lutulenta 7, 131. barbara 15, 46. victrix 15, 81. cedente vehetur dives 3, 239. in turba uteris (verbis) modo sub Iodice relictis 6, 196. turbae togatae rapienda sportula 1, 96. rixantis tot millia 15, 61. turbam casae 14, 167.

Turbat imago animum 13, 222. ocellos passer exstinctus 6, 8. amens filius totam hanc partem 14, 94.

Turget sacculus pleno ore 14, 138.

Turgidus deponis amictus 1, 143. turgida Lyde 2, 141.

Turnus et Aiax quales lapides torquebant 15, 65. Turni agro pascitur Caesaris armentum 12, 105. Turnum, Rutulum ferocem, et Aenean committas securus licet 1, 162.

Turpavit nitidos eius ocellos passer exstinctus 6, 8. *V. L.*

Turpis minus est insania 2, 71. libertas Cybeles 2, 111. obscuris generis 6, 131. *alea, turpe et adulterium mediocribus* 11, 174. turpe hoc negavit 3, 168. magis nostris nescire Latine 6, 188. *quod Seio Titioque bonis, decebat Crispinum* 4, 13. non putavit, pro cithara velare caput 6, 390. putat nil 6, 457. nec putarent praecones fieri 7, 5. *si quid turpe parat, nec tu pueri contemseris annos, sed peccaturo obstat tibi fi-*

lius infans 14, 48. *turpi vetulae utile, filiolum producere turpem* 6, 241. *turpi frugerunt saecula luxu divitiae molles* 6, 299. turpes sponsae (viri) 1, 78. turpia castigas, quum sis cet. 2, 9. ne ludant 7, 239. *quae cordonis, Voleros docebunt* 8, 182. *turpibus ac pravis imitandis dociles omnes sumus* 14, 41. *turpissimus repente nemo fuit* 2, 83.

Turpiter audent res 6, 97. quod audes, breve sit 8, 165.

Turris excelsae tabulata 10, 106. turrim enutem in proelia 12, 110. turre Collina stantes mariti 6, 291. turribus iisdem defendier 15, 158.

Turture magno cariturus cogitat dulcem heredem tollere 6, 39.

Tus, v. Thure.

Tuscum aprum 1, 22. Tusco vellere vexatae duraeque manus 6, 289. si favisset Nurtia 10, 74. catino farrata omnia tunc ponebant 11, 109. de Tusca Graecula facta est 6, 186. Tusca ergastula 8, 180. Tuscis libellis digna fides 13, 62.

Tutela rerum suarum certa magis cet. 14, 112.

Tutor et Capito piratae Ciliicum 8, 93.

Tutor bonus 8, 79. Principis 10, 92. malus 1, 47. 15, 135.

Tutulus 6, 502. *n.*

Tutus his armis illa in aula 4, 93. a frigore 11, 146. tuta senectus a tegete et baculo 9, 139. *tutum nihil est ab inguine* 3, 109. tuti stagna sinus 12, 81. tutae custode tenentur 3, 306. tutos vicino liminae somnos 15, 154. fa-

cit a serpentibus Afros (hoc oleum) 5, 91.

Tydidēs quo percussit pondere coxam Aeneae 15, 66.

Tympana gentilia 3, 64. plebeia cedunt raucae cohorti 6, 515. Galli cessantia 8, 176.

Tydaris illa (Clytaemnestra) bipennem tenebat 6, 657.

Tyrannide tam saeva crudaque quid Nero fecit? 8, 223.

Tyrannus nullus ephebum deformem saeva castravit in arce 10, 307. *tyranni aure quid violentius?* 4, 86. *pauci sicca morte descendunt ad generum Cere- ris* 10, 113. tyranno Bithyno 10, 162. tyrannos saevos quum perimit classis numerosa 7, 151. tyrannis exsulibus 8, 261.

Tyrius genialis sternitur 10, 334. Tyrio filo stilaria purpura spondet 7, 134. Hannibali 12, 107. Tyrias lacernas 1, 27. endiomidas 6, 246.

Tyrrhenum piscem 5, 96. Tyrrhenam Pharon 12, 76. Tyrrhenos fluctus 6, 92.

V.

Vacat nulla crepido 5, 8. si vacat 1, 21. vacantem circo scenaeque urbem 8, 118.

Vacuus viator 10, 22. vacui ventris furor 15, 100. tam vacui capitis populum 15, 23. vacuo lecto 5, 17. theatro 6, 68. vacuum sellam 1, 124. cellam 6, 122. vacuum cerebro caput 14, 57. vacua et plana omnia 3, 96. vacuis toris 1, 136. Cumis 3, 3. medullis 8, 90. Ulubris 10, 102.

Vadimonius differt praetor 3, 213. faciunt irati 3, 298.

Vadit ad calices thermarum Lateranus 8, 168. vadas licet iam nunc in balnea 11, 205. vade ergo, et cede cet. 2, 131.

Vadum transire tot millia una cymba 2, 151.

Vagelli, declamatoris Mutinensis corde 16, 23. inter statuam et effigies vestras nullum discrimen 13, 119.

Vaginae in fronte gemmas ponere 5, 44.

Vagitus primos edere 7, 196.

Valet stomacho 6, 100. haec aetas securum praestare Neronem 8, 171. plus hora fati benigni 16, 4. tantum artificis halitus oris 10, 238. valent ad saxa discutienda robora fons 10, 145. valeat philtris mentem vexare mariti 6, 611. solatia ferre 13, 120. emittere 15, 67. vale nostri memor 3, 318. valentius Euro satum 12, 63.

Valerius Flaccus, aemulator Iuvenalis, taxatus 1, 7 sq. 11.

Valida membra 11, 5.

Vale Quirini 2, 133. Egeriae 3, 17. vallibus Aganippes desertis 7, 7.

Vallo infesta arma 15, 120. vallum ne litiget extra miles 16, 16.

Valvae patuerunt facili cardine 4, 63. valvis apponere cancellam 9, 98.

Vanus et Euganea mollior agna 8, 15. vano Othoni 3, 130. vani utinam nos 6, 638. vana chirographa 13, 137. 16, 41. cathedra 7, 203. o vanissime! 14, 211.

Vapulo ego tantum 3, 289.
Varicosus fiet harnuspex 6, 597.
Varie properantur 3, 264.
Varillus infamis 2, 22.
Varia est ferme natura malorum 13, 236.
Vas pelamydum 7, 119. *vasa* ingentia 3, 251. curta et rimosa 3, 271. novissima 6, 356. minora frangere 10, 101. aspera 14, 62.
Vascones alimentis talibus (carne humana) olim produxere animas cet. 15, 93.
Vascula argenti puri 9, 141. 10, 19.
Vates Pythia 13, 199. vatis officium peragentibus. Dis 11, 114. laurum mordentia 7, 19. Cirrhaci spicula iurat 13, 79. vati crebrum poppysma roganti manum praebebit 6, 584. quem pulpita pascunt 7, 93. *vatem egregium, cui non sit publica vena, Qui nihil expositum soleat deducere nec qui Communi feriat carmen triviale moneta, Hunc, qualem nequeo monstrare et sentio tantum, Anxietate carens animus facit, omnis acerbi Impatiens, cupidus sylvarum apiusque bibendis Fontibus Aonidum* 7, 53 sqq. vates committit 6, 436. vatum digitos sernestri circumligat auro 7, 89. vati-
buis quum tot occurras 1, 18.
Vaticano de monte fragiles patellas 6, 344.
Vatiniani calices 5, 46.
Vbera potanda magnis infantibus ferens 6, 9. matris ducere 12, 8.
Vberibus semper lacrumis 6,

273. *uberior* quando vitiorum copia? 1, 87.

Vbi nunc lex Italia? 2, 37. Numa constituebat amicae 3, 12. consistas, ede 3, 296. ubi paulum superest 11, 47.

Vbicumque natat 4, 55.

Vbique occurras vatiibus 1, 17. multus labor Polycleti 8, 104. ponit praesidium 8, 238.

Vcalegon iam poscit aquam iam transfert frivola 3, 199.

Vdus amomo Syrophenix 8, 159. uda gemma 1, 68. barba terit inguina 9, 4. udo caedibus gladio 8, 242. udis inguinibus 10, 321.

Vectari ad primum lapidem 6, 577. vectetur in umbra 4, 6.

VectI pectora ferrea 7, 150.

Vectigalia, portorium cet. redimere 3, 31 sq.

Vectoris prospera tempora 12, 63.

Vehemens salibus conviva 9, 11. orator 11, 34. poena 13, 196.

Vehunt plaustra pinum 3, 256. vexit secum gentilia tympana 3, 65. veheris tum per monimenta Latinae 5, 55. vehitur clauso latis specularibus antro 4, 21. longorum cervice Syrorum 6, 351. dives turba cedente 3, 239. pensilibus plumis 1, 158.

Veiento ut te respiciat 3, 185. prudens 4, 113. ut fanaticus 4, 123. videri coepisset Sergius 6, 113.

Vel discipulo Philippi 13, 125.

Velamen honoris 3, 178.

Velaria et ad ea raptos pueros, 4, 122.

Velarii 6, 227. n.

Velificatus Athos 10, 174.

Vellendas praebuit alas 11, 157.

Vellus par dabitur pugnanti Gorgone Mauria 12, 4. vellere Tusco vexatae duraeque manus 6, 239. vellera peracta refertis calathis 2, 55.

Velas tempora cucullo 8, 145. caput pro cithara 6, 391. velantes inguina panui 14, 300. velari pictura iubetur 6, 340.

Velo suo propra cucurrit 12, 60. vela tegant rimas 9, 105. domus pendentia 6, 228. parvula dare phaselis 15, 127. velis ardentibus 12, 22. utere, totos pande sinus 1, 149.

Velox Lentulus Laureolum bene egit 8, 187. ingenium 3, 75. *flosculus angustae vitae festinat decurrere* 9, 126. velocis plantae gloria 13, 38. velocius et citius corrumpunt 14, 31.

Velut stricto ense 1, 165. urgeat Auster 4, 59. ictus ab Hercule Cacus 5, 125. exhausta redi-vivus pullulet arca nummus 6, 363. acri ducta Falerno (ruga) 13, 216. hoc dilata sereno (tempestas) 13, 228.

Veluti victis cet. 11, 198.

Vena publica non est (huic vati) 7, 53. venae secundae argentum 9, 31. venam discipulo committe Philippi 13, 125. mediam pertundite, medici 6, 46.

Venabula tenet mamma nuda 1, 23.

Venafrano ipse piscem perfundit 5, 86.

Venale praebere caput domina sub hasta 3, 33. pecus Corinthae 8, 62. venali lagena 8, 162. venales hic non sunt elephantis 12, 102. quot egros fecerit iniuria

14, 151. venalibus libis plena domus 3, 187.

Venator nudus Albana arena figebat ursos 4, 101.

Venatricis puellae calamos pharetramque 13, 80. humerus pectusque dextrum nudatum 1, 23. n.

Vendit provincia tanti agros, sed maiores (al. maioris) Apulia 4, 27. municipes siluros magno voce 4, 33. hic Thessala philis 6, 610. *purpura caudicium, vendunt amethystina* 7, 135. si nemo Acersecom : tribunal 8, 123. vendimus ex quo nulli suffragia 10, 78. vendunt Iudaei somnia 6, 547. vendes nihil obstante coniuge 6, 212. vendet periuria summa exigua 14, 218. vendas potius, commissa quod auctis vendit stantibus, oenophorum cet. 7, 10. vendat quod Aurelia 5, 98. nisi (Statius) Paridi Agavea 7, 87. vendant quanti sua funera, quid refert? vendunt nulle cogente Nerone nec dubitant Celsi Praetoris vendere ludis 8, 192. vendere quod possis pluris dimidio 14, 200. vendentis vocem Praetoribus 6, 380. vendenti as saga nubat caupone relicto 6, 591. vendente ocreas puella 6, 254.

Venefica una quanti constat 6, 626.

Venumum coctum loquar privignoque datum 6, 133. *veneni annona numquam cara est his opibus* 9, 100. emtor 8, 17. mercatorem 13, 154. veneno materno livida fervent adipata 6, 631. de veneno naturae patriaeque exiguum stillavit in aurem 3, 123. venena fusa silent 7, 169. pluri

miscuit nullum vitium cet. 14, 173.

Veneo — venit qua summula vilis tessera frumenti 7, 174.

Venerabile ingenium 15, 143. tam venerabile erat, praecedere quatuor annis 13, 58.

Venerantur canem oppida, nemo Dianam 15, 8.

Veneto culullo (al. cucullo) 5, 170. *V. L.*

Veniam dare quisnam hominum, quisve deorum viribus abnuerit immania passis? 15, 103. *damus fortunae* 11, 174. dat his furor 2, 19. dat corvis censura 2, 63. indulge pueris 8, 167. da 5, 42. petit 6, 535. culpae non abnuat 6, 540.

Venit quoties umbra talis ad illos 2, 157. puer ab illis montibus 11, 160. venit (est) nemo repente turpissimus 2, 83. 7, 29. epistola a Capreis 4, 149. 10, 71. cum signatoribus auspex 10, 336. squilla manibus sublata ministri 4, 83. maxima muraena de gurgite Siculo 5, 99. ad nos minor altilis 5, 168. quocumque de gramine 8, 60. veniunt sagittae a dote 6, 139. ad moechum lota cute 6, 464. sic ad miscellanea ludii 11, 20. venies Tiryntius 11, 61. veniet haedulus de agro 11, 65. classis 14, 277. qui ferula componat 7, 184. venient quando ad me Dii, si curant cunctos punire nocentes 13, 102. veniant quae diversae sagittae 7, 156. venisset Priamus ad umbras Assaraci incolumi Troia cet. 10, 258. venisse quem dicat puer 10, 216. tarde Liburnus dicitur 6, 477. venientis amici 14, 65.

clipeo et hasta Dei 11, 106. veniente sarraco 3, 255. venturo hospite cessabit nemo tuorum 14, 59.

Venantur in saltu aves generosae 14, 82.

Venter Montani adest abdomine tardus 4, 107. si pascitur in guine 9, 136. ventris vacui furor 15, 100. ventri indulsit non omne legumen 15, 174. ventrem tuum ostendit, generose Britannice 6, 124. trepidum tibi solvunt cornua 14, 199. in ventrem mersis rebus 11, 40. *ventre nihil frugalius* 5, 6. in ventre necandos homines 6, 596. ventre lagenae 12, 60. ventres servorum magno Romae 3, 167. servorum castigat modio iniquo 14, 126. in ventres saevos abeant tota novalia 14, 149.

Ventidius et Tullius quid aliud, quam occulti miranda potentia fati? 7, 199. in Ventidio laudabile nomen sumit luxuria 11, 22.

Ventilat ignem cursu 3, 253. aurum aestivum digitis sudantibus 1, 28.

Ventosa cucurbita iam pridem caput hoc quaerit 14, 58. ventoso sub aggero conducta texit 8, 43.

Ventriculum infra vacua et plana omnia dicas 3, 97.

Ventus adest aura modica non multo fortior 12, 67. Auster sedet ac se continet et madidas siccant in carcere pennas 5, 100. vento, quo pruna et cottona, advectus Romam 3, 83. venti quid agant 1, 9. ventorum rabie 13, 225. ventis animam committe 12, 57. cum ventis decidere iacta 12, 34.

Venus ebria quid curat? 6, 300. laeta quo astro se proferat 6, 570. Veneris domum 4, 40. nec pharetris macer est, aut lampade fertur 6, 138. marito 7, 25. faunum 10, 290. languentis irritamentum 11, 165. epistola nos commendet Marti 16, 5. Veneri Martique timendas leges 2, 31. *Venerem-libido affectat sine viribus* 10, 209. Venere et coenis cet. 10, 362. Veneres quas habeat aliena pecunia 13, 34.

Venusinam malo, quam te, Cornelia mater Gracchorum 6, 167. Venusina lucerna digna haec ego non credam? 1, 51.

Ver si tunc erit, radentur tumba 5, 116. perpetuum in urna dent Di 7, 208. madidum 9, 51. nimborum 4, 88.

Verbere surdo caedit mens, diri conscia facti 13, 194. tenui Circes percussus 15, 21. verbera illos iustis afficiunt poenis 8, 267. verberibus cruentis secat 10, 317.

Verberat, atque obiter faciem linit 6, 481.

Verbosa et grandis epistola venit 10, 71.

Verbum qui dixerit 1, 161. verba libera animi proferre 4, 91. dictata 6, 391. amicae nec curanda viris castigat 6, 456. regia lanistae 11, 8. verborum tanta vis cadit 6, 440. regula 7, 230. verbis (Herculis qui talia invadunt 2, 19. nullus pudor 2, 110. cum verbis audiat testarum crepitus 11, 170. quibus concumbat verbis 6, 406.

Verebor ego te, Sexte, evenitem? 2, 21. verendum artificem 14, 115.

Verginius quid armis debuit ulcisci magis 8, 22.

Verna Canopi Crispinus 1, 26. vernam equitem agebas 9, 10.

Vernilis eques 9, 10. n.

Vernula riparum 5, 105. capsaee custos 10, 107. unus (in casa) et tres domini 14, 169.

Vernus Iupiter 5, 78. sol 11, 203.

Verpos solos deducere ad fontem 14, 104. a.

Verres sacrilegus 8, 106. Verri si fur displiceat, homicida Miloni 2, 26. *carus erit, qui Verrem tempore, quo vult, accusare potest* 3, 53.

Verre pavementum 14, 60.

Versare molam Nepotis 8, 67. stamen, fustum, filum 5, 27. litus aratro sterili 7, 49. versetur illa sententia semper in ore tuo cet. 14, 206. *versata* toro membra 13, 218.

Versum facit indignatio, si natura negat, qualemcumque potest, quales ego, vel Cluvienus 1, 79. versu subcellia fregit Statius 7, 86. versus ipse facit 7, 38. ignotos mihi tenet antiquaria 6, 454. tales qua voce legantur, quid refert 11, 180. versibus iisdem eadem cantabit 7, 155. *Versus* procelensmaticus 3, 203. *V. L.* saepe excidit ob idem principium 2, 24. *V. L.* hexametri optimis passim scriptoribus prosaice exciderunt 5, 90. *V. L.*

Vertice vitem nodosam frangebatur 8, 247. sub montium lussit 11, 160. recto quas portat 5, 252. raso 5, 171. 12, 81. verticibus s. vorticibus ipsis caput abluet 6, 524. *V. L.*

Vertigine tectum ambulat 6, 301.

Vertere solum 11, 49. nigrum in candida 3, 30. verterit quum se annus 7, 212. vertitur summus aer 6, 99. verso pollice quem libet occidunt populariter 3, 36.

Verubus decoxit 15, 82.

Verveis elixi labra 3, 294. vervicum in patria crassoque sub aëre nasci posse summos viros 10, 50.

Verum si admittimus 3, 171. si excutias 6, 143. est, non sententia 8, 125. ad verum omnia fient 6, 325. vero vitam impendere 4, 91. verae paratur arenae 6, 251. vera ac manifesta canentem 2, 64. tu puta 2, 153. si Grascia 14, 240. Charybdi dignum 15, 17. loquens 15, 33. cruce dignus 8, 188. vera res agitur 4, 35. *vera bona atque illis multum diversa pauci dignoscere possunt* 10, 3. veram deprehendere messem si libet 7, 112. probavit vocem adyti 13, 206. veras agitant lites 7, 168. veris diasimiles speluncas 3, 18. veris lacrimis amissa ploratur pecunia 13, 14. verius et magis ingenue Peribomius 2, 15.

Vesci carnibus 15, 13. corporibus 15, 106. licet carnibus humanis 15, 13.

Vesica vetulae beatæ optima nunc via summi processus 1, 39. vesicae non imperat Tuccia 6, 64.

Vestalis virgo, sacerdos vitata, iscebat nuper cum corruptore, sanguine adhuc vivo terram subitura 4, 9. 10.

Vestam minorem colit Alba 4, 61. Ianumque rogabat eum farre et vino 6, 386.

Vestram Dianam 3, 320.

Vestibulis abeunt clientes 1, 132. in vestibulis quadriuges 7, 126.

Vestigia multa pudicitiae aut aliqua exstiterint et sub Iove 6, 14. lecti repetit apreti 6, 226. dabit noster in laqueum 13, 244. figens planta ancipiti 14, 272. per tua omnia peccet filius 14, 53. fugienda patrum ducant reliquos 14, 36.

Vestinus senex cet. 14, 181.

Vestit quos ardens purpura 11, 155. vestitur bucca tiara 6, 516. porticus tabellis 12, 109. vestiti scorti facies 3, 135.

Vestis pictae aurum 6, 482. virum facit 5, 131. vestem hanc populo mirante 2, 67. Ogulnia conducit, ut spectet ludos 6, 352. purpuream cet. 12, 58. summam diducere 13, 132. veste nigra senescant 10, 245. severum vitium 14, 110. vestibus extensis cucurrit prora 12, 68.

Veto nec te cedere pectus 13, 128. vetat heredes esse suos codice saevo 10, 237. *Lucretia optari faciem* 10, 237. vetet nemo 6, 628. vetent quae cantare Chrysogonum 6, 74. vetitum nil fecisse volet 14, 185.

Vetti pectora ferrea 7, 150.

Vetulus ut bos cet. 10, 268. vetulo cum libo plus annua 16, 39. si iuvenis non adsurrexerat, grande nefas 13, 56. *vetulae beatæ vesica optima nunc via summi processus* 1, 39. *turpi utile filiam producere turpem* 6, 241. aene monstrant hoc pueris repentibus 14, 208. vetula in bucca scalpit rugas mater simia 10, 195.

in vetula non est hic sermo pudicus 6, 194.

Vetus argentum 1, 76. cista 3, 206. Thebe 15, 6. clementia 6, 160. et antiquum est, alienum lectum concutere 6, 21. atque antiqua similitudo 15, 33. veteris amici digressu 3, 1. rimae contextit hiatus 3, 195. testatae fuligine 5, 35. meri torrens 6, 319. offensae reus 4, 105. aegri macies 9, 16. templi grandia pocula 13, 147. Albani pretiosa senectus 15, 214. culpae orbita 14, 37. pudicitiae vestigia 6, 14. quercus fastidia 14, 181. veteri clienti parere indignatur minister 5, 64. centone calidum lupanar 6, 121. veterem ad dominum reverti 4, 52. luxuriam imperii 4, 137. aram Pudicitiae 6, 308. follem 13, 61. veteres clientes vestibulis abeunt 1, 132. ad arcus substitit 3, 11. ritus 6, 335. amici quid olim moneatis audio 6, 346. xerampelinas 6, 519. bulbi 7, 120. caecos sanant mortaria 7, 170. cerae exornant atria 8, 19. ut redeant 7, 139. Sabinos imitata 10, 299. illi haec praecepta minoribus 14, 189. vetera ornamenta 3, 218. veterum officiorum mercedem 5, 13.

Vetusta scabie levibus canibus 8, 34. vetusto memore 15, 151. vetustos avos porticibus disponat 6, 162.

Vexillum pono Suburra 10, 156. vexilla tolli iuberet 2, 102. vestra coercet consul 8, 236.

Vexat censura columbas 2, 63. limen 1, 100. balnea 7, 131. robor cornu 12, 9. oculos humore coacto 15, 133. se carmine solo

7, 64. vexare noli, quiescit 1, 126. utrum pueris salientibus 6, 599. mentem mariti 6, 611. paratus 13, 108. vexantur leges 2, 43. vexatus toties Theseide 1, 2. vexatae vellere Tusco manus 6, 290. vexatas comas 11, 187.

Via optima nunc summi processus vetulae vesica beatae 1, 39. brevior conferet illi 13, 223. viam illam ire pergant 11, 122. vias monstrare 14, 103.

Viator vacuus cantabit coram latrone 10, 21.

Vice teli saevit manus 15, 55. in vices equitant 6, 311. vices et lucis et anni volvente natura 13, 88. vicibus ne faciant turpia 7, 240.

Vicinia me laudet 14, 151.

Vicinus Hymetto senex 13, 185. quod habet, ematur 6, 152. si mihi campum ademit 16, 5. vicino foro iugera 4, 7. tamquam mariti vivit 6, 509. seges melior videtur 14, 143. Tentyra palmae 15, 76. vicinum rupibus antrum 1, 8. quum se tibi praebeat Aemilius pons 6, 52. vicino limine tutos somnos 15, 154. vicinorum numina odit uterque locus 15, 56. vicinarum ferarum pellibus 6, 6. vicinos humiles rapere 6, 114.

Victima sacra cadat ante Lares Gallitae 12, 113.

Victor modo populus 2, 73. victoris populi in urbe quae nunc sunt 2, 162. victori populus quod postulat, aurum accipe 7, 243.

Victoria, Virtus colitur 1, 115. exsultat circo 8, 59. rara iugo sedit 8, 63. facilis de madidis et mero titubantibus 15, 47.

Victrix provincia ploras 1, 5a.

fortuna sapientia 13, 20. turba 15, 81.

Victum illa mercede parat 14, 273. *ames* Machaerae 7, 9.

Vicus quis non abundat tribus obacenis? 2, 8. *nullus non habebit mane Clytaemnestram* 6, 656. *vicorum arcto inflexu* 3, 237. *vicos angustos* 6, 78.

Video ut 6, 395. 13, 118. *vides* ergo, quam 12, 126. *nonne* 3, 249. *videt te in somnis* 13, 221. *prima cometem* 6, 408. *luna* 8, 149. *videmus multa, quae non fecit Apicinus* 4, 22. *Vidi* si dicas sub iudice, quod non vidisti 7, 13. *vidit qui pugnos, audeat ille dicere, Vidi* 16, 30. *ianua tua barbam amici senioris* 6, 215. *quis non vulnera pali?* 6, 247. *sic multas hyemes* 4, 92. *vidimus quid tam miserum?* 3, 6. *vidistis, Athenae, hunc inopem* 7, 205. *viderunt illa tempora mensas domi natas* 11, 118. *saecula argentea primos moechos* 6, 23. *saecula felicia uno contentam carcere Romam* 3, 314. *videbis Corybanta de conviva* 5, 25. *videas si hoc in nostris gentibus, risu quatiare* 13, 170. *quorum praecordia flagrantia* 13, 182. *si ista in corpore iudicis* 2, 76. *videant servi, ne quis ueget* 10, 87. *videres urbem moestam* 11, 197. *videre licet plura domi fraga* 13, 56. *visu dictuque foedum* 14, 44. *visurus amicos* 6, 313. *videor te claudere acribus exemplis* 14, 322. *videris tu tibi liber et regis conviva* 5, 161. *videtur sibi nobilior* 6, 176. *videri quando vult formosa domi?* 6, 465. *Sergius coe-*

piasset Veiento 6, 113. *visa occasio* 15, 40. *visae numquam puellae amore flagrabat* 4, 114. *visam diu pudicitiam* 6, 2. *visis numquam triginta mamillis* 12, 74. *videndus numquam tibi mane* 6, 601.

Vidua est, locuples quae nupsit avaro 6, 141. *viduae delicias tantum adspernatur adulter* 4, 4. *viduam praegnantem quis fecerit* 6, 405. *viduas ulmos desiderat palmes* 8, 78.

Vigeant sensus animi 10, 240.

Vigil Castor 14, 260. *vigili febre* 13, 229. *vigiles fenestras* 3, 275. *Vigilum VII cohortes ope hamarum incendia coercerant* 14, 305. *n.*

Vigilat Consul 8, 236. *vigila, puer, scribe, causas age* 11, 192. *vigilare donec libeat Bithyno tyranno* 10, 162. *cohortem servorum noctu Licinus iubet* 14, 305. *vigilando moritur hic plurimius aeger* 3, 252. *vigilanti stertere naso* 1, 57. *vigilantibus dudum orbis praecipitem ire iubeat* 3, 129. *vigilata proelia* 7, 27.

Viginti millia fenus 9, 140.

Vilis Galba 5, 4. *tessera frumenti* 7, 174. *nos populus* 13, 142. *mercator sacci olentis* 14, 269. *vile caput aselli* 11, 97. *viles pulli* 13, 142. *amici* 5, 146.

Villa altera paratur tibi 14, 141. *marmorea* 4, 112. *villarum culmina* 14, 89. *villas totidem erexit* 1, 94. *novas adtollit marmore* 14, 95. *emturus* 7, 133. *quot possideat nunc, quo tondente cet.* 10, 225. *propter centum temerarius* 14, 275.

Villicus labentibus obstat cet.

3, 195. horti 3, 228. positus Urbi 4, 77. *villica* legit asparagus 11, 69.

Vimen, a quo dictus collis *Viminalis* 3, 71.

Vincio — vinxerat ipsum *Ennosigaeum* compedibus 10, 182.

Vinclæ saeva 13, 186. in *vinclis* maximus ferri modus 3, 310. *Vinclæ* pedum 7, 192. n.

Vincis nullq alio discrimine cet. 8, 54. vicit *fuscina* *Gracchi* hoc monstrum 2, 143. digna viro sententia 4, 136. spado *Capitolia* nostra *Posides* 14, 91. vicinus quos, non faciunt haec 2, 163. vicerunt multae urbes et publica vota 10, 285. vincant divitiae 1, 110. vicerit quamvis improba gratia 13, 4. vincere ut *Stentora* possis 13, 112. vincens *Fortunae* aedem 14, 90. vincitur dominus non ullo pretio 14, 145. vincuntur rhetores 6, 438. vinceris, ut *Pelea* vicit *Achilles* 14, 213. victus *Marsya* 9, 2. *Aiax* ne poenas exigat, quam timeo 10, 84. tervicti regis medicamina 6, 661. victae *triremis* *aplustre* 10, 135. victum *Syphacem* 6, 170. orbem ulciscitur *luxuria* 6, 293. victa *Carthagine* 10, 277. victis modo sociis 8, 99. consulibus in pulvere *Cannarum* 11, 198. rivalibus superbus incedet 12, 126.

Vincus consul 15, 27. *V. L.*

Vindex *Cannarum* annulus 10, 165. vindice nullo et impune 4, 152.

Vindex et *Galba* quid armis debuerit ultisci magis? 8, 222.

Vindictæ ignis 13, 226.

Vindicta bonum vita incyn-
dus ipsa 15, 180. curabilis et

gravior quam iniuria 16, 22. *nemo magis gaudet, quam femina* 13, 191.

Vinosus inebriet aurem 9, 115.

Vinum, quod succida nolit pati *lana* 5, 24. capillato diffusum consule et bellis socialibus 5, 3. *Albanis* de montibus aut de *Setinis*, cuius patriam titulumque connectus delevit multa veteris fuligine testae, quale coronati *Thrasea* *Helvidiusque* bibebant *Brutorum* et *Cassii* natalibus 5, 35 seq. toto nescire *Decembri* 7, 97. *Tiberi* devectum 7, 121. vini quot urnas *Siculus* *Phrygibus* donaverit 7, 236. atque cibi non eadem gaudia torpente palato 10, 203. atque ministri eadem est patria 11, 161. vino et farre *Ianum* *Vestamque* rogabat 6, 386. ciboque fervet stomachus domini 5, 49. *adtonitæ* feruntur et cornu 6, 315. vina non eadem vobis poni 5, 51. dabit diffusa in montibus illis 11, 159. expuit 13, 213. Cf. *Merum*.

Violæ omnes iactabo colores 12, 90.

Violentius quid aure tyranni? 4, 86. quod fremat 8, 37.

Violarent marmora *topham*? 20. violaverit quod non ignem de coelo raptum 15, 81. violatus nullo auro *Iupiter* 11, 116. violati numinis aras 13, 219. violatae fidei 13, 6. violato caduceo 6, 337.

Vipera saevissima tunc duas una coena cet. 6, 641.

Vir unus *Iberinae* non sufficit 6, 53. tamen haec ipsa nollet fieri 6, 254. viri aliquando propiciunt, quid utile sit 6, 304. viri nulla cura interca 6, 535.

mortē cupient animam servare
catellae 6, 651. argumenta li-
bris actorum spargere gaudes 9,
83. *dolor non debet esse flagran-
tior aequo* 13, 12. viro sitiēte
miscet rubetam 1, 70. ecce tra-
ditur vir 1, 78. 2, 129. digna
sententia vicit 4, 136. hoc prae-
tulit 6, 112. imperat 6, 221.
petente castra 6, 575. virum dor-
mire quam senserat uxor 6, 116.
egregium sanctumque 13, 64.
viro aegrotante quid faceret plus
6, 389. virorum coetus quae ferre
possit 6, 399. saltatus nigro tibi-
cine 13, 48. viris non curanda
verba 6, 455. viros respice et
scrutare 2, 45. admittite 6, 329.
quot longa Maūra exorbeat uno
die 10, 223. non esse licet 10,
304. summos et magna exempla
datus vervecum in patria crasso-
que sub aere nasci posse 10, 49.

Virentem glebam ornate 12, 85.

Virga multa deducere (al. con-
tingere) fumosos Equitum cum
Dictatore magistros 8, 7. prior
adnuet Lateranus 8, 153. com-
mota innuit 3, 317. virgae me-
tuens 7, 210. virgam tenentis do-
mini 14, 63. virgas frangis so-
ciorum in sanguine 8, 156. ipsas
te Consule praecedant mores 8,
23. humilis salicti mordere non-
dum anus haedulus 11, 67.

Virgilio si puer et hospitium
tolerabile deesset, caderent om-
nes a crinibus hydri cet. 7, 69 sq.
laus insignis tribuitur 11, 178.
179. Virgilium laudat, peritu-
rae ignoscit Elisae — inde Ma-
ronem, atque alia parte in tru-
stina suspendit Homerum 6, 435

sq. a Virgilio loquendi formae
sumuntur 1, 169. n.

Virginia cuperet Rutilae gib-
bum 10, 294.

Virginus quid armis debuit
ulcisci magis? 8, 221.

Virgo filia non tuta cet. 3,
110. quae natavit Tiberinum 8,
265. maneret uxor tua, ni tibi
deditus essem devotusque cliens
9, 72. conscia matri 14, 29. vir-
ginis adultae funus 15, 139. vir-
gine Pygmaea brevior videtur 6,
506. *Virgines, puellae et rhy-
phae* dicuntur, quae in flore ae-
tatis sunt, etsi iam nuptae 2, 59.
n. 9, 71. n.

Virguncula quum Iuno (es-
set) 13, 40.

Viridarium in impluvio 4, 6.

Viridis panni eventum quo
colligo 11, 196. viridem thoraca
5, 143. umbellam 9, 50. viridi
marigine 3, 19. virides palmae
7, 118. adhuc in limine ramos
6, 228. gemmas 6, 458. aristas
14, 147.

Virro tenet phialas inaequales
beryllo 5, 39. gemmas ad pocu-
la transfert a digitis 5, 43. quan-
do tibi propinat? 5, 128. sibi et
reliquis Virronibus illa iubebit
poma dari cet. 5, 149. quamvis
se nudum spumanti labello vi-
deris 9, 35. Virronis quantus
amicus fieres cet. 5, 134. Virroni
muraena datur cet. 5, 98. Vir-
ronem forsitan impensae parcere
credas cet. 5, 15 sq.

Virtus in templis colitur 1,
115. palmam natalibus aequat
6, 323. *est nobilitas sola atque
unica* 8, 20. *virtutis specie, et
ambra fallit vitium* 14, 109. *tem-*

to minor sitis quam famae: quis enim virtutem amplectitur ipsam, praemia si tollas? 10, 141. *per virtutem unica semita tranquillae vitae patet* 10, 364. virtute n. illa redemptum a vitiis monstrum 4, 2. atque fide par sed maior clade Saguntus 15, 114. *de virtute loquuti clunem agitant* 2, 20. *virtutibus obstat res angusta domi* 3, 164. cum magnis affers supercilium grande 6, 168.

Vis tanta verborum cadit 6, 440. vires amat 6, 253. hinc sto macho 11, 128. ultra vires habitus nitor 3, 180. viribus ille confusus periiit 10, 10. occultis egregius fons adiuvat 12, 42. dira passis 15, 104. sine viribus quae Venerem affectat libido, suspecta est 10, 209.

Visceantur labra mariti hinc 6, 463.

Visci calidi fascia 9, 14.

Viscera vulturibus Dacis servabat Fuscus 4, 111. ranarum nunquam insexpi 3, 44. magnarum domuum dominique futuri 3, 72. intra viscera penem legitimum agere an facile et primum est? 9, 43. visceribus spumantibus ardens 13, 15.

Vita vel moribus et re praestem pulcerrima dictu 11, 57. dignior quae non hostia? 13, 235. dierum paucorum si tanti est 10, 343. *ipsa iucundius bonum vindicta* 15, 180. *magistra qui didicere ferre incommoda vitae nec iactare iugum, hos quoque felices ducimus* 15, 22. *pro vita quaedam, non omnia facienda putant Zeno et Stoici* 15, 108. vitae diversum iter ingreditur 7,

172. *da spatium,* multos da, Is piter, annos 10, 188. *angustae miseraeque brevissima portio* 9, 127. talis quoque taedia sunt magna 11, 207. secundae a cornice exemplum 10, 247. *longae spatia ad ultima respicere iussit ver iusti facunda Solonis* 10, 275. genus hoc multis 9, 27. *spatium extremum inter munera naturae ponas* 10, 358. *tranquillae semita unica patet per virtutem* 10, 364. spes cum sole redit 12, 70. partem non adigit ullam 14, 106. tempora longi tibi dabuntur 14, 157. priori contrarius ire 9, 21. vitam impendere vero 4, 91. *propter vitam vivendi perdere causas et animam praeferre pudori, summum crede nefas* 8, 84. *non propter vitam faciunt patrimonia quidam, sed vitio caeci propter patrimonia vivunt* 12, 50. Vita nostra comparatur scenae, mimo et fabulae 14, 262. n.

Vitis et horti custodem provocat 6, 375. vitem nodosam frangebat vertice 8, 247. posce libello 14, 193. vitibus secundis ager replet 9, 56. in vitibus quales ferant, uvae 11, 72.

Vitium omne in praecipiti statit 1, 149. commune id est 3, 182. *omne animi tanto conspectus in se crimen habet, quanto maior qui peccat habetur* 8, 114. id non magis intolerabile, quam cet. 6, 413. *fallit specie virtutis et umbra, quoniam sit tunc habitu vultuque et veste verum* 14, 109. *humanae mentis nullum ferro grassatur saepius quam saeva cupido immod-*

census 14, 175. *vitio gentis* numquam partitur amicum 3, 121. *caeci quidam propter patrimonia vivunt* 12, 51. *carentem domum adspiciat filius* 14, 69. *vitia ultima fictos contemnunt Scauros* 2, 34. *plurima paulatim exiit atque errores omnes sapientia* 13, 188. *vitiorum copia quando uberior?* 1, 87. *exempla domestica velocius et, citius nos corrumpunt, magnis quum subeunt animos auctoribus* 14, 32. *elementa quaedam sunt* 14, 123. *vitii quondam non contingi parva sinebat tecta labor* 6, 288. *a vitii redemptum nulla virtute monstrum* 4, 3.

Vito illius occursus 6, 572. *vitari quem iubet coccina laena* 3, 284. *vitanda est Hispania* 8, 116.

Vitres bibit Priapo 2, 95.

Vitro rupto sulfura poscentem calicem 5, 48.

Vittas Cereris contingere paucae dignae 6, 50. *imponet frontibus* 12, 118.

Vittata nuper cum eo iacebat sacerdos sanguine adhuc vivo terram subitura 4, 9.

Vitulus ferox, templis maturus et arae spargendusque mero 12, 7. *vituli iecur sectum in carbone ponimus* 13, 117. *vitulum mulier si ederet* 2, 123. *vitulis marinis eripient somnum* 3, 238.

Vivaria Caesaris depastum piscem 4, 51. *tamquam ad vivaria omnes huc currunt* 3, 308.

Vivernae litora 2, 160. *V. L.*

Vivit tamquam vicina mariti 6, 509. *tua imago* 8, 55. *vivi-*

mus hic ambitiosa paupertate omnes 3, 182. *vivunt Bacchanalia* 2, 3. *quidam vitio caeci propter patrimonia* 12, 51. *si omnes* 15, 62. *vivebat Phidiam cum ebur* 8, 103. *vivebant aliter homines tunc orbe novo coeloque recenti* 6, 12. *quondam hoc indigenae more* 13, 38. *vivas, et originis huius gaudia longa feras* 8, 46. *vivat Gabii, ut vixit in agro* 6, 56. *Pacuvius quaeso vel Nestora totum* 12, 128. *vivant Artorius istic et Catulus* 3, 29. *viveret quum (quisque) aperto (operto) horto* 6, 18. *vixerit quot Acestes annos, dicat* 7, 235. *vivo bidentis amans* 3, 228. *vivite contenti casulis* 14, 179. *vivere fato egentis, ut locuples moriaris, manifesta phrenesis est* 14, 137. *modo liceat; fient ista palam* 2, 135. *facie maioris census* 7, 137. *aliena quadra* 5, 2. *vivendi causas perdere propter vitam* 8, 84. *causa quibus in solo palato est* 11, 11. *vivendum est illic* 3, 197. *recte est, cum propter plurimum his praecipue de causis, ut linguas mancipiorum contemnas* 9, 118. *viventis cuiusdam rure paterno* 6, 56. *viventibus diu haec data poena, ut — multum in luctibus senescant cet.* 10, 243 sq. *victurus an sit adulter post ipsam* 6, 567. *victuro musto quis plura linit dolia?* 9, 58.

Vivus cur dederit multa puellae 2, 59. *vivo adhuc sanguine terram subitura sacerdos* 4, 10. *iam decrescebat Homero hoc genus* 15, 69. *patre datur solis militibus testandi ius* 16, 52.

Vix ferret 3, 251. *duo funera*

○ ○ 2

tantum redolent 4, 109. fractum panem 5, 68. cui in Cyclada mitti contigit 6, 563. *iacet aurato ulla puerpera lecto* 6, 594. tota hoc ego nocte redemi 9, 76. cornicines exaudiet 10, 214. exiguum malorum particulam ferre potes 13, 14. dicere possis, 14, 150. cuiquam nasus integer 15, 55.

Vleiscitur victum orbem luxuria 6, 293. rumoribus baltea 9, 111. ulcisci quid magis debuit armis Verginius? 8, 222.

Vlcus an facies dicatur 6, 473.

Vlixes, v. *Vlysses*.

Vlla si iungitur Ursidio 6, 41.

Vlnea coena tota sonat Suburra 11, 141.

Vlmos viduas palmes desiderat 8, 78. Falernas poscit maritum 6, 150.

Vltior spes nulla 7, 30. ratio est, si cet. 4, 20. ulterius nil aut gravius cultro timet hostia 15, 118. erit nil 1, 147. *quod monstrum, quam mollis avarus?* 9, 38.

Vltimus ardebit cet. 3, 201. cūmulus aerumnae 3, 209. Flavius, 38. regum bonorum 8, 260. ille sciet dedecus domus 10, 342 qui stetit cet. 15, 90. ultima flet quæstio de moribus 3, 140. pars vulgi nostri 8, 44. ultima spatia vitæ 10, 276. vitia 2, 34. cellam clausit 6, 128. quæ aut prima ponas? 9, 81. praesidia discriminis 12, 55. bellorum 15, 95.

Vltio est voluptas animi minuti, infirmi et exigui 13, 191. nec mihi deerit 16, 19. prima est hæc, quod cet. 13, 2.

Vltor Mars ex quo galeam quoque perdidit nec potuit res servare suas, ad vigilem Castora ponendi nummi 14, 261. tanti sanguinis Cannarum annulus 10, 165. patris caesi (Orestes) Deis auctoribus 8, 216.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet cet. 2, 1. vires habitus nitor 3, 180. litora Iuberoæ arma promovimus 2, 159. quid quæris 5, 18. quid? concumbant Græce 6, 190. non fovisti errorem 8, 164. hæc quid erit nisi Iudæ 8, 199. pergere tendit 10, 154. Tiberim ablegandæ mercis 14, 202. si panditur 14, 327. molem aggeris ut veniet 16, 25.

Vltro trahere ac vexare paratus 13, 108.

Vlubris vacuis 10, 102.

Vlulans Priapi Maenades (ululante Priapo) 6, 316.

Vlysses solers evasit perasiam Polyphemæ 9, 65. Ithacus natus 10, 257. in lorica Achillis se transducebat 11, 31. quum narraret Alcinoos tale facinus — meadæ aretalogus cet. 15, 14 sq. effugit Siculos cantus remige surdo 9, 150.

Vmbellam viridem 9, 50.

Vmbone iunctæ phalangæ 4, 46.

Vmbra talis quoties hinc ad illos venit, cuperent lustrari 2, 157. in quanta nemorum vectetur 4, 6. et tecto gaudet genus ignavum 7, 105. et specie virtutis fallit vitium 14, 109. communi clauderet dominos spelunca 6, 4. in Pieria nullus quadrans ubi ostendatur 7, 8. ab rhetorica

descendit ad pugnam 7, 173. umbram arundinis trepidabis 10, 21. umbrae hilares sine regibus infernis 13, 52. umbrarum gratia nulla, nil ibi (in equis) maiorum respectus 8, 65. umbras quas torquat Aëacus 1, 9. ad umbras Asaraci venisset Priamus incolumi Troia 10, 258. umbris maiorum tenuem, Di, et sine pondere terram 7, 207.

Umbracula 9, 50. n.

Umbricius s. *Umbrilius*, amicus poetae, 3, 21 sq.

Umbriferos saltus 10, 194.

Umbrosae palmarum vicina Tenytra 15, 76.

Umectare, *umens*, *umidus*, *umerus* olim scribebatur 2, 158. *V. L.*

Umquam non deerit amator 2, 368. nil conferet 3, 51. si quid contaveris hircere 5, 126. nil domabis iavita coniuge 6, 212. nulla cunctatio de morte hominis longa est 6, 222. non reputant 6, 365. indulgebitis 9, 48. non maduerunt cet. 10, 120. quid Roma beatius tulit 10, 279.

Una simus, ait 5, 18. tamquam paraxerit et tubicen 14, 243.

Uncia nulla eboris 11, 131.

Unciolam Proculcius habet 2, 40.

Uncum carceris patieris 13, 245. unco ducitur. 10, 66.

Unda prior nobis properantibus obstat 3, 244. distinguitur tabula 14, 289. undas margine viridi herba clauderet 3, 19. undas evertentibus latus puppis 12, 31.

Unde haec emis? 2, 40. 7, 76. unde ingenium — unde simplicitas. est. 1, 150 sq. haec teti-

git urtica tuos nepotes 2, 127. epulum dare possis 3, 229. haec monstra? 6, 286. habet tot saltus? 7, 188. altior esset casus 10, 106. tibi frontem libertatemque parentis, quum cet. 14, 56. unde habeas, quaerit nemo, sed oportet habere 14, 207. unde repente tot rugas s. rugae? 9, 8.

Undique calcor 3, 217. septa asparagis squilla 5, 81. licet ceræ exornent atria 9, 19. ad illos convenient 9, 131.

Ungo et *unguo*, ut *urgueo*, *tinguo* al. 4, 59. *V. L.* unctam Corinthum 8, 115. unctis strigilibus 3, 261.

Unguenta perfusa mero spumant 6, 303. atque rosae putere videntur 11, 122. dum poscimus 9, 128. inter et corium aliquid discriminis ponendum 14, 204. qualiacumque 15, 50.

Unguem medium quam ostenderet Fortunae minaci 10, 53. ungues acutos, aduncos, amicos, observet 5, 41. *V. L.* tamquam ungues digitosque aures, auctores roverit 7, 232. unguibus curvis ire parat nummos raptura Celaeno 8, 130. carvis raptus per aëre Pygmaeus a saeva fastus grue 13, 170.

Ungula mulae nitet 7, 181.

Unicus deus in aedicula 8, 111. puer appellat 9, 64. *unica* atque sola nobilitas est virtus 8, 20. *semita tranquillae vitae per virtutem patet* 10, 364.

Uniones 6, 459. n.

Unus provocat omnes patricios opibus 1, 24. Armenius Zala-tes — narratur mollior cet. 2, 163.

Iberinae vir sufficit? 6, 53. non rivalis tibi dictabitur heres 6, 219. ut multis mortuus sufficeret 15, 79. orbis Pellaeo iuveni non sufficit 10, 168. et alter forsitan haec spernant iuvenes 14, 33. vernula, tres domini (in casa) 11, 168. comite ancilla non amplius una 6, 119. una laboranti poterit succurrere lunae 6, 443. non una simia parari debuit eius supplicio nec serpens unus nec culeus unus 8, 213. una nave rediit 10, 185. una senium facies 10, 198. una atque eadem est vini patria atque ministri 11, 161. domus sufficit nosse volenti mores generis humani 13, 160. natura haec est omnibus 13, 166. vel una potens ratio est 14, 39. una mensa comedunt patrimonium 1, 138. unum in annum conducis 3, 225. hoc defuit Fabricio 4, 128. pedem quoties de limine moverat 10, 29. quod superaverat 12, 68. rus non sufficit 14, 141. unius porci scabie cadit totus grex 2, 80. lacertae dominum 3, 231. sepi praecordia pressit 6, 621. uni deditus 6, 206. cedit Homero 7, 38. uno ut haec oculo contenta sit 6, 54. ore conclamant 7, 167. digito scalpunt caput 9, 133. anno caruisse Circensibus 11, 53. pede non altior tota cohors 13, 175. flagitio quem contentum videris 13, 243. semodio scobis haec emendat servulus unus 14, 68.

Vocalis sportula 13, 32. vocale eloquium nectit modis canoris 7, 19.

Vocat ille pudicam tanti 6, 157. si officium 3, 259. vocamus nanum cuiusdam Atlanta 8, 32.

vocant iumenta quocumque spectant 14, 277. volubra 13, 107. vocantur in ca 4, 72. hilares n vocari a praecone bet 1, 99. vocat 5, 63. vocato tori vocandus mihi sates 4, 1.

Volcanus, ut *volans*, *voltus* 1, 9.

Volesos Brutum quae turpia cerdoni

Volat mater adpe volabant corvi ad gemque 8, 251. volubrum 1, 54. volut structorem species 121.

Volo hoc, sic inbecillitas voluntas 6, 225. nec possum funus promittere 44. vis tu (al. vin' tu) viva impleri cet. 5, 74. aliquis 1, 74. consilium 10, 346. vis frater ab ipso 5, 135. si vis aliam decum 14, 253. visne saltem Seianus?—vis certe pilum 90. 94. vult qualem esse sacerdos 15, 141. quando videri domi? 6, 465. fieri, et cito vult fieri volunt scire secreta 113. posse, qui nolunt quemquam 10, 97. volu Fortuna iocari 3, 40. ipse capi 4, 69. voluere praeceptorem esse parum loco 7, 209. voles quali Iudaei somnia vendunt de quocumque proavum

non vocant in edentumque
 219. quocumque 92. volet
 15, niet 14, 2. pedum 6,
 uf- lubra 15, de rhature
 nec vocantur eadem, fies
 la, 4, 72. huius 197. nil. ve-
 - vocari a pro- ha velim ipsi
 6, bet 1, 99. quare, cet.
 - 5, 63. vocat, pereundum
 a vocandus in parte. Se-
 : tes 4, 1. quid plus ira
 Volcanus. nosse, mer-
 volus, volens 7, 157. quod
 Voluos. tu, olim con-
 quae turpi vellet si disten-
 Volat. nisquam. Deorum
 volabant can- no, 184. volens
 gemque 8, 38. volenti tibi
 brum 1, 51. 159. haec punire
 structorem monte 8, 245.
 121.
 Volo hoc, patis inter iuga 3,
 e voluntas 4. equum 8, 57. vo-
 ossum fann- pro quae surgit ebur.
 . vis tu (al- evolucuri carpento 8,
 a impletis. Scythicae 11, 139.
 quis 1, 74. cum 13, 167.
 346. vis fr- arcano quodcumque
 135. si vis- ses 14, 102.
 14, 233. sit pro ratione 6,
 nus? - vis- indī sola patitur poe-
 . vult qu- 8.
 os 15, 184. in orbem comas 6, 496.
 domi? f- nis artem 6, 452. quod
 n cito n- in mare Tagus et Pactolus.
 scire n- 14, 299. volvas quamquam
 ue, qu- isymata a Pyrrha 15, 30.
 um 10. pica, volveris a prima quae
 vocari. ma 10, 126. volente natura
 4, 66. et lucis et anni 13, 88.
 m ue- oluptas, gaudia cet. 1, 85.
 . n- ha huius rari summique boni,
 ni- ties. cet. 6, 179. quantula

nostra? 6, 254. quae, cantante
 citharoedo? 10, 210. maior ista
 alterius sexus 11, 166. semper
 minimi et infirmi animi exiguique
 est ultio 13, 190. illa summa ta-
 men, quod cet. 6, 368. nulla
 coenandi numc divitibus 11, 120.
 voluptatem egregiam monstro,
 cui nulla theatra aequare queas
 cet. 14, 256. prima gula senserit
 15, 90. voluptates commendat
 rarior usus 11, 208.
 Volusi Bithynice 15, 1.
 Voluos Brutosque 8, 182.
 Voluta tecum haec animo 1,
 168.
 Vomer deficiat 3, 311. vomere
 ac marris lassi 15, 167.
 Vomicae putres 13, 95.
 Vomit et hibet 6, 452.
 Vorabit rex optima silvarum
 1, 135.
 Vortice lactis torrens 13, 70.
 vorticibus s. verticibus ipsis ca-
 put abluet 6, 524. V. L.
 Votiva tabella testantur fana
 plurima 12, 27.
 Votum, timor, ira 1, 85. mi-
 serabile tecum feras 3, 276. mi-
 serabile, nec spes his saltem 9,
 147. insatiabile acquirendi 14,
 125. voti peracti te poeniteat 10,
 6. voto tuo digna femina 6, 60.
 vota fere prima et cunctis no-
 tissima templis, ut crescant
 opes cet. 10, 23. moraris 14, 250.
 magna exaudita malignis numi-
 nibus 10, 111. concepta in cercis
 tabulis, statuis deorum earumque
 genibus affugi solitis. 10, 15. n.
 publica vicerunt 10, 284. depo-
 nunt, quamquam longissima, coe-
 nae 1, 153. decepta saepe ad
 spurcos laqus 6, 602. votorum

summa 5, 18. usque ad delicias 10, 91. votis cuius non suffecerat aurum cet. 14, 298.

Vovebit de grege servorum magna corpora 12, 115. voveas exta sacellis 10, 354.

Vox blanda et aequam 6, 197. quae saltante libidine 6, 318. dominae 9, 78. domini furit 14, 63. facunda Solonis 10, 274. audita nocte fere media mediamque per urbem 11, 111. vocis quod pretium 7, 119. insignia habeant maiorum effigies 8, 227. vocem vendentis Praetoribus sibula durat nullius 6, 80. locasti sipario 8, 185. mittere debueras 13, 114. angustam miratur, qua deterius nec ille sonat, quo mordetur gallina marito 3, 90. ad incundam curritur 7, 82. omnem adyti dignam templo veramque 13, 205. voce ipsius dominae moneri 6, 530. qua legantur tales versus, quid refert 11, 180. fracta loquendi libertas 2, 111. magna solebat vendere cet. 4, 32. quanta neget 13, 77. cum voce tremantia membra senis 10, 198. voces magnas comitum dissonare 7, 44. vocibus obscenis fruatur 11, 172.

Vrbani Catulli scurra 13, 111.

Vrbicus movet risum 6, 71.

Vrbis iniquae quis tam patiens 1, 31. o pater 2, 126. saevae pericula 3, 9. casus tunc gemimus 3, 214. prodigia et mores damnannte Canopo 6, 81. dedecus illic habes 8, 200. et ipsius fortuna servatum victo caput abstulit 10, 283. Praefectus villicus et custos dicitur 4, 77. 13, 157. urbi clares, abstulit animas 4, 151. et

populo nota, res 10, 341. adtonitae medo positus villicus 4, 77. urbem in hanc nuper venerat pedibus albis 1, 111. si mora longior indulset pueris 2, 167. lactam facit Statius 7, 83. an petat a Cannia 7, 162. codicibus tenui tibicine fultam 3, 193. a fulgus munitam 10, 171. Graecam non possum ferre 3, 61. totam pervolat aude 6, 398. trepidantem solus protegit 8, 250. qui saturant, circo scenaeque vacantes 8, 118. per mediam audiu vox 11, 112. moestam adtonitamque videres 11, 198. ab urbe quis tam procal abait? 16, 22. ex urbe effugientem pudorem 11, 55. in urbe populi victoris quae nunc sunt cet. 2, 162. nullus locus artibus honestis 3, 22. magnis opibus dormitur 3, 235. urbes putare 6, 411. multae et publicae vota vicerunt 10, 284. illis non est praestexta cet. 10, 34. ceteris praedarum in parte reperta pecula cet. 11, 101.

Vrceoli sex, ornamentum abaci et lectus erant Codro Procula minor 3, 203. ex facie sunt cet. 10, 64.

Vrget a. *Vrget* 4, 59. *V. L.* quod mentem sudoribus 13, 222. urgebant Atlanta minori ponder 13, 48. velut urgeat Amator perperat 4, 59. urgente fortuna 6, 593. urgentibus adversis 12, 53. urgentur conviviae somnoque laetique 6, 425.

Vrina concepta auribus atque oculis movetur 11, 168. urinae coniugis calcas 6, 313.

Vrna de Corcyraea qui minimum duxerit temetam 15, 25.

plena quod tenditur, oenophorum totum sitiens 6, 426. in urna perpetuum ver 7, 208. urnae capax cratera 12, 44. plenae sororibus 10, 242. urnam secutus Hylas 1, 164. urna fallaci Prætoris vicerit gratia 15, 4. urnas quot vini donaverit Siculus Phrygibus 7, 236.

Vro—urit earum delicias panniculus bombycinus 6, 260. uritur ferro 14, 22.

Vreddio placet lex Italia 6, 38. si iungitur ulia 6, 42.

Vrsos Numidas cominus fagebat 4, 99. ursis saevius inter se convenit 15, 164. ursis vitulisque marinis eripient somnum 3, 238.

Urtica hæc tetigit tuos nepotes 2, 128. urticae acres divitiis 11, 166.

Uruca (al. *huruca*, *eruca*, *ouruca*) tu tibi places 6, 276. *V. In*

Vsqum quod est auri 8, 122. nequam concipitur 12, 103. non erit Brutus cet. 14, 43.

Vesque Aurorum et Gangem 10, 1. ad delicias votorum 10, 291. a Lucifero, donec lux occidat 13, 158. usque adeo nihil est 3, 84. temerarius quis vestram 5, 129. deditus quæ est 6, 182. gravis uxori 10, 201. longum tardumque putavit 15, 82.

Vauram triplicem præstare paratus 9, 7.

Vaus edendi nulli maior fuit 4, 139. in hoc stabat lignum 11, 118. rarior commendat voluptates 11, 208. usu tot rerum an nihil in melius proficis? 13, 18.

Vt redeant veteres, nemo deerit cet. 7, 139. multum, duo sufficient sestertia 7, 187. ut sit

magna, tamen certe lento ira Deorum est 13, 100. Cf. 6, 197, 10, 240. ut sæpe amungeris! 9, 147. ut melius nos egimus 7, 124. n.

Vteumque ille exitus hominis 10, 271.

Vter—utres plenos tempestatibus 15, 20.

Vtesque orator perit eloquio 10, 118. locus odit numina vicinorum 15, 37. utramque habitum inde sumit facies 9, 19. utroque morbo pallet 2, 50.

Vterum pueris salientibus vexare 6, 599. utero pariter gibboque tumentem 10, 309.

Utilis longe minus illi auxer 6, 210. agris et bellorum ac pacis rebus agendis 14, 71. *utile vetulae turpi, filiolam producere turpem* 6, 240. non corpus extractae dextrae 3, 48. tunc multis pallere 7, 96. hoc tamen est illis 7, 135. et hoc multis vitæ genus 9, 27. consilium modo, sed commune, dedisti 9, 124. *quid sit rebus nostris, permittes ipsis expendere munibus* 10, 318. quid sit, prospiciat aliquando viri 6, 359. utilium rerum pars maxima iactatur 12, 52. utilior quis comes? 4, 84.

Vtinam his potius nugis dedisset tota illa sævitiæ tempesta 4, 150. ritus veteres et publica saltem his intacta malis sacra agerentur 6, 335. nos vani 6, 639.

Vtitur qui te sic 5, 170. uteris in turba modo sub ledico relictiis (verbis) 6, 196. utimur exemplis numquam adeo foedibus 8, 184. utere velis, totos pande sigus 1, 149.

Vtrinque spatium lustrabit metarum 6, 532. inde furor 15, 35.

Vva ab usa conspecta livorem ducit 2, 81. longa consederit examen apium 13, 68. uvam calcatam bellis obcialibus 5, 51. uvae servatae parte anni, quales fuerant in vitibus 11, 72.

Vulcania arma 8, 270.

Vulcanus tergens brachia Liparaea nigra taberna iam siccato nectare 13, 45. Vulcani antrum 2, 9. officinae 13, 45. Vulcano a luteo ad rhetora misit filium 10, 132. Vulcano, Veneris marito, dona, quae componis 7, 25.

Vulgas imbellis et inutile aequavit hac rabie 15, 126. montanum positus te audiret aratris 2, 74. vulgi verso pollice quum libet occidunt populariter 3, 36. scelus referemus 15, 29. omne cadaver obtritum perit 3, 260. nostri pars ultima 8, 44. tanta libidine auditur 7, 85. curas neo non et gaudia ridebat 10, 51. secreta haec murmura 10, 89. quid maiore cachinno excipitur, quam pauper Apicius 11, 3. vulgo quem tua simplicitas risum moveat, nescias 13, 35. summus utrimque inde furor 15, 36.

Vulnus par damnorum 8, 98. numquam sanabile 15, 34. vulnere omni graviolem ignominiam 8, 210. non maior dolor 13, 12. consuto crassum atque recens limum ostendit non una cicatrix 8, 150. ingenti nutantem civem 15, 156. sine vulnere paucae malae 15, 54. *sine vulnere et caede ad generum Cereris pauci descendunt reges et sicca morte tyranni* 10, 112. vulnera deterges

mappa 5, 27. pali quis non vidit? 6, 247. vulneribus crudis papulis modo victor 2, 73. pro multis vix iugera bina dabantur 14, 164.

Vulsis positi inter iuga 3, 191.

Vultur crucibus relictis ad festus properat 14, 77. in rupibus nidum facit, raro in arbore 14, 80. vulturis atri pocna 15, 11. magni cibus 14, 79. vulturibus Dacis viscera servabat Fuscus 4, 111.

Vultus quis illi erat? 10, 68. gravis 9, 12. ingenui puer 12, 154. ficti constantia 13, 77. vultum alienum sumere omni nocte deque 3, 105. nudum erigit ad spectacula 8, 20. tandem aperit 6, 467. ut si quis cera facit 7, 258. non agnoscit amici 10, 25. crediderint genus esse cibi 15, 170. deformem et tetrum dissimilisque sui 10, 191. modesto sanguine ferventem 10, 300. auremque calentem 11, 187. vultu iactanteque fatetur morbum 2, 17. recto hoc optas 10, 189. et veste severam vitium 14, 110. non melior ibat 4, 104. teterrima nocte subit balnea 6, 418. qualem depressus habebat Ravola 9, 3. similem tibi 14, 52. Eumenidas terretur et igni 14, 285. vultus pictos maiorum ostendere 8, 2. iam diuidios adspiceres caecos per agmina 15, 56.

Vulva popinae quid aspiciat 11, 81. vulvae rigidae tentigine adhuc ordens 6, 129. vulvam Iulia solveret fecundam tot abortivis 2, 52.

Vxor languida vel praegnam circumducitur 2, 122. tibi tacito non contrahat bilem, primum si luce egressa reverti nocte sa-

let cet. 11, 185 sq. montana sil-
vestrem quum sterneret torum
5, 5. antiquis de moribus illi
pauerit 6, 45. dormire quum
senserat virum cet. 6, 116. non
imatur, sed facies 6, 143. a cu-
todibus incipit 6, 348. quoties
non abstinet concubitu sacris die-
bus 6, 555. tua virgo maneret, ni
ibi deditus essem devotusque
aliens 9, 72. qualis futura sit,
illis (diis) notum 10, 353. torva
atravit 10, 272. Herculis for-
nosa ad cyathos 13, 43. feta ia-
cebat in casa 14, 167. *Principis
quod facit, quae non faciet?*
1, 617. Asyli quando ad palum
gemat 6, 267. *sterilis facit iu-
cundum et carum amicum* 5, 140.
docta nimis et facunda 6, 445.
Caesaris cui nubere destinat 10,
350. uxoris partum petimus 10,
352. anteboletum, post quem nil
amplius edit 5, 248. uxori si ca-
piendi ius nullum, leno accipit
moechi bona 1, 56. usque adeo
gravis 10, 201. uxorem quum du-
cat spado 1, 22. comoedus agit
5, 94. accipis, de qua citharoe-

mus fiat pater 6, 76. *quis feret,
cui constant omnia?* 6, 166. oc-
cidere iussus Claudius 14, 331.
ducis, Postume? 6, 28. Vxores
univirae 6, 229. n.

*Vxoriam simplicitas si tibi et
deditus uni est animus* 6, 206.

X.

Xerampelinas veteres (al. ve-
stes) nisi donaverit ipsi 6, 519.

Xerxes velificavit montes, mare
constravit classibus et supposuit
rotis, amnes fecit ut deficerent,
in ventos et mare saevit, sed red-
iit una nave cet. 10, 173-187.

Z.

Zalates Armenius cunctis nar-
ratur ephebis mollior ardenti sese
indulsiisse Tribuno 2, 161.

Zelotypus Thymeles 8, 197.
zelotypae moechae si tibi rele-
gantur scrinia 6, 278. zelotypo
Iarbae praelatus iuvenis 5, 45.

Zenonis praecepta melius nos
monent 15, 107.

Zonam laeva morsuque tene-
bit (naufagus) 14, 297.

Zwî naî ψυχῇ 6, 195.

Mannert's Geographie der Griechen und Römer,

aus ihren Schriften dargestellt, mit Karten. gr. 8. Neue Auflage.
Leipzig, in der Hahnschen Verlags-Buchhandlung.

Seltene Schicksale walten über meine Geographie der Griechen und Römer. Ohne vollendet zu seyn, hat das Werk längst eine zweyte Auflage der ersten Theile erlebt; der dritte sieht seit Jahren seiner Wiedergeburt entgegen; von dem vierten sind keine Exemplare weiter vorhanden. Napoleons Zeiten wirkten feindlich gegen die Thätigkeit des Buchhandels, und so ruhte die Fortsetzung des Werks seit dem Jahre 1812. Glück genug, daß meine ökonomische Lage mir erlaubte, kummerlos fortzuarbeiten; die folgenden Theile liegen, nach wiederholter sorgfältiger Durchsicht, vollendet vor mir; und trägt mich die gewöhnliche Vorliebe eines Verfassers zu seinen Geistes-Kindern nicht, so gewinnen immer die spätern Theile an innerer Güte gegen die frühern. Griechenland, Italien, Afrika sind die im Rückstande befindlichen Abschnitte des Ganzen. Der erstere, denke ich, soll Erläuterungen geben, oder doch sie befördern, wenn häufige Erfahrungen, welche schwerlich mehr lange zögern können, uns in nähern Zusammenhang mit Griechenland bringen; und das geographische Studium führt vielleicht reinere historische Ansichten über die alten Hauptbestandtheile des Volks herbei, als wir sie bisher auf anderweitigen Wegen erhalten haben. Noch mehr mag dieß der Fall bey Italien seyn, wo es mir erwiesen scheint, daß nur Ein Stammvolk die sämtlichen Theile des Landes besetzte, daß Illyrier und Thyrsener die einzigen Eingewanderten, und die Widersprüche der alten Angaben bloß scheinbar sind. An diese klassischen Länder schließt sich das uns so wenig, den Griechen und Römern so genau gekannte Afrika, wo nicht nur die Gegenden der nördlichen Küste weit vollständigere Ansichten erhalten, als unsere Erdkunde sie aufzustellen vermögend ist, sondern wo die Bekanntschaft mit den innern Strichen jenseit der großen Wüste, so wie mit den wahren Quellen des Nils aus wirklichen Erfahrungen, unverkennbar in die Augen springt: dieß alles und mehreres hoffe ich, daß das Werk in seiner Vollständigkeit eiste. Daher die Einladung an das Publikum, daß es die Fortsetzung, welche nun, wie auch die ersten 6 Theile, die Hahnsche Verlags-Buchhandlung in Leipzig übernom-

men hat; mit der ehemaligen Vorliebe unterstütze, und zur Beendigung eines vielumfassenden Werkes beynahme, welchem das Ausland vielleicht kein gleiches an die Seite zu stellen hat. Wenige Beurtheilungen und Anzeigen der letzten Theile sind zum Vorschein gekommen, ich weiß nicht warum. Wohl aber wurden Anstalten gemacht, um dem Vollkommnern auf meinen Schultern näher zu rücken. Mit christlicher Ergebenheit sah ich schweigend den großen Erwartungen zu; sie verschwanden beym Erscheinen des ersten Versuchs. Ein halbes Lebensalter muß der Mann, dem es glücken soll, dem Studium zum Opfer bringen; viel muß er sammeln, um den größten Theil des Gesammelten über Bord zu werfen, und das Residuum den Zeitgenossen, auch, wenn es glücklich geht, der Nachwelt, in die Hände zu legen.

Dieses alles soll die Lesewelt zur günstigen Theilnahme bey der Fortsetzung der Geographie der Griechen und Römer einladen. Doch ist für jetzt nicht unmittelbar von der Fortsetzung, sondern vorerst nur von der neuen Auflage des fehlenden dritten und vierten Theils die Rede. Beyde erscheinen mit den nöthigen Verbesserungen und Umwandlungen. Die Zeit bringt Rosen; auch hier mag sie einige gebracht haben. Mit der Fortsetzung des Studiums weitem und berichtigen sich Kenntnisse und Einsicht; manches dünkt mir jetzt unhaltbar, was ich einst als Wahrheit niederschrieb. Daher überall bedeutende Umänderungen, besonders in der letzten Hälfte des dritten, Germania enthaltenden Theils, wo über Völkernamen und Richtung der Römerstraßen sich in der Zwischenzeit manches aufgeklärt hat. Auch der vierte Theil erhält seine Ausstattung; Homers System z. B., einzig aus seinen Angaben entwickelt, mußte neue Bearbeitung erhalten. In der nächsten Ostermesse tritt die neue Auflage der obigen fehlenden Theile hervor, und im regelmäßigen Fortgange folgt die Fortsetzung des Ganzen ohne Stillstand. Da es leicht möglich ist, daß der Preis des bändereichen Werks manchen Käufer zurück geschreckt hat, so erklärt die jetzige Verlagshandlung, daß sie die ersten sechs Theile (die neue Auflage des dritten und vierten mit eingeschlossen) für den äußerst niedrigen Preis von 12 Thlr. statt 19 Thlr. 12 Ggr. ablassen und auf 7 Exemplare das 8te frey geben werde.

Landshut, im July 1819.

KONR. MANNERT,

K. Bairischer Hofrath und Prof. der Geschichte.

Folgende neuere Werke

sind in der

Hahnschen Buchhandlung in Leipzig

erschienen:

- Aristotelis de animalibus historiae libri X. Graece et Latine. Textum recensuit, Jul. Caesar. Scaligeri versionem diligenter recognovit, commentarium amplissimum indicesque locupletissimos adjecit Joh. Gottl. Schneider. Tomi IV. 8 maj. 1812. 16 Thlr.
- Callimachi Hymni et Epigrammata in usum lectionum edid. et indice philologico instruxit H. F. M. Volger. 8. 1817. 12 Gr.
- Ciceronis, M. T. libri III de natura Deorum. Ex recens. J. A. Ernesti et cum omnium eruditorum notis, quas J. Davisi edit. ult. habet. Accedit apparatus criticus ex XX codd. mss. digestus a G. H. Mosero. Copias criticae congegit, D. Wytenbachii selecta scholarum, suasque animadversiones adjecit Fr. Creuzer. 8 maj. 1818. 3 Thlr. 12 Gr.
- Creuzer, Fr. Commentationes Herodoteseae. Aegyptiaca et Hellenica. Pars prima. Subjiciuntur ad calcem summaria, scholia, variaeque lectiones codicis Palatini. Cum tabula aen. 8 maj. 2 Thlr.
- Curtii, Q. Rufi, de rebus Alexandri M. libri X. Textu recognito, insigniori lect. varietate, notis indicibusque histor. atque philolog. adjunct. edidit J. C. Koken. 8 maj. 1817. 2 Gr.
- Eichhorn, J. G., antiqua historia ex ipsis veter. scriptorum latin. narrationibus contexta. 2 Vol. 8 maj. statt 4 Thlr. herabgesetzt
Preis 3 Thlr.
- Eutropii breviarium histor. rom. recogn. potiss. lect. diversit. annot. indices rer. ac verbor. adjec. G. F. W. Grosse. 8. 1814. 12 Gr.
- Horatii, Q. Flacci, Eclogae, cum scholiis veteribus: castigavit et notis illustravit G. Baxterus, varias lectiones et observationes addidit J. M. Gesnerus, quibus et suas adpersit J. Chr. Zeunius. Editio repetita auctior et emendatior. 8 maj. 1815. 1 Thlr. 16 Gr.
- — Idem liber, charta belgic. 2 Thlr.
- — Opera, recensuit et illustravit Frid. Guil. Doering. Tom. I. editio II. da. 8 mai. 1815. 1 Thlr. 12 Gr.
- — charta belgica. 1 Thlr. 20 Gr.
- — Idem liber. Vol. II. dum. (sub prelo.)
- Meletemata e Disciplina antiquitatis. Opera Fr. Creuzeri. P. I. Anecdota graeca ex Codd. maxime Palatinis deprompta, cum notitia illorum librorum et animadverss. 8 mai. 1817. 12 Gr.
- — Idem liber. Pars II. et III. Commentationes et commentarii in scriptores graecos. 8. 1817 et 1819. 1 Thlr. 4 Gr.
- Meusels, J. G., Lehrbuch der Statistik. 4te grösstentheils umgearbeitete, vermehrte und mit der Literatur bereicherte Ausgabe. gr. 8. 1817. 2 Thlr. 20 Gr.

Mensels, J. C., Anleitung zur Kenntniß der europäischen Staatsgeschichte. 5te berichtigte und fortgesetzte Auflage. gr. 8. 1813.

2 Thlr. 8 Gr.

Pindari carmina, graece, cum lect. varietate et notis, recensuit C. W. Ahlwardt. 8 mai.

— — idem liber, editio minor. (sub prelo.)

Schellers ausführliches lateinisch-deutsches und deutsch-lateinisches Wörterbuch. 7 Bände in gross Octavo. 516 $\frac{1}{2}$ Bogen. Dritte Auflage. 12 Thlr.

Schneiders, J. G., griechisch-deutsches Wörterbuch beyrn Lesen der griechischen profanen Scribenten zu gebrauchen. 5te verbesserte und sehr vermehrte Auflage. 2 Bände. gr. 4. 1819. Prænum. Preis 7 Thlr. 16 Gr.

Senecae, L. Annaei, Tragoediae. Penitus excussis membranis Florentinis, adhibitisque codice Ms. Ultraiectino, edit. prima Car. Fernandi, et aliis spectatae fidei libris, item Joannis Friderici et Jac. Gronoviorum notis ineditis recognovit F. G. Bothe. 3 Voll. 8 mai. 1819. 5 Thlr.

Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri VIII. Ad optim. codd. fidem adhibuit doctor. viror. observat. recensuit, summario et not. illustravit indicesque rer. et verb. adiecit Frid. Haackius. II Tomi. 8 mai. Lips. (sub prelo.)

Tibulli, A., Carmina. Textu ad codd. mss. et editiones recognito, insigniori lect. varietate, notis indicibusque adiectis edidit E. C. C. Bach. 8 mai. 1819. 1 Thlr. 16 Gr.

Xenophontis quae extant, ex libror. script. fide et virorum doct. coniecturis recensuit et interpretatus est J. G. Schneider. VI Tomi. 8 mai. 1815. 10 Thlr. 8 Gr.

— — Tom. I. continens de Cyri disciplina libros VIII. Edit. illa auct. et emend. 2 Thlr. 12 Gr.

— — Tom. II. de Cyri expeditione. 1 Thlr. 16 Gr.

— — Tom. III. historiae graecae libri septem. 1 Thlr. 16 Gr.

— — Tom. IV. Apomnemoneumatum libri quatuor. Commentarii dictorum factorumque Socratis conscripti a Xenophonte libro IV. Cum Apologia Socratis eidem auctori vulgo adscripta. Editio IIItia. 1 Thlr.

— — Tom. V. Oeconomicus, Convivium, Hiero, Agesilaus. 1 Thlr.

— — Tom. VI. Opuscula. politica, equestria et venatica, cum Arriani libello de venatione. 2 Thlr. 12 Gr.

YB 38381

297943

PA 6446

A 2

Juvenalis

1819

v.1

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

